SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA zbirka hadisa

3

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Naslov originala:
صحيح البخاري
Naslov prijevoda:
SAHIHU-L-BUHARI
Buharijeva zbirka hadisa
Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari
Prijevod i recenzija:
dr. Muharem Štulanović
Hasan Makić, prof.
mr. Ibrahim Husić
dr. Šukrija Ramić
dr. Šefik Kurdić
dr. Zuhdija Adilović
Redaktura:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Muhamed Fadil
Izdavač: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH
Tiraž: 6.000

Lektura i korektura:
Midhat Kasap
Redakcija:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Senad Ćeman
mr. Abdulmedžid Šemsudin
Teufik Mešić
Dtp:
Teufik Mešić
Dizajn korice:
Sead Bećović
Štampa:
Amos Graf, Sarajevo
Za štampariju:
Fahrudin Korjenić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

al-BUHARI, Muhammad ibn Ismail
Buharijeva zbirka hadisa = Sahihu-l-Buhari
/ Muhammed b. Ismail El-Buhari;
(prijevod Hasan Škapur i grupa prevodilaca).
- Sarajevo: Visoki saudijski komitet, 2008. - 4 sv.; 24cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Tekst na bos. i arap. jeziku

ISBN 978-9958-880-32-2

COBISS.BH-ID 16982278

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari

Prvo cjelovito izdanje

3.

Sarajevo, 1430. h.g./2009. godine

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ

VRLINE ASHABA

O VRLINAMA VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DRUGOVA

بَاب فَضَائِلِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ

Onaj koji se družio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ili ga je vidio – a bio je musliman – računa se njegovim drugom.[1]

وَمَنْ صَحِبَ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ رَآهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَهُوَ مِنْ أَصْحَابِهِ.

3649. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da kaže kako mu je pričao Ebu-Seid Hudri, prenijevši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doći će vrijeme kada će jedna grupa ljudi ratovati i pitati: ‘Ima li među vama neko ko se družio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?’ ‘Da!’, odgovorit će i pobijediti. Doći će zatim vrijeme kada će jedna grupa ljudi (ponovo) ratovati i bit će rečeno: ‘Ima li među vama neko ko se družio s drugovima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem[2]?’

٣٦٤٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ : يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيَقُولُونَ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ ثُمَّ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيُقَالُ هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ أَصْحَابَ

1 Ali b. Medini kaže: “Onaj koji se družio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ili ga je vidio makar sat vremena, računa se njegovim drugom.” Da li u Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove spadaju i neka druga stvorenja osim ljudi? Ovo pitanje predmet je rasprave. Što se tiče džina, prednost se daje mišljenju da i oni mogu spadati u ovu kategoriju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan i njima, te su i oni *mukellefi* (obveznici) kao i ljudi. Među njima ima onih koji su bili pokorni i vjernici, ali ima i grešnika. Što se tiče meleka, ulema se slaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan i njima. Pa, ipak, učenjaci se ne slažu u vezi s tim da li se i meleci mogu smatrati Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima: neki i njih ubrajaju u tu kategoriju, spominjući kao potvrdu za takav stav konsenzus, dok drugi imaju suprotno mišljenje. Svakako da se pri uključivanju nekoga u skupinu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova uzima u obzir samo to da li je on vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovom svijetu, dok je bio vjernik.

2 Hadiski učenjaci navode podatak da je posljednji Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug umro

‘Da!’, odgovorit će i pobijediti. Potom će doći vrijeme kada će jedna grupa ljudi (iznova) ratovati i bit će rečeno: ‘Ima li među vama neko ko se družio s drugovima drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?’
‘Da!’, odgovorit će i pobijediti.”

رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ ثُمَّ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيُقَالُ هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ مَنْ صَاحَبَ أَصْحَابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ .

3650. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Nadr, da ga je obavijestio Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Džemre, koji je čuo Zehdema b. Mudarriba, a on Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Najbolji su u mome ummetu moji savremenici, potom generacija koja slijedi iza njih, a onda generacija iza njih.”
Imran kaže: “Ne znam da li je poslije svoje generacije spomenuo dvije ili tri generacije.”
“Doista će poslije vas doći ljudi koji će svjedočiti, a od njih neće biti traženo da svjedoče; varat će i neće biti od povjerenja; obavezivat će se, a (obaveze) neće ispunjavati. Kod njih će se pojaviti gojaznost.”

٣٦٥٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ سَمِعْتُ زَهْدَمَ بْنَ مُضَرِّبٍ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ فَلاَ أَدْرِي أَذَكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا . ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَشْهَدُونَ وَلاَ يُسْتَشْهَدُونَ وَيَخُونُونَ وَلاَ يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلاَ يَفُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ .

3651. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega je obavijestio Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, on od Abidea, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Najbolji su ljudi moji savremenici, potom generacija koja slijedi iza njih, a onda generacija iza njih. Doći će nakon toga ljudi kojima će svjedočenje pretjecati zakletvu, a zakletva svjedočenje.”
Ibrahim veli: “Tukli su nas dok smo bili mali zbog svjedočenja i obećanja.”

٣٦٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَكَانُوا يَضْرِبُونَنَا عَلَى الشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ وَنَحْنُ صِغَارٌ .

stote godine po Hidžri. (Neki, međutim, kažu da se to desilo sto sedme, a neki sto desete godine.) Bio je to Ebu-Tufejl Amir b. Vasile Lejsi, kako tvrdi Muslim u *Sahihu*.

O VRLINAMA MUHADŽIRA[1] I NJIHOVIM VRIJEDNOSTIMA

Ebu-Bekr Abdullah b. Ebu-Kuhafa Tejmi, radijallahu anhu, bio je muhadžir. Uzvišeni kaže: "... i siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu milost i naklonost steći, i Allaha i Poslanika Njegova potpomoći – to su, zaista, pravi vjernici..."[2] a također i: "Ako ga vi ne pomognete, pa pomagao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: "Ne brini Allah je s nama!'"[3] Aiša, Ebu-Seid i Ibn-Abbas, radijallahu anhum, kažu da je Ebu-Bekr bio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini.

3652. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Beraa da je kazao:
"Kupio je Ebu-Bekr od Aziba sedlo za devu za trinaest dirhema i rekao mu: 'Naredi Berau da mi ga donese!' 'Ne', reče Azib, 'sve dok nam ne ispričaš šta ste ti i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinili kada ste izišli iz Meke, dok su vas mušrici tražili.' Tada on poče kazivati:'Izišli smo iz Meke i putovali dan i noć, (prenosilac je u nedoumici da li je rečeno: *fe ahjejna* – probdjeli smo, ili: *serejna* – putovali smo) sve do podne, kada je nastupila podnevska žega. Bacio sam pogled tražeći hlad u koji bih se sklonio, te ugledah stijenu. Otišao sam do nje i prebrao očima po hladovini, a onda poravnao to mjesto i na njemu raširio prostirku za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu: 'Odmori se, Allahov Vjerovjesniče!'

بَاب مَنَاقِبِ الْمُهَاجِرِينَ وَفَضْلِهِمْ

مِنْهُمْ أَبُو بَكْرٍ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قُحَافَةَ التَّيْمِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا، وَيَنْصُرُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ) وَقَالَ اللهُ (إِلاَّ تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللهُ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللهَ مَعَنَا) قَالَتْ عَائِشَةُ وَأَبُو سَعِيدٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَارِ .

٣٦٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اشْتَرَى أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مِنْ عَازِبٍ رَحْلاً بِثَلاَثَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعَازِبٍ مُرِ الْبَرَاءَ فَلْيَحْمِلْ إِلَيَّ رَحْلِي فَقَالَ عَازِبٌ لاَ حَتَّى تُحَدِّثَنَا كَيْفَ صَنَعْتَ أَنْتَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ خَرَجْتُمَا مِنْ مَكَّةَ وَالْمُشْرِكُونَ يَطْلُبُونَكُمْ قَالَ ارْتَحَلْنَا مِنْ مَكَّةَ فَأَحْيَيْنَا أَوْ سَرَيْنَا لَيْلَتَنَا وَيَوْمَنَا حَتَّى أَظْهَرْنَا وَقَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ فَرَمَيْتُ بِبَصَرِي هَلْ أَرَى مِنْ ظِلٍّ فَآوِيَ إِلَيْهِ فَإِذَا صَخْرَةٌ أَتَيْتُهَا فَنَظَرْتُ بَقِيَّةَ ظِلٍّ لَهَا فَسَوَّيْتُهُ ثُمَّ فَرَشْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فِيهِ ثُمَّ قُلْتُ لَهُ اضْطَجِعْ

1 Muhadžirima se smatraju svi oni koji su se s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iselili iz Mekke u Medinu.
2 El-Hašr, 8.
3 Et-Tevba, 40.

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, legao, a ja sam krenuo da izvidim da li nas neko slijedi. Tada se pojavi jedan čobanin koji je gonio ovce prema stijeni, želeći isto što i mi, pa sam ga upitao: ‘Čiji si ti, mladiću?’
‘Jednog čovjeka iz (plemena) Kurejša’, odgovori on spominjući čovjeka kojeg sam poznavao.
‘A muzu li se tvoje ovce?’, upitao sam ga.
‘Da’, reče on.
‘Hoćeš li nam namusti (malo mlijeka)?’, upitao sam, a on odgovori: ‘Hoću!’ Rekoh mu da sveže ovcu i on je sveza, i da otrese vime od prašine i isprаši ruke. (Bera je pokazao kako je to bilo, udarivši dlanom o dlan).
Namuzao je malo[1] mlijeka. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, napravio sam posudicu od kože na čiji sam otvor stavio komad platna; sipao sam (vodu) po mlijeku sve dok se nije ohladilo. Uputio sam se potom s time Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (i stigao) upravo u vrijeme kada se budio.
‘Popij, Allahov Poslaniče!’, rekoh mu, te je pio toliko da sam osjetio zadovoljstvo.
‘Vrijeme je da nastavimo, Allahov Poslaniče!’, rekoh mu potom, a on odgovori: ‘Tako je!’
Krenuli smo dalje. Oni su nas tražili, ali nas niko nije pronašao osim Surake b. Malika b. Džu‘šuma, koji je bio na svome konju.
‘Stiže nas potjera, Allahov Poslaniče!’,rekoh.
‘Ne žalosti se! Doista je Allah s nama!’, odgovori on.’”

يَا نَبِيَّ اللهِ فَاضْطَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ انْطَلَقْتُ أَنْظُرُ مَا حَوْلِي هَلْ أَرَى مِنَ الطَّلَبِ أَحَدًا فَإِذَا أَنَا بِرَاعِي غَنَمٍ يَسُوقُ غَنَمَهُ إِلَى الصَّخْرَةِ يُرِيدُ مِنْهَا الَّذِي أَرَدْنَا فَسَأَلْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ لِمَنْ أَنْتَ يَا غُلاَمُ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَّاهُ فَعَرَفْتُهُ فَقُلْتُ هَلْ فِي غَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَهَلْ أَنْتَ حَالِبٌ لَنَا قَالَ نَعَمْ فَأَمَرْتُهُ فَاعْتَقَلَ شَاةً مِنْ غَنَمِهِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ ضَرْعَهَا مِنَ الْغُبَارِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ كَفَّيْهِ فَقَالَ هَكَذَا ضَرَبَ إِحْدَى كَفَّيْهِ بِالأُخْرَى فَحَلَبَ لِي كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَقَدْ جَعَلْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِدَاوَةً عَلَى فَمِهَا خِرْقَةٌ فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَوَافَقْتُهُ قَدِ اسْتَيْقَظَ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللهِ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ ثُمَّ قُلْتُ قَدْ آنَ الرَّحِيلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَلَى فَارْتَحَلْنَا وَالْقَوْمُ يَطْلُبُونَنَا فَلَمْ يُدْرِكْنَا أَحَدٌ مِنْهُمْ غَيْرُ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ عَلَى فَرَسٍ لَهُ فَقُلْتُ هَذَا الطَّلَبُ قَدْ لَحِقَنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ (لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللهَ مَعَنَا) .

1 Koliko jedna šolja ili jedan mužaj. (prim. rec.)

3653. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, a njemu Hemmam, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da je kazao: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok smo bili u pećini: 'Da je neko iz potjere zavirio dolje, vidio bi nas!'
'Šta misliš, Ebu-Bekre, o dvojici s kojima je Allah treći?', odgovori on."[2]

٣٦٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا فِي الْغَارِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا فَقَالَ مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اللهُ ثَالِثُهُمَا .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ZATVORITE SVA VRATA OSIM VRATA EBU-BEKROVIH!"[3]

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ سُدُّوا الْأَبْوَابَ إِلَّا بَابَ أَبِي بَكْرٍ

Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ibn-Abbas.

قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3654. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, a ovom Fulejh, rekavši da mu je pričao Salim Ebu-Nadr, prenoseći od Busra b. Seida, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazao:
"Držeći ljudima hutbu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Uzvišeni Allah dao je Svome robu da odabere između onoga što je kod Njega ili ono što je na dunjaluku, pa je taj rob odabrao ono što je kod Allaha.' Tada je – kaže prenosilac – zaplakao Ebu-Bekr, a mi se začudismo što on plače jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o robu koji je mogao birati. Međutim, spomenuti rob kojem je dato da bira bio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٣٦٥٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّاسَ وَقَالَ إِنَّ اللهَ خَيَّرَ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ ذَلِكَ الْعَبْدُ مَا عِنْدَ اللهِ قَالَ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ فَعَجِبْنَا لِبُكَائِهِ أَنْ يُخْبِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ عَبْدٍ خُيِّرَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ الْمُخَيَّرَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَمَنِّ النَّاسِ

2 Dio ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3922 i 4663.

3 Bezzar u *Musnedu* pokušava uskladiti ovaj hadis s hadisima koji spominju Aliju kao jedinog kome je to bilo dopušteno i kaže: "Do nas su dospjela predanja stanovnika Kufe o Aliji s dobrim senedima te predanja Medinelija o Ebu-Bekru. Ako su predanja stanovnika Kufe istinita, usklađivanje je tih hadisa moguće… Alijina su vrata bila iz pravca džamije. On nije imao drugih vrata, pa mu nije bilo naređeno da zatvori ta jedina vrata… Osim toga, usklađivanje je moguće jer je zapovijed o zatvaranju vrata izdana dva puta. Tako je prvi put izuzet Alija, a drugi put Ebu-Bekr… Međutim, usklađivanje nije moguće ukoliko se zabrana u slučaju Alije ne odnosi na prava vrata, a da se u slučaju druge zapovijedi ona odnosi na mala vrata – prozorčiće koje su bili ostavili na vratima da bi se kroz njih mogli uvlačiti u džamiju…"

a Ebu-Bekr bio je najučeniji među nama."[1]
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ebu-Bekr mi je najpovjerljiviji čovjek u druženju i imetku. Da sam za pravog prijatelja uzimao ikoga mimo Gospodara svoga, onda bih odabrao Ebu-Bekra. Ali, islamsko bratstvo i ljubav (je bolje). Neka nijedna vrata na džamiji ne ostanu otvorena osim vrata Ebu-Bekrovih!"

عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيْلاً غَيْرَ رَبِّي لاَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الإِسْلاَمِ وَمَوَدَّتُهُ لاَ يَبْقَيَنَّ فِي الْمَسْجِدِ بَابٌ إِلاَّ سُدَّ إِلاَّ بَابَ أَبِي بَكْرٍ .

O TOME DA JE EBU-BEKROVA VRIJEDNOST ODMAH IZA VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, VRIJEDNOSTI

بَاب فَضْلِ أَبِي بَكْرٍ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ

3655. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Odabirali smo najbolje ljude u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo dali prednost Ebu-Bekru, zatim Omeru, a onda Osmanu b. Affanu, radijallahu anhum."[2]

٣٦٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نُخَيِّرُ بَيْنَ النَّاسِ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَنُخَيِّرُ أَبَا بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ثُمَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِي الله عَنْه .

1 Dakle, Ebu-Bekr najbolje je poznavao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i najbolje je znao šta je on želio kazati.

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3697.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "DA SAM ZA PRISNOG PRIJATELJA UZIMAO..."[3]

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا

Ovaj hadis prenosi Ebu-Seid.

قَالَهُ أَبُو سَعِيدٍ .

3656. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Da sam za prisnog prijatelja uzimao koga iz moga ummeta, uzeo bih Ebu-Bekra; on mi je, međutim, brat i sudrug."

٣٦٥٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ وَلَكِنْ أَخِي وَصَاحِبِي.

3657. PRIČALI SU NAM Mu'alla b. Esed i Musa b. Isma'il Tebuzeki, rekavši da im je pričao Vuhejb, prenoseći od Ejjuba da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:
"Da sam ikoga uzeo za prisnog prijatelja, uzeo bih njega, ali je islamsko bratstvo ipak vrednije."
PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba isto… (isti hadis).

٣٦٥٧. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبُوذَكِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُهُ خَلِيلًا وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ مِثْلَهُ .

3658. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, da ga je obavijestio Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Abdullaha b. Ebu-Mulejke da je kazao:
"Pisali su stanovnici Kufe Ibn-Zubejru pitajući ga o (nasljedstvu) djeda, pa je on rekao: 'Što se tiče onog za koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam iz ovog ummeta birao prisnog prijatelja, njega bih odabrao!' – stavio ga je (djeda) na stupanj oca', misleći na Ebu-Bekra."

٣٦٥٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَتَبَ أَهْلُ الْكُوفَةِ إِلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ فِي الْجَدِّ فَقَالَ أَمَّا الَّذِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُهُ أَنْزَلَهُ أَبًا يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ .

3 Učenjaci se razilaze pri stupnjevanju riječi: *el-mevedde* (dragost), *el-hulle (prisno prijateljstvo), el-mehabbe* (ljubav) *i es-sadaka* (prijateljstvo).

3659. PRIČALI SU NAM Humejdi i Muhammed b. Ubejdillah, rekavši da im je pričao Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svoga oca da je kazao:
"Došla je neka žena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on naredio da dođe ponovo.
'A šta ako ti se vratim, pa te ne nađem?', upita ga ona, kao da je mislila na njegovu smrt.
'Ako me ne nađeš, onda se obrati Ebu-Bekru!', reče joj on."[1]

٣٦٥٩. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالاَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَتِ امْرَأَةٌ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ قَالَتْ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ وَلَمْ أَجِدْكَ كَأَنَّهَا تَقُولُ الْمَوْتَ قَالَ ﷺ إِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ .

3660. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Tajjib, njemu Isma'il b. Mudžalid, a ovom Bejan b. Bišr, prenoseći od Vebere b. Abdur-Rahmana, on od Hemmama, koji kaže da je čuo Ammara da je rekao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim je bilo samo pet robova, dvije žene i Ebu-Bekr."[2]

٣٦٦٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الطَّيِّبِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمَّارًا يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَا مَعَهُ إِلاَّ خَمْسَةُ أَعْبُدٍ وَامْرَأَتَانِ وَأَبُو بَكْرٍ .

3661. PRIČAO MI JE Hišam b. Ammar, njemu Sadeka b. Halid, a ovom Zejd b. Vakid, prenoseći od Busra b. Ubejdullaha, on od Aizillaha Ebu-Idrisa, a ovaj od Ebu-Derdaa, radijallahu anhu, da je kazao:
"Sjedio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je došao Ebu-Bekr, držeći skutove odjeće u ruci, tako da je otkrio svoje koljeno. 'Vaš prijatelj se sporječkao!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada on nazva selam i reče: 'Između mene i Ibn-Hattaba bilo je razmirica. Zato sam požurio k njemu kajući se i tražeći da mi oprosti, ali on to ne htjede, te sam zato došao tebi.'
'Allah ti oprostio, Ebu-Bekre!', (reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ponovivši to tri puta.
Omer se, nakon toga, pokajao, te je otišao kući Ebu-Bekrovoj i upitao: 'Je li Ebu-Bekr u kući?'
'Nije', odgovoriše mu.

٣٦٦١. حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَائِذِ اللهِ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ آخِذًا بِطَرَفِ ثَوْبِهِ حَتَّى أَبْدَى عَنْ رُكْبَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا صَاحِبُكُمْ فَقَدْ غَامَرَ فَسَلَّمَ وَقَالَ إِنِّي كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ ابْنِ الْخَطَّابِ شَيْءٌ فَأَسْرَعْتُ إِلَيْهِ ثُمَّ نَدِمْتُ فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَغْفِرَ لِي فَأَبَى عَلَيَّ فَأَقْبَلْتُ إِلَيْكَ فَقَالَ يَغْفِرُ اللهُ لَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ ثَلاَثًا ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ نَدِمَ فَأَتَى مَنْزِلَ أَبِي بَكْرٍ

1 Ovaj se hadis navodi i pod brojevima 7220 i 7360.

2 Dakle, samo te osobe su bile primile islam, a Ebu Bekr je bio prvi slobodni, odrasli muškarac koji je primio islam. U ovom hadisu se ističe taj Ebu Bekrov fadilet. Dio ovog hadisa navodi se i u hadisu br. 3857.

On se onda uputi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazva selam. Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice se poče mijenjati (po izrazu ili boji) od srdžbe. Tada se Ebu Bekr uplaši (za Omera).[3] Onda se baci na koljena i dva puta ponovi: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha ja sam više kriv!'[4] Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah me poslao vama, ali vi rekoste: 'Lažeš!', a samo Ebu-Bekr reče: 'Istinu kaže!' Pružao mi je potporu lično i svojim imetkom, pa hoćete li ostaviti na miru moga prijatelja?!" Ponovio je to dva puta. Poslije toga (Ebu-Bekr) više nikad nije uznemiravan."[5]

فَسَأَلَ أَثَمَّ أَبُو بَكْرٍ فَقَالُوا لاَ فَأَتَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَلَّمَ فَجَعَلَ وَجْهُ النَّبِيِّ ﷺ يَتَمَعَّرُ حَتَّى أَشْفَقَ أَبُو بَكْرٍ فَجَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ أَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ بَعَثَنِي إِلَيْكُمْ فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقَ وَوَاسَانِي بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَهَلْ أَنْتُمْ تَارِكُوا لِي صَاحِبِي مَرَّتَيْنِ فَمَا أُوذِيَ بَعْدَهَا .

3662. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, koji je rekao da mu je pričao Halid Hazza', prenoseći od Ebu-Usmana, a ovaj od Amr b. Asa, radijallahu anhu, da ga je Vjerovjesnik, imenovao za zapovjednika vojske u pohodu na Zatu Selasil. Došao sam mu – kaže Amr – i upitao ga: 'Ko ti je najdraži od ljudi?'
'Aiša', odgovorio mi je.
'A od muškaraca?', priupitah.
'Njen otac', odgovori on.
'A poslije njega?', upitah.
'Omer b. Hattab', odgovori on, a potom spomenu još neke ljude."[6]

٣٦٦٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ الْمُخْتَارِ قَالَ خَالِدٌ الْحَذَّاءُ حَدَّثَنَا عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السُّلاَسِلِ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ عَائِشَةُ فَقُلْتُ مِنَ الرِّجَالِ فَقَالَ أَبُوهَا قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَعَدَّ رِجَالاً .

3663. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman b. Avf, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Jedan je čobanin čuvao ovce, pa je vuk napao stado i ugrabio jednu ovcu.

٣٦٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَمَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ عَدَا عَلَيْهِ الذِّئْبُ فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً فَطَلَبَهُ الرَّاعِي فَالْتَفَتَ

3 Prepao se za Omera pribojavajući se da mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što ne učini.

4 U drugim rukopisima stoji: "Ja sam bio dvostruko nepravedniji..."

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4640.

6 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4358.

Čobanin ga je potjerao, a on se okrenuo i povikao: 'Koga će ona imati na dan kada bude prepuštena zvijeri, na dan kada ne bude drugog čuvara osim mene?!'
Neki je čovjek (isto tako) vodio natovarenu kravu, pa se ona okrenula i rekla: 'Ja, doista, nisam stvorena za ovo, nego za oranje!"
'Slavljen neka je Allah!', povikaše ljudi, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja u to vjerujem, a i Ebu-Bekr i Omer b. Hattab također – neka je Allah zadovoljan njima!'"

إِلَيْهِ الذِّئْبُ فَقَالَ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ يَوْمَ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي وَبَيْنَمَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً قَدْ حَمَلَ عَلَيْهَا فَالْتَفَتَتْ إِلَيْهِ فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَتْ إِنِّي لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا وَلَكِنِّي خُلِقْتُ لِلْحَرْثِ قَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنِّي أُومِنُ بِذَلِكَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْهُمَا .

3664. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, kojeg je obavijestio Ibn-Musejjeb, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže:
"Spavao sam i snu vidio bunar; iz njega sam kantom grabio onoliko koliko je Allah htio. Poslije mene uzeo ju je Ibn-Ebi-Kuhafe (Ebu-Bekr) i – neka mu Allah oprosti slabost – mučeći se izvadio kantu ili dvije (u nedoumici je prenosilac). Potom se kanta pretvorila u veću, pa ju je preuzeo Ibn-Hattab (Omer). Nisam u tome (poslu) vidio vještijeg čovjeka od njega; tako da su ljudi napravili (pojilišta) odmorišta oko vode."[1]

٣٦٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ عَلَيْهَا دَلْوٌ فَنَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ بِهَا ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ضَعْفَهُ ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَأَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

1 Ovo je aluzija na vremensko razdoblje hilafeta Ebu-Bekrova i Omerova, radijallahu anhuma, kao što se to navodi u *Fethul-bariju,* 12/431. Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 7021, 7022, 7475.

3665. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega je obavijestio Abdullah, a njega Musa b. Ukbe, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko spusti odjeću iz oholosti – Allah na Sudnjem danu neće gledati u njega! ' Na to Ebu-Bekr reče: 'Jedan mi kraj odjeće pada ako ga ne držim!'
'Ti to ne činiš iz oholosti!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Musa veli: "Upitao sam Salima da li je Abdullah rekao: 'Ko produži ogrtač...', pa mi je odgovorio: 'Nisam ga čuo da spominje išta drugo osim 'svoju odjeću'."[2]

٣٦٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلاَءَ لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ أَحَدَ شِقَّيْ ثَوْبِي يَسْتَرْخِي إِلاَّ أَنْ أَتَعَاهَدَ ذَلِكَ مِنْهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّكَ لَسْتَ تَصْنَعُ ذَلِكَ خُيَلاَءَ قَالَ مُوسَى فَقُلْتُ لِسَالِمٍ أَذَكَرَ عَبْدُاللهِ مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ قَالَ لَمْ أَسْمَعْهُ ذَكَرَ إِلاَّ ثَوْبَهُ .

3666. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, da je Ebu-Hurejre kazao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ko udijeli dvoje od nečega na Allahovom putu bit će pozvan (da uđe) na vrata (tj. Dženneta, kaže prenosilac) riječima: 'Allahov robe, ovo je dobro!' Pa ko bude od onih što su namaz obavljali bit će pozvan s Vrata namaza, a ko bude borac na Allahovu putu bit će pozvan s Vrata džihada. Ko je dijelio milostinju bit će pozvan s Vrata milostinje, a ko je postio bit će pozvan s Vrata posta i Vrata Rejjan.'
'A nije li nužno, Allahov Poslaniče', upita Ebu-Bekr, 'da neko bude pozvan sa svih tih vrata i da li će neko tako biti pozvan (sa svih vrata)?'
'Da', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i nadam se da ćeš ti, Ebu-Bekre, biti jedan od njih.'"

٣٦٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ مِنْ شَيْءٍ مِنَ الأَشْيَاءِ فِي سَبِيلِ اللهِ دُعِيَ مِنْ أَبْوَابٍ يَعْنِي الْجَنَّةَ يَا عَبْدَ اللهِ هَذَا خَيْرٌ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلاَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلاَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصِّيَامِ وَبَابِ الرَّيَّانِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا عَلَى هَذَا الَّذِي يُدْعَى مِنْ تِلْكَ الأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ وَقَالَ هَلْ يُدْعَى مِنْهَا كُلِّهَا أَحَدٌ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ يَا أَبَا بَكْرٍ.

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5783, 5784, 5791 i 6062.

3667. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Hišama b. Urve, koji kaže da ga je obavijestio Urve b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a Ebu-Bekr bio je u Sunhu (Isma‘il kaže: ‘Znači u Āliji), pa je ustao Omer, radijallahu anhu, i rekao: ‘Allaha mi, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro!’
“Omer je”, kaže Aiša, “(kasnije) kazivao: ‘Allaha mi, ni u šta drugo nisam vjerovao osim u to da će ga Allah sigurno proživiti te da će on sigurno posjeći ruke i noge ljudima.’[1]
Došao je Ebu-Bekr, otkrio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio ga i rekao: ‘I oca i majku dao bih za tebe – lijep si i živ i mrtav! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, Allah ti sigurno neće dati da osjetiš smrt dva puta!’ Potom je izišao i rekao: ‘Ti što se zaklinješ, polahko!’ Kad progovori Ebu-Bekr, Omer sjede.

٣٦٦٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَاتَ وَأَبُو بَكْرٍ بِالسُّنْحِ قَالَ إِسْمَاعِيلُ يَعْنِي بِالْعَالِيَةِ فَقَامَ عُمَرُ يَقُولُ وَاللهِ مَا مَاتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ وَقَالَ عُمَرُ وَاللهِ مَا كَانَ يَقَعُ فِي نَفْسِي إِلاَّ ذَاكَ وَلَيَبْعَثَنَّهُ اللهُ فَلَيَقْطَعَنَّ أَيْدِيَ رِجَالٍ وَأَرْجُلَهُمْ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَكَشَفَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَّلَهُ قَالَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي طِبْتَ حَيًّا وَمَيِّتًا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يُذِيقُكَ اللهُ الْمَوْتَتَيْنِ أَبَدًا ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ أَيُّهَا الْحَالِفُ عَلَى رِسْلِكَ فَلَمَّا تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ جَلَسَ عُمَرُ .

3668. Ebu-Bekr tada zahvali Allahu, pohvali Ga i reče: ‘Onaj ko je obožavao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem – pa Muhammed je doista mrtav; a onaj ko je obožavao Allaha – pa On je doista živ i ne umire!’ Potom je naveo (kur’anske ajete): ‘Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti...’[2], i: ‘Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.’[3] Ljudi su grcali u plaču.
Ensarije su se bile sakupili kod Sa‘da b. Ubade u sastajalištu plemena Benu-Sa‘ide i objavili:

٣٦٦٨. فَحَمِدَ اللهَ أَبُو بَكْرٍ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ أَلاَ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا ﷺ فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ وَمَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ فَإِنَّ اللهَ حَيٌّ لاَ يَمُوتُ وَقَالَ (إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ) وَقَالَ (وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ) قَالَ فَنَشَجَ النَّاسُ يَبْكُونَ قَالَ وَاجْتَمَعَتِ الأَنْصَارُ إِلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ فَقَالُوا

1 Tj. ruke i noge ljudi koji su vjerovali da je on umro.

2 Ez-Zumer, 30.

3 Ali-Imran, 144.

‘Od nas emir, i od vas emir!’ Otišli su im Ebu-Bekr, Omer b. Hattab i Ubejda b. Džerrah. Omer je bio počeo govoriti, ali ga je Ebu-Bekr ušutkao. Omer je (kasnije) kazivao: ‘Nisam tim svojim govorom želio ništa drugo osim da kažem ono što je bilo aktuelno za tu priliku. Bio sam to pripremio plašeći se da će Ebu-Bekr zaboraviti.’
Tada je, kao najrječitiji čovjek, progovorio Ebu-Bekr i rekao: ‘Mi smo emiri, a vi ste veziri!’
‘Ne!’, usprotivi se Hubab b. Munzir govoreći: ‘Tako mi Allaha, mi to ne dopuštamo! Neka od nas bude emir, i od vas emir!’
‘Ne!’, uzvrati Ebu-Bekr i dodade: ‘Mi smo emiri, a vi ste veziri! Dajte prisegu Omeru ili Ebu-Ubejdi b. Džerrahu, oni su iz najplemenitijeg arapskog plemena, s najčistijim arapskim osobinama!’ Pa su dali prisegu Omeru i Ubejdi b. Džerrahu, a Omer reče: ‘Naprotiv, tebi prisegu dajemo, ti si naš prvak, najbolji plemić i najdraži Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od svih nas!’ Omer je zgrabio ruku Ebu-Bekrovu i stisnuo je u znak prisege. Prisegu su potom dali i ostali ljudi. Neko tada reče: ‘Ubili ste Sa‘d b. Ubadu!’[4]
‘Allah ga ubio!’, uzvrati Omer. ”

مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ فَذَهَبَ إِلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فَذَهَبَ عُمَرُ يَتَكَلَّمُ فَأَسْكَتَهُ أَبُو بَكْرٍ وَكَانَ عُمَرُ يَقُولُ وَاللهِ مَا أَرَدْتُ بِذَلِكَ إِلاَّ أَنِّي قَدْ هَيَّأْتُ كَلاَمًا قَدْ أَعْجَبَنِي خَشِيتُ أَنْ لاَ يَبْلُغَهُ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ فَتَكَلَّمَ أَبْلَغَ النَّاسِ فَقَالَ فِي كَلاَمِهِ نَحْنُ الأُمَرَاءُ وَأَنْتُمُ الْوُزَرَاءُ فَقَالَ حُبَابُ بْنُ الْمُنْذِرِ لاَ وَاللهِ لاَ نَفْعَلُ مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لاَ وَلَكِنَّا الأُمَرَاءُ وَأَنْتُمُ الْوُزَرَاءُ هُمْ أَوْسَطُ الْعَرَبِ دَارًا وَأَعْرَبُهُمْ أَحْسَابًا فَبَايِعُوا عُمَرَ أَوْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ فَقَالَ عُمَرُ بَلْ نُبَايِعُكَ أَنْتَ فَأَنْتَ سَيِّدُنَا وَخَيْرُنَا وَأَحَبُّنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخَذَ عُمَرُ بِيَدِهِ فَبَايَعَهُ وَبَايَعَهُ النَّاسُ فَقَالَ قَائِلٌ قَتَلْتُمْ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَقَالَ عُمَرُ قَتَلَهُ اللهُ.

3669. PRIČAO JE Abdullah b. Salim, prenoseći od Zubejdija, da je Abdur-Rahman b. Kasim, rekao da ga je obavijestio Kasim, da je Aiša, radijallahu anha, kazala:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je pogled, a zatim tri puta rekao: ‘U društvo visoko (pridruži me)!’” (zatim je ispričao hadis).
Aiša veli: “Nije bilo hutbe koju bi njih dvojica održala, a da Allah ne bi dao korist u njoj. Omer je prestrašio ljude, među kojima je bilo i licemjera, pa im je Allah otvorio oči.

٣٦٦٩. وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَالِمٍ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ أَخْبَرَنِي الْقَاسِمُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ شَخَصَ بَصَرُ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَالَ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى ثَلاَثًا وَقَصَّ الْحَدِيثَ قَالَتْ فَمَا كَانَتْ مِنْ خُطْبَتِهِمَا مِنْ خُطْبَةٍ إِلاَّ نَفَعَ اللهُ بِهَا لَقَدْ خَوَّفَ عُمَرُ النَّاسَ وَإِنَّ فِيهِمْ لَنِفَاقًا فَرَدَّهُمُ اللهُ بِذَلِكَ .

4 Ubit ćete time Sa‘da, ili se time aludira na to što su se od njega okrenuli i ostavili ga. (prim. rec.)

3670. Potom je Ebu-Bekr ukazao ljudima na uputu i objasnio im istinu, koja im je bila obaveza, pa su izišli učeći:
"Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi."[1]

٣٦٧٠. ثُمَّ لَقَدْ بَصَّرَ أَبُو بَكْرٍ النَّاسَ الْهُدَى وَعَرَّفَهُمُ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْهِمْ وَخَرَجُوا بِهِ يَتْلُونَ (وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) إِلَى (الشَّاكِرِينَ) .

3671. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega je obavijestio Sufjan, a ovom pričao Džami' b. Ebu-Rašid, ovom Ebu-Ja'laa, prenoseći od Muhammeda b. Hanefija da je kazao:
"Upitao sam oca: 'Ko je najvredniji poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Ebu-Bekr', odgovorio mi je.
'A ko poslije njega?', upitao sam.
'Onda Omer', odgovorio je. Pobojao sam se da će potom spomenuti Osmana, te rekoh: 'A onda si ti?'
'Ja sam samo obični musliman', reče on."

٣٦٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ عُمَرُ وَخَشِيتُ أَنْ يَقُولَ عُثْمَانُ قُلْتُ ثُمَّ أَنْتَ قَالَ مَا أَنَا إِلاَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

3672. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazala:
"Pratile smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na nekim njegovim putovanjima. I tako, kad smo bili u Bejdai (ili Zatul-Džejš), prekinula mi se ogrlica, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio da je potraži. Zaustavili su se i ostali ljudi. Mjesto je bilo bez vode, a oni je nisu imali. Tada ljudi otiđoše Ebu-Bekru i rekoše mu: 'Zar ne vidiš šta je Aiša uradila? Zaustavila se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ljudima na bezvodnom mjestu, a oni sa sobom nemaju vode!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stavio glavu na moje krilo i zaspao

٣٦٧٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِذَاتِ الْجَيْشِ انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي فَأَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْتِمَاسِهِ وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَأَتَى النَّاسُ أَبَا بَكْرٍ فَقَالُوا أَلاَ تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِالنَّاسِ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي

1 Ali-Imran, 144.

قَدْ نَامَ فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ قَالَتْ فَعَاتَبَنِي وَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي فَلاَ يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلاَّ مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى فَخِذِي فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَتَيَمَّمُوا فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ الْحُضَيْرِ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَبَعَثْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَوَجَدْنَا الْعِقْدَ تَحْتَهُ.

kada je došao Ebu-Bekr: ‘Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ljude na bezvodnom mjestu, a oni sa sobom nemaju vode!’, ukori me govoreći ono što je Allah htio da on kaže i bockajući me rukom po slabinama. Suzdržala sam se od pokretanja samo zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na mome krilu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prespavao je tu noć bez vode, a onda je Allah objavio ajet o tejemumu: ‘... onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica svoja i ruke svoje potarite!’[2]” Usejd b. Hudajr reče: “Porodico Ebu-Bekrova, nije vam to prvi bereket!”

Aiša dodaje: “Podigli smo jahalicu na kojoj sam bila i našli smo moju ogrlicu ispod nje.”

٣٦٧٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَسُبُّوا أَصْحَابِي فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلاَ نَصِيفَهُ تَابَعَهُ جَرِيرٌ وَعَبْدُاللهِ ابْنُ دَاوُدَ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَمُحَاضِرٌ عَنِ الأَعْمَشِ.

3673. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu‘be, prenoseći od A‘meša, koji kaže da je čuo Zekvana, da prenosi od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazao: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte grditi[3] moje drugove! Kada bi neko od vas podijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi postigao nagradu koju oni postignu za udjeljivanje jednog mudda (oko dvije litre), pa ni pola od toga.’”

S njim (prenosiocem) u predanju se slažu Džerir, Abdullah b. Davud, Ebu-Mu‘avija i Muhadir, prenoseći od A‘meša.

2 En-Nisa, 43.

3 O onima koji grde Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove Ijad kaže: “Najpoznatiji islamski učenjaci smatraju da takvog treba kazniti. Neki malikijski pravnici kažu da ga treba ubiti, dok neki šafijski pravnici takvu kaznu vezuju samo za one koji psuju dvojicu najistaknutijih: Ebu-Bekra i Omera, te dvojicu Hasana, tj. Hasana i Husejna. Subki misli da tako treba kazniti i one koji za dvojicu najistaknutijih ashaba (Ebu-Bekra i Omera) kažu da su nevjernici, ili to kažu za one koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveselio Džennetom, svjedočeći im iman (svakako, ako postoje *mutevatir* predanja o tome), pošto to onda znači neprihvatanje onoga što je došlo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

3674. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Miskin Ebu-Hasan, njemu Jahja b. Hassan, a ovom Sulejman, prenoseći od Šerika b. Ebu-Nemira, on od Seida b. Musejjeba da je kazivao:

“Obavijestio me je Ebu-Musa Eš‘ari da je (jednom prilikom) uzeo abdest i izišao iz kuće.

‘Danas ću nastojati da sve vrijeme budem s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem’, rekao je. Potom je otišao u džamiju i upitao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: ‘Izišao je i krenuo ovuda.’”

(Ebu-Musa dalje kazuje): “Išao sam za njim, raspitujući se o njemu, sve dok on nije ušavši u bašču Eris došao do bunara. Sjeo sam kod kapije – a ona je bila od palmina granja – dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obavio nuždu i uzeo abdest, a onda sam mu se uputio. Zatekao sam ga kako sjedi kod bunara u bašči Eris. Sjedio je nasred ivice bunara (nasute zemljom). Bio je otkrio potkoljenice i stavio ih u bunar. Nazvao sam mu selam, a onda otišao i sjeo kod kapije, rekavši: ‘Danas ću, sigurno, biti vratar Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’

(Domalo zatim) došao je Ebu-Bekr i počeo gurati kapiju.

‘Ko je to?’, upitao sam.

‘Ebu-Bekr!’, odgovori on.

‘Polahko!’, rekao sam mu i otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Allahov Poslaniče’, rekoh mu, ‘evo Ebu-Bekra: traži da ga primiš.’

‘Dopusti mu (da uđe) i obveseli ga Džennetom!’, reče on. Vratio sam se Ebu-Bekru i rekao mu: ‘Uđi! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava te Džennetom!’ Ebu-Bekr je ušao i sjeo uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njegove desne strane. Spustio je noge u bunar, kao što je to bio učinio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrivši (prije toga) potkoljenice. Vratio sam se i sjeo, a već sam prije

٣٦٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ أَبُو الْحَسَنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ شَرِيكِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيُّ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ خَرَجَ فَقُلْتُ لأَلْزَمَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَلأَكُونَنَّ مَعَهُ يَوْمِي هَذَا قَالَ فَجَاءَ الْمَسْجِدَ فَسَأَلَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا خَرَجَ وَوَجَّهَ هَا هُنَا فَخَرَجْتُ عَلَى إِثْرِهِ أَسْأَلُ عَنْهُ حَتَّى دَخَلَ بِئْرَ أَرِيسٍ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ وَبَابُهَا مِنْ جَرِيدٍ حَتَّى قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ حَاجَتَهُ فَتَوَضَّأَ فَقُمْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ عَلَى بِئْرِ أَرِيسٍ وَتَوَسَّطَ قُفَّهَا وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ فَقُلْتُ لأَكُونَنَّ بَوَّابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْيَوْمَ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَدَفَعَ الْبَابَ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَقُلْتُ عَلَى رِسْلِكَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى قُلْتُ لأَبِي بَكْرٍ ادْخُلْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُبَشِّرُكَ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَجَلَسَ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَعَهُ فِي الْقُفِّ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ كَمَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ وَقَدْ تَرَكْتُ أَخِي يَتَوَضَّأُ وَيَلْحَقُنِي فَقُلْتُ إِنْ يُرِدِ اللهُ بِفُلاَنٍ خَيْرًا يُرِيدُ أَخَاهُ يَأْتِ بِهِ فَإِذَا إِنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ عَلَى رِسْلِكَ ثُمَّ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ

فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَجِئْتُ فَقُلْتُ ادْخُلْ وَبَشَّرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ فَجَلَسَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْقُفِّ عَنْ يَسَارِهِ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ فَقُلْتُ إِنْ يُرِدِ اللهُ بِفُلَانٍ خَيْرًا يَأْتِ بِهِ فَجَاءَ إِنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقُلْتُ عَلَى رِسْلِكَ فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ فَجِئْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ ادْخُلْ وَبَشَّرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُكَ فَدَخَلَ فَوَجَدَ الْقُفَّ قَدْ مُلِئَ فَجَلَسَ وِجَاهَهُ مِنَ الشَّقِّ الْآخَرِ قَالَ شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ فَأَوَّلْتُهَا قُبُورَهُمْ .

ostavio svoga brata koji je uzimao abdest, pa će mi se pridružiti.
‘Ako Allah želi dobro nekome (mislio je na brata) – dovest će ga!’, rekoh.
U tom trenutku neko je gurnuo kapiju.
‘Ko je to?’, upitao sam.
‘Omer b. Hattab!’, reče ovaj.
‘Polahko!’, odgovorio sam mu, a onda otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao mu selam i rekao: ‘Omer b. Hattab traži da ga primiš.’
‘Dopusti mu (da uđe) i obveseli ga Džennetom!’, reče on. Tada sam se ja vratio do njega i rekao mu: ‘Uđi! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava te Džennetom!’ On je ušao, sjeo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njegove lijeve strane, i spustio noge u bunar.
Vratio sam se, potom, i sjeo, ponavljajući:
‘Ako Allah želi dobro nekome – dovest će ga!’
Tada je (ponovo) došao neko i gurnuo vrata.
‘Ko je to?’, upitao sam.
‘Osman b. Affan!’, reče ovaj.
‘Polahko!’, odgovorio sam mu, a onda otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga.
‘Dopusti mu (da uđe)’, reče on, ‘i obveseli ga Džennetom, usprkos nedaćama koje će ga pogoditi!’ Vratio sam se i rekao mu: ‘Uđi! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava te Džennetom, usprkos nedaćama koje će te pogoditi!’ Ušao je, a ivica bunara je bila popunjena, pa je sjeo nasuprot njega, s druge strane bunara.”[1]
Šerik b. Abdullah prenosi da je Seid b. Musejjeb rekao: “Shvatio sam da to ima veze s njihovim kaburima.”[2]

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3693, 6216, 7097 i 7262.

2 Tj. da će Omer i Ebu Bekr biti ukopani blizu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok će Osman biti nasuprot njih, tj. u mezarju Beki‘a. (prim. rec.)

3675. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, a njemu Jahja, prenoseći od Seida, on od Katade, da im je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom na Uhud, pa je brdo podrhtalo.
"Stani, Uhude, na tebi su Vjerovjesnik, Siddik i dvojica šehida!", reče on.[1]

٣٦٧٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَعِدَ أُحُدًا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ فَقَالَ اثْبُتْ أُحُدُ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ .

3676. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid Ebu-Abdullah, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Sahr, prenoseći od Nafi'a da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dok sam bio na bunaru i zahvaćao (vodu) iz njega, došli su mi Ebu-Bekr i Omer. Ebu-Bekr uzeo je kofu i zahvatio jednom ili dvaput, ali je – Allah mu oprostio! – činio to s poteškoćom. Onda je iz Ebu-Bekrovih ruku Omer preuzeo kofu, a ona se u njegovoj ruci (odjednom) pretvorila u veliku kantu. Nisam vidio da je iko grabio toliko vode vještije od Omera. Vode je bilo toliko da su ljudi tu napravili odmorište.'"
Vehb kaže: "El-atan je mjesto gdje leže deve; napiju se vode i zategnu."

٣٦٧٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا صَخْرٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا أَنَا عَلَى بِئْرٍ أَنْزِعُ مِنْهَا جَاءَنِي أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ الدَّلْوَ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ مِنْ يَدِ أَبِي بَكْرٍ فَاسْتَحَالَتْ فِي يَدِهِ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرِيَّهُ فَنَزَعَ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ قَالَ وَهْبٌ الْعَطَنُ مَبْرَكُ الإِبِلِ يَقُولُ حَتَّى رَوِيَتِ الإِبِلُ فَأَنَاخَتْ .

3677. PRIČAO MI JE Velid b. Salih, njemu Isa b. Junus, a ovom Umer b. Seid b. Ebu-Husejn Mekki, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazao:
"Stajao sam s ljudima kada su upućivali Allahu dovu za Omer b. Hattaba – a već je bio stavljen na svoj krevet. Tada je čovjek iza mene stavio svoj lakat na moje rame i rekao: 'Allah ti se smilovao! Želim da te Allah sastavi s tvoja dva druga, jer sam mnogo puta čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Bio sam s Ebu-Bekrom i Omerom...' – 'Uradio sam s Ebu-

٣٦٧٧. حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحُسَيْنِ الْمَكِّيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ إِنِّي لَوَاقِفٌ فِي قَوْمٍ فَدَعَوُا اللهَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَقَدْ وُضِعَ عَلَى سَرِيرِهِ إِذَا رَجُلٌ مِنْ خَلْفِي قَدْ وَضَعَ مِرْفَقَهُ عَلَى مَنْكِبِي يَقُولُ رَحِمَكَ اللهُ إِنْ كُنْتُ لأَرْجُو أَنْ يَجْعَلَكَ اللهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ لأَنِّي كَثِيرًا مَا كُنْتُ

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3686 i 3699.

Bekrom i Omerom…' – 'Otišao sam s Ebu-Bekrom i Omerom…' Molim Allaha da te sastavi s njima.' Okrenuo sam se (i pogledao). Bio je to Alija b. Ebu-Talib."[2]

أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُنْتُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَفَعَلْتُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَانْطَلَقْتُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَإِنْ كُنْتُ لَأَرْجُو أَنْ يَجْعَلَكَ اللهُ مَعَهُمَا فَالْتَفَتُّ فَإِذَا هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ .

3678. PRIČAO MI JE Muhammed b. Jezid Kufi, njemu Velid, prenoseći od Evza'ija, a on od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima, a ovaj od Urve b. Ez-Zubejra da je kazao:
"Upitao sam Abdullaha b. Amra šta je bilo najgore od onoga što su idolopoklonici priredili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je odgovorio: 'Vidio sam Ukbu b. Ebu-Mu'ajta kad je prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on klanjao, stavio mu svoj plašt oko vrata i počeo ga žestoko stezati (i daviti). Tada je došao Ebu-Bekr i odgurnuo ga, govoreći: 'Zar da ubijete čovjeka zato što govori: 'Gospodar je moj Allah!', onoga koji vam je donio jasne dokaze od Gospodara vašeg?!'[3]'"[4]

٣٦٧٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو عَنْ أَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ عُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي فَوَضَعَ رِدَاءَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ بِهِ خَنْقًا شَدِيدًا فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى دَفَعَهُ عَنْهُ فَقَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ) .

O VRLINAMA OMER B. EL-HATTABA EBU-HAFSA KUREŠIJA ADEVIJA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَبِي حَفْصٍ الْقُرَشِيِّ الْعَدَوِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3679. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdul-Aziz b. Madžišun, a ovom Muhammed b. Munkedir, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Sanjao sam da sam u Džennetu, kad tamo i Rumejsa, žena Ebu-Talhina. Tada sam čuo šum, pa sam upitao: 'Ko je to?'
'Bilal!', bi mi rečeno.
Vidio sam (potom) dvorac, a u njegovoj blizini

٣٦٧٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ الْمَاجِشُونِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِالرُّمَيْصَاءِ امْرَأَةِ أَبِي طَلْحَةَ وَسَمِعْتُ خَشَفَةً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ هَذَا بِلَالٌ وَرَأَيْتُ قَصْرًا بِفِنَائِهِ جَارِيَةٌ

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3685.

3 El-Mu'min, 28.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3856 i 4815.

robinja. 'Čiji je?', upitao sam.
'Omerov', rekli su mi.
Htio sam ući i razgledati ga, ali sam se sjetio tvoje ljubomore.'
'Allahov Poslaniče – žrtvovao bih za tebe i oca i majku! – zar da na tebe budem ljubomoran?!', reče Omer."[1]

فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالَ لِعُمَرَ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَأَنْظُرَ إِلَيْهِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ عُمَرُ بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ أَعَلَيْكَ أَغَارُ .

3680. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njega je obavijestio Lejs, da mu je pričao Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazao: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Dok sam (jednom prilikom) spavao, sanjao sam da sam u Džennetu, kad ono žena uzima abdest pored dvorca. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam.
'Omerov', rekoše. Sjetio sam se njegove ljubomore, okrenuo se i pobjegao.' Tada Omer zaplaka i reče: 'Zar da na tebe budem ljubomoran, Allahov Poslaniče?!'"

٣٦٨٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَقَالَ أَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللهِ .

3681. PRIČAO MI JE Muhammed b. Salt Ebu-Dža'fer Kufi, a njemu Ibnul-Mubarek, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, da ga je obavijestio Hamza, prenoseći od svoga oca da je: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok sam (jednom prilikom) spavao, sanjao sam kako pijem (mlijeko); kao da sad gledam kako mi tečnost prolazi između nokata (jednom je upotrijebljen izraz zufuri, a drugi put azfari). Potom sam dao Omeru (da pije).'
'Kako to tumačiš?', upitali su.
'Kao znanje', reče on."

٣٦٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو جَعْفَرٍ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ شَرِبْتُ يَعْنِي اللَّبَنَ حَتَّى أَنْظُرَ إِلَى الرِّيِّ يَجْرِي فِي ظُفُرِي أَوْ فِي أَظْفَارِي ثُمَّ نَاوَلْتُ عُمَرَ فَقَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ قَالَ الْعِلْمَ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5226 i 7024.

3682. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Ubejdullah, njemu Ebu-Bekr b. Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokazano mi je u snu kako kantom na koloturi vadim vodu iz bunara. Tada je došao Ebu-Bekr – Allah mu oprostio! – i ne baš lahko izvadio kantu ili dvije. Nakon toga došao je Omer b. Hattab. Kanta je odjednom postala velika, a ja nisam vidio da je iko vještije od njega vadio vodu. Ljudi su se napojili i tu napravili odmorište."
Ibn-Džubejr kaže: "*El-abkarijju* znači skupocjeni lijepi široki ćilim."
Jahja veli: "*Ez-zerabijju et-tenafisu* znači skupocjeni široki ćilim s nježnim vlaknima."
Mebsuse znači mnogobrojne.

٣٦٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ ابْنُ سَالِمٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أُرِيتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَنْزِعُ بِدَلْوِ بَكْرَةٍ عَلَى قَلِيبٍ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ نَزْعًا ضَعِيفًا وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا يَفْرِي فَرِيَّهُ حَتَّى رَوِيَ النَّاسُ وَضَرَبُوا بِعَطَنٍ قَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ الْعَبْقَرِيُّ عِتَاقُ الزَّرَابِيِّ وَقَالَ يَحْيَى الزَّرَابِيُّ الطَّنَافِسُ لَهَا خَمْلٌ رَقِيقٌ (مَبْثُوثَةٌ) كَثِيرَةٌ .

3683. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, da ga je obavijestio Abdul-Hamid, a njega Muhammed b. Sa'd, da je njegov otac kazao...; a PRIČAO MI JE i Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Šihaba, on od Abdul-Hamida b. Abdur-Rahmana b. Zejda, ovaj od Muhammed b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je kazao:
"Zatražio je Omer b. Hattab dopuštenje da uđe kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njeg su bile neke žene iz Kurejša koje su tražile više (opskrbe) nego što im je dao, podižući glasove, tako da su nadjačale njegov glas, ali kad čuše da je Omer b. Hattab zatražio prijem, skočiše i počeše namještati svoje hidžabe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dopustio Omeru (da uđe), te je on ušao. Zatekao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije i rekao: 'Allah te učinio nasmijanim, Allahov Poslaniče!'[2] 'Čudim se', reče Poslanik, 'ženama koje su bile kod mene: kad su

٣٦٨٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْحَمِيدِ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سَعْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ قَالَ ح حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نِسْوَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنَّ عَلَى صَوْتِهِ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قُمْنَ فَبَادَرْنَ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَدَخَلَ عُمَرُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَضْحَكُ فَقَالَ عُمَرُ أَضْحَكَ اللهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ

2 Omer, radijallahu anhu, ovom sintagmom ne želi da kaže da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, puno smije, nego želi da bude radostan. (prim. rec.)

čule tvoj glas, požurile su s hidžabom.'
'Allahov Poslaniče, ti si preči da te se plaše (i poštuju)!', reče Omer i dodade: 'Neprijateljice samih sebe, zar se plašite mene, a ne plašite se Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!'
'Da', rekoše one, 'jer si ti strašniji i grublji od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'[1]
'Ostavi ih, sine Hattabov! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nikada te šejtan nije sreo na putu, a da nije pobjegao drugim putem!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

اللاَتِي كُنَّ عِنْدِي فَلَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ فَقَالَ عُمَرُ فَأَنْتَ أَحَقُّ أَنْ يَهَبْنَ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ يَا عَدُوَّاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلاَ تَهَبْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْنَ نَعَمْ أَنْتَ أَفَظُّ وَأَغْلَظُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِيهًا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ سَالِكًا فَجًّا قَطُّ إِلاَّ سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ .

3684. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Ismaila, kojem je pričao Kajs, da je Abdullah rekao:
"Otkako je Omer primio islam, postali smo poštovani i cijenjeni."[3]

٣٦٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ مَا زِلْنَا أَعِزَّةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ .

3685. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, a njemu pričao Umer b. Seid, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, koji je čuo Ibn-Abbasa da kaže:
"Omera su, prije nego što su ga ponijeli, stavili na tabut, a ljudi su se okupili učeći dove i klanjajući. Među njima sam bio i ja. Niko me nije prepao kao Alija b. Ebu-Talib, koji me je, predajući rahmet Omeru, dohvatio za rame govoreći: 'Nisi mi ostavio nikoga – a da bih se s njegovim djelima radije susreo s Allahom – do sebe! Boga mi, mislim da će

٣٦٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ وُضِعَ عُمَرُ عَلَى سَرِيرِهِ فَتَكَنَّفَهُ النَّاسُ يَدْعُونَ وَيُصَلُّونَ قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ وَأَنَا فِيهِمْ فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاَّ رَجُلٌ آخِذٌ مَنْكِبِي فَإِذَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَتَرَحَّمَ عَلَى عُمَرَ وَقَالَ مَا خَلَّفْتَ أَحَدًا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَى اللهَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ مِنْكَ وَايْمُ اللهِ إِنْ كُنْتُ لأَظُنُّ

1 On je bio takav samo kada su se kršile Allahove granice. (prim. rec.)

2 Ovo ne znači da je Omer, radijallahu anhu, bio bezgriješan. Slično predanje bilježi i Taberani, a prenosi ga Hafsa. U njemu se navodi: "Otkako je Omer primio islam, šejtan ga nije sreo, a da nije pao na nos." Ovo upućuje na jačinu i snagu Omerove vjere. Nevevi smatra da ovaj hadis ima jasno značenje i da tu nema alegorije u izrazu. Prema tome, šejtan je doista istinski bježao kada bi vidio ili susreo Omera.

3 Isto se navodi u hadisu br. 3863. Ibn-Mes'ud kaže: "Allaha mi, nismo mogli javno klanjati dok Omer nije primio islam." Ako znamo da je Omer bio četrdeseti musliman – kao što se prenosi da je on kazao: "Vidiš, kada sam ja primio islam, s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je tek trideset i devet muslimana, pa sam ja namirio na četrdeset" – onda tek možemo shvatiti kakvu je težinu i prevagu imalo njegovo prihvatanje islama. Idolopoklonici su, nakon toga, rekli: "Narod nam se prepolovio!" Na kraju hadisa što ga prenosi Ibn-Abbas navode se Omerove riječi: "Rekao sam: 'Poslaniče, zašto se skrivamo?' Izišli smo i stali u dva reda. U jednom sam bio ja, a u drugom Hamza. Kada su Kurejševići to vidjeli, pogodila ih je neopisiva tuga..." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je dovu: "Allahu, daj potporu islamu s Omerom ili Amrom b. Hišamom, pa je Allah uputio Omera, radijallahu anhu!"

te Allah sastaviti s tvoja dva druga. Mnogo sam puta čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Otišao sam s Ebu-Bekrom i Omerom…’ – ‘Ušao sam s Ebu- Bekrom i Omerom…’ – ‘Izišao sam s Ebu-Bekrom i Omerom…’”

أَنْ يَجْعَلَكَ اللهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ وَحَسِبْتُ إِنِّي كُنْتُ كَثِيرًا أَسْمَعُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ ذَهَبْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَدَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ .

3686. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovom Seid b. Ebu-Aruba…; a PRIČAO MI JE i Halifa, a njemu Muhammed b. Seva’ i Kehmes b. Minhal, koji kažu da im je pričao Seid, prenoseći od Katade, a ovaj od Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je kazao:
“Popeo se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom na Uhud, pa se brdo zatreslo. Tada je on udario nogom u zemlju i rekao: ‘Smiri se, Uhude, na tebi nema nikoga do Vjerovjesnika, Siddika i dvojice šehida!’”

٣٦٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ وَكَهْمَسُ بْنُ الْمِنْهَالِ قَالاَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْه قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أُحُدٍ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ فَضَرَبَهُ بِرِجْلِهِ قَالَ اثْبُتْ أُحُدُ فَمَا عَلَيْكَ إِلاَّ نَبِيٌّ أَوْ صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدَانِ .

3687. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer, sin Ibn-Muhammedov, a njemu Zejd b. Eslem, prenoseći od svoga oca da je kazao: “Pitao me je Ibn-Omer o onome što se njega tiče (znači o Omeru), pa sam mu rekao ono što znam. ‘Nisam’, reče on, ‘vidio nikoga da je nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio, sve dok nije preselio, tako marljiv i plemenit kao Omer b. Hattab.’”[4]

٣٦٨٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلَنِي ابْنُ عُمَرَ عَنْ بَعْضِ شَأْنِهِ يَعْنِي عُمَرَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا قَطُّ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ حِينَ قُبِضَ كَانَ أَجَدَّ وَأَجْوَدَ حَتَّى انْتَهَى مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

3688. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o Sudnjem danu govoreći: ‘Kada će nastupiti Čas?’
‘A šta si pripremio za njega?’, upita ga (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
‘Ništa’, odgovori ovaj, ‘osim što volim Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’

٣٦٨٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْه أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ السَّاعَةِ فَقَالَ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ وَمَاذَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ لاَ شَيْءَ إِلاَّ أَنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَقَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ قَالَ أَنَسٌ فَمَا فَرِحْنَا بِشَيْءٍ فَرَحَنَا بِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ

4 Misli se samo na razdoblje njegove vladavine (hilafeta). Omer se, dakle, ne može uspoređivati s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekrom, radijallahu anhu, koji su po tim svojstvima bili ispred njega.

‘Bit ćeš s onim koga voliš!’, reče (mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”[1]
“Ničemu se nismo obradovali kao Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: ‘Bit ćeš s onim koga voliš!’”, kaže Enes i nastavlja: “Ja volim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, te se nadam da ću zbog svoje ljubavi prema njima biti u njihovu društvu, iako nemam djela kao što ih oni imaju.”

أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ قَالَ أَنَسٌ فَأَنَا أُحِبُّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ مَعَهُمْ بِحُبِّي إِيَّاهُمْ وَإِنْ لَمْ أَعْمَلْ بِمِثْلِ أَعْمَالِهِمْ .

3689. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Bilo je u narodima prije vas ljudi koji su bili nadahnuti. Ako takvih bude u mome ummetu, bit će to Omer.’”[2]
Zekerijja b. Ebu-Zaida dodaje, prenoseći od Sa‘da, on od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Bilo je, prije vas, u narodu Benu-Israila nadahnutih ljudi: oni su nadahnuto govorili, iako nisu bili vjerovjesnici. Ako u mome ummetu bude ijedan takav, bit će to Omer.’”
Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kaže: “… od vjerovjesnika niti od nadahnutih…”

٣٦٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَقَدْ كَانَ فِيمَا قَبْلَكُمْ مِنَ الأُمَمِ مُحَدَّثُونَ فَإِنْ يَكُ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ فَإِنَّهُ عُمَرُ زَادَ زَكَرِيَّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَقَدْ كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ رِجَالٌ يُكَلَّمُونَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءَ فَإِنْ يَكُنْ مِنْ أُمَّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ فَعُمَرُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مِنْ نَبِيٍّ وَلاَ مُحَدَّثٍ .

3690. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, koji kažu da su čuli Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: ‘Dok je čobanin bio kod ovaca, nasrnuo je vuk (na stado) i ugrabio jednu ovcu. Ovaj ju je

٣٦٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالاَ سَمِعْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ عَدَا الذِّئْبُ فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً فَطَلَبَهَا حَتَّى

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 6167, 6171 i 7153.

2 Ovim riječima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želi potvrditi postojanje ove Omerove, radijallahu anhu, osobine, a ne izražava nedoumicu. (Prim. rec.)

اسْتَنْقَذَهَا فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ الذِّئْبُ فَقَالَ لَهُ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي فَقَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنِّي أُومِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا ثَمَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ .

pokušao spasiti, ali se vuk okrenuo i rekao: 'Koga ona ima na dan grabljivca, kada nema čobanina osim mene?!"
'Slavljen neka je Allah!', (začudiše se ljudi), a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
'Ja u to vjerujem, a također i Ebu-Bekr i Omer.'
A Ebu-Bekr i Omer nisu bili tu."

٣٦٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ عُرِضُوا عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ فَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَعُرِضَ عَلَيَّ عُمَرُ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ اجْتَرَّهُ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الدِّينَ .

3691. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ebu-Umame b. Sehl b. Hunejf, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča: 'Dok sam spavao, vidio sam ljude koje su mi predstavljali, a bili su u košuljama. Nekima je (košulja) dopirala do grudi, a u nekih je bila ispod toga. Omer mi se ukazao u košulji koja se vuče.'
'Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?', upitali su.
'Vjera!', odgovori on."

٣٦٩٢. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ لَمَّا طُعِنَ عُمَرُ جَعَلَ يَأْلَمُ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكَأَنَّهُ يُجَزِّعُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَلَئِنْ كَانَ ذَاكَ لَقَدْ صَحِبْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ ثُمَّ صَحِبْتَ أَبَا بَكْرٍ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ ثُمَّ صَحِبْتَ صَحَبَتَهُمْ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُمْ وَلَئِنْ فَارَقْتَهُمْ لَتُفَارِقَنَّهُمْ وَهُمْ عَنْكَ رَاضُونَ قَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرِضَاهُ فَإِنَّمَا ذَاكَ مَنٌّ مِنَ اللهِ تَعَالَى مَنَّ بِهِ عَلَيَّ وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ أَبِي بَكْرٍ وَرِضَاهُ فَإِنَّمَا ذَاكَ مَنٌّ

3692. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme da je kazivao:
"Nakon što je proboden, Omer se rastužio, pa mu je Ibn-Abbas, kao da ga želi umiriti, rekao: 'Vladaru pravovjernih, drugovao si, zar ne, s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i lijepo je to druženje bilo; napustio si ga, a on je bio zadovoljan tobom. Potom si bio s Ebu-Bekrom, i lijepo je to druženje bilo; rastali ste se, a on je bio zadovoljan tobom. Zatim si drugovao s njihovim drugovima, i lijepo je to druženje bilo; ako ih napustiš, napustit ćeš ih a oni će sigurno biti zadovoljni tobom.'
'To što spominješ drugovanje s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo zadovoljstvo', reče Omer, 'to je samo dar Uzvišenog Allaha kojim me obdario. To što spominješ drugovanje s Ebu-Bekrom i njegovo

zadovoljstvo – i to je samo Allahov dar kojim me obdario. A moj nemir što ga vidiš – to je zbog tebe i tvojih drugova. Allaha mi, da mi je puna zemlja zlata, dao bih ga otkupljujući se od Njegova azaba prije nego što Ga budem vidio!'"
Hammad b. Zejd veli: "Pričao nam je Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ibn-Abbasa navedeni hadis: 'Ušao sam kod Omera…'"

مِنَ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ مَنَّ بِهِ عَلَيَّ وَأَمَّا مَا تَرَى مِنْ جَزَعِي فَهُوَ مِنْ أَجْلِكَ وَأَجْلِ أَصْحَابِكَ وَاللهِ لَوْ أَنَّ لِي طِلَاعَ الأَرْضِ ذَهَبًا لَافْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ عَذَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ قَبْلَ أَنْ أَرَاهُ قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ دَخَلْتُ عَلَى عُمَرَ بِهَذَا .

3693. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, ovom Usman b. Gijas, a ovome Ebu-Usman Nehdi, prenoseći od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj medinskoj bašči kada je došao neki čovjek i zatražio da mu se otvori (kapija).
'Otvori mu i obveseli ga Džennetom!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Otvorio sam mu, kad ono Ebu-Bekr. Obradovao sam ga onim što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je izrekao zahvalu Allahu.
Došao je zatim još neko i zatražio da uđe, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Otvori mu i obveseli ga Džennetom!' Otvorio sam mu, kad ono Omer. Obradovao sam ga onim što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je izrekao zahvalu Allahu.
Došao je potom još neko i zatražio da uđe. 'Otvori mu i obveseli ga Džennetom, uz iskušenja koja će ga zadesiti!', reče mi (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Bio je to Osman. Obradovao sam ga onim što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je izrekao zahvalu Allahu, a onda dodao: 'Allah je Onaj od koga se pomoć traži!'"

٣٦٩٣. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ فَجَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَفَتَحْتُ لَهُ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ فَبَشَّرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَفَتَحْتُ لَهُ فَإِذَا هُوَ عُمَرُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ فَقَالَ لِي افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ فَإِذَا عُثْمَانُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ قَالَ اللهُ الْمُسْتَعَانُ .

3694. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Hajva, a ovom Ebu-Akil Zuhre b. Ma‘bed, da je od svoga djeda Abdullaha b. Hišama čuo da je kazivao:
“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad je on Omera b. Hattaba držao za ruku...”[1]

٣٦٩٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبَدٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَاللهِ بْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

O VRLINAMA OSMAN B. AFFANA EBU-AMRA KUREŠIJA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَبِي عَمْرٍو الْقُرَشِيِّ رَضِي الله عَنْه

“Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ko iskopa bunar Rume – nagrada mu je Džennet’, pa ga je iskopao Osman, a također i: ‘Ko pripremi vojsku (zvanu) *džejšu usre*[2] – nagrada mu je Džennet’, pa ju je pripremio Osman.”

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَحْفِرْ بِئْرَ رُومَةَ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَحَفَرَهَا عُثْمَانُ وَقَالَ مَنْ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَجَهَّزَهُ عُثْمَانُ .

3695. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Osmana, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u neki vrt i naredio mi da pazim na kapiju vrta. Uto je došao jedan čovjek i zatražio dopuštenje da uđe.
‘Dopusti mu i obveseli ga Džennetom!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Bio je to Ebu-Bekr. Zatim je došao drugi i zatražio dopuštenje da uđe, pa je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: ‘Dopusti mu i obveseli ga Džennetom!’ Bio je to Omer. Nakon toga došao je još jedan i zatražio da uđe. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio na trenutak, a onda rekao: ‘Dopusti mu i obveseli ga Džennetom, uz iskušenja koja će ga zadesiti!’ Bio je to Osman b. Affan.”

٣٦٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ حَائِطًا وَأَمَرَنِي بِحِفْظِ بَابِ الْحَائِطِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا عُمَرُ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَأْذِنُ فَسَكَتَ هُنَيْهَةً ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى سَتُصِيبُهُ فَإِذَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ قَالَ حَمَّادٌ وَحَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ وَعَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ سَمِعَا أَبَا عُثْمَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مُوسَى بِنَحْوِهِ وَزَادَ فِيهِ عَاصِمٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ قَاعِدًا فِي مَكَانٍ فِيهِ مَاءٌ قَدِ انْكَشَفَ عَنْ رُكْبَتَيْهِ أَوْ رُكْبَتِهِ فَلَمَّا دَخَلَ عُثْمَانُ غَطَّاهَا .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 6264 i 6632.

2 Bio je to Pohod na Tebuk. Prenosi se da je Osman za opremanje te vojne dao trista deva. Prenosi da je dao i 1.000 zlatnika.

Hammad veli da su mu kazivali Asim Ahvel i Ali b. Hakem da su čuli Ebu-Usmana kako od Ebu-Musaa prenosi slično ovome. Asim dodaje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio na nekom mjestu gdje je bila voda. Bila su mu otkrivena koljena (ili koljeno), pa ih je, kada je ušao Osman, pokrio.

3696. PRIČAO MI JE Ahmed b. Šebib b. Seid, njemu njegov otac, prenoseći od Junusa, da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Urve, a njega Ubejdullah b. Adijj b. Hijar da su Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Esved b. Abdu-Jegus rekli: 'Šta te sprečava da porazgovaraš s Osmanom o njegovom bratu Velidu, jer ljudi mnogo pričaju protiv njega?'
Udesio sam da se susretnem s Osmanom kada on pođe na namaz, te mu rekoh: 'Imam potrebu da ti dam savjet.'
'Čovječe', reče on, 'zar ti?!' (Ma'mer veli: "Mislim da je rekao: 'Allahu se utječem od tebe!'")
Okrenuo sam se i vratio njima dvojici, kad dođe glasnik od Osmana. Otišao sam k njemu, pa me on upita: 'Kakav ti je savjet?'
'Allah Uzvišeni je doista poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom', rekoh mu, 'i objavio mu Knjigu. Bio si jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i učestvovao u prva dva iseljenja (iz Meke). Drugovao si s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio njegovu uputu... Ljudi mnogo govore protiv Velida!'
'Jesi li ti slušao (hadise) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?', upita on.
'Nisam', rekoh, 'ali mi je došlo njegovo znanje i nauka, koje je došlo i do (neudate) nevine djevojke sklonjene u svojoj odaji.'
'I poslije...', reče on, 'doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, a ja sam bio jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku: povjerovao sam u ono s čime je on poslan, dvaput sam se – kao što si rekao – iseljavao

٣٦٩٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ قَالاَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُكَلِّمَ عُثْمَانَ لأَخِيهِ الْوَلِيدِ فَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِيهِ فَقَصَدْتُ لِعُثْمَانَ حَتَّى خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ قُلْتُ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً وَهِيَ نَصِيحَةٌ لَكَ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ قَالَ مَعْمَرٌ أُرَاهُ قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَانْصَرَفْتُ فَرَجَعْتُ إِلَيْهِمْ إِذْ جَاءَ رَسُولُ عُثْمَانَ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ مَا نَصِيحَتُكَ فَقُلْتُ إِنَّ اللهَ سُبْحَانَهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتَ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ فَهَاجَرْتَ الْهِجْرَتَيْنِ وَصَحِبْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَرَأَيْتَ هَدْيَهُ وَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِي شَأْنِ الْوَلِيدِ قَالَ أَدْرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْتُ لاَ وَلَكِنْ خَلَصَ إِلَيَّ مِنْ عِلْمِهِ مَا يَخْلُصُ إِلَى الْعَذْرَاءِ فِي سِتْرِهَا قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ فَكُنْتُ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَآمَنْتُ بِمَا بُعِثَ بِهِ وَهَاجَرْتُ الْهِجْرَتَيْنِ كَمَا قُلْتَ وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَبَايَعْتُهُ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ

(iz Meke) i družio se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Dao sam mu prisegu i, Allaha mi, nisam pogriješio prema njemu niti sam ga prevario dok ga god Allah nije uzeo Sebi, a također ni Ebu-Bekra ni Omera. Potom sam postao halifa. Pa zar ja nemam prava kao što su i oni imali?'
'Svakako!', rekoh.
'Čemu onda sva ta priča koju čujem od vas?', reče on i dodade: 'Što se tiče Velida i njegovog problema, postupit ćemo po pravdi, ako Bog da!'
Pozvao je Aliju i naredio mu da ga izbičuje. Udario mu je osamdeset udaraca."[1]

ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ مِثْلُهُ ثُمَّ عُمَرُ مِثْلُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفْتُ أَفَلَيْسَ لِي مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي لَهُمْ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَمَا هَذِهِ الأَحَادِيثُ الَّتِي تَبْلُغُنِي عَنْكُمْ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ شَأْنِ الْوَلِيدِ فَسَنَأْخُذُ فِيهِ بِالْحَقِّ إِنْ شَاءَ اللهُ ثُمَّ دَعَا عَلِيًّا فَأَمَرَهُ أَنْ يَجْلِدَهُ فَجَلَدَهُ ثَمَانِينَ .

3697. PRIČAO MI JE Muhammed b. Hatim b. Bezi', njemu Šazan, a ovom Abdul-Aziz b. Ebu-Selema Madžišun, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafi'a, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nikoga nismo izjednačavali s Ebu-Bekrom, a zatim ni s Omerom, a zatim ni s Osmanom. Poslije njih ostavljali smo Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove i nismo davali prednost jednima nad drugima."
Ovaj hadis od Abdul-Aziza (osim Šazana) prenosi i Abdullah b. Salih.

٣٦٩٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ حَدَّثَنَا شَاذَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نَعْدِلُ بِأَبِي بَكْرٍ أَحَدًا ثُمَّ عُمَرَ ثُمَّ عُثْمَانَ ثُمَّ نَتْرُكُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نُفَاضِلُ بَيْنَهُمْ تَابَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ .

3698. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, a njemu Usman, sin Mevhebov koji je kazao: "Došao je neki Egipćanin i obavio hadždž. Vidio je ljude kako sjede, pa je upitao: 'Ko su ovi ljudi?'
'To su Kurejšije', odgovorili su mu.
'A ko im je šejh?', upitao je ovaj.
'Abdullah b. Omer', odgovorili su mu.
'Sine Omerov', reče on, 'upitat ću te nešto pa mi odgovori. Znaš li da je Osman pobjegao na Dan Uhuda?'

٣٦٩٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ هُوَ ابْنُ مَوْهَبٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ حَجَّ الْبَيْتَ فَرَأَى قَوْمًا جُلُوسًا فَقَالَ مَنْ هَؤُلاَءِ الْقَوْمُ فَقَالُوا هَؤُلاَءِ قُرَيْشٌ قَالَ فَمَنِ الشَّيْخُ فِيهِمْ قَالُوا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ يَا ابْنَ عُمَرَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ شَيْءٍ فَحَدِّثْنِي هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ فَرَّ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3872 i 3927.

‘Da’, odgovorio mu je.
‘A znaš li da nije bio na Bedru, da je bio odsutan?’
‘Da’, odgovorio mu je.
‘A znaš li’, nastavi ovaj, ‘da je bio odsutan kad se davala prisega Ridvan, da joj nije prisustvovao?’
‘Da’, odgovorio mu je.
‘Allah je najveći!’, uzviknu ovaj.
‘Dođi’, reče mu Ibn-Omer, ‘da ti objasnim. Što se tiče njegovog bijega na dan Uhuda: svjedočim da mu je Allah oprostio i oslobodio ga.[1] Što se tiče njegova odsustva s Bedra: bio je oženjen Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom; bila je bolesna, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Imaš nagradu kao onaj koji je bio na Bedru i njegov ratni plijen.’ A što se tiče prisege Ridvan: da je iko iz Mekke imao jači utjecaj od Osmana, njega bi (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) poslao u Mekku umjesto Osmana, kojeg je poslao prije same prisege. A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je svoju desnicu i rekao: ‘Ovo je Osmanova ruka!’ Udario je njome po drugoj rekavši: ‘Ovo je Osmanova prisega!’ A sada idi s ovim što si čuo!’, reče mu Ibn-Omer.”

نَعَمْ قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَدْرٍ وَلَمْ يَشْهَدْ قَالَ نَعَمْ قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ تَعَالَ أُبَيِّنْ لَكَ أَمَّا فِرَارُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَأَشْهَدُ أَنَّ اللهَ عَفَا عَنْهُ وَغَفَرَ لَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَدْرٍ فَإِنَّهُ كَانَتْ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ مَرِيضَةً فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَوْ كَانَ أَحَدٌ أَعَزَّ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ عُثْمَانَ لَبَعَثَهُ مَكَانَهُ فَبَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عُثْمَانَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ الْيُمْنَى هَذِهِ يَدُ عُثْمَانَ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى يَدِهِ فَقَالَ هَذِهِ لِعُثْمَانَ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ اذْهَبْ بِهَا الآنَ مَعَكَ .

3699. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Uspeo se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom na Uhud, pa se on zatresao.
‘Smiri se, Uhude’, reče on (a čini mi se i da je udario nogom po njemu), ‘na tebi nije niko drugi do Poslanik, Siddik i dvojica šehida!’”

٣٦٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُمْ قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ أُحُدًا وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ وَقَالَ اسْكُنْ أُحُدُ أَظُنُّهُ ضَرَبَهُ بِرِجْلِهِ فَلَيْسَ عَلَيْكَ إِلاَّ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ .

1 Na to aludiraju riječi Uzvišenog: ”One među vama koji su uzmakli na dan kad su se dvije vojske sukobile, uistinu je šejtan naveo da posrnu zbog onog što su prije činili. A Allah im je već oprostio, a Allah je Oprostitelj grijeha i Blagi je.” (Ali Imran, 155.) (prim. rec.)

KAZIVANJE O PRISEZI I KONSENZUSU ZA (IZBOR) OSMAN B. AFFANA, RADIJALLAHU ANHU, I PRIPOVIJEST O UBISTVU OMERA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب قِصَّةِ الْبَيْعَةِ
وَالاتِّفَاقِ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ
(وَفِيهِ مَقْتَلُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه)

3700. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, a on od Amra b. Mejmuna da je kazivao: "Vidio sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, u Medini nekoliko dana prije nego što je zboden. Stao je pred Huzejfu b. Jemana i Usmana b. Hunejfa i rekao im: 'Kako ste uradili? Bojite li se da ste na zemlju propisali više (poreza) nego što ona može doprinijeti?'
'Propisali smo onoliko koliko ona može podnijeti, jer ima velik prihod', odgovorili su.
'Gledajte', reče on, 'da ne propišete više nego što ona može podnijeti.'
'Nećemo', odgovorili su.
'Ako me Allah spasi i poživi, ostavit ću iračke hudovice tako da poslije mene neće biti potrebne nikome drugom, zauvijek!', reče on.
Nisu iza toga prošle četiri (noći), a bio je zboden. Stajao sam tog jutra, a između mene i njega bio je samo Abdullah b. Abbas. Kada bi prolazio kroz dva safa, imao bi običaj govoriti: 'Poravnajte se (i popunite safove)!' Kada bi vidio da u safovima nema praznina, iskoračio bi naprijed i izgovorio početni tekbir. Učio bi, možda, na prvom rekatu suru Jusuf ili En-Nahl ili nešto slično, dok se oni koji će klanjati u džematu ne okupe. Ovaj put, čuo sam ga, čim je izgovorio tekbir, kako, kada ga je ubo[2], reče: 'Ubi me (ili pojede me) pseto!'
Skočio je barbarin s nožem koji je imao dvije oštrice,

٣٧٠٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه قَبْلَ أَنْ يُصَابَ بِأَيَّامٍ بِالْمَدِينَةِ وَقَفَ عَلَى حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ وَعُثْمَانَ بْنِ حُنَيْفٍ قَالَ كَيْفَ فَعَلْتُمَا أَتَخَافَانِ أَنْ تَكُونَا قَدْ حَمَّلْتُمَا الأَرْضَ مَا لاَ تُطِيقُ قَالاَ حَمَّلْنَاهَا أَمْرًا هِيَ لَهُ مُطِيقَةٌ مَا فِيهَا كَبِيرُ فَضْلٍ قَالَ انْظُرَا أَنْ تَكُونَا حَمَّلْتُمَا الأَرْضَ مَا لاَ تُطِيقُ قَالَ قَالاَ لاَ فَقَالَ عُمَرُ لَئِنْ سَلَّمَنِي اللهُ لأَدَعَنَّ أَرَامِلَ أَهْلِ الْعِرَاقِ لاَ يَحْتَجْنَ إِلَى رَجُلٍ بَعْدِي أَبَدًا قَالَ فَمَا أَتَتْ عَلَيْهِ إِلاَّ رَابِعَةٌ حَتَّى أُصِيبَ قَالَ إِنِّي لَقَائِمٌ مَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلاَّ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ غَدَاةَ أُصِيبَ وَكَانَ إِذَا مَرَّ بَيْنَ الصَّفَّيْنِ قَالَ اسْتَوُوا حَتَّى إِذَا لَمْ يَرَ فِيهِنَّ خَلَلاً تَقَدَّمَ فَكَبَّرَ وَرُبَّمَا قَرَأَ سُورَةَ يُوسُفَ أَوِ النَّحْلَ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّاسُ فَمَا هُوَ إِلاَّ أَنْ كَبَّرَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَتَلَنِي أَوْ أَكَلَنِي الْكَلْبُ حِينَ طَعَنَهُ فَطَارَ الْعِلْجُ بِسِكِّينٍ ذَاتِ طَرَفَيْنِ لاَ يَمُرُّ

2 Bio je to Ebu-Lu'lu'a Fejruz, rob Mugirin. On se požalio Omeru da mu je Mugira nametnuo veliki porez, pa ga je Omer pokušao smiriti govoreći: "Boj se Boga i budi mu dobar!" Imao je namjeru razgovarati s Mugirom da mu olakša. Rob je, međutim, rekao: "Njegova je pravda za druge, mene ne obuhvata!", i počeo se pripremati da ga ubije. Napravio je mač s dvjema oštricama i premazao ga otrovom. Odlučio je to učiniti na sabahu. I kada je Omer poravnao safove i izgovorio početni tekbir, ovaj ga je ubo dva puta između plećki i jednom u predjelu stomaka. Bili su to smrtni udarci. Prenosi se da je Omer, radijallahu anhu, prije toga na hutbi rekao: "Sanjao sam da me horoz kljucnuo tri puta. Mislim da je to znak moje smrti." Navodi se da je iza toga prošla samo jedna džuma i on je zboden.

i nije prošao ni pored koga lijevo i desno a da ga nije ubo, tako da je ranio trinaestericu, od kojih su sedmerica podlegla. Kada je to vidio, jedan musliman bacio je na njega ogrtač s kapuljačom.[1] Vidjevši da će biti uhvaćen, otpadnik je presudio sam sebi.
Omer je uzeo Abdur-Rahman b. Avfa za ruku i postavio ga na mjesto imama. Onaj koji je bio iza Omera vidio je to što sam i ja vidio, a oni koji su bili sa strana nisu znali ništa, osim što se izgubio Omerov glas, pa su govorili: 'Subhanallah!' Abdur-Rahman je brzo klanjao namaz,[2] a kad su završili, Omer reče:
'Ibn-Abbase, idi vidi ko me ubi!'[3]
Ibn-Abbas je odjurio. Nakon kratkog vremena vratio se govoreći: 'Mugirin momak (rob)!'
'(Vješti) zanatlija?', upita (Omer).
'Da!', potvrdi on.
'Allah ga ubio!', reče (Omer), dodavši: 'Naredio sam bio da mu se učini dobro. Hvala Allahu da moja smrt nije došla od ruke čovjeka koji se predstavljao kao musliman. A ti i tvoj otac željeli ste da se Medina napuni barbarima!' Abbas je, inače, imao najviše roblja.
'Ako želiš', reče (Ibn-Abbas), 'učinit ću!' (tj. ako želiš, pobit ćemo ih).
'Lažeš!',[4] reče (Omer), dodavši: 'Zar i nakon što su progovorili vašim jezikom i počeli se okretati prema vašoj kibli i obavili vaš hadždž?!'

عَلَى أَحَدٍ يَمِينًا وَلاَ شِمَالاً إِلاَّ طَعَنَهُ حَتَّى طَعَنَ ثَلاَثَةَ عَشَرَ رَجُلاً مَاتَ مِنْهُمْ سَبْعَةٌ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ طَرَحَ عَلَيْهِ بُرْنُسًا فَلَمَّا ظَنَّ الْعِلْجُ أَنَّهُ مَأْخُوذٌ نَحَرَ نَفْسَهُ وَتَنَاوَلَ عُمَرُ يَدَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَدَّمَهُ فَمَنْ يَلِي عُمَرَ فَقَدْ رَأَى الَّذِي أَرَى وَأَمَّا نَوَاحِي الْمَسْجِدِ فَإِنَّهُمْ لاَ يَدْرُونَ غَيْرَ أَنَّهُمْ قَدْ فَقَدُوا صَوْتَ عُمَرَ وَهُمْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ سُبْحَانَ اللهِ فَصَلَّى بِهِمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ صَلاَةً خَفِيفَةً فَلَمَّا انْصَرَفُوا قَالَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ انْظُرْ مَنْ قَتَلَنِي فَجَالَ سَاعَةً ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ غُلاَمُ الْمُغِيرَةِ قَالَ الصَّنَعُ قَالَ نَعَمْ قَالَ قَاتَلَهُ اللهُ لَقَدْ أَمَرْتُ بِهِ مَعْرُوفًا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَجْعَلْ مِيتَتِي بِيَدِ رَجُلٍ يَدَّعِي الإِسْلاَمَ قَدْ كُنْتَ أَنْتَ وَأَبُوكَ تُحِبَّانِ أَنْ تَكْثُرَ الْعُلُوجُ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ الْعَبَّاسُ أَكْثَرَهُمْ رَقِيقًا فَقَالَ إِنْ شِئْتَ فَعَلْتُ أَيْ إِنْ شِئْتَ قَتَلْنَا قَالَ كَذَبْتَ بَعْدَ مَا تَكَلَّمُوا بِلِسَانِكُمْ وَصَلَّوْا قِبْلَتَكُمْ وَحَجُّوا حَجَّكُمْ فَاحْتُمِلَ إِلَى بَيْتِهِ فَانْطَلَقْنَا مَعَهُ وَكَأَنَّ النَّاسَ لَمْ تُصِبْهُمْ مُصِيبَةٌ

1 Spominje se više imena Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji su učestvovali u hvatanju ovog barbarina. Kaže se da mu je glavu odsjekao Abdur-Rahman b. Avf.

2 Abdur-Rahman je klanjao namaz učeći kur'anske sure: El-Kevser i En-Nasr. Prenosi se da je Omeru pozlilo i da je izgubio svijest, pa su ga prenijeli kući. Bilo se razdanilo kada je došao sebi. Gledajući u lica prisutnih ashaba, upitao je da li su klanjali namaz. Oni su mu potvrdno odgovorili, pa je on kazao: "Nema islama onaj koji nema namaza!" Uzeo je abdest i klanjao sabah. Na prvom je rekatu učio El-Asr, a na drugom El-Kafirun. Njegov sin Abdullah pridržavao ga je dok mu je krv šikljala a on klanjao. Pokušavao je zaustaviti krvarenje stavljajući mu srednji prst u ranu, ali uzalud.

3 Omer se pobojao da ga nisu ubili muslimani te je zato poslao Ibn-Abbasa da vidi ko je to učinio. Ibn-Abbas prolazio je pored okupljenih muslimana: svi su plakali kao da su izgubili najdražu djecu. To saznanje obradovalo je Omera, koji je umirao.

4 Ibn-Tin kaže kako je Ibn-Abbas ovo izrekao u indirektnoj formi jer je znao da Omer ne dozvoljava da se oni poubijaju. Ovim riječima Omer želi da ukazati na to da nije dozvoljeno ubiti muslimana, a on je bio poznat po svojoj žestini kada se radilo o odbrani vjere. Moguće je i da je Ibn-Abbas mislio na one koji nisu bili primili islam.

Prenesen je kući, a i mi smo se zaputili za njim. Ljudi su izgledali kao da ih do tog trenutka nikad nije pogodila nesreća. Neko bi prozborio: 'Bit će dobro!', drugi bi rekao: 'Bojim se za njega!'
Donijeli su mu piće; on ga je popio, ali je ono izišlo iz njegove utrobe. Onda je doneseno mlijeko; on ga je popio, ali je i ono izišlo na ranu. Znali su da će umrijeti. Ušli smo kod njega. Ljudi su dolazili i hvalili ga. Tako je došao jedan mladić i rekao: 'Raduj se, vladaru pravovjernih, radosti koju ti je Allah dao! Drugovao si s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; imaš prevenstvo u islamu i zaslugu za koju znaš; postavljen si za halifu, pa si vladao pravedno; na koncu, imaš šehidsku smrt!'
'Iz ovoga želim izići čist: ni za sebe ni protiv sebe!',[5] reče on. Kada je mladić krenuo da iziđe, odjeća se za njim počela vući po zemlji.
'Vratite mi mladića!', reče on.
'Sinko, digni odjeću[6], to će je učiniti trajnijom, a bliže je i pokornosti tvome Gospodaru!'
'Abdullahu, sine Omerov', nastavio je, 'pogledaj šta imam od duga!' Izračunali su i vidjeli da ima oko osamdeset i šest hiljada, ili približno tome.
'Ako bude dovoljan imetak Omerove porodice', reče on, 'neka se namiri iz njega, a ako ne bude, onda traži od porodice Adija b. Ka'ba. Ako i to ne bude dovoljno, onda traži od Kurejšija, i neka se ne izlazi iz tog kruga! Tako vrati moj dug. Otiđi kod Aiše, majke pravovjernih, i reci joj: 'Omer te selami' – ne govori 'vladar pravovjernih', jer ja to od danas nisam – i reci: 'Omer b. Hattab traži da mu dopustiš da bude pokopan kod dvojice svojih drugova.'[7]
(Ibn-Omer je otišao), poselamio je i zatražio da ga primi. Ušao je i našao je kako sjedi i plače.
'Omer b. Hattab selami te i traži dopuštenje da bude ukopan kod dvojice svojih drugova', reče joj on.
'Htjela sam ga (to mjesto) zadržati za sebe, ali ću mu

قَبْلَ يَوْمَئِذٍ فَقَائِلٌ يَقُولُ لاَ بَأْسَ وَقَائِلٌ يَقُولُ أَخَافُ عَلَيْهِ فَأُتِيَ بِنَبِيذٍ فَشَرِبَهُ فَخَرَجَ مِنْ جَوْفِهِ ثُمَّ أُتِيَ بِلَبَنٍ فَشَرِبَهُ فَخَرَجَ مِنْ جُرْحِهِ فَعَلِمُوا أَنَّهُ مَيِّتٌ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ وَجَاءَ النَّاسُ فَجَعَلُوا يُثْنُونَ عَلَيْهِ وَجَاءَ رَجُلٌ شَابٌّ فَقَالَ أَبْشِرْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِبُشْرَى اللهِ لَكَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدَمٍ فِي الْإِسْلَامِ مَا قَدْ عَلِمْتَ ثُمَّ وَلِيتَ فَعَدَلْتَ ثُمَّ شَهَادَةٌ قَالَ وَدِدْتُ أَنَّ ذَلِكَ كَفَافٌ لاَ عَلَيَّ وَلاَ لِي فَلَمَّا أَدْبَرَ إِذَا إِزَارُهُ يَمَسُّ الأَرْضَ قَالَ رُدُّوا عَلَيَّ الْغُلاَمَ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي ارْفَعْ ثَوْبَكَ فَإِنَّهُ أَبْقَى لِثَوْبِكَ وَأَتْقَى لِرَبِّكَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ انْظُرْ مَا عَلَيَّ مِنَ الدَّيْنِ فَحَسَبُوهُ فَوَجَدُوهُ سِتَّةً وَثَمَانِينَ أَلْفًا أَوْ نَحْوَهُ قَالَ إِنْ وَفَى لَهُ مَالُ آلِ عُمَرَ فَأَدِّهِ مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَإِلاَّ فَسَلْ فِي بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ فَإِنْ لَمْ تَفِ أَمْوَالُهُمْ فَسَلْ فِي قُرَيْشٍ وَلاَ تَعْدُهُمْ إِلَى غَيْرِهِمْ فَأَدِّ عَنِّي هَذَا الْمَالَ انْطَلِقْ إِلَى عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ فَقُلْ يَقْرَأُ عَلَيْكِ عُمَرُ السَّلاَمَ وَلاَ تَقُلْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنِّي لَسْتُ الْيَوْمَ لِلْمُؤْمِنِينَ أَمِيرًا وَقُلْ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَنْ يُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيْهِ فَسَلَّمَ وَاسْتَأْذَنَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْهَا فَوَجَدَهَا قَاعِدَةً تَبْكِي فَقَالَ يَقْرَأُ عَلَيْكِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ السَّلاَمَ وَيَسْتَأْذِنُ أَنْ يُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيْهِ فَقَالَتْ كُنْتُ أُرِيدُهُ لِنَفْسِي وَلَأُوثِرَنَّ بِهِ الْيَوْمَ عَلَى نَفْسِي فَلَمَّا أَقْبَلَ قِيلَ هَذَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ

5 To jest, iz hilafeta; da ne dobijem ni nagradu, ali i da ne budem kažnjen. (prim. rec.)
6 To što je bio na samrti nije spriječilo Omera da kaže istinu i naredi dobro.
7 Mislio je na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra, radijallahu anhu.

ga danas prepustiti!'
Nakon što se vratio, povikali su: 'Došao je Abdullah b. Omer!'
'Dignite me!', reče Omer. Neko ga je pridigao, a on upita: 'Šta ima?'
'Ono što si želio – dopustila je!', reče.
'Hvala Allahu', izusti on, 'ništa mi nije bilo važnije od toga. Kada umrem, odnesi me, a onda nazovi selam i reci joj: 'Omer b. Hattab moli da mu dopustiš.' Ako dopusti, unesite me, a ako ne dopusti, nosite me među muslimanske mezare.'
Uto dođe Hafsa, majka pravovjernih, sa ženama. Ugledavši je, ustali smo, a ona je ušla kod njega i ostala plačući neko vrijeme. Ljudi su tražili da ih Omer primi, te sam i ja ušao s njima. Čuli smo je iznutra kako plače.
'Oporuči ko će te naslijediti na mjestu halife!', rekli su mu.
'Ne znam', reče on, 'ko bi bio preči za to od sljedećih osoba (ili skupine), onih kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do smrti ostao zadovoljan...' Potom je poimence spomenuo Aliju, Osmana, Zubejra, Talhu, Sa'da i Abdur-Rahmana, a onda dodao: 'S vama će biti i Abdullah b. Omer, ali bez ikakva prava, samo kao član pokopnog odbora.
Ako kojim slučajem vlast pripadne Sa'du, neka tako bude, a ako ne, onda neka se njime pripomogne onaj koji bude emir, jer ga ja nisam razvlastio niti zato što je on pokazao slabost niti zbog pronevjere.
Preporučujem halifi poslije mene prve muhadžire,[1] da zna za njihovo pravo i da pazi i čuva njihovu čast. Preporučujem mu da čini dobro i ensarijama. Oni koji su se još prije nastanili u Medini i prihvatili vjeru – neka prihvati njihove dobročinitelje, a oprosti njihovim grešnicima.
Preporučujem mu dobročinstvo prema stanovnicima naselja, jer su oni potpora islamu i sakupljači imetka koji izazivaju gnjev neprijatelja; neka se od njih ne

قَدْ جَاءَ قَالَ ارْفَعُونِي فَأَسْنَدَهُ رَجُلٌ إِلَيْهِ فَقَالَ
مَا لَدَيْكَ قَالَ الَّذِي تُحِبُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَذِنَتْ
قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ مَا كَانَ مِنْ شَيْءٍ أَهَمُّ إِلَيَّ مِنْ ذَلِكَ
فَإِذَا أَنَا قَضَيْتُ فَاحْمِلُونِي ثُمَّ سَلِّمْ فَقُلْ يَسْتَأْذِنُ
عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَإِنْ أَذِنَتْ لِي فَأَدْخِلُونِي وَإِنْ
رَدَّتْنِي رُدُّونِي إِلَى مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ وَجَاءَتْ أُمُّ
الْمُؤْمِنِينَ حَفْصَةُ وَالنِّسَاءُ تَسِيرُ مَعَهَا فَلَمَّا رَأَيْنَاهَا
قُمْنَا فَوَلَجَتْ عَلَيْهِ فَبَكَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً وَاسْتَأْذَنَ
الرِّجَالُ فَوَلَجَتْ دَاخِلاً لَهُمْ فَسَمِعْنَا بُكَاءَهَا مِنَ
الدَّاخِلِ فَقَالُوا أَوْصِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اسْتَخْلِفْ
قَالَ مَا أَجِدُ أَحَدًا أَحَقَّ بِهَذَا الأَمْرِ مِنْ هَؤُلاَءِ
النَّفَرِ أَوِ الرَّهْطِ الَّذِينَ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
وَهُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ فَسَمَّى عَلِيًّا وَعُثْمَانَ وَالزُّبَيْرَ
وَطَلْحَةَ وَسَعْدًا وَعَبْدَالرَّحْمَنِ وَقَالَ يَشْهَدُكُمْ
عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ وَلَيْسَ لَهُ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ كَهَيْئَةِ
التَّعْزِيَةِ لَهُ فَإِنْ أَصَابَتِ الإِمْرَةُ سَعْدًا فَهُوَ ذَاكَ
وَإِلاَّ فَلْيَسْتَعِنْ بِهِ أَيُّكُمْ مَا أُمِّرَ فَإِنِّي لَمْ أَعْزِلْهُ عَنْ
عَجْزٍ وَلاَ خِيَانَةٍ وَقَالَ أُوصِي الْخَلِيفَةَ مِنْ بَعْدِي
بِالْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ وَيَحْفَظَ
لَهُمْ حُرْمَتَهُمْ وَأُوصِيهِ بِالأَنْصَارِ خَيْرًا (الَّذِينَ
تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ) أَنْ يُقْبَلَ مِنْ
مُحْسِنِهِمْ وَأَنْ يُعْفَى عَنْ مُسِيئِهِمْ وَأُوصِيهِ بِأَهْلِ
الأَمْصَارِ خَيْرًا فَإِنَّهُمْ رِدْءُ الإِسْلاَمِ وَجُبَاةُ الْمَالِ
وَغَيْظُ الْعَدُوِّ وَأَنْ لاَ يُؤْخَذَ مِنْهُمْ إِلاَّ فَضْلُهُمْ
عَنْ رِضَاهُمْ وَأُوصِيهِ بِالأَعْرَابِ خَيْرًا فَإِنَّهُمْ

1 Izraz *prvi muhadžiri* odnosi se na one koji su klanjali okrećući se prema dvjema kiblama. Kaže se da su to i oni koji su dali prisegu *Ridvan*.

أَصْلُ الْعَرَبِ وَمَادَّةُ الإِسْلَامِ أَنْ يُؤْخَذَ مِنْ حَوَاشِي أَمْوَالِهِمْ وَيُرَدَّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ وَأُوصِيهِ بِذِمَّةِ اللهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ ﷺ أَنْ يُوفَى لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ وَأَنْ يُقَاتَلَ مِنْ وَرَائِهِمْ وَلاَ يُكَلَّفُوا إِلاَّ طَاقَتَهُمْ فَلَمَّا قُبِضَ خَرَجْنَا بِهِ فَانْطَلَقْنَا نَمْشِي فَسَلَّمَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَتْ أَدْخِلُوهُ فَأُدْخِلَ فَوُضِعَ هُنَالِكَ مَعَ صَاحِبَيْهِ فَلَمَّا فُرِغَ مِنْ دَفْنِهِ اجْتَمَعَ هَؤُلاَءِ الرَّهْطُ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ اجْعَلُوا أَمْرَكُمْ إِلَى ثَلاَثَةٍ مِنْكُمْ فَقَالَ الزُّبَيْرُ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عَلِيٍّ فَقَالَ طَلْحَةُ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عُثْمَانَ وَقَالَ سَعْدٌ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ أَيُّكُمَا تَبَرَّأَ مِنْ هَذَا الأَمْرِ فَنَجْعَلُهُ إِلَيْهِ وَاللهُ عَلَيْهِ وَالإِسْلَامُ لَيَنْظُرَنَّ أَفْضَلَهُمْ فِي نَفْسِهِ فَأُسْكِتَ الشَّيْخَانِ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ أَفَتَجْعَلُونَهُ إِلَيَّ وَاللهُ عَلَيَّ أَنْ لاَ آلُ عَنْ أَفْضَلِكُمْ قَالاَ نَعَمْ فَأَخَذَ بِيَدِ أَحَدِهِمَا فَقَالَ لَكَ قَرَابَةٌ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَالْقَدَمُ فِي الإِسْلَامِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَاللهُ عَلَيْكَ لَئِنْ أَمَّرْتُكَ لَتَعْدِلَنَّ وَلَئِنْ أَمَّرْتُ عُثْمَانَ لَتَسْمَعَنَّ وَلَتُطِيعَنَّ ثُمَّ خَلاَ بِالآخَرِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا أَخَذَ الْمِيثَاقَ قَالَ ارْفَعْ يَدَكَ يَا عُثْمَانُ فَبَايَعَهُ فَبَايَعَ لَهُ عَلِيٌّ وَوَلَجَ أَهْلُ الدَّارِ فَبَايَعُوهُ .

uzima ništa osim viška kojim su i oni zadovoljni.
Preporučujem mu dobročinstvo prema beduinima Arapima, jer su oni korijen Arapa, i oni su dio islama. Neka se uzme iz njihova manje vrijedna imetka i podijeli siromašnima među njima.
Preporučujem mu odgovornost prema Allahovim štićenicima i štićenicima Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neka ispuni svoj ugovor i obaveze prema njima: da ratuje zbog njih te da im se ne propisuje ništa osim onoga što mogu podnijeti.'
Nakon što je umro, iznijeli smo ga i krenuli... (Kad smo stigli) Abdullah b. Omer nazvao joj je (Aiši) selam i rekao: 'Omer b. Hattab traži da uđe.'
'Unesite ga!', reče ona. Unesen je i položen pored dvojice svojih drugova.
Nakon što su završili s ukopom, sakupio se savjet koji je bio određen.
'Prepustite ovo trojici između vas!', reče Abdur-Rahman.
'Ja svoje pravo dajem Aliji!', reče Zubejr.
'A ja svoje dajem Osmanu!', dodade Talha.
'Ja svoje pravo ustupam Abdur-Rahmanu b. Avfu!', reče Sa'd. Tada Abdur-Rahman upita: 'Ko će se od vas dvojice odreći ovoga, pa da to predamo drugome, a Allah ga nadzire, a i islam? To ćemo mu i učiniti, a on neka se boji Allaha i drži do vjere, i neka vidi ko je, po njegovu mišljenju, najvredniji za ovo.' Zašutjeli su dvojica šejhova (Osman i Alija). Abdur-Rahman tada ponovo upita: 'Hoćete li izbor prepustiti meni? Uzdam se u Allaha da se neću odreći najboljeg od vas!'
'Hoćemo!', potvrdno odgovoriše obojica. Tada je on jednog od njih[2] uzeo za ruku i rekao mu: 'Ti si rođak Allahovog Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem; među prvima si, kao što znaš, primio islam. Allahom te zaklinjem: ako te postavim za emira, postupat ćeš po pravdi, a ako postavim Osmana, slušat ćeš ga i pokoravati mu se!' Potom se osamio i s drugim i rekao mu isto.

2 Iz daljeg teksta vidi se da je to bio Alija.

Kad su mu dali obećanje, on reče: 'Pruži ruku, Osmane!' Dade mu prisegu, pa to učini i Alija. Potom su ušli ostali i dali mu prisegu."[1]

O VRLINAMA ALIJE B. EBU-TALIBA KUREŠIJA HAŠIMIJA[2], RADIJALLAHU ANHU, OCA HASANOVA

بَاب مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الْقُرَشِيِّ الْهَاشِمِيِّ أَبِي الْحَسَنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji: "Ti si moj, i ja sam tvoj!"
Omer veli: "Umro je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljan njime (Alijom)!"

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ
وَقَالَ عُمَرُ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ عَنْهُ رَاضٍ .

3701. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sutra ću bajrak predati čovjeku uz kojeg će Allah dati pobjedu!" Ljudi su zanoćili raspravljajući kome će

٣٧٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلاً يَفْتَحُ اللهُ عَلَى يَدَيْهِ قَالَ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ

1 Iz ovog predanja o Omeru, radijallahu anhu, možemo izvući brojne zaključke:
– Omer se, radijallahu anhu, brinuo za dobrobit muslimana;
– upućivao je korisne savjete muslimanima;
– provodio je sunnet među njima;
– bio je izrazito bogobojazan;
– držao je do vjere više nego do samog sebe;
– dopušteno je hvaljenje u lice ako se ne radi o očitoj laži i ako to neće dovesti do samodopadanja onoga kojeg hvalimo, pošto Omer nije zabranio mladiću da ga pohvali, ali ga je upozorio da pripazi da mu se odjeća ne vuče po zemlji;
– treba ostaviti oporuku da se vrati dug;
– treba se pobrinuti da vjernik bude ukopan uz one koji su bili dobri vjernici;
– preporučuje se šura (savjetovanje i dogovaranje) pri postavljanju vladara te biranje najboljeg;
– dopušteno je izabrati i onog koji nije najbolji, pošto je ostavljena mogućnost izbora između šest osoba;
– hilafet postaje punosnažan s prisegom muslimana.

2 Alija, radijallahu anhu, rođeni je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić. Poslanik ga je odgojio kao dijete i nije ga napuštao sve do smrti. Niti o jednom ashabu nema toliko predanja kao o Aliji, radijallahu anhu, i to stoga što je on imao protivnike u haridžijima i Umejevićima, tako da je ehlus-sunna nastojala prenijeti i posvjedočiti njegove vrijednosti kao odgovor njegovim protivnicima. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, smrti prisegu su mu dali muslimani - i muhadžiri i ensarije. To su učinili i svi ostali koji su bili prisutni. To je oglašeno i to su prihvatili svi osim Mu'avije u Šamu. Muslim i Tirmizi bilježe predanje od sina Sa'd b. Ebu-Vekkasa u kojem se navodi da je Mu'avija pitao Sa'da zašto on ne grdi Aliju, pa mu je on odgovorio: "Zar se ne sjećaš da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao troje o njemu?! Zbog njih ga nikad neću grditi!" To troje se spominje u hadisima:
– da je Alija u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na stupnju na kojem je bio Harun u odnosu na Musaa;
– da će on ponijeti bajrak kao čovjek kojeg vole Allah i Njegov Poslanik;
– kada je objavljen ajet o proklinjanju, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna i rekao: "Gospodaru, ovo je moja porodica!"

biti predat (bajrak). Pošto su prespavali noć, ujutro su otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; svako je želio da bude taj koji će dobiti bajrak. "Gdje je Alija b. Ebu-Talib?", upitao je on. "Žali se na oči, Allahov Poslaniče!", odgovorili su. "Pošaljite po njega i dovedite mi ga!", reče on.
Kad je došao, (Poslanik) mu je pljucnuo pljuvačku u oči i proučio dovu; ozdravio je kao da bolesti nije ni bilo. Tada mu je dao bajrak. "Allahov Poslaniče", upita on, "hoću li se boriti protiv njih sve dok ne postanu kao i mi? "
"Budi pažljiv!", reče (Poslanik) i dodade: "Kada stigneš do njih, pozovi ih u islam i obavijesti ih o dužnostima prema Allahu. Allaha mi, da Allah uputi preko tebe jednog čovjeka, bolje ti je nego najveće blago!"

لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا فَقَالَ أَيْنَ عَلِيُّ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالُوا يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ فَأْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَ بَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ عَلِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللهِ فِيهِ فَوَاللهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ .

3702. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hatim, prenoseći od Jezid b. Ebu-Ubejda, a on od Seleme da je kazivao:
"Alija je bio ostao i nije krenuo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, jer je imao upalu očiju.
'Zar da ne budem s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?!', reče on. Krenuo je i sustigao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
U noći poslije koje će Allah dati pobjedu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Bajrak ću sutra sigurno dati čovjeku (ili bajrak će uzeti čovjek) kojeg vole Allah i Njegov Poslanik (ili je rekao: '... koji voli Allaha i Njegova Poslanika...'); Allah će mu dati pobjedu!'
Uto dođe Alija, a nismo mu se nadali. 'Evo Alije!', rekoše. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je bajrak, i Allah mu je podario pobjedu."

٣٧٠٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ كَانَ عَلِيٌّ قَدْ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي خَيْبَرَ وَكَانَ بِهِ رَمَدٌ فَقَالَ أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ عَلِيٌّ فَلَحِقَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ اللَّيْلَةِ الَّتِي فَتَحَهَا اللهُ فِي صَبَاحِهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ أَوْ لَيَأْخُذَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلاً يُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَوْ قَالَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللهُ عَلَيْهِ فَإِذَا نَحْنُ بِعَلِيٍّ وَمَا نَرْجُوهُ فَقَالُوا هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرَّايَةَ فَفَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ .

3703. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca da je neki čovjek došao Sehl b. Sa'du i rekao: "Ovaj čovjek" – a bio je to emir Medine – "kod minbera grdi Aliju!"
"Šta govori?", upita ovaj.
"Zove ga Ebu-Turab (Prašnjavi)." (Sehl) se nasmija i reče: "Allaha mi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je tako prozvao; nijedno mu ime nije bilo draže od toga." Zatražio sam, s užitkom, od Sehla da mi pripovjedi (o tome) rekavši: "Ebu-Abbase, kako je to bilo?", i on poče kazivati:
"Ušao je Alija kod Fatime, a onda izišao i legao u džamiji. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ju je upitao: 'Gdje ti je amidžić?'
'U džamiji', odgovorila je. On je izišao i našao ga; košulja mu je bila spala s leđa, a prašina se zalijepila za njih. Brisao mu je prašinu ponavljajući dva puta: 'Sjedi, Ebu-Turabe (Prašnjavi)!'"

٣٧٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فَقَالَ هَذَا فُلاَنٌ لأَمِيرِ الْمَدِينَةِ يَدْعُو عَلِيًّا عِنْدَ الْمِنْبَرِ قَالَ فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ يَقُولُ لَهُ أَبُو تُرَابٍ فَضَحِكَ قَالَ وَاللهِ مَا سَمَّاهُ إِلاَّ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا كَانَ لَهُ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْهُ فَاسْتَطْعَمْتُ الْحَدِيثَ سَهْلاً وَقُلْتُ يَا أَبَا عَبَّاسٍ كَيْفَ ذَلِكَ قَالَ دَخَلَ عَلِيٌّ عَلَى فَاطِمَةَ ثُمَّ خَرَجَ فَاضْطَجَعَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيْنَ ابْنُ عَمِّكِ قَالَتْ فِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ فَوَجَدَ رِدَاءَهُ قَدْ سَقَطَ عَنْ ظَهْرِهِ وَخَلَصَ التُّرَابُ إِلَى ظَهْرِهِ فَجَعَلَ يَمْسَحُ التُّرَابَ عَنْ ظَهْرِهِ فَيَقُولُ اجْلِسْ يَا أَبَا تُرَابٍ مَرَّتَيْنِ .

3704. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi', njemu Husejn, prenoseći od Zaide, a on od Ebu-Hasina od Sa'da b. Ubejde da je kazivao:
"Došao je neki čovjek Ibn-Omeru pitajući ga za Osmana, pa je ovaj spomenuo njegova dobra djela, a onda upitao: 'Možda te to pogađa?'
'Da!', odgovori ovaj.
'Allah te ponizio!', reče (Ibn-Omer).
Upitao je nakon toga za Aliju, pa je on spomenuo i njegova dobra djela.
'To je on', dodao je, 'kuća mu je u sredini Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kuća. Možda te to pogađa?', upitao je.
'Da!', odgovori ovaj.
'Allah te ponizio! Idi pa i mene napadaj!', reče (Ibn-Omer)."

٣٧٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عُمَرَ فَسَأَلَهُ عَنْ عُثْمَانَ فَذَكَرَ عَنْ مَحَاسِنِ عَمَلِهِ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوءُكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ . فَأَرْغَمَ اللهُ بِأَنْفِكَ ثُمَّ سَأَلَهُ عَنْ عَلِيٍّ فَذَكَرَ مَحَاسِنَ عَمَلِهِ قَالَ هُوَ ذَاكَ بَيْتُهُ أَوْسَطُ بُيُوتِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوءُكَ قَالَ أَجَلْ قَالَ فَأَرْغَمَ اللهُ بِأَنْفِكَ انْطَلِقْ فَاجْهَدْ عَلَيَّ جَهْدَكَ .

٣٧٠٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام شَكَتْ مَا تَلْقَى مِنْ أَثَرِ الرَّحَا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ سَبْيٌ فَانْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ فَوَجَدَتْ عَائِشَةَ فَأَخْبَرَتْهَا فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيءِ فَاطِمَةَ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْتُ لِأَقُومَ فَقَالَ عَلَى مَكَانِكُمَا فَقَعَدَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي وَقَالَ أَلَا أُعَلِّمُكُمَا خَيْرًا مِمَّا سَأَلْتُمَانِي إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا تُكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ وَتُسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتَحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ .

3705. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Hakema, koji je čuo Ibn-Ebu-Lejlu, da je Alija kazivao:
“Fatima, radijallahu anha, žalila se na žuljeve od mljevenja žita. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je bio dobio nešto roblja, pa mu se Fatima uputila, ali ga nije našla u kući. Zatekla je Aišu i obavijestila je (zašto je došla). Kada se vratio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Aiša mu je rekla da je dolazila Fatima.
Došao nam je, a mi smo bili u postelji. Htio sam ustati, ali on reče: ‘Ostanite na svojim mjestima!’ Sjeo je između nas, tako da sam na prsima osjetio hladnoću njegovih nogu, i rekao: ‘Hoćete li da vas poučim nečemu što je vrednije od onoga što ste tražili? Kada legnete u svoje postelje, izgovorite: ‘Allahu ekber!’ – trideset i četiri puta, ‘Subhanallah!’ – trideset i tri puta i ‘Elhamdulillah!’ – trideset i tri puta. To će vam biti bolje od sluge.’”

٣٧٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَلِيٍّ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى .

3706. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Sa‘da, koji kaže da je čuo Ibrahim b. Sa‘da, kako prenosi da je njegov otac kazivao:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji: ‘Zar nisi zadovoljan da mi budeš kao što je Harun bio Musau?’”[1]

٣٧٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اقْضُوا كَمَا كُنْتُمْ تَقْضُونَ فَإِنِّي أَكْرَهُ الِاخْتِلَافَ حَتَّى يَكُونَ لِلنَّاسِ جَمَاعَةٌ أَوْ أَمُوتَ كَمَا مَاتَ أَصْحَابِي فَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ يَرَى أَنَّ عَامَّةَ مَا يُرْوَى عَنْ عَلِيٍّ الْكَذِبُ .

3707. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, da ga je obavijestio Šu‘ba, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Sirina, ovaj od Abīdea, a on od Alije, radijallahu anhu, da je rekao: “Presudite kako ste ranije presuđivali. Mrzim razlaz sve dok ljudi ne budu u džematu ili dok ne umrem kao što su umrli moji drugovi.” Zato Ibn-Sirin misli da je sve ono što se prenosi od Alije (a što prenose rafidije o njegovom suprotstavljanju Ebu-Bekru i Omeru) laž.[2]

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4416.

O VRLINAMA DŽA‘FER B. EBU-TALIBA HAŠIMIJA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الْهَاشِمِيِّ رَضِي الله عَنْه

Njemu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ličiš na mene i fizički i po moralu.”

وَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي .

3708. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, a njemu Muhammed b. Ibrahim b. Dinar Ebu-Abdullah Džuheni, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi‘ba, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Ljudi su govorili: ‘Ebu-Hurejra prenosi mnogo (hadisa)!’[1] A ja sam bio stalno uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi mi (makar) stomak bio pun. Tako nisam bio u prilici da jedem nadošli somun niti da oblačim novu odjeću. Nije me služio sluga niti sluškinja. Od velike gladi pritiskao sam stomak kamenjem. Znao sam tražiti da mi neko prouči ajet[2] koji znam, ne bi li se on sjetio i pozvao me da šta pojedem. Dža‘fer b. Ebu-Talib bio je najbolji za sirotinju. Pozvao bi nas i častio onim što ima u svojoj kući. Ako ne bi imao, iznio bi čak i posudicu za maslo u kojoj nije bilo ništa i izrezao je, kako bismo je polizali.”[3]

٣٧٠٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دِينَارٍ أَبُو عَبْدِاللهِ الْجُهَنِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَقُولُونَ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَإِنِّي كُنْتُ أَلْزَمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِشِبَعِ بَطْنِي حَتَّى لاَ آكُلُ الْخَمِيرَ وَلاَ أَلْبَسُ الْحَبِيرَ وَلاَ يَخْدُمُنِي فُلاَنٌ وَلاَ فُلاَنَةُ وَكُنْتُ أُلْصِقُ بَطْنِي بِالْحَصْبَاءِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لأَسْتَقْرِئُ الرَّجُلَ الآيَةَ هِيَ مَعِي كَيْ يَنْقَلِبَ بِي فَيُطْعِمَنِي وَكَانَ أَخْيَرَ النَّاسِ لِلْمِسْكِينِ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ كَانَ يَنْقَلِبُ بِنَا فَيُطْعِمُنَا مَا كَانَ فِي بَيْتِهِ حَتَّى إِنْ كَانَ لَيُخْرِجُ إِلَيْنَا الْعُكَّةَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ فَنَشُقُّهَا فَنَلْعَقُ مَا فِيهَا .

1 U svom odgovoru, po drugom predanju, Ebu-Hurejra je kazao: “Da nije ajeta koji ga stimuliraju na to, on ne bi pripovijedao toliko.” Rekli su Talhi: “Eto, ne znamo da li taj Jemenac zna više toga od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego vi, ostali ashabi!”, pa je Talha odgovorio: “Allaha mi, nimalo ne sumnjam da je on čuo ono što mi nismo i da zna ono što mi ne znamo. Mi smo imali kuće i porodice; ujutro i navečer odemo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a potom se vratimo svojim kućama. Ebu-Hurejra je bio siromah, bez imetka i porodice. Njegova je ruka bila s Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, rukom. Boravio je s njim i šetali bi skupa, tako da ja ne sumnjam kako je čuo ono što mi nismo.” U drugom predanju Talha kaže: “Čuli smo kao što je čuo i on, ali je on zapamtio, a mi zaboravili.”

2 Ustvari, Ebu-Hurejra tražio je to glagolom koji ima isti korijen kao ovaj glagol, ali mu je značenje “tražiti hranu”. U drugom predanju spominje se da ga ni Omer, radijallahu anhu, nije razumijevao, pa bi mu počeo učiti Kur‘an. U ovom hadisu Ebu-Hurejra kaže da je za siromahe najbolji bio Džafer, koji bi ih vodio kući i davao im da jedu. U drugim predanjima navodi se da Džafer ne bi odgovorio kada bi ga on tako upitao, nego bi ga odveo kući i zatražio od žene da ga nahrani, a tek bi potom odgovorio na pitanje, iako je znao da je ono postavljeno zbog hrane (odgovorio bi jer je, ipak, bilo moguće da je pitanje postavljeno kako bi se saznalo nešto, tj. radi nauka). Time bi korist bila upotpunjena. Zato ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao Ebu-Mesakin (Otac siromaha).

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5432.

3709. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jezid b. Harun, da ga je obavijestio Isma‘il b. Ebu-Halid, prenoseći od Ša‘bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kada bi nazivao selam Dža‘ferovom sinu, govorio bi: “Selamim te, o sine onoga koji ima dva krila!”[4]

٣٧٠٩. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ إِذَا سَلَّمَ عَلَى ابْنِ جَعْفَرٍ قَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ ذِي الْجَنَاحَيْنِ .

SPOMEN ABBASA B. ABDUL -MUTTALIBA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب ذِكْرِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3710. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Ebu-Abdullah b. Musenna, prenoseći od Sumame b. Abdullaha b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je u vrijeme sušne godine Omer b. Hattab u dovi za kišu molio preko Abbasa b. Abdul-Muttaliba, govoreći: “Gospodaru naš, mi smo Te molili preko našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa si nam udovoljavao. Sada te molimo preko njegova amidže: spusti nam kišu!” I kiša bi pala.[5]

٣٧١٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُاللهِ ابْنُ الْمُثَنَّى عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ كَانَ إِذَا قَحَطُوا اسْتَسْقَى بِالْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا ﷺ فَتَسْقِينَا وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا قَالَ فَيُسْقَوْنَ .

O VRLINAMA VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PORODICE I NJEGOVE KĆERI FATIME, RADIJALLAHU ANHA

بَاب مَنَاقِبِ قَرَابَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَنْقَبَةِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام بِنْتِ النَّبِيِّ ﷺ

Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: “Fatima je prvakinja među ženama u Džennetu.”

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

3711. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, da mu je pričao Urve b. Zubejr, prenoseći od Aiše da je Fatima, radijallahu anha, uputila molbu Ebu-Bekru u kojoj je zatražila svoj dio nasljedstva koje je ostalo iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a bio ga je zadobio kao ratni plijen (dobiven bez borbe), i tražila je Vjerovjesnikov

٣٧١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ تَطْلُبُ صَدَقَةَ النَّبِيِّ ﷺ الَّتِي بِالْمَدِينَةِ وَفَدَكٍ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمُسِ خَيْبَرَ .

4 Prenosi se hadis koji bilježi Taberani u kome stoji da Dža‘fer leti u Džennetu zajedno s melecima. Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5432.

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 1010.

zekat iz Medine[1] i (nasljedni dio iz) Fedeka, te od onoga što je preostalo od petine (plijena s) Hajbera.

3712. Ebu-Bekr (tada) reče: 'Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo: što ostane iza nas – to je sadaka!' Muhammedova porodica jest će iz ovog imetka – tojest iz Allahova imetka – i nema prava ni na šta drugo! Ja, tako mi Allaha, neću mijenjati ništa od Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, sadake: ostat će onako kako je bilo u njegovo doba, i ja ću, zasigurno, postupati s time onako kako je radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!' To je posvjedočio i Alija, a zatim rekao: 'Poznate su nam tvoje vrline, Ebu-Bekre!' Spomenuo je zatim rodbinske veze s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njihova prava. Na to Ebu-Bekr reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, draže mi je da se brinem o rodbini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego o svojoj vlastitoj.'"

٣٧١٢. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا فَهُوَ صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ يَعْنِي مَالَ اللهِ لَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَزِيدُوا عَلَى الْمَأْكَلِ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْ صَدَقَاتِ النَّبِيِّ ﷺ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَلأَعْمَلَنَّ فِيهَا بِمَا عَمِلَ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَشَهَّدَ عَلِيٌّ ثُمَّ قَالَ إِنَّا قَدْ عَرَفْنَا يَا أَبَا بَكْرٍ فَضِيلَتَكَ وَذَكَرَ قَرَابَتَهُمْ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَحَقَّهُمْ فَتَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَرَابَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي .

3713. OBAVIJESTIO ME JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, da mu je pričao Halid, a ovom Šu'ba, prenoseći od Vakida, koji je čuo od svoga oca kako prenosi od Ibn-Omera, a on od Ebu-Bekra da je rekao: "Pazite Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kad je u pitanju njegova porodica!'"[2]

٣٧١٣. أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ارْقُبُوا مُحَمَّدًا ﷺ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ .

3714. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amr b. Dinara, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misver b. Mahreme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Fatima je dio mene: ko je naljuti – mene je naljutio!"

٣٧١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي .

1 Radi se o palmoviku koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio kao sadaku za sve muslimane, a ona je mislila da je to njegovo. (Prim. rec.)

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3751.

3715. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Tokom bolesti od koje je preselio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je svoju kćerku Fatimu i nešto joj šapnuo. Ona je tada zaplakala. On ju je ponovo pozvao i šapnuo joj još nešto. Tada se ona nasmijala. Upitala sam je o tome,

٣٧١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةَ ابْنَتَهُ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهَا فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ ثُمَّ دَعَاهَا فَسَارَّهَا فَضَحِكَتْ قَالَتْ فَسَأَلْتُهَا عَنْ ذَلِكَ .

3716. pa je odgovorila: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, šapnuo mi je da će umrijeti od bolesti od koje je i umro, pa sam ja zaplakala; zatim mi je ponovo šapnuo da ću ja biti prva osoba iz njegove porodice koja će ga u tome slijediti, pa sam se nasmijala.’”

٣٧١٦. فَقَالَتْ سَارَّنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُقْبَضُ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَبَكَيْتُ ثُمَّ سَارَّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِ بَيْتِهِ أَتْبَعُهُ فَضَحِكْتُ .

O VRLINAMA ZUBEJR B. AVVAMA, RADIJALLAHU ANHU [3]

بَاب مَنَاقِبِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِي الله عَنْه

Rekao je Ibn-Abbas: “On je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, havarijj[4] (pomagač). Nazvani su havarijjuni zbog bjeline njihove odjeće.”

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هُوَ حَوَارِيُّ النَّبِيِّ ﷺ وَسُمِّيَ الْحَوَارِيُّونَ لِبَيَاضِ ثِيَابِهِمْ .

3717. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišam b. Urve, on od svoga oca, koji kaže da ga je obavijestio Mervan b. Hakem kazavši:
“Osman b. Affan obolio je od teškog krvarenja nosa, u godini kada su mnogi ljudi zadobili tu bolest (senetur-ru‘af)[5] tako da ga je bolest spriječila da obavi hadž, pa je sačinio oporuku. Uto mu dođe neki Kurejšija i reče: ‘Odredi nasljednika!’

٣٧١٧. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَنِي مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ قَالَ أَصَابَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رُعَافٌ شَدِيدٌ سَنَةَ الرُّعَافِ حَتَّى حَبَسَهُ عَنِ الْحَجِّ وَأَوْصَى فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ قَالَ اسْتَخْلِفْ قَالَ وَقَالُوهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ فَسَكَتَ

3 Zubejr je ubijen trideset i šeste godine po Hidžri. Nije želio učestvovati u bici između muslimana. Ubio ga je Amr b. Džurmuz. Kada je ulizički došao Aliji, radijallahu anhu, hvaleći se tim djelima, on ga je *obveselio* Džehennemom.

4 Od Katade se prenosi sljedeće: “*Havarijj* je onaj koji može biti halifa”, a također i: “To je vezir”, dok se od Ibn-Ujejne prenosi: “To je pomagač.”

5 To je trideset i prva godina po Hidžri.

‘Jesu li to rekli?’, upita on.
‘Jesu’, odgovori ovaj.
‘A ko je rekao?’, upita ponovo (Osman). Tada je ovaj ušutio.
Ušao je (nakon toga) drugi čovjek (mislim da je to bio Haris) i rekao: ‘Odredi nasljednika!’
‘Jesu li to rekli?’, upita on.
‘Jesu’, odgovori ovaj.
‘A ko je rekao?’, upita ponovo (Osman). Tada je on ušutio.
‘Moguće je da su rekli da bi to trebalo da bude Zubejr?’, reče (Osman).
‘Tako je!’, odgovori on.
‘Što se njega tiče’, nastavi (Osman), ‘tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, on je najbolji po onome što ja znam, a najdraži je i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.’”[1]

فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ آخَرُ أَحْسِبُهُ الْحَارِثَ فَقَالَ اسْتَخْلِفْ فَقَالَ عُثْمَانُ وَقَالُوا فَقَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ هُوَ فَسَكَتَ قَالَ فَلَعَلَّهُمْ قَالُوا الزُّبَيْرَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ لَخَيْرُهُمْ مَا عَلِمْتُ وَإِنْ كَانَ لَأَحَبَّهُمْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3718. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma‘il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, kojeg je obavijestio njegov otac kako je čuo Mervana b. Hakema (da je kazivao):
“Bio sam kod Osmana kad mu je došao neki čovjek i rekao: ‘Odredi nasljednika!’
‘Jesu li to rekli?’, upita on.
‘Da, Zubejra!’, odgovori ovaj.
‘Allaha mi, vi doista znate da je on najbolji među vama!’, reče (Osman) ponavljajući to tri puta.”

٣٧١٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ أَخْبَرَنِي أَبِي سَمِعْتُ مَرْوَانَ كُنْتُ عِنْدَ عُثْمَانَ أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ اسْتَخْلِفْ قَالَ وَقِيلَ ذَاكَ قَالَ نَعَمْ الزُّبَيْرُ قَالَ أَمَا وَاللهِ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ خَيْرُكُمْ ثَلَاثًا .

3719. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, a njemu Abdul-Aziz, tj. Ibn-Ebu-Selema, prenoseći od Muhammed b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svaki je vjerovjesnik imao pomagača, a moj je pomagač Zubejr b. Avvam.’”

٣٧١٩. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ هُوَ ابْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3718.

3720. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, da ga je obavijestio Abdullah, a njega Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullah b. Zubejra da je kazivao:
"Na dan ahzaba bio sam zajedno s Umerom b. Ebu-Selemom kod žena.[2] Pogledao sam i ugledao Zubejra na konju kako dva ili tri puta odlazi i vraća se plemenu Benu-Kurejza. Kad sam se vratio, rekao sam (mu): 'Babuka, vidio sam te kako odlaziš i vraćaš se.'
'A zar si me vidio, sinčiću?', upita on.
'Da', odgovorio sam. Tada on reče: 'Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko će otići uhoditi Benu-Kurejzu i donijeti mi vijesti?' Otišao sam ja, a kad sam se vratio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenu svoje roditelje i reče: 'Dao bih u otkup za tebe i oca i majku!'"

٣٧٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ كُنْتُ يَوْمَ الأَحْزَابِ جُعِلْتُ أَنَا وَعُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ فِي النِّسَاءِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا أَنَا بِالزُّبَيْرِ عَلَى فَرَسِهِ يَخْتَلِفُ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ مَرَّتَيْنِ أَوْثَلَاثًافَلَمَّا رَجَعْتُ قُلْتُ يَا أَبَتِ رَأَيْتُكَ تَخْتَلِفُ قَالَ أَوَهَلْ رَأَيْتَنِي يَا بُنَيَّ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ يَأْتِ بَنِي قُرَيْظَةَ فَيَأْتِينِي بِخَبَرِهِمْ فَانْطَلَقْتُ فَلَمَّا رَجَعْتُ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَوَيْهِ فَقَالَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

3721. PRIČAO NAM JE Ali b. Hafs, njemu Ibnul-Mubarek, da ga je obavijestio Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da su na dan Bitke kod Jermuka Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi upitali Zubejra: "Hoćeš li napasti, pa da napadnemo i mi s tobom?" Napao je i zadobio dvije rane na vratu, a između njih bila je rana s Bedra.[3]
Urva veli: "Dok sam bio dijete, stavljao sam prste u te ožiljke igrajući se."

٣٧٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوا لِلزُّبَيْرِ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ أَلَا تَشُدُّ فَنَشُدَّ مَعَكَ فَحَمَلَ عَلَيْهِمْ فَضَرَبُوهُ ضَرْبَتَيْنِ عَلَى عَاتِقِهِ بَيْنَهُمَا ضَرْبَةٌ ضُرِبَهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ عُرْوَةُ فَكُنْتُ أُدْخِلُ أَصَابِعِي فِي تِلْكَ الضَّرَبَاتِ أَلْعَبُ وَأَنَا صَغِيرٌ .

2 Radi se o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3973 i 3975.

SPOMEN TALHE B. UBEJDULLAHA, RADIJALLAHU ANHU

باب ذِكْرِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه

Omer veli: "Umro je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljan njime (Talhom)."

وَقَالَ عُمَرُ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ عَنْهُ رَاضٍ .

3722, 3723. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Mu'temir, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Usmana da je kazivao:
"U nekim trenucima borbe s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ostajao niko osim Talhe i Sa'da." Tako je (Ebu Usman) prenio od njih dvojice.

٣٧٢٢-٣٧٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ لَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ تِلْكَ الأَيَّامِ الَّتِي قَاتَلَ فِيهِنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ عَنْ حَدِيثِهِمَا .

3724. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Ibn-Ebu-Halid, prenoseći od Kajs b. Ebu-Hazima da je kazivao:
"Vidio sam Talhinu ruku kojom je zaštitio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem[1]; bila je paralisana."[2]

٣٧٢٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ رَأَيْتُ يَدَ طَلْحَةَ الَّتِي وَقَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ قَدْ شَلَّتْ .

O VRLINAMA SA'D B. EBU-VEKKASA ZUHRIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب مَنَاقِبِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ الزُّهْرِيِّ رَضِي الله عَنْه

Zuhrini potomci (Benu-Zuhre) rodbina su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s majčine strane. Radi se o Sa'du b. Maliku.

وَبَنُو زُهْرَةَ أَخْوَالُ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ .

3725. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Abdul-Vehhab, koji kaže da je čuo Jahju, on Seida b. Musejjeba, a ovaj Sa'da da je kazivao:
"Ja sam bio povod da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Uhuda spomene zajedno svoje roditelje."[3]

٣٧٢٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ جَمَعَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ .

1 Bilo je to u Bici na Uhudu, kada su idolopoklonici htjeli udariti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali ga je Talha štitio. Ebu-Bekr prenosi da je Talha, kada su ga našli, na sebi imao sedamdeset i nekoliko rana i otkinut prst.

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4063.

3 To jest, rekao je da bi ih žrtvovao za njega. Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4055, 4056 i 4057.

3726. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Hašim b. Hašim, prenoseći od Amira b. Sa‘da, a on od svoga oca da je kazivao:
“Vidio sam sebe kao trećinu islama.”[4]

٣٧٢٦. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ ابْنُ هَاشِمٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَأَنَا ثُلُثُ الإِسْلاَمِ .

3727. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Zaide, a ovom pričao Hašim b. Hašim b. Utba b. Ebu-Vekkas, da je čuo Seida b. Musejjeba, a on Sa‘da b. Ebu-Vekkasa da je kazivao:
“Niko nije bio primio islam dok nije osvanuo dan u kojem sam ja postao musliman. Sedam dana bio sam trećina islama.”
U predanju ga (Ibn-Ebu-Zaidu) slijedi Ebu-Usama: “Kazivao nam je Hašim...”

٣٧٢٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ مَا أَسْلَمَ أَحَدٌ إِلاَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَسْلَمْتُ فِيهِ وَلَقَدْ مَكَثْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَإِنِّي لَثُلُثُ الإِسْلاَمِ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمٌ .

3728. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, a njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Isma‘ila, a on od Kajsa, koji kaže da je čuo Sa‘da, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Ja sam prvi Arap koji je odapeo strijelu na Allahovom putu. Borili smo se zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo imali hrane, samo lišće s drveća. Kada bi neko od nas obavljao veliku nuždu, izgledalo je to kao u deve (ili ovce), a nečist se zbog tvrdoće nije mogla smiješati. A sada, nakon svega toga, mene Esedovci uče islamu (tj. namazu). Ako sam na to spao, onda su moja djela propala!”
Bili su ga, naime, prijavili Omeru, govoreći: “Ne zna klanjati!”[5]

٣٧٢٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنِّي لأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَكُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلاَّ وَرَقُ الشَّجَرِ حَتَّى إِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا يَضَعُ الْبَعِيرُ أَوِ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الإِسْلاَمِ لَقَدْ خِبْتُ إِذًا وَضَلَّ عَمَلِي وَكَانُوا وَشَوْا بِهِ إِلَى عُمَرَ قَالُوا لاَ يُحْسِنُ يُصَلِّي .

4 Misli se da je on bio treći koji je primio islam. Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3727 i 3858.

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5412 i 6453.

SPOMEN VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZETOVA, MEĐU KOJIMA JE BIO I EBUL-AS B. REBI‘[1]

بَاب ذِكْرِ أَصْهَارِ النَّبِيِّ ﷺ
مِنْهُمْ أَبُو الْعَاصِ بْنُ الرَّبِيعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3729. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kojem je pričao Ali b. Husejn, da je Misver b. Mahreme kazivao:
"Alija je zaprosio kćerku Ebu-Džehlovu. To je čula Fatima, pa je otišla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Tvoj narod tvrdi da se ti ne ljutiš zbog svojih kćeri. Alija se ženi kćerkom Ebu-Džehlovom!' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao. Čuo sam kad je izgovorio šehadet, a onda rekao: '... i nakon ovoga oženio sam Ebu-Asa b. Rebija, pa je on razgovarao sa mnom i ostao vjeran.[2] Fatima je dio mene, mrzim da joj se učini zlo. Allaha mi, neće zajedno, za jednim čovjekom, biti kćerka Allahovog Poslanika i kćerka Allahovog neprijatelja!' Nakon toga Alija se odrekao ženidbe."
Dodaje Muhammed b. Amr b. Halhala, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Alije b. Husejna, a ovaj od Misvera da je kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je spomenuo zeta iz reda potomaka Abdu-Šemsa, lijepo ga pohvalivši zbog tazbinskog odnosa prema njemu. 'Rekao mi je i ostao vjeran; obećao i izvršio!', dodao je."

٣٧٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ قَالَ إِنَّ عَلِيًّا خَطَبَ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ فَسَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ فَأَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَزْعُمُ قَوْمُكَ أَنَّكَ لاَ تَغْضَبُ لِبَنَاتِكَ وَهَذَا عَلِيٌّ نَاكِحٌ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَمِعْتُهُ حِينَ تَشَهَّدَ يَقُولُ أَمَّا بَعْدُ أَنْكَحْتُ أَبَا الْعَاصِ بْنَ الرَّبِيعِ فَحَدَّثَنِي وَصَدَقَنِي وَإِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّي وَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ يَسُوءَهَا وَاللهِ لاَ تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِنْتُ عَدُوِّ اللهِ عِنْدَ رَجُلٍ وَاحِدٍ فَتَرَكَ عَلِيٌّ الْخِطْبَةَ وَزَادَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مِسْوَرٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ صِهْرًا لَهُ مِنْ بَنِي عَبْدِشَمْسٍ فَأَثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ إِيَّاهُ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَى لِي .

1 Njegovi su zetovi još i Alija te Osman. Ebu-As b. Rebi‘ sin je Ebu-Lehebov, koji je bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidža. Bio se oženio Rukajjom, ali ju je, na nagovor oca, vratio prije nego što se sastao s njom. Nakon toga njome se oženio Osman, radijallahu anhu.

2 On je, prije nego što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pozivati u islam, bio oženjen Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom Zejnebom. Zarobljen je u Bici na Bedru, ali ga je Zejneb otkupila. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njega (pošto je Ebu-As tada bio idolopoklonik) da mu je pošalje kada se vrati u Mekku, pa je on to i učinio. Na to se misli ovim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima, kada je ispunio obećanje. Poslije toga on je ponovo zarobljen, pa ga je Zejneb ponovo spasila, nakon čega je primio islam, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio mu ju je kao bračnog druga.
Zejneb mu je rodila kćerku Umamu, koja se pominje u hadisima o namazu, jer je zabilježeno da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao u namazu.

O VRLINAMA ZEJD B. HARISA, RADIJALLAHU ANHU [3], VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŠTIĆENIKA (OSLOBOĐENOG ROBA)

بَاب مَنَاقِبِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ رَضِي الله عَنْه مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ

Bera’ od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi (riječi): “Ti si naš brat i štićenik.”

وَقَالَ الْبَرَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلاَنَا .

3730. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Poslao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednu vojnu jedinicu pod zapovjedništvom Usame b. Zejda. Neki su bili nezadovoljni time što je on postavio Usamu za zapovjednika, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ako se ne slažete da on bude zapovjednik, pa vi se ni ranije niste slagali da zapovjednik bude njegov otac. Allaha mi, bio je dostojan za vodstvo i zapovjedništvo. Bio je jedan od meni najdražih ljudi, a ovaj mi je najdraži poslije njega!’”[4]

٣٧٣٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَاقَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ بَعْضُ النَّاسِ فِي إِمَارَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَطْعُنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

3731. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Došao mi je ispitivač porijekla (fiziognomist) – a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je svjedok – dok su Usama b. Zejd i Zejd b. Harise ležali,[5] pa je kazao: ‘Ova su stopala otpala jedna od drugih!’ To je začudilo i razveselilo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je o tome obavijestio Aišu.”

٣٧٣١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ قَائِفٌ وَالنَّبِيُّ ﷺ شَاهِدٌ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ مُضْطَجِعَانِ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ قَالَ فَسُرَّ بِذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَعْجَبَهُ فَأَخْبَرَ بِهِ عَائِشَةَ .

3 U doba džahilijeta bio je Hatidžin, radijallahu anha, rob, ali ga je ona na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, molbu poklonila njemu. Spominje se da su mu otac i amidža došli u Mekku i tražili da ga otkupe. Poslanik mu je, sallallahu alejhi ve sellem, dao na volju: da ide s njima ili ostane kod njega, pa je on odabrao da ostane.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4250, 4468, 4469, 6627 i 7187.

5 Ležali su pokriveni, a stopala su im virila ispod pokrivača. (prim. rec.)

SPOMEN USAME B. ZEJDA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب ذِكْرِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِي الله عَنْه

3732. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su se Kurejšije zabrinule za Mahzumijku i rekle: "Ko se smije usuditi (pitati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) osim Usame b. Zejda, miljenika Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!"

٣٧٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَخْزُومِيَّةِ فَقَالُوا مَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلاَّ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ الله ﷺ .

3733. PRIČAO NAM JE Ali: "Kazivao je Sufjan: 'Otišao sam pitati Zuhrija o događaju s Mahzumijkom, pa me je on pozvao...'
'Nemaš to (zabilježeno) ni od koga?', upitao sam Sufjana, pa je on odgovorio: 'Našao sam to u knjizi što ju je napisao Ejjub b. Musa, koji prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je neka žena Mahzumijka pribjegla krađi, pa su upitali: "Ko će govoriti s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, o njoj (da joj ne odsijeku ruku)?' Niko se nije usudio govoriti s njim, jedino Usama b. Zejd. (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) mu je rekao: 'Israilci su praštali kada bi neki njihov plemić ukrao: ostavljali bi ga i ne bi ga kažnjavali; a kada bi ukrao neko iz nižih slojeva društva, kažnjavali bi ga. Da se ovdje radi i o Fatimi[1], dao bih da joj odsijeku ruku!', (zaključio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٣٧٣٣. و حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ ذَهَبْتُ أَسْأَلُ الزُّهْرِيَّ عَنْ حَدِيثِ الْمَخْزُومِيَّةِ فَصَاحَ بِي قُلْتُ لِسُفْيَانَ فَلَمْ تَحْتَمِلْهُ عَنْ أَحَدٍ قَالَ وَجَدْتُهُ فِي كِتَابٍ كَانَ كَتَبَهُ أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ سَرَقَتْ فَقَالُوا مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا النَّبِيَّ ﷺ فَلَمْ يَجْتَرِئْ أَحَدٌ أَنْ يُكَلِّمَهُ فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَقَالَ إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ قَطَعُوهُ لَوْ كَانَتْ فَاطِمَةُ لَقَطَعْتُ يَدَهَا .

1 Treba napomenuti da je Fatima njegova kćerka miljenica.

3734. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, njemu Ebu-Abbad Jahja b. Abbad, a ovom Madžišun, kojeg je obavijestio Abdullah b. Dinar kazavši:
"Ugledao je Ibn-Omer, dok je bio u džamiji, čovjeka koji je u jednom kraju džamije vukao (po zemlji) svoju odjeću i rekao: 'Gle ko je ovo! Kamo sreće da je ovaj kod mene!'[2]
'Zar ga ne poznaješ, Ebu-Abdur-Rahmane? Ovo je Muhammed b. Usama!', reče mu neki čovjek. Tada je Ibn-Omer oborio glavu, udario rukama po zemlji i rekao: 'Da ga je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zavolio bi ga!'"

٣٧٣٤. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَبَّادٍ يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا الْمَاجِشُونُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ نَظَرَ ابْنُ عُمَرَ يَوْمًا وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ إِلَى رَجُلٍ يَسْحَبُ ثِيَابَهُ فِي نَاحِيَةٍ مِنَ الْمَسْجِدِ فَقَالَ انْظُرْ مَنْ هَذَا لَيْتَ هَذَا عِنْدِي قَالَ لَهُ إِنْسَانٌ أَمَا تَعْرِفُ هَذَا يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ هَذَا مُحَمَّدُ بْنُ أُسَامَةَ قَالَ فَطَأْطَأَ ابْنُ عُمَرَ رَأْسَهُ وَنَقَرَ بِيَدَيْهِ فِي الأَرْضِ ثُمَّ قَالَ لَوْ رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَحَبَّهُ .

3735. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Mu'temir, da je čuo svoga oca kojem je pričao Ebu-Usman, prenoseći od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, koji je pričao o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je, zajedno s Hasanom[3], uzimao i govorio: "Gospodaru moj, zavoli ih obojicu, i ja ih, doista, volim!"[4]

٣٧٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَأْخُذُهُ وَالْحَسَنَ فَيَقُولُ اللَّهُمَّ أَحِبَّهُمَا فَإِنِّي أُحِبُّهُمَا .

3736. A NU'AJM VELI da mu je prenio Ibnul-Mubarek, njega obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a njega opet obavijestio štićenik Usame b. Zejda da je Ibn Omer vidio Hadždžadža b. Ejmena b. Umm-Ejmen – a Ejmen b. Umm-Ejmen bio je brat Usame b. Zejda po majci, a on je ensarija – vidio Ibn-Omera – da nije bio upotpunio svoje rukue niti sedžde – pa mu je rekao: "Ponovi!"'[5]

٣٧٣٦. وَقَالَ نُعَيْمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي مَوْلَى لأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ الْحَجَّاجَ بْنَ أَيْمَنَ ابْنِ أُمِّ أَيْمَنَ وَكَانَ أَيْمَنُ ابْنُ أُمِّ أَيْمَنَ أَخَا أُسَامَةَ لأُمِّهِ وَهُوَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَرَآهُ ابْنُ عُمَرَ لَمْ يُتِمَّ رُكُوعَهُ وَلاَ سُجُودَهُ فَقَالَ أَعِدْ .

2 Tj. da ga posavjetujem i poučim.

3 Hasan je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, unuk.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3747 i 6003.

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3737.

3737. Ebu-Abdullah (Buharija) veli da MU JE PRIČAO Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Velid b. Muslim, a ovom Abdur-Rahman b. Nemir, prenoseći od Zuhrija kojem je pričao Harmela, štićenik Usame b. Zejda, da je, kada je on bio s Abdullahom b. Omerom, ušao Hadždžadž b. Ejmen. Klanjajući namaz, nije bio upotpunio svoje ruku‘e niti sedžde, pa mu je (Ibn-Omer) rekao: “Ponovi!”
Nakon što se udaljio”, kaže Harmela, “upitao me je Ibn-Omer: ‘Ko je ovo?’ ‘Hadždžadž b. Ejmen b. Umm-Ejmen’, odgovorio sam.
‘Da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, zavolio bi ga!’, reče Ibn-Omer.
Spomenuo je zatim njegovu ljubav prema onima koje je rodila Umm-Ejmen.
‘Prenijelo mi je nekoliko mojih drugova od Sulejmana (da je kazivao): ‘Bila je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dojilja’, kazao je.

٣٧٣٧. قَالَ أَبو عَبْد الله وحَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِم حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ نَمِرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي حَرْمَلَةُ مَوْلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ إِذْ دَخَلَ الْحَجَّاجُ بْنُ أَيْمَنَ فَلَمْ يُتِمَّ رُكُوعَهُ وَلاَ سُجُودَهُ فَقَالَ أَعِدْ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ لِي ابْنُ عُمَرَ مَنْ هَذَا قُلْتُ الْحَجَّاجُ بْنُ أَيْمَنَ بْنِ أُمِّ أَيْمَنَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لَوْ رَأَى هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَحَبَّهُ فَذَكَرَ حُبَّهُ وَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّ أَيْمَنَ قَالَ و حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي عَنْ سُلَيْمَانَ وَكَانَتْ حَاضِنَةَ النَّبِيِّ ﷺ .

O VRLINAMA ABDULLAH B. OMERA B. HATTABA, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنَاقِبِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْهُمَا

3738. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a ovom Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Bio je neki čovjek koji je u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi šta sanjao, ispričao to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam i ja poželio da šta usnijem, kako bih to ispričao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Bio sam mlad i neoženjen, te sam u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spavao u džamiji. Jedanput sam tako u snu vidio kako su me uzela dva meleka i odnijela u vatru koja je bila obzidana kao što je obzidan bunar. Imala je dva kamena stupa, isto kao i bunar. U njoj sam vidio ljude koje poznajem.
‘Utječem se Allahu od vatre! Utječem se Allahu od vatre!’, ponavljao sam. Ovu dvojicu meleka odjednom je susreo treći melek, koji mi reče: ‘Nećeš strahovati!’ I san sam ispričao Hafsi.

٣٧٣٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الرَّجُلُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا رَأَى رُؤْيَا قَصَّهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَمَنَّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا أَقُصُّهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَكُنْتُ غُلاَمًا شَابًّا أَعْزَبَ وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ وَإِذَا لَهَا قَرْنَانِ كَقَرْنَيِ الْبِئْرِ وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ فَجَعَلْتُ أَقُولُ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ النَّارِ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ النَّارِ فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرُ فَقَالَ لِي لَنْ تُرَاعَ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ .

3739. Hafsa ga je ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao:
'Kako li je divan čovjek Abdullah! Samo, kada bi još klanjao noćni namaz!'"
Salim veli: "Abdullah otad nije spavao noću, osim vrlo malo."

٣٧٣٩. فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُاللهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ قَالَ سَالِمٌ فَكَانَ عَبْدُاللهِ لاَ يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلاَّ قَلِيلاً .

3740, 3741. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Salima, on od Ibn-Omera, a ovaj od svoje sestre Hafse da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Abdullah je doista dobar čovjek."

٣٧٤٠-٣٧٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ أُخْتِهِ حَفْصَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ .

O VRLINAMA AMMAROVIM I HUZEJFINIM, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنَاقِب عَمَّارٍ وَحُذَيْفَةَ رَضِي الله عَنْهُمَا

3742. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Israil, prenoseći od Mugire, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Došao sam u Šam, klanjao dva rekata, a potom zamolio: 'Gospodaru moj, daj mi nekoga dobrog koji će sjediti sa mnom!'
Otišao sam do ljudi i sjeo kod njih. Tada dođe jedan šejh i sjede do mene.
'Ko je ovo?', upitao sam.
'Ebu-Derda', rekoše.
'Molio sam Allaha', rekoh, 'da mi pošalje nekog dobrog koji će sjediti sa mnom, pa je On tebe odabrao!'
'A odakle si ti?', upita on.
'Iz Kufe', odgovorih, a on stade pitati: 'Zar nije jedan od vas Ibn-Umm-Abd (Abdullah b. Mes'ud), onaj koji je (Poslaniku) čuvao papuče, jastuk i leđen? Je li jedan od vas čovjek kojeg je Allah zaštitio od šejtana?' (to jest, jezikom Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).
'Zar nije među vama (Huzejfe b. Jeman) poznavalac Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, tajne koju ne zna niko osim njega?', upita on, dodavši:

٣٧٤٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ قَدِمْتُ الشَّأْمَ فَصَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قُلْتُ اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَأَتَيْتُ قَوْمًا فَجَلَسْتُ إِلَيْهِمْ فَإِذَا شَيْخٌ قَدْ جَاءَ حَتَّى جَلَسَ إِلَى جَنْبِي قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا أَبُو الدَّرْدَاءِ فَقُلْتُ إِنِّي دَعَوْتُ اللهَ أَنْ يُيَسِّرَ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَيَسَّرَكَ لِي قَالَ مِمَّنْ أَنْتَ قُلْتُ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَوَلَيْسَ عِنْدَكُمُ ابْنُ أُمِّ عَبْدٍ صَاحِبُ النَّعْلَيْنِ وَالْوِسَادِ وَالْمِطْهَرَةِ وَفِيكُمُ الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ أَوَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ سِرِّ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي لاَ يَعْلَمُهُ أَحَدٌ غَيْرُهُ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ يَقْرَأُ عَبْدُاللهِ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى) فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى) قَالَ وَاللهِ لَقَدْ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ فِيهِ إِلَى فِيَّ .

'Kako Abdullah uči: 'Tako mi noći kada tmine razastre...'?' Proučio sam mu: 'Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane, i muška i ženska... (umjesto: i Onoga koji muško i žensko stvara...)' 'Allaha mi', reče on, 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome me je poučio direktno iz njegovih usta.'"[1]

3743. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Mugire, a on od Ibrahima da je kazivao:
"Otišao je Alkama u Šam i, kada je ušao u džamiju, zamolio: 'Gospodaru moj, daj mi nekoga dobrog koji će sjediti sa mnom!' Sjeo je do Ebu-Derdaa, koji ga je upitao: 'Odakle si?'" "(Alkama dalje pripovijeda:) 'Iz Kufe', odgovorio sam.
'A zar nije među vama, ili jedan od vas, poznavalac (Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem) tajne koju ne zna niko drugi?', upita on misleći na Huzejfu.
'Tako je', odgovorio sam.
'A zar nije među vama, ili jedan od vas, onaj kojeg je Allah sačuvao jezikom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?', upita on misleći na Ammara, tj. da ga je sačuvao od šejtana.
'Tako je', odgovorio sam.
'A zar nije među vama, ili jedan od vas', upita dalje on, 'onaj ko se brinuo o misvaku ili tajni (upotrijebivši riječ el-visad ili es-sirar)?'
'Jeste', odgovorio sam.
'A kako je Abdullah učio: 'Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane...?', upita on. '... i Onoga koji muško i žensko stvara...', odgovorio sam.
'Ovi su toliko navaljivali', reče on, 'da su me gotovo odvratili od onoga što sam čuo od samog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'"

٣٧٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ ذَهَبَ عَلْقَمَةُ إِلَى الشَّأْمِ فَلَمَّا دَخَلَ الْمَسْجِدَ قَالَ اللهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَجَلَسَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ مِمَّنْ أَنْتَ قَالَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ مِنْكُمْ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي لاَ يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ يَعْنِي حُذَيْفَةَ قَالَ قُلْتُ بَلَى قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ مِنْكُم الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ يَعْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي عَمَّارًا قُلْتُ بَلَى قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ مِنْكُمْ صَاحِبُ السِّوَاكِ وَالْوِسَادِ أَوِ السِّرَارِ قَالَ بَلَى قَالَ كَيْفَ كَانَ عَبْدُاللهِ يَقْرَأُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) قُلْتُ وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى قَالَ مَا زَالَ بِي هَؤُلاَءِ حَتَّى كَادُوا يَسْتَنْزِلُونِي عَنْ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

1 Alkama hoće da kaže da je Abdullah b. Mes'ud učio: "*Vel-lejli iza jagša, ven-nari iza tedžella, vez-zekeri vel-unsa*" - Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kad svane, i tako mi muška i ženska-, a nije učio: "*Ve ma halekaz-zekere vel-unsa*"- I (tako mi) Onoga koji muško i žensko stvara."

O VRLINAMA EBU-UBEJDE B. DŽERRAHA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبِ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ رَضِي الله عَنْه

3744. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdul-A'la, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Kilabe da je kazivao:
"Pričao nam je Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svaki ummet ima svoga povjerenika, a naš je povjerenik, o ummete, Ebu-Ubejda b. Džerrah!'"[2]

٣٧٤٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينًا وَإِنَّ أَمِينَنَا أَيَّتُهَا الأُمَّةُ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ .

3745. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Sile, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Nedžrancima: 'Poslat ću vam (kao namjesnika) istinskog povjerenika!' Njegovi su drugovi poželjeli (da) to (budu oni)[3], pa je on poslao Ebu-Ubejdu, radijallahu anhu."[4]

٣٧٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَهْلِ نَجْرَانَ لأَبْعَثَنَّ يَعْنِي عَلَيْكُمْ يَعْنِي أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَأَشْرَفَ أَصْحَابُهُ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ رَضِي الله عَنْه .

VRLINE MUS'ABA B. UMEJRA, RADIJALLAHU ANHU[5]

بَاب مَنَاقِبِ مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ رَضِي الله عَنْه

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4382 i 7255.

3 Poslanikovi drugovi poželjeli su da dobiju to mjesto ne zbog samog mjesta i koristi koju ono donosi, nego zbog toga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onoga koji će dobiti to mjesto opisao kao istinskog povjerenika.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4380, 4381 i 7254.

5 Ovdje je Buhari spomenuo samo naslov poglavlja, a nije naveo ni jedan hadis o njemu. Moguće je da nije našao nikakav hadis o Mus'abu koji ispunjava kriterije koje je sam postavio. Mus'ab b. Umejr spominje se u poglavlju o dženazi kao primjer šehida koji se radi ahireta odrekao dunjaluka. Od imućnog mladića, koji prije primanja islama nije znao ni za šta drugo osim za uživanje i zabavu, on je postao primjer skromnosti. Majka mu je bila imućna, što mu je prije primanja islama omogućavalo da se oblači raskošno. Kada je pao kao šehid, nije imao nikakvih ćefina u koje bi se umotao.

O VRLINAMA HASANA I HUSEJNA, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنَاقِبِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ رَضِي الله عَنْهُمَا

Nafi‘ b. Džubejr prenosi od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, grlio je Hasana."

قَالَ نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَانَقَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَسَنَ .

3746. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Ebu-Musa, prenoseći od Hasana, koji je čuo Ebu-Bekru da je kazivao:
"Slušao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (dok je govorio) na minberu, a pored njega je bio Hasan. Pogledao bi jednom u ljude, a drugi put u njega, govoreći: 'Ovaj je moj sin plemić; možda će Allah putem njega pomiriti dvije skupine muslimana.'"

٣٧٤٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى عَنِ الْحَسَنِ سَمِعَ أَبَا بَكْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ وَالْحَسَنُ إِلَى جَنْبِهِ يَنْظُرُ إِلَى النَّاسِ مَرَّةً وَإِلَيْهِ مَرَّةً وَيَقُولُ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

3747. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Mu‘temir, koji je čuo svoga oca kako mu je pričao Ebu-Usman prenoseći od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao zajedno s Hasanom i govorio: "Gospodaru moj, ja njih dvojicu volim, pa ih i Ti zavoli!" – ili kako je već rekao.

٣٧٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَأْخُذُهُ وَالْحَسَنَ وَيَقُولُ اللهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُمَا فَأَحِبَّهُمَا أَوْ كَمَا قَالَ .

3748. PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, njemu Husejn b. Muhammed, a njemu Džerir, prenoseći od Muhammeda, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Ubejdullah b. Zijadu bila donesena glava Husejnova, radijallahu anhu; stavljena je na tacnu, a on je poče dirati (svojim štapom). Kazao je nešto o Husejnovoj ljepoti, pa je Enes na to odgovorio: "On je najviše ličio na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bio je obojen (kosa i brada) vesmom."[1]

٣٧٤٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أُتِيَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ زِيَادٍ بِرَأْسِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام فَجُعِلَ فِي طَسْتٍ فَجَعَلَ يَنْكُتُ وَقَالَ فِي حُسْنِهِ شَيْئًا فَقَالَ أَنَسٌ كَانَ أَشْبَهَهُمْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ مَخْضُوبًا بِالْوَسْمَةِ .

1 To što je Ubejdullah b. Zijad kazao o Husejnovoj ljepoti bilo je pohvalno. Tirmizi navodi da je on kazao: "Nisam vidio nikoga ko je lijep kao on." Vesma je vrsta biljke koja služi za bojenje. (prim. rec.)

3749. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a njega obavijestio Adijj, koji je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako za vratom nosi Hasana b. Aliju i govori: 'Gospodaru moj, ja ga volim, pa ga i Ti zavoli!'"

٣٧٤٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْه قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَى عَاتِقِه يَقُولُ اللهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ.

3750. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, a njega Umer b. Seid b. Ebu-Husejn, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ukbe b. Harisa da je kazivao:
"Vidio sam Ebu-Bekra, radijallahu anhu, kako nosi Hasana i govori: 'Draži mi je od oca; liči na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne liči na Aliju!' Alija se na to samo nasmijao."

٣٧٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ رَضِي الله عَنْه وَحَمَلَ الْحَسَنَ وَهُوَ يَقُولُ بِأَبِي شَبِيهٌ بِالنَّبِيِّ لَيْسَ شَبِيهٌ بِعَلِيٍّ وَعَلِيٌّ يَضْحَكُ.

3751. PRIČALI SU MI Jahja b. Me'in i Sadeka, rekavši da ih je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Vakida b. Muhammeda, ovaj od svoga oca, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Ebu-Bekr je govorio: 'Pazite na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu njegove porodice!'"

٣٧٥١. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ وَصَدَقَةُ قَالَا أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ وَاقِدِ ابْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ ارْقُبُوا مُحَمَّدًا ﷺ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ.

3752. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija, a on od Enesa...; a PRIČAO JE i Abdur-Rezzak, da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Enes rekavši:
"Niko nije bio sličniji Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, od Hasana b. Alije."

٣٧٥٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسٌ قَالَ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَشْبَهَ بِالنَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ.

3753. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Ja'kuba, koji je čuo Ibn-Ebu-Nu'ma da je čuo kako je neko (Iračanin) pitao Abdullaha b. Omera o osobi u ihramima (muhrimu); Šu'ba kaže da misli da ga je pitao o tome šta ako ubije muhu dok je u ihramima – pa je on odgovorio: "Iračani pitaju o muhi, a ubili su sina kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'To su moja dva dunjalučka bosiljka.'"

٣٧٥٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي نُعْمٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ وَسَأَلَهُ عَنِ الْمُحْرِمِ قَالَ شُعْبَةُ أَحْسِبُهُ يَقْتُلُ الذُّبَابَ فَقَالَ أَهْلُ الْعِرَاقِ يَسْأَلُونَ عَنِ الذُّبَابِ وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ ابْنَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنَ الدُّنْيَا .

O VRLINAMA BILALA B. REBAHA, EBU-BEKROVA ŠTIĆENIKA (OSLOBOĐENOG ROBA) RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنَاقِبِ بِلَالِ بْنِ رَبَاحٍ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Bilalu): "Čuo sam u Džennetu zvuk tvojih nanula ispred sebe!"

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ .

3754. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a njega obavijestio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kazavši: "Omer je govorio: 'Ebu-Bekr je naš prvak (plemić), a i oslobodio je našega prvaka!' Mislio je na Bilala."

٣٧٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ أَخْبَرَنَا جَابِرُ ابْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عُمَرُ يَقُولُ أَبُو بَكْرٍ سَيِّدُنَا وَأَعْتَقَ سَيِّدَنَا يَعْنِي بِلَالاً .

3755. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, prenoseći od Muhammeda b. Ubejda, kojem je pričao Isma'il, prenoseći od Kajsa da je Bilal rekao Ebu-Bekru: "Ako si me kupio za sebe, onda me zadrži (kao roba), a ako si me otkupio u ime Allaha, onda me pusti da radim u ime Njega!"[1]

٣٧٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ أَنَّ بِلَالاً قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ إِنْ كُنْتَ إِنَّمَا اشْتَرَيْتَنِي لِنَفْسِكَ فَأَمْسِكْنِي وَإِنْ كُنْتَ إِنَّمَا اشْتَرَيْتَنِي لِلَّهِ فَدَعْنِي وَعَمَلَ اللهِ .

1 U drugim predanjima ovaj hadis ima dodatak: "Najvrednije djelo vjernika jest džihad, pa sam poželio da budem borac..." Međutim, Ebu-Bekr mu je rekao: "Zaklinjem te Allahom i svojim pravom...", tako da je ostao s Ebu-Bekrom dok on nije umro. Nakon Ebu-Bekrove smrti, Omer mu je dopustio, pa je on kao mudžahid otišao u Šam, gdje je osamnaeste ili dvadesete g. po Hidžri i umro u poznatoj epidemiji kuge.

SPOMEN IBN-ABBASA, RADIJALLAHU ANHUMA[2]

بَاب ذِكْرِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

3756. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Zagrlio me je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, privukao na svoja prsa i zamolio: 'Gospodaru moj, pouči ga mudrosti!'"
Pričao nam je Ebu-Ma'mer a njemu Abdul-Varis još i: "I rekao je: 'Gospodaru moj, pouči ga Knjizi!'"
Pričao nam je Musa, a njemu Vuhejb, prenoseći od Halida slično tome.
El-hikmet (mudrost) znači ispravnost u znanju osim (onoga što je pitanje) vjerovjesništva.

٣٧٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى صَدْرِهِ وَقَالَ اللهُمَّ عَلِّمْهُ الْحِكْمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ وَقَالَ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ مِثْلَهُ وَالْحِكْمَةُ الإِصَابَةُ فِي غَيْرِ النُّبُوَّةِ .

O VRLINAMA HALID B. VELIDA, RADIJALLAHU ANHU[3]

بَاب مَنَاقِبِ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3757. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Vakid, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Humejd b. Hilala, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ljude o smrti Zejda, Dža'fera i Ibn-Revvahe, prije nego što im je došla vijest o tome. Dok su mu oči suzile, govorio je: "Zejd je uzeo bajrak, pa je bio pogođen; zatim ga je uzeo Dža'fer, pa je bio pogođen; onda ga je uzeo Ibn-Revvaha, pa je i on bio pogođen. Allah im je dao pobjedu tek kada je bajrak preuzeo Allahova Sablja."[4]

٣٧٥٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَعَى زَيْدًا وَجَعْفَرًا وَابْنَ رَوَاحَةَ لِلنَّاسِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَهُمْ خَبَرُهُمْ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ ابْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ حَتَّى أَخَذَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللهِ حَتَّى فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِمْ .

2 Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, bio je učeni Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug. Omer ga je uvodio u društvo šejhova iako je bio mlad. Poznat je hadis što ga bilježi Ahmed, a u kome se navodi: "Gospodaru, učini ga znalcem u vjeri i tumačenju (Kur'ana)!" Bio je najučeniji Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug u pitanjima tumačenju Kur'ana. O njemu je Ibn-Omer rekao: "On je najveći znalac Allahove objave Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem."

3 Halid je primio islam u vremenu između Sporazuma na Hudejbiji i Osvojenja Meke, a navodi se da je to bilo dva mjeseca prije Bitke na Mu'ti. Bio je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim bitkama, gdje se pokazala njegova nesvakidašnja sposobnost i hrabrost. Borio se protiv onih koji su se odrodili od islama i osvojio ogromna prostranstva i zemlje. Umro je na postelji dvadeset i prve god. po Hidžri. Nosio je nadimak "Sablja Allahovih sablji".

4 Bio je to Halid b. Velid, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao tim junačkim nadimkom. Nakon spomenute bitke Halida su, radijallahu anhu, redovito nazivali ovim nadimkom.

O VRLINAMA SALIMA, RADIJALLAHU ANHU, EBU-HUZEJFINOG ŠTIĆENIKA (OSLOBOĐENOG ROBA)

بَاب مَنَاقِبِ سَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ رَضِي الله عَنْه

3758. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Amra b. Murre, ovaj od Ibrahima, a on od Mesruka da je kazivao:
“Spomenut je Abdullah kod Abdullah b. Amra, pa je on rekao: ‘To je čovjek kojeg ne prestajem voljeti otkako sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Uzmite Kur‘an od četverice: od Abdullaha b. Mes‘uda’ – od njega je počeo – ‘Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, Ubejja b. Ka‘ba i Mu‘aza b. Džebela’”[1]
Rekao je (Amr): “Ne znam da li je počeo s Ubejjom ili s Mu‘azom.”

٣٧٥٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ ذُكِرَ عَبْدُاللهِ عِنْدَ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو فَقَالَ ذَاكَ رَجُلٌ لاَ أَزَالُ أُحِبُّهُ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَبَدَأَ بِهِ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ لاَ أَدْرِي بَدَأَ بِأُبَيٍّ أَوْ بِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

O VRLINAMA ABDULLAHA B. MES‘UDA, RADIJALLAHU ANHU[2]

بَاب مَنَاقِبِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِي الله عَنْه

3759. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Sulejmana, koji kaže da je čuo Ebu-Vaila, a on Mesruka, kako kaže da je Abdullah b. Amr kazivao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio bestidan niti raskalašen; govorio je: ‘Najdraži od vas mi je onaj koji je najmoralniji.’

٣٧٥٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلاَ مُتَفَحِّشًا وَقَالَ إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ أَحْسَنَكُمْ أَخْلاَقًا .

3760. Također je rekao: ‘Preuzmite učenje Kur’ana od četverice: od Abdullaha b. Mes‘uda, Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, Ubejja b. Ka‘ba i Mu‘aza b. Džebela.’”

٣٧٦٠. وَقَالَ اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3760, 3806, 3808 i 4999.

2 Abdullah b. Mes‘ud šesti je po redu primio islam. Učinio je dvije hidžre. Bio je Omerov i Osmanov povjerenik državne blagajne u Kufi. Pred kraj života došao je u Medinu, gdje je umro trideset i druge godine po Hidžri, u vrijeme Osmanova hilafeta. Bio je učenjak čije su znanje sačuvali i proširili mnogobrojni Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi i drugi koji su ga slušali.

٣٧٦١. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ أَبِي عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ دَخَلْتُ الشَّأْمَ فَصَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ فَقُلْتُ اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا فَرَأَيْتُ شَيْخًا مُقْبِلا فَلَمَّا دَنَا قُلْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ اسْتَجَابَ قَالَ مِنْ أَيْنَ أَنْتَ قُلْتُ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَفَلَمْ يَكُنْ فِيكُمْ صَاحِبُ النَّعْلَيْنِ وَالْوِسَادِ وَالْمِطْهَرَةِ أَوَلَمْ يَكُنْ فِيكُم الَّذِي أُجِيرَ مِنَ الشَّيْطَانِ أَوَلَمْ يَكُنْ فِيكُمْ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي لاَ يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ كَيْفَ قَرَأَ ابْنُ أُمِّ عَبْدٍ (وَاللَّيْلِ) فَقَرَأْتُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى قَالَ أَقْرَأَنِيهَا النَّبِيُّ ﷺ فَاهُ إِلَى فِيَّ فَمَا زَالَ هَؤُلاَءِ حَتَّى كَادُوا يَرُدُّونِي .

3761. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ebu-Avane, on od Mugire, on od Ibrahima, a on od Alkame (da je kazivao):
“Otišao sam u Šam, klanjao dva rekata i zamolio: ‘Gospodaru moj, podari mi sugovornika!’ Ugledao sam šejha kako mi prilazi. Kada se primakao, rekoh: ‘Nadam se da je Allah udovoljio mojoj dovi!’
‘Odakle si?’, upitao me je.
‘Iz Kufe’, odgovorio sam, a on stade pitati: ‘Zar među vama nije bio onaj koji je (Poslaniku) čuvao nanule, jastuk i leđen (Abdullah b. Mes‘ud)? Zar nije jedan od vas onaj koji je sačuvan od šejtana (Ammar)? Zar kod vas nije bio onaj što je znao tajnu koju nije znao niko drugi osim njega (Huzejfe)? Kako je (Abdullah) Ibn-Umm-Abd učio: ‘Tako mi noći...?’, upitao je. Tada sam ja proučio: ‘Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane, i muška i ženska... (umjesto: i Onoga koji muško i žensko stvara...)’
‘Proučio mi ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio sam to s njegovih usana’, reče on, ‘ali ovi nisu prestajali (navaljivati) dok me gotovo nisu odvratili (od takva učenja).’”

٣٧٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ سَأَلْنَا حُذَيْفَةَ عَنْ رَجُلٍ قَرِيبِ السَّمْتِ وَالْهَدْيِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى نَأْخُذَ عَنْهُ فَقَالَ مَا أَعْرِفُ أَحَدًا أَقْرَبَ سَمْتًا وَهَدْيًا وَدَلاًّ بِالنَّبِيِّ ﷺ مِنِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ .

3762. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Abdur-Rahmana b. Jezida da je kazivao:
“Pitali smo Huzejfu o čovjeku čije su pojava i ponašanje bliski Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bismo i mi tako činili, pa nam je on rekao: ‘Ne znam nikoga ko bi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio bliži pojavom, ponašanjem i životom od Ibn-Umm-Abda.’”[3]

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 6097.

3763. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', a njemu Ibrahim b. Jusuf b. Ebu-Ishak, a njemu pričao njegov otac prenoseći od Ebu-Ishaka, kojem je pričao Esved b. Jezid, da je čuo Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao sam s bratom iz Jemena: prošlo je neko vrijeme, a mi smo, gledajući kako često Abdullah b. Mes'ud i njegova majka ulaze (kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) mislili da je on član Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice."[1]

٣٧٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي الأَسْوَدُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى الأَشْعَرِيَّ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ قَدِمْتُ أَنَا وَأَخِي مِنَ الْيَمَنِ فَمَكُثْنَا حِينًا مَا نُرَى إِلاَّ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ مَسْعُودٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ ﷺ لِمَا نَرَى مِنْ دُخُولِهِ وَدُخُولِ أُمِّهِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ .

SPOMEN MU'AVIJE, RADIJALLAHU ANHU[2]

بَاب ذِكْرِ مُعَاوِيَةَ رَضِي الله عَنْه

3764. PRIČAO NAM JE Hasan b. Bišr, a njemu Mu'afa, prenoseći od Usmana b. Esveda, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Mu'avija je nakon jacije klanjao samo jedan rekat vitra. To je vidio štićenik (oslobođeni rob) Ibn-Abbasov, pa je otišao Ibn-Abbasu (i obavijestio ga o tome), ali mu on reče: 'Pusti ga, pa on je drugovao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem!'"[3]

٣٧٦٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا الْمُعَافَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ أَوْتَرَ مُعَاوِيَةُ بَعْدَ الْعِشَاءِ بِرَكْعَةٍ وَعِنْدَهُ مَوْلًى لاِبْنِ عَبَّاسٍ فَأَتَى ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ دَعْهُ فَإِنَّهُ قَدْ صَحِبَ رَسُولَ اللهِ ﷺ .

3765. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Nafi' b. Umer, a njemu Ibn-Ebu-Mulejke (da je kazivao):
"Upitan je Ibn-Abbas: 'Šta misliš da govoriš s vladarom pravovjernih Mu'avijom, jer on klanja samo jedan rekat vitra?'
'Ispravno čini, jer on, doista, poznaje fikh (šerijatsko pravo)!', odgovorio je."

٣٧٦٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قِيلَ لاِبْنِ عَبَّاسٍ هَلْ لَكَ فِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مُعَاوِيَةَ فَإِنَّهُ مَا أَوْتَرَ إِلاَّ بِوَاحِدَةٍ قَالَ أَصَابَ إِنَّهُ فَقِيهٌ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4384.

2 Mu'avija je primio islam prije Osvojenja Meke. Njegovi roditelji su primili islam poslije njega. Bio je drug Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov pisar. Potom je postao Omerov namjesnik u Damasku, a na tom položaju ostao je i u doba Osmana te kasnije, u vrijeme nesuglasica s Alijom, radijallahu anhu, i Hasanom. Četrdeset i prve godine po Hidžri ujedinio je ljude pod svojom vlašću i bio halifa do šezdesete godine po Hidžri, kada je umro.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3765.

3766. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, koji kaže da je čuo Humran b. Ebana koji prenosi da je Mu'avija, radijallahu anhu, rekao: "Vi klanjate taj namaz, a mi, družeći se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nismo vidjeli da ga on klanja. On je zabranio ta dva rekata", misleći na dva rekata poslije ikindije."

٣٧٦٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ حُمْرَانَ بْنَ أَبَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ إِنَّكُمْ لَتُصَلُّونَ صَلاَةً لَقَدْ صَحِبْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَمَا رَأَيْنَاهُ يُصَلِّيهَا وَلَقَدْ نَهَى عَنْهُمَا يَعْنِي الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ .

O VRLINAMA FATIMINIM, RADIJALLAHU ANHA

بَاب مَنَاقِبِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Fatima[4] je prvakinja među ženama u Džennetu."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

3767. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Fatima je dio mene, pa ko je naljuti – mene je naljutio."

٣٧٦٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ ابْنِ مَخْرَمَةَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ فَاطِمَةُ بِضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي .

4 Fatima, radijallahu anha, kćerka je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Hatidže, radijallahu anha. Rođena je kao muslimanka. Udala se za Aliju, radijallahu anhu, poslije Bitke na Bedru. Umrla je jedanaeste godine po Hidžri, šest mjeseci nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se da je ona kazivala: "Ušao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a ja sam bila kod Aiše – pa mi je nešto šapnuo, i ja sam zaplakala. Zatim mi je šapnuo nešto drugo, pa sam se nasmijala. O tome me je upitala Aiša, pa sam joj rekla: 'Znaš ti to! Zar da te obavještavam o tajnama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem?' Ostavila me je, ali nakon što je on umro, upitala me opet, pa sam joj rekla… (hadis, a u njemu stoji): '… Mislim da ću umrijeti u ovoj godini. Nijednu ženu na svijetu to neće pogoditi kao tebe, ali nemoj imati manje strpljenja od bilo koje od njih.' Ja sam zaplakala, a on dodade: 'Ti si prvakinja među ženama u Džennetu, osim Merjeme.' Ja sam se tada nasmijala." Za Fatimu se kaže da je bila najodabranija od kćeri Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem.

O VRLINAMA AIŠINIM, RADIJALLAHU ANHA[1]

بَاب فَضْلِ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا

3768. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba, da je Ebu-Seleme rekao kako je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Jednog je dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O Aiš (zovnuvši jr tako odmilja), ovo je Džibril; on te selami!'[2]
'Neka je i njemu selam, Allahova milost i blagoslov', rekla sam, 'a ti vidiš ono što ja ne vidim.'
Mislila je time na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٧٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ إِنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ يَوْمًا يَا عَائِشَ هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرِئُكِ السَّلَامَ فَقُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ الله وَبَرَكَاتُهُ تَرَى مَا لَا أَرَى تُرِيدُ رَسُولَ الله ﷺ.

3769. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be da je kazivao...; a PRIČAO NAM JE i Amr, da ga je obavijestio Šu'be, prenoseći od Amra b. Murre, on od Murre, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mnogi su muškarci kompletne osobe, a od žena samo Merjem bint Imran i Asija, žena faraonova. Aiša je u odnosu na ostale žene kao što je potkriža s mesom u odnosu na ostalu hranu."

٣٧٦٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ و حَدَّثَنَا عَمْرٌو أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُرَّةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَآسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَفَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ.

3770. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Abdullah b. Abdur-Rahmana, da je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Aiša je u odnosu na ostale žene kao što je potkriža s mesom u odnosu na ostalu hranu."[3]

٣٧٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالله قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِالله بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ الله ﷺ يَقُولُ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ.

1 To je *Iskrena*, kćerka *Iskrenog*. Rođena je kao muslimanka osam godina prije Hidžre. Ostala je iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u osamnaestoj godini života. Mnogo je toga što je naučila i prenijela od njega. Živjela je poslije njega gotovo pedeset godina, tako da je od nje preuzeto i preneseno mnogo šerijatskih odredaba i adaba (kaže se da je od nje prenesena čak četvrtina šerijatskih odredaba i propisa). Umrla je u vrijeme Muavijinog hilafeta, pedeset i osme godine po Hidžri. Nije rodila nijedno dijete.

2 Na osnovu ovog dijela hadisa neki zaključuju da Hatidža ima prednost nad Aišom, jer joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džibril te selami od Gospodara tvoga." Aišu je, kao što se navodi u ovom hadisu, poselamio melek Džibril.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5419 i 5428.

٣٧٧١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ ابْنِ مُحَمَّدٍ أَنَّ عَائِشَةَ اشْتَكَتْ فَجَاءَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ تَقْدَمِينَ عَلَى فَرَطِ صِدْقٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَى أَبِي بَكْرٍ .

3771. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab b. Abdul-Medžid, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Kasim b. Muhammeda: "Aiša se požalila na slabost, pa joj je došao Ibn-Abbas i rekao: 'Majko pravovjernih, ti ideš ka istinskim pretečama: Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,[4] i Ebu-Bekru!'"[5]

٣٧٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ لَمَّا بَعَثَ عَلِيٌّ عَمَّارًا وَالْحَسَنَ إِلَى الْكُوفَةِ لِيَسْتَنْفِرَهُمْ خَطَبَ عَمَّارٌ فَقَالَ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّهَا زَوْجَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَكِنَّ اللهَ ابْتَلاكُمْ لِتَتَّبِعُوهُ أَوْ إِيَّاهَا.

3772. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hakema, koji je čuo Ebu-Vaila da je kazivao: "Kada je Alija poslao Ammara i Hasana u Kufu, kako bi ih (stanovnike Kufe) podigao u borbu, Ammar je održao hutbu i rekao: 'Ja znam da je ona njegova supruga na ovom i na onom svijetu[6], ali Allah vas kuša – da li ćete slijediti Njega[7] ili nju!'"[8]

٣٧٧٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ قِلَادَةً فَهَلَكَتْ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِهِ فِي طَلَبِهَا فَأَدْرَكَتْهُمُ الصَّلَاةُ فَصَلَّوْا بِغَيْرِ وُضُوءٍ فَلَمَّا أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ شَكَوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ فَنَزَلَتْ آيَةُ التَّيَمُّمِ فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ جَزَاكِ اللهُ خَيْرًا فَوَاللهِ مَا نَزَلَ بِكِ أَمْرٌ قَطُّ إِلَّا جَعَلَ اللهُ لَكِ مِنْهُ مَخْرَجًا وَجَعَلَ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ بَرَكَةً .

3773. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, posudila od Esme ogrlicu, pa ju je izgubila. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je neke svoje drugove da je potraže. U tome ih je zateklo namasko vrijeme, te su klanjali bez abdesta. Nakon što su se vratili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili su ga o tome, pa je tada objavljen ajet o tejemumu. Usejd b. Hudajr tada je rekao (Aiši): "Allah ti podario svako dobro! Allaha mi, ništa ti se nije desilo, a da ti Allah iz nje nije dao izlaz i još bereket za muslimane."

4 Aiša pripovijeda da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar nisi zadovoljna da mi budeš supruga na dunjaluku i na ahiretu?!"

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4753 i 4754.

6 Mislio je na Aišu, radijallahu anha, majku pravovjernih, pošto je ona bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, žena.

7 Misli se na slijeđenje Allahova puta, odnosno slijeđenje Njegove odredbe da se ne izlazi i ne ratuje protiv halife. Ima, međutim, mišljenja da se ova zamjenica odnosi na Aliju, radijallahu anhu.

8 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 7100 i 7101.

3774. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti redovno boravio kod svake od svojih supruga, govoreći: "Gdje sam sutra? Gdje sam sutra?" Pitao je tako da ne bi promašio Aišinu kuću. Aiša kaže: "A kada bi bio moj dan, on bi se smirio."

٣٧٧٤. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ أَيْنَ أَنَا غَدًا أَيْنَ أَنَا غَدًا حِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي سَكَنَ .

3775. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je kazivao:
"Ljudi su birali priliku da donesu darove (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) kada bi on bio kod Aiše. Tako Aiša kazuje: 'Iskupile su se moje inoće kod Umm-Seleme i rekle: 'Umm-Selema, Allaha mi, ljudi prate kada će biti Aišin dan kako bi donijeli darove. Mi također želimo dobro kao što ga želi i Aiša. Zatraži od njega da naredi ljudima da mu donose darove gdje god se nalazio!', kazale su.'"Umm-Selema je to – kaže Aiša – spomenula Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. O tome ona (Umm-Selema) kazuje: "On se okrenuo od mene, a kada se vratio, rekla sam mu ponovo, ali se on opet okrenuo od mene. Kada sam mu to i treći put spomenula, on reče: 'Umm-Selema, ne uznemiravaj me više (s pričom) o Aiši, jer, Allaha mi, nije mi dolazila Objava pod pokrivačem nijedne od vas, samo pod njezinim!'"[1]

٣٧٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ النَّاسُ يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَاجْتَمَعَ صَوَاحِبِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْنَ يَا أُمَّ سَلَمَةَ وَاللهِ إِنَّ النَّاسَ يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ وَإِنَّا نُرِيدُ الْخَيْرَ كَمَا تُرِيدُهُ عَائِشَةُ فَمُرِي رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَأْمُرَ النَّاسَ أَنْ يُهْدُوا إِلَيْهِ حَيْثُ مَا كَانَ أَوْ حَيْثُ مَا دَارَ قَالَتْ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ أُمُّ سَلَمَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَلَمَّا عَادَ إِلَيَّ ذَكَرْتُ لَهُ ذَاكَ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَلَمَّا كَانَ فِي الثَّالِثَةِ ذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ يَا أُمَّ سَلَمَةَ لاَ تُؤْذِينِي فِي عَائِشَةَ فَإِنَّهُ وَاللهِ مَا نَزَلَ عَلَيَّ الْوَحْيُ وَأَنَا فِي لِحَافِ امْرَأَةٍ مِنْكُنَّ غَيْرِهَا .

1 Na osnovu ovog dijela hadisa neki zaključuju da Aiša, radijallahu anha, ima prednost nad ostalim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama, pa čak i nad Hatidžom, radijallahu anha. Subki veli: "Smatramo da u našu vjeru u Allaha spada uvjerenje da je Fatima najodabranija, potom Hatidža, a onda Aiša..." Ibn-Tejmija smatra da su stupnjevi odabranosti između Aiše i Hatidže približni, ne želeći u to dublje ulaziti..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الأَنْصَارِ

VRLINE ENSARIJA

O VRLINAMA ENSARIJA

باب مَنَاقِبِ الأَنْصَارِ

"... i onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom je prave vjere još prije njih učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju..."[1]

(وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا).

3776. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Mehdi b. Mejmun, prenoseći od Gejlana b. Džerira da je kazivao:
"Rekao sam Enesu: 'Obavijesti me o imenu *ensarije*[2]: da li ste se tako zvali ili vas je Allah Uzvišeni tako nazvao?'
'Allah nas je tako nazvao', reče on.
Dolazili smo Enesu, pa nam je on kazivao o vrlinama ensarija i njihovim doživljajima. Obraćao bi se meni ili nekom Ezdiji i govorio: 'Tvoji sunarodnici uradili su toga i toga dana to i to.'"[3]

٣٧٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا غَيْلاَنُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ أَرَأَيْتَ اسْمَ الأَنْصَارِ كُنْتُمْ تُسَمَّوْنَ بِهِ أَمْ سَمَّاكُمُ اللهُ قَالَ بَلْ سَمَّانَا اللهُ عَزَّ وَجَلَّ كُنَّا نَدْخُلُ عَلَى أَنَسٍ فَيُحَدِّثُنَا بِمَنَاقِبِ الأَنْصَارِ وَمَشَاهِدِهِمْ وَيُقْبِلُ عَلَيَّ أَوْ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَزْدِ فَيَقُولُ فَعَلَ قَوْمُكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا كَذَا وَكَذَا .

1 El-Hašr, 9.

2 To je ime kojim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao Evs, Hazredž i njihove saveznike.

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3844.

3777. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allah je učinio da Dan Bu'asa[1] bude dan Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik je stigao kada su se oni već bili raspršili i kada su njihovi prvaci bili izranjavani ili pobijeni. Allah mu je podario taj dan, kako bi oni (koji su ostali živi) primili islam."[2]

٣٧٧٧. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ بُعَاثَ يَوْمًا قَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدِ افْتَرَقَ مَلَؤُهُمْ وَقُتِلَتْ سَرَوَاتُهُمْ وَجُرِّحُوا فَقَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فِي دُخُولِهِمْ فِي الْإِسْلَامِ .

3778. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, koji je čuo Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Kada je osvojena Mekka, Poslanik je dijelio ratni plijen Kurejšijama, pa su ensarije rekle: 'Allaha nam, ovo je čudno! Još nam sa sablji kapa krv Kurejšija, a on njima dijeli ratni plijen!' To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on pozvao ensarije i" – pripovijeda dalje prenosilac – "upitao ih: 'Šta to čujem od vas?' Oni nisu lagali, te su rekli: 'To što si čuo!' 'Zar niste zadovoljni', reče on, 'da se ljudi vrate svojim kućama s plijenom, a vi svojima s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?! Kada bi ensarije krenule kroz kakve gudure ili doline, ja bih odabrao da idem s njima kroz gudure i doline!'"

٣٧٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَتِ الْأَنْصَارُ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَأَعْطَى قُرَيْشًا وَاللهِ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْعَجَبُ إِنَّ سُيُوفَنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَاءِ قُرَيْشٍ وَغَنَائِمُنَا تُرَدُّ عَلَيْهِمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَدَعَا الْأَنْصَارَ قَالَ فَقَالَ مَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْكُمْ وَكَانُوا لَا يَكْذِبُونَ فَقَالُوا هُوَ الَّذِي بَلَغَكَ قَالَ أَوَلَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَرْجِعَ النَّاسُ بِالْغَنَائِمِ إِلَى بُيُوتِهِمْ وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى بُيُوتِكُمْ لَوْ سَلَكَتِ الْأَنْصَارُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَهُمْ .

1 Kod Bu'asa se odigrala bitka između Evsa i Hazredža u kojoj su izginuli mnogi prvaci i s jedne i s druge strane.

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3846 i 3930.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "DA NIJE HIDŽRE, BIO BIH ENSARIJA!"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْلَا الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ

To od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Abdullah b. Zejd.

قَالَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3779. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi ensarije krenule kroz kakve gudure i doline, ja bih odabrao dolinu ensarija! Da nije Hidžre, bio bih ensarija!"
Ebu-Hurejra veli: "I nije – dao bih i oca i majku za njega! – pretjerao: primili su ga i pomogli mu."[3] (Može biti da je upotrijebio neku drugu riječ.)

٣٧٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ لَوْ أَنَّ الأَنْصَارَ سَلَكُوا وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ فِي وَادِي الأَنْصَارِ وَلَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا ظَلَمَ بِأَبِي وَأُمِّي آوَوْهُ وَنَصَرُوهُ أَوْ كَلِمَةً أُخْرَى .

O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BRATIMLJENJU MUHADŽIRA I ENSARIJA

بَاب إِخَاءِ النَّبِيِّ ﷺ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ

3780. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, a on od svoga djeda da je kazivao:
"Nakon što su došli u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Abdur-Rahmana b. Avfa sa Sa'd b. Rebi'om, pa je Sa'd rekao Abdur-Rahmanu: 'Ja sam najbogatiji ensarija: popolovit ćemo moj imetak. Imam i dvije žene: pogledaj koja ti se više sviđa, da se razvedem od nje, pa se njome, kad joj prođe priček, ti oženi.' Na to mu on odgovori: 'Neka ti Allah blagoslovi porodicu i da bereket u imetku, kaži ti meni gdje vam je pijaca!'

٣٧٨٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ آخَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَسَعْدِ ابْنِ الرَّبِيعِ قَالَ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ إِنِّي أَكْثَرُ الأَنْصَارِ مَالاً فَأَقْسِمُ مَالِي نِصْفَيْنِ وَلِي امْرَأَتَانِ فَانْظُرْ أَعْجَبَهُمَا إِلَيْكَ فَسَمِّهَا لِي أُطَلِّقْهَا فَإِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَتَزَوَّجْهَا قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ أَيْنَ سُوقُكُمْ فَدَلُّوهُ عَلَى

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 7244.

Uputili su ga na pijacu Benu-Kajnuka'a i nije se vratio osim s viškom sira i masla. Tako se to ponavljalo jutrima, dok jedan dan nije došao, a na njemu žuti tragovi (od mirisa).
'Šta ti je to?', upitao ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Oženio sam se', odgovorio je.
'A koliko si mehra platio?', upitao ga je.
'Pet zlatnika' (ili mjeru od pet zlatnika; dvoumi se Ibrahim), odgovorio je on."

سُوقِ بَنِي قَيْنُقَاعَ فَمَا انْقَلَبَ إِلاَّ وَمَعَهُ فَضْلٌ مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ ثُمَّ تَابَعَ الْغُدُوَّ ثُمَّ جَاءَ يَوْمًا وَبِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَهْيَمْ قَالَ تَزَوَّجْتُ قَالَ كَمْ سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ أَوْ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ شَكَّ إِبْرَاهِيمُ .

3781. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao nam je Abdur-Rahman b. Avf. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio ga je sa Sa'd b. Rebi'om, koji je bio vrlo bogat.
'Ensarije znaju da sam ja najbogatiji među njima', reče Sa'd, 'pa ćemo podijeliti moj imetak na dva dijela. Imam i dvije žene: pogledaj koja ti se više sviđa, da je pustim, pa se ti, kada bude slobodna, njome oženi.'
'Neka ti Allah blagoslovi porodicu!', reče mu Abdur-Rahman.
I nije se toga dana vratio (s pijace) dok nije zaradio sira i masla. Nakon kratkog vremena došao je, a na njemu žuta mrlja od mirisa.
'Šta ti je to?', upitao ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Oženio sam se ensarijkom', odgovorio je.
'A šta si joj dao?', upita on.
'Mjeru od pet zlatnika (ili pet zlatnika)', reče on.
'Napravi svadbu makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu', reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٣٧٨١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَآخَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ وَكَانَ كَثِيرَ الْمَالِ فَقَالَ سَعْدٌ قَدْ عَلِمَتِ الأَنْصَارُ أَنِّي مِنْ أَكْثَرِهَا مَالاً سَأَقْسِمُ مَالِي بَيْنِي وَبَيْنَكَ شَطْرَيْنِ وَلِي امْرَأَتَانِ فَانْظُرْ أَعْجَبَهُمَا إِلَيْكَ فَأُطَلِّقُهَا حَتَّى إِذَا حَلَّتْ تَزَوَّجْتَهَا فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ فَلَمْ يَرْجِعْ يَوْمَئِذٍ حَتَّى أَفْضَلَ شَيْئًا مِنْ سَمْنٍ وَأَقِطٍ فَلَمْ يَلْبَثْ إِلاَّ يَسِيرًا حَتَّى جَاءَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْيَمْ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ مَا سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

3782. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed Ebu-Hemmam, da je čuo Mugiru b. Abdur-Rahmana, kojem je pričao Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ensarije rekoše: 'Podijeli nama i njima stabla datula!'
'Ne! Neka rade umjesto nas, a učestvovat će s nama u plodovima', reče on.
'Čuli smo i pokoravamo se!', odgovorili su (muhadžiri)."

٣٧٨٢. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ قَالَتِ الأَنْصَارُ اقْسِمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ النَّخْلَ قَالَ لاَ قَالَ يَكْفُونَنَا الْمَئُونَةَ وَيُشْرِكُونَنَا فِي التَّمْرِ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا .

LJUBAV PREMA ENSARIJAMA JE DIO IMANA

بَاب حُبُّ الأَنْصَارِ مِنَ الإِيمَانِ

3783. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Šu'ba, kojeg je obavijestio Adijj b. Sabit, čuvši Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao kako je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je kazivao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ensarije ne može voljeti niko drugi osim vjernika, niti ih može mrziti iko drugi osim licemjera. Ko ih zavoli – Allah će ga zavoljeti; a ko ih zamrzi – Allah će ga zamrziti."

٣٧٨٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الأَنْصَارُ لاَ يُحِبُّهُمْ إِلاَّ مُؤْمِنٌ وَلاَ يُبْغِضُهُمْ إِلاَّ مُنَافِقٌ فَمَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّهُ اللهُ وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَهُ اللهُ .

3784. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdullaha b. Abdullaha b. Džebra, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Znak vjere je ljubav prema ensarijama, a znak licemjerstva mržnja prema ensarijama."

٣٧٨٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ جَبْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الإِيمَانِ حُبُّ الأَنْصَارِ وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الأَنْصَارِ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UPUĆENIM ENSARIJAMA: "VI STE MI NAJDRAŽI LJUDI!"

بَاب قَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ لِلْأَنْصَارِ أَنْتُمْ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ

3785. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je žene i djecu kako dolaze (mislim da je rekao: sa svadbe), pa se podigao i uspravio, govoreći: 'Gospodaru moj, vi ste mi najdraži ljudi!' Ponovio je to tri puta."[1]

٣٧٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَى النَّبِيُّ ﷺ النِّسَاءَ وَالصِّبْيَانَ مُقْبِلِينَ قَالَ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مِنْ عُرُسٍ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ مُمْثِلاً فَقَالَ اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ قَالَهَا ثَلَاثَ مِرَارٍ .

3786. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Behz b. Esed, a ovom Šu'ba, kojeg je obavijestio Hišam b. Zejd, čuvši Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Neka je ensarijka s djetetom došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; on je porazgovarao s njom i rekao joj: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ste mi najdraži ljudi!' Ponovio je to dva puta."[2]

٣٧٨٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَعَهَا صَبِيٌّ لَهَا فَكَلَّمَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ مَرَّتَيْنِ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5180.

2 Ovaj hadis ponavlja se u hadisima br. 5234 i 6645.

O SLJEDBENICIMA ENSARIJA[3]

باب أَتْبَاعِ الأَنْصَارِ

3787. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Amra, koji je čuo Ebu-Hamzu, kako prenosi od Zejd b. Erkama da (je kazivao):
"Ensarije su rekle: 'Allahov Poslaniče, svaki vjerovjesnik ima sljedbenike; mi tebe slijedimo, pa zamoli Allaha da budu od nas oni koji slijede nas.' Poslanik je za to molio."[4]
Ispričao sam to Ibn-Ebu-Lejli, pa je on rekao: "Kazivao je to Zejd."

٣٧٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعْتُ أَبَا حَمْزَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَتِ الأَنْصَارُ يَا رَسُولَ اللهِ لِكُلِّ نَبِيٍّ أَتْبَاعٌ وَإِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاكَ فَادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَ أَتْبَاعَنَا مِنَّا فَدَعَا بِهِ فَنَمَيْتُ ذَلِكَ إِلَى ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ قَدْ زَعَمَ ذَلِكَ زَيْدٌ .

3788. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Amr b. Murra, koji je čuo Ebu-Hamzu, jednog od ensarija, (da je kazivao):
"Ensarije su rekli: 'Allahov Poslaniče, u svakom narodu ima sljedbenika poslanika; mi tebe slijedimo, pa zamoli Allaha da budu od nas oni koji slijede nas.'
'Gospodaru, učini da od njih budi oni koji slijede njih!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
Amr veli: "Spomenuo sam to Ibn-Ebu-Lejli, pa je on rekao: 'Kazivao je to Zejd.'"
Šu'ba veli: "Mislim da se to odnosi na Zejda b. Erkama."

٣٧٨٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَمْزَةَ رَجُلًا مِنَ الأَنْصَارِ قَالَتِ الأَنْصَارُ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ أَتْبَاعًا وَإِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاكَ فَادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَ أَتْبَاعَنَا مِنَّا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللهُمَّ اجْعَلْ أَتْبَاعَهُمْ مِنْهُمْ قَالَ عَمْرٌو فَذَكَرْتُهُ لِابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ قَدْ زَعَمَ ذَاكَ زَيْدٌ قَالَ شُعْبَةُ أَظُنُّهُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ .

3 Misli se na njihove štićenike, saveznike i pomagače. Ensarije su željeli da ih oni slijede u dobru kako bi i oni stekli dostojanstvo i počasti koje su i sami zadobili.

4 Ovaj hadis ponavlja se u hadisu br. 3788.

O VRIJEDNOSTI ENSARIJSKIH NASTANBI (PLEMENA)

بَاب فَضْلِ دُورِ الأَنْصَارِ

3789. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, a on je čuo Katadu da prenosi od Enesa b. Malika, a ovaj od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je kazivao: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Najvrednije su ensarijske nastanbe one Benu-Nedždžara, zatim Benu-Abdul-Ešhela, potom Benu-Harisa b. Hazredža, pa onda Benu-Sa‘ide; a u svakoj je ensarijskoj nastanbi dobro.’”[1]
Sa‘d je rekao: “Mislim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao prednost nad nama...”, pa mu je rečeno: “Pa i vama je davao prednost nad mnogima!”
Abdus-Samed veli: “Pričao nam je Šu‘ba, a njemu Katada, koji je čuo Enesa da je kazivao kako je ovako govorio Ebu-Usejd, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.” A kazivao je i Sa‘d b. Ubada.

٣٧٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ بَنُو عَبْدِالأَشْهَلِ ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ خَزْرَجٍ ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ فَقَالَ سَعْدٌ مَا أَرَى النَّبِيَّ ﷺ إِلاَّ قَدْ فَضَّلَ عَلَيْنَا فَقِيلَ قَدْ فَضَّلَكُمْ عَلَى كَثِيرٍ وَقَالَ عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ أَبُو أُسَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ .

3790. PRIČAO NAM JE Sa‘d b. Hafs Talhi, a njemu Šejban, prenoseći od Jahje, da je Ebu-Selemu obavijestio Ebu-Usejd kako je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Najvrednije su ensarije (ili je rekao: “Najvrednije su ensarijske nastanbe...”) one iz Benu-Nedždžara, Benu-Abdul-Ešhela, Benu-Harisa i Benu-Sa‘ide.”

٣٧٩٠. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ الطَّلْحِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى قَالَ أَبُو سَلَمَةَ أَخْبَرَنِي أَبُو أُسَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَيْرُ الأَنْصَارِ أَوْ قَالَ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ وَبَنُو عَبْدِالأَشْهَلِ وَبَنُو الْحَارِثِ وَبَنُو سَاعِدَةَ .

3791. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od Abbas b. Sehla, a on od Ebu-Humejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doista su najvrednije ensarijske nastanbe, zatim kuće Benu-Nedždžara, potom nastanbe Abdul-Ešhela, pa nastanbe Benu-Harisa, a onda nastanbe Benu-Sa‘ide;

٣٧٩١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ خَيْرَ دُورِ الأَنْصَارِ دَارُ بَنِي النَّجَّارِ ثُمَّ عَبْدِالأَشْهَلِ ثُمَّ دَارُ بَنِي الْحَارِثِ

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3790, 3808 i 6053.

a u svakoj je ensarijskoj nastanbi dobro."
Sreo nas je (potom) Sa'd b. Ubada, pa mu je Ebu-Usejd rekao:
"Zar nisi vidio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vrednovao ensarije stavljajući nas na začelje?" (Nakon toga) Sa'd je sreo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče, vrednovane su ensarijske nastanbe, pa smo mi stavljeni na začelje?!"
"A zar vam nije dovoljno da budete među onima kojima je data prednost?", odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

ثُمَّ بَنِي سَاعِدَةَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ فَلَحِقَنَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فَقَالَ أَبَا أُسَيْدٍ أَلَمْ تَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَيَّرَ الأَنْصَارَ فَجَعَلَنَا أَخِيرًا فَأَدْرَكَ سَعْدٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ خُيِّرَ دُورُ الأَنْصَارِ فَجُعِلْنَا آخِرًا فَقَالَ أَوَلَيْسَ بِحَسْبِكُمْ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْخِيَارِ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UPUĆENIM ENSARIJAMA: "BUDITE STRPLJIVI DOK ME NE SRETNETE NA HAVDU!"[2]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِلأَنْصَارِ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Abdullah b. Zejd.

قَالَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3792. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, da je čuo Katadu koji prenosi od Enesa b. Malika, a ovaj od Usejd b. Hudajra, radijallahu anhu, da je neki je ensarija upitao: "Allahov Poslaniče, zašto me ne bi postavio[3], kao što si postavio onoga...?", pa je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) odgovorio: "Doživjet ćete poslije mene sebičnost,[4] pa budite strpljivi dok me ne sretnete na Havdu!"[5]

٣٧٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ تَسْتَعْمِلُنِي كَمَا اسْتَعْمَلْتَ فُلاَنًا قَالَ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أُثْرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

2 Radi se o Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, Havdu, koji će on imati na Sudnjem danu.
3 Tj. kao skupljača zekata ili kao namjesnika u nekom mjestu.
4 Tj., da će neki vladari drugima davati prednost nad njima u dunjalučkim pitanjima. (prim. rec.)
5 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 7057.

3793. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Hišama, koji je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da kazuje:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ensarijama: ‘Doživjet ćete poslije mene sebičnost, pa budite strpljivi dok me ne sretnete! Mjesto vašeg sastanka je Havd.’”

٣٧٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلأَنْصَارِ إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي وَمَوْعِدُكُمُ الْحَوْضُ .

3794. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida koji je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu – kada je izišao i putovao s njim do Velida – da kaže:
“Pozvao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ensarije kako bi im bila podijeljena imanja u Bahrejnu, ali su to oni odbili rekavši: ‘Ne, osim pod uvjetom da se i našoj braći muhadžirima da isto tako.’
‘Ako nećete’, reče im on, ‘onda budite strpljivi dok me ne sretnete, jer će vas poslije mene pogoditi sebičnost!’”

٣٧٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ حِينَ خَرَجَ مَعَهُ إِلَى الْوَلِيدِ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ الأَنْصَارَ إِلَى أَنْ يُقْطِعَ لَهُمُ الْبَحْرَيْنِ فَقَالُوا لاَ إِلاَّ أَنْ تُقْطِعَ لإِخْوَانِنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِثْلَهَا قَالَ إِمَّا لاَ فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي فَإِنَّهُ سَيُصِيبُكُمْ بَعْدِي أَثَرَةٌ .

O DOVI VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “UČINI ČESTITIM ENSARIJE I MUHADŽIRE!”

بَاب دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ أَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ

3795. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Ebu-Ijas Mu‘avija b. Kurra, prenoseći od Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Nema života do života ahiretskog, pa unaprijedi (učini čestitim) ensarije i muhadžire!’” Katada prenosi od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto… I rekao je: “Oprosti ensarijama!”

٣٧٩٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِيَاسٍ مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَأَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ وَقَالَ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ .

3796. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Humejda Tavila, koji je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ensarije su na Dan Hendeka rekle: 'Mi smo Muhammedu dali prisegu na borbu, sve dok u životu budemo!' On im je odgovorio: 'Gospodaru moj, nema života do života ahiretskog, pa počasti ensarije i muhadžire!'"

٣٧٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتِ الأَنْصَارُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ تَقُولُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا حَيِينَا أَبَدَا فَأَجَابَهُمْ اللهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَأَكْرِمِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ.

3797. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejdullah, a njemu Ibn-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je kazivao:
"Dok smo kopali hendek i nosili zemlju na svojim plećima, došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Gospodaru moj, nema života do života ahiretskog, pa oprosti muhadžirima i ensarijama!'"[1]

٣٧٩٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ جَاءَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ نَحْفِرُ الْخَنْدَقَ وَنَنْقُلُ التُّرَابَ عَلَى أَكْتَادِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ.

O RIJEČIMA ALLAHOVIM: "... I VIŠE VOLE NJIMA NEGO SEBI, MADA IM JE I SAMIMA POTREBNO."[2]

باب قَوْلِ اللهِ (وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ)

3798. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Fudajla b. Gazvana, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on poslao (nekoga) do žena, ali su one rekle: "Nemamo ništa osim vode!"
"Ko će primiti (ili je rekao: ugostiti) ovoga?", upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Ja ću!", reče jedan ensarija. Otišao je s njim do svoje žene i rekao joj: "Počasti gosta Allahovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem!"
"Nemamo ništa osim dječije hrane!", odgovori ona. "Pripremi hranu, upali svijeću, i kada djeca htjednu večerati, uspavaj ih!", reče joj on. Ona je

٣٧٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ إِلَى نِسَائِهِ فَقُلْنَ مَا مَعَنَا إِلاَّ الْمَاءُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يَضُمُّ أَوْ يُضِيفُ هَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَا فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ أَكْرِمِي ضَيْفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ مَا عِنْدَنَا إِلاَّ قُوتُ صِبْيَانِي فَقَالَ هَيِّئِي طَعَامَكِ وَأَصْبِحِي سِرَاجَكِ وَنَوِّمِي صِبْيَانَكِ إِذَا أَرَادُوا عَشَاءً فَهَيَّأَتْ طَعَامَهَا وَأَصْبَحَتْ سِرَاجَهَا

1 Ovaj hadis ponavlja se u hadisima br. 4098 i 6414.

2 El-Hašr, 9.

pripremila hranu, upalila svijeću, uspavala djecu, a zatim ustala kao da želi popraviti svijeću, ali ju je ugasila. Tako su pred njim udesili da izgleda kao da su jeli, ali su zanoćili gladni, bez večere. Ujutro je taj čovjek otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: "Allah se nasmijao[1] (ili je rekao: začudio se) noćas onome što ste vas dvoje (ensarija i njegova supruga) uradili!" Tada je Allah objavio: "… i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lakomosti – oni će biti spašeni."[2]

وَنَوَّمَتْ صِبْيَانَهَا ثُمَّ قَامَتْ كَأَنَّهَا تُصْلِحُ سِرَاجَهَا فَأَطْفَأَتْهُ فَجَعَلاَ يُرِيَانِهِ أَنَّهُمَا يَأْكُلاَنِ فَبَاتَا طَاوِيَيْنِ فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ ضَحِكَ اللهُ اللَّيْلَةَ أَوْ عَجِبَ مِنْ فَعَالِكُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "PRIMITE OD DOBROČINITELJA MEĐU NJIMA, A OPROSTITE ONIMA KOJI LOŠE POSTUPAJU!"[3]

بَاب قَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ اقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ

3799. PRIČAO MI JE Muhammed b. Jahja Ebu-Ali, njemu Šazan, brat Abdanov, a njemu njegov otac, kojeg je obavijestio Šu'be b. Hadždžadž, prenoseći od Hišam b. Zejda, da je čuo Enesa b. Malika da kazuje:

"Prošao je Ebu-Bekr, zajedno s Abbasom, radijallahu anhuma, pored nekog skupa ensarija na kojem su oni plakali. 'Šta vas je rasplakalo?', upitao ih je.

'Sjetili smo se sijela s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorili su. On je tada otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome.

"Omotao je" – kazuje dalje prenosilac – "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rubove burde oko glave, izišao i popeo se na minber

٣٧٩٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى أَبُو عَلِيٍّ حَدَّثَنَا شَاذَانُ أَخُو عَبْدَانَ حَدَّثَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَرَّ أَبُو بَكْرٍ وَالْعَبَّاسُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بِمَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الأَنْصَارِ وَهُمْ يَبْكُونَ فَقَالَ مَا يُبْكِيكُمْ قَالُوا ذَكَرْنَا مَجْلِسَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَّا فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ قَالَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَدْ عَصَبَ عَلَى رَأْسِهِ حَاشِيَةَ بُرْدٍ قَالَ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ وَلَمْ يَصْعَدْهُ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ

1 Da ne bismo ulazili u filozofsko-teološke rasprave o Allahovim svojstvima, podsjetit ćemo samo na pravilo kojeg se drže oni koji pripadaju ehli-sunnetu kada govore o Njegovim uzvišenim svojstvima: "Uzvišenog Allaha opisujemo onako kako je On sam Sebe opisao, ili kako Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez dodavanja ili oduzimanja bilo čega, ili personificiranja Njegove Ličnosti."

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 4889.

3 Ovo se ne odnosi na šerijatske kazne i prava ljudi. (prim.rec.)

ثُمَّ قَالَ أُوصِيكُمْ بِالأَنْصَارِ فَإِنَّهُمْ كَرِشِي وَعَيْبَتِي وَقَدْ قَضَوْا الَّذِي عَلَيْهِمْ وَبَقِيَ الَّذِي لَهُمْ فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ .

– nikad poslije toga se nije popeo na minber. Izrekao je pohvalu i zahvalu Allahu, a onda rekao: ‘Oporučujem vam ensarije, jer su oni moja utroba i najprisniji povjerenici![4] Izvršili su sve svoje obaveze, ostaje još da uzmu svoja prava. Primite zato od dobročinitelja među njima, a oprostite onima koji loše postupaju!’”[5]

٣٨٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْغَسِيلِ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ مِلْحَفَةٌ مُتَعَطِّفًا بِهَا عَلَى مَنْكِبَيْهِ وَعَلَيْهِ عِصَابَةٌ دَسْمَاءُ حَتَّى جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّ النَّاسَ يَكْثُرُونَ وَتَقِلُّ الأَنْصَارُ حَتَّى يَكُونُوا كَالْمِلْحِ فِي الطَّعَامِ فَمَنْ وَلِيَ مِنْكُمْ أَمْرًا يَضُرُّ فِيهِ أَحَدًا أَوْ يَنْفَعُهُ فَلْيَقْبَلْ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَتَجَاوَزْ عَنْ مُسِيئِهِمْ .

3800. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja‘kub, a njemu Ibn-Gasil, koji je čuo Ikrimu, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ogrtačem na ramenima i turbanom masne sive boje, pa se popeo na minber, izrekao pohvalu i zahvalu Allahu, a onda rekao: ‘I nakon zahvale, o ljudi, svijet će se množiti i povećavati, a ensarija će biti sve manje sve dok ne budu kao so u hrani.[6] Kome od vas bude povjereno nešto, pa on nekoga ošteti ili nekome od koristi bude, neka primi od onih koji dobro čine, a oprosti onima koji loše postupaju!’”

٣٨٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الأَنْصَارُ كَرِشِي وَعَيْبَتِي وَالنَّاسُ سَيَكْثُرُونَ وَيَقِلُّونَ فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ .

3801. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, da je čuo Katade, koji prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ensarije su moja utroba i najprisniji povjerenici; ljudi će se množiti a ensarije umanjivati (izumirati), pa primite od dobrotvora među njima, a oprostite onima koji loše postupaju!”

4 Ovdje je izražena Vjerovjesnikova rječitost i konciznost u govoru. Jer poredi ensarije sa utrobom (buragom) životinja u koji dospijeva hrana od koje se one poslije razvijaju (entum keriši). Druga riječ koju je upotrijebio (‘ajbeti) označava mjesto gdje čovjek ostavlja svoje najvrednije stvari. (prim. rec.)

5 Ovaj hadis ponavlja se u hadisu br. 3801.

6 Ensarije su uspoređene sa solju zbog njihove malobrojnosti i važnosti, baš kao što je so važna za hranu. (prim. rec.)

O VRLINAMA SA‘DA B. MU‘AZA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ رَضِي الله عَنْهُ

3802. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, koji kaže kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Vjerovjesniku je, sallallahu alejhi ve sellem, darovan svileni ogrtač; njegovi su ga drugovi doticali, čudeći se njegovoj mehkoći, pa im je on rekao: ‘Čudite se mehkoći ovoga, a mahrame[1] Sa‘d b. Mu‘aza još su bolje (ili je rekao: nježnije).’”
Ovaj hadis prenose još i Katada te Zuhri, a čuli su ga od Enes b. Malika, koji ga prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٨٠٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْهُ يَقُولُ أُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ حُلَّةُ حَرِيرٍ فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَمَسُّونَهَا وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ خَيْرٌ مِنْهَا أَوْ أَلْيَنُ رَوَاهُ قَتَادَةُ وَالزُّهْرِيُّ سَمِعَا أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

3803. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Fadl b. Musavir, zet Ebu-Avanin, kojem je pričao Ebu-Avan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Sufjana, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao kako je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
“Arš se zatresao zbog smrti Sa‘d b. Mu‘aza!”
A‘meš prenosi od Ebu-Saliha, on od Džabira, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto. Neki je čovjek rekao Džabiru: “Bera’ kaže: ‘Zatresla se nosiljka (na kojoj je prenesen kada je umro)...’”, pa mu je on odgovorio: “Između ove dvije plemenske zajednice[2] bila je mržnja. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Zatresao se Arš Milostivoga zbog smrti Sa‘d b. Mu‘aza!’”

٣٨٠٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا فَضْلُ بْنُ مُسَاوِرٍ خَتَنُ أَبِي عَوَانَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ رَضِي الله عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اهْتَزَّ الْعَرْشُ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ وَعَنِ الأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ فَقَالَ رَجُلٌ لِجَابِرٍ فَإِنَّ الْبَرَاءَ يَقُولُ اهْتَزَّ السَّرِيرُ فَقَالَ إِنَّهُ كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ الْحَيَّيْنِ ضَغَائِنُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اهْتَزَّ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ.

1 U drugom predanju kaže se da je riječ o mahramama u Džennetu. (prim. rec.)

2 Tj. između plemena Evs i Hazredž. Ovdje se da primijetiti Džabirovo čuđenje Berau, koji je iz istog plemena kao i Sa‘d, dakle iz plemena Evs. Međutim, Džabiru, koji je iz plemena Hazredž, ne smeta to ranije neprijateljstvo njegova i Sa‘dova plemena da bi bio pravedan i istinoljubiv. Tako je on potvrdio ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za Sa‘da, koji nije bio njegov suplemenik. Uostalom, hadis o tome da se Arš zatresao zbog smrti Sa‘da b Mu‘aza prenosi više od deset Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova i on se, osim u Buharijevu *Sahihu*, nalazi još i u Muslimovu *Sahihu*, tako da se njegova vjerodostojnost ne dovodi u pitanje. Sa‘d ima velike vrijednosti i vrline. Prenosi se da su licemjeri za njegovu dženazu rekli: “Nije bilo lakše dženaze za nošenje.” Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: “Sa‘da su nosili meleci.”

3804. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sa'd b. Ibrahima, on od Ebu-Umame b. Sehl b. Hunejfa, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su ljudi[3] prihvatili da im Sa'd b. Mu'az sudi. Poslao je (Vjerovjesnik) po njega, pa je on došao na magarcu. Kada se približio džamiji, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ustanite najboljemu od vas (ili je rekao: svome prvaku)', i dodade: 'Sa'de, ovi žele tvoju presudu!'
'Ja im presuđujem', reče on, 'da im budu pobijeni vojnici, a žene i djeca da budu porobljeni!'
'Presudio si po Allahovu sudu, ili po sudu Vladara!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٣٨٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ أُنَاسًا نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَجَاءَ عَلَى حِمَارٍ فَلَمَّا بَلَغَ قَرِيبًا مِنَ الْمَسْجِدِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُومُوا إِلَى خَيْرِكُمْ أَوْ سَيِّدِكُمْ فَقَالَ يَا سَعْدُ إِنَّ هَؤُلَاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ مُقَاتِلَتُهُمْ وَتُسْبَى ذَرَارِيُّهُمْ قَالَ حَكَمْتَ بِحُكْمِ اللهِ أَوْ بِحُكْمِ الْمَلِكِ .

O VRLINAMA USEJD B. HUDAJRA I ABBAD B. BIŠRA, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنْقَبَةُ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ وَعَبَّادِ بْنِ بِشْرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا

3805. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Habban b. Hilal, a ovom Hemmam, kojeg je obavijestio Katade, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da su dva čovjeka izišla od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u mrkloj noći; nur im je svijetlio sve dok se nisu rastavili, a onda se i svjetlo rastavilo s njima.
Ma'mer prenosi od Sabita, a on od Enesa su to bili Usejd b. Hudajr i jedan ensarija.
Hammad veli da im je kazivao Sabit, prenoseći od Enesa (riječi): "Kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su Usejd b. Hudajr i Abbad."

٣٨٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا حَبَّانُ ابْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَإِذَا نُورٌ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا حَتَّى تَفَرَّقَا فَتَفَرَّقَ النُّورُ مَعَهُمَا وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ إِنَّ أُسَيْدَ بْنَ حُضَيْرٍ وَرَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ وَقَالَ حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ كَانَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ .

[3] Tj. pleme Benu-Kurejza, nakon što je prekršilo dogovor.

O VRLINAMA MU‘AZ B. DŽEBELA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبُ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِي الله عَنْهُ

3806. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Amra, on od Ibrahima, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Preuzmite učenje Kur‘ana od četverice: Ibn-Mes‘uda, Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, Ubejja i Mu‘az b. Džebela.‘“

٣٨٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِي الله عَنْهُمَاسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَأُبَيٍّ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

O VRLINAMA SA‘D B. UBADE, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنْقَبَةُ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِي الله عَنْهُ

Aiša veli: “I prije je bio dobar čovjek.”

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلاً صَالِحًا .

3807. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, ovom Šu‘ba, a ovom Katade, da je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je Ebu-Usejd kazivao:
“Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Najbolje ensarijske kuće su kuće one Benu-Nedždžara, zatim Benu-Abdul-Ešhela, potom Benu-Harisa b. Hazredža, pa onda Benu-Saide; a u svakoj je ensarijskoj kući dobro.’ Na to Sa‘d b. Ubada, jedan od prvaka u islamu, reče: ‘Vidim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (neke) postavio iznad nas!’
‘Pa i vama je davao prednost nad mnogim ljudima!’, rečeno mu je.”

٣٨٠٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ أَبُو أُسَيْدٍ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ بَنُو عَبْدِالأَشْهَلِ ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَكَانَ ذَا قِدَمٍ فِي الْإِسْلَامِ أَرَى رَسُولَ الله ﷺ قَدْ فَضَّلَ عَلَيْنَا فَقِيلَ لَهُ قَدْ فَضَّلَكُمْ عَلَى نَاسٍ كَثِيرٍ .

O VRLINAMA UBEJJ B. KA‘BA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبُ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِي الله عَنْهُ

3808. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Amr b. Murre, on od Ibrahima, a on od Mesruka da je kazivao:
“Spomenut je Abdullah b. Mes‘ud, a tu je bio prisutan Abdullah b. Amr, pa je rekao: ‘To je čovjek kojeg ne prestajem voljeti, jer sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Uzmite Kur‘an od četverice: od Abdullaha b. Mes‘uda – od njega je počeo, od Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, od Mu‘az b. Džebela i od Ubejj b. Ka‘ba.‘‘”

٣٨٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ ذُكِرَ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ عِنْدَ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو فَقَالَ ذَاكَ رَجُلٌ لاَ أَزَالُ أُحِبُّهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَبَدَأَ بِهِ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ .

3809. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, koji je čuo Šu‘bu, a on Katadu, prenoseći od Enes b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: ‘Allah mi je zapovjedio da ti proučim *Lem jekunil-lezine keferu min ehlil-kitabi*...’
‘I spomenuo je mene?!’, upitao je on.
‘Da!’, odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Ubejj je tada zaplakao.”[1]

٣٨٠٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ سَمِعْتُ شُعْبَةَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأُبَيٍّ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) قَالَ وَسَمَّانِي قَالَ نَعَمْ فَبَكَى .

O VRLINAMA ZEJD B. SABITA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِي الله عَنْهُ

3810. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Četverica su u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, naučila napamet cijeli Kur‘an i sva četverica su ensarije: Ubejj, Mu‘az b. Džebel, Ebu-Zejd i Zejd b. Sabit.”[2] Upitao sam Enesa: “Ko je Ebu-Zejd?”, pa mi je on odgovorio: “Moj rođak s očeve strane.”

٣٨١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْهُ جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعَةٌ كُلُّهُمْ مِنَ الأَنْصَارِ أُبَيٌّ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأَبُو زَيْدٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ قُلْتُ لأَنَسٍ مَنْ أَبُو زَيْدٍ قَالَ أَحَدُ عُمُومَتِي .

1 Ovaj hadis navodi se u hadisima br. 4959, 4960 i 4961.
2 Tekst ovog hadisa navodi se i u hadisima br. 3996, 5003 i 5004.

O VRLINAMA EBU-TALHINIM, RADIJALLAHU ANHU

3811. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: “Na dan Uhuda ljudi su ustuknuli od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Talha bio je ispred njega i štitio ga svojim kožnim štitom. Bio je izvanredan strijelac i snažno je odapinjao (strijele), a toga je dana (zatežući tetivu) polomio dva (ili tri) luka. Dešavalo se da čovjek prođe s tobolcem strijela. On bi tada povikao: ‘Daj ih Ebu-Talhi!’
Tada se je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gledajuću u ljude, isturio, dok mu je Ebu-Talha govorio: ‘Allahov Vjerovjesniče, žrtvovao bih za tebe i oca i majku, nemoj se izlagati, pogodit će te strijela! Moja prsa su štit tvojim prsima!’ Vidio sam Aišu, kćerku Ebu-Bekrovu, i Umm-Sulejm, zavrnutih nogavica, na čijim sam nogama vidio halhale,[1] kako na leđima nose mješine s vodom i poje ljude; potom se ponovo vraćaju, pune ih i daju ljudima. Ebu-Talhi sablja je ispadala dva-tri puta.”

بَاب مَنَاقِبُ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

٣٨١١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ مُجَوِّبٌ بِهِ عَلَيْهِ بِحَجَفَةٍ لَهُ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَجُلاً رَامِيًا شَدِيدَ الْقِدِّ يَكْسِرُ يَوْمَئِذٍ قَوْسَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا وَكَانَ الرَّجُلُ يَمُرُّ مَعَهُ الْجَعْبَةُ مِنَ النَّبْلِ فَيَقُولُ انْشُرْهَا لأَبِي طَلْحَةَ فَأَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ فَيَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ يَا نَبِيَّ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي لاَ تُشْرِفْ يُصِيبُكَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الْقَوْمِ نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُمَا لَمُشَمِّرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا تُنْقِزَانِ الْقِرَبَ عَلَى مُتُونِهِمَا تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلآنِهَا ثُمَّ تَجِيئَانِ فَتُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ وَلَقَدْ وَقَعَ السَّيْفُ مِنْ يَدَيْ أَبِي طَلْحَةَ إِمَّا مَرَّتَيْنِ وَإِمَّا ثَلاَثًا .

1 Ovo je bilo prije naredbe o hidžabu (prim. rec.)

O VRLINAMA ABDULLAH B. SELAMA, RADIJALLAHU ANHU

بَاب مَنَاقِبُ عَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3812. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da je čuo Malika, kako kazuje prenoseći od Ebu-Nadra, štićenika Umer b. Ubejdullaha, on od Amir b. Sa‘da b. Ebu-Vekkasa, a ovaj od svoga oca da je rekao: "Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome ko hoda po zemlji rekao da je džennetlija, jedino Abdullah b. Selamu."
"U vezi s njim", rekao je (Sa‘d), "objavljen je ajet: '... i ako je jedan od sinova Israilovih posvjedočio da je i on od Allaha...'[2]."
"Ne znam", rekao je (Abdullah b. Jusuf), "da li je (sam) Malik rekao da je ajet objavljen u vezi s ovim ili je to spomenuto (u sklopu) ovog hadisa."

٣٨١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكًا يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لأَحَدٍ يَمْشِي عَلَى الأَرْضِ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِلاَّ لِعَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ قَالَ وَفِيهِ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ) قَالَ لاَ أَدْرِي قَالَ مَالِكٌ الآيَةَ أَوْ فِي الْحَدِيثِ .

3813. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Ezher Seman, prenoseći od Ibn-Avna, on od Muhammeda, a ovaj od Kajs b. Ubade da je kazivao:
"Sjedio sam u Medinskoj džamiji kada je ušao čovjek; na licu su mu se vidjeli tragovi skrušenosti. 'Ovo je džennetlija!', rekoše prisutni. On je brzo klanjao dva rekata, a zatim izišao. Ja sam krenuo za njim i rekao mu: 'Kada si ušao u džamiju, ljudi su kazali: 'Ovo je džennetlija!"
'Allaha mi', reče on, 'niko ne treba govoriti ono što ne zna! Ispričat ću ti zašto. Sanjao sam, u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan san, pa sam mu ga ispričao. Vidio sam u snu kako boravim u nekoj bašči', veli on, opisujući njeno prostranstvo i zelenilo, 'u sredini je bio željezni stup čiji je donji dio bio u zemlji, a gornji sezao do nebesa. Na vrhu je bila drška u obliku petlje. Rekoše mi: 'Penji se!'
'Ne mogu!', odgovorio sam. Tada mi je došao sluga; zadigao mi je odjeću odzada, tako da sam se popeo na vrh i uhvatio se za dršku.

٣٨١٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ السَّمَّانُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ فَدَخَلَ رَجُلٌ عَلَى وَجْهِهِ أَثَرُ الْخُشُوعِ فَقَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ تَجَوَّزَ فِيهِمَا ثُمَّ خَرَجَ وَتَبِعْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّكَ حِينَ دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ قَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ وَاللهِ مَا يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ مَا لاَ يَعْلَمُ وَسَأُحَدِّثُكَ لِمَ ذَاكَ رَأَيْتُ رُؤْيَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ وَرَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ ذَكَرَ مِنْ سَعَتِهَا وَخُضْرَتِهَا وَسْطَهَا عَمُودٌ مِنْ حَدِيدٍ أَسْفَلُهُ فِي الأَرْضِ وَأَعْلاَهُ فِي السَّمَاءِ فِي أَعْلاَهُ عُرْوَةٌ فَقِيلَ لِي ارْقَ قُلْتُ لاَ أَسْتَطِيعُ فَأَتَانِي مِنْصَفٌ فَرَفَعَ ثِيَابِي مِنْ خَلْفِي فَرَقِيتُ حَتَّى كُنْتُ فِي أَعْلاَهَا فَأَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقِيلَ لَهُ اسْتَمْسِكْ

2 El-Ahkaf, 10.

‘Drži se!’, rekoše mi. Probudio sam se, a ona je bila u mojoj ruci.[1] Ispričao sam to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je on rekao: ‘Ta bašča je islam, a stup je stup islama. Ta drška u obliku petlje jeste ‘veza čvrsta’; bit ćeš u islamu do smrti.” Taj čovjek bio je Abdullah b. Selam.”[2] Kazivao mi je Halifa: “Pričao nam je Mu‘az, a njemu Ibn-Avn, prenoseći od Muhammeda, da mu je pričao Kajs b. Ubade, prenoseći od od Ibn-Selama, koji je govorio *vesif* umjesto *minsaf*.”[3]

فَاسْتَيْقَظْتُ وَإِنَّهَا لَفِي يَدِي فَقَصَصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تِلْكَ الرَّوْضَةُ الإِسْلاَمُ وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الإِسْلاَمِ وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى فَأَنْتَ عَلَى الإِسْلاَمِ حَتَّى تَمُوتَ وَذَاكَ الرَّجُلُ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ عَنِ ابْنِ سَلاَمٍ قَالَ وَصِيفٌ مَكَانَ مِنْصَفٌ .

3814. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Seid b. Ebu-Burde, a on od svoga oca (da je kazivao):
“Došao sam u Medinu i susreo Abdullah b. Selama, radijallahu anhu, pa mi je on rekao: ‘Zar nećeš doći i ući u kuću[4] da te ponudim kašom i hurmama? Ti si u zemlji’, nastavio je on, ‘u kojoj je kamata raširena. Ako ti neko bude dužan, pa ti pokloni tovar slame ili tovar ječma ili tovar piće (stočna hrana), to je kamata.’”
En-Nadr, Ebu-Davud i Vehb od Šu‘be ne prenose ovo o kući.

٣٨١٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِيتُ عَبْدَاللهِ بْنَ سَلاَمٍ رَضِي الله عَنْهُ فَقَالَ أَلاَ تَجِيءُ فَأُطْعِمَكَ سَوِيقًا وَتَمْرًا وَتَدْخُلَ فِي بَيْتٍ ثُمَّ قَالَ إِنَّكَ بِأَرْضٍ الرِّبَا بِهَا فَاشٍ إِذَا كَانَ لَكَ عَلَى رَجُلٍ حَقٌّ فَأَهْدَى إِلَيْكَ حِمْلَ تِبْنٍ أَوْ حِمْلَ شَعِيرٍ أَوْ حِمْلَ قَتٍّ فَلاَ تَأْخُذْهُ فَإِنَّهُ رِبًا وَلَمْ يَذْكُرِ النَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ وَوَهْبٌ عَنْ شُعْبَةَ الْبَيْتَ .

O VJEROVJESNIKOVOJ ŽENIDBI HATIDŽOM, RADIJALLAHU ANHA, I NJENIM VRLINAMA

بَاب تَزْوِيجِ النَّبِيِّ ﷺ خَدِيجَةَ وَفَضْلِهَا رَضِي الله عَنْهَا

3815. PRIČAO MI JE Muhammed, kojeg je obavijestio Abde, prenoseći od Hišam b. Urve, a on od svoga oca, da je čuo Abdullah b. Dža‘fera, on Aliju, radijallahu anhu, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao…;

٣٨١٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ ابْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ جَعْفَرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِي الله عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ ح حَدَّثَنِي صَدَقَةُ

1 Zapravo, on se probudio u trenutku kada je uzeo tu dršku o obliku petlje. Nema predanja o tome da je ona ostala u njegovoj ruci i na javi. Međutim, i ako bismo na temelju jezičkog značenja shvatili da mu je ostala u ruci i na javi, moramo znati da je Allah, doista, Svemogući. A moguće je da se željelo kazati kako je ruka ostala zatvorena i nakon buđenja kao posljedica djelovanja do kojeg je došlo u snu.

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 7010 i 7014.

3 *Vesif* i *minsaf* su dvije riječi istog značenja, a znače mladi sluga ili sluškinja.

4 Kao znak počasti jer je u nju ulazio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ جَعْفَرٍ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَائِهَا مَرْيَمُ وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ .

a PRIČAO MI JE i Sadeka, kojeg je obavijestio Abde, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca, da je čuo Abdullaha b. Dža'fera, kako prenosi od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolja[5] je žena Merjem, i najbolja je žena Hatidža[6]."

٣٨١٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى مَرْأَةٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ هَلَكَتْ قَبْلَ أَنْ يَتَزَوَّجَنِي لِمَا كُنْتُ أَسْمَعُهُ يَذْكُرُهَا وَأَمَرَهُ اللهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ وَإِنْ كَانَ لَيَذْبَحُ الشَّاةَ فَيُهْدِي فِي خَلَائِلِهَا مِنْهَا مَا يَسَعُهُنَّ .

3816. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Lejs da mu je pisao Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Nisam bila ljubomorna ni na jednu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ženu kao što sam bila ljubomorna[7] na Hatidžu, koja je umrla prije nego što sam se ja udala za njega. To je zato što sam slušala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je spominje; Allah mu je naredio da je obraduje kućom od šupljeg biserja. Kad god bi zaklao ovcu, podijelio bi njezinim prijateljicama mesa, onoliko koliko bi im bilo dovoljno."[8]

5 Tajbi kaže kako se podrazumijeva da je Merjem bila najbolja u svome ummetu, a Hatidža u svome. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo obje ponaosob. Mnogi komentatori smatraju da se u ovom hadisu govori o tome kako je Merjem bila najbolja žena u svoje doba, a Hatidža u svoje.U predanju koje potječe od Veki'a, a bilježi ga Muslim, kaže se: "… pokaza Veki', prema nebesima i zemlji…" Time se, čini se, želi kazati da je to o čemu se govori - dunjaluk. To tvrdi i Kurtubi. U pojašnjenju ovakvog mišljenja još se kaže da, ako je hadis izrečen prije Hatidžine smrti, onda se želi kazati kako je Merjemina duša na nebesima, pa je on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zato pokazao na nebesa kad je nju spomenuo, a na zemlju kad je spomenuo Hatidžu, pošto je ona bila još živa, na zemlji. U slučaju, pak, da je to izgovoreno nakon Hatidžine smrti, onda se željelo kazati kako su njih dvije najbolje žene kojima su uzete duše i odnesene na nebesa i najbolje žene čija su tijela pokopana u zemlju. Bezzar i Taberani bilježe predanje od Ammar b. Jasira u kojem se kaže: "U mom se ummetu Hatidži daje prednost, kao što se prednost daje Merjemi nad ženama svjetova." Ovo je predanje s hasen (dobrim) senedom; njime se dokazuje prednost i veća vrijednost Hatidže u poređenju s Aišom. Nesai bilježi predanje od Ibn-Abbasa sa sahih senedom, a bilježi ga i Hakim; u njemu se kaže: "Najodabranije su žene u Džennetu Hatidža, Fatima, Merjem i Asija."

6 Hatidža je prva žena kojom se oženio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Po mišljenju većine učenjaka, on se njome oženio u dvadeset i petoj godini. Ona je ranije bila udata za Ebu-Halu, koji je umro u džahilijjetu. Prije ženidbe Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, putovao kao njezin trgovac - zastupnik u Siriju, s njezinim imetkom, pa je ona vidjela da je on pošten i vrijedan. U džahilijjetu su Hatidžu prozvali *Čistunica*. Umrla je deset godina nakon početka poslanstva. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio je s njom dvadeset i pet godina. Bila je najodabranija njegova žena.

7 Na temelju ovoga može se zaključiti da su ljubomorne bile i najodabranije žene na svijetu, a kad su one bile ljubomorne, kako je tek s ostalim ženama. Aiša je bila ljubomorna na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, a najviše na Hatidžu.

8 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3817, 3818, 5299, 6004 i 7484.

3817. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Humejd b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu zbog toga što ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno spominjao. Kaže dalje: 'Oženio se mnome tri godine poslije nje (tj. njene smrti). Njegov Gospodar (ili Džibril, alejhis-selam) naredio mu je da je obveseli kućom od šupljeg biserja u Džennetu.'"

٣٨١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ مِنْ كَثْرَةِ ذِكْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا قَالَتْ وَتَزَوَّجَنِي بَعْدَهَا بِثَلَاثِ سِنِينَ وَأَمَرَهُ رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ .

3818. PRIČAO MI JE Umer b. Muhammed b. Hasan, njemu njegov otac, a ovom Hafs, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu. Nisam je vidjela,[1] ali ju je on često spominjao.[2] Katkad bi zaklao ovcu, isjekao meso na komade i poslao dio toga i Hatidžinim prijateljicama. Nekad bih mu rekla: 'Kao da na dunjaluku nije bilo žene osim Hatidže!'
'Ona je bila... i bila...[3], i s njom sam imao dijete',[4] odgovorio bi on."

٣٨١٨. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَنٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا حَفْصٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَمَا رَأَيْتُهَا وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةٌ إِلَّا خَدِيجَةُ فَيَقُولُ إِنَّهَا كَانَتْ وَكَانَتْ وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ .

1 To znači da je nije vidjela kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno da nisu bile zajedno kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Moguće je da ju je vidjela drugom prilikom, pošto je ona imala šest godina kada je Hatidža umrla.

2 Kada bi je spomenuo, pohvalio bi je i tražio oprost za nju.

3 On bi navodio njene lijepe osobine: "Bila je vrijedna, bila je pametna, bila je…"
Ahmed od Aiše, radijallahu anha, bilježi predanje u kome se kaže: "Ona je uzvjerovala onda kada su se ljudi odavali nevjerstvu; povjerovala mi je onda kada su me ljudi u laž ugonili i potpomogla me imetkom onda kada su mi ljudi uskraćivali. Allah mi je dao djecu s njom onda kada nisam imao djecu s drugim ženama."

4 Sva su djeca Poslanikova od Hatidže, osim Ibrahima, koji je od robinje Marije. Poslanik, sallallahu alejhi ve selelm, je s Hatidžom imao sina Kasima, po kome je i prozvan Ebul-Kasim, zatim četiri kćeri: Zejneb, Rukajju, Umm-Kulsum i Fatimu. Poslije je dobio i sina Abdullaha, kojeg su prozvali Tahir i Tajjib. Neki smatraju da su to bila njegova dva druga brata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ponovo ženio dok je Hatidža bila živa.

3819. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma‘ila da je kazivao:
"Upitao sam Abdullah b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhu: 'Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obveselio Hatidžu?', pa mi je odgovorio: 'Da, kućom od šupljeg biserja (u Džennetu) u kojoj nema ni svađe ni umora.'"

٣٨١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِي الله عَنْهُمَا بَشَّرَ النَّبِيُّ ﷺ خَدِيجَةَ قَالَ نَعَمْ بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ .

3820. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od Umare, on od Ebu-Zur‘e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je Džibril Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, evo Hatidže; došla je s posudom u kojoj je začin (ili hrana ili piće), pa kada uđe kod tebe, poselami je od njenog Gospodara i od mene[5] i obveseli je kućom od šupljeg biserja[6] u Džennetu, u kojoj nema svađe niti umora.'"[7]

٣٨٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذِهِ خَدِيجَةُ قَدْ أَتَتْ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلاَمَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّي وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ .

5 Nesai od Enesa bilježi hadis u kome se kaže: "Džibril je rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je poselamio Hatidžu…' Ona je odgovorila: 'Allah je Taj koji je Es-Selam; neka je selam Džibrilu, i tebi, Allahov Poslaniče, neka je selam, rahmet i bereket!'" Ibn-Sunni svoju verziju ovog predanja završava riječima: "... i onome ko ga čuje, osim šejtana!" Po ovome učenjaci zaključuju da se Hatidža razumijevala u nauk islama i fikhske odredbe, pošto ona nije rekla: *"Es-selamu alallah!"* (neka je selam Allahu!), kao neki Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi u *Tešehhudu*, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opomenuo i zabranio im to rekavši: "Allah je Taj koji je Es-Selam, zato recite: *'Et-tehijjatu lillahi!'* (Allahu pripadaju najbolji pozdravi!). Hatidža je, dakle, znala da se Allahu selam ne uzvraća kao što se uzvraća stvorenim bićima, jer je Es-Selam Allahovo ime, a značenje mu je dova i molba za spas. Ništa od spomenutog ne priliči da se uzvrati Allahu, pa je ona započela s hvaljenjem Allaha, koji je Es-Selam, Spas. Subki Stariji (Kebir) kaže: "Aiša ima vrijednosti i prednosti koje se ne mogu pobrojati, ali ono što odabiremo i što predstavlja dio vjere u Allaha jeste uvjerenje da je najvrednija Fatima, zatim Hatidža, a onda Aiša."

6 Radi se o prostranom dvorcu od biserja. To joj je nagrada za zasluge koje ona ima zato što je među prvima čvrsto uzvjerovala. Udovoljavala je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u svemu što je bilo moguće i nikad nije bila uzrok za njegovu ljutnju. Oni koji tumače ovaj hadis navode razloge zašto se u tekstu hadisa ne spominje dvorac, nego kuća. Oni kažu da je to zato što je u prvo vrijeme objavljivanja samo Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i Hatidžina kuća bila kuća islama. To se željelo istaknuti kao vrijednost.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 7497.

3821. VELI Isma'il b. Halil da ih je obavijestio Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Zatražila je Hâle bint Huvejlid, sestra Hatidžina, da uđe kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Podsjetila ga je na Hatidžu, pa se on uzbudio i rekao: 'O moj Gospodaru, neka bude Hâle!' Mene je obuzela ljubomora, te sam rekla: 'Što se podsjećaš na (bezubu) staricu iz Kurejša s crvenim desnama koju je progutalo vrijeme, kada ti je Allah dao zamjenu u boljoj od nje?!'"[1]

٣٨٢١. وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَتْ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أُخْتُ خَدِيجَةَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ فَارْتَاعَ لِذَلِكَ فَقَالَ اللَّهُمَّ هَالَةَ قَالَتْ فَغِرْتُ فَقُلْتُ مَا تَذْكُرُ مِنْ عَجُوزٍ مِنْ عَجَائِزِ قُرَيْشٍ حَمْرَاءِ الشِّدْقَيْنِ هَلَكَتْ فِي الدَّهْرِ قَدْ أَبْدَلَكَ اللهُ خَيْرًا مِنْهَا .

SPOMEN DŽERIRA B. ABDULLAHA BEDŽELIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب ذِكْرُ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْبَجَلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3822. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, a njemu Halid, prenoseći od Bejana, on od Kajsa, da je čuo Džerir b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije me vratio otkako sam primio islam, niti me je vidio, a da se nije nasmiješio."

٣٨٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانٍ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ قَالَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَا حَجَبَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ مُنْذُ أَسْلَمْتُ وَلاَ رَآنِي إِلاَّ ضَحِكَ .

3823. Kajs prenosi od Džerir b. Abdullaha da je kazivao:
"U doba džahilijjeta bila je kuća koju su zvali *Zul-Halesa*; zvali su je i Ka'ba jemenska *(El-Ka'ba el-jemanijja)* ili Ka'ba šamska *(El-Ka'ba eš-šamijja)*. Allahov Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li me riješiti *Zul-Halese*?' Otišao sam do nje sa sto pedeset konjanika iz (plemena) Ahmes, pa smo je porušili i pobili one koje smo našli kod nje. Vratili smo se i obavijestili ga o tome, a on je proučio dovu za nas i za Ahmes."

٣٨٢٣. وَعَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ بَيْتٌ يُقَالُ لَهُ ذُو الْخَلَصَةِ وَكَانَ يُقَالُ لَهُ الْكَعْبَةُ الْيَمَانِيَةُ أَوِ الْكَعْبَةُ الشَّأْمِيَّةُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ أَنْتَ مُرِيحِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ قَالَ فَنَفَرْتُ إِلَيْهِ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ قَالَ فَكَسَرْنَا وَقَتَلْنَا مَنْ وَجَدْنَا عِنْدَهُ فَأَتَيْنَاهُ فَأَخْبَرْنَاهُ فَدَعَا لَنَا وَلأَحْمَسَ .

[1] Ibn-Tin veli: "U Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, šutnji na ovo što je rekla Aiša imamo dokaz da je Aiša vrednija od Hatidže, osim ako hadis ne protumačimo kao da se ta vrijednost odnosi na ljepotu i mladost." Ima, međutim, predanja u kojima se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reagirao na to ljutnjom, tako da je i sama Aiša poslije toga rekla kako je više nikada neće spomenuti, osim po dobru. Bilježi se i predanje u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije mi je Allah zamijenio boljom!"

بَاب ذِكْرُ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ الْعَبْسِيِّ رَضِي الله عَنْهُ

SPOMEN HUZEJFE B. JEMANA ABSIJA, RADIJALLAHU ANHUMA

٣٨٢٤. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ بْنُ رَجَاءٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ هَزِيمَةً بَيِّنَةً فَصَاحَ إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولاَهُمْ عَلَى أُخْرَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ أُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ فَنَادَى أَيْ عِبَادَ اللهِ أَبِي أَبِي فَقَالَتْ فَوَاللهِ مَا احْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ أَبِي فَوَاللهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهَا بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَقِيَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ .

3824. PRIČAO MI JE Isma'il b. Halil, a njega obavijestio Seleme b. Redža, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Na Uhudu su mušrici pretrpjeli očit poraz, pa je Iblis povikao: 'Allahovi robovi, pazite i pritecite u pomoć zadnjim redovima!' Prednji su se (redovi) povratili zadnjima i pojačali ih. Huzejfa je pogledao – kad ono njegov otac.
'Božiji robovi, moj otac, moj otac!',[2] povikao je. Allaha mi", kaže Aiša, "nisu se prestali boriti dok ga nisu ubili. Huzejfa im je (poslije toga) rekao: 'Da vam Allah oprosti!'"
"Moj otac[3] veli: 'Allaha mi, dobro tih Huzejfinih riječi ostalo je do trenutka njegove smrti.'"

بَاب ذِكْرُ هِنْدٍ بِنْتِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ رَضِي الله عَنْهَا

SPOMEN HINDE BINT UTBE B. REBI'A, RADIJALLAHU ANHA

٣٨٢٥. وَقَالَ عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ مِنْ أَهْلِ خِبَاءٍ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ ثُمَّ مَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ قَالَتْ وَأَيْضًا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ

3825. Abdan veli da IH JE OBAVIJESTIO Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Došla je Hind bint Utbe i rekla: 'Allahov Poslaniče, na čitavoj zemaljskoj kugli nije bilo kuće čije bih stanovnike više voljela vidjeti ponižene od stanovnika tvoje kuće, a danas na čitavoj zemaljskoj kugli nema kuće čije bih stanovnike više voljela vidjeti poštovane od stanovnika tvoje kuće!'
'Također[4], tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša!', reče on.

2 Upozoravajući muslimane koji ga nisu prepoznali, pa su ga ubili. (prim. rec.)

3 Ovo su riječi prenosioca Hišama b. Urve.

4 To znači da i on prema njoj osjeća isto.

‘Allahov Poslaniče’, nastavi ona, ‘Ebu-Sufjan je veoma škrt čovjek; je li mi grijeh nahraniti našu djecu?’
‘Ne, samo neka bude onoliko koliko je potrebno!’, odgovori on.”

قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ لاَ أُرَاهُ إِلاَّ بِالْمَعْرُوفِ .

PRIPOVIJEST O ZEJD B. AMRU B. NUFEJLU[1]

بَاب حَدِيثُ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ

3826. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Musa b. Ukbe, a njemu Salim b. Abdullah prenoseći od Abdullah b. Omera, radijallahu anhuma, da je “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što mu je bila data Objava, susreo ispod Beldeha Zejda b. Amra b. Nufejla. Vjerovjesniku je ponuđena sofra, ali je on odbio da jede s nje. Tada je Zejd rekao: ‘Ja ne jedem ono što vi zakoljete na svojim žrtvenicima,[2] niti jedem išta osim onoga pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime.’
Zejd b. Amr prigovarao je Kurejšijama zbog njihova klanja, kudeći to.
‘Ovcu je stvorio Allah, spustio joj vodu s nebesa i dao da joj hrana niče iz zemlje, a vi je, nakon svega toga, koljete u nečije drugo ime osim Allahovoga!’, govorio je.”[3]

٣٨٢٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَاأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَقِيَ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ بِأَسْفَلِ بَلْدَحٍ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ الْوَحْيُ فَقُدِّمَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سُفْرَةٌ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا ثُمَّ قَالَ زَيْدٌ إِنِّي لَسْتُ آكُلُ مِمَّا تَذْبَحُونَ عَلَى أَنْصَابِكُمْ وَلاَ آكُلُ إِلاَّ مَا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَأَنَّ زَيْدَ بْنَ عَمْرٍو كَانَ يَعِيبُ عَلَى قُرَيْشٍ ذَبَائِحَهُمْ وَيَقُولُ الشَّاةُ خَلَقَهَا اللهُ وَأَنْزَلَ لَهَا مِنَ السَّمَاءِ الْمَاءَ وَأَنْبَتَ لَهَا مِنَ الأَرْضِ ثُمَّ تَذْبَحُونَهَا عَلَى غَيْرِ اسْمِ اللهِ إِنْكَارًا لِذَلِكَ وَإِعْظَامًا لَهُ .

1 To je čovjek koji je bio u potrazi za vjerom tevhida (vjerom u jednog Boga, Allaha Uzvišenog). Odbacio je obožavnje idola i širk, ali je umro prije Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva. Prenosi se da je on rekao Amir b. Rebi‘i: “Ja se razlikujem od svoga naroda i slijedim vjeru Ibrahimovu i Ismailovu i ono što su oni obožavali, a molili su se okrenuti prema ovoj kibli. Ja iščekujem poslanika koji će biti potomak Ismailov, ali ne mislim da ću ga dočekati. Ja mu vjerujem, smatram ga istinoljubivim i svjedočim da je on vjerovjesnik. Ako poživiš, prenesi mu moj selam.” Amir veli: “Kada sam primio islam, obavijestio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o njemu, pa je uzvratio selam i zamolio Allaha da se Njegova milost spusti na njega, a potom rekao: ‘Vidio sam ga već u Džennetu kako vuče skute odjeće (za sobom).’”

2 To je kamenje koje je bilo postavljeno oko Ka‘be; na njemu su oni klali žrve svojim idolima. Hattabi bilježi da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi jeo meso tih žrtvi, a jeo bi ako životinje ne bi bile zaklane kao žrtve, iako oni nisu spominjali Allahovo ime, pošto to još nije bilo šerijatski zabranjeno. Zabrana jedenja mesa životinja pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime došla je poprilično kasno poslije pojave islama.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5499.

3827. VELI Musa: "PRIČAO MI JE Salim b. Abdullah – a ne znam da on ovaj prenosi osim od Ibn-Omera – da je Zejd b. Amr b. Nufejl otišao u Šam raspitujući se o vjeri koju bi slijedio. Susreo je (tamo) židovskog učenjaka i upitao ga o njihovoj vjeri rekavši: 'Možda ću prihvatiti vašu vjeru, pa me obavijesti (o njoj).'
'Nećeš biti u našoj vjeri', reče mu on, 'sve dok ne osjetiš dio Božije srdžbe.'
'Pa ja i ne bježim ni od čeg drugog', reče Zejd, 'doli od Božije srdžbe! Ja ne želim podnositi ni djelić Njegove srdžbe, ako to mogu izbjeći, pa hoćeš li me uputiti na drugu vjeru?'
'Ja ne znam za drugu, osim da budeš hanefija', reče on.
'A šta je to hanefija?', upitao je Zejd.
'To je vjera Ibrahimova', odgovori ovaj, 'a on nije bio ni židov ni kršćanin, i nije obožavao ništa drugo mimo Allaha.'
Potom je Zejd otišao i susreo kršćanskog učenjaka pa ga je upitao isto.
'Nećeš biti u našoj vjeri', reče mu ovaj, 'sve dok ne preuzmeš (na sebe) dio Božijeg prokletstva.'
'Pa ja i ne bježim ni od čeg drugog', reče Zejd, 'doli od Božijeg prokletstva! Ja ne želim nositi ni djelić Božijeg prokletstva i Njegove srdžbe, ako to mogu, pa hoćeš li me uputiti na drugu vjeru?'
'Ja ne znam za drugu, osim da budeš hanefija', reče on.
'A šta je to hanefija?', upitao je Zejd.
'To je vjera Ibrahimova', dobi odgovor, 'a on nije bio ni židov ni kršćanin, i nije obožavao ništa drugo mimo Allaha.'
Pošto je Zejd čuo njihovo mišljenje o Ibrahimu, alejhis-selam, otišao je. Kada je izišao iz njihove zemlje, digao je ruke govoreći: 'Gospodaru moj, svjedočim da sam ja u vjeri Ibrahimovoj!'"

٣٨٢٧. قَالَ مُوسَى حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَلاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ تَحَدَّثَ بِهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ زَيْدَ ابْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ يَسْأَلُ عَنِ الدِّينِ وَيَتْبَعُهُ فَلَقِيَ عَالِمًا مِنَ الْيَهُودِ فَسَأَلَهُ عَنْ دِينِهِمْ فَقَالَ إِنِّي لَعَلِّي أَنْ أَدِينَ دِينَكُمْ فَأَخْبِرْنِي فَقَالَ لاَ تَكُونُ عَلَى دِينِنَا حَتَّى تَأْخُذَ بِنَصِيبِكَ مِنْ غَضَبِ اللهِ قَالَ زَيْدٌ مَا أَفِرُّ إِلاَّ مِنْ غَضَبِ اللهِ وَلاَ أَحْمِلُ مِنْ غَضَبِ اللهِ شَيْئًا أَبَدًا وَأَنَّى أَسْتَطِيعُهُ فَهَلْ تَدُلُّنِي عَلَى غَيْرِهِ قَالَ مَا أَعْلَمُهُ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ حَنِيفًا قَالَ زَيْدٌ وَمَا الْحَنِيفُ قَالَ دِينُ إِبْرَاهِيمَ لَمْ يَكُنْ يَهُودِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا وَلاَ يَعْبُدُ إِلاَّ اللهَ فَخَرَجَ زَيْدٌ فَلَقِيَ عَالِمًا مِنَ النَّصَارَى فَذَكَرَ مِثْلَهُ فَقَالَ لَنْ تَكُونَ عَلَى دِينِنَا حَتَّى تَأْخُذَ بِنَصِيبِكَ مِنْ لَعْنَةِ اللهِ قَالَ مَا أَفِرُّ إِلاَّ مِنْ لَعْنَةِ اللهِ وَلاَ أَحْمِلُ مِنْ لَعْنَةِ اللهِ وَلاَ مِنْ غَضَبِهِ شَيْئًا أَبَدًا وَأَنَّى أَسْتَطِيعُ فَهَلْ تَدُلُّنِي عَلَى غَيْرِهِ قَالَ مَا أَعْلَمُهُ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ حَنِيفًا قَالَ وَمَا الْحَنِيفُ قَالَ دِينُ إِبْرَاهِيمَ لَمْ يَكُنْ يَهُودِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا وَلاَ يَعْبُدُ إِلاَّ اللهَ فَلَمَّا رَأَى زَيْدٌ قَوْلَهُمْ فِي إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلاَمِ خَرَجَ فَلَمَّا بَرَزَ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ أَنِّي عَلَى دِينِ إِبْرَاهِيمَ .

3828. VELI Lejs da mu je pisao Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da je kazivala:
"Vidjela sam Zejd b. Amra b. Nufejla kako stoji leđima naslonjen na Ka'bu i govori: 'Sinovi Kurejša! Allaha mi, niko od vas nije u vjeri Ibrahimovoj osim mene!' Spašavao je žensku djecu (koju su htjeli zakopati živu) govoreći onome koji bi namjeravao ubiti svoje žensko novorođenče[1]: 'Ne ubijaj je! Ja ću te poštedjeti njenog izdržavanja!' Uzimao bi je, a kada bi se razvila (i rascvjetala), rekao bi njenom ocu: 'Hoćeš li da ti je vratim, ili, ako želiš, da te poštedim njenog izdržavanja?'"

٣٨٢٨. وَقَالَ اللَّيْثُ كَتَبَ إِلَيَّ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ رَأَيْتُ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ قَائِمًا مُسْنِدًا ظَهْرَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ يَقُولُ يَا مَعَاشِرَ قُرَيْشٍ وَاللهِ مَا مِنْكُمْ عَلَى دِينِ إِبْرَاهِيمَ غَيْرِي وَكَانَ يُحْيِي الْمَوْءُودَةَ يَقُولُ لِلرَّجُلِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْتُلَ ابْنَتَهُ لاَ تَقْتُلْهَا أَنَا أَكْفِيكَهَا مَئُونَتَهَا فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا تَرَعْرَعَتْ قَالَ لأَبِيهَا إِنْ شِئْتَ دَفَعْتُهَا إِلَيْكَ وَإِنْ شِئْتَ كَفَيْتُكَ مَئُونَتَهَا .

O GRADNJI KA'BE[2]

بَاب بُنْيَانُ الْكَعْبَةِ

3829. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, njega je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Amr b. Dinar, kako je čuo Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Kada je građena Ka'ba, otišli su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Abbas da nose kamenje, pa je Abbas rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Stavi svoj izar (donji dio odjeće) na vrat

٣٨٢٩. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو ابْنُ دِينَارٍ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَاقَالَ لَمَّا بُنِيَتِ الْكَعْبَةُ ذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَعَبَّاسٌ يَنْقُلاَنِ الْحِجَارَةَ فَقَالَ عَبَّاسٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ اجْعَلْ إِزَارَكَ

1 U doba džahilijjeta Arapi su zakopavali živu žensku djecu. Navodi se da su to činili iz ljubomore, pošto se nekima dešavalo da im kćeri budu zarobljene. Tako je jedan Arap zarobio kćerku drugoga i obljubio je. Njezin otac ju je želio otkupiti, ali je ona, nakon što joj je dato na volju, sama odabrala da ostane kod onoga koji ju je učinio robinjom. Otac se poslije toga zakleo da će ubiti svako žensko dijete koje mu se rodi, pa su ga u tome i drugi počeli slijediti. Pa, ipak, većina je to činila plašeći se siromaštva, o čemu svjedoči Kur'an: "... da djecu svoju zbog neimaštine ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo!" Zejdov slučaj pripadao je ovoj drugoj vrsti.

2 Od Ez-Zuhrija se prenosi predanje s vjerodostojnim senedom: "... da je neka žena kadila Ka'bu, pa je iskočila iskra u njen pokrivač i spalila je." To je bio povod da je Kurejš popravi. Ibn Ishak spominje da je u to vrijeme Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao dvadeset i pet godina. Ishak b. Rahuvijeh prenosi: "... pa je prošlo neko vrijeme i Ka'ba se porušila, pa su je popravili Kurejševići. U to vrijeme Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je mladić. Kada je trebalo postaviti Crni kamen, posvađali su se. Potom su se dogovorili da im presudi prvi koji naiđe iz uličice koju su odredili. Prvi koji se pojavio s te strane bio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je predložio da Crni kamen stave na platno, a onda da ga podignu predstavnici svih plemena uzimajući za krajeve platna..." U drugom predanju stoji: "... pa su ga podigli, a on ga je poslije toga uzeo i smjestio na njegovo mjesto u zidu."Fakihi prenosi da je Ebu-Umejja b. Mugira Mahzumi, Velidov brat, iznio ideju o tome da presudi prvi koji naiđe, dok Musa b. Ukba tvrdi da je to bio Velid, koji im je još preporučio da se "u gradnji ne koriste imetkom koji je otet ili su njime poremećene rodbinske veze, niti onaj koji je uzet bespravno". Ibn Ishak tvrdi je to bio Ebu-Vehb b. Amr, koji je preporučio da se Ka'ba gradi samo od "čistog", halal imetka.

عَلَى رَقَبَتِكَ يَقِيكَ مِنَ الْحِجَارَةِ فَخَرَّ إِلَى الأَرْضِ وَطَمَحَتْ عَيْنَاهُ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ إِزَارِي إِزَارِي فَشَدَّ عَلَيْهِ إِزَارَهُ.

da te čuva od kamenja.' On je pao na zemlju, a oči su mu se podigle prema nebesima. Potom je došao sebi govoreći: 'Moj izar, moj izar!'[3] Potom ga je pričvrstio."

٣٨٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ وَعُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ قَالاَ لَمْ يَكُنْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ حَوْلَ الْبَيْتِ حَائِطٌ كَانُوا يُصَلُّونَ حَوْلَ الْبَيْتِ حَتَّى كَانَ عُمَرُ فَبَنَى حَوْلَهُ حَائِطًا قَالَ عُبَيْدُاللهِ جَدْرُهُ قَصِيرٌ فَبَنَاهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ.

3830. PRIČAO NAM JE Ebul-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amr b. Dinara i Ubejdullah b. Ebu-Jezida da su kazivali:
"U Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba oko Ka'be nije bilo ograde. Tako su oko Ka'be klanjali do Omerova vremena, pa je on dao da se napravi ograda."[4]
Ubejdullah veli: "Zid je bio nizak, pa ga je sagradio Ibn-Zubejr."

بَاب أَيَّامِ الْجَاهِلِيَّةِ

O VREMENU PRIJE ISLAMA (DŽAHILIJJETU)

٣٨٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ يَوْمًا تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ كَانَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لاَ يَصُومُهُ.

3831. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Hišam, a ovome njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Ašura je bio dan kada su, u predislamsko doba, Kurejšije postile. Postio je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je došao u Medinu, nastavio ju je postiti i naredio da se posti. A kada je objavljeno da se posti ramazan, Ašuru je postio ko je htio, a ko nije htio više nije morao."

3 Ebu-Tufejl prenosi: "... i dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio kamen, otkrilo mu se stidno mjesto. Neko je povikao: 'Muhammede, pokrij svoje stidno mjesto!' Kada je čuo ovaj povik, on se pokrio, i nikada se više nije vidjelo njegovo stidno mjesto, ni prije ni poslije ovog slučaja." Ibn-Ishak navodi da je Uzvišeni Allah čuvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj mladosti i prenosi slučaj koji se zbio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem: "Bio sam", (kaže Poslanik), "s mladićima iz plemena Kurejš; prenosio sam kamen za neke igre kojim su se igrali dječaci. Svi smo bili otkriveni, s odjećom na ramenima, kako bismo mogli nositi kamen. Odjednom me je neko koga nisam vidio žestoko udario i rekao mi: 'Pričvrsti svoju odjeću!' Obukao sam se i nosio kamen, jedini obučen u cijelom društvu."

4 Fakihi navodi da je u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, Ka'ba bila okružena kućama. To je smetalo ljudima, pa je Omer otkupio kuće, porušio ih i proširio Harem. Podigao je ogradu nižu od visine čovjeka i postavio svjetiljke na zidove. Harem je zatim, s druge strane, proširio Osman, a nakon njega i Abdullah b. Zubejr.

3832. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Mislili su (ljudi) da je umra u hadžskim mjesecima grijeh na zemlji, a mjesec muharrem nazivali su safer i govorili: 'Kada se deve oporave, rane im zacijele i zametu se tragovi, tada je dopuštena umra za onoga ko je čini.'
Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ashabima četvrtog[1] i izvršio hadžske obrede. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da ih zamijene umrom.
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'kojom vrstom skidanja ihrama?'
'Onom koja dopušta sve', odgovorio je."

٣٨٣٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الْعُمْرَةَ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ مِنَ الْفُجُورِ فِي الأَرْضِ وَكَانُوا يُسَمُّونَ الْمُحَرَّمَ صَفَرًا وَيَقُولُونَ إِذَا بَرَا الدَّبَرْ وَعَفَا الأَثَرْ حَلَّتِ الْعُمْرَةُ لِمَنِ اعْتَمَرْ قَالَ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ رَابِعَةً مُهِلِّينَ بِالْحَجِّ وَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الْحِلِّ قَالَ الْحِلُّ كُلُّهُ .

3833. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Amr, a ovom Seid b. Musejjeb, prenoseći od svoga oca, a ovaj od svoga djeda da je kazivao:
"U doba džahilijeta naišla je bujica i napunila dolinu između dva brda."
Sufjan veli: "Zaista je to duga priča."

٣٨٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ كَانَ عَمْرٌو يَقُولُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ جَاءَ سَيْلٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكَسَا مَا بَيْنَ الْجَبَلَيْنِ قَالَ سُفْيَانُ وَيَقُولُ إِنَّ هَذَا لَحَدِيثٌ لَهُ شَأْنٌ .

3834. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Bejjana Ebu-Bišra, a on od Kajsa b. Ebu-Hazima da je kazivao:
"Ušao je Ebu-Bekr kod neke žene iz plemena Ahmes koju su zvali Zejneb i vidio da ona ne govori.
'Šta joj je pa ne govori?', upitao je.
'Obavila je hadž šuteći ', rekli su.
'Govori', reče joj on, 'jer ta šutnja nije dopuštena[2]; to je džahilijjetski, predislamski običaj!'" Tada je ona progovorila i upitala: 'Ko si ti?'
'Ja sam jedan od muhadžira', odgovorio je on.

٣٨٣٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ بَيَانٍ أَبِي بِشْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى امْرَأَةٍ مِنْ أَحْمَسَ يُقَالُ لَهَا زَيْنَبُ فَرَآهَا لاَ تَكَلَّمُ فَقَالَ مَا لَهَا لاَ تَكَلَّمُ قَالُوا حَجَّتْ مُصْمِتَةً قَالَ لَهَا تَكَلَّمِي فَإِنَّ هَذَا لاَ يَحِلُّ هَذَا مِنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ فَتَكَلَّمَتْ فَقَالَتْ مَنْ أَنْتَ قَالَ امْرُؤٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ قَالَتْ أَيُّ الْمُهَاجِرِينَ قَالَ مِنْ قُرَيْشٍ

1 U drugom predanju koje bilježi Nesai stoji: "... četvrtog dana koji je prošao od zul-hidždžeta..." (Ibn-Esir, *Džamiul-usul*, 3/138.)

2 Hattabi navodi: "U džahilijetske obrede spadala je i šutnja. Onaj koji uđe u itikaf šutio bi dan-noć, sve vrijeme. To im je zabranjeno i naređeno im je da govore ono što je dopušteno i dobro." Ibn-Kudama u *Mugniju* navodi: "Ne spada u šerijat šutnja. Predanja upućuju na zabranu šutnje..."

‘Od kojih muhadžira?’, upita ona.
‘Iz Kurejša’, odgovori on.
‘A koji iz Kurejša?’, upita ona.
‘Doista si ti radoznala! Ja sam Ebu-Bekr’, reče on.
‘Kako ćemo ostati u ovom dobru koje je Allah propisao nakon džahilijjeta?’, upita ona.
‘Bit ćete na tom putu’, odgovori on, ‘sve dok vam vođe budu u redu.’
‘A ko su vođe?’, upita ona.
‘A zar u tvom narodu nema glavešina i prvaka koji ljudima upravljaju, a oni im se pokoravaju?’, upita on.
‘Svakako!’, reče ona.
‘E oni su ti koji ih predvode’, završi on.”

قَالَتْ مِنْ أَيِّ قُرَيْشٍ أَنْتَ قَالَ إِنَّكِ لَسَئُولٌ أَنَا أَبُو بَكْرٍ قَالَتْ مَا بَقَاؤُنَا عَلَى هَذَا الأَمْرِ الصَّالِحِ الَّذِي جَاءَ اللهُ بِهِ بَعْدَ الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ بَقَاؤُكُمْ عَلَيْهِ مَا اسْتَقَامَتْ بِكُمْ أَئِمَّتُكُمْ قَالَتْ وَمَا الأَئِمَّةُ قَالَ أَمَا كَانَ لِقَوْمِكِ رُءُوسٌ وَأَشْرَافٌ يَأْمُرُونَهُمْ فَيُطِيعُونَهُمْ قَالَتْ بَلَى قَالَ فَهُمْ أُولَئِكِ عَلَى النَّاسِ .

3835. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu-Magra’, a njega obavijestio Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Neka crna žena, ropkinja nekih Arapa, koja je imala kućicu u džamiji primila je islam; dolazila nam je i pripovijedala (o koječemu), a kada je prestala pripovijedati, rekla je: ‘Dan *višaha* od čuda našeg Gospodara bi, Koji me iz mjesta nevjerstva izbavi.’
Pošto je to ponavljala, Aiša ju je upitala: ‘A šta je to dan *višaha*?’, pa je ona počela kazivati: ‘Izašla je djevojčica nekih mojih vlasnika noseći *višah*, (ogrlicu od bisera i dragulja nanizanih na kožnoj traci). Ta joj je traka spala, pa je na nju sletio kobac i uzeo je misleći da je meso. Optužili su mene i mučili me toliko da su mi je tražili i na stidnom mjestu.[3] I taman dok su oni bili oko mene, a ja u tom nezavidnom položaju, pojavi se kobac i kada se nađe iznad naših glava, ispusti *višah*.
Uzeli su ga, a ja im rekoh: ‘To je ono za što me nevinu sumnjičite!’”

٣٨٣٥. حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَسْلَمَتِ امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ لِبَعْضِ الْعَرَبِ وَكَانَ لَهَا حِفْشٌ فِي الْمَسْجِدِ قَالَتْ فَكَانَتْ تَأْتِينَا فَتَحَدَّثُ عِنْدَنَا فَإِذَا فَرَغَتْ مِنْ حَدِيثِهَا قَالَتْ وَيَوْمُ الْوِشَاحِ مِنْ تَعَاجِيبِ رَبِّنَا أَلاَ إِنَّهُ مِنْ بَلْدَةِ الْكُفْرِ أَنْجَانِي فَلَمَّا أَكْثَرَتْ قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ وَمَا يَوْمُ الْوِشَاحِ قَالَتْ خَرَجَتْ جُوَيْرِيَةٌ لِبَعْضِ أَهْلِي وَعَلَيْهَا وِشَاحٌ مِنْ أَدَمٍ فَسَقَطَ مِنْهَا فَانْحَطَّتْ عَلَيْهِ الْحُدَيَّا وَهِيَ تَحْسِبُهُ لَحْمًا فَأَخَذَتْهُ فَاتَّهَمُونِي بِهِ فَعَذَّبُونِي حَتَّى بَلَغَ مِنْ أَمْرِي أَنَّهُمْ طَلَبُوا فِي قُبُلِي فَبَيْنَاهُمْ حَوْلِي وَأَنَا فِي كَرْبِي إِذْ أَقْبَلَتِ الْحُدَيَّا حَتَّى وَازَتْ بِرُءُوسِنَا ثُمَّ أَلْقَتْهُ فَأَخَذُوهُ فَقُلْتُ لَهُمْ هَذَا الَّذِي اتَّهَمْتُمُونِي بِهِ وَأَنَا مِنْهُ بَرِيئَةٌ .

3 Ovaj se hadis navodi da bi se vidjelo kako se ponašalo u doba džahilijeta i kako u tom bezvjerničkom, predislamskom vremenu nisu poštovane nikakve moralne vrijednosti niti elementarna ljudska prava. Kada se to zna, onda se tek može razumjeti s kakvim je revolucionarnim vrijednostima došao islam.

3836. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Abdullah b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zaklinje neka se zaklinje samo Allahovim imenom!" Kurejšije su se zaklinjali svojim očevima, pa je on rekao: "Ne zaklinjite se svojim očevima!'"

٣٨٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلاَ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلاَ يَحْلِفْ إِلاَّ بِاللهِ فَكَانَتْ قُرَيْشٌ تَحْلِفُ بِآبَائِهَا فَقَالَ لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ .

3837. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a njega je obavijestio Amr, kako je čuo Abdur-Rahmana b. Kasima da je Kasim išao ispred dženaze i nije ustajao kad bi dženaza naišla.
On prenosi od Aiše da je rekla: "U džahilijjetu su ustajali kada bi dženaza naišla[1] i, kada je vide, govorili: 'Bila si (dušo) u svojoj porodici kao u onome u čemu si sada…' [2] Govorili su to dva puta."

٣٨٣٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ أَنَّ الْقَاسِمَ كَانَ يَمْشِي بَيْنَ يَدَيِ الْجَنَازَةِ وَلاَ يَقُومُ لَهَا وَيُخْبِرُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُومُونَ لَهَا يَقُولُونَ إِذَا رَأَوْهَا كُنْتِ فِي أَهْلِكِ مَا أَنْتِ مَرَّتَيْنِ .

3838. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, koji je rekao da je Omer, radijallahu anhu, kazivao:
"Mnogobošci doista nisu kretali s Mjesta susreta[3] prije nego što sunce obasja Sebir[4]. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razlikovao se od njih; on je kretao s tog mjesta prije izlaska sunca."

٣٨٣٨. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم إِنَّ الْمُشْرِكِينَ كَانُوا لاَ يُفِيضُونَ مِنْ جَمْعٍ حَتَّى تَشْرُقَ الشَّمْسُ عَلَى ثَبِيرٍ فَخَالَفَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَفَاضَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ .

3839. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, koji je kazivao: "Rekao sam Ebu-Usami: 'Pričao vam je Jahja b. Muhelleb, nama Husajn, prenoseći od Ikrime (o riječima): '... i pehari puni", pa mi je odgovorio: 'Punjeni jedan za drugim.' On veli da je Ibn-Abbas kazivao:
'Čuo sam svoga oca kad je u doba džahilijeta rekao: 'Napoj nas peharima punim!'"

٣٨٣٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ يَحْيَى بْنُ الْمُهَلَّبِ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عِكْرِمَةَ (وَكَأْسًا دِهَاقًا) قَالَ مَلأَى مُتَتَابِعَةً قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ اسْقِنَا كَأْسًا دِهَاقًا .

1 Izgleda da do Aiše nije bila doprla vijest o šerijatskoj naredbi o ustajanju pred dženazom. U poglavlju o dženazi to je razjašnjeno, kao i derogacija u vezi s tim pitanjem.

2 Tj. ono u čemu si sada je isto kao onaj život u kojem si bila, jer oni nisu vjerovali u proživljenje poslije smrti. (prim. rec.)

3 To je naziv za Muzdelifu. Mjestom sakupljanja i susreta (*džem'a*) prozvana je tako po susretu Adema i Have na tom mjestu. Tako se prenosi od Ibn-Abbasa. (Ibn-Esir, *Džami'ul-usul*, 3/242.)

4 To je brdo kod Mekke. (*Ibid*, 3/248.)

3840. PRIČAO NAM JE Sufjan prenoseći od Abdul-Melika, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Najtačnije što je ikad rekao pjesnik jesu riječi Lebidove: 'Sve je osim Allaha prolazno'', što se toliko dojmilo Umejje b. Ebus-Salta da je gotovo primio islam!'"

٣٨٤٠. حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ أَلاَ كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللهَ بَاطِلٌ وَكَادَ أُمَيَّةُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ .

3841. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najtačnija spoznaja koju je izrekao neki pjesnik jest Lebidov stih[5]: 'Sve je osim Allaha prolazno (batil).'[6] A Umejja b. Ebu-Salt gotovo da je primio islam."[7]

٣٨٤١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ أَلاَ كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللهَ بَاطِلٌ وَكَادَ أُمَيَّةُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ .

3842. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Jahjaa b. Seida, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Ebu-Bekr je imao roba koji mu je donosio prihod; on se time koristio kao svakodnevnom opskrbom od koje je živio. Jednog dana momak donese nešto od čega je objedovao Ebu-Bekr.[8]
'Znaš li kako je ovo zarađeno?', reče mu momak.
'Kako?', upita Ebu-Bekr.
'U džahilijjetu sam se nekom čovjeku izdavao za vrača', reče ovaj, 'a vradžbine nisam uvještio; prevario sam ga, a on mi je platio ovim što si ti sada jeo.' Ebu-Bekr je stavio ruku u usta i povratio sve što je imao u stomaku."

٣٨٤٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ لأَبِي بَكْرٍ غُلاَمٌ يُخْرِجُ لَهُ الْخَرَاجَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَأْكُلُ مِنْ خَرَاجِهِ فَجَاءَ يَوْمًا بِشَيْءٍ فَأَكَلَ مِنْهُ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ الْغُلاَمُ أَتَدْرِي مَا هَذَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَمَا هُوَ قَالَ كُنْتُ تَكَهَّنْتُ لأِنْسَانٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَا أُحْسِنُ الْكِهَانَةَ إِلاَّ أَنِّي خَدَعْتُهُ فَلَقِيَنِي فَأَعْطَانِي بِذَلِكَ فَهَذَا الَّذِي أَكَلْتَ مِنْهُ فَأَدْخَلَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَقَاءَ كُلَّ شَيْءٍ فِي بَطْنِهِ .

5 Može biti da se misli samo na ovaj navedeni dio strofe, a možda i na čitavu pjesmu.

6 *Fethul-bari*, 7/188.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 6147 i 6489.

8 U drugom predanju navodi se da Ebu-Bekr ne bi jeo od onoga što mu donese rob dok ga ne upita kako je to zaradio. Ovaj mu je put došao noću, pa ga nije pitao dok nije jeo.

3843. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, kojeg je obavijestio Nafi‘, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Ljudi su u džahilijjetu prodavali meso devčadi sve do *habelul-habele*, a to znači da deva rodi ono što joj je u stomaku, a zatim zanese ta koja je rođena. Poslanik im je, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio.”

٣٨٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَاقَالَ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَتَبَايَعُونَ لُحُومَ الْجَزُورِ إِلَى حَبَلِ الْحَبَلَةِ قَالَ وَحَبَلُ الْحَبَلَةِ أَنْ تُنْتَجَ النَّاقَةُ مَا فِي بَطْنِهَا ثُمَّ تَحْمِلَ الَّتِي نُتِجَتْ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ .

3844. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Mehdi, da je Gejlan b. Džerir kazivao:
“Dolazili smo Enesu b. Maliku, pa nam je on pripovijedao o ensarijama. Govorio mi je: ‘Tvoji su sunarodnici tada i tada uradili to i to. Oni su to i to učinili toga i toga dana.’“

٣٨٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ قَالَ غَيْلاَنُ بْنُ جَرِيرٍ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فَيُحَدِّثُنَا عَنِ الأَنْصَارِ وَكَانَ يَقُولُ لِي فَعَلَ قَوْمُكَ كَذَا وَكَذَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَفَعَلَ قَوْمُكَ كَذَا وَكَذَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا .

O ZAKLINJANJU U DŽAHILIJJETU

بَاب الْقَسَامَةِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ

3845. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, ovom Katan Ebu-Hejsem, a ovom Ebu-Jezid Medeni, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Prva zakletva koja je položena u džahilijetu bila je u nas, sinova Hašimovih. Jednog Hašimiju uzeo je pod najam neko iz drugog ogranka Kurejša, pa je ovaj otišao s njim i njegovim devama. Prošao je pored njega neki Hašimija kome se prekinula veza na bisagama, pa mu je rekao: ‘Pomozi mi i daj konop pomoću kojeg se sputava deva, kako bih uvezao bisage, a deva neće pobjeći.’ On mu je dao konop kojim je ovaj pričvrstio bisage.
Kada su zanoćili, sve su deve povezane osim jedne. ‘Šta je s ovom devom; jedino ona od svih deva nije vezana?’, upitao ga je onaj što ga bijaše unajmio.
‘Nema konopa’, odgovori on.
‘Pa gdje je njezin konop?’, upita ovaj. Pogodio ga je štapom, i u tome je bio njegov smrtni edžel.
Naišao je (potom) pored njega neki Jemenac, pa ga je on upitao: ‘Hoćeš li na hadždž?’

٣٨٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا قَطَنٌ أَبُو الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْمَدَنِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ إِنَّ أَوَّلَ قَسَامَةٍ كَانَتْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَفِينَا بَنِي هَاشِمٍ كَانَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ اسْتَأْجَرَهُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ مِنْ فَخِذٍ أُخْرَى فَانْطَلَقَ مَعَهُ فِي إِبِلِهِ فَمَرَّ رَجُلٌ بِهِ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ قَدِ انْقَطَعَتْ عُرْوَةُ جُوَالِقِهِ فَقَالَ أَغِثْنِي بِعِقَالٍ أَشُدُّ بِهِ عُرْوَةَ جُوَالِقِي لاَ تَنْفِرُ الإِبِلُ فَأَعْطَاهُ عِقَالاً فَشَدَّ بِهِ عُرْوَةَ جُوَالِقِهِ فَلَمَّا نَزَلُوا عُقِلَتِ الإِبِلُ إِلاَّ بَعِيرًا وَاحِدًا فَقَالَ الَّذِي اسْتَأْجَرَهُ مَا شَأْنُ هَذَا الْبَعِيرِ لَمْ يُعْقَلْ مِنْ بَيْنِ الإِبِلِ قَالَ لَيْسَ لَهُ عِقَالٌ قَالَ فَأَيْنَ عِقَالُهُ قَالَ فَحَذَفَهُ بِعَصًا كَانَ فِيهَا أَجَلُهُ فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ

'Neću, a možda i hoću!', odvrati ovaj.
'Hoćeš li jednom u životu', reče mu on, 'prenijeti moju poruku?'
'Da', odgovori ovaj.
'Kada odeš na hadždž', napisa, 'pozovi Kurejšije, a kada ti oni odgovore, tada pozovi Hašimije. Ako ti oni odgovore, upitaj za Ebu-Taliba i obavijesti ga da me je taj i taj ubio zbog konopca kojim se veže deva.' Tako je (nakon ovih riječi) umro onaj što je bio unajmljen.
Kada se vratio gazda koji bijaše ovoga uzeo pod najam, došao mu je Ebu-Talib i upitao ga: 'Šta je bilo s našim drugom?'
'Razbolio se, i ja sam ga njegovao; a kada je umro, pokopao sam ga', odgovori ovaj.
'To si i trebao uraditi', reče mu (Ebu-Talib).
Tako je prošlo neko vrijeme, dok čovjek kome je bilo oporučeno da prenese (poruku) o njemu nije došao na hadždž i pozvao: 'O Kurejšije!'
'Ovo su Kurejšije!', rekoše.
'O Hašimije!', pozvao je ovaj (opet).
'Ovo su Hašimije!', odazvaše mu se.
'Gdje je Ebu-Talib?', upita ovaj.
'Ovo je Ebu-Talib!', odgovoriše.
'Taj i taj mi je naredio', reče ovaj, 'da te obavijestim da ga je taj i taj ubio zbog konopca kojim se veže deva.'
Ebu-Talib otišao je kod ovoga i rekao mu: 'Dajemo ti tri mogućnosti: ili da platiš stotinu deva jer si nam ubio saplemenika, ili da se zakune pedeset tvojih saplemenika da to nisi uradio; a ako to odbiješ, onda ćemo mi za njega ubiti tebe!' Ovaj je otišao svojima, pa su mu oni rekli: 'Zaklet ćemo se!'
Ebu-Talibu (tada) je došla neka žena iz plemena Hašimija – a bila je udata za jednog od njih i rodila mu dijete – i rekla mu: 'Ebu-Talibe, voljela bih da mome sinu, umjesto jednog od pedeseterice, dopustiš da se ne zaklinje tamo gdje se obavezuje na zakletve!'.[1] On je to dopustio. Potom mu je došao još

مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ أَتَشْهَدُ الْمَوْسِمَ قَالَ مَا أَشْهَدُ وَرُبَّمَا شَهِدْتُهُ قَالَ هَلْ أَنْتَ مُبْلِغٌ عَنِّي رِسَالَةً مَرَّةً مِنَ الدَّهْرِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَكَتَبَ إِذَا أَنْتَ شَهِدْتَ الْمَوْسِمَ فَنَادِ يَا آلَ قُرَيْشٍ فَإِذَا أَجَابُوكَ فَنَادِ يَا آلَ بَنِي هَاشِمٍ فَإِنْ أَجَابُوكَ فَسَلْ عَنْ أَبِي طَالِبٍ فَأَخْبِرْهُ أَنَّ فُلاَنًا قَتَلَنِي فِي عِقَالٍ وَمَاتَ الْمُسْتَأْجَرُ فَلَمَّا قَدِمَ الَّذِي اسْتَأْجَرَهُ أَتَاهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ مَا فَعَلَ صَاحِبُنَا قَالَ مَرِضَ فَأَحْسَنْتُ الْقِيَامَ عَلَيْهِ فَوَلِيتُ دَفْنَهُ قَالَ قَدْ كَانَ أَهْلَ ذَاكَ مِنْكَ فَمَكُثَ حِينًا ثُمَّ إِنَّ الرَّجُلَ الَّذِي أَوْصَى إِلَيْهِ أَنْ يُبْلِغَ عَنْهُ وَافَى الْمَوْسِمَ فَقَالَ يَا آلَ قُرَيْشٍ قَالُوا هَذِهِ قُرَيْشٌ قَالَ يَا آلَ بَنِي هَاشِمٍ قَالُوا هَذِهِ بَنُو هَاشِمٍ قَالَ أَيْنَ أَبُو طَالِبٍ قَالُوا هَذَا أَبُو طَالِبٍ قَالَ أَمَرَنِي فُلاَنٌ أَنْ أُبْلِغَكَ رِسَالَةً أَنَّ فُلاَنًا قَتَلَهُ فِي عِقَالٍ فَأَتَاهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ لَهُ اخْتَرْ مِنَّا إِحْدَى ثَلاَثٍ إِنْ شِئْتَ أَنْ تُؤَدِّيَ مِائَةً مِنَ الإِبِلِ فَإِنَّكَ قَتَلْتَ صَاحِبَنَا وَإِنْ شِئْتَ حَلَفَ خَمْسُونَ مِنْ قَوْمِكَ إِنَّكَ لَمْ تَقْتُلْهُ فَإِنْ أَبَيْتَ قَتَلْنَاكَ بِهِ فَأَتَى قَوْمَهُ فَقَالُوا نَحْلِفُ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ كَانَتْ تَحْتَ رَجُلٍ مِنْهُمْ قَدْ وَلَدَتْ لَهُ فَقَالَتْ يَا أَبَا طَالِبٍ أُحِبُّ أَنْ تُجِيزَ ابْنِي هَذَا بِرَجُلٍ مِنَ الْخَمْسِينَ وَلاَ تُصْبِرْ يَمِينَهُ حَيْثُ تُصْبَرُ الأَيْمَانُ فَفَعَلَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ يَا أَبَا طَالِبٍ أَرَدْتَ خَمْسِينَ رَجُلاً أَنْ يَحْلِفُوا مَكَانَ مِائَةٍ مِنَ الإِبِلِ يُصِيبُ كُلَّ رَجُلٍ بَعِيرَانِ

[1] To su radili između Mekami-Ibrahima i Jemenskog ugla Ka'be. (prim. rec.)

jedan čovjek od njih (pedeseterice) i rekao mu: 'Ebu-Talibe, tražio si da se pedeset ljudi zakune u zamjenu za stotinu deva; na svakog čovjeka otpadaju, dakle, po dvije deve. Evo, ovo su dvije deve, pa ih primi umjesto moje zakletve i ne obavezuj me zakletvom kada se bude zakletvama obavezivalo!' On ih je primio. Četrdeset osam njih došlo je i zaklelo se." Ibn-Abbas veli: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nije prošla ni godina poslije toga, a od četrdeset osmerice nije ostalo ni oko koje je treptalo (svi su pomrli).'"

هَذَانِ بَعِيرَانِ فَاقْبَلْهُمَا عَنِّي وَلاَ تُصْبِرْ يَمِينِي حَيْثُ تُصْبَرُ الأَيْمَانُ فَقَبِلَهُمَا وَجَاءَ ثَمَانِيَةٌ وَأَرْبَعُونَ فَحَلَفُوا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا حَالَ الْحَوْلُ وَمِنَ الثَّمَانِيَةِ وَأَرْبَعِينَ عَيْنٌ تَطْرِفُ .

3846. PRIČAO MI JE Ubejd b. Ismail, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allah je učinio da dan Bu'asa[1] bude dan Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je stigao kada su se oni razišli i kada su njihovi prvaci bili izranjavani ili pobijeni. Allah mu je podario taj dan kako bi oni primili islam."[2]

٣٨٤٦. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ بُعَاثٍ يَوْمًا قَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدِ افْتَرَقَ مَلَؤُهُمْ وَقُتِّلَتْ سَرَوَاتُهُمْ وَجُرِّحُوا قَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فِي دُخُولِهِمْ فِي الإِسْلاَمِ .

3847. I REKAO JE Ibn-Vehb, da ga je obavijestio Amr, prenoseći od Bukejr b. Ešedždža, da mu je Kurejb, štićenik Ibn-Abbasov pričao, kako je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao: "Nije brzo trčanje (sa'j)[3] u dubini doline između Safe i Merve sunnet; sami su ga predislamski Arapi činili, govoreći: 'Nećemo prelazili korito doline osim trčeći brzo!'"

٣٨٤٧. وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجِّ أَنَّ كُرَيْبًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَيْسَ السَّعْيُ بِبَطْنِ الْوَادِي بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سُنَّةً إِنَّمَا كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَسْعَوْنَهَا وَيَقُولُونَ لاَ نُجِيزُ الْبَطْحَاءَ إِلاَّ شَدًّا .

3848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Sufjan, kojeg je obavijestio Mutarrif, da je čuo Ebu-Sefera, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "O ljudi, slušajte šta ću vam reći i ponovite mi da

٣٨٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مُطَرِّفٌ سَمِعْتُ أَبَا السَّفَرِ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اسْمَعُوا مِنِّي مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَسْمِعُونِي مَا

1 Kod Bu'asa se odigrala bitka između Evsa i Hazredža u kojoj su izginuli mnogi prvaci i s jedne i s druge strane.

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3777 i 3930.

3 Ovdje Ibn-Abbas ne misli na obični sa'j, nego na brzo trčanje između Safe i Merve, koje nije sunnet. Danas je između Safe i Merve zelenim signalima označeno mjesto na kojem se brzo trči na sa'ju.

to čujem! Nemojte otići i kazati: 'Rekao je Ibn-Abbas... Kazao je Ibn-Abbas …' Ko bude obilazio oko Ka'be neka to čini iza Hidžra[4]. I ne govorite za njega Hatim, jer bi se čovjek u džahilijjetu zakleo,[5] a onda bacio svoj bič, papuču ili luk."

تَقُولُونَ وَلاَ تَذْهَبُوا فَتَقُولُوا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ فَلْيَطُفْ مِنْ وَرَاءِ الْحِجْرِ وَلاَ تَقُولُوا الْحَطِيمُ فَإِنَّ الرَّجُلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ يَحْلِفُ فَيُلْقِي سَوْطَهُ أَوْ نَعْلَهُ أَوْ قَوْسَهُ .

3849. PRIČAO NAM JE Nu'ajm b. Hammad, a njemu Hušejm, prenoseći od Husajna, a on od Amr b. Mejmuna da je kazivao:
"Vidio sam u džahilijjetu majmunicu koja je učinila zinaluk[6], pa su se majmuni okupili oko nje i kamenovali je, a i ja s njima."

٣٨٤٩. حَدَّثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ رَأَيْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قِرْدَةً اجْتَمَعَ عَلَيْهَا قِرَدَةٌ قَدْ زَنَتْ فَرَجَمُوهَا فَرَجَمْتُهَا مَعَهُمْ .

3850. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha, koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Među svojstva džahilijeta spada i vrijeđanje porijekla te naricanje za umrlim."
Sufjan veli: "Zaboravio je[7] treće; kažu da je to traženje kiše posredstvom položaja Mjeseca."

٣٨٥٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خِلاَلٌ مِنْ خِلاَلِ الْجَاهِلِيَّةِ الطَّعْنُ فِي الأَنْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ وَنَسِيَ الثَّالِثَةَ قَالَ سُفْيَانُ وَيَقُولُونَ إِنَّهَا الاسْتِسْقَاءُ بِالأَنْوَاءِ .

4 Od Mutarrifa se prenosi sljedeće: "U predislamsko doba ljudi su Hidžr nazivali *Hatim,* a unutar njega nalazili su se idoli Kurejša."

5 Oni bi kao znak zakletve ubacivali unutar tog zida nešto od svojih stvari, kao što je obuća, bič, luk ili štap, pa su ga zato prozvali *Hatim*.

6 O ovom čudnom slučaju postoji još jedno predanje koje se drugim lancem prenosilaca povezuje s Amrom b. Mejmunom. U tom predanju Amr pripovijeda: "Bio sam u Jemenu i čuvao ovce na jednoj uzvisini, kada sam ugledao majmuna s majmunicom. On je uzeo njenu ruku i stavio je pod svoju glavu. Zatim je došao drugi, mlađi majmun i namignuo joj. Ona je tada oprezno izvukla svoju ruku ispod glave prvog majmuna i otišla s drugim. Imali su odnos, a ja sam to gledao. Potom se ona vratila i pokušala polahko i oprezno (ponovo) staviti svoju ruku pod glavu prvog majmuna. On se, međutim, trgao i probudio. Potom ju je onjušio i kriknuo. Uto se okupiše drugi majmuni, a ovaj nije prestajao vrištati, stalno pokazujući na nju. Majmuni se raziđoše lijevo i desno i vratiše se uskoro s onim koji je s njom imao odnos. Iskopali su dvije rupe, a zatim ih kamenovali. Vidio sam, dakle, kamenovanje i u slučaju druge vrste, osim ljudske." Komentirajući ovo, Ibn-Tin kaže: "Moguće je da se ovdje radi o onima koji su pretvoreni u majmune i kojima je ostala ta odredba." Ovo predanje Amr b. Mejmuna ne prihvata Ibn-Abdul-Burkusa, a to obrazlaže riječima: "To bi značilo da se za zinaluk optužuje onaj koji nije *mukellef* i na kojeg se obaveze ne odnose. To bi, dalje, značilo da se šerijatska kazna sprovodi na životinjama, što učenjaci drže pokuđenim… A ako je predanje vjerodostojno, onda se to odnosi na džine, koji potpadaju pod obaveze."Sa sigurnošću se može reći da je Buharijevo predanje vjerodostojno. To što je slučaj opisan na ovaj način ne znači da se radi o protezanju obaveza na životinje. Ova kazna također nije istinska kazna (*hadd*), niti je to pravi zinaluk. Tu se prenosilac u opisu ovoga čudnog slučaja, kome je sam prisustvovao, samo poslužio tim terminima.

7 Ubejdullah je zaboravio treće, kao što se navodi u predanju od Ibn-Ebu-Amra, koji spominje njegovo ime kao ime onoga koji je zaboravio treće svojstvo džahilijjeta.

O POSLANSTVU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,

بَاب مَبْعَث النَّبِيِّ ﷺ

Muhammeda[1] b. Abdullaha[2] b. Abdul-Muttaliba b. Hišama b. Abdu-Menafa b. Kusajja b. Kilaba b. Murre b. Ka'ba b. Luajja b. Galiba b. Fihra b. Malika b. Nadra b. Kinane b. Huzejme b. Mudrika b. Iljasa Mudara b. Nizara b. Me'adda b. Adnana.[3]

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ بْنِ هَاشِمِ ابْنِ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ قُصَيِّ بْنِ كِلَابِ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعبِ بْنِ لؤَيِّ بْنِ غالِبِ بْنِ فِهْرِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ بْنِ مُدْرِكَةَ بْنِ إِلْيَاسَ ابْنِ مُضَرَ ابْنِ نِزَارِ بْنِ مَعَدِّ بْنِ عَدْنَانَ .

3851. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža, a njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Objavljivanje je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, započeto kada je imao četrdeset godina[4]; u Mekki je proveo trinaest godina[5], a onda mu je bila naređena Hidžra, pa se preselio u Medinu, gdje je živio deset godina. Nakon toga umro je (Poslanik), sallallahu alejhi ve sellem."[6]

٣٨٥١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِينَ فَمَكَثَ بِمَكَّةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً ثُمَّ أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ فَهَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَمَكَثَ بِهَا عَشْرَ سِنِينَ ثُمَّ تُوُفِّيَ ﷺ .

1 Bejheki bilježi da je, kada je rođen Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdul-Muttalib napravio gozbu. Pošto je gozba završena, upitali su za ime slavljenika, pa je on odgovorio: "Muhammed!" – "A zašto si odustao od uobičajenih porodičnih imena?", upitali su, pa je Abdul-Muttalib odgovorio: "Želio sam da ga slavi Allah na nebesima, a Njegovi robovi na zemlji."

2 Nema razilaženja u vezi imena Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, oca ali se učenjaci ne slažu kad govore o tome kada je on umro. Neki smatraju da je umro prije Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja, a neki tvrde da je to bilo poslije toga. Prvo je mišljenje vjerodostojnije.

3 U Ibn-Abbasovoj predaji navodi se: "Adnan, Me'add, Rebi'a i Esed bili su u Ibrahimovoj, alejhis-selam, vjeri." Buhari je ovdje skratio rodoslov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do Adnana. U svom *Et-Tarihu*, međutim, on navodi njegov rodoslov sve do Isma'ila, sina Ibrahimovog. Na početku Poslanikova životopisa navodi se kako postoji neslaganje u vezi s lozom od Ibrahima do Adema, alejhis-selam. Ibn-Sa'd u hadisu od Ibn-Abbasa bilježi: "… da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o svome rodoslovu zastao kod Meadda, sina Adnanovog, i ne bi dalje navodio svoje porodično stablo."

4 Nema neslaganja o tome koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao godina kad je započelo objavljivanje Kur'ana. Svi se slažu da je on tada imao četrdeset godina. Pošto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen u mjesecu rebiul-evvelu, a objavljivanje je započelo u mjesecu ramazanu, to znači da je on tada imao četrdeset godina i šest mjeseci. Umro je kada je napunio šezdeset dvije i po godine.

5 To je najvjerodostojnije mišljenje. (O tome će opširnije biti govora u poglavlju o Hidžri.)

6 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3902, 3903, 4465 i 4979.

O ONOME ŠTO SU VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVI DRUGOVI DOŽIVJELI[7] OD IDOLOPOKLONIKA U MEKKI

بَاب مَا لَقِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ بِمَكَّةَ

3852. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Bejan i Isma'il, koji su čuli Kajsa, a on Habbaba da je kazivao:
"Prišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u sjeni Ka'be, s ogrtačem pod glavom – a mi smo bili izloženi sve jačim nasrtajima idolopoklonika – i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, zar se nećeš moliti Allahu za nas?' On je sjeo – a lice mu je bilo crveno[8] – i rekao: 'Događalo se, prije vas, da je neko bio mučen gvozdenim češljevima što su kidali meso i žile, ali ga to nije odvratilo od njegove vjere; stavljali bi mu žagu na razdjeljak kose[9] i prepolovili ga, ali ga ni to ne bi odvratilo od njegove vjere. Allah će upotpuniti ovu vjeru, pa će konjanik putovati od San'e do Hadramevta, ne bojeći se nikoga drugog mimo Allaha!'"
Bejan dodaje: "... i vuka za svoje ovce."

٣٨٥٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا بَيَانٌ وَإِسْمَاعِيلُ قَالاَ سَمِعْنَا قَيْسًا يَقُولُ سَمِعْتُ خَبَّابًا يَقُولُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً وَهُوَ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ وَقَدْ لَقِينَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ شِدَّةً فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ تَدْعُو اللهَ فَقَعَدَ وَهُوَ مُحْمَرٌّ وَجْهُهُ فَقَالَ لَقَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ لَيُمْشَطُ بِمِشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ عِظَامِهِ مِنْ لَحْمٍ أَوْ عَصَبٍ مَا يَصْرِفُهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَيُوضَعُ الْمِنْشَارُ عَلَى مَفْرِقِ رَأْسِهِ فَيُشَقُّ بِاثْنَيْنِ مَا يَصْرِفُهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَلَيُتِمَّنَّ اللهُ هَذَا الأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ مَا يَخَافُ إِلاَّ اللهَ زَادَ بَيَانٌ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ .

7 Misli se na razne vidove mučenja i zlostavljanja koje su doživjeli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi od idolopoklonika. Aiša prenosi da je upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Jesi li ikad imao teži dan od Uhuda?", na što joj je on odgovorio: "Jesam! Ono što sam doživio od tvoga naroda bilo je najteže." Zatim je ispričao pripovijest o onome što se odigralo u Taifu. Ibn-Ishak od Ibn-Abbasa bilježi hadis u kome se spominje mučenje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova: "Allaha mi", kaže on, "bilo ih je koji su tučeni, izgladnjivani i mučeni žeđu, tako da nisu mogli sjediti nakon toga. Čak bi im govorili: 'Lat i Uzza bogovi su ti umjesto Allaha!' – 'Da!', odgovarali bi oni potvrdno." Ibn-Madže i Ibn-Hibban bilježe predanje u kome se kaže: "Prvi koji su javno očitovali da su muslimani bila su sedmerica: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr, Ammar i njegova majka Sumejja, Suhajb, Bilal i Mikdad. Allah je učinio da Njegovu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaštita bude njegov amidža, a Ebu-Bekru njegovo pleme, dok su ostale uzeli idolopoklonici, odjenuli im gvozdene oklope i postavili ih na sunce." Sve što je pogađalo Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove na poseban je način pogađalo i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on bio uzrok njihovu primanju islama.

8 Bio je pocrvenio od spavanja. Postoji mogućnost da se zacrvenio od ljutine, kako tvrdi Ibn-Tin.

9 Ibn-Tin veli: "To se odnosilo na poslanike ili na njihove neposredne sljedbenike… A bilo je Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba – da su bili stavljeni na takve muke, oni bi se bili strpjeli… Ashabi, tabiini, kao i oni poslije njih, mučeni su na Allahovom putu. Da su se okoristili olakšicom, to bi im bilo opravdano."

3853. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda, a on od Abdullaha[1], radijallahu anhu, da je kazivao: "Proučio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, suru En-Nedžm i učinio sedždu; svi su učinili sedždu osim čovjeka kojeg sam vidio kako je uzeo šaku pijeska i podigao ga, a zatim na njemu učinio sedždu[2] i rekao: 'Ovo mi je dovoljno!' Vidio sam poslije da je ubijen kao nevjernik."

٣٨٥٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ النَّجْمَ فَسَجَدَ فَمَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلاَّ سَجَدَ إِلاَّ رَجُلٌ رَأَيْتُهُ أَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصًا فَرَفَعَهُ فَسَجَدَ عَلَيْهِ وَقَالَ هَذَا يَكْفِينِي فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدُ قُتِلَ كَافِرًا بِاللهِ .

3854. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amr b. Mejmuna, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio među nama na sedždi, a ljudi iz Kurejša oko njega, dođe Ukba b. Ebu-Mu'ajt noseći posteljicu od mladunčeta deve i baci je na Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, leđa, ali on ne podiže glavu. Priskoči tada Fatima, radijallahu anha, i svuče je s njegovih leđa, proklinjući onoga koji je to uradio. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) rekao: 'Gospodaru moj, Ti se postaraj za ovu grupu Kurejšija: Ebu-Džehla b. Hišama, Utbu b. Rebi'a, Šejbu b. Rebi'a i Umejju b. Halefa!' (ili Ubejja b. Halefa; dvoumi se Šu'ba).
Vidio sam ih kako su na dan Bedra pobijeni i poslije pobacani u bunar, osim Umejje b. Halefa (ili Ubejja), koji je raskomadan i nije bačen u bunar."

٣٨٥٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدٌ وَحَوْلَهُ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ جَاءَ عُقْبَةُ ابْنُ أَبِي مُعَيْطٍ بِسَلَى جَزُورٍ فَقَذَفَهُ عَلَى ظَهْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَام فَأَخَذَتْهُ مِنْ ظَهْرِهِ وَدَعَتْ عَلَى مَنْ صَنَعَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللهُمَّ عَلَيْكَ الْمَلَأَ مِنْ قُرَيْشٍ أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ أَوْ أُبَيَّ بْنَ خَلَفٍ شُعْبَةُ الشَّاكُّ فَرَأَيْتُهُمْ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ فَأُلْقُوا فِي بِئْرٍ غَيْرَ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ أَوْ أُبَيٍّ تَقَطَّعَتْ أَوْصَالُهُ فَلَمْ يُلْقَ فِي الْبِئْرِ .

1 Radi se o Abdullahu b. Mes'udu.

2 Podigao je šaku s pijeskom i prislonuo glavu na nju. (prim. rec.)

3855. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura da mu je pripovijedao Seid b. Džubejr ili Hakem, prenoseći od Seida b. Džubejra da je kazivao:
“Naredio mi je Abdur-Rahman b. Ebza rekavši: ‘Upitaj Ibn-Abbasa na šta se odnose sljedeća dva ajeta: ‘I ne ubijte nikoga koga je Allah zabranio...’[3] – i drugi: ‘Onome koji hotimično ubije muslimana…’”[4]
Ja sam ga upitao (o tome), pa je on odgovorio: ‘Nakon što je objavljen ajet iz sure El-Furkan,[5] mekanski su idolopoklonici rekli: ‘Ubili smo onoga koga je Allah zabranio, obožavali smo drugog boga mimo Allaha i činili velike grijehe!’ Tada je Allah objavio: ‘…osim onoga koji se pokaje i uzvjeruje…’[6] Dakle, ovo je (prvi ajet) za njih.
Drugi ajet iz sure En-Nisa, odnosi se na čovjeka koji upozna islam i njegove propise, pa poslije toga ubije. Takvom je kazna Džehennem.’
Ispričao sam ovo Mudžahidu, pa je on rekao: ‘Osim onoga koji se pokaje.’”[7]

٣٨٥٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ أَوْ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ أَمَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبْزَى قَالَ سَلِ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ مَا أَمْرُهُمَا (وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) فَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَمَّا أُنْزِلَتِ الَّتِي فِي الْفُرْقَانِ قَالَ مُشْرِكُو أَهْلِ مَكَّةَ فَقَدْ قَتَلْنَا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ وَدَعَوْنَا مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَقَدْ أَتَيْنَا الْفَوَاحِشَ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ) فَهَذِهِ لأُولَئِكَ وَأَمَّا الَّتِي فِي النِّسَاءِ الرَّجُلُ إِذَا عَرَفَ الإِسْلاَمَ وَشَرَائِعَهُ ثُمَّ قَتَلَ فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ فَذَكَرْتُهُ لِمُجَاهِدٍ فَقَالَ إِلاَّ مَنْ نَدِمَ .

3856. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza‘i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima Tejmija, a ovaj od Urve b. Zubejra da je kazivao:
“Upitao sam Ibn-Amr[8] b. Asa rekavši: ‘Reci mi šta je bilo najteže[9] od onoga što su idolopoklonici

٣٨٥٦. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ابْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَخْبِرْنِي بِأَشَدِّ شَيْءٍ صَنَعَهُ الْمُشْرِكُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ

3 El-En‘am, 151.

4 En-Nisa, 93.

5 El-Furkan, 68.

6 El-Furkan, 70. Grijesi koje su idolopoklonici činili prema muslimanima brišu se njihovim primanjem islama.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4590, 4762, 4763, 4764, 4765 i 4766.

8 Radi se o Abdullah b. Amru b. Asu.

9 Ono što je odgovorio Ibn-Abbas nije u skladu s hadisom što ga prenosi Aiša; u njemu se navodi da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako mu je najteže bilo ono što su mu uradili u Taifu. Ova se dva hadisa mogu dovesti u sklad ako se shvati da Ibn-Abbas nije prisustvovao Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kazivanju o dešavanju u Taifu.

učinili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem', pa je on odgovorio: 'Dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao između Hidžra i Ka'be, došao je Ukba b. Ebu-Mu'ajt, omotao svoju odjeću oko njegova vrata i počeo ga silno stezati. Uto je stigao Ebu-Bekr, uhvatio ga za ramena i odgurnuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarajući ajet: 'Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: 'Moj je Gospodar Allah!?!'"[1]
U predanju ga (Ajjaša) slijedi Ibn-Ishak, koji veli: "Pričao mi je Jahja b. Urva, prenoseći od Urve da je kazivao: 'Rekao sam Abdullah b. Amru…'"
Abda prenosi od Hišam, a on od svoga oca da je kazivao: "Rečeno je Amru b. Asu..."
Muhammed b. Amr prenosi od Ebu-Seleme da je kazivao: "Pričao mi je Amr b. As..."

قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي حِجْرِ الْكَعْبَةِ إِذْ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ فَوَضَعَ ثَوْبَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ خَنْقًا شَدِيدًا فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى أَخَذَ بِمَنْكِبِهِ وَدَفَعَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ) تَابَعَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ قُلْتُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو وَقَالَ عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قِيلَ لِعَمْرِو بْنِ الْعَاصِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ .

1 El-Gafir, 28. Prenosi se od Osmana da je kazivao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio je oko Ka'be, a ruka mu je bila u Ebu-Bekrovoj ruci. U Hidžru (prostoru okruženom zidom s desne strane Ka'be, ako stanemo naspram njenih vrata) bili su Ukba b. Ebu-Muajt, Ebu-Džehl i Umejja b. Halef. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio pored njih, tri su puta rekli nešto što on nije volio, a kada je bio u četvrtom obilasku, jurnuli su na njega. Ebu-Džehl pokušavao ga je uhvatiti za odjeću, ali sam ga ja odgurnuo. Ebu-Bekr odgurnuo je Umejju b. Halefa, a Allahov Poslanik Ukbu." Ibn-Abbas prenosi od Fatime da je kazivala kako ih je bilo više. U tom se hadisu navodi: "Okupili su se idolopoklonici u Hidžru i rekli: 'Kada naiđe Muhammed, svako će ga od nas udariti.' Ja sam to čula, te sam ga o tome obavijestila, ali mi on reče: 'Šuti, kćeri!' Izišao je među njih; oni su podigli glave, a onda se posvetili izvršavanju obreda. Tada je on uzeo šaku prašine i bacio je prema njima govoreći: 'Lica im se izobličila!' Nikoga od njih nije pogodila (praška), a da nije na dan Bedra bio ubijen kao nevjernik." Ebu-Ja'la i Bezzar bilježe od Enesa hadis u kome se kaže: "... udarili su jednom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je pao u nesvijest. Tada je skočio Ebu-Bekr i povikao: 'Teško vama! Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: 'Moj je Gospodar Allah?!' Tada su ga oni ostavili i nasrnuli na Ebu-Bekra..." Bezzar prenosi da mu je pričao Ali, prenoseći od Muhammed b. Alija, a on od svoga oca da je držao hutbu i upitao: "Ko je najhrabriji čovjek?" – "Ti!", rekoše. "Što se mene tiče", reče on, "ni s kim se nisam nadmetao (u nečemu), a da ga nisam porazio. Ali je Ebu-Bekr najhrabriji. Vidio sam kad su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napali Kurejševići govoreći mu: 'Ti si taj koji želi proglasiti jednog Boga, pored bogova!' Allaha mi, niko od nas nije mu pritekao u pomoć osim Ebu-Bekra, koji je udario ovoga i odgurnuo onoga, govoreći: 'Teško vama! Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: 'Moj je Gospodar Allah?!'" Tada je Alija zaplakao i rekao: "Zaklinjem vas Allahom: je li vjernik iz porodice faraonove bio bolji vjernik od Ebu-Bekra?" Ušutjeli su, a Alija reče: "Allaha mi, sat vremena Ebu-Bekra bolji je od njega.Taj je krio iman, a Ebu Bekr svima je oglasio svoj iman!"

O EBU-BEKR ES-SIDDIKOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

بَاب إِسْلَامُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِي الله عَنْه

3857. PRIČAO MI JE Abdullah b. Hammad Amuli, njemu Jahja b. Me'in, a ovom Isma'il b. Mudžalid, prenoseći od Bejana, on od Vebere, ovaj od Hemama b. Harisa, da je Ammar b. Jasir kazivao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim nije bilo nikoga osim pet robova, dviju žena i Ebu-Bekra."

٣٨٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ حَمَّادٍ الآمُلِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ عَنْ بَيَانٍ عَنْ وَبَرَةَ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ قَالَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَا مَعَهُ إِلاَّ خَمْسَةُ أَعْبُدٍ وَامْرَأَتَانِ وَأَبُو بَكْرٍ .

O SA'D B. EBU-VEKKASOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

بَاب إِسْلَامُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِي الله عَنْه

3858. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Ebu-Usama, da mu je pričao Hašim, kako je čuo Seida b. El-Musejjeba, a on Ebu-Ishak Sa'd b. Ebu-Vekkasa da je kazivao:
"Niko nije bio primio islam osim u danu u kome sam ga ja primio. Tako sam ja sedam dana bio trećina islama."

٣٨٥٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ مَا أَسْلَمَ أَحَدٌ إِلاَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَسْلَمْتُ فِيهِ وَلَقَدْ مَكُثْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَإِنِّي لَثُلُثُ الإِسْلَامِ .

O SPOMINJANJU DŽINA

بَاب ذِكْرُ الْجِنِّ

i riječima Uzvišenog Allaha: "Reci: 'Meni je objavljeno da je nekoliko džina prisluškivalo…'"[1]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ) .

3859.PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Usama b. Usama, a ovom Mis'ar, prenoseći od Ma'na b. Abdur-Rahmana, koji kaže da je čuo svoga oca kako je kazivao:
"Upitao sam Mesruka: 'Ko je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o prisustvu džina u noći kada su slušali Kur'an?'
'Pričao mi je tvoj otac (znači Abdullah)', reče on, 'da ih je otkrilo drvo.'"

٣٨٥٩. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ مَعْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَأَلْتُ مَسْرُوقًا مَنْ آذَنَ النَّبِيَّ ﷺ بِالْجِنِّ لَيْلَةَ اسْتَمَعُوا الْقُرْآنَ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُوكَ يَعْنِي عَبْدَاللهِ أَنَّهُ آذَنَتْ بِهِمْ شَجَرَةٌ .

3860. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Amr b. Jahja b. Seid, da ga je obavijestio njegov djed, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je nosio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, posudu za abdest i pranje poslije nužde. I tako, dok ga je jednom slijedio s njom, on upita: "Ko je to?"
"Ja sam Ebu-Hurejra!", odgovorio sam.
"Daj mi kamenja", reče on, "kojim ću se obrisati

٣٨٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَحْمِلُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِدَاوَةً لِوَضُوئِهِ وَحَاجَتِهِ فَبَيْنَمَا هُوَ يَتْبَعُهُ بِهَا فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقَالَ أَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَالَ ابْغِنِي أَحْجَارًا

1 El-Džinn, 1. Ovaj se ajet spominje ovdje da bi se protumačio predanjem.
Ibn-Abbas niječe da su se džini susreli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se da je on rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije učio džinima niti ih je vidio."
Što se tiče ovog hadisa koji se prenosi od Ebu-Hurejre, iako se u njemu govori o tome da se Posalnik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s džinima i razgovarao s njima, ipak se ne navodi da im je učio Kur'an niti da su oni slušali.
Više prenosilaca i predanja o ovoj temi upućuje na to da se radi o više Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, susreta s džinima. Do susreta s njima u Meki došlo je radi slušanja Kur'ana – da se vrate svojima kao opominjači, dok je do susreta u Medini došlo radi saznavanja šerijatskih odredaba.
Muslim bilježi da je Alkama kazivao: "Upitao sam Abdullaha b. Mesuda: 'Da li je iko od vas bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u noći džina?', pa mi je on odgovorio: 'Nije! On se izgubio, pa smo rekli: 'Ubijen je, nestao je…' Prenoćili smo najtežu noć, kad ujutro, oko vremena sehura, dođe on iz pravca brda Hira. Rekli smo mu (šta smo bili pomislili), a on nam odgovori: 'Došao mi je džin s pozivom, pa sam otišao i učio im.' Odveo nas je i pokazao nam tragove njihova boravka i vatre."
Bilježi se i drugi hadis od Ibn-Mes'uda što ga prenosi Ez-Zuhri, iako on po vjerodostojnosti nije kao prvi, iz kojeg se razumije da je on bio s njim kada je učio džinima. (Tako Ibn-Mes'ud veli:) "… i kada smo bili iznad Mekke, povukao mi je nogom crtu i naredio da tu sjednem. On je potom krenuo, a onda počeo s učenjem Kur'ana. Odjednom nas je rastavilo nekakvo mnogobrojno crnilo; zbog toga nisam mogao čuti njegov glas. Završio je s njima, i oni su otišli sa sabahom. Tada smo mi krenuli…"

poslije nužde; nemoj mi nositi kost niti balegu!" Donio sam mu kamenje u rubovima svoje odjeće i ostavio ga pored njega. Udaljio sam se dok on nije završio, a onda smo krenuli zajedno, pa sam ga upitao: "A šta je s košću i balegom?"

"To dvoje je", reče on, "hrana džina. Došli su mi (jednom prilikom) izaslanici džina Nasibina[2] – a to su dobri džini – i zatražili mi nafaku.[3] Molio sam Allaha za njih: kada god prođu pored kosti ili balege, da nađu na tome hranu.[4]"

أَسْتَنْفِضْ بِهَا وَلاَ تَأْتِنِي بِعَظْمٍ وَلاَ بِرَوْثَةٍ فَأَتَيْتُهُ بِأَحْجَارٍ أَحْمِلُهَا فِي طَرَفِ ثَوْبِي حَتَّى وَضَعْتُهَا إِلَى جَنْبِهِ ثُمَّ انْصَرَفْتُ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مَشَيْتُ فَقُلْتُ مَا بَالُ الْعَظْمِ وَالرَّوْثَةِ قَالَ هُمَا مِنْ طَعَامِ الْجِنِّ وَإِنَّهُ أَتَانِي وَفْدُ جِنِّ نَصِيبِينَ وَنِعْمَ الْجِنُّ فَسَأَلُونِي الزَّادَ فَدَعَوْتُ اللهَ لَهُمْ أَنْ لاَ يَمُرُّوا بِعَظْمٍ وَلاَ بِرَوْثَةٍ إِلاَّ وَجَدُوا عَلَيْهَا طَعَامًا .

O EBU-ZERR GIFARIJEVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

بَاب إِسْلاَمُ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ رَضِي الله عَنْه

3861. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, a ovom Musenna, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Kada je do Ebu-Zerra doprla vijest o poslanstvu Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, on reče svome bratu[5]: 'Odjaši do ove doline[6] i obavijesti se o čovjeku koji tvrdi da je vjerovjesnik i da mu dolaze vijesti s nebesa; poslušaj šta govori, a zatim se vrati natrag k meni!' Njegov brat je otišao i došao do njega, poslušao šta kaže, a onda se vratio Ebu-Zerru i rekao mu: 'Vidio sam da traži ćudoredno ponašanje i govori nešto što nije pjesništvo.'

'Nisi me zadovoljio onim što sam želio!', reče on. Opremio se, uzeo mješinu s vodom i sam otišao u Mekku. Svratio je u Džamiju (Mesdžidi-Haram) tražeći Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg nije poznavao, ali se nije volio raspitivati

٣٨٦١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا الْمُثَنَّى عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لأَخِيهِ ارْكَبْ إِلَى هَذَا الْوَادِي فَاعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ وَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ ثُمَّ ائْتِنِي فَانْطَلَقَ الأَخُ حَتَّى قَدِمَهُ وَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَبِي ذَرٍّ فَقَالَ لَهُ رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الأَخْلاَقِ وَكَلاَمًا مَا هُوَ بِالشِّعْرِ فَقَالَ مَا شَفَيْتَنِي مِمَّا أَرَدْتُ فَتَزَوَّدَ وَحَمَلَ شَنَّةً لَهُ فِيهَا مَاءٌ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَالْتَمَسَ النَّبِيَّ ﷺ وَلاَ يَعْرِفُهُ وَكَرِهَ أَنْ يَسْأَلَ عَنْهُ حَتَّى أَدْرَكَهُ بَعْضُ اللَّيْلِ فَاضْطَجَعَ

2 Mjesto na Arapskom poluotoku između Iraka i Šama. (prim. rec.)

3 Tj. ono što ostane iza ljudi.

4 Ovo može značiti da im je to hrana, ali, također, i da na tome pronalaze hranu.

5 Bio je to Enis.

6 Misli se na dolinu Mekke.

o njemu.[1] Zanoćalo se i on je legao pa ga je spazio Alija, radijallahu anhu. Primijetio je da je stranac, pa ga je, nakon što ga bijaše ugledao, počeo slijediti.[2] Jedan drugoga nisu pitali ništa sve dok nije svanulo. Tada je ovaj pokupio svoju mješinu i opremu i uputio se ka Džamiji.

Prošao je taj dan i došla noć, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga vidio, pa se on vratio svome ležaju. Uto je pored njega naišao Alija i upitao ga: ‘Zar čovjeku nije vrijeme da zna svoju kuću?’[3] Podigao ga je i odveo sa sobom, ali jedan drugoga nisu pitali ništa sve dok nije došao i treći dan. Taj je dana Alija učinio isto što i prethodnih dana. Tako je zanoćio s njim.

‘Zar mi nećeš reći šta te je dovelo (ovdje)?’, upitao ga je.

‘Ako mi daš riječ i obećanje da ćeš me uputiti’, reče mu on, ‘reći ću ti.’ Dao mu je obećanje, a on ga je obavijestio.

‘On je istina’, reče (Alija), ‘i on je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem! Ujutro, kada ustaneš, slijedi me, a ja ću, ako vidim nešto što bi tebi moglo naštetiti, zastati kao da prolijevam vodu.[4] Ako nastavim, ti me prati dok ne uđeš na ulaz na koji ja uđem.’

On je tako i učinio. Slijedio ga je sve dok nije ušao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a i on s njim. Čuo je šta govori, pa je odmah tu primio islam.[5] Vjerovjesnik mu, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Vrati se svojim sunarodnicima i obavijesti ih (o poslanstvu), sve dok ti ne dođe moja zapovijed.’[6]

فَرَآهُ عَلِيٌّ فَعَرَفَ أَنَّهُ غَرِيبٌ فَلَمَّا رَآهُ تَبِعَهُ فَلَمْ يَسْأَلْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ احْتَمَلَ قِرْبَتَهُ وَزَادَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَظَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَلاَ يَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى أَمْسَى فَعَادَ إِلَى مَضْجَعِهِ فَمَرَّ بِهِ عَلِيٌّ فَقَالَ أَمَا نَالَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَعْلَمَ مَنْزِلَهُ فَأَقَامَهُ فَذَهَبَ بِهِ مَعَهُ لاَ يَسْأَلُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّالِثِ فَعَادَ عَلِيٌّ عَلَى مِثْلِ ذَلِكَ فَأَقَامَ مَعَهُ ثُمَّ قَالَ أَلاَ تُحَدِّثُنِي مَا الَّذِي أَقْدَمَكَ قَالَ إِنْ أَعْطَيْتَنِي عَهْدًا وَمِيثَاقًا لَتُرْشِدَنِّي فَعَلْتُ فَفَعَلَ فَأَخْبَرَهُ قَالَ فَإِنَّهُ حَقٌّ وَهُوَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِذَا أَصْبَحْتَ فَاتْبَعْنِي فَإِنِّي إِنْ رَأَيْتُ شَيْئًا أَخَافُ عَلَيْكَ قُمْتُ كَأَنِّي أُرِيقُ الْمَاءَ فَإِنْ مَضَيْتُ فَاتْبَعْنِي حَتَّى تَدْخُلَ مَدْخَلِي فَفَعَلَ فَانْطَلَقَ يَقْفُوهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَدَخَلَ مَعَهُ فَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ وَأَسْلَمَ مَكَانَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ ارْجِعْ إِلَى قَوْمِكَ فَأَخْبِرْهُمْ حَتَّى يَأْتِيَكَ أَمْرِي قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَصْرُخَنَّ بِهَا بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ فَخَرَجَ حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ

1 Znao je da mekkanski idolopoklonici napadaju one koji ga traže, ili, pak, njega napadaju zbog onih koji ga traže, te se stoga nije želio nepotrebno izlagatimogućim neprijatnostima. Osim toga, nije mogao biti siguran hoće li ga uopće uputiti ili će ga prevarati ako ih upita za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

2 U drugom predanju od Ebu-Kutejbe navodi se: “Otišao je kući, a i ja s njim…”

3 Ovo se može shvatiti kao da ga Alija poziva kući koja je “njegova”, pošto je već jednom bio kod njega u gostima.

4 U drugom se predanju kaže: “Pretvarat ću se da popravljam papuču.”

5 Izgleda da je on znao i prepoznao znakove poslanstva kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da se nije dvoumio, već je odmah, pri prvom susretu s njim, primio islam.

6 U predanju Ebu-Kutejbe kaže se: “Sakrij ovo (primanje islama) i vrati se svojim sunarodnicima pa ih

ثُمَّ قَامَ الْقَوْمُ فَضَرَبُوهُ حَتَّى أَضْجَعُوهُ وَأَتَى الْعَبَّاسُ فَأَكَبَّ عَلَيْهِ قَالَ وَيْلَكُمْ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ مِنْ غِفَارٍ وَأَنَّ طَرِيقَ تِجَارِكُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَأَنْقَذَهُ مِنْهُمْ ثُمَّ عَادَ مِنَ الْغَدِ لِمِثْلِهَا فَضَرَبُوهُ وَثَارُوا إِلَيْهِ فَأَكَبَّ الْعَبَّاسُ عَلَيْهِ .

'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša', reče on, 'ja ću to razglasiti među njima!'[7]
Izišao je i uputio se u Mesdžid, a onda iz sveg glasa povikao: 'Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik!' Ljudi su skočili i udarali ga tako da su ga oborili. Tada je došao Abbas i nadnijevši se nad njega i povikao: 'Teško vama! Zar ne znate da je on Gifari, a vaša trgovina prolazi njihovim putem koji vodi za Šam?!' Tako ga je spasio od njih. Sutradan je on uradio isto, a oni su se rasrdili na njega i ponovo ga pretukli. Abbas se (opet) nadnio nad njega..."

بَاب إِسْلَامُ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِي الله عَنْه

O SEID B. ZEJDOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

٣٨٦٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ فِي مَسْجِدِ الْكُوفَةِ يَقُولُ وَاللهِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنَّ عُمَرَ لَمُوثِقِي عَلَى الْإِسْلَامِ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عُمَرُ وَلَوْ أَنَّ أُحُدًا ارْفَضَّ لِلَّذِي صَنَعْتُمْ بِعُثْمَانَ لَكَانَ .

3862. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a njemu Isma'il, prenoseći od Kajsa da je čuo Seid b. Zejda b. Amra b. Nufejla kad je u mesdžidu u Kufi kazivao:
"Allaha mi, bio sam u takvim prilikama da me je Omer, prije nego što je i sam primio islam, vezao zbog islama.[8] Zato, da se Uhud raspao zbog onoga što ste učinili s Osmanom, imao bi zašto!"[9]

obavijesti. A kada budeš čuo da smo se mi javno oglasili, onda nam dođi."

7 To je značilo da će, on izgovarajući šehadet, javno oglasiti islam među idolopoklonicima. Izgleda da je Ebu-Zerr razumio da skrivanje imana nije obaveza, nego da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od njega zato što se bojao za njega. On ga je, međutim, odmah obavijestio da on ima i snage i hrabrosti da to javno obznani, što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odobrio. Iz ovoga vidimo da je dopušteno kazati istinu onome od koga se očekuje napad i zlostavljanje, ali je, isto tako, i šutnja dopuštena. Ovdje se, svakako, uzimaju u obzir i trenutne prilike: vaga se korist jedne ili druge mogućnosti, na čemu se onda temelji i nagrada.

8 To znači da ga je vezao zbog toga što je on bio primio islam, ponižavajući i omalovažavajući ga, u nastojanju da ga prisili da se vrati u mnogoboštvo i obavezno napusti islam.

9 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3867 i 6942.

O OMER B. HATTABOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

بَاب إِسْلَامُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3863. PRIČAO MI JE Muhammed b. Kesir, a njega obavijestio Sufjan, prenoseći od Isma'il b. Ebu-Halid, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Tek otkako je Omer prihvatio islam, postali smo poštovani i cijenjeni."

٣٨٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا زِلْنَا أَعِزَّةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ .

3864. PRIČAO MI JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer b. Muhammed, rekavši da ga je obavijestio njegov djed Zejd b. Abdullah b. Omer, prenoseći od svoga oca, da je kazivao:
"Dok je on, prestrašen, bio u kući, dođe mu As b. Vail Sehmi Ebu-Amr u crnom ogrtaču i košulji obrubljenoj svilom – a bio je iz plemena Sehm, koje je bilo naš saveznik iz džahilijjeta – i reče: 'Šta ti je?'
'Tvoji saplemenici tvrde', odgovori mu on, 'da će me ubiti ako budem primio islam!'
'Ništa ti ne smiju učiniti!', reče mu on."
"Nakon što je to rekao, smirio sam se. As je izišao i susreo ljude koji bijahu ispunili dolinu.
'Kuda ćete?', upitao ih je.
'Hoćemo onog preobraćenika, sina Hattabova!', odgovorili su mu, a on reče: 'Ništa mu se ne smije dogoditi!' Ljudi su se tada povukli."[1]

٣٨٦٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ فَأَخْبَرَنِي جَدِّي زَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَيْنَمَا هُوَ فِي الدَّارِ خَائِفًا إِذْ جَاءَهُ الْعَاصِ بْنُ وَائِلٍ السَّهْمِيُّ أَبُو عَمْرٍو عَلَيْهِ حُلَّةُ حِبَرَةٍ وَقَمِيصٌ مَكْفُوفٌ بِحَرِيرٍ وَهُوَ مِنْ بَنِي سَهْمٍ وَهُمْ حُلَفَاؤُنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ لَهُ مَا بَالُكَ قَالَ زَعَمَ قَوْمُكَ أَنَّهُمْ سَيَقْتُلُونِي إِنْ أَسْلَمْتُ قَالَ لاَ سَبِيلَ إِلَيْكَ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا أَمِنْتُ فَخَرَجَ الْعَاصِ فَلَقِيَ النَّاسَ قَدْ سَالَ بِهِمُ الْوَادِي فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُونَ فَقَالُوا نُرِيدُ هَذَا ابْنَ الْخَطَّابِ الَّذِي صَبَا قَالَ لاَ سَبِيلَ إِلَيْهِ فَكَرَّ النَّاسُ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3865. Ovo je Seid kazao želeći istaknuti kako je ubistvo Osmana, radijallahu anhu, bilo nešto veliko.

3865. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Dinar, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao:
“Kada je Omer primio islam, sakupili su se ljudi kod njegove kuće i povikali: ‘Omer je promijenio vjeru!’ Ja sam tada, kao dječak, bio iznad gornjeg dijela svoje kuće, kad (ugledah kako) dođe čovjek s ogrtačem od brokata i reče: ‘Omer je promijenio vjeru, pa šta? Ja sam njegov zaštitnik!’ Vidio sam tada ljude kako se razilaze.
‘Ko je ovaj?’, upitao sam, a oni rekoše:
‘As b. Vail!’”

٣٨٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُهُ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَمَّا أَسْلَمَ عُمَرُ اجْتَمَعَ النَّاسُ عِنْدَ دَارِهِ وَقَالُوا صَبَا عُمَرُ وَأَنَا غُلَامٌ فَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِي فَجَاءَ رَجُلٌ عَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْ دِيبَاجٍ فَقَالَ قَدْ صَبَا عُمَرُ فَمَا ذَاكَ فَأَنَا لَهُ جَارٌ قَالَ فَرَأَيْتُ النَّاسَ تَصَدَّعُوا عَنْهُ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا الْعَاصِ بْنُ وَائِلٍ .

3866. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Omer, a ovom Salim, prenoseći od Abdullah b. Omera kako je kazivao:
“Nikada nisam čuo Omera da je za nešto rekao: ‘Mislim da je to ovako!’, a da je bilo drukčije. Sjedio je jednom, tako, kada je prošao neki lijep čovjek.[2] ‘Pogriješit ću’, reče on, ‘ovaj je ili u svojoj vjeri iz džahilijjeta ili im je bio vrač.[3] Dovedite mi ga!’ Pozvali su ga, pa mu je on rekao to. ‘Nisam vidio’, reče ovaj, dan kao danas – da je neki musliman tako primljen!’
‘Ne tražim od tebe ništa drugo’, reče mu (Omer), ‘samo da me obavijestiš!’
‘Bio sam im vrač u džahilijjetu’[4], reče ovaj.
‘Pa šta je čudnije od onoga s čime ti je došla ta tvoja džinica?’, upita ga (Omer).
‘Jednom sam bio na pijaci’, reče ovaj, ‘kada mi je došla – a kod nje sam tada bio prepoznao strah – i rekla: ‘Zar ne znaš džine i njihovu smetenost[5]

٣٨٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ أَنَّ سَالِمًا حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ مَا سَمِعْتُ عُمَرَ لِشَيْءٍ قَطُّ يَقُولُ إِنِّي لَأَظُنُّهُ كَذَا إِلاَّ كَانَ كَمَا يَظُنُّ بَيْنَمَا عُمَرُ جَالِسٌ إِذْ مَرَّ بِهِ رَجُلٌ جَمِيلٌ فَقَالَ لَقَدْ أَخْطَأَ ظَنِّي أَوْ إِنَّ هَذَا عَلَى دِينِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَوْ لَقَدْ كَانَ كَاهِنَهُمْ عَلَيَّ الرَّجُلَ فَدُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ اسْتُقْبِلَ بِهِ رَجُلٌ مُسْلِمٌ قَالَ فَإِنِّي أَعْزِمُ عَلَيْكَ إِلاَّ مَا أَخْبَرْتَنِي قَالَ كُنْتُ كَاهِنَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ فَمَا أَعْجَبُ مَا جَاءَتْكَ بِهِ جِنِّيَّتُكَ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا يَوْمًا فِي السُّوقِ جَاءَتْنِي أَعْرِفُ فِيهَا الْفَزَعَ فَقَالَتْ أَلَمْ تَرَ الْجِنَّ وَإِبْلَاسَهَا وَيَأْسَهَا مِنْ بَعْدِ إِنْكَاسِهَا وَلُحُوقَهَا بِالْقِلَاصِ وَأَحْلَاسِهَا

2 Bio je to Sevad b. Karib Sedusi ili Dusi.

3 Nešto u pojavi i ponašanju, načinu hodanja ili nešto drugo skrenulo je pažnju Omer b. Hattaba, tako da je on imao predosjećaj o kome se radi.

4 On spominje šta je bilo najčudnije što je doživio baveći se vračanjem, ono što ga je nagnalo da primi islam. U tom kontaktu s džinima saznao je za poslanstvo Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, što ga je potaklo na izjavu šehadeta.

5 Tj. kad izgubi nešto pa ga traži i pokušava ga naći u žurbi, što ga čini nervoznim i uznemirenim.

i očaj[1] nakon preokreta, i njihovo stizanje mladih deva i njihovih podsedlica?'[2]
Tada Omer poče kazivati: 'Istinu kaže. Jednom dok sam spavao pored njihovih idola, dođe čovjek s teletom pa ga zakla. Neko je tada zavikao tako glasno da nikad nisam čuo jači glas od njegovog: 'O Dželihu, uspješna stvar! Čovjek koji je govorio nastavi: nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha!' Ljudi su poskočili, a ja rekoh: 'Neću se smiriti dok ne saznam šta je iza toga!' Zatim je (ponovo) povikao: 'O Dželihu, uspješna stvar! Govornik nastavlja: nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha!' Ustao sam. Neposredno iza toga čulo se: 'Ovo je Vjerovjesnik!'"

قَالَ عُمَرُ صَدَقَ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ عِنْدَ آلِهَتِهِمْ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ بِعِجْلٍ فَذَبَحَهُ فَصَرَخَ بِهِ صَارِخٌ لَمْ أَسْمَعْ صَارِخًا قَطُّ أَشَدَّ صَوْتًا مِنْهُ يَقُولُ يَا جَلِيحْ أَمْرٌ نَجِيحْ رَجُلٌ فَصِيحْ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَوَثَبَ الْقَوْمُ قُلْتُ لاَ أَبْرَحُ حَتَّى أَعْلَمَ مَا وَرَاءَ هَذَا ثُمَّ نَادَى يَا جَلِيحْ أَمْرٌ نَجِيحْ رَجُلٌ فَصِيحْ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَقُمْتُ فَمَا نَشِبْنَا أَنْ قِيلَ هَذَا نَبِيٌّ .

3867. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovom Isma'il, koji je čuo Kajsa da je kazivao:
"Slušao sam Seid b. Zejda kako govori narodu: 'Kad se samo sjetim kako je Omer mene i svoju sestru vezao zbog islama, a nije bio primio islam! Zato, da se Uhud pomakao sa svog mjesta zbog onoga što ste učinili Osmanu, imao bi zašto!'"

٣٨٦٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ ابْنَ زَيْدٍ يَقُولُ لِلْقَوْمِ لَوْ رَأَيْتُنِي مُوثِقِي عُمَرُ عَلَى الإِسْلاَمِ أَنَا وَأُخْتُهُ وَمَا أَسْلَمَ وَلَوْ أَنَّ أُحُدًا انْقَضَّ لِمَا صَنَعْتُمْ بِعُثْمَانَ لَكَانَ مَحْقُوقًا أَنْ يَنْقَضَّ .

1 Tj. očaj koji proizlazi iz činjenice da je džin krišom mogao slušati neke nebeske tajne, ali bi odjednom to izgubio. Zato je padao u očaj što je došlo do preokreta zbog poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa nije mogao više slušati te tajne.

2 Misli se na pojavljivanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na to da će se džini ugledati na Arape u prihvatanju islama i slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

O RASPOLUĆENJU MJESECA

بَاب انْشِقَاقِ الْقَمَرِ

3868. PRIČAO MI JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su stanovnici Mekke[3] tražili[4] da im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokaže neki nadnaravni znak (kao potvrdu svoga poslanstva), pa im je on pokazao mjesec razdvojen na dvije polovice.[5] Između njih su vidjeli brdo Hira.

٣٨٦٨. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمُ الْقَمَرَ شِقَّتَيْنِ حَتَّى رَأَوْا حِرَاءَ بَيْنَهُمَا .

3869. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili na Mini, raspolutio se mjesec, pa je on rekao: 'Pogledajte!' I jedna skupina uputila se prema brdu."
Ebud-Duha prenosi od Mesruka, a on od Abdullaha da je rekao: "Raspolutio se u Mekki."
Ovaj hadis prenosi i Muhammed b. Muslim od Ibn-Ebun-Nedžiha, on od Mudžahida, on od Ma'mera, a on od Abdullaha.

٣٨٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِمِنًى فَقَالَ اشْهَدُوا وَذَهَبَتْ فِرْقَةٌ نَحْوَ الْجَبَلِ وَقَالَ أَبُو الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ انْشَقَّ بِمَكَّةَ وَتَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ .

3 Ovo su *mursel* predanja od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Enes (iz lanca prenosilaca) nije bio prisutan kad se ovo dogodilo. Isto predanje potječe i od Ibn-Abbasa, koji također nije prisustvovao samom događaju.

4 Ebu-Nu'ajm bilježi slabo predanje u kome se govori o tome da su to stanovnici Mekke tražili. On u svom *Ed-Delailu* od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, navodi predanje u kome se kaže: "Sakupili su se idolopoklonici kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tu su bili Velid b. Mugira, Ebu-Džehl b. Hišam, As b. Vail, Esved b. Matleb, Nadr b. Haris i njima slični. Oni su tada rekli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ako govoriš istinu, rascijepi nam mjesec na dvije polovice!' On je zamolio svoga Gospodara, pa se to desilo."

5 Ovaj se izraz spominje u različitim verzijama, a sve one upućuju na dvije polovice mjeseca. Predanje u kome se umjesto ovog izraza (tj. dvije polovice) navodi kako se to desilo dva puta nije ništa drugo nego greška za koju učenjaci u oblasti hadisa i poznavaoci životopisa (sire) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znaju.

3870. PRIČAO NAM JE Usman b. Salih, njemu Bekr b. Mudar, a ovom Dža‘fer b. Rebi‘a, prenoseći od Iraka b. Malika, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes‘uda, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da se Mjesec raspolutio u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٨٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ قَالَ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْقَمَرَ انْشَقَّ عَلَى زَمَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

3871. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a ovom Ibrahim, prenoseći od Ebu-Ma‘mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Raspolutio se mjesec.”

٣٨٧١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ.

O ISELJENJU U ABESINIJU[1]

بَاب هِجْرَةِ الْحَبَشَةِ

Aiša veli: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Pokazano mi je mjesto vašeg iseljenja, s palmama između dva kamenjara.’[2] Neki su otišli prema Medini, a oni koji su boravili u Abesiniji vratili su se u Medinu.”
O ovome od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose i Ebu-Musa te Esma.

وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرِيتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ ذَاتَ نَخْلٍ بَيْنَ لَابَتَيْنِ فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قِبَلَ الْمَدِينَةِ وَرَجَعَ عَامَّةُ مَنْ كَانَ هَاجَرَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ فِيهِ عَنْ أَبِي مُوسَى وَأَسْمَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1 Misli se na preseljenje muslimana iz Mekke u Abesiniju. Bila su dva iseljenja u Abesiniju. Prvo se desilo u mjesecu redžebu pete godine od početka objavljivanja Kur‘ana. Tom se prilikom iselilo jedanaest muškaraca i četiri žene. (Navodi se i drukčije: dvije žene, pa onda dvanaest ljudi, deset ljudi itd.) Izišli su pješice do mora, a onda unajmili lađu kojom su otplovili u Abesiniju. Ibn-Ishak u svome predanju, bilježi da je razlog iseljenju bila nemoć Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih zaštiti od stalnih idolopokloničkih napada. Zato im je on rekao: “U Abesiniji ima vladar koji ne čini nasilje nikome. Otiđite kod njega dok se stanje ne promijeni u vašu korist.” Prvi je na put krenuo Osman b. Affan sa svojom ženom Rukajjom, Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom. Jakub b. Sufjan bilježi predanje s neprekinutim lancem prenosilaca sve do Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dugo nije čuo nikakve vijesti o njima dvoma. Onda mu je došla neka žena i rekla: ‘Vidjela sam ih; Osman ju je posadio na magarca.’ – ‘Allah je uz njih! Osman je prvi koji se poslije Luta, alejhis-selam, iseljeva sa ženom’, rekao joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.” (U ovome se ogleda i Buharijeva mudrost jer je on započeo ovo poglavlje upravo hadisom o Osmanu, radijallahu anhu) Ibn-Ishak i drugi navode kako je muslimanima koji su bili u Abesiniji došla vijest da su stanovnici Mekke primili islam. Neki su se vratili u Mekku, ali pošto su utvrdili da ta vijest nije bila istinita, ponovo su se vratili sa skupinom novih iseljenika u Abesiniju. Bilo ih je preko osamdeset. Ibn-Džerir Taberi navodi da su tu bila osamdeset i dva čovjeka, osim žena i djece. On, međutim, nije siguran za Ammara b. Jasira, da li je on bio osamdeset i treći ili ne. Spominje se da je bilo osamnaest žena.

2 Ovo se odnosi na razdoblje poslije prva dva iseljenja u Abesiniju.

3872. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu‘fi, njemu Hišam, kojeg je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, da ga je obavijestio Ubejdullah b. Adijj b. Hijar kako su mu Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Esved b. Abdu-Jegus kazali: “Šta te sprečava da porazgovaraš sa svojim daidžom Osmanom o njegovom bratu Velidu b. Ukbi, jer ljudi mnogo pričaju o onome što je on učinio?”
Udesio sam da se susretnem s Osmanom kada on pođe na namaz, te mu rekoh: “Imam potrebu da razgovaram s tobom: želim ti uputiti savjet.”
“Čovječe”, reče on, “Allahu se utječem od tebe!”
Okrenuo sam se i otišao. Kada sam završio namaz, sjeo sam kod Misvera i Ibn-Abdu-Jegusa i ispričao im šta sam rekao Osmanu i šta je on meni rekao.
“Ti si svoju obavezu ispunio!”, rekoše mi. I dok sam ja tako sjedio s njima, dođe glasnik od Osmana.
“Allah te iskušava!”, rekoše mi.
Otišao sam k njemu, pa me on upita: “Kakav je to savjet što si ga spomenuo maločas?” Izgovorio sam šehadet, a onda rekao: “Allah je doista poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i objavio mu Knjigu. Bio si jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i koji su uzvjerovali u Njega. Učestvovao si u prva dva iseljenja (iz Mekke); drugovao si s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio njegovu uputu… Ljudi mnogo govore o Velidu b. Ukbi; obaveza ti je da nad njim izvršiš šerijatsku kaznu (hadd)!”
“Sine moga brata”, upita me on, “jesi li se ti susreo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?”
“Nisam”, rekoh, “ali mi je došlo nešto od njegova znanja i nauka, baš kao što je došlo i do (svake) djevojke u njenoj odaji.” Tada Osman izgovori šehadet i nastavi: “Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom i objavio mu Knjigu, a ja sam bio jedan od onih

٣٨٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِ يَغُوثَ قَالاَ لَهُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُكَلِّمَ خَالَكَ عُثْمَانَ فِي أَخِيهِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ وَكَانَ أَكْثَرَ النَّاسُ فِيمَا فَعَلَ بِهِ قَالَ عُبَيْدُ اللهِ فَانْتَصَبْتُ لِعُثْمَانَ حِينَ خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً وَهِيَ نَصِيحَةٌ فَقَالَ أَيُّهَا الْمَرْءُ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَانْصَرَفْتُ فَلَمَّا قَضَيْتُ الصَّلاَةَ جَلَسْتُ إِلَى الْمِسْوَرِ وَإِلَى ابْنِ عَبْدِ يَغُوثَ فَحَدَّثْتُهُمَا بِالَّذِي قُلْتُ لِعُثْمَانَ وَقَالَ لِي فَقَالاَ قَدْ قَضَيْتَ الَّذِي كَانَ عَلَيْكَ فَبَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ مَعَهُمَا إِذْ جَاءَنِي رَسُولُ عُثْمَانَ فَقَالاَ لِي قَدِ ابْتَلاَكَ اللهُ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَا نَصِيحَتُكَ الَّتِي ذَكَرْتَ آنِفًا قَالَ فَتَشَهَّدْتُ ثُمَّ قُلْتُ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتَ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ ﷺ وَآمَنْتَ بِهِ وَهَاجَرْتَ الْهِجْرَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ وَصَحِبْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَرَأَيْتَ هَدْيَهُ وَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِي شَأْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ فَحَقٌّ عَلَيْكَ أَنْ تُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدَّ فَقَالَ لِي يَا ابْنَ أَخِي آدْرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قُلْتُ لاَ وَلَكِنْ قَدْ خَلَصَ إِلَيَّ مِنْ عِلْمِهِ مَا خَلَصَ إِلَى الْعَذْرَاءِ فِي سِتْرِهَا قَالَ فَتَشَهَّدَ عُثْمَانُ فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتُ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ ﷺ وَآمَنْتُ بِمَا بُعِثَ بِهِ مُحَمَّدٌ ﷺ وَهَاجَرْتُ الْهِجْرَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ كَمَا قُلْتَ وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللهِ وَبَايَعْتُهُ وَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ

koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: povjerovao sam u ono s čime je poslan Muhamed, sallallahu alejhi ve sellem, dvaput sam se – kao što si rekao – iseljavao (iz Mekke) i družio se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Dao sam mu prisegu i, Allaha mi, nisam pogriješio prema njemu niti sam ga prevario dok ga god Allah nije uzeo Sebi. Zatim je Allah Ebu-Bekra učinio halifom. Allaha mi, nisam pogriješio ni prema njemu niti sam ga prevario. Potom je Omer postao halifa. Allaha mi, ni prema njemu nisam pogriješio niti sam ga prevario. Poslije toga sam ja postao halifa. Pa zar ja nemam kod vas isto ono što su i oni imali kod mene?"
"Svakako!", rekoh.
"Čemu onda sva ta priča koju čujem od vas?", reče on i dodade: "Što se tiče onoga što si rekao o Velidu b. Ukbi, postupit ćemo po pravdi, ako Bog da!" Pozvao je Aliju i naredio mu da ga izbičuje. Udario mu je četrdeset udaraca."
Junus i sin moga brata Zuhrija prenose od Zuhrija (da je Osman rekao): "Zar ja nemam prava kod vas, isto kao što su i oni imali kod mene?"
Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "*Belaun min rabbikum* (Iskušenje od Gospodara vašeg) – to je ono čime bivate iskušavani u teškim prilikama."
Na drugom mjestu riječ *el-belau* znači iskušenje i prečišćavanje, a izvedeno je od *belevtuhu* i *mehhastuhu*. Ovo zadnje znači: "Izvukao sam iz njega šta ima." Glagol *jebluu* znači isto što i *jahtebiru,* a dio ajeta: *mubtelikum* isto što i *muhtebirukum*. Riječi: *belaun 'azim*, znače blagodati i to je izvedeno od *eblejtuhu*, dok je prvo od *ibtelejtuhu.*

وَلاَ غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ اسْتَخْلَفَ اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفْتُ أَفَلَيْسَ لِي عَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي كَانَ لَهُمْ عَلَيَّ قَالَ بَلَى قَالَ فَمَا هَذِهِ الأَحَادِيثُ الَّتِي تَبْلُغُنِي عَنْكُمْ فَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ شَأْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ فَسَنَأْخُذُ فِيهِ إِنْ شَاءَ اللهُ بِالْحَقِّ قَالَ فَجَلَدَ الْوَلِيدَ أَرْبَعِينَ جَلْدَةً وَأَمَرَ عَلِيًّا أَنْ يَجْلِدَهُ وَكَانَ هُوَ يَجْلِدُهُ وَقَالَ يُونُسُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَفَلَيْسَ لِي عَلَيْكُمْ مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي كَانَ لَهُمْ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ (بَلاَءٌ مِنْ رَبِّكُمْ) مَا ابْتُلِيتُمْ بِهِ مِنْ شِدَّةٍ وَفِي مَوْضِعٍ (الْبَلاَءُ) الابْتِلاَءُ وَالتَّمْحِيصُ مَنْ بَلَوْتُهُ وَمَحَّصْتُهُ أَيِ اسْتَخْرَجْتُ مَا عِنْدَهُ يَبْلُو يَخْتَبِرُ (مُبْتَلِيكُمْ) مُخْتَبِرُكُمْ وَأَمَّا قَوْلُهُ بَلاَءٌ عَظِيمٌ النِّعَمُ وَهِيَ مِنْ أَبْلَيْتُهُ وَتِلْكَ مِنِ ابْتَلَيْتُهُ .

3873. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, kojem je pričao njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da su Umm-Habiba i Umm-Selema pričale o crkvi što su je vidjele u Abesiniji, a u njoj su bile slike. Spomenule su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Oni su, ako bi među njima bio neki dobri čovjek pa umro, na njegovu mezaru pravili bogomolju i u njoj slikali te slike. To su kod Allaha, na Sudnjem danu, najgori ljudi."

٣٨٧٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتَا كَنِيسَةً رَأَيْنَهَا بِالْحَبَشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ فَذَكَرَتَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أُولَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِيكَ الصُّوَرَ أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ الله يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

3874. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Ishak b. Seid Se'idi, prenoseći od svoga oca, a on od Umm-Halid bint Halid da je kazivala:
"Došla sam iz Abesinije sasvim mala, kao djevojčica, pa mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao ogrtač na kojem su bili neki znakovi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gladio je rukom po tome, govoreći: '*Senah, senah*!'"
Humejdi veli: "To znači: 'Lijepo, lijepo!'"

٣٨٧٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ السَّعِيدِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدٍ قَالَتْ قَدِمْتُ مِنْ أَرْضِ الْحَبَشَةِ وَأَنَا جُوَيْرِيَةٌ فَكَسَانِي رَسُولُ الله ﷺ خَمِيصَةً لَهَا أَعْلَامٌ فَجَعَلَ رَسُولُ الله ﷺ يَمْسَحُ الأَعْلَامَ بِيَدِهِ وَيَقُولُ سَنَاهْ سَنَاهْ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ يَعْنِي حَسَنٌ حَسَنٌ .

3875. PRIČAO NAM JE Jahja b. Hammad, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Nazivali bismo selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok bi klanjao, a on bi nam uzvraćao. Tako kada smo se vratili od Negusa, nazvali smo mu selam, ali nam on nije odgovorio. 'Allahov Poslaniče', rekli smo, 'nazivali smo ti selam, pa si nam uzvraćao!'
'U namazu je čovjek zauzet', reče on."
Upitao sam Ibrahima: "Kako ti radiš?"
"Odgovorim u sebi", rekao je.

٣٨٧٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِالله رَضِي الله عَنْه قَالَ كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي فَيَرُدُّ عَلَيْنَا فَلَمَّا رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِ النَّجَاشِيِّ سَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ الله إِنَّا كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَتَرُدُّ عَلَيْنَا قَالَ إِنَّ فِي الصَّلَاةِ شُغْلًا فَقُلْتُ لِإِبْرَاهِيمَ كَيْفَ تَصْنَعُ أَنْتَ قَالَ أَرُدُّ فِي نَفْسِي .

3876. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Abdullah, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Čuli smo da se pojavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,[1] dok smo bili u Jemenu, pa smo se ukrcali na lađu[2], ali nas je ona izbacila u Abesiniju kod Negusa.[3] Tu smo se susreli s Dža'ferom b. Ebu-Talibom i bili s njim sve do svoga povratka, kada smo se susreli s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme osvojenja Hajbera. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vama se, putnici lađom, računaju dvije hidžre!'"

٣٨٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَلَغَنَا مَخْرَجُ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ فَرَكِبْنَا سَفِينَةً فَأَلْقَتْنَا سَفِينَتُنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ بِالْحَبَشَةِ فَوَافَقْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَأَقَمْنَا مَعَهُ حَتَّى قَدِمْنَا فَوَافَقْنَا النَّبِيَّ ﷺ حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَكُمْ أَنْتُمْ يَا أَهْلَ السَّفِينَةِ هِجْرَتَانِ .

O NEGUSOVOJ SMRTI

باب مَوْتُ النَّجَاشِيِّ

3877. PRIČAO NAM JE Ebur-Rebi', a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ata'a, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je kada je umro Negus, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Danas je umro dobar čovjek; stanite i klanjajte dženazu svome bratu Ashami[4]."

٣٨٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ مَاتَ النَّجَاشِيُّ مَاتَ الْيَوْمَ رَجُلٌ صَالِحٌ فَقُومُوا فَصَلُّوا عَلَى أَخِيكُمْ أَصْحَمَةَ .

3878. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', ovom Seid, a ovom Katade, prenoseći od Ataa, a ovaj od Džabira b. Abdullaha Ensarija, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Ashami Negusu, "pa smo se" – kaže on – "i mi poredali iza njega, a ja sam bio u drugom ili trećem saffu."

٣٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ عَطَاءً حَدَّثَهُمْ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ صَلَّى عَلَى أَصْحَمَةَ النَّجَاشِيِّ فَصَفَّنَا وَرَاءَهُ فَكُنْتُ فِي الصَّفِّ الثَّانِي أَوِ الثَّالِثِ .

1 Tj. čuli su za Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo.

2 Bili su krenuli iz Jemena u Mekku.

3 Oluja ih je, protiv njihove volje, odnijela u Abesiniju.

4 Postoji izrazito neslaganje u vezi s ovom riječi, odnosno o tome ima li ona na početku elif ili ne, tj. da li je Ashama ili Sahma ili Suhma, ili s nekim drugim vokalima. Ovaj se hadis u Buharijevoj zbirci ponavlja na nekoliko mjesta. U ranijem prijevodu, u poglavlju O dženazi pod naslovom "Izgovaranje četiri tekbira tokom dženaze" prevodioci nisu razumjeli ovu riječ i nisu shvatili da je ona sama predmet razlaza zbog različitih verzija ovog hadisa, pa su je preveli kao atribut uz Negusovo ime, a onda odmah iza toga i kao atribut uz jednog od prenosilaca, umjesto da navedu da taj prenosilac tu riječ prenosi u toj verziji, te da se ona ne odnosi na njegovo ime. (Vidi hadis broj 1320, knjiga 2., str. 894.) U rječniku arapskog jezika *Lisanul-areb* (2/413) stoji: "*Ashama* je ime čovjeka."

3879. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Jezid b. Harun prenoseći od Selima b. Hajjana, kojem je pričao Seid b. Mina prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Ashami Negusu i izgovorio četiri tekbira. U predanju ga, s lancem prenosilaca, slijedi i Abdus-Samed.[5]

٣٨٧٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ سَلِيمِ بْنِ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى عَلَى أَصْحَمَةَ النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا تَابَعَهُ عَبْدُالصَّمَدِ .

3880. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, kojem su pričali Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman i Ibnul-Musejjeb, da ih je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, obavijestio da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestio o smrti Negusa, vladara Abesinije, istog dana kada je umro rekavši: "Tražite oprosta za svoga brata!"

٣٨٨٠. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَعَى لَهُمُ النَّجَاشِيَّ صَاحِبَ الْحَبَشَةِ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ وَقَالَ اسْتَغْفِرُوا لأَخِيكُمْ .

3881. PRENOSI Salih od Ibn-Šihaba da mu je pričao Seid b. Musejjeb, da ih je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, obavijestio da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poredao u safove na musali i klanjao mu dženazu izgovarajući četiri tekbira.

٣٨٨١. وَعَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَفَّ بِهِمْ فِي الْمُصَلَّى فَصَلَّى عَلَيْهِ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا .

5 Abdus-Samed slijedi Jezida b. Haruna u njegovoj verziji predanja ovog hadisa.

O MEĐUSOBNOM ZAKLINJANJU IDOLOPOKLONIKA PROTIV VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM[1]

بَاب تَقَاسُمُ الْمُشْرِكِينَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

3882. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je kanio (krenuti) na Hunejn, rekao: 'Sutra smo, ako Bog da, na obronku plemena Kinana, gdje su se oni međusobno zakleli na nevjerovanje."

٣٨٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَرَادَ حُنَيْنًا مَنْزِلُنَا غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ .

PRIPOVIJEST O EBU-TALIBU

بَاب قِصَّةِ أَبِي طَالِبٍ

3883. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kojem je pričao Abdul-Melik, njemu Abdullah b. Haris, a njemu Abbas b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, da je rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Nisi mogao pomoći svome amidži, a on te je čuvao i ljutio se zbog tebe?!", pa je on odgovorio: "On je u plićaku vatre, a da nije mene,[2] bio bi u njenim najdonjim slojevima."[3]

٣٨٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا أَغْنَيْتَ عَنْ عَمِّكَ فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيَغْضَبُ لَكَ قَالَ هُوَ فِي ضَحْضَاحٍ مِنْ نَارٍ وَلَوْلاَ أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرَكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ .

1 Ovaj strašni bojkot i blokada muslimana počela je prvog muharrema sedme godine nakon poslanstva. Ibn-Ishak i drugi bilježe: "Kada su idolopoklonici vidjeli da muslimani imaju podršku u Abesiniji i da je Omer, radijallahu anhu, primio islam, i da se islam svakodnevno širi na arapska plemena, dogovorili su se da ubiju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je doprlo do ušiju Ebu-Talibu, koji je sakupio Hašimove i Matlebove potomke, one iz plemena koji su bili rodbinski najbliži Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su ga prihvatili i zaštitili od onih koji su ga namjeravali ubiti. To su prihvatili svi članovi tog ogranka plemena, čak i oni koji nisu prihvatili islam, solidarišući se tako sa svojim bliskim rodom. Pleme Kurejš na to je proklamiralo bojkot, opredjelivši se za potpunu blokadu muslimana, da s njima neće održavati nikakve međusobne odnose, trgovinu, ženibu i udaju, sve dok im ne predaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pismeni proglas izvjesili su na samoj Ka'bi. Hašimovi i Matlebovi potomci, svi do jednog, prišli su Ebu-Talibu, a samo je Ebu-Leheb otišao Kurejševićima. Tako je potrajalo dvije-tri godine. Kurejševići su mučili one koji bi kriomice pomagali muslimane iz svojih porodica, sve dok se od tog bojkota nije odstupilo. Tada su potrgali proglas i stavili ga van snage." Ibn-Hišam navodi da je crv rastočio sve što je bilo na proglasu izvješenom na Ka'bi osim Allahovog imena, dok Ibn-Ishak i drugi tvrde suprotno tome, tj. da je crv pojeo samo Allahovo ime, ne dopuštajući da ono bude na takvom mjestu, zajedno s nasilnicima i grijehom otvorenog rodoskvrnuća.Vakidi navodi da su muslimani izišli iz te blokade desete godine poslanstva, odnosno tri godine prije Hidžre. Neposredno nakon tog izlaska iz blokade i bojkota umro je Ebu-Talib, a onda i Hatidža. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgubio zaštitu, pa su ga pripadnici Kurejša počeli progoniti, zlostavljati i mučiti, a to nisu mogli dok je bio živ Ebu-Talib.

2 To jest, "moga zauzimanja za njega". (prim. rec.)

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 6208 i 6572.

3884. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ibnul-Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je Ebu-Talibu, dok je bio na samrtnoj postelji ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem[4] – a uz njega se u to vrijeme nalazio Ebu-Džehl – i rekao mu: "Amidža, reci: 'Nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha!' – ja ću se s time zauzimati za tebe kod Allaha!" Tada Ebu-Leheb i Abdullah b. Ebu-Umejja rekoše: "Ebu-Talibe, zar ćeš napustiti vjeru Abdul-Muttalibovu?" I nisu mu prestali govoriti sve dok im nije rekao posljednje riječi koje je uspio izgovoriti: "… u vjeri Abdul-Muttalibovoj." Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tražit ću oprost za tebe sve dok mi se ne zabrani!" Tada je objavljen ajet: "Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti",[5] te ajet: "Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš…"[6]

٣٨٨٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَا طَالِبٍ لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ دَخَلَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدَهُ أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ أَيْ عَمِّ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ تَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَالاَ يُكَلِّمَانِهِ حَتَّى قَالَ آخِرَ شَيْءٍ كَلَّمَهُمْ بِهِ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْهُ فَنَزَلَتْ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) وَنَزَلَتْ (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ) .

3885. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullah b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je spomenut njegov amidža, da je rekao: "Možda će mu koristiti moje zauzimanje na Sudnjem danu, pa da bude bačen u plićak vatre koja će mu dopirati do članaka, ali će mu od nje ključati mozak."[7]

٣٨٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ وَذُكِرَ عِنْدَهُ عَمُّهُ فَقَالَ لَعَلَّهُ تَنْفَعُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُجْعَلُ فِي ضَحْضَاحٍ مِنَ النَّارِ يَبْلُغُ كَعْبَيْهِ يَغْلِي مِنْهُ دِمَاغُهُ .

4 Iz hadisa se razumije da je dopušteno obilaziti rođake koji nisu vjernici, da se pokajanje prima čak i u smrtnoj bolesti te da prihvatanje islama znači spas od onosvjetske kazne, jer islam briše sve što je prije toga bilo.

5 Et-Tevbe, 113.

6 El-Kasas, 56.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 6564.
Razumije se da su kazne za nevjernike različite po jačini i strahoti, a da će Ebu-Talibu koristiti zagovorništvo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa će imati najblažu kaznu. Muslim od Ibn-Abbasa bilježi hadis u kome se kaže: "Najblažu će kaznu u Džehennemu imati Ebu-Talib. On će imati dvije papuče od vatre od kojih će mu ključati mozak." Ahmed, također, od Ebu-Hurejre bilježi hadis sličan ovome, samo što on ne spominje Ebu-Taliba. Rafidije i šiije navode hadise koji upućuju na to da je Ebu-Talib primio islam. Nijedan od tih hadisa, međutim, nije vjerodostojan.

PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn Ebi Hazim i Deraverdi prenoseći od Jezida ovaj hadis rekavši: *"tagli minhu ummu dimagihi"*, (umjesto: *"jagli minhu dimaguhu", a oboje znači* da će mu ključati mozak).

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بِهَذَا وَقَالَ تَغْلِي مِنْهُ أُمُّ دِمَاغِهِ .

KAZIVANJE O NOĆNOM PUTOVANJU (ISRA')[1]

باب حديث الإسراء

I riječima Uzvišenog Allaha: "Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo[2] Svoga roba[3] iz Hrama časnog u Hram daleki."[4]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى) .

3886. PRIČAO NAM JE Jahja b.Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, da mu je pričao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, kako je čuo Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nakon što su Kurejšije odbile da mi povjeruju[5], klanjao sam u Hidžru. Tada mi je Allah pokazao

٣٨٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلاَ اللهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ .

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je četvericu amidža; dvojica su od njih primila islam, a dvojica nisu. Oni čija su imena bila neislamska nisu primili islam, i to Ebu-Talib, čije je ime bilo Abdu-Menaf (Rob Menafov) i Ebu-Leheb, čije je ime bilo Abdul-Uzza (Rob Uzzaov).

1 Islamski učenjaci - klasici - razilaze se u stavu o Noćnom putovanju (*Isra'*) i Uzdignuću (*Miradžu*), a uzrok tome su različita predanja. Većina islamske uleme, dakle najveća skupina poznavalaca hadisa, pravnika i racionalista, smatra da se radi o istoj noći te da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to doživio tjelesno, na javi, što potvrđuju i vjerodostojna predanja. Neki, pak, smatraju da je to ponovljeno: jednom u snu, kao uvod, i drugi put na javi, kao što se to desilo i s objavljivanjem. Drugi, opet, smatraju da je Noćno putovanje bilo na javi, a Uzdignuće (Miradž) u snu. Dakle, naslaganja se vežu za pitanje Uzdignuća, a ne pitanje Noćnog putovanja. Zato, kada su mušrici obaviješteni o Noćnom putovanju, oni su ga porekli, ali ne i Uzdignuće. Da je Noćno putovanje bilo u snu, ne bi ga poricali, jer to može sanjati svaki čovjek.

2 Značenje je ovog glagola (*esra bihi*) u arapskom "putovati noću".

3 Misli se na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

4 El-Isra, 1.

5 Dakle, pripadnici Kurejša ugonili su ga u laž, ne vjerujući mu da je bio na Noćnom putovanju. Ali – kako se navodi: "... kada su došli Ebu-Bekru i prenijeli mu vijest o tome, on je, bez dvoumljenja, rekao: 'Svjedočim da on istinu govori!' – 'Zar mu potvrdućeš odlazak u Šam i povratak u Mekku za samo jednu noć?!', upitali su ga. – 'I više od toga', odgovori on, 'potvrđujem mu da je donio vijesti s nebesa!'" Iz tog je razloga Ebu-Bekr prozvan Es-Siddik (Iskreni, Istinoljubivi).

Bejtul-makdis[6], i ja sam ih, dok sam gledao u njega, počeo obavještavati o njegovim znakovima."[7]

O UZDIGNUĆU (MIRADŽU)[8]

بَاب الْمِعْرَاجِ

3887. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, a ovom Katade, prenoseći od Enes b. Malika, a on od Malik b. Sa'sa'a, radijallahu anhu, da im je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o Noćnom putovanju kazivao: "Dok sam ja ležao u Hatimu" – a može biti da je rekao u Hidžru – "dođe mi posjetilac[9] pa me raspori."[10] Prenosilac veli: "Čuo sam ga kad je rekao: '... pa raspoluti...', odavde dovde." Upitao sam Džaruda, koji se nalazio pored mene: "Šta misli time?", pa mi je on odgovorio: "Od udubine ključnih kostiju do dlaka stidnog dijela tijela", a čuo sam i kad je rekao: "Od vrha grudne kosti pa do dlaka stidnog dijela tijela."
"Izvadio mi je srce, a onda je donesena tacna od zlata[11] puna imana[12], pa mi je srce izaprano[13], napunjeno imanom i vraćeno (na svoje mjesto).

٣٨٨٧. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ ابْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ حَدَّثَهُمْ عَنْ لَيْلَةِ أُسْرِيَ بِهِ بَيْنَمَا أَنَا فِي الْحَطِيمِ وَرُبَّمَا قَالَ فِي الْحِجْرِ مُضْطَجِعًا إِذْ أَتَانِي آتٍ فَقَدَّ قَالَ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فَشَقَّ مَا بَيْنَ هَذِهِ إِلَى هَذِهِ فَقُلْتُ لِلْجَارُودِ وَهُوَ إِلَى جَنْبِي مَا يَعْنِي بِهِ قَالَ مِنْ ثُغْرَةِ نَحْرِهِ إِلَى شِعْرَتِهِ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ مِنْ قَصِّهِ إِلَى شِعْرَتِهِ فَاسْتَخْرَجَ قَلْبِي ثُمَّ أُتِيتُ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مَمْلُوءَةٍ إِيمَانًا فَغُسِلَ قَلْبِي

6 Muslim od Umm-Seleme bilježi predanje u kome se navodi da su ga (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) počeli ispitivati o pojedinostima Bejtul-makdisa. On veli: "... pa su me počeli pitati o pojedinostima na koje ja nisam bio obratio pažnju, tako da sam zapao u bezizlaznu situaciju kao nikada do tada. Tada mi je Allah podigao Bejtul-makdis da gledam u njega, tako da me više nisu upitali ni za jednu pojedinost, a da im je nisam pojasnio. Pitali su me: "Koliko ima vrata?", a ja ih nisam bio izbrojio. Gledao sam u Bejtul-makdis i počeo brojiti od vrata do vrata…" Tako je bilo i sa zapažanjima s puta koji u normalnim uvjetima traje mjesec dana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na isti ih je način obavijestio o karavani na putu, o nastradaloj devi, o broju deva i goničima kamila, "pa je", kaže se, "bilo onako kako ih je i obavijestio".

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 4710.

8 Nevevi tvrdi da se to desilo godinu dana prije Hidžre.

9 Bio je to Džibril.

10 Neki niječu da se to desilo u vrijeme Noćnog putovanja i smatraju da je to bilo pred početak objavljivanja Kur'ana. Istina je, međutim, da se to, po vjerodostojnim predanjima, desilo u oba slučaja.

11 Spominjanje zlatne testije u hadisu pojavljuje se kao problem, budući da je muslimanima zabranjena upotreba zlatnog posuđa, pa bi to trebalo važiti i u ovom slučaju. Neka ulema smatra da se spomenuti događaj odigrao prije zabrane upotrebe zlatnog posuđa, ili da se događaj iz spomenute noći odnosi na gajb (neznano), pa su samim tim i propisi u vezi s tim dio gajba (nepoznatog), odnosno vrijede za budući svijet.

12 Dopušteno je personificiranje apstraktnog, kao što se kaže da će na Sudnjem danu smrt biti dovedena i predstavljena u liku ovna i sl.

13 U Muslimovu se predanju kaže: "... pa mi je izvađeno srce i oprano vodom s vrela Zemzem…", što govori o posebnoj vrijednosti ove vode.

Potom mi je data jahalica manja od mazge, a veća od magareta, bijela."
Džarud ga je upitao: "To je Burak, Ebu-Hamza?"
"Da", odgovorio je Enes.
"Pružala je korak dokle god joj pogled seže. Na njoj sam nošen[1], a sa mnom je išao i Džibril.[2] Kada je došao do dunjalučkih nebesa[3], zatražio je da se otvore.[4]
'Ko je to?', bi rečeno.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitan je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?'[5], upitan je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao![6] Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Adem.[7]

ثُمَّ حُشِيَ ثُمَّ أُعِيدَ ثُمَّ أُتِيتُ بِدَابَّةٍ دُونَ الْبَغْلِ وَفَوْقَ الْحِمَارِ أَبْيَضَ فَقَالَ لَهُ الْجَارُودُ هُوَ الْبُرَاقُ يَا أَبَا حَمْزَةَ قَالَ أَنَسٌ نَعَمْ يَضَعُ خَطْوَهُ عِنْدَ أَقْصَى طَرْفِهِ فَحُمِلْتُ عَلَيْهِ فَانْطَلَقَ بِي جِبْرِيلُ حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَاسْتَفْتَحَ فَقِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفَتَحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا فِيهَا آدَمُ فَقَالَ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ السَّلاَمَ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالاِبْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ

1 Radi se o Buraku, koji je bio posebno namijenjen za poslanike, alejhimus-selam, koji su ga jahali. O tome postoje predanja koja zbog svoje mnogobrojnosti podupiru jedno drugo, npr.: "... pa su ga poslanici jahali prije mene, a mnogo je vremena proteklo kako ga niko nije jahao..."; "... a Burak je jahalica na kojoj je Ibrahim posjećivao Ismaila..."; "Ibrahim je išao na hadždž na Buraku."

2 Džibril je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pratio u putu kao vodič, predvodnik, pokazivač puta.

3 U različitim verzijama predanja navodi se da je prije toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do Bejtul-makdisa, gdje je klanjao kao imam ljudima i poznatim poslanicima koji su učestvovali u namazu. Bejheki od Ebu-Seida bilježi predanje u kome se kaže: "Dok nisam došao do Bejtul-makdisa i svezao svoju jahalicu za halku za koju su poslanici vezivali... Potom sam s Džibrilom ušao u Bejtul-makdis, gdje smo i ja i on klanjali po dva rekata..." U drugom se predanju dodaje: "... pa sam ušao u džamiju i prepoznao poslanike koji su bili u namazu: na stajanju, na rukuu, na sedždi... Zatim je proučen ikamet, pa sam im klanjao kao imam..."
Ijad smatra kako postoji mogućnost da je on klanjao sa svim poslanicima u Bejtul-makdisu, a zatim su se na nebesa popeli oni poslanici koje je on poslije vidio na putu kroz nebeske svodove. Moguće je, međutim, da je to bilo poslije njegova povratka s Miradža, kada su se spustili zajedno s njim.
Ahmed i Tirmizi bilježe predanje u kome se navodi: "Pričaju da ga je vezivao. Zar se bojao da će pobjeći? A Allah, Onaj koji poznaje pojavni i tajni svijet, njemu ga je potčinio..."

4 U predanjima se govori o vratima nebeskim "koja se zovu *Babul-hafeza*, a čuvar im je melek s imenom Isma'il, koji pod svojim zapovjedništvom ima dvanaest hiljada meleka".

5 Misli se na Uzdignuće (Mi'radž), a ne na početak objavljivanja. Postoji mišljenje, koje je spomenuto, da su oni to pitali čudeći se tolikoj milosti koju mu je Allah time ukazao, i radujući se njegovom dolasku.

6 Ibn-Munir, na temelju ovoga, zaključuje da je dopušteno na selam odgovoriti sa *merhaba*. On, međutim, zaboravlja da je selam došao tek kada su oni ušli na vrata. Tako je *merhaben bihi* od meleka bilo za dobrodošlicu, prije selama i ulaska.

7 U drugom se predanju navodi: "... kad ono Adem, kome dolaze duše od njegovog vjerničkog potomstva. 'Ovo je dobra duša, dobra osoba, stavite je u *Illijjun*!', reče on. Potom mu dođu duše grešnika iz njegovog poroda, pa on kaže: 'Ovo je loša duša, loša osoba, stavite je u *Sidždžin!*'"
Susret Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s drugim poslanicima, alejhimus-selam, otvara neka problematična pitanja. Poznato je, npr., da su oni tjelesno u svojim mezarima na zemlji, pa kako onda objasniti njihovo prisustvo na nebesima? Učenjaci objašnjavaju da su se njihove duše preoblikovale u oblik

ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الثَّانِيَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفَتَحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِذَا يَحْيَى وَعِيسَى وَهُمَا ابْنَا الْخَالَةِ قَالَ هَذَا يَحْيَى وَعِيسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِمَا فَسَلَّمْتُ فَرَدَّا ثُمَّ قَالاَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِذَا يُوسُفُ قَالَ هَذَا يُوسُفُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الرَّابِعَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ أَوَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِلَى إِدْرِيسَ قَالَ هَذَا إِدْرِيسُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الْخَامِسَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا

'Ovo ti je otac Adem', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Poselamio sam ga, a on mi je odgovorio i dodao: 'Dobro došao, sine dobroga i dobri Vjerovjesniče!'
Poveo me je (Džibril) naviše (i vodio) sve dok ne dođosmo do drugih nebesa. Zatražio je da se i ona otvore.
'Ko je to?', bi rečeno.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', pitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', pitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Jahja i Isa, dvojica tečića.
'Ovo su Jahja i Isa', reče (Džibril), 'pa ih poselami!' Nazvao sam im selam, a oni su uzvratili i rekli: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Popeo se zatim sa mnom do trećih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitano je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', pitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', upitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Jusuf.
'Ovo je Jusuf', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Popeo se zatim sa mnom do četvrtih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitano je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.

tijela, ili su došla i tijela poslanika, alejhimus-selam, koji su se sreli s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, da bi ga dočekali na njegovom Mi'radžu.

‘A zar mu je već objavljeno?’, upitano je (opet).
‘Da!’, odgovorio je. Tada je rečeno: ‘Dobro došao! Dobar li je gost došao!’ Onda je otvoreno.
Kada sam ušao kod Idrisa reče (Džibril): ‘Ovo je Idris, pa ga poselami!’ Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: ‘Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!’
Popeo se zatim sa mnom do petih nebesa i zatražio da se otvore.
‘Ko je to?’, upitano je.
‘Džibril!’, reče on.
‘A ko je s tobom?’, upitano je (dalje).
‘Muhammed!’, odgovori on.
‘A zar mu je već objavljeno?’, upitali su (opet).
‘Da!’, odgovorio je. Tada je rečeno: ‘Dobro došao! Dobar li je gost došao!’ Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Harun.
‘Ovo je Harun’, reče (Džibril), ‘pa ga poselami!’ Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: ‘Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!’
Popeo se zatim sa mnom do šestih nebesa i zatražio da se otvore.
‘Ko je to?’, upitano je.
‘Džibril!’, reče on.
‘A ko je s tobom?’, upitano je (dalje).
‘Muhammed!’, odgovori on.
‘A zar mu je već objavljeno?’, upitano je (opet).
‘Da!’, odgovorio je. Tada je rečeno: ‘Dobro došao! Dobar li je gost došao!’ Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Musa.
‘Ovo je Musa’, reče (Džibril), ‘pa ga poselami!’ Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: ‘Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!’
A kada sam (ga) prošao, on zaplaka.
‘Zašto plačeš?’, upitan je.
‘Plačem’, reče on, ‘zato što će ummet mladića koji je poslan poslije mene ući u Džennet u većem broju negoli moj ummet.’[1]

بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا هَارُونُ قَالَ هَذَا هَارُونُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ السَّادِسَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا مُوسَى قَالَ هَذَا مُوسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ فَلَمَّا تَجَاوَزْتُ بَكَى قِيلَ لَهُ مَا يُبْكِيكَ قَالَ أَبْكِي لأَنَّ غُلاَمًا بُعِثَ بَعْدِي يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِهِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَدْخُلُهَا مِنْ أُمَّتِي ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ هَذَا أَبُوكَ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ قَالَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ السَّلاَمَ قَالَ مَرْحَبًا بِالابْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ رُفِعَتْ إِلَيَّ سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى فَإِذَا نَبْقُهَا مِثْلُ قِلاَلِ هَجَرَ وَإِذَا وَرَقُهَا مِثْلُ آذَانِ الْفِيَلَةِ قَالَ هَذِهِ سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى وَإِذَا أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهْرَانِ بَاطِنَانِ وَنَهْرَانِ ظَاهِرَانِ فَقُلْتُ مَا هَذَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ

1 Bilježi se predanje u kome se kaže da je Musa mislio kako “niko neće biti uzdignut na stupanj iznad njega”.

أَمَّا الْبَاطِنَانِ فَنَهْرَانِ فِي الْجَنَّةِ وَأَمَّا الظَّاهِرَانِ فَالنِّيلُ وَالْفُرَاتُ ثُمَّ رُفِعَ لِيَ الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ ثُمَّ أُتِيتُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ وَإِنَاءٍ مِنْ عَسَلٍ فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ فَقَالَ هِيَ الْفِطْرَةُ الَّتِي أَنْتَ عَلَيْهَا وَأُمَّتُكَ ثُمَّ فُرِضَتْ عَلَيَّ الصَّلَوَاتُ خَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَمَرَرْتُ عَلَى مُوسَى فَقَالَ بِمَا أُمِرْتَ قَالَ أُمِرْتُ بِخَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لاَ تَسْتَطِيعُ خَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ وَإِنِّي وَاللهِ قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ

Popeo se zatim sa mnom do sedmih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitan je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitan je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', upitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Ibrahim.[2]
'Ovo je tvoj otac', reče (Džibril), 'pa ga poselami!'
Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Onda mi je podignuta Sidretul-munteha[3]: lotosovi

U drugom se predanju navodi: "Israilci su tvrdili da niko nije odabraniji kod Allaha od mene, pa ipak ovaj je odabraniji...", pa čak i: "Da je samo to, bilo bi to lahko podnošljivo, ali je na njegovom stupnju i njegov ummet; to je najvredniji ummet kod Allaha."
Musaov, alejhis-selam, plač nije bio uzrokovan zavišću, jer je on odabrani Allahov Poslanik, već je on plakao zbog svoga ummeta i njegovih prijestupa, zbog kojih se ne mogu porediti s Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ummetom. A iz samog hadisa koji ovdje tumačimo vidi se Musaova, alejhis-selam, ljubav prema našem ummetu kada savjetuje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu namaza. Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musa mi je bio najteži u dolasku, a najbolji u povratku."

2 Kažu da se značenje i mudrost Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, susreta samo s ovim, u hadisu spomenutim poslanicima, alejhimus-selam, sastoje u najavi da će i on u svom narodu imati slične probleme kao što su ih oni imali. Tako je Adem, alejhis-selam, doživio izgon iz Dženneta, a to je aluzija na Hidžru, koju će doživjeti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Adem se, nadalje, povratio u Džennet, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Mekku. Jahja i Isa, alejimas-selam, doživjeli su od židova velike neprilike, isto kao što ih je doživio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Jusuf, alejhis-selam, doživio je od svoje braće slično onome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio od svoje plemenske braće, ali su, na koncu, oni pobijedili, o čemu svjedoče i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi nakon osvojenja Mekke: "Danas nema prijekora za vas!" Idris, alejhis-selam, imao je visok stupanj kod Allaha, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također. Haruna su zavoljeli njegovi sunarodnici nakon što su ga mučili i zlostavljali, isto kao i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Musa je doživio toliko zla od svoga naroda da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musa je mučen i više od ovoga, ali se strpio…"
Ibn-Ebu-Džemra veli: "Mudrost što je zatekao Adema na prvim, dunjalučkim nebesima jest u tome što je Adem prvi poslanik i prvi otac čovječanstva, pa je on prvi i glavni temelj; zato je on bio prvi. Isa, alejhis-selam, bio je na drugim nebesima jer je on vremenski najbliži Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga slijedi Jusuf, jer će ummet Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, ući u Džennet u njegovom liku. Idris je na četvrtim nebesima, jer je za njega u Kur'anu rečeno: "Izdigli smo ga na visok stupanj...", a četvrto je mjesto od ukupno sedam – sredina. Harun je na sljedećim nebesima kako bi bio blizu svome bratu Musau, alejhis-selam Musa je, pak, na mjestu iznad njega zato što je razgovarao s Allahom. Na koncu dolazi Ibrahim kao posljednji praotac, koji će biti taj koji će ispratiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u novi svijet. Osim toga, on je "pravi prijatelj Allahov" (*halilullah*), što zahtijeva visok stupanj. Naposljetku Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prelazi i taj stupanj, jer je on "onaj kojeg Allah voli" (*habibullah*), tako da je njegov stupanj iznad Ibrahimovog.

3 Ovo je mjesto prozvano *Sidretul-munteha* jer mogućnost percepcije meleka završava tu, i niko od Allahovih stvorenja nije prešao to mjesto osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

su joj plodovi kao krčazi Hedžera, a listovi kao slonove uši.
'Ovo je Sidretul-munteha!', reče (Džibril). Tu se nalaze četiri rijeke[1]: dvije nevidljive[2] i dvije vidljive.
'Džibrile', upitao sam, 'šta je ovo dvoje?'
'Dvije su skrivene rijeke džennetske', odgovori on, 'a dvije su vidljive Nil i Eufrat.'
Podignut mi je zatim Bejtul-ma'mur[3] i donesena posuda s vinom, posuda s mlijekom i posuda s medovinom. Ja sam uzeo mlijeko.
'To je tvoja fitret (priroda i čista vjera) u kojoj si ti i tvoj tvoj ummet!', reče on. Tada mi je naređen namaz[4] – pedeset namaza svaki dan.
Vratio sam se i prošao pored Musaa.
'Šta ti je naređeno?', upitao me je.
'Pedeset namaza svaki dan', odgovorio sam.
'Tvoj ummet', reče on, 'doista neće moći klanjati pedeset namaza dnevno. I ja sam, Allaha mi, iskusio ljude prije tebe i silno se trudio oko Israelaca. Vrati se zato svome Gospodaru pa Ga zamoli da olakša tvome ummetu.'
Vratio sam se, i On mi je oduzeo deset namaza. Potom sam se povratio do Musaa, ali mi je on opet rekao isto. Vratio sam se ponovo, i On mi je oduzeo još deset namaza. Zatim sam se povratio do Musaa, ali mi je on ponovio isto. Vratio sam se iznova, i On mi je oduzeo još deset namaza.

بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَأُمِرْتُ بِعَشْرِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَأُمِرْتُ بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ بِمَ أُمِرْتَ قُلْتُ أُمِرْتُ بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لاَ تَسْتَطِيعُ خَمْسَ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ وَإِنِّي قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ قَالَ سَأَلْتُ رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ وَلَكِنِّي أَرْضَى وَأُسَلِّمُ قَالَ فَلَمَّا جَاوَزْتُ نَادَى مُنَادٍ أَمْضَيْتُ فَرِيضَتِي وَخَفَّفْتُ عَنْ عِبَادِي .

1 U Muslimovom se predanju kaže: "Četiri su rijeke iz Dženneta: Nil, Eufrat, Sejhan i Džejhan."

2 Prenosi se od Mukatila da je rekao: "Dvije su nevidljive Selsebil i Kevser."

3 Taberi bilježi da je Katada kazivao: "Kazivali su nam da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bejtul-ma'mur je mesdžid na nebesima, nasuprot Ka'bi; da se spusti poklopio bi Ka'bu. Svaki dan u njega uđe sedamdeset meleka, a kada iziđu, više se ne vraćaju." On slično bilježi od Alije: "To je hram na nebesima, nasuprot Hramu (Ka'bi). Njegov hurmet na nebesima isti je kao hurmet Ka'be na zemlji."

4 Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme Noćnog putovanja i Uzdignuća (Mi'radža) vidio meleke u raznim vidovima ibadeta: neki su bili na kijamu i nisu sjedali, drugi su bili na rukuu i nisu se spuštali na sedždu, treći su bili na sedždi i nisu sjedali, pa je Allah sjedinio sve te vrste ibadeta u jednom rekatu i propisao namaz islamskome ummetu, s određenom potrebnom smirenošću između tih sastavnih dijelova. Namaz je, kako vidimo iz ovog hadisa, propisan bez posrednika, izravno Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz stanovita smanjenja na njegovo traženje, za što se založio i Musa, alejhis-selam.
U predanju što ga od Enesa bilježi Muslim kaže se: "Muhammede, pet je namaza obaveza svakog dana i noći, a svaki namaz ima deseterostruku vrijednost."

Potom sam se povratio do Musaa, ali mi je on još jednom rekao isto. Vratio sam se, i onda mi je naređeno deset namaza svaki dan. Nakon toga sam se povratio do Musaa, ali mi je on opet rekao isto. Vratio sam se još jednom, i onda mi je naređeno pet namaza svaki dan.

Vratio sam se potom do Musaa, pa me je on upitao: 'Šta ti je naređeno?'

'Naređeno mi je pet namaza svaki dan', odgovorio sam.

'Tvoj ummet', reče on, 'doista neće moći klanjati pet namaza dnevno. I ja sam, Allaha mi, iskusio ljude prije tebe i silno se trudio oko Israelaca. Vrati se zato svome Gospodaru pa Ga zamoli da olakša tvome ummetu.'

'Molio sam', rekoh, 'svoga Gospodara sve dok se nisam postidio; sad sam zadovoljan i pokoravam se!' A kada sam prošao, telal je povikao:

'Okončao sam propisivanje Svoga farza i olakšao Svojim robovima!'"[5]

5 Iz hadisa se može zaključiti:
- da nebesa imaju istinska vrata, s čuvarima koji su zaduženi za njih;
- potrebno je zatražiti dopuštenje kada se želi ući;
- onaj koji traži ulazak predstavlja se imenom;
- onaj koji dolazi naziva selam onome kome dolazi, pa makar bio i stariji ili ugledniji;
- dopušteno je lijepo dočekati pridošlicu i pohvaliti ga, čak i u lice, ako ne postoji bojazan da će ga to dovesti u iskušenje;
- lijepo je putovati noću, jer se i Noćno putovanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, desilo noću, kao i brojni drugi Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ibadeti i putovanja;
- iskustvo je iznad samog znanja, što se vidi iz Musaovog primjera. Njegov narod, iako je bio fizički jači i spremniji od Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta, nije podnio dva dnevna namaza. To je Musa iskusio s njima, te je zato, poučen iskustvom, savjetovao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da traži olakšicu za svoj ummet. Logično bi bilo da mu to savjetuje Ibrahim, alejhis-selam, koji je bio na roditeljskom stupnju u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, njegovo prijateljstvo s Allahom podrazumijeva zadovoljstvo i pokornost svim zapovijedima, dok je Musa, alejhis-selam, taj koji je govorio s Allahom, pa se stoga odlučio na savjet traženja olakšanja;
- u obzir treba uzimati i običaje;
- Džennet i Džehennem su stvoreni, kao što se navodi u pojedinim verzijama ovog hadisa;
- dopušteno je, čak lijepo, tražiti olakšicu od Allaha i zauzimati se kod Njega, kao što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to činio mnogo puta tražeći smanjenje broja namaza obaveznih za njegov ummet, dok se konačno nije postidio i prestao nakon deseterostrukog smanjenja;
- stid ima svoju posebnu vrijednost;
- treba dati savjet onome kome je on potreban makar to on i ne tražio.

3888. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma – tumačeći Allahove riječi: "A san koji smo ti dali da usniješ nije ništa drugo do iskušenje za ljude…"[1] – rekao: "To je realno viđenje očima[2]; Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to vidio prilikom Noćnog putovanja do Bejtul-makdisa. A za riječi: 'prokleto drvo u Kur'anu', rekao je: "To je drvo zekkum."[3]

٣٨٨٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنٍ أُرِيَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ) قَالَ هِيَ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

O IZASLANSTVU ENSARIJA VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U MEKKI I PRISEZI NA AKABI[4]

بَاب وُفُودِ الْأَنْصَارِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِمَكَّةَ وَبَيْعَةِ الْعَقَبَةِ

3889. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b b. Malik, da je Abdullah b. Ka'b, koji je bio Ka'bov vodič kada je on oslijepio, kazivao: "Slušao sam Ka'ba b. Malika kako kazuje

٣٨٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ حِينَ عَمِيَ

1 El-Isra, 60.

2 Noćno putovanje bilo je na javi, jer da je bilo u snu, idolopoklonici ga ne bi nijekali. Pošto je ono, dakle, bilo na javi, a Uzdignuće (Mi'radž) desilo se iste noći, i ono je bilo na javi.

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4716 i 6613.

4 Nakon Ebu-Talibove smrti i neuspjeha koji je doživio u Taifu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokušava pronaći saveznike koji će ga štititi od progona i zlostavljanja kojima su ga izložili njegovi suplemenici. Međutim, odgovor svih njih bio je da "čovjeka najbolje poznaje njegovo pleme". On je u vrijeme hadždža nastojao da se sretne s prvacima iz raznih plemena i upita ih za mogućnost predstavljanja svoje misije u njihovom narodu. Najzad, jedan je čovjek iz plemena Hemedan odgovorio na njegov poziv, a onda, bojeći se da njegovo pleme neće odgovoriti, zatražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih prvo obavijesti, a tek potom dođe s njima za vrijeme hodočašća sljedeće godine. I zaista, ensarije su došle u mjesecu redžebu. Njegove pozive i misiju prihvatila su dva plemena: Evs i Hazredž. Ona su bila u stalnom neprijateljstvu sa židovima i vjerovala su da će se pojaviti poslanik s kojim će se zajedno boriti protiv njih. I kada im se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, javio prilikom njihovog hodočašća, oni su mu povjerovali, a zatim se vratili kućama i stali pozivati ostale suplemenike, tako da je iduće godine došlo izaslanstvo od dvanaest ljudi da se susretne s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se od Ubade da je kazivao: "Bio sam prisutan kod prvog sastanka na Akabi. Bilo nas je dvanaest koji smo se zavjetovali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem…" Ibn-Ishak navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ovom dvanaestericom poslao Mus'ab b. Umejra, koji ih je trebao poučiti vjeri i učenju Kur'ana. Islam se preko njega i Es'ada b. Zurare vrlo brzo raširio u Medini, tako da su ga primile mnoge ensarije. Već iduće godine drugom sastanku na Akabi, prisustvovala su sedamdeset tri muškarca i dvije žene.

(o tome šta se sve događalo) nakon što se nije odazvao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Tebuku..."
Ibn-Bukejr u svojoj predaji kazuje: "Prisustvovao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, događaju u noći Akabe – ne bih ga mijenjao ni za doživljaj Bedra, iako je on kod ljudi poznatiji od Akabe – kada smo se uzajamno obavezali na islam."

قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ بِطُولِهِ قَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ فِي حَدِيثِهِ وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ حِينَ تَوَاثَقْنَا عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ وَإِنْ كَانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النَّاسِ مِنْهَا .

3890. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši da je Amr kazivao:
"Čuo sam Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je rekao: 'Akabi su sa mnom prisustvovala dvojica mojih daidža."
Ebu-Abdullah veli da je Ibn-Ujejna rekao: "Jedan od njih dvojice bio je Bera' b. Ma'rur."[5]

٣٨٩٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ كَانَ عَمْرٌو يَقُولُ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ شَهِدَ بِي خَالَايَ الْعَقَبَةَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَحَدُهُمَا الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ .

3891. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž, da je Ata' rekao kako je Džabir kazivao: "Ja, moj otac i moj daidža prisustvovali smo Akabi."

٣٨٩١. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ أَنَا وَأَبِي وَخَالِي مِنْ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ .

3892. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njega obavijestio Ja'kub b. Ibrahim, a njemu pričao sin njegovog brata Ibn-Šihaba, prenoseći od svoga amidže, kojeg je obavijestio Ebu-Idris Aizullah b. Abdullah, a njega Ubada b. Samit – a on je jedan od onih koji su s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili na Bedru, a bio je s njegovim drugovima i u noći Akabe – kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je oko njega bila skupina njegovih drugova, rekao:
"Dođite i dajte mi prisegu da nećete Allahu druga pripisivati, da nećete krasti i nemoralni biti,

٣٨٩٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ مِنَ الَّذِينَ شَهِدُوا بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمِنْ أَصْحَابِهِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ تَعَالَوْا بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ

[5] Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3891. U *El-Mustedreku* se od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi da je kazivao kako je "Bera' b. Ma'rur bio prvi koji je dao prisegu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u noći Akabe". Prenosi se da je on bio i prvi ensarija koji je primio islam. Umro je mjesec dana prije dolaska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Drugi koji se spominje u hadisu je njegov brat, ali se njegovo vlastito ime ne navodi. Oni nisu bili rođene daidže prenosiocu, ali u Arapa za majčinu rodbinu kaže da su daidže.

da nećete vlastitu djecu ubijati, da nećete klevetati i lagati i da mi nećete u dobročinstvu nepokorni biti. Ko to ispuni – nagrada mu je kod Allaha osigurana, a ko nešto od toga učini i na dunjaluku za to bude kažnjen – to mu je otkup. A ko od toga nešto učini, pa mu Allah to na vidjelo ne iznese – njegov je slučaj kod Allaha: ako htjedne, kaznit će ga, a ako htjedne, oprostit će mu!"
"I ja sam mu", veli on, "dao prisegu na to."

وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ لَهُ كَفَّارَةٌ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللهُ فَأَمْرُهُ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ وَإِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ قَالَ فَبَايَعْتُهُ عَلَى ذَلِكَ .

3893. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Jezid b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, on od Sunabihija, a ovaj od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bio sam jedan od vođa koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prisegnuli smo da nećemo Allahu druga pripisivati, da nećemo krasti i blud činiti, da nećemo bespravno ubijati osobe koje je Allah zabranio i da se otimačinom nećemo baviti. Ako to što nam je zabranjeno budemo činili, Džennet nam se neće dosuditi,[1] a ako nešto od toga ne ispunimo, presuda je za to kod Allaha."

٣٨٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ إِنِّي مِنَ النُّقَبَاءِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ نَسْرِقَ وَلاَ نَزْنِيَ وَلاَ نَقْتُلَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ وَلاَ نَنْتَهِبَ وَلاَ نَعْصِيَ بِالْجَنَّةِ إِنْ فَعَلْنَا ذَلِكَ فَإِنْ غَشِينَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا كَانَ قَضَاءُ ذَلِكَ إِلَى اللهِ .

1 Konstrukcija: *Ve la na'sije bil-dženneti* može značiti i: Nećemo činiti spomenute grijehe u zamjenu za Džennet. (prim. rec.)

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŽENIDBI AIŠOM, O NJEZINU DOLASKU U MEDINU[2] I SPOLNOM ODNOSU S NJOM[3]

بَاب تَزْوِيجِ النَّبِيِّ ﷺ عَائِشَةَ وَقُدُومِهَا الْمَدِينَةَ وَبِنَائِهِ بِهَا

3894. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu Magra', njemu Ali b. Mushir, a prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio mnome (sklopio bračni ugovor) kada sam imala šest godina. Došli smo u Medinu i odsjeli kod potomaka Harisa b. Hazredža. Dobila sam groznicu od koje mi je opala kosa, ali je zatim opet porasla i postala bujna. Bila sam u ljuljački sa svojim drugaricama, kada je došla moja majka Umm-Ruman i podviknula zovući me. Došla sam do nje ne znajući šta hoće od mene. Uzela me je za ruku i odvela. Zaustavila me je tek na vratima neke kuće, dok sam ja uzbuđeno disala. Onda sam se malo smirila, a ona je uzela malo vode i obrisala mi lice i glavu. Zatim me je uvela u kuću u kojoj su bile ensarijke.
'Hairli i berićetno! Neka bude svako dobro!', rekle su. Ona me je predala njima, pa su me one smirile. A ujutro me nije iznenadilo (i uplašilo) ništa drugo do Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Predale su me njemu. Imala sam tada devet godina."[4]

٣٨٩٤. حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَنَزَلْنَا فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ خَزْرَجٍ فَوُعِكْتُ فَتَمَرَّقَ شَعَرِي فَوَفَى جُمَيْمَةً فَأَتَتْنِي أُمِّي أُمُّ رُومَانَ وَإِنِّي لَفِي أُرْجُوحَةٍ وَمَعِي صَوَاحِبُ لِي فَصَرَخَتْ بِي فَأَتَيْتُهَا لاَ أَدْرِي مَا تُرِيدُ بِي فَأَخَذَتْ بِيَدِي حَتَّى أَوْقَفَتْنِي عَلَى بَابِ الدَّارِ وَإِنِّي لأُنْهِجُ حَتَّى سَكَنَ بَعْضُ نَفَسِي ثُمَّ أَخَذَتْ شَيْئًا مِنْ مَاءٍ فَمَسَحَتْ بِهِ وَجْهِي وَرَأْسِي ثُمَّ أَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَإِذَا نِسْوَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فِي الْبَيْتِ فَقُلْنَ عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَةِ وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ فَأَسْلَمَتْنِي إِلَيْهِنَّ فَأَصْلَحْنَ مِنْ شَأْنِي فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ ضُحًى فَأَسْلَمَتْنِي إِلَيْهِ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ .

2 U Medinu je došla s majkom i sestrom Esmom jer joj se otac Ebu-Bekr, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, već bio preselio u Medinu.

3 Imala je tada devet godina. Iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je ostala kao osamnaestogodišnjakinja. Donja granica kada neko postaje spolno zreo nije uvijek ista. Po ovome što se spominje u ovim hadisima o Aiši, radijallahu anha, ona je bila takva kakva je bila. Vjerovatno je ona uvjetovana vremenom, prostorom i društvenim prilikama. Mi smo svjedoci da se danas granica spolne zrelosti kod nas spustila niže u odnosu na raniji period, a možda je razlog tome to što su djeci dostupne informacije koje atakuju na njihovu psihu i čula, a koje im ranije nisu bile dostupne.

4 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3896, 5133, 5134, 5156, 5158 i 5160.

3895. PRIČAO NAM JE Mu'alla, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišam b. Urve, on od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Pokazana si mi u snu dva puta... Vidio sam te u komadu svile… Neko reče: 'Ovo je tvoja žena, otkrij je!' – kad ono ti!
'Ako je ovo od Allaha, neka sam ostvari!', rekoh."[1]

٣٨٩٥. حَدَّثَنَا مُعَلًّى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ أَرَى أَنَّكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ وَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَاكْشِفْ عَنْهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

3896. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je kazivao:
"Hatidža je umrla tri godine prije Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja u Medinu. On je tako proveo dvije godine, ili blizu dvije godine, pa je onda sklopio brak s Aišom, koja je imala šest godina. Imao je spolni odnos s njom kada je imala devet godina."

٣٨٩٦. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ تُوُفِّيَتْ خَدِيجَةُ قَبْلَ مَخْرَجِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ بِثَلَاثِ سِنِينَ فَلَبِثَ سَنَتَيْنِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذَلِكَ وَنَكَحَ عَائِشَةَ وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ ثُمَّ بَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ .

O ISELJENJU (HIDŽRI) VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVIH DRUGOVA U MEDINU[2]

بَاب هِجْرَةِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ

Abdullah b. Zejd i Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da nije bilo Hidžre, bio bih ensarija."Ebu-Musa prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vidio sam u snu kako se iz Mekke iseljavam u zemlju datula. Pomislio sam da će to biti Jemama ili Hedžer[3], kad ono bijaše Medina, Jesrib."

وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ وَأَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْلَا الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أُهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرُ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 5078, 5125, 7011 i 7012.

2 Ibn-Abbas veli da je Hidžra dopuštena osamdesetim ajetom sure El-Isra: "I reci: 'Gospodaru moj, uvedi me istinskim ulaskom (u Medinu), i izvedi me istinskim izlaskom (iz Mekke), i daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći!"
Hakim navodi da se Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak iz Mekke, tj. iseljenje u Medinu (Hidžra), dogodio tri mjeseca nakon sastanka na Akabi. Prvi se iz Mekke u Medinu iselio Ebu-Selema, kojeg su idolopoklonici Kurejša mučili nakon njegova povratka iz Abesinije. Navodi se da je on bio poveo i svoju ženu Umm-Selemu, ali su mu je oteli i držali je još godinu dana u Mekki. Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi iseljavali su se shodno okolnostima u kojima su bili. Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iselio, ostali muslimani koji su to mogli, tj. nisu bili spriječeni, došli su za njim. Idolopoklonici su im to branili i ometali ih te zadržavali one koje su mogli. Zato je njihovo iseljenje, u većini slučajeva, bilo tajno, tako da u Mekki nije ostao niko od muslimana, osim onih koji su bili spriječeni i potlačeni.

3 Po Jakutovu mišljenju, Hedžer je mjesto u Jemenu. To je najtačnije mišljenje.

3897. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, rekavši kako je čuo Ebu-Vaila da je kazivao:
"Posjetili smo Habbaba, pa (nam) je on rekao: 'Iselili smo se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem,[4] u želji za licem Allahovim, pa je i nagrada za to kod Njega. A bilo nas je koji smo prošli dunjaluk ne naplativši ništa, kakav je bio Mus'ab b. Umejr, koji je ubijen na Uhudu. Iza njega je ostao ogrtač: ako bismo mu njime zamotali glavu, ostale bi otkrivene noge, a ako bismo mu zamotali noge, ostala bi otkrivena glava. Zato nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da mu zamotamo glavu, a na noge da mu stavimo listove mirisne žukve. A ima nas kojima su plodovi sazreli pa ih ubiremo.'"

٣٨٩٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ عُدْنَا خَبَّابًا فَقَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نُرِيدُ وَجْهَ اللهِ فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْخُذْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نَمِرَةً فَكُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلاَهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنْ إِذْخِرٍ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

3898. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad, tj. Ibn-Zejd, prenoseći od Jahjaa, on Muhammeda b. Ibrahima, a on od Alkame b. Vekkasa, da je čuo Omera, radijallahu anhu, kada je kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Djela se prosuđuju prema namjeri: onome ko se iseli radi dunjalučke koristi, kako bi je se dočepao, ili radi žene, kako bi se njome oženio – iseljenje mu se vrednuje po onome zašto se iselio; a onome ko se iseli radi Allaha i Njegova Poslanika – pa on se iselio u ime Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٣٨٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ .

4 Dakle, s njegovim odobrenjem, a ne u njegovu društvu, pošto se pouzdano zna da su s njim na putu bila samo dvojica njegovih drugova: Ebu-Bekr i Amir b. Fuhejra.

3899. PRIČAO MI JE Ishak b. Jezid Dimeški, njemu Jahja b. Hamza, a ovom Ebu-Amr Evza'i, prenoseći od Abde b. Ebu-Lubabe, a on od Mudžahid b. Džebra Mekkija, da je Abdullah b. Omer govorio: "Nema iseljenja poslije osvojenja."[1]

٣٨٩٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو الأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ مُجَاهِدِ بْنِ جَبْرٍ الْمَكِّيِّ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ لاَ هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ .

3900. VELI Jahja b. Hamza da mu je pričao i Evza'i, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebbaha da je kazivao:
"Posjetio sam Aišu s Ubejd b. Umejrom Lejsijem i upitao je za Iseljenje (Hidžru)[2], pa je ona odgovorila: 'Danas (više) nema iseljenja! Dešavalo se da vjernik sa svojom vjerom pobjegne Uzvišenom Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se iskušenja (koja neće moći podnijeti).[3] Danas je Allah Svoju vjeru obznanio, i danas čovjek svoga Gospodara obožava slobodno.[4] Ali, ima borba (džihad) i namjera (nijjet).'"

٣٩٠٠. قَالَ يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ وَحَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ زُرْتُ عَائِشَةَ مَعَ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ اللَّيْثِيِّ فَسَأَلْنَاهَا عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَتْ لاَ هِجْرَةَ الْيَوْمَ كَانَ الْمُؤْمِنُونَ يَفِرُّ أَحَدُهُمْ بِدِينِهِ إِلَى اللهِ تَعَالَى وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ مَخَافَةَ أَنْ يُفْتَنَ عَلَيْهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَقَدْ أَظْهَرَ اللهُ الإِسْلاَمَ وَالْيَوْمَ يَعْبُدُ رَبَّهُ حَيْثُ شَاءَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ .

3901. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Ibn-Numejr, a ovom Hišam, da ga je obavijestio njegov otac od Aiše, radijallahu anha, je Sa'd rekao: "Gospodaru moj, Ti znaš da mi ništa nije ni protiv koga draže ratovati u Tvoje ime, nego protiv onih koji su Tvog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, protjerali i u laž ugonili! Gospodaru, smatram da si Ti zaustavio rat između nas i njih!"
Eban b. Jezid veli da mu je pričao Hišam, prenoseći od svoga oca, da ga je obavijestila Aiša kazavši: "… od naroda Kurejša koji su Tvoga Poslanika u laž ugonili i protjerali ga!"

٣٩٠١. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ قَالَ هِشَامٌ فَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ سَعْدًا قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رَسُولَكَ ﷺ وَأَخْرَجُوهُ اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَظُنُّ أَنَّكَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ وَقَالَ أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا نَبِيَّكَ وَأَخْرَجُوهُ مِنْ قُرَيْشٍ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4309, 4310 i 4311.

2 Pitao ju je o iseljenju prije osvojenja Mekke (Hidžri), odnosno o onom koje je bilo obavezno, a potom stavljeno van snage.

3 Razlog propisivanja iseljenja (hidžre) jest bojazan od iskušenja koja se neće moći podnijeti. Sukladno tome, onome ko može obožavati Allaha na bilo kojem mjestu nije propisano iseljenje; nasuprot tome, onome kome je uskraćeno to pravo na nekom mjestu obaveza je da se iseli tamo gdje može obožavati Allaha.

4 Nakon što je osvojena Mekka, a islam primili članovi svih plemena, i nakon jačanja islamske zajednice, iseljenje više nije bilo obavezno.

3902. PRIČAO MI JE Metar b. Fadl, njemu Revh b. Ubada, ovom Hišam, a njemu Ikrime, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Objava u četrdesetoj godini. Ostao je u Mekki, i tu mu je objavljivana trinaest godina, a onda mu je naređeno iseljenje (u Medinu), gdje je ostao deset godina. Umro je u šezdeset i trećoj godini."

٣٩٠٢. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ بُعِثَ رَسُولُ الله ﷺ لأَرْبَعِينَ سَنَةً فَمَكُثَ بِمَكَّةَ ثَلاثَ عَشْرَةَ سَنَةً يُوحَى إِلَيْهِ ثُمَّ أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ فَهَاجَرَ عَشْرَ سِنِينَ وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاثٍ وَسِتِّينَ .

3903. PRIČAO MI JE Metar b. Fadl, njemu Revh b. Ubada, ovom Zekerijja b. Ishak, a njemu Amr b. Dinar, prenoseći od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je u Mekki trinaest godina, a umro je u šezdeset i trećoj godini."

٣٩٠٣. حَدَّثَنِي مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَكَثَ رَسُولُ الله ﷺ بِمَكَّةَ ثَلاثَ عَشْرَةَ وَتُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاثٍ وَسِتِّينَ .

3904. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Nadra, štićenika Omer b. Ubejdullaha, on od Ubejda, tj. Ibn-Hunejna, a ovaj od Ebu-Seid Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na minber i rekao:
"Allah je Svome robu dao na volju da bira između dunjalučkih ljepota ili onoga što je kod Allaha, pa je on odabrao ono što je kod Allaha."
"Tada je (priča Ebu-Seid) Ebu-Bekr zaplakao i rekao: 'Otkupili bismo te svojim očevima i svojim majkama!' Iznenadili smo se, a neki ljudi rekoše: 'Pogledajte ovog šejha: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori o robu kome Allah daje da bira između onoga što mu daje od dunjalučkih ljepota i onoga što je kod Njega, a on govori: 'Otkupili bismo te svojim očevima i svojim majkama!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je onaj kome je dato da bira, a Ebu-Bekr je to od svih nas najbolje znao.
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Najpovjerljiviji mi je Ebu-Bekr, i u prijateljstvu

٣٩٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِالله قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِالله عَنْ عُبَيْدٍ يَعْنِي ابْنَ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنَّ عَبْدًا خَيَّرَهُ اللهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا مَا شَاءَ وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا فَعَجِبْنَا لَهُ وَقَالَ النَّاسُ انْظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ يُخْبِرُ رَسُولُ الله ﷺ عَنْ عَبْدٍ خَيَّرَهُ اللهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ وَهُوَ يَقُولُ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا فَكَانَ رَسُولُ الله ﷺ هُوَ الْمُخَيَّرَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ أَعْلَمَنَا بِهِ وَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ إِنَّ مِنْ أَمَنِّ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلاً مِنْ أُمَّتِي

i u imetku. Da sam iz svoga ummeta uzimao prisnog prijatelja, uzeo bih Ebu-Bekra, ali najbolje je prisno islamsko prijateljstvo. Neka ne ostanu na džamiji nijedna vratašca osim Ebu-Bekrovih.'"

لاَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ إِلاَ خُلَّةُ الإِسْلاَمِ لاَ يَبْقَيَنَّ فِي
الْمَسْجِدِ خَوْخَةٌ إِلاَ خَوْخَةُ أَبِي بَكْرٍ .

3905. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu El-Lejs, prenoseći od Ukajla, da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

"Ne poznajem roditelje osim kao vjernike. Nikada nije prošao dan, a da nam ne bi došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro i navečer. Kada su muslimani počeli doživljavati teška iskušenja, Ebu-Bekr je krenuo prema Abesiniji. Bio je došao do mjesta Berkul-Gimad, gdje ga je susreo Ibn-Degina[1], prvak plemena Kara[2], i upitao ga: 'Kamo ćeš Ebu-Bekre?'

'Narod me moj protjerao'[3], odgovorio je Ebu-Bekr, 'hoću da putujem po zemlji[4] i obožavam svoga Gospodara!'

'Ebu-Bekre', reče mu Ibn-Degina, 'takvi se kao ti ne protjeruju, niti sami izlaze![5] Ti daješ onome koji nema, paziš i čuvaš rodbinske veze, pomažeš nemoćne, dočekuješ i primaš gosta, pomažeš u slučaju udaraca sudbine[6], zato sam ti ja zaštitnik! Vrati se i obožavaj svoga Gospodara u svome mjestu!' Tako se on vratio, a s njim je došao i Ibn-Degina, koji je navečer obišao prvake Kurejša i rekao im: 'Doista se onakvi kao što je Ebu-Bekr

٣٩٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ
عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ
أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ
لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ قَطُّ إِلاَ وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ
يَمُرَّ عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلاَ يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ الله ﷺ طَرَفَيِ
النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَلَمَّا ابْتُلِيَ الْمُسْلِمُونَ خَرَجَ
أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا نَحْوَ أَرْضِ الْحَبَشَةِ حَتَّى إِذَا بَلَغَ
بَرْكَ الْغِمَادِ لَقِيَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ وَهُوَ سَيِّدُ الْقَارَةِ فَقَالَ
أَيْنَ تُرِيدُ يَا أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَخْرَجَنِي قَوْمِي
فَأُرِيدُ أَنْ أَسِيحَ فِي الأَرْضِ وَأَعْبُدَ رَبِّي قَالَ ابْنُ
الدَّغِنَةِ فَإِنَّ مِثْلَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ لاَ يَخْرُجُ وَلاَ يُخْرَجُ
إِنَّكَ تَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ
وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَأَنَا لَكَ
جَارٌ ارْجِعْ وَاعْبُدْ رَبَّكَ بِبَلَدِكَ فَرَجَعَ وَارْتَحَلَ
مَعَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ فَطَافَ ابْنُ الدَّغِنَةِ عَشِيَّةً فِي
أَشْرَافِ قُرَيْشٍ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لاَ يَخْرُجُ مِثْلُهُ

1 Tako mu se zvala majka, pa je prozvan Sin Deginin.

2 To je pleme bilo u savezništvu s ogrankom plemena Kurejš. Bilo je poznato kao pleme strijelaca koji se uzimaju za primjer u toj vještini.

3 Tj. oni su uzrokovali njegovu selidbu.

4 Ebu-Bekr mu, kao nevjerniku, nije kazao krajnji cilj iseljenja, iako se zna da je bio pošao u Abesiniju. On mu je samo uopćeno spomenuo zemlju.

5 Neki učenjaci malikijskog mezheba iz ovoga izvlače zaključak da vrijedni, veliki i značajni ljudi koji su potrebni svojoj zemlji ne smiju ići van nje osim u nuždi.

6 Opis Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koji je dao Ibn-Degina istovjetan je opisu Hatidže, radijallahu anha, koja je na takav način opisala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To mnogo govori o vrijednosti Ebu-Bekra, radijallahu anhu.

ne protjeruju niti bježe od svoga naroda! Zar ćete protjerati čovjeka koji daje onome koji nema, pazi i čuva rodbinske veze, pomaže nemoćne, dočekuje i prima gosta, pomaže u slučaju udaraca sudbine?!' Prvaci Kurejša nisu osporili zaštitu Ibn-Degininu, ali su mu rekli: 'Zatraži od Ebu-Bekra da svoga Gospodara obožava u svojoj kući; neka klanja, uči šta hoće, samo neka nas ne uznemirava time, i neka to ne čini javno, jer se bojimo da nam ne zavede djecu i žene!'

Ibn-Degina prenio je to Ebu-Bekru, koji je, doista, izvjesno vrijeme[7] ibadetio u kući, ne klanjajući javno i ne učeći Kur'an izvan kuće. Onda mu je palo na um da napravi mesdžid u dvorištu ispred svoje kuće, gdje je klanjao i učio Kur'an. Žene idolopoklonika i njihova djeca u velikom su broju dolazili i, stvarajući gužvu[8], gledali ga s velikim čuđenjem. A Ebu-Bekr je bio čovjek koji je mnogo plakao. Kada bi učio Kur'an nije se mogao suzdržati a da ne zaplače.[9] To je uznemirilo idolopokloničke prvake, pa su poslali po Ibn-Deginu, koji im se odazvao. Tada su mu oni rekli: 'Mi smo, uzevši u obzir tvoju zaštitu, bili dopustili Ebu-Bekru da pod određenim uvjetima obožava svoga Gospodara u svojoj kući, ali je on to prekršio sagradivši mesdžid u dvorištu svoje kuće, gdje javno klanja i uči. Mi strahujemo da će on time zavesti naše žene i našu djecu, pa mu to zabrani. Ako se želi zadovoljiti obožavanjem unutar svoje kuće, neka to radi, a ako odbija i želi to razglasiti, onda od njega zatraži da ti povrati zaštitu koju si mu dao, jer mi ne želimo održavati ugovor s tobom budući da ne dopuštamo Ebu-Bekru javno ispoljavanje vjere.'

"Ibn-Degina je", kazuje dalje Aiša, "otišao Ebu-Bekru i rekao mu: 'Ti znaš šta sam ja tražio od

وَلاَ يُخْرَجُ أَتُخْرِجُونَ رَجُلاً يَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَيَصِلُ الرَّحِمَ وَيَحْمِلُ الْكَلَّ وَيَقْرِي الضَّيْفَ وَيُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَلَمْ تُكَذِّبْ قُرَيْشٌ بِجِوَارِ ابْنِ الدَّغِنَةِ وَقَالُوا لاِبْنِ الدَّغِنَةِ مُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيَعْبُدْ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَلْيُصَلِّ فِيهَا وَلْيَقْرَأْ مَا شَاءَ وَلاَ يُؤْذِينَا بِذَلِكَ وَلاَ يَسْتَعْلِنْ بِهِ فَإِنَّا نَخْشَى أَنْ يَفْتِنَ نِسَاءَنَا وَأَبْنَاءَنَا فَقَالَ ذَلِكَ ابْنُ الدَّغِنَةِ لأَبِي بَكْرٍ فَلَبِثَ أَبُو بَكْرٍ بِذَلِكَ يَعْبُدُ رَبَّهُ فِي دَارِهِ وَلاَ يَسْتَعْلِنُ بِصَلاَتِهِ وَلاَ يَقْرَأُ فِي غَيْرِ دَارِهِ ثُمَّ بَدَا لأَبِي بَكْرٍ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ وَكَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَنْقَذِفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ وَهُمْ يَعْجَبُونَ مِنْهُ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَجُلاً بَكَّاءً لاَ يَمْلِكُ عَيْنَيْهِ إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ وَأَفْزَعَ ذَلِكَ أَشْرَافَ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَأَرْسَلُوا إِلَى ابْنِ الدَّغِنَةِ فَقَدِمَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا إِنَّا كُنَّا أَجَرْنَا أَبَا بَكْرٍ بِجِوَارِكَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَقَدْ جَاوَزَ ذَلِكَ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ فَأَعْلَنَ بِالصَّلاَةِ وَالْقِرَاءَةِ فِيهِ وَإِنَّا قَدْ خَشِينَا أَنْ يَفْتِنَ نِسَاءَنَا وَأَبْنَاءَنَا فَانْهَهُ فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَعَلَ وَإِنْ أَبَى إِلاَّ أَنْ يُعْلِنَ بِذَلِكَ فَسَلْهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْكَ ذِمَّتَكَ فَإِنَّا قَدْ كَرِهْنَا أَنْ نُخْفِرَكَ وَلَسْنَا مُقِرِّينَ لأَبِي بَكْرٍ الاِسْتِعْلاَنَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَتَى ابْنُ الدَّغِنَةِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ

7 Nije poznato koliko je to vremensko razdoblje bilo.

8 Pravili su takvu gužvu da su padali jedni preko drugih u nastojanju da vide Ebu-Bekra u ovom, za njih, čudnom stanju.

9 Zato što je bio izuzetno osjećajan. (prim. rec.)

tebe; zato, ili se čvrsto drži toga ili mi povrati zaštitu koju sam ti obećao, jer ja ne želim da se čuje među Arapima kako sam ja prekršio s nekim sklopljeni ugovor.'

'Vraćam ti zaštitu', reče Ebu-Bekr, 'i zadovoljan sam Allahovom zaštitom!'[1]

U to vrijeme Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Mekki.

'Pokazano mi je mjesto vašeg iseljenja', rekao je muslimanima, 's palmama između dvaju kamenjara; to je zemlja crnog kamena.' Tada su neki otišli u Medinu, a i većina onih koji su otišli u Abesiniju vratila se u Medinu.[2]

I Ebu-Bekr se bio pripremio za iseljenje u Medinu, ali mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Polahko, učim dove da se i meni da dopuštenje!'

'Dao bih oca za tebe', reče Ebu-Bekr, 'da li zaista to želiš?'

'Da!', odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Tako se Ebu-Bekr sustegnuo od odlaska kako bi bio u pratnji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Hranio je dvije jahalice koje je imao lišćem s drveća akacije, a to je ono što je štapom bilo otreseno s drveta, četiri mjeseca."

Ibn-Šihab veli da mu je Urva kazivao kako je Aiša nastavila kazivati:

"I dok smo jednom prilikom sredinom dana sjedili u Ebu-Bekrovoj kući, neko reče Ebu-Bekru:

'Evo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, maskiranog!' Bilo je to danju, u vrijeme u koje nam nikad nije dolazio.[3] Ebu-Bekr tada reče: 'Otkupio bih ga i ocem i majkom, Allaha mi, sigurno je nešto vrlo važno čim je došao u ovo vrijeme!'

فَقَالَ قَدْ عَلِمْتَ الَّذِي عَاقَدْتُ لَكَ عَلَيْهِ فَإِمَّا أَنْ تَقْتَصِرَ عَلَى ذَلِكَ وَإِمَّا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيَّ ذِمَّتِي فَإِنِّي لاَ أُحِبُّ أَنْ تَسْمَعَ الْعَرَبُ أَنِّي أُخْفِرْتُ فِي رَجُلٍ عَقَدْتُ لَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَإِنِّي أَرُدُّ إِلَيْكَ جِوَارَكَ وَأَرْضَى بِجِوَارِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمُسْلِمِينَ إِنِّي أُرِيتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ ذَاتَ نَخْلٍ بَيْنَ لاَبَتَيْنِ وَهُمَا الْحَرَّتَانِ فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قِبَلَ الْمَدِينَةِ وَرَجَعَ عَامَّةُ مَنْ كَانَ هَاجَرَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ وَتَجَهَّزَ أَبُو بَكْرٍ قِبَلَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رِسْلِكَ فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَهَلْ تَرْجُو ذَلِكَ بِأَبِي أَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَحَبَسَ أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لِيَصْحَبَهُ وَعَلَفَ رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمُرِ وَهُوَ الْخَبَطُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَبَيْنَمَا نَحْنُ يَوْمًا جُلُوسٌ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ قَالَ قَائِلٌ لأَبِي بَكْرٍ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُتَقَنِّعًا فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فِدَاءٌ لَهُ أَبِي وَأُمِّي وَاللهِ مَا جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلاَّ أَمْرٌ قَالَتْ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاسْتَأْذَنَ فَأُذِنَ لَهُ فَدَخَلَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا هُمْ أَهْلُكَ بِأَبِي أَنْتَ

1 Iz spomenutog se zaključuje da je prilikom izbora dopušteno da se od dvije mogućnosti izabere ona teža.

2 Vratili su se prvo u Mekku, a potom se većina njih iselila u Medinu.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio je svakodnevno u Ebu-Bekrovu kuću, jutrom i večerom, ali je taj put došao u neuobičajeno vrijeme, vrijeme popodnevnog odmora (tzv. kajlule), što je značilo da je posjeta bila izuzetno važna.

يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصَّحَابَةُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَعَمْ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَخُذْ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ إِحْدَى رَاحِلَتَيَّ هَاتَيْنِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالثَّمَنِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجَهَّزْنَاهُمَا أَحَثَّ الْجِهَازِ وَصَنَعْنَا لَهُمَا سُفْرَةً فِي جِرَابٍ فَقَطَعَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قِطْعَةً مِنْ نِطَاقِهَا فَرَبَطَتْ بِهِ عَلَى فَمِ الْجِرَابِ فَبِذَلِكَ سُمِّيَتْ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ قَالَتْ ثُمَّ لَحِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ بِغَارٍ فِي جَبَلِ ثَوْرٍ فَكَمَنَا فِيهِ ثَلاَثَ لَيَالٍ يَبِيتُ عِنْدَهُمَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَهُوَ غُلاَمٌ شَابٌّ ثَقِفٌ لَقِنٌ فَيُدْلِجُ مِنْ عِنْدِهِمَا بِسَحَرٍ فَيُصْبِحُ مَعَ قُرَيْشٍ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ فَلاَ يَسْمَعُ أَمْرًا يُكْتَادَانِ بِهِ إِلاَّ وَعَاهُ حَتَّى يَأْتِيَهُمَا بِخَبَرِ ذَلِكَ حِينَ يَخْتَلِطُ الظَّلاَمُ وَيَرْعَى عَلَيْهِمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ مِنْحَةً مِنْ غَنَمٍ

“Došao je”, kazuje ona dalje, “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio da uđe, pa mu je dopušteno. Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao Ebu-Bekru: ‘Reci neka iziđu oni koji su u kući!’

‘Allahov Poslaniče – ocem bih te otkupio! – to je samo tvoja porodica!’[4], reče Ebu-Bekr.

‘Dopušteno mi je da se iselim!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

‘Allahov Poslaniče – ocem bih te otkupio! – hoćemo li skupa?’, upita Ebu-Bekr.

‘Da!’[5], odgovori on.

‘Allahov Poslaniče – ocem bih te otkupio! – uzmi jednu od ovih mojih dviju jahalica!’, reče Ebu-Bekr.

‘Hoću, ali ću ti platiti koliko ona vrijedi!’, odgovori on.

“Pripremio ih je”, nastavlja kazivati Aiša, “najbrže što se moglo. Spremili smo im hranu i stavili u ranac, a Esma, kćerka Ebu-Bekrova, otkinula je od svoga pojasa komad kojim je podvezala ranac, pa je prozvana Vlasnica dva pojasa.

Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s Ebu-Bekrom sastao u pećini na brdu Sevr[6], gdje su

4 Dakle, nije bilo nikoga ko bi ga izdao, a time se misli na Aišu i njenu majku.

5 Prenosi se da je Ebu-Bekr tada zaplakao. Aiša tako veli: “Ebu-Bekr je zaplakao. Nisam mislila da neko može plakati od radosti.”

6 Izišli su na stražnji izlaz Ebu-Bekrove kuće. Oslanjajući se na *tevatur* predanja, Hakim kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke izišao u ponedjeljak, a i u Medinu je ušao također u ponedjeljak. U predanjima se navodi da je “... na svome krevetu ostavio Aliju, dok su se prvaci Kurejša dogovarali ko će ga napasti. Tako su prenoćili, a onda su ujutro vidjeli da je na njegovom krevetu bio Alija. Upitali su ga za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on im je odgovorio da ne zna. Tako su shvatili da im je izmakao.”
Ibn-Ishak u svome predanju o tom događaju dodaje “da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zanoćio u kući, a onda izišao sa šakom prašine koju je posipao po njihovim glavama učeći suru Ja-Sin do riječi: ‘... pa oni ne vide!’“
Ahmed od Ibn-Abbasa bilježi *hasen* predanje u kome se kaže: “Prvaci Kurejša navečer su se u Mekki sastali radi dogovora. Neki su predložili da Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro uhvate i okuju, drugi su predložili da ga ubiju, a neki opet da se protjera. Uzvišeni Allah otkrio je to Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Alija zanoćio na njegovom krevetu, a on se zaputio u pećinu. Idolopoklonici su za to vrijeme čuvali Aliju, misleći da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čekali su do jutra da ustane pa da onda urade s njim ono što su se bili dogovorili. Ali kada se razdanilo, vidjeli su da je to bio Alija, pa su ga upitali: ‘Gdje ti je drug?’ – ‘Ne znam!’, odgovorio im je on. Tada su oni krenuli slijedeći njegov trag, koji je vodio na brdo, gdje se poslije gubio. Popeli su se do pećine, ali su na njenom otvoru vidjeli paučinu i rekli: ‘Da je ušao ovdje, ne bi bilo paučine!’ Tu je on proveo tri noći.”
Vakidi spominje dvojicu tragača koji su krenuli njegovim tragovima. Jedan je od njih bio Ibn-Alkama.

se krili tri noći.[1] S njima je noćivao i Abdullah, sin Ebu-Bekrov, vrlo oštrouman i razborit mladić, koji ih je napuštao rano ujutro i zapućivao se u Mekku, tako da je ujutro bivao s Kurejšijama, kao da je tamo i noćio. Slušao bi ono što su oni smišljali protiv njih dvojice i, shvativši to, vraćao se njima, kada padne tama, s vijestima.

Amir b. Fuhejra[2], štićenik Ebu-Bekrov, čuvao im je ovce. On bi im, kada se zanoća, dovodio ovcu muzaru, tako da bi zanoćili sa svježim mlijekom, pomuženim i prokuhanim (na vrelom kamenju), dok ne bi, u mraku pred zoru, podviknuo na stoku. Tako je Amir činio sve tri noći.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr unajmili su nekog čovjeka iz plemena Dil, potomka Abda b. Adija, kao upućivača i vodiča (*hirrit*; *hirrit* je vješti i iskusni vodič). On je bio krvni saveznik[3] s porodicom As b. Vaila Sehmija, koji je bio u vjeri idolopoklonika Kurejša, ali su mu se oni povjerili, dali mu jahalice i ugovorili da se nađu nakon tri noći, u sabah trećeg dana, u pećini na brdu Sevr. S njima dvojicom pošli su Amir b. Fuhejra i vodič koji ih je poveo prema obali."[4]

فَيُرِيحُهَا عَلَيْهِمَا حِينَ تَذْهَبُ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَيَبِيتَانِ فِي رِسْلٍ وَهُوَ لَبَنُ مِنْحَتِهِمَا وَرَضِيفِهِمَا حَتَّى يَنْعِقَ بِهَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ بِغَلَسٍ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ تِلْكَ اللَّيَالِي الثَّلَاثِ وَاسْتَأْجَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلاً مِنْ بَنِي الدِّيلِ وَهُوَ مِنْ بَنِي عَبْدِ بْنِ عَدِيٍّ هَادِيًا خِرِّيتًا وَالْخِرِّيتُ الْمَاهِرُ بِالْهِدَايَةِ قَدْ غَمَسَ حِلْفًا فِي آلِ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارِ قُرَيْشٍ فَأَمِنَاهُ فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاحِلَتَيْهِمَا وَوَاعَدَاهُ غَارَ ثَوْرٍ بَعْدَ ثَلَاثِ لَيَالٍ بِرَاحِلَتَيْهِمَا صُبْحَ ثَلَاثٍ وَانْطَلَقَ مَعَهُمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ وَالدَّلِيلُ فَأَخَذَ بِهِمْ طَرِيقَ السَّوَاحِلِ .

Kada je vidio paučinu na pećini, rekao je: 'Ovdje se trag gubi!' Drugoga on ne spominje poimence, ali se u drugim predanjima navodi da je to bio Suraka b. Džu'šum.

1 Bejheki bilježi sljedeće: "Ebu-Bekr je u noći kada je krenuo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema pećini jedno vrijeme išao ispred njega, a onda iza njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je zašto to čini, pa mu je on rekao: 'Kada se sjetim potjere, idem iza tebe, a kada se sjetim zasjede, onda idem ispred tebe!' – 'A da se što desi, da li bi volio da budeš ubijen umjesto mene?', upitao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Da, tako mi Onoga koji te je poslao s istinom!', odgovorio je Ebu-Bekr. A kada su došli do pećine, rekao mu je: 'Allahov Poslaniče, sačekaj dok ja ispitam i pretražim pećinu!' I učinio je to."

2 Ebu-Bekr ga je otkupio kao roba, pa je on kod njega primio islam, nakon čega ga je oslobodio.

3 Sintagma *galese hilfen* označava sklapanje saveza, a to su radili tako što bi svoje ruke umakali u krv ili pepeo kao potvrdu saveza. (Prim. rec.)

4 U predanju Musaa b. Ukbe stoji da ih je doveo do obale (mora) iza mjesta Asafan. (prim. rec.)

٣٩٠٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَالِكٍ الْمُدْلِجِيُّ وَهُوَ ابْنُ أَخِي سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ ابْنِ جُعْشُمٍ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ سُرَاقَةَ بْنَ جُعْشُمٍ يَقُولُ جَاءَنَا رُسُلُ كُفَّارِ قُرَيْشٍ يَجْعَلُونَ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ دِيَةَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مَنْ قَتَلَهُ أَوْ أَسَرَهُ فَبَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ قَوْمِي بَنِي مُدْلِجٍ أَقْبَلَ رَجُلٌ مِنْهُمْ حَتَّى قَامَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ جُلُوسٌ فَقَالَ يَا سُرَاقَةُ إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ آنِفًا أَسْوِدَةً بِالسَّاحِلِ أُرَاهَا مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ قَالَ سُرَاقَةُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُمْ هُمْ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِهِمْ وَلَكِنَّكَ رَأَيْتَ فُلَانًا وَفُلَانًا انْطَلَقُوا بِأَعْيُنِنَا ثُمَّ لَبِثْتُ فِي الْمَجْلِسِ سَاعَةً ثُمَّ قُمْتُ فَدَخَلْتُ فَأَمَرْتُ جَارِيَتِي أَنْ تَخْرُجَ بِفَرَسِي وَهِيَ مِنْ وَرَاءِ أَكَمَةٍ فَتَحْبِسَهَا عَلَيَّ وَأَخَذْتُ رُمْحِي فَخَرَجْتُ بِهِ مِنْ ظَهْرِ الْبَيْتِ فَحَطَطْتُ بِزُجِّهِ الْأَرْضَ وَخَفَضْتُ عَالِيَهُ حَتَّى أَتَيْتُ فَرَسِي فَرَكِبْتُهَا فَرَفَعْتُهَا تُقَرِّبُ بِي حَتَّى دَنَوْتُ مِنْهُمْ فَعَثَرَتْ بِي فَرَسِي فَخَرَرْتُ عَنْهَا فَقُمْتُ فَأَهْوَيْتُ يَدِي إِلَى كِنَانَتِي فَاسْتَخْرَجْتُ مِنْهَا الْأَزْلَامَ

3906. VELI Ibn-Šihab veli da ga je obavijestio i Abdur-Rahman b. Malik Mudlidži, sin njegovog brata Surake b. Malika b. Džu'šuma, a njega njegov otac kako je čuo Suraku b. Džu'šuma da je kazivao:

"Došli su nam glasnici Kurejša s proglasom o nagradi (krvarini)[5] za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i za Ebu-Bekra, onome ko ga (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) ubije ili zarobi ako budu ubijeni ili zarobljeni.

Bio sam na sijelu sa svojim suplemenicima iz Mudledža kad dođe jedan čovjek i stade kod nas, dok smo mi sjedili, govoreći: 'Suraka, vidio sam maločas uz obalu ljudske prilike![6] Mislim da je to Muhammed s pratnjom!' Znao sam da su to bili oni, pa sam mu rekao: 'Nisu to oni, nego si ti vidio tog i tog i tog i tog, koji su na naše oči otišli.'

Ostao sam poslije toga još neko vrijeme na tom sijelu, a onda sam ustao i ušao kod svoje robinje kojoj sam naredio da iziđe s mojim konjem koji je bio iza brda i da ga zadrži (spremnog). Uzeo sam koplje i izišao sa stražnje strane kuće, vukući donji, okovani dio po zemlji, a spustivši prednji dio, dok nisam došao do konja. Uzjahao sam ga i potjerao u galop.

Približio sam im se, ali mi se konj spotakao i zbacio me. Podigao sam se pružajući ruke tobolcu u kome su bile strijele i izvadio ih kako bih gatajući saznao hoću li im štetu nanijeti ili ne. Ispalo je nepovoljno.[7] Tada sam, ne slušajući što su mi strelice predskazale, uzjahao konja i potjerao

5 Taberani od Esme, radijallahu anhu, bilježi hadis u kome se kaže: "Nakon što su njih dvojicu izgubili, Kurejševići su krenuli u potjeru. Za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oglasili su nagradu (krvarinu) od stotinu deva. Pretresli su brda oko Mekke i na kraju došli do mjesta gdje se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio sklonio. Ebu-Bekr je tada rekao: 'Allahov Poslaniče, ovaj će nas čovjek vidjeti!' – a bio je nasuprot njima. 'Nikako', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'meleci nas zaklanjaju krilima!' Taj je čovjek počeo mokriti okrenut prema pećini, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da nas je vidio, ne bi to radio.'"

6 U Ibn-Ishakovu se predanju navodi: "Vidio sam tri jahača! Mislim da je to Muhammed i njegovi drugovi!"

7 U nekim predanjima spominje se da je Suraka rekao: "A želio sam ga uhvatiti i vratiti ga Kurejšu kako bih dobio stotinu deva kao nagradu."

ga u galop sve dok nisam čuo učenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On se nije okretao, ali se Ebu-Bekr okretao vrlo često. Odjednom prednje noge moga konja propadoše u zemlju do koljena[1], i ja padoh s njega.[2] Pozvao sam ga, i on se podigao, ali gotovo da nije mogao osloboditi noge. Kada se ispravio, iz tragova gdje su mu bile noge dizala se prašina kao dim prema nebu. Ponovo sam bacio strelice, i (opet) je ispalo loše. Tada sam ih pozvao zatraživši zaštitu[3], pa su stali. Uzjahao sam konja i prišao im. U sebi sam osjećao, kada sam bio spriječen (da im naudim), da će stvar Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izići na vidjelo, pa sam mu rekao: ‘Tvoj je narod oglasio visinu nagrade (krvarine) za tebe!’ Potom sam ih obavijestio o onome što namjeravaju učiniti s njima. Ponudio sam im hranu i opremu, ali njima nije trebalo ono što sam ja imao, niti su mi šta tražili. Samo mi je rekao: ‘Pokrivaj nas!’[4]

Zatražio sam od njega da mi napiše ugovor o miru i sigurnosti, pa je on naredio Amiru b. Fuhejri, koji je to napisao na komadiću kože. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio put.” Ibn-Šihab veli da ga je Urva b. Zubejr obavijestio kazavši: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, među trgovcima muslimanima koji su putovali u karavani iz Šama susreo Zubejra, pa je on njega i Ebu-Bekra odjenuo u bijelu odjeću.

فَاسْتَقْسَمْتُ بِهَا أَضُرُّهُمْ أَمْ لاَ فَخَرَجَ الَّذِي أَكْرَهُ فَرَكِبْتُ فَرَسِي وَعَصَيْتُ الأَزْلاَمَ تُقَرِّبُ بِي حَتَّى إِذَا سَمِعْتُ قِرَاءَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ لاَ يَلْتَفِتُ وَأَبُو بَكْرٍ يُكْثِرُ الاِلْتِفَاتَ سَاخَتْ يَدَا فَرَسِي فِي الأَرْضِ حَتَّى بَلَغَتَا الرُّكْبَتَيْنِ فَخَرَرْتُ عَنْهَا ثُمَّ زَجَرْتُهَا فَنَهَضَتْ فَلَمْ تَكَدْ تُخْرِجُ يَدَيْهَا فَلَمَّا اسْتَوَتْ قَائِمَةً إِذَا لأَثَرِ يَدَيْهَا عُثَانٌ سَاطِعٌ فِي السَّمَاءِ مِثْلُ الدُّخَانِ فَاسْتَقْسَمْتُ بِالأَزْلاَمِ فَخَرَجَ الَّذِي أَكْرَهُ فَنَادَيْتُهُمْ بِالأَمَانِ فَوَقَفُوا فَرَكِبْتُ فَرَسِي حَتَّى جِئْتُهُمْ وَوَقَعَ فِي نَفْسِي حِينَ لَقِيتُ مَا لَقِيتُ مِنَ الْحَبْسِ عَنْهُمْ أَنْ سَيَظْهَرُ أَمْرُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ قَوْمَكَ قَدْ جَعَلُوا فِيكَ الدِّيَةَ وَأَخْبَرْتُهُمْ أَخْبَارَ مَا يُرِيدُ النَّاسُ بِهِمْ وَعَرَضْتُ عَلَيْهِمُ الزَّادَ وَالْمَتَاعَ فَلَمْ يَرْزَآنِي وَلَمْ يَسْأَلاَنِي إِلاَّ أَنْ قَالَ أَخْفِ عَنَّا فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَكْتُبَ لِي كِتَابَ أَمْنٍ فَأَمَرَ عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ فَكَتَبَ فِي رُقْعَةٍ مِنْ أَدِيمٍ ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَقِيَ الزُّبَيْرَ فِي رَكْبٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا تِجَارًا قَافِلِينَ مِنَ الشَّأْمِ

1 U drugim predanjima navodi se da je konj upao u zemlju do stomaka.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je sljedeću dovu: ‘Gospodaru, spasi nas od njega onako kako Ti želiš!” Po drugom predanju on je učio: “Gospodaru, obori ga, neka padne!” – i konj ga je doista zbacio.

3 Suraka je primijetio da su oni zaštićeni od njega. Zato se obratio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga spasi dovom: “Zamoli Allaha da me izbavi iz ovog stanja, ja ću, tako mi Allaha, one iza sebe zavesti da vas ne slijede!”
U Ibn-Ishakovu se predanju navodi: “… i zvao sam ih: ‘Ja sam Suraka b. Malik; gledajte me, hoću da vam nešto kažem! Allaha mi, ne nosim vam nikakvo zlo, niti ćete zbog mene dopasti čega što bi vam štetu nanijelo!’”

4 Suraka bi, koga god sretne od potjere, odvraćao od daljeg traganja govoreći: “Vi znate kako ja vješto pratim tragove i kako poznajem put! Pretražio sam sve i ništa nisam našao!” Tako su se oni vraćali i odustajali od dalje potjere.

Muslimani u Medini čuli su za odlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke, pa su svakodnevno izlazili u Harru[5] iščekujući ga, dok ih vrelina podneva ne bi prisilila da se vrate. Jednog dana, kada su se nakon dugog iščekivanja vratili i ušli u zaklone svojih kuća, neki se židov popeo na jednu židovsku kulu da bi nešto pogledao. Ugledao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njegovom pratnjom kako se bjelasaju[6] razbijajući opsjenu. Nije mogao da ne zaviče iz sveg glasa: 'Arapi, evo vam vaše veličine (slave i sreće) koju iščekujete!' Muslimani su se dohvatili oružja i susreli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na platou Harre. On je okrenuo s njima udesno, dok nije dospio i odsjeo kod potomaka Amr b. Avfa. Bilo je to u ponedjeljak, mjeseca rebiul-evvela. Ebu-Bekr se okrenuo ljudima, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio šuteći. Pridošle ensarije – oni koji ranije nisu vidjeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – otpočele su s dobrodošlicom Ebu-Bekru. Uto je sunce došlo na Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je prišao Ebu-Bekr i zaklonio ga svojim ogrtačem. Tada su oni spoznali ko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je desetak i više noći kod potomaka Amr b. Avfa. Tu je osnovan mesdžid koji je utemeljen na bogobojaznosti[7] i u kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao. Nakon toga on je uzjahao svoju jahalicu[8],

فَكَسَا الزُّبَيْرُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ ثِيَابَ بَيَاضٍ وَسَمِعَ الْمُسْلِمُونَ بِالْمَدِينَةِ مَخْرَجَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ مَكَّةَ فَكَانُوا يَغْدُونَ كُلَّ غَدَاةٍ إِلَى الْحَرَّةِ فَيَنْتَظِرُونَهُ حَتَّى يَرُدَّهُمْ حَرُّ الظَّهِيرَةِ فَانْقَلَبُوا يَوْمًا بَعْدَ مَا أَطَالُوا انْتِظَارَهُمْ فَلَمَّا أَوَوْا إِلَى بُيُوتِهِمْ أَوْفَى رَجُلٌ مِنْ يَهُودَ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِهِمْ لأَمْرٍ يَنْظُرُ إِلَيْهِ فَبَصُرَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابِهِ مُبَيَّضِينَ يَزُولُ بِهِمُ السَّرَابُ فَلَمْ يَمْلِكِ الْيَهُودِيُّ أَنْ قَالَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ يَا مَعَاشِرَ الْعَرَبِ هَذَا جَدُّكُم الَّذِي تَنْتَظِرُونَ فَثَارَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى السِّلاحِ فَتَلَقَّوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ بِظَهْرِ الْحَرَّةِ فَعَدَلَ بِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ حَتَّى نَزَلَ بِهِمْ فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ وَذَلِكَ يَوْمَ الاثْنَيْنِ مِنْ شَهْرِ رَبِيعٍ الأَوَّلِ فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّاسِ وَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَامِتًا فَطَفِقَ مَنْ جَاءَ مِنَ الأَنْصَارِ مِمَّنْ لَمْ يَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُحَيِّي أَبَا بَكْرٍ حَتَّى أَصَابَتِ الشَّمْسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى ظَلَّلَ عَلَيْهِ بِرِدَائِهِ فَعَرَفَ النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَبِثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَنِي عَمْرِو ابْنِ عَوْفٍ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً وَأُسِّسَ الْمَسْجِدُ الَّذِي

5 Zemlja crnog kamenjara (prim. rec.)

6 Bili su u bijeloj odjeći koju im je dao Zubejr ili Talha.

7 U hadisu što se prenosi od Ibn-Abbasa kaže se: "Bio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) među potomcima Amra b. Avfa tri noći. Tu je osnovao mesdžid u kojem je klanjao, a onda su ga tu i sagradili. To je mesdžid koji je 'osnovan na bogobojaznosti (takvaluku)'." U predanjima se navodi "... da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, morao imati mjesto gdje će se skloniti u hlad od sunca i gdje će moći klanjati, pa je sakupio kamenje i napravio džamiju u Kubau. Bio je to prvi mesdžid koji je sagrađen." Svakako da je bilo džamija i prije ove, ali su one bile privatnog karaktera, o čemu svjedoči i Buharijevo predanje o Ebu-Bekru, koji je bio napravio džamiju u dvorištu svoje kuće.

8 Spominje se da su se ljudi počeli otimati za uzde njegove deve - da je povedu svojoj kući, pa je Poslanik,

a ljudi su krenuli s njim (i pratili ga) sve dok se ona nije spustila kod (mjesta) mesdžida Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini, gdje su muslimani tada klanjali. Bio je to *mirbed*[1] (mjesto za sušenje datula) dvojice jetima – Suhejla i Sehla koji su bili pod zaštitom (i skrbništvom) Sa'd b. Zurare.

Kada se deva spustila, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovo je mjesto odsjedanja, ako Bog da!' Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao dvojicu jetima da se s njima dogovori da mu prodaju *mirbed* kako bi ga pretvorio u mesdžid.

'Ne', rekoše oni, nego ćemo ga darovati tebi, Allahov Poslaniče!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odbio, ne htijući to primiti kao dar. Otkupio ga je od njih dvojice, a zatim tu sagradio mesdžid. Uzimao je i nosio zajedno s njima opeke za zidanje, govoreći: 'Ovaj tovar, a ne tovar Hajbera, bolji je, Gospodaru naš, i čistiji kod našeg Gospodara!' Također je govorio: 'Gospodaru, doista je prava nagrada nagrada ahireta, pa se smiluj ensarijama i muhadžirima!' Recitirao je poeziju nekog muslimana čije se ime ne spominje."

Ibn-Šihab veli: "Nije doprlo do nas u hadisima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, recitirao ijedan cijeli stih osim ovog."

أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى وَصَلَّى فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَسَارَ يَمْشِي مَعَهُ النَّاسُ حَتَّى بَرَكَتْ عِنْدَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ يُصَلِّي فِيهِ يَوْمَئِذٍ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَكَانَ مِرْبَدًا لِلتَّمْرِ لِسُهَيْلٍ وَسَهْلٍ غُلاَمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي حَجْرِ أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ بَرَكَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ هَذَا إِنْ شَاءَ اللهُ الْمَنْزِلُ ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ الْغُلاَمَيْنِ فَسَاوَمَهُمَا بِالْمِرْبَدِ لِيَتَّخِذَهُ مَسْجِدًا فَقَالاَ لاَ بَلْ نَهَبُهُ لَكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَأَبَى رَسُولُ اللهِ أَنْ يَقْبَلَهُ مِنْهُمَا هِبَةً حَتَّى ابْتَاعَهُ مِنْهُمَا ثُمَّ بَنَاهُ مَسْجِدًا وَطَفِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْقُلُ مَعَهُمُ اللَّبِنَ فِي بُنْيَانِهِ وَيَقُولُ وَهُوَ يَنْقُلُ اللَّبِنَ هَذَا الْحِمَالُ لاَ حِمَالَ خَيْبَرْ هَذَا أَبَرُّ رَبَّنَا وَأَطْهَرْ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّ الأَجْرَ أَجْرُ الآخِرَهْ فَارْحَمِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ فَتَمَثَّلَ بِشِعْرِ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يُسَمَّ لِي قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَلَمْ يَبْلُغْنَا فِي الأَحَادِيثِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَمَثَّلَ بِبَيْتِ شِعْرٍ تَامٍّ غَيْرَ هَذَا الْبَيْتِ .

sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pustite je, njoj je naređeno kuda će!" Kada se spustila kod minbera džamije u Medini, došao je Ebu-Ejjub i rekao: "Moja je kuća najbliža, dopusti mi da je odvedem i zbrinem." Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, to dopustio, a zatim rekao: "Čovjek ide sa svojom jahalicom." Tako je izvjesno vrijeme boravio u kući Ebu-Ejjuba. U predanjima se navodi da se radi o sedam mjeseci.

1 To je mjesto gdje se suše datule. Ismei, međutim, kaže: "*Mirbed* je sve ono gdje se mogu zatvoriti deve ili ovce."

3907. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca i Fatime, a oni od Esme, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Spremila sam hranu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekru kad su htjeli (poći) u Medinu, pa sam onda rekla svome ocu: 'Nemam ništa čime bih je zavezala osim svoja pojasa!'
'Pocijepaj ga!', reče on. Po tome sam prozvana 'ona s dva pojasa'."
Ibn-Abbas je rekao: "Esma je 'ona s dva pojasa'."

٣٩٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ وَفَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِي الله عَنْهَا صَنَعْتُ سُفْرَةً لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ حِينَ أَرَادَا الْمَدِينَةَ فَقُلْتُ لأَبِي مَا أَجِدُ شَيْئًا أَرْبِطُهُ إِلاَ نِطَاقِي قَالَ فَشُقِّيهِ فَفَعَلْتُ فَسُمِّيتُ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَسْمَاءُ ذَاتَ النِّطَاقِ .

3908. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u Medinu, slijedio ga je Suraka b. Malik b. Džu'šum. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu, pa je njegov konj propao u zemlju. 'Zamoli Allaha za mene, neću ti naštetiti!', reče on, i on je, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio."
Prenosilac dalje kazuje: "Ožednio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Naišli su pored nekog pastira, 'pa sam', kaže Ebu-Bekr, 'uzeo posudu i namuzao malo mlijeka,[2] a on je pio sve dok ja nisam bio zadovoljan'."

٣٩٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْه قَالَ لَمَّا أَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ تَبِعَهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ فَدَعَا عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَسَاخَتْ بِهِ فَرَسُهُ قَالَ ادْعُ اللهَ لِي وَلاَ أَضُرُّكَ فَدَعَا لَهُ قَالَ فَعَطِشَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَرَّ بِرَاعٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذْتُ قَدَحًا فَحَلَبْتُ فِيهِ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ فَأَتَيْتُهُ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ .

3909. PRIČAO MI JE Zekerijja b. Jahja, prenoseći od Ebu-Usame, ovaj od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Esma, radijallahu anha, kada je bila trudna i nosila Abdullah b. Zubejra, rekla: "Krenula sam (na put Hidžre), a vrijeme trudnoće bilo se ispunilo. U takvom stanju dospjela sam u Medinu. Zaustavila sam se u Kubau, i tu sam ga rodila. Onda sam ga donijela Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stavila ga u njegovo krilo. Zatražio je datulu, pa ju je sažvakao,

٣٩٠٩. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ بِقُبَاءٍ فَوَلَدْتُهُ بِقُبَاءٍ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمَّ تَفَلَ فِي فِيهِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ

2 Koliko jedna šolja ili jedan mužaj. (prim. rec.)

a onda je stavio u njegova usta. Tako je prvo što je ušlo u njegov stomak bila pljuvačka Allahovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem. Onda mu je datulom protrljao desni i zaželio bereket. Bio je to prvi dječak koji je rođen u islamu.'"[1]
U prenošenju ovoga hadisa Halid b. Mahled slijedi Zekerijja b. Jahjaa prenoseći od Alija b. Mushira, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Esme, radijallahu anha, (da je kazivala) kako se ona iselila i otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je trudna.

دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ ثُمَّ دَعَا لَهُ وَبَرَّكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ تَابَعَهُ خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا هَاجَرَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهِيَ حُبْلَى .

3910. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Ebu-Usama, on od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Prvo dijete koje je rođeno u islamu bio je Abdullah b. Zubejr. Donijeli su ga kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on uzeo i sažvakao datulu, a zatim je stavio u njegova usta. Tako je prvo što je ušlo u njegov stomak bila Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pljuvačka."

٣٩١٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ أَتَوْا بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ تَمْرَةً فَلَاكَهَا ثُمَّ أَدْخَلَهَا فِي فِيهِ فَأَوَّلُ مَا دَخَلَ بَطْنَهُ رِيقُ النَّبِيِّ ﷺ .

3911. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abdus-Samed, ovom njegov otac, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, da je Enes b. Malik kazivao:
"Došao je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu jašući (na istoj životinji) ispred Ebu-Bekra koji je bio poznat[2] i star[3], a Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

٣٩١١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ وَهُوَ مُرْدِفٌ أَبَا بَكْرٍ وَأَبُو بَكْرٍ شَيْخٌ يُعْرَفُ

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 5469.
Misli se na iseljenike (muhadžire) u Medini, odnosno prvo dijete iseljenika koji su došli u Medinu. U Abesiniji je rođen Abdullah b. Dža'fer, dok je se ensarijama u Medini rodio dječak po imenu Meslema, kako prenosi Ibn-Ebu-Šejba.
Abdullah b. Zubejr rođen je prve godine po Hidžri. Njegovo je rođenje izazvalo neopisivo veselje među muslimanima, jer su židovi bili pronijeli vijest koju je Abdullahovo rođenje demantiralo: "Mi smo (muslimanima) napravili čaroliju, i neće im se moći rađati djeca!"

2 Bio je poznat kod njih po svojim putovanjima i trgovini, za razliku od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg nisu poznavali.

3 Bio je sijed, pa je izgledao stariji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je, ustvari, bio stariji od njega.

nije bio sijed, niti je im bio poznat. Tako bi čovjek susreo Ebu-Bekra i upitao ga: 'Ebu-Bekre, ko ti je taj čovjek koji je s tobom?'[4]

'Ovaj čovjek mene upućuje na put!', odgovorio bi on, pa bi onaj koji pita razumio kako ga on vodi u putovanju, a ne bi shvatio da je Ebu-Bekr mislio na uputu dobra.

Jednom se, tako, Ebu-Bekr okrenuo, dok ih je jedan konjanik sustizao, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ovaj nas konjanik[5] sustiže!' Tada se okrenuo i Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Gospodaru moj, obori ga!' Konj ga je zbacio, a onda se podigao hržući.

'Allahov Vjerovjesniče', reče ovaj, 'naredi mi šta god želiš!'

'Ostani tu', reče mu on, 'i ne dopusti nikome da nas slijedi i sustigne!' Tako je ovaj na početku dana bio protiv Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a na kraju dana njegov čuvar s oružjem.

Stigao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do kraja Harre, a onda poslao po ensarije. Oni su došli do njega i Ebu-Bekra, nazvali selam i rekli: 'Uzjašite u punoj sigurnosti i pokornosti!' Uzjahali su, a oni su ih okružili s oružjem.

U Medini se govorilo: 'Došao je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem! Došao je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!' Izlazili su, gledali i govorili: 'Došao je Allahov Vjerovjesnik! Došao je Allahov Vjerovjesnik!' On je išao, ali se nije zaustavljao sve do Ebu-Ejjubove kuće. Tu je počeo razgovarati s njegovom porodicom. Uto je, dok je brao plodove svojima u porodičnom palmiku, za njega čuo Abdullah b. Selam, pa je požurio da ostavi ono što je brao.

وَنَبِيُّ اللهِ ﷺ شَابٌّ لاَ يُعْرَفُ قَالَ فَيَلْقَى الرَّجُلُ أَبَا بَكْرٍ فَيَقُولُ يَا أَبَا بَكْرٍ مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَذَا الرَّجُلُ يَهْدِينِي السَّبِيلَ قَالَ فَيَحْسِبُ الْحَاسِبُ أَنَّهُ إِنَّمَا يَعْنِي الطَّرِيقَ وَإِنَّمَا يَعْنِي سَبِيلَ الْخَيْرِ فَالْتَفَتَ أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا هُوَ بِفَارِسٍ قَدْ لَحِقَهُمْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا فَارِسٌ قَدْ لَحِقَ بِنَا فَالْتَفَتَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ اصْرَعْهُ فَصَرَعَهُ الْفَرَسُ ثُمَّ قَامَتْ تُحَمْحِمُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ مُرْنِي بِمَا شِئْتَ قَالَ فَقِفْ مَكَانَكَ لاَ تَتْرُكَنَّ أَحَدًا يَلْحَقُ بِنَا قَالَ فَكَانَ أَوَّلَ النَّهَارِ جَاهِدًا عَلَى نَبِيِّ اللهِ ﷺ وَكَانَ آخِرَ النَّهَارِ مَسْلَحَةً لَهُ فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ جَانِبَ الْحَرَّةِ ثُمَّ بَعَثَ إِلَى الأَنْصَارِ فَجَاءُوا إِلَى نَبِيِّ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَسَلَّمُوا عَلَيْهِمَا وَقَالُوا ارْكَبَا آمِنَيْنِ مُطَاعَيْنِ فَرَكِبَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَحَفُّوا دُونَهُمَا بِالسِّلاَحِ فَقِيلَ فِي الْمَدِينَةِ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَأَشْرَفُوا يَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ فَأَقْبَلَ يَسِيرُ حَتَّى نَزَلَ جَانِبَ دَارِ أَبِي أَيُّوبَ فَإِنَّهُ لَيُحَدِّثُ أَهْلَهُ إِذْ سَمِعَ بِهِ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ وَهُوَ فِي نَخْلٍ لأَهْلِهِ يَخْتَرِفُ لَهُمْ فَعَجِلَ أَنْ يَضَعَ الَّذِي

4 U hadisu što ga od Esme, radijallahu anha, bilježi Taberani kaže se: "Ebu-Bekr je bio poznat čovjek. Kada bi ga ko susreo i pitao: 'Ko je ovo s tobom?', on bi odgovorio: 'Upućivač koji me upućuje!' Time je Ebu-Bekr mislio na upućivača u vjeru, a sugovornik na vodiča."

5 Bio je to Suraka b. Malik.

Stigao je noseći ubrane plodove; slušao je,[1] neko vrijeme, Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se vratio svojoj porodici. Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Koja je kuća iz naše familije najbliža?'[2]
'Moja, Allahov Vjerovjesniče', reče Ebu-Ejjub, 'evo, ovo je moja kuća, a ovo su vrata!'
'Idi', reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), 'i pripremi nam mjesto da se odmorimo!'
'Ustajte vas dvojica', reče on[3], 's Allahovim blagoslovom!'[4]
Nakon što je doputovao Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (mu) je Abdullah b. Selam i rekao: 'Svjedočim da si ti Allahov poslanik i da si došao s istinom![5] Židovi znaju da sam ja njihov prvak i potomak njihovog prvaka, da sam najučeniji i potomak najučenijeg – pozovi ih i pitaj o meni prije negoli saznaju da sam primio islam, jer ako saznaju da sam postao musliman, neće reći istinu o meni!' Allahov Vjerovjesnik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao, pa su došli i ušli kod njega.
'O židovi', reče im on, 'teško vama, Allaha se bojte! Tako mi Allaha, osim kojeg drugog (istinskog) Boga nema, vi znate da sam ja uistinu

يَخْتَرِفُ لَهُمْ فِيهَا فَجَاءَ وَهِيَ مَعَهُ فَسَمِعَ مِنْ نَبِيِّ اللهِ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ أَيُّ بُيُوتِ أَهْلِنَا أَقْرَبُ فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ أَنَا يَا نَبِيَّ اللهِ هَذِهِ دَارِي وَهَذَا بَابِي قَالَ فَانْطَلِقْ فَهَيِّئْ لَنَا مَقِيلاً قَالَ قُومَا عَلَى بَرَكَةِ اللهِ فَلَمَّا جَاءَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ جَاءَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ وَأَنَّكَ جِئْتَ بِحَقٍّ وَقَدْ عَلِمَتْ يَهُودُ أَنِّي سَيِّدُهُمْ وَابْنُ سَيِّدِهِمْ وَأَعْلَمُهُمْ وَابْنُ أَعْلَمِهِمْ فَادْعُهُمْ فَاسْأَلْهُمْ عَنِّي قَبْلَ أَنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ فَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ قَالُوا فِيَّ مَا لَيْسَ فِيَّ فَأَرْسَلَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلُوا فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ وَيْلَكُمْ اتَّقُوا اللهَ فَوَاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللهِ حَقًّا

1 Ahmed, Tirmizi i Hakim bilježe da je Abdullah b. Selam kazivao: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, sakupio se svijet oko njega. Došao sam s ostalima da ga vidim, i kada sam promotrio njegovo lice, vidio sam da to nije lice lažljivca niti varalice."

2 Ovdje je upotrijebljena riječ *ehl* zbog rodbinske veze po ženskoj liniji, jer je Abdul-Muttalibova majka Selma bila iz plemena Benu Nedždžar. prim. rec.)

3 Dakle, otišao je, pripremio im mjesto za odmor i *kajlulu*, a onda rekao ovo.

4 Hakim i drugi od Ebu-Ejjuba, radijallahu anhu, bilježe predanje u kome se kaže da je "on smjestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u donji dio kuće, a on sam preselio se s porodicom na kat. Poslije toga nije prestao nagovarati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok ga nije preselio na kat, a on sišao s porodicom da bude ispod njega. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, kod njega ostao sedam mjeseci, sve dok nije sagradio svoju kuću.

5 Bejheki u predanju bilježi da je Abdullah b. Selam rekao: "Čuo sam o Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i znao sam njegova svojstva i ime. Bio sam radostan kada je došao u Medinu. Čuo sam za njega dok sam bio na palmi, pa sam izgovorio tekbir. Na to mi je moja tetka Halida b. Haris rekla: 'Da si čuo za Musaa, ne bi bio glasniji!' – 'Boga mi', rekoh joj, 'on je Musaov brat! Poslan je onim s čime je poslan i on!' – 'Sine moga brata', upita ona, 'on je onaj o kojem smo obaviješteni da će biti poslan zajedno sa Sudnjim danom?!' – 'Da!', rekoh. 'Dakle, to je taj!', odvrati ona. Otišao sam do njega i primio islam, a zatim se vratio kući i naredio ukućanima da prime islam. Oni su to prihvatili, a ja sam onda otišao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Židovi su narod klevetnika, lažljivaca!'"

Njegov poslanik i da sam vam došao s istinom – pa primite islam!'
'Mi ga ne poznajemo!', rekoše oni i ponoviše to za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sva tri puta.
'Ko je od vas Abdullah b. Selam?', upita on, a oni odgovoriše: 'To je naš prvak i sin našeg prvaka, najučeniji od nas i sin najučenijeg od nas!'
'A šta mislite', upita ih on, 'ako je on primio islam?'
'Bože sačuvaj', rekoše oni, 'taj nije primio islam!'
'A šta mislite', upita ih on, 'ako je on primio islam?'
'Bože sačuvaj', rekoše oni, 'taj nije primio islam!'
'A šta mislite', upita ih on, 'ako je on primio islam?'
'Bože sačuvaj', rekoše oni, 'taj nije primio islam!'
Tada on reče: 'Iziđi Ibn-Selame!' On je izišao i rekao im: 'O židovi, Allaha se bojte! Tako mi Allaha, osim kojeg drugog (istinskog) Boga nema, vi doista znate da je on Allahov poslanik i da je došao s istinom!'
'Lažeš!', rekoše oni.[6] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ih je istjerao van."

وَأَنِّي جِئْتُكُمْ بِحَقٍّ فَأَسْلِمُوا قَالُوا مَا نَعْلَمُهُ قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ قَالَ فَأَيُّ رَجُلٍ فِيكُمْ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ قَالُوا ذَاكَ سَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا وَأَعْلَمُنَا وَابْنُ أَعْلَمِنَا قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا حَاشَى لِلهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا حَاشَى لِلهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا حَاشَى لِلهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ قَالَ يَا ابْنَ سَلاَمٍ اخْرُجْ عَلَيْهِمْ فَخَرَجَ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ اتَّقُوا اللهَ فَوَاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ وَأَنَّهُ جَاءَ بِحَقٍّ فَقَالُوا كَذَبْتَ فَأَخْرَجَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

3912. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn Džurejdža, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Omer, prenoseći od Nafi'a, a on od Omer b. Hattaba, radijallahu anhu, da je (Omer) odredio za prve iseljenike (muhadžire)[7] četiri hiljade, a za Ibn-Omera tri i po hiljade!
"Ali on je jedan od iseljenika! Zašto si mu dao manje od četiri hiljade?!," upitan je, pa je on odgovorio: "S njim su se iselili i njegovi roditelji[8], zato on nije na stupnju onoga koji se sam iselio!"

٣٩١٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ فَرَضَ لِلْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ أَرْبَعَةَ آلاَفٍ فِي أَرْبَعَةٍ وَفَرَضَ لابْنِ عُمَرَ ثَلاَثَةَ آلاَفٍ وَخَمْسَ مِائَةٍ فَقِيلَ لَهُ هُوَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ فَلِمَ نَقَصْتَهُ مِنْ أَرْبَعَةِ آلاَفٍ فَقَالَ إِنَّمَا هَاجَرَ بِهِ أَبَوَاهُ يَقُولُ لَيْسَ هُوَ كَمَنْ هَاجَرَ بِنَفْسِهِ .

6 U drugom predanju se navodi: "... pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, zar te nisam obavijestio da su oni narod klevetnika, varalica, lažljivaca i grešnika?!'"

7 To su oni koji su klanjali okrećući se prema dvjema kiblama, ili oni koji su učestvovali u Bici na Bedru.

8 Dakle, nije mu dodijelio status drugih zato što je prilikom iseljenja imao roditeljsku zaštitu, jer su se oni zajedno s njim iselili. Inače, tada je imao tek jedanaest godina.

3913. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega je obavijestio Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Habbaba da je kazivao: “Iselili smo se (u Medinu) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem..”

٣٩١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3914. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od A‘meša, da je čuo Šekika b. Selemu, koji kaže kako je Habbab kazivao: “Iselili smo se (u Medinu) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem,[1] iz želje za licem Allahovim, pa nam je nagrada kod Allaha sigurna. Neki su od nas umrli ne uzevši ništa od svoje nagrade[2], a jedan od njih bio je i Mus‘ab b. Umejr[3], koji je ubijen na dan Uhuda. Nismo imali ništa u što bismo ga zamotali, osim vunenog ogrtača: ako bismo mu u njega zamotali glavu, ostale bi otkrivene noge, a ako bismo mu zamotali noge, ostala bi glava. Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da mu u to zamotamo glavu, a na noge da mu stavimo listove mirisne žukve. A ima nas kojima su plodovi sazreli pa ih ubiremo.”[4]

٣٩١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ شَقِيقَ بْنَ سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا خَبَّابٌ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَبْتَغِي وَجْهَ اللهِ وَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ فَلَمْ نَجِدْ شَيْئًا نُكَفِّنُهُ فِيهِ إِلاَّ نَمِرَةً كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلاَهُ فَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ بِهَا وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ مِنْ إِذْخِرٍ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

1 Odnosno s njegovim dopuštenjem i zapoviješću. Historijski je poznato da su na put s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, krenuli samo Ebu-Bekr i Amir b. Fuhejra.

2 Svoju žrtvu zbog iseljenja i dunjalučkog odricanja on, dakle, nije “naplatio” uzimanjem imetka i ratnog plijena, koji je kasnije u ogromnim količinama dopao muslimanima. On je, međutim, prije toga već bio preselio na ahiret.

3 Bio je jedan od poznatih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, prvih muslimana i prvih iseljenika u Medinu. Tako Bera’ svjedoči: “Prvi koji su nam došli (u Medinu) bili su Mus‘ab b. Umejr i Ibn-Umm-Mektum, a bili su učači Kur’ana.” Ibn-Ishak navodi da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s prvim izaslanicima muslimana na Akabu da ih poučava vjeri i Kur’anu. Živio je u Mekki u bogatsvu i izobilju, ali je, kada je preselio u Medinu, zapao u neimaštinu. Tirmizi od Muhammed b. Ka‘ba bilježi da mu je prenio neko ko je čuo Aliju kako pripovijeda: “Dok smo bili u džamiji, dođe Mus‘ab b. Umejr s iskrpljenim ogrtačem. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zaplakao kad je vidio na što je spao danas, nakon blagodati koje je ranije uživao.”

4 Hadis pojašnjava iskrenost prvih muslimana u svojim vjerskim nakanama te njihovu pobjedu nad siromaštvom i dunjalučkim vrijednostima. Samo su istinski velikani imali takav odnos prema vjeri. Iz hadisa se razumije da je tijelo umrlog *avret* i da čitavo treba biti pokriveno. Iz hadisa se ne može razumjeti da je neimaština bolja od bogatstva, nego samo to da je bilo Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji se nisu iselili (u Medinu) radi dunjaluka i materijalnih vrijednosti, nego radi Allaha.

3915. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bišr, njemu Revh, a ovom Avf, prenoseći od Mu‘avije b. Kurre, kojem je pričao Ebu-Burde b. Ebu-Musa Eš‘arija da je kazivao:
“Upitao me je Abdullah b. Omer: ‘Znaš li šta je moj otac rekao tvome ocu?’
‘Ne znam’, odgovorio sam, a on reče: ‘Moj je otac upitao tvoga oca: ‘Ebu-Musa, da li bi te radovalo kad bi naš islam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i naše iseljenje s njim, i džihad naš s njim, i sve što smo uradili s njim – da nam je sve to ubilježeno, a da nam se sve što uradimo poslije njega ne računa kao dobro, niti kao zlo?”[5] Moj mu je otac[6] odgovorio: ‘Ne bi, tako mi Allaha! Mi smo se borili i poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali, postili, uradili dosta dobra; mnogi su ljudi pred nama primili islam, i mi to želimo!’ Moj je otac odgovorio: ‘Ali bih ja, tako mi Onoga u čijoj je ruci Omerova duša, volio da nam se ono prije računa, a da se sve što smo uradili poslije njega ne računa i da budemo toga oslobođeni!” Na to sam ja[7] rekao: ‘Allaha mi, doista je tvoj otac bolji od moga!’”

٣٩١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ ابْنُ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي عَبْدُ اللهِ ابْنُ عُمَرَ هَلْ تَدْرِي مَا قَالَ أَبِي لأَبِيكَ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ فَإِنَّ أَبِي قَالَ لأَبِيكَ يَا أَبَا مُوسَى هَلْ يَسُرُّكَ إِسْلاَمُنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهِجْرَتُنَا مَعَهُ وَجِهَادُنَا مَعَهُ وَعَمَلُنَا كُلُّهُ مَعَهُ بَرَدَ لَنَا وَأَنَّ كُلَّ عَمَلٍ عَمِلْنَاهُ بَعْدَهُ نَجَوْنَا مِنْهُ كَفَافًا رَأْسًا بِرَأْسٍ فَقَالَ أَبِي لاَ وَاللهِ قَدْ جَاهَدْنَا بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَصَلَّيْنَا وَصُمْنَا وَعَمِلْنَا خَيْرًا كَثِيرًا وَأَسْلَمَ عَلَى أَيْدِينَا بَشَرٌ كَثِيرٌ وَإِنَّا لَنَرْجُو ذَلِكَ فَقَالَ أَبِي لَكِنِّي أَنَا وَالَّذِي نَفْسُ عُمَرَ بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنَّ ذَلِكَ بَرَدَ لَنَا وَأَنَّ كُلَّ شَيْءٍ عَمِلْنَاهُ بَعْدُ نَجَوْنَا مِنْهُ كَفَافًا رَأْسًا بِرَأْسٍ فَقُلْتُ إِنَّ أَبَاكَ وَاللهِ خَيْرٌ مِنْ أَبِي .

3916. PRIČAO MI JE Muhammed b. Sabbah – ili mi je došlo od njega – a njemu Isma‘il, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je kazivao:
“Čuo sam da se Ibn-Omer naljuti kad mu se kaže kako se on iselio (u Medinu) prije oca.”[8]
Ibn Omer kazuje: “Došao sam s Omerom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,[9]

٣٩١٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ أَوْ بَلَغَنِي عَنْهُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا قِيلَ لَهُ هَاجَرَ قَبْلَ أَبِيهِ يَغْضَبُ قَالَ وَقَدِمْتُ أَنَا وَعُمَرُ

5 To je Omer rekao sputavajući svoj nefs, ili, videći da u svakom hajru (dobrom djelu) koje uradi postoji manjkavost. (prim. rec.)

6 Pravilno bi bilo: “Rekao je tvoj otac...”, jer je Ibn-Omer taj koji prenosi i pripovijeda Ebu-Burdi. Dakle, ovo su posljednje riječi Ebu-Musaove.

7 To su riječi Ebu-Burde, koji se obraća Ibn-Omeru i kaže mu da je Omer bolji od njegovog oca. Ta se prednost odnosi na spomenuti razgovor i spomenuto svojstvo, iako se zna da je i inače, općenito uzevši, Omer vredniji od Ebu-Musaa.

8 Zna se da se on iselio (u Medinu) u društvu svoga oca Omera, radijallahu anhu.

9 To se vjerovatno zbilo kad se davala prisega Ridvan.

ali smo ga zatekli kako se odmara, pa smo se vratili kući. (Nakon nekog vremena) Omer me je poslao i rekao: 'Idi i vidi je li se probudio?' Otišao sam, ušao kod njega i dao mu prisegu, a onda se vratio Omeru i obavijestio ga da se probudio. Potom smo se žurno uputili do njega. Ušao je kod njega i dao mu prisegu, a zatim sam to i ja učinio."[1]

عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَجَدْنَاهُ قَائِلاً فَرَجَعْنَا إِلَى الْمَنْزِلِ فَأَرْسَلَنِي عُمَرُ وَقَالَ اذْهَبْ فَانْظُرْ هَلِ اسْتَيْقَظَ فَأَتَيْتُهُ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَبَايَعْتُهُ ثُمَّ انْطَلَقْتُ إِلَى عُمَرَ فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ قَدِ اسْتَيْقَظَ فَانْطَلَقْنَا إِلَيْهِ نُهَرْوِلُ هَرْوَلَةً حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهِ فَبَايَعَهُ ثُمَّ بَايَعْتُهُ .

3917. PRIČAO NAM JE Amed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, koji je čuo Beraa kada je kazivao:

"Kupio je Ebu-Bekr od Aziba sedlo, pa sam ga ponio (išavši) s njim. Azib ga je upitao o iseljenju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on počeo kazivati:

'Pazili su na nas, pa smo izišli noću. Žurili smo noć i dan sve do podneva, kada je nastupila podnevska žega, onda nam se ukazala stijena. Otišli smo do nje – a pravila je nešto hlada – pa sam prostro Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, komad kože koji sam imao uza se. Legao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to, a ja sam počeo izviđati okolo. Domalo sam ugledao pastira s malim stadom: želio se okoristiti stijenom baš kao i mi.

'Čiji si ti, momče?', upitao sam ga, pa mi je odgovorio: 'Ja sam toga i toga.'

'A ima li u tvome stadu mlijeka?', pitao sam (dalje).

'Ima', odgovori on.

'Hoćeš li onda pomusti?', zamolio sam ga.

'Hoću', reče on. Izdvojio je jednu ovcu, a ja mu rekoh: 'Otresi joj prašinu s vimena!' Namuzao mi je malo mlijeka,[2] a ja sam imao posudicu od kože za vodu. Na njoj je bio komadić platna, a ja sam je već bio pritegnuo, pa sam polijevao po mlijeku i rekao dok se donji dio nije ohladio. Potom sam ga odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

٣٩١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يُحَدِّثُ قَالَ ابْتَاعَ أَبُو بَكْرٍ مِنْ عَازِبٍ رَحْلاً فَحَمَلْتُهُ مَعَهُ قَالَ فَسَأَلَهُ عَازِبٌ عَنْ مَسِيرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أُخِذَ عَلَيْنَا بِالرَّصَدِ فَخَرَجْنَا لَيْلاً فَأَحْثَثْنَا لَيْلَتَنَا وَيَوْمَنَا حَتَّى قَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ ثُمَّ رُفِعَتْ لَنَا صَخْرَةٌ فَأَتَيْنَاهَا وَلَهَا شَيْءٌ مِنْ ظِلٍّ قَالَ فَفَرَشْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَرْوَةً مَعِي ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقْتُ أَنْفُضُ مَا حَوْلَهُ فَإِذَا أَنَا بِرَاعٍ قَدْ أَقْبَلَ فِي غُنَيْمَةٍ يُرِيدُ مِنَ الصَّخْرَةِ مِثْلَ الَّذِي أَرَدْنَا فَسَأَلْتُهُ لِمَنْ أَنْتَ يَا غُلاَمُ فَقَالَ أَنَا لِفُلاَنٍ فَقُلْتُ لَهُ هَلْ فِي غَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لَهُ هَلْ أَنْتَ حَالِبٌ قَالَ نَعَمْ فَأَخَذَ شَاةً مِنْ غَنَمِهِ فَقُلْتُ لَهُ انْفُضِ الضَّرْعَ قَالَ فَحَلَبَ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَمَعِي إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ عَلَيْهَا خِرْقَةٌ قَدْ رَوَّأْتُهَا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللهِ فَشَرِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى رَضِيتُ ثُمَّ ارْتَحَلْنَا وَالطَّلَبُ فِي إِثْرِنَا .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4186 i 4187.

2 Koliko šolja ili jedan mužaj. (prim. rec.)

‘Popij, Allahov Poslaniče!’ Pio je sve dok time nisam bio zadovoljan. Onda smo krenuli, a potjera je bila za nama.”

3918. VELI Bera’: “Ušao sam s Ebu-Bekrom kod njegove porodice[3], a njegova kćerkica Aiša ležala je pogođena groznicom. Vidio sam joj oca kako je ljubi u obraz i govori: ‘Kćeri, kako si?’”

٣٩١٨. قَالَ الْبَرَاءُ فَدَخَلْتُ مَعَ أَبِي بَكْرٍ عَلَى أَهْلِهِ فَإِذَا عَائِشَةُ ابْنَتُهُ مُضْطَجِعَةٌ قَدْ أَصَابَتْهَا حُمَّى فَرَأَيْتُ أَبَاهَا فَقَبَّلَ خَدَّهَا وَقَالَ كَيْفَ أَنْتِ يَا بُنَيَّةُ .

3919. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Muhammed b. Himjer, ovom Ibrahim b. Ebu-Abla, a ovom Ukbe b. Vessadž, da je Enes, sluga Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
“Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, a među njegovim drugovima nije bilo sijedoga osim Ebu-Bekra. Oknio ju[4] je knom i kalinom.”[5]

٣٩١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ وَسَّاجٍ حَدَّثَهُ عَنْ أَنَسٍ خَادِمِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَيْسَ فِي أَصْحَابِهِ أَشْمَطُ غَيْرَ أَبِي بَكْرٍ فَغَلَفَهَا بِالْحِنَّاءِ وَالْكَتَمِ .

3920. VELI Duhajm da mu je pričao Velid, njemu Evza‘i, a ovom Ebu-Ubejd, prenoseći od Ukbe b. Vessadža, da mu je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, a među njegovim drugovima nije bilo (izgledom) starijeg od Ebu-Bekra. Oknio ju[6] je knom i kalinom, pa je postala tamnocrvena.”

٣٩٢٠. وَقَالَ دُحَيْمٌ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ وَسَّاجٍ حَدَّثَنِي أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَكَانَ أَسَنَّ أَصْحَابِهِ أَبُو بَكْرٍ فَغَلَفَهَا بِالْحِنَّاءِ وَالْكَتَمِ حَتَّى قَنَأَ لَوْنُهَا .

3921. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da se Ebu-Bekr, radijallahu anhu, oženio nekom Kelbijkom koju su zvali Umm-Bekr. Kada se Ebu-Bekr iselio (u Medinu), dao joj je razvod braka,

٣٩٢١. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ كَلْبٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ بَكْرٍ فَلَمَّا هَاجَرَ أَبُو بَكْرٍ طَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا

3 To je bilo prije negoli je propisan hidžab i pokrivanje. On je, osim toga, bio malodoban, a i Aiša, radijallahu anha.

4 Misli se na bradu.

5 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3920.

6 Misli se na bradu.

pa se njome oženio njezin amidžić, pjesnik[1] koji je u elegiji opjevao idolopoklonike Kurejša[2]:

'Ko je u jami, jami Bedra
od vlasnika činija od drveta šiza
ukrašenih mesom devljih grba?
Ko su u jami, jami Bedra,
od vlasnika pjevaljki i pokajnika uvaženih?
Poželi nam spas, o Umm-Bekr,
a da li ima spasa meni bez moga naroda?
Poslanik nam kaže da ćemo oživjeti,
A kakav život ima noćna sovuljaga?!'"[3]

ابْنُ عَمِّهَا هَذَا الشَّاعِرُ الَّذِي قَالَ هَذِهِ الْقَصِيدَةَ رَثَى كُفَّارَ قُرَيْشٍ وَمَاذَا بِالْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ مِنَ الشِّيزَى تُزَيَّنُ بِالسَّنَامِ وَمَاذَا بِالْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ مِنَ الْقَيْنَاتِ وَالشَّرْبِ الْكِرَامِ تُحَيِّينَا السَّلَامَةَ أُمُّ بَكْرٍ وَهَلْ لِي بَعْدَ قَوْمِي مِنْ سَلَامِ يُحَدِّثُنَا الرَّسُولُ بِأَنْ سَنَحْيَا وَكَيْفَ حَيَاةُ أَصْدَاءٍ وَهَامِ .

3922. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dok sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio u pećini, podigao sam pogled i ugledao stopala ljudi, te rekoh: 'Ako ko spusti pogled, vidjet će nas!'
'Šuti, Ebu-Bekre', reče on, 's (nama) dvojicom je Allah treći!'"

٣٩٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَارِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِأَقْدَامِ الْقَوْمِ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ لَوْ أَنَّ بَعْضَهُمْ طَأْطَأَ بَصَرَهُ رَآنَا قَالَ اسْكُتْ يَا أَبَا بَكْرٍ اثْنَانِ اللهُ ثَالِثُهُمَا .

1 Bio je to Ebu-Bekr Šidad b. Esved. Za njega se smatra da je napisao mnogo pjesama prije nego što je primio islam.

2 Opjevao je idolopoklonike koji su poginuli u borbi protiv muslimana na Bedru, nakon čega ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobacao u bezdan. Bilježe se predanja u kojima se navodi da je Aiša, radijallahu anha, proklela one koji su ove stihove pripisivali njenom ocu Ebu-Bekr Siddiku, koji je bio oženjen spomenutom Umm-Bekr.

3 Većina učenjaka zadnje dvije riječi *es-sada* i *el-hamme* shvata u značenju mužjaka sove. Neki ovu zadnju riječ (el-hamme) tumače kao lobanju mrtvaca. Naime, Arapi su prije islama smatrai da duša mrtvaca koji nije osvećen postane sova koja kriči na njegovom grobu i viče:" Napojite me, napojite me krvlju moga ubice!" Ako se osveta desi, ona odleti. Neki, pak, kažu da su Arapi smatrali da kosti, ili duša mrtvaca, postanu sova koju oni nazivaju *es-sada*. Drugi smatraju da je *es-sada* ptica koja leti noću, a *el-hamme* je lobanja iz koje izađe ta ptica. Pjesnik ovim stihovima oplakuje poginule na Bedru i negira proživljenje pitajući se kako čovjek iz kojeg postane ptica može ponovo biti proživljen. (prim. rec.)

3923. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i...; a Muhammed b. Jusuf veli da im je pričao Evza'i, njemu Zuhri, ovom Ata b. Jezid Lejsi, a ovom Ebu-Seid, radijallahu anhu, kazavši:
"Došao je neki Arap Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga o Hidžri, pa mu je on rekao: 'Teško tebi, Hidžra ima težinu! Imaš li ti deva?'
'Imam!', odgovorio je. 'A daješ li na njih zekat?', upitao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Dajem!', odgovorio je ovaj.
'A da li se njima koristiš?', upitao ga je.
'Da!', odgovorio je on.
'Pa ih muzeš na dan kada se poje?', pitao je dalje (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Da!', odgovori ovaj. Tada mu on reče:
'Radi, makar iza morâ,[4] Allah ti neće okrnjiti od tvoga rada!'"

٣٩٢٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ الْهِجْرَةَ شَأْنُهَا شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتُعْطِي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تَمْنَحُ مِنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَحْلُبُهَا يَوْمَ وُرُودِهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ فَإِنَّ اللهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا .

O DOLASKU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVIH DRUGOVA U MEDINU

بَاب مَقْدَمِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ الْمَدِينَةَ

3924. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'ba, rekavši da ga je obavijestio Ebu-Ishak, da je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Prvi koji su nam došli bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Mektum, a iza njih su došli Ammar b. Jasir i Bilal, radijallahu anhu."

٣٩٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ثُمَّ قَدِمَ عَلَيْنَا عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ وَبِلاَلٌ رَضِي اللهُ عَنْهُ .

3925. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, koji kaže da je čuo Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Prvi koji su nam došli bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Mektum. Oni su ljude poučavali Kur'anu. Potom su došli Bilal, Sa'd i Ammar b. Jasir. Onda je došao Omer b. Hattab s dvadesetericom

٣٩٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَكَانَا يُقْرِئَانِ النَّاسَ فَقَدِمَ بِلاَلٌ وَسَعْدٌ وَعَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ

[4] Ne misli se doslovno na mora, nego se misli na najudaljenije krajeve države. Dakle, treba raditi, pa makar čovjek živio u najzabačenijim krajevima. (prim. rec.)

Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Iza toga je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Nisam vidio da su se stanovnici Medine ičemu toliko obradovali kao dolasku[1] Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem Čak su i robinje rekle: 'Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!' A nije došao dok nisam proučio[2] suru El-A'la (*Sebbihisme Rabbikel-A'la*), zajedno s *Mufessal*[3] surama."

ثُمَّ قَدِمَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي عِشْرِينَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَا رَأَيْتُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرِحُوا بِشَيْءٍ فَرَحَهُمْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى جَعَلَ الإِمَاءُ يَقُلْنَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَا قَدِمَ حَتَّى قَرَأْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى فِي سُوَرٍ مِنَ الْمُفَصَّلِ .

3926. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal. Ušla sam kod njih i upitala: 'Kako se osjećaš, babuka? Bilale, kako si ti?' Ebu-Bekr bi, kada ga obuzme vrućica, govorio: 'Svakoga čovjeka pogodi smrt u njegovoj porodici, a ona mu je bliža od kaiša sandale!', dok bi Bilal u trenutku kada ga popusti groznica podižući glas kroz suze govorio: 'Da mi je zanoćiti u dolini Mekke, a oko mene mirisna žukva i trava! Oh, da li ću ikada doći do vode Midženneta[4] i da li će mi se ukazati Šama i Tufejla?'[5]

"Otišla sam", pripovijeda dalje Aiša, "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričala mu to, pa je on zamolio: 'Gospodaru, učini da nam Medina bude draga kao što nam je draga Mekka, ili još više! Učini je zdravom, blagoslovi njezin sa' i njezin mudd i odnesi iz nje groznicu[6] u Džuhfu![7]'"

٣٩٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلاَلٌ قَالَتْ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا فَقُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلُ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلٌ إِذَا أَقْلَعَ عَنْهُ الْحُمَّى يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ وَيَقُولُ أَلاَ لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ يَبْدُوَنْ لِي شَامَةٌ وَطَفِيلُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ .

1 U jednom prekinutom predanju navodi se da su djeca pjevala poznatu kasidu: "Tale'al-bedru 'alejna..." (Puni mjesec nas obasja...), ali izgleda da je to bilo nakon Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, povratka iz Bitke na Tebuku, a ne prilikom njegova doseljenja u Medinu.

2 U drugom se predanju kaže: "… dok nisam naučio…"

3 To su sure iz posljednje sedmine Kur'ana počevši od sure El-Hudžurat. (prim. rec.)

4 To je mjesto nekoliko milja udaljeno od Mekke gdje je bila pijaca.

5 To su dva brda u blizini Mekke. Hitabi, međutim, kaže: "Mislio sam da su to dva brda dok nisam posigurno saznao da su to dva bunara."

6 Iz ranijeg smo predanja vidjeli da je i Aiša bila dobila groznicu.

7 Džuhfa je danas mikat za hadžije koji dolaze iz pravca Egipta, a u ono vrijeme tu su živjeli jevreji. (prim. rec.)

3927. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Hišam, da ga je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, kojem je pričao Urve, da ga je obavijestio Ubejdullah b. Adijj kazavši:
“Ušao sam Osmanu…”
Bišr b. Šu‘ajb veli da mu je pričao otac, prenoseći od Zuhrija, da mu je pričao Urve b. Zubejr, kako ga je obavijestio Ubejdullah b. Adijj b. Hijara kazavši:
“Ušao sam Osmanu, pa je on izgovorio šehadet, a onda rekao: ‘A poslije… Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, a ja sam bio jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovom Poslaniku, i povjerovao sam u ono s čime je poslan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem Nakon toga sam se dva puta iseljavao (iz Mekke), bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, zet i jedan od onih koji su mu dali prisegu. Allaha mi, nisam prema njemu nepokornost iskazao niti sam ga i u čemu prevario sve dok ga Allah nije uzeo Sebi!’”
Ishak Kelbi slijedi Šu‘ajba u predanju prenoseći isti slučaj od Zuhrija.

٣٩٢٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ دَخَلْتُ عَلَى عُثْمَانَ وَقَالَ بِشْرُ بْنُ شُعَيْبٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ خِيَارٍ أَخْبَرَهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عُثْمَانَ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَكُنْتُ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلهِ وَلِرَسُولِهِ وَآمَنَ بِمَا بُعِثَ بِهِ مُحَمَّدٌ ﷺ ثُمَّ هَاجَرْتُ هِجْرَتَيْنِ وَنِلْتُ صِهْرَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَايَعْتُهُ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ تَابَعَهُ إِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ مِثْلَهُ.

3928. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik…; a OBAVIJESTIO ME JE i Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah, da ga je Ibn-Abbas obavijestio kako se Abdur-Rahman b. Avf vratio svojoj porodici na Mini za vrijeme posljednjeg hadždža što ga je učinio Omer, “pa me je kaže Ibn-Abbas - “pronašao i kazao mi: ‘Rekao sam: ‘Vladaru pravovjernih, na hadždžu se okuplja svjetina i rulja; mislim da bi to trebao odložiti dok ne dođeš u Medinu, mjesto Iseljenja (Hidžre), sunneta i spasa, i dođeš poznavaocima prava, narodnim prvacima i pametnim ljudima!’
‘To je prvo što ću učiniti kad se vratim u Medinu!’, reče Omer.’”

٣٩٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ وَأَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ وَهُوَ بِمِنًى فِي آخِرِ حَجَّةٍ حَجَّهَا عُمَرُ فَوَجَدَنِي فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ وَغَوْغَاءَهُمْ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تُمْهِلَ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ فَإِنَّهَا دَارُ الْهِجْرَةِ وَالسُّنَّةِ وَالسَّلاَمَةِ وَتَخْلُصَ لأَهْلِ الْفِقْهِ وَأَشْرَافِ النَّاسِ وَذَوِي رَأْيِهِمْ قَالَ عُمَرُ لأَقُومَنَّ فِي أَوَّلِ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ.

3929. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ibrahim b. Sa‘d, da ga je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Haridže b. Zejda b. Sabita kojeg je obavijestila Umm-Ala’, jedna od žena koja je dala prisegu Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala je kako je Usman b. Maz‘un, kada su kockom određivali ensarijske kuće za iseljenike (muhadžire), dopao njima.
“Usman se”, kazuje Umm-Ala’, “požalio na bolest, pa sam ga njegovala dok nije umro. Stavili smo ga u njegovu odjeću. Onda nam je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja rekoh: ‘Neka je na tebe Allahova milost, Ebu-Saibe! Svjedočim da te je Allah već počastio!’
‘Po čemu znaš da ga je Allah već počastio?’, upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Allahov Poslaniče – otkupila bih te i majkom i ocem! – ne znam, pa koga…!’,[1] odgovorila sam.
‘Što se njega tiče’, reče on, ‘Allaha mi, njemu je došao jekin,[2] i, Allaha mi, ja mu želim svako dobro! Ali ja, tako mi Allaha, iako sam Allahov poslanik, ne znam šta će biti sa mnom!’ Poslije toga, Allaha mi, nisam više nikog pohvalila. To me je”, pripovijeda ona dalje, “rastužilo. Zaspala sam i u snu vidjela Osmanov izvor kako teče, pa sam otišla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričala mu.
‘To su njegova djela!’, odgovorio je.”

٣٩٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ خَارِجَةَ ابْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِمْ بَايَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ طَارَ لَهُمْ فِي السُّكْنَى حِينَ اقْتَرَعَتِ الْأَنْصَارُ عَلَى سُكْنَى الْمُهَاجِرِينَ قَالَتْ أُمُّ الْعَلَاءِ فَاشْتَكَى عُثْمَانُ عِنْدَنَا فَمَرَّضْتُهُ حَتَّى تُوُفِّيَ وَجَعَلْنَاهُ فِي أَثْوَابِهِ فَدَخَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ شَهَادَتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا يُدْرِيكِ أَنَّ اللهَ أَكْرَمَهُ قَالَتْ قُلْتُ لَا أَدْرِي بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ فَمَنْ قَالَ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ وَاللهِ الْيَقِينُ وَاللهِ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَمَا أَدْرِي وَاللهِ وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَا يُفْعَلُ بِي قَالَتْ فَوَاللهِ لَا أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ قَالَتْ فَأَحْزَنَنِي ذَلِكَ فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ذَلِكِ عَمَلُهُ .

3930. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Dan Bu‘asa[3] Allah je darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi oni (koji su ostali u životu) primili islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je stigao kada su se oni već bili razjedinili i kada su ubijeni njihovi glavari.”

٣٩٣٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ بُعَاثَ يَوْمًا قَدَّمَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِرَسُولِهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَقَدِ افْتَرَقَ مَلَؤُهُمْ وَقُتِلَتْ سَرَاتُهُمْ فِي دُخُولِهِمْ فِي الْإِسْلَامِ .

1 Tj., pa koga će Allah počastiti ako neće njega s obzirom na njegov iman i dobročinstvo.

2 Tj., smrt.

3 Ovo je protumačeno u poglavlju o vrlinama ensarija.

3931. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše da je kod nje ušao Ebu-Bekr, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio s njom, na Ramazanski (ili Kurbanski) bajram, a kod nje su (u to vrijeme) dvije robinje pjevale pjesme što su ih ensarije međusobno recitirali jedni protiv drugih na dan Bu'asa.
"Šejtanska frula!", rekao je Ebu-Bekr.
"Ostavi ih Ebu-Bekre!", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: "Svaki narod ima svoj blagdan, a naš blagdan je ovaj dan!"

٣٩٣١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ دَخَلَ عَلَيْهَا وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحًى وَعِنْدَهَا قَيْنَتَانِ تُغَنِّيَانِ بِمَا تَقَاذَفَتِ الأَنْصَارُ يَوْمَ بُعَاثٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مِزْمَارُ الشَّيْطَانِ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَإِنَّ عِيدَنَا هَذَا الْيَوْمُ.

3932. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdul-Varis...; a PRIČAO NAM JE i Ishak b. Mensur, da ga je obavijestio Abdus-Samed, kako je čuo svoga oca da mu je pričao Ebu-Tejjah Jezid b. Humejd Dab'ijj, kako je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, nastanio se u gornji dio grada, u četvrt u kojoj su bili potomci Amr b. Avfa. Tu je proveo četrnaest noći, a onda je poslao po članove Benu-Nedždžara, koji su došli isukanih sablji. I kao da sad gledam: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na svojoj jahalici, Ebu-Bekr za njim, a oni iz Nedždžara oko njega – sve dok nije sjahao u Ebu-Ejjubovom dvorištu.
Klanjao je ondje gdje bi ga zatekao namaz, pa i u ovčijim torovima.[4] Onda je naredio da se sagradi mesdžid. Poslao je po one iz Nedždžara, i oni su došli. Tada on reče: 'O vi iz Nedždžara, recite mi cijenu ove bašče!'[5]

٣٩٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ ح وحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ نَزَلَ فِي عُلْوِ الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو ابْنِ عَوْفٍ قَالَ فَأَقَامَ فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى مَلإِ بَنِي النَّجَّارِ قَالَ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِي سُيُوفِهِمْ قَالَ وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَأَبُو بَكْرٍ رِدْفَهُ وَمَلأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ حَتَّى أَلْقَى بِفِنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ فَكَانَ يُصَلِّي حَيْثُ أَدْرَكَتْهُ الصَّلاَةُ وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ أَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَلإِ بَنِي النَّجَّارِ فَجَاءُوا فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ

4 On nije klanjao na nečistim mjestima. U tim *mirbedima* (torovima, gumnima, mjestima za sušenje datula) bilo je mjesta za džematsko klanjanje.

5 U ranijem se predanju navodi da je to bio *mirbed*. Bila je to bašča u kojoj se nalazio i *mirbed*. Izgleda da je ona najprije bila *hait* (zidom ograđen prostor), ali se on vremenom porušio i postao razvalina i tor za koji je Ebu-Bekr umjesto Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, platio deset zlatnika.

‘Ne, tako nam Allaha’, rekoše oni, ‘ne tražimo nadoknadu za to, osim od Allaha!’
“Bilo je”, kazuje (Enes) dalje, “ovako kako ću vam ja reći: tu su bili idolopoklonički grobovi; bila je to razvalina, a tu je bilo i palmi. Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te su grobovi preneseni, razvalina poravnata, a palme posječene. Prema džamijskoj kibli očišćeno je mjesto (izvaljenih) palmi, a dovratke su napravili od kamena. Prenosili su tu stijenu, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio s njima, recitirajući: ‘Gospodaru naš, nema dobra bez ahiretskoga, pa pomozi ensarijama i muhadžirima!’”

ثَامِنُونِي حَائِطَكُمْ هَذَا فَقَالُوا لاَ وَاللهِ لاَ نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلاَّ إِلَى اللهِ قَالَ فَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ كَانَتْ فِيهِ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَتْ فِيهِ خِرَبٌ وَكَانَ فِيهِ نَخْلٌ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ وَبِالْخِرَبِ فَسُوِّيَتْ وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ قَالَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ قَالَ وَجَعَلُوا عِضَادَتَيْهِ حِجَارَةً قَالَ قَالَ جَعَلُوا يَنْقُلُونَ ذَاكَ الصَّخْرَ وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَهُمْ يَقُولُونَ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لاَ خَيْرَ إِلاَّ خَيْرُ الآخِرَهْ فَانْصُرِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ .

O BORAVKU ISELJENIKA (MUHADŽIRA) U MEKKI NAKON OBAVLJENOG HADŽDŽA

بَاب إِقَامَةِ الْمُهَاجِرِ بِمَكَّةَ بَعْدَ قَضَاءِ نُسُكِهِ

3933. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, a njemu Hatim, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Humejda Zuhrija da je čuo Omera b. Abdul-Aziza kako je upitao Saiba, Nemirovog sestrića: “Šta si čuo o stanovanju u Mekki?”, pa je on odgovorio: “Čuo sam Alaa b. Hadremija[1] kad je kazivao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Tri (dana) nakon povratka[2].’”

٣٩٣٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ يَسْأَلُ السَّائِبَ ابْنَ أُخْتِ النَّمِرِ مَا سَمِعْتَ فِي سُكْنَى مَكَّةَ قَالَ سَمِعْتُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثٌ لِلْمُهَاجِرِ بَعْدَ الصَّدَرِ .

1 Bio je jedan od velikih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za namjesnika u Bahrejnu. Bio je od onih kome se uslišava dova. Umro je u vrijeme halife Omera. Buhari od njega bilježi samo ovaj hadis.

2 Tj. nakon povratka s Mine. Hadis se odnosi na boravak u Mekki, koji nije bio dopušten onima koji su se iselili u Medinu prije osvojenja Mekke. Bilo je, međutim, dopušteno onima koji su išli na hadždž i umru da borave u njoj tri dana nakon obavljenih obreda, a onda da ponovo idu u Medinu kao podrška Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

O POVIJESTI I TOME OTKAD SU POČELI RAČUNATI VRIJEME

بَاب التَّارِيخِ مِنْ أَيْنَ أَرَّخُوا التَّارِيخَ

3934. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od svoga oca, a on od Sehl b. Sa'da da je kazivao:
"Nisu računali (vrijeme) od početka Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva niti od njegove smrti; računali su od njegovog dolaska u Medinu."[3]

٣٩٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مَا عَدُّوا مِنْ مَبْعَثِ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ مِنْ وَفَاتِهِ مَا عَدُّوا إِلاَ مِنْ مَقْدَمِهِ الْمَدِينَةَ .

3935. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Bila su propisana dva rekata namaza. Nakon toga Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, iselio (u Medinu), pa su propisana četiri rekata, ali je putnički namaz ostao u prvom obliku."[4]
S ovim lancem prenosilaca Jezida u predanju slijedi Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera.

٣٩٣٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ فُرِضَتِ الصَّلاَةُ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ هَاجَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَفُرِضَتْ أَرْبَعًا وَتُرِكَتْ صَلاَةُ السَّفَرِ عَلَى الأُولَى تَابَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ .

3 Četiri su događaja za koja je postojalo slaganje da bi se od datuma njihova događanja moglo računati vrijeme, i to: Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rođenje, početak objave, iseljenje u Medinu (Hidžra) i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt.
"Ebu-Nu'ajm Fadl bilježi da je "Ebu-Musa pisao Omeru: 'Od tebe nam dolaze pisani dokumenti koji nisu obilježeni datumom.' Tada je Omer sakupio ljude, pa su neki rekli: 'Započni s početkom objave!', a drugi su rekli: 'Započni s Hidžrom!' Omer je kazao: 'Hidžra je rastavila istinu od neistine; započet ćemo s tim datumom!' Bilo je to sedamnaeste godine po Hidžri. Nakon što su se složili, rekli su: 'Neka početak bude mjesec ramazan!', ali se Omer usprotivio rekavši: 'Neka bude muharrem, jer je to mjesec povratka s hadža!' S tim su se svi složili."

4 Dakle, putnički je namaz ostao dva rekata, te stoga, kada se putuje, nije obavezno klanjati više od ta dva ranije propisana rekata. Kao da se iz ovog hadisa da naslutiti kako je dopušteno klanjati na putu puni namaz, ali ga je bolje skratiti na dva rekata.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “GOSPODARU, UPOTPUNI HIDŽRU MOJIM DRUGOVIMA!”, TE NJEGOVOM SAŽALIJEVANJU ONOGA KOJI UMRE U MEKKI

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ اللهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَمَرْثِيَتِهِ لِمَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ

3936. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Ibrahim, prenoseći od Zuhrija, on od Amira b. Sa‘da b. Malika, a ovaj od svoga oca da je kazivao: “U godini Oprosnog hadždža posjetio me je za vrijeme bolesti od koje nema ozdravljenja Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Allahov Poslaniče‘, rekao sam, ‘vidiš kakva me je bolest pogodila! Imućan sam, a nemam nasljednika osim jedne kćeri, pa hoću li podijeliti dvije trećine imetka?‘
‘Ne!’, reče on.
‘A da podijelim polovicu?’, upitao sam.
‘Trećinu, Sa‘de’, reče on, ‘a i trećina je mnogo! Da ostaviš nasljednike bogate, bolje ti je nego da ih ostaviš nekome na teret, pa da prose od ljudi! (Ahmed b. Junus prenosi od Ibrahima: ‘Da ostaviš potomke...’) Ti nećeš biti onaj koji dijeli milostinju iz želje za licem Allahovim, a da te Allah zbog toga ne zaštiti, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svoje žene!’
‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘da li da ostanem poslije svojih drugova?’
‘Nećeš ostati’, reče on, ‘radeći neki posao želeći time lice Allahovo, jedino da te Allah zbog toga uzdigne i daruje ti visoke stupnjeve. A može biti i da ostaneš, pa da se neki okoriste tobom, a drugima da pričiniš štetu. Gospodaru, produži Hidžru mojim drugovima i ne vraćaj ih odmah!’
Jadan li je Sa‘d b. Havla! Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žalostio što on umire u Mekki.”
Ahmed b. Junus i Musa prenose od Ibrahima: “Da ostaviš nasljednike…”

٣٩٣٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ مَرَضٍ أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي وَاحِدَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قَالَ فَأَتَصَدَّقُ بِشَطْرِهِ قَالَ الثُّلُثُ يَا سَعْدُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ ذُرِّيَّتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَسْتَ بِنَافِقٍ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ آجَرَكَ اللهُ بِهَا حَتَّى اللُّقْمَةَ تَجْعَلُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ تُخَلَّفُ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُوُفِّيَ بِمَكَّةَ وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَمُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ .

O TOME KAKO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BRATIMIO SVOJE DRUGOVE[1]

باب كيف آخى النبي ﷺ بين أصحابه

Abdur-Rahman b. Avf veli: "Kad smo došli u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio me je sa Sa'd b. Rebi'om."
Ebu-Džuhajfa veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio je Selmana i Ebud-Derdaa."

وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ
وَقَالَ أَبُو جُحَيْفَةَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ .

3937. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je Abdur-Rahman b. Avf u Medinu, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio sa Sa'd b. Rebi'om, ensarijom koji mu je predložio da podijele imetak i žene. Na to je Abdur-Rahman rekao: 'Allah ti blagoslovio imetak i žene, kaži ti meni gdje je pijaca!'
Zaradio je nešto na siru i maslu. Nakon nekoliko dana vidio ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a na odjeći mu (žuta) mrlja od mirisa.
'Šta ima, Abdur-Rahmane?', upitao ga je.
'Oženio sam se ensarijkom, Allahov Poslaniče!', odgovorio je.
'A koliko si potrošio na nju?', upita on.
'Zlata težine pet zlatnika', reče on.
'Priredi veselje makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٩٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الْمَدِينَةَ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيِّ فَعَرَضَ عَلَيْهِ أَنْ يُنَاصِفَهُ أَهْلَهُ وَمَالَهُ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ دُلَّنِي عَلَى السُّوقِ فَرَبِحَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ أَيَّامٍ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَهْيَمْ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ فَمَا سُقْتَ فِيهَا فَقَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

1 Ibn-Abdul-Berr veli: "Bratimljenje je bilo dva puta: prvi put samo među muhadžirima u Mekki, a drugi put između muhadžira i ensarija. Ovo drugo bratimljenje spominje se u naslovu ovog poglavlja."
Ibn-Sa'd navodi predanje s lancima prenosilaca od Vakidija do grupe tabiina, koji su kazivali: "Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, bratimio je muhadžire, a onda muhadžire i ensarije. Obavezali su se na međusobno pomaganje, pa su se čak i nasljeđivali. Bilo ih je devedeset, što muhadžira što ensarija. Nakon što je objavljeno: '*Ve ulul-erhami...*', dokinuto je međusobno nasljeđivanje. Poslije je objavljen ajet: 'Muslimani su braća…'"

POGLAVLJE...

3938. PRIČAO MI JE Hamid b. Umer, prenoseći od Bišr b. Mufeddala, kojem je pričao Humejd, a ovom Enes kazavši:
“Abdullah b. Selam čuo je za Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, dolazak u Medinu, pa je došao da ga ponešto priupita.
‘Pitat ću te’, rekao (mu) je, ‘o troje koje ne zna niko osim vjerovjesnika: šta je prvi predznak Sudnjeg dana?, koju će prvu hranu jesti stanovnici Dženneta?, i šta čini da dijete biva na oca ili na majku?’
‘Džibril me je maločas obavijestio o tome!’, odgovorio je on, a Ibn-Selam reče: ‘Taj je melek židovski neprijatelj!’
‘Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), ‘bit će to vatra koja ih tjera s istoka ka zapadu; prva hrana stanovnicima Dženneta bit će odvojeni dio na jetri kita; a što se tiče djeteta: ako muška voda pretekne žensku vodu, dijete biva muško, a ako ženska voda pretekne mušku vodu, dijete biva žensko.’
‘Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik!’, reče on i dodade: ‘Allahov Poslaniče, židovi su doista narod klevetnika i lažova! Upitaj ih o meni prije nego što saznaju da sam primio islam.’ Došli su židovi, pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Kakav je po vama Abdullah b. Selam?’
‘Najbolji i sin najboljega, najvredniji (u znanju) i sin najvrednijega!’, rekoše oni.
‘A šta mislite ako je Abdullah b. Selam primio islam?’, upita ih Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Allah ga je zaštitio od toga!’, rekoše oni. On im je to ponovio, ali su oni odgovorili isto. Onda se pojavio Abdullah i rekao: ‘Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da je Muhammed

بَاب

٣٩٣٨. حَدَّثَنِي حَامِدُ بْنُ عُمَرَ عَنْ بِشْرِ بْنِ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ سَلاَمٍ بَلَغَهُ مَقْدَمُ النَّبِيِّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَأَتَاهُ يَسْأَلُهُ عَنْ أَشْيَاءَ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلاَثٍ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ نَبِيٌّ مَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَمَا بَالُ الْوَلَدِ يَنْزِعُ إِلَى أَبِيهِ أَوْ إِلَى أُمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي بِهِ جِبْرِيلُ آنِفًا قَالَ ابْنُ سَلاَمٍ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ قَالَ أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُهُمْ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ الْحُوتِ وَأَمَّا الْوَلَدُ فَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدَ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ نَزَعَتِ الْوَلَدَ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللهِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهُتٌ فَاسْأَلْهُمْ عَنِّي قَبْلَ أَنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلاَمِي فَجَاءَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ فِيكُمْ قَالُوا خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَا وَأَفْضَلُنَا وَابْنُ أَفْضَلِنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ قَالُوا أَعَاذَهُ اللهُ مِنْ ذَلِكَ فَأَعَادَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ عَبْدُاللهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ قَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَتَنَقَّصُوهُ قَالَ هَذَا كُنْتُ أَخَافُ يَا رَسُولَ اللهِ .

Allahov poslanik.’ Tada oni rekoše: ‘Najgori je među nama, i sin najgorega!’
Nastojali su ga omalovažiti i poniziti.
‘Allahov Poslaniče’, reče on,
‘ovoga sam se plašio!’”

3939, 3940. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Ebu-Minhal Abdur-Rahman b. Mut‘ima da je kazivao:
“Moj je ortak na pijaci prodao (razmijenio) dirheme na poček, pa sam mu rekao: ‘Slavljen neka je Allah, zar to valja?!’
‘Slavljen neka je Allah’, odgovori on, ‘prodao sam ih na pijaci, a niko mi nije rekao da je to pokuđeno!’ Upitao sam (o tome) Beraa b. Aziba, pa je odgovorio: ‘Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – a mi smo na takav način trgovali – i rekao: ‘Ono što se proda tako da bude primopredaja iz ruke u ruku – to ne smeta; ali ono što bude na poček – to nije u redu!’ Potraži Zejd b. Erkama pa ga pitaj, on je bio najveći trgovac među nama.’ Pitao sam Zejda b. Erkama, i on mi je rekao isto.”
Sufjan je jednom ispričao: “… pa je rekao:
‘Došao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu – a mi smo trgovali – i rekao:
‘… na poček do sezone (ili je rekao do hadždža).’”

٣٩٣٩-٣٩٤٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ أَبَا الْمِنْهَالِ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ مُطْعِمٍ قَالَ بَاعَ شَرِيكٌ لِي دَرَاهِمَ فِي السُّوقِ نَسِيئَةً فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ أَيَصْلُحُ هَذَا فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ وَاللهِ لَقَدْ بِعْتُهَا فِي السُّوقِ فَمَا عَابَهُ أَحَدٌ فَسَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَنَحْنُ نَتَبَايَعُ هَذَا الْبَيْعَ فَقَالَ مَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ فَلَيْسَ بِهِ بَأْسٌ وَمَا كَانَ نَسِيئَةً فَلاَ يَصْلُحُ وَالْقَ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ فَاسْأَلْهُ فَإِنَّهُ كَانَ أَعْظَمَنَا تِجَارَةً فَسَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ فَقَالَ مِثْلَهُ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فَقَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَنَحْنُ نَتَبَايَعُ وَقَالَ نَسِيئَةً إِلَى الْمَوْسِمِ أَوِ الْحَجِّ .

O POSJETI ŽIDOVA VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KADA JE DOŠAO U MEDINU[1]

بَاب إِتْيَانِ الْيَهُودِ النَّبِيَّ ﷺ حِينَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ

Hadu, postati židovima; *hudna*, pokajali smo se; *haid*, koji traži oprost.

(هَادُوا) صَارُوا يَهُودًا وَأَمَّا قَوْلُهُ (هُدْنَا) تُبْنَا هَائِدٌ تَائِبٌ .

3941. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Kurra, a ovom prenoseći od Muhammeda, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Da su deseterica[2] židova povjerovala u mene, svi bi židovi povjerovali u mene."

٣٩٤١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ آمَنَ بِي عَشَرَةٌ مِنَ الْيَهُودِ لآمَنَ بِي الْيَهُودُ .

3942. PRIČAO MI JE Ahmed (ili Muhammed) b. Ubejdullah Gudani, njemu Hammad b. Usama, a njega je obavijestio Ebu-Umejs, prenoseći od Kajs b. Muslima, ovaj od Tarika b. Šihaba, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu – a židovi su slavili Dan ašure i postili ga – i rekao: 'Mi smo preči da ga postimo!', te naredio da se posti."

٣٩٤٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ أَوْ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الْغُدَانِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْسٍ عَنْ قَيْسِ ابْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَإِذَا أُنَاسٌ مِنَ الْيَهُودِ يُعَظِّمُونَ عَاشُورَاءَ وَيَصُومُونَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْنُ أَحَقُّ بِصَوْمِهِ فَأَمَرَ بِصَوْمِهِ .

1 Ibn-Aiz prenosi od Urve da je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prvi došao Ebu-Jasir b. Ahtab. Nakon što je saslušao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se i rekao svome narodu: "Pokorite mi se, doista je ovo Poslanik kojeg smo čekali!" Njemu se suprotstavio njegov brat koji je među ljudima imao ugled, ali ga je šejtan zaveo, tako da su se židovi poveli za njim i za onim što je on rekao. Ebu-Seid od Seida b. Džubejra prenosi sljedeće: "Poslaniku je, sallallahu alejhi ve sellem, došao Mejmun b. Jamin, jedan od židovskih vođa, i rekao: 'Allahov Poslaniče, pozovi ih, a mene odredi da vam presudim, jer se oni u tome meni obraćaju!' Poslanik ga je uveo unutra, a potom su došli židovi, kojima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Odaberite čovjeka da presudi među nama!' – 'Mi smo zadovoljni da to bude Mejmun b. Jamin!', odgovorili su. 'Iziđi im!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Mejmun tada iziđe i reče: 'Svjedočim da je on Allahov poslanik!' Oni su, uprkos tome, odbili to potvrditi."

2 Misli se na posebnu desetericu židova. Ne radi se, dakle, o bilo kojoj deseterici, jer je više od deset židova primilo islam, pa, ipak, to nije utjecalo na ostale da ga i oni prime. Dakle, misli se na vođe, od kojih su samo rjetki primili islam, kao što je to bio Abdullah b. Selam i neki drugi.

3943. PRIČAO NAM JE Zijad b. Ejjub, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, zatekao je židove kako poste Dan ašure. Upitani su o tome, pa su oni odgovorili: 'Ovo je dan u kojem je Allah dao pobjedu Musau i Israilcima nad faraonom; mi ga postimo, slaveći ga.'
'Mi smo preči Musau od vas!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i naredi da se posti."

٣٩٤٣. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَجَدَ الْيَهُودَ يَصُومُونَ عَاشُورَاءَ فَسُئِلُوا عَنْ ذَلِكَ فَقَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي أَظْفَرَ اللهُ فِيهِ مُوسَى وَبَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى فِرْعَوْنَ وَنَحْنُ نَصُومُهُ تَعْظِيمًا لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَحْنُ أَوْلَى بِمُوسَى مِنْكُمْ ثُمَّ أَمَرَ بِصَوْمِهِ .

3944. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom prenoseći od Junusa, a on Zuhrija, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, puštao kosu; idolopoklonici su pravili razdjeljak, a sljedbenici Knjige puštali su kosu – a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je nalikovati sljedbenicima Knjige u onome o čemu mu nije došla nikakva zapovijed. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio razdjeljak."[3]

٣٩٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَسْدِلُ شَعْرَهُ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ وَكَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدِلُونَ رُءُوسَهُمْ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ فِيهِ بِشَيْءٍ ثُمَّ فَرَقَ النَّبِيُّ ﷺ رَأْسَهُ .

3945. PRIČAO MI JE Zijad b. Ejjub, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Oni su sljedbenici Knjige; podijelili su je u dijelove i vjerovali u jedan, a odbacivali drugi dio."
On je mislio na riječi Uzvišenog Allaha:
(Isto tako smo i urotitelje opomenuli), one koji Kur'an na dijelove podijeliše. [4]

٣٩٤٥. حَدَّثَنِي زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ هُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ جَزَّءُوهُ أَجْزَاءً فَآمَنُوا بِبَعْضِهِ وَكَفَرُوا بِبَعْضِهِ يَعْنِي قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) .

3 Iz ovog hadisa zaključujemo da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slagao sa sljedbenicima Knjige u onome u čemu su se oni razlikovali od idolopoklonika. Međutim, kada je osvojena Mekka, i kada je najveći dio idolopoklonika prihvatio islam, Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, počeo razlikovati i od preostalih nevjernika, a to su bili sljedbenici Knjige, koji su iskrivili monoteističko učenje.

4 El-Hidžr, 91. Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4705 i 4706.

O SELMAN-FARISIJINOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

بَاب إِسْلَامِ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِي الله عَنْه

3946. PRIČAO MI JE Hasan b. Umer b. Šekik, a njemu Mu'temir, kako mu je njegov otac rekao...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Usman, prenoseći od Selman Farisija da je obišao i služio deset vlasnika i još nekoliko njih.

٣٩٤٦. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ شَقِيقٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ أَبِي وَحَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ أَنَّهُ تَدَاوَلَهُ بِضْعَةَ عَشَرَ مِنْ رَبٍّ إِلَى رَبٍّ .

3947. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Avfa, a on od Ebu-Usmana da je rekao:
"Čuo sam Selmana, radijallahu anhu, kako kazuje: 'Ja sam iz Rame Hurmuza[1].'"

٣٩٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَوْفٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَلْمَانَ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ أَنَا مِنْ رَامَ هُرْمُزَ .

3948. PRIČAO MI JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, kojeg je obavijestio Ebu-Avane, prenoseći od Asima Ahvela, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Selmana da je rekao:
"Razdoblje je između Isaa i Muhammeda, sallallahu alejhima ve sellem, šest stotina godina."[2]

٣٩٤٨. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ فَتْرَةٌ بَيْنَ عِيسَى وَمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِمَا وَسَلَّمَ سِتُّ مِائَةِ سَنَةٍ .

1 To je poznato mjesto u Perziji, nedaleko od Iraka.

2 Misli se na razdoblje u kojem nije poslan poslanik.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمَغَازِي

BITKE[1]

باب غَزْوَةِ الْعُشَيْرَةِ أَوِ الْعُسَيْرَةِ

O BICI EL-UŠEJRA ILI EL-USEJRA[2]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ أَوَّلُ مَا غَزَا النَّبِيُّ ﷺ الأَبْوَاءَ ثُمَّ بُوَاطَ ثُمَّ الْعُشَيْرَةَ .

Ibn-Ishak veli: "Prva bitka koju je vodio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bila je El-Ebva'[3], zatim Buvat[4], a onda El-Ušejra."

٣٩٤٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ كُنْتُ إِلَى جَنْبِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ فَقِيلَ لَهُ كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ قَالَ تِسْعَ عَشْرَةَ قِيلَ كَمْ غَزَوْتَ أَنْتَ مَعَهُ قَالَ سَبْعَ عَشْرَةَ قُلْتُ فَأَيُّهُمْ كَانَتْ أَوَّلَ قَالَ الْعُسَيْرَةُ أَوِ الْعُشَيْرُ فَذَكَرْتُ لِقَتَادَةَ فَقَالَ الْعُشَيْرُ .

3949. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb, a njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka (da je kazivao):
"Bio sam uz Zejd b. Erkama kada je upitan u koliko je bitaka učestvovao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'U devetnaest'[5], odgovorio je.
'A u koliko si (bitaka) ti učestvovao s njim?', upitan je.

1 Misli se na *megazi* ili bitke protiv nevjernika u kojima je osobno učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili je slao vojsku koja je bila pod njegovim zapovjedništvom.

2 To je mjesto kod Jenbua. Krenuo je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovu bitku u mjesecu džumadel-ula, a cilj su mu bili idolopoklonici Kurejša.

3 Radi se o selu dvadeset i tri milje udaljenom od Džuhfe na putu iz Medine.
Taberani bilježi: "Prva bitka koju smo vodili pod zapovjedništvom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je El-Ebva'."
U hadisu koji prenosi Ibn-Abbas kaže se: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u El-Ebva', poslao je Ubejd b. Harisa sa šezdeset konjanika. Oni su se susreli i strijelama sukobili s idolopoklonicima Kurejša, tako da je Sa'd b. Ebu-Vekkas bio prvi musliman koji je odapeo strijelu na Allahovom putu." Spominje se da je Hamza bio prvi bajraktar kome je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da ponese bajrak islama.

4 Buvat ili Bevat jest brdo u Džuhejni u blizini Jenbua.
Ibn-Ishak prenosi: "Zatim se pripremio za bitku s idolopoklonicima Kurejša u mjesecu rebiul-evvelu. Došao je do Buvata, odakle se povratio bez sukoba i borbe."

5 To su bitke u koje je išao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez obzira na to da li se borio ili nije. U vjerodostojnom predanju koje bilježi Muslim navodi se, međutim, da je tih bitaka bilo dvadeset i jedna. Ibn-Ishak i Vakidi smatraju da ih je bilo dvadeset i sedam, a Ibn-Ishak navodi da je vojnih izvidnica i ekspedicija (borbenih aktivnosti u kojima nije osobno učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) bilo trideset i šest.

'U sedamnaest', odgovorio je on.
'A koja je bila prva?', upitao sam ja, a on je odgovorio: 'El-Usejra, ili El-Ušejr.' Spomenuo sam to Katadi, pa je on rekao: 'El-Ušejr.'"[1]

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SPOMINJANJU ONIH KOJI ĆE BITI UBIJENI NA BEDRU[2]

3950. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka, kojem je pričao Amr b. Mejmun, kako je čuo Abdullah b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao Sa'du b. Mu'azu:
"On je bio prijatelj Umejje b. Halefa. Kada bi Umejja dolazio u Medinu, odsjedao bi kod Sa'da, a kada bi Sa'd išao u Mekku, odsjedao bi kod Umejje.
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, Sa'd je otišao obaviti umru i odsjeo kod Umejje u Mekki.
'Pokušaj mi', rekao mu je, 'pronaći vrijeme kada ne bude nikoga, kada bih, možda, mogao obilaziti oko Ka'be.'
Izišao je s njim oko podneva, ali ih susrete Ebu-Džehl i upita: 'Ebu-Safvane, ko je ovaj s tobom?'
'Ovo je Sa'd!', odgovorio je on. Tada mu Ebu-Džehl reče: 'Zar ja ne vidim kako ti kružiš po Mekki slobodno, a vi pomažete preobraćenike i još tvrdite kako im potporu pružate i podupirete ih?! Allaha mi, da nisi s Ebu-Safvanom, porodici se ne bi vratio čitav!'

بَاب ذِكْرِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ يُقْتَلُ بِبَدْرٍ

٣٩٥٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَضِي اللهُ عَنْه حَدَّثَ عَنْ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ أَنَّهُ قَالَ كَانَ صَدِيقًا لأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ وَكَانَ أُمَيَّةُ إِذَا مَرَّ بِالْمَدِينَةِ نَزَلَ عَلَى سَعْدٍ وَكَانَ سَعْدٌ إِذَا مَرَّ بِمَكَّةَ نَزَلَ عَلَى أُمَيَّةَ فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ انْطَلَقَ سَعْدٌ مُعْتَمِرًا فَنَزَلَ عَلَى أُمَيَّةَ بِمَكَّةَ فَقَالَ لأُمَيَّةَ انْظُرْ لِي سَاعَةَ خَلْوَةٍ لَعَلِّي أَنْ أَطُوفَ بِالْبَيْتِ فَخَرَجَ بِهِ قَرِيبًا مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ فَلَقِيَهُمَا أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ يَا أَبَا صَفْوَانَ مَنْ هَذَا مَعَكَ فَقَالَ هَذَا سَعْدٌ فَقَالَ لَهُ أَبُو جَهْلٍ أَلاَ أَرَاكَ تَطُوفُ بِمَكَّةَ آمِنًا وَقَدْ أَوَيْتُمُ الصُّبَاةَ وَزَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ تَنْصُرُونَهُمْ وَتُعِينُونَهُمْ أَمَا وَاللهِ لَوْلاَ أَنَّكَ مَعَ أَبِي صَفْوَانَ

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4404 i 4471.
Radi se o mjestu čiji naziv može biti ženskoga i muškog roda. Cilj upuštanja u ovu bitku bio je zarobiti kurejševićku karavanu koja se vraćala iz Sirije. Ona im je, međutim, izmakla, što je bio povod za sukob na Bedru.

2 Misli se na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unaprijed dao obavijest o pogibiji nekih, mnogo prije nego što će im se to desiti. To se, doista, i ostvarilo. A u noći pred Bitku na Bedru, kako stoji u predanju koje bilježi Muslim, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao mjesta i spomenuo imena onih koji će poginuti u predstojećem boju. On je kazao: "Ovo je mjesto pogibije sutra, ako Bog da, toga i toga, a ovo mjesto toga i toga!" Enes prenosi od Omera, radijallahu anhu, da je rekao: "I tako mi Onoga koji ga je poslao s istinom, nije pogriješio u tim određenjima."

‘Allaha mi’, odgovori mu Sa‘d podižući glas, ‘kad bi mi to zabranio, ja bih tebi zabranio nešto što je za tebe značajnije od ovoga – put u Medinu!’
‘Ne podiži glas, Sa‘de’, reče mu Umejja, ‘na prvaka stanovnika doline[3] Ebu-Hakema[4]!’
‘Pusti ti mene, Umejja’, odgovori Sa‘d, ‘već sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao da će te oni[5] ubiti!’
‘U Mekki?’, upita on.
‘Ne znam!’, odgovori (Sa‘d).
Umejja se užasno prepao i uznemirio. Kada se vratio svojoj ženi, upitao ju je: ‘Umm-Safvan, šta misliš o ovome što mi reče Sa‘d?’
‘A šta ti je rekao?’, upita ona.
‘Tvrdi’, reče on, ‘da ih je Muhammed obavijestio kako će me (oni) ubiti. Upitao sam ga: ‘Je li u Mekki?’, pa je on rekao: ‘Ne znam! Allaha mi’, reče Umejja, ‘ne izlazim iz Mekke!’
Kada je bio dan Bedra, a Ebu-Džehl pozivao ljude (na pohod) govoreći: ‘Spasite svoju karavanu!’, Umejja nije želio ići, ali mu je došao Ebu-Džehl i rekao: ‘Ebu-Safvane, kada svijet vidi da si ti, kao prvak stanovnika doline, izostao, izostat će s tobom!’ Ebu-Džehl ga nije ostavio na miru sve dok on nije rekao: ‘Dobro! Pošto si me uvjerio, Allaha mi, kupit ću najbolju devu[6] u Mekki!’ Potom je rekao: ‘Umm-Safvan, pripremi me!’
‘Ebu-Safvane’, reče mu ona, ‘zar si zaboravio šta ti je rekao tvoj brat Jesribljanin?’
‘Nisam, neću ja ići (daleko) s njima’, odgovori on, ‘nego samo blizu!’
Kada bi izlazio Umejja, na svakom je na konačištu vezao svoju devu. Činio je tako sve dok ga Allah nije usmrtio na Bedru[7].”

مَا رَجَعْتَ إِلَى أَهْلِكَ سَالِمًا فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ وَرَفَعَ صَوْتَهُ عَلَيْهِ أَمَا وَاللهِ لَئِنْ مَنَعْتَنِي هَذَا لَأَمْنَعَنَّكَ مَا هُوَ أَشَدُّ عَلَيْكَ مِنْهُ طَرِيقَكَ عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ أُمَيَّةُ لَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ يَا سَعْدُ عَلَى أَبِي الْحَكَمِ سَيِّدِ أَهْلِ الْوَادِي فَقَالَ سَعْدٌ دَعْنَا عَنْكَ يَا أُمَيَّةُ فَوَاللهِ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّهُمْ قَاتِلُوكَ قَالَ بِمَكَّةَ قَالَ لَا أَدْرِي فَفَزِعَ لِذَلِكَ أُمَيَّةُ فَزَعًا شَدِيدًا فَلَمَّا رَجَعَ أُمَيَّةُ إِلَى أَهْلِهِ قَالَ يَا أُمَّ صَفْوَانَ أَلَمْ تَرَيْ مَا قَالَ لِي سَعْدٌ قَالَتْ وَمَا قَالَ لَكَ قَالَ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُمْ قَاتِلِيَّ فَقُلْتُ لَهُ بِمَكَّةَ قَالَ لَا أَدْرِي فَقَالَ أُمَيَّةُ وَاللهِ لَا أَخْرُجُ مِنْ مَكَّةَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ اسْتَنْفَرَ أَبُو جَهْلٍ النَّاسَ قَالَ أَدْرِكُوا عِيرَكُمْ فَكَرِهَ أُمَيَّةُ أَنْ يَخْرُجَ فَأَتَاهُ أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ يَا أَبَا صَفْوَانَ إِنَّكَ مَتَى مَا يَرَاكَ النَّاسُ قَدْ تَخَلَّفْتَ وَأَنْتَ سَيِّدُ أَهْلِ الْوَادِي تَخَلَّفُوا مَعَكَ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ أَبُو جَهْلٍ حَتَّى قَالَ أَمَّا إِذْ غَلَبْتَنِي فَوَاللهِ لَأَشْتَرِيَنَّ أَجْوَدَ بَعِيرٍ بِمَكَّةَ ثُمَّ قَالَ أُمَيَّةُ يَا أُمَّ صَفْوَانَ جَهِّزِينِي فَقَالَتْ لَهُ يَا أَبَا صَفْوَانَ وَقَدْ نَسِيتَ مَا قَالَ لَكَ أَخُوكَ الْيَثْرِبِيُّ قَالَ لَا مَا أُرِيدُ أَنْ أَجُوزَ مَعَهُمْ إِلَّا قَرِيبًا فَلَمَّا خَرَجَ أُمَيَّةُ أَخَذَ لَا يَنْزِلُ مَنْزِلًا إِلَّا عَقَلَ بَعِيرَهُ فَلَمْ يَزَلْ بِذَلِكَ حَتَّى قَتَلَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ بِبَدْرٍ .

3 Misli se na dolinu Mekke.

4 Idolopoklonici su ga prozvali Ebu-Hakem (Mudri), a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao ga je Ebu-Džehl (Neznalica).

5 Misli se na muslimane, tj. muslimani će ga ubiti, što se i obistinilo na Bedru.

6 Tj. da bi mogao pobjeći.

7 Ranije je navedeno kako je on ubijen.

KAZIVANJE O BICI NA BEDRU

I riječima Uzvišenog Allaha: "Allah vam je pružio pomoć i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se Allaha bojte da biste zahvalni bili – i kad si ti rekao vjernicima: 'Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš poslat će vam u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih!' To je Allah učinio da vas obraduje i da time pouzdanje u srca vaša ulije – a pobjeda dolazi samo od Allaha, Silnog i Mudrog – da jednu skupinu nevjernika uništi, ili da ih osramoti, te da se vrate razočarani."[1]
Vahši veli: "Hamza je na dan Bedra ubio Tu'ajmu b. Adija b. Hijara[2]."
Uzvišeni Allah kaže: "I kad vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine..."[3]

3951. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a on od Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'ba, da je Abdullah b. Ka'b kazivao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, kad je rekao: 'Nisam izostao ni iz jedne bitke u kojoj je učestvovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osim Bitke na Tebuku. Nisam učestvovao ni u Bici na Bedru, ali se za izostanak nikome nije prigovaralo. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao želeći karavanu Kurejša, ali ih je Allah sukobio s neprijateljima neuobičajeno, bez prethodnog dogovora.'"

بَاب قِصَّةِ غَزْوَةِ بَدْرٍ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنْزَلِينَ بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ وَمَا جَعَلَهُ اللهُ إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ) وَقَالَ وَحْشِيٌّ قَتَلَ حَمْزَةُ طُعَيْمَةَ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ) . الشَّوْكَةُ : الْحَدُّ .

٣٩٥١. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا إِلَّا فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ غَيْرَ أَنِّي تَخَلَّفْتُ عَنْ غَزْوَةِ بَدْرٍ وَلَمْ يُعَاتَبْ أَحَدٌ تَخَلَّفَ عَنْهَا إِنَّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ عِيرَ قُرَيْشٍ حَتَّى جَمَعَ اللهُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّهِمْ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ .

1 Ali-Imran, 123-126.

2 Ovo je greška; trebalo bi stajati ime Ibn-Nevfel.

3 El-Enfal, 7. (Sura El-Enfal u cijelosti je, ili bar svojim najvećim dijelom, objavljena kao kazivanje o Bedru.)
Dvije skupine od kojih je jedna obećana muslimanima bile su: karavana koja se sastojala od hiljadu deva i robe u vrijednosti od pedeset hiljada zlatnika, koju su muslimani priželjkivali, i druga, naoružana skupina, koju je doveo Ebu-Džehl, koju oni nisu priželjkivali.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:“I KADA STE OD GOSPODARA SVOGA POMOĆ ZATRAŽILI, ON VAM SE ODAZVAO: ‘POSLAT ĆU VAM U POMOĆ HILJADU MELEKA KOJI ĆE JEDNI ZA DRUGIMA DOLAZITI!’ALLAH JE TO ZATO UČINIO DA BI VAS OBRADOVAO I DA BI SE TIME SRCA VAŠA UMIRILA; A POBJEDA JE SAMO OD ALLAHA – ALLAH JE DOISTA SILAN I MUDAR; KAD JE ON UČINIO DA SE RADI SIGURNOSTI SVOJE U SAN ZAVEDETE I S NEBA VAM KIŠU SPUSTIO DA BI VAS NJOME OČISTIO I DA BI OD VAS ŠEJTANOVO UZNEMIRAVANJE ODSTRANIO I DA BI SRCA VAŠA JAKIM UČINIO I NJOME KORAKE UČVRSTIO. KAD JE GOSPODAR TVOJ NADAHNUO MELEKE: ‘JA SAM S VAMA, PA UČVRSTITE ONE KOJI VJERUJU!’ U SRCA NEVJERNIKA JA ĆU STRAH ULITI, PA IH VI PO ŠIJAMA UDARITE, I UDARITE IH PO PRSTIMA – ZATO ŠTO SE SUPROTSTAVLJAJU ALLAHU I POSLANIKU NJEGOVU; A ONOGA KO SE SUPROTSTAVLJA ALLAHU I POSLANIKU NJEGOVU ALLAH ĆE ZAISTA STRAŠNO KAZNITI.”[4]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ
فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ وَمَا جَعَلَهُ اللهُ
إِلَّا بُشْرَى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ
وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ
إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ
إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ
وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ
وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ
عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ
إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا
الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا
الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ
وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللهَ وَرَسُولَهُ
وَمَنْ يُشَاقِقِ اللهَ وَرَسُولَهُ
فَإِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ)

3952. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu‘ajm, a njemu Israil, prenoseći od Muharika, a on od Tarika b. Šihaba, koji je čuo Ibn-Mes‘uda da kazuje:
“Prisustvovao sam jednoj situaciji u kojoj je bio Mikdad b. Esved; a da sam ja bio u njoj, bilo bi mi draže nego bilo šta drugo što se može mjeriti s tim. Došao je on Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a Vjerovjesnik je učio dovu protiv idolopoklonika, i rekao: ‘Mi nećemo reći kao što je rekao narod Musaov: ‘Idi ti i Gospodar tvoj pa se borite…’ (ajet), nego ćemo se boriti uz tebe, s desna i s lijeva, ispred i iza!’ Vidio sam

٣٩٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ شَهِدْتُ مِنَ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ مَشْهَدًا لأَنْ أَكُونَ صَاحِبَهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا عُدِلَ بِهِ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَدْعُو عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ لاَ نَقُولُ كَمَا قَالَ قَوْمُ مُوسَى (اذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا) وَلَكِنَّا نُقَاتِلُ عَنْ يَمِينِكَ وَعَنْ شِمَالِكَ وَبَيْنَ يَدَيْكَ وَخَلْفَكَ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَشْرَقَ وَجْهُهُ وَسَرَّهُ يَعْنِي قَوْلَهُ .

4 El-Enfal, 9-13.

da je Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice zablistalo i razveseliše ga (njegove riječi)."[1]

3953. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na dan Bedra rekao: 'Gospodaru, molim Ti se, daj mi[2] ono na šta si se obavezao i ispuni ono što si obećao! Gospodaru, ako Ti želiš, nećeš više biti obožavan!' Ebu-Bekr uhvatio ga je za ruku i rekao: 'Dosta ti je!' On je izišao učeći: 'Skupina će poražena biti i leđa će okrenuti...'"

٣٩٥٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعْبَدْ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ حَسْبُكَ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ) .

POGLAVLJE...

بَاب

3954. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, njega Ibn-Džurejdž, a ovog Abdul-Kerim, da je čuo Miksema, štićenika Abdullah b. Harisa, kada je kazivao:
"Čuo sam Ibn-Abbasa kad je rekao: 'Nisu isti vjernici koji nisu prisustvovali...', tj Bedru i oni koji su izašli na Bedr.'"

٣٩٥٤. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْكَرِيمِ أَنَّهُ سَمِعَ مِقْسَمًا مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) عَنْ بَدْرٍ وَالْخَارِجُونَ إِلَى بَدْرٍ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 4609.

2 Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj dovi uporno tražio ispunjenje Allahovog obećanja o pomoći jer je to bila prva bitka koja je mogla imati nesagledive posljedice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je posljednji poslanik, i ako bi se desilo da ta skupina prvih muslimana zajedno s njim nestane na Bedru, njihovim bi nestankom nestalo i islama. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio toliko nametljiv u dovi, što nije bio slučaj u nekim drugim prilikama. Razlog je tome, možda, i bojazan da ta obećana pomoć neće doći u ovom konkretnom slučaju i prvom velikom iskušenju za ensarije, iako nije moglo biti sumnje da će ona doći poslije, jer se Allahovo obećanje sigurno ispunjava. Dakle, sunnet je da vođa bude iza vojske i da uči dove.

BROJ UČESNIKA BEDRA

باب عِدَّةِ أَصْحَابِ بَدْرٍ

3955. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'be, prenoseći od Ebu Ishaka, da je Bera' rekao:
"Vraćeni smo kao suviše mladi ja i Ibn-Omer."

٣٩٥٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اسْتُصْغِرْتُ أَنَا وَابْنُ عُمَرَ .

3956. PRIČAO MI JE Mahmud, a njemu Vehb, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a da je rekao:
"Vraćeni smo ja i Ibn-Omer, kao suviše mladi na dan Bedra. Muhadžira na Bedru je bilo šezdeset i nekoliko, a ensarija dvjesto četrdeset i nekoliko."[3]

٣٩٥٦. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا وَهْبٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اسْتُصْغِرْتُ أَنَا وَابْنُ عُمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ يَوْمَ بَدْرٍ نَيِّفًا عَلَى سِتِّينَ وَالأَنْصَارُ نَيِّفًا وَأَرْبَعِينَ وَمِائَتَيْنِ .

3957. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, rekavši da je čuo Bera'a, radijallahu anhu, kako kaže:
"Kazivali su mi ashabi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, koji su učestvovali na Bedru da je njihov broj bio identičan broju sljedbenika Taluta, koji su s njim prešli preko rijeke. Bilo ih je tristo deset i nekoliko."
Berra je dodao: "Ne, tako mi Allaha, s njim nije prešao rijeku niko ko nije bio vjernik." [4]

٣٩٥٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ حَدَّثَنِي أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا أَنَّهُمْ كَانُوا عِدَّةَ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِينَ جَازُوا مَعَهُ النَّهَرَ بِضْعَةَ عَشَرَ وَثَلاَثَ مِائَةٍ قَالَ الْبَرَاءُ لاَ وَاللهِ مَا جَاوَزَ مَعَهُ النَّهَرَ إِلاَّ مُؤْمِنٌ .

3 Prema mišljenju većine učenjaka broj učesnika Bedra je bio tristo četrnaest, s tim što taj broj obuhvata i one koji su opravdano izostali s Bedra ali su uvršteni u ratni plijen, poput Osmana, radijallahu anhu koji je izostao s Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolom zbog bolesti supruge Rukajje, kao i Talhe i Seid b. Zejda koje je Poslanik poslao da izvide šta je s karavanom Kurejšija, i nekih drugih ashaba koji su izostali s dozvolom.

4 Slučaj Taluta i Džaluta je spomenut u Kur'anu (El-Bekare, 246-251). Učenjaci kažu da se ovdje misli na rijeku Jordan i da je Džalut bio vođa silnika. Talut je obećao dati svoju kćerku i uključiti u vlast onoga ko ubije Džaluta. To je učinio Davud i Talut je prema njemu ispunio svoje obećanje, što je povećalo Davudov ugled među Izraelićanima, tako da je uskoro postao njihov kralj.

3958. PRIČAO NAM JE je Abdullah b. Redža, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka da je Bera' rekao:
"Mi, ashabi Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, običavali smo reći da je broj učesnika Bedra bio identičan broju Talutovih sljedbenika koji su s njim prešli rijeku. S njim nije prešao niko ko nije bio vjernik, a bilo ih je tristo deset i još nekoliko."

٣٩٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كُنَّا أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ نَتَحَدَّثُ أَنَّ عِدَّةَ أَصْحَابِ بَدْرٍ عَلَى عِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِينَ جَاوَزُوا مَعَهُ النَّهَرَ وَلَمْ يُجَاوِزْ مَعَهُ إِلاَّ مُؤْمِنٌ بِضْعَةَ عَشَرَ وَثَلاَثَ مِائَةٍ .

3959. PRIČAO MI JE Abdulah b. Ebu-Šejbe, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a…
I PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu je saopćio Sufjan od Ebu-Ishaka da je Bera', radijallahu anhu, rekao:
"Običavali smo reći da je učesnika Bedra bilo tri stotine deset i još nekoliko, poput broja Talutovih sljedbenika koji su s njim prešli rijeku, a nije s njim prešao niko ko nije bio vjernik."

٣٩٥٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ ح وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ كُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّ أَصْحَابَ بَدْرٍ ثَلاَثُ مِائَةٍ وَبِضْعَةَ عَشَرَ بِعِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِينَ جَاوَزُوا مَعَهُ النَّهَرَ وَمَا جَاوَزَ مَعَهُ إِلاَّ مُؤْمِنٌ .

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PROKLINJANJE KUREJŠEVIĆKIH NEVJERNIKA: ŠEJBE, UTBE, VELIDA I EBU-DŽEHL B. HIŠAMA I NJIHOVA PROPAST

بَاب دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى كُفَّارِ قُرَيْشٍ شَيْبَةَ وَعُتْبَةَ وَالْوَلِيدِ وَأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ وَهَلاكِهِمْ

3960. PRIČAO MI JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovome Ebu-Ishak, prenoseći od Amr b. Mejmuna da je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:
"Okrenuo se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prema kibli i proučio dovu[1] protiv grupe Kurejšija: protiv Šejbe b. Rebi'a, Utbe b. Rebi'a, Velid b. Utbe i Ebu-Džehla b. Hišama. Zaklinjem se Allahom da sam ih vidio poubijane, a sunce ih već promijenilo jer je dan bio vrlo vruć.

٣٩٦٠. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ اسْتَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْكَعْبَةَ فَدَعَا عَلَى نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى شَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ فَأَشْهَدُ بِاللهِ لَقَدْ رَأَيْتُهُمْ صَرْعَى قَدْ غَيَّرَتْهُمُ الشَّمْسُ وَكَانَ يَوْمًا حَارًّا .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ovu dovu protiv njih učio u Mekki, u doba dok su ga ezijetili, a dova je uslišana u toku bitke na Bedru, kada su svi poubijani.

UBISTVO EBU-DŽEHLA

بَاب قَتْلِ أَبِي جَهْلٍ

3961. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu je kazivao Ebu-Usame, a ovom Isma'il, kojem je saopćio Kajs da je Abdullah, radijallahu anhu, došao Ebu-Džehlu, na dan Bedra, a u njemu je još bilo života, te je Ebu-Džehl rekao:
"Da li je iko gore prošao od čovjeka kojeg ste ubili!"[2]

٣٩٦١. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا قَيْسٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه أَنَّهُ أَتَى أَبَا جَهْلٍ وَبِهِ رَمَقٌ يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ هَلْ أَعْمَدُ مِنْ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ.

3962. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Sulejman Tejmi, a da im je Enes pričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem rekao...
I PRIČAO MI JE Amr b. Halid, a njemu Zuhejr, prenoseći od Sulejman Tejmija da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem:
"Ko će pogledati šta je uradio Ebu-Džehl?"
Tada se Ibn-Mes'ud zaputi i nađe ga, a već su ga dvojica Afraovih sinova bila ranila, te je umirao.
"Da li si ti Ebu-Džehl" upita ga (Ibn-Mes'ud) i uze ga za bradu, a on reče:
"A ima li neko iznad čovjeka kojeg ste ubili", ili je rekao: "Čovjeka kojeg je ubio njegov narod."
Ahmed b. Junus je prenio (da je Ibn-Mes'ud rekao): "Ti si Ebu-Džehl."

٣٩٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَنْظُرُ مَا صَنَعَ أَبُو جَهْلٍ فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ قَالَ أَأَنْتَ أَبُو جَهْلٍ قَالَ فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ قَالَ وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ أَوْ رَجُلٍ قَتَلَهُ قَوْمُهُ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَنْتَ أَبُو جَهْلٍ.

3963. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu je prenio Ibn-Ebi-Adijj od Sulejmana Tejmije, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra rekao:
"Ko će pogledati šta je uradio Ebu-Džehl?"
Tada se Ibn-Mes'ud zaputio i našao ga, a već ga

٣٩٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ مَنْ يَنْظُرُ مَا فَعَلَ أَبُو جَهْلٍ فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ

2 Ovakav prijevod najviše odgovara Ibn-Hadžerovom tumačenju riječi *e'medu* koja – po njemu – znači *propasti*, *nastradati*, a ovaj oblik je superlativ. El-Ajni (*'Umdetu-Kari*, 14/75) smatra da ovo znači: *Ima li išta čudnije…*, dok Kastalani (*Iršadus-Sari*, 9/18) smatra da znači: *Da li je iko ugledniji…*, i čini se da slijedeći hadis podupire ovo značenje. (prim. rec.)

dvojica Afraovih sinova ranila, te je umirao. On ga je uzeo za bradu i rekao: "Ti si, o Ebu-Džehle" i Ebu-Džehl reče: "A ima li neko iznad čovjeka kojeg je ubio njegov narod – ili je rekao – kojeg ste ubili." [1]
Kazivao mi je Ibnul-Musenna, njemu je saopćio Mu'az b. Mu'az, ovom pričao Sulejman, a njega obavijestio Enes b. Malik slično tome.

فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ فَقَالَ أَنْتَ أَبَا جَهْلٍ قَالَ وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلَهُ قَوْمُهُ أَوْ قَالَ قَتَلْتُمُوهُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ أَخْبَرَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ نَحْوَهُ .

3964. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah rekavši da je zapisao od Jusuf b. Madžišuna, koji prenosi on od Salih b. Ibrahima, ovaj od svoga oca, a on od svoga oca (Abdur-Rahman b. Avfa) u pogledu Bedra, to jest hadis o dvojici Afraovih sinova. [2]

٣٩٦٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ كَتَبْتُ عَنْ يُوسُفَ بْنِ الْمَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ فِي بَدْرٍ يَعْنِي حَدِيثَ ابْنَيْ عَفْرَاءَ .

3965. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah Rekaši, a njemu Mu'temir, rekavši da je čuo svoga oca kako kaže da mu je pričao Ebu-Midžlez prenoseći od Kajs b. Ubada, a on od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ja sam prvi koji će sjesti na koljena pred Milostivog na Sudnjem danu zbog sporenja (o Gospodaru)."
Kajs b. Ubad kaže: "U pogledu njih je objavljeno: *Ova dva protivnička tabora spore se o Gospodaru svome.* [3]
On dalje kaže: "To su oni koji su na dan Bedra izašli na dvoboj: Hamza, Alija i Ubejde, ili Ebu-Ubejde b. Haris i Šejbe b. Rebi'a, Utbe b. Rebi'a i Velid b. Utbe."[4]

٣٩٦٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الرَّقَاشِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَجْثُو بَيْنَ يَدَيِ الرَّحْمَنِ لِلْخُصُومَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقَالَ قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ وَفِيهِمْ أُنْزِلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) قَالَ هُمُ الَّذِينَ تَبَارَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ حَمْزَةُ وَعَلِيٌّ وَعُبَيْدَةُ أَوْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْحَارِثِ وَشَيْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ .

1 Hakim prenosi od Ibn Abasa da je Ibn-Mes'ud rekao:
"Našao sam ga na izmaku života, te stao nogom na njegov vrat i rekao: "Allah te ponizio, Allahov neprijatelju!" "A čime me je ponizio? Ima li čovjeka koji je više propao od onog kojeg ste ubili." Potom mu je Ibn-Mes'ud odsjekao glavu i odnio je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Ovo je glava Allahovog neprijatelja Ebu-Džehla." U drugim predajama stoji da je Ibn-Mes'ud odveo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do Ebu-Džehla, te je on vidjevši ga mrtva, rekao tri puta: "Neka je hvala Uzvišenom Allahu koji je ojačao islam i njegove sljedbenike."

2 Dvojica Afraovih sinova su pitali Abdur-Rahmana b. Avfa za Ebu-Džehla i on ih je uputio na njega, te su njih dvojica nasrnuli na njega i ubili ga. Bili su to Mu'az b. Amr b. Džemuh i Mu'az b. Afra. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pregledao njihove sablje i rekao: "Obojica ste ga ubili", ali je njegovu ratnu opremu dodijelio Mu'azu b. Amru.

3 El-Hadž,19.

4 Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4744.

3966. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hašima, on od Ebu-Midžleza, a ovaj od Kajsa b. Ubada da je Ebu-Zerr, radijallahu anhu, rekao:
"Ajet: Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga - objavljen je u pogledu šestorice kurejšija: Alije, Hamze i Ubejde b. Harisa, te Šejbe b. Rebi'a, Utbe b. Rebi'a i Velida b. Utbe."[5]

٣٩٦٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَزَلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) فِي سِتَّةٍ مِنْ قُرَيْشٍ عَلِيٍّ وَحَمْزَةَ وَعُبَيْدَةَ بْنِ الْحَارِثِ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ .

3967. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Savvaf, njemu Jusuf b. Ja'kub, koji je odsjedao kod Beni Dubaj'ata, a on je štićenik Beni Sedusa, da im je kazivao Sulejman Tejmi prenoseći od Ebu-Midžleza, a on od Kajs b. Ubada koji je izjavio da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"U vezi s nama je objavljen ovaj ajet: Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga."

٣٩٦٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصَّوَّافُ حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ كَانَ يَنْزِلُ فِي بَنِي ضُبَيْعَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِبَنِي سَدُوسَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِينَا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) .

3968. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu je saopćio Veki', prenoseći od Sufjana, on od Ebu-Hašima, ovaj od Ebu-Midžleza, a on od Kajs b. Ubada koji je izjavio da je čuo Ebu-Zerra, radijallahu anhu, kako se zaklinje:
"Ovi ajeti su objavljeni u pogledu ove šestočlane grupe na dan Bedra" - poput (Kabisinog kazivanja).

٣٩٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُقْسِمُ لَنَزَلَتْ هَؤُلَاءِ الآيَاتُ فِي هَؤُلَاءِ الرَّهْطِ السِّتَّةِ يَوْمَ بَدْرٍ نَحْوَهُ .

3969. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim Devreki, njemu Hušejm, a ovom je saopćio Ebu-Hašim prenoseći od Ebu-Midžleza, on od Kajs b. Ubada koji je izjavio da je čuo Ebu-Zerra kako se zaklinje da je ajet: "Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga, objavljen u pogledu onih koji su izašli na dvoboj na dan Bedra: Hamze, Alije i Ubejde b. Harisa, te Utbe b. Rebi'a, Šejbe b. Rebi'a i Velida b. Utbe." [6]

٣٩٦٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ يُقْسِمُ قَسَمًا إِنَّ هَذِهِ الآيَةَ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي الَّذِينَ بَرَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ حَمْزَةَ وَعَلِيٍّ وَعُبَيْدَةَ بْنِ الْحَارِثِ وَعُتْبَةَ وَشَيْبَةَ ابْنَيْ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ .

5 Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4743.

6 U većem broju predaja se spominju pojedinosti ovog dvoboja navodeći suparnike iz oba tabora. Tako neki vele da je Alijih protivnik bio Velid, Ubejdeov Šejbe, a Hamzin Utbe. Međutim, Ebu-Davud prenosi od halife Alije da je rekao: "Izašao je Utbe, zatim njegov sin (Velid) te njegov brat (Šejbe) a suprotstavili su im se neki ensarijski mladići, ali oni rekoše: "Mi nemamo potrebe za vama. Hoćemo naše amidžiće!"

3970. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid Ebu-Abdullah, njemu Ishak b. Mensur Seluli, a ovom Ibrahim b. Jusuf prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka da je (rekao): "Neki je čovjek pitao El-Bera'a, dok sam ja slušao, rekavši:
'Da li je Alija učestvovao na Bedru?'
'Učestvovao je u dvoboju i nosio dva oklopa jedan iznad drugog', odgovorio je on."

٣٩٧٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلُولِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَأَلَ رَجُلٌ الْبَرَاءَ وَأَنَا أَسْمَعُ قَالَ أَشَهِدَ عَلِيٌّ بَدْرًا قَالَ بَارَزَ وَظَاهَرَ .

3971. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Jusuf b. Madžišun prenoseći od Salih b. Ibrahim b. Abdur-Rahman b. Avfa, on od svoga oca, a ovaj od svoga oca Abdur-Rahmana koji je rekao:
"Dopisivao sam se (i dogovorio) sa Umejje b. Halefom[1] i kad je došao dan Bedra..." i on spomenu njegovo ubistvo i ubistvo njegova sina, a Bilal uzviknu:
"Ja nisam spašen ako Umejje bude spašen!"

٣٩٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ كَاتَبْتُ أُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ فَذَكَرَ قَتْلَهُ وَقَتْلَ ابْنِهِ فَقَالَ بِلَالٌ لَا نَجَوْتُ إِنْ نَجَا أُمَيَّةُ .

3972. PRIČAO NAM JE Abdan b. Usman i rekao da mu je saopćio njegov otac prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio suru En-Nedžm i učinio sedždu u njoj, a učinio je sedždu i svako ko je bio s njim, izuzev što je jedan starac (Umejje b. Halef) uzeo šaku zemlje i podigao je do svog čela, te rekao:
"Meni je dovoljno ovo."
Abdullah dalje kaže: "Nakon toga sam ga vidio kako je ubijen kao nevjernik."

٣٩٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَرَأَ وَالنَّجْمِ فَسَجَدَ بِهَا وَسَجَدَ مَنْ مَعَهُ غَيْرَ أَنَّ شَيْخًا أَخَذَ كَفًّا مِنْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى جَبْهَتِهِ فَقَالَ يَكْفِينِي هَذَا قَالَ عَبْدُاللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدُ قُتِلَ كَافِرًا .

Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ustani Hamza! Ustani Alija! Ustani Ubejde!" Hamza se zaputio prema Utbi, ja prema Šejbi, a Ubejde se sukobio s Velidom, te raniše jedan drugog. Potom smo nas dvojica napali na Velida i ubili ga, a zatim odnijeli Ubejdu."

1 Da će on čuvati moju rodbinu i imovinu u Mekki, a da ja čuvam njegovu u Medini. (prim. rec.)

3973. SAOPĆIO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je pričao Hišam b. Jusuf prenoseći od Ma'mera, on od Hišama, a ovaj od Urvea koji je rekao:
"Zubejr je imao tri ožiljka od sablje, jedan od njih mu je bio na vratu, i ja sam ponekad u njega uvlačio svoje prste. Dva je zadobio na dan Bedra, a jedan na dan Jermuka."
Urve dalje kaže: "Kada je ubijen Abdullah b. Zubejr, Abdul-Melik b. Mervan mi je rekao: "Urve, da li poznaješ Zubejrovu sablju?"
"Da", odgovorio sam ja, a on je upitao:
"Šta ima na njoj?"
"Na njoj nedostaje dio nakon što je okrnjena na dan Bedra."
"Istinu si rekao", reče on i citira stih: "Na njima su ošećeni od udaraca u borbama."[2] Potom ju je vratio Urveu.
Kaže Hišam: "Procijenili smo je, među sobom, na tri hiljade i neko od nas ju je uzeo, a volio bih da sam je ja uzeo."

٣٩٧٣. أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ كَانَ فِي الزُّبَيْرِ ثَلَاثُ ضَرَبَاتٍ بِالسَّيْفِ إِحْدَاهُنَّ فِي عَاتِقِهِ قَالَ إِنْ كُنْتُ لَأُدْخِلُ أَصَابِعِي فِيهَا قَالَ ضُرِبَ ثِنْتَيْنِ يَوْمَ بَدْرٍ وَوَاحِدَةً يَوْمَ الْيَرْمُوكِ قَالَ عُرْوَةُ وَقَالَ لِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ حِينَ قُتِلَ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يَا عُرْوَةُ هَلْ تَعْرِفُ سَيْفَ الزُّبَيْرِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَمَا فِيهِ قُلْتُ فِيهِ فَلَّةٌ فُلَّهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ صَدَقْتَ بِهِنَّ فُلُولٌ مِنْ قِرَاعِ الْكَتَائِبِ ثُمَّ رَدَّهُ عَلَى عُرْوَةَ قَالَ هِشَامٌ فَأَقَمْنَاهُ بَيْنَنَا ثَلَاثَةَ آلَافٍ وَأَخَذَهُ بَعْضُنَا وَلَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ أَخَذْتُهُ .

3974. PRIČAO NAM JE Ferve, a njemu Ali, prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca (Urvea) da je rekao:
"Zubejrova sablja je bila okićena srebrom." Hišam je izjavio: "I Urveova sablja je bila okićena srebrom."

٣٩٧٤. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ سَيْفُ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ مُحَلًّى بِفِضَّةٍ قَالَ هِشَامٌ وَكَانَ سَيْفُ عُرْوَةَ مُحَلًّى بِفِضَّةٍ .

3975. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu je kazivao Abdullah, a ovom saopćio Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca da su na dan Jermuka ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli Zubejru:
"Zar nećeš navaliti, pa da i mi navalimo s tobom!"
"Ako ja navalim, vi ćete izostati", rekao je on.
"Nećemo to učiniti", rekoše oni, i on navali na njih tako da je razbio njihove redove i prošao kroz njih;

٣٩٧٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالُوا لِلزُّبَيْرِ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ أَلَا تَشُدُّ فَنَشُدَّ مَعَكَ فَقَالَ إِنِّي إِنْ شَدَدْتُ كَذَبْتُمْ فَقَالُوا لَا نَفْعَلُ فَحَمَلَ عَلَيْهِمْ حَتَّى شَقَّ صُفُوفَهُمْ فَجَاوَزَهُمْ وَمَا مَعَهُ أَحَدٌ ثُمَّ رَجَعَ مُقْبِلًا

2 Abdul-Melik je ovdje citirao dio stiha poznate pjesme Nabige Zubjanija, u kom on kaže: "Oni nemaju nikakve mahane izuzev što su im sablje pune ogrebotina od udaranja po četama."

nikog nije bilo s njim, a zatim se vratio naprijed, te (Bizantinci) zgrabiše za uzde njegova (konja) i zadadoše mu dva udarca po vratu, između kojih je bio ožiljak udarca kojeg je zadobio na dan Bedra." Urve dalje kaže: "Ja sam kao mali, uvlačio svoje prste u te ožiljke, igrajući se."
Urve je izjavio: "S njim je tada bio Abdullah b. Zubejr, a imao je svega deset godina. Stavio ga je na konja i zadužio jednog čovjeka za njega."

فَأَخَذُوا بِلِجَامِهِ فَضَرَبُوهُ ضَرْبَتَيْنِ عَلَى عَاتِقِهِ بَيْنَهُمَا ضَرْبَةٌ ضُرِبَهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ عُرْوَةُ كُنْتُ أُدْخِلُ أَصَابِعِي فِي تِلْكَ الضَّرَبَاتِ أَلْعَبُ وَأَنَا صَغِيرٌ قَالَ عُرْوَةُ وَكَانَ مَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يَوْمَئِذٍ وَهُوَ ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ فَحَمَلَهُ عَلَى فَرَسٍ وَوَكَّلَ بِهِ رَجُلاً .

3976. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed da je čuo Revha b. Ubadu kako mu je pričao Seid b. Ebu-Arube prenoseći od Katade koji je izjavio da mu je spomenuo Enes b. Malik prenoseći od Ebu-Talhe da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra naredio za dvadeset i četvericu kurejševićkih prvaka, pa su pobacani u jedan onečišćeni bunar na Bedru. On je običavao, kad pobijedi neki narod, da ostane na tom mjestu tri noći, ali kad je na Bedru došao treći dan, on je naredio te mu je pripremljena deva i on je krenuo, a ashabi su ga slijedili, govoreći: "Mislimo da se ne bi pokrenuo da nije bilo nekog razloga." Došao je na ivicu onog bunara i počeo ih dozivati po njihovim imenima i imenima njihovih očeva: o taj i taj sine toga i toga, o taj i taj sine toga i toga! Da li biste voljeli da ste se pokorili Allahu i Njegovom poslaniku. Mi smo doista uvidjeli da je istinito ono što nam je Gospodar naš obećao, da li ste i vi uvidjeli da je istinito ono što vam je Gospodar vaš obećao?"
"Allahov Poslaniče – reče Omer – što se obraćaš tijelima koja nemaju duše!"
"Tako mi onog u čijoj je ruci Muhammedova duša – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, – ni vi ne čujete bolje od njih ono što govorim."
Katade je izjavio: "Allah ih je oživio kako bi im omogućio da čuju njegove riječi, kao vid grdnje, poniženja, kazne, jada i kajanja."

٣٩٧٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ سَمِعَ رَوْحَ بْنَ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ ذَكَرَ لَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ أَمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ رَجُلاً مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ فَقُذِفُوا فِي طَوِيٍّ مِنْ أَطْوَاءِ بَدْرٍ خَبِيثٍ مُخْبِثٍ وَكَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِالْعَرْصَةِ ثَلاَثَ لَيَالٍ فَلَمَّا كَانَ بِبَدْرٍ الْيَوْمَ الثَّالِثَ أَمَرَ بِرَاحِلَتِهِ فَشُدَّ عَلَيْهَا رَحْلُهَا ثُمَّ مَشَى وَاتَّبَعَهُ أَصْحَابُهُ وَقَالُوا مَا نُرَى يَنْطَلِقُ إِلاَّ لِبَعْضِ حَاجَتِهِ حَتَّى قَامَ عَلَى شَفَةِ الرَّكِيِّ فَجَعَلَ يُنَادِيهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ يَا فُلاَنُ بْنَ فُلاَنٍ وَيَا فُلاَنُ بْنَ فُلاَنٍ أَيَسُرُّكُمْ أَنَّكُمْ أَطَعْتُمُ اللهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالَ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا تُكَلِّمُ مِنْ أَجْسَادٍ لاَ أَرْوَاحَ لَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ قَالَ قَتَادَةُ أَحْيَاهُمُ اللهُ حَتَّى أَسْمَعَهُمْ قَوْلَهُ تَوْبِيخًا وَتَصْغِيرًا وَنَقِيمَةً وَحَسْرَةً وَنَدَمًا .

3977. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr prenoseći od Ata'a, a on od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je u pogledu ajeta:
– Oni koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nezahvalnošću uzvratili – rekao: "Tako mi Allaha, to su kurejševićki nevjernici."
Amr kaže: "To su Kurejšije, a Muhammed sallallahu alejhi ve sellem, je Allahova blagodat; a izraz "i narod svoj su u kuću propasti doveli", znači: "u vatru, (pogibijom) na dan Bedra." [1]

٣٩٧٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللهِ كُفْرًا) قَالَ هُمْ وَاللهِ كُفَّارُ قُرَيْشٍ قَالَ عَمْرٌو هُمْ قُرَيْشٌ وَمُحَمَّدٌ ﷺ نِعْمَةُ اللهِ (وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ) قَالَ النَّارَ يَوْمَ بَدْرٍ .

3978. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je rekao:
"Spomenuto je pred Aišom, radijallahu anha, da Ibn Omer pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Zaista mrtvac biva mučen u kaburu zbog plača njegove porodice", te je ona rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je samo rekao: "Mrtvac se kažnjava zbog njegovih grešaka i grijeha, a njegova porodica sada za njim plače."

٣٩٧٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَفَعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ فَقَالَتْ وَهَلَ إِنَّمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ لَيُعَذَّبُ بِخَطِيئَتِهِ وَذَنْبِهِ وَإِنَّ أَهْلَهُ لَيَبْكُونَ عَلَيْهِ الآنَ .

3979. REKLA JE Aiša:
– To je poput izjave Ibn Omerove da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao pored bunara u kom su bili idolopoklonici ubijeni na Bedru, pa im je rekao ono što je rekao, i dodao: "Oni sigurno čuju ono što govorim." Međutim, on je samo rekao: "Oni sada zaista znaju da je istina ono što sam im govorio", a zatim je proučila:
"Ti ne možeš mrtve dozvati."[2]; "A ti ne možeš one u grobovima dozvati."[3]
Kaže (Urve): "To će biti onda kada zauzmu svoja mjesta u Džehenemu."[4]

٣٩٧٩. قَالَتْ وَذَاكَ مِثْلُ قَوْلِهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْقَلِيبِ وَفِيهِ قَتْلَى بَدْرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ لَهُمْ مَا قَالَ إِنَّهُمْ لَيَسْمَعُونَ مَا أَقُولُ إِنَّمَا قَالَ إِنَّهُمُ الآنَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ ثُمَّ قَرَأَتْ (إِنَّكَ لاَ تُسْمِعُ الْمَوْتَى) (وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ) يَقُولُ حِينَ تَبَوَّءُوا مَقَاعِدَهُمْ مِنَ النَّارِ .

1 Ibrahim, 28. Dio ovog hadisa naveden je pod brojem 4700.

2 En-Neml, 80.

3 Fatir, 22.

4 Isma'ili kaže: "Moguće je usaglasiti ovo što je Aiša, radijallahu anha, negirala s onim što su ibn Omer i drugi

3980, 3981. PRIČAO MI JE Usman, a njemu Abde prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao pored bunara na Bedru i rekao:
"Da li ste se uvjerili da je istinito ono što vam je Gospodar vaš obećao." Zatim je rekao: "Oni sada čuju šta govorim."
To je spomenuto Aiši, te je ona rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je samo rekao: "Oni sada znaju da je istina ono što sam im govorio."
Zatim je ona proučila: "Ti ne možeš mrtve dozvati", – do kraja ajeta.

٣٩٨٠-٣٩٨١. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى قَلِيبِ بَدْرٍ فَقَالَ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ثُمَّ قَالَ إِنَّهُمُ الآنَ يَسْمَعُونَ مَا أَقُولُ فَذُكِرَ لِعَائِشَةَ فَقَالَتْ إِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُمُ الآنَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّ الَّذِي كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ هُوَ الْحَقُّ ثُمَّ قَرَأَتْ (إِنَّكَ لاَ تُسْمِعُ الْمَوْتَى) حَتَّى قَرَأَتِ الآيَةَ .

VRIJEDNOST UČESNIKA BEDRA

بَاب فَضْلُ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا

3982. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak prenoseći od Humejda koji je izjavio da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Harise je poginuo na dan Bedra, a bio je dječak, pa je njegova majka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
"Allahov Poslaniče, ti znaš šta je Harise meni značio. Ako je u Džennetu ja ću se strpiti i očekivati nagradu, ali ako bude ono drugo vidjet ćeš šta ću uraditi."
Tada je on rekao: "Teško tebi, zar si izgubila razum, misliš li ti da je Džennet samo jedan? Dženeta ima mnogo, a on je u Dženneti-firdevsu."

٣٩٨٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أُصِيبَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ غُلاَمٌ فَجَاءَتْ أُمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَرَفْتَ مَنْزِلَةَ حَارِثَةَ مِنِّي فَإِنْ يَكُنْ فِي الْجَنَّةِ أَصْبِرْ وَأَحْتَسِبْ وَإِنْ تَكُ الأُخْرَى تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ وَيْحَكِ أَوَهَبِلْتِ أَوَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جِنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ فِي جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ .

ashabi ustvrdili, jer kur'anske riječi: "Ti ne možeš mrtve dozvati" nisu u kontradiktornosti sa Poslanikovim, sallallahu riječima, riječima: "Zaista oni sada čuju", jer "dozivanje" je dostavljanje glasa od onog ko doziva u uho onog koji sluša, a Uzvišeni Allah je onaj koji ih je učinio da čuju tako što im je prenio glas svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, a što se tiče njenog odgovora "Oni znaju", ako je ona to čula, to nije oprečno iskazu "Oni čuju", naprotiv to ga potvrđuje.

3983. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu je saopćio Abdullah b. Idris, rekavši da je čuo Husajn b. Abdur-Rahmana kako prenosi od Sa‘d b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahman Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao mene, Ebu-Merseda Ganevija i Zubejr b. Avvama, a svi smo bili konjanici; i rekao: "Idite dok ne dođete do Revdatu-Haha. U njemu je jedna od mnogoboškinja, a kod nje je pismo Hatiba b. Ebi-Beltea, upućeno idolopoklonicima."
Sustigli smo je, a ona je putovala na svojoj devi, tamo gdje je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te smo rekli: "Daj pismo!"
"Nema nikakva pisma", rekla je ona, a mi smo naredili da siđe s deve i premetnuli je, ali nismo ništa vidjeli, pa smo rekli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne laže! Ili ćeš ti izvaditi pismo ili ćemo ti potpuno odstraniti odjeću!"
Pošto je ona vidjela ozbiljnost, posegnula je (rukom) prema pasu, a bila je opasana haljinom i izvadila pismo. Došli smo s njom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te je Omer rekao: "Allahov Poslaniče, on je iznevjerio Allaha, i Njegova Poslanika, i vjernike, pa pusti me da mu prerežem grkljan!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Šta te navelo na ono što si učinio", pa je Hatib rekao: "Tako mi Allaha, ja nisam prestao vjerovati u Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Samo sam htio za te ljude da učinim dobro djelo kojim će Allah zaštititi moju porodicu i moj imetak. Svaki tvoj ashab ima tamo nekog rođaka pomoću kojeg će Allah zaštititi njegovu porodicu i njegov imetak."
"Istinu je rekao", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "i nemojte mu govoriti ništa osim dobra."
Ali Omer reče: "On je iznevjerio Allaha i Njegova Poslanika i vjernike, pa pusti me da mu prerežem grkljan!"

٣٩٨٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ إِدْرِيسَ قَالَ سَمِعْتُ حُصَيْنَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْه قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ وَكُلُّنَا فَارِسٌ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا امْرَأَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مَعَهَا كِتَابٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ فَأَدْرَكْنَاهَا تَسِيرُ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا حَيْثُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْنَا الْكِتَابُ فَقَالَتْ مَا مَعَنَا كِتَابٌ فَأَنَخْنَاهَا فَالْتَمَسْنَا فَلَمْ نَرَ كِتَابًا فَقُلْنَا مَا كَذَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُجَرِّدَنَّكِ فَلَمَّا رَأَتِ الْجِدَّ أَهْوَتْ إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتْهُ فَانْطَلَقْنَا بِهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَلأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ حَاطِبٌ وَاللهِ مَا بِي أَنْ لاَ أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ أَرَدْتُ أَنْ يَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يَدْفَعُ اللهُ بِهَا عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِكَ إِلاَ لَهُ هُنَاكَ مِنْ عَشِيرَتِهِ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ وَلاَ تَقُولُوا لَهُ إِلاَ خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ إِنَّهُ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَلأَضْرِبَ

"Zar on nije jedan od učesnika Bedra", reče Poslanik i nastavi:
"Allah je pogledao učesnike Bedra i rekao: "Radite što hoćete, vi ste zaslužili Džennet", (ili "oprostio sam vam"). Omer zaplaka i reče: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju."[1]

عُنُقَهُ فَقَالَ أَلَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ لَعَلَّ اللهَ اطَّلَعَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ وَجَبَتْ لَكُمُ الْجَنَّةُ أَوْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ فَدَمَعَتْ عَيْنَا عُمَرَ وَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

POGLAVLJE

بَابٌ

3984. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu je kazivao Ebu-Ahmed Zubejri, a ovom Abdur-Rahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda i Zubejr b. Munzira b. Ebi Usejda, a njih dvojica od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Na dan Bedra Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao:
"Kada vam dođu na domet, gađajte ih štedeći svoje strijele".

٣٩٨٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْغَسِيلِ عَنْ حَمْزَةَ ابْنِ أَبِي أُسَيْدٍ وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ إِذَا أَكْثَبُوكُمْ فَارْمُوهُمْ وَاسْتَبْقُوا نَبْلَكُمْ .

3985. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdurahim, njemu Ebu-Ahmed Zubejri, a njemu Abdurahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda i Munzir b. Ebi Usejda, a njih dvojica od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je na dan Bedra rekao: 'Kada vam dođu na domet (tj. bude ih mnogo),[2] gađajte ih i štedite vaše strijele'".

٣٩٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْغَسِيلِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ وَالْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ إِذَا أَكْثَبُوكُمْ يَعْنِي كَثَرُوكُمْ فَارْمُوهُمْ وَاسْتَبْقُوا نَبْلَكُمْ .

1 Ovim hadisom se ističe izuzetna vrijednost učesnika Bedra izrazima "Vi ste zaslužili Džennet" i "oprostio sam vam" Imami Ahmed prenosi od Džabira da je Alejhisselam rekao: "U džehennem neće unići niko ko je učestvovao na Bedru". Dakle, njihova velika zasluga pretpostavlja brisanje ranijih grijeha i spremnost da im budu oprošteni eventualni budući grijesi.

2 Ovo je komentar prenosioca za koji relevantni komentatori hadisa kažu da nije održiv sa stanovišta arapskog jezika. (prim. rec.)

3986. PRIČAO MI JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom je kazivao Ebu-Ishak rekavši da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže: "Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za vođu strijelaca odredio Abdullah b. Džubejra. Oni su tada ubili sedamdeset naših boraca, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi su na dan Bedra zarobili ili ubili sto četrdeset idolopoklonika; sedamdeset zarobili i sedamdeset ubili. Ebu-Sufjan je rekao: "Ovaj dan je za dan Bedra. Rat je promjenjljive sreće."

٣٩٨٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرُّمَاةِ يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَاللهِ بْنَ جُبَيْرٍ فَأَصَابُوا مِنَّا سَبْعِينَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ أَصَابُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ أَرْبَعِينَ وَمِائَةً سَبْعِينَ أَسِيرًا وَسَبْعِينَ قَتِيلًا قَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ وَالْحَرْبُ سِجَالٌ .

3987. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda, on od svoga djeda Ebi-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, mislim (kaže Buhari) da je on prenio od Vjerovjesnika sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Hajr (koji sam sanjao) značio je dobro koje nam je poslije Allah darovao i nagradu za iskrenost koju nam je Allah dao poslije bitke na Bedru."[3]

٣٩٨٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللهُ بِهِ مِنَ الْخَيْرِ بَعْدُ وَثَوَابُ الصِّدْقِ الَّذِي آتَانَا بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ .

3988. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, a ovaj od svoga oca (Ibrahim b. Abdur-Rahmana) koji je izjavio da je Abdur-Rahman b. Avf rekao:
"Ja sam bio u stroju na dan Bedra, i kad sam se okrenuo primijetio sam s moje desne i lijeve strane dvojicu izuzetno mladih boraca i pobojao se zbog njihove mladosti (da neće izdržati napad), ali mi jedan od njih reče, tajno da ne čuje onaj drugi: "Amidža, pokaži mi Ebu-Džehla!"
"Bratiću, a šta bi ti radio s njim", upitah ja, a on odgovori:
"Zakleo sam se Allahu, ako ga vidim da ću ga ubiti, ili ću prije toga umrijeti."
Potom mi je onaj drugi, krijući od svog druga, rekao isto to. Tada mi je bilo draže što sam među

٣٩٨٨. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ إِنِّي لَفِي الصَّفِّ يَوْمَ بَدْرٍ إِذِ الْتَفَتُّ فَإِذَا عَنْ يَمِينِي وَعَنْ يَسَارِي فَتَيَانِ حَدِيثَا السِّنِّ فَكَأَنِّي لَمْ آمَنْ بِمَكَانِهِمَا إِذْ قَالَ لِي أَحَدُهُمَا سِرًّا مِنْ صَاحِبِهِ يَا عَمِّ أَرِنِي أَبَا جَهْلٍ فَقُلْتُ يَا ابْنَ أَخِي وَمَا تَصْنَعُ بِهِ قَالَ عَاهَدْتُ اللهَ إِنْ رَأَيْتُهُ أَنْ أَقْتُلَهُ أَوْ أَمُوتَ دُونَهُ فَقَالَ لِيَ الْآخَرُ سِرًّا مِنْ صَاحِبِهِ مِثْلَهُ قَالَ فَمَا سَرَّنِي أَنِّي بَيْنَ رَجُلَيْنِ مَكَانَهُمَا فَأَشَرْتُ لَهُمَا إِلَيْهِ فَشَدَّا عَلَيْهِ مِثْلَ الصَّقْرَيْنِ حَتَّى ضَرَبَاهُ وَهُمَا ابْنَا عَفْرَاءَ .

3 Ovo je dio dužeg hadisa o jednom Poslanikovom snu koji je Buharija u cijelosti naveo u knjizi *Vrline*, poglavlje *Znakovi poslanstva,* hadis broj 3622, a također i u knjizi *Tumačenje snova*, broj hadisa 7035.

njima nego da sam između dvojice ljudi u zrelim godinama. Pokazao sam im ga i njih dvojica navališe na njega kao dva sokola, dok ga ne ubiše. Bila su to dva Afraova sina.”

3989. PRIČAO NAM JE Musa. b. Isma‘il, njemu je kazivao Ibrahim, a ovom saopćio Ibnu Šihab rekavši da ga je izvjestio Umer b. Esid b. Džarije Sekafi, saveznik Benu Zuhrea i jedan od učenika Ebu-Hurejre, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao desetericu izvidnika na čelu sa Asim b. Sabit Ensarijem, djedom Asim b. Omera b. Hattaba. Kad su bili u Hedi, između Asfana i Mekke, vijest o njima je stigla do jednog ogranka Huzejla po imenu Beni Lihjan koji na njih poslaše blizu stotinu strijelaca. Oni su pratili njihove tragove dok nisu našli ostatke datula na jednom mjestu gdje su bili odsjeli, pa rekoše: “Jesribske datule!” Produžili su da slijede njihove tragove i kada su ih Asim i njegovi ljudi osjetili potražili su zaklon, ali su ih ovi opkolili i rekli im:
“Izađite i dignite ruke, a mi vam dajemo čvrsto obećanje i obavezu da nikoga od vas nećemo ubiti!”
“Ljudi, što se mene tiče, reče Asim b. Sabit, ja se neću predati u zaštitu nevjernika, a zatim je dodao, moj Gospodaru izvijesti o nama Tvoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”
Oni tada napadoše na njih strijelama i ubiše Asima, a trojica im se predaše uz obećanje i obavezu zaštite i to Hubejb, Zejd b. Desine i još jedan čovjek. Kada su ih uhvatili, odriješili su tetive svojih lukova i povezali ih njima. Tada je onaj treći čovjek rekao:
“Ovo je prva prevara. Tako mi Allaha, neću ići s vama! Dovoljan mi je primjer ovih”, mišljaše na ubijene. Oni ga počeše vući i udarati, ali je on odbio da pođe s njima. Hubejba i Zejd b. Desinu su odveli i prodali, nakon Bitke na Bedru.

٣٩٨٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ أَسِيدِ بْنِ جَارِيَةَ الثَّقَفِيُّ حَلِيفُ بَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشَرَةً عَيْنًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ جَدَّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْهَدَةِ بَيْنَ عَسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو لِحْيَانَ فَنَفَرُوا لَهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَجُلٍ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى وَجَدُوا مَأْكَلَهُمُ التَّمْرَ فِي مَنْزِلٍ نَزَلُوهُ فَقَالُوا تَمْرُ يَثْرِبَ فَاتَّبَعُوا آثَارَهُمْ فَلَمَّا حَسَّ بِهِمْ عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَئُوا إِلَى مَوْضِعٍ فَأَحَاطَ بِهِمُ الْقَوْمُ فَقَالُوا لَهُمُ انْزِلُوا فَأَعْطُوا بِأَيْدِيكُمْ وَلَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ أَنْ لاَ نَقْتُلَ مِنْكُمْ أَحَدًا فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ أَيُّهَا الْقَوْمُ أَمَّا أَنَا فَلاَ أَنْزِلُ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ ﷺ فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِمًا وَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ عَلَى الْعَهْدِ وَالْمِيثَاقِ مِنْهُمْ خُبَيْبٌ وَزَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ وَرَجُلٌ آخَرُ فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ فَرَبَطُوهُمْ بِهَا قَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ وَاللهِ لاَ أَصْحَبُكُمْ إِنَّ لِي بِهَؤُلاَءِ أُسْوَةً يُرِيدُ الْقَتْلَى فَجَرَّرُوهُ وَعَالَجُوهُ فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَانْطُلِقَ بِخُبَيْبٍ وَزَيْدِ بْنِ الدَّثِنَةِ

حَتَّى بَاعُوهُمَا بَعْدَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَابْتَاعَ بَنُو الْحَارِثِ
ابْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ خُبَيْبًا وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ
الْحَارِثَ بْنَ عَامِرٍ يَوْمَ بَدْرٍ فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ
أَسِيرًا حَتَّى أَجْمَعُوا قَتْلَهُ فَاسْتَعَارَ مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ
الْحَارِثِ مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ فَدَرَجَ بُنَيٌّ لَهَا
وَهِيَ غَافِلَةٌ حَتَّى أَتَاهُ فَوَجَدَتْهُ مُجْلِسَهُ عَلَى فَخِذِهِ
وَالْمُوسَى بِيَدِهِ قَالَتْ فَفَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ
فَقَالَ أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ مَا كُنْتُ لأَفْعَلَ ذَلِكَ قَالَتْ
وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ وَاللَّهِ لَقَدْ
وَجَدْتُهُ يَوْمًا يَأْكُلُ قِطْفًا مِنْ عِنَبٍ فِي يَدِهِ وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ
بِالْحَدِيدِ وَمَا بِمَكَّةَ مِنْ ثَمَرَةٍ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنَّهُ لَرِزْقٌ
رَزَقَهُ اللَّهُ خُبَيْبًا فَلَمَّا خَرَجُوا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فِي
الْحِلِّ قَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ دَعُونِي أُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ فَتَرَكُوهُ
فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ وَاللَّهِ لَوْلاَ أَنْ تَحْسِبُوا أَنَّ مَا بِي
جَزَعٌ لَزِدْتُ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا وَاقْتُلْهُمْ
بَدَدًا وَلاَ تُبْقِ مِنْهُمْ أَحَدًا ثُمَّ أَنْشَأَ يَقُولُ فَلَسْتُ أُبَالِي
حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ جَنْبٍ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي
وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ
شِلْوٍ مُمَزَّعِ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ أَبُو سِرْوَعَةَ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ
فَقَتَلَهُ وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ سَنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ قُتِلَ
صَبْرًا الصَّلاَةَ وَأَخْبَرَ أَصْحَابَهُ يَوْمَ أُصِيبُوا خَبَرَهُمْ
وَبَعَثَ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَى عَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ حِينَ
حُدِّثُوا أَنَّهُ قُتِلَ أَنْ يُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْهُ يُعْرَفُ وَكَانَ قَتَلَ

Sinovi Haris b. Amira b. Nevfela su kupili Hubejba, a desilo se da je Hubejb bio ubio Haris b. Amira na dan Bedra. Hubejb je ostao njihov zarobljenik dok nisu donijeli odluku da ga ubiju. On je od jedne Harisove kćerke zatražio britvu da ukloni dlake sa stidnih mjesta i ona mu ju je pozajmila. I dok je ona bila zauzeta nečim drugim, njeno dijete se izmigoljilo, prišlo mu i ona primijeti da ono sjedi u njegovom krilu, a on drži britvu u ruci.

"Toliko sam se uplašila, kaže ona, da je Hubejb vidio moj strah, te je rekao:

"Bojiš li se da bih ga ubio. Ne bih ja to uradio."

"Tako mi Allaha, kaže ona, nikada nisam vidjela zarobljenika boljeg od Hubejba. Tako mi Allaha, jedan dan sam ga zatekla kako jede grozd grožđa u ruci, u situaciji dok je bio u željezo okovan, a u Mekki nije bilo plodova."

Ona je običavala reći: "To je bila opskrba kojom je Allah opskrbio Hubejba."

Kad su ga izveli iz Harema, kako bi ga ubili izvan Harema, Hubejb im je rekao: "Pustite me da klanjam dva rekata."

Oni mu dozvoliše i on klanja dva rekata, te reče:

"Tako mi Allaha, kad ne biste pomislili da me je strah, ja bih još klanjao", a zatim je dodao: "Moj Gospodaru, saberi ih sve i uništi; nemoj nikog od njih ostaviti!" a zatim je citirao stih:

Ne obraćam pažnju kad kao musliman ginem s koje će strane doći moja smrt koja je u ime Allaha.

A to je u ime Boga, i On, ako htjedne, blagoslovit će rastrgane dijelove tijela."

Potom mu je prišao Ebu-Servea Ukbe b. Haris i ubio ga. Hubejb je tako uveo praksu (sunnet)[1] klanjanja namaza za svakog muslimana koji bude ubijen u okovima.

Na dan njihove pogibije Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavijestio ashabe o njihovom slučaju.

1 Taj njegov postupak je postao sunnet jer to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije osudio, nego je prešutno odobrio. (prim. rec.)

Kada su Kurejšije čule da je Asim b. Sabit poginuo poslali, su izaslanike da im donesu nešto njegovo po čemu bi bio prepoznat, a on je bio ubio jednog njihovog velikana.[1] Međutim, Allah je Asimu poslao roj pčela[2] poput oblaka, koji ga je zaštitio od njihovih izaslanika, tako da nisu mogli ništa od njega odsjeći.
Ka'b b. Malik je izjavio: "Spomenuli su Mirar b. Rebi'a Amrija i Hilal b. Umejja Vakifija, dvojicu dobrih ljudi koji su učestvovali na Bedru."[3]

رَجُلاً عَظِيمًا مِنْ عُظَمَائِهِمْ فَبَعَثَ اللهُ لِعَاصِمٍ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ فَلَمْ يَقْدِرُوا أَنْ يَقْطَعُوا مِنْهُ شَيْئًا وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ ذَكَرُوا مَرَارَةَ بْنَ الرَّبِيعِ الْعَمْرِيَّ وَهِلاَلَ بْنَ أُمَيَّةَ الْوَاقِفِيَّ رَجُلَيْنِ صَالِحَيْنِ قَدْ شَهِدَا بَدْرًا .

3990. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa, a on od Nafi'a da je Ibn Omeru, radijallahu anhuma, spomenuto da se Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl, koji je bio učesnik Bedra, razbolio u petak, pa se on zaputio na jahalici prema njemu, nakon što je dan bio odmakao i približilo se vrijeme džuma namaza, a on izostavio džumu.[4]

٣٩٩٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ذُكِرَ لَهُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ وَكَانَ بَدْرِيًّا مَرِضَ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ فَرَكِبَ إِلَيْهِ بَعْدَ أَنْ تَعَالَى النَّهَارُ وَاقْتَرَبَتِ الْجُمُعَةُ وَتَرَكَ الْجُمُعَةَ .

3991. KAŽE Lejs da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba koji je rekao da mu je pričao Ubejdullah b. Abdulah b. Utbe da je njegov otac pisao Omer b. Abdullah b. Erkam Zuhriju, naređujući mu da ode kod Subej'e kćerke Harisove, Eslemijke, i da je pita o njenom slučaju i onom što joj je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je pitala za objašnjenje. Umer b. Abdullah b. Erkam je pisao Abdulah b. Utbeu izvještavajući ga da ga je obavijestila Subej'a, kćerka Harisova, da je ona bila udata za Sa'd b.

٣٩٩١. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَاهُ كَتَبَ إِلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الأَرْقَمِ الزُّهْرِيِّ يَأْمُرُهُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَى سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ الأَسْلَمِيَّةِ فَيَسْأَلَهَا عَنْ حَدِيثِهَا وَعَنْ مَا قَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ اسْتَفْتَتْهُ فَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الأَرْقَمِ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ يُخْبِرُهُ أَنَّ سُبَيْعَةَ بِنْتَ الْحَارِثِ

1 Ovaj kurejševićki velikan zvao se Ukbe b. Ebi-Mu'ajt b. Ebi-Amr b. Umejje, a ubio ga je Asim b. Sabit na dan Bedra, stoga je ovaj hadis i naveden u ovom poglavlju.

2 Ili roj osa ili skakavaca. (prim. rec.)

3 Ovo je dio dužeg hadisa koji prenosi Ka'b b. Malik u pogledu njegove tevbe, nakon izostajanja iz pohoda na Tebuk, u kom on izjavljuje da su Mirare i Hilal bili učesnici Bedra. S obzirom da su neki historičari nijekali toj dvojici ashaba učešće na Bedru, Buharija je ovdje citirao dio Ka'bovog hadisa u kom se potvrđuje njihovo učešće na Bedru.

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Seid b. Zejda i Talhu (koji spadaju u Ašere Mubeššere) da izvide situaciju pred bitku na Bedru. Bitka se odigrala prije nego što su se njih dvojica vratili, ali ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvrstio među učesnika Bedra i uključio ih u ratni plijen poput drugih učesnika. Ibn Omer je izostavio džuma-namaz iz opravdanog razloga jer je njegov rođak bio na samrti.

أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتَ سَعْدِ بْنِ خَوْلَةَ وَهُوَ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا فَتُوُفِّيَ عَنْهَا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَهِيَ حَامِلٌ فَلَمْ تَنْشَبْ أَنْ وَضَعَتْ حَمْلَهَا بَعْدَ وَفَاتِهِ فَلَمَّا تَعَلَّتْ مِنْ نِفَاسِهَا تَجَمَّلَتْ لِلْخُطَّابِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعْكَكٍ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِالدَّارِ فَقَالَ لَهَا مَا لِي أَرَاكِ تَجَمَّلْتِ لِلْخُطَّابِ تُرَجِّينَ النِّكَاحَ فَإِنَّكِ وَاللهِ مَا أَنْتِ بِنَاكِحٍ حَتَّى تَمُرَّ عَلَيْكِ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ قَالَتْ سُبَيْعَةُ فَلَمَّا قَالَ لِي ذَلِكَ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي حِينَ أَمْسَيْتُ وَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَفْتَانِي بِأَنِّي قَدْ حَلَلْتُ حِينَ وَضَعْتُ حَمْلِي وَأَمَرَنِي بِالتَّزَوُّجِ إِنْ بَدَا لِي تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ ثَوْبَانَ مَوْلَى بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ إِيَاسِ بْنِ الْبُكَيْرِ وَكَانَ أَبُوهُ شَهِدَ بَدْرًا أَخْبَرَهُ .

Havlu, a on je jedan od potomaka Amir b. Luejja i jedan od učesnika Bedra, te je on umro u toku oprosnog hadždža, a ona ostala trudna i porodila se brzo nakon njegove smrti. Kada se pridigla nakon nifasa, ukrasila se za prosce, te je ušao kod nje Ebu-Senabil b. Ba'kek jedan iz Benu Abdud-Dara, i rekao joj:

"Šta je to, vidim da si se ukrasila za prosce očekujući udaju. Tako mi Allaha, ti se nećeš udavati dok ne prođe četiri mjeseca i deset dana."

"Kada mi je to rekao, kaže Subej'a, predveče sam ogrnula svoju odjeću i došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga upitala o tome. On mi je objasnio da mi je istekao period pričeka onda kad sam se porodila, i naredio mi da se udam, ako se odlučim za to."

Lejsa slijedi Asbeg, prenoseći ovo od Ibn Vehba, a on od Junusa.

Lejs kaže da mu je pričao Junus prenoseći od Ibnu Šihaba kojeg smo pitali, te je on rekao: "Obavijestio me je Muhammed b. Abdur-Rahman b. Sevban, štićenik Beni Amir b. Luejja, da ga je Muhammed b. Ijas b. Bukejr, čiji je otac bio učesnik Bedra, izvijestio o tome."[5]

5 Izraz "izvijestio ga o tome", odnosi se na hadis koji je Buhari naveo u cijelosti sa senedom u svom djelu *Et-Tarihul-Kebir*, a govori o puštanju žene tri puta. Ovdje govori o učešću Ijas b. Bukejra na Bedru.

UČEŠĆE MELEKA NA BEDRU

بَاب شُهُودِ الْمَلَائِكَةِ بَدْرًا

3992. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu je saopćio Džerir prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Mu'az b. Rifa'a b. Rafi'a Zurekija, a ovaj od svoga oca, koji je bio jedan od učesnika Bedra, da je rekao:
"Došao je Džibril Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao:
"Šta mislite o učesnicima Bedra?"
"Oni su među najvrijednijim muslimanima", rekao je on, ili je rekao sličnu rečenicu.
"A također su i meleki koji su učestvovali na Bedru", reče (Džibril)

٣٩٩٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ أَبُوهُ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ قَالَ جَاءَ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا تَعُدُّونَ أَهْلَ بَدْرٍ فِيكُمْ قَالَ مِنْ أَفْضَلِ الْمُسْلِمِينَ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا قَالَ وَكَذَلِكَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ .

3993. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad prenoseći od Jahjaa, a on od Mu'az b. Rifa'a b. Rafi'a. Rifa'a je bio učesnik Bedra, a Rafi' je bio učesnik zakletve na Akabi i običavao je reći svome sinu:
"Ne bi mi bilo draže da sam učestvovao na Bedru umjesto Akabe." On je izjavio: "Džibril je pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome..."[1]

٣٩٩٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ وَكَانَ رِفَاعَةُ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ وَكَانَ رَافِعٌ مِنْ أَهْلِ الْعَقَبَةِ فَكَانَ يَقُولُ لِابْنِهِ مَا يَسُرُّنِي أَنِّي شَهِدْتُ بَدْرًا بِالْعَقَبَةِ قَالَ سَأَلَ جِبْرِيلُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا .

3994. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu je saopćio Jezid, a ovom Jahja da je čuo od Mu'az b. Rifa'a kako je jedan melek pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovome što je pitao Džibril.
A od Jahjaa se prenosi da mu je saopćio Jezid b. Had da je on bio s njim onog dana kada mu je Mu'az kazivao ovaj hadis. Jezid je dalje rekao da je Mu'az izjavio: "Melek koji je pitao bio je Džibril, alejhis-selam."

٣٩٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى سَمِعَ مُعَاذَ بْنَ رِفَاعَةَ أَنَّ مَلَكًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ وَعَنْ يَحْيَى أَنَّ يَزِيدَ بْنَ الْهَادِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَهُ يَوْمَ حَدَّثَهُ مُعَاذٌ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ يَزِيدُ فَقَالَ مُعَاذٌ إِنَّ السَّائِلَ هُوَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ .

1 Izraz "o tome" odnosi se na tekst prethodnog hadisa koji od Jahjaa b. Seida prenosi Džerir. Dakle, Buharija je ovdje naveo tri različita seneda za ovaj hadis.

3995. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Abdul-Vehhab, a ovom pričao Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra rekao:
"Ovo je Džibril, drži svoga konja za glavu, a na njemu ratna oprema."[2]

٣٩٥٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمَ بَدْرٍ هَذَا جِبْرِيلُ آخِذٌ بِرَأْسِ فَرَسِهِ عَلَيْهِ أَدَاةُ الْحَرْبِ .

POGLAVLJE

بَابٌ

3996. PRIČAO MI JE Halifa, a njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Umro je Ebu-Zejd, a nije ostavio potomstva. Inače je bio učesnik Bedra."

٣٩٩٦. حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَاتَ أَبُو زَيْدٍ وَلَمْ يَتْرُكْ عَقِبًا وَكَانَ بَدْرِيًّا .

3997. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je kazivao Lejs rekavši da mu je pričao Jahja b. Seid prenoseći od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Ibni Habbaba da je Ebu-Seid b. Malik Hudri, radijallahu anhu, došao s puta, pa mu je supruga ponudila nešto kurbanskog mesa, ali je on rekao: "Ja neću to jesti dok se ne raspitam."
Potom se zaputio svome bratu po majci, Katadi b. Nu'manu, koji je bio učesnik Bedra, i pitao ga, a on mu je rekao: "Nakon tebe je došla naredba koja je dokinula ono što je bilo zabranjeno da jedu, a to jedenje kurbanskog mesa nakon tri dana."[3]

٣٩٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ خَبَّابٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ بْنَ مَالِكٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ أَهْلُهُ لَحْمًا مِنْ لُحُومِ الأَضْحَى فَقَالَ مَا أَنَا بِآكِلِهِ حَتَّى أَسْأَلَ فَانْطَلَقَ إِلَى أَخِيهِ لأُمِّهِ وَكَانَ بَدْرِيًّا قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ إِنَّهُ حَدَثَ بَعْدَكَ أَمْرٌ نَقْضٌ لِمَا كَانُوا يُنْهَوْنَ عَنْهُ مِنْ أَكْلِ لُحُومِ الأَضْحَى بَعْدَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ .

2 Ahmed i Hakim prenose od Alije, radijallahu anhu, da je rekao: "Na dan Bedra je rečeno meni i Ebu-Bekru: "Sa jednim od vas dvojice je Džibril, a s drugim Mikail, a Israfil je veliki melek koji prisustvuje u stroju i učestvuje u borbi."
Tekijuddin Subki kaže: "Upitan sam o svrsi učešća meleka u borbi na strani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obzirom da je Džibril bio u stanju da jednim perom svoga krila odbije nevjernike, pa sam odgovorio: "To se dogodilo stoga da sama borba bude djelo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, a da meleki budu samo pomoć, kao što je uobičajeno da vojske dobivaju pomoć.

3 Dio ovog hadisa naveden je pod brojem 5568.

3998. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišam b. Urvea, a ovaj od svoga oca, koji je izjavio da je Zubejr rekao: Na dan Bedra sreo sam Ubejd b. Seid b. Asa. Bio je naoružan do zuba i samo su mu se dva oka vidjela, a zvali su ga Ebu-Zatul-Keriši (Trbonja). Rekao je: "Ja sam Ebu-Zatil-Keriši." Tada sam navalio na njega kopljem i ubo ga u oko, te je on umro."
Hišam je izjavio da je obaviješten da je Zubejr rekao: "Stavio sam svoju nogu na njega, a potom povukao koplje i morao sam se namučiti da bih ga izvukao, a krajevi su mu bili savijeni."
Kaže Urve: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio od njega to koplje i on mu ga je dao. Nakon Poslanikove smrti uzeo ga je (Zubejr), a potom ga je tražio Ebu-Bekr i on mu ga je dao. Nakon smrti Ebu-Bekrove zatražio ga je Omer i on mu ga je dao. Nakon Omerove smrti uzeo ga je (Zubejr), ali ga je Osman zatražio i on mu ga je dao. Kada je Osman ubijen ono je prešlo kod Alijine porodice. Kasnije ga je zatražio Abdullah b. Zubejr i ono je bilo kod njega sve dok nije ubijen."

٣٩٩٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ الزُّبَيْرُ لَقِيتُ يَوْمَ بَدْرٍ عُبَيْدَةَ بْنَ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ وَهُوَ مُدَجَّجٌ لاَ يُرَى مِنْهُ إِلاَّ عَيْنَاهُ وَهُوَ يُكْنَى أَبُو ذَاتِ الْكَرِشِ فَقَالَ أَنَا أَبُو ذَاتِ الْكَرِشِ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ بِالْعَنَزَةِ فَطَعَنْتُهُ فِي عَيْنِهِ فَمَاتَ قَالَ هِشَامٌ فَأُخْبِرْتُ أَنَّ الزُّبَيْرَ قَالَ لَقَدْ وَضَعْتُ رِجْلِي عَلَيْهِ ثُمَّ تَمَطَّأْتُ فَكَانَ الْجَهْدَ أَنْ نَزَعْتُهَا وَقَدِ انْثَنَى طَرَفَاهَا قَالَ عُرْوَةُ فَسَأَلَهُ إِيَّاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَعْطَاهُ فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخَذَهَا ثُمَّ طَلَبَهَا أَبُو بَكْرٍ فَأَعْطَاهُ فَلَمَّا قُبِضَ أَبُو بَكْرٍ سَأَلَهَا إِيَّاهُ عُمَرُ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا فَلَمَّا قُبِضَ عُمَرُ أَخَذَهَا ثُمَّ طَلَبَهَا عُثْمَانُ مِنْهُ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا فَلَمَّا قُتِلَ عُثْمَانُ وَقَعَتْ عِنْدَ آلِ عَلِيٍّ فَطَلَبَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ فَكَانَتْ عِنْدَهُ حَتَّى قُتِلَ .

3999. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Ebu-Idris Aizullah b. Abdullah da je Ubade b. Samit koji je učestvovao na Bedru, rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dajte mi prisegu."[1]

٣٩٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَايِعُونِي .

1 Ovaj hadis je u cijelosti naveden u poglavlju "Iman (vjerovanje)", a odnosi se na zakletvu na Akabi. Ovdje je spomenut dio u kom se ističe da je Ubade b. Samit bio učesnik Bedra.

4000. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn Šihaba kojeg je izvijestio Urve b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Ebu-Huzejfe, jedan od učesnika Bedra sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, posinio Salima i vjenčao ga s kćerkom svoga brata, Hindom kćerkom Velid b. Utbe. Salim je bio oslobođeni rob jedne ensarijke. Isto tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posinio Zejda (b. Harisa). U predislamsko doba kada bi neko nekog posinio ljudi bi posinka pripisivali njemu i bio bi nasljednik u njegovom imetku, sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: "Zovite ih po njihovim očevima."[2]
Sehla je potom otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ... i on je citirao hadis.[3]

٤٠٠٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَبَنَّى سَالِمًا وَأَنْكَحَهُ بِنْتَ أَخِيهِ هِنْدَ بِنْتَ الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِامْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ كَمَا تَبَنَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْدًا وَكَانَ مَنْ تَبَنَّى رَجُلاً فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ) فَجَاءَتْ سَهْلَةُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

4001. PRIČAO NAM JE Ali, njemu je kazivao Bišr b. Mufeddal, a ovom Halid b. Zekvan prenoseći od Rubejji'e, kćerke Mu'avvizove da je rekla:
– Nakon prve bračne noći došao je kod mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo na moju postelju, kao što ti sjediš, a djevojčice su udarale u def slaveći u pjesmi svoje očeve poginule na dan Bedra, dok jedna djevojčica nije rekla: "Među nama je Vjerovjesnik koji zna šta će sutra biti."
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemoj tako govoriti, već govori ono što si maločas govorila."

٤٠٠١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ غَدَاةَ بُنِيَ عَلَيَّ فَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِي كَمَجْلِسِكَ مِنِّي وَجُوَيْرِيَاتٌ يَضْرِبْنَ بِالدُّفِّ يَنْدُبْنَ مَنْ قُتِلَ مِنْ آبَائِهِنَّ يَوْمَ بَدْرٍ حَتَّى قَالَتْ جَارِيَةٌ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَقُولِي هَكَذَا وَقُولِي مَا كُنْتِ تَقُولِينَ .

4002. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija... I PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao da mu je kazivao njegov brat prenoseći od Sulejmana,

٤٠٠٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ

2 El-Ahzab, 5.

3 Autor je skratio dio hadisa koji se odnosi na neke bračne propise, što je u cijelosti navedeno u knjizi o braku, a ovdje je naveo dio u kome se ističe da je Ebu-Huzejfe, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru.

on od Muhammed b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'uda da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Saopćio mi je Ebu-Talha, radijallahu anhu, ashab Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je s Allahovim Poslanikom, učestvovao na Bedru, da je Alejhisselam rekao:
"Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika." Mislio je na likove živih bića koja imaju duše.

عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهمَا قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو طَلْحَةَ رَضِي الله عَنْه صَاحِبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ يُرِيدُ التَّمَاثِيلَ الَّتِي فِيهَا الأَرْوَاحُ .

4003. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Junus... I PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu je kazivao Anbese, a ovom Junus prenoseći od Zuhrija kojem je saopćio Ali b. Husejn, kako ga je izvjestio Husejn b. Ali, neka je Allah s njima zadovoljan, da je Alija rekao:
– Imao sam jednu staru devu koju sam dobio na ime udjela u plijenu na dan Bedra, a i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je bio dao iz petine plijena onoga što mu ga je Allah toga dana darovao. I kad sam htio da se vjenčam sa Fatimom, kćerkom Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, neka joj Allaha dadne spas, dogovorio sam se s jednim zlatarom iz plemena Benu Kajnuka da pođe sa mnom pa da donesemo rogozine. Htio sam to prodati zlatarima i time se potpomoći za gozbu prilikom moje svadbe. I dok sam ja sakupljao za svoje dvije deve samare, vreće i užad, one su ležale (podvijenih nogu) pored kuće jednog ensarije. Kad sam sakupio ono što sam uspio, ugledao sam svoje dvije deve čije su grbe bile odsječene, slabine rasporene a od njihovih jetri su bili odsječeni komadi mesa. Kad sam vidio taj prizor, oči su mi zacaklile. Upitao sam:
"Ko je ovo uradio?"
"To je učinio Hamza b. Abdul-Muttalib", rekoše oni, a nalazi se u ovoj kući na pijanki kod ensarija. Pored njega su pjevačica i njegovo društvo. Ona je u svojoj pjesmi rekla: "O Hamza, eno masnih devljih grba!"

٤٠٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمْ السَّلاَم أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا قَالَ كَانَتْ لِي شَارِفٌ مِنْ نَصِيبِي مِنَ الْمَغْنَمِ يَوْمَ بَدْرٍ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَعْطَانِي مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَيْهِ مِنَ الْخُمُسِ يَوْمَئِذٍ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَبْتَنِيَ بِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم بِنْتِ النَّبِيِّ ﷺ وَاعَدْتُ رَجُلاً صَوَّاغًا فِي بَنِي قَيْنُقَاعَ أَنْ يَرْتَحِلَ مَعِي فَنَأْتِيَ بِإِذْخِرٍ فَأَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهُ مِنَ الصَّوَّاغِينَ فَنَسْتَعِينَ بِهِ فِي وَلِيمَةِ عُرْسِي فَبَيْنَا أَنَا أَجْمَعُ لِشَارِفَيَّ مِنَ الأَقْتَابِ وَالْغَرَائِرِ وَالْحِبَالِ وَشَارِفَايَ مُنَاخَانِ إِلَى جَنْبِ حُجْرَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ حَتَّى جَمَعْتُ مَا جَمَعْتُ فَإِذَا أَنَا بِشَارِفَيَّ قَدْ أُجِبَّتْ أَسْنِمَتُهُمَا وَبُقِرَتْ خَوَاصِرُهُمَا وَأُخِذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا فَلَمْ أَمْلِكْ عَيْنَيَّ حِينَ رَأَيْتُ الْمَنْظَرَ قُلْتُ مَنْ فَعَلَ هَذَا قَالُوا فَعَلَهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَهُوَ فِي هَذَا الْبَيْتِ فِي شَرْبٍ مِنَ الأَنْصَارِ عِنْدَهُ قَيْنَةٌ وَأَصْحَابُهُ

فَقَالَتْ فِي غِنَائِهَا أَلاَ يَا حَمْزَ لِلشُّرُفِ النِّوَاءِ فَوَثَبَ حَمْزَةُ إِلَى السَّيْفِ فَأَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا وَأَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا قَالَ عَلِيٌّ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ وَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ الَّذِي لَقِيتُ فَقَالَ مَا لَكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ عَدَا حَمْزَةُ عَلَى نَاقَتَيَّ فَأَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا وَهَا هُوَ ذَا فِي بَيْتٍ مَعَهُ شَرْبٌ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِرِدَائِهِ فَارْتَدَى ثُمَّ انْطَلَقَ يَمْشِي وَاتَّبَعْتُهُ أَنَا وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ حَتَّى جَاءَ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ حَمْزَةُ فَاسْتَأْذَنَ عَلَيْهِ فَأُذِنَ لَهُ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَلُومُ حَمْزَةَ فِيمَا فَعَلَ فَإِذَا حَمْزَةُ ثَمِلٌ مُحْمَرَّةٌ عَيْنَاهُ فَنَظَرَ حَمْزَةُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ صَعَّدَ النَّظَرَ فَنَظَرَ إِلَى رُكْبَتِهِ ثُمَّ صَعَّدَ النَّظَرَ فَنَظَرَ إِلَى وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ حَمْزَةُ وَهَلْ أَنْتُمْ إِلاَّ عَبِيدٌ لأَبِي فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ ثَمِلٌ فَنَكَصَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى عَقِبَيْهِ الْقَهْقَرَى فَخَرَجَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ .

Hamza je skočio i zgrabio sablju te im odsjekao grbe, rasporio slabine i odsjekao mesa sa jetri.
Ja sam se tada zaputio, kaže Alija, i došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njega je bio Zejd b. Harise. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je primijetio da mi se nešto dogodilo, pa je upitao: "Šta je s tobom?"
Allahov Poslaniče, rekoh ja, nisam nikada vidio nešto kao danas! Hamza se ustremio na moje dvije deve, te odsjekao njihove grbe i rasporio im slabine. Eno ga u jednoj kući i s njim pijana skupina!
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio ogrtač, ogrnuo se i krenuo, a ja i Zejd b. Harise smo ga slijedili sve dok nije došao do kuće u kojoj je bio Hamza. Zatražio je dozvolu i nakon što mu je dozvoljeno Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je počeo koriti Hamzu za ono što je učinio. Međutim, Hamza je bio pijan crvenih očiju, pogledao je prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim je podigao pogled i pogledao u njegova koljena. Potom je još više podigao pogled i pogledao ga u lice, a potom je Hamza rekao: "Jeste li vi išta drugo do robovi moga oca." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je primijetio da je on pijan, te je odstupio natrag, idući natraške, i izašao, a i mi smo izašli s njim.[1]

1 Ovaj slučaj se desio prije nego što je alkohol bio potpuno zabranjen. Hamza je poslanika i Aliju nazvao robovima Abdul-Muttaliba, želeći naglasiti da je on, kao njegov sin, bio bliži njemu nego njih dvojica koji su mu bili unuci.

4004. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abbad, njemu je saopćio Ibn-Ujejne rekavši da mu je proslijedio Ibnul-Asbehani, koji je čuo Ibn-Ma‘kila, da je Alija, radijallahu anhu, donio tekbir (klanjajući dženazu) Sehl b. Hunejfu i rekao: “On je bio učesnik Bedra.”

٤٠٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ أَنْفَذَهُ لَنَا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ سَمِعَهُ مِن ابْنِ مَعْقِلٍ أَنَّ عَلِيًّا رَضي الله عَنْه كَبَّرَ عَلَى سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ فَقَالَ إِنَّهُ شَهِدَ بَدْرًا .

4005. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Salim b. Abdullah da je čuo Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako kaže da je Omer b. Hattab, kada je njegova kćerka Hafsa obudovila iza Hunejs b. Huzafe Sehmija, koji je bio ashab Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i učesnik Bedra, a umro u Medini, sreo Osman b. Affana i ponudio mu Hafsu rekavši: “Ako želiš, vjenčaću te Hafsom kćerkom Omerovom.”

Ja ću razmisliti o tome, rekao je on i ja sam čekao nekoliko noći, a onda je on rekao: “Odlučio sam da se ne ženim sad za sad.”

Potom sam sreo Ebu-Bekra, kaže Omer, i rekao mu: “Ako želiš, vjenčat ću te Hafsom, kćerkom Omerovom.”

Ebu-Bekr je šutio i ništa mi nije odgovorio, pa sam se na njega više naljutio nego na Osmana.

Nakon nekoliko noći nju je zaprosio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja sam mu je dao za ženu, a potom me sreo Ebu-Bekr i rekao: “Možda si se naljutio na mene onda kad si mi ponudio Hafsu, a ja ti nisam ništa odgovorio.”

“Da”, rekao sam ja, a on nastavi:

“Da ti odgovorim spriječilo me to što sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je spominje, pa nisam htio da otkrijem tajnu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Međutim, da ju je on ostavio, ja bih je prihvatio.”[1]

٤٠٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضي الله عَنْهما يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا تُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ قَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ فَقَالَ قَدْ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوْجَدَ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ إِلاَ أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا .

1 Dijelovi sadržaja ovog hadisa se nalaze u hadisima broj 5122, 5129 i 5145.

4006. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu‘be prenoseći od Adijja, on od Abdullah b. Jezida koji je čuo od Ebu-Mes‘ud Bedrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ono što čovjek potroši na svoju porodicu predstavlja sadaku.”

٤٠٠٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ سَمِعَ أَبَا مَسْعُودٍ الْبَدْرِيَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ .

4007. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija koji je čuo Urvea b. Zubejra kako priča Omer b. Abdul-Azizu, za vrijeme njegove vladavine, da je Mugire b. Šu‘be, dok je bio namjesnik u Kufi, odgodio ikindiju, pa mu je ušao Ebu-Mes‘ud Ukbe b. Amr Ensari, djed Zejd b. Hasana i učesnik Bedra, te rekao:
“Ti znaš da je došao Džibril i klanjao, te je (s njim) klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pet namaza, a zatim rekao: ovako ti je naređeno.”
Isto je kazivao i Bešir b. Ebi Mes‘ud, prenoseći od svoga oca.

٤٠٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ فِي إِمَارَتِهِ أَخَّرَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ الْعَصْرَ وَهُوَ أَمِيرُ الْكُوفَةِ فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو مَسْعُودٍ عُقْبَةُ ابْنُ عَمْرٍو الأَنْصَارِيُّ جَدُّ زَيْدِ بْنِ حَسَنٍ شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ نَزَلَ جِبْرِيلُ فَصَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمْسَ صَلَوَاتٍ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا أُمِرْتُ كَذَلِكَ كَانَ بَشِيرُ بْنُ أَبِي مَسْعُودٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ .

4008. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avane prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahman b. Jezida, on od Alkame, a ovaj od Ebu-Mes‘ud Bedrija, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko prouči poslednja dva ajeta sure El-Bekare, u toku noći, biće mu dovoljni.”[2]
Abdur-Rahman kaže: “Kasnije sam sreo Ebu-Mes‘uda dok je obilazio oko Ka‘be i upitao ga za ovo, pa mi je on to potvrdio.”[3]

٤٠٠٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأَهُمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَلَقِيتُ أَبَا مَسْعُودٍ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُهُ فَحَدَّثَنِيهِ .

2 Ili, štitit će ga. (prim. rec.)

3 Ovaj hadis je naveden pod brojevima: 5008, 5009, 5040, 5051.

4009. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, kojem je saopćio Mahmud b. Rebi‘ da je Itban b. Malik, koji je bio ashab Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, i ensarija koji je učestvovao na Bedru, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...[1]

٤٠٠٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ أَنَّ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ .

4010. PRIČAO NAM JE Ahmed, a on je sin Salihov, njemu je kazivao Anbese, a ovom Junus da je Ibn-Šihab rekao:
“Zatim sam pitao Husajn b. Muhammeda, jednog od Salimovih potomaka koji je bio jedan od njihovih prvaka, o hadisu koji Mahmud b. Rebi‘a prenosi od Itban b. Malika, pa ga je on potvrdio.”

٤٠١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ هُوَ ابْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ ثُمَّ سَأَلْتُ الْحُصَيْنَ بْنَ مُحَمَّدٍ وَهُوَ أَحَدُ بَنِي سَالِمٍ وَهُوَ مِنْ سَرَاتِهِمْ عَنْ حَدِيثِ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ فَصَدَّقَهُ .

4011. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je izjavio da mu je saopćio Abdullah b. Amir b. Rebi‘a, a bio je jedan od najstarijih potomaka Adijja, a otac mu je bio učesnik Bedra sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je Omer postavio Kudamu b. Maz‘una za namjesnika Bahrejna. On je, inače, bio učesnik Bedra i bio je dajdža Abdullah b. Omera i Hafse, radijallahu anhum.

٤٠١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ وَكَانَ مِنْ أَكْبَرِ بَنِي عَدِيٍّ وَكَانَ أَبُوهُ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ عُمَرَ اسْتَعْمَلَ قُدَامَةَ بْنَ مَظْعُونٍ عَلَى الْبَحْرَيْنِ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا وَهُوَ خَالُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ وَحَفْصَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ .

4012, 4013. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrije, prenoseći od Malika, a on od Zuhrija da mu je saopćio Salim b. Abdullah i rekao da je Rafi‘ b. Hadidž obavijestio Abdulaha b. Omera da su dvojica njegovih amidža, koji su učestvovali na Bedru, rekli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio davanje pod zakup poljoprivrednog zemljišta.
Zuhri je rekao Salimu: “Pa da li ga ti iznajmljuješ?”
“Da”, odgovorio je on, jer je Rafi‘ pogriješio.”[2]

٤٠١٢-٤٠١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَ رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَنَّ عَمَّيْهِ وَكَانَا شَهِدَا بَدْرًا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ قُلْتُ لِسَالِمٍ فَتُكْرِيهَا أَنْتَ قَالَ نَعَمْ إِنَّ رَافِعًا أَكْثَرَ عَلَى نَفْسِهِ .

1 Itban b. Malik prenosi hadis o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, namazu u kući, što je Buhari naveo u poglavlju *O džamijama*, a ovdje je naveo samo dio hadisa koji govori o učešću Itban b. Malika u Bici na Bedru.

2 Nije pravio razliku između zabrane iznajmljivanja zemlje uz nadoknadu za plodove od davanja u zakup

4014. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be prenoseći od Husajn b. Abdur-Rahmana koji je izjavio da je čuo Abdullah b. Šeddad Ibnul-Had Lejssija kako kaže:
Vidio sam Rifa'u b. Rafi'a Ensariju koji je učestvovao na Bedru."

٤٠١٤ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ اللَّيْثِيَّ قَالَ رَأَيْتُ رِفَاعَةَ بْنَ رَافِعٍ الأَنْصَارِيَّ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا .

4015. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu je saopćio Abdullah, a ovom su saopćili Ma'mer i Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra, kojeg je obavjestio Misver b. Mahreme, a njega Amr b. Avf, koji je bio saveznik potomaka Amir b. Luejja i bio učesnik Bedra sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Ubejdu b. Džerraha u Bahrejn da donese džizju (glavarinu) iz tog područja. Inače, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio sklopio sporazum sa stanovnicima Bahrejna i postavio im za namjesnika Ala'a b. Hadremija. Ebu-Ubejde je stigao s imetkom iz Bahrejna, te su ensarije čule za dolazak Ebu-Ubejde i na sabah-namazu se sreli sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa pošto se on okrenuo, oni su došli pred njega. Kad ih je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmijehnuo se i rekao:
"Mislim da ste čuli da je Ebu-Ubejde nešto donio?"
"Da", Allahov Poslaniče, odgovoriše oni, a on reče:
"Radujte se i očekujte ono što će vas obradovati. Tako mi Allaha, ja se za vas ne bojim siromaštva, nego se bojim da vam se pruži bogatstvo ovog svijeta, kao što je pruženo onima prije vas, pa da se budete natjecali u njemu kao što su se oni natjecali i ono vas upropasti kao što je upropastilo njih."

٤٠١٥ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَيُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَوْفٍ وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ صَالَحَ أَهْلَ الْبَحْرَيْنِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمُ الْعَلَاءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الأَنْصَارُ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ فَوَافَوْا صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا انْصَرَفَ تَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ رَآهُمْ ثُمَّ قَالَ أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيْءٍ قَالُوا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنِّي أَخْشَى أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا وَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ .

uz novčanu nadoknadu, jer je prvo zabranjeno, a drugo dozvoljeno. (prim. rec.)

4016, 4017. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu‘man, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Nafi‘a da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, običavao ubijati sve zmije sve dok mu Ebu-Lubabe Bedri nije prenio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje kućnih, malih kućnih zmija, pa se on ustegao od toga.[1]

٤٠١٦-٤٠١٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقْتُلُ الْحَيَّاتِ كُلَّهَا حَتَّى حَدَّثَهُ أَبُو لُبَابَةَ الْبَدْرِيُّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ قَتْلِ جِنَّانِ الْبُيُوتِ فَأَمْسَكَ عَنْهَا .

4018. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Muhammed b. Fulejh prenoseći od Musa’a b. Ukbe, da je Ibn Šihab izjavio da mu je kazivao Enes b. Malik da su neke ensarije zatražile odobrenje od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:
“Dozvoli nam da sinu naše sestre Abbasu otpišemo otkupninu.”[2]
“Tako mi Allaha”, rekao je on, “nećete mu pustiti ni jednog dirhema.”

٤٠١٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رِجَالاً مِنَ الأَنْصَارِ اسْتَأْذَنُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالُوا ائْذَنْ لَنَا فَلْنَتْرُكْ لاِبْنِ أُخْتِنَا عَبَّاسٍ فِدَاءَهُ قَالَ وَاللهِ لاَ تَذَرُونَ مِنْهُ دِرْهَمًا .

4019. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Zuhrija, ovaj od Ata’a b. Jezida, on od Ubejdullah b. Adijja, a ovaj od Mikdad b. Esveda … I PRIČAO MI JE Ishak (b. Mensur), a njemu Ja‘kub b. Ibrahim b. Sa‘d, a ovom bratić Ibn Šihaba, prenoseći od svoga amidže, koji je izjavio da mu je saopćio Ata’ b. Jezid Lejsi Džunde‘i, ovom je saopćio Ubejdullah b. Adijj b. Hijar, a njemu je saopćio Mikdad b. Amr Kindi, koji je bio saveznik Beni Zuhrea i jedan od onih koji su sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovali na Bedru, da je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:
“Šta misliš, ako sretnem nekog nevjernika i stupim s njim u borbu, pa on sabljom udari po jednoj mojoj ruci i odsiječe je, a onda pobjegne od mene za drvo i rekne:

٤٠١٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَدِيٍّ عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ ح حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ ثُمَّ الْجُنْدَعِيُّ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ ابْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِقْدَادَ بْنَ عَمْرٍو الْكِنْدِيَّ وَكَانَ حَلِيفًا لِبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلاً مِنَ الْكُفَّارِ فَاقْتَتَلْنَا فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيَّ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا ثُمَّ

1 Ebu-Lubabe nije direktno učestvovao u borbi na Bedru, ali se smatra učesnikom Bedra jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uključio pri raspodjeli plijena sa Bedra

2 Kada je bio zarobljen na Bedru. (prim. rec.)

لاَذَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ فَقَالَ أَسْلَمْتُ لِلَّهِ أَأَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللهِ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقْتُلْهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُ قَطَعَ إِحْدَى يَدَيَّ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ .

'Ja prihvatam islam', hoću li ga ubiti, Poslaniče, nakon što je to rekao?"
"Ne ubijaj ga", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on upita:
"Allahov Poslaniče, on je odsjekao jednu moju ruku, i izgovorio je to, nakon što ju je odsjekao."
"Ne ubijaj ga", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "jer ako ga ubiješ on će biti u situaciji u kojoj si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u situaciji u kojoj je on bio prije nego što je izgovorio svoju riječ koju je rekao."[3]

٤٠٢٠ . حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ مَنْ يَنْظُرُ مَا صَنَعَ أَبُو جَهْلٍ فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ فَقَالَ آنْتَ أَبَا جَهْلٍ قَالَ ابْنُ عُلَيَّةَ قَالَ سُلَيْمَانُ هَكَذَا قَالَهَا أَنَسٌ قَالَ أَنْتَ أَبَا جَهْلٍ قَالَ وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ قَالَ سُلَيْمَانُ أَوْ قَالَ قَتَلَهُ قَوْمُهُ قَالَ وَقَالَ أَبُو مِجْلَزٍ قَالَ أَبُو جَهْلٍ فَلَوْ غَيْرُ أَكَّارٍ قَتَلَنِي .

4020. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu je kazivao Ibn-Ulejje, ovom Sulejman Tejmi, a njemu Enes, radijallahu anhu, rekavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra, rekao:
"Ko će vidjeti šta je uradio Ebu-Džehl?"
Tada se Ibn Mes'ud zaputio i našao ga, a već su ga dva Afraova sina udarila, tako da je umirao. Tada mu je on rekao: "Ti si Ebu-Džehl?!"
Ibn Ulejje je rekao da je Sulejman izjavio kako je Enes rekao (da je Ibn-Mes'ud) rekao: "Ti si, Ebu-Džehle", a on je rekao: "A ima li neko iznad čovjeka kojeg ste ubili?"
Sulejman se dvoumi i kaže: "Možda je rekao: 'Kojeg je ubio njegov narod.'"
Ebu-Midžlez je izjavio da je Ebu-Džehl rekao:
"Da me je ubio makar neko ko nije zemljoradnik!"

3 Dio teksta ovog hadisa je naveden pod brojem 6865.

4021. PRIČAO NAM JE Musa, njemu je kazivao Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullah b. Abdullaha, kojem je pričao Ibn-Abbas da je Omer, radijallahu anhu, nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Bekru:
"Hajdemo našoj braći ensarijama."
U tom su nas srela dva njihova dobra čovjeka koja su se borila na Bedru.
Pričao sam o tome sa Urve b. Zubejrom i on je rekao: "Ta dvojica su Uvejm b. Sa'ide i Ma'n b. Adijj."

٤٠٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمْ لَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ قُلْتُ لأَبِي بَكْرٍ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى إِخْوَانِنَا مِنَ الأَنْصَارِ فَلَقِينَا مِنْهُمْ رَجُلاَنِ صَالِحَانِ شَهِدَا بَدْرًا فَحَدَّثْتُ بِهِ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ هُمَا عُوَيْمُ بْنُ سَاعِدَةَ وَمَعْنُ بْنُ عَدِيٍّ .

4022. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Muhammed b. Fudajla kako prenosi od Isma'il b. Kajsa da je učesnicima Bedra davano po pet hiljada, i da je Omer rekao:
"Ja ću njima sigurno davati prednost u odnosu na one poslije njih."[1]

٤٠٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ فُضَيْلٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ كَانَ عَطَاءُ الْبَدْرِيِّينَ خَمْسَةَ آلاَفٍ خَمْسَةَ آلاَفٍ وَقَالَ عُمَرُ لأَفَضِّلَنَّهُمْ عَلَى مَنْ بَعْدَهُمْ .

4023. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njemu je kazivao Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, ovaj od Muhammed b. Džubejra, a on od svoga oca da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na akšam namazu uči suru Et-Tur i to je bilo prvi put da mi se iman uvukao u srce."[2]

٤٠٢٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ وَذَلِكَ أَوَّلَ مَا وَقَرَ الإِيمَانُ فِي قَلْبِي .

4024. PRENOSI SE OD Zuhrija, a on prenosi od Muhammed b. Džubejr b. Mut'ima, ovaj od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu zarobljenika sa Bedra, rekao:
"Da je sada Mut'im b. Adijj živ, pa da mi se obrati u pogledu ovih smrdljivaca, ja bih mu ih ostavio."[3]

٤٠٢٤. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ ابْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي أُسَارَى بَدْرٍ لَوْ كَانَ الْمُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ حَيًّا ثُمَّ كَلَّمَنِي فِي هَؤُلاَءِ النَّتْنَى لَتَرَكْتُهُمْ لَهُ وَقَالَ اللَّيْثُ

1 Misli se na sredstva koja su davana učesnicima Bedra svake godine, od perioda halife Omera pa nadalje.

2 Ovaj hadis je naveden u knjizi *O namazu*, a ovdje je spomenut u vezi s Bedrom, s obzirom da je Džubejr b. Mut'im učestvovao u dogovoru otkupa za zarobljenike Bedra.

3 Mut'im b. Adijj je umro prije Bitke na Bedru, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je ovim želio izraziti zahvalnost za zaštitu koju mu je pružio nakon povratka iz Taifa.

Lejs prenosi od Jahjaa, a on od Seid b. Musejjeba: Prva buna (fitnet), to jest ubojstvo Osmana, desila se i nije ostavila u životu ni jednog od učesnika Bedra. Zatim se dogodila druga buna, to jest El-Harra[4] i nije ostavila u životu nikog od učesnika Hudejbijje, a potom je došlo do treće pobune, i prije nego što je okončana ljudi su se već bili osnažili."[5]

عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ الأولَى يَعْنِي مَقْتَلَ عُثْمَانَ فَلَمْ تُبْقِ مِنْ أَصْحَابِ بَدْرٍ أَحَدًا ثُمَّ وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ الثَّانِيَةُ يَعْنِي الْحَرَّةَ فَلَمْ تُبْقِ مِنْ أَصْحَابِ الْحُدَيْبِيَةِ أَحَدًا ثُمَّ وَقَعَتِ الثَّالِثَةُ فَلَمْ تَرْتَفِعْ وَلِلنَّاسِ طَبَاخٌ .

4025. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovom Junus b. Jezid, rekavši da je čuo Zuhrija kako izjavljuje da je čuo Urve b. Zubejra, Seid b. Musejjeba, Alkama b. Vekkasa i Ubejdullah b. Abdullaha kako prenose slučaj Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, tako što mu je svako od njih prenio dio tog hadisa. Ona je rekla: "Potom smo krenule ja i Mistahova majka, te je ona posrnula zakačivši svoj ogrtač, i rekla: "Neka propadne Mistah!"
"Ružno je to što si rekla", rekoh ja, grdiš čovjeka koji je učestvovao na Bedru" - i on spomenu slučaj potvore.[6]

٤٠٢٥. حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ فَعَثَرَتْ أُمُّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ بِئْسَ مَا قُلْتِ تَسُبِّينَ رَجُلاً شَهِدَ بَدْرًا فَذَكَرَ حَدِيثَ الإِفْكِ .

4 Buna *El-Harra* desila se mjeseca zul-ka'deta, 63. godine po Hidžri. Nakon smrti Mu'avijine, Abdulah b. Zubejr je u Hidždžu ustao protiv Mu'avijinog sina Jezida, pa je Jezid protiv njega poslao Muslim b. Ukbea s vojskom iz Šama i naredio mu da prvo napadne Medinu. Usprotivili su im se brojni Medinjani te su oni oklijevali da ih napadnu. I tek što je počela borba, začuo se tekbir unutar Medine. Naime, Benu Harise su uveli u grad neke šamske vojnike, pa su Medinjani, uplašeni za svoje porodice, napustili borbu i vratili se u grad, te dali prisegu Jezidu. Tom prilikom u Medini su ubijeni brojni muslimani. Potom se Muslim b. Ukbe zaputio prema Mekki, ali je umro prije nego što je stigao tamo.

5 Imami Malik je rekao: "Namaz u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji nije prekidan osim na dan ubistva halifa Osmana, na dan *Harre* i, treće sam zaboravio." Ibn-Abdul-Hakem kaže: "To je dan napada haridžije Ebu-Hamze." Desilo se to 130. godine po Hidžri, za vrijeme hilafeta Mervan b. Muhammed b. Mervana.

6 Hadis o potvori je u cijelosti naveden u poglavlju Tefsir, a ovdje je naveden dio u kom Aiša, radijjallahu anha, izjavljuje da je Mistah b. Esase bio učesnik Bedra.

4026. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Muhammed b. Fulejh b. Sulejman prenoseći od Musa b. Ukbea da je Ibn Šihab rekao:
"Ovo su vojni pohodi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem," i on spomenu hadis u kom se kaže:
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je dozivao i rekao: "Da li ste našli da je istinito ono čime je Gospodar vaš vama prijetio!"
Musa kaže da je Nafi' izjavio kako je Abdullah (b. Omer) rekao:
Neki ashabi su rekli: "Allahov Poslaniče, ti dozivaš mrtve ljude", a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: "Ni vi ne čujete bolje od njih ono što govorim."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ukupan broj Kurejšija koji su učestvovali na Bedru i uključeni u dodjelu ratnog plijena je osamdeset i jedan."
Urve b. Zubejr je običavao reći: "Zubejr je rekao: 'Njihovi udjeli u ratnom plijenu su podijeljeni i bilo ih je stotinu, a Allah najbolje zna.'"

٤٠٢٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ هَذِهِ مَغَازِي رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُلْقِيهِمْ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالَ مُوسَى قَالَ نَافِعٌ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ يَا رَسُولَ اللهِ تُنَادِي نَاسًا أَمْوَاتًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا قُلْتُ مِنْهُمْ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ فَجَمِيعُ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنْ قُرَيْشٍ مِمَّنْ ضُرِبَ لَهُ بِسَهْمِهِ أَحَدٌ وَثَمَانُونَ رَجُلاً وَكَانَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ يَقُولُ قَالَ الزُّبَيْرُ قُسِمَتْ سُهْمَانُهُمْ فَكَانُوا مِائَةً وَاللهُ أَعْلَمُ .

4027. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, on od Hišam b. Urvea, ovaj od svoga oca, a on od Zubejra da je rekao:
"Na dan Bedra muhadžirima je dodijeljeno stotinu dijelova."[1]

٤٠٢٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الزُّبَيْرِ قَالَ ضُرِبَتْ يَوْمَ بَدْرٍ لِلْمُهَاجِرِينَ بِمِائَةِ سَهْمٍ .

1 Stotinu dijelova obuhvata petinu i ratni plijen, naime, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izdvojio petinu plijena, a ostale četiri petine podijelio učesnicima bitke, među kojima je bilo osamdeset muhadžira, i kada se ovom broju doda ona petina, to čini stotinu dijelova.

IMENA UČESNIKA BEDRA

Njihova imena su spomenuta u *Džami'u* (drugi naziv za *Sahih*), a Ebu-Abdullah (Buhari) poredao ih je po arapskom alfabetu (stavivši Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na prvo mjesto).
Vjerovjesnik Muhammed b. Abdullah Hašimi, sallallahu alejhi ve sellem,
Ijas b. Bukejr, Bilal b. Rebah – oslobođeni rob Ebu-Bekra Kurešija,
Hamza b. Abdul-Muttalib Hašimi,
Hatib b. Ebi-Balta' – saveznik Kurejšija,
Ebu-Huzejfe b. Utbe b. Rebi'a Kureši,
Harise b. Rebi'a Ensari koji je ubijen na dan Bedra, a to je Harise b. Suraka koji je bio u izvidnici,
Hubejb b. Adijj Ensari,
Hunejs b. Huzafe Sehmi,
Rifa'a b. Rafi' Ensari,
Rifa'a b. Abdul-Munzir Ebu-Lubabe Ensari,
Zubejr b. Avvam Kureši,
Zejd b. Sehl Ebu-Talha Ensari,
Ebu-Zejd Ensari,
Sa'd b. Malik Zuhri,
Sa'd b. Havle Kureši,
Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl Kureši,
Sehl b. Hunejf Ensari,
Zuhejr b. Rafi' – Ensari i njegov brat Abdullah b. Usman,
Ebu-Bekr Siddik Kureši,
Abdullah b. Mes'ud Huzeli,
Utbe b. Mes'ud Huzeli,
Abdur-Rahman b. Avf Zuhri,
Ubejde b. Haris Kureši,
Ubade b. Samit Ensari,
Omer b. Hattab Adevi,
Osman b. Affan Kureši kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio da se brine o njegovoj kćerki i uključio ga u ratni plijen,
Alija b. Ebu-Talib Hašimi,

بَاب تَسْمِيَةُ مَنْ سُمِّيَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ

فِي الْجَامِعِ الَّذِي وَضَعَهُ أَبُو عَبْدِاللهِ عَلَى حُرُوفِ الْمُعْجَمِ النَّبِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْهَاشِمِيُّ ﷺ إِيَاسُ بْنُ الْبُكَيْرِ بِلَالُ بْنُ رَبَاحٍ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ الْقُرَشِيِّ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ الْهَاشِمِيُّ حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ حَلِيفٌ لِقُرَيْشٍ أَبُو حُذَيْفَةَ بْنُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ الْقُرَشِيُّ حَارِثَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيُّ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ حَارِثَةُ بْنُ سُرَاقَةَ كَانَ فِي النَّظَّارَةِ خُبَيْبُ بْنُ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيُّ خُنَيْسُ بْنُ حُذَافَةَ السَّهْمِيُّ رِفَاعَةُ ابْنُ رَافِعٍ الأَنْصَارِيُّ رِفَاعَةُ بْنُ عَبْدِالْمُنْذِرِ أَبُو لُبَابَةَ الأَنْصَارِيُّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ الْقُرَشِيُّ زَيْدُ بْنُ سَهْلٍ أَبُو طَلْحَةَ الأَنْصَارِيُّ أَبُو زَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ الزُّهْرِيُّ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ الْقُرَشِيُّ سَعِيدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ نُفَيْلٍ الْقُرَشِيُّ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ الأَنْصَارِيُّ ظُهَيْرُ بْنُ رَافِعٍ الأَنْصَارِيُّ وَأَخُوهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ الْقُرَشِيُّ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ الْهُذَلِيُّ عُتْبَةُ بْنُ مَسْعُودٍ الْهُذَلِيُّ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الزُّهْرِيُّ عُبَيْدَةُ بْنُ الْحَارِثِ الْقُرَشِيُّ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ الأَنْصَارِيُّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ الْعَدَوِيُّ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ الْقُرَشِيُّ خَلَّفَهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى ابْنَتِهِ وَضَرَبَ لَهُ بِسَهْمِهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الْهَاشِمِيُّ عَمْرُو بْنُ عَوْفٍ حَلِيفُ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ عُقْبَةُ بْنُ عَمْرٍو الأَنْصَارِيُّ عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ الْعَنَزِيُّ عَاصِمُ بْنُ

Amr b. Avf – saveznik Beni Amira b. Luejja,
Ukbe b. Amr Ensari,
Amir b. Rebi‘a Anezi,
Asim b. Sabit Ensari,
Uvejm b. Sa‘ide Ensari,
Itban b. Malik Ensari,
Kudame b. Maz‘un,
Katade b. Nu‘man Ensari,
Mu‘az b. Amr b. Džemuh,
Mu‘avviz b. Afra i njegov brat (Avf b. Haris),
Malik b. Rebi‘a Ebu-Usejd Ensari,
Murare b. Rebi‘a Ensari,
Ma‘n b. Adijj Ensari,
Mistah b. Usase b. Abbad b. Muttalib b. Abdi Menaf,
Mikdad b. Amr Kindi – saveznik Beni Zuhre,
Hilal b. Umejje Ensari,
neka je Allah s njima zadovoljan.[1]

ثَابِتٍ الأَنْصَارِيُّ عُوَيْمُ بْنُ سَاعِدَةَ الأَنْصَارِيُّ
عِتْبَانُ ابْنُ مَالِكٍ الأَنْصَارِيُّ قُدَامَةُ بْنُ مَظْعُونٍ
قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ الأَنْصَارِيُّ مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ
الْجَمُوحِ مُعَوِّذُ بْنُ عَفْرَاءَ وَأَخُوهُ مَالِكُ بْنُ رَبِيعَةَ
أَبُو أُسَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ مُرَارَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيُّ
مَعْنُ بْنُ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيُّ مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ بْنِ
عَبَّادِ بْنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِمَنَافٍ مِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو
الْكِنْدِيُّ حَلِيفُ بَنِي زُهْرَةَ هِلاَلُ بْنُ أُمَيَّةَ
الأَنْصَارِيُّ رَضِي الله عَنْهُمْ .

1 Ovdje je autor naveo imena četrdeset i četiri učesnika Bedra ograničavajući se na one koji su u njegovom sahihu spomenuti kao učesnici Bedra. Imena svih učesnika Bedra sabrali su Dijauddin Makdisi u djelu *Kitabul-Ahkam* i Ibnu-Sejjidinnasi, u djelu *Ujunul-Eser*.

SLUČAJ BENU NADIRA I ODLAZAK ALLAHOVA POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NJIMA ZBOG KRVARINE DVOJICE LJUDI, TE NJIHOV POKUŠAJ DA PREVARE ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب حَدِيثِ بَنِي النَّضِيرِ وَمَخْرَجِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فِي دِيَةِ الرَّجُلَيْنِ وَمَا أَرَادُوا مِنَ الْغَدْرِ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ

Zuhri prenosi od Urvea da se to desilo šest mjeseci nakon Bitke na Bedru, a prije bitke na Uhudu.[2] Uzvišeni Allah kaže: "On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike knjige koji nisu vjerovali, a niste mislili da će izaći."[3]
Ibn Ishak smatra da se to desilo nakon bitke kod bunara Me'une i Uhuda.[4]

قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ كَانَتْ عَلَى رَأْسِ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ وَقْعَةِ بَدْرٍ قَبْلَ أُحُدٍ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا) وَجَعَلَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ بَعْدَ بِئْرِ مَعُونَةَ وَأُحُدٍ.

4028. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu je kazivao Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ibn-Džurejdž, prenoseći od Musa b. Ukbea, on od Nafi'a, a ovaj od Ibn-Umera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Plemena En-Nadir i Kurejza su se upustila u rat, pa je (Poslanik) iselio pleme Benu Nadir, a ostavio pleme Kurejza oprostivši im, sve dok pleme

٤٠٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حَارَبَتِ النَّضِيرُ وَقُرَيْظَةُ فَأَجْلَى بَنِي النَّضِيرِ وَأَقَرَّ قُرَيْظَةَ وَمَنَّ عَلَيْهِمْ حَتَّى حَارَبَتْ قُرَيْظَةُ فَقَتَلَ رِجَالَهُمْ

2 Ovu Zuhrijevu izjavu zabilježio je spojenim senedom Abdur-Rezzak San'ani u *Musannefu*.

3 Sura El-Hašr, ajet br. 2. Nakon Hidžre nemuslimani su, u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zauzeli različite stavove. Jedni su mu se otvoreno suprotstavljali i objavili mu rat poput kurejševićkih idolopoklonika. Drugi su ga pustili na miru iščekujući kako će se završiti njegov poziv. Treći su s njim sklopili ugovor o nenapadanju i zajedničkoj odbrani Medine. Bila su to tri jevrejska plemena: Kurejza, Nadir i Kajnuka. Prvi su ugovor prekršili ljudi iz plemena Kajnuka: bilo je to u mjesecu ševalu, neposredno nakon Bitke na Bedru. Na zahtjev Abdullah b. Ubejja oni nisu kažnjeni smrću, nego su protjerani iz Medine u Ezriat. Nakon njih su ugovor prekršili Benu Nadir, a nakon Bitke na Hendeku - Benu Kurejza.

4 Ovaj hadis sa kompletnim senedom naveden je u poglavlju *Tefsir*. Ibn Abbas nije volio ovu suru nazivati Hašr, kako se ne bi pomislilo da je riječ o proživljenju na Sudnjem danu, jer Hašr ovdje znači progonstvo. Ibn Ishak kaže da je, nakon bunara Me'une, Amr b. Umejje bio zarobljen, a kasnije oslobođen i na putu za Medinu sreo dvojicu ljudi od Benu Amira koji su imali poslanikovu zaštitu, za koju Amr nije znao, pa ih je ubio želeći osvetiti svoje saputnike sa bunara Me'une. Kad je Poslanik to saznao, odlučio je da plati krvarinu za njih dvojicu, te se zaputio saveznicima iz jevrejskog plemena Benu Nadir da mu u tome pomognu. Međutim, oni su iskoristili njegovo prisustvo u svojoj sredini i pokušali ga ubiti, ali je on za to saznao putem objave i udaljio se, a potom naredio napad na njih. Nakon šest dana opsade oni su se predali i prihvatili da napuste Medinu. Ponijevši sa sobom samo ono što su deve mogle ponijeti. Iseljeni su u Hajber i Šam.

Kurejza nije ponovo zaratilo, pa je on (naredio) da budu poubijani njihovi muškarci, a žene im i djecu i imetke podijelio muslimanima, izuzev nekih od njih koji su prišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on dao sigurnost i oni su prihvatili islam.
On je iselio sve medinske jevreje: Benu Kajnuka, a oni su saplemenici Abdullah b. Selama, Jevreje Benu Harise i sve medinske Jevreje."

وَقَسَمَ نِسَاءَهُمْ وَأَوْلاَدَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ إِلاَّ بَعْضَهُمْ لَحِقُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ فَآمَنَهُمْ وَأَسْلَمُوا وَأَجْلَى يَهُودَ الْمَدِينَةِ كُلَّهُمْ بَنِي قَيْنُقَاعَ وَهُمْ رَهْطُ عَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ وَيَهُودَ بَنِي حَارِثَةَ وَكُلَّ يَهُودِ الْمَدِينَةِ .

4029. PRIČAO MI JE Hasan b. Mudrik, njemu je kazivao Jahja b. Hammad, a ovom saopćio Ebu-Avane, prenoseći od Ebu-Bišra a on od Seid b. Džubejra, da je rekao:
– Rekao sam Ibni-Abbasu: "Sura El-Hašr", a on reče:
"Reci: 'Sura En-Nadir.'"
Hušejm slijedi (Ebu-Avanu) prenoseći ovaj hadis od Ebu-Bišra.[1]

٤٠٢٩ . حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ قُلْ سُورَةُ النَّضِيرِ تَابَعَهُ هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ .

4030. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebul-Esved, njemu Mu'temir prenoseći od svoga oca (Sulejman Tejmija) koji je izjavio da je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
"Ljudi su ustupali palmovike Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok nisu pokorena plemena Kurejza i Nadir, nakon čega im je on to vraćao."

٤٠٣٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَجْعَلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ النَّخَلاَتِ حَتَّى افْتَتَحَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرَ فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ يَرُدُّ عَلَيْهِمْ .

4031. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Lejs prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je popalio i posjekao palme Benu Nadira (u mjestu) Buvejra, pa je objavljeno: "To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom voljom ste učinili."[2]

٤٠٣١ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهمَا قَالَ حَرَّقَ رَسُولُ الله ﷺ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ فَنَزَلَتْ (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ الله) .

1 Tekst ovog hadisa naveden je još pod brojevima: 4645, 4882 i 4883.

2 Sura El-Hašr, 5.

4032. PRIČAO MI JE Ishak, njemu je saopćio Habban, a ovom Džuvejrije bint Esma, prenoseći od Nafi‘a a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popalio palmovik Benu Nadira, pa je tim povodom Hassan b. Sabit izrekao stih:

Nevažan je za prvake Beni Luejja
plameni požar u Buvejriji.[3]

Njemu je odgovorio Ebu-Sufjan b. Haris:

Neka Allah učini trajnim to djelo
I u njenom susjedstvu nek se zapali plamen.
Saznat ćeš koji je od nas udaljeniji od njega
i znat ćeš čijoj zemlji će to nauditi.[4]

٤٠٣٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ أَخْبَرَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ قَالَ وَلَهَا يَقُولُ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ وَهَانَ عَلَى سَرَاةِ بَنِي لُؤَيٍّ حَرِيقٌ بِالْبُوَيْرَةِ مُسْتَطِيرُ قَالَ فَأَجَابَهُ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ أَدَامَ اللهُ ذَلِكَ مِنْ صَنِيعٍ وَحَرَّقَ فِي نَوَاحِيهَا السَّعِيرُ سَتَعْلَمُ أَيُّنَا مِنْهَا بِنُزْهٍ وَتَعْلَمُ أَيُّ أَرْضَيْنَا تَضِيرُ.

4033. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Malik b. Evs b. Hadesan Nasri da ga je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, pozvao kada mu je došao njegov vratar Jefra i rekao:
“Želiš li primiti Osmana, Abdur-Rahman b. Avfa, Zubejra i Sa‘da jer oni traže dozvolu da uđu?”
“Da, uvedi ih”, reče on.
Ovaj se potom zadrža neko vrijeme, a zatim dođe i reče: “Hoćeš li primiti Abbasa i Aliju, i oni traže dozvolu za ulazak?”
“Da”, odgovorio je on, i kad njih dvojica uđoše, Abbas reče:
“Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovoga.”
Njih dvojica su se inače sporili u vezi s nečim što je Allah, kao plijen, dao Svome Poslaniku,

٤٠٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ النَّصْرِيُّ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْه دَعَاهُ إِذْ جَاءَهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ فَقَالَ نَعَمْ فَأَدْخِلْهُمْ فَلَبِثَ قَلِيلاً ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عَبَّاسٍ وَعَلِيٍّ يَسْتَأْذِنَانِ قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا دَخَلاَ قَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا وَهُمَا يَخْتَصِمَانِ فِي الَّذِي أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مِنْ بَنِي النَّضِيرِ فَاسْتَبَّ عَلِيٌّ وَعَبَّاسٌ فَقَالَ الرَّهْطُ

3 Kurejšije, potomci Luejja, su Jevreje nagovarali da prekrše ugovor obećavši im pomoć, a kada su oni protjerani i palmovici im popaljeni, Kurejšije ništa nisu preduzele da im pomognu, pa Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pjesnik Hasan b. Sabit ismijava njihovu nezainteresovanost za ono što se dešavalo Beni Nadiru.

4 Ebu-Sufjan b. Haris b. Abdul-Muttalib, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić, tada nije bio primio islam, ali je prilikom oslobađanja Mekke primio islam i ostao vjeran Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Hunejnu.

sallallahu alejhi ve sellem, iz plijena Benu Nadir. Alija i Abbas se opet sporječkaše, pa ona skupina reče: "Vladaru pravovjernih, presudi između njih dvojice i rastereti jednog od njih."
"Polahko", reče Omer, "zaklinjem vas Allahom, čijom dozvolom opstoje i nebo i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Ovim je on mislio na sebe.
"Rekao je to", rekoše oni, a Omer se okrenu Abbasu i Aliji i reče:
"Zaklinjem vas Allahom, da li vas dvojica znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?"
"Rekao je", potvrdiše njih dvojica.
"Ja ću vam, zaista, ispričati taj slučaj", reče on, pa nastavi:
"Uzvišeni Allah je posebno darovao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz ovog plijena, dijelom koji nije dao nikom drugom osim njemu. Uzvišeni Allah je rekao:
Ono što je Allah od njih, kao plijen, dao Svome Poslaniku a vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi toga... do riječi: ... *Svemoćan*.[1] To je pripadalo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posebno, tako mi Allaha, nije on to, mimo vas, uzeo samo za sebe, niti ga je prigrabio bez vas. On je to vama dao i razdijelio, sve dok od toga nije ostao ovaj imetak. Iz ovog imetka je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvajao opskrbu za svoju porodicu za godinu dana, a ono što bi ostajalo, određivao bi za opće potrebe, za šta se i daje imetak koji je u ime Allaha. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao u toku života. Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ فَقَالَ عُمَرُ اتَّئِدُوا أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ بِذَلِكَ نَفْسَهُ قَالُوا قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَبَّاسٍ وَعَلِيٍّ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ سُبْحَانَهُ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَمَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلاَ رِكَابٍ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلاَ اسْتَأْثَرَهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَقَسَمَهَا فِيكُمْ حَتَّى بَقِيَ هَذَا الْمَالُ مِنْهَا فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَيَاتَهُ ثُمَّ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَأَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضَهُ أَبُو بَكْرٍ فَعَمِلَ فِيهِ بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ وَقَالَ تَذْكُرَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ فِيهِ كَمَا تَقُولاَنِ وَاللهُ يَعْلَمُ إِنَّهُ فِيهِ لَصَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku svome, nego, Allah prepušta vlast poslanicima svojim nad onima nad kojima on hoće; Allah sve može." (El-Hašr, 6)

فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهُ سَنَتَيْنِ مِنْ إِمَارَتِي أَعْمَلُ فِيهِ بِمَا عَمِلَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي فِيهِ صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ جِئْتُمَانِي كِلاَكُمَا وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ فَجِئْتَنِي يَعْنِي عَبَّاسًا فَقُلْتُ لَكُمَا إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ فَلَمَّا بَدَا لِي أَنْ أَدْفَعَهُ إِلَيْكُمَا قُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ لَتَعْمَلاَنِ فِيهِ بِمَا عَمِلَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَمَا عَمِلْتُ فِيهِ مُنْذُ وَلِيتُ وَإِلاَّ فَلاَ تُكَلِّمَانِي فَقُلْتُمَا ادْفَعْهُ إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهِ بِقَضَاءٍ غَيْرِ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهُ فَادْفَعَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهُ.

umro, pa je Ebu-Bekr rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,' i uzeo je taj imetak, te postupao s njim onako kako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njim postupao."

Potom se Omer okrenu Aliji i Abbasu i reče: "Vi se sjećate toga s Ebu-Bekrom, to što govorite i vas dvojica, a i Allah zna da je on u tome bio iskren, čestit i razborit i da je slijedio istinu.

Zatim je Allah uzeo k sebi (dušu) Ebu-Bekra, pa sam ja rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra' te sam uzeo taj imetak (i držao ga) dvije godine tokom svoje vladavine postupajući s njim onako kako su postupali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. Allah zna da sam u tome bio iskren, čestit i razborit i da sam slijedio istinu.

A onda ste došli vas dvojica. Riječ vam je bila jedinstvena, a i slučaj isti. Ti si mi došao, mišljaše na Abbasa, pa sam vam rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Kad sam odlučio da ga vama dvojici predam, rekao sam: 'Ako želite, predat ću ga vama dvojici, pod uvjetom da Allahu date obećanje i obavezu da ćete postupati s njim onako kako su s njim postupali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, i kao što sam ja s njim postupao otkako sam ga preuzeo, a ako ne, onda mi ne govorite (o tome).'

'Daj ga nama na taj način', rekli ste vas dvojica, i ja sam ga predao vama dvojici. Pa zar vi tražite od mene drukčiju presudu? Tako mi Allaha, s čijom dozvolom opstoje i nebo i Zemlja, neću u pogledu toga presuditi drukčije makar do Sudnjeg dana. Ako se ne možete brinuti o njemu, predajte ga meni. Ja se mogu, umjesto vas, brinuti za njega."[2]

2 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Propisivanje petine*, hadis broj 3094.

4034. Kaže (Zuhri): "Ispričao sam ovaj hadis Urveu b. Zubejru, pa je on rekao: ' Istinu je kazao Malik b. Evs. Ja sam čuo Aišu, radijallahu anha, suprugu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, su poslale Osmana Ebu-Bekru da traže od njega njihovu osminu od onog što je Allah, kao plijen, darovao svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam ih odvraćala i govorila im: 'Zar se ne bojite Allaha! Zar ne znate da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Ovim je on mislio na sebe. Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, se hrani ovim imetkom. Supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, su postupile onako kako sam im rekla, a ovaj je imetak, nastavlja ona, bio u Alijinoj ruci. Alija ga je uskratio Abbasu i nije mu ga dao. Zatim je prešao u ruke Hasan b. Alije, a onda u ruke Husejn b. Alije, potom u ruke Alije b. Husejna i Hasan b. Hasana tako što su ga obojica preuzimali, a zatim u ruke Zejd b. Hasana. To je, uistinu, sadaka Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"[1]

٤٠٣٤. قَالَ فَحَدَّثْتُ هَذَا الْحَدِيثَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ صَدَقَ مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ أَنَا سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ أَرْسَلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ عُثْمَانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ يَسْأَلْنَهُ ثُمُنَهُنَّ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ فَكُنْتُ أَنَا أَرُدُّهُنَّ فَقُلْتُ لَهُنَّ أَلاَ تَتَّقِينَ اللهَ أَلَمْ تَعْلَمْنَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ بِذَلِكَ نَفْسَهُ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ فَانْتَهَى أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَا أَخْبَرَتْهُنَّ قَالَ فَكَانَتْ هَذِهِ الصَّدَقَةُ بِيَدِ عَلِيٍّ مَنَعَهَا عَلِيٌّ عَبَّاسًا فَغَلَبَهُ عَلَيْهَا ثُمَّ كَانَ بِيَدِ حَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ثُمَّ بِيَدِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ثُمَّ بِيَدِ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ وَحَسَنِ بْنِ حَسَنٍ كِلاَهُمَا كَانَا يَتَدَاوَلاَنِهَا ثُمَّ بِيَدِ زَيْدِ بْنِ حَسَنٍ وَهِيَ صَدَقَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَقًّا .

4035. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urvea, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su Fatima, radijallahu anha, i Abbas došli Ebu-Bekru da traže svoje nasljedstvo: svoju zemlju u Fedeku i svoj udio iz Hajbera.

٤٠٣٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم وَالْعَبَّاسَ أَتَيَا أَبَابَكْرٍ يَلْتَمِسَانِ مِيرَاثَهُمَا أَرْضَهُ مِنْ فَدَكٍ وَسَهْمَهُ مِنْ خَيْبَرَ .

1 Ovaj hadis je takođe naveden pod brojevima 6727 i 6730.

٤٠٣٦. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ فِي هَذَا الْمَالِ وَاللهِ لَقَرَابَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي .

4036. Ebu-Bekr je tada rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Porodica Muhammedova se samo hrani iz ovog imetka. Tako mi Allaha, draže mi je da gajim rodbinske veze s rođacima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego sa svojim rođacima."[2]

باب قَتْلِ كَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ

UBISTVO KA'B B. EŠREFA

٤٠٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَامَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُحِبُّ أَنْ أَقْتُلَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأْذَنْ لِي أَنْ أَقُولَ شَيْئًا قَالَ قُلْ فَأَتَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ قَدْ سَأَلَنَا صَدَقَةً وَإِنَّهُ قَدْ عَنَّانَا وَإِنِّي قَدْ أَتَيْتُكَ أَسْتَسْلِفُكَ قَالَ وَأَيْضًا وَاللهِ لَتَمَلُّنَّهُ قَالَ إِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاهُ فَلاَ نُحِبُّ أَنْ نَدَعَهُ حَتَّى نَنْظُرَ إِلَى أَيِّ شَيْءٍ يَصِيرُ شَأْنُهُ وَقَدْ أَرَدْنَا أَنْ تُسْلِفَنَا وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ و حَدَّثَنَا عَمْرٌو غَيْرَ مَرَّةٍ فَلَمْ يَذْكُرْ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ أَوْ فَقُلْتُ لَهُ فِيهِ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ فَقَالَ أُرَى فِيهِ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ فَقَالَ نَعَمِ ارْهَنُونِي قَالُوا أَيَّ شَيْءٍ تُرِيدُ قَالَ ارْهَنُونِي نِسَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا

4037. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši da je Amr čuo od Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko je za (ubistvo) Ka'b b. Ešrefa, jer on vrijeđa Allaha i Njegova Poslanika?"
Ustao je Muhammed b. Mesleme i rekao: "Allahov Poslaniče, hoćeš li da ga ja ubijem."
"Da", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ovaj je rekao: "Pa dozvoli mi da ti nešto kažem."
"Reci", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
I Muhammed b. Mesleme dođe Ka'bu i reče:
"Ovaj čovjek od nas traži zekat i već nas je opteretio (obavezama), pa smo došli da tražimo pozajmicu od tebe, a Boga mi – rekao je – već nam je previše dosadio. Mi ga slijedimo i nećemo da ga napustimo dok ne vidimo šta će biti s njim. Htjeli bismo pozajmiti jedan ili dva tovara" (datula).
Amr nam je više puta ovo kazivao (kaže Alija. b. Medini) ali nije spomenuo riječ "jedan ili dva tovara", pa sam mu rekao:
"Tu su (spomenuta) jedan ili dva tovara",
te je on rekao:

2 Ebu-Bekr je izrekao spomenuto želeći se opravdati što nije u stanju dodijeliti Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici ono što je traženo, što ne znači da ih nije potpomogao na drugi način.

"Mislim da su (spomenuta) jedan ili dva tovara."
Tada je Ka'b rekao: "Dajte mi nešto kao zalog (za datule koje tražite)."
"Šta želiš (kao zalog)", upitaše oni.
"Dajte mi, kao zalog, vaše žene", rekao je on.
"Kako ćemo ti dati u zalog naše žene kad si ti najljepši Arap", primijetiše oni, a on onda reče: "Onda mi dajte u zalog vaše sinove."
Kako bismo ti dali u zalog naše sinove, rekoše oni, kad bi se moglo desiti da neko od njih bude grđen i da mu se kaže "ovaj je bio založen za tovar il dva tovara datula", a to bi za nas bila sramota, nego ćemo ti dati u zalog pancir", Sufjan kaže da je *el-lame* oružje. Dogovorili su se da mu ponovo dođe, te mu je došao noću, a s njim je bio i Ebu-Naile, Ka'bov brat po mlijeku. Ka'b ih pozva u tvrđavu i pođe im u susret.
"Gdje izlaziš u ovo doba", reče mu njegova supruga.
"To su Muhammed b. Mesleme i moj brat Ebu-Naile", reče on. Neki prenosioci, osim Amra, kažu da je ona tada rekla:
"Čujem neki glas iz kojeg kao da krv kaplje."
"To je samo moj brat (tj. sestrić) Muhammed b. Mesleme", reče on, "i moj brat po mlijeku Ebu-Naile. Plemenit čovjek, kada bi u toku noći bio pozvan na napad, odazvao bi se. Muhammed b. Mesleme je uveo dva čovjeka."
"Je li ih imenovao Amr", upitan je Sufjan.
"Spomenuo je imena nekog od njih", odgovorio je.
Amr je rekao: "S njim su došla dvojica ljudi", a neki, ne i Amr, su rekli: "Ebu-Abs b. Džebr, Haris b. Evs i Abbad b. Bišr."
Amr dalje kaže: "Došao je s dvojicom ljudi i rekao: 'Kad on dođe ja ću se nagnuti prema njegovoj kosi i pomirisati je, a kad vi vidite da sam se ja domogao njegove glave, onda ga držite i udrite.'"
Jedan put je rekao: "Omogućim vam da ga pomirišete."
I on dođe ogrnut, a miris se širio od njega.

وَأَنْتَ أَجْمَلُ الْعَرَبِ قَالَ فَارْهَنُونِي أَبْنَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُكَ أَبْنَاءَنَا فَيُسَبُّ أَحَدُهُمْ فَيُقَالُ رُهِنَ بِوَسْقٍ أَوْ وَسْقَيْنِ هَذَا عَارٌ عَلَيْنَا وَلَكِنَّا نَرْهَنُكَ اللأْمَةَ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي السِّلَاحَ فَوَاعَدَهُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَجَاءَهُ لَيْلًا وَمَعَهُ أَبُو نَائِلَةَ وَهُوَ أَخُو كَعْبٍ مِنَ الرَّضَاعَةِ فَدَعَاهُمْ إِلَى الْحِصْنِ فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ أَيْنَ تَخْرُجُ هَذِهِ السَّاعَةَ فَقَالَ إِنَّمَا هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَأَخِي أَبُو نَائِلَةَ وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو قَالَتْ أَسْمَعُ صَوْتًا كَأَنَّهُ يَقْطُرُ مِنْهُ الدَّمُ قَالَ إِنَّمَا هُوَ أَخِي مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَرَضِيعِي أَبُو نَائِلَةَ إِنَّ الْكَرِيمَ لَوْ دُعِيَ إِلَى طَعْنَةٍ بِلَيْلٍ لَأَجَابَ قَالَ وَيُدْخِلُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ مَعَهُ رَجُلَيْنِ قِيلَ لِسُفْيَانَ سَمَّاهُمْ عَمْرٌو قَالَ سَمَّى بَعْضَهُمْ قَالَ عَمْرٌو جَاءَ مَعَهُ بِرَجُلَيْنِ وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو أَبُو عَبْسِ بْنُ جَبْرٍ وَالْحَارِثُ بْنُ أَوْسٍ وَعَبَّادُ ابْنُ بِشْرٍ قَالَ عَمْرٌو جَاءَ مَعَهُ بِرَجُلَيْنِ فَقَالَ إِذَا مَا جَاءَ فَإِنِّي قَائِلٌ بِشَعَرِهِ فَأَشَمُّهُ فَإِذَا رَأَيْتُمُونِي اسْتَمْكَنْتُ مِنْ رَأْسِهِ فَدُونَكُمْ فَاضْرِبُوهُ وَقَالَ مَرَّةً ثُمَّ أُشِمُّكُمْ فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ مُتَوَشِّحًا وَهُوَ يَنْفَحُ مِنْهُ رِيحُ الطِّيبِ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ رِيحًا أَيْ أَطْيَبَ وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو قَالَ عِنْدِي أَعْطَرُ نِسَاءِ الْعَرَبِ وَأَكْمَلُ الْعَرَبِ قَالَ عَمْرٌو فَقَالَ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَشُمَّ رَأْسَكَ قَالَ نَعَمْ فَشَمَّهُ ثُمَّ أَشَمَّ أَصْحَابَهُ ثُمَّ قَالَ أَتَأْذَنُ لِي قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا اسْتَمْكَنَ مِنْهُ قَالَ دُونَكُمْ فَقَتَلُوهُ ثُمَّ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ .

"Nikada nisam osjetio miris kao danas, to jest bolji", rekao je on tada.
Neki, mimo Amra, su prenijeli da je on rekao: "Uz mene je najmirišljivija i najsavršenija Arapkinja."
Amr dalje prenosi da je (Muhammed b. Mesleme) rekao: "Hoćeš li mi dozvoliti da pomirišem tvoju kosu?"
"Da" odgovorio je Ka'b, a ovaj ju je pomirisao i omogućio svojim drugovima da je pomirišu, a zatim rekao:
"Hoćeš li mi (još jednom) dozvoliti?""Da", rekao je on, i kad ga se (Muhammed b. Mesleme) domogao, reče: "Držite ga"! i oni ga ubiše.
Potom su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izvijestili ga.[1]

بَاب قَتْلِ أَبِي رَافِعٍ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ

UBISTVO EBU-RAFI'A ABDULLAHA B. EBI-HUKAJKA

وَيُقَالُ سَلاَمُ بْنُ أَبِي الْحُقَيْقِ كَانَ بِخَيْبَرَ وَيُقَالُ فِي حِصْنٍ لَهُ بِأَرْضِ الْحِجَازِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ هُوَ بَعْدَ كَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ .

Neki ga nazivaju Selam b. Ebil-Hukajk, bio je u Hajberu, a neki kažu, u jednoj svojoj tvrđavi u Hidžazu. Zuhri kaže da se to desilo poslije Ka'b b. Ešrefa.

٤٠٣٨ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَهْطًا إِلَى أَبِي رَافِعٍ فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ عَتِيكٍ بَيْتَهُ لَيلاً وَهُوَ نَائِمٌ فَقَتَلَهُ .

4038. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu je kazivao Jahja b. Adem, a ovom Ibn-Ebi-Zaide, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao do Ebu-Rafi'a jednu grupu, pa je Abdullah b. Atik noću ušao u njegovu kuću, dok je on spavao, i ubio ga."

1 Ka'b b. Ešref je bio Jevrej čiji je otac bio Arap a majka Jevrejka. Bio je visok i krupan, s velikim stomakom. Nakon Bitke na Bedru vrijeđao je muslimane i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a potom otišao u Mekku i kod zastora Ka'be zakleo se kurejšijskim idolopoklonicima da će se boriti protiv muslimana. Zatim se vratio u Medinu i počeo pjevati ljubavne pjesme u kojima je vrijeđao žene muslimana. I pošto je Ka'b ostao ustrajan u vrijeđanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana i u hrabrenju Kurejšija protiv njih, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio Sa'd b. Ebu-Mu'azu da pošalje jednu grupu koja će ga ubiti. Ibn-Sa'd kaže da se to ubistvo desilo u mjesecu rebiul-evvelu, treće godine po Hidžri.

4039. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, a njemu Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a b. Aziba da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao do Jevreja Ebu-Rafi'a grupu ensarija i postavio im za zapovjednika Abdullah b. Atika. Ebu-Rafi' je uznemiravao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i potpomagao druge protiv njega. Boravio je u jednoj svojoj tvrđavi u Hidžazu. Kad su joj se približili, sunce je već bilo zašlo i ljudi su se bili vratili sa svojom stokom, te je Abdullah rekao svojim drugovima: "Ostanite na svojim mjestima, a ja ću otići i pokušati pridobiti vratara ne bih li ušao." Potom je otišao i približio se vratima, a onda se prekrio odjećom kao da obavlja nuždu. Ljudi su već bili unišli i stražar ga je pozvao:
"O Božiji robe! Ako namjeravaš ulaziti, onda uđi jer ja hoću da zatvorim vrata". Ja sam ušao i sakrio se, i pošto su svi ljudi ušli, on je zatvorio vrata i objesio ključeve na klin. Potom sam ja prišao ključevima, uzeo ih i otvorio vrata. Kod Ebu-Rafi'a se sijelilo (te noći) u njegovoj sobi, pa pošto su se razišli učesnici sijela, popeo sam se do njega tako što sam, koja god vrata otvorim, zatvarao ih za sobom iznutra. Pomislio sam: ako me ljudi primijete, neće me stići prije nego ga ubijem.
Došao sam do njega, a on bio u mračnoj kući među svojom čeljadi, tako da nisam znao u kojem dijelu kuće se on nalazi, pa sam zovnuo: "O Ebu-Rafi'"!
"Ko je ovo", upitao je on, a ja sam se obrušio u pravcu glasa i jedanput ga udario sabljom. Bio sam zbunjen i nisam ništa uradio (nisam ga ubio). On je kriknuo a ja sam izašao iz prostorije i zadržao se malo, a zatim sam ponovo ušao i rekao:
"Kakav je ovo glas, o Ebu-Rafi'?"
"Teško tvojoj majci", reče on, "u kući se nalazi neki čovjek, i maločas me udario sabljom."
Tada sam ga još jedanput udario i teško ga ranio, ali ga nisam ubio. Onda sam stavio oštricu sablje

٤٠٣٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى أَبِي رَافِعٍ الْيَهُودِيِّ رِجَالاً مِنَ الأَنْصَارِ فَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَبْدَاللهِ بْنَ عَتِيكٍ وَكَانَ أَبُو رَافِعٍ يُؤْذِي رَسُولَ اللهِ ﷺ وَيُعِينُ عَلَيْهِ وَكَانَ فِي حِصْنٍ لَهُ بِأَرْضِ الْحِجَازِ فَلَمَّا دَنَوْا مِنْهُ وَقَدْ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَرَاحَ النَّاسُ بِسَرْحِهِمْ فَقَالَ عَبْدُاللهِ لأَصْحَابِهِ اجْلِسُوا مَكَانَكُمْ فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ وَمُتَلَطِّفٌ لِلْبَوَّابِ لَعَلِّي أَنْ أَدْخُلَ فَأَقْبَلَ حَتَّى دَنَا مِنَ الْبَابِ ثُمَّ تَقَنَّعَ بِثَوْبِهِ كَأَنَّهُ يَقْضِي حَاجَةً وَقَدْ دَخَلَ النَّاسُ فَهَتَفَ بِهِ الْبَوَّابُ يَا عَبْدَاللهِ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَدْخُلَ فَادْخُلْ فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُغْلِقَ الْبَابَ فَدَخَلْتُ فَكَمَنْتُ فَلَمَّا دَخَلَ النَّاسُ أَغْلَقَ الْبَابَ ثُمَّ عَلَّقَ الأَغَالِيقَ عَلَى وَتَدٍ قَالَ فَقُمْتُ إِلَى الأَقَالِيدِ فَأَخَذْتُهَا فَفَتَحْتُ الْبَابَ وَكَانَ أَبُو رَافِعٍ يُسْمَرُ عِنْدَهُ وَكَانَ فِي عَلاَلِيَّ لَهُ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْهُ أَهْلُ سَمَرِهِ صَعِدْتُ إِلَيْهِ فَجَعَلْتُ كُلَّمَا فَتَحْتُ بَابًا أَغْلَقْتُ عَلَيَّ مِنْ دَاخِلٍ قُلْتُ إِنِ الْقَوْمُ نَذِرُوا بِي لَمْ يَخْلُصُوا إِلَيَّ حَتَّى أَقْتُلَهُ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ فِي بَيْتٍ مُظْلِمٍ وَسْطَ عِيَالِهِ لاَ أَدْرِي أَيْنَ هُوَ مِنَ الْبَيْتِ فَقُلْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ قَالَ مَنْ هَذَا فَأَهْوَيْتُ نَحْوَ الصَّوْتِ فَأَضْرِبُهُ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ وَأَنَا دَهِشٌ فَمَا أَغْنَيْتُ شَيْئًا وَصَاحَ فَخَرَجْتُ مِنَ الْبَيْتِ فَأَمْكُثُ غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ دَخَلْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ مَا هَذَا الصَّوْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ فَقَالَ لأُمِّكَ الْوَيْلُ إِنَّ رَجُلاً فِي الْبَيْتِ ضَرَبَنِي قَبْلُ بِالسَّيْفِ قَالَ فَأَضْرِبُهُ ضَرْبَةً أَثْخَنَتْهُ

na njegov stomak i ona je izašla na leđima. Tada sam shvatio da sam ga ubio. Počeo sam otvarati vrata, jedna po jedna, dok nisam došao do njegovih stepenica i stavio nogu, misleći da sam, stigao na zemlju, pa sam pao u noći obasjanoj mjesečinom i slomio potkoljenicu.

Zamotao sam je turbanom i krenuo. Kad sam došao do vrata, sjeo sam i rekao: "Noćas neću izlaziti dok ne saznam da li sam ga ubio."

Kad je pijetao zapjevao, popeo se naricatelj na zid i rekao: "Oglašavam žalost za Ebu-Rafi'om, hidžaskim trgovcem."

Otišao sam, potom, svojim drugovima i rekao: "Požurite Allah je usmrtio Ebu-Rafi'a."

Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izvjestio ga o tome, pa je on rekao: "Ispruži nogu."

Pružio sam nogu, pa ju je on potrao, nakon čega je bol nestao, kao da ga nikad nije ni bilo.

وَلَمْ أَقْتُلْهُ ثُمَّ وَضَعْتُ ظِبَةَ السَّيْفِ فِي بَطْنِهِ حَتَّى أَخَذَ فِي ظَهْرِهِ فَعَرَفْتُ أَنِّي قَتَلْتُهُ فَجَعَلْتُ أَفْتَحُ الأَبْوَابَ بَابًا بَابًا حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى دَرَجَةٍ لَهُ فَوَضَعْتُ رِجْلِي وَأَنَا أُرَى أَنِّي قَدِ انْتَهَيْتُ إِلَى الأَرْضِ فَوَقَعْتُ فِي لَيْلَةٍ مُقْمِرَةٍ فَانْكَسَرَتْ سَاقِي فَعَصَبْتُهَا بِعِمَامَةٍ ثُمَّ انْطَلَقْتُ حَتَّى جَلَسْتُ عَلَى الْبَابِ فَقُلْتُ لاَ أَخْرُجُ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَعْلَمَ أَقَتَلْتُهُ فَلَمَّا صَاحَ الدِّيكُ قَامَ النَّاعِي عَلَى السُّورِ فَقَالَ أَنْعَى أَبَا رَافِعٍ تَاجِرَ أَهْلِ الْحِجَازِ فَانْطَلَقْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَقُلْتُ النَّجَاءَ فَقَدْ قَتَلَ اللهُ أَبَا رَافِعٍ فَانْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ ابْسُطْ رِجْلَكَ فَبَسَطْتُ رِجْلِي فَمَسَحَهَا فَكَأَنَّهَا لَمْ أَشْتَكِهَا قَطُّ .

4040. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Usman, njemu je kazivao Šurejh sin Meslemin, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka koji je izjavio da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao do Ebu-Rafi'a Abdullaha b. Atika i Abdullaha b. Utbu s grupom ljudi. Oni su se zaputili, i kad su se približili tvrđavi, rekao im je Abdullah b. Atik: "Vi ostanite tu, ja odoh da izvidim situaciju."

Oprezno sam prišao kako bih ušao u tvrđavu. Oni bijahu izgubili jednog magarca, pa su s glavnjom izašli da ga traže. Uplašio sam se da će me prepoznati pa sam prekrio glavu i čučnuo kao da obavljam nuždu. Zatim je vratar pozvao: "Ko želi da uđe, neka ulazi prije nego što zaključam vrata."

Ušao sam i sakrio se u staju za magarce kod vrata tvrđave. Kod Ebu-Rafi'a se večeralo i pričalo dugo u noć, a onda su se svi vratili svojim kućama.

٤٠٤٠ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحٌ هُوَ ابْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى أَبِي رَافِعٍ عَبْدَاللهِ بْنَ عَتِيكٍ وَعَبْدَاللهِ بْنَ عُتْبَةَ فِي نَاسٍ مَعَهُمْ فَانْطَلَقُوا حَتَّى دَنَوْا مِنَ الْحِصْنِ فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُاللهِ بْنُ عَتِيكٍ امْكُثُوا أَنْتُمْ حَتَّى أَنْطَلِقَ أَنَا فَأَنْظُرَ قَالَ فَتَلَطَّفْتُ أَنْ أَدْخُلَ الْحِصْنَ فَفَقَدُوا حِمَارًا لَهُمْ قَالَ فَخَرَجُوا بِقَبَسٍ يَطْلُبُونَهُ قَالَ فَخَشِيتُ أَنْ أُعْرَفَ قَالَ فَغَطَّيْتُ رَأْسِي وَجَلَسْتُ كَأَنِّي أَقْضِي حَاجَةً ثُمَّ نَادَى صَاحِبُ الْبَابِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ فَلْيَدْخُلْ قَبْلَ أَنْ أُغْلِقَهُ فَدَخَلْتُ ثُمَّ اخْتَبَأْتُ فِي مَرْبِطِ حِمَارٍ عِنْدَ بَابِ الْحِصْنِ

Pošto su glasovi utihli, a i svaki pokret, izašao sam."

Nastavljajući dalje, on kaže:

– Vidio sam vratara kako je ostavio ključ tvrđave u jedno udubljenje u zidu, te sam ga uzeo i otvorio vrata tvrđave. Pomislio sam: ako ljudi za mene saznaju, ići ću polahko. Potom sam se zaputio prema vratima njihovih kuća i pozatvarao ih izvana, a zatim se popeo krenuvši do Ebu-Rafi'a uz stepenice. Kuća mu je bila mračna jer su svjetiljke već bile ugašene, i nisam znao gdje je on, pa sam zovnuo: "O Ebu-Rafi'!"

"Ko je to", rekao je on, a ja sam se zaputio u pravcu glasa i udario ga. On je kriknuo, ali ništa nisam postigao.

Potom sam prišao kao da hoću da mu pomognem, pa sam, izmjenivši glas, rekao: "Šta ti je, o Ebu-Rafi'?"

"Zar se ne čudiš, jadna ti majka", reče on, "ušao je neko i udario me sabljom."

Ja sam se još jednom zaputio prema njemu i ponovo ga udario, ali ga nisam ubio. On je ponovo kriknuo i njegovi ukućani su skočili. Ponovo sam mu prišao i promijenio glas, tako da je izgledalo da sam neko ko hoće da pomogne. On je ležao na leđima. Stavio sam sablju na njegov stomak, a onda se navalio na nju tako da sam čuo prštanje kostiju. Zatim sam izašao zbunjen i stigao do stepeništa, namjeravajući da se spustim, ali sam pao i iščašio nogu. Zamotao sam je, a potom sam došao svojim drugovima, poskakujući, i rekao:

Idite i prenesite radosnu vijest Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a ja ne idem dok ne čujem naricatelja."

Kad se jutro ukazalo, pojavio se naricatelj i rekao: "Oglašavam žalost za Ebu-Rafi'om."

Tada sam ustao i krenuo ne osjećajući bol, te stigao svoje drugove, prije nego što su došli do Vjerovjesnika sallallahu alejhi ve sellem, pa mu objavih radosnu vijest.[1]

فَتَعَشَّوْا عِنْدَ أَبِي رَافِعٍ وَتَحَدَّثُوا حَتَّى ذَهَبَتْ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى بُيُوتِهِمْ فَلَمَّا هَدَأَتِ الأَصْوَاتُ وَلاَ أَسْمَعُ حَرَكَةً خَرَجْتُ قَالَ وَرَأَيْتُ صَاحِبَ الْبَابِ حَيْثُ وَضَعَ مِفْتَاحَ الْحِصْنِ فِي كَوَّةٍ فَأَخَذْتُهُ فَفَتَحْتُ بِهِ بَابَ الْحِصْنِ قَالَ قُلْتُ إِنْ نَذِرَ بِي الْقَوْمُ انْطَلَقْتُ عَلَى مَهَلٍ ثُمَّ عَمَدْتُ إِلَى أَبْوَابِ بُيُوتِهِمْ فَغَلَّقْتُهَا عَلَيْهِمْ مِنْ ظَاهِرٍ ثُمَّ صَعِدْتُ إِلَى أَبِي رَافِعٍ فِي سُلَّمٍ فَإِذَا الْبَيْتُ مُظْلِمٌ قَدْ طَفِئَ سِرَاجُهُ فَلَمْ أَدْرِ أَيْنَ الرَّجُلُ فَقُلْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ فَعَمَدْتُ نَحْوَ الصَّوْتِ فَأَضْرِبُهُ وَصَاحَ فَلَمْ تُغْنِ شَيْئًا قَالَ ثُمَّ جِئْتُ كَأَنِّي أُغِيثُهُ فَقُلْتُ مَا لَكَ يَا أَبَا رَافِعٍ وَغَيَّرْتُ صَوْتِي فَقَالَ أَلاَ أُعْجِبُكَ لأُمِّكَ الْوَيْلُ دَخَلَ عَلَيَّ رَجُلٌ فَضَرَبَنِي بِالسَّيْفِ قَالَ فَعَمَدْتُ لَهُ أَيْضًا فَأَضْرِبُهُ أُخْرَى فَلَمْ تُغْنِ شَيْئًا فَصَاحَ وَقَامَ أَهْلُهُ قَالَ ثُمَّ جِئْتُ وَغَيَّرْتُ صَوْتِي كَهَيْئَةِ الْمُغِيثِ فَإِذَا هُوَ مُسْتَلْقٍ عَلَى ظَهْرِهِ فَأَضَعُ السَّيْفَ فِي بَطْنِهِ ثُمَّ أَنْكَفِئُ عَلَيْهِ حَتَّى سَمِعْتُ صَوْتَ الْعَظْمِ ثُمَّ خَرَجْتُ دَهِشًا حَتَّى أَتَيْتُ السُّلَّمَ أُرِيدُ أَنْ أَنْزِلَ فَأَسْقُطُ مِنْهُ فَانْخَلَعَتْ رِجْلِي فَعَصَبْتُهَا ثُمَّ أَتَيْتُ أَصْحَابِي أَحْجُلُ فَقُلْتُ انْطَلِقُوا فَبَشِّرُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَإِنِّي لاَ أَبْرَحُ حَتَّى أَسْمَعَ النَّاعِيَةَ فَلَمَّا كَانَ فِي وَجْهِ الصُّبْحِ صَعِدَ النَّاعِيَةُ فَقَالَ أَنْعَى أَبَا رَافِعٍ قَالَ فَقُمْتُ أَمْشِي مَا بِي قَلَبَةٌ فَأَدْرَكْتُ أَصْحَابِي قَبْلَ أَنْ يَأْتُوا النَّبِيَّ ﷺ فَبَشَّرْتُهُ .

1 Ebu-Rafi' je bio inicijator i glavni organizator brojnih akcija i napada na muslimanska naselja. Veliku

BITKA NA UHUDU

I o riječima Uzvišenog Allaha: "I kada si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesta pred borbu, a Allah sve čuje i zna.[2] I riječima Uzvišenog: I ne gubite hrabrost i ne žalostite se, vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju, a u ovim danima mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide, a Allah ne voli nevjernike i da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio. Zar mislite da ćete ući u džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi? A vi ste smrt priželjkivali prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je, eto, očima svojim vidjeli."[3]

I o riječima Uzvišenog: "Allah je ispunio obećanje svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago, jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet, onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih, i On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjerno dobar prema vjernicima."[4]

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli..."[5]

بَاب غَزْوَةِ أُحُدٍ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللهُ لاَ يُحِبُّ الظَّالِمِينَ وَلِيُمَحِّصَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ) وَقَوْلِهِ (وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ) تَسْتَأْصِلُونَهُمْ قَتْلاً (بِإِذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) وَقَوْلِهِ (وَلاَ تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ أَمْوَاتًا) .

materijalnu pomoć pružio je plemenu Gatafan i drugim arapskim idolopoklonicima u borbi protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana.
Ibn-Ishak kaže: "Kad su pripadnici Evsa ubili Ka'ba b. Ešrefa, pripadnici Hazredža su zatražili od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dozvoli da ubiju Sellam b. Ebi-Hukajka, koji je bio u Hajberu, i on im je dozvolio."
Ibn-Sa'd kaže da se to desilo u ramazanu, šeste godine po Hidžri, neki kažu pete godine, neki četvrte, a neki treće.

2 Ali Imran, 121.

3 Ali Imran, 139-143.

4 Ali Imran, 152.

5 Ajet u cijelosti glasi: "Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod gospodara svoga." (Ali Imran, 169)

4041. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Abdul-Vehhab, a ovom je kazivao Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda, rekao:
"Ovo je Džibril, drži svoga konja za glavu, a na njemu je ratna oprema."[1]

٤٠٤١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ هَذَا جِبْرِيلُ آخِذٌ بِرَأْسِ فَرَسِهِ عَلَيْهِ أَدَاةُ الْحَرْبِ .

4042. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu je saopćio Zekerijja b. Adijj, a ovom Ibnul-Mubarek, prenoseći od Hajve, on od Jezid b. Ebu-Habiba, ovaj od Ebul-Hajra, a on od Ukbe b. Amira da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao dženazu šehidima na Uhudu nakon osam godina, poput onog koji se oprašta sa živima i mrtvima. Potom se popeo na minber i rekao: "Ja sam vaša predvodnica i vaš svjedok. Naš susret će biti na zdencu (havdu) u koji ja gledam s ovog svog mjesta. Ne bojim se za vas da ćete se vratiti u idolopoklonstvo, ali se za vas bojim natjecanja u dunjalučkim dobrima."
Bilo je to moje zadnje viđenje Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže (Ukbe b. Amir).

٤٠٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ عَدِيٍّ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حَيْوَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى قَتْلَى أُحُدٍ بَعْدَ ثَمَانِي سِنِينَ كَالْمُوَدِّعِ لِلأَحْيَاءِ وَالأَمْوَاتِ ثُمَّ طَلَعَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ إِنِّي بَيْنَ أَيْدِيكُمْ فَرَطٌ وَأَنَا عَلَيْكُمْ شَهِيدٌ وَإِنَّ مَوْعِدَكُمُ الْحَوْضُ وَإِنِّي لأَنْظُرُ إِلَيْهِ مِنْ مَقَامِي هَذَا وَإِنِّي لَسْتُ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا وَلَكِنِّي أَخْشَى عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا أَنْ تَنَافَسُوهَا قَالَ فَكَانَتْ آخِرَ نَظْرَةٍ نَظَرْتُهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ .

1 Musa b. Ukbe prenosi od Urvea uzroke i tok bitke na Uhudu, pa kaže:
"Nakon Bitke na Bedru, Kurejšije su podigle sve Arape koje su mogli i pod vođstvom Ebu-Sufjana stigli u dolinu nasuprot brda Uhud. Mnogim muslimanima je bilo žao što nisu učestvovali u Bitki na Bedru, pa su priželjkivali ponovni susret, te su predložili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ne čekaju neprijatelja u Medini, već da mu izađu u susret izvan grada, i on je prihvatio njihovo mišljenje iako je smatrao da bi bilo bolje ostati u gradu. S Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, je izašlo hiljadu muslimana, ali se izdvojilo tristo munafika i vratilo natrag, dok su mušrici doveli tri hiljade ratnika. Muslimani su zauzeli položaje u podnožju Uhuda, a mušrici u dolini nasuprot njih. Muslimani nisu imali konja, a mušrici su došli sa stotinu konjanika s Halid b. Velidom na čelu. Zastavu je nosio Talha b. Osman, a u muslimana Mus'ab b. Umejr, koji je u dvoboju ubio Talhu b. Osmana, te su muslimani navalili na mušrike i potisnuli ih. Međutim, njihova konjica je iza leđa pokušavala napasti muslimane, ali su ih strijelci, koje je Poslanik postavio na susjedno uzvišenje, tri puta odbijali. Tek kad je većina strijelaca pomislila da je bitka završena i napustili svoje mjesto, Halid b. Velid je to primijetio i navalio na preostale strijelce, te ih poubijao i prišao muslimanima s leđa i tako pobjedu okrenuo u poraz. Bilo je to u ševalu, treće godine po Hidžri.

4043. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Taj dan smo se sreli s mušricima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je postavio strijelce na čelu s Abdullah (b. Džubejrom) i rekao:
"Ne mičite se! Ako vidite da smo ih pobijedili, ne mičite se, a ako vidite da su oni nas pobijedili, nemojte nam pomagati."
Pošto je došlo do okršaja, oni su pobjegli i vidio sam žene kako žure uz brdo, otkrivenih potkoljenica tako da su im se vidjele halhale.
Počeli su (strijelci) vikati: "Plijen, plijen!"
Tada je Abdullah rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je stavio u obavezu da se ne mičete odavde."
Oni ga nisu poslušali, i pošto su odbili poslušnost došlo je do komešanja među njima, pa je poginulo sedamdeset šehida. Ebu-Sufjan se podigao i upitao: "Je li Muhammed u toj skupini?"
"Ne odgovarajte mu", rekao je on, a Ebu-Sufjan je upitao:
"Da li je u toj skupini Ibn-Ebi-Kuhafe?"
"Ne odgovarajte mu", rekao je opet Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Da li je u toj skupini Ibnul-Hattab?", upita on, i dodade: "Ovi su, zaista, poubijani, jer da su živi odgovorili bi."
Omer se tada nije mogao savladati pa je rekao:
"Lažeš, Allahov neprijatelju! Allah ti je ostavio nekoga ko će te poniziti."
Ebu-Sufjan reče: "Uzvišen budi, Hubelu!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odgovorite mu!"
"Šta ćemo kazati", upitali su oni, a on je rekao: "Recite: 'Allah je najveći i najuzvišeniji.'"
Potom Ebu-Sufjan reče: "Mi imamo Uzza'a, a vi nemate Uzza'a,"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Odgovorite mu."

٤٠٤٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَقِينَا الْمُشْرِكِينَ يَوْمَئِذٍ وَأَجْلَسَ النَّبِيُّ ﷺ جَيْشًا مِنَ الرُّمَاةِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَبْدَاللهِ وَقَالَ لاَ تَبْرَحُوا إِنْ رَأَيْتُمُونَا ظَهَرْنَا عَلَيْهِمْ فَلاَ تَبْرَحُوا وَإِنْ رَأَيْتُمُوهُمْ ظَهَرُوا عَلَيْنَا فَلاَ تُعِينُونَا فَلَمَّا لَقِينَا هَرَبُوا حَتَّى رَأَيْتُ النِّسَاءَ يَشْتَدِدْنَ فِي الْجَبَلِ رَفَعْنَ عَنْ سُوقِهِنَّ قَدْ بَدَتْ خَلاَخِلُهُنَّ فَأَخَذُوا يَقُولُونَ الْغَنِيمَةَ الْغَنِيمَةَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ عَهِدَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ لاَ تَبْرَحُوا فَأَبَوْا فَلَمَّا أَبَوْا صُرِفَ وُجُوهُهُمْ فَأُصِيبَ سَبْعُونَ قَتِيلاً وَأَشْرَفَ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ أَفِي الْقَوْمِ مُحَمَّدٌ فَقَالَ لاَ تُجِيبُوهُ فَقَالَ أَفِي الْقَوْمِ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ قَالَ لاَ تُجِيبُوهُ فَقَالَ أَفِي الْقَوْمِ ابْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ إِنَّ هَؤُلاَءِ قُتِلُوا فَلَوْ كَانُوا أَحْيَاءً لأَجَابُوا فَلَمْ يَمْلِكْ عُمَرُ نَفْسَهُ فَقَالَ كَذَبْتَ يَا عَدُوَّ اللهِ أَبْقَى اللهُ عَلَيْكَ مَا يُخْزِيكَ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ اعْلُ هُبَلُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَجِيبُوهُ قَالُوا مَا نَقُولُ قَالَ قُولُوا اللهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ لَنَا الْعُزَّى وَلاَ عُزَّى لَكُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَجِيبُوهُ قَالُوا مَا نَقُولُ قَالَ قُولُوا اللهُ مَوْلاَنَا وَلاَ مَوْلَى لَكُمْ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ وَالْحَرْبُ سِجَالٌ وَتَجِدُونَ مُثْلَةً لَمْ آمُرْ بِهَا وَلَمْ تَسُؤْنِي .

"Šta ćemo kazati?", upitaše oni, a on odgovori: "Recite: 'Allah je naš zaštitnik, a vi nemate zaštitnika.'"
Tada je Ebu-Sufjan rekao: "Ovaj dan je za dan Bedra. U ratu je sreća promjenjiva. Vidjet ćete masakre koje nisam naredio, ali mi nije ni žao što će se desiti."

4044. SAOPĆIO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Sufjan, prenoseći od Amra (b. Dinara) da je Džabir rekao:
"Neki ljudi su izjutra, na dan Uhuda, pili alkohol, a potom poginuli kao šehidi."[1]

٤٠٤٤. أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ قَالَ اصْطَبَحَ الْخَمْرَ يَوْمَ أُحُدٍ نَاسٌ ثُمَّ قُتِلُوا شُهَدَاءَ .

4045. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom je saopćio Šu'be, prenoseći od Sa'd b. Ibrahima, a on od svoga oca Ibrahima da je Abdur-Rahman b. Avfu donesena hrana, a on bijaše postio, te reče:
"Ubijen je Mus'ab b. Umejr, a bio je bolji od mene, i zamotan je ogrtačem koji je bio toliki da, ako mu se pokrije glava, ukažu se noge, a ako se pokriju noge ukaže se glava." Mislim da je rekao: "Ubijen je Hamza a bio je bolji od mene. Zatim nam se pružilo od dunjaluka ono što nam se pružilo", ili je rekao: "Dato nam je od dunjaluka ono što nam je dato, pa se bojim da nam nagrada za naša dobra djela nije već data (na ovom svijetu)", a onda je počeo plakati tako da je ostavio hranu.

٤٠٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ أُتِيَ بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا فَقَالَ قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي كُفِّنَ فِي بُرْدَةٍ إِنْ غُطِّيَ رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلاَهُ وَإِنْ غُطِّيَ رِجْلاَهُ بَدَا رَأْسُهُ وَأُرَاهُ قَالَ وَقُتِلَ حَمْزَةُ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بُسِطَ أَوْ قَالَ أُعْطِينَا مِنَ الدُّنْيَا مَا أُعْطِينَا وَقَدْ خَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنَا عُجِّلَتْ لَنَا ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ .

1 Zabrana alkohola uslijedila je kasnije, kao što se u nekim predajama ovog hadisa kaže: "Bilo je to prije zabrane alkohola."

4046. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Amra koji je izjavio da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Jedan čovjek je na dan Uhuda rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Reci mi, gdje ću ja, ako poginem?”
“U Džennet”, odgovorio je Poslanik.
On baci nekoliko datula koje su mu bile u ruci, a zatim se poče boriti, sve dok ne bi ubijen.

٤٠٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فَأَيْنَ أَنَا قَالَ فِي الْجَنَّةِ فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ فِي يَدِهِ ثُمَّ قَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ .

4047. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom A‘meš prenoseći od Šekika, a on od Habbab b. Eretta, radijallahu anhu, da je rekao:
– Učinili smo hidžru zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim, i Allah nam je za to obećao nagradu. Neki od nas su otišli, ili prošli, a da od svoje nagrade nisu ništa dobili (na ovom svijetu). Jedan od takvih je Mus‘ab b. Umejr koji je ubijen na dan Uhuda, a nije ostavio ništa osim jednog ogrtača kojim, ako mu prekrijemo glavu, ukažu se noge, a ako mu se prekriju noge, ukaže se glava. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Pokrijte mu glavu (tim ogrtačem), a na noge stavite izhir (iđirot)”, ili je rekao: “Bacite na noge rogozine.”
Nekima od nas su njegovi plodovi dospjeli (još na ovom svijetu) i on ih ubire.

٤٠٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَبْتَغِي وَجْهَ اللهِ فَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ وَمِنَّا مَنْ مَضَى أَوْ ذَهَبَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا كَانَ مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ لَمْ يَتْرُكْ إِلاَ نَمِرَةً كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلاَهُ وَإِذَا غُطِّيَ بِهَا رِجْلاَهُ خَرَجَ رَأْسُهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ غَطُّوا بِهَا رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلِهِ الإِذْخِرَ أَوْ قَالَ أَلْقُوا عَلَى رِجْلِهِ مِنَ الإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ قَدْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

4048. Saopćio nam je Hassan b. Hassan, njemu je pričao Muhammed b. Talha, a ovom Humejd prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je njegov amidža (Enes b. Nadr) odsustvovao sa Bedra, pa je kasnije izjavio: "Nisam prisustvovao prvoj borbi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali ako Allah učini da učestvujem sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi Allah sigurno zna koliko ću se truditi." Kasnije je dočekao Bitku na Uhudu i kada su ljudi bili poraženi, on je rekao: "Moj Gospodaru, tražim od tebe oprost za ono što su ovi uradili, mišljaše na muslimane, i odričem se onoga što hoće mušrici." Potom je jurnuo sa sabljom i sreo Sa'd b. Mu'aza, te rekao: "Gdje si Sa'de, ja osjećam miris Dženneta kod Uhuda!" zatim je produžio i bio ubijen. Prepoznala ga je tek njegova sestra, po mladežu ili po prstima. Na njemu je bilo osamdeset i nekoliko uboda, udaraca i pogodaka strijelom.

٤٠٤٨. أَخْبَرَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ عَمَّهُ غَابَ عَنْ بَدْرٍ فَقَالَ غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ لَئِنْ أَشْهَدَنِي اللهُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيَرَيَنَّ اللهُ مَا أُجِدُّ فَلَقِيَ يَوْمَ أُحُدٍ فَهُزِمَ النَّاسُ فَقَالَ اللهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَعْنِي الْمُسْلِمِينَ وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا جَاءَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ فَتَقَدَّمَ بِسَيْفِهِ فَلَقِيَ سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ فَقَالَ أَيْنَ يَا سَعْدُ إِنِّي أَجِدُ رِيحَ الْجَنَّةِ دُونَ أُحُدٍ فَمَضَى فَقُتِلَ فَمَا عُرِفَ حَتَّى عَرَفَتْهُ أُخْتُهُ بِشَامَةٍ أَوْ بِبَنَانِهِ وَبِهِ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ مِنْ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ وَرَمْيَةٍ بِسَهْمٍ .

4049. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu je kazivao Ibrahim b. Sa'd, ovom Ibn Šihab a njemu saopćio Haridže b. Zejd b. Sabit da je čuo Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, kako kaže:

– Prilikom ispisivanja mushafa izgubio sam jedan ajet iz sure El-Ahzab, a često sam slušao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga uči. Potražili smo ga i našli (zapisanog) kod Huzejme b. Sabita Ensarije. To je ajet: "Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli i ima ih koji to čekaju."[1]

Potom smo ga stavili u njegovu suru u mushafu.

٤٠٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّهُ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ فَقَدْتُ آيَةً مِنَ الأَحْزَابِ حِينَ نَسَخْنَا الْمُصْحَفَ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فَالْتَمَسْنَاهَا فَوَجَدْنَاهَا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيِّ ﴿ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ﴾ فَأَلْحَقْنَاهَا فِي سُورَتِهَا فِي الْمُصْحَفِ .

[1] El-Ahzab, 23.

٤٠٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ يَزِيدَ يُحَدِّثُ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أُحُدٍ رَجَعَ نَاسٌ مِمَّنْ خَرَجَ مَعَهُ وَكَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةً تَقُولُ نُقَاتِلُهُمْ وَفِرْقَةً تَقُولُ لاَ نُقَاتِلُهُمْ فَنَزَلَتْ (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا) وَقَالَ إِنَّهَا طَيْبَةُ تَنْفِي الذُّنُوبَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْفِضَّةِ .

4050. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu je kazivao Šu'be, prenoseći od Adijja b. Sabita koji je čuo Abdullaha b. Jezida kako prenosi od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo prema Uhudu, neki od onih koji su krenuli s njim vratili su se. Ashabi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, su se podijelili u dvije grupe (u pogledu ovih što su se vratili). Jedni su govorili: "Borićemo se protiv njih", a drugi su govorili: "Nećemo ratovati protiv njih." Tim povodom je objavljeno: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih!"[2]
I rekao je: "Ona (Medina) je Tajba koja briše grijehe kao što vatra odstranjuje prljavštinu srebra."[3]

بَاب (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ وَاللهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ)

"KADA DVA KRILA VAŠA GOTOVO NISU UZMAKLA, ALLAH IH JE SAČUVAO, NEKA SE ZATO VJERNICI SAMO U ALLAHA POUZDAJU"[4]

٤٠٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِينَا (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ) بَنِي سَلِمَةَ وَبَنِي حَارِثَةَ وَمَا أُحِبُّ أَنَّهَا لَمْ تَنْزِلْ وَاللهُ يَقُولُ (وَاللهُ وَلِيُّهُمَا) .

4051. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf prenoseći od Ibn-Ujejne, on od Amra, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
– Ovaj ajet: "Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla", objavljen je u pogledu nas Benu Seleme i Benu Harise. A ne bi mi bilo drago da ovo nije objavljeno, jer je Allah rekao: "Allah ih je sačuvao."[5]

2 En-Nisa, 88.

3 Ovaj dio hadisa govori o vrijednosti Medine i objašnjen je u poglavlju o hadždžu.

4 Ali Imran, 122.

5 Džabir, radijallahu anhu, se ponosio što je Kur'an za njegov narod rekao "Allah je njihov pomagač", pa makar se u istom ajetu govorilo o njihovoj pomisli da uzmaknu. Njegov narod Benu Seleme bio je iz plemena Hazredž, a njihovi rođaci Benu Harise su iz plemena Evs. (Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4558)

4052. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu je kazivao Sufjan, a ovom saopćio Amr prenoseći od Džabira da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: "Jesi li se oženio, Džabire?"
"Da", odgovorio sam ja, a on upita:
"Kime si oženio, djevojkom ili udovicom?"
"Udovicom", rekoh ja.
"A što se nisi oženio djevojkom da se igra s tobom?", upita on.
"Allahov Poslaniče, rekoh, moj otac je poginuo u bitki na Uhudu i ostavio devet kćerki, devet mojih sestara, pa nisam htio da sastavim s njima još jednu nevještu djevojku poput njih, nego ženu koja će ih češljati i odgajati."
"Dobro si uradio", reče on.

٤٠٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ نَكَحْتَ يَا جَابِرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ مَاذَا أَبِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ لاَ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبِي قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ تِسْعَ بَنَاتٍ كُنَّ لِي تِسْعَ أَخَوَاتٍ فَكَرِهْتُ أَنْ أَجْمَعَ إِلَيْهِنَّ جَارِيَةً خَرْقَاءَ مِثْلَهُنَّ وَلَكِنِ امْرَأَةً تَمْشُطُهُنَّ وَتَقُومُ عَلَيْهِنَّ قَالَ أَصَبْتَ .

4053. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebi-Šurejh, njemu je saopćio Ubejdullah b. Musa, a ovom pričao Šejban, prenoseći od Firasa a on od Ša'bija, koji je rekao da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, pričao da je njegov otac poginuo kao šehid na dan Uhuda, a iza sebe ostavio veliki dug i ostavio šest kćerki.[1]
– Kad je došlo vrijeme berbe datula, kaže on, otišao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ti znaš da je moj otac poginuo kao šehid na dan Uhuda, i ostavio veliki dug, pa bih ja želio da povjerioci tebe vide (kod datula).
"Idi i u jedan kraj stavi sve datule na hrpe", rekao je on. Ja sam to učinio, a potom ga pozvao, i pošto su ga oni ugledali, kao da su me u tom trenutku naročito zavoljeli. Kad je on vidio šta oni rade, tri puta je obišao oko najveće hrpe, a onda sjeo na nju i rekao: "Zovi povjerioce."
Zatim im je mjerio (datule) sve dok Allah nije

٤٠٥٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَاهُ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ دَيْنًا وَتَرَكَ سِتَّ بَنَاتٍ فَلَمَّا حَضَرَ جِزَازُ النَّخْلِ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّ وَالِدِي قَدِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ دَيْنًا كَثِيرًا وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَرَاكَ الْغُرَمَاءُ فَقَالَ اذْهَبْ فَبَيْدِرْ كُلَّ تَمْرٍ عَلَى نَاحِيَةٍ فَفَعَلْتُ ثُمَّ دَعَوْتُهُ فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَيْهِ كَأَنَّهُمْ أُغْرُوا بِي تِلْكَ السَّاعَةَ فَلَمَّا رَأَى مَا يَصْنَعُونَ أَطَافَ حَوْلَ أَعْظَمِهَا بَيْدَرًا ثَلاَثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ جَلَسَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي أَصْحَابَكَ

[1] U prethodnom rivajetu hadisa spomenuto je devet kćerki, a u ovom se spominje šest kćerki, odnosno Džabirovih sestara. Ibn-Hadžer pretpostavlja da je došlo do razlike zbog toga što su neke od njih već bile udane, pa su u prvom rivajetu spomenute sve, a u drugom samo one koje su udane, ili samo one koje nisu udane.

dao da bude vraćen dug moga oca. Ja sam bio zadovoljan da Allah dadne da se izvrše obaveze moga oca, pa makar se ne vratio ni sa jednom datulom svojim sestrama. Međutim, Allah je dao da ostanu sve hrpe i kao da i sada gledam hrpu na kojoj je bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da s nje nije uzeta nijedna datula.

فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَدَّى اللهُ عَنْ وَالِدِي أَمَانَتَهُ وَأَنَا أَرْضَى أَنْ يُؤَدِّيَ اللهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَلاَ أَرْجِعَ إِلَى أَخَوَاتِي بِتَمْرَةٍ فَسَلَّمَ اللهُ الْبَيَادِرَ كُلَّهَا وَحَتَّى إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْبَيْدَرِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ كَأَنَّهَا لَمْ تَنْقُصْ تَمْرَةً وَاحِدَةً .

4054. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od svoga oca (Sa'da b. Ibrahima), a ovaj od svoga oca da je Sa'd b. Ebi-Vekkas, radijallahu anhu, rekao:
"Na dan Uhuda vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim dvojicu ljudi koji su ga branili. Bili su u bijeloj odjeći i žestoko su se borili, a nisam ih vidio nikada ni prije ni poslije."[2]

٤٠٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ وَمَعَهُ رَجُلاَنِ يُقَاتِلاَنِ عَنْهُ عَلَيْهِمَا ثِيَابٌ بِيضٌ كَأَشَدِّ الْقِتَالِ مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ وَلاَ بَعْدُ .

4055. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mervan b. Mu'avije, a ovom Hašim b. Hašim Sa'di, rekavši da je čuo Seida b. Musejjeba kako kaže da je čuo Sa'da b. Ebi-Vekkasa gdje kaže:
– Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je istresao strijele iz svog tobolca i rekao: "Bacaj, za tebe bih žrtvovao i oca i majku."

٤٠٥٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ السَّعْدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ نَثَلَ لِي النَّبِيُّ ﷺ كِنَانَتَهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

4056. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Jahjaa b. Seida koji je izjavio da je čuo Seida b. Musejjeba kako kaže da je čuo Sa'da kad je rekao:
"Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog mene zajedno spomenuo oba svoja roditelja."[3]

٤٠٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ جَمَعَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ .

2 Prema Muslimovoj predaji ovog hadisa, bila su to dvojica meleka - Džibril i Mikail. (Ovaj hadis je naveden i pod brojem 5826)

3 Rekavši: "Za tebe bih žrtvovao i oca i majku!" (prim. rec.)

4057. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Lejs prenoseći od Jahjaa, a on od Ibnul-Musejjeba koji je izjavio da je Sa‘d b. Ebi Vekkas, radijallahu anhu, rekao:
– Na dan Uhuda Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog mene zajedno spomenuo oba svoja roditelja, mišljaše na ono što mu je rekao, dok se ovaj borio: “Za tebe bih žrtvovao i oca i majku.”

٤٠٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْه لَقَدْ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ أَبَوَيْهِ كِلَيْهِمَا يُرِيدُ حِينَ قَالَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي وَهُوَ يُقَاتِلُ .

4058. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Mis‘ar prenoseći od Sa‘da (b. Ibrahima), a on od Ibn-Šeddada koji je izjavio da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kako kaže:
“Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ikoga zajedno spomenuo oba svoja roditelja osim zbog Sa‘da.”

٤٠٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْه يَقُولُ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَجْمَعُ أَبَوَيْهِ لأَحَدٍ غَيْرَ سَعْدٍ .

4059. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan, a njemu Ibrahim (b. Sa‘d) prenoseći od svoga oca, on od Abdullaha b. Šeddada, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
– Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ikoga zajedno spomenuo oba svoja roditelja osim zbog Sa‘da b. Malika. Ja sam ga čuo kako, na dan Uhuda, kaže: “Bacaj Sa‘de, za tebe bih žrtvovao i oca i majku.”[1]

٤٠٥٩. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْه قَالَ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ جَمَعَ أَبَوَيْهِ لأَحَدٍ إِلاَّ لِسَعْدِ بْنِ مَالِكٍ فَإِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَوْمَ أُحُدٍ يَا سَعْدُ ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

4060, 4061. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, prenoseći od Mu‘temira, a on od svoga oca (Sulejmana) koji je izjavio:
“Ebu-Usman (Nehdi) smatra da se tih dana dešavalo da s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostao niko osim Talhe i Sa‘da, prema onom što su njih dvojica ispričali.”[2]

٤٠٦٠-٤٠٦١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُعْتَمِرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ زَعَمَ أَبُو عُثْمَانَ أَنَّهُ لَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ تِلْكَ الأَيَّامِ الَّتِي يُقَاتِلُ فِيهِنَّ غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ عَنْ حَدِيثِهِمَا .

1 Hakim prenosi od Sa‘da da je rekao: “Na dan Uhuda ljudi su se uskomešali i ja sam se sklonio ukraj pomislivši: *ili ću se spasiti ili poginuti*. Odjednom sam primijetio čovjeka crvena u licu kojeg su mušrici već skoro savladali, ali on uze šaku pijeska i baci na njih. Onda sam ugledao Mikdada i on mi je objasnio da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da me zove. Prišao sam mu, on me posadio ispred sebe i naredio mi da bacam strijele.”

2 U toku Bitke na Uhudu muslimani su zauzeli tri stava. Jedni su prihvatili poraz i vratili se u Medinu. Ovih je bilo malo. Drugi su čuvši glasine da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubijen, produžili

4062. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebil-Esved, a njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Muhammeda b. Jusufa koji je izjavio da je čuo Saiba b. Jezida kako kaže:
"Družio sam se s Abdur-Rahmanom b. Avfom, Talhom b. Ubejdullahom, Mikdadom i Sa'dom, radijallahu anhum, pa nisam čuo ni jednog od njih kako prenosi nešto od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izuzev što sam čuo Talhu kako priča o Bitki na Uhudu."

٤٠٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ قَالَ صَحِبْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَطَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ وَالْمِقْدَادَ وَسَعْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا مِنْهُمْ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلاَّ أَنِّي سَمِعْتُ طَلْحَةَ يُحَدِّثُ عَنْ يَوْمِ أُحُدٍ .

4063. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebi-Šejbe, njemu Veki' prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao:
"Vidio sam paralisanu Talhinu ruku kojom je branio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda."[3]

٤٠٦٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ رَأَيْتُ يَدَ طَلْحَةَ شَلاَّءَ وَقَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ .

4064. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu je kazivao Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, rekao:
– Kad je bio dan Uhuda ljudi su se raspršili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Talha je ostao ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ogrnut svojim štitom. Ebu-Talha je inače bio dobar strijelac i žestoko je odapinjao strijele. Taj dan je slomio dva ili tri luka. Kada bi neko naišao sa tobolcem strijela on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) bi rekao: "Istresi ih Ebu-Talhi!"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se malo podigao da vidi šta ljudi rade, pa mu je Ebu-Talha rekao: "Za tebe bih žrtvovao oca i majku, nemoj se dizati da te ne bi pogodila neka njihova strijela.

٤٠٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ أُحُدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ مُجَوِّبٌ عَلَيْهِ بِحَجَفَةٍ لَهُ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَجُلاً رَامِيًا شَدِيدَ النَّزْعِ كَسَرَ يَوْمَئِذٍ قَوْسَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا وَكَانَ الرَّجُلُ يَمُرُّ مَعَهُ بِجَعْبَةٍ مِنَ النَّبْلِ فَيَقُولُ انْثُرْهَا لأَبِي طَلْحَةَ قَالَ وَيُشْرِفُ النَّبِيُّ ﷺ يَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ فَيَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي لاَ تُشْرِفْ يُصِيبُكَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الْقَوْمِ نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ

borbu s ciljem da sebe odbrane ili poginu kao šehidi. Ovdje je bila većina ashaba. Treći su ostali čvrsti uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i borili se da ga zaštite. Muslim prenosi od Enesa da je u ovoj grupi bilo sedam ensarija i dvojica muhadžira i to Talha i Sa'd. Neki kažu da je s njim ostalo dvanaest, a neki četrnaest ljudi. Međutim, ovaj broj se ubrzo povećao kada su oni iz druge grupe saznali da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živ, požurili su prema njemu da ga zaštite.

3 Hakim u svom djelu *Iklil* prenosi od Musa'a b. Talhe da je Talha na dan Uhuda zadobio trideset i devet ili trideset i pet rana i paralizirali mu se prsti (kažiprst i srednji).

Ja ću se žrtvovati umjesto tebe.” Vidio sam Aišu kćerku Ebu-Bekra i Ummi-Sulejm, uzdignutih haljina toliko da sam vidio halhale na njihovim potkoljenicama, kako nose mješine na svojim leđima, poje iz njih narod, vraćaju se, ponovo ih pune i donose, te sipaju ljudima u usta. Ebu-Talhi je ispala sablja iz ruku dva ili tri puta.”

وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُمَا لَمُشَمِّرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا تُنْقِزَانِ الْقِرَبَ عَلَى مُتُونِهِمَا تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلَآنِهَا ثُمَّ تَجِيئَانِ فَتُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ وَلَقَدْ وَقَعَ السَّيْفُ مِنْ يَدَيْ أَبِي طَلْحَةَ إِمَّا مَرَّتَيْنِ وَإِمَّا ثَلَاثًا .

4065. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Na dan Uhuda mušrici su se razbježali, pa je Iblis, neka je Allahovo prokletstvo na njega, povikao: “O Allahovi robovi! Čuvajte se druge skupine (iza vas)!”

Tada se prva skupina povratila i stupila u borbu sa drugom skupinom. Huzejfe iznenada primijeti svoga oca Jemana i povika: “Allahovi robovi, moj otac, moj otac!”[1]

Tako mi Allaha, kaže ona, nisu se zaustavili dok ga nisu ubili, pa je Huzejfe rekao: “Neka vam Allah oprosti.”

Kaže Urve: “Tako mi Allaha, kod Huzejfe se osjećao trag toga dobra[2] sve dok nije otišao Allahu.”

Besurtu znači znati. Ta riječ dolazi od izraza “El-Besire fil-emri (uvid, intuicija, razboritost), a riječ *ebsartu* znači vidjeti okom. Neki kažu da *besurtu* i *ebsartu* imaju isto značenje (*vidjeti*).

٤٠٦٥ . حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمَ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ فَصَرَخَ إِبْلِيسُ لَعْنَةُ اللهِ عَلَيْهِ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَبَصُرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ الْيَمَانِ فَقَالَ أَيْ عِبَادَ اللهِ أَبِي أَبِي قَالَ قَالَتْ فَوَاللهِ مَا احْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ يَغْفِرُ اللهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَوَاللهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ عَزَّ وَجَلَّ (بَصُرْتُ) عَلِمْتُ مِنَ الْبَصِيرَةِ فِي الْأَمْرِ وَأَبْصَرْتُ مِنْ بَصَرِ الْعَيْنِ وَيُقَالُ بَصُرْتُ وَأَبْصَرْتُ وَاحِدٌ .

1 Ovo se desilo nakon što su strijelci napustili svoje mjesto. Nakon što se vratila prva skupina, došlo je do miješanja s mušricima i do sukoba među muslimanima, iz neznanja. Ibn-Ishak kaže da su Huzejfin otac Jeman i Sabit b. Vakš, bili su veoma stari i ostali su u Medini sa ženama i djecom. Međutim, njih dvojica su, ipak, odlučila da se uključe u džihad, pa su uzeli sablje i, nakon poraza, priključili se muslimanima, ali oni nisu znali za njih. Sabita su ubili mušrici a Jemana je ubio Utbe b. Mes‘ud, ne znajući da ubija muslimana. Huzejfe je uzviknuo: “Ubiste mi oca!” a oni rekoše: “Tako mi Allaha, nismo ga prepoznali.” Huzejfe je tada rekao: “Neka vam Allah oprosti.”

2 Tako što je upućivao dovu Allahu i tražio oprost za ubice svoga oca. (prim. rec.)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: “ONE MEĐU VAMA KOJI SU UZMAKLI NA DAN KADA SU SE DVIJE VOJSKE SUKOBILE, UISTINU IH JE ŠEJTAN NAVEO DA POSRNU, ZBOG ONOG ŠTO SU PRIJE POČINILI, A ALLAH IM JE VEĆ OPROSTIO JER ALLAH PRAŠTA I BLAG JE”[3]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ)

4066. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu je saopćio Ebu-Hamza prenoseći od Usmana b. Mevheba da je rekao:
– Jedan čovjek je došao da obavi hadž, pa je primijetio neke ljude kako sjede, te je rekao: “Ko su ovi što sjede?”
“Ovo su Kurejšije”, rekoše oni.
“A ko je onaj šejh (najugledniji)”, upita on.
“Ibn-Omer”, rekoše oni, a on mu priđe i reče: “Pitat ću te nešto, pa mi ispričaj”, i poče pitati: “Zaklinjem te hurmetom ove Ka‘be, znaš li da je Osman b. Affan uzmakao na dan Uhuda?”
“Da”, reče on, a ovaj opet upita: “Znaš li da je odsustvovao sa Bedra i da nije učestvovao na njemu?”
“Da”, odgovori Ibn-Omer, a ovaj upita: “Znaš li da je bio odsutan prilikom prisege zadovoljstva (na Hudejbiji) i da nije učestvovao u njoj?”
“Da”, reče Ibn-Omer, a ovaj donese tekbir (iz zadovoljstva).
Tada mu Ibn-Omer reče: “Dođi da te obavijestim i objasnim ti ono što si me pitao. Što se tiče njegovog uzmicanja na dan Uhuda, ja svjedočim da mu je Allah to oprostio. Što se tiče njegovog odsustvovanja sa Bedra, to je zbog toga što je njegova supruga, koja je bila kćerka Allahovog Poslanikova, bila bolesna, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio kod nje i rekao mu:

٤٠٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ حَجَّ الْبَيْتَ فَرَأَى قَوْمًا جُلُوسًا فَقَالَ مَنْ هَؤُلَاءِ الْقُعُودُ قَالُوا هَؤُلَاءِ قُرَيْشٌ قَالَ مَنِ الشَّيْخُ قَالُوا ابْنُ عُمَرَ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ شَيْءٍ أَتُحَدِّثُنِي قَالَ أَنْشُدُكَ بِحُرْمَةِ هَذَا الْبَيْتِ أَتَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَرَّ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَعْلَمُهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَدْرٍ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَعْلَمُ أَنَّهُ تَخَلَّفَ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَكَبَّرَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ تَعَالَ لِأُخْبِرَكَ وَلِأُبَيِّنَ لَكَ عَمَّا سَأَلْتَنِي عَنْهُ أَمَّا فِرَارُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَأَشْهَدُ أَنَّ اللهَ عَفَا عَنْهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَدْرٍ فَإِنَّهُ كَانَ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ مَرِيضَةً فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَإِنَّهُ لَوْ كَانَ أَحَدٌ أَعَزَّ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ لَبَعَثَهُ مَكَانَهُ فَبَعَثَ عُثْمَانَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ بَعْدَمَا ذَهَبَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ الْيُمْنَى هَذِهِ يَدُ عُثْمَانَ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى يَدِهِ فَقَالَ هَذِهِ لِعُثْمَانَ اذْهَبْ بِهَذَا الْآنَ مَعَكَ .

3 Ali Imran, 155.

'Ti ćeš imati nagradu onoga ko je učestvovao na Bedru, kao i udio u ratnom plijenu.' Što se tiče njegovog odsustvovanja sa *Prisege zadovoljstva*, da je u dolini Mekke bio iko ugledniji od Osmana b. Affana, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ga poslao (ali nije bilo), pa je poslao Osmana, a *Prisega zadovoljstva* je bila nakon što je Osman otišao u Mekku, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za svoju desnu ruku rekao: 'Ovo je Osmanova ruka', i s njom udario po svojoj ruci i rekao: 'Ovo je (prisega) za Osmana.'"
"Sada idi sa ovim", (reče Ibn-Omer).

"KADA STE ONO UZMICALI, NE OBAZIRUĆI SE NI NA KOGA, DOK VAS JE POSLANIK ZVAO IZA VAŠIH LEĐA, ALLAH VAS JE KAZNIO BRIGOM NA BRIGU, DA NE BISTE TUGOVALI ZA ONIM ŠTO VAM JE IZMAKLO, I ŠTO VAS JE ZADESILO, A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO RADITE."[1]

بَاب (إِذْ تُصْعِدُونَ وَلاَ تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلاَ تَحْزَنُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلاَ مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ)

Tus'idune znači odlazite, od glagola *es'ade*, dok *sa'ide* znači popeti se npr. iznad kuće.

(تُصْعِدُونَ) تَذْهَبُونَ أَصْعَدَ وَصَعِدَ فَوْقَ الْبَيْتِ .

4067. PRIČAO MI JE Amr b. Halid, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak rekavši da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže:
– Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na čelo strijelaca postavio Abdullaha b. Džubejra, pa su počeli bježati i na to se odnose riječi da ih je Poslanik dozivao iza njih. (Aludira se na kur'anske riječi:
"Dok vas je Poslanik zvao iza leđa vaših."[2]

٤٠٦٧. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرَّجَّالَةِ يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَاللهِ بْنَ جُبَيْرٍ وَأَقْبَلُوا مُنْهَزِمِينَ فَذَاكَ إِذْ يَدْعُوهُمُ الرَّسُولُ فِي أُخْرَاهُمْ .

1 Ali Imran, 153.

2 Ovo je dio ajeta spomenutog u naslovu poglavlja. U pogledu dvije brige koje se spominju u navedenom ajetu Mudžahid kaže: "Prva briga je bila kad su čuli glasine da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ubijen, a druga briga je bila kad su se popeli na brdo i sjetili onih koji su ubijeni u toku bitke."

باب (ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لاَ يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَا هُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)

“ZATIM VAM JE, POSLIJE NEVOLJE, SPOKOJSTVO ULIO, SAN KOJI JE NEKE OD VAS UHVATIO, A DRUGI SU SE BRINULI SAMO O SEBI, MISLEĆI O ALLAHU ONO ŠTO NIJE ISTINA, KAO ŠTO POGANI MISLE, GOVOREĆI: ‘GDJE JE POBJEDA KOJA NAM JE OBEĆANA?’ RECI: ‘O SVEMU ODLUČUJE SAMO ALLAH!’ ONI U SEBI KRIJU ONO ŠTO TEBI NE POKAZUJU. ‘DA SMO SE ZA BILO ŠTA PITALI’, GOVORE ONI, ‘NE BISMO OVDJE IZGINULI.’ RECI: ‘I DA STE U KUĆAMA SVOJIM BILI, OPET BI ONI KOJIMA JE SUĐENO DA POGINU NA MJESTA POGIBIJE SVOJE IZIŠLI, DA BI ALLAH ISPITAO ONO ŠTO JE U VAŠIM GRUDIMA I DA BI OČISTIO ONO ŠTO JE U VAŠIM SRCIMA, A ALLAH ZNA SVAČIJE MISLI”[3]

٤٠٦٨. وقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِي اللهُ عَنْهمَا قَالَ كُنْتُ فِيمَنْ تَغَشَّاهُ النُّعَاسُ يَوْمَ أُحُدٍ حَتَّى سَقَطَ سَيْفِي مِنْ يَدِي مِرَارًا يَسْقُطُ وَآخُذُهُ وَيَسْقُطُ فَآخُذُهُ .

4068. REKAO MI JE Halifa da mu je kazivao Jezid b. Zurej‘, njemu Seid, prenoseći od Katade, ovaj od Enesa, a on od Ebu-Talhe, radijallahu anhu, da je rekao:
“Bio sam među onima koje je san uhvatio na dan Uhuda tako da mi je više puta ispala sablja iz ruke. Ona mi ispadne i ja je uzmem, ali mi ona opet ispadne i ja je uzmem.”

3 Ali Imran, 154.

"OD TEBE NE ZAVISI DA LI ĆE ON POKAJANJE NJIHOVO PRIMITI ILI ĆE IH NA MUKE STAVITI, JER ONI SU ZAISTA NASILNICI"[1]

بَاب (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ)

Humejd i Sabit prenose od Enesa da je na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ranjen (u lice), pa je rekao: "Kako će biti spašen narod koji je ranio svoga Vjerovjesnika." Tim povodom je objavljeno: "Od tebe ne zavisi ništa."[2]

قَالَ حُمَيْدٌ وَثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ شُجَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ شَجُّوا نَبِيَّهُمْ فَنَزَلَتْ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) .

4069. PRIČAO NAM JE Jahja b. Abdullah Sulemi, njemu je saopćio Abdullah (b. Mubarek), a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija kojem je pričao Salim, prenoseći od svoga oca (Ibn-Omera) da je čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, nakon što je podigao glavu sa ruku'a, na zadnjem rekatu sabah-namaza, govori: "Moj Gospodaru, prokuni toga i toga i toga", nakon što je rekao: "Semiallahu limen Hamideh. Rabbena Lekel-hamd", pa je Allah objavio:
"Od tebe ne zavisi..." do kraja ajeta: "Jer oni su zaista nasilnici."

٤٠٦٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِاللهِ السُّلَمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ مِنَ الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ يَقُولُ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا وَفُلاَنًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) .

4070. PRENOSI SE I OD Hanzale b. Ebi-Sufjana (prenosi Abdullah b. Mubarek) da je čuo Salima b. Abdullaha kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je proklinjao Safvana b. Umejju, Suhejla b. Amra i Harisa b. Hišama, pa je objavljeno:
"Od tebe ne zavisi..." do kraja ajeta:
"Jer oni su zaista nasilnici."[3]

٤٠٧٠. وَعَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَسُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَالْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ فَنَزَلَتْ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) .

1 Ali Imran, 128.

2 Hadisi su od Humejda sa potpunim senedom, zabilježili Ahmed, Tirmizi i Nesai, a hadis od Sabita prenosi Muslim u svom *Sahihu*. Ibn-Ishak prenosi od Enesa da je rekao: "Na dan Uhuda prebijen je sjekutić Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem. Ranjen je u lice, pa je potekla krv, pa je, brišući krv, govorio: 'Kako će biti spašen narod koji je oskrnavio lice svoga poslanika, a on ih poziva njihovom Gospodaru.' Tada je Allah objavio ovaj ajet."

3 Trojica koje je Salim spomenuo primila su islam na dan oslobođenja Mekke i možda je u tome tajna

SPOMINJANJE MAJKE SELITOVE

4071. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba da je Sa‘lebe b. Malik rekao:
– Omer b. Hattab, radijallahu anhu, je dijelio ogrtače ženama Medine. Ostao je jedan dobar ogrtač, pa su mu neki rekli:
“Vladaru pravovjernih, podaj ga unuki Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je kod tebe”, mislili su na Alijinu kćerku Ummi-Kulsum. Međutim, Omer reče: “Preče je da to dobije Ummu-Selit.”
Ummu-Selit je ensarijka koja je dala zakletvu (prisegu) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže Omer: “Ona nam je nosila vodu u mješinama na dan Uhuda.”[4]

بَاب ذِكْرِ أُمِّ سَلِيطٍ

٤٠٧١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه قَسَمَ مُرُوطًا بَيْنَ نِسَاءٍ مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ فَبَقِيَ مِنْهَا مِرْطٌ جَيِّدٌ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ عِنْدَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَعْطِ هَذَا بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي عِنْدَكَ يُرِيدُونَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ عَلِيٍّ فَقَالَ عُمَرُ أُمُّ سَلِيطٍ أَحَقُّ بِهِ وَأُمُّ سَلِيطٍ مِنْ نِسَاءِ الأَنْصَارِ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عُمَرُ فَإِنَّهَا كَانَتْ تَزْفِرُ لَنَا الْقِرَبَ يَوْمَ أُحُدٍ .

UBISTVO HAMZE B. ABDUL-MUTTALIBA, RADIJALLAHU ANHU

4072. PRIČAO MI JE Ebu-Dža‘fer Muhammed b. Abdullah, njemu je kazivao Hudžejn b. Musenna, a ovom Abdul-Aziz b. Abdullah b. Ebu-Seleme, prenoseći od Abdullaha b. Fadla, ovaj od Sulejmana b. Jesara, a on od Dža‘fera b. Amra b. Umejja Damrija da je rekao:
– Zaputio sam se sa Ubejdullahom b. Adijjom b. Hijar i kad smo stigli u Hims on mi je rekao: “Želiš li da potražimo Vahšija i pitamo ga o Hamzinom ubistvu?”
“Da” odgovorio sam ja.
Vahši je stanovao u Himsu i mi smo se raspitali za njega pa nam je rečeno:

بَاب قَتْلِ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ رَضِي الله عَنْه

٤٠٧٢. حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَدِيِّ ابْنِ الْخِيَارِ فَلَمَّا قَدِمْنَا حِمْصَ قَالَ لِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَدِيٍّ هَلْ لَكَ فِي وَحْشِيٍّ نَسْأَلُهُ عَنْ قَتْلِ حَمْزَةَ قُلْتُ نَعَمْ وَكَانَ وَحْشِيٌّ يَسْكُنُ حِمْصَ فَسَأَلْنَا عَنْهُ فَقِيلَ لَنَا هُوَ ذَاكَ فِي ظِلِّ قَصْرِهِ كَأَنَّهُ حَمِيتٌ قَالَ فَجِئْنَا حَتَّى وَقَفْنَا عَلَيْهِ بِيَسِيرٍ فَسَلَّمْنَا فَرَدَّ السَّلَامَ

objavljivanja kur’anskih riječi: “Od tebe ne zavisi da li će on pokajanje njihovo primiti.”

4 Ummi-Selit (majka Selitova) je mati poznatog ashaba Ebu-Seida Hudrija. Bila je udata za Ebu-Selitom, ali je on umro prije hidžre, pa se ona udala za Malika b. Sinana Hudrija i rodila, u braku s njim, Ebu-Seida.

“Eno ga u hladu svog dvorca, poput mješine.”[1] Prišli smo mu, stali malo pored njega i nazvali mu selam, a on je otprimio selam. Ubejdullah se bio zamotao turbanom tako da mu je Vahši vidio samo oči i noge. “O Vahši, da li me poznaješ?”, upitao je Ubejdullah, a on je pogledao prema njemu i rekao: “Ne, tako mi Allaha, međutim, ja znam da se Adijj b. Hijar oženio ženom po imenu Ummu-Kital bint Ebil-Is. Ona mu je u Mekki rodila dječaka za kojeg sam tražio dojilju. Nosio sam toga dječaka koji je bio s njegovom majkom i predao sam joj ga, pa kao da mi se čini da sam vidio tvoje noge.”[2]
Tada Ubejdullah otkri svoje lice, a zatim reče: “Hoćeš li nas izvijestiti o Hamzinom ubistvu?”
“Da”, reče on i nastavi: “Hamza je na Bedru ubio Tu‘ajmu b. Adijja b. Hijara, pa mi je moj gospodar Džubejr b. Mut‘im rekao: “Ako ubiješ Hamzu, za mog amidžu, bit ćeš slobodan.” Kada su ljudi (Kurejšije) godine Ajnejna, a to je brdo nasuprot Uhuda, a između njih je dolina, krenuli, i ja sam s njima krenuo u borbu. Kad su se postrojili za borbu Siba‘ je izašao i rekao: “Ima li ko da izađe na dvoboj?”
Na dvoboj mu je izašao Hamza b. Abdul-Muttalib i rekao: “O Siba‘, o sine Ummi-Enmar, one koja obrezuje dražice,[3] zar se suprotstavljaš Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?” Potom je navalio na njega i ubrzo ga je nestalo. Ja sam se skrivao, da me Hamza ne vidi ispod jedne stijene, i kad mi se on približio bacio sam na njega svoje koplje i pogodio ga u donji dio trupa, tako da je koplje izašlo između kukova.
To je bio smrtni udarac.
I, kad su se ljudi vratili, i ja sam se vratio s njima i ostao u Mekki dok se u njoj nije proširio islam,

قَالَ وَعُبَيْدُاللهِ مُعْتَجِرٌ بِعِمَامَتِهِ مَا يَرَى وَحْشِيٌّ إِلاَّ عَيْنَيْهِ وَرِجْلَيْهِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ يَا وَحْشِيُّ أَتَعْرِفُنِي قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ ثُمَّ قَالَ لاَ وَاللهِ إِلاَّ أَنِّي أَعْلَمُ أَنَّ عَدِيَّ بْنَ الْخِيَارِ تَزَوَّجَ امْرَأَةً يُقَالُ لَهَا أُمُّ قِتَالٍ بِنْتُ أَبِي الْعِيصِ فَوَلَدَتْ لَهُ غُلاَمًا بِمَكَّةَ فَكُنْتُ أَسْتَرْضِعُ لَهُ فَحَمَلْتُ ذَلِكَ الْغُلاَمَ مَعَ أُمِّهِ فَنَاوَلْتُهَا إِيَّاهُ فَلَكَأَنِّي نَظَرْتُ إِلَى قَدَمَيْكَ قَالَ فَكَشَفَ عُبَيْدُاللهِ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ أَلاَ تُخْبِرُنَا بِقَتْلِ حَمْزَةَ قَالَ نَعَمْ إِنَّ حَمْزَةَ قَتَلَ طُعَيْمَةَ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ بِبَدْرٍ فَقَالَ لِي مَوْلاَيَ جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ إِنْ قَتَلْتَ حَمْزَةَ بِعَمِّي فَأَنْتَ حُرٌّ قَالَ فَلَمَّا أَنْ خَرَجَ النَّاسُ عَامَ عَيْنَيْنِ وَعَيْنَيْنِ جَبَلٌ بِحِيَالِ أُحُدٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ وَادٍ خَرَجْتُ مَعَ النَّاسِ إِلَى الْقِتَالِ فَلَمَّا أَنِ اصْطَفُّوا لِلْقِتَالِ خَرَجَ سِبَاعٌ فَقَالَ هَلْ مِنْ مُبَارِزٍ قَالَ فَخَرَجَ إِلَيْهِ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ يَا سِبَاعُ يَا ابْنَ أُمِّ أَنْمَارٍ مُقَطِّعَةِ الْبُظُورِ أَتُحَادُّ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ قَالَ ثُمَّ شَدَّ عَلَيْهِ فَكَانَ كَأَمْسِ الذَّاهِبِ قَالَ وَكَمَنْتُ لِحَمْزَةَ تَحْتَ صَخْرَةٍ فَلَمَّا دَنَا مِنِّي رَمَيْتُهُ بِحَرْبَتِي فَأَضَعُهَا فِي ثُنَّتِهِ حَتَّى خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِ وَرِكَيْهِ قَالَ فَكَانَ ذَاكَ الْعَهْدَ بِهِ فَلَمَّا رَجَعَ النَّاسُ رَجَعْتُ مَعَهُمْ فَأَقَمْتُ بِمَكَّةَ حَتَّى فَشَا فِيهَا الإِسْلاَمُ ثُمَّ خَرَجْتُ إِلَى الطَّائِفِ فَأَرْسَلُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ رَسُولاً فَقِيلَ لِي إِنَّهُ لاَ يَهِيجُ الرُّسُلَ قَالَ فَخَرَجْتُ مَعَهُمْ

1 Tj. debeo. (prim. rec.)
2 On je uporedio njegove noge sa nogama onog dječaka i ustanovio da su iste, iako je od tog vremena bilo prošlo oko pedeset godina.
3 Njegova majka je obrezivala žensku djecu u Mekki, pa mu se on zbog toga obraća s podrugom. (prim. rec.)

a onda sam otišao u Taif. Potom su i oni poslali izaslanika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s obzirom da mi je rečeno da on ne uznemirava izaslanike, krenuo sam sa njima. Kad sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on me vidio i rekao: "Jesi li ti Vahši?"
"Da", rekao sam ja, a on upita:
"Ti si ubio Hamzu?"
"Desilo se ono što si čuo", odgovorih ja, a on reče: "Možeš li mi se skloniti s očiju," i ja sam izašao. Izašao sam tada, kaže on i nakon smrti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojavio se Musejlime Kezzab, te ja rekoh: "Zaputit ću se prema Musejlimi ne bih li ga ubio, i tako se iskupio za smrt Hamzinu." Krenuo sam s ljudima i desilo se s njim ono što se desilo. Odjednom sam ugledao čovjeka kako stoji u otvoru nekog zida, poput smeđe deve, razbarušene kose. Pogodio sam ga kopljem među grudi tako da je izašlo između plećki, a onda je na njega skočio jedan ensarija i udario ga sabljom po tjemenu."
Abdullah b. Fadl kaže da ga je izvijestio Sulejman b. Jesar da je čuo Abdullaha b. Omera kako kaže: "Tada je jedna robinja zavikala, sa vrha kuće: 'Ah, zapovjedniče vjernika! Ubi ga crni rob.'"[4]

حَتَّى قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَآنِي قَالَ آنْتَ وَحْشِيٌّ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَنْتَ قَتَلْتَ حَمْزَةَ قُلْتُ قَدْ كَانَ مِنَ الأَمْرِ مَا بَلَغَكَ قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُغَيِّبَ وَجْهَكَ عَنِّي قَالَ فَخَرَجْتُ فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ قُلْتُ لأَخْرُجَنَّ إِلَى مُسَيْلِمَةَ لَعَلِّي أَقْتُلُهُ فَأُكَافِئَ بِهِ حَمْزَةَ قَالَ فَخَرَجْتُ مَعَ النَّاسِ فَكَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ قَالَ فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي ثَلْمَةِ جِدَارٍ كَأَنَّهُ جَمَلٌ أَوْرَقُ ثَائِرُ الرَّأْسِ قَالَ فَرَمَيْتُهُ بِحَرْبَتِي فَأَضَعُهَا بَيْنَ ثَدْيَيْهِ حَتَّى خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ قَالَ وَوَثَبَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَضَرَبَهُ بِالسَّيْفِ عَلَى هَامَتِهِ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ الْفَضْلِ فَأَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ فَقَالَتْ جَارِيَةٌ عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ وَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَتَلَهُ الْعَبْدُ الأَسْوَدُ .

RANE KOJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZADOBIO NA DAN UHUDA

بَاب مَا أَصَابَ النَّبِيَّ ﷺ مِنَ الْجِرَاحِ يَوْمَ أُحُدٍ

4073. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma'mera, a on od Hemmama da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahova srdžba se pojačala prema narodu koji je ovo uradio sa

٤٠٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى قَوْمٍ فَعَلُوا بِنَبِيِّهِ يُشِيرُ إِلَى رَبَاعِيَتِهِ

4 Bezzar i Taberani prenose od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidjevši Hamzu izmasakrirana, rekao: "Neka ti se Allah smiluje, održavao si rodbinske veze, činio dobra djela, i da nije tugovanja za tobom tvojih bližnjih, ostavio bih te tako (izmasakrirana) pa da budeš proživljen iz više dijelova."

svojim Vjerovjesnikom," – i on pokaza na svoj zub (donji desni sjekutić) – "i Allahova srdžba se pojačala prema čovjeku kojeg ubije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Allahovom putu."

اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى رَجُلٍ يَقْتُلُهُ رَسُولُ اللهِ فِي سَبِيلِ اللهِ .

4074. PRIČAO MI JE Mahled b. Malik, njemu je kazivao Jahja b. Seid Emevi, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahova srdžba se pojačala prema onome kojeg je ubio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Allahovom putu. Allahova srdžba se pojačala prema narodu koji je okrvavio lice Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٠٧٤. حَدَّثَنِي مَخْلَدُ بْنُ مَالِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأُمَوِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَبِيلِ اللهِ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى قَوْمٍ دَمَّوْا وَجْهَ نَبِيِّ اللهِ ﷺ .

4075. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Ja'kub prenoseći od Ebu-Hazima da je čuo Sehla b. Sa'da, kada je upitan o ranjavanju Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:

"Tako mi Allaha, ja sigurno znam ko je ispirao ranu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ko je polijevao vodu i čime je liječen. Fatima, radijallahu anha, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ga je prala a Alija je sipao vodu iz štita. Pošto je Fatima primijetila da ispiranje vodom samo povećava isticanje krvi, uzela je komad hasure i zapalila ga, te stavila na ranu i krv je prestala teći. Taj dan mu je prebijen sjekutić, ranjen je u lice i razbijena je mu kaciga na glavi."[1]

٤٠٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ وَهُوَ يُسْأَلُ عَنْ جُرْحِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَمَا وَاللهِ إِنِّي لَأَعْرِفُ مَنْ كَانَ يَغْسِلُ جُرْحَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَنْ كَانَ يَسْكُبُ الْمَاءَ وَبِمَا دُووِيَ قَالَ كَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَغْسِلُهُ وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَسْكُبُ الْمَاءَ بِالْمِجَنِّ فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ أَنَّ الْمَاءَ لَا يَزِيدُ الدَّمَ إِلَّا كَثْرَةً أَخَذَتْ قِطْعَةً مِنْ حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا فَاسْتَمْسَكَ الدَّمُ وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ يَوْمَئِذٍ وَجُرِحَ وَجْهُهُ وَكُسِرَتِ الْبَيْضَةُ عَلَى رَأْسِهِ .

1 Prenosi Taberani od Ebu-Hazima, o uzroku dolaska Fatime, radijallahu anha, na Uhud, pa kaže: "Na dan Uhuda, nakon odlaska mušrika, žene su se zaputile prema ashabima da im pomognu. Među njima je bila i Fatima, i kad je ugledala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zagrlila ga je i počela mu prati rane vodom. Pošto je vidjela da se krvarenje pojačava, uzela je komad hasure, spalila ga i napravila od toga oblogu, te je krvarenje prestalo."

4076. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu je kazivao Ebu-Asim, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Amra b. Dinara, ovaj od Ikrime, da je Ibn-Abbas rekao: "Allahova srdžba se pojačala prema onome koga je ubio Vjerovjesnik i Allahova srdžba se pojačala prema onom koji je okrvavio lice Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٤٠٧٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ نَبِيٌّ وَاشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى مَنْ دَمَّى وَجْهَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

"ONI KOJI SU SE ALLAHU I POSLANIKU ODAZVALI"

بَاب (الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلهِ وَالرَّسُولِ)

4077. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Ebu-Mu'avije, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je u pogledu ajeta: "One koji su se Allahu i Poslaniku nakon zadobijenih rana odazvali, one između njih, koji su dobro činili i bogobojazni bili čeka velika nagrada",[3] rekla Urvetu:
"Sestriću, među njima su bili tvoj otac Zubejr i djed Ebu-Bekr. Kada je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda zadesilo ono što ga je zadesilo i mušrici otišli od njega, on se pobojao da će se on vratiti, pa je rekao: 'Ko će krenuti za njima?' Odazvalo se sedamdeset muslimana, među kojima su bili Ebu-Bekr i Zubejr."[4]

٤٠٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ) قَالَتْ لِعُرْوَةَ يَا ابْنَ أُخْتِي كَانَ أَبَوَاكَ مِنْهُمُ الزُّبَيْرُ وَأَبُو بَكْرٍ لَمَّا أَصَابَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَا أَصَابَ يَوْمَ أُحُدٍ وَانْصَرَفَ عَنْهُ الْمُشْرِكُونَ خَافَ أَنْ يَرْجِعُوا قَالَ مَنْ يَذْهَبُ فِي إِثْرِهِمْ فَانْتَدَبَ مِنْهُمْ سَبْعُونَ رَجُلًا قَالَ كَانَ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَالزُّبَيْرُ .

2 Ibn-Aiz prenosi da je onaj što je ranio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u lice rekao: "Eto ti, a ja sam Ibn-Kamie", našto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah te ponizio." I kad se on vratio kući otišao je da čuva brave, te se popeo na vrh brda. Tu ga je napao jedan jarac i rogom ga odgurnuo sa jedne litice, te se on stropoštao s brda i raskomadao.

3 Ali Imran, 172.

4 Taberi prenosi od Ibn-Abbasa da su među ovih sedamdeset ashaba bili: Ebu-Bekr, Omer, Osman, Alija, Ammar b. Jasir, Talha, Sa'd b. Ebi-Vekas, Abdurrahman b. Avf, Ebu-Ubejde, Huzejfe i Ibn-Mes'ud.

KOJI MUSLIMANI SU UBIJENI NA DAN UHUDA

بَاب مَنْ قُتِلَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ أُحُدٍ

Među njima su: Hamza b. Abdul-Muttalib, Jeman, Enes b. Nadr i Mus‘ab b. Umejr.[1]

مِنْهُمْ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَالْيَمَانُ وَأَنَسُ بْنُ النَّضْرِ وَمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ .

4078. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, a njemu Mu‘az b. Hišam, rekavši da mu je pričao njegov otac koji je prenio od Katade da je rekao:
"Ne poznajem ni jedno arapsko plemena koje će na Sudnjem danu imati više uglednih šehida od ensarija."[2]
Katade kaže da mu je kazivao Enes b. Malik da ih je ubijeno na dan Uhuda sedamdeset, na dan događaja kod bunara Me‘une sedamdeset i na dan Jemame sedamdeset. Događaj kod "Bunara Me‘une" dogodio se u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a dan Jemame u doba Ebu-Bekra. Bila je to bitka protiv lašca Musejlime.

٤٠٧٨. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ مَا نَعْلَمُ حَيًّا مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ أَكْثَرَ شَهِيدًا أَعَزَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ قَتَادَةُ وَحَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ قُتِلَ مِنْهُمْ يَوْمَ أُحُدٍ سَبْعُونَ وَيَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ سَبْعُونَ وَيَوْمَ الْيَمَامَةِ سَبْعُونَ قَالَ وَكَانَ بِئْرُ مَعُونَةَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَيَوْمُ الْيَمَامَةِ عَلَى عَهْدِ أَبِي بَكْرٍ يَوْمَ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ .

4079. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Ka‘ba b. Malika da ga je izvijestio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao po dva čovjeka, od ubijenih na Uhudu, u jedan ogrtač, a onda bi upitao:
"Koji od njih dvojice zna više iz Kur'ana napamet" i kada bi mu bilo pokazano na nekog on bi ga stavio naprijed u mezaru, i rekao: "Ja ću na Sudnjem danu biti svjedok ovima." Naredio je da se ukopaju krvavi i nije im klanjao dženazu niti su kupani.

٤٠٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ يَقُولُ أَيُّهُمْ أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدٍ قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ وَقَالَ أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هَؤُلاَءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ بِدِمَائِهِمْ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُغَسَّلُوا .

1 Osim navedenih šehida Uhuda, među poznatije spadaju i Džabirov otac Abdullah b. Amr, zapovjednik strelaca Abdullah b. Džubejr, Sa‘d b. Rebi‘, Malik b. Sinan, Evs b. Sabit, Hanzale b. Ebi-Amir, Haridže b. Zejd i Amr b. Džemuh.

2 Konstrukcija: *Eksere šehiden e'azze* mogla bi značiti i to da niko neće imati više šehida, niti će biti ugledniji od ensarija na Sudnjem danu. (prim. rec.)

4080. Rekao je Ebul-Velid, prenoseći od Šu'bea, a on od Ibnul-Munkedira koji je izjavio da je čuo Džabira b. Abdullaha kako kaže:
"Kad je ubijen moj otac, počeo sam plakati i skidati prekrivač sa njegova lica, pa su mi Vjerovjesnikovi ashabi to zabranjivali, ali mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranjivao. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao (Džabirovoj tetki): "Nemoj ga oplakivati", ili je rekao: "Što ga oplakuješ. Meleki će mu praviti hlad svojim krilima sve dok ne bude ponesen."

٤٠٨٠. وَقَالَ أَبُو الْوَلِيدِ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا قُتِلَ أَبِي جَعَلْتُ أَبْكِي وَأَكْشِفُ الثَّوْبَ عَنْ وَجْهِهِ فَجَعَلَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ يَنْهَوْنِي وَالنَّبِيُّ ﷺ لَمْ يَنْهَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَبْكِيهِ أَوْ مَا تَبْكِيهِ مَا زَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رُفِعَ .

4081. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebi-Burde, on od svoga djeda Ebi-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, radijallahu anhu, mislim (Buhari ili njegov učitelj Muhammed b. Ala') da je on prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Vidio sam u snu da sam zamahnuo sabljom, te se slomio njen prednji dio. To je ono što se desilo vjernicima na dan Uhuda. Potom sam zamahnuo s njom po drugi put i ona je postala bolja nego što je bila. To je ono što nam je Allah dao od oslobođenja (Mekke) i ujedinenja vjernika. U tom snu sam vidio i krave, a ono što Allah učini najbolje je. To se odnosilo na vjernike na dan Uhuda."

٤٠٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أُرَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ هَزَزْتُهُ أُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ بِهِ اللهُ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقَرًا وَاللهُ خَيْرٌ فَإِذَا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أُحُدٍ .

4082. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom A'meš prenoseći od Šekika, a on od Habbaba, radijallahu anhu, da je rekao:
– Učinili smo hidžru zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim. Allah nam je obećao nagradu. Neki od nas su prošli ili otišli, a da nisu jeli ništa od svoje nagrade. Jedan od njih je Mus'ab b. Umejr koji je ubijen na dan Uhuda, a nije ostavio ništa osim jednog ogrtača, kojim, ako mu pokrijemo glavu, ukažu se noge, a ako mu se pokriju noge, ukaže se glava, pa nam je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve

٤٠٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ خَبَّابٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ نَبْتَغِي وَجْهَ اللهِ فَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى أَوْ ذَهَبَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا كَانَ مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ فَلَمْ يَتْرُكْ إِلاَّ نَمِرَةً كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلاَهُ وَإِذَا غُطِّيَ بِهَا رِجْلاَهُ خَرَجَ رَأْسُهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ

sellem, rekao: "Pokrijte mu glavu (tim ogrtačem) a na noge mu stavite rogozine", ili je rekao: "Bacite mu na noge rogozine." Nekima od nas su dozreli njegovi plodovi i on ih ubire.

غَطُّوا بِهَا رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلَيْهِ الإِذْخِرَ أَوْ قَالَ أَلْقُوا عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

UHUD VOLI NAS I MI VOLIMO NJEGA

باب أُحُدٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ

To je prenio Abbas b. Sehl od Ebu-Humejda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

قَالَهُ عَبَّاسُ بْنُ سَهْلٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4083. PRIČAO MI JE Nasr b. Ali, rekavši da mu je saopćio njegov otac prenoseći od Kurreta b. Halida, a on od Katade koji je čuo od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ovo je brdo koje nas voli i kojeg mi volimo."

٤٠٨٣ . حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ .

4084. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik prenoseći od Amra, oslobođenog Muttalibovog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se ukazao Uhud, rekao: "Ovo je brdo koje voli nas i koje mi volimo. Moj Gospodaru, Ibrahim je Mekku učinio svetom, a ja proglašavam svetim ono što je između dva (medinska) kamenjara."

٤٠٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُالله بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ طَلَعَ لَهُ أُحُدٌ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي حَرَّمْتُ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا .

1 Ovaj hadis s potpunim senedom zabilježio je Bezzar. U toj predaji ovog hadisa kaže se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se iz Tebuka, kad se približio Medini, rekao: "Ovo je Taba", a kad je ugledao Uhud, rekao: "Ovo je brdo koje nas voli i koje mi volimo." Inače, riječ "uhud" dolazi od riječi "ehad" što znači "jedan". Nazvan je tako zbog spoja nekoliko brda u jedinstvenu planinu.

4085. Kazivao mi je Amr b. Halid, a njemu Lejs prenoseći od Jezida b. Ebi-Habiba, on od Ebul-Hajra, a ovaj od Ukbea da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, jedan dan izašao i klanjao dženazu poginulima na Uhudu, a zatim otišao na minber i rekao: "Ja sam vaša prethodnica i vaš svjedok. Ja sada gledam u svoj zdenac (havd). Meni su dati ključevi zemaljskih riznica, ili zemaljski ključevi. Tako mi Allaha, ja se ne bojim da ćete, nakon mene, činiti širk (idolopoklonstvo), nego se bojim da ćete se natjecati u sticanju dunjalučkih dobara."

٤٠٨٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

BITKA NA REDŽI'U, POHOD NA RI'L I ZEKVAN, BITKA KOD BUNARA ME'UNE, I SLUČAJ ADALA I KÂRE, TE ASIMA B. SABITA, HUBEJBA I NJEGOVIH DRUGOVA

بَابُ غَزْوَةِ الرَّجِيعِ وَرِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَبِئْرِ مَعُونَةَ وَحَدِيثِ عَضَلٍ وَالْقَارَةِ وَعَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ وَخُبَيْبٍ وَأَصْحَابِهِ

Ibn-Ishak kaže da mu je kazivao Asim b. Umer da je Bitka na Redži'u bila nakon Uhuda.[2]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ أَنَّهَا بَعْدَ أُحُدٍ .

4086. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam b. Jusuf prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Amra b. Ebu-Sufjana Sekafija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednu četu u izviđanje i odredio im zapovjednika Asima b. Sabita, koji je bio djed Asima b. Omera, b. Hattaba. Oni su krenuli, i kad su bili između Usfana i Mekke, o njima obavijestiše jedan ogranak plemena Huzejl, po imenu Benu Lihjan, koji za njima poslaše oko stotinu strijelaca. Strijelci su pratili njihove tragove sve dok nisu stigli na mjesto na kojem su izvidnici bili odsjeli. Tu su našli koštice datula koje su oni ponijeli iz Medine, pa su rekli: "Ovo su jesribske datule."

٤٠٨٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الثَّقَفِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً عَيْنًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ وَهُوَ جَدُّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانَ بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو لَحْيَانَ فَتَبِعُوهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى أَتَوْا مَنْزِلًا نَزَلُوهُ فَوَجَدُوا فِيهِ نَوَى تَمْرٍ تَزَوَّدُوهُ مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالُوا هَذَا تَمْرُ يَثْرِبَ فَتَبِعُوا آثَارَهُمْ

2 Bitka na Redži'u je ustvari bila izvidnica Asimova i Hubejba sa desetericom ljudi na zahtjev predstavnika Adala i Kara, a dogodila se krajem treće godine po Hidžri. Bitka kod Bunara Me'une desila se početkom četvrte godine po hidžri. To je slučaj onih sedamdeset karija sa Ri'lom i Zekvanom. Vakidi kaže da je vijest o Bunaru Me'une došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iste noći kada i vijest o učesnicima na Redži'u.

Produžili su da slijede njihove tragove dok ih nisu stigli. Na kraju su se Asim i njegovi drugovi popeli na jednu uzvišicu, a ovi su ih opkolili i rekli im: “Dajemo vam obećanje i obavezu, ako siđete do nas (i predate se) nećemo ubiti nikoga od vas.” Asim je tada rekao: “Što se mene tiče, ja se neću predati u zaštitu nevjernika. Moj Gospodaru, obavijesti o nama svoga Vjerovjesnika!” Potom su ih ovi napali strijelama dok nisu ubili Asima i još šestericu, a ostali su Hubejb, Zejd i još jedan čovjek. Ovi su im ponudili obavezu i obećanje (da ih neće ubiti), pa su se ova trojica predala. Kad su ih uhvatili, odriješili su tetive svojih lukova i povezali ih s njima. Tada je onaj treći čovjek što je bio s njima dvojicom, rekao: “Ovo je početak prevare”, i odbio da im se pridruži. Oni su ga vukli i prisiljavali da im se pridruži i kad on to nije učinio, ubili su ga. Hubejba i Zejda su odveli i prodali u Mekki. Hubejba su kupili sinovi Harisa b. Amira b. Nevfela, a Hubejb je na dan Bedra ubio Harisa. On je ostao kod njih kao zarobljenik sve dok nisu odlučili da ga ubiju. (Prije toga) on je zatražio britvu od jedne Harisove kćerke da odstrani dlake sa stidnih mjesta i ona mu ju je posudila. Kasnije je ona pričala: “Malo sam zanemarila svoje dijete, i ono se popelo prema njemu i prišlo mu, pa ga je on stavio u krilo. Kad sam to vidjela, žestoko sam se uplašila, i on je to primijetio na meni, a u ruci mu je bila britva, pa je rekao: “Zar se bojiš da bih ja njega ubio. Ja to, ako Bog da, neću uraditi.” Ona je također govorila: “Nikada nisam vidjela zarobljenika boljeg od Hubejba. Vidjela sam ga kako jede grozd grožđa kad u Mekki nije bilo nikakvog ploda, a on je bio okovan u željezo. To nije bilo ništa drugo osim opskrba Allahova.” Potom su ga izveli iz Harema da ga ubiju, ali je on rekao: “Dopustite mi da klanjam dva rekata.” Nakon klanjanja okrenuo im se i rekao: “Kad vi ne biste pomislili da me je strah smrti, produžio bih namaz.”

حَتَّى لَحِقُوهُمْ فَلَمَّا انْتَهَى عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَئُوا إِلَى فَدْفَدٍ وَجَاءَ الْقَوْمُ فَأَحَاطُوا بِهِمْ فَقَالُوا لَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ إِنْ نَزَلْتُمْ إِلَيْنَا أَنْ لاَ نَقْتُلَ مِنْكُمْ رَجُلاً فَقَالَ عَاصِمٌ أَمَّا أَنَا فَلاَ أَنْزِلُ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ فَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى قَتَلُوا عَاصِمًا فِي سَبْعَةِ نَفَرٍ بِالنَّبْلِ وَبَقِيَ خُبَيْبٌ وَزَيْدٌ وَرَجُلٌ آخَرُ فَأَعْطَوْهُمُ الْعَهْدَ وَالْمِيثَاقَ فَلَمَّا أَعْطَوْهُمُ الْعَهْدَ وَالْمِيثَاقَ نَزَلُوا إِلَيْهِمْ فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ حَلُّوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ فَرَبَطُوهُمْ بِهَا فَقَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ الَّذِي مَعَهُمَا هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَجَرَّرُوهُ وَعَالَجُوهُ عَلَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَلَمْ يَفْعَلْ فَقَتَلُوهُ وَانْطَلَقُوا بِخُبَيْبٍ وَزَيْدٍ حَتَّى بَاعُوهُمَا بِمَكَّةَ فَاشْتَرَى خُبَيْبًا بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ الْحَارِثَ يَوْمَ بَدْرٍ فَمَكَثَ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا حَتَّى إِذَا أَجْمَعُوا قَتْلَهُ اسْتَعَارَ مُوسًى مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ الْحَارِثِ لِيَسْتَحِدَّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ قَالَتْ فَغَفَلْتُ عَنْ صَبِيٍّ لِي فَدَرَجَ إِلَيْهِ حَتَّى أَتَاهُ فَوَضَعَهُ عَلَى فَخِذِهِ فَلَمَّا رَأَيْتُهُ فَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَ ذَاكَ مِنِّي وَفِي يَدِهِ الْمُوسَى فَقَالَ أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ مَا كُنْتُ لأَفْعَلَ ذَاكِ إِنْ شَاءَ اللهُ وَكَانَتْ تَقُولُ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ لَقَدْ رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ مِنْ قِطْفِ عِنَبٍ وَمَا بِمَكَّةَ يَوْمَئِذٍ ثَمَرَةٌ وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ فِي الْحَدِيدِ وَمَا كَانَ إِلاَّ رِزْقٌ رَزَقَهُ اللهُ فَخَرَجُوا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فَقَالَ دَعُونِي أُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ لَوْلاَ أَنْ تَرَوْا أَنَّ مَا بِي جَزَعٌ مِنَ الْمَوْتِ لَزِدْتُ

On je prvi koji je klanjao dva rekata što je postalo sunnetom prilikom egzekucije.[1] Onda je rekao: "Moj Gospodaru, saberi ih sve po broju", a zatim citirao stih:
"Ne obraćam pažnju kad ginem kao musliman, s koje će strane doći moja smrt, koja je u ime Allaha. A to je u ime Boga, a On ako htjedne blagoslovit će rastrgane dijelove tijela."
Potom mu je prišao Ukbe b. Haris i ubio ga. Kasnije su Kurejšije poslale izaslanike da donesu nešto od Asimovog tijela, kako bi ga identifikovali. Asim je na dan Bedra ubio jednog njihovog velikana. Međutim, Allah je njemu poslao roj osa[2] poput oblaka i one su ga zaštitile od njihovih izaslanika, tako da nisu mogli ništa od njega (odsjeći).

فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ الرَّكْعَتَيْنِ عِنْدَ الْقَتْلِ هُوَ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا ثُمَّ قَالَ مَا أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ فَقَتَلَهُ وَبَعَثَتْ قُرَيْشٌ إِلَى عَاصِمٍ لِيُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْ جَسَدِهِ يَعْرِفُونَهُ وَكَانَ عَاصِمٌ قَتَلَ عَظِيمًا مِنْ عُظَمَائِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ فَبَعَثَ اللهُ عَلَيْهِ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ فَلَمْ يَقْدِرُوا مِنْهُ عَلَى شَيْءٍ .

4087. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira kako kaže:
"Onaj koji je ubio Hubejba zvao se Ebu-Sirvea."[3]

٤٠٨٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ الَّذِي قَتَلَ خُبَيْبًا هُوَ أَبُو سِرْوَعَةَ .

4088. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu je kazivao Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao sedamdeset ljudi poznatih kao učači Kur'ana, po posebnom zadatku, pa su im se suprotstavila dva ogranka plemena Beni Sulejm: Ri'l i Zekvan, kod jednog bunara koji se zvao Bunar Meune. Izaslanici su rekli: "Tako nam Allaha, mi nismo na vas krenuli. Mi smo samo u prolazu, po zadatku Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٠٨٨ . حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَبْعِينَ رَجُلًا لِحَاجَةٍ يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ فَعَرَضَ لَهُمْ حَيَّانِ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ رِعْلٌ وَذَكْوَانُ عِنْدَ بِئْرٍ يُقَالُ لَهَا بِئْرُ مَعُونَةَ فَقَالَ الْقَوْمُ وَاللهِ مَا إِيَّاكُمْ أَرَدْنَا إِنَّمَا نَحْنُ مُجْتَازُونَ فِي حَاجَةٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَتَلُوهُمْ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ شَهْرًا

1 Jer je to odobrio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

2 Ili pčela, ili skakavaca. (prim. rec.)

3 Seid b. Mensur kaže da se Ebu-Sirvea zvao Ukbe b. Haris.
Ibn-Ishak prenosi od Ukbea b. Harisa da je rekao: "Nisam ja ubio Hubejba jer sam bio suviše malehan da bih to učinio, već je Ebu-Mejsere Abderi stavio koplje u moju ruku, a zatim uzeo moju ruku i koplje, te ga udario njime i ubio ga."
Ebul-Esved prenosi od Urvea da je rekao: "Kad su na njega svezanog stavili oružje, upitali su ga: 'Da li bi volio da je Muhammed umjesto tebe?' On je odgovorio: 'Ne, tako mi velikog Allaha! Ne bih želio da me on iskupljuje, pa makar to bilo ubodom trna u njegovu nogu.'"

Međutim, ovi su ih pobili. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana učio dovu protiv njih na sabah-namazu. To je bilo prvo učenje *Kunut-dove*, jer prije toga je nismo učili."
Abdul-Aziz je izjavio da je neki čovjek pitao Enesa o *Kunutu* da li je bio nakon rukua ili nakon završetka učenja Kur'ana,[1] pa je rekao: "Ne, nego je bio nakon učenja Kur'ana."

فِي صَلَاةِ الْغَدَاةِ وَذَلِكَ بَدْءُ الْقُنُوتِ وَمَا كُنَّا نَقْنُتُ قَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ وَسَأَلَ رَجُلٌ أَنَسًا عَنِ الْقُنُوتِ أَبَعْدَ الرُّكُوعِ أَوْ عِنْدَ فَرَاغٍ مِنَ الْقِرَاءَةِ قَالَ لَا بَلْ عِنْدَ فَرَاغٍ مِنَ الْقِرَاءَةِ .

4089. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu je kazivao Hišam, a ovom Katade prenoseći od Enesa da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana nakon ruku'a učio *Kunut* proklinjući neke arapske ogranke."[2]

٤٠٨٩ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَهْرًا بَعْدَ الرُّكُوعِ يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنَ الْعَرَبِ .

4090. PRIČAO MI JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu je kazivao Jezid b. Zurej', a ovom Seid prenoseći od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su Ri'l, Zekvan, Usajja i Beni Lahjan zatražili pomoć od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, protiv neprijatelja, pa im je on poslao sedamdeset ensarija koje smo zvali "učači" (karije) u njihovo doba. Danju su prikupljali drva, a noću su obavljali namaz. Kad su stigli do Bunara Me'une, ovi su ih poubijali, iznevjerivši (obećanje) što su dali. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on mjesec dana u Kunut-dovi na sabah namazu proklinjao arapska plemena Ri'l, Zekvan, Usajje i Beni Lahjan. U pogledu njih smo, kaže Enes, učili Kur'an, ali je to kasnije derogirano, a glasilo je: "Obavijestite naš narod o nama da smo mi otišli našem Gospodaru. On je zadovoljan sa nama a i učinio nas je zadovoljnim." Katade prenosi od Enesa b. Malika koji mu je kazivao da je Allahov

٤٠٩٠. حَدَّثَنِي عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رِعْلاً وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ وَبَنِي لَحْيَانَ اسْتَمَدُّوا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى عَدُوٍّ فَأَمَدَّهُمْ بِسَبْعِينَ مِنَ الأَنْصَارِ كُنَّا نُسَمِّيهِمُ الْقُرَّاءَ فِي زَمَانِهِمْ كَانُوا يَحْتَطِبُونَ بِالنَّهَارِ وَيُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ حَتَّى كَانُوا بِبِئْرِ مَعُونَةَ قَتَلُوهُمْ وَغَدَرُوا بِهِمْ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَنَتَ شَهْرًا يَدْعُو فِي الصُّبْحِ عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ وَبَنِي لَحْيَانَ قَالَ أَنَسٌ فَقَرَأْنَا فِيهِمْ قُرْآنًا ثُمَّ إِنَّ ذَلِكَ رُفِعَ بَلِّغُوا عَنَّا قَوْمَنَا أَنَّا لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَنَتَ شَهْرًا فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ

1 Na kijamu, tj. prije ruku'a. (prim. rec.) O učenju dove protiv nekoga na namazu može se pogledati komentar nakon hadisa broj 1001.

2 Ova dva hadisa pojašnjava hadis broj 4096, iz kojeg se razumije da je učenje Kunut-dove poslije ruku'a važilo samo određeni vremenski period, tj. mjesec dana. (prim. rec.)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mjesec dana na sabah namazu u *Kunut-dovi* proklinjao arapska plemena: Ri'l, Zekvan, Usajja i Beni Lahjan.
Halifa dodaje: Pričao nam je Jezid Ibn Zurej', njemu Seid, prenoseći od Katade da mu je Enes kazivao da je tih sedamdeset ensarija ubijeno kod Bunara Me'une. I on je (poput verzije koju prenosi Abdul-A'la) spomenuo da je to bilo u Kur'anu, a zatim derogirano, s tim da je riječ *kur'anen* u značenju riječi *kitaben*.

يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ وَبَنِي لِحْيَانَ زَادَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ أُولَئِكَ السَّبْعِينَ مِنَ الأَنْصَارِ قُتِلُوا بِبِئْرِ مَعُونَةَ قُرْآنًا كِتَابًا نَحْوَهُ .

4091. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe koji je izjavio da mu je Enes kazivao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao njegovog dajdžu, brata Ummi-Sulejme, u grupi od sedamdeset konjanika. Vođa mušrika Amir b. Tufejl je (ranije došao Poslaniku i) predložio mu da izabere jednu od tri mogućnosti: "Da tebi pripadnu stanovnici pustinja, a meni stanovnici sela, ili da ja budem tvoj nasljednik, ili će zaratovati protiv tebe sa pripadnicima plemena Gatafan sa hiljadom i hiljadom."Amir se razbolio od kuge u kući jedne žene, pa je rekao:"Kuga poput devine kuge, u kući žene iz plemena toga i toga (Ali Selul), dovedite mi moga konja!" I umro je na leđima svoga konja.
Haram, brat Umi-Sulejme, zaputio se sa jednim hromim čovjekom i još jednim čovjekom iz toga i toga plemena (Hazredža), i rekao im: "Vas dvojica budite blizu dok ne dođem, pa ako mi garantuju sigurnost, vi ste blizu, a ako me ubiju, otiđite vašim drugovima." Potom je rekao (mušricima): "Hoćete li mi garantovati sigurnost da prenesem poruku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem," i on im poče kazivati, ali oni dadoše znak nekom čovjeku koji mu priđe s leđa i udari ga (kopljem). Kaže Hemmam, mislim da ga je probo kopljem. On samo viknu: "Allahu ekber ja sam na dobitku, tako mi Gospodara Kabe." I sustignut je čovjek (Haramov prijatelj) i svi su poubijani osim onog hromog čovjeka koji je bio na vrhu brda. Tada nam

٤٠٩١ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ خَالَهُ أَخٌ لأُمِّ سُلَيْمٍ فِي سَبْعِينَ رَاكِبًا وَكَانَ رَئِيسَ الْمُشْرِكِينَ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ خَيَّرَ بَيْنَ ثَلاَثِ خِصَالٍ فَقَالَ يَكُونُ لَكَ أَهْلُ السَّهْلِ وَلِي أَهْلُ الْمَدَرِ أَوْ أَكُونُ خَلِيفَتَكَ أَوْ أَغْزُوكَ بِأَهْلِ غَطَفَانَ بِأَلْفٍ وَأَلْفٍ فَطُعِنَ عَامِرٌ فِي بَيْتِ أُمِّ فُلاَنٍ فَقَالَ غُدَّةٌ كَغُدَّةِ الْبَكْرِ فِي بَيْتِ امْرَأَةٍ مِنْ آلِ فُلاَنٍ ائْتُونِي بِفَرَسِي فَمَاتَ عَلَى ظَهْرِ فَرَسِهِ فَانْطَلَقَ حَرَامٌ أَخُو أُمِّ سُلَيْمٍ وَهُوَ رَجُلٌ أَعْرَجُ وَرَجُلٌ مِنْ بَنِي فُلاَنٍ قَالَ كُونَا قَرِيبًا حَتَّى آتِيَهُمْ فَإِنْ آمَنُونِي كُنْتُمْ وَإِنْ قَتَلُونِي أَتَيْتُمْ أَصْحَابَكُمْ فَقَالَ أَتُؤْمِنُونِي أُبَلِّغْ رِسَالَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ وَأَوْمَئُوا إِلَى رَجُلٍ فَأَتَاهُ مِنْ خَلْفِهِ فَطَعَنَهُ قَالَ هَمَّامٌ أَحْسِبُهُ حَتَّى أَنْفَذَهُ بِالرُّمْحِ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ فَلُحِقَ الرَّجُلُ فَقُتِلُوا كُلُّهُمْ غَيْرَ الأَعْرَجِ كَانَ فِي رَأْسِ جَبَلٍ فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَيْنَا

je Allah objavio nešto što je kasnije bilo derogirano: “Mi smo se već susreli s našim Gospodarom. On je s nama zadovoljan, a i učinio nas je zadovoljnim.” Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, trideset jutara učio dovu protiv Ri‘la, Zekvana, Beni Lahjana i Usajje, koji su iskazali neposlušnost prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

ثُمَّ كَانَ مِنَ الْمَنْسُوخِ إِنَّا قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ ثَلاَثِينَ صَبَاحًا عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَبَنِي لَحْيَانَ وَعُصَيَّةَ الَّذِينَ عَصَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ .

4092. PRIČAO MI JE Hibban, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Ma‘mer rekavši da mu je kazivao Sumame b. Abdullah b. Enes da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
– Kad je pogođen Haram b. Milhan – a on je bio Enesov dajdža, na dan događaja kod Bunara Me‘une, postupio je s krvlju ovako, odnosno poprskao s njom lice i glavu, a zatim rekao: “Ja sam na dobitku, tako mi Gospodara Ka‘be.”

٤٠٩٢. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا طُعِنَ حَرَامُ بْنُ مِلْحَانَ وَكَانَ خَالَهُ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ قَالَ بِالدَّمِ هَكَذَا فَنَضَحَهُ عَلَى وَجْهِهِ وَرَأْسِهِ ثُمَّ قَالَ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ .

4093. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma‘il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca (Urvea), a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Ebu-Bekr je zatražio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu za izlazak (hidžru) kad se pojačalo njegovo zlostavljanje. On mu je rekao: “Ostani još”, pa je Ebu-Bekr upitao: “Allahov Poslaniče, želiš li da tebi bude dozvoljeno?”
“Ja se nadam tome”, rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
I Ebu-Bekr ga je sačekao, kaže ona, pa je jedan dan oko podne došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga i rekao:
“Izvedi sve one koji su kod tebe.”
“To su samo moje dvije kćerke”, reče Ebu-Bekr.

٤٠٩٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ ﷺ أَبُو بَكْرٍ فِي الْخُرُوجِ حِينَ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الأَذَى فَقَالَ لَهُ أَقِمْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَطْمَعُ أَنْ يُؤْذَنَ لَكَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنِّي لأَرْجُو ذَلِكَ قَالَتْ فَانْتَظَرَهُ أَبُو بَكْرٍ فَأَتَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ ظُهْرًا فَنَادَاهُ فَقَالَ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا هُمَا ابْنَتَايَ فَقَالَ أَشَعَرْتَ أَنَّهُ قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ الصُّحْبَةَ

1 Ibn-Ishak kaže da je Ebu-Berra Amir b. Malik došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu je ponudio da prihvati islam, ali ovaj nije primio islam a nije ni odbio, nego je rekao: “Muhammede, dobro bi bilo da pošalješ neke svoje ashabe stanovnicima Nedžda, nadam se da bi ti se odazvali, a ja ću ih štititi.”
To je bio povod da je Alejhisselam u saferu 4. godine po Hidžri poslao sedamdeset karija (hafiza, učača Kur’ana) u Nedžd kao vjeroučitelje. Kod Bunara Me‘une pregovarali su sa Amirom b. Tufejlom o svojoj sigurnosti, međutim, neki iz spomenutih plemena organizovali su mučki napad i poubijali ih.

فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الصُّحْبَةَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي نَاقَتَانِ قَدْ كُنْتُ أَعْدَدْتُهُمَا لِلْخُرُوجِ فَأَعْطَى النَّبِيَّ ﷺ إِحْدَاهُمَا وَهِيَ الْجَدْعَاءُ فَرَكِبَا فَانْطَلَقَا حَتَّى أَتَيَا الْغَارَ وَهُوَ بِثَوْرٍ فَتَوَارَيَا فِيهِ فَكَانَ عَامِرُ ابْنُ فُهَيْرَةَ غُلَامًا لِعَبْدِاللهِ بْنِ الطُّفَيْلِ بْنِ سَخْبَرَةَ أَخُو عَائِشَةَ لِأُمِّهَا وَكَانَتْ لِأَبِي بَكْرٍ مِنْحَةٌ فَكَانَ يَرُوحُ بِهَا وَيَغْدُو عَلَيْهِمْ وَيُصْبِحُ فَيَدَّلِجُ إِلَيْهِمَا ثُمَّ يَسْرَحُ فَلَا يَفْطُنُ بِهِ أَحَدٌ مِنَ الرِّعَاءِ فَلَمَّا خَرَجَ خَرَجَ مَعَهُمَا يُعْقِبَانِهِ حَتَّى قَدِمَا الْمَدِينَةَ فَقُتِلَ عَامِرُ ابْنُ فُهَيْرَةَ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ وَعَنْ أَبِي أُسَامَةَ قَالَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ فَأَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ لَمَّا قُتِلَ الَّذِينَ بِبِئْرِ مَعُونَةَ وَأُسِرَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيُّ قَالَ لَهُ عَامِرُ ابْنُ الطُّفَيْلِ مَنْ هَذَا فَأَشَارَ إِلَى قَتِيلٍ فَقَالَ لَهُ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ هَذَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ فَقَالَ لَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدَ مَا قُتِلَ رُفِعَ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى إِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَرْضِ ثُمَّ وُضِعَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ خَبَرُهُمْ فَنَعَاهُمْ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَكُمْ قَدْ أُصِيبُوا وَإِنَّهُمْ قَدْ سَأَلُوا رَبَّهُمْ فَقَالُوا رَبَّنَا أَخْبِرْ عَنَّا إِخْوَانَنَا بِمَا رَضِينَا عَنْكَ وَرَضِيتَ عَنَّا فَأَخْبَرَهُمْ عَنْهُمْ وَأُصِيبَ يَوْمَئِذٍ فِيهِمْ عُرْوَةُ بْنُ أَسْمَاءَ ابْنِ الصَّلْتِ فَسُمِّيَ عُرْوَةُ بِهِ وَمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو سُمِّيَ بِهِ مُنْذِرًا .

"Znaš li da mi je dozvoljeno da idem", reče on.
"Allahov Poslaniče", reče on, "mogu li s tobom u društvu?"
"Bit ćeš", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Allahov Poslaniče", reče on, "ja imam dvije deve koje sam pripremio za izlazak."
On je dao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednu od njih dvije, a bila je podrezanog uha, i njih dvojica su uzjahali i krenuli dok nisu stigli do pećine na brdu Sevr i u njoj se sakrili. Amir b. Fuhejre je bio rob Abdullaha b. Tufejla b. Sahbere, koji je bio Aišin brat po majci. Ebu-Bekr je imao još jednu devu muzaru, koju je Amir jahao prateći ih. Ujutro bi dolazio njima dvojici, a potom ju je upućivao na pašu, tako da ga nije otkrio niko od čobana. I kad je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao (dalje prema Medini), krenuo je s njima dvojicom i njih dvojica su, naizmjenično jahali iza njega, sve dok nisu stigli u Medinu. Na dan (događaja kod) Bunara Me'une ubijen je i Amir b. Fuhejre."[2]
Ebu-Usame kaže da je Hišam b. Urve izjavio da mu je otac o tome rekao:
Kad su ubijeni oni kod Bunara Me'une i zarobljen Amr b. Umejje Damri,[3] Amir b. Tufejl mu je, pokazujući na jednog ubijenog, rekao: "Ko je ovo?"
"Ovo je Amir b. Fuhejre", odgovori mu Amr b. Umejje.
"Nakon što je ubijen, reče on, vidio sam ga uzdignutog na nebu, toliko da sam gledao u nebo između njega i zemlje, a zatim je spušten (na zemlju)."

2 Ovaj hadis naveden je ovdje da bi se istaklo da je Amir b. Fuhejre bio jedan od prvih muslimana. Tufejl je bio Aišin brat po majci s obzirom da je njegov otac umro, te mu se majka Ummi-Ruman udala za Ebu-Bekra i rodila Abdur-Rahmana i Aišu. Ebu-Bekr je otkupio Amira od Tufejla.

3 Alejhisselam je poslao Munzira b. Amra Sa'idija do Bunara Me'une i s njim poslao Mutalliba Sulemija da im pokazuje put, pa su ubijeni Munzir i njegovi drugovi, osim Amra b. Umejja kojeg su zarobili i ostavili u životu, pa ga je Amir b. Tufejl oslobodio na ime duga koji je imala njegova majka.

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je došla vijest o njima, te je on oglasio njihovu smrt, a potom rekao: "Vaši drugovi su stradali, ali su oni molili svoga Gospodara, govoreći: 'Naš Gospodaru, obavijesti našu braću o nama, da smo mi zadovoljni Tobom i da si Ti zadovoljan nama', i on ih je obavijestio o njima. Tada su poginuli Urve b. Esma b. Salt, pa je po njemu Urve (b. Zubejr) dobio ime i Munzir b. Amr, pa je po njemu Munzir (b. Zubejr) dobio ime."

4094. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu je saopćio Abdulah, a ovom Sulejman Tejmi prenoseći od Ebu-Midžleza da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana nakon ruku'a učio Kunut-dovu proklinjući Ri'l i Zekvan i govorio: "(Pleme) Usajja je iskazalo neposlušnost prema Allahu i Njegovom Poslaniku."

٤٠٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَنَتَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَيَقُولُ عُصَيَّةُ عَصَتِ اللهَ وَرَسُولَهُ .

4095. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi Talhe, a on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je trideset jutara proklinjao one koji su ubili, mišljaše na svoje ashabe kod Bunara Me'une, proklinjući Ri'l, Lahjan i Usajju, koji su iskazali neposlušnost prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Enes je izjavio: "Uzvišeni Allah je potom objavio Svom Vjerojvesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu onih ashaba koji su ubijeni kod Bunara Me'une kur'anski ajet koji smo učili, dok nije kasnije derogiran: 'Obavijestite naš narod da smo se mi već susreli s našim Gospodarom, on je zadovoljan s nama, a i mi smo zadovoljni s njim.'"

٤٠٩٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الَّذِينَ قَتَلُوا يَعْنِي أَصْحَابَهُ بِبِئْرِ مَعُونَةَ ثَلاثِينَ صَبَاحًا حِينَ يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ وَلَحْيَانَ وَعُصَيَّةَ عَصَتِ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ قَالَ أَنَسٌ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ فِي الَّذِينَ قُتِلُوا أَصْحَابِ بِئْرِ مَعُونَةَ قُرْآنًا قَرَأْنَاهُ حَتَّى نُسِخَ بَعْدُ بَلِّغُوا قَوْمَنَا فَقَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَرَضِينَا عَنْهُ .

4096. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu je kazivao Abdul-Vahid, a ovom Asim Ahvel, rekavši da je pitao Enesa b. Malika radijallahu anhu, o Kunutu u namazu, pa je on rekao:
“Da”, a ja sam upitao: “Da li je on bio prije ruku‘a ili poslije?”
“Prije ruku‘a”, rekao je on.
“Jedan čovjek me obavijestio da si ti rekao da je poslije ruku‘a”, rekoh ja.
“Nije istina”, reče on.
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio Kunut-dovu nakon ruku‘a mjesec dana. On je bio poslao ljude, zvane učači, nekim mušricima, a bilo ih je sedamdeset, a oni su imali ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ovi koji su imali ugovor s Poslanikom su nadvladali su (one koji nisu htjeli prekršiti ugovor i pobili učače). A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana nakon ruku‘a učio dovu protiv njih.[1]

٤٠٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ الْقُنُوتِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ كَانَ قَبْلَ الرُّكُوعِ أَوْ بَعْدَهُ قَالَ قَبْلَهُ قُلْتُ فَإِنَّ فُلَانًا أَخْبَرَنِي عَنْكَ أَنَّكَ قُلْتَ بَعْدَهُ قَالَ كَذَبَ إِنَّمَا قَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا أَنَّهُ كَانَ بَعَثَ نَاسًا يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ وَهُمْ سَبْعُونَ رَجُلاً إِلَى نَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَبَيْنَهُمْ وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَهْدٌ قِبَلَهُمْ فَظَهَرَ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَانَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَهْدٌ فَقَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا يَدْعُو عَلَيْهِمْ .

1 Ugovor s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, je imalo pleme Benu Amir i ono ga je održalo, a plemena Usajje i Zekvan, iz Beni Sulejma poslušali su Amira b. Tufejla i poubijali učače kod Bunara Me‘une.

BITKA NA HENDEKU ILI BITKA PROTIV SAVEZNIKA

بَاب غَزْوَةِ الْخَنْدَقِ وَهِيَ الأَحْزَابُ

Musa b. Ukbe kaže: "Ona se dogodila u ševalu 4. godine po Hidžri."[1]

قَالَ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ كَانَتْ فِي شَوَّالٍ سَنَةَ أَرْبَعٍ .

4097. PRIČAO NAM JE Ja'kub, b. Ibrahim, a njemu Jahja b. Seid prenoseći od Ubejdullaha koji je izjavio da mu je saopćio Nafi' prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom smotre na dan Uhuda, vratio, a imao je tada četrnaest godina. Na dan Hendeka ga je, prilikom smotre, prihvatio (da učestvuje u borbi), a imao je tada petnaest godina.

٤٠٩٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَرَضَهُ يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ سَنَةً فَلَمْ يُجِزْهُ وَعَرَضَهُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَهُوَ ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَجَازَهُ .

4098. PRIČAO MI JE Kutejbe, a njemu Abdul-Aziz prenoseći od Ebu-Hazima, a ovaj od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je rekao:
– Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hendeku i dok su oni kopali, mi smo prenosili zemlju na leđima, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj Gospodaru, nema života osim života na ahiretu, pa oprosti muhadžirima i ensarijama."

٤٠٩٨. حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْخَنْدَقِ وَهُمْ يَحْفِرُونَ وَنَحْنُ نَنْقُلُ التُّرَابَ عَلَى أَكْتَادِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ .

4099. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak prenoseći od Humejda koji je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je

٤٠٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْخَنْدَقِ فَإِذَا الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ

1 Ovo je stav još nekih historičara, ali je mišljenje većine uleme da je Bitka na Hendeku bila u ševalu, pete godine po Hidžri i oni kažu da je Ibn-Omer na dan Uhuda bio tek ušao u četrnaestu godinu, a na dan Hendeka imao punih petnaest godina, što znači da su između Uhuda i Hendeka prošle 2 godine. Musa b. Ukbe kaže: "Nakon ubistva Beni Nadira, Hajj b. Ahtab je otišao u Mekku da podstakne Kurejšije na novi napad na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; Kinane b. Rebi'a b. Ebi-Hakik je otišao do Beni Gatafana da ih pozove u borbu protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oni su se odazvali. U Merri Zahranu su se Kurejšije sastale sa svojim saveznicima i bilo ih je deset hiljada, a muslimana tri hiljade. Opsada i gađanja strijelama preko Hendeka trajalo je oko dvadeset dana, a onda je došlo do razdora među saveznicima i oni su se povukli.

يَحْفِرُونَ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ عَبِيدٌ يَعْمَلُونَ ذَلِكَ لَهُمْ فَلَمَّا رَأَى مَا بِهِمْ مِنَ النَّصَبِ وَالْجُوعِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْعَيْشَ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ فَقَالُوا مُجِيبِينَ لَهُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِينَا أَبَدَا .

izašao na Hendek i zatekao muhadžire i ensarije kako u toku hladnog jutra kopaju (Hendek). Oni nisu imali robova da to urade, pa kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio koliko su umorni i gladni rekao je:
"Moj Gospodaru, pravi život je život na ahiretu, pa oprosti ensarijama i muhadžirima".
A oni su mu odgovorili, rekavši:
"Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu na borbu, zauvijek, dok budemo u životu."

٤١٠٠ . حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَعَلَ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ الْخَنْدَقَ حَوْلَ الْمَدِينَةِ وَيَنْقُلُونَ التُّرَابَ عَلَى مُتُونِهِمْ وَهُمْ يَقُولُونَ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الإِسْلاَمِ مَا بَقِينَا أَبَدَا قَالَ يَقُولُ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يُجِيبُهُمْ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لاَ خَيْرَ إِلاَ خَيْرُ الآخِرَهْ فَبَارِكْ فِي الأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ قَالَ يُؤْتَوْنَ بِمِلْءِ كَفِّي مِنَ الشَّعِيرِ فَيُصْنَعُ لَهُمْ بِإِهَالَةٍ سَنِخَةٍ تُوضَعُ بَيْنَ يَدَيِ الْقَوْمِ وَالْقَوْمُ جِيَاعٌ وَهِيَ بَشِعَةٌ فِي الْحَلْقِ وَلَهَا رِيحٌ مُنْتِنٌ .

4100. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis prenoseći od Abdul-Aziza, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Muhadžiri i ensarije su počeli kopati Hendek oko Medine i dok su nosili zemlju na svojim leđima, govorili su: "Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu na islam, zauvijek, dok budemo u životu."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao, odgovarajući im:
"Moj Gospodaru, nema dobra osim dobra na ahiretu, pa blagoslovi ensarije i muhadžire."[2]
Kaže Enes: "Oni bi dobili dvije šake (pregršt) ječma i to bi se spremilo s pokvarenom masnoćom i stavilo pred ljude. Ljudi su bili izuzetno gladni, a ta hrana je bila odvratnog okusa i neprijatnog mirisa."

٤١٠١ . حَدَّثَنَا خَلاَدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ إِنَّا يَوْمَ الْخَنْدَقِ نَحْفِرُ فَعَرَضَتْ كُدْيَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَاءُوا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا هَذِهِ كُدْيَةٌ عَرَضَتْ فِي الْخَنْدَقِ فَقَالَ أَنَا نَازِلٌ

4101. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Abdul-Vahid b. Ejmen prenoseći od svoga oca da je rekao:
– Došao sam Džabiru, radijallahu anhu, pa je on rekao: "Na dan Hendeka, dok smo kopali, ispriječila se gromada,[3] te su oni došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Ovo je gromada koja se ispriječila u hendeku."

2 Iz predaja ovog hadisa može se zaključiti da su ovi stihovi ponavljani više puta, pa je nekad Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarao ashabima, a nekad su ashabi odgovarali njemu, jer citiranje stihova podstiče na još veću aktivnost, i bilo je uobičajeno za vrijeme ratovanja.

3 U drugim predanjima se spominje stijena (prim. rec.).

“Ja ću se spustiti”, reče on, a zatim ustade. Za stomak mu je bio privezan kamen jer tri dana nismo okusili ništa. Potom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uze kramp i udari (po litici) i ona se pretvori u osut pijesak (*ehjel* ili *ehjem)*. Tada sam ja rekao: “Allahov Poslaniče, dozvoli mi da odem kući”, a potom sam rekao svojoj ženi: “Vidio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nešto na šta se nije moglo strpiti. Imaš li ti išta od hrane?”
“Imam nešto ječma i jedno (žensko) jare”, reče ona, a potom je zaklala kozu i samljela ječam. Stavili smo meso u kameni ćup, a zatim sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tijesto je bilo već nadošlo i smekšalo, a kameni ćup na pladnju skoro gotov, pa sam rekao:
“Imam nešto malo hrane, pa pođi ti, Allahov Poslaniče, i još jedan ili dvojica ljudi.”
“Koliko je ima”, upita on, a ja mu spomenuh, ali on reče:
“Mnogo i dobro”, a zatim nastavi: “Reci joj neka ne skida kameni ćup, niti vadi kruh iz peći, dok ja ne dođem.”
“Krenite”, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom, pa muhadžiri i ensarije krenuše. Kad se vratio ženi (Džabir) reče: “Teško tebi! Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa muhadžirima i ensarijama i onima koji su bili s njima.”
“A da li te je pitao (o hrani)”, upita ona.
“Da”, rekoh.
“Uđite i nemojte se gurati”, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i poče lomiti kruh i na njega stavljati meso i donositi ashabima. Kad god bi uzeo iz ćupa, pokrio bi ga, a takođe i iz peći. Neprestano je lomio kruh i zahvatao (mesa) dok se nisu najeli, i još nešto ostalo, te je on rekao: “Jedi i ti od ovoga i podijeli drugima, jer je ljude zadesila velika glad.”

ثُمَّ قَامَ وَبَطْنُهُ مَعْصُوبٌ بِحَجَرٍ وَلَبِثْنَا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ لاَ نَذُوقُ ذَوَاقًا فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ الْمِعْوَلَ فَضَرَبَ فَعَادَ كَثِيبًا أَهْيَلَ أَوْ أَهْيَمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ائْذَنْ لِي إِلَى الْبَيْتِ فَقُلْتُ لاِمْرَأَتِي رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ ﷺ شَيْئًا مَا كَانَ فِي ذَلِكَ صَبْرٌ فَعِنْدَكِ شَيْءٌ قَالَتْ عِنْدِي شَعِيرٌ وَعَنَاقٌ فَذَبَحَتِ الْعَنَاقَ وَطَحَنَتِ الشَّعِيرَ حَتَّى جَعَلْنَا اللَّحْمَ فِي الْبُرْمَةِ ثُمَّ جِئْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَالْعَجِينُ قَدِ انْكَسَرَ وَالْبُرْمَةُ بَيْنَ الأَثَافِيِّ قَدْ كَادَتْ أَنْ تَنْضَجَ فَقُلْتُ طُعَيِّمٌ لِي فَقُمْ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ وَرَجُلٌ أَوْ رَجُلاَنِ قَالَ كَمْ هُوَ فَذَكَرْتُ لَهُ قَالَ كَثِيرٌ طَيِّبٌ قَالَ قُلْ لَهَا لاَ تَنْزِعِ الْبُرْمَةَ وَلاَ الْخُبْزَ مِنَ التَّنُّورِ حَتَّى آتِيَ فَقَالَ قُومُوا فَقَامَ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى امْرَأَتِهِ قَالَ وَيْحَكِ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَمَنْ مَعَهُمْ قَالَتْ هَلْ سَأَلَكَ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ ادْخُلُوا وَلاَ تَضَاغَطُوا فَجَعَلَ يَكْسِرُ الْخُبْزَ وَيَجْعَلُ عَلَيْهِ اللَّحْمَ وَيُخَمِّرُ الْبُرْمَةَ وَالتَّنُّورَ إِذَا أَخَذَ مِنْهُ وَيُقَرِّبُ إِلَى أَصْحَابِهِ ثُمَّ يَنْزِعُ فَلَمْ يَزَلْ يَكْسِرُ الْخُبْزَ وَيَغْرِفُ حَتَّى شَبِعُوا وَبَقِيَ بَقِيَّةٌ قَالَ كُلِي هَذَا وَأَهْدِي فَإِنَّ النَّاسَ أَصَابَتْهُمْ مَجَاعَةٌ .

4102. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu je kazivao Ebu-Asim, ovom je saopćio Hanzale b. Ebi Sufjan, a njemu Seid b. Mina, rekavši da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Kada je kopan Hendek vidio sam na Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, žestoku glad, pa sam se vratio svojoj ženi i rekao: "Imaš li išta od hrane, jer ja sam primijetio na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žestoku glad." Ona je izvadila ranac u kom je bio jedan sa' ječma, i imali smo jednu domaću životinjicu, pa sam je zaklao, a ona je samljela ječam i završila kad sam i ja završio. Potom sam meso iskomadao u kameni ćup i vratio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je ona rekla: "Nemoj me osramotiti pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i onima što su s njim."
Došao sam mu i tiho rekao: "Allahov Poslaniče, zaklali smo jednu našu životinjicu i samljeli sa' ječma koji smo imali, pa dođi s nekolicinom", Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povika: "O ljudi s Hendeka! Džabir je nešto napravio, pa požurite da idemo (kod njega)."
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nipošto ne skidajte ćup (s pladnja) i ne mijesite tijesto dok ja ne dođem." Došao sam i došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, idući ispred ostalih ljudi. Kad sam došao kod svoje žene, rekla je: "Da Bog da ti bilo (to i to)!"
"Uradio sam ono što si rekla", rekoh ja, a ona potom izvadi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tijesto te on stavi svoje pljuvačke u njega i blagoslovi ga, a zatim se uputi prema našem ćupu i stavi i tamo pljuvačke i zamoli za berićet, a onda reče: "Pozovi kuharicu da peče kruh sa mnom, a ti vadi sa mnom iz ćupa, ali ga nemojte skidati (s pladnja)."
Bilo ih je hiljada, i kunem se Allahom da su svi jeli dok ga nisu ostavili i odmakli se, a naš ćup klokoće kao i prije, i naše tijesto se peče kao što jest.[1]

٤١٠٢. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُفِرَ الْخَنْدَقُ رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ ﷺ خَمَصًا شَدِيدًا فَانْكَفَأْتُ إِلَى امْرَأَتِي فَقُلْتُ هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ فَإِنِّي رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ خَمَصًا شَدِيدًا فَأَخْرَجَتْ إِلَيَّ جِرَابًا فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاجِنٌ فَذَبَحْتُهَا وَطَحَنَتِ الشَّعِيرَ فَفَرَغَتْ إِلَى فَرَاغِي وَقَطَّعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا ثُمَّ وَلَّيْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ لاَ تَفْضَحْنِي بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِمَنْ مَعَهُ فَجِئْتُهُ فَسَارَرْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا وَطَحَنَّا صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ كَانَ عِنْدَنَا فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ مَعَكَ فَصَاحَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُورًا فَحَيَّ هَلاً بِكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُنْزِلُنَّ بُرْمَتَكُمْ وَلاَ تَخْبِزُنَّ عَجِينَكُمْ حَتَّى أَجِيءَ فَجِئْتُ وَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْدُمُ النَّاسَ حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي فَقَالَتْ بِكَ وَبِكَ فَقُلْتُ قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتِ فَأَخْرَجَتْ لَهُ عَجِينًا فَبَصَقَ فِيهِ وَبَارَكَ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرْمَتِنَا فَبَصَقَ وَبَارَكَ ثُمَّ قَالَ ادْعُ خَابِزَةً فَلْتَخْبِزْ مَعِي وَاقْدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلاَ تُنْزِلُوهَا وَهُمْ أَلْفٌ فَأُقْسِمُ بِاللهِ لَقَدْ أَكَلُوا حَتَّى تَرَكُوهُ وَانْحَرَفُوا وَإِنَّ بُرْمَتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ وَإِنَّ عَجِينَنَا لَيُخْبَزُ كَمَا هُوَ.

1 Džabirova supruga Suhejla, kćerka Mes'udova, u početku se prepirala s mužem, misleći da nije obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o količini hrane, a kad je saznala da je on to učinio, a vidjela da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodi sve ljude, shvatila je da se radi o mudžizi u pogledu hrane. Njene riječi:

4103. PRIČAO MI JE Usman b. Ebi-Šejbe, a njemu Abde prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je, u pogledu ajeta: "Kad su vam došli i odozgo i odozdo i kad su oči vaše bile razrogačene, a duša došla do grkljana..."[1] rekla: "To je bilo na dan Hendeka."

٤١٠٣. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ) قَالَتْ كَانَ ذَاكَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ .

4104. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prenosio zemlju na dan Hendeka tako da mu je stomak bio prašinom prekriven, ili zaprašen, govoreći: "Tako mi Allaha, da Allaha nije, mi ne bismo bili upućeni, ne bismo sadaku dijelili, niti bismo klanjali. Pa smirenost na nas spusti i, ako sretnemo neprijatelja, noge nam učvrsti. Zaista, oni koji su nas napali, ako nered budu htjeli mi ćemo odbiti." A podigao bi glas govoreći: "Mi ćemo odbiti, mi ćemo odbiti."

٤١٠٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْقُلُ التُّرَابَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ حَتَّى أَغْمَرَ بَطْنَهُ أَوِ اغْبَرَّ بَطْنُهُ يَقُولُ وَاللهِ لَوْلاَ اللهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا إِنَّ الأُولَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا وَرَفَعَ بِهَا صَوْتَهُ أَبَيْنَا أَبَيْنَا .

4105. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid prenoseći od Šu'bea koji je izjavio da mu je prenio Hakem prenoseći od Mudžahida, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Potpomognut sam istočnim vjetrom, a Ad je uništen zapadnim vjetrom."[2]

٤١٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نُصِرْتُ بِالصَّبَا وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ .

Bike ve bike prevedene su u smislu značenja koje preferira Kastalani i Nevevi. Nevevi u svom komentaru Muslimovog *Sahiha*, hadis br. 2039) kaže: "Ona ga je prekorila i izrekla neke kletve na njegov (Džabirov) račun. Neki kažu da ovo znači: *Sustići ćete sramota i prijekor*, a drugi: *Ovo se desilo po tvome nahođenju i lošem prosuđivanju i desilo se zbog tebe*." (prim. rec.)

1 El-Ahzab, 10; *odozgo* znači sa istoka tj. Benu Gatafan, a *odozdo* znači sa zapada, a to su bile Kurejšije iz Mekke. Ibn-Ishak kaže: "Kurejšije su se utaborili tamo gdje se sastaju kišne rijeke, sa 10.000 svojih sljedbenika, a Ujejne b. Husn sa Beni Gatafanom i drugim plemenima iz Nedžda, utaborio se pored Uhuda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao sa tri hiljade muslimana i utaborili su se pored Hendeka. Žene i djeca su bili u utvrdama. Hajj b. Ahtab je otišao do Beni Kurejze i podgovorio ih da izdaju muslimane i pridruže se mušricima, što je dodatno otežalo stanje u kom su bili muslimani. Međutim, do borbe nije došlo, izuzev pojedinačnih razmjena strijela i dvoboja sa onima koji su preskočili Hendek, a potom bili ubijeni ili vraćeni. U toku jedne hladne kišne noći Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Huzejfu da ispita stanje u mušričkom taboru i on je primijetio kako se međusobno žestoko prepiru, a potom je Allah poslao vjetar koji je porušio njihove šatore i isprevrtao sve njihovo posuđe. Došlo je do općeg haosa i panike među njima, usljed čega su oni odustali od opsade i razišli se."

2 Ahmed prenosi od Ebu-Seida da je rekao: "Na dan Hendeka rekli smo: "Allahov Poslaniče ima li šta da proučiš?

4106. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, a njemu Šurejh b. Mesleme, rekavši da mu je pričao Ibrahim b. Jusuf, a njemu njegov otac prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je izjavio da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže:
– Kad je bio dan Bitke protiv saveznika, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učestvovao u kopanju Hendeka i vidio sam ga kako nosi zemlju, tako da od prašine nisam mogao vidjeti njegov stomak, a on je (inače) na prsima imao puno dlaka.[3] Recitirao je stihove Ibn-Revvahe dok je prenosio zemlju, govoreći:
"Allaha mi, da Tebe nije, mi ne bi na Pravom putu bili, ne bismo sadaku dijelili, niti bi klanjali.
Pa smirenost spusti na nas i, ako sretnemo neprijatelja, noge nam učvrsti.
Ako oni koji su nas napali nered budu htjeli, mi ćemo to odbiti."
Kaže (Bera'): "Izgovarajući zadnju riječ produžio bi glas."

٤١٠٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يُحَدِّثُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الأَحْزَابِ وَخَنْدَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُهُ يَنْقُلُ مِنْ تُرَابِ الْخَنْدَقِ حَتَّى وَارَى عَنِّي الْغُبَارُ جِلْدَةَ بَطْنِهِ وَكَانَ كَثِيرَ الشَّعْرِ فَسَمِعْتُهُ يَرْتَجِزُ بِكَلِمَاتِ ابْنِ رَوَاحَةَ وَهُوَ يَنْقُلُ مِنَ التُّرَابِ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا إِنَّ الأُلَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا وَإِنْ أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا قَالَ ثُمَّ يَمُدُّ صَوْتَهُ بِآخِرِهَا .

4107. PRIČAO MI JE Abde b. Abdullah, a njemu Abdus-Samed prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, a on od svoga oca, da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Prva bitka u kojoj sam učestvovao je bitka na Hendeku."

٤١٠٧. حَدَّثَنِي عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَوَّلُ يَوْمٍ شَهِدْتُهُ يَوْمُ الْخَنْدَقِ .

Duše su došle do grkljana.' 'Da!', rekao je on, a potom proučio: 'Allahummestur avratina ve amin rev'atina' (Gospodaru, zaštiti nas i osiguraj nas). Potom je Allah poslao na naše neprijatelje vjetar i porazio ih vjetrom."
Ibn-Ishak kaže da je Nu'ajm b. Mesud Ešdže'i primio islam i krijući to od svog naroda, prišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu je preporučio da pokuša nagovoriti saveznike da se vrate. Nu'ajm je prvo otišao do plemena Benu Kurejza i upozorio ih da su Kurejš i Gatafan daleko od Medine i bude li potrebno, povući će se i ostaviti ih na cjedilu, na sličan način je upozorio Kurejšije, a potom Gatafan. Došlo je do nepovjerenja među njima, a uz to je puhnuo žestok vjetar i saveznici su se razišli.

3 Dlake Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bile su složene u gustu i tanku liniju od prsa do stomaka. Inače, on nije bio maljav. (prim. rec.)

4108. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera (Ma‘mer kaže da mu je također saopćio Ibn-Tavus prenoseći od Ikrime b. Halida, a on od Ibn-Omera) da je rekao:
– Ušao sam kod Hafse (sestre), a iz njenih pletenica kapa voda, i rekao: “Desilo se ono što znaš (Bitka na Siffinu i pokušaj izmirenja), a meni od vlasti nije ništa dato.”
“Pridruži im se, reče ona, jer oni te očekuju i bojim se da bi zbog tvog odsustva došlo do razdora.” Nije ga prestala nagovarati dok nije otišao.
I nakon što su se ljudi razišli (nakon neslaganja Ebu-Musa’a Eš‘arije i Amra b. Asa), Mu‘avija je održao govor, rekavši: “Ko želi da govori o ovome, neka nam se javi. Mi smo sigurno preči za to (*hilafet*) od njega i od njegova oca!”
Habib b. Mesleme ga je upitao: “Pa što mu nisi odgovorio?” Tada je Abdullah rekao: “Ja sam odgrnuo svoj ogrtač i htio reći: ‘Za ovo od tebe je preči onaj ko se za islam borio protiv tebe i tvoga oca.’ Međutim, pobojao sam se da ću reći nešto što će dovesti do razdora u skupini i prolijevanja krvi, te da će se to moje drugačije protumačiti, a i sjetio sam se onoga što je Allah pripremio u svojim dženetima.”
“Ispravno si postupio i sačuvan si”, reče Habib.
Mahmud je, prenoseći ovo od Abdur-Rezaka, rekao: “*Nevsatuha*” (njene pletenice)[1]

٤١٠٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ وَنَسْوَاتُهَا تَنْطُفُ قُلْتُ قَدْ كَانَ مِنْ أَمْرِ النَّاسِ مَا تَرَيْنَ فَلَمْ يُجْعَلْ لِي مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ فَقَالَتِ الْحَقْ فَإِنَّهُمْ يَنْتَظِرُونَكَ وَأَخْشَى أَنْ يَكُونَ فِي احْتِبَاسِكَ عَنْهُمْ فُرْقَةٌ فَلَمْ تَدَعْهُ حَتَّى ذَهَبَ فَلَمَّا تَفَرَّقَ النَّاسُ خَطَبَ مُعَاوِيَةُ قَالَ مَنْ كَانَ يُرِيدُ أَنْ يَتَكَلَّمَ فِي هَذَا الأَمْرِ فَلْيُطْلِعْ لَنَا قَرْنَهُ فَلَنَحْنُ أَحَقُّ بِهِ مِنْهُ وَمِنْ أَبِيهِ قَالَ حَبِيبُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَهَلاَّ أَجَبْتَهُ قَالَ عَبْدُاللهِ فَحَلَلْتُ حُبْوَتِي وَهَمَمْتُ أَنْ أَقُولَ أَحَقُّ بِهَذَا الأَمْرِ مِنْكَ مَنْ قَاتَلَكَ وَأَبَاكَ عَلَى الإِسْلاَمِ فَخَشِيتُ أَنْ أَقُولَ كَلِمَةً تُفَرِّقُ بَيْنَ الْجَمْعِ وَتَسْفِكُ الدَّمَ وَيُحْمَلُ عَنِّي غَيْرُ ذَلِكَ فَذَكَرْتُ مَا أَعَدَّ اللهُ فِي الْجِنَانِ قَالَ حَبِيبٌ حُفِظْتَ وَعُصِمْتَ قَالَ مَحْمُودٌ عَنْ عَبْدِالرَّزَّاقِ وَنَوْسَاتُهَا .

4109. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Sulejmana b. Sureda da je izjavio kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke protiv saveznika (ahzab) rekao:
“Mi ćemo njih napadati, a oni nas više neće.”

٤١٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ نَغْزُوهُمْ وَلاَ يَغْزُونَنَا .

1 Ovu verziju hadisa sa potpunim senedom zabilježio je Dževheri u djelu *Ahbarul-Havaridž*. Ovaj hadis je naveden u ovom poglavlju jer je Ebu-Sufjan bio vođa saveznika na Hendeku. Inače, Mu‘avija je smatrao da u hilafetu treba dati prednost prvom u snazi, mišljenju i spretnosti, a Ibn-Omer je smatrao da je prvenstvo u islamu osnovni kriterij.

4110. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Jahja b. Adem, a ovom Israil, rekavši da je čuo Ebu-Ishaka, a on Sulejmana b. Sureda koji kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je saveznike otjerao od sebe, da kaže:
"Sada ćemo mi njih napadati, a neće oni nas. Mi ćemo ići njima."[2]

٤١١٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ يَقُولُ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ صُرَدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ حِينَ أَجْلَى الأَحْزَابَ عَنْهُ الآنَ نَغْزُوهُمْ وَلاَ يَغْزُونَنَا نَحْنُ نَسِيرُ إِلَيْهِمْ .

4111. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu je kazivao Revh, a ovom Hišam prenoseći od Muhammeda (b. Sirina), on od Abideta (b. Amra), ovaj od Alije, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je na dan Bitke na Hendeku rekao:
"Neka Allah napuni vatrom njihove kuće i njihove kabure kao što su oni nas spriječili od srednjeg namaza (ikindije) sve dok nije zašlo sunce."[3]

٤١١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ مَلأَ اللهُ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا كَمَا شَغَلُونَا عَنْ صَلاَةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ .

4112. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Hišam prenoseći od Jahja'a, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, na dan Hendeka došao, nakon zalaska sunca, i počeo grditi kurejševićke nevjernike, te rekao:
"Allahov Poslaniče, nisam stigao klanjati sve dok sunce nije gotovo zašlo."
"Tako mi Allaha, ni ja ga (namaz) nisam klanjao", rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom smo se s Poslanikom spustili u Buthan, zatim je on uzeo abdest za namaz, pa smo i mi uzeli abdest, i klanjao je ikindiju nakon zalaska sunca, a zatim je klanjao akšam.

٤١١٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه جَاءَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ جَعَلَ يَسُبُّ كُفَّارَ قُرَيْشٍ وَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا كِدْتُ أَنْ أُصَلِّيَ حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ أَنْ تَغْرُبَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَاللهِ مَا صَلَّيْتُهَا فَنَزَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بُطْحَانَ فَتَوَضَّأَ لِلصَّلاَةِ وَتَوَضَّأْنَا لَهَا فَصَلَّى الْعَصْرَ بَعْدَمَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا الْمَغْرِبَ .

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ovo izrekao nakon što su se razišli saveznici, a bilo je to 23. zul-ka'deta pete godine po Hidžri. Ovo je ustvari jedna od njegovih mudžiza, jer se ono što je najavio i ostvarilo. Slijedeće godine je došlo do Ugovora na Hudejbiji, koji su oni kasnije prekršili, što je bilo uzrok i povod oslobođenja Mekke.

3 U toku Bitke na Hendeku muslimani su jedan dan toliko bili zauzeti borbom da uopće nisu bili svjesni da je vrijeme ikindija-namaza, pa su ikindiju klanjali tek nakon zalaska sunca. U ovakvom slučaju namaz se ne smatra propuštenim, jer je Alejhisselam u jednom hadisu rekao: "Ko prespava namaz ili ga zaboravi, neka ga klanja kad se sjeti."

4113. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu je saopćio Sufjan prenoseći od Ibnul-Munkedira koji je izjavio da je čuo Džabira kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke protiv saveznika (*Jevmul-ahzab*), rekao:"Ko će nam donijeti vijest o narodu (Beni Kurejza)?"
"Ja", reče Zubejr, a on ponovo upita:
"Ko će nam donijeti vijest o (tom) narodu?"
"Ja", reče Zubejr, a on opet upita:
"Ko će nam donijeti vijest o (tom) narodu?"
"Ja", reče Zubejr, a on tada reče: "Svaki vjerovjesnik je imao svoga najodanijeg pomagača (havarijuna), a moj pomagač je Zubejr."[1]

٤١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيَّ وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ .

4114. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, običavao reći:
"Nema (istinskog) Boga osim jedinog Allaha. On je osnažio svoju vojsku i potpomogao Svoga roba i sam porazio saveznike (na Hendeku). On ostaje i poslije nestanka svega."

٤١١٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ أَعَزَّ جُنْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَغَلَبَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ فَلاَ شَيْءَ بَعْدَهُ .

4115. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu su saopćili Fezari i Abde prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida koji je izjavio da je čuo Abdullaha b. Ebu-Evfa'a, radijallahu anhu, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio dovu protiv saveznika (na Hendeku), govoreći: "Moj Gospodaru, Koji si objavio Knjigu, Koji brzo vršiš obračun, porazi saveznike! Moj Gospodaru, porazi ih i potresi ih!"

٤١١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ وَعَبْدَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الأَحْزَابِ فَقَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الأَحْزَابَ اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ .

1 Ibn-Ebi-Šejbe prenosi od Ikrime da je rekao da je jedan od mušrika na dan Hendeka rekao: "Ko će izaći na dvoboj?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: "Ustani Zubejre!" Njegova majka Safija kćerka Abdul-Muttaliba je povikala: "Moj jedinac, Allahov Poslaniče!" Ali je on ponovo rekao: "Ustani Zubejre!" Zubejr je otišao, ubio ga i donio poslaniku njegovu ratnu opremu, pa mu ju je on poklonio.

4116. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Musa b. Ukbe prenoseći od Salima i Nafi'a, a njih dvojica od Abdullaha (b. Omera), radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, običavao, kada bi se vraćao iz borbe, hadždža ili s umre: tri puta donijeti tekbir, a zatim reći: "Nema (istinskog) Boga osim jedinog Allaha koji nema sudruga. Njemu pripada vlast i njemu pripada zahvala i On je Svemogući. Vraćamo se čineći tevbu, obožavajući našeg Gospodara, sedždu Mu čineći i zahvaljujući Mu. Allah je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i sam porazio saveznike (na Hendeku)."

٤١١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ وَنَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنَ الْغَزْوِ أَوِ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ يَبْدَأُ فَيُكَبِّرُ ثَلاَثَ مِرَارٍ ثُمَّ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ .

POVRATAK VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZ BITKE PROTIV SAVEZNIKA; POHOD I OPKOLJAVANJE PLEMENA BENU KUREJZE

بَاب مَرْجِعِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الأَحْزَابِ وَمَخْرَجِهِ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ وَمُحَاصَرَتِهِ إِيَّاهُمْ

4117. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejbe, a njemu Ibn-Numejr prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Pošto se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Hendeka, odložio oružje i okupao se, došao mu je Džibril, alejhis-selam, i rekao: "Ti si odložio oružje, a mi ga, tako mi Allaha, nismo odložili. Dakle, kreni prema njima!"

"Gdje", upitao je on.

"Ovamo", odgovorio je on i pokazao u pravcu Beni Kurejza. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo prema njima.[2]

٤١١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْخَنْدَقِ وَوَضَعَ السِّلاَحَ وَاغْتَسَلَ أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَقَالَ قَدْ وَضَعْتَ السِّلاَحَ وَاللهِ مَا وَضَعْنَاهُ فَاخْرُجْ إِلَيْهِمْ قَالَ فَإِلَى أَيْنَ قَالَ هَا هُنَا وَأَشَارَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِمْ .

2 Uzrok pohoda na pleme Benu Kurejza je njihovo kršenje ugovora i stupanje u savezništvo sa Kurejšijama i Gatafanom u Bici na Hendeku. Dvadeset i trećeg zul-kadeta, pete godine po hidžri, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se zaputio prema njima sa tri hiljade muslimana, među kojima je bilo trideset i šest konjanika.

4118. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kao da gledam prašinu uzdignutu u sokaku Beni Ganma od Džibrilove povorke kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo prema Beni Kurejzi.

٤١١٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْغُبَارِ سَاطِعًا فِي زُقَاقِ بَنِي غَنْمٍ مَوْكِبَ جِبْرِيلَ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِ حِينَ سَارَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ .

4119. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrije b. Esma' prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Na dan Bitke protiv saveznika Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Neka niko od vas ne klanja ikindiju osim kod (plemena) Benu Kurejza!" Neke od njih je vrijeme ikindije zateklo na putu, pa su neki rekli: "Nećemo klanjati dok ne dođemo tamo", a drugi su rekli: "Naprotiv, klanjaćemo jer se od nas nije to tražilo." To je kasnije spomenuto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on nikog od njih nije prekorio.

٤١١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ لاَ يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلاَّ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ فَأَدْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ نُصَلِّي لَمْ يُرِدْ مِنَّا ذَلِكَ فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُعَنِّفْ وَاحِدًا مِنْهُمْ .

4120. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebul-Esved, a njemu Mu'temir… I PRIČAO MI JE Halifa, a njemu je kazivao Mu'temir, rekavši da je čuo svoga oca kako prenosi od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Ljudi su ustupali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, palmovike dok nisu pokorena plemena Kurejza i Nadir (nakon čega su im vraćena njihova imanja). Moji ukućani su meni naredili da odem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražim ono što su mu oni bili ustupili, (ili bar dio toga). Međutim, to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ustupio Ummi-Ejmen, i ona je došla i ogrtač mi stavila na vrat, govoreći: "Ne, nikako! Tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, neće vam on to dati, kad ga je već dao meni", ili je otprilike tako rekla. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je govorio: "Dobit ćeš to i to", a ona je odgovarala:

٤١٢٠. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ ح و حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَجْعَلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ النَّخَلاَتِ حَتَّى افْتَتَحَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرَ وَإِنَّ أَهْلِي أَمَرُونِي أَنْ آتِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَسْأَلَهُ الَّذِي كَانُوا أَعْطَوْهُ أَوْ بَعْضَهُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ أَعْطَاهُ أُمَّ أَيْمَنَ فَجَاءَتْ أُمُّ أَيْمَنَ فَجَعَلَتِ الثَّوْبَ فِي عُنُقِي تَقُولُ كَلاَّ وَالَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لاَ يُعْطِيكَهُمْ وَقَدْ أَعْطَانِيهَا أَوْ كَمَا قَالَتْ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ لَكِ كَذَا وَتَقُولُ كَلاَّ وَاللهِ حَتَّى أَعْطَاهَا حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ عَشَرَةَ أَمْثَالِهِ أَوْ كَمَا قَالَ .

"Ne, nikako, tako mi Allaha", dok joj nije dao – mislim da je (Enes) rekao – deseterostruko više, ili kao što je rekao.[1]

٤١٢١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ نَزَلَ أَهْلُ قُرَيْظَةَ عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى سَعْدٍ فَأَتَى عَلَى حِمَارٍ فَلَمَّا دَنَا مِنَ الْمَسْجِدِ قَالَ لِلأَنْصَارِ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ أَوْ خَيْرِكُمْ فَقَالَ هَؤُلاَءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ فَقَالَ تَقْتُلُ مُقَاتِلَتَهُمْ وَتَسْبِي ذَرَارِيَّهُمْ قَالَ قَضَيْتَ بِحُكْمِ اللهِ وَرُبَّمَا قَالَ بِحُكْمِ الْمَلِكِ .

4121. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu je kazivao Gunder, a ovom Šu'be prenoseći od Sa'da koji je izjavio da je čuo Ebu-Umamu kako kaže da je čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu kad je rekao:

– Članovi plemena Kurejza su pristali da im presudi Sa'd b. Mu'az, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po Sa'da i on je došao na magarcu. Kada se približio mesdžidu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ensarijama: "Ustanite vašem prvaku, (ili najboljem od vas)", a potom je njemu rekao: "Ovi su pristali da im ti sudiš." Tada je Sa'd rekao: "Njihovi borci će biti ubijeni, a potomstvo učinjeno robljem."

"Presudio si Allahovom presudom", rekao je on, a moguće je da je rekao: "Presudom Vladara".

٤١٢٢. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أُصِيبَ سَعْدٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ رَمَاهُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُقَالُ لَهُ حِبَّانُ بْنُ الْعَرِقَةِ وَهُوَ حِبَّانُ ابْنُ قَيْسٍ مِنْ بَنِي مَعِيصِ بْنِ عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ رَمَاهُ فِي الأَكْحَلِ فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ لِيَعُودَهُ مِنْ قَرِيبٍ فَلَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْخَنْدَقِ وَضَعَ السِّلاَحَ وَاغْتَسَلَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمِ وَهُوَ يَنْفُضُ رَأْسَهُ مِنَ الْغُبَارِ

4122. PRIČAO NAM JE Zekerija b. Jahja, njemu je kazivao Abdullah b. Numejr, a ovom Hišam prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Sa'd je ranjen na dan Hendeka, pogodio ga jedan Kurejšija koji se zvao Hibban b. Arika, odnosno Hibban b. Kajs, vodeći porijeklo od Beni Me'isa b. Amira b. Lu'ejja. Pogodio ga je baš u središnju venu na ruci, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio šator u džamiji kako bi mu bio što bliže radi posjete. I kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Hendeka, odložio oružje i okupao se, došao mu je Džibril, alejhis-selam, otresajući prašinu sa glave, i rekao:

1 Nakon hidžre ensarije su ustupili nešto svojih palmovika muhadžirima, kako bi se oni imali odakle izdržavati, a nakon onog što se desilo sa plemenima Nadir i Kurejza, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je muhadžirima podijelio ratni plijen i naredio im da vrate ensarijama palmovike koje su im bili ustupili. Međutim, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, dadilja Ummi-Ejmen je mislila da je to bilo trajno vlasništvo, pa joj je on darovao mnogo više kako bi je udobrovoljio da vrati ensarijama njihov hak.

“Ti si već odložio oružje. Tako mi Allaha, ja ga nisam odložio. Kreni na njih!”
“Gdje”, upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on pokaza na Beni Kurejza. Tada se prema njima zaputio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni su pristali da im on presudi, ali je on prepustio tu presudu Sa‘du.
“Ja u pogledu njih presuđujem, reče on, da njihovi borci budu poubijani, žene i djecu da budu porobljeni, a da se njihov imetak razdijeli.”[1]
Hišam je izjavio da ga je izvijestio njegov otac prenoseći od Aiše da je Sa‘d rekao: “Moj Gospodaru, ti znaš da mi je najdraže da se, u ime Tebe, borim protiv naroda koji je u laž utjerivao Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i koji ga je protjerao. Moj Gospodaru, ja smatram da si dokinuo rat između nas i njih. Ako je ostao još kakav rat protiv Kurejšija, poživi me, kako bih se protiv njih borio, u ime Tebe, a ako si dokinuo rat, pojačaj moju ranu i daj mi smrt od nje.”[2]
I rana se raspršila u gornjem dijelu prsa. U džamiji je bio šator plemena Beni Gifar i odjednom je ljude uplašila krv koja je tekla prema njima, pa su povikali:
“Hej vi u šatoru! Šta je ovo što nam dolazi iz vašeg pravca?” Bila je to Sa‘dova rana iz koje je tekla krv i od koje je on umro, radijallahu anhu.

فَقَالَ قَدْ وَضَعْتَ السِّلَاحَ وَاللهِ مَا وَضَعْتُهُ اخْرُجْ إِلَيْهِمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَيْنَ فَأَشَارَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَنَزَلُوا عَلَى حُكْمِهِ فَرَدَّ الْحُكْمَ إِلَى سَعْدٍ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ الْمُقَاتِلَةُ وَأَنْ تُسْبَى النِّسَاءُ وَالذُّرِّيَّةُ وَأَنْ تُقْسَمَ أَمْوَالُهُمْ قَالَ هِشَامٌ فَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَعْدًا قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رَسُولَكَ ﷺ وَأَخْرَجُوهُ اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَظُنُّ أَنَّكَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ فَإِنْ كَانَ بَقِيَ مِنْ حَرْبِ قُرَيْشٍ شَيْءٌ فَأَبْقِنِي لَهُ حَتَّى أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ وَإِنْ كُنْتَ وَضَعْتَ الْحَرْبَ فَافْجُرْهَا وَاجْعَلْ مَوْتَتِي فِيهَا فَانْفَجَرَتْ مِنْ لَبَّتِهِ فَلَمْ يَرُعْهُمْ وَفِي الْمَسْجِدِ خَيْمَةٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ إِلَّا الدَّمُ يَسِيلُ إِلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا أَهْلَ الْخَيْمَةِ مَا هَذَا الَّذِي يَأْتِينَا مِنْ قِبَلِكُمْ فَإِذَا سَعْدٌ يَغْذُو جُرْحُهُ دَمًا فَمَاتَ مِنْهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1 Ibn-Ishak kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opsjedao pleme Beni Kurejza dvadeset i pet noći, sve dok ih opsada nije iscrpila i ulila strah u njihova srca, pa su oni pristali da im Sa‘d presudi. Oni su ustvari bili pristali na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, presudu, ali su ljudi iz plemena Evs tražili od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da njihov predstavnik bude taj koji će izreći presudu, obzirom na ranije savezništvo plemena Evs sa plemenom Beni Kurejza. On je udovoljio njihovoj želji i odredio Sa‘da b. Mu‘aza da im presudi.
Tirmizi i Nesai prenose od Džabira, radijallahu anhu, da je pleme Kurejza tada imalo oko četri stotine boraca, dok neki kažu da ih je bilo više.

2 Time bi to bila šehidska smrt. (prim. rec.)

4123. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu je saopćio Šu'be, rekavši da je njemu saopćio Adijj da je čuo Berra'a, radijallahu anhu, kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Hassanu:
"Ismij ih, ili narugaj im se u pjesmi, a Džibril je s tobom."

٤١٢٣. حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ أَنَّهُ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِحَسَّانَ اهْجُهُمْ أَوْ هَاجِهِمْ وَجِبْرِيلُ مَعَكَ .

4124. Opširnije je prenio Ibrahim b. Tahman prenoseći od Šejbanija, ovaj od Adijja b. Sabita, a on od El-Bera'a b. Aziba da je rekao:
– Na dan plemena Kurejza Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Hassanu b. Sabitu: "Ismij mušrike (u pjesmi), a Džibril je s tobom."[3]

٤١٢٤. وَزَادَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ قُرَيْظَةَ لِحَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ اهْجُ الْمُشْرِكِينَ فَإِنَّ جِبْرِيلَ مَعَكَ .

POHOD ZATUR-RIKA'I (BORBA U KRPAMA)

بَاب غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ

To je pohod protiv plemena Muhariba b. Hasefea i plemena Beni Sa'lebea iz Gatafana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tom prilikom odsjeo u mjestu Nahl. Bilo je to poslije Hajbera, jer je Ebu-Musa došao poslije Hajbera.[4]

وَهِيَ غَزْوَةُ مُحَارِبِ خَصَفَةَ مِنْ بَنِي ثَعْلَبَةَ مِنْ غَطَفَانَ فَنَزَلَ نَخْلاً وَهِيَ بَعْدَ خَيْبَرَ لأَنَّ أَبَا مُوسَى جَاءَ بَعْدَ خَيْبَرَ .

3 Ovaj hadis sa potpunim senedom zabilježio je Nesaija u *Sunenu*, a ovdje je naveden s ciljem pojašnjenja da je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba Hassanu b. Sabitu o napadu na mušrike kroz poeziju izdana na dan Beni Kurejze.

4 Ova bitka je poznata pod imenom Zatur-rika'i, jer su ashabi, zbog velike hladnoće, zamotavali svoje noge krpama (*rika'un* su krpe). Povjesničari se razilaze u pogledu datuma ove bitke. Buhari naginje mišljenju da je ona bila nakon Hajbera, uzimajući kao dokaz za to činjenicu da se Ebu-Musa povratio iz Abisinije tek nakon Hajbera, a u jednom od narednih hadisa kaže se da je Ebu-Musa učestvovao u ovoj bitki. Međutim, Buhari je ovo poglavlje ipak uvrstio prije poglavlja o Hajberu, želeći vjerovatno ukazati na mišljenje većine historičara da je bitka Zatur-Rika' bila prije Hajbera. U svakom slučaju jasno je da je ona bila poslije pohoda na Beni Kurejza jer Salatul-Havf (namaz u stanju bojazni) nije bio propisan u doba bitke na Hendeku, a u toku bitke Zatur-Rika'i klanjanje salatul-havf.

4125. KAZAO MI JE Abdullah b. Redža' da mu je saopćio Imran Kattan prenoseći od Jahja'a b. Ebi-Kesira, on od Ebu Seleme, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim ashabima klanjao namaz u strahu (salatul-havf) u toku sedme bitke, bitke Zatur-rika'i.[1]
Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao salatul-havf u Zi Karedu."[2]

٤١٢٥. و قَالَ لِي عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ أَخْبَرَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِأَصْحَابِهِ فِي الْخَوْفِ فِي غَزْوَةِ السَّابِعَةِ غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الْخَوْفَ بِذِي قَرَدٍ .

4126. Bekr b. Sevade je izjavio da mu je prenio Zijad b. Nafi' od Ebu-Musa'a da im je Džabir kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao s njima (predvodio ih u namazu) na dan Muhariba i Sa'lebe."[3]

٤١٢٦. وَقَالَ بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ حَدَّثَنِي زِيَادُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ جَابِرًا حَدَّثَهُمْ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِهِمْ يَوْمَ مُحَارِبٍ وَثَعْلَبَةَ .

4127. Ibn-Ishak kaže da je čuo Vehba b. Kejsana, a on Džabira kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u bitku Zatur-Rika'i iz Nahla, pa je sreo skupinu iz plemena Gatafan, ali nije došlo do borbe. Ljudi su uplašili jedni druge, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata namaza pri strahu (salatul-havf)."
Jezid prenosi od Selemea da je rekao: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi na dan Kareda."[4]

٤١٢٧. قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ سَمِعْتُ وَهْبَ بْنَ كَيْسَانَ سَمِعْتُ جَابِرًا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى ذَاتِ الرِّقَاعِ مِنْ نَخْلٍ فَلَقِيَ جَمْعًا مِنْ غَطَفَانَ فَلَمْ يَكُنْ قِتَالٌ وَأَخَافَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ رَكْعَتَيِ الْخَوْفِ وَقَالَ يَزِيدُ عَنْ سَلَمَةَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْقَرَدِ .

1 Izraz *gazvetus-sabi'ati* može značiti bitku u sedmoj godini, ili sedmu bitku. Redoslijed bitaka je slijedeći: prva je Bedr, druga Uhud, treća Hendek, četvrta Kurejza, peta Murejsi', šesta Hajber i sedma Zatur-Rika'i.

2 Zi Kared je mjesto udaljeno od Medine dan hoda u pravcu Gatafana. Ibn-Abbasov hadis sa potpunim senedom zabilježili su Nesai i Taberani. Povod bitke kod Zi Kareda je napad Abdur-Rahmana b. Ujejne na medinske deve, pa su se muslimani uputili za njim, porazili ga i povratili deve. Pominjući bitku kod Zi Kareda za koju se kaže da je bila nakon Hudejbije, Buhari je želio naglasiti da je i bitka Zatur-Rika'i bila poslije Hajbera, jer su Hajber i Hudejbija bili u kratkom vremenskom razdoblju.

3 Ovaj hadis sa potpunim senedom zabilježili su Seid b. Mensur i Taberi. Inače, Bekr b. Sevade je jedan od poznatih egipatskih fekiha. Omer b. Abdul-Aziz poslao ga je Afrikancima da ih poduči islamu. Umro je u Egiptu sto dvadeset i osme godine po Hidžri.

4 Ovaj hadis Buhari je zabilježio, s potpunim senedom, u jednom od narednih poglavlja prije poglavlja o Hajberu. Iz njega se vidi da pohodi Zi Kared i Zatur-Rika' predstavljaju dva različita događaja, iako neki kažu da se radi o jednom pohodu.

4128. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, radijallahu anhu, da je rekao: "Krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vojni pohod, a bilo nas je šesterica. Imali smo jednu devu na kojoj smo naizmjenično jahali, pa su nam ispucale noge. I moje noge su bile ispucale i nokti mi pootpadali. Omotavali smo naše noge raznim krpama, pa je ta bitka nazvana Zatur-Rika'i (Bitka u krpama), zbog toga što smo noge zamotavali krpama."
Ebu-Musa je ovo ispričao, ali kasnije nije volio govoriti o tome, rekavši: "Nisam to radio da bih to spominjao", kao da nije volio da otkriva nešto od svojih dobrih djela.

٤١٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةٍ وَنَحْنُ سِتَّةُ نَفَرٍ بَيْنَنَا بَعِيرٌ نَعْتَقِبُهُ فَنَقِبَتْ أَقْدَامُنَا وَنَقِبَتْ قَدَمَايَ وَسَقَطَتْ أَظْفَارِي وَكُنَّا نَلُفُّ عَلَى أَرْجُلِنَا الْخِرَقَ فَسُمِّيَتْ غَزْوَةَ ذَاتِ الرِّقَاعِ لِمَا كُنَّا نَعْصِبُ مِنَ الْخِرَقِ عَلَى أَرْجُلِنَا وَحَدَّثَ أَبُو مُوسَى بِهَذَا ثُمَّ كَرِهَ ذَاكَ قَالَ مَا كُنْتُ أَصْنَعُ بِأَنْ أَذْكُرَهُ كَأَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يَكُونَ شَيْءٌ مِنْ عَمَلِهِ أَفْشَاهُ .

4129. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenoseći od Malika, on od Jezida b. Rumana, ovaj od Saliha b. Havvata, a on od onoga koji je učestvovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu Zatur-Rika'i kada je klanjao salatul-havf, da je jedna skupina bila s njim u saffu, a druga nasuprot neprijatelju. Klanjao je jedan rekat sa skupinom što je bila s njim, a zatim ostao stojeći, dok su oni samostalno dovršili namaz. Potom su oni otišli i poredali se nasuprot neprijatelja, a ona druga skupina je došla, pa je Poslanik s njima klanjao onaj drugi rekat koji mu je ostao od namaza. Tako je ostao na sjedenju dok su oni samostalno dovršili namaz, pa je s njima predao selam.

٤١٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَمَّنْ شَهِدَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ ذَاتِ الرِّقَاعِ صَلَّى صَلَاةَ الْخَوْفِ أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَهُ وَطَائِفَةٌ وِجَاهَ الْعَدُوِّ فَصَلَّى بِالَّتِي مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ ثَبَتَ قَائِمًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ انْصَرَفُوا فَصَفُّوا وِجَاهَ الْعَدُوِّ وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَصَلَّى بِهِمُ الرَّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ ثُمَّ ثَبَتَ جَالِسًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ .

٤١٣٠. وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِنَخْلٍ فَذَكَرَ صَلاَةَ الْخَوْفِ قَالَ مَالِكٌ وَذَلِكَ أَحْسَنُ مَا سَمِعْتُ فِي صَلاَةِ الْخَوْفِ قَوْلَهُ تَابَعَهُ اللَّيْثُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَهُ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي غَزْوَةِ بَنِي أَنْمَارٍ.

4130. REKAO JE Mu'az da mu je pričao Hišam prenoseći od Ebu-Zubejra, a on od Džabira da je rekao: "Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu"... i on je spomenuo salatul-havf, za koji je Malik rekao: "To je najbolje što sam od njegovih riječi čuo u pogledu salatul-havfa."[1] Njega (Mu'aza) u prenošenju slijedi Lejs, prenoseći od Hišama, a on od Zejda b. Eslema da je Kasim b. Muhammed rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao u pohodu Beni Enmar."[2]

٤١٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ قَالَ يَقُومُ الإِمَامُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَطَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَهُ وَطَائِفَةٌ مِنْ قِبَلِ الْعَدُوِّ وُجُوهُهُمْ إِلَى الْعَدُوِّ فَيُصَلِّي بِالَّذِينَ مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ يَقُومُونَ فَيَرْكَعُونَ لأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً وَيَسْجُدُونَ سَجْدَتَيْنِ فِي مَكَانِهِمْ ثُمَّ يَذْهَبُ هَؤُلاَءِ إِلَى مَقَامِ أُولَئِكَ فَيَرْكَعُ بِهِمْ رَكْعَةً فَلَهُ ثِنْتَانِ ثُمَّ يَرْكَعُونَ وَيَسْجُدُونَ سَجْدَتَيْنِ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَحْيَى سَمِعَ الْقَاسِمَ أَخْبَرَنِي صَالِحُ بْنُ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلٍ حَدَّثَهُ قَوْلَهُ.

4131. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid Kattan prenoseći od Jahja'a b. Seida Ensarije, on od Kasima b. Muhammeda, ovaj od Saliha b. Havvata, a on od Sehla b. Ebi Hasmea da je rekao: "Imam stane okrenut prema kibli i s njim jedna skupina od njih, a druga skupina u pravcu neprijatelja, okrenutih lica prema neprijatelju, i on klanja s onima što su s njim jedan rekat, a zatim oni ustanu i samostalno klanjaju drugi rekat; učine ruku' i obave dvije sedžde (prvi putpuni rekat) na svojim mjestima. Potom ovi odu na mjesto onih, pa oni dođu i on s njima klanja jedan rekat, tako da on ima dva rekata, a potom oni klanjaju još jedan rekat; obave ruku' i učine dvije sedžde (drugi potpuni rekat)." PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'beta, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od svoga oca, on od Saliha b. Havvata, ovaj od Sehla b. Ebi Hasmea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejdullah, rekavši da mu je prenio Ibn Ebul-Hazim od Jahja'a, koji je čuo Kasima kako kaže da mu je saopćio Salih b. Havvat da mu je Sehl tako izjavio.

1 Ovaj hadis prenose Muslim, Ahmed, Tirmizi, Nesai i mnogi drugi. Iz različitih rivajeta ovog hadisa razumije se da se radi o pohodu Asfan. Prema tome, Džabir prenosi dva različita slučaja namaza u strahu. Jedan od njih je rivajet Ebu-Zubejra, a odnosi se na Asfan, a rivajet i Ebu-Seleme, Vehba b. Kejsana i Ebu-Musa'a Misrija od Džabira, odnose se na pohod Zatur-Rikai, a to je pohod protiv plemena Muharib i Sa'lebe.

2 Hadis Sehla b. Ebi-Hasmea o pohodu Zatur-Rika'i u pogledu načina namaza u strahu podudara se sa Džabirovim hadisom, što ne znači da se ne može raditi o dva različita slučaja, iako je moguće da se radi o jednom slučaju, s obzirom da je pleme Benu Enmar obitavalo blizu plemena Benu Sa'lebe.

4132. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Salim da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Učestvovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi u pravcu Nedžda, pa smo stali nasuprot neprijatelju i poredali se tako u redove."

٤١٣٢ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ فَوَازَيْنَا الْعَدُوَّ فَصَافَفْنَا لَهُمْ .

4133. PRIČAO NAM JE Mesedded, njemu je kazivao Jezid b. Zurej', a ovom prenio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha b. Omera, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa jednom skupinom, a druga skupina je bila nasuprot neprijatelju. Potom su ovi ustali i otišli na mjesto svojih drugova, pa su oni došli i on je s njima klanjao jedan rekat, a zatim predao selam. Onda su ustali oni prvi i namirili svoj rekat, a potom oni drugi i namirili svoj rekat.

٤١٣٣ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى بِإِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ وَالطَّائِفَةُ الأُخْرَى مُوَاجِهَةُ الْعَدُوِّ ثُمَّ انْصَرَفُوا فَقَامُوا فِي مَقَامِ أَصْحَابِهِمْ أُولَئِكَ فَجَاءَ أُولَئِكَ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثُمَّ قَامَ هَؤُلَاءِ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ وَقَامَ هَؤُلَاءِ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ .

4134. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da su mu kazivali Sinan i Ebu-Seleme da je Džabir saopćio da je on učestvovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi u pravcu Nedžda.

٤١٣٤ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سِنَانٌ وَأَبُو سَلَمَةَ أَنَّ جَابِرًا أَخْبَرَ أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ .

4135. PRIČAO NAM JE Isma'il, rekavši da mu je pričao njegov brat (Abdul-Hamid) prenoseći od Sulejmana (b. Bilala), on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Sinana b. Ebi-Sinana Duelija da ga je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kako je učestvovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi u pravcu Nedžda i kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i on se vratio s njim. Popodnevni odmor ih je zatekao u jednoj dolini punoj trnovitog drveća, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo i ljudi su se razišli između drveća, tražeći hlada pod drvetom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odsjeo ispod jednog drveta s puno lišća i na njega objesio svoju sablju. Malo smo zaspali, kaže Džabir, a onda nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iznenada pozvao i mi smo došli kod njega, kad kod njega sjedi jedan beduin, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Dok sam spavao ovaj je izvukao moju sablju i kad sam se probudio držao ju je isukanu u svojoj ruci, te mi rekao: 'Ko će te spasiti od mene!'
'Allah', odgovorio sam, i evo to je taj što sjedi."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga nije kaznio za to.

٤١٣٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ فَلَمَّا قَفَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَفَلَ مَعَهُ فَأَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الْعِضَاهِ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ وَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَحْتَ سَمُرَةٍ فَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ قَالَ جَابِرٌ فَنِمْنَا نَوْمَةً ثُمَّ إِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُونَا فَجِئْنَاهُ فَإِذَا عِنْدَهُ أَعْرَابِيٌّ جَالِسٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ سَيْفِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ فِي يَدِهِ صَلْتًا فَقَالَ لِي مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قُلْتُ اللهُ فَهَا هُوَ ذَا جَالِسٌ ثُمَّ لَمْ يُعَاقِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

4136. Eban je izjavio da mu je pričao Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira da je rekao:
– Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu Zatur-Rika'i i pošto smo stigli do jednog drveta sa dobrim hladom prepustili smo ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je došao jedan od mušrika, a Poslanikova sablja je bila obješena o drvo. On ju je izvadio iz korica i rekao: "Da li me se bojiš?"
"Ne", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Pa, ko će te zaštititi od mene", upita on.
"Allah", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi mu priprijetiše.[1]
Potom je proučen ikamet za namaz. On je sa jednom skupinom klanjao dva rekata, pa su se oni povukli, a on je sa drugom skupinom klanjao još dva rekata. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao četiri rekata, a ostali su klanjali po dva rekata.
Musedded prenosi od Ebu-Avane, a on od Ebu-Bišra: "Ime tog čovjeka je Gavres b. Haris. U tom pohodu borba je bila protiv Muhariba Hasafea."[2]

٤١٣٦ . وَقَالَ أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذَاتِ الرِّقَاعِ فَإِذَا أَتَيْنَا عَلَى شَجَرَةٍ ظَلِيلَةٍ تَرَكْنَاهَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَسَيْفُ النَّبِيِّ ﷺ مُعَلَّقٌ بِالشَّجَرَةِ فَاخْتَرَطَهُ فَقَالَ تَخَافُنِي قَالَ لاَ قَالَ فَمَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قَالَ اللهُ فَتَهَدَّدَهُ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ وَأُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَصَلَّى بِطَائِفَةٍ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ تَأَخَّرُوا وَصَلَّى بِالطَّائِفَةِ الأُخْرَى رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعٌ وَلِلْقَوْمِ رَكْعَتَانِ وَقَالَ مُسَدَّدٌ عَنْ أَبِي عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ اسْمُ الرَّجُلِ غَوْرَثُ بْنُ الْحَارِثِ وَقَاتَلَ فِيهَا مُحَارِبَ خَصَفَةَ .

4137. PRENOSI Ebu-Zubejr od Džabira da je rekao:
– Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu, pa je klanjao salatul-havf.
Ebu-Hurejre je izjavio: "Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vojnom pohodu prema Nedždu salatul-havf", a Ebu-Hurejre je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme Hajbera.[3]

٤١٣٧ . وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِنَخْلٍ فَصَلَّى الْخَوْفَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَزْوَةَ نَجْدٍ صَلاَةَ الْخَوْفِ وَإِنَّمَا جَاءَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَيَّامَ خَيْبَرَ .

1 Poslanik, sallallallahu alejhi ve sellem, je oprostio ovom beduinu zbog velike želje da pridobije za islam što veći broj ljudi. Vakidi kaže da je taj čovjek primio islam i vratio se u svoj narod, te je njegovim posredstvom veliki broj ljudi primio islam.

2 Ovaj hadis sa potpunim senedom zabilježio je Musedded u *Musnedu*.

3 Ovu izjavu od Ebu-Hurejre prenose Ebu-Davud, Ibn-Hibban i Tahavi napominjući da je Ebu-Hurejre došao u vrijeme Hajbera, Buhari je želio potvrditi mišljenje da je pohod Zatur-Rika'i bio nakon Hajbera.

BORBA PROTIV BENI MUSTALIKA IZ PLEMENA HUZA‘A, TO JE BITKA NA MUREJSI‘I

باب غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ مِنْ خُزَاعَةَ وَهِيَ غَزْوَةُ الْمُرَيْسِيعِ

Ibn-Ishak kaže da je to bilo šeste godine, a Musa b. Ukbe kaže da je bilo četvrte godine.
Nu‘man b. Rašid prenosi od Zuhrija da se događaj potvore desio u bitki na Murejsiji.[1]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ وَذَلِكَ سَنَةَ سِتٍّ وَقَالَ مُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ سَنَةَ أَرْبَعٍ وَقَالَ النُّعْمَانُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ حَدِيثُ الإِفْكِ فِي غَزْوَةِ الْمُرَيْسِيعِ .

4138. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu je saopćio Isma‘il b. Dža‘fer prenoseći od Rebi‘a b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Muhammeda b. Jahja’a b. Habbana, a ovaj od Ibn-Muhajriza da je rekao:
– Ušao sam u džamiju i vidio Ebu-Seida Hudrija, te sjeo pored njega, upitao ga o *azlu* (ejakuliranju izvan materice prilikom odnosa čuvajući se od začeća), pa je on rekao:
“Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u bitku protiv Beni Mustalika, pa smo zarobili nešto arapskog roblja. Bili smo se poželjeli žena i teško smo podnosili odvojenost od njih. Svidio nam se *azl* i htjeli smo da ga primjenjujemo, ali smo ipak rekli: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je među nama, pa zar ćemo činiti *azl* prije nego ga upitamo”, pa smo ga upitali o tome i on je rekao:
“Niste obavezni da ga ne činite! Nema ni jednog bića do Sudnjeg dana, kojem je propisano da se rodi, a da se neće roditi.”[2]

٤١٣٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ أَنَّهُ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَرَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْعَزْلِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ فَأَصَبْنَا سَبْيًا مِنْ سَبْيِ الْعَرَبِ فَاشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ وَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ وَأَحْبَبْنَا الْعَزْلَ فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزِلَ وَقُلْنَا نَعْزِلُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا قَبْلَ أَنْ نَسْأَلَهُ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَّ وَهِيَ كَائِنَةٌ .

1 Ovu Zuhrijevu izjavu prenosi Behjekija u *Delailu*. Ibn-Ishak i drugi povjesničari kažu da se događaj potvore desio pri povratku iz bitke na Murejsi‘i.
Ibn-Ishak kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao da se pleme Beni Mustalik okuplja protiv njega pod vođstvom Harisa b. Dirafa, te se zaputio prema njima. Do borbe je došlo kod njihovog bunara koji se zvao Murejsi‘a, a bio je blizu morske obale. Došlo je do velike borbe i Allah je porazio nevjernike, tako da su mnogi poubijani, a njihove žene, djecu i imetke Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zarobio.

2 *Azl* je izraz kojim se označava sprečavanje trudnoće tako što se prilikom spolnog odnosa sjeme izbacuje izvan materice, kako ne bi došlo do začeća.

4139. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu je kazivao Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira b. Abdullaha da je rekao:
"Učestvovali smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u bitki prema Nedždu, pa je stiglo vrijeme popodnevnog odmora. Bili smo u dolini punoj trnovitog drveća i on je odsjeo pod jednim drvetom tražeći hladovinu ispod njega, te objesio svoju sablju. I drugi ljudi su se razišli tražeći hladovinu. I dok smo odmarali, iznenada nas pozva Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i mi dođosmo, kad ono jedan beduin sjedi pred njim. On (Poslanik, sallallahu alejhi ve selelm) reče:
"Dok sam spavao ovaj mi je prišao i izvukao moju sablju. Probudio sam se, a on stoji iznad moje glave i drži isukanu sablju, izvučenu iz korica, pa reče: 'Ko će te spasiti od mene!'
'Allah', odgovorio sam ja, a on stavi sablju u korice i sjede. I eto to je on."
I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga nije kaznio, kaže Džabir.

٤١٣٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ غَزْوَةَ نَجْدٍ فَلَمَّا أَدْرَكَتْهُ الْقَائِلَةُ وَهُوَ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَنَزَلَ تَحْتَ شَجَرَةٍ وَاسْتَظَلَّ بِهَا وَعَلَّقَ سَيْفَهُ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الشَّجَرِ يَسْتَظِلُّونَ وَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ دَعَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجِئْنَا فَإِذَا أَعْرَابِيٌّ قَاعِدٌ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ إِنَّ هَذَا أَتَانِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاخْتَرَطَ سَيْفِي فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي مُخْتَرِطٌ صَلْتًا قَالَ مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قُلْتُ اللهُ فَشَامَهُ ثُمَّ قَعَدَ فَهُوَ هَذَا قَالَ وَلَمْ يُعَاقِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

POHOD NA ENMAR

بَاب غَزْوَةِ أَنْمَارٍ

4140. PRIČAO NAM JE Adem, njemu je kazivao Ibn-Ebu-Zi'b, a ovom Usman b. Abdullah b. Suraka prenoseći od Džabira b. Abdullaha Ensarije da je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu na Enmar, kako klanja na svojoj jahalici dobrovoljni namaz, okrenut u pravcu istoka."[3]

٤١٤٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ سُرَاقَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيِّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي غَزْوَةِ أَنْمَارٍ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ مُتَوَجِّهًا قِبَلَ الْمَشْرِقِ مُتَطَوِّعًا .

3 Povjesničari ne spominju pohod na Enmar, dok Ibn-Hadžer pretpostavlja da se to odnosi na bitku Zatur-Rika'i, a neki kažu da je pohod na Enmar bio istovremeno kad i pohod na Beni Mustalik.

DOGAĐAJ POTVORE

بَاب حَدِيثِ الإِفْكِ

Riječ *efek* (laž) je poput riječi *nidžs* i *nedžes* (prljav). Kaže se: *ifkuhum* i *efkuhum* i *efekuhum*, to jest: njihova laž. Oni koji kada kažu *efekehum*, upotrebljavaju to u značenju *odvratiti ih od vjerovanja* i *u laž ih utjerati*.

بَاب حَدِيثِ الْإِفْكِ وَالْأَفَكِ بِمَنْزِلَةِ النِّجْسِ وَالنَّجَسِ يُقَالُ إِفْكُهُمْ وَأَفْكُهُمْ وَأَفَكُهُمْ فَمَنْ قَالَ أَفَكَهُمْ يَقُولُ صَرَفَهُمْ عَنْ الْإِيمَانِ وَكَذَّبَهُمْ كَمَا قَالَ يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ يُصْرَفُ عَنْهُ مَنْ صُرِفَ .

4141. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba koji je izjavio da su mu kazivali Urve b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, o tome kada su joj prenosioci potvore rekli ono što su rekli. Svaki od njih (četverice prenosilaca) mi je (kaže Ibn-Šihab) prenio dio njenog hadisa, a neki od njih su bolje zapamtili njen hadis od drugih i preciznije ga prenijeli, dok sam ja dobro zapamtio od svakog od njih ono što mi je prenio od Aiše. Pojedini dijelovi njihova kazivanja međusobno se potvrđuju, iako su neki od njih to bolje zapamtili od drugih. Oni kažu da je Aiša rekla:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je običavao, pred polazak na putovanje, bacanjem kocke odlučiti koju će od svojih supruga povesti sa sobom. Tako je, kaže Aiša, bacio kocku pred jednu bitku za koju se spremao, pa je kocka pala na mene. Tako sam krenula s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i to nakon što je propis o pokrivanju već bio objavljen. Nosili su me u mojoj nosiljci i spuštali (sa deve) u njoj. Putovali smo tako sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije okončao tu bitku i vratio se. I kad smo se, vraćajući se, približili Medini, jedne noći je najavljen pokret. Kada je oglašen pokret, ustala sam i otišla malo dalje od vojske. Pošto sam

٤١٤١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا وَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنْ حَدِيثِهَا وَبَعْضُهُمْ كَانَ أَوْعَى لِحَدِيثِهَا مِنْ بَعْضٍ وَأَثْبَتَ لَهُ اقْتِصَاصًا وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمُ الْحَدِيثَ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا وَإِنْ كَانَ بَعْضُهُمْ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضٍ قَالُوا قَالَتْ عَائِشَةُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ فِيهَا سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بَعْدَ مَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَكُنْتُ أُحْمَلُ فِي هَوْدَجِي وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلَ دَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَافِلِينَ آذَنَ لَيْلَةً بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرَّحِيلِ فَمَشَيْتُ

حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى رَحْلِي فَلَمَسْتُ صَدْرِي فَإِذَا عِقْدٌ لِي مِنْ جَزْعِ ظَفَارِ قَدِ انْقَطَعَ فَرَجَعْتُ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي فَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ قَالَتْ وَأَقْبَلَ الرَّهْطُ الَّذِينَ كَانُوا يُرَحِّلُونِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ أَرْكَبُ عَلَيْهِ وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النِّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يَهْبُلْنَ وَلَمْ يَغْشَهُنَّ اللَّحْمُ إِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلْقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ خِفَّةَ الْهَوْدَجِ حِينَ رَفَعُوهُ وَحَمَلُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ فَسَارُوا وَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَ مَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنَازِلَهُمْ وَلَيْسَ بِهَا مِنْهُمْ دَاعٍ وَلاَ مُجِيبٌ فَتَيَمَّمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ وَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذَّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي وَكَانَ رَآنِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي فَخَمَّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي وَوَاللَّهِ مَا تَكَلَّمْنَا بِكَلِمَةٍ وَلاَ سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ وَهَوَى حَتَّى أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ فَوَطِئَ عَلَى يَدِهَا فَقُمْتُ إِلَيْهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ وَهُمْ نُزُولٌ قَالَتْ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى كِبْرَ الإِفْكِ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ

obavila nuždu, vratila sam se na mjesto gdje sam odmarala. Dotaknula sam svoja prsa i primijetila da se moja ogrlica od bisera iz Zifara prekinula, pa sam se vratila i potražila svoju ogrlicu, i to traženje me duže zadržalo. Grupa koja me je nosila, kaže ona, krenula je, uzevši moju nosiljku i natovarila je na devu na kojoj sam inače putovala, računajući da sam ja u nosiljci. Tada su žene bile lagahne, nisu bile krupne i debele i jele su vrlo malo. Tako ti ljudi nisu uočili lahkoću moje nosiljke, kad su je podigli i natovarili, jer ja sam bila izuzetno mlada, pa su potjerali deve i otišli. Nakon što je vojska otišla, ja sam našla svoju ogrlicu i došla tamo gdje su oni bili odsjeli, ali tu nije bilo nikog. Uputila sam se ka mjestu na kojem sam boravila, misleći da će oni primijetiti da su me izgubili, pa će se vratiti po mene. I dok sam tako sjedila, oči su mi se zaklopile i ja sam zaspala.

Safvan b. Mu‘attal Sulemi Zekvani išao je iza vojske i stigao do mjesta gdje sam bila, te primijetio da neko spava. Kada me je ugledao, prepoznao me je, jer me je vidio prije nego što je propis o pokrivanju objavljen. Pošto me je prepoznao, rekao je: "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo". Čuvši to, ja sam se probudila, te prekrila lice svojim ogrtačem. Tako mi Allaha, nismo progovorili nijednu riječ, niti sam od njega čula išta drugo osim riječi "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo." Sjahao je i gurnuo svoju devu i ona je kleknula, te je on stao na njenu prednju nogu, a potom sam ja prišla i uzjahala je. On je krenuo, vodeći devu na kojoj sam bila, dok nismo stigli vojsku koja je odmarala u vrijeme najveće žege."

Ona dalje kaže: "I propao je ko je propao, a onaj koji je najviše radio na potvori bio je Abdullah b. Ubejj b. Selul."

Urve je izjavio: "Rečeno mi je da se pred njim o tome kazivalo i širila priča, a on je to odobravao, slušao i podsticao."

Urve je takođe rekao: “Od nosioca potvore, osim njega, spomenuti su samo Hassan b. Sabit, Mistah b. Usase i Hamna Bint-Džahš, u skupini drugih ljudi, koji su mi nepoznati, osim što znam da su skupina, kao što je uzvišeni Allah rekao, a najviše je radio na tome Abdullah b. Ubejj b. Selul.”
Urve je izjavio: “Aiša nije voljela da pred njom grde Hasana, i ona je pričala da je on rekao: ‘Zaista moj otac i njegov otac i moja čast štite od vas čast Muhammedovu’.”
Aiša dalje kaže:
– Došli smo u Medinu i bila sam bolesna mjesec dana nakon dolaska. Već naširoko su se širile riječi nosilaca potvore, a ja to nisam primjećivala. Međutim, bilo mi je sumnjivo što u toku moje bolesti nisam primjećivala ljubaznost Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koju sam, inače, uočavala kad god bih bila bolesna. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sada samo ulazio, nazivao selam i rekao: “Kako je ova”, a zatim bi otišao. To mi je bilo sumnjivo, ali nisam osjećala ni za kakvo zlo sve dok, nakon što sam ozdravila, nisam izašla sa Mistahovom majkom u vanjski nužnik, gdje smo obavljali nuždu, i to nismo izlazili osim od noći do noći. Bilo je to prije nego smo počeli praviti nužnike blizu kuća. Mi smo, kaže ona, u pogledu obavljanja nužde, bili poput prvih Arapa. Bilo nam je neprijatno da pravimo nužnike uz naše kuće. I tako smo krenule, kaže ona, ja i Mistahova majka. Ona je inače kćerka Ebu-Ruhma b. Muttaliba b. Abdu-Menafa, a njena majka je kćerka Sahra b. Amira, tetka po majci Ebu-Bekru Siddiku. Sin joj je bio Mistah b. Usase b. Abbad b. Muttalib. Kad smo obavile nuždu, ja i Mistahova majka smo krenule prema kući, ali je ona posrnula u svom ogrtaču i rekla: “Neka propadne Mistah!” Ja joj tada rekoh:
“Ružno je to što si rekla! Zar ćeš grditi čovjeka koji je učestvovao na Bedru.

قَالَ عُرْوَةُ أُخْبِرْتُ أَنَّهُ كَانَ يُشَاعُ وَيُتَحَدَّثُ بِهِ
عِنْدَهُ فَيُقِرُّهُ وَيَسْتَمِعُهُ وَيَسْتَوْشِيهِ وَقَالَ عُرْوَةُ أَيْضًا
لَمْ يُسَمَّ مِنْ أَهْلِ الإِفْكِ أَيْضًا إِلاَّ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ
وَمِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ وَحَمْنَةُ بِنْتُ جَحْشٍ فِي نَاسٍ
آخَرِينَ لاَ عِلْمَ لِي بِهِمْ غَيْرَ أَنَّهُمْ عُصْبَةٌ كَمَا قَالَ اللهُ
تَعَالَى وَإِنَّ كِبْرَ ذَلِكَ يُقَالُ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيِّ بْنُ
سَلُولَ قَالَ عُرْوَةُ كَانَتْ عَائِشَةُ تَكْرَهُ أَنْ يُسَبَّ
عِنْدَهَا حَسَّانُ وَتَقُولُ إِنَّهُ الَّذِي قَالَ فَإِنَّ أَبِي
وَوَالِدَهُ وَعِرْضِي لِعِرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وِقَاءُ قَالَتْ
عَائِشَةُ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ حِينَ قَدِمْتُ شَهْرًا
وَالنَّاسُ يُفِيضُونَ فِي قَوْلِ أَصْحَابِ الإِفْكِ لاَ
أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ وَهُوَ يَرِيبُنِي فِي وَجَعِي أَنِّي
لاَ أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ اللُّطْفَ الَّذِي كُنْتُ
أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي إِنَّمَا يَدْخُلُ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ
ﷺ فَيُسَلِّمُ ثُمَّ يَقُولُ كَيْفَ تِيكُمْ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَذَلِكَ
يَرِيبُنِي وَلاَ أَشْعُرُ بِالشَّرِّ حَتَّى خَرَجْتُ حِينَ نَقَهْتُ
فَخَرَجْتُ مَعَ أُمِّ مِسْطَحٍ قِبَلَ الْمَنَاصِعِ وَكَانَ
مُتَبَرَّزَنَا وَكُنَّا لاَ نَخْرُجُ إِلاَّ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ
أَنْ نَتَّخِذَ الْكُنُفَ قَرِيبًا مِنْ بُيُوتِنَا قَالَتْ وَأَمْرُنَا أَمْرُ
الْعَرَبِ الأُوَلِ فِي الْبَرِّيَّةِ قِبَلَ الْغَائِطِ وَكُنَّا نَتَأَذَّى
بِالْكُنُفِ أَنْ نَتَّخِذَهَا عِنْدَ بُيُوتِنَا قَالَتْ فَانْطَلَقْتُ أَنَا
وَأُمُّ مِسْطَحٍ وَهِيَ ابْنَةُ أَبِي رُهْمِ بْنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ
عَبْدِمَنَافٍ وَأُمُّهَا بِنْتُ صَخْرِ بْنِ عَامِرٍ خَالَةُ
أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَابْنُهَا مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ بْنِ
عَبَّادِ بْنِ الْمُطَّلِبِ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ بَيْتِي

حِينَ فَرَغْنَا مِنْ شَأْنِنَا فَعَثَرَتْ أُمُّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا بِئْسَ مَا قُلْتِ أَتَسُبِّينَ رَجُلاً شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَتْ أَيْ هَنْتَاهْ وَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ قَالَتْ وَقُلْتُ مَا قَالَ فَأَخْبَرَتْنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الإِفْكِ قَالَتْ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تِيكُمْ فَقُلْتُ لَهُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ آتِيَ أَبَوَيَّ قَالَتْ وَأُرِيدُ أَنْ أَسْتَيْقِنَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهِمَا قَالَتْ فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لأُمِّي يَا أُمَّتَاهُ مَاذَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ قَالَتْ يَا بُنَيَّةُ هَوِّنِي عَلَيْكِ فَوَاللهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ قَطُّ وَضِيئَةً عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا لَهَا ضَرَائِرُ إِلاَّ كَثَّرْنَ عَلَيْهَا قَالَتْ فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ أَوَلَقَدْ تَحَدَّثَ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ فَبَكَيْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ ثُمَّ أَصْبَحْتُ أَبْكِي قَالَتْ وَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْأَلُهُمَا وَيَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ قَالَتْ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَبِالَّذِي يَعْلَمُ لَهُمْ فِي نَفْسِهِ فَقَالَ أُسَامَةُ أَهْلَكَ وَلاَ نَعْلَمُ إِلاَّ خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ قَالَتْ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَرِيرَةَ فَقَالَ أَيْ بَرِيرَةُ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ

"O ženo", reče ona, "Zar nisi čula šta je rekao?"

"Šta je rekao", upitala sam i ona me tada izvijestila o onom što govore prenosioci potvore. Tek tad se pojačala moja bolest. I kad sam se vratila u svoju kuću, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i rekao: "Kako je ova?"

"Da li ćeš mi dozvoliti da odem kod svojih roditelja", upitala sam ga, želeći se uvjeriti, u pogledu te vijesti, šta oni znaju o tome, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je to dozvolio. Kad sam došla, rekla sam majci:

"O moja majko, šta svijet priča?"

"Kćeri moja, reče ona, olakšaj sebi. Tako mi Allaha, rijetko kad bude čista žena kod čovjeka koji je voli, a ona ima inoće, a da one o njoj ne izmišljaju mnogo."

"Subhanallahi!", rekla sam ja, "zar svijet o ovom već priča?" Cijelu tu noć sam, kaže ona, preplakala, tako da mi do ujutro suze nisu prestajale teći, niti sam oka sklopila, a i ujutro sam plakala. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, kaže ona, pozvao Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda, s obzirom da objava nije već duže silazila, da ih upita i posavjetuje se s njima dvojicom da li da se rastavi od svoje supruge. Što se tiče Usame, kaže ona, on je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao na ono što je znao, da je njegova supruga čedna i na respekt koji je nosio u sebi prema njoj, pa je Usame rekao: "U pogledu tvoje porodice znam samo dobro."

Što se Alije tiče, on je rekao: "Allahov Poslaniče, Allah ti nije ograničio, a osim nje ima puno žena. Upitaj onu robinju i ona će ti reći istinu." Potom je, kaže ona, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Beriru i rekao: "Berira, jesi li vidjela išta sumnjivo."

"Tako mi Onoga koji te je poslao sa Istinom", rekla mu je Berira, "na njoj nikada nisam primijetila nešto što bih prezirala, izuzev što je ona veoma

mlada, zaspi uz tijesto za ukućana i dođe neka ovca[1] i pojede ga." Taj dan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na minberu, zatražio da opravdaju njegov postupak[2] prema Abdullahu b. Ubejju i rekao:
"Skupino muslimana, ko će me opravdati[3] u pogledu čovjeka od kojeg je doprlo uznemiravanje moje porodice. Tako mi Allaha, ja u pogledu svoje porodice znam samo dobro. Spomenuli su čovjeka o kojem znam samo dobro i koji je u moju porodicu ulazio samo sa mnom."
Tada je, kaže ona, ustao Sa'd b. Mu'az, brat Benu Abdul-Ešhela i rekao: "Allahov Poslaniče, ja ću te opravdati. Ako bude iz Evsa udarit ću ga po vratu, a ako bude od naših Hazredžija, što god ti narediš mi ćemo učiniti."
Međutim, kaže ona, ustao je jedan Hazredžija čija je amidžišna bila Hassanova majka iz njegova roda. Bio je to Sa'd b. Ubade, prvak Hazredža, koji je prije toga bio dobar čovjek, ali ga je ponio (plemenski) zanos, pa je rekao Sa'du: "Nije istina! Tako mi Allaha, nećeš ga ubiti, niti ga možeš ubiti. Da je on iz tvoga naroda ti ne bi volio da on bude ubijen."
Onda je ustao Usejd b. Hudajr, Sa'dov amidžić i rekao Sa'du b. Ubadi: "Nije istina! Tako mi Allaha, sigurno ćemo ga ubiti. Ti si dvoličnjak i braniš dvoličnjake!"
"Tada su se", kaže ona, "razbjesnila dva plemena: Evs i Hazredž i htjeli da zarate, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je, kaže ona, smirivao s minbera sve dok nisu zašutjeli i on je zašutio. Cio taj dan, kaže ona, plakala sam tako da mi suze nisu prestale teći, niti sam sklopila oka."
Ona dalje kaže: "Tada su moji roditelji bili kod mene, a već sam preplakala dvije noći i dan, suze mi nisu prestale teći, niti sam sklopila oka,

قَالَتْ لَهُ بَرِيرَةُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا قَطُّ أَغْمِصُهُ غَيْرَ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ قَالَتْ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ يَوْمِهِ فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَنِي عَنْهُ أَذَاهُ فِي أَهْلِي وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلاً مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلاَّ خَيْرًا وَمَا يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ مَعِي قَالَتْ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ أَخُو بَنِي عَبْدِالأَشْهَلِ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَعْذِرُكَ فَإِنْ كَانَ مِنَ الأَوْسِ ضَرَبْتُ عُنُقَهُ وَإِنْ كَانَ مِنْ إِخْوَانِنَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا أَمْرَكَ قَالَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْخَزْرَجِ وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بِنْتَ عَمِّهِ مِنْ فَخِذِهِ وَهُوَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ قَالَتْ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلاً صَالِحًا وَلَكِنِ احْتَمَلَتْهُ الْحَمِيَّةُ فَقَالَ لِسَعْدٍ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ لاَ تَقْتُلُهُ وَلاَ تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ وَلَوْ كَانَ مِنْ رَهْطِكَ مَا أَحْبَبْتَ أَنْ يُقْتَلَ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ سَعْدٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ لَنَقْتُلَنَّهُ فَإِنَّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ قَالَتْ فَثَارَ الْحَيَّانِ الأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَقْتَتِلُوا وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَتْ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتَ

1 Ili neka druga domaća životinja (prim. rec.)
2 Ili da ga pomognu protiv njega (prim. rec.)
3 Ili: "Ko će mi pomoći protiv njega?" (prim. rec.)

قَالَتْ فَبَكَيْتُ يَوْمِي ذَلِكَ كُلَّهُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ قَالَتْ وَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي وَقَدْ بَكَيْتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ حَتَّى إِنِّي لأَظُنُّ أَنَّ الْبُكَاءَ فَالِقٌ كَبِدِي فَبَيْنَا أَبَوَايَ جَالِسَانِ عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي فَاسْتَأْذَنَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَأَذِنْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي قَالَتْ فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ ثُمَّ جَلَسَ قَالَتْ وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي مُنْذُ قِيلَ مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ لَبِثَ شَهْرًا لاَ يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي بِشَيْءٍ قَالَتْ فَتَشَهَّدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ جَلَسَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكِ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ ثُمَّ تَابَ تَابَ اللهُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مَقَالَتَهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أُحِسُّ مِنْهُ قَطْرَةً فَقُلْتُ لأَبِي أَجِبْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِّي فِيمَا قَالَ فَقَالَ أَبِي وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لأُمِّي أَجِيبِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فِيمَا قَالَ قَالَتْ أُمِّي وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ لاَ أَقْرَأُ مِنَ الْقُرْآنِ كَثِيرًا إِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُمْ هَذَا الْحَدِيثَ حَتَّى اسْتَقَرَّ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ فَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ لاَ تُصَدِّقُونِي وَلَئِنِ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ

tako da sam pomislila da će mi plač pocijepati utrobu. I dok su moji roditelji sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka je zatražila dozvolu da uđe kod mene.
Dok smo bili u takvom stanju, kaže ona, došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo, a prije toga nije sjeo uz mene otkako je rečeno ono što je rečeno. Bilo je već prošlo mjesec dana, a ništa mu u pogledu mene nije objavljeno. Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo, izgovorio je šehadet, a zatim rekao: "Poslije svega, Aiša, u vezi s tobom doprlo je do mene to i to. Ako si nedužna, Allah će obznaniti tvoju čistotu, a ako si učinila grijeh, zatraži oprost od Allaha i pokaj Mu se, jer, kad čovjek prizna i pokaje se, Allah prima njegovo pokajanje." Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže ona, završio svoj govor, prestale su mi suze teći, tako da više nisam osjećala nijednu kap, te sam rekla ocu:
"Odgovori za mene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu onog što je rekao."
"Tako mi Allaha", rekao je moj otac, "ja ne znam šta bih rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Tada sam ja rekla mojoj majci: "Odgovori ti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je rekao", ali je i majka rekla: "Tako mi Allaha, ne znam šta bih rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,. Onda sam ja, kao veoma mlada osoba koja nije mnogo znala iz Kur'ana, rekla: "Tako mi Allaha, ja znam da ste vi čuli ovu priču i ona se uvukla u vaše duše, te ste povjerovali u nju. Ako vam kažem da sam nedužna, nećete mi povjerovati, a ako vam priznam ono, za šta Allah zna da sam nedužna, vi ćete mi povjerovati. Tako mi Allaha, ja za sebe i vas ne mogu naći drugi primjer osim Jusufovog oca, kada je rekao: "Strpljivost je lijepa, od Allaha

ja tražim pomoć protiv onoga što vi iznosite."[1] Potom sam se okrenula i spustila na postelju. Allah zna da sam ja nedužna i znala sam da će Allah obznaniti moju čistotu, zbog toga što sam nedužna. Međutim, tako mi Allaha, nisam ni pomislila da će Allah u pogledu mog slučaja spustiti objavu koja se uči. Moj slučaj je, po meni, kod mene bio beznačajan da bi Allah nešto govorio o meni, ali sam se nadala da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sanjati san u kojem će vidjeti da Allah obznanjuje moju čistotu. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ni pomakao sa svog mjesta, niti je iko od ukućana izašao, a njemu je već počela dolaziti objava. Odmah ga je obuzela muka, kao i uobičajeno u takvim prilikama, tako da mu je znoj tekao poput bisera, zbog težine riječi koje mu se objavljuju, iako je to bilo u toku hladnog dana. Potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smirio i nasmiješio. Prva riječ koju je izgovorio bila je: "Aiša, Allah je obznanio tvoju čistotu." Tada mi je majka rekla: "Ustani pred njim."
"Tako mi Allaha, rekla sam, neću njemu ustati. Ja se ne zahvaljujem nikom osim Uzvišenom Allahu."
Kaže Aiša: "Uzvišeni Allah je objavio: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...' deset ajeta.[2] To je Allah objavio u pogledu moje čistote. Ebu-Bekr Sidik je izdržavao Mistaha b. Usasu

أَنِّي مِنْهُ بَرِيئَةٌ لَتُصَدِّقُنِّي فَوَاللهِ لاَ أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلاً إِلاَّ أَبَا يُوسُفَ حِينَ قَالَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) ثُمَّ تَحَوَّلْتُ وَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي حِينَئِذٍ بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللهَ مُبَرِّئِي بِبَرَاءَتِي وَلَكِنْ وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى لَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ وَلَكِنْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ بِهَا فَوَاللهِ مَا رَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَجْلِسَهُ وَلاَ خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرَحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِنَ الْعَرَقِ مِثْلُ الْجُمَانِ وَهُوَ فِي يَوْمٍ شَاتٍ مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْهِ قَالَتْ فَسُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَضْحَكُ فَكَانَتْ أَوَّلَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا أَنْ قَالَ يَا عَائِشَةُ أَمَّا اللهُ فَقَدْ بَرَّأَكِ قَالَتْ فَقَالَتْ لِي أُمِّي قُومِي إِلَيْهِ فَقُلْتُ وَاللهِ لاَ أَقُومُ إِلَيْهِ فَإِنِّي لاَ أَحْمَدُ إِلاَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَتْ وَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الآيَاتِ ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي

1 Jusuf, 18.

2 Navedeni kur'anski tekst glasi: "Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih biće kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika. Zašto, čim ste to čuli nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora.' Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali. Vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. Zašto niste, čim ste to čuli rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen neka si Ti. To je velika potvora!' Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici, i Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je. One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti njegove i da Allah nije blag i milostiv." (En-Nur, 11-20)

zbog rodbinske veze s njim i njegova siromaštva, ali je tada rekao: "Tako mi Allaha, više nikada neću ništa dati Mistahu, nakon što je o Aiši rekao ono što je rekao." Tada je Allah objavio: "Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju... do riječi... prašta i samilostan je."[3]
Na to je Ebu-Bekr Siddik rekao: "Naprotiv, tako mi Allaha, ja želim da Allah meni oprosti." Potom je produžio davati Mistahu opskrbu koju mu je prije davao, i rekao: "Tako mi Allaha, nikad mu je više neću ukinuti."
Kaže Aiša: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je o mom slučaju pitao i Zejnebu kćerku Džahšovu, i rekao joj: 'Šta znaš, ili šta si vidjela?' "Allahov Poslaniče", rekla je ona, "ja čuvam svoj sluh i vid. Tako mi Allaha, ne znam ništa osim dobra."
– A ona je, kaže Aiša, jedna od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga koja se nadmetala sa mnom, ali ju je Allah sačuvao njenom pobožnošću. A njena sestra Hamna se upustila u borbu za nju, pa je propala sa onim koji su propali. Ibn-Šihab je rekao: "Ovo je ono što mi je došlo od hadisa ove skupine. Urve je još izjavio da je Aiša rekla:
– Tako mi Allaha, čovjek o kome je rečeno ono što je rečeno, govorio je: "Subhanallah (slavljen je Allah)! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, ja nikada nisam otkrio ženske grudi."
– Poslije toga je, kaže ona, poginuo na Allahovom putu."

قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحِ بْنِ أُثَاثَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَفَقْرِهِ وَاللهِ لاَ أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ بَلَى وَاللهِ إِنِّي لأَحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللهِ لاَ أَنْزِعُهَا مِنْهُ أَبَدًا قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَأَلَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ لِزَيْنَبَ مَاذَا عَلِمْتِ أَوْ رَأَيْتِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي وَاللهِ مَا عَلِمْتُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَتْ عَائِشَةُ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ فَعَصَمَهَا اللهُ بِالْوَرَعِ قَالَتْ وَطَفِقَتْ أُخْتُهَا حَمْنَةُ تُحَارِبُ لَهَا فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَهَذَا الَّذِي بَلَغَنِي مِنْ حَدِيثِ هَؤُلاَءِ الرَّهْطِ ثُمَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَاللهِ إِنَّ الرَّجُلَ الَّذِي قِيلَ لَهُ مَا قِيلَ لَيَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا كَشَفْتُ مِنْ كَنَفِ أُنْثَى قَطُّ قَالَتْ ثُمَّ قُتِلَ بَعْدَ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللهِ .

4142. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed i rekao da mu je diktirao Hišam b. Jusuf iz svog pamćenja, a njega je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je Velid b. Abdul-Melik rekao:

٤١٤٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَمْلَى عَلَيَّ هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ مِنْ حِفْظِهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ قَالَ لِي الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ أَبَلَغَكَ

3 Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je. (En-Nur, 22)

"Je li do tebe doprlo da je Alija bio među onima koji su potvorili Aišu?"
"Ne!", rekao sam, "ali su me obavijestila dvojica ljudi iz tvoga naroda Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman i Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris da je Aiša, radijallahu anha, njima dvojici rekla: da se Alija nije izjasnio u pogledu njenog slučaja."

أَنَّ عَلِيًّا كَانَ فِيمَنْ قَذَفَ عَائِشَةَ قُلْتُ لاَ وَلَكِنْ قَدْ أَخْبَرَنِي رَجُلاَنِ مِنْ قَوْمِكَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ لَهُمَا كَانَ عَلِيٌّ مُسَلِّمًا فِي شَأْنِهَا .

4143. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avane prenoseći od Husajna, a on od Ebu-Vaila koji je izjavio da mu je pričao Mesruk b. Edžde', rekavši da mu je Ummu-Ruman, majka Aišina, radijallahu anha, kazala:
– Dok smo ja i Aiša sjedile, ušla je jedna ensarijka i rekla: "Neka Allah onom čovjeku učini to i to."
"A šta je to", upitala je Ummi-Ruman, a ona je rekla: "Moj sin je među onima koji prenose priču."
"A šta je to", opet je ona upitala, a ova je odgovorila: "To i to."
"Da li je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", upitala je Aiša.
"Da!", odgovorila je ona, a Aiša je opet upitala: "A Ebu-Bekr?"
"Da!", odgovorila je ona, a Aiša je pala u nesvijest, i kad se osvijestila imala je groznicu sa drhtavicom. Bacila sam na nju njenu odjeću i prekrila je. Potom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Šta je sa ovom?"
"Allahov Poslaniče", rekla sam, "uhvatila ju je groznica s drhtavicom." "Možda je to zbog priče koja se širi", rekao je on. "Da", rekla je ona, a Aiša je sjela i rekla: "Tako mi Allaha, ako se zakunem nećete mi vjerovati, a ako reknem, nećete me opravdati. Moj primjer u odnosu na vas je poput primjera Ja'kuba i njegovih sinova: 'Od Allaha ja tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite.'"
– On se okrenuo, kaže ona, i nije ništa rekao. Potom je Allah objavio njenu čistotu i ona je rekla: "Zahvaljujući Allahu, a ne zahvaljujući nekome, niti zahvaljujući tebi."

٤١٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقُ بْنُ الأَجْدَعِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ رُومَانَ وَهِيَ أُمُّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَتْ بَيْنَا أَنَا قَاعِدَةٌ أَنَا وَعَائِشَةُ إِذْ وَلَجَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَتْ فَعَلَ الله بِفُلاَنٍ وَفَعَلَ فَقَالَتْ أُمُّ رُومَانَ وَمَا ذَاكَ قَالَتِ ابْنِي فِيمَنْ حَدَّثَ الْحَدِيثَ قَالَتْ وَمَا ذَاكَ قَالَتْ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ عَائِشَةُ سَمِعَ رَسُولُ الله ﷺ قَالَتْ نَعَمْ قَالَتْ وَأَبُو بَكْرٍ قَالَتْ نَعَمْ فَخَرَّتْ مَغْشِيًّا عَلَيْهَا فَمَا أَفَاقَتْ إِلاَّ وَعَلَيْهَا حُمَّى بِنَافِضٍ فَطَرَحْتُ عَلَيْهَا ثِيَابَهَا فَغَطَّيْتُهَا فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا شَأْنُ هَذِهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ الله أَخَذَتْهَا الْحُمَّى بِنَافِضٍ قَالَ فَلَعَلَّ فِي حَدِيثٍ تُحُدِّثَ بِهِ قَالَتْ نَعَمْ فَقَعَدَتْ عَائِشَةُ فَقَالَتْ وَالله لَئِنْ حَلَفْتُ لاَ تُصَدِّقُونِي وَلَئِنْ قُلْتُ لاَ تَعْذِرُونِي مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَيَعْقُوبَ وَبَنِيهِ (وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) قَالَتْ وَانْصَرَفَ وَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَأَنْزَلَ الله عُذْرَهَا قَالَتْ بِحَمْدِ الله لاَ بِحَمْدِ أَحَدٍ وَلاَ بِحَمْدِكَ .

4144. PRIČAO MI JE Jahja, a njemu Veki‘ prenoseći od Nafi‘a Ibn-Umera, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da je Aiša, radijallahu anha, učila: “Iz telikunehu bi elsinetikum” i govorila: “*Velek* znači laž.”
Ibn-Ebu-Mulejke je rekao: “Ona je to bolje poznavala od drugih jer je u vezi s njom objavljeno.”[1]

٤١٤٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقْرَأُ إِذْ تَلِقُونَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُ الْوَلْقُ الْكَذِبُ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ وَكَانَتْ أَعْلَمَ مِنْ غَيْرِهَا بِذَلِكَ لِأَنَّهُ نَزَلَ فِيهَا .

4145. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejbe, a njemu Abde prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca (Urvea) da je rekao:
– Počeo sam grditi Hassana pred Aišom, pa je ona rekla: “Nemoj ga grditi jer je on branio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Aiša je također rekla: “On je zatražio dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za izrugivanje mušrika, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “A šta ćeš sa mojim porijeklom?” a on je rekao: “Izvući ću iz njih, kao što se dlaka izvlači iz tijesta.”
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ukbe, a njemu Usman b. Ferkad kako je čuo Hišama gdje prenosi od svoga oca da je rekao:
“Grdio sam Hassana, a on je bio od onih koji su mnogo pričali o njoj.”[2]

٤١٤٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَهَبْتُ أَسُبُّ حَسَّانَ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ لَا تَسُبَّهُ فَإِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَتْ عَائِشَةُ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ ﷺ فِي هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ قَالَ كَيْفَ بِنَسَبِي قَالَ لَأَسُلَّنَّكَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلُّ الشَّعَرَةُ مِنَ الْعَجِينِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ فَرْقَدٍ سَمِعْتُ هِشَامًا عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَبَبْتُ حَسَّانَ وَكَانَ مِمَّنْ كَثَّرَ عَلَيْهَا .

4146. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid, njemu je saopćio Muhammed b. Dža‘fer prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Ebud-Duha’a, a on od Mesruka da je rekao:
– Došli smo kod Aiše, radijallahu anha, a kod nje je bio Hassan b. Sabit i recitovao joj poeziju navodeći svoje stihove u kojima hvali njen moral: “Neporočna i staložena žena o kojoj nema nikakve sumnje,

٤١٤٦. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَعِنْدَهَا حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يُنْشِدُهَا شِعْرًا يُشَبِّبُ بِأَبْيَاتٍ لَهُ وَقَالَ حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرْثَى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ

1 Dio ovog hadisa je naveden pod brojem 4752.
Iz telikunehu je kiraet Aiše, radijallahu anha, ali poznati kiraeti glase *“Iz telekkavnehu bielsinetikum”*, a ovaj izraz se nalazi u ajetu “kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno.” (En-Nur, 15)

2 O Aiši u slučaju potvore. (prim. rec.)

usteže se od jedenja mesa bezazlenih (žena)."[1]
Tada mu je Aiša rekla: "Ali ti nisi takav."
Mesruk kaže da joj je rekao: "Zašto mu dozvoljavaš da dolazi kod tebe, kad je Uzvišeni Allah rekao: "Onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika."[2] Ona je odgovorila: "A koja je patnja teža od sljepoće![3] Potom je dodala: "On je branio, ili smišljao stihove u korist Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ لَكِنَّكَ لَسْتَ كَذَلِكَ قَالَ مَسْرُوقٌ فَقُلْتُ لَهَا لِمَ تَأْذَنِينَ لَهُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيْكِ وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ) فَقَالَتْ وَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَى قَالَتْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ أَوْ يُهَاجِي عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

BITKA NA HUDEJBIJI

بَاب غَزْوَةِ الْحُدَيْبِيَةِ

I o riječima Uzvišenog Allaha: "Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli."[4]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ) .

4147. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu je kazivao Sulejman b. Bilal, rekavši da mu je pričao Salih b. Kejsan prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha da je Zejd b. Halid, radijallahu anhu rekao:
– U godini Hudejbije krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa nas je jedne noći zadesila kiša. Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nama klanjao sabah-namaz, okrenuo se prema nama i rekao:
"Znate li šta je rekao vaš Gospodar?"
"Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju", rekli smo mi, a on reče: "Allah je rekao: 'Od mojih

٤١٤٧. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ زَيْدِ ابْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فَأَصَابَنَا مَطَرٌ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَصَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ الصُّبْحَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَقَالَ أَتَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَقَالَ قَالَ اللهُ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِي فَأَمَّا

1 Aludira na gibet, jer je gibet poput jedenja ljudskog mesa (prim. rec.).

2 En-Nur, 11.

3 Aludirajući na Hassana koji je oslijepio pred kraj života (prim. rec.).

4 El-Feth, 18. Ovaj ajet je objavljen u vezi s Hudjebijom. Naime, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u ponedjeljak, prvog zul-ka'deta šeste godine po Hidžri napustio Medinu, uputivši se u Mekku s namjerom da obavi umru. Mušrici su se usprotivili njegovom ulasku u Mekku. U mjestu Hudejbija, nekoliko milja udaljenom od Mekke, došlo je do davanja prisege vjernosti Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kada je oko hiljadu i pet stotina ashaba položilo prisegu vjernosti da će prije poginuti nego uzmaći. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je bio pod jednim drvetom, a muslimani su mu prilazili i prisegu polagali. Međutim, do borbe s mušricima nije došlo, nego je došlo do sklapanja sporazuma između muslimana i mušrika, po kom su se muslimani morali vratiti ne ušavši u Mekku, ali će im slijedeće godine biti omogućen ulazak u Mekku i normalno obavljanje umre. Bio je to poznat i izuzetno značajan Ugovor na Hudejbiji.

مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِرَحْمَةِ اللهِ وَبِرِزْقِ اللهِ وَبِفَضْلِ اللهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنَجْمِ كَذَا فَهُوَ مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ كَافِرٌ بِي .

robova jedni su osvanuli kao vjernici, a drugi kao nevjernici. Što se tiče onog koji je rekao: ‘Kiša nam je došla Allahovom milošću, Allahovom opskrbom i Allahovom dobrotom’, taj vjeruje u mene, a ne vjeruje u zvijezde. A što se tiče onog koji je rekao: “Kiša nam je došla s tom i tom zvijezdom, taj vjeruje u zvijezde, a ne vjeruje u mene.”

٤١٤٨. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ قَالَ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْبَعَ عُمَرٍ كُلَّهُنَّ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي كَانَتْ مَعَ حَجَّتِهِ عُمْرَةً مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مَعَ حَجَّتِهِ .

4148. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, a njemu Hemmam prenoseći od Katade da mu je Enes, radijallahu anhu, saopćio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavio četiri umre, i to sve u mjesecu zul-ka‘de, osim one koja je bila sa hadždžom, a to su: umra sa Hudejbije u zul-ka‘detu, umra slijedeće godine u zul-ka‘detu, umra iz Dži‘rane gdje je vršio podjelu ratnog plijena sa Hunejna u zul-ka‘detu i umra koju je obavio sa hadždžom.

٤١٤٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ قَالَ انْطَلَقْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ أُحْرِمْ .

4149. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi‘, a njemu Ali b. Mubarek prenoseći od Jahja’a, a on od Abdullaha b. Ebi-Katade, da mu je kazivao njegov otac: “U godini Hudejbije krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa su njegovi ashabi obukli ihrame, a ja nisam.”

٤١٥٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ تَعُدُّونَ أَنْتُمُ الْفَتْحَ فَتْحَ مَكَّةَ وَقَدْ كَانَ فَتْحُ مَكَّةَ فَتْحًا وَنَحْنُ نَعُدُّ الْفَتْحَ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً وَالْحُدَيْبِيَةُ بِئْرٌ فَنَزَحْنَاهَا فَلَمْ نَتْرُكْ فِيهَا قَطْرَةً فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَاهَا فَجَلَسَ عَلَى شَفِيرِهَا ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ مَضْمَضَ وَدَعَا ثُمَّ صَبَّهُ فِيهَا فَتَرَكْنَاهَا غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ إِنَّهَا أَصْدَرَتْنَا مَا شِئْنَا نَحْنُ وَرِكَابَنَا .

4150. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera’a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Oslobođenjem vi smatrate oslobođenje Mekke i zaista je oslobođenje Mekke bilo oslobođenje, ali mi oslobođenjem smatramo prisegu na vjernost na dan Hudejbije. Bilo nas je hiljadu i četiri stotine sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Hudejbija je bunar koji smo bili ispraznili toliko da u njemu nismo ostavili ni jednu jedinu kap. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on došao i sjeo na njegovu ivicu, a zatim pozvao da mu se donese posuda s vodom, te uzeo abdest i izaprao usta, a potom proučio

dovu i tu vodu salio u bunar. Onda smo, nakratko, ostavili bunar, pa nam je on uskoro dao vode koliko smo god htjeli, i mi i naše deve.[1]

4151. PRIČAO MI JE Fadl b. Ja‘kub, njemu Hasan b. Muhammed b. A‘jen Ebu-Ali Harrani, ovom Zuhejr, a njemu Ebu-Ishak, rekavši da mu je saopćio Bera b. Azib, radijallahu anhuma, da ih je, na dan Hudejbije, bilo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, hiljadu i četiri stotine, ili više. Odsjeli su kod jednog bunara i ispraznili ga, pa su otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je došao do bunara, sjeo na njegovu ivicu i rekao: “Donesite mi jednu kofu njegove vode.” Ona mu je donesena i on je stavio u nju svoje pljuvačke, proučio dovu i rekao: “Ostavite ga neko vrijeme.” I oni su pojili i sebe i svoje deve, dok nisu otputovali.

٤١٥١. حَدَّثَنِي فَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ ابْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَعْيَنَ أَبُو عَلِيٍّ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ أَنْبَأَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ أَوْ أَكْثَرَ فَنَزَلُوا عَلَى بِئْرٍ فَنَزَحُوهَا فَأَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَتَى الْبِئْرَ وَقَعَدَ عَلَى شَفِيرِهَا ثُمَّ قَالَ ائْتُونِي بِدَلْوٍ مِنْ مَائِهَا فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ فَدَعَا ثُمَّ قَالَ دَعُوهَا سَاعَةً فَأَرْوَوْا أَنْفُسَهُمْ وَرِكَابَهُمْ حَتَّى ارْتَحَلُوا .

4152. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa, njemu je kazivao Ibn-Fudajl, a ovom Husajn prenoseći od Salima, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:

– Na dan Hudejbije ljudi su ožednjeli, a pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, je bila mješina iz koje je on uzeo abdest, a zatim su se ljudi uputili prema njemu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Šta vam je?”

“Allahov Poslaniče”, rekli su oni, “nemamo vode kojom bismo uzeli abdest i napili se, osim to što je u tvojoj mješini.” Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoju ruku u mješinu, pa je voda počela da šiklja između njegovih prsta poput izvora. Napili smo se i uzeli abdest”, kaže Džabir. “Koliko vas je tada bilo”, upitao sam Džabira, a on je rekao: “Da nas je bilo stotinu hiljada bilo bi nam dosta. Bilo nas je hiljadu i pet stotina.”[2]

٤١٥٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ عَطِشَ النَّاسُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا ثُمَّ أَقْبَلَ النَّاسُ نَحْوَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا لَكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ لَيْسَ عِنْدَنَا مَاءٌ نَتَوَضَّأُ بِهِ وَلاَ نَشْرَبُ إِلاَّ مَا فِي رَكْوَتِكَ قَالَ فَوَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَهُ فِي الرَّكْوَةِ فَجَعَلَ الْمَاءُ يَفُورُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ كَأَمْثَالِ الْعُيُونِ قَالَ فَشَرِبْنَا وَتَوَضَّأْنَا فَقُلْتُ لِجَابِرٍ كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ لَوْ كُنَّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا كُنَّا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً .

1 U ovom hadisu se kaže da je broj učesnika na Hudejbiji bio hiljadu i četiri stotine dok se u nekim drugim hadisima spominje broj od hiljadu i pet stotina. Ibn-Hadžer smatra da se radi o broju između hiljadu i četiri stotine i hiljadu i pet stotina, pa su neki zaokružili jedan, a neki drugi broj.

2 Slučaj o kojem govori Džabir, radijallahu anhu, desio se prilikom ikindija-namaza, kada su htjeli da uzmu abdest, a slučaj o kojem govori Bera’ b. Azib, radijallahu anhu, bio je općenita potreba za vodom.

4153. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, a njemu Jezid b. Zurej‘ prenoseći od Seida, a on od Katade da je rekao Seidu b. Musejjebu:
– Doprlo je do mene da je Džabir b. Abdullah govorio:
"Bilo ih je hiljadu i četiri stotine."
Tada mi je Seid rekao: "Kazivao mi je Džabir da je bilo hiljadu i pet stotina onih koji su dali prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hudejbije.
Ebu-Davud (Tajalisi) kaže: "Prenio nam je Kurre od Katade..."[3]
Muhammed b. Beššar slijedi Salta, prenoseći od Ebu-Davuda, a on od Šu‘be.[4]

٤١٥٣. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ بَلَغَنِي أَنَّ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ كَانَ يَقُولُ كَانُوا أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً فَقَالَ لِي سَعِيدٌ حَدَّثَنِي جَابِرٌ كَانُوا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً الَّذِينَ بَايَعُوا النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ تَابَعَهُ أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ قَتَادَةَ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ .

4154. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan da je Amr izjavio kako je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Na dan Hudejbije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao:
"Vi ste najbolji stanovnici Zemlje", a bilo nas je hiljadu i četiri stotine, i da imam vid danas, ja bih vam pokazao mjesto tog drveta."
Sufjana u predanju slijedi A‘meš i kaže da je čuo Salima, a ovaj Džabira da je rekao: "Hiljadu i četiri stotine."[5]

٤١٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَنْتُمْ خَيْرُ أَهْلِ الأَرْضِ وَكُنَّا أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ وَلَوْ كُنْتُ أُبْصِرُ الْيَوْمَ لَأَرَيْتُكُمْ مَكَانَ الشَّجَرَةِ تَابَعَهُ الأَعْمَشُ سَمِعَ سَالِمًا سَمِعَ جَابِرًا أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ .

4155. KAŽE Ubejdulah b. Mu‘az da mu je pričao njegov otac, a njemu Šu‘be prenoseći od Amra b. Murreta da je Abdullah b. Ebu-Evfa, radijallahu anhu, kazivao da je učesnika zakletve pod drvetom bilo hiljadu i tri stotine, a pleme Eslem je činilo osminu muhadžira.

٤١٥٥. وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى رَضِي اللهُ عَنْهُمَا كَانَ أَصْحَابُ الشَّجَرَةِ أَلْفًا وَثَلاثَ مِائَةٍ وَكَانَتْ أَسْلَمُ ثُمْنَ الْمُهَاجِرِينَ .

3 Ismaili prenosi ovaj hadis u potpunosti. Katade je upitao Seida b. Musejjeba: "Koliko je bilo učesnika prisege" - on je rekao da je Džabir govorio njemu da ih je bilo hiljadu i pet stotina.

4 Ovaj sened su u potpunosti naveli Muslim i Isma‘ili.

5 A‘mešovo predanje (rivajet) Buhari je u potpunosti naveo u poglavlju o piću.

4156. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Isa prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je čuo Mirdasa Eslemija, jednog od učesnika prisege pod drvetom, kako kaže: "Umirat će dobri judi, sve bolji i bolji. Ostaće otpatci poput otpadaka datula i ječma. Takvima Allah ne pridaje nikakvu važnost."[1]

٤١٥٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ أَنَّهُ سَمِعَ مِرْدَاسًا الأَسْلَمِيَّ يَقُولُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ يُقْبَضُ الصَّالِحُونَ الأَوَّلُ فَالأَوَّلُ وَتَبْقَى حُفَالَةٌ كَحُفَالَةِ التَّمْرِ وَالشَّعِيرِ لاَ يَعْبَأُ اللهُ بِهِمْ شَيْئًا .

4157, 4158. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Mervana i Misvera b. Mahreme da su rekli: "U godini Hudejbije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao sa hiljadu i nekoliko stotina ashaba i kad je bio u Zul-Hulejfi kurbanima je svezao nešto oko vrata, obilježio ih njihovom krvlju i obukao ihrame u njoj (Zul-Hulejfi)." Ne mogu izbrojiti koliko puta sam to čuo od Sufjana, tako da sam ga čuo kako kaže: "Nisam zapamtio od Zuhrija o obilježavanju i vezivanju nečega oko vrata kurbana", ali ne znam da li je mislio na mjesto obilježavanja i vezivanje nečega oko vrata ili kompletan hadis."

٤١٥٧-٤١٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالاَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي بِضْعَ عَشْرَةَ مِائَةً مِنْ أَصْحَابِهِ فَلَمَّا كَانَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ قَلَّدَ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَ وَأَحْرَمَ مِنْهَا لاَ أُحْصِي كَمْ سَمِعْتُهُ مِنْ سُفْيَانَ حَتَّى سَمِعْتُهُ يَقُولُ لاَ أَحْفَظُ مِنَ الزُّهْرِيِّ الإِشْعَارَ وَالتَّقْلِيدَ فَلاَ أَدْرِي يَعْنِي مَوْضِعَ الإِشْعَارِ وَالتَّقْلِيدِ أَوِ الْحَدِيثَ كُلَّهُ .

4159. PRIČAO NAM JE Hasan b. Halef, rekavši da mu je kazivao Ishak b. Jusuf od Ebu-Bišra Verka'a, on od Ibn-Ebu-Nedžiha, a ovaj od Mudžahida koji je izjavio da mu je prenio Abdur-Rahman b. Ebi Lejla prenoseći od Ka'ba b. Udžre da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio dok su mu vaši padale na lice, pa je rekao:
"Da li te uznemiravaju tvoje vaši?" "Da!", odgovorio je on, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da obrije (glavu), a bio je na Hudejbiji, i nije im bilo jasno da li će tu skidati ihrame, a imali su želju da uđu u Mekku. Tada je Allah objavio propise o iskupu (*fidji*), pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤١٥٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ خَلَفٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَآهُ وَقَمْلُهُ يَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَحْلِقَ وَهُوَ بِالْحُدَيْبِيَةِ لَمْ يُبَيِّنْ لَهُمْ أَنَّهُمْ يَحِلُّونَ بِهَا وَهُمْ عَلَى طَمَعٍ أَنْ يَدْخُلُوا مَكَّةَ فَأَنْزَلَ اللهُ الْفِدْيَةَ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُطْعِمَ فَرَقًا بَيْنَ سِتَّةِ مَسَاكِينَ أَوْ يُهْدِيَ شَاةً أَوْ يَصُومَ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ .

1 Ovaj hadis ovdje je naveden kao mevkuf, ali ga je Buhari u poglavlju *Rikak* naveo kao merfu' hadis, to jest kao Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Ovaj hadis naveden je još pod brojem 6434.

naredio da jednom mjericom (od šesnaest *ratlova*) nahrani šest siromaha, ili zakolje kurban, ili isposti tri dana.

4160, 4161. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, rekavši da mu je kazivao Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca da je rekao:
– Izašao sam sa Omerom b. Hattabom, radijallahu anhu na pijacu, pa je Omera sustigla jedna mlada žena i rekla: "Vladaru pravovjernih, moj muž je poginuo i ostavio sitnu dječicu. Tako mi Allaha, oni ne mogu skuhati ni jelo od bravljih nogu,[2] niti imaju usjeva niti stoke, i bojim se da ih ne pojede nerodna godina. Ja sam kćerka Hufafa b. Ima'a Gifarija i moj otac je učestvovao na Hudejbiji sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem." Tada je Omer zastao s njom i rekao: "Dobro nek mi je došao moj bliski rod!"[3] Potom se okrenuo prema devi, jakih leđa, koja je bila svezana u kući i na nju natovario dvije velike vreće, koje je napunio hranom, a između kojih je stavio namirnica i odjeće, te joj predao njen povodac i rekao: "Vodi je! To neće nestati dok vam Allah ne dadne neko dobro." Jedan čovjek reče: "Vladaru pravovjernih, puno si joj dao."
"Izgubila te majka!" rekao je Omer, "tako mi Allaha, gledao sam njenog oca i brata kako dugo vremena opsjedaju jednu tvrđavu, a onda je osvojiše, a sad je došlo vrijeme da vraćamo udio njih dvojice u tom ratnom plijenu."[4]

٤١٦٠-٤١٦١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ إِلَى السُّوقِ فَلَحِقَتْ عُمَرَ امْرَأَةٌ شَابَّةٌ فَقَالَتْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلَكَ زَوْجِي وَتَرَكَ صِبْيَةً صِغَارًا وَاللهِ مَا يُنْضِجُونَ كُرَاعًا وَلاَ لَهُمْ زَرْعٌ وَلاَ ضَرْعٌ وَخَشِيتُ أَنْ تَأْكُلَهُمُ الضَّبُعُ وَأَنَا بِنْتُ خُفَافِ بْنِ إِيمَاءَ الْغِفَارِيِّ وَقَدْ شَهِدَ أَبِي الْحُدَيْبِيَةَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَوَقَفَ مَعَهَا عُمَرُ وَلَمْ يَمْضِ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِنَسَبٍ قَرِيبٍ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى بَعِيرٍ ظَهِيرٍ كَانَ مَرْبُوطًا فِي الدَّارِ فَحَمَلَ عَلَيْهِ غِرَارَتَيْنِ مَلأَهُمَا طَعَامًا وَحَمَلَ بَيْنَهُمَا نَفَقَةً وَثِيَابًا ثُمَّ نَاوَلَهَا بِخِطَامِهِ ثُمَّ قَالَ اقْتَادِيهِ فَلَنْ يَفْنَى حَتَّى يَأْتِيَكُمُ اللهُ بِخَيْرٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَكْثَرْتَ لَهَا قَالَ عُمَرُ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ وَاللهِ إِنِّي لأَرَى أَبَا هَذِهِ وَأَخَاهَا قَدْ حَاصَرَا حِصْنًا زَمَانًا فَافْتَتَحَاهُ ثُمَّ أَصْبَحْنَا نَسْتَفِيءُ سُهْمَانَهُمَا فِيهِ .

4162. PRIČAO MI JE Muhammed b. Rafi', njemu je kazivao Šebabe b. Sevvar Ebu-Amr Fezari, a ovom Šu'be prenoseći od Katade, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je rekao:
"Ja sam vidio drvo (pod kojim je davana prisega), ali sam ga kasnije zaboravio i nisam ga prepoznao."

٤١٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ أَبُو عَمْرٍو الْفَزَارِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ الشَّجَرَةَ ثُمَّ أَتَيْتُهَا بَعْدُ فَلَمْ أَعْرِفْهَا .

2 Ovo može značiti da oni to nisu sposobni uraditi, ili da to ne posjeduju, pa to ne mogu ni skuhati. Prvo značenje odabire Ibn-Hadžer, a drugo Kastalani. (prim. rec.).

3 Omer misli na srodstvo između plemena Gifar i plemena Kurejš, ili misli na srodstvo s njezinim ocem (prim. rec.).

4 Ibn-Hadžer pretpostavlja da se ovdje radi o opsjedanju Hajbera koje je uslijedilo ubrzo nakon Hudejbije.

4163. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Ubejdullah prenoseći od Israila, a on od Tarika b. Abdur-Rahmana da je rekao:
– Zaputio sam se na hadž i prošao pored nekih ljudi koji su klanjali, pa rekao: "Kakav je ovo mesdžid?" "Ovo je drvo", odgovorili su oni, "gdje su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi položili prisegu vjernosti."
Kasnije sam otišao Seidu b. Musejjebu i saopćio mu to, pa je Seid rekao: "Otac mi je kazivao da je on bio među onima koji su položili prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom, rekavši: 'Kad smo došli slijedeće godine zaboravili smo ga i nismo ga mogli naći.'"
Potom je Seid rekao: "Ashabi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nisu ga prepoznali, a da ga vi znate. Vi, dakle, znate bolje od njih!"

٤١٦٣. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ انْطَلَقْتُ حَاجًّا فَمَرَرْتُ بِقَوْمٍ يُصَلُّونَ قُلْتُ مَا هَذَا الْمَسْجِدُ قَالُوا هَذِهِ الشَّجَرَةُ حَيْثُ بَايَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ فَأَتَيْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ سَعِيدٌ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ كَانَ فِيمَنْ بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ قَالَ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ نَسِينَاهَا فَلَمْ نَقْدِرْ عَلَيْهَا فَقَالَ سَعِيدٌ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ لَمْ يَعْلَمُوهَا وَعَلِمْتُمُوهَا أَنْتُمْ فَأَنْتُمْ أَعْلَمُ .

4164. PRIČAO NAM JE Musa, njemu je kazivao Ebu-Avane, a ovom Tarik prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od svoga oca da je on bio među onima koji su položili prisegu pod drvetom (i da je rekao): "Pa smo se vratili slijedeće godine, ali ga nismo vidjeli."

٤١٦٤. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا طَارِقٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَانَ مِمَّنْ بَايَعَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَرَجَعْنَا إِلَيْهَا الْعَامَ الْمُقْبِلَ فَعَمِيَتْ عَلَيْنَا .

4165. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan prenoseći od Tarika da je rekao:
"Pred Seidom b. Musejjebom je spomenuto ono drvo, pa se on nasmijao i rekao: "O njemu mi je saopćio moj otac, a on je prisustvovao."[1]

٤١٦٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ طَارِقٍ قَالَ ذُكِرَتْ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ الشَّجَرَةُ فَضَحِكَ فَقَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي وَكَانَ شَهِدَهَا .

1 Ibn-Sa'd prenosi vjerodostojnom predajom od Nafi'a da je do Omera doprlo da neki ljudi dolaze tom drvetu i klanjaju kod njega, pa im je on zaprijetio i naredio da se drvo posiječe, te je ono posječeno.

٤١٦٦. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ قَوْمٌ بِصَدَقَةٍ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى .

4166. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, a njemu je kazivao Šu'be prenoseći od Amra b. Murrea koji je rekao:
– Čuo sam Abdullaha b. Ebi-Evfaa, a on je bio jedan od onih koji su položili prisegu pod drvetom, kako kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je običavao, kada mu ljudi donesu zekat, da rekne: 'Moj Gospodaru, blagoslovi ih.' Tako mu je i moj otac došao sa zekatom, pa je on rekao: 'Moj Gospodaru, blagoslovi porodicu Ebu-Evfaa.'"

٤١٦٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْحَرَّةِ وَالنَّاسُ يُبَايِعُونَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ حَنْظَلَةَ فَقَالَ ابْنُ زَيْدٍ عَلَى مَا يُبَايِعُ ابْنُ حَنْظَلَةَ النَّاسَ قِيلَ لَهُ عَلَى الْمَوْتِ قَالَ لاَ أُبَايِعُ عَلَى ذَلِكَ أَحَدًا بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ شَهِدَ مَعَهُ الْحُدَيْبِيَةَ .

4167. PRIČAO NAM JE Isma'il, prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, ovaj od Amra b. Jahja'a, a on od Abbada b. Temima da je rekao:
– Kad je bio dan (sukoba u predjelu) Harre[2], ljudi su polagali prisegu Abdullahu b. Hanzali, pa je Ibn-Zejd rekao: "Na šta Ibn-Hanzale uzima prisegu od ljudi?"
"Na smrt!", odgovoreno mu je, pa je on rekao: "Ja na to ne dajem prisegu nikome nakon Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", a bio je s njim na Hudejbiji.[3]

٤١٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الْمُحَارِبِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْجُمُعَةَ ثُمَّ نَنْصَرِفُ وَلَيْسَ لِلْحِيطَانِ ظِلٌّ نَسْتَظِلُّ فِيهِ .

4168. PRIČAO NAM JE Jahja b. Ja'la Muharibi, rekavši da mu je kazivao njegov otac, ovom je kazivao Ijas b. Seleme b. Ekva' i rekao da mu je prenio njegov otac, a bio je jedan od učesnika prisege pod drvetom, rekavši:
"Klanjavali smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, džuma-namaz, zatim se vraćali, a zidovi još nisu imali sjene da se u njenu hladovinu sklonimo."

2 Dan Harre (Harra je predio u blizini Medine) je poznati događaj kada su stanovnici Medine odbili vjernost Jezidu b. Mu'aviji i položili prisegu vjernosti Abdullahu b. Hanzali b. Ebu-Amiru Ensariju, pa je Jezid na njih poslao vojsku.

3 Kad je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo na Hudejbiji htio je da pošalje nekog Kurejšijama kako bi ih obavijestio da on dolazi samo radi umre. Poslao je halifu Osmana i on je našao Kurejšije u Beldehu odlučne da spriječe ulazak muslimanima u Mekku. Osmana je u zaštitu uzeo Eban b. Seid b. As, a do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je doprla vijest da je on ubijen i on je pozvao ashabe da polože prisegu da će osvetiti Osmana i da neće uzmaknuti.

4169. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, koji je izjavio da je rekao Selemi b. Ekve'u:
"Na šta ste položili zakletvu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hudejbije?"
"Na smrt!", odgovorio je on.

٤١٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعْتُمْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ .

4170. PRIČAO MI JE Ahmed b. Iškab, njemu Muhammed b. Fudajl prenoseći od Ala'a b. Musejjeba, a on od svoga oca da je rekao:
– Sreo sam Bera'a b. Aziba, radijallahu anhuma, i rekao: "Blago tebi! Družio si se sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i položio mu zakletvu pod drvetom", a on reče: "Bratiću,[1] ti ne znaš šta smo sve radili poslije njega."[2]

٤١٧٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقِيتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقُلْتُ طُوبَى لَكَ صَحِبْتَ النَّبِيَّ ﷺ وَبَايَعْتَهُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثْنَا بَعْدَهُ .

4171. PRIČAO NAM JE Ishak (b. Mensur), njemu je kazivao Jahja b. Salih rekavši da mu je kazivao Mu'avija b. Selam prenoseći od Jahja'a, a on od Ebu-Kilabe da ga je obavijestio Sabit b. Dahhak da je on položio prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom.

٤١٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ هُوَ ابْنُ سَلاَّمٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ أَنَّ ثَابِتَ بْنَ الضَّحَّاكِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَايَعَ النَّبِيَّ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ .

4172. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ishak, njemu je kazivao Usman b. Umer, a ovom saopćio Šu'be prenoseći od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, u vezi s ajetom:
"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu"[3], rekao: "To je Hudejbija."
Ashabi su rekli:
"Prijatno i bez muke! a šta je nama?" Tada je Uzvišeni Allah objavio: "Da bi vjernike i vjernice uveo u dženetske bašče kroz koje rijeke teku."[4]

٤١٧٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) قَالَ الْحُدَيْبِيَةُ قَالَ أَصْحَابُهُ هَنِيئًا مَرِيئًا فَمَا لَنَا فَأَنْزَلَ اللهُ (لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ) .

1 Tako je bilo uobičajeno u govoru Arapa; ne misli se na krvnu vezu (prim. rec.).

2 Aludira na ratove i sve ostalo što se među njima desilo zbog čega osjeća svojevrsnu bojazan od Uzvišenog Allaha. (prim. rec.)

3 El-Feth, 1.

4 Ajet u cijelosti glasi: "Da bi vjernike i vjernice uveo u džennetske bašče kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno boraviti, da bi prešao preko hrđavih postupaka njihovih, a to je u Allaha veliki uspjeh." (El-Feth, 5)

Šu‘be kaže: “Došao sam u Kufu i ovo sve prenosio od Katade, a kasnije sam se vratio i spomenuo mu, pa je on rekao: ‘Što se tiče ajeta “mi ćemo ti dati pobjedu” komentar je Enesov, a što se tiče riječi “prijatno i bez muke”, to je Ikrimino.’”[5]

قَالَ شُعْبَةُ فَقَدِمْتُ الْكُوفَةَ فَحَدَّثْتُ بِهَذَا كُلِّهِ عَنْ قَتَادَةَ ثُمَّ رَجَعْتُ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ أَمَّا (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ) فَعَنْ أَنَسٍ وَأَمَّا هَنِيئًا مَرِيئًا فَعَنْ عِكْرِمَةَ .

4173. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Ebu-Amir, a ovom Israil prenoseći od Medžzea b. Zahira Eslemija, a ovaj od svoga oca, koji je bio učesnik u prisezi pod drvetom, da je rekao:
– Dok sam ja ložio vatru pod loncem u kom je bilo magareće meso (na dan Hajbera), glasnik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je obznanio: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vam zabranjuje magareće meso!”

٤١٧٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مَجْزَأَةَ بْنِ زَاهِرٍ الأَسْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ الشَّجَرَةَ قَالَ إِنِّي لأَوقِدُ تَحْتَ الْقِدْرِ بِلُحُومِ الْحُمُرِ إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَاكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ .

4174. OVO PRENOSI I Medžzea od jednog od njih (Benu Eslema) koji su učestvovali u prisezi pod drvetom, a ime mu je Uhban b. Evs i koji se žalio na svoje koljeno, pa je, kad bi činio sedždu, stavljao jastuk pod koljeno.

٤١٧٤ . وَعَنْ مَجْزَأَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ اسْمُهُ أُهْبَانُ بْنُ أَوْسٍ وَكَانَ اشْتَكَى رُكْبَتَهُ وَكَانَ إِذَا سَجَدَ جَعَلَ تَحْتَ رُكْبَتِهِ وِسَادَةً .

4175. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebi Adijj prenoseći od Šu‘be, on od Jahja’a b. Seida, ovaj od Bušejra b. Jesara, a on od Suvejda b. Nu‘mana, koji je bio učesnik u prisezi pod drvetom, da je rekao:
“Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su bili dobili prekrupu (jelo od isitnjene pšenice i ječma, ar. *sevik*), pa su je žvakali.”
Mu‘az ovim senedom slijedi Ibn-Ebu-Adijja, prenoseći ovo od Šu‘be.[6]

٤١٧٥ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ أُتُوا بِسَوِيقٍ فَلاَكُوهُ تَابَعَهُ مُعَاذٌ عَنْ شُعْبَةَ .

5 Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4834.

6 Rivajet Mu‘azov prenio je Isma‘ili i naglasio da je to bilo nakon što su se vratili sa Hajbera.

4176. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Bezi‘, njemu Šazan prenoseći od Šu‘be, a on od Ebu-Džemre da je rekao:
– Pitao sam Aiza b. Amra, radijallahu anhu, Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i jednog od onih što su dali prisegu pod drvetom, “Da li se vitr-namaz kvari (ako se klanja nešto nakon njega)”, pa je on rekao: “Ako klanjaš vitr na početku, onda ga nemoj klanjati kasnije.”[1]

٤١٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ حَدَّثَنَا شَاذَانُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِذَ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ هَلْ يُنْقَضُ الْوِتْرُ قَالَ إِذَا أَوْتَرْتَ مِنْ أَوَّلِهِ فَلاَ تُوتِرْ مِنْ آخِرِهِ .

4177. PRIČAO MI JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na jednom od svojih putovanja, a s njim je putovao i Omer b. Hattab. Bilo je to noću, i Omer ga je nešto upitao, ali mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio. Potom ga je opet upitao i on mu nije odgovorio, a onda ga je još jednom upitao i on mu nije odgovorio. Tada je Omer b. Hattab rekao:
“Izgubila te majka, o Omere! Moljakaš Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta i on ti nikad ne odgovara.” Kaže Omer: “Potom sam požurio svoju devu i prešao ispred muslimana, bojeći se da o meni bude objavljeno nešto iz Kur’ana. Uskoro sam čuo nekoga kako me viče, pa sam rekao: “Bojim se da je o meni objavljeno nešto iz Kur’ana.” Onda sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, pa je on rekao:
“Noćas mi je objavljena sura koja mi je draža od svega što sunce obasjava.” Zatim je proučio: “Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu.”[2]

٤١٧٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا عُمَرُ نَزَرْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ كُلُّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ الْمُسْلِمِينَ وَخَشِيتُ أَنْ يَنْزِلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ وَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) .

1 Pod izrazom “da li se vitr-namaz kvari” misli se da čovjek klanja vitr i legne spavati, a kasnije odluči da još klanja, da li će klanjati još jedan rekat, da bi od neparnog postao parni namaz, a onda, nakon noćnog namaza, ponovo klanjati vitre, ili će klanjati noćni namaz bez naknadnog klanjanja vitr-namaza. Aiz b. Amir je predložio drugi način rekavši: “Ako klanjaš vitr na početku, onda nemoj kasnije.

2 El-Feth, 1.

4178, 4179. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Sufjan, rekavši da je čuo Zuhrija kad je prenosio ovaj hadis.

– Zapamtio sam (kaže Sufjan) dio hadisa od njega, a Ma‘mer je učinio da ga dobro zapamtim prenoseći od Urve b. Zubejra, a on od Misvera b. Mahreme i Mervana b. Hakema, tako da jedan u odnosu na drugoga prenosi neke dodatke, da su rekli: "U godini Hudejbije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo sa hiljadu i nekoliko stotina ashaba, i kad je došao u Zul-Hulejfu stavio je ogrlice kurbanima, označio ih i tu zanijetio umru. Jednog čovjeka iz plemena Huza‘a poslao je kao svog izvidnika, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je putovao i kad je bio u mjestu Gadirul-Eštat došao je njegov izviđač i rekao:

"Kurejšije su protiv tebe sakupile velike skupine. Sakupili su protiv tebe skupine iz raznih plemena. Oni će se boriti protiv tebe, spriječiti te od dolaska Bejtullahu i to ti zabraniti." Tada je on rekao: "Ljudi, šta vi mislite, recite mi da li da krenem prema njihovim porodicama i potomstvu ovih koji žele da nas spriječe od Bejtullaha, pa ako nam dođu (da brane ukućane). Uzvišeni Allah je već izbavio izvidnika od mušrika,[3] a ako ne, bit će opljačkani?"[4]

"Allahov Poslaniče", reče Ebu-Bekr, "krenuo si u namjeri da posjetiš Bejtullah, ne želeći ubiti nikoga, niti ratovati protiv bilo koga, pa se uputi prema njemu, a ko nas spriječi u tome mi ćemo se protiv njega boriti."

"Krenite sa Allahovim imenom", reče on.

٤١٧٨-٤١٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ حِينَ حَدَّثَ هَذَا الْحَدِيثَ حَفِظْتُ بَعْضَهُ وَثَبَّتَنِي مَعْمَرٌ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ قَالاَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي بِضْعَ عَشْرَةَ مِائَةً مِنْ أَصْحَابِهِ فَلَمَّا أَتَى ذَا الْحُلَيْفَةِ قَلَّدَ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَهُ وَأَحْرَمَ مِنْهَا بِعُمْرَةٍ وَبَعَثَ عَيْنًا لَهُ مِنْ خُزَاعَةَ وَسَارَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى كَانَ بِغَدِيرِ الأَشْطَاطِ أَتَاهُ عَيْنُهُ قَالَ إِنَّ قُرَيْشًا جَمَعُوا لَكَ جُمُوعًا وَقَدْ جَمَعُوا لَكَ الأَحَابِيشَ وَهُمْ مُقَاتِلُوكَ وَصَادُّوكَ عَنِ الْبَيْتِ وَمَانِعُوكَ فَقَالَ أَشِيرُوا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيَّ أَتَرَوْنَ أَنْ أَمِيلَ إِلَى عِيَالِهِمْ وَذَرَارِيِّ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَصُدُّونَا عَنِ الْبَيْتِ فَإِنْ يَأْتُونَا كَانَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ قَطَعَ عَيْنًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَإِلاَّ تَرَكْنَاهُمْ مَحْرُوبِينَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ خَرَجْتَ عَامِدًا لِهَذَا الْبَيْتِ لاَ تُرِيدُ قَتْلَ أَحَدٍ وَلاَ حَرْبَ أَحَدٍ فَتَوَجَّهْ لَهُ فَمَنْ صَدَّنَا عَنْهُ قَاتَلْنَاهُ قَالَ امْضُوا عَلَى اسْمِ اللهِ .

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, misli na izvidnika kojeg je poslao i koji se već vratio. (prim. rec.).

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se posavjetovao sa ashabima da li da krene u područja plemena koja su otišla da pomognu Kurejšijama u sprečavanju muslimana da uđu u Mekku i porobe njihove ukućane, pa ako oni dođu u pomoć svojim ukućanima, onda to znači da će Kurejšije ostati sami u borbi protiv muslimana, a ako ne dođu bit će opljačkani. Ebu-Bekr mu je preporučio da se ne upušta u borbu već da nastavi u svojoj namjeri da obavi umru, sve dok ga oni prvi ne napadnu, i on je prihvatio Ebu-Bekrovo mišljenje.

4180, 4181. PRIČAO MI JE Ishak (b. Rahuvejh), njemu je saopćio Ja'kub (b. Ibrahim), a ovom je pričao Ibn-Šihabov bratić (Muhammed b. Abdullah) prenoseći od svoga amidže (Ibn-Šihaba) kojem je saopćio Urve b. Zubejr da je čuo Mervana b. Hakema i Misvera b. Mahremu kako prenose jednu od vijesti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu umre na dan Hudejbije. Između ostalog, Urve je od njih dvojice prenio:

– Kada je, na dan Hudejbije, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklapao ugovor sa Suhejlom b. Amrom o pitanju perioda na koji se sklapa ugovor, ono što je Suhejl b. Amr uvjetovao bilo je:

"Niko ti od nas neće doći, makar bio i tvoje vjere, a da ga nećeš vratiti natrag i prepustiti ga nama." Suhejl je odbio da sklopi ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, osim pod ovim uvjetom. Vjernici su negodovali na to, uzrujali se i prigovarali tome. Pošto je Suhejl odbio da sklopi sporazum sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, osim pod tim uvjetom, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je potpisao s njim sporazum, i taj dan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio Ebu-Džendela b. Suhejla njegovom ocu Suhejlu b. Amru i nije Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u tom periodu, došao nijedan muškarac, a da ga nije vratio, iako je bio musliman. Došle su i vjernice, čineći hidžru, i među onima koje su došle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je Ummi-Kulsum, kćerka Ukbe b. Ebi-Mu'ajta. Bila je tek postala punoljetna i njeni ukućani su došli da traže od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im je vrati. Tada je Uzvišeni Allah objavio, u pogledu vjernica, ono što je objavio."[1]

٤١٨٠-٤١٨١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنِي ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ يُخْبِرَانِ خَبَرًا مِنْ خَبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي عُمْرَةِ الْحُدَيْبِيَةِ فَكَانَ فِيمَا أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْهُمَا أَنَّهُ لَمَّا كَاتَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سُهَيْلَ بْنَ عَمْرٍو يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى قَضِيَّةِ الْمُدَّةِ وَكَانَ فِيمَا اشْتَرَطَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو أَنَّهُ قَالَ لاَ يَأْتِيكَ مِنَّا أَحَدٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلاَّ رَدَدْتَهُ إِلَيْنَا وَخَلَّيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ وَأَبَى سُهَيْلٌ أَنْ يُقَاضِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِلاَّ عَلَى ذَلِكَ فَكَرِهَ الْمُؤْمِنُونَ ذَلِكَ وَامَّعَضُوا فَتَكَلَّمُوا فِيهِ فَلَمَّا أَبَى سُهَيْلٌ أَنْ يُقَاضِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِلاَّ عَلَى ذَلِكَ كَاتَبَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرَدَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَا جَنْدَلِ بْنَ سُهَيْلٍ يَوْمَئِذٍ إِلَى أَبِيهِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَلَمْ يَأْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ إِلاَّ رَدَّهُ فِي تِلْكَ الْمُدَّةِ وَإِنْ كَانَ مُسْلِمًا وَجَاءَتِ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَكَانَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ بِنْتُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ مِمَّنْ خَرَجَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهِيَ عَاتِقٌ فَجَاءَ أَهْلُهَا يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَرْجِعَهَا إِلَيْهِمْ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى فِي الْمُؤْمِنَاتِ مَا أَنْزَلَ .

1 Misli se na ajet "O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih, a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo, pa ako se uvjerite da su vjernice onda ih ne vraćajte nevjernicima, one njima nisu dopuštene niti su oni njima dopušteni, a njima podajte ono što su potrošili, nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboške ne zadržavajte! Tražite ono što ste

4182. KAŽE Ibn-Šihab da mu je saopćio Urve b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ispitivao vjernice koje su učinile hidžru ovim ajetom "O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice..."[2]
A njegov amidža kaže: "Doprlo je do nas kada je Allah naredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mušricima vrati ono što su dali njihovim suprugama koje su učinile hidžru…, doprlo je do nas da je Ebu-Besir"... i on je spomenuo hadis u cijelosti.[3]

٤١٨٢. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُ مَنْ هَاجَرَ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ بِهَذِهِ الآيَةِ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ) وَعَنْ عَمِّهِ قَالَ بَلَغَنَا حِينَ أَمَرَ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ أَنْ يَرُدَّ إِلَى الْمُشْرِكِينَ مَا أَنْفَقُوا عَلَى مَنْ هَاجَرَ مِنْ أَزْوَاجِهِمْ وَبَلَغَنَا أَنَّ أَبَا بَصِيرٍ فَذَكَرَهُ بِطُولِهِ .

4183. PRIČAO NAM JE Kutejbe, prenoseći od Malika, a on od Nafi'a da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, u dobu smutnje,[4] krenuo na umru i rekao:
"Ako budem spriječen da dođem do Bejtullaha postupit ćemo onako kako smo postupali zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem." I on je zanijetio umru, zbog toga što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Hudejbije bio zanijetio umru.

٤١٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا خَرَجَ مُعْتَمِرًا فِي الْفِتْنَةِ فَقَالَ إِنْ صُدِدْتُ عَنِ الْبَيْتِ صَنَعْنَا كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَهَلَّ بِعُمْرَةٍ مِنْ أَجْلِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ .

4184. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafi'a a ovaj od Ibn Omera da je on zanijetio (umru) i rekao:
– Ako budem spriječen da dođem do Bejtullaha, postupit ću kao što je postupio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad su ga spriječili nevjernici Kurejša, a onda proučio:
"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor".[5]

٤١٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ أَهَلَّ وَقَالَ إِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ لَفَعَلْتُ كَمَا فَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ حَالَتْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَتَلاَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

potrošili, a nek i oni traže ono što su potrošili i to je Allahov sud. On sudi među vama, a Allah sve zna i mudar je." (El-Mumtehane, 10)

2 Ajet u cijelosti glasi "O vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati, ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti. Allah zaista mnogo prašta i on je milostiv." (El-Mumtehane, 12)

3 Ovaj hadis je u potpunosti naveden u poglavlju "O uvjetima".

4 To jest, kada je Hadždžadž krenuo na Ibn-Zubejra (prim. rec.).

5 Ajet u cijelosti glasi "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti

4185. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi'a da su ga izvijestili Ubejdullah b. Abdullah i Salim b. Abdullah da su razgovarali sa Abdullahom b. Omerom...
I PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi'a da mu je jedan od Abdullahovih sinova rekao: "Kad bi ti ostao ove godine, jer se bojim da nećeš stići do Bejtullaha", pa je (Abdullah) rekao: "Mi smo krenuli sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali su nas nevjernici Kurejša spriječili od dolaska Bejtullahu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poklao svoje kurbane i obrijao glavu, a njegovi ashabi su skratili kosu. Ja vas uzimam za svjedoke", dodao je, "da sam se obavezao umrom, pa ako se ništa ne ispriječi između mene i Bejtullaha učinit ću tavaf, a ako se neko ispriječi između mene i Bejtullaha, postupit ću onako kako je postupio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Nakon što je putovao izvjesno vrijeme, rekao je: "Mislim da je isti slučaj umre i hadždža.[1] Uzimam vas za svjedoke da sam, uz umru, zanijetio i hadž." Obavio je jedan tavaf i jedan sa'j i istovremeno se oslobodio ihrama od hadždža i umre.

٤١٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ وَسَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا كَلَّمَا عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ ح و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ بَعْضَ بَنِي عَبْدِاللهِ قَالَ لَهُ لَوْ أَقَمْتَ الْعَامَ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ لاَ تَصِلَ إِلَى الْبَيْتِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ دُونَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ النَّبِيُّ ﷺ هَدَايَاهُ وَحَلَقَ وَقَصَّرَ أَصْحَابُهُ وَقَالَ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي أَوْجَبْتُ عُمْرَةً فَإِنْ خُلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ الْبَيْتِ طُفْتُ وَإِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَ الْبَيْتِ صَنَعْتُ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ مَا أُرَى شَأْنَهُمَا إِلاَّ وَاحِدًا أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ حَجَّةً مَعَ عُمْرَتِي فَطَافَ طَوَافًا وَاحِدًا وَسَعْيًا وَاحِدًا حَتَّى حَلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا .

i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje." (El-Ahzab, 21)

1 To jest, da se mogu skinuti ihrami i prekinuti obavljanje hadždža i umre ako bude spriječen u tome. (prim. rec.)

٤١٨٦. حَدَّثَنِي شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ سَمِعَ النَّضْرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا صَخْرٌ عَنْ نَافِعٍ قَالَ إِنَّ النَّاسَ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَسْلَمَ قَبْلَ عُمَرَ وَلَيْسَ كَذَلِكَ وَلَكِنْ عُمَرُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَرْسَلَ عَبْدَاللهِ إِلَى فَرَسٍ لَهُ عِنْدَ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ يَأْتِي بِهِ لِيُقَاتِلَ عَلَيْهِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُبَايِعُ عِنْدَ الشَّجَرَةِ وَعُمَرُ لاَ يَدْرِي بِذَلِكَ فَبَايَعَهُ عَبْدُاللهِ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى الْفَرَسِ فَجَاءَ بِهِ إِلَى عُمَرَ وَعُمَرُ يَسْتَلْئِمُ لِلْقِتَالِ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُبَايِعُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ قَالَ فَانْطَلَقَ فَذَهَبَ مَعَهُ حَتَّى بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَهِيَ الَّتِي يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَسْلَمَ قَبْلَ عُمَرَ .

4186. PRIČAO MI JE Šudža‘ b. Velid da je čuo Nadra b. Muhammeda, kojem je pričao Sahr prenoseći od Nafi‘a da je rekao:
"Svijet priča da je Ibn-Omer primio islam prije Omera, a nije tako, nego je Omer na dan Hudejbije, poslao Abdullaha da mu dovede njegovog konja koji je bio kod jednog ensarije, da bi na njemu ratovao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada primao prisegu pod drvetom, a Omer to nije znao. Abdullah je položio prisegu, a zatim otišao po konja i doveo ga Omeru. Omer je oblačio oklop za borbu, i on ga je obavijestio da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prima prisegu pod drvetom, pa je krenuo, a on (Abdullah) je krenuo s njim, i tako je i Omer dao prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to je ono što svijet priča da je Ibn-Omer primio islam prije Omera."

٤١٨٧. وَقَالَ هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّاسَ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ تَفَرَّقُوا فِي ظِلاَلِ الشَّجَرِ فَإِذَا النَّاسُ مُحْدِقُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَاعَبْدَاللهِ انْظُرْ مَا شَأْنُ النَّاسِ قَدْ أَحْدَقُوا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَجَدَهُمْ يُبَايِعُونَ فَبَايَعَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى عُمَرَ فَخَرَجَ فَبَايَعَ .

4187. KAŽE Hišam b. Ammar da mu je kazivao Velid b. Muslim njemu je prenio Umer b. Muhammed Umeri, a ovom saopćio Nafi‘ prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da su na dan Hudejbije ljudi bili sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, raštrkani u hladovini drveća, kad odjednom opkoliše Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa (Omer) reče: "Abdullahu, pogledaj šta je to s ljudima pa su opkolili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." On je ustanovio da oni daju prisegu, pa je i on položio prisegu, a zatim se vratio Omeru, pa je i Omer otišao i položio prisegu.[2]

2 Razlog što je Ibn-Omer dao prisegu prije svoga oca različito je interpretiran na osnovu ova dva hadisa. Ibn Hadžer pretpostavlja da je Omer poslao Abdullaha da mu dovede konja, a onda je vidio da su se ljudi nešto okupili, pa mu je rekao da vidi zašto su se okupili, Abdullah je otišao da to vidi, pa je položio prisegu, a potom otišao po konja i doveo ga i izvijestio svog oca Omera o polaganju prisege, pa je i on otišao i položio prisegu.

4188. PRIČAO NAM JE (Muhammed) b. Numejr, njemu Ja'la, a ovom Isma'il, rekavši da je čuo Abdullaha b. Ebi-Evfa'a, radijallahu anhuma, kako kaže:
"Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad je obavljao umru, pa je on obavio tavaf i mi smo s njim obavili tavaf, klanjao je namaz i mi smo s njim klanjali, i obavio je sa'j između Safe i Merve, a mi smo ga štitili od Mekelija kako ga ne bi neko nečim pogodio."[1]

٤١٨٨. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ اعْتَمَرَ فَطَافَ فَطُفْنَا مَعَهُ وَصَلَّى وَصَلَّيْنَا مَعَهُ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَكُنَّا نَسْتُرُهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ لاَ يُصِيبُهُ أَحَدٌ بِشَيْءٍ .

4189. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ishak, njemu je kazivao Muhammed b. Sabik, a ovom kazivao Malik b. Migvel, rekavši da je čuo Ebu-Hasina kako kaže da je Ebu-Vail rekao:
– Kada je Sehl b. Hunejf došao sa Siffina otišli smo mu da se raspitamo o situaciji, pa je on rekao: "Nemojte se pouzdavati u mišljenje.[2] Ja sam se na dan Ebu-Džendela (Hudejbije) našao u takvoj situaciji da bih odbio naređenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam to ikako mogao učiniti. Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju. Mi nikada nismo stavili naše sablje na ramena zbog nekog događaja koji nam je bio težak a da nas one nisu vodile u poznatu situaciju, sve do tog slučaja. Kad zatvorimo jednu stranu smutnje sruči se na nas druga strana (poput vode kada prokulja) za koju ne znamo kako bismo joj prišli."[3]

٤١٨٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَصِينٍ قَالَ قَالَ أَبُو وَائِلٍ لَمَّا قَدِمَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ مِنْ صِفِّينَ أَتَيْنَاهُ نَسْتَخْبِرُهُ فَقَالَ اتَّهِمُوا الرَّأْيَ فَلَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ وَلَوْ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرُدَّ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَمْرَهُ لَرَدَدْتُ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَا وَضَعْنَا أَسْيَافَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا لأَمْرٍ يُفْظِعُنَا إِلاَّ أَسْهَلْنَ بِنَا إِلَى أَمْرٍ نَعْرِفُهُ قَبْلَ هَذَا الأَمْرِ مَا نَسُدُّ مِنْهَا خُصْمًا إِلاَّ انْفَجَرَ عَلَيْنَا خُصْمٌ مَا نَدْرِي كَيْفَ نَأْتِي لَهُ .

1 Ovo je bilo u toku umre koja je, po Ugovoru na Hudejbiji, obavljena godinu dana kasnije i u kojoj su učestvovali svi koji su bili na Hudejbiji, a bili su još živi.

2 To jest, da se borite, jer se borite protiv svoje braće na osnovu vlastitog mišljenja. Sehl b. Hunejf se, inače, vratio sa Siffina gdje se odigrao sukog između Alije i Mu'avije, pa je optuživan da je zakazao u tom sukobu. (prim. rec.).

3 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Propisivanje petine* (Knjiga 2, hadis broj 3181, str. 850.)

4190. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Mudžahida, ovaj od Ibn-Ebi-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžrea, radijallahu anhu, da je rekao:
– Za vrijeme Hudejbije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je došao kod mene, a vaši su mi padale po licu, pa je rekao: "Zar te ne uznemiravaju vaške."
"Da!", odgovorio sam ja, a on je rekao: "Obrij glavu i posti tri dana, ili nahrani šest siromaha, ili zakolji kurban."
Ejjub je rekao: "Ne znam čime je od toga počeo."

٤١٩٠ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّ رَأْسِكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاحْلِقْ وَصُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ أَوِ انْسُكْ نَسِيكَةً قَالَ أَيُّوبُ لاَ أَدْرِي بِأَيٍّ هَذَا بَدَأَ .

4191. PRIČAO MI JE Muhammed b. Hišam Ebu-Abdullah, a njemu Hušejm prenoseći od Ebu-Bišra, on od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžrea da je rekao:
– Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji i bili smo u ihramima, a mušrici su nas zadržali. Ja sam imao bujnu kosu i vaši su mi počele padati po licu, pa je pored mene naišao Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Zar te ne uznemiravaju vaške?"
"Da!", odgovorio sam ja, i objavljen je, kaže on, ovaj ajet: "A onaj među vama koji se razboli ili nekakav ezijet na glavi ima, neka se postom, ili sadakom ili kurbanom iskupi."[4]

٤١٩١ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ وَقَدْ حَصَرَنَا الْمُشْرِكُونَ قَالَ وَكَانَتْ لِي وَفْرَةٌ فَجَعَلَتِ الْهَوَامُّ تَسَاقَطُ عَلَى وَجْهِي فَمَرَّ بِي النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّ رَأْسِكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ) .

4 El-Bekare, 196.

SLUČAJ UKLA I UREJNE

بَاب قِصَّةِ عُكْلٍ وَعُرَيْنَةَ

4192. PRIČAO MI JE Abdul-A‘la b. Hammad, njemu je kazivao Jezid b. Zurej‘, a ovom prenio Seid prenoseći od Katade da im je Enes, radijallahu anhu, kazivao da su neki ljudi iz Ukla i Urejne došli u Medinu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izjavili da prihvataju islam, a potom rekli: "Allahov Vjerovjesniče, mi smo bili stočari, a nismo bili zemljoradnici." Oni su smatrali da Medina ne odgovara njihovom zdravlju, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio nekoliko deva i čobana i naredio im da izađu s njim i piju njihovo mlijeko i njihovu mokraću. Oni su otišli i kada su stigli kod medinskog kamenjara odmetnuli su se od islama, ubili Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, čobana i odveli deve. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on poslao potjernicu za njima. (Kad su uhvaćeni) naredio je pa su im izboli oči i poodsijecali ruke, a onda su ostavljeni pored kamenjara sve dok nisu umrli u takvom stanju.[1]
Katade je izjavio: "Do nas je doprlo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga, podsticao na sadaku i zabranjivao masakriranje."[2]
Šu‘be, Eban i Hammad prenose od Katade da je rekao: "…Iz Urejne", a Jahja b. Ebi-Kesir i Ejjub prenose od Ebu-Kilabe da je Enes rekao:
"Došla je skupina iz Ukla."[3]

٤١٩٢. حَدَّثَنِي عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِي الله عَنْه حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَاسًا مِنْ عُكْلٍ وَعُرَيْنَةَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَتَكَلَّمُوا بِالإِسْلاَمِ فَقَالُوا يَا نَبِيَّ الله إِنَّا كُنَّا أَهْلَ ضَرْعٍ وَلَمْ نَكُنْ أَهْلَ رِيفٍ وَاسْتَوْخَمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمْ رَسُولُ الله ﷺ بِذَوْدٍ وَرَاعٍ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فِيهِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا نَاحِيَةَ الْحَرَّةِ كَفَرُوا بَعْدَ إِسْلاَمِهِمْ وَقَتَلُوا رَاعِيَ النَّبِيِّ ﷺ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَسَمَرُوا أَعْيُنَهُمْ وَقَطَعُوا أَيْدِيَهُمْ وَتُرِكُوا فِي نَاحِيَةِ الْحَرَّةِ حَتَّى مَاتُوا عَلَى حَالِهِمْ قَالَ قَتَادَةُ بَلَغَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ كَانَ يَحُثُّ عَلَى الصَّدَقَةِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُثْلَةِ وَقَالَ شُعْبَةُ وَأَبَانُ وَحَمَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ مِنْ عُرَيْنَةَ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ وَأَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ قَدِمَ نَفَرٌ مِنْ عُكْلٍ .

1 Ukl je ogranak plemena Adnan, a Urejne plemena Kahtan. Enes kaže da su bila četverica iz Urejne i trojica iz Ukla. Ibn-Ishak kaže da je njihov dolazak bio nakon bitke Zi Kared, u džumadel-ahiru, šeste godine po Hidžri, dok drugi kažu da je to bilo u ševalu iste godine. Tako strašna kazna uslijedila je kao odmazda za masakriranje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, čobana. Kasnije je on zabranio masakriranje.

2 Ovaj hadis sa potpunim senedom prenose Ebu-Davud i imam Ahmed.

3 Šu‘be, Eban i Hammad prenose ovaj hadis, ali su u njemu spomenuli samo pleme Ukl, dok su Jahja b. Ebi-Kesir i Ejjub, u svojim verzijama hadisa, spomenuli samo pleme Urejna.
Međutim, ispravno je da su bili predstavnici i jednog i drugog plemena.

4193. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu je kazivao Hafs b. Umer Ebu-Umer Havdi, ovom Hammad b. Zejd, a njemu Ejjub i Hadždžadž Savvaf koji je rekao da mu je kazivao Ebu-Redža', oslobođeni rob Ebu-Kilabe, koji je bio s njim u Šamu, da se jedan dan Omer b. Abdul-Aziz savjetovao se s ljudima i rekao:
– Šta mislite u pogledu ove zakletve.[4]
"To je istina", rekoše oni, "po njoj je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a po njoj su sudile i halife prije tebe." Ebu-Kilabe je bio iza njegova divana, i kad je Anbese b. Seid upitao: "A gdje je Enesov hadis o ljudima iz plemena Urejne", Ebu-Kilabe je rekao: "Meni ga je kazivao Enes b. Malik."
Abdul-Aziz b. Suhejb je, prenoseći od Enesa, rekao: "Iz Urejne a Ebu-Kilabe je, prenoseći od Enesa, rekao: "Iz Ukla" i spomenuo cijeli slučaj.

٤١٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَبُو عُمَرَ الْحَوْضِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَالْحَجَّاجُ الصَّوَّافُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ مَوْلَى أَبِي قِلاَبَةَ وَكَانَ مَعَهُ بِالشَّأْمِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ اسْتَشَارَ النَّاسَ يَوْمًا قَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذِهِ الْقَسَامَةِ فَقَالُوا حَقٌّ قَضَى بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَضَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ قَبْلَكَ قَالَ وَأَبُو قِلاَبَةَ خَلْفَ سَرِيرِهِ فَقَالَ عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ فَأَيْنَ حَدِيثُ أَنَسٍ فِي الْعُرَنِيِّينَ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ إِيَّايَ حَدَّثَهُ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ مِنْ عُرَيْنَةَ وَقَالَ أَبُو قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ مِنْ عُكْلٍ ذَكَرَ الْقِصَّةَ .

BITKA ZU KARED

بَاب غَزْوَةِ ذِي قَرَدَ

To je bitka u kojoj su napali na deve Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a desila se prije Hajbera na tri noći.

وَهِيَ الْغَزْوَةُ الَّتِي أَغَارُوا عَلَى لِقَاحِ النَّبِيِّ ﷺ قَبْلَ خَيْبَرَ بِثَلاَثٍ .

4194. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda koji je izjavio da je čuo Seleme b. Ekve'a kako kaže:
– Izašao sam prije nego je proučen ezan za sabah-namaz, a deve Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bile su na ispaši u Zu Karedu.[5]
Susreo me sluga Abdur-Rahmana b. Avfa i rekao: "Uzete su deve Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
"Ko ih je uzeo", upitao sam ja.

٤١٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الأَكْوَعِ يَقُولُ خَرَجْتُ قَبْلَ أَنْ يُؤَذَّنَ بِالأُولَى وَكَانَتْ لِقَاحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَرْعَى بِذِي قَرَدَ قَالَ فَلَقِيَنِي غُلاَمٌ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ أُخِذَتْ لِقَاحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ قُلْتُ مَنْ أَخَذَهَا قَالَ غَطَفَانُ قَالَ فَصَرَخْتُ ثَلاَثَ صَرَخَاتٍ يَا صَبَاحَاهْ

4 To jest, prisezanje zakletve u slučaju ubistva, kada postoje neke preovladavajuće indicije o počinitelju ubistva (prim. rec.)

5 Zu Kared je voda u pravcu Gatafana, udaljena dan hoda od Medine. Ibn-Sa'd kaže da je u Zu Karedu bilo dvadeset deva i da ih je čuvao sin Ebu-Zerra sa svojom suprugom, pa su mušrici izvršili prepad, te ubili čuvara i zarobili njegovu suprugu.

"Gatafan", odgovorio je on, a ja sam tri puta povikao: "Upomoć!"
Toliko sam glasno povikao da se čulo svuda između dva medinska kamenjara. Zatim sam potrčao naprijed i stigao ih, dok su oni pili vodu, i počeo ih gađati strijelama, a bio sam dobar strijelac, i govoriti: "Ja sam Ibnul-Ekve'! A danas je dan propasti zlih ljudi."[1] Recitirao sam stihove sve dok nisam spasio deve i zaplijenio sam trideset ogrtača. Potom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s ljudima, te sam ja rekao: "Allahov Vjerovjesniče! Uskratio sam ljudima vodu, a bili su žedni. Pošalji sada za njima potjeru."
"Ibnul-Ekve'", reče on, "nadvladao si (ih), pa budi blag." Zatim smo se vratili i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me stavio na devu iza svojih leđa, sve dok nismo ušli u Medinu.

قَالَ فَأَسْمَعْتُ مَا بَيْنَ لاَبَتَيِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ انْدَفَعْتُ عَلَى وَجْهِي حَتَّى أَدْرَكْتُهُمْ وَقَدْ أَخَذُوا يَسْتَقُونَ مِنَ الْمَاءِ فَجَعَلْتُ أَرْمِيهِمْ بِنَبْلِي وَكُنْتُ رَامِيًا وَأَقُولُ أَنَا ابْنُ الأَكْوَعْ وَالْيَوْمُ يَوْمُ الرُّضَّعْ وَأَرْتَجِزُ حَتَّى اسْتَنْقَذْتُ اللِّقَاحَ مِنْهُمْ وَاسْتَلَبْتُ مِنْهُمْ ثَلاَثِينَ بُرْدَةً قَالَ وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَالنَّاسُ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ قَدْ حَمَيْتُ الْقَوْمَ الْمَاءَ وَهُمْ عِطَاشٌ فَابْعَثْ إِلَيْهِمُ السَّاعَةَ فَقَالَ يَا ابْنَ الأَكْوَعِ مَلَكْتَ فَأَسْجِحْ قَالَ ثُمَّ رَجَعْنَا وَيُرْدِفُنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى نَاقَتِهِ حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ .

BITKA ZA HAJBER

بَاب غَزْوَةِ خَيْبَرَ

4195. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Jahja'a b. Se'ida, a ovaj od Bušejra b. Jesara da ga je izvijestio Suvejd b. Nu'man da je on u godini Hajbera krenuo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, "i kad smo (kaže on) bili u Sahbau, u podnožju Hajbera, klanjao je ikindiju, a zatim pozvao da mu donesu hranu, pa mu je donijeta prekrupa (*sevik* usitnjena pšenica i ječam), i on je naredio da se ona pokvasi, a onda je jeo a i mi smo jeli. Potom je ustao da klanja akšam, te je izaprao usta, a i mi smo to isto učinili, a zatim je klanjao ne uzimajući abdest (ponovo). "

٤١٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ سُوَيْدَ بْنَ النُّعْمَانِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ مِنْ أَدْنَى خَيْبَرَ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَعَا بِالأَزْوَادِ فَلَمْ يُؤْتَ إِلاَّ بِالسَّوِيقِ فَأَمَرَ بِهِ فَثُرِّيَ فَأَكَلَ وَأَكَلْنَا ثُمَّ قَامَ إِلَى الْمَغْرِبِ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

1 Riječ *rudda'* koju je upotrijebio Seleme u svome stihu množina je riječi *radi'*, a znači zao, loš, nevaljao. To je, u osnovi, nastalo iz slučaja jednog čovjeka koji bi sisao mlijeko iz devinog vimena ne htijući da je pomuze kako komšije ili prolaznici ne bi to čuli, pa od njega zatražili mlijeka. (prim. rec.)

4196. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Hatim b. Isma‘il prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, a on od Seleme b. Ekve‘a, radijallahu anhu, da je rekao:

– Krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber i putovali noću, pa je jedan čovjek rekao Amiru: “Amire, zar nam nećeš omogućiti da čujemo nešto od tvojih stihova (u *redžezu*)?[2]” Amir je bio pjesnik, pa je sišao (s deve) i hodajući počeo recitovati: “Moj Gospodaru, da nije Tebe mi ne bismo bili upućeni, niti bismo davali zekat, niti namaz obavljali, pa oprosti grijehe koje smo počinili, žrtvovat ćemo se u tvoje ime, učvrsti nam noge kada se sukobimo spusti smirenost na nas kad u neistinu budemo pozvani mi to odbijamo,[3] vriskom sebi pomoć protiv nas prizivaju.” Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “Ko je ovaj vodič?”

“To je Amir b. Ekve‘”, odgovorili su oni.

“Allah mu se smilovao”, reče on, a jedan čovjek[4] reče: “Allahov Vjerovjesniče, neminovno će poginuti kao šehid a dobro bi bilo da si ga ostavio da uživamo (u njegovoj hrabrosti).”[5]

Došli smo do Hajbera i opsjedali ga sve dok nas nije zadesila žestoka glad, a onda nam je je Uzvišeni Allah dao pobjedu. I kad su ljudi omrkli, prvo veče nakon osvojenja, zapalili su brojne vatre, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “Kakve su ovo vatre, zašto ih ložite?”

“Zbog mesa”, odgovorili su oni.

“Zbog kakvog mesa”, upitao je on.

“Mesa domaćih magaraca”, rekli su oni.

٤١٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَسِرْنَا لَيْلاً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لِعَامِرٍ يَا عَامِرُ أَلاَ تُسْمِعُنَا مِنْ هُنَيْهَاتِكَ وَكَانَ عَامِرٌ رَجُلاً شَاعِرًا فَنَزَلَ يَحْدُو بِالْقَوْمِ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَاغْفِرْ فِدَاءً لَكَ مَا أَبْقَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا وَأَلْقِيَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّا إِذَا صِيحَ بِنَا أَبَيْنَا وَبِالصِّيَاحِ عَوَّلُوا عَلَيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ هَذَا السَّائِقُ قَالُوا عَامِرُ بْنُ الأَكْوَعِ قَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَجَبَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ لَوْلاَ أَمْتَعْتَنَا بِهِ فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنَا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ ثُمَّ إِنَّ اللهَ تَعَالَى فَتَحَهَا عَلَيْهِمْ فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا هَذِهِ النِّيرَانُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ قَالُوا عَلَى لَحْمٍ قَالَ عَلَى أَيِّ لَحْمٍ قَالُوا لَحْمِ حُمُرِ الإِنْسِيَّةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَهْرِيقُوهَا وَاكْسِرُوهَا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ

2 *Redžez* je jedna pjesnička forma. (prim. rec.).

3 U nekim verzijama ovoga stiha upotrijebljena je riječ *etejna*, umjesto *ebejna*. U tom slučaju ovaj stih bi se mogao prevesti ovako: Kad budemo pozvani (istini ili u rat), mi se odazivamo. (prim. rec.).

4 Radi se o Omeru b. Hattabu kojeg je Muslim spomenuo u svome predanju u hadisu koji prenosi Ijas b. Seleme. (prim. rec.).

5 Ovo je Omer rekao na osnovu hadisa u kojem se kaže: “Svaki čovjek kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponaosob tražio od Allaha oprost poginuo je kao šehid.” Hadis prenosi Ijas b. Seleme, a bilježi ga Muslim. (prim. rec.).

“Prospite to i polupajte (lonce)”,
rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
“Allahov Poslaniče, da ih prospemo i operemo lonce”, upitao je jedan čovjek.
“Ili tako uradite”, odgovorio je on. Kad su se ljudi poredali u bojne redove, Amir je svojom sabljom dohvatio potkoljenicu jednog Jevreja, želeći ga udariti, ali mu je sablja bila kratka, pa se njen vrh odbio i udario u vrh Amirovog koljena, od čega je umro. Kad su se vraćali, kaže Seleme, ugledao me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me za ruku i upitao: “Šta ti je?”
“Za tebe bih žrtvovao i oca i majku”, rekao sam mu, “neki misle da su Amirova djela upropaštena.”
“Slagao je onaj ko je to rekao”, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
“Naprotiv on ima dvije nagrade”, i on sastavi svoja dva prsta, “on se trudio i borio. Malo ko od Arapa je išao (zemljom, ili Medinom, ili u rat, ili sa ovakvim svojstvima) poput njega”.
Kazivao nam je Kutejbe, a njemu Hatim, rekavši: “...odrastao (*u njoj*, ili *na tome*, umjesto *išao*).”[1]

أَوْ نُهَرِيقُهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ أَوْ ذَاكَ فَلَمَّا تَصَافَّ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ قَصِيرًا فَتَنَاوَلَ بِهِ سَاقَ يَهُودِيٍّ لِيَضْرِبَهُ وَيَرْجِعُ ذُبَابُ سَيْفِهِ فَأَصَابَ عَيْنَ رُكْبَةِ عَامِرٍ فَمَاتَ مِنْهُ قَالَ فَلَمَّا قَفَلُوا قَالَ سَلَمَةُ رَآنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِي قَالَ مَا لَكَ قُلْتُ لَهُ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَذَبَ مَنْ قَالَهُ إِنَّ لَهُ لَأَجْرَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ قَلَّ عَرَبِيٌّ مَشَى بِهَا مِثْلَهُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ قَالَ نَشَأَ بِهَا .

4197. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao Hajberu noću, a običavao je, kad u toku noći dođe do nekog naroda, da ne napada dok ne svane. Kad je osvanulo Jevreji su izašli (na njive) sa svojim motikama i košarama, i pošto su ga vidjeli, rekli su: “Muhammed! Tako nam Allaha, Muhammed i vojska!” Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Razoren je Hajber! Kad mi dođemo u dvorište nekog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti.”[2]

٤١٩٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَتَى خَيْبَرَ لَيْلاً وَكَانَ إِذَا أَتَى قَوْمًا بِلَيْلٍ لَمْ يُغِرْ بِهِمْ حَتَّى يُصْبِحَ فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَتِ الْيَهُودُ بِمَسَاحِيهِمْ وَمَكَاتِلِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) .

1 Kutejbinu verziju ovog hadisa Buhari prenosi u dijelu *El-Edeb* (*Etika*), a razlikuje se samo u izrazu *neše'e* umjesto izraza *meša*.

2 Hajber je bio veliki grad sa utvrdama i oranicama, sjeverno od Medine u pravcu Šama. Ibn-Ishak kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koncem muharrema sedme godine po Hidžri krenuo na Hajber i

4198. SAOPOĆIO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu je saopćio Ibn-Ujejne, a ovom Ejjub prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
– Rano u jutro smo došli u Hajber, pa su njegovi stanovnici izašli s motikama, i kad su vidjeli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, povikali su: "Muhammed! Tako mi Allaha, Muhammed i vojska!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je najveći! Razoren je Hajber! Kad mi dođemo u dvorište nekog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti."
Kasnije smo našli magarećeg mesa, ali je glasnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, povikao: "Allah i Njegov Poslanik vam zabranjuju magareće meso, jer je ono nečisto."

٤١٩٨. أَخْبَرَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ صَبَّحْنَا خَيْبَرَ بُكْرَةً فَخَرَجَ أَهْلُهَا بِالْمَسَاحِي فَلَمَّا بَصُرُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) فَأَصَبْنَا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ فَنَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ فَإِنَّهَا رِجْسٌ .

4199. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehab, njemu je kazivao Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub prenoseći od Muhammeda, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, neko došao i rekao: "Jelo se magareće meso", a on je šutio. Potom mu je došao po drugi put i rekao: "Jelo se magareće meso." Poslanik je i dalje šutio, a ovaj mu je došao po treći put i rekao: "Nestalo je magaraca." Tada je on naredio glasniku i on je povikao: "Allah i Njegov Poslanik vam zabranjuju meso domaćih magaraca", pa su lonci prevrnuti, iako se meso u njima kuhalo.

٤١٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ فَسَكَتَ ثُمَّ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ فَسَكَتَ ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ أُفْنِيَتِ الْحُمُرُ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فِي النَّاسِ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ وَإِنَّهَا لَتَفُورُ بِاللَّحْمِ .

opsjedao ga deset i nekoliko noći i osvojio ga u mjesecu saferu. Junus b. Bukejr prenosi od Ibn-Ishaka da je prenio od Misvera i Mahreme da su rekli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se vratio sa Hudejbije, pa mu je između Mekke i Medine objavljena sura El-Feth u kojoj mu je Allah darovao Hajber, rekavši: "Allah vam obećava bogat plijen koji ćete uzeti, a s ovim je požurio", (El-Feth, 20) to jest sa Hajberom. U Medinu je stigao u zul-hidžetu i zadržao se u njoj dok u muharremu nije krenuo na Hajber".

4200. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao sabah-namaz blizu Hajbera, dok je još bilo mraka, a onda je rekao: "Allah je najveći! Razoren je Hajber! Kad mi dođemo u dvorište nekog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti." Oni su (nakon što su poraženi) izašli trčeći po sokacima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da budu pogubljeni borci, a žene i djecu da porobe. U roblju je bila Safija koja je dodijeljena Dahji Kelbiju, a zatim Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on joj je, na ime vjenčanog dara poklonio slobodu". Abdul-Aziz b. Suhejb je rekao Sabitu: "Ebu-Muhammede, da li si ti rekao Enesu: "Šta joj je dao na ime vjenčanog dara", pa je Sabit klimnuo glavom potvrđujući to.

٤٢٠٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الصُّبْحَ قَرِيبًا مِنْ خَيْبَرَ بِغَلَسٍ ثُمَّ قَالَ الله أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) فَخَرَجُوا يَسْعَوْنَ فِي السِّكَكِ فَقَتَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُقَاتِلَةَ وَسَبَى الذُّرِّيَّةَ وَكَانَ فِي السَّبْيِ صَفِيَّةُ فَصَارَتْ إِلَى دَحْيَةَ الْكَلْبِيِّ ثُمَّ صَارَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا فَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ لِثَابِتٍ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ آنْتَ قُلْتَ لأَنَسٍ مَا أَصْدَقَهَا فَحَرَّكَ ثَابِتٌ رَأْسَهُ تَصْدِيقًا لَهُ .

4201. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba koji je izjavio da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zarobio Safiju, a potom je oslobodio i njome se oženio. Sabit je upitao Enesa: "Šta joj je dao na ime vjenčanog dara?"
"Na ime vjenčanog dara poklonio joj je nju samu, oslobodio ju je", rekao je Enes.

٤٢٠١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ ابْنِ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ سَبَى النَّبِيُّ ﷺ صَفِيَّةَ فَأَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَقَالَ ثَابِتٌ لأَنَسٍ مَا أَصْدَقَهَا قَالَ أَصْدَقَهَا نَفْسَهَا فَأَعْتَقَهَا .

4202. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Ja'kub prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla bi Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu, da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo sa mušricima, pa je došlo do borbe i kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio prema svom logoru i neprijatelji se uputili prema svom logoru. Među ashabima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je jedan čovjek koji nije

٤٢٠٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ الْتَقَى هُوَ وَالْمُشْرِكُونَ فَاقْتَتَلُوا فَلَمَّا مَالَ رَسُولُ الله ﷺ إِلَى عَسْكَرِهِ وَمَالَ الآخَرُونَ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي أَصْحَابِ رَسُولِ الله ﷺ

رَجُلٌ لاَ يَدَعُ لَهُمْ شَاذَّةً وَلاَ فَاذَّةً إِلاَّ اتَّبَعَهَا يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ فَقِيلَ مَا أَجْزَأَ مِنَّا الْيَوْمَ أَحَدٌ كَمَا أَجْزَأَ فُلاَنٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا صَاحِبُهُ قَالَ فَخَرَجَ مَعَهُ كُلَّمَا وَقَفَ وَقَفَ مَعَهُ وَإِذَا أَسْرَعَ أَسْرَعَ مَعَهُ قَالَ فَجُرِحَ الرَّجُلُ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ سَيْفَهُ بِالأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ الرَّجُلُ الَّذِي ذَكَرْتَ آنِفًا أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَعْظَمَ النَّاسُ ذَلِكَ فَقُلْتُ أَنَا لَكُمْ بِهِ فَخَرَجْتُ فِي طَلَبِهِ ثُمَّ جُرِحَ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ فِي الأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

ostavljao nikoga od njih ko je bio izdvojen, a da ga nije slijedio kako bi ga udario sabljom, pa je rečeno: "Danas niko od nas nije bio od koristi kao što je bio taj (čovjek)." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je on jedan od Džehennemlija."[1]

Onda je jedan čovjek rekao: "Ja ću ga pratiti", pa je krenuo s njim, i kad god je ovaj stao i on je stao s njim, a kad je požurio i on je požurio s njim. Potom je ovaj čovjek teško ranjen, pa je ubrzao sebi smrt, te je sablju stavio na zemlju, a njen vršak između svojih grudi a onda se navalio na sablju i izvršio samoubistvo. Tada je onaj čovjek (koji ga je pratio) došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Svjedočim da si ti zaista Allahov Poslanik."

"Za šta je to", upitao je Poslanik, a ovaj je rekao: "Onaj čovjek za kojeg si prije rekao da je Džehennemlija, pa to ljudima bilo čudno, i ja rekao da ću ga pratiti, pa otišao za njim, on je teško ranjen, i htio je što bržu smrt, te je držak sablje stavio na zemlju, a vršak između svojih grudi, a onda se navalio na nju i izvršio samoubistvo."

Tom prilikom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nekada čovjek radi djela Džennetlije, prema onom što vide ljudi, a on je Džehennemlija, a nekada čovjek radi djela Džehennemlije prema onom što ljudi vide, a on je Džennetlija."

1 Ibnul-Dževzi smatra da se to dogodilo na Uhudu i da se taj čovjek zvao Kuzman Zufuri. On je bio ostao u Medini, ali su ga žene proglasile plašljivcem, pa je on htio dokazati da je hrabar.

4203. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Se‘id b. Musejjeb da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
– Bili smo na Hajberu kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za jednog čovjeka koji je bio s njim i smatrao se muslimanom, rekao: “Ovaj je stanovnik Džehennema.” Kad je počela borba taj čovjek se žestoko borio tako da je dopao mnogih rana i neki ljudi umalo nisu posumnjali (u Poslanikove riječi da je on Džehennemlija). Međutim, taj čovjek je toliko teško osjećao bol pošto je bio ranjen da je posegao rukom prema svom tobolcu i iz njega izvadio nekoliko strijela kojima je izvršio samoubistvo. Tada su pritrčali neki muslimani i rekli: “Allahov Poslaniče, Allah je dao potvrdu tvojoj izjavi! Onaj čovjek je izvršio samoubistvo.” Tom prilikom on je rekao: “Ustani Bilale i oglasi da će u Džennet ući samo vjernik, a Allah nekad ojača ovu vjeru i grješnim čovjekom.”

٤٢٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ شَهِدْنَا خَيْبَرَ فَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ لِرَجُلٍ مِمَّنْ مَعَهُ يَدَّعِي الإِسْلاَمَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا حَضَرَ الْقِتَالُ قَاتَلَ الرَّجُلُ أَشَدَّ الْقِتَالِ حَتَّى كَثُرَتْ بِهِ الْجِرَاحَةُ فَكَادَ بَعْضُ النَّاسِ يَرْتَابُ فَوَجَدَ الرَّجُلُ أَلَمَ الْجِرَاحَةِ فَأَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى كِنَانَتِهِ فَاسْتَخْرَجَ مِنْهَا أَسْهُمًا فَنَحَرَ بِهَا نَفْسَهُ فَاشْتَدَّ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ الله صَدَّقَ الله حَدِيثَكَ انْتَحَرَ فُلاَنٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ قُمْ يَا فُلاَنُ فَأَذِّنْ أَنَّهُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلاَ مُؤْمِنٌ إِنَّ الله يُؤَيِّدُ الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ .

4204. Šebib je prenio od Junusa, a on od Ibn-Šihaba kojem su saopćili Ibnul-Musejjeb i Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka‘b da je Ebu-Hurejre rekao:
“Učestvovali smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu.”
Ibnul-Mubarek prenosi od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Se‘ida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Njega ovim senedom slijedi Salih prenoseći od Zuhrija. Zubejdi je izjavio da mu je saopćio Zuhri, a njega je izvijestio Abdur-Rahman b. Ka‘b da je Ubejdullah b. Ka‘b rekao: “Saopćio mi je onaj ko je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao na Hajberu.”
Zuhri je rekao: “Saopćili su mi Ubejdullah b. Abdullah i Seid od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”[1]

٤٢٠٤. وَقَالَ شَبِيبٌ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِالله بْنِ كَعْبٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ شَهِدْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ خَيْبَرَ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَابَعَهُ صَالِحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ كَعْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُبَيْدَالله بْنَ كَعْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ شَهِدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ خَيْبَرَ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُالله بْنُ عَبْدِالله وَسَعِيدٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Buhari je ovdje spomenuo nekoliko različitih seneda za gornji hadis koji prenosi Ebu-Hurejre, s tim što se u nekim verzijama ovog hadisa ne spominje Ebu-Hurejre, pa je hadis mursel, a u nekim umjesto riječi “Hajber” stoji riječ “Hunejn”, dok se u nekim uopće ne spominje ime bitke u kojoj se dogodilo ono o čemu se govori u hadisu.

4205. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Abdul-Vahid prenoseći od Asima, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musa’a Eša‘rija, radijallahu anhu, da je rekao:
“Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u Pohod na Hajber”, ili je rekao: “Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio, ljudi su bili iznad jedne doline, pa su podigli glasove izgovarajući tekbir: Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illellah, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sustegnite se! Vi ne dozivate gluhog niti odsutnog, nego dozivate onoga koji sve čuje, koji je blizu i koji je s vama.” Ja sam bio iza jahalice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa me on čuo kako govorim: “La havle ve la kuvvete illa billahi (Istinska snaga i moć samo je kod Allaha) ”,
te mi je rekao: “O Abdullah b. Kajs!”
“Odazivam ti se, Allahov Poslaniče”,
rekoh a on upita: “Želiš li da te uputim na jedno od džennetskih blaga?”
“Svakako, Allahov Poslaniče! Za tebe bih žrtvovao i oca i majku”, odgovorih ja, a on reče: “La havle ve la kuvvete illa billahi (Istinska snaga i moć samo je kod Allaha).”

٤٢٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ أَوْ قَالَ لَمَّا تَوَجَّهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَشْرَفَ النَّاسُ عَلَى وَادٍ فَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّكْبِيرِ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ وَأَنَا خَلْفَ دَابَّةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَمِعَنِي وَأَنَا أَقُولُ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ فَقَالَ لِي يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي قَالَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ .

2406. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebi-Ubejd, rekavši:
– Vidio sam trag udarca na potkoljenici Seleme, i rekao: “Ebu-Muslime, kakav je ovo udarac.”
“Ovo je udarac”, rekao je on “koji sam zadobio na dan Hajbera. Tada su ljudi rekli: “Pogođen je Seleme.” Ja sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je tri puta pljucnuo[2] na ranu i sve do sada me nije nikada zaboljelo.”

٢٤٠٦. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ رَأَيْتُ أَثَرَ ضَرْبَةٍ فِي سَاقِ سَلَمَةَ فَقُلْتُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ مَا هَذِهِ الضَّرْبَةُ فَقَالَ هَذِهِ ضَرْبَةٌ أَصَابَتْنِي يَوْمَ خَيْبَرَ فَقَالَ النَّاسُ أُصِيبَ سَلَمَةُ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَنَفَثَ فِيهِ ثَلاَثَ نَفَثَاتٍ فَمَا اشْتَكَيْتُهَا حَتَّى السَّاعَةِ .

2 Izraz *en-nefes* označava ono što je između pljuvanja i puhanja, tojest pljuckanje. Nekada može biti bez imalo pljuvačke, za razliku od onoga što označava termin *et-tefl*, dok nekada može biti popraćeno malom količinom pljuvačke, što je opet suprotno onome što se misli pod pojmom *en-nefh*. (prim. rec.).

4207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Ibn-Ebi-Hazim prenoseći od svoga oca, a ovaj od Sehla da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se susreo sa mušricima u nekoj od svojih bitaka, pa je došlo do borbe, a potom se svaka skupina uputila prema svom logoru. Među muslimanima je bio jedan čovjek koji nije ostavljao nikog od izdvojenih mušrika, a da ga nije slijedio, kako bi ga udario sabljom, pa je rečeno: "Allahov Poslaniče, niko nije bio od koristi kao ovaj čovjek."
"Zaista je on jedan od Džehennemlija",
reče Poslanik, a oni upitaše: "Pa ko je onda od nas Džennetlija, ako je ovaj Džehennemlija?" Onda je jedan čovjek rekao: "Ja ću ga pratiti, i kad požuri i kad uspori bit ću s njim." Potom je ovaj ranjen, pa je ubrzao sebi smrt tako što je stavio držak svoje sablje na zemlju, a vršak između svojih grudi, a onda se navalio na nju i izvršio samoubistvo. Onda je onaj čovjek (koji ga je pratio) došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Svjedočim da si ti zaista Allahov Poslanik..."
"Zašto to?", upitao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) i ovaj mu je saopćio te on reče:
"Nekada čovjek radi djela Džennetlije, prema onom što ljudi vide, a on je Džehennemlija, a nekada radi djela Džehennemlije, prema onim što ljudi vide, a on je Džennetlija."

٤٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ الْتَقَى النَّبِيُّ ﷺ وَالْمُشْرِكُونَ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ فَاقْتَتَلُوا فَمَالَ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي الْمُسْلِمِينَ رَجُلٌ لاَ يَدَعُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ شَاذَّةً وَلاَ فَاذَّةً إِلاَّ اتَّبَعَهَا فَضَرَبَهَا بِسَيْفِهِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَجْزَأَ أَحَدٌ مَا أَجْزَأَ فُلاَنٌ فَقَالَ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالُوا أَيُّنَا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنْ كَانَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لأَتَّبِعَنَّهُ فَإِذَا أَسْرَعَ وَأَبْطَأَ كُنْتُ مَعَهُ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نِصَابَ سَيْفِهِ بِالأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَجَاءَ الرَّجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

4208. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Seid Huza'i, njemu Zijad b. Rebi' prenoseći od Ebi-Imrana da je rekao:
– Jednog petka Enes je pogledao prema ljudima, pa je vidio perzijske plašteve i rekao: "Oni su sada poput hajberskih Jevreja."

٤٢٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ قَالَ نَظَرَ أَنَسٌ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَرَأَى طَيَالِسَةً فَقَالَ كَأَنَّهُمُ السَّاعَةَ يَهُودُ خَيْبَرَ .

4209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, a on od Seleme, radijallahu anhu, da je rekao:
– Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, je na Hajberu bio izostao iza Vjerovjesnika sallallahu alejhi ve sellem, jer je imao upalu očiju, ali je kasnije rekao: "Zar da ja izostanem iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem," i sustigao ga. U toku noći iza koje je osvojen (Hajber) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Sutra ću dati zastavu", ili "sutra će uzeti zastavu čovjek kojeg voli Allah i Njegov Poslanik i kome će biti data pobjeda." Mi smo je svi priželjkivali i odjednom je rečeno: "Evo Alije." On mu dade zastavu i preko njega dođe pobjeda.

٤٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِي الله عَنْه تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي خَيْبَرَ وَكَانَ رَمِدًا فَقَالَ أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَحِقَ بِهِ فَلَمَّا بِتْنَا اللَّيْلَةَ الَّتِي فُتِحَتْ قَالَ لأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا أَوْ لَيَأْخُذَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ يُفْتَحُ عَلَيْهِ فَنَحْنُ نَرْجُوهَا فَقِيلَ هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ فَفُتِحَ عَلَيْهِ .

4210. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman prenoseći od Ebu-Hazima koji je izjavio da mu je saopćio Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao: "Sutra ću dati ovu zastavu čovjeku preko kojeg će Allah dati pobjedu, koji voli Allaha i Njegova Poslanika i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik." Ljudi su proveli tu noć pitajući se će je dobiti, kad je svanulo, ljudi su podranili otići Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a svaki se nadao da će je on dobiti. Međutim, on je rekao: "Gdje je Alija b. Ebi-Talib?"
"Allahov Poslaniče, njega bole oči", rečeno je.
"Pošaljite po njega", rekao je on i Alija je doveden, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio pljuvačke u njegove oči i proučio dovu za njega, te je on ozdravio, kao da nikada nije ni bio bolestan, te mu dade zastavu, a Alija reče: "Allahov Poslaniče, borit ću se protiv njih sve dok ne budu poput nas."
"Idi polahko", reče on, "dok ne dođeš u njihovo područje, potom ih pozovi u islam i obavijesti ih šta su obavezni prema Allahu. Tako mi Allaha, da preko tebe Allah uputi jednog čovjeka bolje ti je nego da imaš crvene deve."

٤٢١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ لأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلاً يَفْتَحُ اللهُ عَلَى يَدَيْهِ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ قَالَ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا فَقَالَ أَيْنَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقِيلَ هُوَ يَا رَسُولَ اللهِ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ قَالَ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ عَلِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الإِسْلاَمِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللهِ فِيهِ فَوَاللهِ لأَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ .

4211. PRIČAO NAM JE Abdul-Gaffar b. Davud, njemu je prenio Ja'kub b. Abdur-Rahman… I PRIČAO MI JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb rekavši da mu je saopćio Ja'kub b. Abdur-Rahman Zuhri prenoseći od Amra, Muttalibovog oslobođenog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
– Došli smo u Hajber i kad je Allah dao da tvrđava bude osvojena, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuta ljepota Safijje, kćerke Hujejja b. Ahtaba, čiji je muž ubijen, a ona ostala kao nevjesta, pa ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao za sebe. Krenuo je s njom i kad smo stigli u (mjesto) Seddu-sahba, ona se očistila nakon menstrualnog ciklusa, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njom stupio u brak. Zatim je pripremio jelo od datula s maslom na maloj kožnoj bošči, a zatim mi rekao: "Obavijesti one oko sebe."
To je bila Safijjina svadbena gozba, a onda smo krenuli u Medinu. Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je zaklanja iza sebe ogrtačem, a zatim klekne kod svoje deve i postavi svoje koljeno, a Safijja stavi nogu na njegovo koljeno da bi lakše uzjahala (devu).[1]

٤٢١١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الزُّهْرِيُّ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْنَا خَيْبَرَ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْحِصْنَ ذُكِرَ لَهُ جَمَالُ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيِّ بْنِ أَخْطَبَ وَقَدْ قُتِلَ زَوْجُهَا وَكَانَتْ عَرُوسًا فَاصْطَفَاهَا النَّبِيُّ ﷺ لِنَفْسِهِ فَخَرَجَ بِهَا حَتَّى بَلَغْنَا سَدَّ الصَّهْبَاءِ حَلَّتْ فَبَنَى بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ صَغِيرٍ ثُمَّ قَالَ لِي آذِنْ مَنْ حَوْلَكَ فَكَانَتْ تِلْكَ وَلِيمَتَهُ عَلَى صَفِيَّةَ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ ثُمَّ يَجْلِسُ عِنْدَ بَعِيرِهِ فَيَضَعُ رُكْبَتَهُ وَتَضَعُ صَفِيَّةُ رِجْلَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ حَتَّى تَرْكَبَ .

4212. PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao da mu je prenio njegov brat od Sulejmana, on od Jahja'a, a ovaj od Humejda Tavila da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio tri dana na hajberskom putu sa Safijom, kćerkom Hujejjovom, dok nije s njom imao intimni odnos, i ona je bila od onih kojima je naređen hidžab (šeriatom propisana odjeća i zastiranje pred muškarcima).

٤٢١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقَامَ عَلَى صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ بِطَرِيقِ خَيْبَرَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى أَعْرَسَ بِهَا وَكَانَتْ فِيمَنْ ضُرِبَ عَلَيْهَا الْحِجَابُ .

1 Bejheki prenosi od Ibn-Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Hajberu ostavio neke ljude u životu pod uvjetom da ne skrivaju ništa od svog imetka, ali su oni sakrili jedno mjesto na kom je bio imetak i nakit Hujejja b. Ahtaba, kojeg je on odnio sa sobom u Hajber. Taj imetak je pronađen u jednoj ruševini, pa su zbog toga ubijena dvojica sinova Ebul-Hukajka. Jedan od njih bio je suprug Safijjin.

4213. PRIČAO NAM JE Se‘id b. Ebi-Merjem, njemu je saopćio Muhammed b. Dža‘fer b. Ebi-Kesir, rekavši da ga je izvijestio Humejd kako je čuo Enesa, radijallahu anhu, gdje kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je između Hajbera i Medine boravio tri noći u kojima je imao intimni odnos sa Safijom, i ja sam zvao muslimane na njegovu svadbenu gozbu, a na njoj nije bilo ni hljeba ni mesa, i ništa na njoj nije bilo osim što je on naredio Bilalu da se donesu kožne bošče i one su prostrte, te su na njih bačene datule, sir i maslo. Muslimani su se pitali: “Da li je ona jedna od majki pravovjernih, ili je njegova robinja”, pa su rekli: “Ako je šerijatski obuče i zastre od muškaraca, onda je ona jedna od majki pravovjernih, a ako je ne obuče šerijatski i ne zastre, onda je ona njegova robinja.”
I, kad je krenuo, pripremio joj je mjesto iza sebe i spustio zastor (hidžab).

٤٢١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْه يَقُولُ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلاَثَ لَيَالٍ يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ وَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلاَ لَحْمٍ وَمَا كَانَ فِيهَا إِلاَّ أَنْ أَمَرَ بِلاَلاً بِالأَنْطَاعِ فَبُسِطَتْ فَأَلْقَى عَلَيْهَا التَّمْرَ وَالأَقِطَ وَالسَّمْنَ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُهُ قَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَّأَ لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ .

4214. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu je kazivao Šu‘be… I PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Vehb, a ovom prenio Šu‘be prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu, da je rekao:
“Dok smo opsjedali Hajber, neki čovjek je bacio kožni ranac u kom je bio loj, i ja sam poskočio da ga uzmem, ali sam se okrenuo i primijetio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam se zastidio.”

٤٢١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح وحَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كُنَّا مُحَاصِرِي خَيْبَرَ فَرَمَى إِنْسَانٌ بِجِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ فَنَزَوْتُ لآخُذَهُ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَحْيَيْتُ .

4215. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma‘il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafi‘a i Salima, a njih dvojica od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, zabranio da se jede bijeli luk i meso domaćih magaraca. Zabrana jedenja bijelog luka je prenesena samo od Nafi‘a, a meso domaćih magaraca od Salima.

٤٢١٥. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ وَسَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ أَكْلِ الثُّومِ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ نَهَى عَنْ أَكْلِ الثُّومِ هُوَ عَنْ نَافِعٍ وَحْدَهُ وَلُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ عَنْ سَالِمٍ .

4216. PRIČAO MI JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Abdullaha i Hasana, dvojice sinova Muhammeda b. Alije, njih dvojica od svoga oca, a on od Alije Ebi-Taliba, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, zabranio privremeni brak (mut'u) i jedenje mesa domaćih magaraca.[1]

٤٢١٦. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ وَالْحَسَنِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ يَوْمَ خَيْبَرَ وَعَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيَّةِ .

4217. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu je saopoćio Abdullah (b. Mubarek), a ovom Ubejdullah b. Umer prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, zabranio meso domaćih magaraca.

٤٢١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ .

4218. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu je kazivao Muhammed b. Ubejd, a ovom Ubejdullah prenoseći od Nafi'a i Salima, a njih dvojica od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio jedenje mesa domaćih magaraca."

٤٢١٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ وَسَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ .

4219. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Amra, on od Muhammeda b. Alije, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, na dan Hajbera, zabranio meso domaćih magaraca, a dozvolio konjsko."[2]

٤٢١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ وَرَخَّصَ فِي الْخَيْلِ.

1 Ovaj hadis je naveden i pod brojevima 5115, 5523, 6961.

2 Ovaj hadis je naveden pod brojevima 5520 i 5524.

4220. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Abbad prenoseći od Šejbanija koji je izjavio da je čuo Ibn-Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma:
"Na dan Hajbera zadesila nas je žestoka glad, i dok su lonci ključali, a u nekima je jelo," kaže on, "već bilo skuhano, došao je glasnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i oglasio: 'Nemojte jesti ništa od magarećeg mesa i prospite ih (lonce)!'"
Ibn-Ebi-Evfa kaže: "Mi smo govorili da je on to zabranio zbog toga što iz njih nije izdvojena petina", dok su neki govorili da je to neprikosnovena zabrana, jer magarci jedu izmet.

٤٢٢٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَصَابَتْنَا مَجَاعَةٌ يَوْمَ خَيْبَرَ فَإِنَّ الْقُدُورَ لَتَغْلِي قَالَ وَبَعْضُهَا نَضِجَتْ فَجَاءَ مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ لَا تَأْكُلُوا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ شَيْئًا وَأَهْرِقُوهَا قَالَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى فَتَحَدَّثْنَا أَنَّهُ إِنَّمَا نَهَى عَنْهَا لِأَنَّهَا لَمْ تُخَمَّسْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ نَهَى عَنْهَا الْبَتَّةَ لِأَنَّهَا كَانَتْ تَأْكُلُ الْعَذِرَةَ .

4221, 4222. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenio Šu'be, rekavši da mu je saopoćio Adijj b. Sabit prenoseći od Bera'a i Abdullaha b. Ebi-Evfa'a, radijallahu anhum, da su oni bili sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, te našli magaraca i počeli ih kuhati, ali je glasnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, oglasio: "Izvrnite lonce!"[3]

٤٢٢١-٤٢٢٢. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ وَعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِي اللهُ عَنْهُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَصَابُوا حُمُرًا فَطَبَخُوهَا فَنَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ أَكْفِئُوا الْقُدُورَ .

4223, 4224. PRIČAO MI JE Ishak, njemu je kazivao Abdu-Samed, a ovom Šu'be, a ovom Adijj b. Sabit koji je izjavio da je čuo Bera'a i Ibn-Ebi-Evfaa, radijallahu anhum, kako prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on, na dan Hajbera, dok su lonci (s mesom) bili postavljeni, rekao: "Izvrnite lonce!"

٤٢٢٣-٤٢٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ وَابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِي اللهُ عَنْهُمْ يُحَدِّثَانِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ وَقَدْ نَصَبُوا الْقُدُورَ أَكْفِئُوا الْقُدُورَ .

4225. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'be prenoseći od Adijja b. Sabita, a on od Berra'a da je rekao:
"Išli smo u borbu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem….," slično prethodnom hadisu.[4]

٤٢٢٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

3 Ovaj hadis je naveden pod brojevima: 4225, 4226 i 5525.

4 Ebu-Nu'ajm je zabilježio tekst ovog hadisa: "Išli smo u borbu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Hajber, pa smo našli magarce i počeli ih kuhati. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Izvrnite lonce!'"

4226. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Ibn-Ebi-Zaide, a ovom Asim prenoseći od Amira, a on od Bera'a b. Aziba, radijallahu anhuma, da je rekao:
"U Bitki na Hajberu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio da bacimo meso domaćih magaraca, bilo sirovo ili skuhano, i poslije toga nam nije više naređivao da ga jedemo."

٤٢٢٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ أَنْ نُلْقِيَ الْحُمُرَ الأَهْلِيَّةَ نِيئَةً وَنَضِيجَةً ثُمَّ لَمْ يَأْمُرْنَا بِأَكْلِهِ بَعْدُ.

4227. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebi-Husejn, njemu je kazivao Umer b. Hafs, a ovom njegov otac prenoseći od Asima, on od Amira a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Ne znam da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio meso magaraca jer su oni bili noseća snaga za ljude, pa nije volio da nestane te noseće snage, ili ga je – meso domaćih magaraca – zabranio na dan Hajbera."

٤٢٢٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عَامِرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ لاَ أَدْرِي أَنَهَى عَنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ كَانَ حَمُولَةَ النَّاسِ فَكَرِهَ أَنْ تَذْهَبَ حَمُولَتُهُمْ أَوْ حَرَّمَهُ فِي يَوْمِ خَيْبَرَ لَحْمَ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ.

4228. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ishak, njemu je kazivao Muhammed b. Sabik, a ovom Zaide prenoseći od Ubejdullaha b. Umera, on od Nafi'a a ovaj od Ibn-Umera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Na dan Hajbera Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dodijelio (od ratnog plijena) za konja dva dijela, a za pješaka jedan dio." To je objasnio Nafi', rekavši: "Koji je čovjek imao konja sa sobom, dobivao je tri dijela, a ko nije imao konja, onda samo jedan dio."

٤٢٢٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ وَلِلرَّاجِلِ سَهْمًا قَالَ فَسَّرَهُ نَافِعٌ فَقَالَ إِذَا كَانَ مَعَ الرَّجُلِ فَرَسٌ فَلَهُ ثَلاَثَةُ أَسْهُمٍ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَرَسٌ فَلَهُ سَهْمٌ.

4229. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida b. Musejjeba da mu je saopćio Džubejr b. Mut'im, rekavši:
– Ja i Osman b. Affan smo otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Dao si potomcima Muttalibovim iz petine Hajbera, a nas si izostavio, iako smo mi, u odnosu na tebe, na istom stepenu kao i oni."

٤٢٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ قَالَ مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلِبِ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ وَتَرَكْتَنَا وَنَحْنُ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْكَ

Tada je on rekao: “Samo su potomci Hašima i potomci Muttaliba isti.”
Džubejr je izjavio: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ništa dodijelio potomcima Abduššemsa i Nevfela.”[1]

فَقَالَ إِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ شَيْءٌ وَاحِدٌ قَالَ جُبَيْرٌ وَلَمْ يَقْسِمِ النَّبِيُّ ﷺ لِبَنِي عَبْدِشَمْسٍ وَبَنِي نَوْفَلٍ شَيْئًا .

4230. PRIČAO MI JE Muhammed Ibnul-Ala, njemu je kazivao Ebu-Usame, a njemu Burejd b. Abdullah prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musa’a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Čuli smo za izlazak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a nalazili smo se u Jemenu, pa smo krenuli, čineći hidžru prema njemu, ja i moja dva brata, od kojih sam ja bio najmlađi, a jedan od njih dvojice bio je Ebu-Burde, dok je drugi bio Ebu-Ruhm, u grupi od nekoliko, ili je rekao: sa pedeset i tri, ili pedeset i dva čovjeka iz mog naroda. Ukrcali smo se na lađu koja nas je odvezla u Abisiniju kod Nedžašija, gdje smo se sastali sa Dža‘ferom b. Ebu-Talibom i ostali s njim, dok nismo zajedno došli i sastali se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom osvojenja Hajbera. Neki ljudi su nam govorili, (onima što su došli na lađi): ‘Pretekli smo vas sa hidžrom.”
Esma kćerka Umejsova, jedna od onih koji su došli s nama, ušla je kod Hafse, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je posjeti, a činila je hidžru kod Nedžašija sa onima koji su učinili hidžru, i dok je Esma bila kod Hafse, Omer je ušao kod nje, i kad je vidio Esmu rekao je: “Ko je ova?”
“Esma kćerka Umejsova”, odgovorila je ona, a Omer upita:
“Je li to Abisinjanka? Je li ona došla lađom?”
“Da”, rekla je Esma. “Pretekli smo vas sa hidžrom”, reče on, “pa smo preči Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nego vi.” Ona se

٤٢٣٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَلَغَنَا مَخْرَجُ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ فَخَرَجْنَا مُهَاجِرِينَ إِلَيْهِ أَنَا وَأَخَوَانِ لِي أَنَا أَصْغَرُهُمْ أَحَدُهُمَا أَبُو بُرْدَةَ وَالْآخَرُ أَبُو رُهْمٍ إِمَّا قَالَ بِضْعٌ وَإِمَّا قَالَ فِي ثَلَاثَةٍ وَخَمْسِينَ أَوِ اثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ رَجُلًا مِنْ قَوْمِي فَرَكِبْنَا سَفِينَةً فَأَلْقَتْنَا سَفِينَتُنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ بِالْحَبَشَةِ فَوَافَقْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَأَقَمْنَا مَعَهُ حَتَّى قَدِمْنَا جَمِيعًا فَوَافَقْنَا النَّبِيَّ ﷺ حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ وَكَانَ أُنَاسٌ مِنَ النَّاسِ يَقُولُونَ لَنَا يَعْنِي لِأَهْلِ السَّفِينَةِ سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ وَدَخَلَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ وَهِيَ مِمَّنْ قَدِمَ مَعَنَا عَلَى حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ زَائِرَةً وَقَدْ كَانَتْ هَاجَرَتْ إِلَى النَّجَاشِيِّ فِيمَنْ هَاجَرَ فَدَخَلَ عُمَرُ عَلَى حَفْصَةَ وَأَسْمَاءُ عِنْدَهَا فَقَالَ عُمَرُ حِينَ رَأَى أَسْمَاءَ مَنْ هَذِهِ قَالَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ قَالَ عُمَرُ الْحَبَشِيَّةُ هَذِهِ الْبَحْرِيَّةُ هَذِهِ قَالَتْ أَسْمَاءُ نَعَمْ قَالَ سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ فَنَحْنُ أَحَقُّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْكُمْ فَغَضِبَتْ وَقَالَتْ كَلَّا وَاللهِ كُنْتُمْ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يُطْعِمُ جَائِعَكُمْ وَيَعِظُ جَاهِلَكُمْ

[1] Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Propisivanje petine* (Knjiga 2., hadis broj 3140, str. 819)

naljutila i rekla: "Nikako! Tako mi Allaha! Vi ste bili sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on je hranio vaše gladne i savjetovao vaše neznalice, a mi smo bili u kući (ili zemlji) dalekoj i mrskoj, u Abesiniji, i to radi Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, neću ništa jesti niti ću išta piti, dok to što si rekao ne spomenem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Mi smo bili zlostavljani i zastrašivani. Spomenut ću to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitati ga. Tako mi Allaha, neću lagati, niti ću išta izvrtati, niti ću išta dodavati."

وَكُنَّا فِي دَارٍ أَوْ فِي أَرْضِ الْبُعَدَاءِ الْبُغَضَاءِ بِالْحَبَشَةِ وَذَلِكَ فِي اللهِ وَفِي رَسُولِهِ ﷺ وَايْمُ اللهِ لاَ أَطْعَمُ طَعَامًا وَلاَ أَشْرَبُ شَرَابًا حَتَّى أَذْكُرَ مَا قُلْتَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ كُنَّا نُؤْذَى وَنُخَافُ وَسَأَذْكُرُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَسْأَلُهُ وَاللهِ لاَ أَكْذِبُ وَلاَ أَزِيغُ وَلاَ أَزِيدُ عَلَيْهِ .

4231. Kad je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ona je rekla:
"Allahov Vjerovjesniče, Omer je rekao to i to."
"Šta si ti rekla njemu?", upitao je on.
"Rekla sam mu to i to", odgovorila je ona a on je rekao: "On nije meni preči od vas. On i njegovi drugovi imaju jednu hidžru, a vi koji ste doplovili lađom imate dvije hidžre."[1]
Kaže Esma: "Vidjela sam Ebu-Musa'a i one s lađe, kako mi dolaze u supinama, da me pitaju za ovaj hadis. Ničem na ovom svijetu oni se nisu više radovali, niti im je išta bilo veće u njihovim srcima od onog što im je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Burde kaže da je Esma rekla: "Vidjela sam Ebu-Musa'a kako traži od mene da mu ponovim ovaj hadis."

٤٢٣١ . فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ عُمَرَ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَمَا قُلْتِ لَهُ قَالَتْ قُلْتُ لَهُ كَذَا وَكَذَا قَالَ لَيْسَ بِأَحَقَّ بِي مِنْكُمْ وَلَهُ وَلأَصْحَابِهِ هِجْرَةٌ وَاحِدَةٌ وَلَكُمْ أَنْتُمْ أَهْلَ السَّفِينَةِ هِجْرَتَانِ قَالَتْ فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ يَأْتُونِي أَرْسَالاً يَسْأَلُونِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ مَا مِنَ الدُّنْيَا شَيْءٌ هُمْ بِهِ أَفْرَحُ وَلاَ أَعْظَمُ فِي أَنْفُسِهِمْ مِمَّا قَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَبُو بُرْدَةَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَإِنَّهُ لَيَسْتَعِيدُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنِّي .

1 Ova vrijednost ashaba važi samo u pogledu Hidžre i ne podrazumijeva vrijednost u općenitom smislu.

4232. PRENOSI Ebu-Burde od Ebu-Musa'a da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja poznajem glasove društva Eš'arija kad uče Kur'an prilikom ulaska (u kuće) u toku noći, i poznajem njihove stanove prema njihovim glasovima kad noću uče Kur'an, iako nisam vidio njihove stanove u koje ulaze danju. Među njima ima i jedan mudrac, kad sretne konje", (ili je rekao "neprijatelja"), rekne im: "Moji ljudi vas pozivaju da ih sačekate."[2]

٤٢٣٢. قَالَ أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُفْقَةِ الأَشْعَرِيِّينَ بِالْقُرْآنِ حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللَّيْلِ وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ أَوْ قَالَ الْعَدُوَّ قَالَ لَهُمْ إِنَّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكُمْ أَنْ تَنْظُرُوهُمْ .

4233. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Hafsa b. Gijasa kako kaže da mu je kazivao Burejd b. Abdullah prenoseći od Ebi-Burde, a on od Ebu-Musa'a da je rekao:
"Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je osvojio Hajber, pa nas je uključio u podjelu plijena, a nije uključio nikoga ko nije prisustvovao osvojenju, izuzev nas."

٤٢٣٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ حَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ أَنِ افْتَتَحَ خَيْبَرَ فَقَسَمَ لَنَا وَلَمْ يَقْسِمْ لأَحَدٍ لَمْ يَشْهَدِ الْفَتْحَ غَيْرَنَا .

4234. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak prenoseći od Malika b. Enesa koji je izjavio da mu je kazivao Sevr i rekao da mu je kazivao Salim, oslobođeni rob Ibn-Muti'a, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže:
– Osvojili smo Hajber, ali nismo dobili kao ratni plijen ni zlata ni srebra, nego smo dobili krave, deve, robu i vrtove. Potom smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, otišli u Vadil-Kura. S njim je bio jedan rob po imenu Mid'am, kojeg mu je poklonio jedan od Dibbabovih potomaka, i dok je on stavljao sedlo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iznenada je doletjela jedna zalutala strijela i pogodila tog roba. Ljudi su tada rekli: "Blago njemu, on je šehid!" Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Naprotiv!

٤٢٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ حَدَّثَنِي ثَوْرٌ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ افْتَتَحْنَا خَيْبَرَ وَلَمْ نَغْنَمْ ذَهَبًا وَلاَ فِضَّةً إِنَّمَا غَنِمْنَا الْبَقَرَ وَالإِبِلَ وَالْمَتَاعَ وَالْحَوَائِطَ ثُمَّ انْصَرَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى وَادِي الْقُرَى وَمَعَهُ عَبْدٌ لَهُ يُقَالُ لَهُ مِدْعَمٌ أَهْدَاهُ لَهُ أَحَدُ بَنِي الضِّبَابِ فَبَيْنَمَا هُوَ يَحُطُّ رَحْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ جَاءَهُ سَهْمٌ عَائِرٌ حَتَّى أَصَابَ ذَلِكَ الْعَبْدَ فَقَالَ النَّاسُ هَنِيئًا لَهُ الشَّهَادَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَلْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ

2 S obzirom na veliku hrabrost, taj čovjek nije bježao od neprijatelja, nego im je prilazio, kad su oni htjeli da se raziđu, i govorio im da sačekaju konjanike ili drugu njegovu grupu. Značenje ovog izraza je, dakle, da njegovi ljudi vole borbu na Allahovom putu.

Tako mi Onog u čijoj je ruci moj život, ogrtač koji je na dan Hajbera uzeo iz ratnog plijena, a koji nije obuhvaćen podjelom, plamti na njemu kao vatra."[1] Jedan čovjek je, kad je to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, donio jedan ili dva remena za obuću i rekao: "Ovo je ono što sam uzeo." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Remen ili dva od vatre."

إِنَّ الشَّمْلَةَ الَّتِي أَصَابَهَا يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الْمَغَانِمِ لَمْ تُصِبْهَا الْمَقَاسِمُ لَتَشْتَعِلُ عَلَيْهِ نَارًا فَجَاءَ رَجُلٌ حِينَ سَمِعَ ذَلِكَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ بِشِرَاكٍ أَوْ بِشِرَاكَيْنِ فَقَالَ هَذَا شَيْءٌ كُنْتُ أَصَبْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شِرَاكٌ أَوْ شِرَاكَانِ مِنْ نَارٍ .

4235. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu je saopćio Muhammed b. Dža'fer, rekavši da mu je saopćio Zejd (b. Eslem) prenoseći od svoga oca koji je čuo Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako kaže:
"Tako mi Onog u čijoj je ruci moj život, kad ne bih ostavio druge ljude siromašne, bez igdje ičega, kad god se osvoji koje selo, podijelio bih ga, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio (plijen) Hajbera, ali ću to ostaviti kao rezervu za njih, koju će oni međusobno podijeliti."[2]

٤٢٣٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلاَ أَنْ أَتْرُكَ آخِرَ النَّاسِ بَبَّانًا لَيْسَ لَهُمْ شَيْءٌ مَا فُتِحَتْ عَلَيَّ قَرْيَةٌ إِلاَّ قَسَمْتُهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ وَلَكِنِّي أَتْرُكُهَا خِزَانَةً لَهُمْ يَقْتَسِمُونَهَا .

4236. PRIČAO MI JE Muhammed Ibnul-Musenna, njemu Ibn-Mehdi prenoseći od Malika b. Enesa, on od Zejda b. Eslema, ovaj od svoga oca, a on od Omera, radijallahu anhu, da je rekao:
"Da nije drugih muslimana, kad god bi koje selo bilo osvojeno podijelio bih ga kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio Hajber."

٤٢٣٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ لَوْلاَ آخِرُ الْمُسْلِمِينَ مَا فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ قَرْيَةٌ إِلاَّ قَسَمْتُهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ .

4237. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu je kazivao Sufjan i rekao da je čuo Zuhrija, kad ga je pitao Isma'il b. Umejje, pa on rekao da mu je saopćio Anbese b. Se'id da je Ebu-Hurejre radijallahu anhu došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga (da ga uključi u plijen sa Hajbera),

٤٢٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ وَسَأَلَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ قَالَ أَخْبَرَنِي عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلَهُ قَالَ لَهُ بَعْضُ بَنِي سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ لاَ تُعْطِهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ هَذَا

1 Moguće je da se ovdje misli na literarni smisao ovih riječi, to jest da ogrtač gori vatrom kojom će biti ovaj čovjek kažnjavan, ili se misli na to da je ovaj ogrtač uzrok što će biti kažnjavan vatrom. (prim. rec.)

2 To jest, da dijele haradž (porez na zemlju) koji se ubere. (prim. rec.)

قَاتِلُ ابْنِ قَوْقَلٍ فَقَالَ وَا عَجَبَاهْ لِوَبْرٍ تَدَلَّى مِنْ قَدُومِ الضَّأْنِ .

ali mu je neki od sinova Seida b. Asa[3] rekao: "Nemoj mu davati." Tada je Ebu-Hurejre rekao: "Ovo je ubica Ibn-Kavkala." "Čudno mi je za vebra[4] koji se spustio s Kadumi Da'na",[5] (reče Ibn-Seid).

٤٢٣٨. وَيُذْكَرُ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يُخْبِرُ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَانَ عَلَى سَرِيَّةٍ مِنَ الْمَدِينَةِ قِبَلَ نَجْدٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَدِمَ أَبَانُ وَأَصْحَابُهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِخَيْبَرَ بَعْدَ مَا افْتَتَحَهَا وَإِنَّ حُزُمَ خَيْلِهِمْ لَلِيفٌ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لاَ تَقْسِمْ لَهُمْ قَالَ أَبَانُ وَأَنْتَ بِهَذَا يَا وَبْرُ تَحَدَّرَ مِنْ رَأْسِ ضَأْنٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَانُ اجْلِسْ فَلَمْ يَقْسِمْ لَهُمْ .

4238. PRENOSI SE od Zubejdija da je Zuhri izjavio da mu je saopćio Anbese b. Seid da je čuo Ebu-Hurejru kako izvješćuje Seida b. Asa i kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednu izvidnicu na čelu sa Ebanom (b. Seid b. As) iz Medine u pravcu Nedžda. Eban i njegovi saputnici, kaže Ebu-Hurejre, došli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Hajber, nakon što ga je osvojio, a kolani njihovih konja bili su od palminog lika. Ebu-Hurejre kaže da je rekao: "Allahov Poslaniče, ne dodjeljuj im." Eban tada reče: "Zar ti (kažeš) to, o vebru koji se spustio sa vrha Da'na."
"Sjedi Ebane", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ne dodijeli im ništa.[6]

٤٢٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي أَنَّ أَبَانَ بْنَ سَعِيدٍ أَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا قَاتِلُ ابْنِ قَوْقَلٍ وَقَالَ أَبَانُ لأَبِي هُرَيْرَةَ وَاعَجَبًا لَكَ وَبْرٌ تَدَأْدَأَ مِنْ قَدُومِ ضَأْنٍ يَنْعَى عَلَيَّ امْرَأً أَكْرَمَهُ اللهُ بِيَدِي وَمَنَعَهُ أَنْ يُهِينَنِي بِيَدِهِ .

4239. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu je kazivao Amr b. Jahja b. Seid, rekavši da mu je saopćio njegov djed da je Eban b. Seid prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, pa je Ebu-Hurejre rekao:
"Allahov Poslaniče, to je ubica Ibn-Kavkala." Tada je Eban rekao Ebi-Hurejri. "Čudim ti se, vebru, koji se spustio s Kadumi Da'na. Optužuje me za pogibiju čovjeka kojeg je Allah počastio mojim posredstvom (učinio ga šehidom) i onemogućio ga da me ponizi svojom rukom."[7]

3 To je bio Eban b. Se'id, a Ibn-Kavkal je ubijen na Uhudu. (prim. rec.)

4 Vebr je, kako kaže Ibn-Hadžer, divlja životinjica slična divljoj mački (prim. rec.)

5 Brdo u kraju gdje je živilo pleme Devs iz kojeg potiče Ebu-Hurejre. (prim. rec.)

6 Ovaj hadis sa potpunim senedom prenosi Ebu-Davud u svom *Sunenu* i Ebu-Nu'jam u *Mustahredžu*. Eban b. Seid b. As je primio islam nakon Hudejbije a u toku pregovora na Hudejbiji on je pružio zaštitu Osmanu b. Affanu u Mekki dok je prenosio Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, poruku.

7 Tada je Eban bio nevjernik i da ga je tada ubio Ibn-Kavkal, to bi bilo za njega poniženje i sramota. Međutim, Ibn-Kavkal je postao šehid, a Eban je primio islam. (prim. rec.)

4240, 4241. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Fatima, radijallahu anha, kćerka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, poručila Ebu-Bekru da traži svoje nasljedstvo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od onog što mu je Allah, kao plijen, darovao u Medini i Fedeku i onog što je ostalo od petine Hajbera, pa je Ebu-Bekr rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je milostinja (sadaka)." Porodica Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, se samo hrani ovim imetkom. Tako mi Allaha, ja neću izmijeniti ništa od sadake Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na stanje u kom je bila u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i postupat ću s njom onako kako je s njom postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Bekr je tada odbio da išta od toga preda Fatimi, pa se Fatima naljutila na Ebu-Bekra zbog toga i izbjegavala ga, te nije s njim govorila do kraja života, a živjela je nakon (smrti) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šest mjeseci.[1] Kada je umrla, njen suprug Alija sahranio ju je noću, ne obavijestivši Ebu-Bekra o tome, i on joj je klanjao dženazu. Dok je Fatima bila u životu Alija je bio posebno poštovan, ali nakon što je Fatima umrla, Alija je primijetio da je izgubio to poštovanje ljudi, pa je tražio izmirenje sa Ebu-Bekrom i davanje prisege, jer mu u toku tih nekoliko mjeseci nije bio položio prisegu, te je poručio Ebu-Bekru: "Dođi nam, ali ne vodi nikog sa sobom", ne želeći prisustvo Omerovo.

٤٢٤٠-٤٢٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامِ بِنْتَ النَّبِيِّ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ وَفَدَكٍ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمُسِ خَيْبَرَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ وَإِنِّي وَاللهِ لَا أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْ صَدَقَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَنْ حَالِهَا الَّتِي كَانَ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَأَعْمَلَنَّ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَدْفَعَ إِلَى فَاطِمَةَ مِنْهَا شَيْئًا فَوَجَدَتْ فَاطِمَةُ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فِي ذَلِكَ فَهَجَرَتْهُ فَلَمْ تُكَلِّمْهُ حَتَّى تُوُفِّيَتْ وَعَاشَتْ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَلَمَّا تُوُفِّيَتْ دَفَنَهَا زَوْجُهَا عَلِيٌّ لَيْلًا وَلَمْ يُؤْذِنْ بِهَا أَبَا بَكْرٍ وَصَلَّى عَلَيْهَا وَكَانَ لِعَلِيٍّ مِنَ النَّاسِ وَجْهٌ حَيَاةَ فَاطِمَةَ فَلَمَّا تُوُفِّيَتِ اسْتَنْكَرَ عَلِيٌّ وُجُوهَ النَّاسِ فَالْتَمَسَ مُصَالَحَةَ أَبِي بَكْرٍ وَمُبَايَعَتَهُ وَلَمْ يَكُنْ يُبَايِعُ تِلْكَ الْأَشْهُرَ فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنِ ائْتِنَا وَلَا يَأْتِنَا أَحَدٌ مَعَكَ كَرَاهِيَةً لِمَحْضَرِ عُمَرَ فَقَالَ عُمَرُ لَا وَاللهِ لَا تَدْخُلُ عَلَيْهِمْ وَحْدَكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَمَا عَسَيْتَهُمْ

1 Bejheki prenosi od Ša'bija da je rekao: "Kada se Fatima, radijallahu anha, razboljela došao je Ebu-Bekr i zatražio dozvolu da je posjeti, pa ju je Alija, radijallahu anhu, upitao: "Fatima, ovo je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, on traži dozvolu da te posjeti." "Želiš li da mu dozvolim", upita ona. "Da", odgovori on i ona mu dozvoli. Ebu-Bekr uđe i reče: "Tako mi Allaha, nisam ostavio kuću, imetak porodicu i rodbinu, osim iz želje za Allahovim zadovoljstvom i zadovoljstvom Njegova Poslanika i njegove porodice." I on se trudio da je udobrovolji sve dok u tome nije uspio.

أَنْ يَفْعَلُوا بِي وَاللهِ لآتِيَنَّهُمْ فَدَخَلَ عَلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ فَتَشَهَّدَ عَلِيٌّ فَقَالَ إِنَّا قَدْ عَرَفْنَا فَضْلَكَ وَمَا أَعْطَاكَ اللهُ وَلَمْ نَنْفَسْ عَلَيْكَ خَيْرًا سَاقَهُ اللهُ إِلَيْكَ وَلَكِنَّكَ اسْتَبْدَدْتَ عَلَيْنَا بِالأَمْرِ وَكُنَّا نَرَى لِقَرَابَتِنَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَصِيبًا حَتَّى فَاضَتْ عَيْنَا أَبِي بَكْرٍ فَلَمَّا تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَرَابَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي وَأَمَّا الَّذِي شَجَرَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ مِنْ هَذِهِ الأَمْوَالِ فَلَمْ آلُ فِيهَا عَنِ الْخَيْرِ وَلَمْ أَتْرُكْ أَمْرًا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْنَعُهُ فِيهَا إِلاَّ صَنَعْتُهُ فَقَالَ عَلِيٌّ لأَبِي بَكْرٍ مَوْعِدُكَ الْعَشِيَّةَ لِلْبَيْعَةِ فَلَمَّا صَلَّى أَبُو بَكْرٍ الظُّهْرَ رَقِيَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَتَشَهَّدَ وَذَكَرَ شَأْنَ عَلِيٍّ وَتَخَلُّفَهُ عَنِ الْبَيْعَةِ وَعُذْرَهُ بِالَّذِي اعْتَذَرَ إِلَيْهِ ثُمَّ اسْتَغْفَرَ وَتَشَهَّدَ عَلِيٌّ فَعَظَّمَ حَقَّ أَبِي بَكْرٍ وَحَدَّثَ أَنَّهُ لَمْ يَحْمِلْهُ عَلَى الَّذِي صَنَعَ نَفَاسَةً عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَلاَ إِنْكَارًا لِلَّذِي فَضَّلَهُ اللهُ بِهِ وَلَكِنَّا نَرَى لَنَا فِي هَذَا الأَمْرِ نَصِيبًا فَاسْتَبَدَّ عَلَيْنَا فَوَجَدْنَا فِي أَنْفُسِنَا فَسُرَّ بِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ وَقَالُوا أَصَبْتَ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى عَلِيٍّ قَرِيبًا حِينَ رَاجَعَ الأَمْرَ الْمَعْرُوفَ .

Međutim, Omer je rekao: "Ne, tako mi Allaha, nećeš im sam ići", ali je Ebu-Bekr rekao: "A šta mislite da će oni meni uraditi! Tako mi Allaha, ja ću sigurno otići." Ebu-Bekr je došao, pa je Alija izgovorio šehadet, a zatim rekao:

"Mi znamo tvoju vrijednost i ono što ti je Allah dao i ne zavidimo ti na dobru[2] koje ti je darovao Allah, ali si nas zanemario u ovome (hilafetu), a mi smo, zbog naše rodbinske veze sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, smatrali da treba da imamo udjela (u rukovođenju)."

Tada Ebu-Bekru oči zasuziše i on progovori, te reče: "Tako mi onog u čijoj je ruci moj život, draže mi je da održavam veze sa rodbinom Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego sa mojom rodbinom. A što se tiče nesporazuma koji se desio između mene i vas u pogledu ovih imetaka, ja njima nisam uskratio nikakva dobra i sve što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu njih činio, činio sam i ja." Potom Alija reče Ebu-Bekru: "Popodne je rok za zakletvu."

I nakon što je Ebu-Bekr klanjao podne, popeo se na minber, izgovorio šehadet i spomenuo Alijin slučaj i njegovo nedavanje prisege, kao i razlog kojim mu se opravdao. Zatim je Alija učinio istigfar i izgovorio šehadet a potom istakao pravo Ebu-Bekra i rekao da ga, na ono što je učinio nije navela zavidnost Ebu-Bekru, niti nijekanje onog čime ga je Allah odlikovao "nego mi smatramo da imamo udjela u ovom pitanju (hilafetu), ali nas je on izostavio (iz šure), pa smo se zato naljutili." Muslimani su se tome obradovali i rekli: "Dobro si postupio", i kad je Alija postupio poput svih ljudi (dao prisegu Ebu-Bekru), muslimanima je (ponovo) postao blizak."[3]

2 Misli na hilafet. (prim. rec.)

3 Kurtubi kaže: "Ko razmisli o onom što je teklo između Ebu-Bekra i Alije, u pogledu zamjerki i opravdanja i o pravednosti koja je sadržana u tome saznat će da su oni priznavali vrijednost jedan drugom i da su njihova srca bila složna u ljubavi i poštivanju, pa ako ljudska priroda ponekad prevlada, onda vjerska svijest dođe do izražaja i to potisne."

4242. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu je kazivao Haremijj, a ovom Šu‘be, rekavši da mu je saopćio Umare prenoseći od Ikrime, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Kad je osvojen Hajber rekli smo: Sada ćemo se najesti datula.”

٤٢٤٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا حَرَمِيٌّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَارَةُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ قُلْنَا الآنَ نَشْبَعُ مِنَ التَّمْرِ .

4243. PRIČAO NAM JE Hasan, njemu je kazivao Kurre b. Habib, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: “Nismo se najeli dok nismo osvojili Hajber.”

٤٢٤٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا شَبِعْنَا حَتَّى فَتَحْنَا خَيْبَرَ .

POSLANIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSTAVLJANJE NAMJESNIKA U HAJBERU

بَاب اسْتِعْمَالِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى أَهْلِ خَيْبَرَ

4244, 4245. PRIČAO NAM JE Isma‘il i rekao da mu je kazivao Malik prenoseći od Abdul-Medžida b. Suhejla, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio jednog čovjeka za namjesnika Hajbera, i ovaj mu je donio (dobre) datule zvane džedib, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Jesu li sve datule u Hajberu ovakve?”
“Ne, tako mi Allaha! Allahov Poslaniče, mi uzimamo jedan sa‘ ovih za dva ili tri sa‘a (drugih)”, odgovori on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Prodaj pomiješane (datule) za dirheme, a onda za te dirheme kupi (dobre) datule zvane džedib.”

٤٢٤٤-٤٢٤٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ رَجُلاً عَلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهُ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ بِالثَّلاَثَةِ فَقَالَ لاَ تَفْعَلْ بِعِ الْجَمْعَ بِالدَّرَاهِمِ ثُمَّ ابْتَعْ بِالدَّرَاهِمِ جَنِيبًا .

4246, 4247. Abdul-Aziz b. Muhammed prenosi od Abdul-Medžida, a on od Seida (b. Musejjeba) da su mu Ebu-Seid i Ebu-Hurejre kazivali da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednog od sinova Adijja iz reda ensarija u Hajber i odredio ga za namjesnika Hajbera. Abdul-Medžid isto prenosi od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre i Ebu-Seida.[1]

٤٢٤٦-٤٢٤٧. وَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِالْمَجِيدِ عَنْ سَعِيدٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ وَأَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ أَخَا بَنِي عَدِيٍّ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى خَيْبَرَ فَأَمَّرَهُ عَلَيْهَا وَعَنْ عَبْدِالْمَجِيدِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ مِثْلَهُ .

POSTUPAK VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SA STANOVNICIMA HAJBERA

بَاب مُعَامَلَةِ النَّبِيِّ ﷺ أَهْلَ خَيْبَرَ

4248. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi‘a, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dao Hajber Jevrejima da rade i da ga obrađuju, s tim od dobiti zadrže polovinu prihoda."

٤٢٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ أَعْطَى النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ الْيَهُودَ أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا .

OVCA U KOJU JE STAVLJEN OTROV I KOJA JE U HAJBERU POKLONJENA VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب الشَّاةِ الَّتِي سُمَّتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ بِخَيْبَرَ

Prenosi Urve od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4249. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je kazivao Lejs, a ovom Seid prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada je osvojen Hajber Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je poklonjena ovca u kojoj je bio otrov."[2]

٤٢٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ شَاةٌ فِيهَا سُمٌّ .

1 Ove dvije verzije hadisa od Abdul-Medžida zabilježili su Ebu-Avane i Darekutni, sa potpunim senedima.

2 Ovaj hadis je naveden opširnije i objašnjen u poglavlju *O glavarini*, (Knjiga 2., hadis broj 3169, str. 840-841)

POHOD ZEJDA B. HARISA

باب غزوة زيد بن حارثة

4250. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu je kazivao Jahja b. Seid, ovom Sufjan b. Seid, a njemu Abdullah b. Dinar da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odredio Usamu za zapovjednika jednoj skupini, pa su oni kritikovali njegovo rukovođenje, te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako vi kritikujete njegovo rukovođenje, već ste ranije kritikovali i rukovođenje njegova oca, tako mi Allaha, on je bio dostojan rukovođenja, bio mi je jedan od najdražih ljudi, a ovo mi je jedan od najdražih ljudi, nakon njega."

٤٢٥٠ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُسَامَةَ عَلَى قَوْمٍ فَطَعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَالَ إِنْ تَطْعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ طَعَنْتُمْ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ وَايْمُ اللهِ لَقَدْ كَانَ خَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

NAKNADNA UMRA

باب عُمْرَةِ الْقَضَاءِ

To je spomenuo Enes, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

ذَكَرَهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4251. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao, u zul-ka'detu, da obavi umru, Mekkelije su odbile da mu dopuste ulazak u Mekku, sve dok nije sklopio s njima ugovor da će u njoj ostati tri dana. Kada su pisali ugovor, bilo je napisano: "Ovo je ono na šta se obavezuje Muhammed, Allahov poslanik", ali su oni rekli: "Mi ne pristajemo na to. Da znamo da si ti Allahov poslanik ništa ti ne bismo sprečavali. Nego si ti Muhammed, sin Abdullahov." On na to reče: "Ja sam Allahov Poslanik i ja sam Muhammed, sin Abdullahov." Potom je rekao Aliji b. Ebi-Talibu,

٤٢٥١ . حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ذِي الْقَعْدَةِ فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدَعُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ حَتَّى قَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يُقِيمَ بِهَا ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ قَالُوا لاَ نُقِرُّ لَكَ بِهَذَا لَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ مَا مَنَعْنَاكَ شَيْئًا وَلَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ فَقَالَ أَنَا رَسُولُ اللهِ وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي

1 Ibn-Hadžer pretpostavlja da se ovdje misli na hadis koji prenosi Abdur-Rezzak od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme naknadne umre, ušao u Mekku, a Abdullah b. Revvaha je ispred njega citirao stihove: "Nevjernički sinovi, oslobodite mi put, Milostivi je objavio u Kur'anu da je najbolja pogibija na Njegovom putu, mi se borimo protiv vas objašnjavajući to."

radijallahu anhu: "Obriši (izraz) Allahov Poslanik." "Ne! Tako mi Allaha, neću te nikada obrisati", reče Alija. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ugovor, a nije znao pisati, i (on) napisa[2]: "Ovo je ono na šta se obavezuje Muhammed sin Abdullahov: da u Mekku neće unijeti oružje osim sablje u koricama, da od njenih stanovnika neće povesti nikoga, ako bi neko htio da ga slijedi, i da neće zabranjivati nikom od svojih ashaba, ako htjedne, ostati u njoj." I pošto je on ušao u Mekku, i rok boravka prošao, oni su došli Aliji i rekli: "Reci svome prijatelju neka iziđe, jer rok je već istekao." Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao, a za njim je pošla kćerka Hamzina, dozivajući ga: "Amidža, amidža!" Prigrabio ju je Alija, uzeo je za ruku i rekao Fatimi, radijallahu anha: "Uzmi kćerku tvoga amidže i ponesi je!" U pogledu nje su se prepirali Alija, Zejd i Dža'fer. Alija je rekao: "Ja sam je uzeo i ona je kćerka mog amidže."
"Ona je kćerka moga amidže, a za mnom je sestra njene majke", rekao je Dža'fer, a onda je Zejd rekao: "Ona je kćerka moga brata." Na koncu ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio sestri njene majke, rekavši: "Majčina sestra je na stepenu majke." Potom je rekao Aliji: "Ti si moj, a ja sam tvoj", Dža'feru je rekao: "Sličan si mi po izgledu i ponašanju", a Zejdu je rekao: "Ti si naš brat i naš štićenik." Kasnije je Alija rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Što ne bi oženio kćerku Hamzinu", a on je odgovorio: "Ona je kćerka moga brata po mlijeku."

طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ امْحُ رَسُولَ اللهِ قَالَ عَلِيٌّ لاَ وَاللهِ لاَ أَمْحُوكَ أَبَدًا فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكِتَابَ وَلَيْسَ يُحْسِنُ يَكْتُبُ فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ لاَ يُدْخِلُ مَكَّةَ السِّلاَحَ إِلاَّ السَّيْفَ فِي الْقِرَابِ وَأَنْ لاَ يَخْرُجَ مِنْ أَهْلِهَا بِأَحَدٍ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَتْبَعَهُ وَأَنْ لاَ يَمْنَعَ مِنْ أَصْحَابِهِ أَحَدًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ بِهَا فَلَمَّا دَخَلَهَا وَمَضَى الأَجَلُ أَتَوْا عَلِيًّا فَقَالُوا قُلْ لِصَاحِبِكَ اخْرُجْ عَنَّا فَقَدْ مَضَى الأَجَلُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَبِعَتْهُ ابْنَةُ حَمْزَةَ تُنَادِي يَا عَمِّ يَا عَمِّ فَتَنَاوَلَهَا عَلِيٌّ فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَالَ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم دُونَكِ ابْنَةَ عَمِّكِ حَمَلَتْهَا فَاخْتَصَمَ فِيهَا عَلِيٌّ وَزَيْدٌ وَجَعْفَرٌ قَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَخَذْتُهَا وَهِيَ بِنْتُ عَمِّي وَقَالَ جَعْفَرٌ ابْنَةُ عَمِّي وَخَالَتُهَا تَحْتِي وَقَالَ زَيْدٌ ابْنَةُ أَخِي فَقَضَى بِهَا النَّبِيُّ ﷺ لِخَالَتِهَا وَقَالَ الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الأُمِّ وَقَالَ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ وَقَالَ لِجَعْفَرٍ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي وَقَالَ لِزَيْدٍ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلاَنَا وَقَالَ عَلِيٌّ أَلاَ تَتَزَوَّجُ بِنْتَ حَمْزَةَ قَالَ إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ .

2 Ibn-Hadžer i Kastalani smatraju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od Alije da mu pokaže mjesto na kojem je napisano Allahov Poslanik, i kada mu je on to pokazao, on je to lično izbrisao. Zatim je to vratio Aliji i naredio mu da napiše onako kako su mušrici htjeli. Neki smatraju da je Allah u tom momentu dao sposobnost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da napiše ono što su tražili, dok neki kažu da neki ljudi koji su nepismeni znaju napisati samo svoje ime i to ne znači da su pismeni, a Allah najbolje zna. (prim. rec.)

4252. PRIČAO MI JE Muhammed b. Rafi‘, njemu je kazivao Surejdž, a ovom Fulejh… I PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, rekavši da mu je kazivao njegov otac, a njemu Fulejh b. Sulejman prenoseći od Nafi‘a a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo da obavi umru, pa su se nevjernici Kurejša ispriječili između njega i Ka‘be, te je on zaklao svoj kurban i obrijao glavu, na Hudejbiji, ali je s njima sklopio ugovor da će slijedeće godine obaviti umru, s tim što neće unositi oružje, osim sablji, i neće ostati u Mekki, osim onoliko koliko oni htjednu. I obavio je umru slijedeće godine, ušavši u Mekku, onako kao što se s njima bio sporazumio. Nakon što je u njoj boravio tri dana, oni su mu naredili da iziđe, i on je izišao.

٤٢٥٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ هَدْيَهُ وَحَلَقَ رَأْسَهُ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَقَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يَعْتَمِرَ الْعَامَ الْمُقْبِلَ وَلاَ يَحْمِلَ سِلاَحًا عَلَيْهِمْ إِلاَّ سُيُوفًا وَلاَ يُقِيمَ بِهَا إِلاَّ مَا أَحَبُّوا فَاعْتَمَرَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَدَخَلَهَا كَمَا كَانَ صَالَحَهُمْ فَلَمَّا أَنْ أَقَامَ بِهَا ثَلاَثًا أَمَرُوهُ أَنْ يَخْرُجَ فَخَرَجَ .

4253. PRIČAO MI JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, a on od Mudžahida da je rekao:
– Ja i Urve b. Zubejr smo ušli u džamiju i zatekli Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako sjedi pored Aišine sobe, pa je on upitao: “Koliko je puta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru?”
“Četiri puta”, odgovorio je (Ibn-Omer).

٤٢٥٣. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَعُرْوَةُ ابْنُ الزُّبَيْرِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَالِسٌ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ قَالَ كَمِ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَرْبَعًا .

4254. A onda smo čuli zvuk misvaka kojim je Aiša čistila zube, te je Urve rekao:
“Majko pravovjernih, jesi li čula šta kaže Ebu-Abdur-Rahman[1] da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio četiri umre?”
Ona je tada rekla: “Kad god je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru, on je bio s njim, a nikada nije obavljao umru u redžebu.”

٤٢٥٤. ثُمَّ سَمِعْنَا اسْتِنَانَ عَائِشَةَ قَالَ عُرْوَةُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَلاَ تَسْمَعِينَ مَا يَقُولُ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ فَقَالَتْ مَا اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ عُمْرَةً إِلاَّ وَهُوَ شَاهِدُهُ وَمَا اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ قَطُّ .

1 Ebu-Abdur-Rahman je Abdullah b. Omer. (prim. rec.)

4255. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Isma‘ila b. Ebi-Halida koji je čuo Ibn-Ebi-Evfa’a kako kaže:
“Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao umru mi smo ga zaklanjali od mušrika i mušričkih dječaka, kako ne bi naudili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”

٤٢٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ سَمِعَ ابْنَ أَبِي أَوْفَى يَقُولُ لَمَّا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَرْنَاهُ مِنْ غِلْمَانِ الْمُشْرِكِينَ وَمِنْهُمْ أَنْ يُؤْذُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ .

4256. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Došli su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, pa su mušrici rekli: “Došli su vam ljudi koje je oslabila jesribska groznica”, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je naredio da trče tri kruga, a da polahko idu između dva ugla, a da trče sve krugove spriječila ga je samo samilost prema njima.”
Ibn-Seleme je opširnije prenio od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je došao one godine u kojoj mu je zagarantovana sigurnost i rekao: “Potrčite, kako bi mušrici vidjeli vašu snagu,” a mušrici su bili u pravcu (brda) Ku‘ajki‘ana.

٤٢٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ إِنَّهُ يَقْدَمُ عَلَيْكُمْ وَفْدٌ وَهَنَهُمْ حُمَّى يَثْرِبَ وَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَرْمُلُوا الأَشْوَاطَ الثَّلاَثَةَ وَأَنْ يَمْشُوا مَا بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ وَلَمْ يَمْنَعْهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يَرْمُلُوا الأَشْوَاطَ كُلَّهَا إِلاَّ الإِبْقَاءُ عَلَيْهِمْ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَزَادَ ابْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَامِهِ الَّذِي اسْتَأْمَنَ قَالَ ارْمُلُوا لِيَرَى الْمُشْرِكُونَ قُوَّتَهُمْ وَالْمُشْرِكُونَ مِنْ قِبَلِ قُعَيْقِعَانَ .

4257. PRIČAO MI JE Muhammed (b. Selam), prenoseći od Sufjana b. Ujejne, on od Amra (b. Dinara), ovaj od Ata’a a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je trčao oko Ka‘be i između Safe i Merve samo da bi pokazao mušricima svoju snagu.”

٤٢٥٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا سَعَى النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ قُوَّتَهُ .

4258. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu je kazivao Vuhejb, a ovom Ejjub prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio Mejmunom dok je bio u ihramima, ali je s njom imao intimni odnos nakon što se oslobodio ihrama. Ona je umrla u Serifu.”

٤٢٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَبَنَى بِهَا وَهُوَ حَلاَلٌ وَمَاتَتْ بِسَرِفَ .

4259. DODAO JE Ibn-Ishak, rekavši da su mu prenijeli Ibn-Ebi-Nedžih i Eban b. Salih od Ata'a i Mudžahida, a njih dvojica od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio Mejmunom u toku naknadne umre."[1]

٤٢٥٩. وَزَادَ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ وَأَبَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَطَاءٍ وَمُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ مَيْمُونَةَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ.

BITKA NA MU'TI U ŠAMU

بَاب غَزْوَةِ مُؤْتَةَ مِنْ أَرْضِ الشَّأْمِ

4260. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb prenoseći od Amra (b. Harisa), a on od Ibn Ebi-Hilala koji je izjavio da mu je saopćio Nafi', a njemu Ibn-Omer da je on taj dan stao pored Dža'fera koji je bio ubijen, "i prebrojao sam" – kaže on – "pedeset rana i udaraca, a nijedan nije bio otraga, to jest s leđa."

٤٢٦٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي هِلَالٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ وَقَفَ عَلَى جَعْفَرٍ يَوْمَئِذٍ وَهُوَ قَتِيلٌ فَعَدَدْتُ بِهِ خَمْسِينَ بَيْنَ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ لَيْسَ مِنْهَا شَيْءٌ فِي دُبُرِهِ يَعْنِي فِي ظَهْرِهِ.

4261. SAOPĆIO NAM JE Ahmed b. Ebi-Bekr, a njemu je kazivao Mugire b. Abdur-Rahman prenoseći od Abdullaha b. Seida, on od Nafi'a, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u Bitki na Mu'ti za vojskovođu odredio Zejda b. Harisa a potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako Zejd pogine, onda Dža'fer, a ako Dža'fer pogine, onda Abdullah b. Revvaha."
Kaže Abdullah: "Bio sam s njima u toj bitki. tražili smo Dža'fera b. Ebu-Taliba i našli ga među ubijenima i pronašli na njegovom tijelu devedeset i nekoliko rana od koplja i strijele."

٤٢٦١. أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ مُؤْتَةَ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنْ قُتِلَ زَيْدٌ فَجَعْفَرٌ وَإِنْ قُتِلَ جَعْفَرٌ فَعَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ قَالَ عَبْدُاللهِ كُنْتُ فِيهِمْ فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ فَالْتَمَسْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَوَجَدْنَاهُ فِي الْقَتْلَى وَوَجَدْنَا مَا فِي جَسَدِهِ بِضْعًا وَتِسْعِينَ مِنْ طَعْنَةٍ وَرَمْيَةٍ.

1 Ovaj sened je spojen u *Siri* Ibn-Ishaka. U Ebul-Esvedovom djelu *El-Megazi* prenosi se od Urve da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Dža'fera b. Ebu-Taliba Mejmuni da je zaprosi za njega. Ona je opunomoćila Abbasa, za kojim je bila udana njena sestra Ummi-Fadl, i on ju je vjenčao za njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je s njom stupio u brak u Serifu, a Allah je odredio da je ona poslije toga i umrla u Serifu. Prije njega bila je udana za Ebi-Ruhma b. Abdul-Uzza'a.

4262. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Vakid, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Humejda b. Hilala, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestio ljude o smrti Zejda, Dža'fera i Ibn-Revvahe, prije nego što im je došla vijest o njima, rekavši:
"Zastavu je uzeo Zejd, pa je poginuo, zatim ju je uzeo Dža'fer, pa je i on poginuo, a onda ju je uzeo Ibn-Revvaha, pa je i on poginuo", dok su mu oči suzile.
"Tada je zastavu uzela Allahova sablja (Halid b. Velid), i Allah im je dao pobjedu."[2]

٤٢٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَعَى زَيْدًا وَجَعْفَرًا وَابْنَ رَوَاحَةَ لِلنَّاسِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَهُمْ خَبَرُهُمْ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ ابْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ حَتَّى أَخَذَ الرَّايَةَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللهِ حَتَّى فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِمْ .

4263. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu je kazivao Abdul-Vehhab i rekao da je čuo Jahja'a b. Seida kako kaže da mu je saopćila Amra rekavši da je čula Aišu, radijallahu anha, kako kaže:
– Kada je došla vijest o pogibiji Ibn-Harisa, Dža'fera b. Ebi-Taliba i Abdullaha b. Revvahe, neka je Allah s njima zadovoljan, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjeo ožalošćen. Ja sam – kaže (Aiša) – gledala kroz otvor na vratima, (mišljaše na šupljinu vrata). Došao mu je jedan čovjek, te rekao: "Allahov Poslaniče, Dža'ferove žene ...", i on spomenu njihovu kuknjavu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu naredi da im to zabrani. Ovaj je otišao, a zatim se vratio i rekao: "Zabranio sam im." A onda je spomenuo da mu se one nisu pokorile. On mu ponovo naredi, i ovaj ode, a potom se ponovo vrati i reče: "Tako mi Allaha, one su nas nadvladale."
Ona (Aiša) smatra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Baci zemlje u njihova usta", i da je rekla: "Allah te ponizio! Tako mi Allaha, ti to nećeš uraditi, niti ćeš Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osloboditi napora."

٤٢٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَمْرَةُ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ لَمَّا جَاءَ قَتْلُ ابْنِ حَارِثَةَ وَجَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَعَبْدِاللهِ بْنِ رَوَاحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ جَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعْرَفُ فِيهِ الْحُزْنُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَأَنَا أَطَّلِعُ مِنْ صَائِرِ الْبَابِ تَعْنِي مِنْ شَقِّ الْبَابِ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْ رَسُولَ اللهِ إِنَّ نِسَاءَ جَعْفَرٍ قَالَ وَذَكَرَ بُكَاءَهُنَّ فَأَمَرَهُ أَنْ يَنْهَاهُنَّ قَالَ فَذَهَبَ الرَّجُلُ ثُمَّ أَتَى فَقَالَ قَدْ نَهَيْتُهُنَّ وَذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يُطِعْنَهُ قَالَ فَأَمَرَ أَيْضًا فَذَهَبَ ثُمَّ أَتَى فَقَالَ وَاللهِ لَقَدْ غَلَبْنَنَا فَزَعَمَتْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فَاحْثُ فِي أَفْوَاهِهِنَّ مِنَ التُّرَابِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ أَرْغَمَ اللهُ أَنْفَكَ فَوَاللهِ مَا أَنْتَ تَفْعَلُ وَمَا تَرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنَ الْعَنَاءِ .

2 Mu'ta je mjesto udaljeno od Jerusalima dva konaka. Ova bitka se dogodila 8. godine po Hidžri. Bizantijski namjesnik u Šamu Šurahbil b. Amr Gasani je ubio Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika Harisa b. Umejra, kojeg je on poslao namjesniku Busre, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih poslao vojsku koja je brojala tri hiljade ljudi.

4264. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, a njemu Umer b. Ali prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida a on od Amira, koji je rekao:
– Ibn-Omer je imao običaj da, kad pozdravlja Dža‘ferovog sina, rekne: “Es-Selamu alejke, sine onoga koji ima dva krila.”

٤٢٦٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا حَيَّا ابْنَ جَعْفَرٍ قَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ ذِي الْجَنَاحَيْنِ .

4265. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan prenoseći od Isma‘ila, a on od Kajsa b. Ebu-Hazima da je rekao:
– Čuo sam Halida b. Velida kako kaže: “Na dan Mu’te, u mojoj ruci je slomljeno devet sablji, tako da mi je u ruci ostao samo moj jemenski široki mač.”

٤٢٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ خَالِدَ ابْنَ الْوَلِيدِ يَقُولُ لَقَدِ انْقَطَعَتْ فِي يَدِي يَوْمَ مُؤْتَةَ تِسْعَةُ أَسْيَافٍ فَمَا بَقِيَ فِي يَدِي إِلاَّ صَفِيحَةٌ يَمَانِيَةٌ .

4266. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja prenoseći od Isma‘ila koji je izjavio da mu je kazivao Kajs, rekavši da je čuo Halida b. Velida kako kaže:
“Na dan Mu’te u mojoj ruci je slomljeno devet sablji, a izdržao je u mojoj ruci samo jedan široki jemenski mač.”

٤٢٦٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ يَقُولُ لَقَدْ دُقَّ فِي يَدِي يَوْمَ مُؤْتَةَ تِسْعَةُ أَسْيَافٍ وَصَبَرَتْ فِي يَدِي صَفِيحَةٌ لِي يَمَانِيَةٌ .

4267. PRIČAO MI JE Imran b. Mejsere, a njemu Muhammed b. Fudajl prenoseći od Husajna, on od Amira, a ovaj od Nu‘mana b. Bešira, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Jednom prilikom je Abdullah b. Revvaha pao u nesvijest, pa je njegova sestra (a Nu‘manova majka) Amra počela kukati: “O oslonče,[1] o ovaj, o onaj”, nabrajajući njegove vrline, pa je on, kad se osvijestio, rekao: “Nisi ništa rekla, a da meni nije rečeno: “Jesi li ti takav!?”

٤٢٦٧. حَدَّثَنِي عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَامِرٍ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُغْمِيَ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ رَوَاحَةَ فَجَعَلَتْ أُخْتُهُ عَمْرَةُ تَبْكِي وَا جَبَلاَهْ وَا كَذَا وَا كَذَا تُعَدِّدُ عَلَيْهِ فَقَالَ حِينَ أَفَاقَ مَا قُلْتِ شَيْئًا إِلاَّ قِيلَ لِي آنْتَ كَذَلِكَ .

1 Doslovno: O planino ! (*Va džebelah*). (prim. rec.)

4268. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Abser prenoseći od Husajna, on od Ša‘bija, a ovaj od Nu‘mana b. Bešira da je rekao:
"Jednom prilikom je Abdullah b. Revvaha pao u nesvijest...", i citirao isti tekst. "A kada je umro, ona nije plakala za njim."[2]

٤٢٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْثَرٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ أُغْمِيَ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ رَوَاحَةَ بِهَذَا فَلَمَّا مَاتَ لَمْ تَبْكِ عَلَيْهِ .

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SLANJE USAME B. ZEJDA HURUKIJAMA IZ DŽUHEJNE

بَاب بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ إِلَى الْحُرُقَاتِ مِنْ جُهَيْنَةَ

4269. PRIČAO MI JE Amir b. Muhammed, njemu je kazivao Hušejm, ovom saopćio Husajn, a njemu Ebu-Zabjan, rekavši da je čuo Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je poslao na Hureku, i mi smo izjutra iznenada napali taj narod i porazili ih. Ja i jedan ensarija smo sustigli jednog njihovog čovjeka i kad smo ga svladali, on je rekao: "*La ilahe illellah* (nema istinskog Boga osima Allaha)." Tada se ensarija ustegao, a ja sam ga udario kopljem i ubio. Kad smo se vratili to je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "Usame, zar si ga ubio nakon što je rekao: 'La ilahe illellah!'
"On je htio da se zaštiti", rekao sam ja, a on je toliko puta to pitanje ponovio, da sam poželio da do toga dana nisam bio ni primio islam.

٤٢٦٩. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُصَيْنٌ أَخْبَرَنَا أَبُو ظَبْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْحُرَقَةِ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَزَمْنَاهُمْ وَلَحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ رَجُلاً مِنْهُمْ فَلَمَّا غَشِينَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَكَفَّ الأَنْصَارِيُّ فَطَعَنْتُهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا أُسَامَةُ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قُلْتُ كَانَ مُتَعَوِّذًا فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسْلَمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ .

4270. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda koji je čuo Selemu b. Ekve‘a, radijallahu anhu, da je rekao:
"Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka, i izlazio devet puta u izvidnicama koje je on slao. Jedan put nam je bio zapovjednik Ebu-Bekr, a jedan put Usama."

٤٢٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الأَكْوَعِ يَقُولُ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَخَرَجْتُ فِيمَا يَبْعَثُ مِنَ الْبُعُوثِ تِسْعَ غَزَوَاتٍ مَرَّةً عَلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ وَمَرَّةً عَلَيْنَا أُسَامَةُ .

2 Povod citiranju ovog hadisa u poglavlju o Bitki na Mu’ti je spominjanje smrti Abdullaha b. Revvahe, radijallahu anhu, koji je poginuo kao jedan od vojskovođa na Mu’ti.

4271. REKAO JE Umer b. Hafs b. Gijas da mu je prenio njegov otac od Jezida b. Ebi-Ubejda koji je izjavio da je čuo Selemu kako kaže:
"Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka, i izlazio devet puta u izvidnicama koje je on slao. Jedan put nam je bio zapovjednik Ebu-Bekr, a jedan put Usama."

٤٢٧١. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ يَقُولُ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَخَرَجْتُ فِيمَا يَبْعَثُ مِنَ الْبَعْثِ تِسْعَ غَزَوَاتٍ عَلَيْنَا مَرَّةً أَبُو بَكْرٍ وَمَرَّةً أُسَامَةُ .

4272. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled, a njemu Jezid b. Ebi-Ubejd prenoseći od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je rekao:
"Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka i učestvovao sam u jednoj borbi sa (Zejdom) b. Harisom, kojeg nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio za zapovjednika."

٤٢٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَغَزَوْتُ مَعَ ابْنِ حَارِثَةَ اسْتَعْمَلَهُ عَلَيْنَا .

4273. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Hammad b. Mes'ade prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, a on od Seleme b. Ekve'a da je rekao:
"Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka...," i spomenuo je Hajber, Hudejbiju, dan Hunejna i dan Kareda. Jezid je rekao: "Zaboravio sam ostale."[1]

٤٢٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ فَذَكَرَ خَيْبَرَ وَالْحُدَيْبِيَةَ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ وَيَوْمَ الْقَرَدِ قَالَ يَزِيدُ وَنَسِيتُ بَقِيَّتَهُمْ .

OSVOJENJE MEKKE
I O ONOM ŠTO JE HATIB B. EBI-BELTA'A POSLAO MEKELIJAMA, OBAVJEŠTAVAJUĆI IH O POHODU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب غَزْوَةِ الْفَتْحِ
وَمَا بَعَثَ حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ
إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِغَزْوِ النَّبِيِّ ﷺ

4274. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Dinara, koji je izjavio da mu je saopćio Hasan b. Muhammed da je čuo Ubejdullaha b. Ebu-Rafi'a kako kaže

٤٢٧٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَاللهِ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ يَقُولُ

1 Ostale tri bitke koje je Jezid zaboravio su osvojenje Mekke, bitka za Taif i pohod na Tebuk, što je bio zadnji Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pohod. Što se tiče izvidnica, Ibn-Hadžer spominje izvidnicu Ebu-Bekra protiv Beni Fezare, zatim njegovu izvidnicu protiv plemena Benu Kilab i njegovo rukovođenje hadždžom devete godine po Hidžri, te izvidnicu Usame protiv Hurukija i njegovu izvidnicu u Ubna u pravcu Bulka'a. Prema istraživanju Ibn-Hadžera historičari ne spominju druge izvidnice u vezi s tom dvojicom ashaba.

سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِي الله عَنْه يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ الله ﷺ أَنَا وَالزُّبَيْرَ وَالْمِقْدَادَ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا ظَعِينَةً مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوا مِنْهَا قَالَ فَانْطَلَقْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلُنَا حَتَّى أَتَيْنَا الرَّوْضَةَ فَإِذَا نَحْنُ بِالظَّعِينَةِ قُلْنَا لَهَا أَخْرِجِي الْكِتَابَ قَالَتْ مَا مَعِي كِتَابٌ فَقُلْنَا لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُلْقِيَنَّ الثِّيَابَ قَالَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ رَسُولَ الله ﷺ فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى نَاسٍ بِمَكَّةَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ رَسُولِ الله ﷺ فَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ يَا حَاطِبُ مَا هَذَا قَالَ يَا رَسُولَ الله لاَ تَعْجَلْ عَلَيَّ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مُلْصَقًا فِي قُرَيْشٍ يَقُولُ كُنْتُ حَلِيفًا وَلَمْ أَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهَا وَكَانَ مَنْ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مَنْ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي ذَلِكَ مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ أَنْ أَتَّخِذَ عِنْدَهُمْ يَدًا يَحْمُونَ قَرَابَتِي وَلَمْ أَفْعَلْهُ ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي وَلاَ رِضًا بِالْكُفْرِ بَعْدَ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكُمْ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ الله دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ الله اطَّلَعَ عَلَى مَنْ شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ فَأَنْزَلَ الله السُّورَةَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ) إِلَى قَوْلِهِ (فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ) .

da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kad je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao mene, Zubejra i Mikdada, rekavši: "Idite dok ne dođete u mjesto Revda Hah. U njemu je žena koja putuje na devi u nosiljci. Ona ima pismo, pa ga uzmite od nje!" I mi smo krenuli, a naši konji su galopirali dok nismo došli do te Revde, našli tu ženu te joj rekli: "Izvadi pismo!"
"Nemam nikakva pisma", rekla je ona, a mi smo uzviknuli: "Ili ćeš izvaditi pismo, ili ćemo te lišiti odjeće!" I ona ga izvadi iz svojih pletenica i mi ga donesosmo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U njemu je bilo: Od Hatiba b. Ebu-Belte'a nekim mušricima u Mekki, obavještava ih o jednoj odluci[2] Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hatibe, šta je ovo?"
"Allahov Poslaniče", reče on, "nemoj žuriti protiv mene! Ja sam bio čovjek vezan uz Kurejšije. Bio sam njihov saveznik," – reče – "ali nisam bio jedan od njih. Muhadžiri koji su s tobom imaju rodbinu koja će štiti njihove porodice i njihove imetke, a obzirom da ja nemam roda među njima, htio sam da kod njih nađem zaštitu koja će štititi moju rodbinu, a nisam to uradio što sam se odmetnuo od svoje vjere, niti iz ljubavi prema kufru, nakon islama." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Istinu vam je rekao."
"Allahov Poslaniče", reče Omer, "pusti me da ubijem ovog licemjera?"
"On je učestvovao na Bedru", reče Poslanik, a šta znaš, možda je Allah pogledao one koji su učestvovali na Bedru i rekao: 'Radite što hoćete, ja sam vam oprostio.'" Tim povodom Allah je objavio suru (u kojoj stoji): "O vjernici, s mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte", do riječi: "s pravog puta je skrenuo."[3]

2 To jest, da krene na njih. (prim. rec.).

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, ako ste pošli da se na mome putu borite i da naklonost moju steknete

OSVOJENJE MEKKE JE BILO U RAMAZANU

بَاب غَزْوَةِ الْفَتْحِ فِي رَمَضَانَ

4275. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je kazivao Lejs, rekavši da mu je kazivao Ukajl prenoseći od Ibn-Šihaba, koji je izjavio da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe da ga je izvjestio Ibn-Abbas da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u osvojenje Mekke u mjesecu ramazanu. Kaže (Zuhri): "Čuo sam i Ibn-Musejjeba da kaže slično tome." Ubejdullah b. Abdullah prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je postio sve dok nije došao do Kedida, vode koja je između Kudejda i Usfana. Tu je prestao postiti i nije više ni postio sve do isteka mjeseca."

٤٢٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَزَا غَزْوَةَ الْفَتْحِ فِي رَمَضَانَ قَالَ وَسَمِعْتُ سَعِيدَ ابْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ مِثْلَ ذَلِكَ وَعَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا بَلَغَ الْكَدِيدَ الْمَاءَ الَّذِي بَيْنَ قُدَيْدٍ وَعُسْفَانَ أَفْطَرَ فَلَمْ يَزَلْ مُفْطِرًا حَتَّى انْسَلَخَ الشَّهْرُ .

4276. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu je saopćio Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, a ovom Zuhri prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu krenuo iz Medine i s njim deset hiljada (ashaba), i to osam i po godina nakon njegova dolaska u Medinu. On i muslimani s njim, su putovali prema Mekki. Postio je on, a i oni su postili, dok nije došao u Kedid, a to je voda koja se nalazi između Usfana i Kudejda, i tu se omrsio, a i oni su se omrsili. Zuhri kaže: "Od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se uzima poslednja naredba, a potom ona ispred nje."[1]

٤٢٧٦. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ فِي رَمَضَانَ مِنَ الْمَدِينَةِ وَمَعَهُ عَشَرَةُ آلَافٍ وَذَلِكَ عَلَى رَأْسِ ثَمَانِ سِنِينَ وَنِصْفٍ مِنْ مَقْدَمِهِ الْمَدِينَةَ فَسَارَ هُوَ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى مَكَّةَ يَصُومُ وَيَصُومُونَ حَتَّى بَلَغَ الْكَدِيدَ وَهُوَ مَاءٌ بَيْنَ عُسْفَانَ وَقُدَيْدٍ أَفْطَرَ وَأَفْطَرُوا قَالَ الزُّهْرِيُّ وَإِنَّمَا يُؤْخَذُ مِنْ أَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ الآخِرُ فَالآخِرُ .

s mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujete i ljubav im ne poklanjate, oni poriču istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas, samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s pravog puta je skrenuo." (El-Muhtehine, 1)

1 To jest, zadnja naredba derogira prethodnu, aludirajući na odbacivanje mišljenja koje glasi da čovjek koji zaposti kod kuće nema pravo mrsiti se ako krene na put. (prim. rec.)

4277. PRIČAO MI JE Ajjaš b. Velid, njemu je kazivao Abdul-A'la, a ovom Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u ramazanu na Hunejn, i ljudi su se različito postavili: neki su postili, a drugi nisu. Pošto se on popeo na svoju devu, pozvao je da mu donesu posudu s mlijekom – ili vodom – pa ju je stavio na svoju šaku (dlan) – ili na devu – te su oni koji nisu postili rekli postačima: "Prekinite post."

٤٢٧٧. حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي رَمَضَانَ إِلَى حُنَيْنٍ وَالنَّاسُ مُخْتَلِفُونَ فَصَائِمٌ وَمُفْطِرٌ فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى رَاحِلَتِهِ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ أَوْ مَاءٍ فَوَضَعَهُ عَلَى رَاحَتِهِ أَوْ عَلَى رَاحِلَتِهِ ثُمَّ نَظَرَ إِلَى النَّاسِ فَقَالَ الْمُفْطِرُونَ لِلصُّوَّامِ أَفْطِرُوا .

4278. KAŽE Abdur-Rezzak da mu je saopćio Ma'mer prenoseći od Ejjuba on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u godini osvojenja Mekke…"
Hammad b. Zejd prenosi od Ejjuba on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (isto).

٤٢٧٨. وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ وَقَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4279. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Mudžahida, a ovaj od Tavusa da je Ibn-Abbas rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je putovao u ramazanu, pa je postio dok nije došao do Usfana, a onda je pozvao da mu donesu posudu s vodom i napio se u toku dana, kako bi ga ostali vidjeli. I više nije postio dok nije došao u Mekku."
Ibn-Abbas je govorio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na putovanju nekada postio, a nekad nije, pa ko hoće neka posti, a ko hoće može da ne posti."

٤٢٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَافَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ عُسْفَانَ ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَشَرِبَ نَهَارًا لِيُرِيَهُ النَّاسَ فَأَفْطَرَ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ قَالَ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ صَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي السَّفَرِ وَأَفْطَرَ فَمَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ .

O TOME NA KOJEM JE MJESTU POBODEN VJEROVJESNIKOV, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BAJRAK NA DAN OSVOJENJA MEKKE

4280. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je kazivao:

“Kada je u godini osvojenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo (prema Mekki), a vijest o tome doprla do Kurejša, izišli su Ebu-Sufjan b. Harb, Hakim b. Hizam i Budejl b. Verka’ da se raspitaju i obavijeste o pokretu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1] Kretali su se tako dok nisu došli do Merru-Zahrana, kad tu odjednom ugledaše (brojne) vatre,[2] kao da su arefatske. Ebu-Sufjan reče: ‘Kakve su ovo vatre? Uistinu, kao da su vatre arefatske!‘

‘To su vatre plemena Benu-Amr!’,[3] dodade Budejl b. Verka‘, a Ebu-Sufjan odvrati: ‘Pleme Amr je manje!’ Tada ih je primijetila straža Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sustigla i uhvatila, a zatim dovela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tom je prilikom Ebu-Sufjan primio islam, a kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) nastavio s kretanjem, naredio je Abbasu da zadrži Ebu-Sufjana dok bude trajao mimohod u klancu,[4]

بَاب أَيْنَ رَكَزَ النَّبِيُّ ﷺ الرَّايَةَ يَوْمَ الْفَتْحِ

٤٢٨٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا سَارَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَبَلَغَ ذَلِكَ قُرَيْشًا خَرَجَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ وَحَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ وَبُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ يَلْتَمِسُونَ الْخَبَرَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلُوا يَسِيرُونَ حَتَّى أَتَوْا مَرَّ الظَّهْرَانِ فَإِذَا هُمْ بِنِيرَانٍ كَأَنَّهَا نِيرَانُ عَرَفَةَ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ مَا هَذِهِ لَكَأَنَّهَا نِيرَانُ عَرَفَةَ فَقَالَ بُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ نِيرَانُ بَنِي عَمْرٍو فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ عَمْرٌو أَقَلُّ مِنْ ذَلِكَ فَرَآهُمْ نَاسٌ مِنْ حَرَسِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَدْرَكُوهُمْ فَأَخَذُوهُمْ فَأَتَوْا بِهِمْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَسْلَمَ أَبُو سُفْيَانَ فَلَمَّا سَارَ قَالَ لِلْعَبَّاسِ احْبِسْ أَبَا سُفْيَانَ عِنْدَ حَطْمِ الْخَيْلِ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى الْمُسْلِمِينَ فَحَبَسَهُ الْعَبَّاسُ

---

1 Iz ovog predanja razumije se da je vijest o Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pohodu na Mekku stigla do Kurejša prije izlaska ove trojice. Međutim, iz drugih predanja može se zaključiti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, prije pohoda da se svi putevi zatvore kako vijest o pohodu ne bi stigla od Kurejša. Po ovome, izlazak trojice spomenutih imao je za cilj da se sazna šta smjeraju Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani. Posebno zbog toga što su idolopoklonici Kurejša živjeli u nedoumici i strahu nakon što su narušili desetogodišnji ugovor sklopljen s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga se iz svih predanja o ovom događaju može zaključiti kako su oni pretpostavljali da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao poduzeti pohod na Mekku, a da vijest o samom pohodu nije bila doprla do njih.

2 Ibn-Sa‘d prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim drugovima da te noći zapale deset hiljada vatri.

3 Ime Benu-Amr odnosi se na pleme Huzaa, kako kaže Ibn-Hadžer u komentaru Buharijevog *Sahiha*.

4 U ovoj verziji hadisa je upotrijebljena sintagma *hatm el-hajl* (حَطْمُ الخَيْل), a njome se misli na stisku konja kojih je bilo mnogo. U drugoj verziji je upotrijebljen termin *hatm el-džebel* (حَطْمُ الجَبَل), i znači tjesnac u brdu. (prim. rec.)

kako bi vidio muslimane. Abbas ga je zaustavio, a plemena s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, skupina za skupinom, promicala su ispred Ebu-Sufjana. Tako je prošla jedna skupina, pa je on upitao: ‘Abbase, ko su ovi?’
‘Ovo je pleme Gifar’, odgovorio je (Abbas), a Ebu-Sufjan reče: ‘Nije me briga za Gifarije!’ Onda je naišlo pleme Džuhejna, a on je rekao isto; potom su naišli (pripadnici plemena) Sa‘da b. Huzejma, pa je on (opet) rekao isto, a nakon toga Sulejm, (i on je rekao) isto. Tada je naišao odred kakva nije vidio, pa je upitao: ‘A ko su ovi?’
‘To su ensarije’, odgovorio je (Abbas), ‘a predvodi ih Sa‘d b. Ubada, koji nosi bajrak. (A kada su se mimoilazili), Sa‘d b. Ubada reče: ‘Ebu Sufjane, danas je dan krvoprolića (pokolja), i danas će biti dopuštena (oskrnavljena) Ka‘ba!’
‘Abbase’, reče na to Ebu-Sufjan, ‘bolje bi bilo da je dan propasti (*zimmara*)!’[5]
Naišla je, potom, najmanja skupina u kojoj su bili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi. Bajrak Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je Zubejr b. Avvam. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored Ebu-Sufjana, ovaj mu reče: ‘Zar nisi čuo šta je rekao Sa‘d b. Ubada?!’
‘A šta je rekao?’, upitao je.
‘Rekao je to i to!’, odgovorio je on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Pogriješio je Sa‘d; ovo je dan u kojem će Allah uzdignuti Ka‘bu, i dan u kojem će prekrivena biti!’[6]

فَجَعَلَتِ الْقَبَائِلُ تَمُرُّ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ تَمُرُّ كَتِيبَةً كَتِيبَةً
عَلَى أَبِي سُفْيَانَ فَمَرَّتْ كَتِيبَةٌ قَالَ يَا عَبَّاسُ مَنْ
هَذِهِ قَالَ هَذِهِ غِفَارُ قَالَ مَا لِي وَلِغِفَارَ ثُمَّ مَرَّتْ
جُهَيْنَةُ قَالَ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ مَرَّتْ سَعْدُ بْنُ هُذَيْمٍ
فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ وَمَرَّتْ سُلَيْمُ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ
حَتَّى أَقْبَلَتْ كَتِيبَةٌ لَمْ يَرَ مِثْلَهَا قَالَ مَنْ هَذِهِ قَالَ
هَؤُلَاءِ الْأَنْصَارُ عَلَيْهِمْ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ مَعَهُ الرَّايَةُ
فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَا أَبَا سُفْيَانَ الْيَوْمَ يَوْمُ
الْمَلْحَمَةِ الْيَوْمَ تُسْتَحَلُّ الْكَعْبَةُ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ
يَا عَبَّاسُ حَبَّذَا يَوْمُ الذِّمَارِ ثُمَّ جَاءَتْ كَتِيبَةٌ وَهِيَ
أَقَلُّ الْكَتَائِبِ فِيهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ
وَرَايَةُ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فَلَمَّا مَرَّ
رَسُولُ اللهِ ﷺ بِأَبِي سُفْيَانَ قَالَ أَلَمْ تَعْلَمْ مَا قَالَ
سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ قَالَ مَا قَالَ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ
كَذَبَ سَعْدٌ وَلَكِنْ هَذَا يَوْمٌ يُعَظِّمُ اللهُ فِيهِ الْكَعْبَةَ
وَيَوْمٌ تُكْسَى فِيهِ الْكَعْبَةُ قَالَ وَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ أَنْ تُرْكَزَ رَايَتُهُ بِالْحَجُونِ قَالَ عُرْوَةُ وَأَخْبَرَنِي
نَافِعُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ
يَقُولُ لِلزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ يَا أَبَا عَبْدِاللهِ هَا هُنَا

5 Neki vele da je Ebu-Sufjan, govoreći navedene riječi, mislio da je to dan zauzimanja za žene i porodice i pokušaja da im se pomogne, dok drugi vele da je smjerao kazati Sa‘du: “Ovo je dan u kojem si me dužan čuvati i štititi kako mi se kakvo zlo ne bi desilo!” (vjerovatno zbog činjenice da je već bio primio islam). Hattabi navodi kako je Ebu-Sufjan taj dan želio da sačuva svoj narod i otkloni od njega opasnost.

6 U drugim se predanjima navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvši ove Sa‘dove riječi, naredio da mu oduzmu bajrak. Predanja o tome kome je bajrak predan nisu usaglašena. Tako, u nekim predanjima stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Aliji, radijallahu anhu, da preuzme bajrak od Sa‘da i s njim uđe u Mekku. U drugom predanju stoji da je bajrak preuzeo Zubejr b. Avvam, a u trećem da je bajrak predat u ruke Sa‘dovom sinu Kajsu. Usaglašavajući ova predanja Ibn-Hadžer veli da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najvjerovatnije naredio Aliji, radijallahu anhu, da preuzme bajrak

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da njegov bajrak bude poboden na Hadžunu."[1]
Urve veli: "Obavijestio me je Nafi' b. Džubejr b. Mut'im da je čuo Abbasa kad je rekao Zubejru b. Avvamu: 'Ebu-Abdullahu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ti je naredio da ovdje[2] pobodeš njegov bajrak.'"
"Taj dan", kazuje on dalje, "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Halidu b. Velidu da uđe s gornje strane Mekke, iz pravca Kedaa, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je iz pravca Kudaa,[3] pa su iz Halidove konjice taj dan ubijena dva čovjeka: Hubejš b. Eš'ar i Kurz b. Džabir Fihri."[4]

أَمَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَرْكُزَ الرَّايَةَ قَالَ وَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ أَنْ يَدْخُلَ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ مِنْ كَدَاءٍ وَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ كُدًا فَقُتِلَ مِنْ خَيْلِ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ رَجُلَانِ حُبَيْشُ بْنُ الأَشْعَرِ وَكُرْزُ بْنُ جابِرٍ الْفِهْرِيُّ .

od Sa'da, a onda se pobojao da se Sa'd ne naljuti, pa naredio da se bajrak preda njegovom sinu Kajsu. Nakon toga Sa'd se pobojao da njegov sin Kajs ne učini nešto što ne bi bilo po volji Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je zamolio da se bajrak uzmu od njegovog sina. Na koncu je bajrak preuzeo Zubejr, radijallahu anhu. Nema sumnje u to da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razljutio zbog ovih Sa'dovih riječi i da ga je zbog toga kaznio.

1 To je poznato mjesto u blizini mekanskog groblja.

2 Misli se na prethodno spomenuto mjesto - Hadžun.

3 U drugim vjerodostojnim predanjima navodi se suprotno, tj. da je Halid, radijallahu anhu, ušao s donje strane Mekke, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s gornje. Ibn-Ishak pouzdano tvrdi da se tako desilo i bilježi to u predanju od Musaa b. Ukbe u kojem stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Zubejra b. Avvama na čelu muhadžira i njihove konjice i naredio mu da uđe iz pravca Kedaa, s gornje strane Mekke. Također mu je naredio da pobode njegov bajrak na Hadžunu i da ne napušta to mjesto dok on ne dođe. Halida b. Velida poslao je na čelu plemena Kudaa, Sulejm i drugih, naredivši mu da uđe s donje strane Mekke i pobode svoj bajrak kod najbližih kuća. Sa'da b. Ubadu poslao je na čelu odreda ensarija, kao prethodnice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i naredio im da se suzdrže od borbe i odupru se samo onima koji ih napadnu."

4 Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako se vidi iz prethodne napomene, naredio svojim drugovima da se sustegnu od borbe i da oružje upotrijebe samo u odbrani. Tako je i došlo do pogibije dvojice Halidovih konjanika (u jednom od predanja spominje se ime Mesleme b. Mejlaa Džuhenija), jer je dio idolopoklonika Kurejša i dio Abesinaca, nahuškanih protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana, pokušao da se odupre Halidu b. Velidu i njegovu ulasku u Mekku. U tom je sukobu poginulo i nekoliko idolopoklonika. Navodi se da su iz plemena Benu-Bekr poginula možda i dvadeset i četiri čovjeka, a iz Huzejla trojica ili četverica. Neki, pak, tvrde da je broj poginulih na neprijateljskoj strani bio trinaest. Uputno je ovdje spomenuti i to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Mekke dopustio prolijevanje krvi određenog broja nevjernika, muškaraca i žena, koji su se posebno isticali u neprijateljstvu prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i borbi protiv islama i muslimana. Neki od njih su uistinu pogubljeni taj dan, neki su uspjeli, na ovaj ili onaj način, dobiti jamstvo za sigurnost, a neki su, opet, kasnije primili Islam.
Zbog svega navedenog, islamska ulema ne slaže se u tome da li je Mekka osvojena silom (oružjem) ili mirnim putem (predajom). Neki zastupaju prvo mišljenje i obrazlažu ga borbom, iako ograničenom, i prolijevanjem krvi do kojeg je došlo. Drugi, pak, zastupaju drugo mišljenje i pravdaju ga Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, naredbom o sustezanju od borbe, te jamstvom sigurnosti, koje je dao svakom ko se zatvori u svoju kuću, uđe u kuću Ebu-Sufjana ili skloni u dvorište Kabe (tj. ne pruži otpor ulasku

4281. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Mu‘avije b. Kurre, koji kaže da je čuo Abdullaha b. Mugaffela da je kazivao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na dan osvojenja Mekke na svojoj devi uči, ponavljajući harfove (i otežući), suru El-Feth (Pobjeda).[5] Da se ne bojim da će se ljudi oko mene okupiti, ponavljao bih (učio) kao što je to i on činio."

٤٢٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ عَلَى نَاقَتِهِ وَهُوَ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ يُرَجِّعُ وَقَالَ لَوْلاَ أَنْ يَجْتَمِعَ النَّاسُ حَوْلِي لَرَجَّعْتُ كَمَا رَجَّعَ .

4282. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Sa‘dan b. Jahja, a ovom Muhammed b. Ebu-Hafsa, prenoseći od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, ovaj od Amra b. Usmana, a ovaj od Usame b. Zejda da je, kad je osvajana Mekka, upitao:
"Allahov Poslaniče, gdje ćeš odsjesti sutra?"
"Je li nam Akil[6] ostavio kakvu kuću?"– priupitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٢٨٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سَعْدَانُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ قَالَ زَمَنَ الْفَتْحِ يَا رَسُولَ اللهِ أَيْنَ تَنْزِلُ غَدًا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَهَلْ تَرَكَ لَنَا عَقِيلٌ مِنْ مَنْزِلٍ .

muslimana u Mekku). Svoj stav oni podupiru i činjenicom da je u Mekki zabranjeno prolijevanje krvi, dok im prvi odgovaraju predanjem u kojem stoji da je Mekka dopuštena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, određeni vremenski period u danu (osvojenja), da bi joj nakon toga ponovo bila vraćena svetost. Dio islamske uleme zastupa mišljenje da je Mekka djelimično osvojena silom, a djelimično mirnim putem, navodeći u prilog svom stavu argumente suprotstavljenih strana. (Opširnije se o ovom pitanju može naći u: *Fethul-bari*, 7/603-606, komentar hadisa 4280; a djelimično je ovo pitanje dotaknuto i u propisima o hadždžu, poglavlje *O nasljeđivanju kuća u Mekki*, 3/526-528, hadis broj 1588.)

5 Početak sure El-Feth (Pobjeda) glasi: "Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu, da bi ti Allah ranije i kasnije pogreške oprostio, da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio, da bi te na pravi put uputio i da bi ti Allah pobjedonosnom pomoći potporu pružio" (El-Feth, 1-3).
Većina komentatora Kur‘ana smatra da se pod "sigurnom pobjedom" podrazumijeva osvojenje Mekke.

6 Akil je sin Ebu-Talibov, a brat Talibov, Dž‘aferov i Alijin.

4283. A ZATIM JE DODAO: “Vjernik ne nasljeđuje nevjernika, niti nevjernik nasljeđuje vjernika.” Neko je upitao Zuhrija: “A ko je naslijedio Ebu-Taliba?” “Naslijedili su ga Akil i Talib”, odgovorio je on.[1] Ma‘mer prenosi od Zuhrija (da se riječi): “Gdje ćeš odsjesti sutra?” odnose na njegov (Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, oprosni) hadž. Junus, međutim, ne spominje “njegov hadždž”, ni: “dan osvajanja Mekke”.[2]

٤٢٨٣. ثُمَّ قَالَ لاَ يَرِثُ الْمُؤْمِنُ الْكَافِرَ وَلاَ يَرِثُ الْكَافِرُ الْمُؤْمِنَ قِيلَ لِلزُّهْرِيِّ وَمَنْ وَرِثَ أَبَا طَالِبٍ قَالَ وَرِثَهُ عَقِيلٌ وَطَالِبٌ قَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَيْنَ تَنْزِلُ غَدًا فِي حَجَّتِهِ وَلَمْ يَقُلْ يُونُسُ حَجَّتِهِ وَلاَ زَمَنَ الْفَتْحِ .

4284. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sutra ćemo, inša-Allah, ako Allah pobjedu dadne, odsjesti u dolini u kojoj su se (idolopoklonici) jedni drugima zakleli na privrženost nevjerstvu.”

٤٢٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْزِلُنَا إِنْ شَاءَ اللهُ إِذَا فَتَحَ اللهُ الْخَيْفُ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ .

4285. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
– Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je odlučio pohoditi Hunejn, rekao: “Sutra ćemo, ako Allah da, odsjesti u dolini (zavičaju) Benu-Kinane, gdje su se nevjernici jedni drugima zakleli na privrženost nevjerstvu (idolopoklonstvu).”[3]

٤٢٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَرَادَ حُنَيْنًا مَنْزِلُنَا غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ .

1 Ovim je hadisom određeno nasljeđivanje između vjernika i nevjernika, odnosno utvrđena zabrana njihovog međusobnog nasljeđivanja. (Objašnjenje ovog hadisa daje se u poglavlju *O nasljeđivanju kuća u Mekki*, njihovom prodavanju i kupovanju; Knjiga 1., str. 1092, hadis broj 1588.)

2 Postoji, dakle, razilaženje između Muhammeda b. Ebu-Hafsa i Ma‘mera, a Ma‘mer je, kako veli ulema, povjerljiviji i precizniji od Ibn-Ebu-Hafsa.

3 Neki učenjaci vele kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izabrao da odsjedne u spomenutom mjestu da bi se prisjetio nekadašnjih prilika u kojima su se idolopoklonici Kurejša međusobno zakleli na bojkotiranje Benu-Hašima – da neće sa njima sklapati brakove i trgovati sve dok im oni ne predaju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – te da se zahvale Uzvišenom Allahu na blagodati velike pobjede koja je omogućila muslimanima da uđu u Mekku, usprkos nastojanjima onih koji su se trudili da ga (Vjerovjesnika) protjeraju iz nje. Na taj je način došlo do izražaja njegovo opraštanje onima koji su se loše ponijeli; on se samilošću i dobročinstvom suprotstavio takvom njihovom postupku. To je blagodat Allahova, koju On daje kome želi. (Druga predanja o ovom događaju i njihovo tumačenje mogu se vidjeti u poglavlju *O Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, odsjedanju u Mekki*; Knjiga 1., str. 1093, hadis broj1859.)

4286. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja ušao u Mekku noseći kacigu na glavi. Pošto ju je skinuo, došao je neki čovjek i rekao mu:
“Ibn-Hattal se objesio o zastore Ka‘be?”
“Ubij ga!”, rekao je on.
Malik veli: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – kako nam se čini, a Allah najbolje zna – taj dan nije bio u ihramu.”[4]

٤٢٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ ابْنُ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ اقْتُلْهُ قَالَ مَالِكٌ وَلَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ فِيمَا نُرَى وَاللهُ أَعْلَمُ يَوْمَئِذٍ مُحْرِمًا .

4287. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njega je obavijestio Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, on od Ebu-Ma‘mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, oko Ka‘be je bilo tri stotine i šezdeset idola. On je jednog po jednog ubadao drvetom u ruci, govoreći: ‘Došla je istina, a nestalo je laži!’[5], i: ‘Došla je Istina, a laži je nestalo!’”[6]

٤٢٨٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُّونَ وَثَلَاثُ مِائَةِ نُصُبٍ فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ (جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ) (جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ) .

---

4 Pogledati komentar ovog hadisa i poruke koje se iz njega mogu izlučiti u poglavlju *O ulasku u Harem i Mekku bez ihrama* (knjiga II, hadis broj 1846, str. 52).

5 Ovo je dio 81. ajeta iz sure El-Isra, a on u cijelosti glasi: “I reci: ‘Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista nestaje!’”
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je ove riječi kad je naredio da se iz Kabe i oko nje uklone svi kumiri.

6 Ovo je 49. ajet iz sure Sebe‘, a na njegovu početku izostavljena je riječ “Reci”.
U hadisu što ga Muslim bilježi od Ebu-Hurejre navodi se da ih je (kumire) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubadao u oči krakom luka. Fakihi, u hadisu od Ibn-Omera, za koji Ibn-Hibban tvrdi da je vjerodostojan, bilježi da bi kumir (idol) pao prije nego što bi ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dotakao, dok se u hadisu od Ibn-Abbasa (po Fakihiju i Taberaniju) navodi da nije ostao nijedan kumir s kojim se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sučelio, a da nije pao na leđa, i pored toga što su bili pričvršćeni za zemlju, i usprkos tome što im je Iblis noge učvrstio olovom. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, to činio s namjerom da obezvrijedi idole (kumire) i njihove obožavatelje, tj. da istakne da oni niti koriste niti štete, niti od samih sebe mogu išta otkloniti.

4288. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom njegov otac, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stigao u Mekku, odbio ući u Ka'bu sve dok su u njoj (lažna) božanstva; naredio je da se izbace, pa su izbačena, a također i likovi Ibrahima i Isma'ila, u čijim su rukama bile strelice za gatanje. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah ih ubio, znali su da njih dvojica nikada nisu gatali strelicama!' Potom je ušao u Ka'bu, izgovorio tekbir u njenim krajevima i izišao ne klanjavši u njoj."
Ma'mer slijedi Abdus-Sameda u prenošenju hadisa od Ejjuba, a Vuhejb (u predanju) veli: "Pričao nam je Ejjub prenoseći od Ikrime, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٤٢٨٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ أَبَى أَنْ يَدْخُلَ الْبَيْتَ وَفِيهِ الْآلِهَةُ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْرِجَتْ فَأُخْرِجَ صُورَةُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ فِي أَيْدِيهِمَا مِنَ الْأَزْلَامِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَاتَلَهُمُ اللهُ لَقَدْ عَلِمُوا مَا اسْتَقْسَمَا بِهَا قَطُّ ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ فَكَبَّرَ فِي نَوَاحِي الْبَيْتِ وَخَرَجَ وَلَمْ يُصَلِّ فِيهِ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ULASKU U MEKKU S GORNJE STRANE

بَاب دُخُولِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ

4289. KAŽE Lejs da je pričao Junus, a njemu Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je na dan oslobođenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao s gornje strane Mekke na svojoj devi. Iza sebe bijaše posadio Usamu b. Zejda, a s njim je bio i Bilal. Uz njega se (također) nalazio Osman b. Talha, jedan od čuvara Ka'be. I kada je natjerao devu da klekne u Haremu, naredio mu je da donese ključ od Ka'be. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٢٨٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَقْبَلَ يَوْمَ الْفَتْحِ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ عَلَى رَاحِلَتِهِ مُرْدِفًا أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَمَعَهُ بِلَالٌ وَمَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ مِنَ الْحَجَبَةِ حَتَّى أَنَاخَ فِي الْمَسْجِدِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْتِيَ بِمِفْتَاحِ الْبَيْتِ فَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَبِلَالٌ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ

1 Ovaj se hadis navodi u poglavlju *O izgovaranju tekbira na stranama Kabe* (Knjiga 1., hadis br. 1601, str. 1100). Hadis upućuje na to da je pokuđeno klanjati na mjestima na kojima se nalaze idoli, kipovi i slike, iz bojazni od pridruživanja sudruga Allahu, jer nevjerstvo većine naroda potječe od kumira i slika, to jest njihovog obožavanja. Iz hadisa se također razumije da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao u Kabi. Islamska ulema razišla se u mišljenju o ovom pitanju jer se u narednom predanju, što ćemo vidjeti, navodi da je on klanjao u njoj.

ušao u Ka'bu, a s njim i Usama b. Zejd, Bilal te Osman b. Talha. U njoj se on zadržao dugo vremena, a onda izišao. Ljudi su se (nakon toga) počeli utrkivati, i Abdullah b. Omer bijaše prvi koji uđe i nađe Bilala kako stoji iza vrata. "Gdje je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?", upita ga, pa mu on pokaza mjesto na kojem je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Zaboravio sam", kaže Abdullah, "da ga pitam koliko je rekata klanjao."[2]

فَمَكَثَ فِيهِ نَهَارًا طَوِيلاً ثُمَّ خَرَجَ فَاسْتَبَقَ النَّاسُ فَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ أَوَّلَ مَنْ دَخَلَ فَوَجَدَ بِلاَلاً وَرَاءَ الْبَابِ قَائِمًا فَسَأَلَهُ أَيْنَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ لَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ قَالَ عَبْدُاللهِ فَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى مِنْ سَجْدَةٍ .

4290. PRIČAO NAM JE Hejsem b. Haridža, njemu Hafs b. Mejsera, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da ga je Aiša, radijallahu anha, obavijestila kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u godini osvojenja (Mekke) ušao (u Mekku) kroz Keda, koji je gornji dio Mekke.
Ebu-Usama i Vuhejb slijede ga (Hišama b. Urvu) u predanju o Kedau.

٤٢٩٠. حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ الَّتِي بِأَعْلَى مَكَّةَ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ وَوُهَيْبٌ فِي كَدَاءٍ .

4291. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u godini osvojenja (Mekke) ušao s gornje strane Mekke, kroz Keda."[3]

٤٢٩١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ مِنْ كَدَاءٍ .

2 O ulasku u Ka'bu i klanjanju u njoj vidi poglavlja *O zaključavanju Ka'be i klanjanju u kojoj god se njenoj strani želi*, *O klanjanju u Ka'bi* i *O neulaženju u Ka'bu* (Knjiga 1., hadis broj 1598-1600, str. 1098-1099).

3 O tome s koje je strane Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, odnosno s koje strane hadžija ulazi u nju, treba pogledati poglavlja o tome *S koje strane hadžija ulazi u Mekku* te o tome *Na koju će stranu hadžija izići iz Mekke* (Knjiga 1., str. 1084-1085).

O MJESTU GDJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODSJEDAO NA DAN OSVOJENJA (MEKKE)

بَاب مَنْزِلِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْفَتْحِ

4292. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Ebu-Lejle (da je kazivao):
“Niko nas nije izvijestio da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako klanja duha-namaz osim Ummu-Hani’. Ona navodi da se on na dan osvojenja Mekke okupao u njenoj kući, a zatim klanjao osam rekata.”
(Ummu-Hani’) veli: “Nisam ga vidjela da je klanjao namaz kraće od toga, s tim što je ruku‘ i sedždu potpuno obavljao.”

٤٢٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى مَا أَخْبَرَنَا أَحَدٌ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى غَيْرَ أُمِّ هَانِئٍ فَإِنَّهَا ذَكَرَتْ أَنَّهُ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ اغْتَسَلَ فِي بَيْتِهَا ثُمَّ صَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ قَالَتْ لَمْ أَرَهُ صَلَّى صَلَاةً أَخَفَّ مِنْهَا غَيْرَ أَنَّهُ يُتِمُّ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ .

POGLAVLJE...

بَاب

4293. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu‘be, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na ruku‘u i sedždi izgovarao (učio): *‘Subhanekellahumme rabbena ve bi hamdike! Allahumagfirli!’* (Gospodaru naš, neka Ti je slava i hvala! Allahu moj, oprosti mi!).”[1]

٤٢٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي .

4294. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Omer me je uvodio (na sijela) s borcima Bedra, pa su neki od njih rekli: ‘Zašto puštaš ovog mladića (da sjedi) s nama, a mi imamo sinove kao što je on?’ Omer je na to odgovorio: ‘On je jedan od vama poznatih!’

٤٢٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عُمَرُ يُدْخِلُنِي مَعَ أَشْيَاخِ بَدْرٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِمَ تُدْخِلُ هَذَا الْفَتَى مَعَنَا وَلَنَا أَبْنَاءٌ مِثْلُهُ فَقَالَ إِنَّهُ مِمَّنْ قَدْ عَلِمْتُمْ قَالَ فَدَعَاهُمْ ذَاتَ يَوْمٍ وَدَعَانِي مَعَهُمْ قَالَ وَمَا رُئِيتُهُ

[1] Pogledati tumačenje ovog hadisa u poglavlju *O dovama na ruku‘u* i poglavlju *O tesbihu i dovi na sedždi* (Knjiga 1., str. 537 i 552).

Tako ih je pozvao jedan dan, a pozvao je i mene s njima. Bila me je obuzela misao da ih je taj dan pozvao samo zato da im pokaže moje sposobnosti. 'Šta kažete (o riječima Uzvišenog Allaha): 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze…', upitao je i proučio suru do kraja.[2] Neki od njih rekoše: 'Naređeno nam je da hvalimo Allaha i da oprost od Njega tražimo kada potpomognuti budemo i kada nam bude darovana pobjeda', a neki, opet, rekoše: 'Ne znamo!' (ili neki ne rekoše ništa). 'Ibn-Abbase', obrati se (Omer) meni, 'kažeš li i ti isto tako?'
'Ne!', odgovorih ja, a on dodade: 'Pa šta kažeš?'
'To se', rekoh ja, 'odnosi na edžel (smrtni čas) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allah ga je obavijestio o njemu (riječima): 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...'; dakle el-feth je osvojenje Mekke, i to je znak (blizine) tvoga edžela (smrtnog časa) – pa '... ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On uvijek pokajanja prima.'
'Ja o tome (suri En-Nasr) ne znam ništa drugo osim onoga što znaš i ti', reče Omer."

دَعَانِي يَوْمَئِذٍ إِلاَّ لِيُرِيَهُمْ مِنِّي فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللهِ أَفْوَاجًا) حَتَّى خَتَمَ السُّورَةَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ أُمِرْنَا أَنْ نَحْمَدَ اللهَ وَنَسْتَغْفِرَهُ إِذَا نُصِرْنَا وَفُتِحَ عَلَيْنَا وَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ نَدْرِي أَوْ لَمْ يَقُلْ بَعْضُهُمْ شَيْئًا فَقَالَ لِي يَا ابْنَ عَبَّاسٍ أَكَذَاكَ تَقُولُ قُلْتُ لاَ قَالَ فَمَا تَقُولُ قُلْتُ هُوَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ اللهُ لَهُ (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ) فَتْحُ مَكَّةَ فَذَاكَ عَلاَمَةُ أَجَلِكَ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) قَالَ عُمَرُ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلاَّ مَا تَعْلَمُ .

4295. PRIČAO NAM JE Se'id b. Šurahbil, a njemu Lejs, prenoseći od Makburija, a on od Ebu-Šurejha Adevija kako je on Amru b. Seidu, dok je ovaj odašiljao vojne odrede prema Mekki, rekao: "Dopusti mi, zapovjedniče, da ti prenesem govor što ga je održao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dan po osvojenju (Mekke); čule su ga moje uši, upamtilo ga je moje srce, a moje oči gledale dok je govorio. On je zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao: 'Allah je Mekku učinio svetom (zaštićenom), a ne ljudi! Nije, prema tome, dopušteno nijednom čovjeku koji vjeruje Allaha i Sudnji dan da u njoj prolijeva krv niti da u njoj

٤٢٩٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ شُرَحْبِيلَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ ائْذَنْ لِي أَيُّهَا الأَمِيرُ أُحَدِّثْكَ قَوْلاً قَامَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْغَدَ يَوْمَ الْفَتْحِ سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ إِنَّهُ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مَكَّةَ حَرَّمَهَا اللهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ لاَ يَحِلُّ لاِمْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ

2 Ovo je sura En-Nasr, koja u cijelosti glasi: "Kad Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao."

siječe drveće. A ako neko to dopusti zbog borbe što ju je vodio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (da bi je osvojio), recite mu: 'Allah je to dopustio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a ne vama!' Meni je On to dopustio samo zakratko, i danas joj je svetost odmah povraćena, kao što ju je jučer imala. Svako od vas prisutnih neka ovo dostavi odsutnom!'"
Upitali su Ebu-Šurejha: "Šta ti je odgovorio Amr?" Rekao je: "Ja to znam bolje od tebe, o Ebu-Šurejh! Harem (Mekka) ne može biti sklonište grešnom, niti utočište bjeguncu od kazne za (prolivenu) krv, niti može biti sklonište onome koji je pobjegao zbog počinjenog nereda", odgovorio je on.[1]
Ebu-Abdullah veli da *el-harbetu* znači isto što i *el-belijjetu*.

وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ بِهَا دَمًا وَلاَ يَعْضِدَ بِهَا شَجَرًا فَإِنْ أَحَدٌ تَرَخَّصَ لِقِتَالِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِيهَا فَقُولُوا لَهُ إِنَّ اللهَ أَذِنَ لِرَسُولِهِ وَلَمْ يَأْذَنْ لَكُمْ وَإِنَّمَا أَذِنَ لِي فِيهَا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَقَدْ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالأَمْسِ وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَقِيلَ لأَبِي شُرَيْحٍ مَاذَا قَالَ لَكَ عَمْرٌو قَالَ قَالَ أَنَا أَعْلَمُ بِذَلِكَ مِنْكَ يَا أَبَا شُرَيْحٍ إِنَّ الْحَرَمَ لاَ يُعِيذُ عَاصِيًا وَلاَ فَارًّا بِدَمٍ وَلاَ فَارًّا بِخَرْبَةٍ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ الْخَرْبَةُ الْبَلِيَّةُ .

4296. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovom Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je u godini osvojenja (Mekke), i to u Mekki, rekao:
"Allah i Njegov Poslanik zabranili su trgovanje alkoholom (vinom)."[2]

٤٢٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ .

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju koje govori o tome da se drveće u Haremu ne siječe. (Knjiga 2., hadis broj 1832, str. 43-44)

2 Ovaj je hadis ovdje naveden u skraćenoj verziji. Njegova šira verzija može se naći u poglavlju: *O kupoprodaji krepalih životinja i kipova* (Knjiga 2., hadis broj 2236, str. 264), kao i u poglavlju *O zabrani trgovanja alkoholom*. (Knjiga 2., hadis broj 2216, str. 259)
U Ebu-Davudovom Musnedu od Ibn-Omera se bilježi hadis u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je prokleo alkohol, i onoga ko ga pije, i onoga ko njime napaja, i onoga ko ga prodaje, i onoga ko ga kupuje, i onoga ko ga proizvodi, i onoga kome se proizvodi, i onoga ko ga nosi, i onoga kome se nosi, i onoga ko se parama njegovim okoristi."

O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BORAVKU U MEKKI U VRIJEME NJENOG OSVOJENJA

بَاب مَقَامِ النَّبِيِّ ﷺ بِمَكَّةَ زَمَنَ الْفَتْحِ

4297. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan...; a PRIČAO NAM JE i Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Ishaka, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Boravili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (u Mekki, prilikom Oprosnog hadža) deset dana i skraćivali namaz.”

٤٢٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ح حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ أَقَمْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَشْرًا نَقْصُرُ الصَّلاَةَ .

4298. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, a ovog Asim, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u Mekki (poslije njenog osvojenja) devetnaest dana i klanjao (četverorekatne namaze) po dva rekata.”

٤٢٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالله أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَكَّةَ تِسْعَةَ عَشَرَ يَوْمًا يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ .

4299. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Ebu-Šihab, prenoseći od Asima, on od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
“Na putovanju smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, proveli devetnaest (dana) i skraćivali namaz.”
Ibn-Abbas (također) veli: “I mi, kada bismo bili na putu devetnaest dana, skraćivali bismo namaz, a kada bismo ostajali duže, klanjali bismo cio namaz.”[3]

٤٢٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَقَمْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ تِسْعَ عَشْرَةَ نَقْصُرُ الصَّلاَةَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَنَحْنُ نَقْصُرُ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ تِسْعَ عَشْرَةَ فَإِذَا زِدْنَا أَتْمَمْنَا .

3 O skraćivanju namaza pogledati sljedeća poglavlja, zajedno s komentarima: *Koliko (putnik) treba boraviti u jednom mjestu da bi mogao skraćivati namaz, Namaz na Mini, Koliko je boravio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na svom hodočašću, Kolika treba biti udaljenost da bi se kratio namaz i Putnik krati namaz kada izađe iz mjesta boravaka.* (Knjiga 1., str. 739-748)

O TOME KO JE PRISUSTVOVAO OSLOBAĐANJU (MEKKE)

بَاب مَنْ شَهِدَ الْفَتْحَ

4300. KAŽE Lejs da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba (da je kazivao):
"Pričao mi je Abdullah b. Sa'leba b. Su'ajr, kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao po licu u godini osvojenja (Mekke)..."[1]

٤٣٠٠. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ صُعَيْرٍ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ مَسَحَ وَجْهَهُ عَامَ الْفَتْحِ .

4301. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njega je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija (da je kazivao):
"Pričao nam je Sunejn Ebu-Džemila – a tu je bio prisutan i Ibn-Musejjeb – da je upamtio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i izišao s njim u godini osvojenja (Mekke)."[2]

٤٣٠١. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سُنَيْنٍ أَبِي جَمِيلَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا وَنَحْنُ مَعَ ابْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ وَزَعَمَ أَبُو جَمِيلَةَ أَنَّهُ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَخَرَجَ مَعَهُ عَامَ الْفَتْحِ .

4302. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Amra b. Seleme da je kazivao: "Upitao me je Ebu-Kilaba: 'Zar se nećeš susresti s njim i upitati ga (o njegovom slučaju)?' Susreo sam se s njim i upitao ga, pa je on počeo kazivati: 'Bili smo kod vode pored koje su prolazili ljudi. Pored nas su nailazili putnici, pa smo ih pitali: 'Šta je to s ljudima? Šta je to s ljudima? Ko je ovaj čovjek?' (misleći na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem). Oni bi odgovarali: 'Tvrdi da ga je Allah učinio poslanikom, da mu je poslao Objavu!' (ili: 'Allah mu je objavio to i to!'). Ja sam pamtio taj govor, i on kao da se nastanjivao u mojim grudima. Arapi su odugovlačili s prihvatanjem islama očekujući pobjedu (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).

٤٣٠٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ عَمْرِو ابْنِ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ لِي أَبُو قِلاَبَةَ أَلاَ تَلْقَاهُ فَتَسْأَلَهُ قَالَ فَلَقِيتُهُ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ كُنَّا بِمَاءٍ مَمَرَّ النَّاسِ وَكَانَ يَمُرُّ بِنَا الرُّكْبَانُ فَنَسْأَلُهُمْ مَا لِلنَّاسِ مَا لِلنَّاسِ مَا هَذَا الرَّجُلُ فَيَقُولُونَ يَزْعُمُ أَنَّ اللهَ أَرْسَلَهُ أَوْحَى إِلَيْهِ أَوْ أَوْحَى اللهُ بِكَذَا فَكُنْتُ أَحْفَظُ ذَلِكَ الْكَلاَمَ وَكَأَنَّمَا يُقَرُّ فِي صَدْرِي وَكَانَتِ الْعَرَبُ تَلَوَّمُ بِإِسْلاَمِهِمُ الْفَتْحَ فَيَقُولُونَ اتْرُكُوهُ وَقَوْمَهُ فَإِنَّهُ إِنْ ظَهَرَ عَلَيْهِمْ فَهُوَ نَبِيٌّ صَادِقٌ فَلَمَّا كَانَتْ

1 U drugom, potpunijem predanju ovog hadisa navodi se da je Ibn-Šihab Zuhri rekao: "Obavijestio me je Abdullah b. Sa'leba b. Su'ajr, kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao po oku (licu), da je vidio Sa'da b. Ebu-Vekkasa kako klanja vitr-namaz s jednim rekatom." (Pogledati hadis br. 6356.) Dakle, ovdje se navodi o čemu je pričao Abdullah, dok je to u hadisu o kojem je riječ to izostavljeno.

2 Iz hadisa se razumije da je Ebu-Džemila Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug, čime se opovrgava mišljenje onih koji ga smatraju tabiinom.

'Prepustite ga narodu njegovom', govorili su, 'pa ako zavlada nad njima, on je iskreni (istinski) vjerovjesnik.' Ali kada je došlo do osvajanja Mekke, sva su plemena požurila da iskažu privrženost islamu. Moj je otac u tome preduhitrio moj narod. Kada je (nakon što je primio islam) došao (među njih), rekao je: 'Došao sam vam, tako mi Allaha, od istinskog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!', dodavši: 'Klanjajte taj i taj namaz u to i to vrijeme i taj i taj namaz u to i to vrijeme; a kada namaz nastupi, neka jedan od vas prouči ezan i neka vam imami onaj koji zna najviše iz Kur'ana.' Pogledali su jedni u druge – a nije bilo nikoga ko je iz Kur'ana znao više od mene, jer sam ja učio od putnika – pa su me proturili ispred sebe (da im klanjam), a imao sam (samo) šest ili sedam godina. Na meni je bio ogrtač koji bi se, kada bih pao na sedždu, zadigao uz leđa, pa je neka žena iz susjedstva rekla: 'Zar nećete sakriti od nas stražnjicu svoga učača?!' Kupili su (platno) i skrojili mi košulju. Ničemu se nisam tako obradovao kao toj košulji.'"[3]

وَقْعَةُ أَهْلِ الْفَتْحِ بَادَرَ كُلُّ قَوْمٍ بِإِسْلاَمِهِمْ وَبَدَرَ أَبِي قَوْمِي بِإِسْلاَمِهِمْ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ جِئْتُكُمْ وَاللهِ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ حَقًّا فَقَالَ صَلُّوا صَلاَةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا وَصَلُّوا صَلاَةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَلْيُؤَذِّنْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْثَرُكُمْ قُرْآنًا فَنَظَرُوا فَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَكْثَرَ قُرْآنًا مِنِّي لِمَا كُنْتُ أَتَلَقَّى مِنَ الرُّكْبَانِ فَقَدَّمُونِي بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَأَنَا ابْنُ سِتٍّ أَوْ سَبْعِ سِنِينَ وَكَانَتْ عَلَيَّ بُرْدَةٌ كُنْتُ إِذَا سَجَدْتُ تَقَلَّصَتْ عَنِّي فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْحَيِّ أَلاَ تُغَطُّوا عَنَّا اسْتَ قَارِئِكُمْ فَاشْتَرَوْا فَقَطَعُوا لِي قَمِيصًا فَمَا فَرِحْتُ بِشَيْءٍ فَرَحِي بِذَلِكَ الْقَمِيصِ .

4303. PRIČAO MI JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a Lejs veli da MU JE PRIČAO Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojem je Urve b. Zubejr kazivao da je Aiša kazivala:
"Utba b. Ebu-Vekkas oporučio je svome bratu Sa'du da uzme (sebi) sina Zem'aove robinje rekavši: 'On je moj sin!' I tako, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme oslobođenja (Mekke) došao u Mekku, Sa'd b. Ebu-Vekkas uzeo

٤٣٠٣ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدٍ أَنْ يَقْبِضَ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ وَقَالَ عُتْبَةُ إِنَّهُ ابْنِي فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَكَّةَ فِي الْفَتْحِ أَخَذَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ

3 Ovaj hadis potkrepljuje mišljenje imama Šafija da je dopušteno maloljetnom, ali pametnom i razumnom dječaku da bude imam u farz-namazima. O ovom pitanju islamska ulema ima različite stavove. (Opširnije o tome govori se u komentaru uz poglavlje *O imametu roba i oslobođenog roba* (Knjiga 1., str. 478-479). Ovaj hadis uzimaju kao dokaz oni koji smatraju da je pokrivanje avreta sunnet, a da nije uvjet za valjanost namaza. (Opširnije o ovome govori se u poglavljima o propisima o pokrivanju u namazu, Knjiga 1., str. 277-294.)

je sina Zem‘aove robinje i s njim krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. S njim je pošao i Abd b. Zem‘a. Sa‘d b. Ebu-Vekkas tom je prilikom rekao: ‘Ovo je sin moga brata, koji me je obavezao (tvrdeći) da je on njegov sin!’
‘Allahov Poslaniče’, rekao je tada Abd b. Zem‘a, ‘ovo je moj brat, sin Zem‘in; rođen je na njegovoj postelji!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je u sina Zem‘aove robinje i zapazio da je on najsličniji Utbi b. Ebu-Vekkasu. ‘On je tvoj’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘on je tvoj brat, o Abde b. Zem‘a, zato što je rođen na njegovoj postelji!’ Ali vidjevši da je on sličan Utbi b. Ebu-Vekkasu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘O Sevdo, pokrivaj se pred njim!’” (Sevda je bila Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga i Zem‘aova kćerka).
Ibn-Šihab prenosi od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Dijete pripada postelji (na kojoj je rođeno), a bludnika čeka razočarenje.”[1]
Ibn-Šihab veli: “Ebu-Hurejra je to glasno uzvikivao.”[2]

فَأَقْبَلَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَقْبَلَ مَعَهُ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ هَذَا ابْنُ أَخِي عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ قَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا أَخِي هَذَا ابْنُ زَمْعَةَ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى ابْنِ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ فَإِذَا أَشْبَهُ النَّاسِ بِعُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ هُوَ أَخُوكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ احْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَصِيحُ بِذَلِكَ .

1 Ovdje je upotrijebljena riječ *el-hadžer* koja znači *kamen* i *neuspjeh* (*razočarenje*, *propast*). Mjerodavni komentatori hadisa ovdje ovu riječ tumače u smislu da će bludnik doživjeti razočarenje i neuspjeh u pokušaju da dobije dijete za koje tvrdi da je njegovo. Postoji i drugo tumačenje koje kaže da je smisao ovog pojma kamenovanje. Međutim, ovo tumačenje je – kako kaže Nevevi – slabo jer može se raditi o bludniku koji nije oženjen, a zna se da je kamenovanje kazna za oženjene (udate), a ne za neoženjene (neudate). (prim. rec.)

2 Pogledati tumačenje ovog hadisa u poglavlju *O robinji - majci djeteta*, a govori o tome kada robinja *robinja rodi dijete* (Knjiga 2., hadis broj 2533, str. 448-449).
Ovaj hadis se može naći i pod brojem 6749.

4304. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega je obavijestio Abdullah, a njega Junus, prenoseći od Zuhrija da ga je obavijestio Urva b. Zubejr da je neka žena u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme pohoda za oslobođenje Mekke, ukrala (nešto), pa je njena rodbina potražila utočište kod Usame b. Zejda, moleći ga da posreduje (kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).
Urva veli: "Kada mu se Usama obratio (zauzimajući se) za nju, lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, promijenilo je boju. 'Zar mi se (posredujući) obraćaš', upitao je, 'za jednu od Allahovih odredbi?!'
'Zatraži oprosta za mene, Allahov Poslaniče!', reče (tada) Usama.
Kada je bilo između zevala (zenita) i zalaska Sunca, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da održi govor; pohvalio je Allaha onako kako to Njemu dolikuje, a potom rekao: 'Zaista je ljude prije vas upropastilo to što su, kada bi neko ugledan među njima ukrao, takvog ostavljali, a kada bi ukrao onaj koji je slab (i nemoćan) među njima, izvršavali bi nad njim kaznu. Tako mi Onoga u čijoj je ruci duša Muhammedova, kada bi Fatima, kći Muhammedova, ukrala, ja bih joj odsjekao ruku!'
Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, pa je toj ženi odsječena ruka. Ona se potom iskreno (lijepo) pokajala, te se udala."
Aiša veli: "Kasnije je dolazila meni, i ja bih o njenoj potrebi obavještavala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٤٣٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ امْرَأَةً سَرَقَتْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ فَفَزِعَ قَوْمُهَا إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ يَسْتَشْفِعُونَهُ قَالَ عُرْوَةُ فَلَمَّا كَلَّمَهُ أُسَامَةُ فِيهَا تَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَتُكَلِّمُنِي فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ قَالَ أُسَامَةُ اسْتَغْفِرْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمَّا كَانَ الْعَشِيُّ قَامَ رَسُولُ اللهِ خَطِيبًا فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ النَّاسَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ فَقُطِعَتْ يَدُهَا فَحَسُنَتْ تَوْبَتُهَا بَعْدَ ذَلِكَ وَتَزَوَّجَتْ قَالَتْ عَائِشَةُ فَكَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ.

3 Buhari ovaj hadis navodi ovdje zato što se to desilo na dan oslobođenja Mekke. (Detaljniji podaci o kazni za krađu mogu se naći u hadisima br. 6782-6801.)

4305, 4306. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovome Asim, prenoseći od Ebu-Usmana, da mu je Mudžaši‘ kazivao:
“Otišao sam poslije oslobođenja Mekke s bratom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Allahov Poslaniče, došao sam ti s bratom da uzmeš od njega prisegu na hidžru (iseljenje).’
‘Oni koji su se iselili odnijeli su svu njenu vrijednost’, reče on.
‘Pa na što onda da ti da prisegu?’, upitah.
‘Na islam, iman i džihad (borbu za islam)’, odgovori on.”
“Kasnije sam se”, (veli Ebu-Usman), “susreo s Ma‘bedom[1] – a on bijaše stariji od njih dvojice – pa sam ga upitao (o ovom slučaju), a on reče: ‘Istinu je kazao Mudžaši‘.’”

٤٣٠٥-٤٣٠٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاشِعٌ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِأَخِي بَعْدَ الْفَتْحِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُكَ بِأَخِي لِتُبَايِعَهُ عَلَى الْهِجْرَةِ قَالَ ذَهَبَ أَهْلُ الْهِجْرَةِ بِمَا فِيهَا فَقُلْتُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُبَايِعُهُ قَالَ أُبَايِعُهُ عَلَى الإِسْلاَمِ وَالإِيمَانِ وَالْجِهَادِ فَلَقِيتُ مَعْبَدًا بَعْدُ وَكَانَ أَكْبَرَهُمَا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ صَدَقَ مُجَاشِعٌ .

4307, 4308. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Asim, prenoseći od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Mudžaši‘a b. Mesuda (da je kazivao):
“Otišao sam s Ebu-Ma‘bedom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu on da prisegu na hidžru (iseljenje).
‘Iseljenje se desilo onima koji su ga učinili’, reče on, ‘a ja ću od njega uzeti prisegu na islam i džihad (borbu za islam).’”
“Susreo sam (kasnije)”, (veli Ebu-Usman), “Ebu-Ma‘beda i upitao ga (o ovome), pa mi je on rekao: ‘Istinu je kazao Mudžaši‘.’”
Halid (b. Abdullah) prenosi od Ebu-Usmana, a on od Mudžaši‘a da je došao (Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem) s bratom Mudžalidom...

٤٣٠٧-٤٣٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ مُجَاشِعِ بْنِ مَسْعُودٍ انْطَلَقْتُ بِأَبِي مَعْبَدٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ لِيُبَايِعَهُ عَلَى الْهِجْرَةِ قَالَ مَضَتِ الْهِجْرَةُ لأَهْلِهَا أُبَايِعُهُ عَلَى الإِسْلاَمِ وَالْجِهَادِ فَلَقِيتُ أَبَا مَعْبَدٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ صَدَقَ مُجَاشِعٌ وَقَالَ خَالِدٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ مُجَاشِعٍ أَنَّهُ جَاءَ بِأَخِيهِ مُجَالِدٍ .

1 Ma‘bed je Mudžaši‘ov brat, a ime mu je Mudžalid b. Mes‘ud.

4309. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Mudžahida (da je kazivao):
"Rekao sam Ibn-Omeru, radijallahu anhuma: 'Želim se iseliti u Šam!'[2] 'Nema (više) iseljenja, nego (samo) džihad! Idi i stavi se na raspolaganje (za džihad), pa ako nađeš šta[3] (dobro i jeste), a ako ne nađeš, vratit ćeš se', reče on."

٤٣٠٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُهَاجِرَ إِلَى الشَّأْمِ قَالَ لَا هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ فَانْطَلِقْ فَاعْرِضْ نَفْسَكَ فَإِنْ وَجَدْتَ شَيْئًا وَإِلَّا رَجَعْتَ .

4310. KAŽE Nadr da ga je obavijestio Šu'be, a njega Ebu-Bišr, kako je čuo Mudžahida (da je kazivao): "Rekao sam Ibn-Omeru…[4], pa je on odgovorio: 'Nema iseljenja danas…' (ili: '… poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem')", i rekao isto kao i u prethodnom hadisu.

٤٣١٠. وَقَالَ النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ فَقَالَ لَا هِجْرَةَ الْيَوْمَ أَوْ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِثْلَهُ .

4311. PRIČAO MI JE Ishak b. Jezid, njemu Jahja b. Hamza, a ovom Ebu-Amr Evza'i, prenoseći od Abde b. Ebu-Lubabe, a on od Mudžahida b. Džebra Mekkija da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, govorio: "Nema iseljenja poslije oslobođenja (Mekke)."

٤٣١١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ مُجَاهِدِ بْنِ جَبْرٍ الْمَكِّيِّ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ .

4312. PRIČAO NAM JE Ishak b. Jezid, njemu Jahja b. Hamza, a ovom Evza'i, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha da je kazivao:
"Posjetio sam Aišu s Ubejdom b. Umejrom; on ju je upitao o iseljenju, pa je ona odgovorila: 'Nema iseljenja danas! Vjernik je (nekada) sa svojom vjerom bježao Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da ne bude zbog nje na kušnju stavljen. Danas je Allah osnažio islam (podigao mu ugled), pa vjernik obožava svoga Gospodara gdje god želi. Ostao je (samo) džihad i (iskrena) namjera.'"

٤٣١٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ زُرْتُ عَائِشَةَ مَعَ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ فَسَأَلَهَا عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَتْ لَا هِجْرَةَ الْيَوْمَ كَانَ الْمُؤْمِنُ يَفِرُّ أَحَدُهُمْ بِدِينِهِ إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ مَخَافَةَ أَنْ يُفْتَنَ عَلَيْهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَقَدْ أَظْهَرَ اللهُ الْإِسْلَامَ فَالْمُؤْمِنُ يَعْبُدُ رَبَّهُ حَيْثُ شَاءَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ .

2 Šam obuhvata današnju Palestinu, Siriju i Jordan.

3 Ako vidiš da se ide u džihad i ako imaš mogućnosti, ti idi u džihad. U suprotnom, ne idi! (prim. rec.)

4 Tj. da želi hidžru u Šam.

4313. PRIČAO NAM JE Ishak (b. Mensur), a njemu Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kako ga je obavijestio Hasan b. Muslim, prenoseći od Mudžahida da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na dan oslobođenja (Mekke) i rekao: "Allah je Mekku učinio svetom na dan kada je stvorio nebesa i Zemlju, i ona će, Allahovom svetošću, ostati sveta, do Dana sudnjega. Nikome prije mene nije bila dopuštena, niti će ikome poslije mene biti dopuštena, a meni je bila dopuštena samo zakratko. Njen se lov ne razgoni, njeno se trnje ne siječe niti se njena trava čupa; u njoj nađeni izgubljeni tuđi predmet uzima samo onaj ko će to obznaniti."

"Osim *izhira*,[1] Allahov Poslaniče", reče Abbas b. Abdul-Muttalib, "jer je on potreban za kovače i kuće!" Poslanik je malo šutio, a onda rekao: "Osim *izhira*; on je dopušten!"

Prenosi se od Ibn-Džurejdža (da je kazivao) kako mu je pričao Abdul-Kerim, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa poput ovog (hadisa) ili slično tome. Prenosi ga i Ebu-Hurejra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٤٣١٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُجَاهِدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ يَوْمَ الْفَتْحِ فَقَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَهِيَ حَرَامٌ بِحَرَامِ اللهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَمْ تَحِلَّ لأَحَدٍ قَبْلِي وَلاَ تَحِلُّ لأَحَدٍ بَعْدِي وَلَمْ تَحْلِلْ لِي قَطُّ إِلاَّ سَاعَةً مِنَ الدَّهْرِ لاَ يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلاَ يُعْضَدُ شَوْكُهَا وَلاَ يُخْتَلَى خَلاَهَا وَلاَ تَحِلُّ لُقَطَتُهَا إِلاَّ لِمُنْشِدٍ فَقَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ إِلاَّ الإِذْخِرَ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُ لاَ بُدَّ مِنْهُ لِلْقَيْنِ وَالْبُيُوتِ فَسَكَتَ ثُمَّ قَالَ إِلاَّ الإِذْخِرَ فَإِنَّهُ حَلاَلٌ وَعَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْكَرِيمِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ بِمِثْلِ هَذَا أَوْ نَحْوِ هَذَا رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1 *Izhir* je, kako kaže Ibn-Hadžer u *Fethul-Bariju,* 4/59, biljka poznata stanovnicima Mekke. Ima lijep miris, korijen u zemlji, tanku stabljiku i raste u udolinama. Mekkelije su ovom biljkom popunjavale praznine na krovu između dasaka i šupljine između ćerpiča u kaburovima, a koristili su je i kovači. Prema ovome opisu, trebalo bi da se radi o iđirotu, odnosno mirisnoj trski ili mirisnom šašu. (prim. rec.)

2 Sve prethodne hadise Buhari je naveo u ovom poglavlju zbog njihove povezanosti s danom osvojenja Mekke. (O propisima u vezi s borbom na Allahovom putu (džihad), iseljenju (hidžru) i onome što je povezano s Haremom u Mekki opširnije se može pogledati u poglavljima koja se time bave, u 1. i 2. knjizi Buharijeve zbirke.)

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى
﴿ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "… A I ONOGA DANA NA HUNEJNU, KAD VAS JE MNOŠTVO VAŠE ZANIJELO, ALI VAM ONO NIJE NI OD KAKVE KORISTI BILO, NEGO VAM JE ZEMLJA, KOLIKO GOD DA JE BILA PROSTRANA, TIJESNA POSTALA, PA STE SE U BIJEG DALI. ZATIM JE ALLAH NA POSLANIKA SVOGA I NA VJERNIKE SMIRAJ OD SEBE SPUSTIO..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[3]

٤٣١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ رَأَيْتُ بِيَدِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى ضَرْبَةً قَالَ ضُرِبْتُهَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ قُلْتُ شَهِدْتَ حُنَيْنًا قَالَ قَبْلَ ذَلِكَ .

4314. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, a njemu Jezid b. Harun, da mu je saopćio Isma'il kazavši:
"Vidio sam na Ibn-Ebu-Evfaovoj ruci udarac (tj. trag udarca).
'Zadobio sam ga (kad sam bio) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu', reče on. 'A jesi li učestvovao (u Bici) na Hunejnu?', upitao sam.
'I prije toga!',[4] odgovori on."

٤٣١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهُ وَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عُمَارَةَ أَتَوَلَّيْتَ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَقَالَ أَمَّا أَنَا فَأَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ لَمْ يُوَلِّ وَلَكِنْ عَجِلَ سَرَعَانُ الْقَوْمِ فَرَشَقَتْهُمْ هَوَازِنُ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ آخِذٌ بِرَأْسِ بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ .

4315. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Ishaka da je kazivao:
"Čuo sam od Beraa, radijallahu anhu, da je došao neki čovjek i upitao ga: 'Ebu-Umara, jesi li uzmaknuo u Bici na Hunejnu?'
'Što se mene tiče', odgovorio je on, 'ja svjedočim da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uzmaknuo, nego su požurili prvi redovi, pa ih je pleme Hevazin zasulo strijelama. Ebu-Sufjan b. Haris držao je za uzdu njegovu mazgu Bejda, a on je govorio: 'Ja sam vjerovjesnik! Nema laži! Ja sam unuk Abdul-Muttalibov!'"

3 Et-Tevba, 25-27. 26. i 27. ajet u cijelosti glase: "Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio; to je bila kazna za nevjernike. Allah je poslije toga onome kome je htio oprostio, a Allah prašta i samilostan je."

4 Tj. učestvovao je u Bici na Hunejnu, ali i u bitkama prije Hunejna. Neki vele da je učestvovao i u Bici na Hendeku.

4316. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘be, prenoseći od Ebu-Ishaka (da je kazivao): “Slušao sam kada je Bera‘ upitan: ‘Jeste li se dali u bijeg s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Hunejnu?’
‘Što se tiče Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem’, odgovorio je, ‘on nije (pobjegao). Bili su tu strijelci, a on je govorio: ‘Ja sam Allahov poslanik! Nema laži! Ja sam unuk Abdul-Muttalibov!’”

٤٣١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قِيلَ لِلْبَرَاءِ وَأَنَا أَسْمَعُ أَوَلَّيْتُمْ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَقَالَ أَمَّا النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ كَانُوا رُمَاةً فَقَالَ أَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ .

4317. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘be, prenoseći od Ebu-Ishaka (da je kazivao):
“Čuo sam Beraa kad je na upit nekog čovjeka iz plemena Kajs: ‘Jeste li u Bici na Hunejnu pobjegli od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?’ – odgovorio: ‘Ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pobjegao! Pripadnici plemena Hevazin bili su strijelci. Kada smo ih mi napali, oni su se udaljili, a mi smo se bacili na plijen. Tako smo dočekani strijelama. Ja sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na svojoj bijeloj mazgi (Bejda), koju Ebu-Sufjan držaše za uzdu, govori: ‘Ja sam vjerovjesnik! Nema laži!’”
Israil i Zuhejr vele da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjahao s mazge.

٤٣١٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ قَيْسٍ أَفَرَرْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَقَالَ لَكِنْ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَفِرَّ كَانَتْ هَوَازِنُ رُمَاةً وَإِنَّا لَمَّا حَمَلْنَا عَلَيْهِمُ انْكَشَفُوا فَأَكْبَبْنَا عَلَى الْغَنَائِمِ فَاسْتُقْبِلْنَا بِالسِّهَامِ وَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَإِنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثِ آخِذٌ بِزِمَامِهَا وَهُوَ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ قَالَ إِسْرَائِيلُ وَزُهَيْرٌ نَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَغْلَتِهِ .

4318, 4319. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Akil, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO MI JE i Ishak, njemu Ja‘kub b. Ibrahim, a ovom bratić Ibn-Šihabov, da mu je rekao Muhammed b. Šihab, kako mu je pričao Urve b. Zubejr, da su ga Mervan i Misvere b. Mahreme obavijestili da je Allahovov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu, kao muslimani, došli izaslanici plemena Hevazin i zatražili od njega da im vrati imetke i zarobljenike, ustao i rekao: “Sa mnom su oni koje vidite, a najdraži mi je najiskreniji govor, pa izaberite jedno od dvoje: ili zarobljene ili imovinu; a ja sam vas bio čekao (prije podjele).”

٤٣١٨-٤٣١٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ شِهَابٍ وَزَعَمَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبْيَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعِي مَنْ تَرَوْنَ وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ

Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se vratio iz Taifa, čekao desetak i nešto noći, pa kad im je postalo jasno da će im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti samo jedno od dvoje, rekli su: "Odlučili smo se za naše zarobljenike!" Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao pred muslimanima, zahvalio Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a potom kazao: "A sada, ova su vam braća došla kajući se. Odlučio sam da im vratim zarobljenike. Ko to želi učiniti dobrovoljno, neka učini; a ko od vas želi zadržati svoj udio dok mu za njega ne damo zamjenu od prve ratne dobiti koju nam Allah bude darovao – pa nek uradi tako."
"Allahov Poslaniče", rekoše prisutni, "činimo to dobrovoljno!" "Mi ne znamo", reče im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "ko je ovo od vas (punopravno) odobrio, a ko nije; zato se vratite da nam tu odluku vašu dostave vaše starješine." Ljudi su se tada vratili, razgovarali sa svojim uglednicima, a potom došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćili mu da su to dobrovoljno učinili i odobrili.
"Eto, to je ono što mi je preneseno o roblju iz plemena Hevazin", rekao je Ibn-Šihab.

إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّبْيَ وَإِمَّا الْمَالَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِكُمْ وَكَانَ أَنْظَرَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِم إِلاَّ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ قَدْ جَاءُونَا تَائِبِينَ وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطَيِّبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا لاَ نَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ فِي ذَلِكَ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا هَذَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْ سَبْيِ هَوَازِنَ .

4320. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a ovaj od Nafi'a da je Omer rekao: "O Allahov Poslaniče..."; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Mukatil, njega je obavijestio Abdullah, a ovog Ma'mer, prenoseći od Ejjuba, on od Nafi'a, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Kada smo se vratili s Hunejna, Omer je upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o svom zavjetu iz džahilijeta – a radi se o itikafu – pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ga ispuni."
Neki kažu (da ovaj hadis prenosi) Hammad od Ejjuba, ovaj od Nafi'a, a on od Ibn-Omera. Prenose ga (također) i Džerir b. Hazim te Hammad b. Selema od Ejjuba, on od Nafi'a, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٣٢٠ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُمَرَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَفَلْنَا مِنْ حُنَيْنٍ سَأَلَ عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ نَذْرٍ كَانَ نَذَرَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ اعْتِكَافٍ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِوَفَائِهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَرَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4321. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Umera b. Kesira b. Efleha, ovaj od Ebu-Muhammeda, oslobođenog roba Ebu-Katadinog, a on od Ebu-Katade da je kazivao:
“Izišli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Hunejna, i pošto smo se susreli (s neprijateljem), a muslimani se se bili uskomešali, ugledao sam jednog mnogobošca kako se popeo na jednog muslimana, te sam ga s leđa udario sabljom po ramenu (tako jako) da sam mu presjekao oklop. On se okrenuo prema meni i čvrsto me stisnuo uza se, tako da sam od tog stiska osjetio miris smrti, ali (ubrzo) zatim on izdahnu i tako me pusti. Sustigao sam (potom) Omera b. Hattaba i upitao ga: ‘Šta je s ljudima?’[1]
‘Odredba Uzvišenog i Svemogućeg Allaha!’, reče on.
Borci su se, nakon toga, povratili, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjede i reče:[2] ‘Ko je ubio nekoga od neprijatelja i ima za to dokaz – pripada mu njegova oprema!’
‘Ko će mi posvjedočiti?’, rekoh ja i sjedoh, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovi isto. Zatim je još jednom ponovio isto, pa sam ja ustao i upitao: ‘Ko će mi posvjedočiti?’ – a zatim sjeo. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo rekao isto. Ja sam ustao, a on me upita: ‘Ebu-Katada, šta je s tobom?’ Ispričao sam mu svoj slučaj. Tada jedan čovjek reče: ‘Istinu je kazao, a oprema je toga (čovjeka) kod mene, pa mu daj zadovoljštinu od mene (neka mi, dakle, ostavi ovaj plijen).’
‘Ne, tako mi Allaha!’, reče Ebu-Bekr, dodavši: ‘Neće se desiti da (Poslanik) jednom od Allahovih lavova, koji se bore radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzme i da tebi da njegov plijen!’

٤٣٢١ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ حُنَيْنٍ فَلَمَّا الْتَقَيْنَا كَانَتْ لِلْمُسْلِمِينَ جَوْلَةٌ فَرَأَيْتُ رَجُلاً مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَدْ عَلاَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَضَرَبْتُهُ مِنْ وَرَائِهِ عَلَى حَبْلِ عَاتِقِهِ بِالسَّيْفِ فَقَطَعْتُ الدِّرْعَ وَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَضَمَّنِي ضَمَّةً وَجَدْتُ مِنْهَا رِيحَ الْمَوْتِ ثُمَّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ فَأَرْسَلَنِي فَلَحِقْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ مَا بَالُ النَّاسِ قَالَ أَمْرُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ رَجَعُوا وَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ قَتَلَ قَتِيلاً لَهُ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلَبُهُ فَقُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ قَالَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَهُ فَقُمْتُ فَقُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ قَالَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَهُ فَقُمْتُ فَقَالَ مَا لَكَ يَا أَبَا قَتَادَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ رَجُلٌ صَدَقَ وَسَلَبُهُ عِنْدِي فَأَرْضِهِ مِنِّي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لاَهَا اللهِ إِذًا لاَ يَعْمِدُ إِلَى أَسَدٍ مِنْ أُسْدِ اللهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ فَيُعْطِيكَ سَلَبَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ فَأَعْطِهِ فَأَعْطَانِيهِ فَابْتَعْتُ بِهِ مَخْرَفًا فِي بَنِي سَلِمَةَ فَإِنَّهُ لَأَوَّلُ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ فِي الإِسْلاَمِ .

1 Mislio je na one koji su se u prvi mah dali u bijeg.

2 On je to učinio nakon konsolidovanja redova muslimanske vojske i pobjede nad neprijateljem.

'Istinu je rekao (Ebu-Bekr)', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'pa mu ga daj!' Tako mi ga je on dao. Za njega sam kupio mali palmik u plemenu Benu-Selema, i to je prvi imetak koji sam stekao u islamu."

4322. KAŽE Lejs da mu pričao Jahja b. Seid, prenoseći od Umera b. Kesira b. Efleha, on od Ebu-Muhammeda, oslobođenog roba Ebu-Katadinog, a ovaj od Ebu-Katade da je kazivao:

"Opazio sam na dan Hunejna jednog muslimana kako se bori s jednim mnogobošcem, dok mu se drugi mnogobožac prikradao s leđa da ga ubije. Požurio sam ka onome što mu se prikradao. On podiže ruku da me udari, ali ga ja udarih po njoj i odsjekoh je. Tada me on ščepa i tako žestoko stisnu da sam se bio uplašio, ali me onda pusti i oslobodi, pa ga ja odgurnuh (od sebe), a potom ubih. Muslimani su se nakon toga dali u bijeg, a i ja s njima. Tada među svijetom (ugledah) Omera b. Hattaba i upitah ga: 'Šta je to s ljudima?'

'Allahova odredba!' odgovori on.

Ljudi su se, nakon toga, povratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

'Ko donese dokaz da je nekoga (od neprijatelja) ubio', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'pripada mu njegova (ratna) oprema.' Ustao sam da potražim dokaz za svoga ubijenog, ali ne nađoh nikoga da mi posvjedoči te sjedoh, a onda se dosjetih i ispričah slučaj Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tada jedan od onih koji su sjedili oko njega reče: 'Oružje je tog ubijenog, kojeg spominje (Ebu-Katada), kod mene, pa mu umjesto toga daj zadovoljštinu (u nečem drugom).'

'Nipošto!', reče Ebu-Bekr, dodavši: 'Neće ga dati (bjelorepoj) ptičici iz Kurejša, a ostaviti jednog od lavova Allahovih, koji se bore radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٣٢٢. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ حُنَيْنٍ نَظَرْتُ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُقَاتِلُ رَجُلاً مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَآخَرُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَخْتِلُهُ مِنْ وَرَائِهِ لِيَقْتُلَهُ فَأَسْرَعْتُ إِلَى الَّذِي يَخْتِلُهُ فَرَفَعَ يَدَهُ لِيَضْرِبَنِي وَأَضْرِبُ يَدَهُ فَقَطَعْتُهَا ثُمَّ أَخَذَنِي فَضَمَّنِي ضَمًّا شَدِيدًا حَتَّى تَخَوَّفْتُ ثُمَّ تَرَكَ فَتَحَلَّلَ وَدَفَعْتُهُ ثُمَّ قَتَلْتُهُ وَانْهَزَمَ الْمُسْلِمُونَ وَانْهَزَمْتُ مَعَهُمْ فَإِذَا بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي النَّاسِ فَقُلْتُ لَهُ مَا شَأْنُ النَّاسِ قَالَ أَمْرُ اللهِ ثُمَّ تَرَاجَعَ النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَقَامَ بَيِّنَةً عَلَى قَتِيلٍ قَتَلَهُ فَلَهُ سَلَبُهُ فَقُمْتُ لأَلْتَمِسَ بَيِّنَةً عَلَى قَتِيلِي فَلَمْ أَرَ أَحَدًا يَشْهَدُ لِي فَجَلَسْتُ ثُمَّ بَدَا لِي فَذَكَرْتُ أَمْرَهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ سِلاَحُ هَذَا الْقَتِيلِ الَّذِي يَذْكُرُ عِنْدِي فَأَرْضِهِ مِنْهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَلاَ لاَ يُعْطِهِ أُصَيْبِغَ مِنْ قُرَيْشٍ وَيَدَعَ أَسَدًا مِنْ أُسْدِ اللهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ قَالَ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ فَاشْتَرَيْتُ مِنْهُ خِرَافًا فَكَانَ أَوَّلَ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ فِي الإِسْلاَمِ.

ustao i dao mi ga. Za njega sam kupio voćnjak. Bila je to prva imovina koju sam stekao u islamu."[1]

1 U ovom poglavlju o Bici na Hunejnu Buhari je naveo tri kur'anska ajeta i devet hadisa. Bitka na Hunejnu odigrala se u mjesecu ševvalu (tačnije 21. ševvala) osme godine po Hidžri i jedan je od značajnijih događaja u povijesti islama. Iz ove bitke i predanja koje Buhari o njoj navodi možemo izvući veoma značajne pouke:
– muslimanska vojska ne smije biti zanesena svojim brojem i opremom, jer u tome ne leži glavni činilac pobjede. Uzvišeni Allah kaže: "A pobjeda je samo od Allaha" (El-Enfal, 10). Jedan broj muslimana u Bici na Hunejnu bio je zanesen brojnošću muslimanske vojske (bilo ih je dvanaest hiljada), pa su neki čak govorili: "Danas nas je nemoguće poraziti!" To im se u prvi mah osvetilo i došlo je do onoga o čemu izvještava Kur'an: "... a i onoga dana na Hunejnu, kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali" (Et-Tevba, 25);
– u Bici na Hunejnu ponovila se greška iz Bitke na Uhudu. Iz nekih smo predanja tako vidjeli kako su se pojedini muslimani, pošto se neprijatelj bio malo povukao, predali sakupljanju ratnog plijena, da bi ubrzo zatim bili zasuti neprijateljskim strijelama. Obuzetost prikupljanjem ratnog plijena, prije nego što se bitka u potpunosti okonča, može biti pogubna za konačni ishod;
– hrabrost i smjelost vođe (ili vojskovođe) od presudnog je značaja za ishod u bitkama i ratovima. Tako smo vidjeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je u Bici na Hunejnu ispoljio smjelost i hrabrost kakvi se ne mogu ni zamisliti. Kada se većina muslimana, zbog težine prilika, dala u bijeg, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na bojnom polju i nije uzmicao. Uz njega je bio samo mali broj muhadžira i pripadnika ehlul-bejta, a među njima i Abbas te Ebu-Sufjan, koji je tek nedavno bio primio islam. On je Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, bijelu mazgu držao za uzde. U tako teškim prilikama Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vođa, uzvikivao je: "Ljudi, ljudi, dođite k meni! Ja sam Allahov poslanik! Ja sam Muhammed b. Abdullah! Ja sam poslanik, a ne lažov! Ja sam sin Abdul-Muttalibov!" Svom amidži Abbasu naredio je da što jačim glasom pozove njegove drugove, pa je on povikao: "Gdje su tamnoputi Poslanikovi drugovi? O tamnoputi Poslanikovi drugovi!" Kasnije je Abbas, radijallahu anhu, pričao: "Tako mi Allaha, tako sam im probudio emocije kao kad krava muče za svojom teladi. Povikali su: 'Odazivamo ti se, eto nas!'" Neustrašivošću i hrabrošću vođe, dakle, stanje na bojnom polju brzo se mijenja. Tako su odjednom, sa svih strana, nahrupile muslimanske čete, isto onako kako su i napustile položaj, te je došlo do žestokog sukoba izmedu dviju vojski. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sada se rasplamsala borba!" Uzeo je šaku prašine i bacio je neprijatelju u lice, govoreći: "Lica se izobličiše!" Oči svakog neprijateljskog vojnika napunile su se prašinom iz te šake; počela ih je stizati kazna i nazirao im se kraj. Za samo nekoliko sati neprijatelj je potpuno izgubio bitku, a samo iz plemena Sekif poginulo je oko sedamdeset ljudi. To je bio preokret na koji Uzvišeni Allah upućuje riječima: "Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio; to je bila kazna za nevjernike." (Et-Tevba, 26) Šta onda kazati za one vojskovođe koje danas, daleko iz pozadine, sa sigurnog mjesta, vode bitke i izdaju naređenja? Može li se s takvim vođama ostvariti cilj i izvojevati pobjeda? "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje." (El-Ahzab, 21);
– muslimani su na Hunejnu zaplijenili i zarobili: šest hiljada zarobljenika, dvadeset i četiri hiljade deva, više od četrdeset hiljada ovaca i četiri hiljade oka srebra. Plijen se nije dijelio dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vratio iz bitke za Taif;
– dopušteno je neprijatelju, kada primi islam, bez naknade vratiti njegove zarobljenike i blago, ili bar jedno od spomenutog. Nije, međutim, dopušteno ono što je već podijeljeno vojsci oduzimati silom. Stoga tu do izražaja trebaju doći mudri i vješti potezi vođe, kako smo to vidjeli iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka sa zarobljenicima iz plemena Hevazin;
– onome koji donese pouzdan dokaz da je ubio jednog od neprijatelja pripada lična oprema ubijenog. Time se ratnici potiču na hrabrost i neustrašivost u borbi. (O ovome se više može naći u tumačenju koje je dato uz poglavlje *Ko nije dijelio na petine ono što se zaplijeni kao lično naoružanje i oprema*, Knjiga, 2., str. 820).

O POHODU NA EVTAS

4323. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okončao Bitku na Hunejnu, poslao je vojsku na čelu s Ebu-Amirom u Evtas. On je naišao na Durejda b. Simmu, pa je Durejd ubijen, a Allah je porazio njegove drugove. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je", veli Ebu-Musa, "poslao mene s Ebu-Amirom, koji je pogođen u koljeno. Neki Džušemija pogodio ga je strijelom. Prišao sam mu i upitao ga: 'Amidža, ko te je pogodio?'
'Eno', reče on pokazujući Ebu-Musau, 'ono je krvnik koji me je pogodio!' Uputio sam se prema njemu i sustigao ga, a on, kada me je ugledao, dao se u bijeg. Slijedio sam ga, govoreći: 'Zar se ne stidiš?! Zar se nećeš suprotstaviti?'
On tada prestade bježati, te smo izmijenili po dva udarca sabljom, a onda sam ga ubio.
'Allah je ubio tvoga protivnika (koji te je pogodio)!', kazao sam potom Ebu-Amiru, a on reče: 'Iščupaj ovu strijelu!' Izvadio sam je, a iz rane je pocurila voda.
'Bratiću moj', reče mi on, 'prenesi selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reci mu da zatraži oprost za mene!' Ebu-Amir odredio je mene za svoga nasljednika (u zapovjedništvu); nakon toga se još kratko zadržao (u životu), a onda umro. Ja sam se (potom) vratio, a onda otišao u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kuću. Ležao je na krevetu (napravljenom) od pijeska povrh koga se nalazila postelja; pijesak s kreveta već je bio ostavio trag na njegovim leđima i bokovima. Obavijestio sam ga o onome što nam se dogodilo, kao i o onome što se dogodilo Ebu-Amiru, i prenio mu njegove riječi: 'Reci Vjerovjesniku,

بَاب غَزْوَةِ أَوْطَاسٍ

٤٣٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنه قَالَ لَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ حُنَيْنٍ بَعَثَ أَبَا عَامِرٍ عَلَى جَيْشٍ إِلَى أَوْطَاسٍ فَلَقِيَ دُرَيْدَ بْنَ الصِّمَّةِ فَقُتِلَ دُرَيْدٌ وَهَزَمَ اللهُ أَصْحَابَهُ قَالَ أَبُو مُوسَى وَبَعَثَنِي مَعَ أَبِي عَامِرٍ فَرُمِيَ أَبُو عَامِرٍ فِي رُكْبَتِهِ رَمَاهُ جُشَمِيٌّ بِسَهْمٍ فَأَثْبَتَهُ فِي رُكْبَتِهِ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا عَمِّ مَنْ رَمَاكَ فَأَشَارَ إِلَى أَبِي مُوسَى فَقَالَ ذَاكَ قَاتِلِي الَّذِي رَمَانِي فَقَصَدْتُ لَهُ فَلَحِقْتُهُ فَلَمَّا رَآنِي وَلَّى فَاتَّبَعْتُهُ وَجَعَلْتُ أَقُولُ لَهُ أَلَا تَسْتَحْيِي أَلَا تَثْبُتُ فَكَفَّ فَاخْتَلَفْنَا ضَرْبَتَيْنِ بِالسَّيْفِ فَقَتَلْتُهُ ثُمَّ قُلْتُ لِأَبِي عَامِرٍ قَتَلَ اللهُ صَاحِبَكَ قَالَ فَانْزِعْ هَذَا السَّهْمَ فَنَزَعْتُهُ فَنَزَا مِنْهُ الْمَاءُ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي أَقْرِئِ النَّبِيَّ ﷺ السَّلَامَ وَقُلْ لَهُ اسْتَغْفِرْ لِي وَاسْتَخْلَفَنِي أَبُو عَامِرٍ عَلَى النَّاسِ فَمَكُثَ يَسِيرًا ثُمَّ مَاتَ فَرَجَعْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي بَيْتِهِ عَلَى سَرِيرٍ مُرْمَلٍ وَعَلَيْهِ فِرَاشٌ قَدْ أَثَّرَ رِمَالُ السَّرِيرِ بِظَهْرِهِ وَجَنْبَيْهِ فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبَرِنَا وَخَبَرِ أَبِي عَامِرٍ وَقَالَ قُلْ لَهُ اسْتَغْفِرْ لِي فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ فَقُلْتُ وَلِي فَاسْتَغْفِرْ

sallallahu alejhi ve sellem, da zatraži oprost za mene!' On je tada zatražio vodu i uzeo abdest, a zatim podigao ruke i rekao: 'Gospodaru, oprosti Ubejdu Ebu-Amiru!' Vidio sam bjelinu njegovih pazuha dok je govorio: 'Gospodaru moj, učini da on na Sudnjem danu bude iznad mnogih ljudi koje si stvorio!' 'Zamoli i za mene oprosta!', rekoh mu, a on reče: 'Gospodaru moj, oprosti Abdullahu b. Kajsu grijehe i smjesti ga na Sudnjem danu na počasno mjesto!'"
Ebu-Burda veli: "Jedna je (dova bila) za Ebu-Amira, a druga za Ebu-Musaa."[1]

قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ وَأَدْخِلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُدْخَلًا كَرِيمًا قَالَ أَبُو بُرْدَةَ إِحْدَاهُمَا لِأَبِي عَامِرٍ وَالأُخْرَى لأَبِي مُوسَى .

O POHODU NA TAIF

بَاب غَزْوَةِ الطَّائِفِ

On je bio u ševvalu osme godine (po hidžri). Tako veli Musa b. Ukba.

فِي شَوَّالٍ سَنَةَ ثَمَانٍ قَالَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ .

4324. PRIČAO NAM JE Humejdi, kako je čuo Sufjana, da mu je kazivao Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od svoje majke Ummu-Seleme, radijallahu anha, (da je kazivala): "Ušao je k meni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod mene bijaše neki dvospolac kojeg sam čula kako govori Abdullahu b. Ebu-Umejji: 'Abdullahu, šta misliš ako Allah dadne pa sutra osvojite Taif? Drži se (ako tako bude) Gejlanove kćerke, jer ona dolazi s četiri (nabora na trbuhu), a odlazi s osam!'[2]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: 'Neka ovakvi nikako ne ulaze kod vas!'"

٤٣٢٤ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ سَمِعَ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدِي مُخَنَّثٌ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ يَا عَبْدَاللهِ أَرَأَيْتَ إِنْ فَتَحَ اللهُ عَلَيْكُمُ الطَّائِفَ غَدًا فَعَلَيْكَ بِابْنَةِ غَيْلَانَ فَإِنَّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَدْخُلَنَّ هَؤُلَاءِ عَلَيْكُنَّ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ الْمُخَنَّثُ هِيتٌ

1 Evtas je dolina u postojbini plemena Hevazin. Kada su muslimani pobijedili neprijatelja na Hunejnu, jedna je skupina pobjegla u Taif, druga u Bedžilu, a treća u Evtas. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je potjeru u Evtas. Predvodio ju je Ebu-Amir Eš'ari. Došlo je do manjeg okršaja između njih i muslimani su brzo porazili idolopoklonike. U tom sukobu život je izgubio muslimanski vojskovođa Ebu-Amir Eš'ari.

2 Komentatori ovoga hadisa navode, prenoseći od Imama Malika i drugih, da se brojevi četiri i osam odnose na nabore velikog stomaka Gejlanove kćerke. Naime, spomenuti dvospolac je, opisujući Abdullahu b. Ebu-Umejju Gajlanovu kćerku, želio kazati kako je ona toliko debela da bi se od te velike debljine na njenom stomaku pojavila četiri nabora, koji bi se, kada bi ona dolazila nekome u susret, izrazito vidjeli. Kada bi, pak, odlazila, odnosno promatraču bila okrenuta leđima, onda bi ti nabori dolazili do izražaja na njenim bokovima (desnom i lijevom), pa bi tada njihov broj bio udvostručen. (Vidjeti i komentar hadisa br. 5235.)

Ibn-Ujejne i Ibn-Džurejdž kažu da se taj dvospolac zvao Hit. Pričao nam je Mahmud, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama isto, dodavši: "... a on (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) u to vrijeme opsjedaše Taif."[3]

حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ بِهَذَا وَزَادَ وَهُوَ مُحَاصِرُ الطَّائِفِ يَوْمَئِذٍ .

4325. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ebu-Abbasa, slijepog pjesnika, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pod opsadom držao Taif, ali im ništa nije mogao učiniti, rekao je: 'Mi se, ako Bog da, vraćamo!' To im je (muslimanima) teško palo, pa rekoše: 'Otići ćemo, a nećemo ga osvojiti?!' Jedanput je rekao: 'Vratimo se!', i dodao: 'Sutra ćete se onda boriti!' Sutradan su se borili, ali su dopali rana, te on ponovo reče: 'Sutra se, ako Bog da, vraćamo!' To im se (ovaj put) svidjelo, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao" (ili nasmiješio – kako u drugom predanju veli Sufjan).[4]
Autor (Buhari) navodi da je Humejdi rekao: "Sufjan nam je kazivao ovo predanje u cijelosti."

٤٣٢٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ الشَّاعِرِ الأَعْمَى عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا حَاصَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الطَّائِفَ فَلَمْ يَنَلْ مِنْهُمْ شَيْئًا قَالَ إِنَّا قَافِلُونَ إِنْ شَاءَ اللهُ فَثَقُلَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا نَذْهَبُ وَلاَ نَفْتَحُهُ وَقَالَ مَرَّةً نَقْفُلُ فَقَالَ اغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ فَغَدَوْا فَأَصَابَهُمْ جِرَاحٌ فَقَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَأَعْجَبَهُمْ فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فَتَبَسَّمَ قَالَ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الْخَبَرَ كُلَّهُ .

4326, 4327. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, prenoseći od Asima, koji je čuo Ebu-Usmana da je kazivao: "Čuo sam Sa'da – a on bijaše prvi koji je odapeo strijelu na Allahovom putu – i Ebu-Bekrea –

٤٣٢٦-٤٣٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ رَمَى

3 Taif je poznato veliko mjesto na Arabijskom poluotoku (u Saudijskoj Arabiji), istočno od Mekke na udaljenosti od oko sedamdeset kilometara.
Pohod na Taif samo je produžetak pohoda na Hunejn, jer je većina porodica Hevazina i Sekifa, nakon poraza na Hunejnu, prebjegla u Taif, gdje su se dobro utvrdili. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je opsadu grada, koja je dugo trajala (po nekim predanjima četrdeset dana), ali nije dala pozitivne rezultate, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se opsada podigne i da napuste Taif. (Vidjeti i hadis br. 5235.)

4 Ovaj nas hadis upućuje na mudrost i oštroumnost koja se ogleda u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, postupcima. On je, naime, svojim drugovima najavio odlazak iz Taifa bez njegova osvojenja, ali se to njima nije dopalo, pa im je on, uvidjevši to, naredio da se sutradan bore. Sutradan su se borili i teške rane zadobili, ali nikakav uspjeh nisu postigli. Tada im je postalo jasno da je odluka o povratku ispravna. Stoga, kada im je on ponovo najavio odlazak, to im se svidjelo i zadovoljno su prihvatili taj prijedlog, što je izazvalo smijeh na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. (Neka nas ovo ponuka na razmišljanje kako ćemo pridobiti ljude da dobrovoljno i sa zadovoljstvom prihvate islam kao svoj životni put.)

بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَبَا بَكْرَةَ وَكَانَ تَسَوَّرَ حِصْنَ الطَّائِفِ فِي أُنَاسٍ فَجَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالاَ سَمِعْنَا النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ وَقَالَ هِشَامٌ وَأَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ أَوْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا وَأَبَا بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ عَاصِمٌ قُلْتُ لَقَدْ شَهِدَ عِنْدَكَ رَجُلاَنِ حَسْبُكَ بِهِمَا قَالَ أَجَلْ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَأَوَّلُ مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَمَّا الآخَرُ فَنَزَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ثَالِثَ ثَلاَثَةٍ وَعِشْرِينَ مِنَ الطَّائِفِ .

a ovaj bijaše u skupini ljudi koji su se uspeli preko taifske tvrđave i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem – kako kazuju:
'Čuli smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ko svjesno ustvrdi da je sin nekog drugog, a ne svoga (istinskog) oca – njemu je Džennet zabranjen!'"
Hišam veli da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Alijea (ili Ebu-Usmana Nehdija) da je rekao: "Čuo sam Sa'da i Ebu-Bekrea kako to prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
Asim veli: "Rekao sam: 'U tvom slučaju su posvjedočila dva čovjeka i to je dovoljno.'
'Tako je', odgovorio je (Ebu-Alija). Što se jednog od njih tiče, on je prvi odapeo strijelu na Allahovom putu, a što se drugog tiče, on je treći od dvadeset trojice koji su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli iz Taifa."[1]

٤٣٢٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَمَعَهُ بِلاَلٌ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ أَلاَ تُنْجِزُ لِي مَا وَعَدْتَنِي فَقَالَ لَهُ أَبْشِرْ فَقَالَ قَدْ أَكْثَرْتَ عَلَيَّ مِنْ أَبْشِرْ فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي مُوسَى وَبِلاَلٍ كَهَيْئَةِ الْغَضْبَانِ فَقَالَ

4328. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
– Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je odsjeo u Dži'rani, između Mekke i Medine, a s njim bijaše i Bilal.
Uto je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki beduin i upitao: "Zar mi nećeš ispuniti ono što si obećao?"
"Raduj se!",[2] odgovori on.
"Učestao si mi s tim svojim: 'Raduj se!'", uzvrati

1 Prvi koji je odapeo strijelu na Allahovom putu bio je Sa'd b. Ebu-Vekkas. To se desilo u redžebu, druge godine po Hidžri, u izvidnici Abdullaha b. Džahša zvanoj Nahla.
Ovaj hadis uvršten je u ovo poglavlje jer se u njemu spominje Ebu-Bekre, kojem je ime Nufej' b. Haris. On se ubraja među one koji su se za vrijeme opsade spustili niz taifsku tvrđavu i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, izjavljujući da prihvataju islam. Ebu-Bekre se spustio niz tvrđavu pomoću kolotura (*bekre*), pa je stoga i prozvan Ebu-Bekre. Bio je rob Harisa b. Kildea Sekafija, a kada je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on ga je oslobodio.
Svjesna lažna izjava o porijeklu, kao kad čovjek, naprimjer, kaže: "Ja sam sin toga i toga!", a zna da to nije tačno, spada u teške grijehe, pa se takvom prijeti zabranom ulaska u Džennet.

2 Skoroj podjeli plijena ili obilnoj nagradi za strpljenje. (prim. rec.)

رَدَّ الْبُشْرَى فَاقْبَلاَ أَنْتُمَا قَالاَ قَبِلْنَا ثُمَّ دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ ثُمَّ قَالَ اشْرَبَا مِنْهُ وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا وَأَبْشِرَا فَأَخَذَا الْقَدَحَ فَفَعَلاَ فَنَادَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ أَنْ أَفْضِلاَ لِأُمِّكُمَا فَأَفْضَلاَ لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً .

ovaj, a on se (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), srdit, okrenu prema Ebu-Musau i Bilalu i reče: "Odbio je radosnu vijest, pa je prihvatite vas dvojica!"
"Prihvatamo!", odgovoriše oni. Tada je on zatražio posudu s vodom, u njoj oprao ruke i lice te izaprao usta, a onda rekao: "Napijte se iz nje i polijte (vodu) po svojim licima i svojim prsima, i radujte se (nadajte se dobru)!"
Njih su dvojica uzela posudu i postupila kako im je on naredio, dok je Umm-Selema iza zastora dozivala: "Ostavite nešto i za svoju majku!"
Njoj su ostavili preostali dio (vode).[3]

٤٣٢٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّ صَفْوَانَ بْنَ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ يَعْلَى كَانَ يَقُولُ لَيْتَنِي أَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ قَالَ فَبَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ بِالْجِعْرَانَةِ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ قَدْ أُظِلَّ بِهِ مَعَهُ فِيهِ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذْ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ عَلَيْهِ جُبَّةٌ مُتَضَمِّخٌ بِطِيبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ فِي جُبَّةٍ بَعْدَمَا تَضَمَّخَ بِالطِّيبِ فَأَشَارَ عُمَرُ إِلَى يَعْلَى بِيَدِهِ أَنْ تَعَالَ فَجَاءَ يَعْلَى فَأَدْخَلَ رَأْسَهُ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْمَرُّ الْوَجْهِ يَغِطُّ كَذَلِكَ سَاعَةً ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ أَيْنَ الَّذِي يَسْأَلُنِي عَنِ الْعُمْرَةِ آنِفًا فَالْتُمِسَ الرَّجُلُ

4329. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Isma'il, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da ga je obavijestio Ata, a ovoga Safvan b. Ja'la b. Umejje da je Ja'la govorio: "Da mi je vidjeti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu dolazi Objava!"
I tako dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Dži'rani – a nad njim haljina kojom mu je napravljena hladovina – i s njime, pod njom, nekoliko njegovih drugova, dođe mu namirisan beduin s ogrtačem na sebi i reče: "Allahov Poslaniče, šta misliš o čovjeku koji je u ogrtaču zanijetio (da obavi) umru, a prethodno se namirisao?" Tada Omer rukom dade znak Ja'lau da dođe, pa on dođe i unese glavu (pod haljinu), kad (tamo) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, teško diše, a sve mu lice prekrilo crvenilo. Tako je to potrajalo neko vrijeme. Potom se on smirio, a onda upitao: "Gdje je onaj koji me je maločas pitao o umri?" Potražili su ga

3 Dži'rana je mjesto između Mekke i Taifa, a ne između Mekke i Medine, kako je pojašnjeno u hadisu, i bliža je Mekki nego Taifu. U njoj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pohranio ratni plijen iz Bitke na Hunejnu i otišao opsjedati Taif, a nije ga odmah podijelio. Beduinovo traženje onoga što mu je obećano smjera na podjelu tog plijena. Budući da plijen nije odmah podijeljen, on nije imao strpljenja da čeka, nego je postupio onako kako stoji u hadisu. I mnogi drugi koji su tek bili primili islam tražili su bržu podjelu plijena i smatrali da se previše odugovlači s time.
Iz hadisa se može zaključiti da se vjernik ne treba suprotstavljati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, niti požurivati s nečim prije negoli on o tome donese odluku.
Umm-Selema je supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i majka pravovjernih, pa je stoga i rekla: "Ostavite nešto i za svoju majku!"

i doveli, pa (mu) on reče: "Ako za miris što je na tebi pitaš, operi ga tri puta; a ako pitaš za ogrtač, skini ga! Nakon toga obavljajući umru čini sve ono što činiš obavljajući hadždž (osim stajanja na Arefatu i bacanja kamenčića)!"[1]

فَأُتِيَ بِهِ فَقَالَ أَمَّا الطِّيبُ الَّذِي بِكَ فَاغْسِلْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَأَمَّا الْجُبَّةُ فَانْزِعْهَا ثُمَّ اصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ .

4330. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od Abdullaha b. Zejda b. Asima da je kazivao:

"Kada je Allah na dan Hunejna darovao plijen Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on ga je podijelio među ljudima – onima čija je srca trebalo pridobiti (za islam), a ensarijama nije dao ništa. Oni su se, izgledalo je, razljutili što je njih promašilo ono što su dobili drugi, pa im se obratio i rekao: 'O ensarije, zar vas nisam našao u zabludi, pa vam je Allah sa mnom dao uputu? Bili ste razjedinjeni, pa vas je Allah sa mnom objedinio, i siromašni, pa vas je Allah sa mnom obogatio!' Svaki put kad bi on nešto rekao, oni bi odgovorili: 'Allah i Njegov Poslanik jesu milostiviji!'

'Šta vas sprečava da odgovorite Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?', upitao je on. Kad god bi nešto rekao, oni bi odgovorili: 'Allah i Njegov Poslanik jesu milostiviji!'

'Da hoćete', reče im on, 'kazali biste: 'Došao si nam tako i tako!' Zar niste zadovoljni da ljudi otiđu s ovcama i devama, a da se vi s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vratite svojim kućama? Da nije bilo Iseljenja (Hidžre), bio bih ensarija. I kada bi (svi) ljudi išli jednim putem kroz dolinu i tjesnacem kroz planinu, ja bih išao putem i tjesnacem ensarija. Ensarije su potkošulja, a (ostali) ljudi košulja. Vi ćete poslije mene doživjeti sebičnost, pa se strpite dok me ne sretnete pokraj Havda (džennetskog izvora).'"[2]

٤٣٣٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ قَالَ لَمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَسَمَ فِي النَّاسِ فِي الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَلَمْ يُعْطِ الْأَنْصَارَ شَيْئًا فَكَأَنَّهُمْ وَجَدُوا إِذْ لَمْ يُصِبْهُمْ مَا أَصَابَ النَّاسَ فَخَطَبَهُمْ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ أَلَمْ أَجِدْكُمْ ضُلَّالًا فَهَدَاكُمُ اللهُ بِي وَكُنْتُمْ مُتَفَرِّقِينَ فَأَلَّفَكُمُ اللهُ بِي وَعَالَةً فَأَغْنَاكُمُ اللهُ بِي كُلَّمَا قَالَ شَيْئًا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَمَنُّ قَالَ مَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تُجِيبُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كُلَّمَا قَالَ شَيْئًا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَمَنُّ قَالَ لَوْ شِئْتُمْ قُلْتُمْ جِئْتَنَا كَذَا وَكَذَا أَتَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالشَّاةِ وَالْبَعِيرِ وَتَذْهَبُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ إِلَى رِحَالِكُمْ لَوْلَا الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَشِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ وَشِعْبَهَا الْأَنْصَارُ شِعَارٌ وَالنَّاسُ دِثَارٌ إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أُثْرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

1 Ovaj je hadis ranije naveden u nešto izmijenjenom obliku (vidi poglavlje koje govori o tome da čovjek prilikom 'umre čini i dio onoga što čini prilikom hadždža; Knjiga 2., str. 16-17).

2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Da nije bilo Iseljenja (Hidžre), bio bih ensarija..." (do kraja hadisa), imale su za cilj da odobrovolje ensarije i umire njihova srca, jer nikakvo dunjalučko blago

4331. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, kojeg je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija da ga je Enes b. Malik, radijallahu anhu, obavijestio rekavši:
“Neke ensarije su – kada je Allah od imanja Hevazina darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je darovao, te on počeo dijeliti nekim ljudima (iz Kurejša) po stotinu deva – rekli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! On dijeli pripadnicima Kurejša, a nas zapostavlja, dok s naših sablji još kapa njihova krv!’”
“Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem”, kazuje dalje Enes, “preneseno to što su oni rekli, pa je on poslao po ensarije i sakupio ih pod kožni šator, ne pozivajući nikog osim njih. Pošto su se sakupili, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i upitao: ‘Kakav je to govor koji čujem?’
‘Allahov Poslaniče’, rekoše mu ensarijski učenjaci, ‘ako pitaš za naše prvake, oni nisu ništa rekli; a ako pitaš za neke naše ljude koji su još mladi, oni su rekli: ‘Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! On dijeli pripadnicima Kurejša, a nas zapostavlja, iako smo mi doskora (ratujući) protiv njih krv prolijevali!’
‘Ja dijelim’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ljudima koji su donedavno bili u nevjerstvu jer ih želim pridobiti (za islam). Zar niste zadovoljni da ti ljudi odu s imecima, a da vi odete svojim kućama s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem? Tako mi Allaha, ono s čime ćete se vi vratiti bolje je od onoga s čime će se oni vratiti!’

٤٣٣١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ نَاسٌ مِنَ الأَنْصَارِ حِينَ أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مَا أَفَاءَ مِنْ أَمْوَالِ هَوَازِنَ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْطِي رِجَالاً الْمِائَةَ مِنَ الإِبِلِ فَقَالُوا يَغْفِرُ اللهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَتْرُكُنَا وَسُيُوفُنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهِمْ قَالَ أَنَسٌ فَحُدِّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَقَالَتِهِمْ فَأَرْسَلَ إِلَى الأَنْصَارِ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ وَلَمْ يَدْعُ مَعَهُمْ غَيْرَهُمْ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكُمْ فَقَالَ فُقَهَاءُ الأَنْصَارِ أَمَّا رُؤَسَاؤُنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمْ يَقُولُوا شَيْئًا وَأَمَّا نَاسٌ مِنَّا حَدِيثَةٌ أَسْنَانُهُمْ فَقَالُوا يَغْفِرُ اللهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَتْرُكُنَا وَسُيُوفُنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنِّي أُعْطِي رِجَالاً حَدِيثِي عَهْدٍ بِكُفْرٍ أَتَأَلَّفُهُمْ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالأَمْوَالِ وَتَذْهَبُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ إِلَى رِحَالِكُمْ فَوَاللهِ لَمَا تَنْقَلِبُونَ بِهِ خَيْرٌ مِمَّا يَنْقَلِبُونَ بِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ رَضِينَا

ne može se uspoređivati s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Oni odlaze svojim kućama s njim, dok ostali svijet odlazi s prolaznim dunjalučkim blagom. Tako Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “Ensarije su potkošulja, a (ostali) ljudi košulja” – znače da su ensarije njegova familija, njegovo posebno društvo, uglednici; oni su mu bliži od ostalih isto kao što je čovjekovu tijelu potkošulja bliža od košulje.
Ovaj hadis, kao i nekoliko narednih, govori o podjeli ratnog plijena zadobivenog od plemena Hevazin poslije Bitke na Hunejnu. Ovaj je plijen, kao što je ranije spomenuto, bio veoma velik, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je njegov najveći dio podijelio pripadnicima Kurejša koji su tek bili primili islam i čija je srca trebalo pridobiti a iman njihov ojačati. (O detaljnim propisima u vezi s podjelom ratnog plijena šire se govori u poglavljima koja se time bave; Knjiga 2., str. 785-829.)

'Allahov Poslaniče, mi smo zadovoljni!', rekoše oni. 'Vi ćete', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'iskusiti žestoku sebičnost, pa se strpite dok ne susretnete Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ja ću biti pokraj Havda (dženetskog izvora).'
Pa ipak, oni se nisu strpili", kaže Enes.

فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ سَتَجِدُونَ أُثْرَةً شَدِيدَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَإِنِّي عَلَى الْحَوْضِ قَالَ أَنَسٌ فَلَمْ يَصْبِرُوا .

4332. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'be, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa da je kazivao:
"Nakon oslobođenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je podijelio plijen među pripadnicima Kurejša, pa su se ensarije razljutile.
'Zar niste zadovoljni', upita (ih) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'da ljudi otiđu s dunjalučkim dobrima (plijenom), a da vi odete s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Svakako!', odgovoriše oni.
'Kada bi (svi) ljudi', dodade on, 'išli (jednom) dolinom ili planinskim putem, ja bih išao dolinom ensarija ili njihovim planinskim putem.'"[1]

٤٣٣٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ غَنَائِمَ بَيْنَ قُرَيْشٍ فَغَضِبَتِ الأَنْصَارُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالدُّنْيَا وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالُوا بَلَى قَالَ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَهُمْ .

4333. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Ezher, prenoseći od Ibn-Avna, kojeg je izvijestio Hišam b. Zejd b. Enes, da je Enes, radijallahu anhu, kazivao:
"Za vrijeme Bitke na Hunejnu pleme Hevazin sukobilo se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. S njim je bilo deset hiljada (boraca), zajedno s oslobođenim pripadnicima Kurejša (Mekkancima), ali su pobjegli.
'O ensarije!', reče (tada) on.
'Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'i stavljamo ti se na raspolaganje! Odazivamo ti se! Mi smo tu, pred tobom!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, siđe (sa svoje jahalice) i reče:

٤٣٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ أَنْبَأَنَا هِشَامُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ الْتَقَى هَوَازِنُ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَشَرَةُ آلافٍ وَالطُّلَقَاءُ فَأَدْبَرُوا قَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ قَالُوا لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ لَبَّيْكَ نَحْنُ بَيْنَ يَدَيْكَ فَنَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَنَا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَانْهَزَمَ الْمُشْرِكُونَ فَأَعْطَى الطُّلَقَاءَ وَالْمُهَاجِرِينَ وَلَمْ يُعْطِ الأَنْصَارَ شَيْئًا فَقَالُوا فَدَعَاهُمْ فَأَدْخَلَهُمْ فِي قُبَّةٍ

1 Plijen koji se spominje u hadisu bio je onaj koji je zadobiven u Bici na Hunejnu, jer nije bilo nikakvog plijena prilikom samog oslobođenja Mekke. S obzirom da se Bitka na Hunejnu odigrala neposredno poslije osvajanja Mekke, može se kazati da je plijen zadobiven u tom pohodu podijeljen poslije oslobođenja Mekke.

فَقَالَ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالشَّاةِ وَالْبَعِيرِ وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ شِعْبًا لاَخْتَرْتُ شِعْبَ الأَنْصَارِ .

'Ja sam rob Allahov i Njegov poslanik!' Mnogobošci su se dali u bijeg (i doživjeli poraz), a on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) podijeli (plijen) oslobođenim Kurejševićima i muhadžirima, dok ensarijama ne dade ništa. Oni su (mu) zbog toga počeli prigovarati, pa ih je on pozvao, uveo ih pod šator i upitao: 'Zar niste zadovoljni da ljudi otiđu s ovcama i devama, a da vi odete s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?', dodavši: 'Kad bi ljudi odabrali da idu dolinom, a ensarije brdskim putem, ja bih odabrao brdski put ensarija.'"[2]

٤٣٣٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ نَاسًا مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ إِنَّ قُرَيْشًا حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ وَمُصِيبَةٍ وَإِنِّي أَرَدْتُ أَنْ أَجْبُرَهُمْ وَأَتَأَلَّفَهُمْ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَرْجِعَ النَّاسُ بِالدُّنْيَا وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى بُيُوتِكُمْ قَالُوا بَلَى قَالَ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَ الأَنْصَارِ .

4334. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, koji je čuo Katadu, kako prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sakupio je jednu skupinu ensarija i rekao (im): 'Kurejševići su donedavno bili u neznaboštvu i nesreći; želio sam im pomoći i pridobiti ih. Zar niste zadovoljni da se ljudi vrate s dunjalučkim (plijenom), a da se vi vratite svojim kućama s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Svakako!', odgovorili su oni.
'Kada bi (svi) ljudi išli dolinom', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'a ensarije brdom, ja bih išao dolinom ensarija, ili brdom ensarija.'"

2 Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Mekke stao na vrata Kabe i rekao: "O Kurejševići, šta mislite šta ću učiniti s vama?'
'Sve najbolje', rekoše oni, 'ti si brat plemeniti i sin brata plemenitog!'
'Idite', reče on, 'slobodni (tulaka') ste!' Od tada su Kurejšije koji su odbili prihvatiti islam i borili se protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana sve do oslobođenja Mekke prozvani ovim imenom *tulaka'* (oslobođeni). Otuda u hadisu stoji da je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu bilo deset hiljada boraca i s njima još *tulaka'* – oslobođeni Kurejševići. Oni su, kao što je poznato, po oslobođenju Mekke prihvatili islam, a pošto je njihova vjera još uvijek bila krhka zbog bliske veze s nevjerstvom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, većinu je plijena iz Bitke na Hunejnu podijelio njima. To je izazvalo ensarije, pa je došlo do navedenog susreta i njihovog razgovora s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

4335. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha (b. Mesuda) da je kazivao:
"Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio plijen s Hunejna, jedan je ensarija rekao: 'Ovo nije podijelio zarad lica Allahova!'[1] Otišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome). Odjednom mu se lice promijenilo.
'Allah se smilovao Musau', reče on, 'njega su više od ovoga vrijeđali, ali se on strpio.'"

٤٣٣٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قِسْمَةَ حُنَيْنٍ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ مَا أَرَادَ بِهَا وَجْهَ اللهِ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ رَحْمَةُ اللهِ عَلَى مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

4336. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Poslije Bitke na Hunejnu nekima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao prednost (prilikom dijeljenja plijena). Tako je stotinu deva dao Akrei, a toliko i Ujejni. Dao je (potom) još nekima, pa je jedan čovjek prigovorio: 'Ova podjela nije bila zarad lica Allahova!'
Tada ja rekoh: 'Sigurno ću to kazati Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
A (kad sam mu to prenio) on reče: 'Allah se smilovao Musau, i njega su vrijeđali više od ovoga, ali se strpio.'"[2]

٤٣٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ آثَرَ النَّبِيُّ ﷺ نَاسًا أَعْطَى الأَقْرَعَ مِائَةً مِنَ الإِبِلِ وَأَعْطَى عُيَيْنَةَ مِثْلَ ذَلِكَ وَأَعْطَى نَاسًا فَقَالَ رَجُلٌ مَا أُرِيدَ بِهَذِهِ الْقِسْمَةِ وَجْهُ اللهِ فَقُلْتُ لأُخْبِرَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَحِمَ اللهُ مُوسَى قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

1 To jest, zarad viđenja Njegovog lica, ili ova podjela nije zarad Allaha i u ime Allaha. (prim. rec.)

2 U A'mešovu se predanju navodi da je čovjek koji je optužio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za nepravednu podjelu bio neki ensarija, dok se u Vakidijevom predanju kaže da je to bio Mut'ib b. Kušejr iz plemena Benu-Amr b. Avf, koji je bio dvoličnjak.
Iz hadisa se može zaključiti da se vjernik ne smije suprotstavljati odluci i postupku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah kaže: "Kada Allah i Njegov Poslanik nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti; a ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša – taj je sigurno skrenuo s pravoga puta." (El-Ahzab, 36)

4337. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Mu'az b. Mu'az, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa b. Malika, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Na dan Hunejna plemena Hevazin i Gatafan, ali i drugi osim njih, došla su sa svojim blagom (stokom) i svojom čeljadi, a s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je deset hiljada (boraca) te jedan broj oslobođenih Kurejševića. Oni su se razbježali, tako da je ostao sam, pa je taj dan uputio dva poziva, a između njih ništa drugo nije dodavao. Okrenuo se na desnu stranu i povikao: 'O ensarije!'
'Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče! Raduj se, mi smo s tobom!', odgovorili su. Zatim se on okrenuo na lijevu stranu i povikao: 'O ensarije!'
'Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče! Raduj se, mi smo s tobom!', ponovili su oni. On bijaše na bijeloj mazgi, pa siđe (s nje) i reče: 'Ja sam rob Allahov i Njegov poslanik!'
Mnogobošci su se dali u bijeg (i doživjeli poraz). Tako je on taj dan zadobio veliki plijen. Podijelio ga je (među) muhadžirima i oslobođenim Kurejševićima, a ensarijama nije dao ništa. Na to ensarije rekoše: 'Kad je kakva opasnost, nas pozivaju, a plijen se drugima daje!'
To je doprlo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ih je sakupio pod šator i rekao (im): 'O ensarije, kakav je to govor koji čujem?'
Oni su šutjeli, pa je on nastavio: 'O ensarije, zar niste zadovoljni da ljudi otiđu s dunjalučkim (plijenom), a da vi odete s Allahovim Poslanikom i odvedete ga svojim kućama?'
'Svakako!', odgovorili su oni, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodade: 'Kada bi svi ljudi odabrali da idu ravnicom, a ensarije brdom, ja bih odabrao put ensarija.'"
Hišam je upitao: "Ebu-Hamza, jesi li ti svemu tome prisustvovao?" "A gdje bih drugo bio?", odgovorio je on.[3]

٤٣٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ حُنَيْنٍ أَقْبَلَتْ هَوَازِنُ وَغَطَفَانُ وَغَيْرُهُمْ بِنَعَمِهِمْ وَذَرَارِيِّهِمْ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَشَرَةُ آلَافٍ وَمِنَ الطُّلَقَاءِ فَأَدْبَرُوا عَنْهُ حَتَّى بَقِيَ وَحْدَهُ فَنَادَى يَوْمَئِذٍ نِدَاءَيْنِ لَمْ يَخْلِطْ بَيْنَهُمَا الْتَفَتَ عَنْ يَمِينِهِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ قَالُوا لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَبْشِرْ نَحْنُ مَعَكَ ثُمَّ الْتَفَتَ عَنْ يَسَارِهِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ قَالُوا لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَبْشِرْ نَحْنُ مَعَكَ وَهُوَ عَلَى بَغْلَةٍ بَيْضَاءَ فَنَزَلَ فَقَالَ أَنَا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَانْهَزَمَ الْمُشْرِكُونَ فَأَصَابَ يَوْمَئِذٍ غَنَائِمَ كَثِيرَةً فَقَسَمَ فِي الْمُهَاجِرِينَ وَالطُّلَقَاءِ وَلَمْ يُعْطِ الأَنْصَارَ شَيْئًا فَقَالَتِ الأَنْصَارُ إِذَا كَانَتْ شَدِيدَةٌ فَنَحْنُ نُدْعَى وَيُعْطَى الْغَنِيمَةَ غَيْرُنَا فَبَلَغَهُ ذَلِكَ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ مَا حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكُمْ فَسَكَتُوا فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ أَلاَ تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالدُّنْيَا وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللهِ تَحُوزُونَهُ إِلَى بُيُوتِكُمْ قَالُوا بَلَى فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ شِعْبًا لأَخَذْتُ شِعْبَ الأَنْصَارِ وَقَالَ هِشَامٌ قُلْتُ يَا أَبَا حَمْزَةَ وَأَنْتَ شَاهِدٌ ذَاكَ قَالَ وَأَيْنَ أَغِيبُ عَنْهُ.

3 Ovaj hadis ukazuje na visoko i značajno mjesto koje su kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

O IZVIDNICI (UPUĆENOJ) U PRAVCU NEDŽDA

بَاب السَّرِيَّةِ الَّتِي قِبَلَ نَجْدٍ

4338. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafi’a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao izvidnicu u pravcu Nedžda, u kojoj sam i ja bio. Udio (u plijenu) svakoga od nas dostigao je dvanaest deva, uz po još jednu devu poklonjenu svakome od nas, pa smo se vratili sa po trinaest deva.”[1]

٤٣٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً قِبَلَ نَجْدٍ فَكُنْتُ فِيهَا فَبَلَغَتْ سِهَامُنَا اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا وَنُفِّلْنَا بَعِيرًا بَعِيرًا فَرَجَعْنَا بِثَلَاثَةَ عَشَرَ بَعِيرًا .

O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLAO HALIDA B. VELIDA BENU-DŽEZIMI

بَاب بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ

4339. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezak, a njega je obavijestio Ma‘mer...; a PRIČAO MI JE i Nu‘ajm, kojeg je obavijestio Abdullah, a ovog Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida Benu-Džezimi. On ih je pozvao u islam, ali oni nisu umjeli kazati: ‘Primili smo islam (*eslemna*)!’, nego su govorili: ‘Preobratili smo se, preobratili smo se (*sabe’na, sabe’na*)!’ Halid ih je počeo ubijati i zarobljavati. Svakome od nas predao je njegovog zarobljenika, a kada je

٤٣٣٩. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ ح و حَدَّثَنِي نُعَيْمٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ فَدَعَاهُمْ إِلَى الإِسْلَامِ فَلَمْ يُحْسِنُوا أَنْ يَقُولُوا أَسْلَمْنَا فَجَعَلُوا يَقُولُونَ صَبَأْنَا صَبَأْنَا فَجَعَلَ خَالِدٌ يَقْتُلُ مِنْهُمْ وَيَأْسِرُ وَدَفَعَ إِلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنَّا

uživale ensarije. Kad bi on zapadao u najteže situacije, njih bi dozivao, i oni bi mu se žurno odazivali. I iz ovog se hadisa razumije da su oni iznijeli glavni teret pobjede na Hunejnu. Stoga nije ni čudo što su se bili malo naljutili kada im nije dopalo ništa od plijena. Ne treba, međutim, zaboraviti ni imena drugih koji su se istakli velikom hrabrošću u ovom pohodu. Među njima su bili Ebu-Sufjan, Abbas i drugi muhadžiri te članovi ehli-bejta.
Ebu-Hamza koji se spominje na kraju hadisa jest Enes b. Malik, prenosilac hadisa.

1 Ova izvidnica ovdje se spominje poslije Pohoda na Taif, ali historičari navode da je ona odaslana prije nego što se krenulo u Pohod za oslobođenje Mekke. Ibn-Sa‘d kaže da je ona upućena u mjesecu š‘abanu, dok drugi kažu da je ona upućena prije Bitke na Mu’ti, koja se odigrala u džumadel-ulau, osme godine po Hidžri, a navodi se i u mjesecu ramazanu. Izvidnicu je predvodio Ebu-Katada, a u njoj je bilo dvadest i pet ljudi. Zadobili su veliki plijen od plemena Gatafan: dvjesto deva i dvije hiljade ovaca.
Izvidnica je manji odred vojske; izlazi obično noću i sastoji se od sto do petsto vojnika.
Nedžd je pokrajina u Saudijskoj Arabiji.

أَسِيرَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمٌ أَمَرَ خَالِدٌ أَنْ يَقْتُلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا أَسِيرَهُ فَقُلْتُ وَاللَّهِ لاَ أَقْتُلُ أَسِيرِي وَلاَ يَقْتُلُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِي أَسِيرَهُ حَتَّى قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرْنَاهُ فَرَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ مَرَّتَيْنِ .

nastupio (naredni) dan, Halid je naredio da svaki od nas ubije svoga zarobljenika.
'Tako mi Allaha', rekoh ja, 'ja neću ubiti svoga zarobljenika, niti će ijedan od mojih drugova ubiti svoga!'
Kada smo se vratili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričali mu kako je Halid postupao, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, digao ruke i rekao: 'Gospodaru moj, ja nemam ništa s onim što je učinio Halid!'
Ponovio je to dva puta."[2]

2 Benu-Džezima jesu potomci Ibn-Amira b. Abdu-Menata b. Kenane.
Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Halida pripadnicima Benu-Džezime u ševvalu, neposredno poslije oslobođenja Mekke, a prije izlaska na Hunejn. U tome se slažu svi historičari. Cilj slanja bio je da ih pozove u islam, a ne da se protiv njih bori. Ibn-Sa'd veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida sa skupinom od tristo pedeset muhadžira i ensarija da poziva u islam, a ne da se bori." To prenosi i Ibn-Ishak od Ebu-Džafera Siddika.
Ibn-Omer, radijallahu anhuma, u hadisu navodi da pripadnici Benu-Džezime nisu umjeli kazati: "Primili smo islam!", nego su govorili: "Preobratili smo se!", iz čega se razumije kako je on shvatio da su oni istinski željeli prihvatiti islam. Ovo njegovo mišljenje podupire i činjenica da su idolopoklonici Kurejša za svakoga ko bi primio islam govorili: "*Sabee* (preobratio se)!" Tako je ovaj izraz postao poznat, a korišten je u negativnom smislu. Stoga, kada je Sumama b. Esal primio islam i došao u Mekku na umru, rekli su mu: "Preobratio si se?!", a on je odgovorio: "Ne, nego sam primio islam!" Tako, pošto se izraz *sabee* (preobratiti se) uvriježio kao zamjena za izraz *esleme* (prihvatiti islam), pripadnici Benu-Džezime su se njime koristili. Međutim, Halid je taj izraz doslovno shvatio, tj. nije razumio da to znači prihvatanje islama, nego je, čak, njihov postupak protumačio kao oholo odbijanje islama. Stoga je i naredio da se oni ubijaju i zarobljavaju. Navodi se da su pripadnici plemena Benu-Sulejm pobili zarobljenike koji su se nalazili u njihovim rukama, dok su muhadžiri i ensarije svoje zarobljenike pustili.
Halidov, radijallahu anhu, postupak nije bio ispravan iz dva razloga:
– prvo, zato što islam naređuje da se dobro provjeri šta govornik želi kazati prije negoli se išta poduzme protiv njega. Tako Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovu putu, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!' – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite." (En-Nisa, 94);
– drugo, zato što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osudio njegov postupak.
Iz hadisa se razumije da je dopuštena odrična zakletva za nekoga drugoga ako je neko siguran da će taj drugi biti saglasan s tom zakletvom.

O IZVIDNICI U KOJOJ SU BILI ABDULLAH B. HUZAFA SEHMI I ALKAMA B. MUDŽEZZIZ MUDLIDŽI

بَاب سَرِيَّةُ عَبْدِاللهِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَعَلْقَمَةَ بْنِ مُجَزِّزٍ الْمُدْلِجِيِّ

Kaže se da je o bila ensarijska izvidnica.

وَيُقَالُ إِنَّهَا سَرِيَّةُ الْأَنْصَارِ .

4340. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, ovom A‘meš, a ovom Sa‘d b. Ubejde, prenoseći od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je izvidnicu, a za njenog zapovjednika odredio je jednog ensariju i naredio (ljudima) da mu se pokoravaju. Ali on se nešto razljutio i upitao (ih): ‘Zar vam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mi se pokoravate?’
‘Jeste!’, odgovorili su oni.
‘Sakupite mi, onda, drva!’, naredi on, i oni sakupiše. ‘Potpalite vatru!’, reče on, i oni je potpališe. Tada on naredi: ‘Uđite u nju!’
Spremali su se da uđu, kad jedan drugoga poče zadržavati, govoreći: ‘Pa mi smo od vatre pobjegli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!’ Ostali su tako sve dok se vatra nije ugasila, a zapovjednikova srdžba stišala. Kada je vijest o tome došla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: ‘Da su ušli u vatru, ne bi iz nje izišli do Dana sudnjega. Pokornost je (samo) u dobru!’”[1]

٤٣٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنْه قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً فَاسْتَعْمَلَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يُطِيعُوهُ فَغَضِبَ فَقَالَ أَلَيْسَ أَمَرَكُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُطِيعُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَاجْمَعُوا لِي حَطَبًا فَجَمَعُوا فَقَالَ أَوْقِدُوا نَارًا فَأَوْقَدُوهَا فَقَالَ ادْخُلُوهَا فَهَمُّوا وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يُمْسِكُ بَعْضًا وَيَقُولُونَ فَرَرْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنَ النَّارِ فَمَا زَالُوا حَتَّى خَمَدَتِ النَّارُ فَسَكَنَ غَضَبُهُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَرَجُوا مِنْهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

1 Ibn-Sa‘d navodi da je povod slanju ove izvidnice vijest koja je doprla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome da su žitelji Džide primijetili neke Abesince. Tako je on u rebiul-ahiru, devete godine po Hidžri, poslao Alkamu b. Mudžezziza s tri stotine ljudi. Oni su stigli do jednog otoka na moru, a kada su Abesinci vidjeli da su za njima i u more zagazili, pobjegli su. Vraćajući se nazad, jednoj se skupini ljudi iz izvidnice žurilo, pa ih je zapovjednik pustio da idu brže. Na njihovo je čelo postavio Abdullaha b. Huzafu. Iz ovoga se razumije otkud dva imena u naslovu, s tim što treba napomenuti da se o ovom događaju navode i druga predanja, a postoji mogućnost i da se radilo o više izvidnica (manjih pohoda), a ne o jednoj.
Paljenje vatre i naređivanje da se u nju uđe u vezi je s Abdullahom b. Huzafom, za koga Ebu-Seid Hudri veli da je bio šaljivdžija. On također prenosi kako je Abdullah – kada je naredio svojim ljudima da skoče u vatru, i oni se za to pripremali, a on pomislio da će to uistinu učiniti – rekao: “Sačekajte! Ja sam se samo šalio s vama!” Ovo se ne slaže s predanjem u kojem se navodi da je on to učinio iz srdžbe koju je osjetio prema svojim potčinjenim.
O ovom je događaju – kako vele komentatori Kur’ana – objavljen kur’anski ajet: “O vjernici, pokoravajte

O SLANJU EBU-MUSAA I MU'AZA U JEMEN PRIJE OPROSNOG HADŽDŽA

بَاب بَعْثُ أَبِي مُوسَى وَمُعَاذٍ إِلَى الْيَمَنِ قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ

4341, 4342. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, a ovom Abdul-Melik, prenoseći od Ebu-Burde da je kazivao:

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Musaa i Mu'aza b. Džebela u Jemen. Svakog od njih uputio je u jednu pokrajinu, a u Jemenu su bile dvije pokrajine. Rekao im je: 'Olakšavajte, a ne otežavajte; razveseljavajte, a ne rastjerujte!'

Svaki je od njih otišao za svojim poslom, a kad bi se bilo koji od njih, putujući svojom pokrajinom, našao u blizini svoga prijatelja, on bi se s njim ponovo sreo, posjetio ga i poselamio. Tako je (jednom prilikom) Mu'az putovao po svojoj pokrajini nedaleko od svoga prijatelja Ebu-Musaa, pa je došao kod njega jašući na svojoj mazgi. Zatekao ga je kako sjedi, a oko njega se okupio svijet. Kod njega bijaše neki čovjek s rukama sastavljenim uz vrat.

'Abdullahu, sine Kajsov[2], ko je ovaj?', upitao ga je Mu'az.

'Ovaj čovjek je uznevjerovao nakon što je primio islam!', odgovori on.

'Ja neću sjahati', reče (Mu'az), 'dok on ne bude ubijen!'

٤٣٤١-٤٣٤٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَا مُوسَى وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ قَالَ وَبَعَثَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى مِخْلَافٍ قَالَ وَالْيَمَنُ مِخْلَافَانِ ثُمَّ قَالَ يَسِّرَا وَلَا تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلَا تُنَفِّرَا فَانْطَلَقَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِلَى عَمَلِهِ وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِذَا سَارَ فِي أَرْضِهِ كَانَ قَرِيبًا مِنْ صَاحِبِهِ أَحْدَثَ بِهِ عَهْدًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَسَارَ مُعَاذٌ فِي أَرْضِهِ قَرِيبًا مِنْ صَاحِبِهِ أَبِي مُوسَى فَجَاءَ يَسِيرُ عَلَى بَغْلَتِهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَيْهِ وَإِذَا هُوَ جَالِسٌ وَقَدِ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ النَّاسُ وَإِذَا رَجُلٌ عِنْدَهُ قَدْ جُمِعَتْ يَدَاهُ إِلَى عُنُقِهِ فَقَالَ لَهُ مُعَاذٌ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ أَيُّمَ هَذَا قَالَ هَذَا رَجُلٌ كَفَرَ بَعْدَ إِسْلَامِهِ قَالَ لَا أَنْزِلُ حَتَّى يُقْتَلَ قَالَ إِنَّمَا جِيءَ بِهِ لِذَلِكَ فَانْزِلْ قَالَ مَا أَنْزِلُ حَتَّى يُقْتَلَ فَأَمَرَ بِهِ فَقُتِلَ ثُمَّ نَزَلَ

se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim! A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše." (En-Nisa, 59) (Vidjeti i tumačenje sure En-Nisa, hadis broj 4584.)

Islamsko je pravilo da nema pokornosti stvorenju u nepokornosti Stvoritelju. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokornost je (samo) u dobru!", osuđujući njihovu namjeru da uđu u vatru. Dakle, naređenja pretpostavljenih izvršavaju se samo onda ukoliko se ne kose s odredbama Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U suprotnom, obaveza je - ne poslušati ih i suprotstaviti im se.

U ovom hadisu ima i drugih pouka, npr:

– od odluke koja je donesena u srdžbi sprovodi se samo ono što je u skladu sa šerijatom; stoga se zabranjuje sudiji da sudi kada je srdit;

– srdžba pomućuje razum i odnosi razboritost;

– bijeg Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spašava od džehennemske vatre.

2 Abdullah b. Kajs bilo je Ebu-Musaovo ime.

فَقَالَ يَا عَبْدَاللهِ كَيْفَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَالَ أَتَفَوَّقُهُ تَفَوُّقًا قَالَ فَكَيْفَ تَقْرَأُ أَنْتَ يَا مُعَاذُ قَالَ أَنَامُ أَوَّلَ اللَّيْلِ فَأَقُومُ وَقَدْ قَضَيْتُ جُزْئِي مِنَ النَّوْمِ فَأَقْرَأُ مَا كَتَبَ اللهُ لِي فَأَحْتَسِبُ نَوْمَتِي كَمَا أَحْتَسِبُ قَوْمَتِي .

'Zato je i doveden', odgovori (Ebu-Musa), 'pa sjaši!'
'Ne silazim dok on ne bude ubijen!', ponovi (Mu'az), pa (Ebu-Musa) naredi, i on bi pogubljen. Nakon toga (Mu'az) je sjahao i upitao: 'Abdullahu, kako učiš Kur'an?'
'Učim ga stalno (i danju i noću), ali s prijekidima, malo-pomalo', odgovori on, a onda upita: 'A kako ti učiš, Mu'aze?'
'Spavam', odgovori on, 's početka noći, a onda ustanem i učim onoliko koliko mi je Allah odredio, uzdajući se u nagradu za svoj san kao što se uzdam u nagradu za svoje ustajanje (radi učenja).'"[1]

٤٣٤٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ فَسَأَلَهُ عَنْ أَشْرِبَةٍ تُصْنَعُ بِهَا فَقَالَ وَمَا هِيَ قَالَ الْبِتْعُ وَالْمِزْرُ فَقُلْتُ لأَبِي بُرْدَةَ مَا الْبِتْعُ قَالَ نَبِيذُ الْعَسَلِ وَالْمِزْرُ نَبِيذُ الشَّعِيرِ فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ رَوَاهُ جَرِيرٌ وَعَبْدُالْوَاحِدِ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ .

4343. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Halid, prenoseći od Šejbanija, on od Seida b. Ebu-Burde, ovaj od svoga oca (da je kazivao):
"Ebu-Musaa Eš'arija Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je u Jemen, pa ga je (Ebu-Musa) upitao za pića koja se tamo spravljaju.
'A koja su to (pića)?', upitao je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
'El-bit' i *el-mizr*, odgovorio je (Ebu-Musa).
'Sve što opija zabranjeno je!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."
Upitao sam (veli Seid) Ebu-Burdu šta je *el-bit'*, pa je on odgovorio: "Vino od meda, a *el-mizr* je vino od ječma."
Džerir i Abdul-Vahid prenose (ovaj hadis) od Šejbanija, a on od Ebu-Burde.

[1] Ebu-Musa je po naređenju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao namjesnik otišao u Jemen nakon Pohoda na Tebuk, devete godine po Hidžri, jer je Ebu-Musa bio jedan od učesnika ovog pohoda.
U jednom predanju stoji da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, kazivao: "Došao sam s dvojicom Eš'arija (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem), pa je svaki od njih dvojice tražio (namjesništvo). Tada (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Mi za svoje poslove ne određujemo one koji to traže! Idi (stoga) ti, Ebu-Musa, u Jemen!'" Nakon toga za njim je poslao i Mu'aza b. Džebela.
Kazna je za otpadništvo od islama smrt. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko promijeni vjeru (napusti islam) – ubijte ga!" Ova se kazna sprovodi nakon što se otpadniku uputi zahtjev da se pokaje, i to više puta, ali on to odbije. (Opširnije o ovome govori se u hadisima br. 6922 i 6923.)

4344, 4345. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu‘be, a njemu Seid b. Ebu-Burde prenoseći od svoga oca da je kazivao:
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao njegovog (Seidovog) djeda Ebu-Musaa i Mu‘aza u Jemen i rekao (im): ‘Olakšavajte, a ne otežavajte; razveseljavajte, a ne rastjerujte, i budite u suglasju!’[2]
‘Allahov Poslaniče’, reče Ebu-Musa, ‘u našoj zemlji ima pića od ječma koje se zove *el-mizr* i pića od meda koje se zove *el-bit‘!’*
‘Sve što opija zabranjeno je!’, odgovori on.
Oni su tada otišli, a Mu‘az je upitao Ebu-Musaa: ‘Kako učiš Kur’an?’
‘I stojeći i sjedeći i na svojoj jahalici’, odgovori on, ‘učim ga stalno, ali s prijekidima, malo-pomalo.’
‘Što se mene tiče’, reče (Mu‘az), ‘ja spavam, ali i ustajem (da učim), i nadam se nagradi za spavanje kao što se nadam nagradi za ustajanje.’
Razapeo je šator, pa su se međusobno posjećivali. Tako je (jednom prilikom) Mu‘az posjetio Ebu-Musaa i kod njega zatekao svezana čovjeka.
‘Šta je ovo?’, upita ga (Mu‘az), a Ebu-Musa odgovori: ‘Židov; bio je primio islam, a zatim se odmetnuo!’
‘Svakako ću mu odrubiti glavu!’, reče Mu‘az.”
U lancu prenošenja (Muslima) slijede Akadi i Vehb, prenoseći od Šu‘be. Veki‘, Nadr i Ebu-Davud prenose ga (ovaj hadis) od Šu‘be, on od Seida, ovaj od svoga oca, on od svoga djeda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Džerir b. Abdul-Hamid prenosi ga od Šejbanija, a ovaj od Ebu-Burde.[3]

٤٣٤٤-٤٣٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ جَدَّهُ أَبَا مُوسَى وَمُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ يَسِّرَا وَلاَ تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلاَ تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ أَرْضَنَا بِهَا شَرَابٌ مِنَ الشَّعِيرِ الْمِزْرُ وَشَرَابٌ مِنَ الْعَسَلِ الْبِتْعُ فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ فَانْطَلَقَا فَقَالَ مُعَاذٌ لأَبِي مُوسَى كَيْفَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَالَ قَائِمًا وَقَاعِدًا وَعَلَى رَاحِلَتِي وَأَتَفَوَّقُهُ تَفَوُّقًا قَالَ أَمَّا أَنَا فَأَنَامُ وَأَقُومُ فَأَحْتَسِبُ نَوْمَتِي كَمَا أَحْتَسِبُ قَوْمَتِي وَضَرَبَ فُسْطَاطًا فَجَعَلاَ يَتَزَاوَرَانِ فَزَارَ مُعَاذٌ أَبَا مُوسَى فَإِذَا رَجُلٌ مُوثَقٌ فَقَالَ مَا هَذَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى يَهُودِيٌّ أَسْلَمَ ثُمَّ ارْتَدَّ فَقَالَ مُعَاذٌ لأَضْرِبَنَّ عُنُقَهُ تَابَعَهُ الْعَقَدِيُّ وَوَهْبٌ عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ وَكِيعٌ وَالنَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ رَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِالْحَمِيدِ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ .

2 Budite u presudama saglasni i nemojte biti u nesuglasju jer će vaše nesuglasje proizvesti nesuglasice među vašim sljedbenicima, a tada će doći do neprijateljstva i sukoba. (prim. rec.)

3 Islam zabranjuje konzumiranje svega što opija, bez obzira na materiju od koje je opojno piće spravljeno, stupanj njegove opojnosti i naziv koji ima. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sve što opija kada se uzme u velikoj količini zabranjeno je uzimati i u maloj količini!” (Vidjeti šire u poglavljima *O pićima*.) Misionari su dužni (u okvirima islamskog učenja) olakšavati muslimanima, a ne otežavati, te objedinjavati ih i obveseljavati, a ne razbijati i podvajati. Tako je savjetovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

4346. PRIČAO MI JE Abbas b. Velid Nersi, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Ejjuba b. Aiza, kojem je pričao Kajs b. Muslim, da je čuo Tarika b. Šihaba, kojem je rekao Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je u zemlju moga naroda. Ja sam se, potom, vratio, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše zaustavio svoju devu (i odsjeo) u Bathau.
'Abdullahu, sine Kajsov[1]', upita me on, 'jesi li zanijetio (da obaviš) hadždž?'
'Jesam, Allahov Poslaniče', odgovorio sam.
'A kako si rekao?', upita on ponovo, a ja odgovorih: 'Rekao sam: 'Odazivam ti se (Gospodaru)!', stupajući u ihram isto onako kako si i ti stupio.'[2]
'Pa jesi li poveo sa sobom kurbana?', upita on.
'Nisam', odgovorio sam, a on reče: 'Obavi tavaf oko Ka'be i sa'j između Safe i Merve, a onda se oslobodi ihrama.'
Ja sam tako i postupio, a neka me je žena iz plemena Benu-Kajs čak i očešljala. Tako smo postupali sve dok za halifu nije bio izabran Omer, radijallahu anhu."[3]

٤٣٤٦. حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ هُوَ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَائِذٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ طَارِقَ بْنَ شِهَابٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى أَرْضِ قَوْمِي فَجِئْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُنِيخٌ بِالأَبْطَحِ فَقَالَ أَحَجَجْتَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْتُ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ كَيْفَ قُلْتَ قَالَ قُلْتُ لَبَّيْكَ إِهْلاَلاً كَإِهْلاَلِكَ قَالَ فَهَلْ سُقْتَ مَعَكَ هَدْيًا قُلْتُ لَمْ أَسُقْ قَالَ فَطُفْ بِالْبَيْتِ وَاسْعَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حِلَّ فَفَعَلْتُ حَتَّى مَشَطَتْ لِي امْرَأَةٌ مِنْ نِسَاءِ بَنِي قَيْسٍ وَمَكُثْنَا بِذَلِكَ حَتَّى اسْتُخْلِفَ عُمَرُ .

4347. PRIČAO MI JE Hibban, a njega je obavijestio Abdullah, prenoseći od Zekerijjaa b. Ishaka, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ebu-Ma'beda, oslobođenog roba Ibn-Abbasovog, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Mu'azu b. Džebelu, kada ga je poslao u Jemen, rekao: 'Ti ćeš doći ljudima koji su sljedbenici Knjige, pa kada im dođeš, pozovi ih da posvjedoče da je samo Allah Bog i da je Muhammed Allahov Poslanik. Ako te u tome poslušaju, obavijesti ih

٤٣٤٧. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَإِنْ هُمْ طَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ

1 Abdullah b. Kajs je Ebu-Musaovo, radijallahu anhu, ime.

2 Tj. zanijetio je ono što je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zanijetio.

3 Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju *Ko uđe u obrede u Poslanikovo,sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme kako je on ušao* (Knjiga 1., str. 1072-1073).

da im je Allah stavio u dužnost pet namaza u toku svakog dana i noći. Ako ti se u tome pokore, saopći im da im je Allah propisao sadaku (zekat) koja se uzima od njihovih bogataša i ustupa njihovim siromasima. A ako ti se i u tome pokore, čuvaj se njihovog najplemenitijeg imetka[4] i pazi se dove onoga kome je nepravda učinjena, jer između nje i Allaha nema zastora.'"[5] Ebu-Abdullah (Buhari) je rekao: (Riječi) *tavve'at*, *ta'at* i *eta'at* su u jeziku (istog značenja, tj. pokoriti se).
(U prvom licu se kaže:) *Ti'tu*, *tu'tu* i *eta'tu*.

أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ طَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ طَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ قَالَ أَبو عَبْد الله طَوَّعَتْ طَاعَتْ وَأَطَاعَتْ لُغَةٌ طِعْتُ وَطُعْتُ وَأَطَعْتُ .

4348. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Habiba b. Ebu-Sabita, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Amra b. Mejmuna (da je kazivao):
"Mu'az je, radijallahu anhu, kada je došao u Jemen, klanjao kao imam sabah i proučio: 'A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja.'[6]
Jedan od prisutnih (na to) reče: 'Kakva radost majci Ibrahimovoj!'"
Mu'az veli da mu je pričao Šu'be, prenoseći od Habiba, a on od Amra (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Mu'aza u Jemen, pa je on na sabah-namazu učio suru En-Nisa. Kada je proučio: 'A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja', neki čovjek iza njega reče: 'Kakva radost majci Ibrahimovoj!'"[7]

٤٣٤٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ أَنَّ مُعَاذًا رَضِي الله عَنْه لَمَّا قَدِمَ الْيَمَنَ صَلَّى بِهِمُ الصُّبْحَ فَقَرَأَ (وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً) فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لَقَدْ قَرَّتْ عَيْنُ أُمِّ إِبْرَاهِيمَ زَادَ مُعَاذٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَرَأَ مُعَاذٌ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ سُورَةَ النِّسَاءِ فَلَمَّا قَالَ (وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً) قَالَ رَجُلٌ خَلْفَهُ قَرَّتْ عَيْنُ أُمِّ إِبْرَاهِيمَ .

---

4 Čuvaj se toga da uzmeš njihov najvredniji imetak. (prim. rec.)

5 Ovaj se hadis navodi i u poglavlju *O tome da se od čovjeka na ime zekata ne uzima najplemenitija (najbolja) vrsta stoke* (Knjiga 1., str. 997).
Ovaj hadis podsjeća misionare da, ukoliko žele uspjeti u svojoj misiji, obrate pažnju na postupnost u pozivanju u vjeru te da vode računa o prioritetima.

6 Ovo je dio 125. ajeta iz sure En-Nisa. On u cijelosti glasi: "Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela, i koji slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu? – A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja."

7 U hadisu se ne spominje da je Mu'az naredio onome što je progovorio da obnovi namaz, što ne znači da on to nije i uradio. Postoji, osim toga, mogućnost da on, kada je to rekao, nije bio u namazu. Ukoliko je to, pak, čovjek rekao u namazu, onda se iz hadisa može zaključiti da se neznalici ne zamjeri.
Iz hadisa se također zaključuje da je Mu'az, radijallahu anhu, bio odgovoran za namaz (predvodnik u namazu), kao što se iz prethodnog hadisa zaključuje da je bio odgovoran i za prikupljanje zekata.

O SLANJU ALIJE B. EBU-TALIBA I HALIDA B. VELIDA, RADIJALLAHU ANHUMA, U JEMEN PRIJE OPROSNOG HADŽDŽA

بَاب بَعْثُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَخَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِي الله عَنْهما إِلَى الْيَمَنِ قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ

4349. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, ovom Ibrahim b. Jusuf b. Ishak b. Ebu-Ishak, a ovom njegov otac prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s Halidom b. Velidom poslao u Jemen, a zatim je, kasnije, namjesto njega poslao Aliju i rekao (mu): 'Zapovjedi pratnji Halidovoj: ko od njih želi vratiti se i ostati s tobom (u Jemenu) neka ostane, a ko želi doći u u Medinu neka dođe.'
Ja sam bio među onima koji su ostali s njim, i zadobio sam nekoliko oka (ratnog) plijena."[1]

٤٣٤٩ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْه بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ إِلَى الْيَمَنِ قَالَ ثُمَّ بَعَثَ عَلِيًّا بَعْدَ ذَلِكَ مَكَانَهُ فَقَالَ مُرْ أَصْحَابَ خَالِدٍ مَنْ شَاءَ مِنْهُمْ أَنْ يُعَقِّبَ مَعَكَ فَلْيُعَقِّبْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُقْبِلْ فَكُنْتُ فِيمَنْ عَقَّبَ مَعَهُ قَالَ فَغَنِمْتُ أَوَاقٍ ذَوَاتِ عَدَدٍ .

1 U predanju koje prenosi Isma'il ima dodatak ovom hadisu. Tako se navodi da je Bera' kazivao:
"Bio sam među onima koji su se vratili s njim (Alijom). Kada smo se približili stanovnicima (Jemena), oni su izišli pred nas. Alija je tada klanjao kao imam, poredavši nas (prije toga) u jedan saf, a zatim istupio ispred nas i pročitao im pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Cijelo pleme Hemedan tom je prilikom primilo islam. Alija je poslao pismo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestivši ga o njihovom prihvatanju islama. Kada je (Poslanik) pročitao pismo, pao je na sedždu, a zatim podigao glavu i rekao: 'Selam plemenu Hemedan!'"
Ahmed, Ebu-Davud i Tirmizi u drugom predanju navode da je Alija, radijallahu anhu, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio me je u Jemen, pa sam mu rekao: 'Allahov Poslaniče, šalješ me narodu koji je po godinama stariji od mene, a ja sam mlad i nisam upućen u sudstvo!' Tada je on stavio svoju ruku na moja prsa i rekao: 'Gospodaru moj, učini govor njegov postojanim i uputi njegovo srce!', dodavši: 'Alija, kada sjednu preda te dvojica protivnika (parničara), ne donosi presudu dok ne saslušaš i drugu stranu!' (tj. dok ne saslušaš obojicu)."

٤٣٥٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ مَنْجُوفٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا إِلَى خَالِدٍ لِيَقْبِضَ الْخُمُسَ وَكُنْتُ أُبْغِضُ عَلِيًّا وَقَدِ اغْتَسَلَ فَقُلْتُ لِخَالِدٍ أَلاَ تَرَى إِلَى هَذَا فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ يَا بُرَيْدَةُ أَتُبْغِضُ عَلِيًّا فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ لاَ تُبْغِضْهُ فَإِنَّ لَهُ فِي الْخُمُسِ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ .

4350. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Revh b. Ubada, a ovom Ali b. Suvejd b. Mendžuf, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od svoga oca, Allah neka je zadovoljan njime, da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju kod Halida da preuzme petinu (ratnog plijena). Ja sam mrzio Aliju. On se bijaše okupao[2], te ja rekoh Halidu: ‘Vidiš li ti ovo?!’
Kada smo došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja sam mu to spomenuo, pa (me) je on upitao: ‘O Burejde, mrziš li ti Aliju?’
‘Da!’, odgovorio sam, a on mi reče: ‘Nemoj ga mrziti, jer njemu od petine pripada više od toga.’”[3]

2 Burejda je mislio da je Alija spavao sa zarobljenicom, što se u nekim predanjima i navodi. (prim. rec.)

3 U ovom se hadisu govori o dvoma: Alijinom preuzimanju petine (ratnog plijena) od Halida i Burejdinoj mržnji prema Aliji. Što se prvog tiče, poznato je da se ratni plijen dijeli na pet dijelova: Jedan se dio izdvaja, a druga četiri dijele se učesnicima bitke u kojoj je plijen zadobiven. Petina pripada onima koji su spomenuti u 41. ajetu iz sure El-Enfal: “I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima – ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Svome na dan pobjede, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može.” (Detaljnije se o ovome govori u objašnjenju ovog ajeta u poglavlju o tome da jedna petina pripada Allahu i Poslaniku; knjiga II, str. 785-786.)
Što se, pak, Burejdine mržnje prema Aliji tiče, Ibn-Hadžer navodi da je Ebu-Zerr Herevi rekao: “Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug (Burejda) zamrzio je Aliju jer ga je vidio kako uzima iz ratnog plijena, pa je pomislio da je to krađa. Ali kada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio da je on uzeo manje od onoga što mu pripada, zavolio ga je.” Ibn-Hadžer ovo objašnjenje naziva “lijepim”, ali početak hadisa mu, veli, ne ide u prilog, jer Burejda najprije spominje da je mrzio Aliju, a tek nakon toga priča o njegovom postupku. Stoga, kaže Ibn-Hadžer, postoji mogućnost da ga je mrzio iz nekog drugog razloga, a zatim se povratio kada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da ga mrzi.
Naime, sastavni dio plijena bila je i jedna robinja koja bijaše ljepša od ostalih. Nju je Alija uvrstio u petinu, a potom je uzeo sebi, da bi kasnije (po nekim predajama) spavao s njom. Burejda je to primijetio, a kada ga je vidio mokre kose, obratio se Halidu riječima: “Vidiš li ti ovo?” Kada je vijest o tome doprla do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je, kako se navodi u jednom predanju, rekao: “Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, udio Alijine porodice u petini vredniji je od robinje!” Burejda veli da mu je Alija nakon toga postao najdraži čovjek.
Na kraju Ahmedova predanja ovog hadisa stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Burejdi: “Ne napadaj na Aliju (ne mrzi ga), jer je on dio mene, a ja sam dio njega, i on će, nakon mene, biti vaš vladar.”

4351. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Umarea b. Ka'ka'a b. Šubruma, kojem je pričao Abdur-Rahman b. Ebu-Nu'm, da je čuo Ebu-Seida Hudrija da je kazivao: "Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, poslao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz Jemena komadić zlata koji bijaše u koži štavljenoj lišćem mimoze, a još ne bijaše odvojen od zlatne prašine. On ga je podijelio među četvericom: Ujejnom b. Bedrom, Akre'om b. Habisom, Zejdom Hajlom i, četvrtim, Alkamom ili Amirom b. Tufejlom. Na to jedan od njegovih drugova reče: 'Mi smo bili preči od ovih da nam se to podijeli!' To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Zar nemate povjerenja u mene, a ja sam povjerenik Onoga koji je na nebesima?! Meni dolaze vijesti s neba i jutrom i večeri!'
Tada ustade jedan čovjek udubljenih očiju i izraženih jagodica, visokog čela, guste brade, obrijane glave i zadignutog ogrtača i reče: 'Allahov Poslaniče, boj se Allaha!'
'Teško tebi!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), dodavši: 'Zar ja nisam najpreči od ljudi da se bojim Allaha?!'
Čovjek se zatim udalji, a Halid b. Velid upita: 'Allahov Poslaniče, hoću li mu odrubiti glavu?'
'Nemoj, možda on klanja!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), a Halid dodade: 'Koliko je klanjača koji jezicima izgovaraju ono što im nije u srcima?'
'Meni nije naređeno da zavirujem u ljudska srca, niti da otvaram njihove utrobe!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledajući za njim dok je odlazio, i dodade: 'Među potomcima ovog čovjeka pojavit će se oni koji će tečno učiti Allahovu knjigu, ali ona neće prelaziti njihova grla. Izlazit će iz vjere kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju.'"[1]

٤٣٥١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ عَنْ عُمَارَةَ ابْنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ شُبْرُمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي نُعْمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ بَعَثَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْيَمَنِ بِذُهَيْبَةٍ فِي أَدِيمٍ مَقْرُوظٍ لَمْ تُحَصَّلْ مِنْ تُرَابِهَا قَالَ فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ بَيْنَ عُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرٍ وَأَقْرَعَ بْنِ حابِسٍ وَزَيْدِ الْخَيْلِ وَالرَّابِعُ إِمَّا عَلْقَمَةُ وَإِمَّا عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ كُنَّا نَحْنُ أَحَقَّ بِهَذَا مِنْ هَؤُلَاءِ قَالَ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَلَا تَأْمَنُونِي وَأَنَا أَمِينُ مَنْ فِي السَّمَاءِ يَأْتِينِي خَبَرُ السَّمَاءِ صَبَاحًا وَمَسَاءً قَالَ فَقَامَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ مُشْرِفُ الْوَجْنَتَيْنِ نَاشِزُ الْجَبْهَةِ كَثُّ اللِّحْيَةِ مَحْلُوقُ الرَّأْسِ مُشَمَّرُ الْإِزَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اتَّقِ اللهَ قَالَ وَيْلَكَ أَوَلَسْتُ أَحَقَّ أَهْلِ الْأَرْضِ أَنْ يَتَّقِيَ اللهَ قَالَ ثُمَّ وَلَّى الرَّجُلُ قَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا أَضْرِبُ عُنُقَهُ قَالَ لَا لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ يُصَلِّي فَقَالَ خَالِدٌ وَكَمْ مِنْ مُصَلٍّ يَقُولُ بِلِسَانِهِ مَا لَيْسَ فِي قَلْبِهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لَمْ أُومَرْ أَنْ أَنْقُبَ عَنْ قُلُوبِ النَّاسِ وَلَا أَشُقَّ بُطُونَهُمْ قَالَ ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْهِ وَهُوَ مُقَفٍّ فَقَالَ إِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا قَوْمٌ يَتْلُونَ كِتَابَ اللهِ رَطْبًا لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ وَأَظُنُّهُ قَالَ لَئِنْ أَدْرَكْتُهُمْ لَأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ ثَمُودَ .

1 Čovjek koji je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Boj se Allaha!", zvao se Zul-Huvejrisa Temimi, kako se to navodi u drugom predanju ovog hadisa (u poglavlju o znacima poslanstva

Mislim da je (još) rekao: "Ako ih dočekam, usmrtit ću ih smrću Semuda!"[2]

4352. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, da je Ata rekao kako je Džabir kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Aliji da ostane i dalje u svome ihramu (jer je imao kurban)."
Muhammed b. Bekr prenosi s dodatkom od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je kazivao: "Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, došao je sa svoga namjesnikovanja (u Jemenu), pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kako si stupio u ihram?'
'Onako kako je stupio u ihram i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorio je on.
'Ostani u ihramu tako, kao što si i sada, a kasnije zakolji kurbana', reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Alija je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (tom prilikom) poklonio jedan kurban."[3]

٤٣٥٢ . حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا أَنْ يُقِيمَ عَلَى إِحْرَامِهِ زَادَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ فَقَدِمَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ بِسِعَايَتِهِ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِمَ أَهْلَلْتَ يَا عَلِيُّ قَالَ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَأَهْدِ وَامْكُثْ حَرَامًا كَمَا أَنْتَ قَالَ وَأَهْدَى لَهُ عَلِيٌّ هَدْيًا .

u razdoblju primanja Objave; hadis br. 3610, Knjiga 2., str. 1104). U tom su predanju potomci navedenog Zul-Huvejsire (začetnika haridžijske sekte) detaljnije opisani, a u pojašnjenju stoji: "Ovim se želi kazati da je strijela takvom brzinom prošla kroz ulovljenu životinju da ni na jednom dijelu strijele nije ostalo nikakvog traga od te životinje. Cilj je ovoga da se usporedi haridžijsko vjerovanje, koje kroz njih tako brzo prođe da na njima ne ostavi nikakvog traga, sa strijelom iskusnog lovca, koja prođe kroz ulovljenu životinju i na njoj ne ostavi nikakvog traga."

2 Ovaj hadis služi kao dokaz stavu da su haridžije nevjernici, a to je pitanje o kojem raspravljaju učenjaci u oblasti akaida.
Postavlja se, međutim, pitanje zašto Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ubio jednog od začetnika haridžijske sekte – Zul-Huvejrisu i zašto je spriječio Halida b. Velida da ga ubije, kada je rekao da bi ih pobio ako bi dočekao njihovu pojavu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ubio Zul-Huvejrisu, niti je naredio da bude ubijen, kako ljudi ne bi pričali kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ubija svoje drugove, naročito one koji klanjaju. Moguće je i to da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom postupku nije vidio istupanje iz islama i nijekanje poslanstva, nego samo primjedbu da nije bio pravedan u podjeli plijena, što ne spada u velike grijehe. Za njegove potomke je, pak, rekao da bi ih pobio jer su oni, nakon što su se pojavili, isukali sablje protiv muslimana, što nije bio slučaj u njegovom vremenu. Stoga se ovaj hadis ubraja u jedan od znakova poslanstva, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njemu najavio pojavu haridžija i njihovog učenja, što se kasnije i obistinilo.
O kazni koja je snašla Salihov, alejhis-selam, narod Semud Uzvišeni Allah kaže: "I kad je došla kazna Naša, Mi smo, milošću Svojom, Saliha i vjernike s njim spasili od sramote toga dana – Gospodar tvoj je, uistinu, moćan i silan! – a one koji su činili zlo pogodio je strašan glas, i oni su u zemlji svojoj osvanuli mrtvi, nepomični, kao da na njoj nikad nisu ni postojali. Semud, doista, u Gospodara svoga nije vjerovao; daleko neka je Semud" (Hud, 66-68). Ovakvom je kaznom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprijetio haridžijama.

3 Ovaj je hadis prethodno naveden u poglavlju *Ko uđe u obrede u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme, kako je on ušao* (Knjiga 1., str. 1072-1073).

4353, 4354. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr b. Mufeddal, prenoseći od Humejda Tavila kojem je kazivao Bekr da je spomenuo Ibn-Omeru da im je Enes kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio u ihram za umru i za hadždž, rekavši:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u ihram za hadždž, te smo i mi, zajedno s njim, stupili u ihram za hadždž. Kada smo došli u Mekku, on reče: 'Ko nema sa sobom kurbana neka ihram nanijeti za umru (i oslobodi ga se nakon tavafa i sa'ja). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je kurban uza se. Potom nam je, kao hadžija, iz Jemena stigao Alija b. Ebu-Talib, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'S nama je tvoja supruga; kako si stupio u ihram?'
'Onako kako je u ihram stupio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on.
'Onda ostani u ihramu, jer uza se imamo kurbana', reče (mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).'"

٤٣٥٣-٤٣٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ حَدَّثَنَا بَكْرٌ أَنَّهُ ذَكَرَ لابْنِ عُمَرَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ فَقَالَ أَهَلَّ النَّبِيُّ ﷺ بِالْحَجِّ وَأَهْلَلْنَا بِهِ مَعَهُ فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ قَالَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيَجْعَلْهَا عُمْرَةً وَكَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ هَدْيٌ فَقَدِمَ عَلَيْنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مِنَ الْيَمَنِ حَاجًّا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَ أَهْلَلْتَ فَإِنَّ مَعَنَا أَهْلَكَ قَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَأَمْسِكْ فَإِنَّ مَعَنَا هَدْيًا .

O POHODU NA ZUL-HALESU[1]

بَاب غَزْوَةُ ذِي الْخَلَصَةِ

4355. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Bejan, prenoseći od Kajsa, a on od Džerira da je kazivao:
"U doba neznaboštva (džahilijeta) bijaše jedna

٤٣٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا بَيَانٌ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كَانَ بَيْتٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ يُقَالُ لَهُ ذُو الْخَلَصَةِ وَالْكَعْبَةُ الْيَمَانِيَةُ

1 *Halesa* je vrsta drveta, a Zul-Halesa je ime idola, ili ime građevine u blizini Mekke u kojoj se nalazio idol što su mu se mnogobošci klanjali. Neki kažu da se ta kuća zvala Halesa, a idol Zul-Halesa, dok Muberrid navodi da je mjesto Zul-Halesa postalo zajednički mesdžid u naselju koje se zove Abelat, u zemlji plemena Has'am, velikog i poznatog plemena koje je dobilo ime po Has'amu b. Enmaru b. Irašu b. Anzu b. Vailu, čije porijeklo seže do Rebi'e b. Nezara, brata Mudara b. Nezara, djeda kurejšija.
U ovom poglavlju Buhari navodi tri hadisa o Zul-Halesi, sva tri od Džerira, dok u poglavlju o iskušenjima (pri kraju svoga Sahiha) prenosi hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u kojem Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Neće biti Sudnjeg dana dok se stražnjice Devsa ne budu sudarale okolo Zul-Halese." Bio je to idol plemena Devs kojeg su oni u džahilijetu obožavali.
Ibn-Hadžer smatra da se radi o dvije Zul-Halese, odnosno da Zul-Halesa koja se spominje u Ebu-Hurejrinom hadisu nije ona ista koja se spominje u Džerirovim hadisima. Dokaz mu je za to činjenica da je Devs Ebu-Hurejrino pleme, koje je dobilo ime po Devsu b. Adsanu, a porijeklo mu seže do Ezda, dok je Has'am sasvim drugo pleme, koje se razlikuje od Devsa i po porijeklu i po postojbini. Ibn-Dahijja navodi da je Zul-Halesa koja se spominje u Ebu-Hurejrinu hadisu kip što ga je nedaleko od Mekke postavio Amr b. Luhajj, kip kojega su kitili skupocjenim ogrlicama i prinosili mu žrtve, dok je pleme Has'am podiglo kuću koju su izjednačavali s Ka'bom u Mekki. Ovo se poklapa s mišljenjem Ibn-Hadžera da se radi o dvije Zul-Halese, a Allah najbolje zna.

kuća koja se zvala Zul-Halesa – 'Jemenska Ka'ba' i 'Šamska Ka'ba'[2].
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me je: 'Hoćeš li me riješiti Zul-Halese?', te sam ja brzo otišao sa stotinu pedeset konjanika: srušili smo je i pobili koga smo našli oko nje. Potom sam se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome), pa je on proučio dovu za nas i za pleme Ahmes."

وَالْكَعْبَةُ الشَّامِيَّةُ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ فَنَفَرْتُ فِي مِائَةٍ وَخَمْسِينَ رَاكِبًا فَكَسَرْنَاهُ وَقَتَلْنَا مَنْ وَجَدْنَا عِنْدَهُ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَدَعَا لَنَا وَلأَحْمَسَ .

4356. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Isma'il, a ovom Kajs kazavši: "Rekao mi je Džerir: 'Vjerovjesnik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li me riješiti Zul-Halese?' – a bila je to jedna kuća u Has'amu koja se zvala 'Jemenska Ka'ba'. Krenuo sam sa stotinu pedeset konjanika iz plemena Ahmes. Oni su bili dobri konjanici, ali ja nisam bio stabilan na konju, pa me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario po grudima tako jako da sam vidio trag njegovih prstiju na njima.
'Allahu moj', reče on, 'učvrsti ga i učini onim koji će upućivati na pravi put i koji će sam biti na pravom putu!'
On je otišao pa je porušio i zapalio, a zatim (vijest o tome) poslao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Džerirov je izaslanik rekao: 'Tako mi Onoga koji te je poslao s istinom, nisam ti došao dok je nisam ostavio kao šugavu devu!'[3]
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pet puta blagoslovio konje Ahmesa i njihove ljude."

٤٣٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ قَالَ لِي جَرِيرٌ رَضِي الله عَنْه قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَكَانَ بَيْتًا فِي خَثْعَمَ يُسَمَّى الْكَعْبَةَ الْيَمَانِيَةَ فَانْطَلَقْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ وَكَانُوا أَصْحَابَ خَيْلٍ وَكُنْتُ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ فِي صَدْرِي حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ أَصَابِعِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا فَانْطَلَقَ إِلَيْهَا فَكَسَرَهَا وَحَرَّقَهَا ثُمَّ بَعَثَ إِلَى رَسُولِ الله ﷺ فَقَالَ رَسُولُ جَرِيرٍ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتُكَ حَتَّى تَرَكْتُهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ قَالَ فَبَارَكَ فِي خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ .

2 Dato joj je ime "Jemenska Ka'ba" zato što je bila u Jemenu, a "Šamska Ka'ba" zato što su joj vrata bila nasuprot Šamu. Ovakav stav zastupa Ibn-Hadžer. Neki, međutim, smatraju da se ime "Šamska Ka'ba" odnosi na Ka'bu u Mekki, Mesdžidul-haram, te da je tako prozvana jer se nalazi na pravcu od Jemena prema Šamu. Ove su dvije kuće nazvane različitim imenima kako bi se napravila razlika između njih. Pohod na Zul-Halesu bio je, dakle, pohod u kome je srušena kuća u kojoj je obožavan idol i koju su idolopoklonici izjednačavali s Ka'bom. Do ovog je pohoda došlo dva mjeseca prije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, a izveo ga je Džerir b. Abdullah Bedželi sa sto pedeset konjanika iz plemena Ahmes.

3 Tojest, nisam ti došao dok je nisam ostavio spaljenom i crnom, baš kao što bude crna šugava deva koja se premaže katranom zbog šuge. (prim. rec.)

4357. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, a njega je obavijestio Ebu-Usama, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao: "Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li me riješiti Zul-Halese?' 'Hoću!', odgovorio sam.

Krenuo sam potom sa stotinu pedeset konjanika iz plemena Ahmes. Oni su bili dobri konjanici, ali ja nisam bio stabilan na konju, te sam to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on me udari rukom po prsima tako da sam vidio trag njegovih prsta na njima i reče: 'Allahu moj, učvrsti ga i učini predvodnikom koji će upućivati na pravi put i koji će sam biti na pravom putu!' Poslije toga više nisam padao s konja", kaže (Džerir).

"Zul-Halesa je", kazuje (Kajs), "bila kuća u Jemenu što su je posjedovala plemena Has'am i Bedžila; u njoj bijaše idol kojemu se klanjalo, te su je zvali Kaba. Džerir je došao do nje, spalio je i porušio.

A kada je Džerir došao u Jemen, u njemu bijaše jedan čovjek koji je gatao strelicama.

'Ovdje je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', rekli su mu, 'ako mu dopadneš šaka, odrubit će ti glavu!'

I dok je on tako bacao strelice, odjednom se pokraj njega ukaza (pojavi) Džerir i reče mu: 'Ili ćeš ih polomiti i posvjedočiti da nema Boga osim Allaha ili ću ti odsjeći glavu!'

On ih je polomio i posvjedočio, a onda je Džerir poslao čovjeka iz plemena Ahmes kojeg su nadimkom zvali Ebu-Ertat Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obraduje time (rušenjem i spaljivanjem Zul-Halese). Kada je ovaj došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (mu) je: 'Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je poslao s istinom, nisam ti došao dok je nisam ostavio kao šugavu devu!'

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pet puta blagoslovio konje Ahmesa i njihove ljude."[1]

٤٣٥٧. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ فَقُلْتُ بَلَى فَانْطَلَقْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ وَكَانُوا أَصْحَابَ خَيْلٍ وَكُنْتُ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَضَرَبَ يَدَهُ عَلَى صَدْرِي حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ يَدِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا قَالَ فَمَا وَقَعْتُ عَنْ فَرَسٍ بَعْدُ قَالَ وَكَانَ ذُو الْخَلَصَةِ بَيْتًا بِالْيَمَنِ لِخَثْعَمَ وَبَجِيلَةَ فِيهِ نُصُبٌ تُعْبَدُ يُقَالُ لَهُ الْكَعْبَةُ قَالَ فَأَتَاهَا فَحَرَّقَهَا بِالنَّارِ وَكَسَرَهَا قَالَ وَلَمَّا قَدِمَ جَرِيرٌ الْيَمَنَ كَانَ بِهَا رَجُلٌ يَسْتَقْسِمُ بِالأَزْلاَمِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ رَسُولَ رَسُولِ اللهِ ﷺ هَا هُنَا فَإِنْ قَدَرَ عَلَيْكَ ضَرَبَ عُنُقَكَ قَالَ فَبَيْنَمَا هُوَ يَضْرِبُ بِهَا إِذْ وَقَفَ عَلَيْهِ جَرِيرٌ فَقَالَ لَتَكْسِرَنَّهَا وَلَتَشْهَدَنَّ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ أَوْ لأَضْرِبَنَّ عُنُقَكَ قَالَ فَكَسَرَهَا وَشَهِدَ ثُمَّ بَعَثَ جَرِيرٌ رَجُلاً مِنْ أَحْمَسَ يُكْنَى أَبَا أَرْطَاةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُبَشِّرُهُ بِذَلِكَ فَلَمَّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتُ حَتَّى تَرَكْتُهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ قَالَ فَبَرَّكَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ .

1 Iz ovih se hadisa, pored onoga što je spomenuto u vezi sa Zul-Halesom, može zaključiti i sljedeće:
– dopušteno je (i potrebno) ukloniti i uništiti sve ono što zavodi ljude, svejedno da li se radi o kipu (statui)

O POHODU "ZATUS-SULASIL"[2]

بَاب غَزْوَةُ ذَاتِ السُّلَاسِلِ

Bio je to, kako kaže Isma'il b. Ebu-Halid, pohod na plemena Lahm i Džuzam.[3] Ibn-Ishak, međutim, prenoseći od Jezida, a ovaj od Urve, veli da je to zemlja Belijja, Uzre i Benu-Kajna.

وَهِيَ غَزْوَةُ لَخْمٍ وَجُذَامَ قَالَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عُرْوَةَ هِيَ بِلَادُ بَلِيٍّ وَعُذْرَةَ وَبَنِي الْقَيْنِ .

4358. PRIČAO NAM JE Ishak, a njega je obavijestio Halid b. Abdullah, prenoseći od Halida Hazzaa, a on od Ebu-Usmana (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Amra b. Asa na čelu vojske (u pohodu) *Zatus-sulasil*."
"Došao sam", kazuje (Amr), "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Ko ti je najdraži od ljudi?'
'Aiša', odgovorio je on.
'A od muškaraca?', upitao sam (ponovo).
'Njen otac', odgovori on.
'A poslije njega?', pitao sam (dalje).

٤٣٥٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السُّلَاسِلِ قَالَ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ عَائِشَةُ قُلْتُ مِنَ الرِّجَالِ قَالَ أَبُوهَا قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ عُمَرُ فَعَدَّ رِجَالاً فَسَكَتُّ مَخَافَةَ أَنْ يَجْعَلَنِي فِي آخِرِهِمْ .

čovjeka, životinje ili mrtvog predmeta, ili o nečemu drugom;
– naklonost se ljudi pridobija određivanjem jednog od njih za njihovog vođu te blagoslovom, pohvalom i radosnom viješću prilikom pobjede;
– oni koji jašu konje imaju prednost u ratu;
– potrebno je uložiti krajnji napor da se neprijatelju nanese što veći gubitak;
– zasluge su Džerira i njegovog naroda velike;
– blagoslovljena je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ruka i njegova dova;
– vijest koju donese jedna (povjerljiva) osoba prihvata se i uvažava.

2 Zatus-sulasil (sa dammom), poznatija kao Zatus-selasil (sa fethom) je oblast iza Vadil-kuraa udaljena od Medine deset dana hoda. Pohod "Zatus-selasil" bio je u mjesecu džumadel-ahire osme godine po Hidžri, odnosno neposredno poslije Bitke na Mu'ti. Nazvan je "Zatus-selasil", kako neki kažu, zbog toga što su se mnogobošci u tom pohodu vezivali jedan za drugog bojeći se da ne pobjegnu. Drugi kažu da je prozvan tako po vodi koja se nalazila u toj oblasti a zvala se Selsel.
Povod za ovaj pohod bile su, kako tvrdi Ibn-Sa'd, vijesti koje su doprle do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se jedna skupina pripadnika plemena Kudaa okupila u namjeri da priđe predgrađu Medine. On je pozvao Amra b. Asa, predao mu bijeli bajrak i poslao ga na čelu tri stotine vojnika muhadžira i ensarija. Kasnije mu je u ispomoć poslao još dvjesto ljudi na čelu s Ebu-Ubejdom, kome je naredio da se priključi Amru i da se ne spori s njim. U ovoj Amrovoj vojsci bili su i Ebu-Bekr i Omer, radijallahu anhuma. Vojska se uputila ka zemlji plemena Kudaa i svu je, do krajnjih granica, pregazila. Na samoj granici, na sjeveru, susreli su se s njihovom vojskom, koja se nakon muslimanskog napada razbježala. Amr je potom poslao izvještaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ishodu pohoda. U nekim se predanjima navodi da je majka Amra b. Asa bila iz plemena Belijj, pa je stoga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na čelu ovoga pohoda poslao Amra, kako bi ih pridobio i ponukao na prihvatanje islama.

3 Lahm i Džuzam jesu dva bratska plemena; prvo vodi porijeklo od Malika b. Adijja b. Harisa, a drugo od Amra b. Adijja. Belijj, Uzra i Benu-Kajn ogranci su plemena Kudaa.

'Omer', reče on i stade nabrajati druge ljude. Ušutio sam iz bojazni da me ne stavi na začelje."[1]

O DŽERIROVU ODLASKU U JEMEN

باب ذَهابُ جَرِيرٍ إِلَى الْيَمَنِ

4359. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba Absi, a njemu Ibn-Idris, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao:

"Bio sam u Jemenu, pa sam se susreo s dvojicom Jemenaca Zu-Kela'om i Zu-Amrom i stao im pričati o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Zu-Amr reče: 'Ako je istina to što pričaš o svome prijatelju – pa ima tri dana kako je on već preselio (na ahiret)!'

Oni su pošli sa mnom (prema Medini). Kada smo bili na dijelu puta, ukaza nam se skupina jahača koja je dolazila iz pravca Medine. Upitali smo ih (o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem), i oni rekoše: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, za halifu je izabran Ebu-Bekr, a ljudi su dobro!'

Njih dvojica tada mi rekoše: 'Obavijesti svoga prijatelja (Ebu-Bekra) da smo mi bili došli, a možda ćemo se, ako Bog da, ponovo vratiti!'

Potom su otišli nazad u Jemen. Ja sam obavijestio Ebu-Bekra o tome što su oni poručili, a on reče: 'Što ih nisi doveo?'

Nakon nekog vremena (prilikom ponovnog susreta) rekao mi je Zu-Amr: 'Ti kod mene uživaš počasno mjesto, i ja ću ti nešto kazati. Vi ćete, Arapi, biti u dobru sve dotle dok budete, kada (vam) umre zapovjednik, uz dogovor birali

٤٣٥٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْعَبْسِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كُنْتُ بِالْيَمَنِ فَلَقِيتُ رَجُلَيْنِ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ ذَا كَلَاعٍ وَذَا عَمْرٍو فَجَعَلْتُ أُحَدِّثُهُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ ذُو عَمْرٍو لَئِنْ كَانَ الَّذِي تَذْكُرُ مِنْ أَمْرِ صَاحِبِكَ لَقَدْ مَرَّ عَلَى أَجَلِهِ مُنْذُ ثَلَاثٍ وَأَقْبَلَا مَعِي حَتَّى إِذَا كُنَّا فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ رُفِعَ لَنَا رَكْبٌ مِنْ قِبَلِ الْمَدِينَةِ فَسَأَلْنَاهُمْ فَقَالُوا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ وَالنَّاسُ صَالِحُونَ فَقَالَا أَخْبِرْ صَاحِبَكَ أَنَّا قَدْ جِئْنَا وَلَعَلَّنَا سَنَعُودُ إِنْ شَاءَ اللهُ وَرَجَعَا إِلَى الْيَمَنِ فَأَخْبَرْتُ أَبَا بَكْرٍ بِحَدِيثِهِمْ قَالَ أَفَلَا جِئْتَ بِهِمْ فَلَمَّا كَانَ بَعْدُ قَالَ لِي ذُو عَمْرٍو يَا جَرِيرُ إِنَّ بِكَ عَلَيَّ كَرَامَةً وَإِنِّي مُخْبِرُكَ خَبَرًا إِنَّكُمْ مَعْشَرَ الْعَرَبِ لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا كُنْتُمْ إِذَا هَلَكَ أَمِيرٌ تَأَمَّرْتُمْ فِي آخَرَ فَإِذَا كَانَتْ بِالسَّيْفِ كَانُوا مُلُوكًا يَغْضَبُونَ غَضَبَ الْمُلُوكِ وَيَرْضَوْنَ رِضَا الْمُلُوكِ .

---

1 Amr b. As u ovom je pohodu bio na čelu vojske u kojoj su bili Ebu-Bekr, Omer i drugi značajni Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi. Njega je to navelo na pomisao kako ga je ta čast zapala zbog visokog položaja koji uživa kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je stoga i postavio navedena pitanja, misleći da će biti spomenut među prvima. Ali, kako je vrijeme odmicalo, imena se redala, a on nije bio spomenut, ušutio je bojeći se da ne bude na posljednjem mjestu. U svakom slučaju, da Amra b. Asa nisu krasile vrline, ne bi ni bio postavljen na čelo ovog pohoda.
Iz hadisa se zaključuje kako je dopušteno da lošiji bude vođa boljemu. Osim toga, on nam ukazuje na prednost Ebu-Bekra, radijallahu anhu, nad ljudima te prednost Aiše, radijallahu anha, nad ženama.

(i postavljali) drugoga. A kada se vlast bude uzimala sabljom, onda će (vladari) biti kraljevi: obuzimat će ih srdžba kraljeva i zadovoljstvo kraljeva.'"[2]

O POHODU NA OBALU MORA[3]

بَاب غَزْوَةُ سِيفِ الْبَحْرِ

U njemu su (muslimani) presreli karavanu Kurejša, a predvodnik im je bio Ebu-Ubejda b. Džerrah, radijallahu anhu.

وَهُمْ يَتَلَقَّوْنَ عِيرًا لِقُرَيْشٍ وَأَمِيرُهُمْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ.

4360. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Vehba b. Kejsana, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٣٦٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا

2 Taberani prenosi od Ibrahima b. Džerira, a on od svoga oca da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je u Jemen da se borim protiv njih i da ih pozivam da kažu: 'Nema istinskog Boga osim Allaha!'"
Iz ovog predanja i hadisa o kojem je riječ nazire se da su Džerirov odlazak u Jemen i Pohod na Zul-Halesu bila dva odvojena zadatka koja mu je povjerio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, postoji i mogućnost da je on ta dva zadatka izvršio neposredno jedan iza drugog, jer smo vidjeli da se Pohod na Zul-Halesu, odnosno njeno rušenje, desio pred samu smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Džerir je, najvjerovatnije, po okončanju rušenja i paljenja Zul-Halese produžio u Jemen, a po glasniku poslao radosnu vijest Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o uspješno izvršenom zadatku. Takvu mogućnost podupire i činjenica da je Džeriru, prilikom povratka iz Jemena u Medinu, došla vijest o smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zu-Kela i Zu-Amr pripadali su jemenskim kraljevima. Bili su učenjaci i poznavali spise sljedbenika Knjige. Oni su primili islam i krenuli s Džerirom u Medinu, da bi se kasnije, kad su saznali za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt vratili ponovo u Jemen. To što su oni izvijestili Džerira o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti može biti plod njihova iskustva, pronicljivosti i nadahnutosti, ili znanja do kojeg su došli čitanjem starih knjiga, ili ih je, pak, neko o tome bio obavijestio u Džerirovu odsustvu.
Kraj hadisa, tj. riječi o Arapima koje je Zu-Amr uputio Džeriru, podudara se s hadisom u kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hilafet će poslije mene trajati trideset godina, a zatim će se pretvoriti u tiransko kraljevstvo (tiransku vlast)." Ovaj se hadis navodi u Ahmedovom *Musnedu*, sunenima, Ibn-Hibbanovom *Sahihu* i drugim zbirkama.

3 U ovom pohodu nije došlo ni do kakvog sukoba. Ibn-Sa'd i drugi navode da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao muslimansku vojsku u jedno naselje plemena Džuhejne u području Kabelijje, neposredno uz obalu mora, na pet noći hoda od Medine. Oni su otišli, ali nisu našli nikakvu urotu protiv Islama. To se - kažu - desilo u mjesecu redžebu 6. h.g. U ovome nema oprečnosti sa hadisima ovog poglavlja, jer je moguć spoj između presretanja kurejševićke karavane i namjere da se posjeti ogranak plemena Džuhejne. Ovo mišljenje podupire i predanje koje navodi Muslim, a u kojem Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao vojsku u područje Džuhejne... ", spomenuvši poslije toga priču koja se navodi u hadisima ovog poglavlja. Međutim, presretanje kurejševićke karavane u mjesecu redžebu 8. h.g. - što spominje Ibn-Sa'd je nezamislivo, jer su muslimani tada bili u primirju sa plemenom Kurejš. Iz vjerodostojnih se predanja razumije da je vrijeme ovog pohoda bilo 6. h.g., ili još prije, odnosno prije primirja sa kurejšijama. Izuzev ako se uzme u razmatranje pretpostavka da presretanje karavane nije bilo radi sukoba sa njom, nego radi njenog čuvanja i zaštite od plemena Džuhejne. Stoga se ni u jednom predanju o ovom događaju ne spominje nikakva borba, već samo boravak vojske na jednom mjestu duže od pola mjeseca. Treba, stoga, obratiti pažnju na Džabirove, radijallahu anhu, riječi u drugom hadisu ovog poglavlja: "...da nadgledamo kurejšijsku karavanu..."

otpremio vojsku prema obali (mora), a za njenog zapovjednika postavio Ebu-Ubejdu b. Džerraha. U njoj je bilo tri stotine ljudi.
Krenuli smo, ali nam je, kada smo prešli jedan dio puta, nestalo poputnine. Tada je Ebu-Ubejda naredio, pa su od vojske sakupljene rezerve i time napunjene dvije putne torbe datula. Hranio nas je (time) svakog dana, malo-pomalo, dok se (i to) nije istrošilo. Nije nas zapadalo više od jedne datule. 'Šta vam koristi jedna datula?', upitao sam, a on reče: 'Osjetili smo njezin nedostatak kada smo bez nje ostali!'
Stigli smo zatim do mora, gdje smo našli ogromnu ribu što je ličila na brdašce. Ljudi su se njome hranili osamnaest noći. Potom je Ebu-Ubejda naredio da se uzmu njena dva rebra i da se usprave, a onda zapovjedio da se osedla jedna deva, pa je osedlana. Prošla je ispod njih, a da ih nije ni dotakla."[1]

قِبَلَ السَّاحِلِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَهُمْ ثَلَاثُ مِائَةٍ فَخَرَجْنَا وَكُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ فَنِيَ الزَّادُ فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ الْجَيْشِ فَجُمِعَ فَكَانَ مِزْوَدَيْ تَمْرٍ فَكَانَ يَقُوتُنَا كُلَّ يَوْمٍ قَلِيلٌ قَلِيلٌ حَتَّى فَنِيَ فَلَمْ يَكُنْ يُصِيبُنَا إِلَّا تَمْرَةٌ تَمْرَةٌ فَقُلْتُ مَا تُغْنِي عَنْكُمْ تَمْرَةٌ فَقَالَ لَقَدْ وَجَدْنَا فَقْدَهَا حِينَ فَنِيَتْ ثُمَّ انْتَهَيْنَا إِلَى الْبَحْرِ فَإِذَا حُوتٌ مِثْلُ الظَّرِبِ فَأَكَلَ مِنْهَا الْقَوْمُ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِضِلَعَيْنِ مِنْ أَضْلَاعِهِ فَنُصِبَا ثُمَّ أَمَرَ بِرَاحِلَةٍ فَرُحِلَتْ ثُمَّ مَرَّتْ تَحْتَهُمَا فَلَمْ تُصِبْهُمَا .

4361. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši šta je čuo od Amra b. Dinara, koji je rekao da je čuo Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Poslao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas, tri stotine jahača na čelu s Ubejdom b. Džerrahom, da nadgledamo kurejševićku karavanu. Ostali smo pola mjeseca na obali (mora), gdje nas je pogodila žestoka glad, tako da smo jeli opalo lišće, zbog čega je ta vojska i prozvana 'vojska opalog lišća'. Potom nam je more izbacilo životinju koja se zove anber (kit); jeli smo je pola mjeseca i mazali se njenim salom, tako da su nam se povratila tijela. Onda je Ebu-Ubejda uzeo njeno rebro pa ga uspravio, a zatim se obratio najvišem čovjeku koji bijaše s njim…"
Sufjan je jedanput rekao: "Uzeo je jedno od njenih rebara pa ga uspravio, a onda je čovjek na devi prošao ispod njega."
"A jedan od prisutnih", kazuje (dalje) Džabir, "bijaše

٤٣٦١ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلَاثَ مِائَةِ رَاكِبٍ أَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ نَرْصُدُ عِيرَ قُرَيْشٍ فَأَقَمْنَا بِالسَّاحِلِ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ حَتَّى أَكَلْنَا الْخَبَطَ فَسُمِّيَ ذَلِكَ الْجَيْشُ جَيْشَ الْخَبَطِ فَأَلْقَى لَنَا الْبَحْرُ دَابَّةً يُقَالُ لَهَا الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ وَادَّهَنَّا مِنْ وَدَكِهِ حَتَّى ثَابَتْ إِلَيْنَا أَجْسَامُنَا فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ ضِلَعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَنَصَبَهُ فَعَمَدَ إِلَى أَطْوَلِ رَجُلٍ مَعَهُ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً ضِلَعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَنَصَبَهُ وَأَخَذَ

1 Ovaj je hadis dokaz da je dopušteno jesti meso uginule ribe. (O tome se detaljnije govori u dijelu *O jelima*.)

zaklao tri deve, a potom još tri, pa još tri. Onda mu je Ebu-Ubejda zabranio (da dalje kolje)."
Amr (b. Dinar) kazuje: "Pričao nam je Ebu-Salih da je Kajs b. Sa'd rekao svome ocu: 'Bio sam u vojsci (u pohodu), pa su (ljudi) izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), reče mu on.
'Zaklao sam!', odgovori (Kajs).
'Zatim su', reče, 'opet izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), ponovo reče on.
'Zaklao sam!', odgovori (Kajs).
'Zatim su', reče, 'opet izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), ponovi on.
'Zaklao sam!', odgovori (Kajs).
'Onda su', reče, 'ponovo izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), ponovo reče on.
'Zabranjeno mi je!', odgovorio je (Kajs)."[2]

رَجُلاً وَبَعِيرًا فَمَرَّ تَحْتَهُ قَالَ جَابِرٌ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ إِنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ نَهَاهُ وَكَانَ عَمْرٌو يَقُولُ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ قَالَ لأَبِيهِ كُنْتُ فِي الْجَيْشِ فَجَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نَحَرْتُ قَالَ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نَحَرْتُ قَالَ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نَحَرْتُ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نُهِيتُ .

4362. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kojeg je obavijestio Amr, kako je čuo Džabira, radijallahu anhu, da kazuje:
"Bili smo u pohodu, mi – 'vojska opalog lišća', a za zapovjednika bio je određen Ebu-Ubejda. Pogodila nas je žestoka glad. Tada je more izbacilo uginulog kita zvanog anber kakvog (dotad) nismo bili vidjeli. Jeli smo njegovo meso pola mjeseca. Potom je Ebu-Ubejda uzeo jedno od njegovih rebara, pa je jahač prošao ispod njega."
Pričao mi je Ebu-Zubejr, prenoseći od Džabira da je kazivao:
"Ebu-Ubejda reče: 'Jedite!'
Kada smo došli u Medinu, ispričali smo to Vjerovjesniku, pa (nam) je on rekao: 'Jedite opskrbu koju je Allah dao, a ako još imate, nahranite i nas!'
Neki su mu od njih dali, pa je on to pojeo."

٤٣٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ غَزَوْنَا جَيْشَ الْخَبَطِ وَأُمِّرَ أَبُو عُبَيْدَةَ فَجُعْنَا جُوعًا شَدِيدًا فَأَلْقَى الْبَحْرُ حُوتًا مَيِّتًا لَمْ نَرَ مِثْلَهُ يُقَالُ لَهُ الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ عَظْمًا مِنْ عِظَامِهِ فَمَرَّ الرَّاكِبُ تَحْتَهُ فَأَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ كُلُوا فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كُلُوا رِزْقًا أَخْرَجَهُ اللهُ أَطْعِمُونَا إِنْ كَانَ مَعَكُمْ فَأَتَاهُ بَعْضُهُمْ فَأَكَلَهُ .

2 Hadis ukazuje na veliku darežljivost Kajsa b. Sa'da. Ibn-Huzejma u svome predanju ovog hadisa dodaje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po povratku vojske upoznat s Kajsovim postupkom, pa je rekao: "Velikodušnost je osobina čeljadi te kuće."
Ebu-Ubejda je, kako se navodi, spriječio Kajsa da i dalje nastavi s klanjem zato što on nije imao svog imetka, nego je pozajmio sredstva pa kupovao deve i klao. Tako je to Ebu-Ubejda učinio iz samilosti prema njemu.

O EBU-BEKROVU PREDVOĐENJU LJUDI NA HADŽDŽU 9. GODINE PO HIDŽRI

بَاب حَجُّ أَبِي بَكْرٍ بِالنَّاسِ فِي سَنَةِ تِسْعٍ

4363. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi‘, a njemu Fulejh, prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da ga je Ebu-Bekr Siddik, radijallahu anhu, na hadždžu, u kojem ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao vođom, a bilo je to prije Oprosnog hadždža – poslao s jednom skupinom ljudi da na prvi dan Kurban-bajrama obznani svijetu: “Poslije ove godine nijedan idolopoklonik ne može više činiti hodočašće, niti iko bez odjeće (go) obilaziti oko Ka‘be.”[1]

٤٣٦٣ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِي الله عَنْه بَعَثَهُ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَّرَهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهَا قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَوْمَ النَّحْرِ فِي رَهْطٍ يُؤَذِّنُ فِي النَّاسِ لاَ يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

4364. PRIČAO MI JE Abdullah b. Redža’, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Posljednja je cjelovito objavljena sura “Berae” (Obznana; ili Et-Tevba – Pokajanje), a posljednje što je objavljeno jest kraj sure En-Nisa: ‘Oni traže od tebe tumačenje. Reci: ‘Allah će vam kazati propis o *kelali*…’”[2]

٤٣٦٤ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ كَامِلَةً بَرَاءَةٌ وَآخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ خَاتِمَةُ سُورَةِ النِّسَاءِ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ) .

1 U vezi s ovim događajem, tj. hodočašćem muslimana predvođenih Ebu-Bekrom 9. godine po Hidžri, i obznanom da idolopoklonicima više nije dopušteno hodočastiti Ka‘bu, niti je golom dopušteno obilaziti oko Kabe (što je bio običaj predislamskih Arapa), objavljen je kur’anski ajet: “O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako želi, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i mudar je.” (Et-Tevba, 28)

2 Sura Berae (Obznana; ili Et-Tevba – Pokajanje) deveta je po redu kur’anska sura i jedina koja ne započinje bismillom. Početak sure Beraa glasi: “Obznana od Allaha i Njegova Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore: ‘Putujte po svijetu još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći i da će Allah nevjernike osramotiti!’” (Et-Tevba, 1-2)
Prijevod cijelog posljednjeg ajeta iz sure En-Nisa glasi: “Oni traže od tebe tumačenje. Reci: “Allah će vam kazati propis o *kelali*: ako neko umre, i ne bude imao djeteta, a ima sestru – njoj pripada polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala djeteta; a ako su dvije – njima dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pripasti dio jednak koliko dvjema ženama. To vam Allah objašnjava, da ne zalutate. A Allah sve zna.” (En-Nisa, 176) Inače, mufessiri se ne slažu oko toga koji je ajet (ili ajeti) posljednji objavljen.
Hadisi iz ovog poglavlja, kao što vidimo, nemaju veze s vojnim pohodima, ali ih je Buhari uvrstio u poglavlje o vojnim pohodima. Može se jedino uzeti da je put hadžija iz Medine u Meku bio dugačak, te da je uvijek postojala opasnost da na tom putu budu napadnuti od neprijatelja. Stoga su u svakom trenutku

O IZASLANSTU BENU-TEMIMA[3]

4365. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Sahre, on od Safvana b. Muhriza Mazinija, a ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je jedna skupina ljudi iz plemena Benu-Temim, pa je on rekao: 'Potomci Temimovi, primite radosnu vijest (o ulasku u Džennet)!'
'Već si nas obradovao, sad nam udijeli (imovine)!', rekoše oni, a na njegovom se licu ukaza promjena. Potom je došla skupina ljudi iz Jemena.
'Primite vi radosnu vijest, kad je nisu primili potomci Temimovi!', reče on.
'Primamo je, Allahov Poslaniče!', odgovoriše oni."[4]

بَاب وَفْدُ بَنِي تَمِيمٍ

٤٣٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي صَخْرَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ الْمَازِنِيِّ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى نَفَرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَرُئِيَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ فَجَاءَ نَفَرٌ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ .

morali biti spremni na odbranu. Može biti i da je Buhari imao namjeru u poglavlju o vojnim pohodima navesti sve značajnije događaje iz Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, života, pa čak i njegovu smrt te Oprosni hadž, kao što ćemo kasnije vidjeti, bez obzira da li su oni bili izravno vezani za vojne pohode ili ne; a Allah najbolje zna.

3 Buhari dolaske izaslanstava Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, spominje nakon Ebu-Bekrova predvođenja ljudi na hodočašću, ali je pristizanje izaslanstava zapravo počelo nakon Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, povratka s Džirane. Ibn-Ishak, međutim, navodi da su izaslanstva počela dolaziti nakon Pohoda na Tebuk, koncem 8. godine po Hidžri. Svi se ipak slažu da je većina izaslanstava pristigla 9. godine po Hidžri. Ibn-Hadžer smatra da su, možda, prenosioci Buharijeve zbirke nekada samovoljno raspoređivali poglavlja, pa je stoga došlo do poremećaja u hronološkom nizanju događaja.
Više od šezdeset izaslanstava došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako je to zabilježeno u djelima koja sadrže životopis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Vidjeti tumačenje hadisa broj 3190 u dijelu *O početku stvaranja* (Knjiga 2., str. 858).

POGLAVLJE...

بَاب

Ibn-Ishak veli: "Pohod na Benu-Anber, (ogranak) Benu-Temima, (predvodio je) Ujejna b. Hisn b. Huzejfa b. Bedr. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je njima, pa ih je on (iznenada) napao, pobivši neke od njihovih ljudi i zarobivši neke od njihovih žena."[1]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ غَزْوَةُ عُيَيْنَةَ بْنِ حِصْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ بْنِ بَدْرٍ بَنِي الْعَنْبَرِ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِمْ فَأَغَارَ وَأَصَابَ مِنْهُمْ نَاسًا وَسَبَى مِنْهُمْ نِسَاءً .

4366. PRIČAO MI JE Zuhejr b. Harb, a njemu Džerir, prenoseći od Umare b. Ka'ka'a, on od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Zavolio sam (pleme) Benu-Temim, i još uvijek ga volim, otkako sam čuo tri stvari koje je o njima rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Oni će', (kazao je), 'od svih mojih sljedbenika Dedždžalu biti najžešći (protivnici)!'
Jedna od njihovih žena bijaše zarobljenica kod Aiše.
'Oslobodi je', reče on, 'jer je ona jedno od djece Isma'ilove!'
A kad je pristigao njihov zekat (sadaka), on reče: 'Ovo je zekat naroda!' (ili mog naroda)."

٤٣٦٦. حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لاَ أَزَالُ أُحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ بَعْدَ ثَلاَثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُهَا فِيهِمْ هُمْ أَشَدُّ أُمَّتِي عَلَى الدَّجَّالِ وَكَانَتْ فِيهِمْ سَبِيَّةٌ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقَالَ هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمٍ أَوْ قَوْمِي .

4367. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, a ovog je obavijestio Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, da ih je Abdullah b. Zubejr obavijestio da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli izaslanici iz Benu-Temima, pa je Ebu-Bekr rekao: "Imenuj Ka'ka'a b. Ma'beda b. Zurarea za njihovog zapovjednika.'
'Ne, nego za zapovjednika imenuj Akre'a b.

٤٣٦٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ قَدِمَ رَكْبٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمِّرِ الْقَعْقَاعَ بْنَ مَعْبَدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ

[1] Vakidi spominje povod ovom pohodu navodeći da je pleme Benu-Temim napalo neke ljude iz plemena Huzaa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Ujejnu b. Hisna s pedeset boraca, među kojima nije bilo ni muhadžira ni ensarija. On je zarobio jedanaest njihovih ljudi, jedanaest žena i tridesetero djece, pa su njihovi prvaci zbog toga došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. To se desilo u mjesecu muharremu 9. godine po Hidžri. To nam, dakle, otkriva koji je bio povod dolasku izaslanstva Benu-Temima Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Benu-Anber ogranak je plemena Benu-Temim.

Habisa!', reče Omer.
'Samo si mi se želio suprotstaviti!', dodade Ebu-Bekr.
'Nisam ti se namjeravao suprotstaviti!', odgovori Omer.
Tako su se oni međusobno prepirali sve dok im se glasovi nisu povisili, pa je o tome objavljeno: 'O vjernici, ne istupajte…' – do kraja ajeta."[2]

عُمَرُ بَلْ أَمِّرِ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا أَرَدْتَ إِلاَّ خِلاَفِي قَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَتَمَارَيَا حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فَنَزَلَ فِي ذَلِكَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا) حَتَّى انْقَضَتْ .

O IZASLANSTVU ABDUL-KAJSA[3]

بَاب وَفْدِ عَبْدِالْقَيْسِ

4368. PRIČAO MI JE Ishak, a njega je obavijestio Ebu-Amir Akadi, a njemu je pričao Kurre prenoseći od Ebu-Džemrea (da je kazivao):
"Rekao sam Ibn-Abbasu, radijallahu anhuma: 'Imam jedan vrč u kojem mi se spravlja piće pa ga pijem slatko iz vrča. Ako ga popijem previše, onda sjedim s ljudima i oduljim, te se bojim da se ne osramotim.'
Tada je (Ibn-Abbas) rekao: 'Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli izaslanici Abdul-Kajsa, pa je on rekao: 'Dobro

٤٣٦٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهمَا إِنَّ لِي جَرَّةً يُنْتَبَذُ لِي نَبِيذٌ فَأَشْرَبُهُ حُلْوًا فِي جَرٍّ إِنْ أَكْثَرْتُ مِنْهُ فَجَالَسْتُ الْقَوْمَ فَأَطَلْتُ الْجُلُوسَ خَشِيتُ أَنْ أَفْتَضِحَ فَقَالَ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ الله ﷺ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ الله

2 Ovo je prvi ajet iz sure El-Hudžurat, koji u cijelosti glasi: "O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna."
Za ovaj događaj vezana su i naredna tri ajeta iz sure El-Hudžurat, koji glase: "O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena djela vaša, a da vi to i ne primijetite. One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah iskušao u bogobojaznosti – čeka oprost i nagrada velika. Većina onih koji te dozivaju ispred soba nije dovoljno pametna."
Jedni smatraju da se na Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, odnosi samo prvi ajet, dok drugi smatraju da se na njih odnose (tj. da su povodom njihova slučaja objavljena) i naredna dva ajeta (2-3).
Zabilježeno je da je poslije objavljivanja trećeg ajeta: "One koji utišavaju glasove.." – Omer, radijallahu anhu, tako tiho razgovarao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da ga on ne bi čuo niti razumio sve dok ga ne bi priupitao.
Četvrti ajet (iz sure El-Hudžurat) odnosi se na surove i grube beduine, pustinjake, koji su povišenim glasovima dozivali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ispred njegovih soba.
(O ovome se govori i u hadisima br. 4845 i 4846 iz poglavlja o riječima Uzvišenog: "O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa...", te u hadisu br. 4847.)

3 Pleme Abdul-Kajs stanovalo je u Hidžru, a njegovo je izaslanstvo, kako se iz onoga što historičari kažu da zaključiti, dva puta dolazilo u Medinu Allahovom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prvi se put to desilo prije oslobođenja Mekke (8. godine po Hidžri) i tada je u izaslanstvu bilo trinaest ljudi. Tom su prilikom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali o imanu i pićima, a među njima je bio i Ešedždž, kome je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pri tebi imaju dva svojstva koja su Allahu draga: blagost i strpljivost." Drugo njihovo izaslanstvo posjetilo je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u godini izaslanstava (tj. 9. godine po Hidžri) i tada ih je bilo četrdeset.

su došli ljudi; neponiženi (neosramoćeni) i bez kajanja!'[1]
'Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'između nas i tebe isprriječili su se mnogobošci iz plemena Mudar, pa ti mi ne možemo doći osim u svetim mjesecima. Naredi nam, zato, nekoliko stvari koje će nas, ako ih budemo činili, uvesti u Džennet; a pozivat ćemo tome i one koji su ostali iza nas.'
'Naređujem vam', reče on, 'četvero, a zabranjujem četvero: (naređujem vam) da vjerujete u Allaha – a znate li vi šta znači vjerovati u Allaha? – svjedočiti da nema istinskog Boga osim Allaha, klanjati namaz, dijeliti zekat, postiti ramazan i da dajete petinu (ratnog) plijena; a zabranjujem vam četvero: ono (piće) što se spravlja u posudi od tikve (hrgu), posudi od palminog panja (*nekir*), vrču (ćupu, zelenom krčagu; *hantem*) i nasmoljenoj posudi (*muzeffet*)', (reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."[2]

إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ مُضَرَ وَإِنَّا لاَ نَصِلُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي أَشْهُرِ الْحُرُمِ حَدِّثْنَا بِجُمَلٍ مِنَ الأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهِ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ وَنَدْعُو بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الإِيمَانِ بِاللهِ هَلْ تَدْرُونَ مَا الإِيمَانُ بِاللهِ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَإِقَامُ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصَوْمُ رَمَضَانَ وَأَنْ تُعْطُوا مِنَ الْمَغَانِمِ الْخُمُسَ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ مَا انْتُبِذَ فِي الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ .

4369. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su izaslanici Abdul-Kajsa i rekli: 'Allahov Poslaniče, mi smo - ovaj ogranak - iz plemena Rebi'a. Između nas i tebe isprriječilo se nevjerničko pleme Mudar, pa ti mi ne možemo doći osim u jednom od svetih mjeseci. Naredi nam, zato, neke stvari koje ćemo mi prihvatiti i njima pozivati one koji su ostali iza nas.'
'Naređujem vam četvero', reče on, 'a zabranjujem četvero. Naređujem vam vjerovanje u Jednog Allaha – (a to znači) svjedočiti da nema istinskog Boga osim Allaha', (reče on) i pokaza jednim

٤٣٦٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا هَذَا الْحَيَّ مِنْ رَبِيعَةَ وَقَدْ حَالَتْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ فَلَسْنَا نَخْلُصُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي شَهْرٍ حَرَامٍ فَمُرْنَا بِأَشْيَاءَ نَأْخُذُ بِهَا وَنَدْعُو إِلَيْهَا مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الإِيمَانِ بِاللهِ شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَعَقَدَ وَاحِدَةً وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَأَنْ تُؤَدُّوا لِلَّهِ خُمُسَ

1 Tojest, primili su islam dobrovoljno, a ne poslije borbe ili porobljavanja, što bi ih ponizilo. (prim. rec.)

2 Izaslanici su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za sok od datula i grožđa koji su držali u raznim posudama. On im je tom prilikom zabranio pijenje ustajalog voćnog soka iz gore navedenog keramičkog, drvenog i drugog posuđa, jer se sok u njemu može neosjetno pretvoriti u opojno piće.
Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju *Davanje petine (ratnog plijena) jeste sastavni dio imana* (Knjiga 1., str. 58-59). Stoga treba vidjeti objašnjenje ovog hadisa u navedenom poglavlju, a, isto tako, pogledati i hadise br. 5591-5596 u dijelu *O pićima*.

مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ.

prstom – ' obavljanje namaza, davanje zekata i da dajete u ime Allaha petinu od onoga što zaplijenite, a zabranjujem vam ono (piće koje se spravlja) u posudi od tikve (hrgu), posudi od palminog panja (*nekir*), vrču (ćupu, zelenom krčagu – hantem) i nasmoljenoj posudi (*muzeffet*).'"

٤٣٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو وَقَالَ بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ أَنَّ كُرَيْبًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ أَزْهَرَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَرْسَلُوا إِلَى عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا فَقَالُوا اقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنَّا جَمِيعًا وَسَلْهَا عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَإِنَّا أُخْبِرْنَا أَنَّكِ تُصَلِّيهَا وَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْهَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكُنْتُ أَضْرِبُ مَعَ عُمَرَ النَّاسَ عَنْهُمَا قَالَ كُرَيْبٌ فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا وَبَلَّغْتُهَا مَا أَرْسَلُونِي فَقَالَتْ سَلْ أُمَّ سَلَمَةَ فَأَخْبَرْتُهُمْ فَرَدُّونِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ بِمِثْلِ مَا أَرْسَلُونِي إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَنْهَى عَنْهُمَا وَإِنَّهُ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيَّ وَعِنْدِي نِسْوَةٌ مِنْ بَنِي حَرَامٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَصَلَّاهُمَا فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ الْخَادِمَ فَقُلْتُ قُومِي إِلَى جَنْبِهِ فَقُولِي تَقُولُ أُمُّ سَلَمَةَ يَا رَسُولَ الله أَلَمْ أَسْمَعْكَ تَنْهَى عَنْ هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ فَأَرَاكَ تُصَلِّيهِمَا فَإِنْ أَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخِرِي فَفَعَلَتِ الْجَارِيَةُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخَرَتْ عَنْهُ فَلَمَّا انْصَرَفَ

4370. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovog je obavijestio Amr...; a Bekr b. Mudar veli da MU JE PRIČAO Amr b. Haris, prenoseći od Bukejra da mu je Kurejb, oslobođeni rob Ibn-Abbasov, kazivao da su ga Ibn-Abbas, Abdur-Rahman b. Ezher i Misver b. Mahrema poslali Aiši, radijallahu anha, i rekli (mu): 'Poselami je od svih nas i upitaj za klanjanje dvaju rekata poslije ikindijskog farza.'
'Mi smo', reci joj, 'obaviješteni da ih ti klanjaš, a obaviješteni smo (isto tako) da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranjivao.'
Ibn-Abbas dodade: 'Ja sam zbog toga s Omerom tukao svijet!'"
"Unišao sam Aiši", veli Kurejb, "i prenio joj ono zbog čega su me poslali.
'Pitaj', reče mi ona, 'Umm-Selemu!'
Obavijestio sam ih (o njenom odgovoru), a oni me povratiše Umm-Selemi (i rekoše da joj otiđem) zbog istog onog zbog čega su me poslali Aiši.
'Čula sam', odgovori Umm-Selema, 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je to zabranio. Ali (jednom) je klanjao ikindiju, ušao meni (u sobu) – a kod mene bijahu neke ensarijke iz plemena Benu-Haram – i klanjao dva rekata. Ja sam mu poslala jednu služavku i rekla joj: 'Stani pored njega i reci mu: 'Allahov Poslaniče, Umm-Selema ti kaže: 'Zar te nisam čula kako zabranjuješ da se klanjaju ova dva rekata, a sada te vidim kako ih klanjaš?!' – pa ako ti on pokaže rukom, ti se malo zadrži!'
Služavka je tako uradila, a on (joj) je pokazao rukom (da sačeka), pa je ona sačekala. Kada je završio

namaz, on reče: 'Kćerko Ebu-Umejje,[1] pitala si me za dva rekata (sunneta) poslije obavljenog ikindijskog farza. Došli su mi ljudi iz svoga naroda, iz Abdul-Kajsa zbog (podučavanja) islamu i omeli me, tako da nisam klanjao dva rekata (sunneta) poslije podnevskog farza. Ta su dva (ispuštena rekata), eto, sada bila ova dva', (odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."[2]

قَالَ يَا بِنْتَ أَبِي أُمَيَّةَ سَأَلْتِ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ إِنَّهُ أَتَانِي أُنَاسٌ مِنْ عَبْدِالْقَيْسِ بِالإِسْلَامِ مِنْ قَوْمِهِمْ فَشَغَلُونِي عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ فَهُمَا هَاتَانِ .

4371. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Ebu-Amir Abdul-Melik, a ovom Ibrahim, tj. Ibn-Tahman, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Prva džuma poslije džume obavljene u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavljena je u džamiji Abdul-Kajsa u Džuvasu, tojest selu u Bahrejnu."[3]

٤٣٧١ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُالْمَلِكِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ هُوَ ابْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَوَّلُ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ بَعْدَ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي مَسْجِدِ عَبْدِالْقَيْسِ بِجُوَاثَى يَعْنِي قَرْيَةً مِنَ الْبَحْرَيْنِ .

O IZASLANSTVU BENU-HANIFE[4] I SUMAMI B. USALU

بَاب وَفْدِ بَنِي حَنِيفَةَ وَحَدِيثِ ثُمَامَةَ بْنِ أُثَالٍ

4372. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Seid b. Ebu-Seid, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je u pravcu Nedžda skupinu konjanika, pa su oni doveli jednog čovjeka iz plemena Benu-Hanifa zvanog Sumama b. Usal i vezali ga za jedan od džamijskih stupova. Nakon toga prišao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Šta ima kod tebe, Sumama?'

٤٣٧٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلاً قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ فَقَالَ عِنْدِي خَيْرٌ يَا مُحَمَّدُ إِنْ تَقْتُلْنِي تَقْتُلْ

1 Ebu-Umejje je Ummu Selemin otac. (prim. rec.)

2 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Kada se klanjaču dok je još u namazu nešto kaže, pa on to sasluša i pokretom ruke pokaže (da se sačeka)*; Knjiga 1., hadis broj 1233, str. 280-281.

3 Pojašnjenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Klanjanje džuma-namaza u selima i gradovima* (Knjiga 1., str. 597-598).

4 Benu-Hanife je poznato veliko pleme koje je bilo nastanjeno u području Jemena, tačnije između Mekke i Jemena. Njihovi su izaslanici došli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, 9. godine po Hidžri, dakle u godini izaslanstava, a bilo ih je, kako navodi Vakidi, sedamnaest, među kojima i Musejlima (lažac).

'Kod mene je dobro!', reče on (i dodade): 'Ako me ubiješ, Muhammede, ubit ćeš onoga čija je krv na cijeni[5]; ako mi oprostiš, oprostit ćeš zahvalnome; a ako želiš blago, traži koliko ti je drago!'
Ostavili su ga tako do sutra, a onda ga je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo) upitao: 'Šta ima kod tebe, Sumama?'
'Ono što sam ti rekao!', odgovori on (i dodade): 'Ako se smiluješ, smilovat ćeš se zahvalnome!' Ostavio ga je (ponovo) tako do sljedećeg dana, a onda ga upitao: 'Šta ima kod tebe, Sumama?'
'Kod mene je ono što sam ti rekao!', odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Pustite Sumamu!'
Odjurio je pod jednu palmu nedaleko od džamije te se okupao, a onda ušao u džamiju i rekao: 'Svjedočim da nema istinskog Boga osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik! Muhammede, tako mi Allaha, nije mi bilo odvratnijeg lica na zemlji od tvoga, a sada mi je tvoje lice postalo najdraže od svih! Tako mi Allaha, nije mi bilo odvratnije vjere od tvoje, a sada mi je tvoja vjera postala najdraža od svih! Tako mi Allaha, nije mi bilo odvratnije zemlje od tvoje, a sada mi je tvoja zemlja postala najdraža od svih! Tvoji su me konjanici uhvatili, a ja sam namjeravao obaviti umru, pa šta misliš?'
Allahov ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao i naredio mu da obavi umru. Kada je došao u Mekku, neko mu je rekao: 'Preobratio si se?!'
'Nisam', reče on, 'nego sam prihvatio islam, s Muhammedom, Allahovim poslanikom, sallallahu

ذَا دَمٍ وَإِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ مِنْهُ مَا شِئْتَ فَتُرِكَ حَتَّى كَانَ الْغَدُ ثُمَّ قَالَ لَهُ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ قَالَ مَا قُلْتُ لَكَ إِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ فَتَرَكَهُ حَتَّى كَانَ بَعْدَ الْغَدِ فَقَالَ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ فَقَالَ عِنْدِي مَا قُلْتُ لَكَ فَقَالَ أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ فَانْطَلَقَ إِلَى نَجْلٍ قَرِيبٍ مِنَ الْمَسْجِدِ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ يَا مُحَمَّدُ وَاللهِ مَا كَانَ عَلَى الأَرْضِ وَجْهٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ وَجْهِكَ فَقَدْ أَصْبَحَ وَجْهُكَ أَحَبَّ الْوُجُوهِ إِلَيَّ وَاللهِ مَا كَانَ مِنْ دِينٍ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ دِينِكَ فَأَصْبَحَ دِينُكَ أَحَبَّ الدِّينِ إِلَيَّ وَاللهِ مَا كَانَ مِنْ بَلَدٍ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ بَلَدِكَ فَأَصْبَحَ بَلَدُكَ أَحَبَّ الْبِلاَدِ إِلَيَّ وَإِنَّ خَيْلَكَ أَخَذَتْنِي وَأَنَا أُرِيدُ الْعُمْرَةَ فَمَاذَا تَرَى فَبَشَّرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَمَرَهُ أَنْ يَعْتَمِرَ فَلَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ قَالَ لَهُ قَائِلٌ صَبَوْتَ قَالَ لاَ وَلَكِنْ أَسْلَمْتُ مَعَ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلاَ وَاللهِ لاَ يَأْتِيكُمْ مِنَ الْيَمَامَةِ حَبَّةُ حِنْطَةٍ حَتَّى يَأْذَنَ فِيهَا النَّبِيُّ ﷺ.

5 Usama b. Esal b. Nu'man b. Meslema Hanefi jedan je od poznatih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Slučaj s njim zbio se mnogo prije dolaska izaslanika plemena Benu-Hanifa, jer se iz njegove priče jasno vidi da se to dogodilo prije oslobođenja Mekke. Buhari je to, najvjerovatnije, ovdje spomenuo samo usputno. Što se, pak, tiče Sumaminih riječi: "Ako me ubiješ, ubit ćeš onoga čija je krv na cijeni… " – neki tvrde da one znače ono što smo i naveli, tj. da je njegova krv skupa jer je on bio starješina stanovnika Jemame i uživao visok ugled u svom narodu, što znači da bi bilo onih koji bi ga, u slučaju njegove pogibije, pokušali osvetiti. Drugi spominju mogućnost da je Sumama već bio prolio nevinu krv, te da su njegove riječi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, značile: "Ako me ubiješ, ubit ćeš ubicu!", tj. onoga čija je krv bezvrijedna. (Ibn-Hadžer daje prednost ovom drugom mišljenju.) Spominje se i treće mišljenje: da je on uživao jamstvo na sigurnost života, ali u tom slučaju njegove riječi: "Ako me ubiješ..." – ne bi imale značenja, jer se štićenik ne ubija.

alejhi ve sellem! Ne, Allaha mi, neće vam iz Jemena doći ni zrno pšenice dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dopuštenje za to ne dadne!'"[1]

4373. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Husejna, kojem je pričao Nafi' b. Džubejr, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Lažac Musejlima došao je u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (u Medinu) i počeo govoriti: 'Ako mi Muhammed prepusti ovu stvar poslije njega, slijedit ću ga!'
S njim su došli i mnogi ljudi iz njegova naroda, pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio k njima, a s njim bijaše i Sabit b. Kajs b. Šemmas. U ruci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je grančica palme. Stao je kod Musejlime i njegovih drugova i rekao: 'Da si od mene zatražio ovu grančicu, ne bih ti je dao! Ti nećeš izići iz okvira Allahove odredbe koja ti je određena, a ako se okreneš (od islama), sigurno će te Allah usmrtiti! Ja smatram da si ti onaj o kojem sam ja usnio ono što sam usnio. Evo Sabita, on će ti odgovoriti umjesto mene!'
Nakon toga (Poslanik) se udaljio od njega."[2]

٤٣٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يَقُولُ إِنْ جَعَلَ لِي مُحَمَّدٌ الأَمْرَ مِنْ بَعْدِهِ تَبِعْتُهُ وَقَدِمَهَا فِي بَشَرٍ كَثِيرٍ مِنْ قَوْمِهِ فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَفِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِطْعَةُ جَرِيدٍ حَتَّى وَقَفَ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أَعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوَ أَمْرَ اللهِ فِيكَ وَلَئِنْ أَدْبَرْتَ لَيَعْقِرَنَّكَ اللهُ وَإِنِّي لأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا رَأَيْتُ وَهَذَا ثَابِتٌ يُجِيبُكَ عَنِّي ثُمَّ انْصَرَفَ عَنْهُ.

1 Iz ovog se hadisa mogu izvući brojni zaključci, npr.:
– dopušteno je nevjernika svezati u džamiji;
– dopušteno je oprostiti zarobljenom nevjerniku;
– opraštanje prijestupniku ima dalekosežne posljedice. Tako se, npr., Sumama zakleo da se njegova mržnja, nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, samilosti i oprosta bez ikakve nadoknade, u času pretvorila u ljubav;
– lijepo je okupati se neposredno prije prihvatanja islama;
– dobročinstvo otklanja mržnju i uspostavlja ljubav;
– kada nevjernik naumi učiniti neko dobro djelo, a potom prihvati islam, nema nikakve smetnje da to dobro djelo i učini;
– treba ljubazno postupati sa zarobljenicima od kojih se očekuje prihvatanje islama, ukoliko je u tome interes islama, a posebno ako će ih u tome slijediti njihov narod;
– dopušteno je slati izvidnice i manje borbene odrede u nevjerničke zemlje i zarobiti koga se stigne od nevjernika, a onda ih ili pobiti ili ostaviti u životu.

2 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *Znaci poslanstva u periodu islama* (*od početka primanja Objave*), Knjiga 2., hadis broj 3620, str. 1111). U pojašnjenju hadisa na navedenome mjestu stoji: "Devete godine po Hidžri Musejlima je, kao član izaslanstva svog naroda, došao u Medinu. On je sebi bio dao nadimak Rahman,

4374. KAŽE Ibn-Abbas: "Raspitivao sam se o riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ja smatram da si ti onaj o kojem sam ja usnio ono što sam usnio', pa me je Ebu-Hurejra obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Dok sam jedne prilike spavao, vidio sam (u snu) dvije zlatne narukvice na svojim rukama. Zabrinuo sam se zbog toga, a onda mi je u snu objavljeno da puhnem u njih. Puhnuo sam u njih, i one su odletjele. Ja sam to protumačio (kao znak) da će se poslije mene pojaviti dva lašca. Jedan je od njih bio Ansi[3], a drugi Musejlima.'"

٤٣٧٤. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُ عَنْ قَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّكَ أُرَى الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا أَرَيْتُ فَأَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ فِي يَدَيَّ سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ فَأَهَمَّنِي شَأْنُهُمَا فَأُوحِيَ إِلَيَّ فِي الْمَنَامِ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ بَعْدِي أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ وَالآخَرُ مُسَيْلِمَةُ .

4375. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, da je čuo Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok sam jedne prilike spavao, donesene su mi (u snu) riznice zemaljske i u šaku stavljene dvije zlatne narukvice. Osjetio sam opterećenje zbog toga, a onda mi je (u snu) Allah objavio da puhnem u njih. Puhnuo sam u njih, i one su isčezle. Ja sam protumačio da su to dva lašca između kojih se ja nalazim – onaj iz San'aa i onaj iz Jemame."

٤٣٧٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِخَزَائِنِ الأَرْضِ فَوُضِعَ فِي كَفِّي سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَكَبُرَا عَلَيَّ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيَّ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَذَهَبَا فَأَوَّلْتُهُمَا الْكَذَّابَيْنِ اللَّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا صَاحِبَ صَنْعَاءَ وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ .

pa je bio poznat kao Rahman iz Jemame. Po povratku iz Medine odmetnuo se od islama i počeo se izdavati za poslanika. Želio je pokazati čuda, pa je ubacivao jaje u bocu, sjekao krilo ptice, a potom ga spajao, a tvrdio je i da mu dolazi srna s brda kako bi namuzao mlijeka. Ubio ga je Hamzin ubica Vahši u Bici na Jemami, za vladavine Ebu-Bekra, a imao je tada sto pedeset godina."

3 Esveda Ansija, koji se pojavio u San'au, ubio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug Fejruz, i to u vrijeme kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ležao na samrtnoj postelji. On je to saznao putem objave i saopćio svojim drugovima da bi ih obradovao.
Iz hadisa se zaključuje da se san muškarca u kome je on vidio narukvice i ostali nakit koji priliči samo ženama tumači kao loš znak koji ne donosi sreću.

4376. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, da je čuo Mehdija b. Mejmuna, a on Ebu-Redžaa Utaridija da je kazivao:
"Obožavali smo kamenje, pa kada bismo našli bolji od njega, bacili bismo ga, a uzeli drugi. A ako ne bismo našli kamen, sakupili bismo hrpu prašine, a zatim doveli ovcu pa je pomuzli na nju i onda obilazili oko nje. A kada bi nastupio mjesec redžeb, rekli bismo: '(Ovo je onaj) što skida šiljke (s koplja i strijela)!' – i ne bismo ostavili nijedno koplje niti strijelu sa (željeznim) šiljkom, a da ga tokom mjeseca redžeba ne bismo skinuli i bacili."[1]

٤٣٧٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ مَهْدِيَّ بْنَ مَيْمُونٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيَّ يَقُولُ كُنَّا نَعْبُدُ الْحَجَرَ فَإِذَا وَجَدْنَا حَجَرًا هُوَ أَخْيَرُ مِنْهُ أَلْقَيْنَاهُ وَأَخَذْنَا الآخَرَ فَإِذَا لَمْ نَجِدْ حَجَرًا جَمَعْنَا جُثْوَةً مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ جِئْنَا بِالشَّاةِ فَحَلَبْنَاهُ عَلَيْهِ ثُمَّ طُفْنَا بِهِ فَإِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَجَبٍ قُلْنَا مُنَصِّلُ الأَسِنَّةِ فَلاَ نَدَعُ رُمْحًا فِيهِ حَدِيدَةٌ وَلاَ سَهْمًا فِيهِ حَدِيدَةٌ إِلاَّ نَزَعْنَاهُ وَأَلْقَيْنَاهُ شَهْرَ رَجَبٍ .

4377. ČUO SAM Ebu-Redžaa kad je kazivao: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, "poslanja" sam bio sam dječak i čuvao deve u svojoj porodici. Kada smo čuli za njegov "izlazak", pobjegli smo vatri, Musejlimi Kezzabu (lašcu)."[2]

٤٣٧٧. وَسَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ يَقُولُ كُنْتُ يَوْمَ بُعِثَ النَّبِيُّ ﷺ غُلاَمًا أَرْعَى الإِبِلَ عَلَى أَهْلِي فَلَمَّا سَمِعْنَا بِخُرُوجِهِ فَرَرْنَا إِلَى النَّارِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ .

PRIPOVIJEST O ESVEDU ANSIJU

بَاب قِصَّةُ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ

4378. PRIČAO NAM JE Seid b. Muhammed Džermi, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Ubejde b. Nešita – a na drugom se mjestu navodi da mu je ime Abdullah – da je Ubejdullah b. Abdullah b. Utba kazivao:
"Saznali smo da je lažac Musejlima došao u Medinu i odsjeo u kući Harisove kćeri. Kći Harisa

٤٣٧٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ عُبَيْدَةَ بْنِ نَشِيطٍ وَكَانَ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ اسْمُهُ عَبْدُاللهِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ قَالَ بَلَغَنَا أَنَّ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ

1 Predislamski Arapi obustavljali su međusobne borbe i ratove u svetim mjesecima. U znak toga skidali su vrhove s kopalja i strijela. Sveti su mjeseci: zul-ka'de, zul-hidždže, muharrem i redžeb.
Čudno li je biće čovjek! Allah ga je stvorio da bude robom, i ako ne robuje Njemu, svome Stvoritelju, onda ga vidiš kako robuje kamenu ili, čak, hrpi prašine koju polije mlijekom.

2 "Vjerovjesnikovo poslanje" ovdje se odnosi na vrijeme kada se njegovo poslanstvo pročulo i razglasilo, dok se "njegov izlazak" odnosi vrijeme kada je on ovladao Kurejševićima, nakon oslobođenja Mekke, a ne na sami početak poslanstva niti na njegovo iseljenje iz Mekke u Medinu, jer je vremenski period između toga i pojave Musejlime Kezzaba bio dug.
Iz ovog se predanja razumije da je Ebu-Redža bio među onima iz njegovog naroda Benu-Utarida koji su dali prisegu Musejlimi. Povod je tome bila žena po imenu Sedžah iz plemena Benu-Temim, koja se također proglasila vjerovjesnicom. Kada je to dočuo, Musejlima ju je uspio prevariti pa se oženiti njome, tako da su se oba naroda, i njen i njegov, objedinili u pokornosti njemu.

b. Kurejza bijaše njegova žena, a također i majka Abdullaha b. Amira. Došao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim i Sabit b. Kajs b. Šemmas – to je onaj za koga se kaže da je ‘govornik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem’. U ruci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše grančica (palme). On je stao kod Musejlime i obratio mu se, a Musejlima odgovori: ‘Ako želiš, ostavit ćemo ti stvar (poslanstva), s tim da ga poslije sebe prepustiš nama!’
‘Da si od mene zatražio ovu grančicu’, reče (mu) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ne bih ti je dao. Ja mislim da si ti onaj o kojem sam ja usnio ono što sam usnio. Ovo je Sabit b. Kajs – on će ti odgovoriti umjesto mene!’
Nakon toga Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, otišao.”

فَنَزَلَ فِي دَارِ بِنْتِ الْحَارِثِ وَكَانَ تَحْتَهُ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ كُرَيْزٍ وَهِيَ أُمُّ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرٍ فَأَتَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَهُوَ الَّذِي يُقَالُ لَهُ خَطِيبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَفِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَضِيبٌ فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَكَلَّمَهُ فَقَالَ لَهُ مُسَيْلِمَةُ إِنْ شِئْتَ خَلَّيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الأَمْرِ ثُمَّ جَعَلْتَهُ لَنَا بَعْدَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذَا الْقَضِيبَ مَا أَعْطَيْتُكَهُ وَإِنِّي لأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا أُرِيتُ وَهَذَا ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ وَسَيُجِيبُكَ عَنِّي فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ .

4379. KAŽE Ubejdullah b. Abdullah:
“Pitao sam Abdullaha b. Abbasa o snu što ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo, pa je Ibn-Abbas rekao: ‘Pričali su mi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Dok sam jednom prilikom spavao, vidio u snu kako mi na ruke staviše dvije zlatne narukvice. Zabrinuo sam se zbog njih i prema njima osjetio odvratnost. Onda mi je dopušteno, pa sam puhnuo u njih i one su odletjele. Ja sam protumačio da su to dva lašca koja će se pojaviti’, (kazao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”
Ubejdullah veli: “Jedan je od njih Ansi, kojeg je u Jemenu ubio Fejruz, a drugi je Musejlima Kezzab.”[3]

٤٣٧٩. قَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي ذَكَرَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ذُكِرَ لِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُرِيتُ أَنَّهُ وُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَفُظِعْتُهُمَا وَكَرِهْتُهُمَا فَأُذِنَ لِي فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ الَّذِي قَتَلَهُ فَيْرُوزُ بِالْيَمَنِ وَالآخَرُ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ .

3 Esved ‘Ansi, koji se zvao Abhela b. Ka‘b, pojavio se u Jemenu, u San‘au, i proglasio se poslanikom. Uza se je, kako se navodi, imao dva šejtana Suhajka i Šukajka, koji su ga redovno izvještavali o svemu što se zbiva među svijetom. Namjesnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u San‘au bio je Bazan. Kada je on umro, jedan od Esvedovih šejtana obavijestio ga je o tome, pa je on izišao sa svojim narodom i zavladao San‘aom, oženivši se pritom Mirzebanom, Bazanovom ženom. Ona se kasnije dogovorila s Dadevejhom, Fejruzom i drugima da noću potajno uđu kod Esveda i ubiju ga, a ona ga je (prethodno) dobro napojila vinom. Oni su tako i učinili: dok je na njegovim vratima stajalo hiljadu stražara, prokopali su zid i ušli kod

PRIPOVIJEST O STANOVNICIMA NEDŽRANA

بَاب قِصَّةِ أَهْلِ نَجْرَانَ

4380. PRIČAO MI JE Abbas b. Husejn, a njemu Jahja b. Adem, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Sile b. Zufera, a on od Huzejfe da je kazivao:
"Âkib i Sejjid, dvojica prvaka Nedžrana, došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da se oni i on uzajamno prokunu[1], ali jedan od njih dvojice reče svome saputniku: 'Nemoj to činiti, jer, tako mi Allaha, ako je on vjerovjesnik, a pristupi uzajamnom proklinjanju s nama, nećemo se spasiti ni mi ni naše potomstvo poslije nas!'
(Kada su došli) rekli su mu: 'Dat ćemo ti ono što si tražio od nas, a ti pošalji s nama povjerljiva čovjeka, a ne šalji s nama nikoga drugog osim povjerljiva!'
'Uistinu ću poslati s vama povjerljiva, istinski povjerljiva čovjeka!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (sa zanimanjem) pogledaše prema njemu, a on reče: 'Ebu-Ubejda, sine Džerrahov, ustani!'
A kada je on ustao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovo je povjerenik ovog ummeta!'"[2]

٤٣٨٠. حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ جَاءَ الْعَاقِبُ وَالسَّيِّدُ صَاحِبَا نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يُرِيدَانِ أَنْ يُلاَعِنَاهُ قَالَ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ لاَ تَفْعَلْ فَوَاللهِ لَئِنْ كَانَ نَبِيًّا فَلاَعَنَّا لاَ نُفْلِحُ نَحْنُ وَلاَ عَقِبُنَا مِنْ بَعْدِنَا قَالاَ إِنَّا نُعْطِيكَ مَا سَأَلْتَنَا وَابْعَثْ مَعَنَا رَجُلاً أَمِينًا وَلاَ تَبْعَثْ مَعَنَا إِلاَّ أَمِينًا فَقَالَ لَأَبْعَثَنَّ مَعَكُمْ رَجُلاً أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ قُمْ يَا أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ فَلَمَّا قَامَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا أَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ .

njega, a Fejruz mu je odrubio glavu. Pokupili su što su mogli od blaga i pobjegli, a vijest o događaju poslali u Medinu. Bilo je to neposredno pred smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je o tome prije dolaska glasnika obaviješten putem objave, pa je obradovao ashabe. Urva veli da je Esved Ansi ubijen samo dan prije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

1 Tj. da on kaže: "Neka je prokletstvo Božije na mene ako lažem (da sam poslanik)!", a da oni kažu: "Neka je prokletstvo Božije na nas ako ti istinu govoriš!" U vezi s ovim objavljene su riječi Uzvišenog Allaha: "A onima koji se s tobom o njemu budu raspravljali, pošto si već pravu istinu saznao, ti reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi, pa ćemo se usrdno pomoliti i Allahovo prokletstvo na one koji neistinu govore prizivati!" (Ali-Imran, 61) Ibn-Ishak u mursel predanju navodi da je osamdeset ajeta s početka sure Ali-Imran objavljeno povodom ovog događaja.

2 Nedžran je velika pokrajina udaljena od Mekke sedam dana hoda u pravcu Jemena.
Ibn-Ishak navodi da su izaslanici iz Nedžrana došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, još u Mekki te da ih je tada bilo dvadeset. Osim toga, on ih spominje i među izaslanstvima koja su Allahovom

4381. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, koji kaže da je čuo Ebu-Ishaka, da prenosi od Sile b. Zufera, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su ljudi iz Nedžrana i rekli: 'Pošalji nam povjerljiva čovjeka!'
'Uistinu ću vam poslati povjerljiva, istinski povjerljiva čovjeka!', odgovorio je on. Ljudi su s pažnjom pogledali prema njemu, a on im posla Ebu-Ubejdu b. Džerraha."[3]

٤٣٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ عَنْ حُذَيْفَةَ رضي الله عنهم قَالَ جَاءَ أَهْلُ نَجْرَانَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا ابْعَثْ لَنَا رَجُلاً أَمِينًا فَقَالَ لَأَبْعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلاً أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهُ النَّاسُ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ .

4382. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svaki ummet ima svoga povjerenika, a povjerenik je ovog ummeta Ebu-Ubejda b. Džerrah."

٤٣٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ .

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došla u Medinu, iz čega se razumije da su mu oni dolazili dva puta. Ibn-Sa'd veli da im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo, nakon čega mu je došlo izaslanstvo koje se sastojalo od četrnaest ljudi, sve uglednika.
Âkib i Sejjid bili su predvodnici svoga naroda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je s njima primirje, uz nadoknadu od dvije hiljade ogrtača (odjeće), i k tome jednu oku (srebra) uz svaki ogrtač, s tim da polovicu toga isplate u mjesecu redžebu, a drugu polovicu u mjesecu safferu. To je, dakle, bilo ono na što su se odnosile njihove riječi: "Dat ćemo ti ono što si tražio!", koje su izrekli nakon što su odustali od proklinjanja. Ibn-Sa'd navodi da su se Âkib i Sejjid kasnije ponovo vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i prihvatili islam.
Iz hadisa se mogu izvući brojni zaključci, npr.:
– nevjernikovo priznavanje poslanstva ne znači i njegovo prihvatanje islama, sve dok praktično ne prihvati islamske propise i učenja;
– dopušteno je raspravljati sa sljedbenicima Knjige, a nekada, kada to interesi zahtijevaju, to je i obaveza;
– dopušteno je čovjeku da pristupi uzajamnom proklinjanju s osobom s kojom se u nečemu razilazi, ukoliko ona i nakon pojave jasnog dokaza uporno ostaje pri svome stavu. Taj su postupak preporučivali Ibn-Abbas i Evza'i, a dio islamskih učenjaka to je i uobičavao. Ibn-Hadžer veli da iskustvo pokazuje kako onaj koji bi pristupio proklinjanju, a nije bio u pravu, ne bi poslije toga živio duže od godinu dana. On uz to navodi i svoj slučaj s jednom osobom koja je pristrasno branila neke bezbožnike, a koja je nakon njihovog uzajamnog proklinjanja živjela samo dva mjeseca;
– dopušteno je sklopiti primirje sa štićenicima islamske države (zimmijama) uz nadoknadu koju odredi imam ili vođa, bilo u naturi bilo u novcu;
– Ebu-Ubejda b. Džerrah bio je jedan od istaknutih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova; stoga ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao povjerenikom islamskog ummeta, što je njegova velika odlika.

3 Oni su tražili povjerljiva čovjeka da ide s njima kako bi preuzeo imovinu na koju su se obavezali sporazumom s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ta je uloga, kao što smo vidjeli, pripala Ebu-Ubejdi b. Džerrahu, radijallahu anhu. Kasnije će im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slati Aliju, radijallahu anhu, da ubere zekat od onih koji su primili islam, a glavarinu od onih koji to nisu učinili.

PRIPOVIJEST O UMANU I BAHREJNU[1]

4383. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, da je Ibn-Munkedir čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da je stigao prihod (glavarine) iz Bahrejna, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko!' Ali, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a prihod iz Bahrejna nije bio stigao. A kada je taj prihod došao Ebu-Bekru, on je naredio telalu da oglasi: 'Ko je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imao kakvo potraživanje ili obećanje neka mi dođe!'
Ja sam tada otišao i obavijestio ga da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da je stigao prihod iz Bahrejna, dao bih ti toliko, toliko i toliko!', pa mi je on dao.
Poslije toga sam", veli Džabir, "ponovo sreo Ebu-Bekra i zatražio da mi ponovo da, ali mi on nije dao. Zatim sam mu došao (drugi put i zatražio isto), ali mi nije dao, te sam mu onda došao i treći put, ali mi on ponovo ne dade.
'Došao sam ti', rekoh mu ja tada, 'ali mi nisi dao; zatim sam ti ponovo došao, ali mi nisi dao; onda sam ti opet došao, ali mi ponovo nisi dao ono što mi pripada. Pa, hoćeš li mi dati ili ćeš biti škrt prema meni?' 'Jesi li to rekao: '... biti škrt prema meni?'', upita on (dodavši): 'A koja je to bolest gora od škrtosti?' Ponovio je to tri puta, (a zatim dodao): 'Svaki put kada sam ti to uskratio imao sam namjeru da ti dam!'"
Amr prenosi od Muhammeda b. Alija da je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao: "Došao sam mu, pa mi je Ebu-Bekr rekao: 'Prebroj!' Prebrojio sam i našao da ima pet stotina (dirhema).
'Uzmi još dva puta toliko!', reče on."[2]

بَاب قِصَّةُ عُمَانَ وَالْبَحْرَيْنِ

٤٣٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعَ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ قَدْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ لَقَدْ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا ثَلَاثًا فَلَمْ يَقْدَمْ مَالُ الْبَحْرَيْنِ حَتَّى قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ أَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ دَيْنٌ أَوْ عِدَةٌ فَلْيَأْتِنِي قَالَ جَابِرٌ فَجِئْتُ أَبَا بَكْرٍ فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَوْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا ثَلَاثًا قَالَ فَأَعْطَانِي قَالَ جَابِرٌ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ فَسَأَلْتُهُ فَلَمْ يُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَلَمْ يُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُهُ الثَّالِثَةَ فَلَمْ يُعْطِنِي فَقُلْتُ لَهُ قَدْ أَتَيْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي فَإِمَّا أَنْ تُعْطِيَنِي وَإِمَّا أَنْ تَبْخَلَ عَنِّي فَقَالَ أَقُلْتَ تَبْخَلُ عَنِّي وَأَيُّ دَاءٍ أَدْوَأُ مِنَ الْبُخْلِ قَالَهَا ثَلَاثًا مَا مَنَعْتُكَ مِنْ مَرَّةٍ إِلَّا وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُعْطِيَكَ وَعَنْ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ جِئْتُهُ فَقَالَ لِي أَبُو بَكْرٍ عُدَّهَا فَعَدَدْتُهَا فَوَجَدْتُهَا خَمْسَ مِائَةٍ فَقَالَ خُذْ مِثْلَهَا مَرَّتَيْنِ .

1 Bahrejn je postojbina plemena Abdul-Kajs (u području Hidžra), a Uman je lučko naselje u Jemenu koje je dobilo ime po čovjeku koji se zvao Uman b. Sebe'.

2 Ovaj je hadis u nešto izmijenjenom ili sličnom obliku naveden ranije u više poglavlja, a između ostalih

O DOLASKU EŠ‘ARIJA I STANOVNIKA JEMENA[3]

بَاب قُدُومِ الْأَشْعَرِيِّينَ وَأَهْلِ الْيَمَنِ

Ebu-Musa (Eš‘ari) veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni su moji, a ja sam njihov!"[4]

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ هُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ .

4384. PRIČALI SU MI Abdullah b. Muhammed i Ishak b. Nasr, njima Jahja b. Adem, a ovom Ibn-Ebu-Zaida, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda b. Jezida, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ja i moj brat došli smo iz Jemena (u Medinu) i (u njoj) proboravili neko vrijeme misleći da su Ibn-Mes‘ud i njegova majka – zbog toga što su često ulazili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i družili se s njim – dio njegove porodice."[5]

٤٣٨٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالاَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ أَنَا وَأَخِي مِنَ الْيَمَنِ فَمَكَثْنَا حِينًا مَا نُرَى ابْنَ مَسْعُودٍ وَأُمَّهُ إِلاَّ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ مِنْ كَثْرَةِ دُخُولِهِمْ وَلُزُومِهِمْ لَهُ .

i u poglavljima: *Ko jamči za dug umrlog, nema pravo odustati od jamstva* (što se temelji na Hasanovu predanju (Knjiga 2., str. 305-306); *Ko je naređivao ispunjenje obećanja* (Knjiga 2., str. 540-541); *Šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rasparčao od (zemlje) Bahrejna, a šta je obećao od imetka iz Bahrejna i od džizje i kome se dijele plijen i džizja* (Knjiga 2., str. 836-838). (Tumačenje ovog hadisa može se naći u prvom i trećem od navedenih poglavlja.)

3 Eš‘arije su pripadnici plemena Eš‘ari, a to je pleme Ebu-Musaa Eš‘arija, čuvenog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, druga. I oni su stanovnici Jemena, te stoga treba pojasniti zašto je Buhari njih spomenuo posebno, a onda spomenuo stanovnike Jemena općenito. Ovdje se, naime, radi o dva izaslanstva koja su došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. U jednom su bili Ebu-Musa i pripadnici njegova plemena (Eš‘arije), a došli su u Medinu nakon osvojenja Hajbera, sedme godine po Hidžri. Drugo izaslanstvo činili su članovi plemena Himjer (također iz Jemena), a došli su u Medinu devete godine po Hidžri, to jest u godini izaslanstava. Na njih, dakle, upućuju riječi "stanovnici Jemena", što zapravo znači neki stanovnici Jemena. Buhari je, prema tome, u ovim poglavljima sabrao hadise koji udovoljavaju njegovim kriterijima (vjerodostojnosti), a odnose se na vojne pohode, izvidnice i izaslanstva, bez obzira na vrijeme u kojem su se desili događaji o kojima se izvještava, odnosno bez strogog pridržavanja hronološkog slijeda.

4 Ovo je dio hadisa što ga prenosi Ebu-Musa Eš‘ari, radijallahu anhu, a u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pripadnici (plemena) Eš‘ari, kada im ponestane hrane u ratu, ili njihove porodice u gradu osjete nedostatak hrane, skupe svu hranu koju imaju na jednu haljinu i međusobno je jednom posudom dijele (prema broju članova), svima podjednako. Oni su moji, a ja sam njihov!" Posljednjim je riječima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio naglasiti svoju saglasnost s njihovim postupkom. (Ovaj hadis navodi se u poglavlju *Partnerstvo (udružba) u hrani, zajedničkim putnim troškovima i u robi (predmetima)* (Knjiga 2., str. 421-423).

5 Hadis je prethodno naveden u poglavlju o vrlinama Abdullaha b. Mes‘uda (vidjeti hadis br. 3763).

4385. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Abdus-Selam, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Zehdema da je kazivao:
“Kada je Ebu-Musa došao[1], počašćenim je učinio ovaj ogranak plemena Džerm. Tako smo mi jednom, prilikom sjedili kod njega, a on je jeo (pečenu) kokoš. Među prisutnim sjeđaše jedan čovjek, pa ga on pozva da jede. ‘Ja sam je (kokoš) vidio kako nešto jede, pa mi se ogadila!’, reče on.
‘Dođi’, reče mu (Ebu-Musa), ‘ja sam uistinu vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ju jede!’
‘Zakleo sam se da je neću jesti!’, reče (čovjek).
‘Dođi’, ponovi (Ebu-Musa), ‘a ja ću te obavijestiti o tvojoj zakletvi! Mi, jedna skupina Eš‘arija, došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili da nam dadne jahalice (za pohod na Tebuk). On nam ih je odbio dati, ali smo (ih) mi opet tražili, pa se on zakleo da nam (ih) neće dati. Nedugo potom njemu su dovedene zaplijenjene deve, i on naredi da se nama dadne pet. Kada smo ih preuzeli, rekosmo: ‘Naveli smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da nesvjesno prekrši zakletvu! Nećemo nakon ovoga nikada imati uspjeha!’
Onda sam ja otišao do njega i rekao: ‘Allahov Poslaniče, zakleo si se da nam nećeš dati jahalice, a dao si nam!’
‘Jesam, ali ja, kada se zakunem na nešto, a onda vidim da je nešto drugo bolje od toga, uradim ono što je bolje!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”[2]

٤٣٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالسَّلاَمِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ أَبُو مُوسَى أَكْرَمَ هَذَا الْحَيَّ مِنْ جَرْمٍ وَإِنَّا لَجُلُوسٌ عِنْدَهُ وَهُوَ يَتَغَدَّى دَجَاجًا وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ جَالِسٌ فَدَعَاهُ إِلَى الْغَدَاءِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَقَالَ هَلُمَّ فَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُهُ فَقَالَ إِنِّي حَلَفْتُ لاَ آكُلُهُ فَقَالَ هَلُمَّ أُخْبِرْكَ عَنْ يَمِينِكَ إِنَّا أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ نَفَرٌ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَأَبَى أَنْ يَحْمِلَنَا فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا ثُمَّ لَمْ يَلْبَثِ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أُتِيَ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ فَلَمَّا قَبَضْنَاهَا قُلْنَا تَغَفَّلْنَا النَّبِيَّ ﷺ يَمِينَهُ لاَ نُفْلِحُ بَعْدَهَا أَبَدًا فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ حَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا وَقَدْ حَمَلْتَنَا قَالَ أَجَلْ وَلَكِنْ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنْهَا .

1 Misli se na Ebu-Musaa Eš‘arija i na njegov dolazak u Kufu za namjesnika (emira) u vrijeme halife Osmana. Ne radi se, kaže Ibn-Hadžer, o njegovu dolasku u Jemen, jer Zehdeman, prenosilac hadisa, nije iz Jemena.

2 Ovaj događaj desio se pred polazak na Tebuk, kao što će se kasnije vidjeti (pogledati hadis br. 4415). Ovaj je hadis ovdje naveden jer se u njemu spominju Ebu-Musa Eš‘ari i njegovi suplemenici.
Iz hadisa se zaključuje da će čovjek, ako se zakune da nešto neće učiniti, a onda vidi da je bolje da to učini, postupiti onako kako je bolje, a za prekršenu se zakletvu iskupiti. (U vezi s ovim vidjeti hadise br. 6621-6623; dio *Zakletve i zavjeti*.)

4386. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, ovom Sufjan, Ebu-Sahre Džami‘ b. Šeddad, njemu Safvan b. Muhriz Mazini, a ovom Imran b. Husajn kazavši:
“Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su ljudi iz Temima, pa je on rekao: ‘Potomci Temimovi, radujte se!’
‘Kada si nas već obradovao, daj nam!’, rekoše oni, a na licu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ukaza se promjena. Potom su došli neki ljudi iz Jemena, pa (im) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Primite radosnu vijest vi, kad je nisu primili potomci Temimovi!’
‘Primamo je, Allahov Poslaniče!’, rekoše oni.”[3]

٤٣٨٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو صَخْرَةَ جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ الْمَازِنِيُّ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ قَالَ جَاءَتْ بَنُو تَمِيمٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَبْشِرُوا يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا أَمَّا إِذْ بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَاءَ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْبَلُوا الْبُشْرَى إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ .

4387. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu‘fi, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Mes‘uda (da je kazivao):
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Iman je tamo’ – pokazujući rukom prema Jemenu – ‘a surovost i grubost srca nalazi se kod stočara koji dižu buku pri gonjenju deva. Odatle će se pojaviti dva roga šejtanska, iz plemena Rebi‘a i Mudar.’”

٤٣٨٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الإِيمَانُ هَا هُنَا وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْيَمَنِ وَالْجَفَاءُ وَغِلَظُ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ عِنْدَ أُصُولِ أَذْنَابِ الإِبِلِ مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

4388. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Zekvana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):
“Došli su vam Jemenci, a oni su najblažih i najnježnijih srca. Iman je jemenski, a i mudrost je jemenska. Ponos i oholost su kod vlasnika deva, a blagost i dostojanstvo kod vlasnika ovaca.”[4]

٤٣٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ أَرَقُّ أَفْئِدَةً وَأَلْيَنُ قُلُوبًا الإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ وَالْفَخْرُ وَالْخُيَلاَءُ فِي أَصْحَابِ الإِبِلِ وَالسَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ

3 Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju o izaslanstvu Benu-Temima (hadis br. 4365).

4 Rečenicu: “Iman je jemenski...” – komentatori različito objašnjavaju. (Vidjeti tumačenje ovog hadisa u Knjizi II, str. 914.)

Gunder veli da mu je pričao Šu‘ba, prenoseći od Sulejmana, on od Zekvana, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (ovaj hadis).

وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4389. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Sevra b. Zejda, ovaj od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Iman je jemenski, a smutnja je ovdje! Odavde će se pojaviti šejtanski rog.”[1]

٤٣٨٩ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْفِتْنَةُ هَا هُنَا هَا هُنَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

4390. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu‘ajb, a ovom pričao Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Došli su vam Jemenci, a oni su najosjetljivijih i najnježnijih srca. Znanje (fikh) je jemensko, a i mudrost je jemenska.”

٤٣٩٠ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ أَضْعَفُ قُلُوبًا وَأَرَقُّ أَفْئِدَةً الْفِقْهُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ .

4391. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je kazivao:
“Sjedili smo s Ibn-Mes‘udom, pa je došao Habbab i upitao: ‘Ebu-Abdur-Rahmane, jesu li ovi momci u stanju učiti (Kur‘an) kao što ti učiš?’
‘Ako želiš’, reče (Ibn-Mes‘ud), ‘ja ću narediti nekom od njih da ti uči.’
‘Svakako!’, odgovori (Habbab).
‘Alkama, uči ti!’, naredi on, a Zejd b. Hudejr, brat Zijada b. Hudejra, reče: ‘Zar naređuješ Alkami da uči, a on nije najbolji učač među nama?!’
‘Ako želiš, obavijestit ću te (o tome) šta je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o tvome

٤٣٩١ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ فَجَاءَ خَبَّابٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ أَيَسْتَطِيعُ هَؤُلاَءِ الشَّبَابُ أَنْ يَقْرَءُوا كَمَا تَقْرَأُ قَالَ أَمَا إِنَّكَ لَوْ شِئْتَ أَمَرْتُ بَعْضَهُمْ يَقْرَأُ عَلَيْكَ قَالَ أَجَلْ قَالَ اقْرَأْ يَا عَلْقَمَةُ فَقَالَ زَيْدُ بْنُ حُدَيْرٍ أَخُو زِيَادِ بْنِ حُدَيْرٍ أَتَأْمُرُ عَلْقَمَةَ أَنْ يَقْرَأَ وَلَيْسَ بِأَقْرَئِنَا قَالَ أَمَا إِنَّكَ إِنْ شِئْتَ أَخْبَرْتُكَ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي قَوْمِكَ وَقَوْمِهِ فَقَرَأْتُ خَمْسِينَ آيَةً مِنْ

1 U drugom predanju što ga prenosi Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na minberu, rekao: “Smutnja će biti tamo” – pokazujući na istok – “odakle će se pojaviti šejtanski rog.”

i njegovom narodu'[2], reče (Ibn-Mes'ud).
Onda sam", (veli Alkama), "proučio pedeset ajeta iz sure Merjem.
'Pa kako ti izgleda?', upita (Habbaba) Abdullah (b. Mes'ud).
'Lijepo je', odgovori (Habbab).
'Ja ništa ne učim, a da to i on ne uči', dodade Abdullah, a zatim se okrenu Habbabu, koji je nosio zlatni prsten, i upita: 'Zar nije došlo vrijeme da ovaj prsten baciš?'
'Od danas ga više nećeš vidjeti na mojoj ruci!', reče (Habbab) i baci ga."
Ovaj hadis Gunder prenosi od Šu'be.[3]

سُورَةِ مَرْيَمَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ كَيْفَ تَرَى قَالَ قَدْ أَحْسَنَ قَالَ عَبْدُاللهِ مَا أَقْرَأُ شَيْئًا إِلاَ وَهُوَ يَقْرَؤُهُ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَى خَبَّابٍ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ أَلَمْ يَأْنِ لِهَذَا الْخَاتَمِ أَنْ يُلْقَى قَالَ أَمَا إِنَّكَ لَنْ تَرَاهُ عَلَيَّ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَلْقَاهُ رَوَاهُ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ .

PRIPOVIJEST O DEVSU I TUFEJLU B. AMRU DEVSIJU

بَاب قِصَّةُ دَوْسٍ وَالطُّفَيْلِ بْنِ عَمْرٍو الدَّوْسِيِّ

4392. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Zekvana, on od Abdur-Rahmana A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je Tufejl b. Amr i rekao: 'Propao je Devs! Otkazao je poslušnost i odbio (prihvatiti islam), pa zamoli Allaha da ga uništi!'
'Allahu moj, Ti uputi (pleme) Devs i dovedi ih (da se pokore)!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem"[4]

٤٣٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ ذَكْوَانَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ جَاءَ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ دَوْسًا قَدْ هَلَكَتْ عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللهَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ .

2 Čini se da Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, ovim aludira na pohvalu koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao u korist plemena Neha' – a Alkama je Nehai – i na kritiku koju je izrekao na račun plemena Benu-Esed – a Zejd b. Hudejr je Esedi. Kad je riječ o pohvali u korist plemena Neha', postoji *hasen* predanje od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se moli za ovo naselje plemena Neha' (ili ga hvali), tako da sam poželio da budem jedan od njih." (Ovaj hadis bilježe Ahmed i Bezzar.) A što se tiče kritike upućene plemenu Benu-Esed, Buhari prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Eslem, Gifar te dio Muzejne i Džuhejne (ili dio Džuhejne i Muzejne) bolji su kod Allaha (ili na Sudnjem danu) od Eseda, Hevazina i Gatafana."

3 Iz hadisa se zaključuje da se dešavalo da i Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi prekrše neki islamski propis, ali bi oni istog trenutka kad bi to uvidjeli, prihvatili i u praksi sprovodili taj propis. Vidi se to i iz Habbabova, radijallahu anhu, postupka, kad je bacio zlatni prsten. Moguće je, također, da je Habbab smatrao kako zabrana nošenja zlatnog prstena nije kategorična, tj. da je to samo pokuđen čin, pa mu je Ibn-Mes'ud ukazao na ispravan stav, tj. da to nije dopušteno.

4 Dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je uslišana. Tako Ibn-Kelbi navodi da je Habib b.

4393. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usama, a ovom Isma‘il, prenoseći od Kajsa, a on od Ebu-Hurejre, da je kazivao:
"Kada sam naumio otići Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u putu sam rekao: 'O noći, duga i mukotrpna, konačno si me spasila iz kuće nevjerstva!'
U putu mi je pobjegao rob, a ja sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dao mu prisegu na vjernost. I dok sam ja još bio kod njega, pojavi se moj rob, a Vjerovjesnik mi, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu-Hurejra, evo tvoga roba!'
'On je zarad lica Allahova (slobodan)!', rekoh ja i oslobodih ga."[1]

٤٣٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُلْتُ فِي الطَّرِيقِ يَا لَيْلَةً مِنْ طُولِهَا وَعَنَائِهَا عَلَى أَنَّهَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَّتِ وَأَبَقَ غُلَامٌ لِي فِي الطَّرِيقِ فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَبَايَعْتُهُ فَبَيْنَا أَنَا عِنْدَهُ إِذْ طَلَعَ الْغُلَامُ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذَا غُلَامُكَ فَقُلْتُ هُوَ لِوَجْهِ اللهِ فَأَعْتَقْتُهُ .

PRIPOVIJEST O IZASLANSTVU TAJJ'A I KAZIVANJE ADIJJA B. HATIMA

بَاب قِصَّةِ وَفْدِ طَيِّئٍ وَحَدِيثُ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ

4394. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, a ovom Abdul-Melik, prenoseći od Amra b. Hurejsa, a on od Adijja b. Hatima da je kazivao:
"Došli smo Omeru kao izaslanici, pa je on počeo prozivati ljude jednog po jednog, nazivajući ih njihovim imenima.
'Vođo pravovjernih', rekoh mu ja, 'zar me ne poznaješ?!'
'Da, svakako', reče on, 'primio si islam kada su oni bili nevjernici; došao si kada su oni leđa okrenuli; ispunio si (obavezu) kada su (ga) oni iznevjerili i priznao si kada su oni nijekali!'
'Ako je tako', rekoh, 'onda mi je svejedno!'"[2]

٤٣٩٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ أَتَيْنَا عُمَرَ فِي وَفْدٍ فَجَعَلَ يَدْعُو رَجُلًا رَجُلًا وَيُسَمِّيهِمْ فَقُلْتُ أَمَا تَعْرِفُنِي يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ بَلَى أَسْلَمْتَ إِذْ كَفَرُوا وَأَقْبَلْتَ إِذْ أَدْبَرُوا وَوَفَيْتَ إِذْ غَدَرُوا وَعَرَفْتَ إِذْ أَنْكَرُوا فَقَالَ عَدِيٌّ فَلَا أُبَالِي إِذًا .

Amr b. Hasma Devsi bio poglavar Devsa, kao i njegov otac prije njega, te da je živio tri stotine godina. On je imao običaj reći: "Ja znam da stvorenja imaju Stvoritelja, ali ja ne znam ko je On!" Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo ove riječi, došao mu je (Habib) sa sedamdeset pet ljudi iz svoga naroda i svi su prihvatili islam.
Tufejla b. Amra, kako navodi Ibn-Ishak, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao da spali idol 'Amra b. Hasme koji se zvao Zul-Kefin, pa je on to i učinio. Ibn-Sa'd tvrdi da je Tufejl pao kao šehid na Jemami, dok neki vele da se to desilo na Jermuku, odnosno na Edžnadinu.

1 Hadis je ranije naveden u poglavlju *Kada neko za svoga roba kaže: on pripada Allahu i namjerava oslobađanje; uzimanje svjedoka pri oslobađanju* (Knjiga 2., str. 447-448).

2 Radi se o izaslanicima plemena Tajj' koji su prispjeli u Medinu u doba halife Omera b. Hattaba, radijallahu

O OPROSNOM HADŽU[3]

باب حَجَّةِ الْوَدَاعِ

4395. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Izišli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme Oprosnog hadža, i zanijetili 'umru. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko ima kurban neka nijet učini za obavljanje hadždža s umrom i neka se ne oslobađa ihrama sve dok ne bude slobodan od oba obreda zajedno.'
Stigla sam s njim u Mekku. Pošto sam imala menstruaciju, nisam obilazila oko Ka'be, niti sam obavila sa'j između Safe i Merve. Požalila sam se zbog toga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi on rekao: 'Raspleti kosu, počešljaj se i zanijeti hadždž, a ostavi 'umru!'

٤٣٩٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيُهْلِلْ بِالْحَجِّ مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ لاَ يَحِلَّ حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا فَقَدِمْتُ مَعَهُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ وَلاَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَشَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ انْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي وَأَهِلِّي بِالْحَجِّ وَدَعِي الْعُمْرَةَ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا قَضَيْنَا الْحَجَّ أَرْسَلَنِي

anhu, tj. poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Iz Omerovih, radijallahu anhu, riječi upućenih Adijju b. Hatimu Tajj'u razumije se da je on ostao postojan u islamu kada su se drugi, nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, odmetnuli, te da je ispunio obavezu zekata kada su ga drugi zanijekali. Poznato je, također, da je on svoje sunarodnike koji su mu se htjeli pokoriti sprečavao da se odaju odmetništvu.
Muslim u *Sahihu* bilježi da je Adijj b. Hatim rekao: "Došao sam Omeru, pa (mi) je on rekao: 'Prva sadaka (zekat) koja je osvijetlila lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i lica njegovih drugova bila je sadaka (plemena) Tajj', koju si ti donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"
U Tirmizijevu predanju stoji da je Adijj b. Hatim rekao: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju (da primim islam), pa je on rekao: 'Ovo je Adijj b. Hatim!', a prije toga Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Molim Allaha da njegovu ruku stavi u moju!' (tj. da on primi islam)."

3 Oprosni je hadždž putovanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s muslimanima iz Medine u Mekku desete godine po Hidžri radi obavljanja hadždža. Taj je hadždž nazvan Oprosni hadždž jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tom prilikom oprostio od muslimana, nakon što mu je Uzvišeni Allah, u bajramskim danima te godine, objavio suru En-Nasr, obavještavajući ga o skorom odlasku s ovoga svijeta. Muslimani su, iz posljednjih riječi što ih je on izgovorio prilikom oproštajnog govora, zaključili da se s njim više neće vidjeti. Tako se u hadisu što ga Buhari bilježi od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju svoga govora na Mini rekao: "Bože moj, budi (mi) svjedok!", opraštajući se s ljudima, pa su oni govorili: "Ovo je oprosni hadž!" (pogledati Knjiga 1., str. 1174-1176). Nakon Oprosnog hadždža Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, živio samo oko osamdeset dana.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani krenuli su iz Medine na Oprosni hadždž u subotu 26. zul-ka'deta, a u Mekku su stigli ujutro 4. zul-hidždžeta. Dan stajanja na Arefatu te je godine bio petak. Ovdje treba naglasiti da su uglavnom svi hadisi koje Buhari navodi u ovom poglavlju već ranije navedeni u poglavlju o hadždžu te poglavljima koja se bave hadžskim propisima. Stoga ćemo se mi ovdje zadovoljiti ukazivanjem na mjesto gdje su ranije navedena i pojašnjenja koja se tamo daju, a nećemo se baviti tumačenjem tih hadisa, kako ne bi došlo do nepotrebnog ponavljanja.

Ja sam to i učinila. Kada smo obavili hadždž, Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s Abdur-Rahmanom b. Ebu-Bekrom Siddikom do Ten'ima. Tamo sam ponovo zanijetila 'umru. 'To je umjesto tvoje minule 'umre', rekao mi je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
Oni koji su zanijetili 'umru", kaže (Aiša), "obavili su tavaf oko Ka'be i sa'j između Safe i Merve, a potom se oslobodili ihrama. Kasnije su, kad su se vratili s Mine, obavili još jedan tavaf oko Ka'be. Oni koji su spojili hadž i 'umru obavili su samo jedan tavaf."[1]

رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرْتُ فَقَالَ هَذِهِ مَكَانَ عُمْرَتِكِ قَالَتْ فَطَافَ الَّذِينَ أَهَلُّوا بِالْعُمْرَةِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مِنًى وَأَمَّا الَّذِينَ جَمَعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا .

4396. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja b. Seid, a ovom Ibn-Džurejdž, rekavši da mu je pričao Ata, prenoseći od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Kada (hadžija) obavi tavaf oko Ka'be, može se osloboditi ihrama."
Ibn-Džurejdž veli: "Upitao sam Ataa: 'Na osnovu čega je to Ibn-Abbas rekao?'
'Na osnovu riječi Uzvišenog: '... a poslije, njihovo je mjesto kraj Drevne Ka'be'[2], i na osnovu Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi drugovima na Oprosnom hadžu da se oslobode od ihrama', odgovorio je (Ata).
'To je bilo poslije stajanja na Arefatu', rekoh mu.
'Ibn-Abbas je smatrao da je tako i prije i poslije (stajanja na Arefatu)', odgovori on."[3]

٤٣٩٦ . حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ فَقَدْ حَلَّ فَقُلْتُ مِنْ أَيْنَ قَالَ هَذَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ مِنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ) وَمِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَصْحَابَهُ أَنْ يَحِلُّوا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ قُلْتُ إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ بَعْدَ الْمُعَرَّفِ قَالَ كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَرَاهُ قَبْلُ وَبَعْدُ .

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Kako će u obrede ući žena u toku menstruacije i poslijeporođajnog odljeva krvi - hajzu i nifasu* (Knjiga 1., str. 1070-1071).

2 Ovo je dio 33. ajeta iz sure El-Hadždž, koji u cijelosti glasi: "Vama one (tj. životinje) služe do određenog roka (tj. do klanja), a poslije, njihovo je mjesto (klanja) kraj Drevne Ka'be" – tj. muzete ih, jašete i tovarite sve do dana kada ćete ih kao kurbane u Haremu kod Kabe zaklati.

3 Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, zastupao je mišljenje da onaj ko nema kurban, a zanijeti hadž, razrješava se, tj. istupa iz obreda hadždža, kada izvrši tavaf oko Ka'be. Ukoliko, pak, želi nastaviti s hadžskim obredima, ne smije se približavati Kabi prije stajanja na Arefatu. Prenosi se da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Koji god hadžija obavi tavaf oko Ka'be – on postaje slobodan od ihrama." Dokaz mu je za to ono što je navedeno u hadisu. Većina islamske uleme, međutim, ne slaže se u tome s njim. Najglasovitiji islamski učenjaci smatraju da se samo onaj ko prvo zanijeti samo umru oslobađa ihrama nakon tavafa i sa'ja (dakle *mutemetti'*), dok se onaj koji zanijeti i hadždž i umru zajedno ne oslobađa ihrama sve dok ne okonča oba obreda. Također se ihrama ne oslobađa ni onaj koji zanijeti samo hadždž, pa makar i obilazio oko Ka'be po dolasku u Mekku, sve dok ne završi s hadžskim obredima. Većina islamske uleme odgovara Ibn-Abbasu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio muslimanima koji nisu imali kurban da

4397. PRIČAO MI JE Bejan, njemu Nadr, a njega je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Kajsa, koji je rekao da je čuo Tarika, da prenosi od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bathau, pa me je on upitao: 'Jesi li naumio obaviti hadždž?'
'Da', odgovorio sam.
'A kako si zanijetio?', upita on.
'Rekao sam: 'Odazivam Ti se (istim) nijetom kao što je i nijjet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'', odgovorio sam.
'Obiđi oko Ka'be i (obavi sa'j) između Safe i Merve, a potom se oslobodi ihrama!', reče on. Obilazio sam oko Ka'be i (obavio sa'j između) Safe i Merve, a onda otišao jednoj ženi iz plemena Kajs, pa mi je ona obiskala glavu."[4]

٤٣٩٧. حَدَّثَنِي بَيَانٌ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ طَارِقًا عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْبَطْحَاءِ فَقَالَ أَحَجَجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ كَيْفَ أَهْلَلْتَ قُلْتُ لَبَّيْكَ بِإِهْلَالٍ كَإِهْلَالِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ طُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حِلَّ فَطُفْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَأَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ قَيْسٍ فَفَلَتْ رَأْسِي.

4398. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njega je obavijestio Enes b. Ijad, a ovim Musa b. Ukba, prenoseći od Nafi'a, kojeg je obavijestio Ibn-Omer da ga je Hafsa, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim suprugama na Oprosnom hadždžu da se oslobode ihrama. Hafsa ga je tada upitala: "A šta tebe sprečava da se oslobodiš ihrama?"
"Ja sam ulijepio svoju kosu i označio svoga kurbana", reče on, "i ja se ne oslobađam ihrama sve dok ga ne zakoljem."[5]

٤٣٩٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ أَخْبَرَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ حَفْصَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يَحْلِلْنَ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ فَمَا يَمْنَعُكَ فَقَالَ لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلَسْتُ أَحِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ هَدْيِي.

ponište oblačenje ihrama za hadž i obuku ga za umru, a zatim se, nakon tavafa i sa'ja, oslobode ihrama; oni, međutim, koji su imali kurban, a među njima je bio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostali su u ihramu i nakon tavafa, sve dok, nakon Arefata, nisu zaklali kurban. Ovo se jasno može vidjeti iz brojnih predanja koja su navedena u dijelu *O hadždžu* (vidjeti, npr., poglavlje *O haddžu temettu'u, kiranu i ifradu* (Knjiga 1., str. 1075-1080).

4 Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju o stupanju u ihram u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (Knjiga 1., str. 1072-1073), te u poglavlju o tome kada se *mu'temir* oslobađa ihrama. (Knjiga 2., str. 17-19)

5 Vidjeti poglavlje *O haddžu temettu'u, kiranu i ifradu.* (Knjiga 1., str. 1075-1080, hadis br. 1561 i 1566)

4399. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a Muhammed b. Jusuf veli da MU JE PRIČAO Evza'i, a njega je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Jedna žena iz (plemena) Has'am – dok Fadl b. Abbas jahaše na sapima deve iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – upitala na Oprosnom hadžu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Allahov Poslaniče, dužnost koju je Allah propisao Svojim robovima (hadž) zatekla je moga oca kao oronulog starca, koji se ne može ravno držati na jahaćoj životinji. Hoće li biti dostatno da za njega ja obavim hadž?"
"Da", odgovorio je on.[1]

٤٣٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ حَدَّثَنِي شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ خَثْعَمَ اسْتَفْتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَالْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ رَدِيفُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ فَهَلْ يَقْضِي أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ .

4400. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Surejdž b. Nu'man, a ovom Fulejh, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u godini oslobođenja Mekke došao (u Mekku), a iza sebe je na Kasvu bio posadio Usamu. S njim su još bili Bilal i Osman b. Talha. Kada je kod Kabe spustio na koljena devu, rekao je Osmanu: 'Donesi mi ključ!'
On mu je donio ključ, a potom otvorio vrata. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušao (unutra), a s njim i Usama, Bilal te Osman. Nakon toga zaključali su vrata za sobom. On se u njoj dugo zadržao, a onda izišao.
Ljudi su se počeli natjecati da bi ušli (u Ka'bu), i ja ih pretekoh. Našao sam Bilala kako stoji iza vrata te ga upitah: 'Gdje je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Klanjao je', reče on, 'između ona dva prednja stupa.'

٤٤٠٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ مُرْدِفٌ أُسَامَةَ عَلَى الْقَصْوَاءِ وَمَعَهُ بِلاَلٌ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ حَتَّى أَنَاخَ عِنْدَ الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَ لِعُثْمَانَ ائْتِنَا بِالْمِفْتَاحِ فَجَاءَهُ بِالْمِفْتَاحِ فَفَتَحَ لَهُ الْبَابَ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ وَأُسَامَةُ وَبِلاَلٌ وَعُثْمَانُ ثُمَّ أَغْلَقُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَمَكَثَ نَهَارًا طَوِيلاً ثُمَّ خَرَجَ وَابْتَدَرَ النَّاسُ الدُّخُولَ فَسَبَقْتُهُمْ فَوَجَدْتُ بِلاَلاً قَائِمًا مِنْ وَرَاءِ الْبَابِ فَقُلْتُ لَهُ أَيْنَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ صَلَّى بَيْنَ ذَيْنِكَ الْعَمُودَيْنِ الْمُقَدَّمَيْنِ وَكَانَ الْبَيْتُ عَلَى سِتَّةِ أَعْمِدَةٍ سَطْرَيْنِ صَلَّى بَيْنَ الْعَمُودَيْنِ مِنَ السَّطْرِ الْمُقَدَّمِ وَجَعَلَ بَابَ الْبَيْتِ خَلْفَ ظَهْرِهِ

1 Hadis je naveden u poglavlju *O obavljanju hadždža za onoga koji se ne može ustaliti na jahaćoj životinji te o tome kad žena obavlja hadž za muškarca.* (Vidjeti njegovo tumačenje u poglavlju *O hadždžu žene za muškarca*; Knjiga 2., str. 56-57.)

وَاسْتَقْبَلَ بِوَجْهِهِ الَّذِي يَسْتَقْبِلُكَ حِينَ تَلِجُ الْبَيْتَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِدَارِ قَالَ وَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى وَعِنْدَ الْمَكَانِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ مَرْمَرَةٌ حَمْرَاءُ .

Ka‘ba je imala šest stupova u dva reda. On je klanjao između dva stupa u prednjem redu. Vrata Kabe je ostavio iza svojih leđa, a licem se okrenuo prema onome što čovjeku dolazi u susret kada uđe u Ka‘bu, između njega i zida.
Zaboravio sam", kaže (Ibn-Omer), "upitati ga koliko je (rekata) klanjao. A kod mjesta na kojem je klanjao bijaše komad crvenog mramora."[2]

٤٤٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَأَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حَاضَتْ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَحَابِسَتُنَا هِيَ فَقُلْتُ إِنَّهَا قَدْ أَفَاضَتْ يَا رَسُولَ اللهِ وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَنْفِرْ .

4401. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kojeme su pričali Urve b. Zubejr i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da ih je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila:
"Safijja, kći Hujejjova i supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dobila je na Oprosnom hadžu menstruaciju, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zar će nas to ona zadržati?'
'Ona se, Allahov Poslaniče', rekoh ja, 'vratila (s Arefata) i obavila tavaf (tavaful-ifadu).'
'Neka onda krene (kući)!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٤٤٠٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَحَدَّثُ بِحَجَّةِ الْوَدَاعِ وَالنَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا وَلَا نَدْرِي مَا حَجَّةُ الْوَدَاعِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ ذَكَرَ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ فَأَطْنَبَ فِي ذِكْرِهِ وَقَالَ

4402. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njega je obavijestio Ibn-Vehb, njemu je pričao Omer b. Muhammed, a njemu njegov otac prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Razgovarali smo o Oprosnom hadžu dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio među nama, a nismo ni znali šta je to Oprosni hadž. On je tada zahvalio Allahu i izrekao Mu pohvalu, a zatim spomenuo Mesiha Dedždžala (lažnog Mesiha), oduljivši priču o njemu.

2 Događaj koji je opisan u ovom hadisu zbio se za vrijeme oslobođenja Mekke, pa nam stoga ostaje da se pitamo zašto je Buhari ovaj hadis uvrstio u poglavlje *O Oprosnom hadžu*. Osim toga, ovaj je hadis naveden i ranije u poglavlju *Stavljanje nekog iza sebe jašući na magarcu* (Knjiga 2., str. 725-726), a djelimično i u poglavlju *O zaključavanju Ka‘be i klanjanju na kojoj se god hoće njenoj strani* (Knjiga 1., str. 1098), zatim u poglavlju *O Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ulasku u Mekku s gornje strane* (hadis br. 4289), te u poglavlju *O klanjanju između stupova izvan grupnog obavljanja namaza* (Knjiga 1., str. 367-368).

3 Ovaj se hadis može naći u poglavlju *Kada žena dobije menstruaciju nakon što je obavila tavafu-l-ifadu* (Knjiga 1., str. 1085-1086).

'Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika', rekao je, 'a da nije upozoravao svoj narod na njega. Na njega je upozorio Nuh, alejhis-selam, a i vjerovjesnici poslije njega. On će se pojaviti među vama: pa ako vam je nešto o njemu nepoznato – pa nije vam nepoznato da Gospodar vaš nije nepoznat', reče on, ponovivši to tri puta, (i dodade): 'Uistinu Gospodar vaš nije ćorav, a on je ćorav u desno oko, kao da mu je oko isturena boba grožđa.'[1]

مَا بَعَثَ اللهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ أَنْذَرَ أُمَّتَهُ أَنْذَرَهُ نُوحٌ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ بَعْدِهِ وَإِنَّهُ يَخْرُجُ فِيكُمْ فَمَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ فَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْكُمْ أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ عَلَى مَا يَخْفَى عَلَيْكُمْ ثَلاَثًا إِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّهُ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

4403. 'Allah je, zaista, učinio svetim živote vaše i imetke vaše, kao što je svet i častan ovaj dan vaš u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu. Jesam li saopćio?'
'Jesi!', odgovorili su (prisutni).
'Allahu moj', reče on, 'budi (mi) svjedok!' Izgovorio je to tri puta (i dodao): 'Teško vama (vejlekum, ili je rekao: vejhakum), budite pažljivi! Ne vraćajte se poslije mene nevjerstvu, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih!'"[2]

٤٤٠٣. أَلاَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ قَالُوا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ ثَلاَثًا وَيْلَكُمْ أَوْ وَيْحَكُمْ انْظُرُوا لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

1 Mesih Dedždžal (lažni Mesih) jedan je od velikih predznaka Sudnjeg dana. *Dedždžal* u arapskom jeziku znači "lažov koji ima veliku sposobnost obmanjivanja". Zato se Dedždžal naziva lažovom, jer on istinu pokriva svojom laži.
Dedždžal će sebe smatrati bogom i pokušat će odvratiti ljude od njihove vjere svojim čudesnim i nadnarivnim djelima, koja će, Allahovom voljom, biti u stanju činiti. On će tako zavesti neke ljude, a onda će Allah dopustiti da se njegovo iskušenje privede kraju, pa će sići Isa, alejhis-selam, i ubiti ga. U Nevevijevom komentaru Muslimovog *Sahiha* stoji: "Hadisi o Dedždžalu koje navode Muslim i drugi dokaz su sljedbenicima istine istinitosti njegova dolaska. On je osoba kojom će Allah iskušati Svoje robove. Allah će mu omogućiti ono što niko osim Allaha nije u stanju činiti, kao što su: oživljavanje mrtvih koje on ubije, zelena bašča koja će ga stalno pratiti, raj i pakao, dvije rijeke, blago dunjalučkih riznica, zapovijed nebesima da spuste kišu (pa to ona uistinu učine), a zemlji da proklija (i ona to uradi) – sve će se to ostvarivati Allahovom voljom i moći. Nakon toga Allah će mu to onemogućiti, pa neće biti u stanju ubiti nijednog čovjeka, niti učiniti bilo šta od onoga što je činio. Zatim će ga ubiti Isa, alejhis-selam, a Allah će učvrstiti vjernike u njihovom vjerovanju. To je stav pripadnika ehli-sunneta, svih hadiskih i fikhskih učenjaka te apologetičara. Drukčiji stav o tome imaju haridžije, džehmije i pojedine mu'tezile; oni to negiraju" (vidi: *Šerhun-Nevevi ala Sahihil-Muslim*, 18:58-59).
Pravi i iskreni vjernici prepoznat će Dedždžala po opisu koji im je dao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Dedždžal će biti ćorav, a Uzvišeni Allah čist je od bilo kakvih nedostataka. Uz to, njemu će na čelu pisati "nevjernik" (kafir), i to će svaki vjernik, bio on pismen ili ne, znati pročitati.
(Detaljnije obavijesti o Dedždžalu i njegovoj pojavi mogu se naći u poglavlju o Dedždžalu i njegovom spominjanju; hadisi br. 7122-7134.)

2 Ovaj je hadis nastavak prethodnog hadisa, koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom Oprosnog hadža izgovorio na Mini, savjetujući svoje drugove da se poslije njega ne vraćaju u nevjerstvo i da se međusobno ne ubijaju.
Iz početnih riječi prethodnog hadisa može se razumjeti da Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, dok su u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarali o Oprosnom hadždžu, nisu bili svjesni da se radi o njegovom opraštanju od njih i njegovoj brzoj smrti. Međutim, kada je on ubrzo nakon toga umro,

4404. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, ovom Ebu-Ishak, a ovom Zejd b. Erkam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u devetnaest pohoda, a poslije Hidžre obavio je jedan hadždž, nakon kojega nije obavio (drugi) oprosni hadždž.
Ebu-Ishak veli: "A u Mekki je obavio drugi (hadž)."[3]

٤٤٠٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَزَا تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً وَأَنَّهُ حَجَّ بَعْدَ مَا هَاجَرَ حَجَّةً وَاحِدَةً لَمْ يَحُجَّ بَعْدَهَا حَجَّةَ الْوَدَاعِ قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ وَبِمَكَّةَ أُخْرَى .

4405. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Alija b. Mudrika, on od Ebu-Zur'e b. Amra b. Džerira a on od Džerira da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu rekao: "Zamoli svijet da posluša!" Potom je kazao: "Ne vraćajte se poslije mene nevjerstvu, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih!"

٤٤٠٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَرِيرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ لِجَرِيرٍ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ فَقَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

4406. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, on od Ibn-Ebu-Bekre, a ovaj od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vrijeme se vratilo u stanje u kojem je bilo na dan stvaranja nebesa i Zemlje.[4] U godini ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta. Tri (od njih) dolaze jedan za drugim: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, a (četvrti je) redžeb

٤٤٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الزَّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلاَثَةٌ

oni su shvatili da se to on opraštao od njih ostavljajući im oporuku da se ne vraćaju u nevjerovanje i da jedni od njih ne udaraju druge po vratovima, tj. da se međusobno ne ubijaju. Hadis je ranije u cjelini (i s više predanja) naveden u poglavlju *O držanju hutbe u danima Mine* (Knjiga 1., str. 1174-1175).

3 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je propisano obavljanje hadždža, obavio samo jedan hadž, i to desete godine po Hidžri, neposredno pred smrt. Taj njegov hadždž nazvan je Oprosnim hadždždžom. Poslije njega, dakle, nije bilo drugog oprosnog hadždža.
Ebu-Ishakove riječi aludiraju na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodočastio Ka'bu za vrijeme boravka u Mekki prije Hidžre. To uopće nije sporno, s tim da se iz njegovih riječi razumije kako je on to učinio jedanput, iako se zna da je on to činio više puta, odnosno, kako tvrdi Ibn-Hadžer, nije nikada u Mekki propuštao hadždž. I zbilja, kako bi ga mogao propustiti on kad ga nisu propuštali Kurejševići ogrezli u idolopoklonstvu?! Pouzdano se u jednom hadisu navodi da ga je Džubejr b. Mut'im vidio u doba neznaboštva kako stoji na Arefatu. Također je poznato da je u početku islama tri godine uzastopno na Mini pozivao arapska plemena u islam. A što se umri tiče, njih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao više, i to prije Oprosnog hadždža.

4 Arapi su premještali mjesec muharrem i stavljali ga na mjesto safera i o tome se govori u 37. ajetu sure Et-Tevbe. Oni su to radili svake godine kako bi mogli ratovati, pa je muharrem dolazio na mjestu svakog mjeseca u hidžretskom kalendaru. Te godine vrijeme je vraćeno u svoje prvobitno stanje. (prim. rec.)

plemena Mudar, koji se nalazi između džumadel-ahire i šabana. Koji je ovo mjesec?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorili smo. Tada je on šutio toliko da smo pomislili kako će ga nazvati nekim drugim imenom, a onda je rekao: 'Nije li ovo zul-hidždže?'
'Jeste!', rekli smo.
'A koji je ovo grad?', upita on.
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', ponovili smo, a on (ponovo) zašuti toliko da smo pomislili kako će ga nazvati nekim drugim imenom, a onda reče: 'Nije li ovo (sveti) grad?'
'Jeste!', odgovorili smo.
'A koji je ovo dan?', upita on.
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorili smo, a on (opet) zašuti da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda reče: 'Nije li ovo dan klanja kurbana?'
'Jeste!', rekosmo mi, a on nastavi: 'Pa, zaista, životi vaši i imeci vaši...' (a Muhammed b. Musenna kaže: 'Mislim da je dodao: '... i vaše časti...'') '... međusobno su vam sveti, kao što vam je svet ovaj vaš dan u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu. Vi ćete susresti svoga Gospodara, i On će vas pitati za vaša djela. Ne vraćajte se poslije mene zabludi, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih! Neka ovo svaki prisutni doslovno prenese odsutnome, a možda će, neko od onih kojima se to prenese bolje shvatiti od onoga koji je to neposredno čuo.' Muhammed (b. Musenna) bi kasnije, kada bi to spomenuo, govorio: 'Istinu je rekao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem!') Zatim je dva puta ponovio: 'Pazite! Da li sam dostavio?''[1]

مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذُو الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَسَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلاَ فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلاَّلاً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلاَ لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يُبَلَّغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ فَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ يَقُولُ صَدَقَ مُحَمَّدٌ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ مَرَّتَيْنِ .

1 Predanja ovog hadisa navode se u poglavlju *Neki prenosici bolje shvate nego slušalac.* (Knjiga 1., str. 75-76.), te u poglavlju *O držanju hutbe u danima Mine.* (Knjiga 1., str. 1174-1175.)

4407. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan Sevri, prenoseći od Kajsa b. Muslima, a on od Tarika b. Šihaba da su neki židovi rekli: "Da je ovaj ajet objavljen nama, mi bismo taj dan slavili kao blagdan!"
"A koji ajet? ", upitao je Omer.
"Danas sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera"[2], odgovoriše oni.
"Ja uistinu znam", reče Omer, "na kojem je mjestu objavljen: objavljen je dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao na Arefatu."[3]

٤٤٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ أَنَّ أُنَاسًا مِنَ الْيَهُودِ قَالُوا لَوْ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِينَا لاتَّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ أَيَّةُ آيَةٍ فَقَالُوا (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلامَ دِينًا) فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لأَعْلَمُ أَيَّ مَكَانٍ أُنْزِلَتْ أُنْزِلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاقِفٌ بِعَرَفَةَ .

4408. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ebu-Esveda Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Izišli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je neko od nas zanijetio umru, neko hadždž, a neko i hadždž i 'umru. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zanijetio hadždž. Što se tiče onih koji su stupili u ihram samo za hadž ili su sastavili hadždž i 'umru – oni nisu skinuli ihrame sve do prvog dana Bajrama."
Pričao nam je Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, koji (prenoseći ovaj hadis) kaže: "(Izišli smo) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu..."
A pričao nam je i Isma'il prenoseći isto to od Malika.[4]

٤٤٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجَّةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَأَهَلَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْحَجِّ فَأَمَّا مَنْ أَهَلَّ بِالْحَجِّ أَوْ جَمَعَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَلَمْ يَحِلُّوا حَتَّى يَوْمِ النَّحْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ وَقَالَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ مِثْلَهُ .

2 Ovo je dio trećeg ajeta iz sure El-Maida (Trpeza). Ubraja se među posljednje ajete koji su objavljeni Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On u cijelosti glasi: "Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno, i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvijeri načeto – osim ako ste ga preklali – i što je na žrtvenicima žrtvovano; i zabranjuje vam se gatanje strelicama – to je porok! Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi od vjere svoje otpasti, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene! Danas sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti."

3 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Povećavanju i umanjivanje vjerovanja* (Knjiga 1., str. 48-49).

4 Hadis je prethodno naveden u poglavlju *O hadždžu temettu'u, kiranu i ifradu* (Knjiga 1., str. 1075-1080),

4409. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim, tj. Ibn-Sa‘d, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Amira b. Sa‘da, a on od svoga oca da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obišao me je na Oprosnom hadždžu, a bolest me je bila dovela na ivicu smrti.

‘Allahov Poslaniče’, rekao sam mu tada, ‘bolest je sa mnom učinila ono što vidiš! Bogat sam čovjek, a nasljeđuje me samo jedna kći, pa hoću li podijeliti dvije trećine svoga imetka?’

‘Ne!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Onda ću podijeliti polovinu?’, rekoh.

‘Ne!’, odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Pa mogu li onda trećinu?’, upitah ja.

‘Trećinu (možeš)’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘a i trećina je mnogo! Da ostaviš svoje nasljednike bogatim, bolje ti je nego da ih ostaviš siromašnim, pa da pružaju svoje ruke prema svijetu i traže (pomoć). A za svaku opskrbu koju potrošiš u želji za licem Allahovim bit ćeš nagrađen, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svojoj ženi.’

‘Allahov Poslaniče’, upitah, ‘hoću li ja nadživjeti svoje drugove?’

‘Ti nikako nećeš ostati poslije’, odgovori on, ‘radeći u želji za licem Allahovim, a da ti time neće biti povećan stupanj i ugled. Možda ćeš ti još poživjeti, pa da svijetu budeš od koristi, a drugima od štete. Allahu moj, Ti upotpuni mojim drugovima hidžru i nemoj ih vratiti nazad (u nevjerstvo)!’, (reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

Jadnik je Sa‘d b. Havla! Allahov ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sažalijevao zato što je umro u Mekki.”[1]

٤٤٠٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ هُوَ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي وَاحِدَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قُلْتُ أَفَأَتَصَدَّقُ بِشَطْرِهِ قَالَ لاَ قُلْتُ فَالثُّلُثِ قَالَ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَسْتَ تُنْفِقُ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ أُجِرْتَ بِهَا حَتَّى اللُّقْمَةَ تَجْعَلُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ آأُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ تُخَلَّفُ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ رَثَى لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُوُفِّيَ بِمَكَّةَ .

te na početku ovog poglavlja (hadis br. 4395).

1 Ovaj je hadis ovdje naveden zato što se u njemu spominje Oprosni hadždž, a ranije je naveden u poglavlju o tome da je bolje ostaviti svoje nasljednike bogatim nego da pružaju ruke proseći od ljudi (Knjiga 2., str. 591).

4410. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafi‘a, da ih je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu obrijao glavu.

٤٤١٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَلَقَ رَأْسَهُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ .

4411. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Muhammed b. Bekr, a ovom Ibn-Džurejdž, kojeg je obavijestio Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafi‘a, a njega je obavijestio Ibn-Omer da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obrijao glavu na Oprosnom hadždžu, a također i jedna skupina njegovih drugova; a neki su od njih samo potkratili kosu.[2]

٤٤١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَخْبَرَهُ ابْنُ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَلَقَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَأُنَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ وَقَصَّرَ بَعْضُهُمْ .

4412. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a Lejs veli da MU JE PRIČAO Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a njemu je kazivao Ubejdullah b. Abdullah da ga je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, obavijestio da je on došao jašući na magarcu dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu klanjao sa svijetom na Mini. Magarac je prošao ispred jednog dijela reda klanjača, zatim je on sišao s njega i stao u red sa svijetom.[3]

٤٤١٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ أَقْبَلَ يَسِيرُ عَلَى حِمَارٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ بِمِنًى فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَسَارَ الْحِمَارُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ ثُمَّ نَزَلَ عَنْهُ فَصَفَّ مَعَ النَّاسِ .

4413. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, koji kaže da mu je otac pričao:
“Upitali su Usamu – a ja sam bio prisutan – o Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, hodu za vrijeme njegovog (Oprosnog) hadždža, pa je on rekao: ‘(Išao je) običnim hodom, a kada bi našao slobodan prolaz, požurio bi.’”[4]

٤٤١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ سُئِلَ أُسَامَةُ وَأَنَا شَاهِدٌ عَنْ سَيْرِ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّتِهِ فَقَالَ الْعَنَقَ فَإِذَا وَجَدَ فَجْوَةً نَصَّ .

2 Vidjeti hadise br. 4410 i 4411 u poglavlju *O brijanju glave i šišanju (potkraćivanju kose) pri skidanju ihrama* (Knjiga 1., str. 1168-1169).

3 Vidjeti poglavlje *Sutra imama je i sutra onoga koji klanja za njim* (Knjiga 1., str. 363).

4 Hadis je ranije naveden u poglavlju *O načinu hodanja hadžije kad se bude vraćao s Arefata*

4414. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Jahjaa b. Seida, ovaj od Adijja b. Sabita, a on od Abdullaha b. Jezida Hatmija da je kazivao:
"Ebu-Ejjub me obavijestio da je zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu klanjao (na Muzdelifi) spojivši akšam i jaciju."[1]

٤٤١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطْمِيِّ أَنَّ أَبَا أَيُّوبَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا .

POHOD NA TEBUK ILI TEGOBNI POHOD

بَاب غَزْوَةِ تَبُوكَ وَهِيَ غَزْوَةُ الْعُسْرَةِ

4415. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala, a njemu Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burdea, on od Ebu-Burdea, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Prijatelji su me poslali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da im tražim od njega jahalice (prevozna sredstva), budući da su oni sa njim u "siromašnoj" vojsci, to jest u pohodu na Tebuk.
"Allahov Poslaniče – rekoh ja – "društvo moje me poslalo tebi da ih prebaciš (osiguraš im prevoz)."
"Tako mi Allaha, ja ih neću prebaciti ni na čemu" – reče on – a zatekao sam ga, a da to nisam ni osjetio, srditog, pa sam se vratio ožalošćen zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odbijanja, a iz straha da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije štogod na mene naljutio. Vratio sam se svom društvu i saopćio im ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. Međutim, ne ostadoh tako do jedan časak, kad čujem Bilala kako doziva:
"Ej, Abdullah b. Kajs (ime Ebu-Musaovo)!" Odozvao sam mu se a on reče: "Odazovi se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poziva te", i kada sam došao, on reče: "Uzmi ove dvije parice (deve) i ove dvije parice", pokazujući na

٤٤١٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَرْسَلَنِي أَصْحَابِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَسْأَلُهُ الْحُمْلاَنَ لَهُمْ إِذْ هُمْ مَعَهُ فِي جَيْشِ الْعُسْرَةِ وَهِيَ غَزْوَةُ تَبُوكَ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ أَصْحَابِي أَرْسَلُونِي إِلَيْكَ لِتَحْمِلَهُمْ فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ وَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ وَلاَ أَشْعُرُ وَرَجَعْتُ حَزِينًا مِنْ مَنْعِ النَّبِيِّ ﷺ وَمِنْ مَخَافَةِ أَنْ يَكُونَ النَّبِيُّ ﷺ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ عَلَيَّ فَرَجَعْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَأَخْبَرْتُهُمُ الَّذِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ أَلْبَثْ إِلاَّ سُوَيْعَةً إِذْ سَمِعْتُ بِلاَلاً يُنَادِي أَيْ عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ فَأَجَبْتُهُ فَقَالَ أَجِبْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَدْعُوكَ فَلَمَّا أَتَيْتُهُ قَالَ خُذْ هَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ وَهَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ لِسِتَّةِ أَبْعِرَةٍ ابْتَاعَهُنَّ حِينَئِذٍ مِنْ سَعْدٍ فَانْطَلِقْ بِهِنَّ إِلَى أَصْحَابِكَ

(Knjiga 1., str. 1136).

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O spajanju akšama i jacije, ne klanjajući između njih nikakve nafile* (Knjiga 1., str. 1139).

فَقُلْ إِنَّ اللهَ أَوْ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْمِلُكُمْ
عَلَى هَؤُلَاءِ فَارْكَبُوهُنَّ فَانْطَلَقْتُ إِلَيْهِمْ بِهِنَّ
فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤُلَاءِ وَلَكِنِّي
وَاللهِ لَا أَدَعُكُمْ حَتَّى يَنْطَلِقَ مَعِي بَعْضُكُمْ
إِلَى مَنْ سَمِعَ مَقَالَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَا تَظُنُّوا أَنِّي
حَدَّثْتُكُمْ شَيْئًا لَمْ يَقُلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالُوا لِي وَاللهِ
إِنَّكَ عِنْدَنَا لَمُصَدَّقٌ وَلَنَفْعَلَنَّ مَا أَحْبَبْتَ فَانْطَلَقَ
أَبُو مُوسَى بِنَفَرٍ مِنْهُمْ حَتَّى أَتَوْا الَّذِينَ سَمِعُوا قَوْلَ
رَسُولِ اللهِ ﷺ مَنْعَهُ إِيَّاهُمْ ثُمَّ إِعْطَاءَهُمْ بَعْدُ
فَحَدَّثُوهُمْ بِمِثْلِ مَا حَدَّثَهُمْ بِهِ أَبُو مُوسَى .

šest deva koje je u to vrijeme kupio od Sa‘da, vodi ih svojim drugovima i reci (im): "Allah vas", ili je, kaže, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vas prebacuje na ovima, pa ih pojašite."
Žurno sam sa devama otišao kod njih i rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vas prebacuje na ovima, ali vas ja, tako mi Allaha, neću ostaviti dok neko od vas ne pođe sa mnom da čuje riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ne biste pomislili da sam vam ja prenio nešto što on nije rekao."
"Ti si kod nas, uistinu, pouzdan (iskren), a svakako ćemo uraditi ono što želiš."
Pa je Ebu-Musa otišao sa grupom njih do onih koji su čuli govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem - kako je prvo odbio da im da (jahalice), a zatim im, nakon toga, dao - pa su im oni ispričali isto ono što im je (prije) ispričao Ebu-Musa.[2]

2 Buhari, kao što vidimo, Pohod na Tebuk spominje nakon Oprosnog hadždža, što je, bez sumnje, greška koja, najvjerovatnije, potiče od prepisivača, jer pohod na Tebuk je bio u mjesecu redžebu, devete godine po hidžri, prije Oprosnog hadždža. Neki vele da je do njega došlo šest mjeseci nakon Pohoda na Taif, što nije u oprečnosti sa prethodnom konstatacijom. Tebuk je poznato mjesto na sredini puta između Medine i Damaska. Neki kažu da je udaljen od Medine 14 dana hoda.
Povod za Pohod na Tebuk bile su vijesti koje su širili u Medini da se bizantijska vojska sprema na tešku i odlučujuću bitku protiv muslimana. Te vijesti su donosili Nabetejci koji su donosili iz Šama zejtin na prodaju u Medinu. Govorili su kako je Herakle spremio ogromnu vojsku od četrdeset hiljada boraca pod vođstvom jednog od najboljih bizantijskih vojskovođa. Pričali su da će krenuti iz Belhe, i da je pridobio uza se i plemena Lahm i Džuzam, te da je njihova prethodnica već stigla u Belka'. Sve ovo je stavilo muslimane u težak položaj i opasnu situaciju, posebno ako se pridoda tome i djelovanje munafika-licemjera koji su žudjeli da razore muslimansko društvo.
Pohod na Tebuk je prozvan imenom "Tegobni pohod" ili "Pohod siromašne vojske". Razlog tome je što su muslimani u to vrijeme bili u veoma teškom stanju. Bili su oskudni jahaćim životinjama, devama i konjima, vodom i opskrbom. Vladale su velike suše i bila je velika žega. Prenosi se da su na putu klali deve kako bi pili vodu iz njihovih grba, a hranili su se lišćem od drveća. Zbog svega toga, muslimanska vojska koja je krenula na Tebuk prozvana je *El-Usre - Siromašna vojska*, a pohod je dobio ime "Tegobni pohod".
Međutim, uz sve to, ne treba zaboraviti činjenicu da su se muslimani natjecali ko će bolje opremiti, odnosno ko će više doprinijeti opremanju muslimanske vojske. Tako se prenosi da je Osman b. Affan bio spremio karavanu na put u Šam sa dvjesto natovarenih i dobro opremljenih deva i dvjesto oka srebra. Došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poklonio mu sve to, dodajući još stotinu deva sa cijelom opremom i hiljadu dinara. Tom prilikom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Osmanu neće od danas ništa nauditi ma šta radio."
Poslije toga je Osman, radijallahu anhu, donio još imetka, tako da je njegov poklon dostigao broj od 900 deva i 100 konja, osim novca.
Abdurrahman b. Avf je dao 200 oka srebra, Ebu-Bekr sav svoj imetak, koji je vrijedio 4000 drahmi; Omer pola svoga imetka itd. Žene su skidale sa sebe ogrlice, narukvice, munđuše i prstenje. Bilo je i onih koji su darovali pregršt ili dvije pregršti hurmi, jer nisu imali više od toga. Niko, uglavnom, nije stisnuo šaku i niko nije škrtario osim licemjera.

4416. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Šu‘be, on od Hakema, ovaj od Mus‘aba b. Sa‘da, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (u Pohod) na Tebuk, a za svoga zamjenika (u Medini) je ostavio Aliju.
“Zar ćeš me ostaviti među djecom i ženama” - rekao je (Alija), a on mu je odgovorio:
“Zar nisi zadovoljan da u odnosu na mene budeš kao što je bio Harun u odnosu na Musaa, samo što poslije mene nema više poslanika.”
Ebu-Davud veli da mu je pričao Šu‘be od Hakema, koji kaže da je (ovaj hadis) čuo od Mus‘aba.

٤٤١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ إِلَى تَبُوكَ وَاسْتَخْلَفَ عَلِيًّا فَقَالَ أَتُخَلِّفُنِي فِي الصِّبْيَانِ وَالنِّسَاءِ قَالَ أَلاَ تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلاَّ أَنَّهُ لَيْسَ نَبِيٌّ بَعْدِي وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ مُصْعَبًا .

4417. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Muhammed b. Bekr, a ovome je saopćio Ibnu-Džurejdž, koji kaže da je čuo Ataa kako izvještava da mu je saopćio Safvan b. Ja‘la b. Umejje prenoseći od svoga oca, koji je rekao:
“Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Teškom pohodu (Pohodu na Tebuk).
Safvan veli da je Ja‘la govorio:
“Taj pohod za mene je bio najpouzdanije djelo (tj. u vezi s pitanjem iščekivanje nagrade).
Ata kaže: Safvan veli da je Ja‘la rekao:
“Imao sam najamnika pa se on potukao sa nekim čovjekom, i jedan od njih dvojice je ugrizao drugoga.”

٤٤١٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً يُخْبِرُ قَالَ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعُسْرَةَ قَالَ كَانَ يَعْلَى يَقُولُ تِلْكَ الْغَزْوَةُ أَوْثَقُ أَعْمَالِي عِنْدِي قَالَ عَطَاءٌ فَقَالَ صَفْوَانُ قَالَ يَعْلَى فَكَانَ لِي أَجِيرٌ فَقَاتَلَ إِنْسَانًا فَعَضَّ أَحَدُهُمَا يَدَ الآخَرِ قَالَ عَطَاءٌ فَلَقَدْ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ أَيُّهُمَا عَضَّ الآخَرَ فَنَسِيتُهُ قَالَ فَانْتَزَعَ الْمَعْضُوضُ يَدَهُ مِنْ فِي الْعَاضِّ فَانْتَزَعَ

-Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, zbog ozbiljnosti i teškoće situacije, taj put - suprotno njegovom običaju - obznanio muslimanima da kani krenuti u rat sa Bizantijom, te izdao naredbu da se sakupi i pripremi vojska koja se slijevala u Medinu sa svih strana. Niko od muslimana nije odbio da učestvuje u ovom velikom pohodu, osim licemjera i tri osobe. Čak su i siromasi dolazili kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći da im da jahalice da i oni idu u borbu. Stoga je vojska koja je krenula put Tebuka bila ogromna, brojala je 30.000 boraca.
Pohod na Tebuk je prošao bez sukoba. Vizantice i njihove vladare je, čim su čuli za dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa ogromnom vojskom, obuzeo veliki strah. Nisu se smjeli usuditi i krenuti na pokret i susret s njim. Razišli su se i raspustili vojsku unutar svojih granica. To je za muslimane bila povoljnija vijest nego što su očekivali, a djelovala je i na povećanje ugleda i časti muslimanske vojske van granica Arabije, kao i unutar same zemlje.
Muslimanska vojska se vratila u Medinu slavljenički i pobjednički raspoložena. U putu nisu imali nikakvih neugodnosti, a Allah, dželle šanuhu, ih je poštedio borbe.

Ata kaže da ga je Safvan obavijestio koji je od njih dvojice ujeo drugoga, ali je zaboravio, pa je ujedeni istrgnuo svoju ruku iz usta onoga što ga je ujeo i izvalio mu jedan sjekutić. (Kasnije) su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je to ostavio nekažnjeno. Ata je rekao: Mislim da je (Safvan) rekao: Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem:
"Zar da ostavi njegovu ruku u tvojim ustima da je grizeš, kao da je u ustima mužjaka deve koji ugriza?"[1]

إِحْدَى ثَنِيَّتَيْهِ فَأَتَيَا النَّبِيَّ ﷺ فَأَهْدَرَ ثَنِيَّتَهُ قَالَ عَطَاءٌ وَحَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفَيَدَعُ يَدَهُ فِي فِيكَ تَقْضَمُهَا كَأَنَّهَا فِي فِي فَحْلٍ يَقْضَمُهَا .

SLUČAJ KA'BA B. MALIKA

بَاب حَدِيثُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ

I riječi Uzvišenog Allaha:"… a i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen… "[2]

وَقَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) .

4418. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, da je Abdullah b. Ka'b b. Malik, koji je bio vodič Ka'bu, uz ostale njegove sinove, kada je oslijepio, rekao:
– Čuo sam Ka'ba b. Malika kako priča svoj događaj kada je izostao iz vojnog pohoda na Tebuk. Ka'b je rekao:
"Nisam zostao ni iz jednog vojnog pohoda u koji je išao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osim Pohoda na Tebuk, izuzimajući bitku na Bedru, jer on nikoga ko je iz nje izostao nije prekorio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izišao (na Bedr) u namjeri da presretne kurejšijsku

٤٤١٨ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ قِصَّةِ تَبُوكَ قَالَ كَعْبٌ لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا إِلاَّ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ غَيْرَ أَنِّي كُنْتُ تَخَلَّفْتُ فِي غَزْوَةِ بَدْرٍ وَلَمْ يُعَاتِبْ أَحَدًا تَخَلَّفَ عَنْهَا إِنَّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ عِيرَ قُرَيْشٍ حَتَّى جَمَعَ اللهُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّهِمْ

1 Pogledati ovaj hadis u poglavlju *O tome kada neki čovjek ujede drugoga pa mu ispadnu sjekutići*, hadis broj 6893. Ovdje je naveden zbog spomena pohoda na Tebuk.

2 Ovo je dio 118. ajeta sure Et-Tevbe, koji je povezan sa ajetom 117. a odnose se na Pohod na Tebuk. Prevod ta dva ajeta u cijelosti glasi: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala; On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen tako da im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i bilo im se stisnulo u dušama njihovim, i vidjeli su da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je."

karavnu, dok ih je Allah neočekivano (bez njihovog dogovora) suočio sa njihovim neprijateljem. Ja sam bio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, one noći na Akabi, kada smo se obavezali (zavjetovali) na islam, i ne bih volio da sam umjesto te noći prisustvovao na Bedru, iako se Bedr spominje više od nje.
Ono što se može reći za mene tada, (kada sam izostao i nisam učestvovao u Pohodu na Tebuk) jeste - da nikada nisam bio jači i imućniji nego tada, kada sam izostao (nisam učestvovao u toj vojni). Tako mi Allaha, nikada do tada nisam, istovremeno, imao dvije jahalice, a imao sam ih u vrijeme tog pohoda. Kada god bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao krenuti u neki pohod, aludirao bi na drugi (i ne bi obznanio pravo stanje), sve dok nije došlo do ove vojne. Nju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izveo po žestokoj žegi, pred njim je bio dugačak put, (bezvodna) pustinja i brojni neprijatelj, pa je jasno obznanio muslimanima šta ih čeka, kako bi se pripremili onako kako se za boj pripremaju. Izvijestio ih je šta želi i šta mu je cilj. Muslimana sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je mnogo, ne bi ih mogla obuhvatiti ni knjiga evidencije (registar).
“I svaki čovjek, veli Ka‘b, koji je želio da izostane (iz Pohoda) je mislio da će to njemu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) ostati nepoznato, ukoliko o njegovom slučaju ne dođe Allahova objava. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u taj pohod kada su (zreli) plodovi i hladovina predstavljali ugođaj. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, a i muslimani sa njim su se pripremali, pa bih i ja ujutro rano izlazio da se pripremam sa njima, ali bih se vraćao a da ništa nisam učinio. Govorio bih sam sebi: “Ja to mogu (kad god hoću).”
I tako se to otegnulo dok se revnost ljudi nije pojačala (intezivirala), i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a i muslimani s njim su osvanuli (spremni za Pohod), a da ja od pripreme nisam ništa realizovao.

عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ حِينَ تَوَاثَقْنَا عَلَى الإِسْلاَمِ وَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ وَإِنْ كَانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النَّاسِ مِنْهَا كَانَ مِنْ خَبَرِي أَنِّي لَمْ أَكُنْ قَطُّ أَقْوَى وَلاَ أَيْسَرَ حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْهُ فِي تِلْكَ الْغَزَاةِ وَاللهِ مَا اجْتَمَعَتْ عِنْدِي قَبْلَهُ رَاحِلَتَانِ قَطُّ حَتَّى جَمَعْتُهُمَا فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ غَزْوَةً إِلاَّ وَرَّى بِغَيْرِهَا حَتَّى كَانَتْ تِلْكَ الْغَزْوَةُ غَزَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ وَاسْتَقْبَلَ سَفَرًا بَعِيدًا وَمَفَازًا وَعَدُوًّا كَثِيرًا فَجَلَّى لِلْمُسْلِمِينَ أَمْرَهُمْ لِيَتَأَهَّبُوا أُهْبَةَ غَزْوِهِمْ فَأَخْبَرَهُمْ بِوَجْهِهِ الَّذِي يُرِيدُ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَثِيرٌ وَلاَ يَجْمَعُهُمْ كِتَابٌ حَافِظٌ يُرِيدُ الدِّيوَانَ قَالَ كَعْبٌ فَمَا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَتَغَيَّبَ إِلاَّ ظَنَّ أَنْ سَيَخْفَى لَهُ مَا لَمْ يَنْزِلْ فِيهِ وَحْيُ اللهِ وَغَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ الْغَزْوَةَ حِينَ طَابَتِ الثِّمَارُ وَالظِّلاَلُ وَتَجَهَّزَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ فَطَفِقْتُ أَغْدُو لِكَيْ أَتَجَهَّزَ مَعَهُمْ فَأَرْجِعُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا فَأَقُولُ فِي نَفْسِي أَنَا قَادِرٌ عَلَيْهِ فَلَمْ يَزَلْ يَتَمَادَى بِي حَتَّى اشْتَدَّ بِالنَّاسِ الْجِدُّ فَأَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ وَلَمْ أَقْضِ مِنْ جَهَازِي شَيْئًا فَقُلْتُ أَتَجَهَّزُ بَعْدَهُ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ ثُمَّ أَلْحَقُهُمْ فَغَدَوْتُ بَعْدَ أَنْ فَصَلُوا لأَتَجَهَّزَ فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا ثُمَّ غَدَوْتُ ثُمَّ رَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا فَلَمْ يَزَلْ بِي حَتَّى أَسْرَعُوا وَتَفَارَطَ الْغَزْوُ وَهَمَمْتُ أَنْ أَرْتَحِلَ فَأُدْرِكَهُمْ وَلَيْتَنِي فَعَلْتُ

Rekoh: Spremit ću se dan ili dva dana poslije njega, a zatim ću ih pristići. Poranio sam, nakon što su (oni) otišli, s namjerom da se pripremim, ali sam se vratio a da ništa nisam realizovao. Zatim sam ponovo osvanuo (s istom namjerom), pa se vratio bez ikakvog rezultata. I tako je to trajalo dok su oni žurno (odmicali) i za odlazak u vojnu bilo prekasno. Bio sam odlučio (naumio) da otputujem i da ih pristignem, kamo sreće da sam to i učinio, ali, nije mi to bilo suđeno.

Kada bih kasnije, nakon odlaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio među ljude i tumarao između njih, rastužilo bi me to što nisam mogao primijetiti nikoga osim čovjeka za koga se sumnja da je munafik, ili slabe koje je Allah oslobodio (opravdanje njihovo prihvatio).

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me nije spomenuo sve dok nije stigao na Tebuk. Sjedeći na Tebuku je upitao: "Šta je učinio Ka'b?"

Neki čovjek iz (plemena) Benu Seleme reče:

"Allahov Poslaniče, zadržala ga njegova burda (prugasti ogrtač) i gledanje niza svoje skute (to jest njegova ljepota i sjaj)!"

"Ružno li je to što si rekao", reče Mu'az b. Džebel. Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče mi o njemu znamo sve najbolje!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to nije ništa rekao.

Ka'b b. Malik nastavlja:

"Kada je do mene doprlo da se on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zaputio nazad (sa Tebuka), obuzela me je briga. Počeo sam se prisjećati laži koju bih rekao. Govorio sam: Čime da se spasim sutra od njegovog gnjeva (srdžbe)? Tražio sam pomoć u tome od svakog razboritog u mojoj porodici. Ali, kada bi rečeno: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se približio (stiže)!", od mene je otišla (raspršila se) laž. Svatio sam da se nikada i nikako neću moći od njega izbaviti nečim u čemu je laž, i odlučio sam da mu kažem istinu.

فَلَمْ يُقَدَّرْ لِي ذَلِكَ فَكُنْتُ إِذَا خَرَجْتُ فِي النَّاسِ بَعْدَ خُرُوجِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَطُفْتُ فِيهِمْ أَحْزَنَنِي أَنِّي لَا أَرَى إِلَّا رَجُلًا مَغْمُوصًا عَلَيْهِ النِّفَاقُ أَوْ رَجُلًا مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ مِنَ الضُّعَفَاءِ وَلَمْ يَذْكُرْنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى بَلَغَ تَبُوكَ فَقَالَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي الْقَوْمِ بِتَبُوكَ مَا فَعَلَ كَعْبٌ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ يَا رَسُولَ اللهِ حَبَسَهُ بُرْدَاهُ وَنَظَرُهُ فِي عِطْفِهِ فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ بِئْسَ مَا قُلْتَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا فَسَكَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ فَلَمَّا بَلَغَنِي أَنَّهُ تَوَجَّهَ قَافِلًا حَضَرَنِي هَمِّي وَطَفِقْتُ أَتَذَكَّرُ الْكَذِبَ وَأَقُولُ بِمَاذَا أَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ غَدًا وَاسْتَعَنْتُ عَلَى ذَلِكَ بِكُلِّ ذِي رَأْيٍ مِنْ أَهْلِي فَلَمَّا قِيلَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أَظَلَّ قَادِمًا زَاحَ عَنِّي الْبَاطِلُ وَعَرَفْتُ أَنِّي لَنْ أَخْرُجَ مِنْهُ أَبَدًا بِشَيْءٍ فِيهِ كَذِبٌ فَأَجْمَعْتُ صِدْقَهُ وَأَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَادِمًا وَكَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَيَرْكَعُ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ لِلنَّاسِ فَلَمَّا فَعَلَ ذَلِكَ جَاءَهُ الْمُخَلَّفُونَ فَطَفِقُوا يَعْتَذِرُونَ إِلَيْهِ وَيَحْلِفُونَ لَهُ وَكَانُوا بِضْعَةً وَثَمَانِينَ رَجُلًا فَقَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَانِيَتَهُمْ وَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَوَكَلَ سَرَائِرَهُمْ إِلَى اللهِ فَجِئْتُهُ فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ تَبَسَّمَ تَبَسُّمَ الْمُغْضَبِ ثُمَّ قَالَ تَعَالَ فَجِئْتُ أَمْشِي حَتَّى جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ لِي مَا خَلَّفَكَ أَلَمْ تَكُنْ قَدِ ابْتَعْتَ ظَهْرَكَ فَقُلْتُ بَلَى إِنِّي وَاللهِ لَوْ جَلَسْتُ عِنْدَ غَيْرِكَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا لَرَأَيْتُ أَنْ

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stiže, a imao je običaj da, kada dođe s puta, prvo ode u džamiju, i klanja u njoj dva rekjata, a zatim posjedi sa ljudima. Pošto je to učinio, došli su mu oni koji su izostali (iz Pohoda) počevši mu se pravdati i zaklinjati (mu se). Bilo ih je osamdeset i nekoliko. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prihvatio njihove javne izjave, uzeo od njih prisegu i zatražio oprost za njih, a njihove tajne prepustio Allahu. Zatim sam ja došao. Kada sam mu nazvao selam, on se osmjehnuo osmjehom srditog, a potom rekao: "Priđi!" Prišao sam, dok nisam sjeo ispred njega, pa mi on reče:
"Šta te je zadržalo? Zar nisi bio kupio sebi devu (jahalicu)?"
"Jesam", velim ja, "i tako mi Allaha, da sam sjeo pred nekim drugim sa ovoga svijeta, mimo tebe, smatrao bih da ću se izbaviti iz njegove srdžbe opravdanjem, jer obdaren sam vještinom u diskusiji, ali sam ja, tako mi Allaha, shvatio da, ako ti danas budem govorio laž koja bi te učinila zadovoljnim sa mnom, Allah bi, nesumnjivo, ubrzo učinio da se rasrdiš na mene; a ako ti budem govorio istinu, i ti se zbog njeg naljutio na mene, ja se, uistinu, nadam da mi Allah zbog toga oprosti. Ne, tako mi Allaha, nisam imao opravdanja! Tako mi Allaha, nisam nikada bio jači i imućniji nego onda kada sam izostao iza tebe (iz vojne)."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Što se ovoga tiče, on je bio iskren. Ustani (i idi) dok Allah o tebi ne presudi."
Ustao sam, a za mnom su skočili ljudi iz (plemena) Benu Seleme pa su me slijedili.
"Tako nam Allaha", rekoše mi, "mi neznamo da si počinio neki grijeh prije ovoga, zar nisi mogao da se opravdaš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, onim čime su se opravdali ostali što su izostali? Bila je dovoljna molba Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ti se oprosti."

سَأَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ بِعُذْرٍ وَلَقَدْ أُعْطِيتُ جَدَلاً وَلَكِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَئِنْ حَدَّثْتُكَ الْيَوْمَ حَدِيثَ كَذِبٍ تَرْضَى بِهِ عَنِّي لَيُوشِكَنَّ اللهُ أَنْ يُسْخِطَكَ عَلَيَّ وَلَئِنْ حَدَّثْتُكَ حَدِيثَ صِدْقٍ تَجِدُ عَلَيَّ فِيهِ إِنِّي لأَرْجُو فِيهِ عَفْوَ اللهِ لاَ وَاللهِ مَا كَانَ لِي مِنْ عُذْرٍ وَاللهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَقْوَى وَلاَ أَيْسَرَ مِنِّي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا هَذَا فَقَدْ صَدَقَ فَقُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ فِيكَ فَقُمْتُ وَثَارَ رِجَالٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ فَاتَّبَعُونِي فَقَالُوا لِي وَاللهِ مَا عَلِمْنَاكَ كُنْتَ أَذْنَبْتَ ذَنْبًا قَبْلَ هَذَا وَلَقَدْ عَجَزْتَ أَنْ لاَ تَكُونَ اعْتَذَرْتَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمَا اعْتَذَرَ إِلَيْهِ الْمُتَخَلِّفُونَ قَدْ كَانَ كَافِيَكَ ذَنْبَكَ اسْتِغْفَارُ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَكَ فَوَاللهِ مَا زَالُوا يُؤَنِّبُونِي حَتَّى أَرَدْتُ أَنْ أَرْجِعَ فَأُكَذِّبَ نَفْسِي ثُمَّ قُلْتُ لَهُمْ هَلْ لَقِيَ هَذَا مَعِي أَحَدٌ قَالُوا نَعَمْ رَجُلاَنِ قَالاَ مِثْلَ مَا قُلْتَ فَقِيلَ لَهُمَا مِثْلُ مَا قِيلَ لَكَ فَقُلْتُ مَنْ هُمَا قَالُوا مُرَارَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الْعَمْرِيُّ وَهِلاَلُ بْنُ أُمَيَّةَ الْوَاقِفِيُّ فَذَكَرُوا لِي رَجُلَيْنِ صَالِحَيْنِ قَدْ شَهِدَا بَدْرًا فِيهِمَا أُسْوَةٌ فَمَضَيْتُ حِينَ ذَكَرُوهُمَا لِي وَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلاَمِنَا أَيُّهَا الثَّلاَثَةُ مِنْ بَيْنِ مَنْ تَخَلَّفَ عَنْهُ فَاجْتَنَبَنَا النَّاسُ وَتَغَيَّرُوا لَنَا حَتَّى تَنَكَّرَتْ فِي نَفْسِي الأَرْضُ فَمَا هِيَ الَّتِي أَعْرِفُ فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً فَأَمَّا صَاحِبَايَ فَاسْتَكَانَا وَقَعَدَا فِي بُيُوتِهِمَا يَبْكِيَانِ وَأَمَّا أَنَا فَكُنْتُ أَشَبَّ الْقَوْمِ وَأَجْلَدَهُمْ فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَشْهَدُ الصَّلاَةَ مَعَ

I, tako mi Allaha, nastavili su tako da me prekoravaju da sam htio da se vratim i sam sebe poreknem. Zatim sam im rekao:
"Je li se ikom drugom desilo kao ovo sa mnom?"
"Jeste", odgovorili su, "dva čovjeka rekla su isto što i ti, i rečeno im je isto što i tebi."
"Ko su njih dvojica?" – upitah, a oni odgovoriše:
"Murare b. Rebi' Umeri i Hilal b. Umejje Vakifi."
Spomenuli su mi dvojicu dobrih ljudi koji su učestvovali u Bici na Bedru, u koje se može ugledati, pa sam, kada su mi spomenuli njih dvojicu, produžio dalje.
I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani ljudima da sa nama trojicom, između ostalih koji su izostali (iz Pohoda), govore. Ljudi su nas počeli izbjegavati i toliko su se prema nama promijenili da mi se zemlja promijenila, da to nije više bila ona zemlja koju sam znao. U takvom stanju smo ostali pedeset noći. Što se tiče mojih prijatelja oni su se izolirali, sjedili u svojim kućama i plakali. A što se mene tiče, ja sam bio mlađi i izdržljiviji od njih pa sam izlazio i prisustvovao namazu muslimanima i obilazio čaršije. Međutim, niko mi se nije obraćao. Dolazio bih i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i selam mu nazivao dok je sjedio na svom mjestu poslije namaza, govoreći u sebi: "Da li je pokrenuo svoje usne odgovarajući mi na selam, ili nije?"
Zatim bih klanjao u njegovoj blizini i krišom ga gledao, pa kada bih se predao namazu on bi se okrenuo prema meni, a kad bih se okrenuo prema njemu, on bi se okrenuo od mene.
I kad mi se njihovo izbjegavanje oduljilo, otišao sam i popeo se na zid ograde (vrta) Ebu-Katadea. On bijaše moj amidžić i najdraži mi od svih ljudi. Nazvao sam mu selam i tako mi Allaha, nije mi odgovorio. Rekoh mu:
– Eba-Katade, preklinjem te Allahom, znaš li ti da ja volim Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

الْمُسْلِمِينَ وَأَطُوفُ فِي الأَسْوَاقِ وَلاَ يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ وَآتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَهُوَ فِي مَجْلِسِهِ بَعْدَ الصَّلاَةِ فَأَقُولُ فِي نَفْسِي هَلْ حَرَّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدِّ السَّلاَمِ عَلَيَّ أَمْ لاَ ثُمَّ أُصَلِّي قَرِيبًا مِنْهُ فَأُسَارِقُهُ النَّظَرَ فَإِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى صَلاَتِي أَقْبَلَ إِلَيَّ وَإِذَا الْتَفَتُّ نَحْوَهُ أَعْرَضَ عَنِّي حَتَّى إِذَا طَالَ عَلَيَّ ذَلِكَ مِنْ جَفْوَةِ النَّاسِ مَشَيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ جِدَارَ حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ وَهُوَ ابْنُ عَمِّي وَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَوَاللهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلاَمَ فَقُلْتُ يَا أَبَا قَتَادَةَ أَنْشُدُكَ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُنِي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ فَسَكَتَ فَعُدْتُ لَهُ فَنَشَدْتُهُ فَسَكَتَ فَعُدْتُ لَهُ فَنَشَدْتُهُ فَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَفَاضَتْ عَيْنَايَ وَتَوَلَّيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ الْجِدَارَ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي بِسُوقِ الْمَدِينَةِ إِذَا نَبَطِيٌّ مِنْ أَنْبَاطِ أَهْلِ الشَّأْمِ مِمَّنْ قَدِمَ بِالطَّعَامِ يَبِيعُهُ بِالْمَدِينَةِ يَقُولُ مَنْ يَدُلُّ عَلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ فَطَفِقَ النَّاسُ يُشِيرُونَ لَهُ حَتَّى إِذَا جَاءَنِي دَفَعَ إِلَيَّ كِتَابًا مِنْ مَلِكِ غَسَّانَ فَإِذَا فِيهِ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّ صَاحِبَكَ قَدْ جَفَاكَ وَلَمْ يَجْعَلْكَ اللهُ بِدَارِ هَوَانٍ وَلاَ مَضْيَعَةٍ فَالْحَقْ بِنَا نُوَاسِكَ فَقُلْتُ لَمَّا قَرَأْتُهَا وَهَذَا أَيْضًا مِنَ الْبَلاَءِ فَتَيَمَّمْتُ بِهَا التَّنُّورَ فَسَجَرْتُهُ بِهَا حَتَّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُونَ لَيْلَةً مِنَ الْخَمْسِينَ إِذَا رَسُولُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَأْتِينِي فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَزِلَ امْرَأَتَكَ فَقُلْتُ أُطَلِّقُهَا أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ قَالَ لاَ بَلِ اعْتَزِلْهَا وَلاَ تَقْرَبْهَا وَأَرْسَلَ إِلَى صَاحِبَيَّ مِثْلَ ذَلِكَ فَقُلْتُ

On je šutio, pa sam ga ponovo preklinjao, pa je šutio, pa sam ga ponovo preklinjao (Allahom), pa je rekao:
“Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.”
Moje oči se tada ispuniše suzama, ja se tada okrenuh i preskočih zid.
I dok sam tako, veli, šetao pijacom Medine, ugledah Nabatejca iz Šama koji je upravo došao s hranom da je proda u Medini, kako govori:
– Ko će me uputiti na Ka‘ba b. Malika?
Ljudi mu počeše pokazivati (na mene) i kada mi on priđe, predade mi pismo od Gasanskog kralja, u kojem pisaše:
“A sada, do mene je doprla vijest da te tvoj prijatelj (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) izbjegava. Tebe Allah nije stvorio da živiš u mjestu poniženja i ugrožavanja tvojih prava! Pridruži se nama, mi ćemo te utješiti!”
Nakon što sam pročitao pismo, rekoh: “I ovo je, također, dio iskušenja.” Uputio sam se prema peći i tamo ga spalio.
Kada je prošlo četrdeset, od pedeset noći, dođe mi izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ti zapovijeda da se odvojiš od svoje žene.”
“Da je pustim, ili: šta da uradim?”, upitah.
“Ne”, reče on, “nego se odvoji od nje i nemoj joj prilaziti (sa njom spolno općiti)!”
Isto to je poručio i dvojici mojih prijatelja. Ja tada rekoh svojoj ženi: “Idi svojoj porodici i budi kod njih dok Allah ne presudi o ovom slučaju.”
Žena Hilala b. Umejjea je, kaže Ka‘b, došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
“Allahov Poslaniče, Hilal b. Umejje je bespomoćni starac i nema hizmećara, pa da li bi ti smetalo da mu ja hizmet činim?”
“Ne”, odgovori on, “ali neka ti ne prilazi.”
“On, tako mi Allaha, nema snage ni za što.

لِامْرَأَتِي الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَتَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ فِي هَذَا الأَمْرِ قَالَ كَعْبٌ فَجَاءَتِ امْرَأَةُ هِلاَلِ بْنِ أُمَيَّةَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ هِلاَلَ بْنَ أُمَيَّةَ شَيْخٌ ضَائِعٌ لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ فَهَلْ تَكْرَهُ أَنْ أَخْدُمَهُ قَالَ لاَ وَلَكِنْ لاَ يَقْرَبْكِ قَالَتْ إِنَّهُ وَاللهِ مَا بِهِ حَرَكَةٌ إِلَى شَيْءٍ وَاللهِ مَا زَالَ يَبْكِي مُنْذُ كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ إِلَى يَوْمِهِ هَذَا فَقَالَ لِي بَعْضُ أَهْلِي لَوِ اسْتَأْذَنْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي امْرَأَتِكَ كَمَا أَذِنَ لاِمْرَأَةِ هِلاَلِ بْنِ أُمَيَّةَ أَنْ تَخْدُمَهُ فَقُلْتُ وَاللهِ لاَ أَسْتَأْذِنُ فِيهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَا يُدْرِينِي مَا يَقُولُ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنْتُهُ فِيهَا وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ فَلَبِثْتُ بَعْدَ ذَلِكَ عَشْرَ لَيَالٍ حَتَّى كَمَلَتْ لَنَا خَمْسُونَ لَيْلَةً مِنْ حِينَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ كَلاَمِنَا فَلَمَّا صَلَّيْتُ صَلاَةَ الْفَجْرِ صُبْحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَأَنَا عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عَلَى الْحَالِ الَّتِي ذَكَرَ اللهُ قَدْ ضَاقَتْ عَلَيَّ نَفْسِي وَضَاقَتْ عَلَيَّ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ أَوْفَى عَلَى جَبَلِ سَلْعٍ بِأَعْلَى صَوْتِهِ يَا كَعْبُ بْنَ مَالِكٍ أَبْشِرْ قَالَ فَخَرَرْتُ سَاجِدًا وَعَرَفْتُ أَنْ قَدْ جَاءَ فَرَجٌ وَآذَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا حِينَ صَلَّى صَلاَةَ الْفَجْرِ فَذَهَبَ النَّاسُ يُبَشِّرُونَنَا وَذَهَبَ قِبَلَ صَاحِبَيَّ مُبَشِّرُونَ وَرَكَضَ إِلَيَّ رَجُلٌ فَرَسًا وَسَعَى سَاعٍ مِنْ أَسْلَمَ فَأَوْفَى عَلَى الْجَبَلِ وَكَانَ الصَّوْتُ أَسْرَعَ مِنَ الْفَرَسِ فَلَمَّا جَاءَنِي الَّذِي سَمِعْتُ صَوْتَهُ يُبَشِّرُنِي نَزَعْتُ لَهُ ثَوْبَيَّ فَكَسَوْتُهُ

إِيَّاهُمَا بِبُشْرَاهُ وَاللهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يَوْمَئِذٍ
وَاسْتَعَرْتُ ثَوْبَيْنِ فَلَبِسْتُهُمَا وَانْطَلَقْتُ إِلَى
رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَتَلَقَّانِي النَّاسُ فَوْجًا فَوْجًا يُهَنُّونِي
بِالتَّوْبَةِ يَقُولُونَ لِتَهْنِكَ تَوْبَةُ اللهِ عَلَيْكَ قَالَ كَعْبٌ
حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ
حَوْلَهُ النَّاسُ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ يُهَرْوِلُ
حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَّانِي وَاللهِ مَا قَامَ إِلَيَّ رَجُلٌ مِنَ
الْمُهَاجِرِينَ غَيْرَهُ وَلاَ أَنْسَاهَا لِطَلْحَةَ قَالَ كَعْبٌ
فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرُورِ أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ
عَلَيْكَ مُنْذُ وَلَدَتْكَ أُمُّكَ قَالَ قُلْتُ أَمِنْ عِنْدِكَ يَا
رَسُولَ اللهِ أَمْ مِنْ عِنْدِ اللهِ قَالَ لاَ بَلْ مِنْ عِنْدِ اللهِ
وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سُرَّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى
كَأَنَّهُ قِطْعَةُ قَمَرٍ وَكُنَّا نَعْرِفُ ذَلِكَ مِنْهُ فَلَمَّا جَلَسْتُ
بَيْنَ يَدَيْهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ
أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِ اللهِ قَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ
خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ فَإِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِي الَّذِي بِخَيْبَرَ
فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ إِنَّمَا نَجَّانِي بِالصِّدْقِ
وَإِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ لاَ أُحَدِّثَ إِلاَّ صِدْقًا مَا
بَقِيتُ فَوَاللهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ
أَبْلاَهُ اللهُ فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ
لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلاَنِي مَا تَعَمَّدْتُ مُنْذُ
ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى يَوْمِي هَذَا كَذِبًا وَإِنِّي

Tako mi Allaha, on otkako mu se desilo ono što mu se desilo pa do današnjeg dana - neprestano plače."
Neko od mojih ukućana mi, (veli Ka'b), reče: "Kada bi i ti zatražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za svoju ženu kao što je dozvolio ženi Hilala b. Umejjea da mu hizmeti?
"Tako mi Allaha", rekoh, "neću tražiti dozvolu za nju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Šta ja znam šta će mi reći Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ako ga zamolim za nju, a ja sam mlad čovjek?"
Proboravio sam nakon toga deset noći, tako da se navršilo pedeset noći, otkako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio govor sa nama. Nakon što sam pedesete noći ujutro klanjao sabah na jednoj od naših kuća, te dok sam sjedio u stanju (halu) koje sam Allah spominje, u duši mi se se stislo a zemlja mi, ma koliko prostrana bila, postala tijesna, čuo sam nekoga kako, ispevši se na vrh brda Sel' iz sveg glasa doziva: "O, Ka'b b. Malik raduj se (muštuluk)!"
"Ja sam odmah", veli, "pao na sedždu. Znao sam da je stiglo olakšanje.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, nakon što je klanjao sabah namaz razglasio da nam je Allah oprostio. Ljudi su nam dolazili na muštuluk (radost), a na muštuluk su otišli i mojoj dvojici prijatelja. Meni je jedan čovjek pojurio na konju a jedan, Eslemija je požurio pješice pa se popeo na brdo. Glas je bio brži od konja. Kad je onaj čiji sam glas čuo došao da me obraduje, svukao sam oba dijela svoje odjeće i ogrnuo ga njima, kao muštuluk (nagradu) za radosnu vijest. Tako mi Allaha, tada nisam imao druge odjeće, pa sam posudio dva dijela odjeće, obukao ih, a potom se zaputio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su me susretali u skupinama i čestitali mi oprost (uslišanje molbe), govoreći:

"Neka ti je ugodan oprost Allahov!"
"Kada sam tako", kaže Ka'b, "ušao u džamiju, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjedio a oko njega su bili okupljeni ljudi. Talha b. Ubejdullah žurno ustade prema meni, rukova se sa mnom i čestita mi. Tako mi Allaha, nijedan muhadžir nije ustao osim njega. Nikad to Talhi neću zaboraviti."
Kaže Ka'b:
– Kada sam, potom, selam nazvao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lica ozarenog od sreće, reče: "Raduj se najhairnijem danu koji si doživio otakako te majka tvoja rodila."
"Od tebe, Allahov Poslaniče", upitah, ili od Allaha?
– Nije (od mene), nego od Allaha – odgovori on. A lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bi, kada bi se obradovao, toliko blistalo, kao da je komad Mjeseca. Nama je to bilo poznato kada je o njemu riječ.
Kada sam sjeo pred njega, rekoh mu:
– Allahov Poslaniče, kao sastavni dio moje tevbe, ja cio svoj imetak dajem Allahu i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!
– Zadrži za sebe dio svog imetka – reče on – to je bolje za tebe.
– Zadržat ću onaj svoj dio (ratnog plijena) u Hajberu – rekoh – i dodadoh:
– Allahov Poslaniče, Allah me je spasio zbog iskrenosti (istine), i kao sastavni dio moga pokajanja (zavjetujem se) da ću, dok sam živ, govoriti samo istinu. I, tako mi Allaha, ne poznajem nijednog muslimana koga je Allah obdario iskrenošću govora – otkako sam to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – bolje nego što je obdario mene. Jer, od kada sam to rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa do dana današnjeg ja nikada, nisam namjerno nešto slagao, a nadam se da će me Allah sačuvati od toga i u preostalom dijelu života.

لأَرْجُو أَنْ يَحْفَظَنِي اللهُ فِيمَا بَقِيتُ وَأَنْزَلَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ (لَقَدْ تَابَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) فَوَاللهِ مَا أَنْعَمَ اللهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ قَطُّ بَعْدَ أَنْ هَدَانِي لِلإِسْلاَمِ أَعْظَمَ فِي نَفْسِي مِنْ صِدْقِي لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْ لاَ أَكُونَ كَذَبْتُهُ فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا فَإِنَّ اللهَ قَالَ لِلَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيَ شَرَّ مَا قَالَ لأَحَدٍ فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (سَيَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّ اللهَ لاَ يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) قَالَ كَعْبٌ وَكُنَّا تَخَلَّفْنَا أَيُّهَا الثَّلاَثَةُ عَنْ أَمْرِ أُولَئِكَ الَّذِينَ قَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ حَلَفُوا لَهُ فَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَأَرْجَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْرَنَا حَتَّى قَضَى اللهُ فِيهِ فَبِذَلِكَ قَالَ اللهُ (وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) وَلَيْسَ الَّذِي ذَكَرَ اللهُ مِمَّا خُلِّفْنَا عَنِ الْغَزْوِ إِنَّمَا هُوَ تَخْلِيفُهُ إِيَّانَا وَإِرْجَاؤُهُ أَمْرَنَا عَمَّنْ حَلَفَ لَهُ وَاعْتَذَرَ إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُ .

Allah je tom prilikom objavio Svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima..." - do Njegovih riječi: "... I budite s onima koji su iskreni!"[1]
Tako mi Allaha – (veli Ka'b) – Allah nije podario nikakvu blagodat, nakon što me je uputio u islam, veću u duši mojoj od blagodati što sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao istinu, i nisam ga slagao pa propao kao što su propali oni što su lagali. Jer, Allah je, kada je spustio Objavu, rekao o onima što su lagali gore nego što je rekao i o kome drugom. Rekao je Blagoslovljeni i Uzvišeni Allah: "Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom.." – do riječi: "Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim."[2]
Mi, nas trojica – veli Ka'b – bili smo izostavljeni iz slučaja onih od kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio (izjave njihove) kada su mu se zakleli, uzeo od njih prisegu, i za njih tražio oprosta. Naš slučaj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio dok Allah nije o njemu presudio. Allah o tome kaže:
"..a i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen..."[3]
A ovim što Allah spominje da smo izostavljeni ne misli na naš izostak iz pohoda, nego je to Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, izostavljanje nas i odgađanje našeg slučaja, odvojeno od onih koji su mu se zaklinjali i pravdali, što je on prihvatio od njih.[4]

1 Et-Tevbe, 117-119. Prijevod ovih ajeta u cijelosti glasi: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih umalo nisu pokolebala; On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen tako da im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i bilo im se stisnulo u dušama njihovim, i vidjeli su da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!"

2 Et-Tevbe, 95-96. Prijevod ova dva ajeta u cijelosti glasi: "Kad se među njih vratite, zaklinjaće vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem kao kazna za ono što su radili! Oni vam se zaklinju zato dabiste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim."

3 Početak ajeta broj 118. iz sure Et-Tevbe, koji je neposredno u cijelosti citiran.

4 Ovaj dugački hadis Ka'ba b. Malika obiluje mnogobrojnim poukama i porukama. Ovdje ćemo spomenuti neke od njih:

- Dozvoljena je borba u svetom mjesecu, jer pohod na Tebuk bio je u redžebu.
- Dozvoljeno je obznaniti vojsci i ljudima pravac pohoda, ukoliko to interes nameće.
- Kada imam, vođa, proglasi opću mobilizaciju, svi sposobni za borbu dužni su odazvati se. Ko to ne čini i izostane zaslužuje prijekor i kaznu.
- Onaj ko je nemoćan da se lično odazove u borbu, i koji je nemoćan da da materijalni doprinos, ne zaslužuje prijekor.
- Grijeh je vrlo opasn i poguban. Ebu-Hatim prenosi od Hasana Basrija da je rekao: "Subhanellah, ova trojica nisu jeli haram imetak, niti su prolijevali nedužnu krv, ili nered na zemlji činili, pa im se desilo ono što ste čuli, i zemlja im je, koliko god da je prostrana, tijesnom postala. Kako tek, onda, onaj ko čini razvrat i velike grijehe? Ovim Hasan Basrija misli na trojicu (Ka'ba i njegove prijatelje) koji su kažnjeni zbog neopravdanog izostanka sa pohoda.
- Onaj ko je jak i postojan u vjeri kažnjava se više, i više je odgovoran od onoga ko je slab i labilan.
- Dozvoljeno je čovjeku da iznese svoj propust i grijeh, razlog za to i ono što ga je zbog toga snašlo s ciljem da time posavjetuje i upozori drugog.
Dozvoljeno je da čovjek sam sebe pohvali za neko dobro, ako je siguran da neće pasti u kušnju, kao i da se tješi onim što se desilo drugom a njega mimoišlo.
- Hadis upućuje na visoko mjesto koje uživaju učesnici u Bitci na Bedru i učesnici prisege na Akabi.
- Dozvoljeno je zaklinjanje radi potvrđivanja nečega, makar se to od čovjeka i ne tražilo.
- Dozvoljeno je čovjeku da sakrije svoju namjeru, da demantuje klevetu, i da jedan izvjestan period ostavi općenje sa ženom.
- Kada se čovjeku ukaže prilika da učini dobro djelo, treba da požuri, kako mu ta prilika ne bi bila uskraćena. Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova.." (El-Enfal, 24.)
- Dozvoljeno je žudjeti za dobrom koje promaši čovjeka.
- Vođa ne smije zapostaviti one koji se ogluše o svoje obaveze, nego je dužan da ih podsjeti i posavjetuje, kako bi se pokajali.
- Dozvoljeno je, radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napasti čovjeka zbog onoga što najvjerovatnije postoji kod njega.
- Lijepo je da se s puta dođe sa abdestom da se počne sa džamijom prije kuće, klanjajući u njoj namaz i zadržavajući se izvjesno vrijeme radi pozdravljanja ljudi.
- Dozvoljeno je izaći pred putnika, dočekati ga i poselamiti, kao što je dozvoljeno prihvatiti nečije izvinjenje i pravdanje.
- Dozvoljeno je oplakivati grijeh žaleći za promašenim dobrom.
- Sud se donosi na osnovu onog što je spoljašnje i vidljivo a tajne i ono što je skriveno se prepušta Uzvišenom Allahu.
- Dozvoljeno je ne selamiti onoga ko počini grijeh i njegovo izbjeganje više od tri dana. Što se tiče zabrane po tom pitanju ona se odnosi na onoga čije izbjegavanje nije šerijatom utemeljeno.
- Osmijeh katkad bude iz srdžbe ili čuđenja, ne samo iz radosti.
- Dozvoljeno je da stariji, vođa, ukori svoje prisne prijatelje mimo drugih.
- Iskrenost je korisna a posljedica laži pogubna. U vjerodostojnom se hadisu prenosi: "Kada Allah želi robu dobro ubrza mu kaznu na dunjaluku, a kada mu želi zlo obustavi mu kaznu pa dođe na Sudnji dan sa grijesima."
- Vrijednost istinoljubivosti, bilo u govoru ili u djelima, je velika. Spas od dunjalučkog i ahiretskog zla je vezana za nju.
- Dozvoljeno je čovjeku da uđe u avliju svoga komšije i prijatelja, bez njegove dozvole i ne na vrata, ukoliko zna da je on zadovoljan s tim.
- Gledanje krišom u namazu ne dovodi u pitanje njegovu ispravnost.
- Pokornost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ima prednost nad ljubavlju prema bližnjem.
- Žena poslužuje i hizmeti svome mužu.
- Dozvoljeno je spaliti ono na čemu je ispisano Allahovo ime radi dobrobiti i koristi.
- Sedžetuš-šukr (sedžda iz zahvalnosti) je legitimna (dozvoljena), kao i natjecanje da se uzme muštuluk za radosnu vijest ili događaj, te da se donosiocu radosne vijesti dadne najdragocjenije što se ima.
- Treba čestitati onome kome bude podarena neka blagodat i dozvoljeno je ustati prema njemu kada dolazi.

ODSJEDANJE VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U HIDŽRU

بَاب نُزُولِ النَّبِيِّ ﷺ الْحِجْرَ

4419. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Abdur-Rezzak, a ovome je saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao: – Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored Hidžra, rekao je:
"Ne ulazite u naselje onih koji su prema sebi nepravdu učinili, kako vas ne bi zadesilo ono što je zadesilo njih. Možete to učini samo plačući."
Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrio glavu i ubrzao hod dok nije prešao dolinu.[1]

٤٤١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِالْحِجْرِ قَالَ لاَ تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ مَا أَصَابَهُمْ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ ثُمَّ قَنَّعَ رَأْسَهُ وَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى أَجَازَ الْوَادِيَ .

4420. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o stanovnicima Hidžra rekao:
"Ne ulazite kod ovih mučenika, izuzev plačući, kako vas ne bi snašlo ono što je snašlo njih!"

٤٤٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَصْحَابِ الْحِجْرِ لاَ تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلاَءِ الْمُعَذَّبِينَ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ .

- Vođa se raduje onome što raduje njegove potčinjene.
- Pozajmljivanje tuđe stvari je legitimno.
- Dozvoljeno je ustati prema onome koji dolazi i rukovati se s njim.
- Lijepo je podijeliti sadaku prilikom tevbe (pokajanja), a onaj ko se zavjetuje da će podijeliti cijeli imetak nije obavezan podijeliti ga cijelog.
Ovim nisu iscrpljene sve pouke i poruke ovog vrijednog hadisa.

1 Muslimanska vojska je na tom putu prošla pokraj Hidžra, domovine izumrlog naroda Semud, koji je klesao stijene u dolini Vadil-kurâ. Vojska je na svom putu pila vodu iz devinih grbača, pa kad ugledaše dolinu u kojoj ima vode, obradovaše se ali im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne pijte vodu iz ovih bunara i ne uzimajte tom vodom abdest za namaz. Ako ste tom vodom zamijesili hranu, dajte je devama i ne jedite ništa od toga." A naredi im da se napiju vodom iz bunara na kom se povremeno napajala deva Vjerovjesnika Saliha, alejhis-selam.

POGLAVLJE

بَاب

4421. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr prenoseći od Lejsa, on od Abdul-Aziza b. Ebi-Selemea, ovaj od Sa'da b. Ibrahima, on od Nafi'a b. Džubejra, ovaj od Urvea b. Mugirea, a on od svog oca, Mugirea b. Šu'bea, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao da izvrši neku svoju potrebu i ja sam mu (kada se vratio) posipao vodu – mislim da je rekao, veli (Mugire) u Pohodu na Tebuk – pa je on oprao svoje lice, a onda pošao prati ruke pa mu je rukav na džubbetu bio uzak, te ih je izvukao ispod džubbeta i oprao, a zatim potrao svoju obuću (*huffejhi*).[1]

٤٤٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ ذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ لِبَعْضِ حَاجَتِهِ فَقُمْتُ أَسْكُبُ عَلَيْهِ الْمَاءَ لاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ قَالَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَذَهَبَ يَغْسِلُ ذِرَاعَيْهِ فَضَاقَ عَلَيْهِ كُمُّ الْجُبَّةِ فَأَخْرَجَهُمَا مِنْ تَحْتِ جُبَّتِهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ مَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ .

4422. PRIČAO NAM JE Halid b. Muhled, a njemu Sulejman, koji veli da mu je saopćio Amr b. Jahja prenoseći od Abbasa b. Sehla b. Sa'da, a on od Ebu-Humejda, koji je rekao:
– Vraćali smo se sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, sa Pohoda na Tebuk i, kada smo se približili Medini, on reče:
"Ovo je Taba (naziv za Medinu), a ovo je Uhud, brdo koje nas voli i koje mi volimo."

٤٤٢٢. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ حَتَّى إِذَا أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ هَذِهِ طَابَةُ وَهَذَا أُحُدٌ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ .

4423.PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu je saopćio Abdullah, a ovome Humejd Tavil prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vraćao iz Pohoda na Tebuk približivši se Medini, rekao: "Zaista, u Medini ima ljudi koji su sa vama kad god vi bili na nekom putu i presijecali neku dolinu." – A u stvari su u Medini, Allahov Poslaniče? –upitaše oni.
– A u stvari su u Medini – odgovori on – zadržao ih je neki razlog (opravdanje).[2]

٤٤٢٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَجَعَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ فَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ إِنَّ بِالْمَدِينَةِ أَقْوَامًا مَا سِرْتُمْ مَسِيرًا وَلاَ قَطَعْتُمْ وَادِيًا إِلاَّ كَانُوا مَعَكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ قَالَ وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ .

1 Pogledati ovaj hadis u poglavlju *Pomaganje drugom pri uzimanju abdesta*; Knjiga 1., str. 161.

2 Ovaj hadis je ranije spomenut u poglavlju *Izostajanje od borbe zbog (nekog) razloga*, Knjiga 2., str. 651. Sa riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koji su sa vama", se misli na njihovo duhovno prisustvo,

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PISMO KISRI I KAJSARU

بَاب كِتَابِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى كِسْرَى وَقَيْصَرَ

4424. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba, koji kaže da ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah da mu je Ibnu-Abbas saopćio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao svoje pismo Kisri po Abdullahu b. Huzafeu Sehmiju, naredivši mu da ga preda velikanu Bahrejna, a velikan Bahrejna ga je predao Kisri. Kada ga je on pročitao, pocijepao ga je.
– Mislim da je – (veli) Abdullah – Ibnul-Musejjeb rekao: "Pa ih je (Kisru i njegovu vojsku) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo, moleći Allaha da ih iskomada i razdijeli (tj. da ih u potpunosti uništi).[3]

٤٤٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ فَدَفَعَهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ مَزَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ ابْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ .

sa njihovim srcima i iskrenim željama, a ne sa njihovim tijelima, jer su iz opravdanog razloga ostali u Medini.

3 Kisra je titula perzijskih kraljeva, a Kajsar je Herakle, dok je velikan Bahrejna Munzir b. Sava Abdi. Ime Kisre kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo po Abdullahu b. Huzafeu je Kisra b. Brujiz b. Hurmuz b. Enu Šervan, a to je poznati i veliki Kisra.
Ibnu-Sa'd pouzdano tvrdi da je Abdullah b. Huzafe poslan Kisri sedme godine po Hidžri, u vrijeme primirja sa Kurejšijama, dok se iz Buharijeve verzije podrazumijeva da se to desilo devete godine, jer spominje hadis nakon Pohoda na Tebuk. Moguće je da mu je pisao više puta.
- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je slao pisma kraljevima, velikanima i vladarima izvršavajući misiju poslanstva, jer kao što je poznato, on je poznat svim ljudima. U tim pismima on ih je pozivao u islam.
- U jednom rivajetu od Abdullaha b. Huzafea navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je doprla do njega vijest kako je Kisra postupio sa njegovim pismom, rekao: "Gospodaru moj, ti razori njegovu vladavinu!" Tako je i bilo, Allah je okrenuo protiv njega njegovog sina Šervejha i on ga je ubio. U drugim predajama se navodi da je Kisra zatražio od svog namjesnika u Jemenu, Bazana, da pošalje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dva čovjeka (po nekim predajama je tražio od njega da ga ubiju). Kada su izaslanici došli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je rekao: "Prenesite vašem prijatelju (Bazanu) da je moj Gospodar ove noći ubio njegovog gospodara (Kisru)." Kada je to doprlo do Bazana, primio je, zajedno sa ostalim Perzijancima, islam.

٤٤٢٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ لَقَدْ نَفَعَنِي اللهُ بِكَلِمَةٍ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَيَّامَ الْجَمَلِ بَعْدَ مَا كِدْتُ أَنْ أَلْحَقَ بِأَصْحَابِ الْجَمَلِ فَأُقَاتِلَ مَعَهُمْ قَالَ لَمَّا بَلَغَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنَّ أَهْلَ فَارِسَ قَدْ مَلَّكُوا عَلَيْهِمْ بِنْتَ كِسْرَى قَالَ لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَّوْا أَمْرَهُمُ امْرَأَةً .

4425. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf prenoseći od Hasana, a ovaj od Ebu-Bekrea, koji kaže:
– Allah me je, u danima Bitke oko deve, okoristio riječima koje sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se zamalo nisam priključio "pristalicama deve" (taboru Aiše, radijallahu anha) i borio se na njihovoj strani.
Kada je – kaže – do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došla vijest da su Perzijanci izabrali za svoga vladara (kralja) kćerku Kisrinu, rekao je:
– Neće nikako uspjeti narod koji da, da njime vlada žena.[1]

٤٤٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ يَقُولُ أَذْكُرُ أَنِّي خَرَجْتُ مَعَ الْغِلْمَانِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ نَتَلَقَّى رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً مَعَ الصِّبْيَانِ .

4426.PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši da je čuo Zuhrija kako prenosi od Saiba b. Jezida, kako kaže:
– Sjećam se da sam izašao sa dječacima do Senijetul Veda'a da dočekamo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
U drugoj predaji Sufjan kaže: "Sa mališanima", (umjesto: sa dječacima).

٤٤٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ السَّائِبِ أَذْكُرُ أَنِّي خَرَجْتُ مَعَ الصِّبْيَانِ نَتَلَقَّى النَّبِيَّ ﷺ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ مَقْدَمَهُ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ .

4427. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, a on od Saiba sljedeće:
– Sjećam se da sam izašao sa mališanima do Senijetul-Veda'a, da dočekamo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njegovog povratka sa Pohoda na Tebuk.[2]

1 Pod "pristalicama deve" se misli na one koji su bili na Aišinoj, radijallahu anha, strani u sukobu sa Alijom radijallahu anhu. Naime, kada je ubijen treći halifa, Osman, a halifa postao Alija, Talha i Zubejr su izašli u Mekku i u njoj zatekli Aišu, radijallahu anha, koja bijaše na hadždžu. Njihovo mišljenje se složilo da krenu prema Basri, da postiču ljude da traže osvetu za Osmanovu krv. Kada je vijest o tome stigla do Alije, radijallahu anhu, krenuo je prema njima i došlo je do sukoba zvanog "Bitka za devu", a nazvan je tako po devi na kojoj je bila Aiša, radijallahu anha, u svojoj nosiljci, i koja je pozivala ljude na izmirenje. Detaljnije podatke o ovom događaju pogledati hadise broj 7099 i 7107.
- Hattabi kaže: "Iz hadisa se zaključuje da ženi ne treba povjeravati vlast niti sudstvo, da ona ne udaje samu sebe, a niti sklapa bračni ugovor drugom." O pitanju povjeravanja vlasti i sustva ženi islamska ulema se razišla. Detaljnije o tome pogledati poglavlja koje govore o upravi i sudstvu.

2 Senijjetul-Veda' je malo uzvišenje koje se nalazi nedaleko od Medine u pravcu Mekke.

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BOLESTI I SMRTI

بَاب مَرَضِ النَّبِيِّ ﷺ وَوَفَاتِهِ

I riječima Uzvišenog Allaha: "Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti, i poslije, na Sudnjem danu, pred Gospodarom svojim vi ćete se međusobno sporiti."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ) .

4428. REKAO JE Junus prenoseći od Zuhrija, da je Urve rekao kako je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro govorio: 'Aiša, još uvijek osjećam bol od hrane što sam je pojeo na Hajberu. Ovo je čas kada sam osjetio da mi se aorta kida (osjetio sam svoj kraj) od tog otrova.'" [4]

٤٤٢٨. وَقَالَ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ يَا عَائِشَةُ مَا أَزَالُ أَجِدُ أَلَمَ الطَّعَامِ الَّذِي أَكَلْتُ بِخَيْبَرَ فَهَذَا أَوَانُ وَجَدْتُ انْقِطَاعَ أَبْهَرِي مِنْ ذَلِكَ السُّمِّ .

4429. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Ummu-Fadl bint Haris da je kazivala:
"Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na akšam-namazu uči: '*Vel-murselati 'urfen*…' (tako mi onih koji se jedan za drugim šalju...). Poslije toga nije nam više klanjao sve dok ga Allah nije uzeo Sebi."[5]

٤٤٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ثُمَّ مَا صَلَّى لَنَا بَعْدَهَا حَتَّى قَبَضَهُ اللهُ .

3 Ez-Zumer, 30-31.

4 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim riječima upućuje na događaj koji se desio za vrijeme Pohoda na Hajber, kada mu je jedna židovka (Zejneb bint Haris, žena Sellama b. Mikšema) donijela na poklon pečenu ovcu u koju je prethodno stavila otrov. Nakon prvog zalogaja koji je uzeo od njene plećke Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, to osjetio i izbacio meso iz usta. Pa, ipak, posljedice tog otrovanog zalogaja, kao što vidimo iz ovog hadisa, osjećao je tokom čitavog života. (Opširnije o ovome govori se u poglavlju *Hoće li se oprostiti mnogobošcima kada iznevjere muslimane*. (Knjiga 2., str. 840-841, hadis broj 3169) O ovome govori i hadis broj 4249.

5 Ovaj se hadis u nešto izmijenjenom obliku navodi u poglavlju Učenje Kur'ana na akšam-namazu. (Knjiga 1., str. 518, hadis broj 763.)

4430. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘ara, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Omer b. Hattab, radijallahu anhu, je puštao Ibn-Abbasa da sjedi blizu njega, pa mu je Abdur-Rahman b. Avf rekao: ‘Mi imamo sinove poput njega!’
‘Ti znaš otkud je to!’, reče Omer, a zatim upita Ibn-Abbasa o značenju ajeta: ‘Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu... ’[1]
‘To je rok života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što mu ga je (Allah) saopćio’, odgovori on.
‘Ni ja o ovom ajetu ne znam ništa drugo osim onoga što ti znaš’, reče (Omer).”[2]

٤٤٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه يُدْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ إِنَّ لَنَا أَبْنَاءً مِثْلَهُ فَقَالَ إِنَّهُ مِنْ حَيْثُ تَعْلَمُ فَسَأَلَ عُمَرُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَذِهِ الآيَةِ (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ) فَقَالَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ إِيَّاهُ فَقَالَ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلاَّ مَا تَعْلَمُ .

4431. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Sufjan, prenoseći od Sulejmana Ahvela, on od Seida b. Džubejra, koji kaže da je Ibn-Abbas kazivao: “Četvrtak! A kakav je to četvrtak? Allahovog je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stegla njegova bolest, pa je rekao: ‘Donesite mi (što je potrebno za pisanje) da vam ostavim oporuku poslije koje nikada nećete zalutati!’ Tada su se (njegovi drugovi) počeli međusobno prepirati – a prepiranju nije mjesto uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – pa rekoše: ‘Šta mu je?! Govori li u bunilu? Tražite da vam razjasni!’ pa su ga počeli priupitivati.
‘Ostavite me! Ono u čemu sam ja bolje je od onoga čemu me vi zovete!’, reče on, a onda im preporuči troje: ‘Protjerajte idolopoklonike s Arabijskog poluotoka, darujte svako izaslanstvo kao što sam to činio…’ Treću je prešutio, ili ju je rekao, ali sam (je) ja zaboravio.”[3]

٤٤٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَوْمُ الْخَمِيسِ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَجَعُهُ فَقَالَ ائْتُونِي أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا فَتَنَازَعُوا وَلا يَنْبَغِي عِنْدَ نَبِيٍّ تَنَازُعٌ فَقَالُوا مَا شَأْنُهُ أَهَجَرَ اسْتَفْهِمُوهُ فَذَهَبُوا يَرُدُّونَ عَلَيْهِ فَقَالَ دَعُونِي فَالَّذِي أَنَا فِيهِ خَيْرٌ مِمَّا تَدْعُونِي إِلَيْهِ وَأَوْصَاهُمْ بِثَلاثٍ قَالَ أَخْرِجُوا الْمُشْرِكِينَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَأَجِيزُوا الْوَفْدَ بِنَحْوِ مَا كُنْتُ أُجِيزُهُمْ وَسَكَتَ عَنِ الثَّالِثَةِ أَوْ قَالَ فَنَسِيتُهَا .

1 En-Nasr, 1.

2 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Znaci poslanstva u periodu islama (od početka primanja Objave*, (Knjiga 2., hadis broj 3627, str. 1114).

3 Buhari navodi ovaj hadis, u različitim verzijama, u više poglavlja, kao što su: *Darivanje izaslanstava*, (Knjiga 2., str. 762-763) *Iseljavanje jevreja s Arabijskog poluotoka i dr.* (Knjiga 2., str. 839-840) Njegovo tumačenje može se naći u poglavlju *Zapisivanje nauke (hadisa)*, (Knjiga 1., str. 108-109).

4432. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Abdur-Rezak, kojem je pričao Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na samrti, u kući su bili ljudi (njegovi drugovi), pa (im) on reče: ‘Hodite da vam napišem oporuku poslije koje nećete zalutati!’
‘Allahovog je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala bolest! Imate Kur’an – Allahova nam je knjiga dovoljna!’, reče neko. Oni koji su tu bili podijeliše se u mišljenju i počeše se prepirati.
‘Donesite da vam napiše oporuku poslije koje nećete zalutati!’, rekoše jedni, a drugi se tome usprotiviše. I kada su u tom naklapanju i neslaganju prevršili mjeru, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Idite!’”
Ubejdullah veli da je Ibn-Abbas (kasnije) govorio: “Zaista je nesreća, i to opća nesreća, što se njihovo neslaganje i naklapanje ispriječilo između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i (njegove) namjere da im napiše tu oporuku.”[4]

٤٤٣٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُضِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلُمُّوا أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لاَ تَضِلُّوا بَعْدَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ حَسْبُنَا كِتَابُ اللهِ فَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ وَاخْتَصَمُوا فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ قَرِّبُوا يَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لاَ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغْوَ وَالاخْتِلاَفَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُومُوا قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَكَانَ يَقُولُ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ لاِخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ .

4433, 4434. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro, pozvao je (svoju kćerku) Fatimu i nešto joj šapnuo, pa je ona zaplakala. Zatim ju je ponovo pozvao i opet joj nešto šapnuo, te se ona nasmijala. Pitali smo je (kasnije) o tome, pa je ona rekla: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, šapnuo mi je da će umrijeti u toj svojoj bolesti u

٤٤٣٣-٤٤٣٤. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ ثُمَّ دَعَاهَا فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَضَحِكَتْ فَسَأَلْنَا عَنْ ذَلِكَ فَقَالَتْ سَارَّنِي النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ يُقْبَضُ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ

4 U predanju koje Buhari bilježi u poglavlju *Zapisivanje nauke (hadisa)* navodi se da je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Allahovog je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala bolest! Imate Kur’an – Allahova nam je knjiga dovoljna!” Nužno je vidjeti komentar navedenog predanja u spomenutom poglavlju, (Knjiga 1., str. 108-109).

kojoj je i umro, i ja sam zaplakala. Potom mi je, tiho govoreći, saopćio da sam ja prva od njegove porodice koja će ga slijediti (tj. doći za njim), pa sam se nasmijala.'"[1]

فَبَكَيْتُ ثُمَّ سَارَّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِهِ يَتْبَعُهُ فَضَحِكْتُ .

4435. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sa'da, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Slušala sam da (nijedan) vjerovjesnik ne umre prije negoli mu se ponudi da izabere između dunjaluka i ahireta. Tako sam čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, u bolesti u kojoj je umro, promuklim glasom govori: '... u društvu onih kojima je Allah milost Svoju darovao…'[2], pa sam shvatila da mu je ponuđen izbor (između dunjaluka i ahireta)."

٤٤٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَسْمَعُ أَنَّهُ لاَ يَمُوتُ نَبِيٌّ حَتَّى يُخَيَّرَ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ فَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ وَأَخَذَتْهُ بُحَّةٌ يَقُولُ (مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ) فَظَنَنْتُ أَنَّهُ خُيِّرَ .

4436. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sa'da, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Kada je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zadesila bolest u kojoj je umro, počeo je govoriti: 'U društvo odabranih!'"[3]

٤٤٣٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا مَرِضَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَرَضَ الَّذِي مَاتَ فِيهِ جَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى .

1 Aiša, radijallahu anha, kaže da je Fatima umrla u mjesecu ramazanu, šest mjeseci poslije očeve smrti. Imala je tada dvadeset i pet godina.

2 En-Nisa, 69. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnikâ, i pravednikâ, i šehidâ, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!"

3 To jest: "Gospodaru, uvedi me u društvo odabranih, društvo vjerovjesnikâ, pravednikâ, šehidâ i dobrih ljudi (dakle, u Džennet)!" Neki, pak, komentatori smatraju da se izrazom *er-refikul-a'la* upućuje na Uzvišenog Allaha, te da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio da ga Allah primi u Svoje društvo, dakako društvo kakvo dolikuje Uzvišenom Allahu.

4437. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio zdrav, govorio: 'Nijedan vjerovjesnik ne biva usmrćen prije negoli ugleda svoje mjesto u Džennetu. Potom bi bio ostavljen da i dalje živi, ili bi mu bilo ponuđeno da izabere (između dunjaluka i ahireta).'"
"Kada se (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) razbolio i prikučio mu se smrtni čas – a glava mu bijaše na Aišinom stegnu – izgubio je svijest. Kada je došao sebi, pogled mu je odletio prema tavanici. Onda je rekao: 'Gospodaru moj, u društvo odabranih!'
'Tada ja', (veli Aiša), 'rekoh: 'Dakle, neće više biti među nama!' Bilo mi jasno da se radi o onome što nam je pričao dok je bio zdrav.'"[4]

٤٤٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ إِنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ صَحِيحٌ يَقُولُ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُحَيَّا أَوْ يُخَيَّرَ فَلَمَّا اشْتَكَى وَحَضَرَهُ الْقَبْضُ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِ عَائِشَةَ غُشِيَ عَلَيْهِ فَلَمَّا أَفَاقَ شَخَصَ بَصَرُهُ نَحْوَ سَقْفِ الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى فَقُلْتُ إِذًا لاَ يُجَاوِرُنَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ حَدِيثُهُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا وَهُوَ صَحِيحٌ .

4438. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Affan, prenoseći od Sahra b. Džuvejrija, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od svoga oca, a on od Aiše (da je kazivala):
"Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr ušao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam ga bila prislonila na svoja prsa. Abdur-Rahman je nosio svjež misvak kojim je čistio zube. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, baci svoj pogled prema njemu, te ja uzeh misvak, potkratih ga zubima, omekšah i pripremih, a onda ga dadoh Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te on njime očisti zube. Nikad nisam vidjela da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bolje očistio zube nego tada. I samo što je završio (s čišćenjem zuba), on podiže svoju ruku (ili svoj prst) i reče: 'U društvo odabranih!', izgovorio je to tri puta a potom izdahnuo' Izdahnuo je na mojim grudima (između ramena i vrata)", kazivala je (Aiša).

٤٤٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَفَّانُ عَنْ صَخْرِ ابْنِ جُوَيْرِيَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ دَخَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا مُسْنِدَتُهُ إِلَى صَدْرِي وَمَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ سِوَاكٌ رَطْبٌ يَسْتَنُّ بِهِ فَأَبَدَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَصَرَهُ فَأَخَذْتُ السِّوَاكَ فَقَصَمْتُهُ وَنَفَضْتُهُ وَطَيَّبْتُهُ ثُمَّ دَفَعْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَنَّ بِهِ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَنَّ اسْتِنَانًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ فَمَا عَدَا أَنْ فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَفَعَ يَدَهُ أَوْ إِصْبَعَهُ ثُمَّ قَالَ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى ثَلاَثًا ثُمَّ قَضَى وَكَانَتْ تَقُولُ مَاتَ بَيْنَ حَاقِنَتِي وَذَاقِنَتِي .

4 Suhejli navodi kako je pronašao u nekim Vakidijevim djelima da je prva rečenica koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio dok je bio kod dojilje Halime bila: "*Allahu ekber!*" (Allah je najveći!), dok mu je posljednja rečenica, prema ovom Aišinom predanju, bila: *"Fir-refikil-a'la!"* (u društvo odabranih!).

4439. PRIČAO MI JE Hibban, kojeg je obavijestio Abdullah, a ovog Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se razbolio, učio *Mu'avvizetejn*[1], pušući niza se i potirući se rukom. A kada ga je zadesila bolest u kojoj je umro, ja sam nad njim učila *Mu'avvizetejn*, puhala niz njega onako kako je to i on činio i potirala ga njegovom rukom."[2]

٤٤٣٩. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا اشْتَكَى نَفَثَ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَمَسَحَ عَنْهُ بِيَدِهِ فَلَمَّا اشْتَكَى وَجَعَهُ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ طَفِقْتُ أَنْفِثُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ الَّتِي كَانَ يَنْفِثُ وَأَمْسَحُ بِيَدِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْهُ .

4440. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra da ga je Aiša obavijestila da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – dok ga je, pred (njegovu) smrt, (pomno) slušala, a on leđima bio naslonjen na nju – kako govori: "Gospodaru moj, oprosti mi, smiluj mi se i pridruži me (odabranom) društvu!"

٤٤٤٠. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْغَتْ إِلَيْهِ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ وَهُوَ مُسْنِدٌ إِلَيَّ ظَهْرَهُ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ .

4441. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Hilala Vezzana, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti poslije koje više nije ustao, rekao: 'Allah je prokleo židove i kršćane – oni su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za bogomolje!'
Da nije toga", veli Aiša, "njegov bi kabur bio istaknut, ali se on bojao da ne bude pretvoren u mesdžid (mjesto za molitvu)."[3]

٤٤٤١. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ هِلَالٍ الْوَزَّانِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي لَمْ يَقُمْ مِنْهُ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْلَا ذَلِكَ لَأُبْرِزَ قَبْرُهُ خَشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا .

1 Tj. sure El-Felek i En-Nas, dvije posljednje kur'anske sure.

2 Prijevod sure El-Felek glasi: "Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada tmine razastre, i od zla onih koje u uzlove pušu, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!'", a sura En-Nas u prijevodu glasi: "Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi, Vladara ljudi, Boga ljudi – od zla šejtana napasnika, koji zle misli unosi u ljudska srca, od džina i od ljudi!'"
Iz prijevoda ovih dviju sura vidimo zašto ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio za vrijeme bolesti; njihovim se učenjem, naime, traži zaštita Svevišnjeg Allaha od svakog zla i nesreće. Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj sastaviti šake, puhnuti u njih (učeći *Mu'avvizetejn*), a zatim se potrti njima po licu. Također se prenosi da je isto to činio i prilikom lijeganja u postelju. Tako u predanju Mufeddala b. Fudale, koje on prenosi od Akila, stoji: "Kada bi legao u postelju (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) sastavio bi šake, puhnuo u njih, a zatim proučio sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas."

3 Iz hadisa se razumije da nije dopušteno klanjati na kaburu niti džamiju na njemu podizati. (Opširnije

4442. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, da ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes‘uda, da je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslabio i bolest mu se pogoršala, zatražio je od svojih supruga da boluje u mojoj sobi. One su mu to dopustile, te je izišao uz pomoć dvojice ljudi – Abbasa b. Abdul-Muttaliba i još jednog čovjeka, a noge su mu se vukle po zemlji."
Ubejdullah (b. Abdullah) veli: 'Obavijestio sam (kasnije) Abdullaha o onome što je Aiša kazala, pa me je Abdullah b. Abbas upitao: 'Znaš li ko je taj drugi čovjek što ga Aiša nije imenovala?'
'Ne znam', odgovorio sam.
'Bio je to Alija b. Ebu-Talib', reče Ibn-Abbas."
Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, (kasnije) je kazivala da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je unišao u njenu sobu, a bolest mu se pogoršala, rekao: "Polijte me iz sedam mješina čije uzice nisu još odriješene, kako bih svijetu mogao izreći oporuku!"
"Tada smo ga", kaže Aiša, "posadili u korito (za pranje i bojenje tkanine) koje je pripadalo Hafsi, Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi, a onda ga stali polijevati iz tih mješina, sve dok nam on ne poče pokazivati da je dosta. Nakon toga je izišao među ljude, predvodio ih u namazu i održao govor."[4]

٤٤٤٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ وَهُوَ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلاَهُ فِي الأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَبَيْنَ رَجُلٍ آخَرَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَأَخْبَرْتُ عَبْدَاللهِ بِالَّذِي قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ هَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الآخَرُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَكَانَتْ عَائِشَةُ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ تُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا دَخَلَ بَيْتِي وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ قَالَ هَرِيقُوا عَلَيَّ مِنْ سَبْعِ قِرَبٍ لَمْ تُحْلَلْ أَوْكِيَتُهُنَّ لَعَلِّي أَعْهَدُ إِلَى النَّاسِ فَأَجْلَسْنَاهُ فِي مِخْضَبٍ لِحَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُّ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْقِرَبِ حَتَّى طَفِقَ يُشِيرُ إِلَيْنَا بِيَدِهِ أَنْ قَدْ فَعَلْتُنَّ قَالَتْ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَصَلَّى بِهِمْ وَخَطَبَهُمْ.

o ovome može se naći u poglavlju *O tome da nije preporučljivo klanjati na grobovima*, zatim *Klanjanje na ruševinama i mjestima koja su pretrpjela kakvu nepogodu*, (Knjiga 1., str. 330) te *Pokuđenost gradnje bogomolja nad grobovima*, (Knjiga 2., str. 901).

4 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O kupanju i uzimanju abdesta iz korita, lončića i zdjele - drvene ili kamene*, (Knjiga 1., str. 171-172) te u poglavlju *Granica iznemoglosti bolesnika kad ne treba prisustvovati džematu*, (Knjiga 1., str. 459-460).

4443, 4444. OBAVIJESTIO ME JE Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe da su Aiša i Abdullah b. Abbas, radijallahu anhum, kazivali:
"Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla (smrt), počeo je navlačiti karirani ogrtač na svoje lice, a kada bi mu zastao dah (zbog vrućine), sklanjao bi ga s lica. U takvom je stanju rekao: 'Allahovo je prokletstvo na židovima i kršćanima zato što su grobove svojih vjerovjesnika uzimali za bogomolje!' Tako je on upozorio na ono što su oni uradili."[1]

٤٤٤٣-٤٤٤٤. و أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ وَعَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمْ قَالاَ لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ وَهُوَ كَذَلِكَ يَقُولُ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا .

4445. OBAVIJESTIO ME JE Ubejdullah da je Aiša kazivala:
"Pitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome (tj. o njegovoj zapovijedi da Ebu-Bekr imami ljudima u namazu), a jedino što me je nagnalo da ga više puta o tome priupitam jest to što je za mene bilo neshvatljivo da ljudi ikada mogu zavoljeti čovjeka koji se poslije njega nađe na njegovu mjestu, ali i to što sam smatrala da ko god preuzme njegovo mjesto – ljudi će to smatrati lošim predznakom, pa sam željela da to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkloni od Ebu-Bekra."
Hadis (o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi da Ebu-Bekr, radijallahu anhu, predvodi ljude u namazu) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose Ibn-Omer, Ebu-Musa i Ibn-Abbas, radijallahu anhum.

٤٤٤٥. أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَقَدْ رَاجَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي ذَلِكَ وَمَا حَمَلَنِي عَلَى كَثْرَةِ مُرَاجَعَتِهِ إِلاَ أَنَّهُ لَمْ يَقَعْ فِي قَلْبِي أَنْ يُحِبَّ النَّاسُ بَعْدَهُ رَجُلاً قَامَ مَقَامَهُ أَبَدًا وَلاَ كُنْتُ أُرَى أَنَّهُ لَنْ يَقُومَ أَحَدٌ مَقَامَهُ إِلاَ تَشَاءَمَ النَّاسُ بِهِ فَأَرَدْتُ أَنْ يَعْدِلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ وَأَبُو مُوسَى وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Ovaj je hadis Buhari ranije naveo u poglavlju *O onome što se prenosi o Izraelićanima*, (Knjiga 2., str. 1029-1030).

4446. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je na mojim grudima (između ramena i vrata), i nije mi nimalo žao da svako, poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, iskusi smrtne tegobe."[2]

٤٤٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ وَإِنَّهُ لَبَيْنَ حَاقِنَتِي وَذَاقِنَتِي فَلاَ أَكْرَهُ شِدَّةَ الْمَوْتِ لأَحَدٍ أَبَدًا بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ.

4447. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Bišr b. Šu'ajb b. Ebu-Hamza, rekavši da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika Ensarija – a Ka'b b. Malik bio je jedan od trojice kojima je pokajanje (zbog izostanka iz Pohoda na Tebuk) prihvaćeno – da ga je obavijestio Abdullah b. Abbas kako je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, izišao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti u kojoj je i umro, pa su (ga) ljudi upitali: "Ebu-Hasane, kako je osvanuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?"

"Osvanuo je, Allahu hvala, zdrav!", reče on. Tada ga Abbas b. Abdul-Muttalib uze za ruku i reče mu: "Tako mi Allaha, nakon tri dana ti ćeš biti pod upravom drugog![3] Tako mi Allaha, ja vidim da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti od ove svoje bolesti. Ja, uistinu, znam kakva su lica potomaka Abdul-Muttalibovih kad im se prikuči smrt. Vodi nas Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga upitamo kome će ovo pripasti (hilafet). Ako pripadne nama, saznat

٤٤٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ الأَنْصَارِيُّ وَكَانَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ أَحَدَ الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ تِيبَ عَلَيْهِمْ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَقَالَ النَّاسُ يَا أَبَا حَسَنٍ كَيْفَ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَصْبَحَ بِحَمْدِ اللهِ بَارِئًا فَأَخَذَ بِيَدِهِ عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ وَاللهِ بَعْدَ ثَلاَثٍ عَبْدُ الْعَصَا وَإِنِّي وَاللهِ لأَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ سَوْفَ يُتَوَفَّى مِنْ وَجَعِهِ هَذَا إِنِّي لأَعْرِفُ وُجُوهَ بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ عِنْدَ الْمَوْتِ اذْهَبْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلْنَسْأَلْهُ فِيمَنْ

2 O kakvim se tegobama radilo, govori se u hadisu br. 4449, u kojem se navodi da je pokraj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stajala kofa s vodom u koju je on umakao ruke i potirao se po licu, govoreći: "La ilahe illallah! (nema istinskog Boga osim Allaha!). Smrt, uistinu, prožimaju tegobe!"
Ahmed i Tirmizi prenose da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: "Vidjela sam ga (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) kako umire, a pored njega stajaše posuda s vodom. Stavljao je svoju ruku u posudu, potirao svoje lice vodom, a zatim govorio: 'Gospodaru moj, pomozi mi da prebrodim smrtne tegobe!'" A u predanju što ga od Mesruka prenosi Šekik stoji da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: "Nisam vidjela da je iko trpio tako teške bolove kao što ih je trpio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."
U hadisima se navodi da će on zbog toga imati dvostruku nagradu. Tako u hadisu Ebu-Seida, koji prenosi Ebu-Ja'la, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nama, vjerovjesnicima, udvostručava se iskušenje isto kao što nam se udvostručava i nagrada."

3 *Abdul-'asa* je metaforička konstrukcija kojom se označava da čovjek prelazi pod upravu drugog vladara. (prim. rec.)

ćemo to, a ako pripadne drugome, saznat ćemo o kome se radi, pa će (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) oporučiti da se lijepo s nama ophodi!"
"Tako mi Allaha", reče Alija, "ako zatražimo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to, a on nam uskrati, ljudi nam je poslije njega neće dati. Tako mi Allaha, ja to neću tražiti od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[1]

هَذَا الأَمْرُ إِنْ كَانَ فِينَا عَلِمْنَا ذَلِكَ وَإِنْ كَانَ فِي غَيْرِنَا عَلِمْنَاهُ فَأَوْصَى بِنَا فَقَالَ عَلِيٌّ إِنَّا وَاللهِ لَئِنْ سَأَلْنَاهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَمَنَعَنَاهَا لاَ يُعْطِينَاهَا النَّاسُ بَعْدَهُ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أَسْأَلُهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ .

4448. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao):
"Dok su muslimani u ponedjeljak bili na sabah-namazu, a Ebu-Bekr im klanjao (kao imam), neobično ih je iznenadio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrivši zastor (na vratima) Aišine sobe. Pogledao ih je dok su oni bili u redovima, a onda se nasmijao. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, povratio se natrag, kako bi se uključio u red, misleći da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi priključiti namazu (kao imam). Muslimani zamalo nisu pali u iskušenje u namazu (da ga prekinu) od radosti zbog (toga što su ugledali) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokaza rukom da dovrše namaz, a potom opet uđe u sobu i spusti zastor."[2]

٤٤٤٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ الْمُسْلِمِينَ بَيْنَا هُمْ فِي صَلاَةِ الْفَجْرِ مِنْ يَوْمِ الاثْنَيْنِ وَأَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي لَهُمْ لَمْ يَفْجَأْهُمْ إِلاَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ كَشَفَ سِتْرَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَنَظَرَ إِلَيْهِمْ وَهُمْ فِي صُفُوفِ الصَّلاَةِ ثُمَّ تَبَسَّمَ يَضْحَكُ فَنَكَصَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى عَقِبَيْهِ لِيَصِلَ الصَّفَّ وَظَنَّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُرِيدُ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى الصَّلاَةِ فَقَالَ أَنَسٌ وَهَمَّ الْمُسْلِمُونَ أَنْ يَفْتَتِنُوا فِي صَلاَتِهِمْ فَرَحًا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ بِيَدِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ أَتِمُّوا صَلاَتَكُمْ ثُمَّ دَخَلَ الْحُجْرَةَ وَأَرْخَى السِّتْرَ .

1 Iz hadisa se može zaključiti da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oporučio hilafet Aliji, radijallahu anhu, kao što to neosnovano tvrde šiije.

2 U drugim predanjima ovog hadisa navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, taj dan preselio na ahiret (vidjeti poglavlje *Može li se klanjač obazrijeti zbog nečega što bi palo na njega ili kada pljuvačku ili bilo što primijeti u pravcu Ka'be*, (Knjiga 1., str. 512) te poglavlje *O onome koji se u toku svoga namaza vratio natrag*, (Knjiga 1., str. 814).

4449. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejd, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida, koji kaže da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejke, a njega Ebu-Amr Zekvan, oslobođeni rob Aišin, da je Aiša kazivala:
"Allahova je blagodat prema meni i to što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro u mojoj odaji, onda kada je i trebalo da bude kod mene, na mojim grudima, kao i to što je Allah prilikom njegove smrti sastavio moju i njegovu pljuvačku.
Ušao je k meni Abdur-Rahman s misvakom u ruci, a Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjao na mene. Primijetila sam kako (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) gleda u njega i bilo mi je jasno da želi misvak.
'Hoćeš li da ti ga uzmem?', upitala sam, a on potvrdno klimnu glavom. Dala sam mu ga, ali bijaše pretvrd za njega, te rekoh: 'Da ga omekšam?' On (opet) potvrdno klimnu glavom, i ja mu ga omekšah (te on njime očisti zube).
Pokraj njega bila je kofa (ili kanta; dvoumi se Omer o kojem se izrazu radi) u kojoj je bila voda. On je umakao ruke u vodu, a zatim se njima potirao po licu, govoreći: 'La ilahe illallah! (nema istinskog Boga osim Allaha!). Uistinu, smrt je prožeta tegobama!' Zatim je podigao ruku i stao govoriti: 'U društvo odabranih!' – sve dok nije izdahnuo i ruka mu klonula."

٤٤٤٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو ذَكْوَانَ مَوْلَى عَائِشَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ كَانَتْ تَقُولُ إِنَّ مِنْ نِعَمِ اللهِ عَلَيَّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تُوُفِّيَ فِي بَيْتِي وَفِي يَوْمِي وَبَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي وَأَنَّ اللهَ جَمَعَ بَيْنَ رِيقِي وَرِيقِهِ عِنْدَ مَوْتِهِ دَخَلَ عَلَيَّ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَبِيَدِهِ السِّوَاكُ وَأَنَا مُسْنِدَةٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَأَيْتُهُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَعَرَفْتُ أَنَّهُ يُحِبُّ السِّوَاكَ فَقُلْتُ آخُذُهُ لَكَ فَأَشَارَ بِرَأْسِهِ أَنْ نَعَمْ فَتَنَاوَلْتُهُ فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ وَقُلْتُ أُلَيِّنُهُ لَكَ فَأَشَارَ بِرَأْسِهِ أَنْ نَعَمْ فَلَيَّنْتُهُ فَأَمَرَّهُ وَبَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ أَوْ عُلْبَةٌ يَشُكُّ عُمَرُ فِيهَا مَاءٌ فَجَعَلَ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي الْمَاءِ فَيَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكَرَاتٍ ثُمَّ نَصَبَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى حَتَّى قُبِضَ وَمَالَتْ يَدُهُ.

4450. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Hišam b. Urva, kojeg je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro, pitao: "Gdje sam sutra? Gdje sam sutra?", imajući na umu Aišin dan (kada je po rasporedu trebalo da bude kod nje). Onda su mu supruge dopustile da boravi gdje želi, pa je boravio u Aišinoj sobi sve dok nije kod nje i umro. "Umro je", kaže Aiša, "u mojoj sobi, u danu u kojem je, po rasporedu, i trebalo da bude kod

٤٤٥٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسْأَلُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ يَقُولُ أَيْنَ أَنَا غَدًا أَيْنَ أَنَا غَدًا يُرِيدُ يَوْمَ عَائِشَةَ فَأَذِنَ لَهُ أَزْوَاجُهُ يَكُونُ حَيْثُ شَاءَ فَكَانَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ حَتَّى مَاتَ عِنْدَهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَاتَ فِي الْيَوْمِ

mene. Allah je uzeo njegovu dušu dok mu je glava bila na mojim grudima, a njegova pljuvačka pomiješala se s mojom.
"Ušao je", priča dalje Aiša, "Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr, noseći misvak kojim je čistio zube. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je prema Abdur-Rahmanu, te mu ja rekoh: "Abdur-Rahmane, daj mi taj misvak!"
On mi ga je dao, pa sam ga ja ižvakala i izgnječila zubima, a onda ga dala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Naslonjen na moje grudi, očistio je njime zube."[1]

الَّذِي كَانَ يَدُورُ عَلَيَّ فِيهِ فِي بَيْتِي فَقَبَضَهُ اللهُ وَإِنَّ رَأْسَهُ لَبَيْنَ نَحْرِي وَسَحْرِي وَخَالَطَ رِيقُهُ رِيقِي ثُمَّ قَالَتْ دَخَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَمَعَهُ سِوَاكٌ يَسْتَنُّ بِهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ أَعْطِنِي هَذَا السِّوَاكَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَأَعْطَانِيهِ فَقَضِمْتُهُ ثُمَّ مَضَغْتُهُ فَأَعْطَيْتُهُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَاسْتَنَّ بِهِ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَى صَدْرِي .

4451. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u mojoj sobi, u mom danu i u mojem naručju.
Kada bi se razbolio, jedna od nas (njegovih žena) učila bi mu dovu. Tako sam i ja za njega bila počela tražiti (od Allaha) spas i pomoć, ali on podiže glavu k nebu i reče: 'U društvo odabranih, u društvo odabranih!' Uto je naišao Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, noseći u ruci svježu grančicu (misvak). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda u Abdur-Rahmana, te ja pomislih kako on ima potrebu za tom grančicom, pa je uzeh, izgnječih zubima njezin vrh i omekšah je, a onda je dadoh Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on njome, kako je to najljepše umio činiti, očisti zube. Vratio ju je potom meni, a ruka mu klonu (ili: ispade mu misvak iz ruke). Tako je Allah sastavio moju i njegovu pljuvačku u posljednjem (Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem) danu na dunjaluku i prvom na ahiretu."

٤٤٥١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِي وَفِي يَوْمِي وَبَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي وَكَانَتْ إِحْدَانَا تُعَوِّذُهُ بِدُعَاءٍ إِذَا مَرِضَ فَذَهَبْتُ أُعَوِّذُهُ فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَقَالَ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى وَمَرَّ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَفِي يَدِهِ جَرِيدَةٌ رَطْبَةٌ فَنَظَرَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَظَنَنْتُ أَنَّ لَهُ بِهَا حَاجَةً فَأَخَذْتُهَا فَمَضَغْتُ رَأْسَهَا وَنَفَضْتُهَا فَدَفَعْتُهَا إِلَيْهِ فَاسْتَنَّ بِهَا كَأَحْسَنِ مَا كَانَ مُسْتَنًّا ثُمَّ نَاوَلَنِيهَا فَسَقَطَتْ يَدُهُ أَوْ سَقَطَتْ مِنْ يَدِهِ فَجَمَعَ اللهُ بَيْنَ رِيقِي وَرِيقِهِ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنَ الدُّنْيَا وَأَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ الآخِرَةِ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– čovjek koji ima više žena može za vrijeme bolesti boraviti kod jedne od njih, pod uvjetom da to ostale odobre;
– dopušteno je upotrebljavati misvak druge zdrave osobe;
– upotrebu misvaka ne treba zanemarivati ni u danima bolesti.

4452, 4453. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ebu-Seleme, a njega Aiša da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, krenuo na konju iz svoje kuće u Sunhu. Kada je stigao i unišao u džamiju, ništa nije rekao ljudima, nego je unišao Aiši, namjeravajući do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je već bio pokriven prugastim (jemenskim) ogrtačem. Ebu-Bekr otkrio mu je lice, nagnuo se nad njega, poljubio ga, a onda zaplakao govoreći: "Allah ti – i oca i majku za tebe bih žrtvovao! – neće dati dvije smrti. Što se tiče smrti koja ti je propisana, ti si je već okusio."[2]

٤٤٥٢-٤٤٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَقْبَلَ عَلَى فَرَسٍ مِنْ مَسْكَنِهِ بِالسُّنْحِ حَتَّى نَزَلَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَلَمْ يُكَلِّمِ النَّاسَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَتَيَمَّمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُغَشًّى بِثَوْبِ حِبَرَةٍ فَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ أَكَبَّ عَلَيْهِ فَقَبَّلَهُ وَبَكَى ثُمَّ قَالَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي وَاللهِ لاَ يَجْمَعُ اللهُ عَلَيْكَ مَوْتَتَيْنِ أَمَّا الْمَوْتَةُ الَّتِي كُتِبَتْ عَلَيْكَ فَقَدْ مُتَّهَا .

4454. Zuhri veli da MU JE PRIČAO i Ebu-Selema, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa da je Ebu-Bekr izišao (od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem), a Omer b. Hattab razgovaraše sa svijetom.
"Sjedi, Omere!", reče mu (Ebu-Bekr), ali Omer ne htjede sjesti. Tada se ljudi okrenuše prema njemu, a ostaviše Omera.
"Ko je od vas", reče Ebu-Bekr, "obožavao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem – pa Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, umro; a ko je obožavao Allaha – pa Allah je uistinu živ i neće umrijeti! Allah kaže: 'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.'"[3]
"Tako mi Allaha", kaže (Abdullah b. Abbas), "kao da svijet nije znao da je Allah objavio ovaj ajet sve dok ga Ebu-Bekr nije proučio. Svi ga ljudi od

٤٤٥٤. قَالَ الزُّهْرِيُّ وَحَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ خَرَجَ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يُكَلِّمُ النَّاسَ فَقَالَ اجْلِسْ يَا عُمَرُ فَأَبَى عُمَرُ أَنْ يَجْلِسَ فَأَقْبَلَ النَّاسُ إِلَيْهِ وَتَرَكُوا عُمَرَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمَّا بَعْدُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ اللهَ فَإِنَّ اللهَ حَيٌّ لاَ يَمُوتُ قَالَ اللهُ (وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) إِلَى قَوْلِهِ (الشَّاكِرِينَ) وَقَالَ وَاللهِ لَكَأَنَّ النَّاسَ لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ أَنْزَلَ هَذِهِ الآيَةَ حَتَّى تَلاَهَا أَبُو بَكْرٍ فَتَلَقَّاهَا مِنْهُ النَّاسُ كُلُّهُمْ فَمَا أَسْمَعُ بَشَرًا مِنَ النَّاسِ إِلاَّ يَتْلُوهَا فَأَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ عُمَرَ قَالَ وَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ

2 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Ulaženje umrlom koji je već umotan u kefine*, (Knjiga 1., str. 845-846).

3 Ali-Imran, 144.

njega prihvatiše, i nisam čuo nijednog čovjeka da ga nije učio."
Pričao mi je Seid b. Musejjeb da je Omer rekao: "Tako mi Allaha, samo što sam čuo Ebu-Bekra kako uči taj ajet, zaprepastio sam se toliko da me noge nisu više mogle držati. Sručio sam se na zemlju kada sam ga čuo kako uči ajet i shvatio sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio."[1]

تلاهَا فَعَقِرْتُ حَتَّى مَا تُقِلُّنِي رِجْلاَيَ وَحَتَّى أَهْوَيْتُ إِلَى الأَرْضِ حِينَ سَمِعْتُهُ تَلاهَا عَلِمْتُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ مَاتَ .

4455, 4456, 4457. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Musaa b. Ebu-Aiše, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Aiše i Ibn-Abbasa da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, poljubio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njegove smrti.[2]

٤٤٥٥-٤٤٥٦-٤٤٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَبَّلَ النَّبِيَّ ﷺ بَعْدَ مَوْتِهِ .

4458. PRIČAO NAM JE Ali[3], a njemu Jahja, da je Aiša kazivala:
"Kada se (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) razbolio, ulijevali smo mu (lijek od indijskog aloja pomiješanog s uljem) s jedne strane usta. On nam poče davati znak da mu ne sipamo lijek,

٤٤٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا يَحْيَى وَزَادَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَاهُ فِي مَرَضِهِ فَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ لاَ تَلُدُّونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا

1 Iz hadisa se razumije da su Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi bili teško pogođeni njegovom smrću. Mnogi od njih u to nisu mogli povjerovati, a najžešći među njima bio je Omer. Tako Ibn-Ebu-Šejba od Ibn-Omera prenosi da je Ebu-Bekr prošao pored Omera dok je on govorio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro, i on neće umrijeti sve dok Allah ne uništi dvoličnjake!" Ljudi su već bili pokazali radost i podigli glave, ali mu pride (Ebu-Bekr) i reče: "Čovječe, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već umro! Zar nisi čuo Uzvišenog Allaha kako kaže: 'Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti!' (Ez-Zumer, 30), a također i: 'Nijedan čovjek prije tebe nije bio besmrtan…' (El-Enbija, 34)." Zatim je došao do minbera, popeo se na njega, zahvalio Allahu i izrekao Mu pohvalu, a onda održao svoj (poznati) govor.
Ovaj hadis jasno ukazuje na nepokolebljivost i odvažnost Ebu-Bekra, radijallahu anhu, te na njegovo široko znanje. Uz njega je u ovoj teškoj situaciji postojanost pokazalo još nekoliko Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, među kojima su bili Abbas, Mugira i Ibn-Umm-Mektum, dok ih je većina ostala u nedoumici. Tako ulema, na temelju ovog događaja, zaključuje da ponekad manjina u idžtihadu može biti u pravu, a većina u krivu. Stoga nije obavezno dati prednost mišljenju većine, a posebno ako se ustanovi da neki od njih slijede i oponašaju druge.

2 Iz hadisa se zaključuje da je umrlog dopušteno poljubiti, izuzev ako je smrt nastupila usljed neke zarazne bolesti. Tirmizi u *Sunenu* navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao mrtvom Usmanu b. Maz'unu, nadnio se nad njega, poljubio ga i zaplakao da su mu suze niz obraze tekle (vidjeti poglavlje *Ulaženje umrlom koji je već umotan u kefine*, (Knjiga 1., str. 845-846).

3 Misli se na Alija b. Abdullaha b. Medinija, koji se slaže s Abdullahom b. Ebu-Šejbom u predanju prethodnog hadisa od Jahje b. Seida i navodi događaj opisan u ovom hadisu.

أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمْ أَنْ تَلُدُّونِي قُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ لاَ يَبْقَى أَحَدٌ فِي الْبَيْتِ إِلاَّ لُدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلاَّ الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ رَوَاهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

ali mi rekosmo: 'To je zbog odvratnosti što je bolesnik osjeća prema lijeku!' A kada je došao sebi, on reče: 'Zar vam nisam zabranio da mi ulijevate lijek u usta?'
'(Mislili smo) da je to zbog odvratnosti što je bolesnik osjeća prema lijeku!', odgovorili smo. 'Niko neće ostati u kući', reče on, 'a da mu lijek neće biti uljeven u usta, i to pred mojim očima, izuzev Abbasa, jer on nije bio s vama!'"
Ibn-Ebu-Zinad ovaj hadis prenosi od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

٤٤٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا أَزْهَرُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَوْصَى إِلَى عَلِيٍّ فَقَالَتْ مَنْ قَالَهُ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَإِنِّي لَمُسْنِدَتُهُ إِلَى صَدْرِي فَدَعَا بِالطَّسْتِ فَانْخَنَثَ فَمَاتَ فَمَا شَعَرْتُ فَكَيْفَ أَوْصَى إِلَى عَلِيٍّ.

4459. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, da ga je obavijestio Ezher, a njega Ibn-Avn, prenoseći od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:
"Neko je u Aišinu prisustvu spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio Aliji oporuku (za hilafet), pa je ona kazala: 'Ko je to rekao? Ja sam bila s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i držala ga naslonjenog na svojim grudima; zatražio je lavor, a zatim se savio na jednu stranu i umro, a da ja to nisam ni osjetila. Pa kako je onda ostavio oporuku Aliji?!'"[5]

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je prekorio prisutne što su mu ulijevali lijek u usta nakon što im je naredio da to ne čine – iako je poznato da je on pribjegavao liječenju kada bi se razbolio – zato što u ovom slučaju lijek nije odgovarao njegovoj bolesti. Naime, ljudi su mislili da on boluje od upale porebrice (upale pluća), što nije bilo tačno. To se vidi iz predanja Abdur-Rahmana b. Ebu-Zinada u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako smatrate da je Allah dopustio da me spopadne upala porebrice (upala pluća), znajte da joj Allah neće prepustiti vlast nada mnom." Iz hadisa se također može zaključiti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaznio prisutne zbog neposlušnosti i prekršene zapovijedi, zapovjedivši da se svakom od njih ulije lijek u usta. To, međutim, najvjerovatnije, nije tačno, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije svetio za uvredu nanesenu njemu. Zato će prije biti da ih je želio prekoriti zato što nisu uvažili njegovu zapovijed (da mu ne stavljaju lijek u usta). O liječenju (indijskim alojem) govori se u dijelu *Medicina,* Knjiga 4., hadisi 5709-5712.

5 Već smo ranije napomenuli da ne postoji nikakav pouzdan dokaz o tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio hilafet Aliji, radijallahu anhu, te su stoga neosnovane tvrdnje šiija. (U vezi s ovim hadisom vidjeti još i poglavlje *O oporukama i izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*), (Knjiga 2., str. 589-590).

4460. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Malik b. Migvel, prenoseći od Talhe da je kazivao: "Upitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma: 'Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, što oporučio?'
'Ne!', odgovorio je.
'Pa kako je onda svijetu propisana (ili naređena) oporuka?', upita.
'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio Allahovu knjigu', odgovori on."

٤٤٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ عَنْ طَلْحَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَوْصَى النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لاَ فَقُلْتُ كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ أَوْ أُمِرُوا بِهَا قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللهِ .

4461. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Amra b. Harisa da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostavio ni dirhema ni dinara, ni roba ni robinje. Ostavio je smo svoju mazgu Bejda', koju je (za života) jahao, svoje oružje i zemlju koju je uvakufio za putnike namjernike."[1]

٤٤٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دِينَارًا وَلاَ دِرْهَمًا وَلاَ عَبْدًا وَلاَ أَمَةً إِلاَ بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ الَّتِي كَانَ يَرْكَبُهَا وَسِلاَحَهُ وَأَرْضًا جَعَلَهَا لاِبْنِ السَّبِيلِ صَدَقَةً .

4462. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kad se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala bolest i počela ga sve jače stezati, Fatima, radijallahu anha, uzdahnu: 'Ah, oče! Kakve li patnje!'
'Nema patnje za tvoga oca poslije današnjeg dana!', odgovori joj on.
Kada je umro, ona reče: 'Oče moj, ti se odazva Gospodaru, koji te pozva! Oče moj, Firdevs dženetski boravište je tvoje! Oče moj, Džibrilu vijest o smrti tvojoj dostavljamo!' A kad je ukopan, Fatima, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Enese, zar ste imali duše da po Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pospete zemlju?'"[2]

٤٤٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ جَعَلَ يَتَغَشَّاهُ فَقَالَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَمُ وَا كَرْبَ أَبَاهُ فَقَالَ لَهَا لَيْسَ عَلَى أَبِيكِ كَرْبٌ بَعْدَ الْيَوْمِ فَلَمَّا مَاتَ قَالَتْ يَا أَبَتَاهُ أَجَابَ رَبًّا دَعَاهُ يَا أَبَتَاهْ مَنْ جَنَّةُ الْفِرْدَوْسِ مَأْوَاهْ يَا أَبَتَاهْ إِلَى جِبْرِيلَ نَنْعَاهْ فَلَمَّا دُفِنَ قَالَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَمُ يَا أَنَسُ أَطَابَتْ أَنْفُسُكُمْ أَنْ تَحْثُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ التُّرَابَ .

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O oporukama i izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*), (Knjiga 2., str. 589-590).

2 Čini se da je Fatima, radijallahu anha, korila Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove što su

O POSLJEDNJIM VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA

بَاب آخِرِ مَا تَكَلَّمَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ

4463. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovom je rekao Junus, a njemu Zuhri da ga je Seid b. Musejjeb, u društvu nekoliko učenjaka, obavijestio da je Aiša kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio zdrav, govorio: 'Nijedan vjerovjesnik ne biva usmrćen dok ne ugleda svoje mjesto u Džennetu, a potom mu bude ponuđen izbor (između dunjaluka i ahireta).'
Kada se (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) razbolio (i prikučio mu se smrtni čas) – a glava mu bijaše na mome stegnu – izgubio je svijest. Potom se osvijestio i bacio pogled prema tavanici, a zatim rekao: 'Gospodaru moj: u društvo odabranih!'
'Dakle', rekoh ja, 'neće izabrati nas!' Bilo mi jasno da se radi o onome što nam je pričao dok je bio zdrav.'
Tako je", kaže ona, "posljednja rečenica koju je izgovorio bila: 'Gospodaru moj: u društvo odabranih!'"[3]

٤٤٦٣. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ يُونُسُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرَ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي غُشِيَ عَلَيْهِ ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى فَقُلْتُ إِذًا لاَ يَخْتَارُنَا وَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا وَهُوَ صَحِيحٌ قَالَتْ فَكَانَتْ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى .

ga zagrnuli u zemlju, jer joj je to izgledalo oprečnim njihovoj ljubavi, nježnosti i samilosti koju su osjećali prema njemu dok je bio živ. Enes, radijallahu anhu, nije joj na to ništa odgovorio iz obzira prema njoj i uvažavajući težak položaj u kojem se našla, ali sama njegova pojava kao da je govorila da nisu uživali u tome, da im nije bilo lahko i da su se silom natjerali da izvrše zapovijed Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ukopaju ga.

3 Ovaj hadis navodi se u prethodnom poglavlju pod brojem 4437, gdje se može vidjeti i njegovo tumačenje.

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SMRTI

بَاب وَفَاةِ النَّبِيِّ ﷺ

4464, 4465. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše i Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu je objavljivan Kur'an, u Mekki boravio deset godina i u Medini deset.[1]

٤٤٦٤-٤٤٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَبِثَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرًا .

4466. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro kad je imao šezdeset i tri godine.[2] Ibn-Šihab veli da mu je Seid b. Musejjeb saopćio isto.

٤٤٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ مِثْلَهُ .

POGLAVLJE...

بَاب

4467. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a oklop mu bijaše založen kod jednog židova za trideset (*sa'a* ječma)."[3]

٤٤٦٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ بِثَلَاثِينَ .

1 Prema ovoj izjavi Aiše i Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, živio je šezdeset godina. Buhari, međutim, prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio 63 godine, kako se navodi i u sljedećem predanju, a to je stav i većine učenjaka. Protivrječnost ovih izjava ulema otklanja na dva načina: prvo, da su Aiša, Ibn-Abbas i drugi od kojih se prenosi slično ovdje, u ovom predanju, zaokružili trinaest godina objavljivanja u Mekki na deset (zanemarujući ostatak); drugo, što zastupa Suhejli, da su oni koji prenose da je razdoblje objavljivanja Kur'ana u Mekki trajalo trinaest godina uzeli u obzir sam početak objavljivanja, odnosno poslanstva, dok su oni koji prenose da je objavljivanje u Mekki trajalo deset godina uzeli u obzir nastavak objavljivanja nakon zastoja koji je trajao tri godine, odnosno od dolaska Džibrila sa surom El-Muddesir.

2 Vidjeti objašnjenje ovog hadisa u istoimenom poglavlju (*O Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti*), (Knjiga 2., str. 1071).

3 Vidjeti poglavlje *Zalaganje (ostavljanje zaloga) kod jevreja i drugih (osim njih)*, (Knjiga 2., str. 438) te poglavlje *Šta je rečeno o Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, oklopu i košulji u ratu*, (Knjiga 1., str. 688-689).

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, OTPREMANJU (U POHOD) USAME B. ZEJDA, RADIJALLAHU ANHU, U BOLESTI U KOJOJ JE UMRO

بَاب بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ الله عَنْهُمَا فِي مَرَضِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ

4468. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled, prenoseći od Fudajla b. Sulejmana, a njemu je pričao Musa b. Ukba, prenoseći od Salima, a on od svoga oca (da je kazivao): "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, postavio Usamu za zapovjednika (vojske koju je spremao za pohod na Bizantiju), pa su se (neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi) nedostojno izrazili o njemu (Usami), te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Doprlo je do mene da ste o Usami rekli (to i to), a on je, uistinu, meni najdraži čovjek!'"[4]

٤٤٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ أُسَامَةَ فَقَالُوا فِيهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّكُمْ قُلْتُمْ فِي أُسَامَةَ وَإِنَّهُ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ .

4 Pred samu smrt Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, opremio vojsku za pohod na Bizantiju i na njeno čelo postavio Usamu b. Zejda. S obzirom da su u sastavu vojske bili znameniti Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, muhadžiri i ensarije, a među njima i Ebu-Bekr, Omer, Ebu-'Ubejda, Sa'd, Katada b. Nu'man, Selema b. Eslem i drugi, a Usama je bio jako mlad – neki su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi smatrali neprimjerenim da on predvodi vojsku u kojoj su navedene istaknute ličnosti, te su se nedostojno (tj. pogrdno) izrazili o njemu, na što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reagirao prethodnom izjavom. Među onima koji su učestvovali u tom nedostojnom govoru bio je i 'Ajjaš b. Ebu-Rebia Mahzumi. Budući da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubrzo umro, Usama nije krenuo u pohod prije njegove smrti, ali je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, kao prvi halifa, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti otpremio Usamu na čelu vojske u pravcu Bizantije i tako izvršio njegovu pred samu smrt izrečenu zapovijed. Usama je uspješno izvršio povjereni mu zadatak, ubio ubicu svoga oca i vratio se s velikim ratnim plijenom. Bio je to posljednji pohod što ga je pripremio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,i prvi pohod koji je realizirao halifa Ebu-Bekr, radijallahu anhu.
Iz hadisa se može zaključiti da vjernici nemaju pravo prigovarati niti dovoditi u pitanje odluku koju je donio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što potvrđuju i riječi Uzvišenog: "Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša – taj je sigurno skrenuo s pravoga puta." (El-Ahzab, 36)

4469. PRIČAO NAM JE Ismail, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao vojsku i na njeno čelo postavio Usamu b. Zejda. Neki su ljudi omalovažavali njegovo zapovjedništvo, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: "Ako omalovažavate njegovo zapovjedništvo – pa omalovažiavali ste još otprije i zapovjedništvo njegova oca, a on je, tako mi Allaha, bio dostojan zapovjedništva, a bio je i jedan od meni najdražih ljudi. A i ovaj je (tj. Usama), uistinu, jedan od meni najdražih ljudi poslije njega."[1]

٤٤٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ النَّاسُ فِي إِمَارَتِهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنْ تَطْعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

POGLAVLJE...

بَاب

4470. PRIČAO NAM JE Asbeg, njega je obavijestio Ibn-Vehb, a ovog Amr b. Haris, prenoseći od Ibn-Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a on od Sunabihija kojeg je upitao: "Kada si se iselio?"
"Izišli smo", odgovorio je, "iz Jemena kao muhadžiri i došli do Džuhfe, kad pristiže jedan putnik (jahač), pa mu ja rekoh: 'Pričaj nam novosti!'
'Ukopali smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prije pet noći!', odgovori on.
'A jesi li čuo što o Lejletul-kadru?', upitah ga. 'Jesam', odgovori on, 'obavijestio me je Bilal, mujezin Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, da se ona nalazi u jednoj od sedam od posljednjih deset noći (ramazana).'"[2]

٤٤٧٠. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ أَنَّهُ قَالَ لَهُ مَتَى هَاجَرْتَ قَالَ خَرَجْنَا مِنَ الْيَمَنِ مُهَاجِرِينَ فَقَدِمْنَا الْجُحْفَةَ فَأَقْبَلَ رَاكِبٌ فَقُلْتُ لَهُ الْخَبَرَ فَقَالَ دَفَنَّا النَّبِيَّ ﷺ مُنْذُ خَمْسٍ قُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ شَيْئًا قَالَ نَعَمْ أَخْبَرَنِي بِلاَلٌ مُؤَذِّنُ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ فِي السَّبْعِ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ .

1 Vidjeli smo iz prethodnog hadisa da Usamin, radijallahu anhu, pohod nije realiziran za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već da je to, nakon njegove smrti, realizirao prvi halifa Ebu-Bekr, radijallahu anhu.

2 Buhari je ovaj hadis naveo ovdje zbog vijesti o smrti Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem. Što se, pak, tiče noći Lejletul-kadr, šire obavijesti mogu se naći u poglavlju o traganju za Lejletul-kadrom u posljednjih sedam noći (ramazana), te u poglavlju *Istraživanje Lejletul-kadra u neparnih zadnjih deset noći ramazana*, (Knjiga 2., str. 149-151).

O BROJU VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, (VOJNIH) POHODA

بَاب كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ

4471. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka da je kazivao:
"Upitao sam Zejda b. Erkama, radijallahu anhu: 'U koliko si pohoda bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'U sedamnaest', odgovorio je on.
'A u koliko je pohoda učestvovao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitah ga ponovo.
'U devetnaest', reče on."[3]

٤٤٧١ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِي الله عَنْه كَمْ غَزَوْتَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ سَبْعَ عَشْرَةَ قُلْتُ كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ تِسْعَ عَشْرَةَ .

4472. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a njemu Bera, radijallahu anhu, kazavši:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u petnaest (pohoda)."

٤٤٧٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ رَضِي الله عَنْه قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ خَمْسَ عَشْرَةَ .

4473. PRIČAO MI JE Ahmed b. Hasan, njemu Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. Hilal, a ovom Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od Kehmesa, on od Ibn-Burejde, a on od svoga oca koji je govorio da je s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio u šesnaest pohoda.

٤٤٧٣ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلِ بْنِ هِلَالٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ كَهْمَسٍ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ سِتَّ عَشْرَةَ غَزْوَةً .

3 Buhari je ovaj hadis u nešto izmijenjenom obliku naveo na početku poglavlja *O pohodima* (vidjeti hadis br. 3949). Tamo je pojašnjeno u koliko je vojnih pohoda učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Uglavnom, ovdje se misli na pohode u kojima je bio prisutan Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez obzira da li se lično borio ili ne, kao što se, isto tako, misli na veće pohode (*gazevat*), dok je manjih pohoda ili izvidnica (*seraja*) bilo mnogo više. Historičari navode da je što manjih što većih pohoda za života Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo stotinjak, a s tim se slaže i Ibn-Hadžer.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّفْسِيرِ

TUMAČENJE KUR'ANA

Er-Rahman i *Er-Rahim*[1] (Svemilosni i Samilosni) dva su imena koja potječu od riječi *er-rahme* (milost ili samilost). Riječi *Er-Rahîm* i Er-Râhim[2] imaju isto značenje (Samilosni), kao što isto značenje riječi imaju i riječi *El-Alîm* i *El-Âlim* (Onaj koji zna).[3]

(الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) اسْمَانِ مِنَ الرَّحْمَةِ الرَّحِيمُ وَالرَّاحِمُ بِمَعْنًى وَاحِدٍ كَالْعَلِيمِ وَالْعَالِمِ .

O TOME ŠTA SE PRENOSI O *FATIHI* [4]

باب مَا جَاءَ فِي فَاتِحَةِ الْكِتَابِ

Fatiha se još zove i *Ummul-Kitab* (majka Knjige) jer njome počinje pisanje mushafa i njome počinje učenje u namazu.

Ed-din je nagrada, odnosno kazna: nagrada za dobro, a kazna za zlo; kako zaslužiš, tako ćeš i naplatiti (kako postupaš prema drugima, tako će i oni postupati prema tebi).[5]

وَسُمِّيَتْ أُمَّ الْكِتَابِ أَنَّهُ يُبْدَأُ بِكِتَابَتِهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَيُبْدَأُ بِقِرَاءَتِهَا فِي الصَّلَاةِ وَالدِّينُ الْجَزَاءُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِالدِّينِ) بِالْحِسَابِ (مَدِينِينَ) مُحَاسَبِينَ .

1 Ulema nema usaglašeno mišljenje o tome da li *Er-Rahman* i *Er-Rahim* imaju isto značenje ili ne. Oni koji smatraju da ovi poimeničeni pridjevi imaju isto značenje vele da su spomenuti skupa u ulozi pojačanja (naglašavanja Allahove milosti), dok oni koji smatraju kako među njima postoje razlike vele da se *Er-Rahman* (Svemilosni) odnosi na dunjaluk, a *Er-Rahîm* (Samilosni) na ahiret, jer milost Allahova obuhvata na dunjaluku i vjernike i nevjernike, dok na ahiretu ona obuhvata samo vjernike, ili da *Er-Rahman* ima izražajnije, jače značenje, jer obuhvata velike Allahove blagodati i njihove korijene (izvore), dok je *Er-Rahîm* dodato samo kao dopuna, kako bi se uključile tanahne i fine nijanse Njegove milosti. Neki, pak, kažu da *Er-Rahîm* ima jače značenje zbog toga što dolazi na oblik *fe'il*, ali je tačno da je svako od ova dva imena specifično i izrazito u svome domenu. *Er-Rahman* i *Er-Rahim* spadaju u lijepa Allahova imena.

2 Riječ *Er-Râhim* u obliku množine *er-râhimîn* navodi se u Kur'anu na četiri mjesta, pa tako i u ajetu: "'Gospodaru moj', zamoli Musa, 'oprosti meni i bratu mome i učini da budemo pod okriljem Tvoje milosti, Ti si od milostivih najmilostiviji!'" (El-A'raf, 151)

3 Riječ *Alîm* često se spominje u Kur'anu, a riječ *Âlim* manje od nje, ali ih obje nalazimo u ajetu: "Allah sigurno zna tajne nebesa i Zemlje; On dobro zna svačije misli!" (Fatir, 38)

4 *Fatiha* je prva sura u Kur'anu.

5 Ovo su Ebu-Ubejdine riječi. On je još kazao da *ed-din* znači "polaganje računa i nagrađivanje". U navedenom primjeru (poslovici) kaže se: "Kako postupaš prema drugima, tako će i oni postupati prema tebi." Ovo se odnosi na tumačenje trećeg ajeta Fatihe: "Vladara Dana sudnjeg."

Mudžahid veli: "*Bid-dîn* znači 'u Sudnji dan' (tj. u polaganje računa)[1], a *medînîn* – 'kažnjeni' (tj. izvedeni pred sud, na Sudnji dan)."[2]

4474. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, kojem je pričao Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida b. Mu'allaa da je kazivao: "Klanjao sam namaz u džamiji kad me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao, ali mu se ja nisam odazvao. (Nakon što sam završio namaz) rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, bio sam u namazu!'
'A zar Allah nije rekao: 'Odazovite se Allahu i Poslaniku kad vas pozove onome što vas oživljava...'[3]?', reče on i nastavi: 'Uistinu ću te, prije nego što izideš iz džamije, poučiti najveličanstvenijoj suri u Kur'anu.'
Zatim me je uzeo za ruku, i kada je namjeravao izići, ja mu rekoh: 'Zar nisi kazao da ćeš me poučiti najveličanstvenijoj suri u Kur'anu?'
'El-hamdu lillahi Rabbil-alemin – to je sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni, koji mi je dat', reče on."[4]

٤٤٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَدَعَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) ثُمَّ قَالَ لِي لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ السُّوَرِ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قُلْتُ لَهُ أَلَمْ تَقُلْ لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ .

1 Mudžahid je ovo rekao tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "A ne valja tako! Vi u Sudnji dan ne vjerujete..." (El-Infitar, 9)

2 Riječ *medînîn* spominje se u ajetu: "I zašto, ako vi nećete biti kažnjeni, ne povratite je (dušu), ako istinu govorite?" (El-Vaki'a, 86-87)

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad vas pozove onome što vas oživljava; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti" (El-Enfal, 24)

4 Iz hadisa se može zaključiti:
– vjernik je obavezan odazvati se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar bio i u namazu;
– *Fatiha* je jedna od najuzvišenijih kur'anskih sura, te se njenim učenjem postiže velika nagrada;
– riječi Uzvišenog Allaha: "Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju..." (El-Hidžr, 87) – odnose se na Fatihu. Međutim, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da se *es-seb'ul-mesani* (sedam ajeta koji se ponavljaju) odnosi na sedam dugačkih sura, od sure El-Bekara do sure El-A'raf, te sura Et-Tevba, odnosno, po nekima, Junus;
– *El-hamdu lillahi Rabbil-alemin* jedno je od imena Fatihe;
– Fatiha ima sedam ajeta, u čemu se ulema slaže, s tim što neki računaju sedam ajeta s *Bismillom*, a nek bez nje smatrajući *en'amte alejhim* posebnim ajetom. Prvo mišljenje zastupaju šafijski učenjaci, a drugo hanefijski;
– Fatiha je mekanska sura, jer je objavljena prije sure El-Hidžr, koja je, neosporno, mekanska.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A NE (NA PUT) ONIH KOJI SU PROTIV SEBE SRDŽBU IZAZVALI, NITI ONIH KOJI SU ZALUTALI!"[5]

باب (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ)

4475. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Kada imam izgovori: *'... gajril-magdubi alejhim veled-dallin!'* (... a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!), vi recite: *'Amin!'* (usliši!). Onome koji u isto vrijeme izgovori: *'Amin!'*, kad to izgovore meleci – bit će oprošteni (manji) grijesi."[6]

٤٤٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الإِمَامُ (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ) فَقُولُوا آمِينَ فَمَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلاَئِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

5 Ovo je sedmi ajet sure Fatiha, koji, zajedno s dva prethodna ajeta, glasi: "Uputi nas na pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!" (El-Fatiha, 5-7)
Ahmed i Ibn-Hibban prenose od Adija b. Hatima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji su protiv sebe srdžbu izazvali jesu židovi, a oni koji su zalutali jesu kršćani." Mufesiri se, kaže Ibn-Ebu-Hatim, slažu s ovim, a Suhejli dodaje da u prilog tome svjedoče i riječi Uzvišenog Allaha o židovima: "I navukli su na sebe gnjev za gnjevom..." (El-Bekara, 90), te Njegove riječi o kršćanima: "... i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali i mnoge u zabludu odveli..." (El-Maida, 77)

6 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Važnost izgovaranja "amin"*, te u poglavlju *Glasno izgovaranje "amin" onoga ko klanja za imamom*, (Knjiga 1., str. 529-530).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-BEKARA (KRAVA)[1]

RIJEČI UZVIŠENOG: "I POUČI ON ADEMA NAZIVIMA SVIH STVARI..."[2]

4476. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a REKAO MI JE i Halifa, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na dan polaganja računa vjernici će se sakupiti i reći: 'Kad bismo zatražili da se neko zauzme za nas kod našeg Gospodara!'
Otići će Ademu i reći mu: 'Ti si otac svih ljudi; Allah te je stvorio Svojom rukom, naredio melecima, te su ti se poklonili, i poučio te nazivima svih stvari – zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, da nas izbavi iz ovog teškog stanja!' Tada će im on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će im spomenuti grijeh[3] pa se stidi (svoga Gospodara)[4] – 'nego otiđite vi Nuhu, jer je on prvi poslanik kojeg je Allah poslao stanovnicima Zemlje.'
Oni će potom otići Nuhu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će im spomenuti kako je molio svoga Gospodara za ono o čemu nije imao

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

بَاب قَوْلِ اللَّهِ (وَعَلَّمَ آدَمَ الأَسْمَاءَ كُلَّهَا)

٤٤٧٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَجْتَمِعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ أَبُو النَّاسِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلاَئِكَتَهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ ذَنْبَهُ فَيَسْتَحِي ائْتُوا نُوحًا فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ سُؤَالَهُ رَبَّهُ مَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ فَيَسْتَحِي فَيَقُولُ ائْتُوا خَلِيلَ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَهُ

1 El-Bekara je, po mišljenju svih učenjaka, medinska sura. To je prva sura koja je objavljena u Medini. Ima 286 ajeta i najduža je sura u Kur'anu.

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I pouči On Adema nazivima svih stvari, a onda ih predoči melecima i reče: "Kažite Mi nazive njihove ako istinu govorite!" (El-Bekara, 31)

3 Tj. jedenje zabranjene voćke u Džennetu. O tome govore riječi Uzvišenog: "... 'A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, i da tako među zulumćarima budete!' I šejtan im poče bajati da bi im otkrio stidna mjesta njihova, koja su im skrivena bila, i reče: 'Gospodar vaš zabranjuje vam ovo drvo samo zato da ne biste meleci postali ili da ne biste besmrtni bili' – i zaklinjaše im se: 'Ja sam vam, zaista, savjetnik iskreni!' I na prijevaru ih zavede. A kad oni ono drvo okusiše, stidna im se mjesta njihova ukazaše, i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počeše. 'Zar vam to drvo nisam zabranio', – zovnu ih Gospodar njihov – 'i rekao vam: 'Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj'?'" (El-A'raf, 19-22)

4 Tj. stidi se posredovati za njih, jer je prekršio Allahovu zapovijed i počinio grijeh.

znanja[5], pa se stidi – ‘nego otiđite vi Prijatelju Svemilosnog (Ibrahimu, alejhis-selam).’
Oni će onda otići njemu.
‘Nisam vam ja za to’, reći će im on, ‘nego otiđite vi Musau, robu s kojim je Allah razgovarao i Tevrat mu dao.’
Oni će mu otići, ali će im se i on ispričati: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će spomenuti kako je ubio nedužnu osobu, te se stidi svoga Gospodara – ‘nego otiđite vi Isau, Allahovom robu i Njegovom poslaniku, riječi[6] Allahovoj i duhu od Njega.’[7]
(Oni će mu onda doći) ali će im on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, robu kojem je Allah oprostio sve grijehe (i prijašnje i potonje).’
Tako će oni doći do mene, pa ću ja otići i zatražiti dopuštenje (da dođem do svoga Gospodara), i bit će mi dopušteno. Kada ugledam svoga Gospodara, past ću (Mu) na sedždu, pa će me Allah tako ostaviti koliko On bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni glavu i moli – dat će ti se, govori – govor će ti uslišan biti, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’
Tada ću ja podići glavu i iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me On bude poučio, i zauzeti se (za grešnike među vjernicima), pa će mi On odrediti dio (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet.
Vratit ću se poslije toga i, kada ugledam svoga Gospodara, učiniti isto, a potom se opet zauzeti, pa će mi On odrediti dio (ljudi) i ja ću ih uvesti

فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا كَلَّمَهُ اللهُ وَأَعْطَاهُ التَّوْرَاةَ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ قَتْلَ النَّفْسِ بِغَيْرِ نَفْسٍ فَيَسْتَحِي مِنْ رَبِّهِ فَيَقُولُ ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَةَ اللهِ وَرُوحَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنَ لِي فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَسَلْ تُعْطَهْ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُهُ بِتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمْ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ إِلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي مِثْلَهُ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمْ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَقُولُ مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلاَ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَوَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ إِلاَ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ يَعْنِي قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (خَالِدِينَ فِيهَا) .

5 Ovo se odnosi na njegovu molbu Allahu da mu spasi sina. O tome se govori u riječima Uzvišenog: “A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: ‘Gospodaru moj, sin je moj čeljade moje, a obećanje Tvoje zaista je istinito i Ti si od mudrih najmudriji!’ – ‘O Nuhu, on nije čeljade tvoje’, reče On, ‘jer radi ono što ne valja; zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem te da neznalica ne budeš!’” (Hud, 45-46)

6 Isa, alejhis-selam, nije sama riječ, nego je on stvoren riječju (naredbom) Allahovom. I on nije dio Allahovog duha, kako to misle oni koji su zalutali, već je Allah u njega udahnuo dušu i život mu dao. (Prim. rec.)

7 Uzvišeni Allah kaže: “O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i duh od Njega; zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: ‘Trojica su!’ Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog – hvaljen neka je On! – zar On da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik.” (En-Nisa, 171)

u Džennet. Zatim ću se vratiti i četvrti put i reći: ‘U vatri nije ostao niko osim onoga kojeg je (tamo) Kur’an zadržao[1] i kome je propisano da u njoj vječno ostane.’”[2]
Ebu-Abdullah (Buhari) veli: “Riječima: ‘... osim onoga kojeg je Kur’an (tamo) zadržao...‘ – upućuje se na riječi Uzvišenog Allaha: ‘Vječno će u njoj boraviti!’”[3]

POGLAVLJE...

بَاب

Mudžahid veli: “*Ila šejatinihim*[4] (sa šejtanima svojim) znači ‘sa svojim prijateljima među licemjerima i mnogobošcima’; *muhitun bil-kafirin*[5] znači ‘Allah će sakupiti nevjernike (u Džehennemu)’, tj. nevjernici Mu ne mogu umaći, a *alel-haši‘in*[6] znači ‘istinskim vjernicima’.”

قَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَى شَيَاطِينِهِمْ) أَصْحَابِهِمْ مِنَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُشْرِكِينَ (مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ) اللهُ جَامِعُهُمْ (عَلَى الْخَاشِعِينَ) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَقًّا قَالَ مُجَاهِدٌ (بِقُوَّةٍ) يَعْمَلُ بِمَا فِيهِ وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ

1 Tj. za kojeg je u Kur’anu zapisano da će u Vatri vječno boraviti.

2 Iz hadisa se mogu izvući brojni zaključci, npr.:
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i među ostalim vjerovjesnicima uživa visok položaj kod svoga Gospodara; njemu će na budućem svijetu biti ukazana počast da se zauzme za sve ljude da im se na Sudnjem danu što prije presudi, te da se zauzme za grješnike među vjernicima koji su zaslužili kaznu, kako bi izišli iz Vatre i ušli u Džennet;
– niko, pa ni Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne može se zauzimati kod Allaha bez Njegova dopuštenja;
– ljudi će na Sudnjem danu, iščekujući suđenje pred svojim Gospodarom, zapasti u teške muke. Ibn-Hibban od Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, prenosi: “Čovjeka će na Sudnjem danu toliko obliti znoj da će reći: ‘Gospodaru moj, smiluj mi se, pa makar i u vatru!’“ Imajući na umu ovaj i slične hadise, ljudi bi trebali da se zabrinu i zapitaju šta rade, kamo idu, šta ih čeka i gdje će skončati. A samo oni koji budu Allaha iskreno obožavali, Njemu se pokoravali i ono što je On odredio slijedili mogu se nadati dobru na ovom i spasu na budućem svijetu.
Ovaj Enesov hadis Buhari ovdje navodi zbog riječi koje se odnose na Adema, alejhis-selam: “... i poučio te nazivima svih stvari...” On ga, međutim, u još dužem obliku navodi u poglavlju *O Allahovoj jednoći* (tevhidu; vidjeti hadis br. 7510). U sličnom obliku navodi ga, prenoseći ga od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, i u poglavlju *O riječima Uzvišenog: “I Nuha poslasmo narodu njegovom.”* Vidjeti njegov komentar u Knjizi II, str. 931-932)

3 U suri Et-Tevba (68. ajet) Uzvišeni Allah kaže: “Licemjerima i licemjerkama i nevjernicima Allah prijeti džehenemskom vatrom; vječno će u njoj boraviti, dosta će im ona biti! Allah ih je prokleo; njih čeka patnja neprekidna.”

4 Riječi *ila šejatinihim* nalaze se u ajetu: “Kada susretnu one koji vjeruju, govore: ‘Vjerujemo!’, a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: ‘Mi smo s vama; mi se samo rugamo!’“ (El-Bekara, 14) U ovom se ajetu govori o dvoličnjacima.

5 Riječi *muhitun bil-kafirin* nalaze se u ajetu: “Ili, oni (dvoličnjaci) nalik su na one koji, za vrijeme silnog pljuska s neba, u punom mraku, usred grmljavine i munja, stavljaju zbog gromova prste u uši svoje bojeći se smrti – a nevjernici ne mogu umaći Allahu!” (El-Bekara, 19)

6 Riječi *alel-haši‘in* nalaze se u ajetu: “Pomozite sebi strpljenjem i namazom, a to je, zaista, teško, osim poslušnima.” (El-Bekara, 45)

(مَرَضٌ) شَكٌّ (وَمَا خَلْفَهَا) عِبْرَةٌ لِمَنْ بَقِيَ (لاَ شِيَةَ) لاَ بَيَاضَ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسُومُونَكُمْ) يُولُونَكُمْ (الْوَلاَيَةُ) مَفْتُوحَةٌ مَصْدَرُ الْوَلاَءِ وَهِيَ الرُّبُوبِيَّةُ إِذَا كُسِرَتِ الْوَاوُ فَهِيَ الإِمَارَةُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ الْحُبُوبُ الَّتِي تُؤْكَلُ كُلُّهَا فُومٌ وَقَالَ قَتَادَةُ (فَبَاءُوا) فَانْقَلَبُوا وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسْتَفْتِحُونَ) يَسْتَنْصِرُونَ (شَرَوْا) بَاعُوا (رَاعِنَا) مِنَ الرُّعُونَةِ إِذَا أَرَادُوا أَنْ يُحَمِّقُوا إِنْسَانًا قَالُوا رَاعِنًا (لاَ يَجْزِي) لاَ يُغْنِي (خُطُوَاتِ) مِنَ الْخَطْوِ وَالْمَعْنَى آثَارَهُ (ابْتَلَى) اخْتَبَرَ.

Mudžahid također veli: "*Bi kuvvetin*[7] znači 'prakticirajući ono što je u njoj (Knjizi)'."

Ebu-Âlija veli: "*Meredun*[8] znači 'sumnja'; *ve ma halfeha*[9] znači 'pouka za onoga koji ostaje', a *la šijete*[10] – 'bez bjeline' (ili ikakvog biljega)."

Neki drugi (učenjaci) kažu da *jesumunekum*[11] znači *julunekum* (nanose vam zlo, gospodare nad vama); *el-velajetu,*[12] s fethom na vavu jest korijen od riječi *el-vela'*, koja znači *er-rububijje* (gospodstvo, starateljstvo, skrbništvo, pomoć), a *el-vilajetu,* s kesrom na vavu znači "imaret, uprava". Neki (učenjaci) vele da se za sve vrste sjemenja koje se jede kaže *fum*[13].

Katada veli: "*Fe bau*[14] znači *fenkalebu*, tj. preokrenuše se, vratiše se (sa srdžbom

7 Riječi *bi kuvvetin* nalaze se u ajetu: "I kada smo od vas zavjet uzeli i brdo iznad vas podigli: 'Svojski prihvatite ono što smo vam dali i neka vam je na umu ono što je u Knjizi, da biste se kazne sačuvali!'" (El-Bekara, 63), a navodi se i u ajetu broj 93.

8 Riječ *meredun* nalazi se u ajetu: "U njihovim je srcima sumnja (bolesna su), a Allah njihovu sumnju (bolest) još povećava; njih čeka patnja zato što lažu" (El-Bekara, 10)

9 Riječi *ve ma halfeha* nalaze se u ajetu: "Suvremenicima i pokoljenjima njihovim to smo učinili opomenom, a poukom onima koji se boje Allaha" (El-Bekara, 66)

10 Riječi *la šijete* nalaze se u ajetu: "'On poručuje', reče on, 'da krava ne smije biti istrošena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba biti bez mahane i ikakva biljega.' – 'E sad si je opisao kako treba!', rekoše, pa je zaklaše, i jedva to učiniše." (El-Bekara, 71) Ovo je jedan od ajeta koji govore o Allahovoj naredbi Israilcima da zakolju kravu i njihovom oklijevanju da to učine. Navedeni slučaj opisan je u ajetima 67-73. (Pojašnjenje ovoga može se naći u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: *"A kada je Musa rekao narodu svome: 'Allah vam naređuje da zakoljete kravu...'"* (Knjiga 2., str. 994)

11 Riječ *jesumunekum* nalazi se u ajetu: "I kada smo vas od faraonovih ljudi izbavili, koji su vas najgorim mukama mučili: mušku vam djecu klali, a žensku u životu ostavljali – a to vam je bilo veliko iskušenje od Gospodara vašeg..." (El-Bekara, 49) U ovom se ajetu govori o sinovima Israilovim i mukama na koje ih je stavljao faraon.

12 Riječ *el-velajetu* nalazi se u ajetu: "Tada može pomoći samo Allah, Istiniti; On daje najbolju nagradu i čini da se sve na najbolji način okonča." (El-Kehf, 44) Ova se riječ, kao što vidimo, nalazi u suri El-Kehf, a Buhari ju je spomenuo ovdje, u komentaru sure El-Bekara, kao potporu prethodnom objašnjenju riječi *jesumunekum*.

13 Riječ *fum(iha)* nalazi se u ajetu: "I kad ste rekli: 'O Musa, mi ne možemo više jednu te istu hranu jesti, zato zamoli, u naše ime, Gospodara svoga da nam podari nešto od onoga što zemlja rađa: povrća, i krastavaca, i pšenice, i leće, i luka crvenog!' – on reče: 'Zar želite da ono što je bolje zamijenite za ono što je gore? Idite u grad, imat ćete ono što tražite!' I poniženje i bijeda na njih padoše i Allahovu srdžbu na sebe navukoše zato što u Allahove dokaze nisu vjerovali i što su ni krive ni dužne vjerovjesnike ubijali, zato što su neposlušni bili i što su sve granice zla prelazili." (El-Bekara, 61) Riječ *fum* u ajetu je prevedena kao "pšenica", a s tim se slažu Ibn-Abbas, Mudžahid i drugi.

14 Riječi *fe bau* nalaze se u ajetu navedenom u prethodnoj napomeni: "... i Allahovu srdžbu na sebe navukoše...", a također i u ajetu: "Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom – a nevjernike čeka sramna patnja." (El-Bekara, 90)

Allahovom)." Neki drugi (učenjaci) kažu da *jesteftihun*[1] znači *jestansirun* (traže pomoć); *šerev*[2] znači *bau* (prodali su), a *ra'ina* dolazi od riječi *er-ru'une* (lahkoumnost). Tako, kada bi (židovi ili drugi) željeli nekog čovjeka načiniti glupim, rekli bi mu: "*Ra'ina*!"[3] (pa je to zabranjeno vjernicima). *La jedžzi* [4] znači "neće koristiti" (tj. pomoći); *hutuvat*[5] (koraci) dolazi od riječi *el-hatv* (koračanje), a znači "njegovi (šejtanovi) tragovi", dok *ibtela*[6] znači "iskušati".

1 Riječ *jesteftihun* se spominje u ajetu: "A kada im Knjiga (Kur'an) od Allaha dolazi, koja priznaje kao istinu Knjigu (Tevrat) koju imaju oni - a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili - i kad im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju, i neka zato stigne nevjernike Allahovo prokletstvo!" (El-Bekare, 89)

2 Riječ *šerev* se nalazi u ajetu: "Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom - a nevjernike čeka sramna patnja." (El-Bekare, 90), a spominje se i u ajetu broj 102: "...A doista je jadno ono za što su se prodali, kad bi samo znali!"

3 Riječ *ra'ina* se spominje u ajetu: "O vjernici, ne služite se riječima: "Ra'ina" , nego recite: "Unzurna" i slušajte! A nevjernike bolna patnja čeka." (El-Bekare: 104)
U ovom ajetu Uzvišeni Allah zabranjuje vjernicima da se poistovjećuju sa nevjernicima u govoru ili u djelima, a to s toga što su se jevreji u govoru koristili izrazima koji skrivaju njihovu pravu namjeru da se nekome narugaju ili nasmiju. Tako, kada bi htjeli da kažu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): poslušaj nas, rekli bi "ra'ina", smjerajući na potvoru za glupost i lakoumnost, pa je vjernicima zabranjeno da ih u tome oponašaju. Ahmed prenosi od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se poistovjeti sa jednim narodom on mu i pripada."

4 *La tedžzi* se spominje u ajetu: "I bojte se Dana kada niko ni za koga neće moći ništa učiniti, kada se ničiji zagovor neće prihvatiti, kada se ni od koga otkup neće primiti i kada im niko neće u pomoć priteći." (El-Bekare, 48), a nalazi se i u ajetu broj 123, gdje ima isto značenje.

5 Riječ *hutuvat* spominje se u ajetu: "O ljudi, jedite od onoga što ima na zemlji, ali samo ono što je dopušteno i prijatno, i ne slijedite šejtanove stope (tragove), jer vam je on neprijatelj očevidni!" (El-Bekare, 168), i u ajetu: "O vjernici, živite svi u miru i ne idite stopama šejtanovim; on vam je, zaista, neprijatelj otvoreni." (El-Bekare, 208)

6 Riječ *ibtela* nalazi se u ajetu: "A kada je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko zapovijedi u iskušenje stavio, pa ih on potpuno izvršio, Allah je rekao: "Učiniću da ti budeš ljudima u vjeri uzor!" - "I neke moje potomke!" - zamoli on. - "Obećanje Moje neće obuhvatiti nevjernike" - kaza On." (El-Bekare, 124)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATO NE ČINITE SVJESNO DRUGE ALLAHU RAVNIM!"[7]

بَاب قَوْلُهُ تَعَالَى
(فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

4477. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Amra b. Šurahbila, a on od Abdullaha, da je kazivao:
"Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koji je grijeh najveći kod Allaha?'
'Da nekoga smatraš Allahu ravnim, a On te je stvorio!', reče on.
'To je, uistinu, veliko!', rekoh ja i dodadoh: 'A koji onda?'
'Da umoriš svoje dijete iz straha da ne jede s tobom', odgovori on.
'A koji onda?', upitah ponovo, a on reče: 'Da počiniš blud sa ženom svoga komšije.'"[8]

٤٤٧٧ . حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ .

7 Ovaj ajet, zajedno s prethodnim, u cijelosti glasi: "O ljudi, klanjajte se Gospodaru svome, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; koji vam je zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!" (El-Bekare, 21-22)

8 Pripisivanje sudruga Allahu (širk) najveći je grijeh, te ga je stoga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo na prvom mjestu. Zbog toga je i Buhari ovaj hadis naveo u ovom poglavlju. Uzvišeni Allah kaže: "Širk je, zaista, velika nepravda!" (Lukman, 13), a također i: "Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, kome On hoće. A onaj ko drugoga smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki." (En-Nisa, 48)
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na drugom je mjestu spomenuo ubistvo – a ubistvo je, prema mišljenju šafijskih učenjaka, najveći grijeh poslije pripisivanja sudruga Allahu – s tim što je ubistvo ovdje posebne vrste jer se radi o umoru djeteta iz straha od nestašice hrane, što upućuje da je škrtost jako pokuđeno svojstvo, koje čovjeka ponekad dovodi u situaciju da ubije i svoje dijete. Takvo se ubistvo može izvršiti i posrednim putem, tj. pobačajem. Iz hadisa se može zaključiti da je ovaj čin zabranjen, posebno ako se to čini iz razloga navedenog u ovom predanju. Uzvišeni Allah kaže: "Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine – i njih i vas Mi hranimo! – njih ubijati doista je veliki grijeh!" (El-Isra, 31)
Na trećem mjestu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominje blud s komšinicom, tj. komšijinom suprugom. Ovaj je čin odvratan. Čovjek očekuje da ga komšija štiti i pazi, kako njega tako i njegovu porodicu, pa kada on umjesto toga nasrne na njegovu čast, onda taj čin posebno dobiva na svojoj težini. Treba, osim toga, napomenuti da je blud, općenito, jedan od velikih grijeha, jer vodi miješanju potomstva i drugim teškim posljedicama za zajednicu. Uzvišeni Allah kaže: "I što dalje od bluda, jer to je razvrat; kako je to ružan put!" (El-Isra, 32)
Buhari ovaj hadis navodi na više mjesta (vidjeti hadise br. 4761, 6001,6811, 6861, 7520 i 7532).

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI SMO VAM OD OBLAKA HLADOVINU NAČINILI I MANU I PREPELICE VAM SLALI: 'JEDITE LIJEPA JELA KOJIMA VAS OPSKRBLJUJEMO!' A ONI NAMA NISU NAUDILI, SAMI SU SEBI NEPRAVDU NANIJELI."[1]

بَاب وَقَوْلُهُ تَعَالَى
(وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ)

Mudžahid veli: *"El-menn* znači 'smola', a *es-selva* – 'ptice'."[2]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْمَنُّ صَمْغَةٌ وَالسَّلْوَى الطَّيْرُ .

4478. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jelengljive (*el-kem'etu*; gomoljike) su od mane, a njihova je voda lijek za oči."[3]

٤٤٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ .

1 El-Bekara, 57.

2 *El-menn* i *es-selva* dvije su vrste hrane koju je Uzvišeni Allah, iz milosti Svoje, darovao Israilcima (Musaovu, alejhis-selam, narodu). Ona im je sama dolazila, i oni nisu u tu svrhu ulagali nikakva truda. Mufesiri nude različita objašnjenja ova dva izraza, ali su njihova mišljenja uglavnom približna. Tako je Mudžahid za *el-menn* (manu) rekao da je smola, a za *es-selva* da su to ptice. Od Ikrime se prenosi da je *el-menn* nešto slično gustom pekmezu, dok se od Suddija prenosi da je to slatki sok od raznog bilja. Ibn-Abbas kaže: "*El-menn* (mana) se spuštala na drveće, pa su je oni jeli koliko su htjeli." Katada veli: "Mana im je padala kao što pada snijeg, bjelja od mlijeka i slađa od meda." Ajni u *Umdetul-kariju* veli: "Izgleda – a Allah najbolje zna – da u *el-menn* spada sve što im je (Musaovu, alejhis-selam, narodu) Allah podario, a u što oni nisu ulagali nikakva truda. Poznato je da mana, ukoliko se jede sama, spada u hranu; ako se, pak, pomiješa s vodom, prerasta u ukusno piće, a ako se pomiješa s nečim drugim, pretvara se u treću vrstu (hrane ili pića)." (*Fethul-Bari,* 18, str. 87)
Što se, pak, tiče drugog izraza (*es-selva*), svi se slažu da se radi o pticama, iako ih različito opisuju.

3 Doslovno uzeto, iz hadisa se razumije da *el-kem'etu* (jelengljive, gomoljike) spada u jednu vrstu mane (*el-menn*), koju je Uzvišeni Allah darovao Musaovu, alejhis-selam, narodu. U ovom je smislu i Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, razumio ovaj hadis. Tako Tirmizi prenosi da je on rekao: "Uzeo sam tri, pet ili sedam jelengljiva, iscijedio njihovu vodu u bocu (posudu) i njome podvukao surmu služavki, pa je ozdravila." Učenjaci navode da voda jelengljiva, ukoliko se koristi kao surma za oči, bistri pogled i da spada u najbolje lijekove za oči. Ibn-Dževzi prenosi da su liječnici rekli kako jedenje jelengljiva bistri vid.
U vezi s ovim potrebno je obratiti se savremenoj medicini, gdje ćemo, nema sumnje, naći potvrdu istinitosti Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Potrebno je, također, još napomenuti da jelengljiva (i gljiva) ima različitih vrsta i različitih boja; neke su jestive, a neke nisu, i najviše se pojavljuju poslije kiše.

"I KADA SMO REKLI: 'UĐITE U OVAJ GRAD I JEDITE ŠTO GOD HOĆETE I KOLIKO GOD HOĆETE, A NA KAPIJU POGNUTIH GLAVA UĐITE, I RECITE: 'OPROSTI!' – OPROSTIT ĆEMO VAM GRIJEHE, A ONIMA KOJI ČINE DOBRA DJELA DAT ĆEMO I VIŠE!'..."[4]

بَاب (وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ)

Regaden znači "mnogobrojan i obilan".

(رَغَدًا) وَاسِعٌ كَثِيرٌ .

4479. PRIČAO MI JE Muhammed, a njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Ibn-Mubareka, on od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Israilcima je rečeno: 'Uđite na vrata pognuti (pokorni) i recite: 'Tražimo oprost grijeha!' Oni su to izmijenili, pa su ušli vukući se natraške i rekli: '*Hittatun habbetun fi še'are* (*hittatun* je zrno u dlaci!)'"[5]

٤٤٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ) فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ فَبَدَّلُوا وَقَالُوا حِطَّةٌ حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ .

4 El-Bekara, 58. I u ovom ajetu, kao i u prethodnome, govori se o Musaovu, alejhis-selam, narodu.

5 Iz ovog predanja se vidi da su oni riječ *hittatun* izgovorili kako treba, ali su onda dodali: "*Habbetun fi še'are* (zrno u dlaci)." U drugom predanju se navodi da su rekli: "*Fi še'ire* (u ječmu), te u trećem predanju se navodi da su rekli *hintatun* (pšenica) umjesto *hitta*. (prim. rec.) Vidjeti komentar ovog hadisa u kazivanju o Musau, alejhis-selam. (Knjiga 2., str. 991-992)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... 'KO JE NEPRIJATELJ DŽIBRILU...'"[1]

Ikrima veli: "*Džebre*, *mîke* i *serâfî* znače *'abd* (rob), a *îl* Allah."

4480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, a on je čuo Abdullaha b. Bekra, kojem je pričao Humejd, prenoseći od Enesa da je kazivao: "Abdullah b. Selam je – dok bijaše na posjedu i ubiraše (plodove) – čuo za dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (u Medinu). Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Pitat ću te troje koje zna samo vjerovjesnik: koji je prvi predznak Sudnjeg dana?, koju će prvu hranu jesti stanovnici Dženneta?, i šta čini da dijete biva na oca ili na majku?' 'Džibril me je maločas obavijestio o tome!', odgovorio je on, a Ibn-Selam reče: 'Džibril?' 'Da', odgovori (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). 'Taj je melek židovski neprijatelj!', reče (Abdullah). Tada (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) prouči ajet: 'Ko je neprijatelj Džibrilu? – a on, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur'an…"[2] (i nastavi): 'Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana, bit će to vatra koja će tjerati ljude s istoka na zapad; prva hrana stanovnicima Dženneta bit će dodatni dio na jetri kita; a (što se tiče djeteta) ako sjeme muškarca pretekne njeno (tj. ženino), sličnost će biti s njim, a ako pretekne sjeme žene, sličnost će biti s njom.' 'Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik!', reče on (i dodade): 'Allahov Poslaniče, židovi su narod klevetnika! Ako saznaju da sam primio islam prije

بَاب (مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ)

وَقَالَ عِكْرِمَةُ جَبْرَ وَمِيكَ وَسَرَافِ عَبْدٌ إِيلْ اللهُ .

٤٤٨٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بَكْرٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ سَمِعَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ بِقُدُومِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهْوَ فِي أَرْضٍ يَخْتَرِفُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلاَثٍ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ نَبِيٌّ فَمَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَا يَنْزِعُ الْوَلَدُ إِلَى أَبِيهِ أَوْ إِلَى أُمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي بِهِنَّ جِبْرِيلُ آنِفًا قَالَ جِبْرِيلُ قَالَ نَعَمْ قَالَ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ فَقَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ (مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللهِ) أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدَ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ نَزَعَتْ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهُتٌ وَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلاَمِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ يَبْهَتُونِي فَجَاءَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ

---

1 Ovaj ajet, zajedno s onim poslije njega, u cijelosti glasi: "Reci: 'Ko je neprijatelj Džibrilu? – a On, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur'an, koji potvrđuje da su i prijašnje objave istinite, kao putokaz i radosnu vijest vjernicima.' Ko je neprijatelj Allahu i melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikailu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće vjerovati." (El-Bekare, 97-98)

2 El-Bekare, 97.

nego što ih upitaš (o meni), oklevetat će me!'
Došli su židovi, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakav je čovjek Abdullah?'
'Najbolji od nas i sin najboljega, prvak među nama i sin prvaka!', rekoše oni.
'A šta mislite ako je Abdullah b. Selam primio islam?', upita ih (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Allah ga je sačuvao od toga!', rekoše oni. Tada je izišao Abdullah i rekao: 'Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik.'
'Najgori je među nama', rekoše oni,
'i sin najgorega!', i omalovažiše ga.
'Allahov Poslaniče, ovoga sam se plašio!', reče on."[3]

أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُاللهِ فِيكُمْ قَالُوا خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَا وَسَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُاللهِ ابْنُ سَلاَمٍ فَقَالُوا أَعَاذَهُ اللهُ مِنْ ذَلِكَ فَخَرَجَ عَبْدُاللهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَقَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَانْتَقَصُوهُ قَالَ فَهَذَا الَّذِي كُنْتُ أَخَافُ يَا رَسُولَ اللهِ .

3 Učenjaci navode više razloga zbog kojih židovi Džibrila smatraju svojim neprijateljem. Neki kažu da je povod tome što mu je navodno bilo naređeno da zadrži poslanstvo među njima, pa ga je on prenio na druge; drugi kažu da to dolazi otuda što on poznaje njihove tajne, a treći, opet, vele – što je po Ibn-Hadžeru i najispravnije – da razlog leži u tome što im on donosi Allahovu kaznu. Sa'lebi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi da je razlog neprijateljstva židova prema Džibrilu to što ih je njihov vjerovjesnik izvijestio kako će Buhtenaser srušiti Jerusalem, pa su oni poslali čovjeka da ga ubije. On ga je našao mlada i slaba, ali ga je Džibril spriječio da ga pogubi rekavši mu: "Ako je Allah odredio da vaša propast bude na njegovim rukama, neće ti biti dopušteno da mu naudiš; a ako se radi o nečemu drugom, pa s kojim ćeš ga pravom umoriti?" Tako je Buhtenaser odrastao, pokrenuo pohod na Jerusalem, pobio ih i porušio ga. Stoga su oni zamrzili Džibrila.
Ibn-Ebu-Hatim i Taberi, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, navode da je neki židov susreo Omera, radijallahu anhu, i rekao mu: "Džibril, kojeg spominješ, vaš prijatelj, naš je neprijatelj!" Omer mu je na to odgovorio: "Ko je neprijatelj Allahu i melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikalu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće vjerovati." Omerove riječi podudarile su se s ajetom koji je kasnije objavljen.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI NIJEDAN PROPIS NE PROMIJENIMO, NITI GA U ZABORAV POTISNEMO, A DA BOLJI OD NJEGA NE DONESEMO."[1]

بَاب قَوْلِهِ (مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنْسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا)

4481. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Habiba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Omer je, radijallahu anhu, rekao: 'Najbolji je među nama u učenju Kur'ana Ubejj, a u sudstvu Alija. Ali mi ostavljamo (ponešto) od Ubejjova učenja,[2] i to stoga što Ubejj kaže: 'Ja ne ostavljam ništa od onoga što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', a Uzvišeni je Allah rekao: 'Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo (a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo)...", (kazao je Omer)."[3]

٤٤٨١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِي الله عَنْه أَقْرَؤُنَا أُبَيٌّ وَأَقْضَانَا عَلِيٌّ وَإِنَّا لَنَدَعُ مِنْ قَوْلِ أُبَيٍّ وَذَاكَ أَنَّ أُبَيًّا يَقُولُ لاَ أَدَعُ شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنْسِهَا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEVJERNICI GOVORE: 'ALLAH JE SEBI UZEO DIJETE!' – UZVIŠEN NEKA JE ON!"

بَاب (وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ)

4482. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Husejna, on od Nafi'a b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni Allah kaže: 'Čovjek laže na mene, a na to nije imao pravo, i vrijeđa Me, a na to nije imao pravo. On laže na Mene kad tvrdi da Ja nisam kadar

٤٤٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ فَأَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ فَزَعَمَ أَنِّي

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo. Zar ti ne znaš da Allah sve može?" (El-Bekare, 106)

2 On je smatrao da nema derogacije kada se radi o načinu učenja Kur'ana, jer do njega tada nije bilo došlo saznanje o tome, pa je zato Omer i rekao ove riječi. (Prim. rec.)

3 Ajet naveden u naslovu poglavlja i u ovom hadisu dokaz je da u Kur'anu postoji derogacija (*nesh*) i argument protiv onih koji to poriču. Treba, međutim, imati na umu da je mogućnost derogacije (stavljanja van snage) nekih ajeta ili propisa postojala samo u periodu dolaska Objave, odnosno za života Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Okončanjem objavljivanja Kur'ana i smrću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ta je mogućnost dokinuta.
Buharija ovaj hadis navodi i pod brojem 5005.

prоživiti ga, a vrijeđa Me kad govori da Ja imam dijete. Pa slavljen neka sam Ja (i visoko iznad toga) da uzmem (Sebi) drûgu ili dijete!'"[4]

لاَ أَقْدِرُ أَنْ أُعِيدَهُ كَمَا كَانَ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ لِي وَلَدٌ فَسُبْحَانِي أَنْ أَتَّخِذَ صَاحِبَةً أَوْ وَلَدًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEKA VAM MJESTO NA KOME JE STAJAO IBRAHIM BUDE PROSTOR IZA KOGA ĆETE NAMAZ OBAVLJATI!"[5]

بَاب (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى)

Mesabeten (je korijen glagola) *jesûbûn*, što znači *jerdži'ûn* (vraćaju se).[6]

(مَثَابَةً) يَثُوبُونَ يَرْجِعُونَ .

4483. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Humejda, ovaj od Enesa, koji kaže da je Omer kazivao:
"Podudario sam se s Allahovom odlukom u tri slučaja (ili: 'Gospodar moj se podudario sa mnom u troje'): Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kad bi ti uzeo mjesto na kojem je stajao Ibrahim (*Mekamu Ibrahim*) kao mjesto za obavljanje namaza?'[7] Rekao

٤٤٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ وَافَقْتُ اللهَ فِي ثَلاَثٍ أَوْ وَافَقَنِي رَبِّي فِي ثَلاَثٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ اتَّخَذْتَ مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ الْحِجَابِ

4 Ovo je hadisi-kudsi, što znači da su riječi u hadisu Allahove.
Pripisivanje djeteta Allahu On je nazvao pogrdnim izražavanjem o Njemu, jer to podrazumijeva nedostatke. Dijete, naime, dolazi posredstvom majke, koja ga nosi i rađa, što zahtijeva prethodno stupanje u brak, odnosno motivaciju za stupanje u njega, a Allah je – slavljen neka je On! – čist od svega toga i visoko iznad svakog nesavršenstva.

5 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I učinili smo Ka'bu utočištem i sigurnim mjestom ljudima. Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete namaz obavljati! I Ibrahimu i Isma'ilu smo naredili: 'Ka'bu moj očistite za one koji je budu obilazili, koji budu tu boravili i koji budu namaz obavljali.'" (El-Bekare, 125)

6 Riječ *mesabeten* nalazi se u prethodno navedenom ajetu, a prevedena je riječju *utočište*, tj. mjesto stalnog povratka.

7 U drugom predanju ovog hadisa navodi se nastavak: "... i objavljeno je: 'Uzmite Ibrahimovo mjesto kao mjesto za namaz...'" (Poglavlje *O pravcu okretanja u namazu (kibli)*, te o mišljenju da ne treba obnoviti namaz koji se klanjao, a čovjek nije bio okrenut prema kibli.) (Knjiga 1., str. 312)
Ebu-Nu'ajm u djelu *Ed-Delail* prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzeo Omera za ruku, naišao s njim pored Mekamu-Ibrahima (mjesta na kojem je stajao Ibrahim, alejhis-selam, u dvorištu Ka'be) i rekao mu: 'Ovo je mjesto Ibrahimovo (Mekamu-Ibrahim).' 'Allahov Poslaniče, zar ga nećeš uzeti za musallu, mjesto obavljanja namaza?', upitao je Omer. Kasnije je objavljen ajet."
Mekamu-Ibrahim je od doba Ibrahima, alejhis-selam, bio uz samu Ka'bu sve dok ga Omer, radijallahu anhu, nije odmakao od nje i postavio na mjesto na kojem se i danas nalazi. Učinio je to zato što je vidio da on, stojeći uz Ka'bu, ometa one koji obavljaju tavaf ili klanjaju. Tome se niko od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, a ni od kasnijih generacija, nije usprotivio, te je taj njegov čin odobren konsenzusom (*idžmaom*).
Bejheki navodi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Mekam, Ibrahimovo mjesto, u doba Vjerovjesnika,

sam: ‘Allahov Poslaniče, kod tebe ulaze i čestiti i poročni, pa kada bi naredio majkama pravovjernih (suprugama svojim) da se pokrivaju?’ – i Allah je objavio ajet o hidžabu.[1]
I (na koncu) doprlo je do mene”, veli (dalje Omer), “da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio neke od svojih supruga, pa sam im otišao i rekao: ‘Ili ćete prestati (s uznemiravanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) ili će Allah Svome Poslaniku dati bolje od vas!’[2]
Tako sam došao kod jedne od njegovih supruga, a ona reče: ‘Omere, zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oskudijeva u onome čime će posavjetovati svoje supruge, pa ih ti savjetuješ?!’[3]
Allah je (tim povodom) objavio: ‘Ako vas on pusti, Gospodar će mu njegov umjesto vas dati žena boljih od vas, odanih Allahu, vjernica…’[4].”
Ibn-Ebu-Merjem kaže da mu je pričao Jahja b. Ejjub, prenoseći od Humejda da je rekao: “Čuo sam Enesa kako (ovaj hadis) prenosi od Omera.”[5]

قَالَ وَبَلَغَنِي مُعَاتَبَةُ النَّبِيِّ ﷺ بَعْضَ نِسَائِهِ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِنَّ قُلْتُ إِنِ انْتَهَيْتُنَّ أَوْ لَيُبَدِّلَنَّ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ خَيْرًا مِنْكُنَّ حَتَّى أَتَيْتُ إِحْدَى نِسَائِهِ قَالَتْ يَا عُمَرُ أَمَا فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا يَعِظُ نِسَاءَهُ حَتَّى تَعِظَهُنَّ أَنْتَ فَأَنْزَلَ اللهُ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ) وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنْ عُمَرَ .

sallallahu alejhi ve sellem, i u doba Ebu-Bekra, radijallahu anhu, bilo je priljubljeno uz Ka‘bu, a onda ga je Omer, radijallahu anhu, odvojio od nje.”

1 Misli se na 59. ajet sure El-Ahzab, koji glasi: “O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati, pa neće uznemiravane biti. A Allah prašta i samilostan je.”

2 U drugom predanju stoji: “Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge bile su složne u ljubomori na njega, pa sam im rekao: ‘Možda će mu Gospodar njegov, ako se on razvede od vas, dati u zamjenu žene bolje od vas’, pa je ovaj propis objavljen” (vidjeti poglavlje *O pravcu okretanja u namazu (kibli)*, te o mišljenju da ne treba obnoviti namaz...; (Knjiga 1., str. 312).

3 To je rekla Umm-Selema, radijallahu anha.

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Ako vas on pusti, Gospodar će mu njegov umjesto vas dati žena boljih od vas, odanih Allahu, vjernica, poslušnih Allahu, pokajnica, koje se Allaha boje, koje poste – udovica i djevojaka.” (Et-Tahrim, 5)

5 U hadisu se navode tri slučaja u kojima se Omerov, radijallahu anhu, stav podudario s Objavom. Tih je slučajeva, međutim, bilo više, kao npr.: zabrana klanjanja dženaze licemjerima, postupak s ratnim zarobljenicima na Bedru, konačna zabrana pijenja alkohola...

POGLAVLJE: "I DOK SU IBRAHIM I ISMA'IL TEMELJE HRAMU PODIZALI, ONI SU MOLILI: 'GOSPODARU NAŠ, PRIMI OD NAS, JER TI, UISTINU, SVE ČUJEŠ I SVE ZNAŠ!'"[6]

بَاب
﴿وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

El-kava'id su "temelji Ka'be", od čega je jednina *ka'idetun,* dok je jednina od *el-kava'idu minen-nisa* (stare žene) – *ka'id*.[7]

الْقَوَاعِدُ أَسَاسُهُ وَاحِدَتُهَا قَاعِدَةٌ .
(وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ) وَاحِدُهَا قَاعِدٌ .

4484. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je Abdullah b. Muhammed b. Ebu-Bekr, obavijestio Abdullaha b. Omera, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zar ne znaš da je tvoj narod (Kurejš) smanjio Kabu, kad ju je popravljao, u odnosu na Ibrahimove temelje?"
"Allahov Poslaniče", upitala sam, "zašto je ne povratiš na Ibrahimove temelje?"
"Da nije vremenske bliskosti između tvoga naroda i nevjerovanja (ja bih to učinio)", odgovorio je on.
Abdullah b. Omer veli: "Aiša je ovo zaista čula od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja mislim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio doticanje dvaju uglova koji su do Hidžra samo zato što Kaba nije u potpunosti izgrađena na Ibrahimovim temeljima."[8]

٤٤٨٤ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَخْبَرَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَلَمْ تَرَيْ أَنْ قَوْمَكِ بَنَوُا الْكَعْبَةَ وَاقْتَصَرُوا عَنْ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا تَرُدُّهَا عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ لَوْلَا حِدْثَانُ قَوْمِكِ بِالْكُفْرِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ لَئِنْ كَانَتْ عَائِشَةُ سَمِعَتْ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا أُرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ تَرَكَ اسْتِلَامَ الرُّكْنَيْنِ اللَّذَيْنِ يَلِيَانِ الْحِجْرَ إِلَّا أَنَّ الْبَيْتَ لَمْ يُتَمَّمْ عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ .

6 El-Bekare, 127. Njihova se dova navodi i u sljedeća dva ajeta, koji glase: "Gospodaru naš, učini nas dvojicu Tebi odanim, i porod naš nek bude odan Tebi, i pokaži nam obrede naše, i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i samilostan si! Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer, Ti si, uistinu, silan i mudar!" (El-Bekare, 128-129)

7 Ovim se želi ukazati na to da je množina riječi *temelj* i *ostarjela žena* u arapskom jeziku ista*: el-kava'id* , a da se u jednini razlikuju.

8 Historičari navode da je popravka Ka'be izvršena u 35. godini Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života, dakle pet godina prije početka poslanstva. (Detaljnije obavijesti o historijatu izgradnje Ka'be i njenih popravki mogu se naći u prvim hadisima iz poglavlja *Vrijednost Mekke i njena izgradnja*, među

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECITE: 'MI VJERUJEMO U ALLAHA I U ONO ŠTO JE OBJAVLJENO NAMA...'"[1]

بَاب (قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا)

4485. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovog je obavijestio Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Sljedbenici Knjige (židovi) čitali su Tevrat na hebrejskom jeziku, a sljedbenicima islama tumačili ga na arapskome, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte vjerovati sljedbenicima Knjige (židovima), a nemojte (im) ni ne vjerovati, nego recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama…'"[2]

٤٤٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَاةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا (آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا) .

kojima je i ovdje spomenuti hadis, Knjiga 1., str. 1086-1087).

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Isma'ilu, i Ishaku, i Ja'kubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo.'" (El-Bekare, 136)

2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Nemojte vjerovati sljedbenicima Knjige, a nemojte (im) ni ne vjerovati" (tj. nemojte potvrđivati ono što oni kažu, a nemojte to ni pobijati) – odnose se na ono što je moguće a nije jasno, tj. može biti da je tačno, a može biti i da je netačno, pa ako to prihvatimo, a nije tačno, ili pobijemo, a tačno je, dovodimo se u nezavidan položaj: da budemo saučesnici u onome što su oni iskrivili od Knjige, ili da odbijemo ono u što smo dužni vjerovati. Što se, pak, tiče odbacivanja onog što prenose sljedbenici Knjige, a što je oprečno našoj vjeri i našem vjerozakonu, odnosno prihvatanju onog što se slaže s našom vjerom i našim vjerozakonom – zabrana u hadisu ne odnosi se na to.
Iz hadisa se može zaključiti da nije pohvalno upuštati se u sumnjivo i nejasno i donositi o tome kategoričke sudove (da je tačno ili netačno, dopušteno ili zabranjeno) sve dok se ono, kao takvo, kreće u domenu mogućega. Poželjno je, u takvim situacijama sustegnuti se od zauzimanja kategoričkog stava, čega su se držali i naši dobri prethodnici *es-selefus-salih*. Prenosi se, tako, da su Osmana, radijallahu anhu, upitali o sastavljanju dviju sestara robinja u braku, pa je on odgovorio: "Jedan je ajet to dopustio, a drugi zabranio", sustežući se od zauzimanja konačnog stava. Također se prenosi da su Ibn-Omera, radijallahu anhuma, upitali o čovjeku koji se zavjetovao da će postiti svaki ponedjeljak, pa se taj dan podudario s Bajramom (prvim danom Bajrama), na što je Ibn-Omer odgovorio: "Allah je zapovjedio da se ispuni zavjet, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se posti na Bajram", odustajući tako od zauzimanja konačnog stava. To je put pobožnih i savjesnih.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEKI LJUDI KRATKE PAMETI REĆI ĆE: 'ŠTA IH JE ODVRATILO OD KIBLE NJIHOVE, PREMA KOJOJ SU SE OKRETALI?' RECI: 'ALLAHOV JE ISTOK I ZAPAD; ON UPUĆUJE NA PRAVI PUT KOGA ON HOĆE!'"[3]

بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى (سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)

4486. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, da je čuo Zuhejra, kako prenosi od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao šesnaest ili sedamnaest mjeseci (okrećući se) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu), ali je stalno želio da mu kibla bude prema Ka'bi. (Prvi namaz što ga je klanjao prema Ka'bi) bio je ikindijski namaz. S njim je klanjalo još nekoliko ljudi. Kasnije je jedan čovjek od onih koji su klanjali s njim izišao i prošao pored klanjača u džamiji, dok su oni još bili u namazu na rukuu, i uzviknuo: "Kunem se Allahom, sada sam klanjao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (bili smo okrenuti) prema Mekki!"
Tada su se ovi odmah okrenuli prema Ka'bi, kao što su i oni ranije."Što se tiče ljudi koji su pomrli, odnosno izginuli, još u vremenu okretanja prema ranijoj kibli, prije nego što je ona promijenjena, mi nismo znali šta ćemo kazati o njima, pa je Allah objavio: 'Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. – A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv.'"[4]

٤٤٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ سَمِعَ زُهَيْرًا عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ تَكُونَ قِبْلَتُهُ قِبَلَ الْبَيْتِ وَأَنَّهُ صَلَّى أَوْ صَلَّاهَا صَلَاةَ الْعَصْرِ وَصَلَّى مَعَهُ قَوْمٌ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ صَلَّى مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى أَهْلِ الْمَسْجِدِ وَهُمْ رَاكِعُونَ قَالَ أَشْهَدُ بِاللهِ لَقَدْ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قِبَلَ مَكَّةَ فَدَارُوا كَمَا هُمْ قِبَلَ الْبَيْتِ وَكَانَ الَّذِي مَاتَ عَلَى الْقِبْلَةِ قَبْلَ أَنْ تُحَوَّلَ قِبَلَ الْبَيْتِ رِجَالٌ قُتِلُوا لَمْ نَدْرِ مَا نَقُولُ فِيهِمْ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ) .

3 El-Bekare, 142. Izrazom *es-sufeha* (maloumni, ljudi kratke pameti) u ajetu se upućuje na židove, nevjernike i licemjere. Kada je kibla promijenjena, židovi su rekli: "Odstupio je od kible vjerovjesnikâ, a da je i on vjerovjesnik, ne bi to učinio." Nevjernici su tom prilikom kazali: "Muhammed se vratio našoj kibli, a vratit će se i našoj vjeri, jer je spoznao da smo mi na istini." A licemjeri su rekli: "Ako je u početku bio na istini, onda je ovo u što je prešao (okretanje prema Kabi) zabluda, a isto važi i obrnuto." Kada su se ovakve priče namnožile, Uzvišeni Allah objavio je skupinu ajeta iz sure El-Bekare, počevši od ajeta: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo…" – pa sve do ajeta: "I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Mesdžidi Haramu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija među njima – njih se ne bojte, Mene se bojte da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste se Pravim putem uputili!" (El-Bekare, 106-150)

4 Ovo je samo dio ajeta. On u cijelosti glasi: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci

RIJEČI UZVIŠENOG: “I TAKO SMO OD VAS STVORILI PRAVEDNU ZAJEDNICU DA BISTE SVJEDOČILI PROTIV OSTALIH LJUDI, I DA POSLANIK BUDE SVJEDOK PROTIV VAS.”[1]

بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا)

4487. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Džerir i Ebu-Usama – a riječi su Džerirove – prenoseći od A‘meša, a on od Ebu-Saliha...; a Ebu-Usama veli da IM JE PRIČAO Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nuh će na Sudnjem danu biti pozvan, pa će reći: ‘Odazivam Ti se i pokoravam, Gospodaru moj!’
Tada će (Uzvišeni Allah) reći: ‘Jesi li dostavio (objavu)?’
‘Jesam!’, odgovorit će on, a onda će njegovom narodu biti rečeno: ‘Je li vam dostavio?’
‘Nije nam došao nikakav opominjač!’, reći će oni, a Allah će upitati (Nuha): ‘Ko će ti posvjedočiti?’
‘Muhammed i njegovi sljedbenici!’, reći će on, i vi ćete, zaista, posvjedočiti da je on dostavio (objavu).’
A riječi: ‘I da će Poslanik biti svjedok protiv vas,’ je ono na što se odnose riječi Uzvišenog: ‘I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da biste svjedočili protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas...’”[2] (*Vesat* znači “pravednost”.)

٤٤٨٧. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ وَأَبُو أُسَامَةَ وَاللَّفْظُ لِجَرِيرٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُدْعَى نُوحٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَبِّ فَيَقُولُ هَلْ بَلَّغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَالُ لأُمَّتِهِ هَلْ بَلَّغَكُمْ فَيَقُولُونَ مَا أَتَانَا مِنْ نَذِيرٍ فَيَقُولُ مَنْ يَشْهَدُ لَكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ فَتَشْهَدُونَ أَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ (وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) فَذَلِكَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَالْوَسَطُ الْعَدْلُ .

protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas. I Mi smo promijenili kiblu prema kojoj si se prije okretao samo zato da bismo znali one koji će slijediti Poslanika i na one koji će se stopama svojim vratiti. Nekima je to bilo doista teško, ali ne i onima kojima je Allah ukazao na pravi put. Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. - A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv.” (El-Bekare, 143)
Podrobno objašnjenje hadisa o kojem je ovdje riječ može se naći u poglavlju *Namaz je sastavni dio vjerovanja*. (Knjiga 1., str. 44-45)

1 Ovo je dio 143. ajeta sure El-Bekare, koji je u cijelosti naveden u prethodnoj napomeni.

2 Iz hadisa se zaključuje da će sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svjedočiti vjerovjesnicima prije njega da su dostavili objavu svojim narodima, a da će svjedok protiv njih, sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, biti njihov Poslanik (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nema nijednog čovjeka (od prijašnjih)

بَاب قَوْلِهِ
(وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... I MI SMO PROMIJENILI KIBLU PREMA KOJOJ SI SE PRIJE OKRETAO SAMO ZATO DA BISMO UKAZALI NA ONE KOJI ĆE SLIJEDITI POSLANIKA I NA ONE KOJI ĆE SE STOPAMA SVOJIM VRATITI – NEKIMA JE TO BILO DOISTA TEŠKO, ALI NE I ONIMA KOJE JE ALLAH UPUTIO. ALLAH NEĆE DOPUSTITI DA PROPADNU NAMAZI VAŠI. – A ALLAH JE PREMA LJUDIMA ZAISTA VRLO BLAG I MILOSTIV."[3]

٤٤٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بَيْنَا النَّاسُ يُصَلُّونَ الصُّبْحَ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ إِذْ جَاءَ جَاءٍ فَقَالَ أَنْزَلَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُرْآنًا أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا فَتَوَجَّهُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

4488. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Dok je svijet klanjao sabah-namaz u mesdžidu Kuba, došao je neki čovjek i rekao: 'Allah je objavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Kur'anu da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!' – i oni su okrenuli svoja lica prema Ka'bi."[4]

naroda koji neće poželjeti da bude naš (iz našeg ummeta), niti ima ijednog vjerovjesnika kojeg je narod njegov u laž ugonio, a da mu mi nećemo biti svjedoci na Sudnjem danu da (im) je dostavio Allahovu poslanicu i opomenuo ih."
Buhari je ovaj hadis ranije naveo u poglavlju *O vjerovjesnicima*, te u poglavlju *O riječima Uzvišenog: "I Nuha poslasmo narodu njegovom".* (Knjiga 2., str. 932-932)

3 Ovo je veći dio 143. ajeta sure El-Bekare. Dio s početka, koji nedostaje, glasi: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, a da Poslanik bude protiv svjedok protiv vas..."

4 Ovaj se hadis navodi i u poglavlju *O pravcu okretanja u namazu i o mišljenju da ne treba obnavljati namaz onaj koji se greškomokrenuo i klanjao u nekom drugom pravcu.* (Knjiga 1., str. 312-313)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VIDIMO MI KAKO SA ŽUDNJOM BACAŠ POGLED PREMA NEBU, I MI ĆEMO SIGURNO UČINITI DA SE OKREĆEŠ PREMA STRANI KOJU TI ŽELIŠ; OKRENI ZATO LICE SVOJE PREMA ČASNOM MESDŽIDU!..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "… NA ONO ŠTO ONI RADE."[1]

بَاب قَوْلِهِ (قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) إِلَى (عَمَّا يَعْمَلُونَ)

4489. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Mu'temir, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Nije od onih koji su klanjali (okrećući se) prema dvjema kiblama ostao niko osim mene."[2]

٤٤٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَبْقَ مِمَّنْ صَلَّى الْقِبْلَتَيْنِ غَيْرِي .

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom hramu! I ma gdje bili, okrenite lica svoja na tu stranu. Oni kojima je data Knjiga sigurno znaju da je to istina od Gospodara njihova – a Allah motri na ono što oni rade." (El-Bekare, 144)

2 Iz hadisa se razumije da je posljednji od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji su se u namazu okretali i prema Jerusalemu (Bejtul-makdisu) i prema Kabi umro Enes, radijallahu anhu. To, međutim, ne znači da je od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova Enes umro posljednji, jer kada je Enes ovo izjavio, jedna skupina Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, od onih koji su kasno primili islam i nastanili se u pustinjskim selima, još je bila u životu (dakle, nadživjela je Enesa, radijallahu anhu). Najvjerovatnije je da je Enes, radijallahu anhu, ovom izjavom želio kazati kako je on posljednji od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je umro u Basri, a bio je jedan od onih koji su se u namazu okretali prema dvjema kiblama. Enes, radijallahu anhu, umro je devedesete ili devedeset prve, ili, po nekima, a to je i najispravnije, devedeset treće godine po Hidžri. Živio je, dakle, prema najtačnijim podacima, 103 godine.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAD BI TI ONIMA KOJIMA JE DATA KNJIGA SVE DOKAZE DONIO, ONI OPET NE BI PRIHVATILI TVOJU KIBLU..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "… TADA BI TI SIGURNO NEPRAVEDAN BIO."[3]

باب (وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ)

4490. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neki čovjek i rekao: 'Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen kur'anski ajet kojim mu je naređeno da se okrene prema Kabi, pa se okrenite prema njoj!' Lica ljudi bila su okrenuta prema Šamu, te su se okrenuli i stali prema Kabi."[4]

٤٤٩٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بَيْنَمَا النَّاسُ فِي الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ جَاءَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَأُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ أَلاَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَ وَجْهُ النَّاسِ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا بِوُجُوهِهِمْ إِلَى الْكَعْبَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJIMA SMO DALI KNJIGU ZNAJU POSLANIKA KAO ŠTO SINOVE SVOJE ZNAJU, ALI NEKI OD NJIH DOISTA SVJESNO ISTINU PRIKRIVAJU..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "ZATO NIKAKO NE BUDI OD ONIH KOJI SUMNJAJU!"[5]

باب (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ) إِلَى قَوْلِهِ (فَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ)

4491. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neko i rekao: 'Sinoć je Vjerovjesniku,

٤٤٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلاَةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I kada bi ti onima kojima je data Knjiga sve dokaze donio, oni opet ne bi prihvatili tvoju kiblu, a ni ti nećeš prihvatiti njihovu kiblu, niti će iko od njih prihvatiti ičiju kiblu. A ako bi se ti za željama njihovim poveo, kada ti je već došla Objava, tada bi ti sigurno nepravedan bio." (El-Bekare, 145)

4 Ovaj i naredna četiri hadisa (izuzev hadisa br. 4492), kao i hadis br. 4488, samo su različite verzije Ibn-Omerova, radijallahu anhuma, predanja o promjeni kible. Navedeni su kao komentar uz različite kur'anske ajete koji se odnose na istu temu.

5 Ovdje se radi o dva ajeta, a oni u cijelosti glase: "Oni kojima smo dali Knjigu znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju. Istina od Gospodara tvoga dolazi – zato nikako ne budi od onih koji sumnjaju!" (El-Bekare, 146-147)

sallallahu alejhi ve sellem, objavljen kur'anski ajet kojim mu je naređeno da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!'
Lica njihova bila su okrenuta prema Šamu, te su se samo okrenuli prema Ka'bi."

إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "SVAKO SE OKREĆE PREMA SVOJOJ KIBLI, A VI SE NATJEČITE, ČINEĆI DOBRA DJELA! MA GDJE BILI, ALLAH ĆE VAS SVE SABRATI – ALLAH, ZAISTA, SVE MOŽE."[1]

بَاب
(وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَمَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

4492. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kojem je pričao Ebu-Ishak, kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (okrenuti) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu) šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a potom ga je (Allah) usmjerio prema kibli (tj. Ka'bi)."[2]

٤٤٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا ثُمَّ صَرَفَهُ نَحْوَ الْقِبْلَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I IZ SVAKOG MJESTA U KOME BUDEŠ, TI LICE SVOJE ČASNOM MESDŽIDU OKRENI; TO JE DOISTA ISTINA OD GOSPODARA TVOGA – A ALLAH NE ZANEMARUJE ONO ŠTO RADITE."[3]

بَاب
(وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ)

Šatruhu znači *tilkauhu* – "prema njemu".

شَطْرُهُ تِلْقَاؤُهُ .

4493. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

٤٤٩٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

1 El-Bekare, 148.

2 Ovo je dio Beraovog, radijallahu anhu, hadisa koji je već naveden pod brojem 4486, u komentaru ajeta: "Neki ljudi kratke pameti reći će…"

3 El-Bekare, 149.

"Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neki čovjek i rekao: 'Sinoć je objavljen kur'anski ajet i naređeno (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!' Oni su se, onako kako su stajali, samo okrenuli i stali prema Ka'bi; a lica ljudi bila su prije toga okrenuta prema Šamu."

يَقُولُ بَيْنَا النَّاسُ فِي الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ إِذْ جَاءَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ فَأُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَاسْتَدَارُوا كَهَيْئَتِهِمْ فَتَوَجَّهُوا إِلَى الْكَعْبَةِ وَكَانَ وَجْهُ النَّاسِ إِلَى الشَّأْمِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I IZ SVAKOG MJESTA U KOJE DOĐEŠ, TI LICE SVOJE MESDŽIDI-HARAMU OKRENI, I GDJE GOD SE NALAZILI..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "… I DA BISTE NA PRAVOM PUTU BILI."[4]

باب (وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُمَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ) إِلَى قَوْلِهِ (وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ)

4494. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:
"Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neko i rekao: 'Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno i naređeno da se okrene prema Ka'bi, pa se i vi okrenite prema njoj!' Lica su im bila okrenuta prema Šamu, te su se (odmah) okrenuli prema kibli (tj. Ka'bi)."

٤٤٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا النَّاسُ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْقِبْلَةِ .

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Časnom Haremu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija među njima – njih se ne bojte, Mene se bojte! – A da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na pravom putu bili..." (El-Bekare, 150)

RIJEČI UZVIŠENOG: "SAFA I MERVA ALLAHOVA SU ČASNA MJESTA, ZATO ONAJ KOJI KABU HODOČASTI ILI UMRU OBAVI NE ČINI NIKAKAV PRIJESTUP AKO OPHODI IZMEĐU NJIH. A ONAJ KOJI DRAGE VOLJE UČINI KAKVO DOBRO DJELO – PA, ALLAH JE DOISTA BLAGODARAN I SVE ZNA."[1]

باب قَوْلِهِ
(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ)

Še'air znači znakovi, a jednina je od toga *še'ire*. Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, veli da *es-safvan* znači *kamen*, a kaže se i da je to *glatko kamenje na kojem ništa ne raste*; jednina je od toga *safvane*, što znači *es-safa* (stijenje, ili stijena u Mekki); *es-safa* se upotrebljava za množinu.

شَعَائِرُ عَلاَمَاتٌ وَاحِدَتُهَا شَعِيرَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الصَّفْوَانُ الْحَجَرُ وَيُقَالُ الْحِجَارَةُ الْمُلْسُ الَّتِي لاَ تُنْبِتُ شَيْئًا وَالْوَاحِدَةُ صَفْوَانَةٌ بِمَعْنَى الصَّفَا وَالصَّفَا لِلْجَمِيعِ .

4495. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je kazivao:
"Upitao sam – a bio sam tada mlad – Aišu suprugu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jesi li čula riječi Uzvišenog Allaha: 'Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako ophodi između njih?' Čini mi se da niko neće biti griješan ako ih ne obiđe.'
'Ne, nikako!', reče Aiša (i dodade): 'Kada bi to bilo kao što ti kažeš, bilo bi (rečeno): '… nema mu grijeha ako se kreće između njih.'
Ovaj ajet objavljen je u vezi s ensarijama, koji su nekada hodočastili samo (kip) Menat, a Menat je bio spram Kudejda, te su, potom, prestali obilaziti Safu i Mervu (bojeći se grijeha). Kada je došao islam, oni su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za to, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj

٤٤٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السِّنِّ أَرَأَيْتِ قَوْلَ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا) فَمَا أُرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لاَ يَطَّوَّفَ بِهِمَا فَقَالَتْ عَائِشَةُ كَلاَّ لَوْ كَانَتْ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لاَ يَطَّوَّفَ بِهِمَا إِنَّمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي الأَنْصَارِ كَانُوا يُهِلُّونَ لِمَنَاةَ وَكَانَتْ مَنَاةُ حَذْوَ قُدَيْدٍ وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا جَاءَ الإِسْلاَمُ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ

[1] El-Bekare, 158.

koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako kreće između njih', (odgovori Aiša, radijallahu anha)."[2]

﴿ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا ﴾ .

4496. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Asima b. Sulejmana da je kazivao:

"Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, o Safi i Mervi, pa je on rekao: 'Smatrali smo da su to obredi iz džahilijjeta, i kada je došao islam, prestali smo obilaziti oko njih, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su časna mjesta...' – sve do riječi: '... ako se kreće između njih.'"[3]

٤٤٩٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقَالَ كُنَّا نَرَى أَنَّهُمَا مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الإِسْلاَمُ أَمْسَكْنَا عَنْهُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى ﴿ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا ﴾ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "IMA LJUDI KOJI SU UMJESTO ALLAHA KUMIRE PRIHVATILI I VOLE IH KAO ŠTO SE ALLAH VOLI..."[4]

بَاب قَوْلِهِ ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ﴾

To znači – suparnike, partnere, Njemu jednake; jednina od riječi *niddun* je *endaden*, a znači suparnik, ortak.

يَعْنِي أَضْدَادًا وَاحِدُهَا نِدٌّ .

4497. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha (b. Mes'uda da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je jednu rečenicu, a ja sam rekao drugu. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Ko umre, a bude mimo Allaha obožavao sudruga (kojega Mu je pripisao) – ući će u Džehennem!' A ja sam kazao: 'Ko umre, a ne bude Allahu pripisivao sudruga – ući će u Džennet!'"[5]

٤٤٩٧ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَلِمَةً وَقُلْتُ أُخْرَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ مَاتَ وَهْوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ وَقُلْتُ أَنَا مَنْ مَاتَ وَهْوَ لاَ يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا دَخَلَ الْجَنَّةَ .

2 Buhari ovaj hadis navodi i u poglavlju *O obaveznosti 'umre i njenoj vrijednosti*. (Knjiga 2., str. 5-6)

3 Cijeli je ajet naveden u naslovu poglavlja, a objašnjenje propisa o sa'ju između Safe i Merve može se naći u poglavlju *O sa'ju između Safe i Merve*, u koje je uvršten i ovaj hadis. (Knjiga 1., str. 1123-1124)

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ima ljudi koji su umjesto Allaha kumire prihvatili i vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha. A neka znaju mnogobošci da će onda kad dožive patnju – svu moć samo Allah imati i da će Allah strahovito kažnjavati." (El-Bekare, 165)

5 Iz hadisa se razumije da je pripisivanje sudruga Allahu (širk) neoprostivi grijeh. To potvrđuju i riječi Uzvišenog Allaha: "Allah neće oprostiti da Mu se pripisuje drug, a ostale grijehe oprostit će kome bude htio." (En-Nisa, 48 i 116)

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE ODMAZDA ZA UBIJENE: SLOBODAN ZA SLOBODNA..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "… NJEGA BOLNA PATNJA ČEKA."[1]

'Ufije znači ostavljeno, oprošteno.

4498. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, kako je čuo Mudžahida, a od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Israilcima je bila propisana odmazda, a nije im bila propisana krvarina, pa je Uzvišeni Allah rekao ovom (Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem) ummetu: 'Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti...' – a oprost se ogleda u tome da prihvate otkupninu (krvarinu) u slučaju namjernog ubistva – '... neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati' – dakle, da (nasljednici) velikodušno (na lijep način) zatraže krvarinu, a da on (ubojica) to dobročinstvom uzvrati (i krvarinu isplati). 'To je olakšanje od Gospodara vašeg i milost' – u odnosu na ono što je propisano onima prije vas. 'A ko nasilje izvrši i poslije toga – njega bolna patnja čeka' – tj. ko ubije i nakon uzimanja krvarine."[2]

بَاب
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ) إِلَى قَوْلِهِ (عَذَابٌ أَلِيمٌ)

(عُفِيَ) تُرِكَ .

٤٤٩٨ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ الْقِصَاصُ وَلَمْ تَكُنْ فِيهِمُ الدِّيَةُ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى لِهَذِهِ الأُمَّةِ (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالأُنْثَى بِالأُنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ) فَالْعَفْوُ أَنْ يَقْبَلَ الدِّيَةَ فِي الْعَمْدِ (فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ) يَتَّبِعُ بِالْمَعْرُوفِ وَيُؤَدِّي بِإِحْسَانٍ (ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ) مِمَّا كُتِبَ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ (فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ) قَتَلَ بَعْدَ قَبُولِ الدِّيَةِ .

Što se, pak, tiče onih koji se budu klonili širka, a ne budu dosljedno izvršavali sve obavezne islamske dužnosti, oni se smatraju grešnicima i njihov ulazak u Džennet ovisi o oprostu njihovih grijeha. Po stavu škola ehli - sunnetskog pravca, u Džennet će, na koncu, ući i najgori grešnici, ako su vjerovali u Allaha, dok ibadije, rafidije i veći broj haridžija imaju suprotan stav.
O ovom hadisu i njemu sličnim obavijesti se mogu naći i u poglavlju *Šta se prenosi o dženazi i onome kome zadnje riječi budu: "La ilahe illallah.* (Knjiga 1., str. 841-842)

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga – njega bolna patnja čeka." (El-Bekare, 178)

2 Buhari ovaj hadis navodi i u poglavlju *O krvarini (otkupnini)*; vidjeti hadis br. 6881.

٤٤٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ .

4499. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu Humejd, a ovome Enes da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Allahovoj je knjizi (propisana) odmazda."[3]

٤٥٠٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بَكْرٍ السَّهْمِيَّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ الرُّبَيِّعَ عَمَّتَهُ كَسَرَتْ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ فَطَلَبُوا إِلَيْهَا الْعَفْوَ فَأَبَوْا فَعَرَضُوا الأَرْشَ فَأَبَوْا فَأَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَبَوْا إِلاَ الْقِصَاصَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُكْسَرُ ثَنِيَّةُ الرُّبَيِّعِ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لاَ تُكْسَرُ ثَنِيَّتُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ فَعَفَوْا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ .

4500. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, a on je čuo Abdullaha b. Bekra Sehmija, a njemu je pričao Humejd prenoseći od Enesa da je Rubejji'a, njegova tetka (po ocu), prebila sjekutić jednoj djevojci, pa su zatražili da joj (tužitelji) oproste, ali su oni to odbili. Onda su im ponudili obeštećenje, ali su oni i to odbili. Potom su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odbijajući sve drugo osim odmazde. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedio da se izvrši odmazda.
"Allahov Poslaniče", reče mu Enes b. Nadr, "zar da se prebije sjekutić Rubejji'i?! Ne, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, neće joj se sjekutić prebiti!"
"Enese", odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "po Allahovoj je knjizi – odmazda!"
Nakon toga ljudi (tužioci) su se zadovoljili (obeštećenjem) i oprostili, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Među Allahovim robovima ima i takvih kojima bi On, kada bi se zakleli Allahom za nešto, sigurno zakletvu ispunio."

3 Ovo je samo dio Enesovog, radijallahu anhu, hadisa. Buhari će ga u potpunosti navesti u narednom predanju, a i ranije ga je naveo u poglavlju *O nagodbi o krvarini*. (Knjiga 2., str. 556)

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE POST, KAO ŠTO JE PROPISAN ONIMA PRIJE VAS, DA BISTE SE GRIJEHA KLONILI..."[1]

باب
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ)

4501. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, a njega je obavijestio Nafi', prenoseći od od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Arapi su u doba neznaboštva postili deseti dan muharrema (Ašuru), a kada je došla zapovijed o postu mjeseca ramazana, rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): 'Ko želi neka ga (i dalje) posti, a ko ne želi neka ne posti.'"

٤٥٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عَاشُورَاءُ يَصُومُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ .

4502. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Deseti dan muharrema postio se i prije nego što je propisan ramazanski post, a kada je propisan ramazanski post, rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): 'Ko želi neka (taj dan i dalje) posti, a ko ne želi neka ne posti.'"

٤٥٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا كَانَ عَاشُورَاءُ يُصَامُ قَبْلَ رَمَضَانَ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ مَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ .

4503. PRIČAO MI JE Mahmud, a njega je obavijestio Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Alkame a on od Abdullaha (b. Mes'uda) da je kod njega, dok je objedovao, ušao Eš'as i rekao: "Danas je deseti dan muharrema (Dan Ašure)!"
"Taj se dan postilo prije propisivanja ramazanskog posta, a kada je propisan ramazanski post, napušten je. Priđi i jedi!", odgovorio je (Abdullah).

٤٥٠٣. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ دَخَلَ عَلَيْهِ الأَشْعَثُ وَهْوَ يَطْعَمُ فَقَالَ الْيَوْمُ عَاشُورَاءُ فَقَالَ كَانَ يُصَامُ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ رَمَضَانُ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ تُرِكَ فَادْنُ فَكُلْ .

1 El-Bekare, 183.

4504. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovom Hišam, a njega je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Deseti dan muharrema postili su u doba neznaboštva Kurejšije, a postio ga je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je postio i naređivao da se posti i kada je došao u Medinu. A kada je došla zapovijed o postu (mjeseca) ramazana, ramazanski post postao je obavezan, a napušten je deseti dan muharrema: ko je htio postio ga je (i dalje), a ko nije htio nije ga (više) postio."[2]

٤٥٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ كَانَ رَمَضَانُ الْفَرِيضَةَ وَتُرِكَ عَاشُورَاءُ فَكَانَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... I TO (DA POSTITE) NEZNATAN BROJ DANA; A ONOME OD VAS KOJI BUDE BOLESTAN ILI NA PUTU – ISTI BROJ DRUGIH DANA. ONIMA KOJI GA JEDVA PODNOSE OTKUP JE DA JEDNOG SIROMAHA NAHRANE. A KO DRAGE VOLJE DA VIŠE – BOLJE JE ZA NJEGA. A BOLJE VAM JE, NEKA ZNATE, DA POSTITE."[3]

بَاب قَوْلِهِ
﴿ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

Ata veli: "Ne posti se kakva god da je bolest, kao što je rekao Uzvišeni Allah."
Hasan (Basri) i Ibrahim (Neha'i) o dojilji i trudnici (i njihovoj obavezi da poste) kažu: "Ukoliko strahuju za sebe ili za svoju djecu (da će im post nauditi), neće postiti (tada), nego će to učiniti naknadno."
Ako je u pitanju oronuli starac koji nije u stanju postiti, (prenosi se da) Enes kada je ostario (i oronuo), nije postio godinu ili dvije, a za svaki dan nahranio bi siromaha hljebom i mesom.
Većina uči: "... *jutikunehu*..." (jedva ga podnose), a to je i ustaljenije učenje (kiraet).[4]

وَقَالَ عَطَاءٌ يُفْطِرُ مِنَ الْمَرَضِ كُلِّهِ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ فِي الْمُرْضِعِ أَوِ الْحَامِلِ إِذَا خَافَتَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا أَوْ وَلَدِهِمَا تُفْطِرَانِ ثُمَّ تَقْضِيَانِ وَأَمَّا الشَّيْخُ الْكَبِيرُ إِذَا لَمْ يُطِقِ الصِّيَامَ فَقَدْ أَطْعَمَ أَنَسٌ بَعْدَ مَا كَبِرَ عَامًا أَوْ عَامَيْنِ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا خُبْزًا وَلَحْمًا وَأَفْطَرَ قِرَاءَةُ الْعَامَّةِ (يُطِيقُونَهُ) وَهُوَ أَكْثَرُ .

2 Hadisi o postu desetog dana muharrema navedeni su i objašnjeni u poglavlju *Dužnost pošćenja ramazana i riječi Uzvišenog: "O vjernici! Propisuje vam se post...",* (Knjiga 2., str. 75-77) te u poglavlju *O postu Dana ašure (deseti dan muharrema)*. (Knjiga 2., str. 139-141)

3 El-Bekare, 184. Ovaj ajet nadovezuje se na prethodni, koji glasi: "O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je bio propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili, i to neznatan broj dana..."

4 Ovim se želi naglasiti da je Ibn-Abbasov, radijallahu anhuma, kiraet (...*jutavvekunehu*...), o kojem se govori u hadisu što je naveden u ovom poglavlju, manje poznat i raširen.

4505. PRIČAO MI JE Ishak, njega je obavijestio Revh, ovom je pričao Zekerijja b. Ishak, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Ataa da je čuo Ibn-Abbasa kako uči: "*Ve alellezine jutavvekunehu fela jutikunehu fidjetun ta'amu miskin*" (onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane).
"Nije", veli Ibn-Abbas, "(ovaj ajet) stavljen van snage; on se odnosi na oronulog starca i staricu koji nisu u stanju postiti. Oni će (umjesto posta) za svaki dan nahraniti jednog siromaha."[1]

٤٥٠٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَعَلَى الَّذِينَ يُطَوَّقُونَهُ فَلَا يُطِيقُونَهُ (فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَيْسَتْ بِمَنْسُوخَةٍ هُوَ الشَّيْخُ الْكَبِيرُ وَالْمَرْأَةُ الْكَبِيرَةُ لَا يَسْتَطِيعَانِ أَنْ يَصُومَا فَيُطْعِمَانِ مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ مِسْكِينًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KO OD VAS U TOM MJESECU BUDE KOD KUĆE NEKA GA U POSTU PROVEDE."[2]

بَاب (فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ)

4506. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafi'a da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, proučio: "... *fidjetun ta'amu mesakin*" (otkup je da jednog siromaha nahrane) – i rekao: "Ovaj je ajet stavljen van snage."[3]

٤٥٠٦. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَرَأَ (فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ) قَالَ هِيَ مَنْسُوخَةٌ .

1 Većina islamske uleme, nasuprot Ibn-Abbasovom, radijallahu anhuma, mišljenju, smatra da je ovaj ajet stavljen van snage, a to će potvrditi i naredni hadisi. Oni, naime, drže da se ovaj ajet ("Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane") odnosi na one koji su u stanju postiti, ali uz poteškoće. Njima je u prvo vrijeme bilo dopušteno da ne poste, s tim da umjesto svakog dana posta nahrane po jednog siromaha. Taj je propis kasnije dokinut riječima Uzvišenog Allaha: "Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede..." (El-Bekare, 185) U prilog ovome svjedoči i hadis što ga Buhari navodi u poglavlju o riječima Uzvišenog: "A onima koji ga teško podnose otkup je...", u kojem stoji da su Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi rekli Ibn-Ebu-Lejli: "Objavljeno je da se posti ramazan, a bilo im je teško (postiti), pa bi onaj ko bi svaki dan nahranio po jednog siromaha ostavljao post, i to onaj koji ga je podnosio (teško). To im je bilo olakšanje, ali je to onda stavljeno van snage ajetom: 'A bolje vam je da postite.' Tako im je naređeno da poste." (Knjiga 2., str. 110-111) Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, međutim, smatra da se ovaj ajet odnosi na oronulog starca i staricu koji nisu u stanju postiti, a ne na one koji su to u stanju, uz određene poteškoće. Riječi Uzvišenog Allaha: "A bolje vam je, neka znate, da postite" – dovode u pitanje ovo Ibn-Abbasovo mišljenje, jer da se (riječi: "Onima koji ga jedva podnose...") odnose na oronulog starca i staricu koji ne podnose post, ne bi priličilo da im se kaže: "A bolje vam je, neka znate, da postite." Uglavnom, iz hadisa se razumije da je oronulom starcu i starici koji nisu u stanju postiti dopušteno da ne poste, s tim što su dužni, ukoliko su to u stanju, svaki dan posta nahraniti po jednog siromaha. Ovo je mišljenje većine učenjaka, a samo po jednom mišljenju šafijskih učenjaka oni nisu dužni ni otkup dati (nahraniti siromaha za svaki dan obaveznog posta).

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi neka isti broj dana naposti – Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate – da određeni broj dana ispunite, i da Allaha veličate zato što vam je ukazao na pravi put, i da zahvalni budete." (El-Bekare, 185)

3 Riječ je o ajetu: "Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane", što je objašnjeno u prethodnom hadisu.

4507. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Bekr b. Mudar, prenoseći od Amra b. Harisa, on od Bukejra b. Abdullaha, ovaj od Jezida, oslobođenog roba Seleme b. Akvea, a on od Seleme da je kazivao: "Kada je objavljen (ajet): 'Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane' – onaj ko je to želio nije postio, nego je davao otkup, sve dok nije objavljen ajet što slijedi poslije njega, koji ga je stavio van snage."[4]
Ebu-Abdullah (Buhari): "Bukejr je umro prije Jezida."[5]

٤٥٠٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) كَانَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُفْطِرَ وَيَفْتَدِيَ حَتَّى نَزَلَتِ الآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا فَنَسَخَتْهَا قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ مَاتَ بُكَيْرٌ قَبْلَ يَزِيدَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "DOPUŠTA VAM SE DA SE U NOĆIMA DOK TRAJE POST PRIBLIŽAVATE SVOJIM ŽENAMA; ONE SU ODJEĆA VAŠA, A VI STE NJIHOVA ODJEĆA. ALLAH ZNA DA STE SAMI SEBE VARALI,[6] PA JE PRIHVATIO POKAJANJE VAŠE I OPROSTIO VAM. ZATO SE SADA SASTAJTE S NJIMA U ŽELJI DA DOBIJETE ONO ŠTO VAM JE ALLAH VEĆ ODREDIO."[7]

بَاب (أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ)

4508. PRIČAO NAM JE Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, kako je čuo Beraa...; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Kada je propisan ramazanski post, (muslimani)

٤٥٠٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا نَزَلَ صَوْمُ رَمَضَانَ

4 Misli se na ajet: "Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede…" (Vidjeti objašnjenje hadisa br. 4505.)

5 Ovo su Buharijeve riječi. Njima se želi kazati da je Bukejr b. Abdullah b. Ešedždž, koji ovaj hadis prenosi od Jezida b. Ebu-Ubejda, umro prije svoga šejha (tj. Jezida). Bukejr je umro 120. godine po Hidžri (neki kažu prije, a neki poslije toga), dok je Jezid umro 146. ili 147. godine po Hidžri.

6 Obmanjivali su sami sebe tako što su sebi činili nasilje, jer su se time dovodili u opasnost da budu kažnjeni i da im budu umanjeni sevapi. (prim. rec.)

7 Nastavak ovog ajeta glasi: "Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili." (El-Bekare, 187)

nisu prilazili (svojim) ženama tokom cijelog ramazana. Pa ipak, neki od njih obmanjivali su sami sebe (kršeći tu odredbu), te je Allah objavio: 'Allah zna da ste sami sebe varali, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam.'"[1]

كَانُوا لاَ يَقْرَبُونَ النِّسَاءَ رَمَضَانَ كُلَّهُ وَكَانَ رِجَالٌ يَخُونُونَ أَنْفُسَهُمْ فَأَنْزَلَ اللهُ (عَلِمَ اللهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "JEDITE I PIJTE SVE DOK NE BUDETE MOGLI RAZLIKOVATI BIJELU NIT OD CRNE NITI ZORE; OD TADA POSTITE DO NOĆI. SA ŽENAMA NE SMIJETE IMATI SNOŠAJA DOK STE U ITIKAFU U DŽAMIJAMA..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... DA BI SE ONOGA ŠTO IM JE ZABRANJENO KLONILI."[2]

بَاب قَوْلِهِ
(وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلاَ تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ)
إِلَى قَوْلِهِ (يَتَّقُونَ)

El-akif znači *el-mukim*, onaj koji je stanuje, koji boravi.

(الْعَاكِفُ) الْمُقِيمُ .

1 Iz hadisa se razumije da se muslimani u prvo vrijeme nakon što je propisan ramazanski post nisu približavali svojim ženama (tj. općili s njima) ni danju ni noću, sve do isteka ramazana. Iz dugih predanja, međutim, razumije se da je to bilo uvjetovano snom, u smislu da onaj ko bi noću zaspao ne bi više te noći prilazio ženi; ne samo da ne bi prilazio ženi već ne bi više ni jeo ni pio sve do iftara narednog dana. To se jasno vidi iz predanja ovog Beraovog, radijallahu anhu, hadisa, koje Buhari navodi u istoimenom potpoglavlju (tumačenju navedenog ajeta) u poglavlju o islamskom postu. U tom predanju stoji da je Bera, radijallahu anhu, kazivao: "Kada bi koji od Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova postio (u početku, nakon što je objavljeno da se posti) i nastupio iftar, a on zaspao prije nego što bi večerao, on tu noć više ne bi jeo, a ni sutrašnji dan, sve dok ne nastupi večer. Tako je Kajs b. Sirma Ensari postio, a kad je bilo vrijeme iftara, došao je svojoj ženi i upitao je: 'Imaš li kakva jela?'
'Nemam', kazala je ona, 'ali ću otići da ti ga potražim.'
On je taj dan radio, pa ga je savladao san. Kasnije mu je došla žena i, kada ga je vidjela (da spava), rekla: 'Tebi ne uspjede!' Oko sredine narednog dana on se onesvijestio. To su kasnije spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ajet: 'Dopušta vam se da se u noćima dok traje post sastajate sa svojim ženama...', kojemu su se oni jako obradovali. A objavljeno je također i: "Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore...'" (Knjiga 2., str. 90)
Ibn-Džerir i Ebu-Hatim prenose od oca Ka'ba b. Malika da je kazivao: "Ljudi su smatrali da čovjeku koji uz ramazan zaposti pa omrkne i zaspi (prije jela) – postaje zabranjenim jelo i piće te općenje sa ženom sve dok ne iftari narednog dana. Tako se Omer, radijallahu anhu, (jednom prilikom) vratio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je kod njega (podu že) sijelio. Želio je općiti sa svojom ženom, ali mu je ona rekla: 'Ja sam spavala.'
'Nisi spavala!', odgovorio joj je on i općio s njom. Isto se to desilo i s Ka'bom b. Malikom. Potom je objavljen ajet (kojim se dopušta općenje sa ženama u ramazanskim noćima, a isto tako i jelo i piće, sve do zore).

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Dopušta vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili." (El-Bekare, 187)

٤٥٠٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيٍّ قَالَ أَخَذَ عَدِيٌّ عِقَالاً أَبْيَضَ وَعِقَالاً أَسْوَدَ حَتَّى كَانَ بَعْضُ اللَّيْلِ نَظَرَ فَلَمْ يَسْتَبِينَا فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ جَعَلْتُ تَحْتَ وِسَادِي عِقَالَيْنِ قَالَ إِنَّ وِسَادَكَ إِذًا لَعَرِيضٌ أَنْ كَانَ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ وَالأَسْوَدُ تَحْتَ وِسَادَتِكَ .

4509. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, on od Ša‘bija, a ovaj od Adijja da je kazivao:
“Adijj (b. Hatim) uzeo je bijelo i crno uže (za vezanje noge u deve), i kad je bilo neko doba noći, pogledao je (u njih) i nije ih mogao razlikovati. Kada je svanulo, (došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem) i rekao:
‘Allahov Poslaniče, stavio sam ispod svoga jastuka (bijelo i crno uže).’
‘Onda je tvoj jastuk uistinu velik ako su pod njim bile bijela i crna nit (zore)!’[3], odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”[4]

٤٥١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا (الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ) أَهُمَا الْخَيْطَانِ قَالَ إِنَّكَ لَعَرِيضُ الْقَفَا إِنْ أَبْصَرْتَ الْخَيْطَيْنِ ثُمَّ قَالَ لاَ بَلْ هُوَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ .

4510. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Mutarrifa, on od Ša‘bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Upitao sam: ‘Allahov Poslaniče, šta znači: ‘... bijelu nit od crne niti...?’ Jesu li to dva konca?’
‘Ti si uistinu širokog zatiljka[5] ako si u stanju raspoznati dvije niti!’, odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), a zatim dodao: ‘Ne (ne radi se o dva konca), nego je to crnina noći i bjelina dana.’”

3 To jest. ako su pod njegov jastuk stale dvije niti na koje je mislio Uzvišeni Allah (crnina noći i bjelina dana), onda je taj postupak uistinu velik.

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje se našalio s Adijjem b. Hatimom, jer se ne radi o bijelom i crnom užetu (ili koncu), kako je to on doslovno razumio, nego o crnini noći i bjelini dana, kao što ćemo vidjeti iz narednog predanja. Isto to može se vidjeti i iz predanja ovog hadisa što ga Buhari navodi u dijelu *O postu* (u komentaru navedenog ajeta). (Knjiga 2., str. 90)

5 Uputno je ovdje spomenuti da ima više tumačenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *Inne visadeke izen le ‘arid* i njegovih riječi: *inneke le ‘aridul-kafa*. Što se tiče prvoga, moguće značenje na koje je Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, mislio jeste da on mnogo spava. Riječ jastuk je u ovom slučaju alegorija za spavanje, jer čovjek spava na jastuku. Moguće je i da je mislio da mu je noć duga ako ne jede sve dok ne raspozna užad (konce), ili da je, pak, riječ visade (jastuk) alegorija za dio tijela koji čovjek stavlja na jastuk, a to je potiljak. Što se tiče drugoga, Arapi su ovu frazu upotrebljavali za onoga ko je priglup i neinteligentan i Zamahšeri smatra da se ovdje misli na to. Ibn-Hadžer, međutim, kaže: “To jest, na jastuku koji pokriva i noć i dan može ležati samo ogroman potiljak!?” (prim. rec.)

4511. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan Muhammed b. Mutarrif, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Objavljeno je: 'Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti...', a još nije bilo objavljeno: 'od zore.'
Tako, kad bi neko namjeravao postiti, svezao bi za svoje noge bijeli i crni konac i jeo sve dok njihove boje ne bi mogao jasno razlikovati. Potom je Allah objavio: 'od zore' – i tada su oni shvatili da se time mislilo samo na razdvajanje noći od dana (tj. crnine noći od bjeline dana)."[1]

٤٥١١. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ وَأُنْزِلَتْ (وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ) وَلَمْ يُنْزَلْ (مِنَ الْفَجْرِ) وَكَانَ رِجَالٌ إِذَا أَرَادُوا الصَّوْمَ رَبَطَ أَحَدُهُمْ فِي رِجْلَيْهِ الْخَيْطَ الأَبْيَضَ وَالْخَيْطَ الأَسْوَدَ وَلاَ يَزَالُ يَأْكُلُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُ رُؤْيَتُهُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ بَعْدَهُ (مِنَ الْفَجْرِ) فَعَلِمُوا أَنَّمَا يَعْنِي اللَّيْلَ مِنَ النَّهَارِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE ISKAZUJE SE ČESTITOST U TOME DA SA STRAŽNJE STRANE U KUĆE ULAZITE, NEGO JE ČESTITOST U TOME DA SE ALLAHA BOJITE. U KUĆE NA VRATA NJIHOVA ULAZITE I ALLAHA SE BOJTE, DA BISTE USPJELI."[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

4512. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je kazivao:
"U doba neznaboštva (Arapi, izuzev Kurejša) imali su običaj, kada donesu odluku za odlazak na hadž (ili umru), ulaziti u (svoje) kuće s njihove stražnje strane, pa je Allah objavio: 'Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite. U kuće na vrata njihova ulazite.'"[3]

٤٥١٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كَانُوا إِذَا أَحْرَمُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَتَوُا الْبَيْتَ مِنْ ظَهْرِهِ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا) .

1 Buhari je ovaj hadis ranije naveo u dijelu *O postu*, u komentaru navedenog ajeta. (Knjiga 2., str. 90)

2 Početni dio ovog ajeta glasi: "Pitaju te o mlađacima. Reci: 'Oni su ljudima oznake o vremenu i za hadžiluk..." (El-Bekare, 189)

3 Ovaj je hadis u nešto dužoj verziji naveden i objašnjen u poglavlju '*Umra,* u poglavlju *Riječi Uzvišenog: "Dolazite kućama na vrata njihova..."* (Knjiga 2., str. 22-23)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I BORITE SE PROTIV NJIH SVE DOK SMUTNJE (MNOGOBOŠTVA) NE NESTANE I DOK SAMO ALLAHOVA VJERA OSTANE – PA AKO SE OKANE, ONDA NEPRIJATELJSTVO PRESTAJE, JEDINO PROTIV NASILNIKA OSTAJE."[4]

بَاب قَوْلِهِ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ)

4513. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafi'a (da je kazivao):
"Prenosi se od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da su mu u doba smutnje u vezi s Ibn-Zubejrom došla dva čovjeka i rekla: 'Ljudi su napravili[5] (ovo razilaženje što vidiš), a ti si Ibn-Omer, drug Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pa šta te sprečava da izиđeš?'
'Sprečava me to što je Allah zaštitio (proglasio svetom) krv moga brata!', odgovorio je (Ibn-Omer).
'A zar Allah', rekoše njih dvojica, 'nije kazao: 'I borite se protiv njih sve dok smutnje (višeboštva) ne nestane...'?'
'Mi smo se', odgovori on, 'borili dok smutnja nije istrijebljena i samo vjera Allahova ostane, a vi se želite boriti kako bi smutnja zavladala, i da vjera nekom drugom mimo Allaha bude ispovijedana.'"[6]

٤٥١٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَتَاهُ رَجُلَانِ فِي فِتْنَةِ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَقَالَا إِنَّ النَّاسَ صَنَعُوا وَأَنْتَ ابْنُ عُمَرَ وَصَاحِبُ النَّبِيِّ ﷺ فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَخْرُجَ فَقَالَ يَمْنَعُنِي أَنَّ اللهَ حَرَّمَ دَمَ أَخِي فَقَالَا أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) فَقَالَ قَاتَلْنَا حَتَّى لَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ وَكَانَ الدِّينُ لِلَّهِ وَأَنْتُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تُقَاتِلُوا حَتَّى تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِغَيْرِ اللهِ .

4 El-Bekara, 193.

5 U drugoj verziji upotrijebljena je riječ *dujji'u,* što znači: (Ljudi su) izgubljeni. (prim.rec.)

6 Hadis aludira na događaj u vezi s jednim od najhrabrijih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, halifu Abdullaha b. Zubejra b. Avvama. Rođen je u godini Hidžre, a proglašen halifom i data mu prisega 64. godine po Hidžri, neposredno poslije smrti Jezida b. Mu'avije. Njegova se vlast protezala na Egipat, Hidžaz, Jemen, Horasan, Irak i veći dio Šama, a centar njegove uprave bio je u Medini. Emevije su se, međutim, usprotivili njegovom izboru za halifu i u doba Abdul-Melika b. Mervana poslali na njega vojsku koju je predvodio Hadždžadž b. Jusuf Sekafi. Abdullah b. Zubejr tada se prebacio u Mekku, a Hadždžadž se s vojskom ulogorio u Taifu, nakon čega je došlo do oružanog sukoba između njih, u kojem je Abdullah izgubio život. Bilo je to krajem 73. godine po Hidžri.
Iz hadisa se razumije da Ibn-Omer, radijallahu anhuma, nije učestvovao u tim nemilim zbivanjima, nego se povukao u kuću i nije izlazio iz nje. Odbio je učestvovati u bratoubilačkom ratu, a ubrzo je nakon toga, početkom 64. h.g., i umro.

4514. DODAJE Usman b. Salih (na prethodni hadis), prenoseći od Ibn-Vehba da mu je pričao neki čovjek i Hajva b. Šurejh, prenoseći od Bekra b. Amra Muafirija, on od Bukejra b. Abdullaha, a ovaj od Nafi'a (da je kazivao):
"Neki je čovjek došao Ibn-Omeru i rekao mu: 'Ebu-Abdur-Rahmane, šta te je navelo da jedne godine obavljaš hadždž, a jedne 'umru, a da zapostaviš borbu na Allahovom putu, iako ti je poznato koliko Allah potiče na nju?'
'Islam je, bratiću moj', odgovorio je (Ibn-Omer), 'sazdan na petero: vjerovanju u Allaha i Njegova Poslanika, (klanjanju) pet (dnevnih) namaza, postu (mjeseca) ramazana, davanju zekata i hodočašću Ka'be.'
'Ebu-Abdur-Rahmane', opet će ovaj, 'zar nisi čuo šta je Allah rekao u Svojoj knjizi: 'Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni...'[1], (a također i:) 'I borite se protiv njih sve dok smutnje (višeboštva) ne nestane…'[2]?'
'Činili smo (to)', odgovori (Ibn-Omer), 'u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je islam bio slab i kada je čovjek bio iskušavan u svojoj vjeri – ili su ga ubijali ili na muke stavljali – sve dok islam nije ojačao i dok nisu prestale smutnje (iskušenja).'[3]

٤٥١٤. وَزَادَ عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي فُلاَنٌ وَحَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو الْمَعَافِرِيِّ أَنَّ بُكَيْرَ بْنَ عَبْدِاللهِ حَدَّثَهُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ تَحُجَّ عَامًا وَتَعْتَمِرَ عَامًا وَتَتْرُكَ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَدْ عَلِمْتَ مَا رَغَّبَ اللهُ فِيهِ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ إِيمَانٍ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَالصَّلاَةِ الْخَمْسِ وَصِيَامِ رَمَضَانَ وَأَدَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ قَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ أَلاَ تَسْمَعُ مَا ذَكَرَ اللهُ فِي كِتَابِهِ (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللهِ) (قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ) قَالَ فَعَلْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ الإِسْلاَمُ قَلِيلاً فَكَانَ الرَّجُلُ يُفْتَنُ فِي دِينِهِ إِمَّا قَتَلُوهُ وَإِمَّا يُعَذِّبُونَهُ حَتَّى كَثُرَ الإِسْلاَمُ فَلَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ .

1 U produžetku ajeta stoji: "... pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli." (El-Hudžurat, 9)

2 Početak ajeta koji je naveden u naslovu poglavlja.

3 Onaj koji je pitao ovdje je borbu protiv skupine muslimana koja je otkazala poslušnost halifi (imamu) i okrenula se protiv njega silom – nazvao borbom na Allahovom putu (džihadom), izjednačujući je, shodno svome uvjerenju, s borbom protiv nevjernika, iako to po mišljenju drugih nije prihvatljivo. Naime, hadisi koji bodre i potiču na borbu na Allahovu putu (džihad) odnose se na borbu protiv nevjernika, dok se borbom protiv neposlušnih (*bugat*) koju vodi pravedna muslimanska vlast, iako je (ta borba) legitimna, ne dobiva nagrada za džihad, a posebno ako je poticaj za nju dunjalučke prirode (borba za ovozemne interese).

٤٥١٥. فَمَا قَوْلُكَ فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ قَالَ أَمَّا عُثْمَانُ فَكَأَنَّ اللهَ عَفَا عَنْهُ وَأَمَّا أَنْتُمْ فَكَرِهْتُمْ أَنْ تَعْفُوا عَنْهُ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَخَتَنُهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ فَقَالَ هَذَا بَيْتُهُ حَيْثُ تَرَوْنَ .

4515. 'A šta kažeš o Aliji i Osmanu?', upitao je (ponovo) ovaj, a on (Ibn-Omer) odgovori: 'Ako pitaš za Osmana, njemu je Allah oprostio, dok vi niste željeli da mu oprostite; a ako pitaš za Aliju, pa on je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov zet. Ovo je njegova kuća, na mjestu na kojem je vidite', dodao je, pokazujući rukom."[4]

باب قَوْلِهِ (وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلاَ تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I IMETAK NA ALLAHOVOM PUTU ŽRTVUJTE, I SAMI SEBE U PROPAST NE DOVODITE, I DOBRO ČINITE; ALLAH, ZAISTA, VOLI ONE KOJI DOBRA DJELA ČINE."[5]

التَّهْلُكَةُ وَالْهَلاَكُ وَاحِدٌ .

Riječi *et-tehluke* i *el-helak* imaju isto značenje – propast.

٤٥١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ (وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللهِ وَلاَ تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ) قَالَ نَزَلَتْ فِي النَّفَقَةِ .

4516. PRIČAO MI JE Ishak, njega je obavijestio Nadr, a ovom je pričao Šu'ba, prenoseći od Sulejmana da je kazivao:
"Čuo sam Ebu-Vaila kad je, prenoseći od Huzejfe, o ajetu: '... i sami sebe u propast ne dovodite...' – rekao: 'Objavljen je povodom (napuštanja) trošenja imetka (na Allahovom putu).'"[6]

4 Ovo je, kao što se vidi, samo nastavak prethodnog hadisa. Iz pitanja se može vidjeti da je čovjek koji se obraćao Ibn-Omeru, radijallahu anhuma, bio haridžija, jer je jedna od njihovih karakteristika ljubav i pažnja prema dvojici prvih halifa Ebu-Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, a degradiranje i umanjivanje vrijednosti Osmana i Alije, radijallahu anhuma. Stoga je Ibn-Omerov, radijallahu anhuma, odgovor bio prožet spominjanjem njihovih vrlina i odlika. U vezi s ovim vidjeti i predanje ovog hadisa (hadis br. 4650) u komentaru ajeta: "I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane..." (El-Enfal, 39)

5 El-Bekara, 195.

6 Muslim, Nesai, Ebu-Davud, Tirmizi, Ibn-Hibban i Hakim prenose od Eslema b. Imrana da je kazivao: "Bili smo pokraj Carigrada kad se pojavio veliki odred Bizantijaca. Jedan od muslimana okomi se na tu (veliku) skupinu Bizantijaca i upade među njih, a potom se, nastupajući, vrati nazad. Ljudi tada povikaše: 'Slavljen neka je Allah! – sam se svojim rukama bacio u propast!' Ebu-Ejjub, radijallahu anhu, na to reče: 'Ljudi, vi tumačite ovaj ajet na taj način, a ovaj je ajet, ustvari, objavljen o nama, ensarijama. Kada je Allah osnažio i učvrstio Svoju vjeru i povećao se broj njenih pristalica, mi smo potajno, među sobom, rekli: 'Naši su imeci zanemareni (i postradali), kada bismo se pozabavili njima i popravili ono što je postradalo od njih!' Tada je Allah objavio ovaj ajet. Zanimanje imecima, što smo mi bili naumili, predstavljalo je propast."
Ahmed od Ebu-Ishaka prenosi da je upitao Beraa, radijallahu anhu: "Ubraja li se čovjek koji (sam) napadne na bezbožnike u one koji sami sebe bacaju u propast?"

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONAJ MEĐU VAMA KOJI SE RAZBOLI ILI MU NEŠTO GLAVU EZIJETIT POČNE..."[1]

4517. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, a on je čuo Abdullaha b. Ma'kila da je kazivao:
"Sjeo sam pored Ka'ba b. Udžrea u ovoj džamiji (tj. u Kufi) i upitao ga o otkupu postom (za propuste učinjene na hadžu), pa je on rekao: 'Priveden sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a uši su me bile spopale toliko da su mi milile po licu, te on reče: 'Nisam mislio da je iznurenost do ove mjere! Zar nemaš ovcu?'
'Nemam', odgovorio sam.
'Posti tri dana', reče on, 'ili nahrani šest siromaha: svakom siromahu pola saa[2] hrane, i obrij svoju glavu.' Tako je ajet o otkupu objavljen povodom moga slučaja, ali važi i za vas općenito.'"[3]

بَاب قَوْلِهِ
(فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ)

٤٥١٧ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ الأَصْبَهَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مَعْقِلٍ قَالَ قَعَدْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ يَعْنِي مَسْجِدَ الْكُوفَةِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ فِدْيَةٍ مِنْ صِيَامٍ فَقَالَ حُمِلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي فَقَالَ مَا كُنْتُ أُرَى أَنَّ الْجَهْدَ قَدْ بَلَغَ بِكَ هَذَا أَمَا تَجِدُ شَاةً قُلْتُ لاَ قَالَ صُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ طَعَامٍ وَاحْلِقْ رَأْسَكَ فَنَزَلَتْ فِيَّ خَاصَّةً وَهْيَ لَكُمْ عَامَّةً .

"Ne", odgovorio je on, "jer je Uzvišeni Allah, kada je poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zato se bori na Allahovom putu, pa makar sam bio…' (En-Nisa, 84) To se odnosi na (ustezanje od) trošenja imetka (na Allahovom putu)."
Što se tiče pitanja sukobljavanja jednog borca (muslimana) s velikim brojem neprijatelja, većina uleme smatra da je to, ako je produkt njegove izuzetne hrabrosti i ako on smatra da će time zastrašiti neprijetelja ili potaknuti (ostale) muslimane da ga napadnu – dopušteno ili, čak, preporučljivo. Ukoliko se, međutim, radi o običnoj nepromišljenosti i brzopletosti, onda je to zabranjeno, a posebno ako će dovesti do slabljenja muslimana.

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Hadždž i umru radi Allaha obavljajte! A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte. A onaj od vas koji se razboli ili mu nešto glavu napadne (ezijjetit počne) neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi. Ko bude umru zajedno s hadždžom obavljao, neka kurban koji je umogućnosti zakolje. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadždža i sedam dana po povratku, to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. I bojte se Allaha i znajte da On teško kažnjava." (El-Bekare, 196)

2 To jest 1,66 kg.

3 Više predanja ovog hadisa navedeno je i objašnjeno u poglavlju o hadžu i njegovoj važnosti, u potpoglavljima o riječima Uzvišenog: "A onaj među vama koji se razboli..."; "... ili milostinju..." – a ona je nahraniti šest siromaha, te u potpoglavlju *Hrana (siromaha) na ime otkupa je pola sa'a*. (Knjiga 2., str. 32)

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD BUDE 'UMRU ZAJEDNO S HADŽDŽOM OBAVLJAO …"[4]

باب ﴿ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ ﴾

4518. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Imrana Ebu-Bekra, a ovom je pričao Ebu-Redža', prenoseći od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Objavljen je ajet o temettu'-hadždžu (stupanju u ihram za 'umru u mjesecima hadždža, a zatim obavljanje hadždža u istoj godini) u Allahovoj knjizi, i mi smo ga obavljali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. U Kur'anu (kasnije) nije objavljeno (ništa) čime bi to bilo zabranjeno, niti je on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) to zabranjivao sve do svoje smrti. A jedan je čovjek, ipak, po svome mišljenju rekao što je htio."[5]

٤٥١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُنْزِلَتْ آيَةُ الْمُتْعَةِ فِي كِتَابِ اللهِ فَفَعَلْنَاهَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَمْ يُنْزَلْ قُرْآنٌ يُحَرِّمُهُ وَلَمْ يَنْهَ عَنْهَا حَتَّى مَاتَ قَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE PRIPISUJE VAM SE U GRIJEH DA OD GOSPODARA SVOGA MOLITE NEKO DOBRO."[6]

باب
﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ﴾

4519. PRIČAO MI JE Muhammed, koji kaže da ga je obavijestio Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Ukaz, Medženna i Zul-Medžaz bila su, u doba neznaboštva, trgovišta, i (muslimani) su smatrali grešnim trgovati (na njima) u vrijeme sajmova,

٤٥١٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عُكَاظُ وَمَجَنَّةُ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَتَأَثَّمُوا أَنْ يَتَّجِرُوا فِي الْمَوَاسِمِ فَنَزَلَتْ

4 Ovo je dio 196. ajeta sure El-Bekare, koji je u cijelosti naveden u prethodnom poglavlju.

5 Omer, radijallahu anhu, zabranjivao je temetu'-hadždž govoreći: "Ako se držimo Allahove knjige, ona nam naređuje da obrede vršimo u potpunosti, jer je Allah rekao: 'Upotpunite obred hadždža i 'umre, u ime Allaha…' A ako se držimo onoga što je činio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – on se ne bi oslobađao ihrama sve dok ne bi zaklao kurban (devu)." (O ovome vidjeti šire u poglavlju *O stupanju u ihram u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem* (Knjiga 1., str. 1072); a o temettu'u vidjeti poglavlje *O stupanju u ihram za 'umru u mjesecima hadždža*, te poglavlje *O riječima Uzvišenog*: "To je za onoga čija porodica nije nastanjena u Mesdžidul-haramu." (Knjiga 1., str. 1081-1082)

6 Ovo je dio 198. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro. A kada pohrlite s Arefata, spominjite Allaha kod časnih mjesta; spominjite Njega jer vas je On uputio na pravi put, a prije toga ste bili u zabludi."

pa je objavljeno: 'Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro,' tojest, u danima hadždža."[1]

(لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ) فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATIM POHRLITE ODAKLE HRLE OSTALI LJUDI..."[2]

بَاب (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ)

4520. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Hazim, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

"Kurejšije i oni koji su slijedili njihovu vjeru stajali su (u doba neznaboštva) na Muzdelifi, a zvali su se 'hums' (čvrsti, nepokolebljivi), dok su ostali Arapi stajali na Arefatu. Kada je došao islam, Allah je naredio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ode na Arefat, stoji na njemu, a zatim pohrli s njega. To je značenje Njegovih riječi: 'Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi...'"[3]

٤٥٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ خَازِمٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ قُرَيْشٌ وَمَنْ دَانَ دِينَهَا يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَكَانُوا يُسَمَّوْنَ الْحُمْسَ وَكَانَ سَائِرُ الْعَرَبِ يَقِفُونَ بِعَرَفَاتٍ فَلَمَّا جَاءَ الإِسْلاَمُ أَمَرَ اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنْ يَأْتِيَ عَرَفَاتٍ ثُمَّ يَقِفَ بِهَا ثُمَّ يُفِيضَ مِنْهَا فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ) .

4521. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa b. Ukba, kojeg je obavijestio Kurejb, prenoseći od Ibn-Abbasa da je kazivao:

"Čovjek obilazi oko Ka'be sve dok je slobodan od ihrama[4] i dok ne zanijeti hadždž. A kada uzjaše (jahalicu) za odlazak na Arefat, onaj koji je to u stanju (potjerat će sa sobom) kurban – bilo od deva, ili od goveda, ili od ovaca; do čega mu je lakše doći, odnosno što želi od toga – a onaj koji to nije u stanju, njemu su tri dana (posta) u toku hadža obaveza, i to prije Arefata; a ako bi mu posljednji od ta tri dana bio dan Arefata,

٤٥٢١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ يَطَّوَّفُ الرَّجُلُ بِالْبَيْتِ مَا كَانَ حَلاَلاً حَتَّى يُهِلَّ بِالْحَجِّ فَإِذَا رَكِبَ إِلَى عَرَفَةَ فَمَنْ تَيَسَّرَ لَهُ هَدِيَّةٌ مِنَ الإِبِلِ أَوِ الْبَقَرِ أَوِ الْغَنَمِ مَا تَيَسَّرَ لَهُ مِنْ ذَلِكَ أَيَّ ذَلِكَ شَاءَ غَيْرَ أَنَّهُ إِنْ لَمْ يَتَيَسَّرْ لَهُ فَعَلَيْهِ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَذَلِكَ قَبْلَ يَوْمِ عَرَفَةَ فَإِنْ كَانَ آخِرُ يَوْمٍ

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O trgovanju u danima hadždža i prodavanju (robe) po trgovima iz vremena neznaboštva*, (Knjiga 1., str. 1190) a Buhari ga navodi i u poglavlju *O trgovima (vašarima) iz predislamskog doba*. (Knjiga 2., str. 197)

2 Ovo je početak 199. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi, i tražite od Allaha oprost, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je."

3 Vidjeti poglavlje *O žurenju ka mjestu stajanja i o stajanju na Arefatu*. (Knjiga 1., str. 1134-1135)

4 Tj. dok boravi u Mekki, nakon oslobađanja od ihrama, poslije obavljene umre.

ne bi učinio prijestup. Neka on zatim ode kako bi stajao na Arefatu od ikindijskog namaza pa sve do sumraka. Nakon toga (hadžije) odlaze s Arefata, i kada krenu odatle, (idu) sve dok ne stignu do Džem'a (Muzdelife), gdje će zanoćiti. Zatim neka mnogo spominju Allaha – i tu mnogo veličajte Allaha izgovarajući tekbir (*Allahu ekber!*) i tehlil (*la ilahe illallah!*) prije nego što osvanete – a zatim krenite (odatle), jer je (i ostali) svijet (odatle) kretao, (a Uzvišeni) Allah kaže: 'Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi i tražite od Allaha oprosta, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je' – sve dok ne bacite kamenčiće na džemretima."

مِنَ الأَيَّامِ الثَّلاَثَةِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ ثُمَّ لِيَنْطَلِقْ حَتَّى يَقِفَ بِعَرَفَاتٍ مِنْ صَلاَةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ يَكُونَ الظَّلاَمُ ثُمَّ لِيَدْفَعُوا مِنْ عَرَفَاتٍ إِذَا أَفَاضُوا مِنْهَا حَتَّى يَبْلُغُوا جَمْعًا الَّذِي يَبِيتُونَ بِهِ ثُمَّ لِيَذْكُرُوا اللهَ كَثِيرًا وَأَكْثِرُوا التَّكْبِيرَ وَالتَّهْلِيلَ قَبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا ثُمَّ أَفِيضُوا فَإِنَّ النَّاسَ كَانُوا يُفِيضُونَ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) حَتَّى تَرْمُوا الْجَمْرَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A IMA I ONIH KOJI GOVORE: 'GOSPODARU NAŠ, DAJ NAM DOBRO I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU, I SAČUVAJ NAS PATNJE U OGNJU!'"[5]

باب (وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ)

4522. PRIČAO NAM Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, Gospodaru naš, podari nam na ovom svijetu dobro i na onom svijetu dobro, i sačuvaj nas patnje u ognju!'"[6]

٤٥٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) .

5 El-Bekara, 201.

6 U drugom predanju ovog hadisa navodi se da je to bila najčešća dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (Vidjeti poglavlje o dovama, hadis br. 6389.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A NAJLJUĆI SU PROTIVNICI."[1]

بَاب (وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ)

Ata veli: "*En-nesl*[2] znači 'životinje' (stoka)."

وَقَالَ عَطَاءٌ النَّسْلُ الْحَيَوَانُ .

4523. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše koja pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allahu su najmrži ljudi najljući protivnici-svađalice."[3]
Abdullah (b. Velid) veli: "Pričao nam je (ovaj hadis) Sufjan, a njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٥٢٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ تَرْفَعُهُ قَالَ أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الأَلَدُّ الْخَصِمُ وَقَالَ عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

"ZAR VI MISLITE DA ĆETE UĆI U DŽENNET, A JOŠ NISTE ISKUSILI ONO ŠTO SU ISKUSILI ONI KOJI SU PRIJE VAS BILI I NESTALI? NJIH SU SATIRALE NEIMAŠTINA I BOLEST…" – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... BLIZU!"[4]

بَاب
(أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ) إِلَى (قَرِيبٌ)

4524. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Ibn-Abbas je, radijallahu anhuma, proučio:
'I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali

٤٥٢٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا

1 Ovo je dio 204. ajeta sure El-Bekara, a on, zajedno s 205. i 206. ajetom, u cijelosti glasi: "Ima ljudi čije te riječi o životu na ovom svijetu oduševljavaju i koji se pozivaju na Allaha kao svjedoka za ono što je u srcima njihovim, a najljući su protivnici-svađalice. Čim se neki od njih dočepa položaja, nastoji napraviti nered na zemlji, ništeći usjeve i stoku – a Allah ne voli nered! A kada mu se rekne: 'Boj se Allaha!' – on onda iz inada griješi. Njemu je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište."

2 Riječ *en-nesl* nalazi se u 205. ajetu, koji je naveden u prethodnoj napomeni, a prevedena je riječju: "stoka".

3 Buhari je ovaj hadis ranije naveo u dijelu *Nasilja*. (Knjiga 2., hadis br. 2457, str. 455)

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaština i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć?!' Eto, Allahova je pomoć zaista blizu!" (El-Bekare, 214)

(حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا) خَفِيفَةً ذَهَبَ بِهَا هُنَاكَ وَتَلاَ (حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللهِ أَلاَ إِنَّ نَصْرَ اللهِ قَرِيبٌ) فَلَقِيتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَذَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ .

da su iznevjereni...'[5] (bez tešdida na harfu *za* u riječi *kuzibu*); povezujući taj ajet s onim tamo (tj. u suri El-Bekare)[6] - a onda nastavio: '... da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć?!'
Eto, Allahova je pomoć zaista blizu!'
Susreo sam Urvu b. Zubejra i spomenuo mu to...

٤٥٢٥. فَقَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ مَعَاذَ اللهِ وَاللهِ مَا وَعَدَ اللهُ رَسُولَهُ مِنْ شَيْءٍ قَطُّ إِلاَّ عَلِمَ أَنَّهُ كَائِنٌ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ وَلَكِنْ لَمْ يَزَلِ الْبَلاَءُ بِالرُّسُلِ حَتَّى خَافُوا أَنْ يَكُونَ مَنْ مَعَهُمْ يُكَذِّبُونَهُمْ فَكَانَتْ تَقْرَؤُهَا (وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا) مُثَقَّلَةً .

4525. ... PA JE ON[7] REKAO: 'Aiša je kazala: 'Allahu sačuvaj! Tako mi Allaha, Allah nije nikad ništa obećao Svome poslaniku a da on nije znao da će se to obistiniti prije njegove smrti. Ali poslanici su toliko bili izlagani iskušenjima da su se plašili kako će ih oni koji su s njima proglasiti lašcima.' Ona je ovaj ajet učila: '... *ve zannu ennehum kad kuzzibu*...' (... i pomišljali da će ih lašcima proglasiti...) – s tešdidom na harfu *za* u riječi *kuzzibu* (lašcima proglasiti).'''[8]

5 Ovo je dio 110. ajeta sure Jusuf, a on u cijelosti glasi: "I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć bi im Naša došla; Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla narod nevjernički."

6 To jest, on je razumio ovaj ajet slično 214. ajetu sure El-Bekare, odnosno, smatrali su da je pomoć daleka i spora. (Prim. rec.)

7 Ovo je nastavak prethodnog hadisa, tj. Urva b. Zubejr je rekao…

8 Aiša je, radijallahu anha, negirala, na osnovu Ibn-Abbasovog učenja riječi *kuzibu* (bez tešdida) pomisli da se skrivena zamjenica u riječi *zannu* (pomišljali) odnosi na poslanike (tj. da su poslanici pomislili kako su iznevjereni), što ne može biti tačno. Učenje riječi *kuzibu* (bez tešdida), međutim, ne podrazumijeva nužno takvo shvatanje, jer to nije samo Ibn-Abbasov kiraet nego i kiraet većine. Što se, pak, tiče Ibn-Abbasovog mišljenja o tome, on je, svakako, najpozvaniji da ga sam iskaže. Tako Nesai, preko puzdanog lanca prenosilaca bilježi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "... *kad kuzibu*..." – rekao: "Poslanici su (gotovo) bili izgubili nadu u vjerovanje njihovih naroda, a narodi njihovi bili su pomislili da su im vjerovjesnici slagali (obećavajući im pomoć i pobjedu)."
Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* kaže: "Nema sumnje da Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, ne bi sebi dopustio da pomisli da bi poslanik mogao biti u nedoumici da li će mu Allah ispuniti ono što mu je obećao." On objašnjava kako se takva pomisao može roditi samo u srcima pojedinih njegovih sljedbenika; vidjeti Ibn-Hadžerovo tumačenje hadisa br. 4695 u *Fethul-bariju*, tom VIII, str. 218-220.

POGLAVLJE... RIJEČI UZVIŠENOG: "ŽENE SU VAŠE – NJIVE VAŠE, I VI NJIVAMA SVOJIM PRILAZITE KAKO HOĆETE, A PRIPREMITE ŠTO I ZA DUŠE SVOJE."[1]

بَاب (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ)

4526. PRIČAO NAM JE Ishak, njega je obavijestio Nadr b. Šumejl, a ovog Ibn-Avn, prenoseći od Nafi'a da je kazivao:
"Kada bi učio Kur'an, Ibn-Omer, radijallahu anhuma, ostavljao bi svaki drugi govor dok ne završi s učenjem. Tako sam ga jednog dana (na njegov zahtjev) pratio u Mushafu, a on je (napamet) učio suru El-Bekara, dok nije došao do jednog mjesta (ajeta) i upitao: 'Znaš li povodom čega je objavljen (ovaj ajet)?'
'Ne znam', odgovorio sam. 'Objavljen je povodom toga i toga', rekao je on, a zatim nastavio (s učenjem)."[2]

٤٥٢٦ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَتَكَلَّمْ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهُ فَأَخَذْتُ عَلَيْهِ يَوْمًا فَقَرَأَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَكَانٍ قَالَ تَدْرِي فِيمَ أُنْزِلَتْ قُلْتُ لاَ قَالَ أُنْزِلَتْ فِي كَذَا وَكَذَا ثُمَّ مَضَى .

1 U nastavku ovog ajeta stoji: "I bojte se Allaha i znajte da ćete pred Njega stati. A ti obraduj prave vjernike!" (El-Bekare, 223)

2 Prenosilac u hadisu ne otkriva o kojem se ajetu radi niti kojim je povodom objavljen. U narednom predanju ajet će biti spomenut, ali će povod njegovu objavljivanju i dalje ostati nejasan. Ishak b. Rahuvejh, međutim, ovaj hadis od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, prenosi istim lancem prenosilaca, a u njemu, umjesto riječi: "... dok nije došao do jednog mjesta..." – stoji: "... dok nije došao do Allahovih riječi: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...' – i rekao: 'Znate li povodom čega je objavljen ovaj ajet?' 'Ne znam', odgovorio sam ja. 'Objavljen je povodom općenja sa ženama u analni otvor', rekao je on (odobrivši takav postupak). Ovo se pouzdano prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, o povodu objave ovog ajeta, a isto se prenosi i od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu. To će im, međutim, kao što ćemo vidjeti, osporiti većina islamske uleme. Osim toga, to se ne slaže ni s Džabirovim, radijallahu anhu, hadisom koji slijedi.

4527. PRENOSI SE OD Abdus-Sameda da mu je pričao njegov otac, njemu Ejjub, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera da je – (tumačeći ajet): "... i vi njivama svojim prilazite kako hoćete..." – rekao: "Prilazi joj (tj. opći s njom) u..."[3] Muhammed b. Jahja b. Seid prenosi ovu izjavu od svoga oca, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafi'a, a on od Ibn-Omera.

٤٥٢٧. وَعَنْ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ (فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ) قَالَ يَأْتِيهَا فِي رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ .

4528. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Munkedira, a on je čuo Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Židovi su govorili: 'Kada (čovjek) opći sa ženom otpozadi, dijete se rodi razroko' – pa je objavljeno: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...'"[4]

٤٥٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتِ الْيَهُودُ تَقُولُ إِذَا جَامَعَهَا مِنْ وَرَائِهَا جَاءَ الْوَلَدُ أَحْوَلَ فَنَزَلَتْ (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ) .

3 Buhari je na ovom mjestu ostavio prazninu i nije dovršio Ibn-Omerovu, radijallahu anhuma, izjavu. Humejdi, međutim, u svome djelu *El-Džem'u bejnes-sahihajn* (Zbirka Buharijevih i Muslimovih hadisa) dovršava ovu Ibn-Omerovu izjavu: "Prilazi joj (tj. opći s njom) u (njen) spolni organ." Komentatori vele da je to on, sukladno svome razumijevanju, dodao od sebe, a prije njega takvo je mišljenje iznio i Burkani. Ogromna većina islamske uleme smatra da je zabranjeno spolno općiti sa ženom u analni otvor, osporavajući tako mišljenje Ibn-Omera, radijallahu anhuma, i onih koji s njim dijele mišljenje o povodu objave ovog ajeta, iz čega bi se onda razumjelo da je taj čin dopušten. Svoj stav oni podupiru grupom hadisa iz kojih se jasno razumije da je takav postupak zabranjen. Kada se ovi hadisi skupe zajedno, oni predstavljaju jak dokaz. Tako Tirmizi, npr., u svome *Sunenu* bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah neće gledati u čovjeka koji spolno opći s muškarcem ili ženom u analni otvor."
Ibn-Abbas oštro se usprotivio Ibn-Omerovu mišljenju. Tako Ebu-Davud bilježi da je on rekao: "Ibn-Omer je posenilio, Allah mu oprostio! Radi se, naime, o tome da je taj dio ensarija, dok su bili idolopoklonici, (živio u susjedstvu) s dijelom židova, a oni su sljedbenici Knjige, pa su ih (ensarije, dok su bili idolopoklonici) slijedili u mnogim postupcima. Sljedbenici Knjige (židovi) prilazili su ženama samo na jedan način, kako je to bilo najprikladnije za ženu, te su ensarije to prihvatili od njih. Ovaj dio Kurejša, naprotiv, naslađivao se sa svojim ženama i sprijeda i straga i nalećke (na razne načine). Tako se jedan muhadžir oženio ensarijkom i želio tako raditi s njom, ali je to ona odbila. Taj se njihov slučaj razglasio, dok nije stigao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...' – tj. sprijeda, straga, nalećke, ali (s njima općite samo) u (njihov) spolni organ." Ovo što se prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, podudara se s Džabirovim, radijallahu anhu, hadisom koji slijedi.

4 Na prvi pogled, može se pomisliti kako se ovaj hadis slaže s prethodnim hadisom Ibn-Omera, radijallahu anhuma. To, međutim, nije tačno, jer ovdje se radi o prilaženju ženi straga (i općenju s njom) u (njezin) spolni organ, što židovi nisu uobičavali tvrdeći da to uzrokuje rađanje djeteta razrokim. Uzvišeni Allah oborio je tu njihovu tvrdnju i dopustio ljudima da se naslađuju sa svojim ženama kako žele, pod uvjetom da to bude u jedan otvor – njihov spolni organ. To se jasno vidi iz Muslimova predanja Džabirovog, radijallahu anhu, hadisa od Ibn-Munkedira, u kojem stoji: "Kada priđeš ženi straga (i općiš s njom) u njen spolni organ..." U drugom se predanju kaže: "Kada općiš sa ženom otpozadi, pa ona zanese..." Riječi: "... pa ona zanese..." – jasno ukazuju da se radi o općenju sa ženom odzada u spolni organ, a ne u analni otvor, što se podudara s prethodnim tumačenjem Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kojim se pobija mišljenje Ibn-Omera, radijallahu anhuma.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA PUSTITE ŽENE I ONE ISPUNE NJIMA PROPISANO VRIJEME ZA ČEKANJE, NE SMETAJTE IM DA SE PONOVO UDAJU ZA SVOJE MUŽEVE..."[1]

باب
(وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ)

4529. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Amir Akadi, ovom Abbad b. Rašid, a ovom Hasan kazavši:
"Rekao mi je Ma'kil b. Jesar: 'Imao sam sestru koja je, kada je kod mene bila, prošena...'"
A Ibrahim kazuje prenoseći od Junusa, a on Hasana, da mu je pričao Ma'kil b. Jesar...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus, prenoseći od Hasana da je sestru Ma'kila b. Jesara pustio njen muž i ostavio je dok joj nije istekao priček (iddet), a onda je (ponovo) zaprosio, ali ga je Ma'kil odbio. Tada je objavljen ajet: "... ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe..."[2]

٤٥٢٩ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ كَانَتْ لِي أُخْتٌ تُخْطَبُ إِلَيَّ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ ح حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ أُخْتَ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا فَتَرَكَهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَخَطَبَهَا فَأَبَى مَعْقِلٌ فَنَزَلَتْ (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ) .

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada pustite žene i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive. Ovim se savjetuju oni među vama koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet. To vam je bolje i ljepše. A Allah sve zna, a vi ne znate." (El-Bekare, 132)

2 Mufesiri se slažu da se ovaj ajet odnosi na skrbnike (staratelje), te da se on odnosi na čovjeka koji pusti ženu i istekne joj priček, pa se on onda odluči da je ponovo vrati, a i žena to želi, ali to njezin skrbnik zabrani. Ajetom se sprečava takva zabrana.
Buhari je ovdje hadis naveo sažeto, a u potpunosti će ga navesti u poglavlju o braku; vidjeti hadis br. 5130.

باب
(وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ŽENE SU DUŽNE ČEKATI ČETIRI MJESECA I DESET DANA POSLIJE SMRTI SVOJIH MUŽEVA. KAD ONE ISPUNE NJIMA PROPISANO VRIJEME; VI NISTE ODGOVORNI ZA ONO ŠTO ONE, PO ZAKONU, SA SOBOM URADE. – A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO VI RADITE."[3]

(يَعْفُونَ) يَهَبْنَ .

Ja'fune znači "pokloniti, odreći se".[4]

٤٥٣٠. حَدَّثَنِي أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ حَبِيبٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ قُلْتُ لِعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ قَدْ نَسَخَتْهَا الآيَةُ الأُخْرَى فَلِمَ تَكْتُبُهَا أَوْ تَدَعُهَا قَالَ يَا ابْنَ أَخِي لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْهُ مِنْ مَكَانِهِ .

4530. PRIČAO MI JE Umejja b. Bistam, a njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Habiba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Zubejra da je kazivao:
"Upitao sam Osmana (o ajetu): 'Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene…'[5] – pa je on odgovorio: 'Stavio ga je van snage drugi ajet.'[6]
'Pa zašto ga onda zapisuješ (u mushaf)?'
(ili: 'Pa zašto ga onda ostavljaš u njemu?'[7]).
'Sine brata moga', odgovorio je on, 'ja ništa u njemu ne mijenjam (i ne uklanjam) s njegova mjesta!'"[8]

3 El-Bekare, 234.

4 Riječ *ja'fune* nalazi se u ajetu: "A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete – to je bliže bogobojaznosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete; ta Allah zaista vidi šta radite." (El-Bekara, 237)

5 Misli se na 240. ajet sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar."

6 Tj. 234. ajet sure El-Bekare: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca…", koji je u cijelosti naveden u napomeni broj 818. Ovaj ajet, kao što vidimo, po redoslijedu, prethodi ajetu čiji je propis stavio van snage, što ne znači da je on prije njega i objavljen. Nije ovo jedini slučaj ovakve vrste u Kur'anu.

7 Prenosilac nije siguran koju je od ovih dviju rečenica Abdullah b. Zubejr upotrijebio.

8 Iz Osmanovih, radijallahu anhu, riječi razumije se da je redoslijed ajeta u Kur'anu odredio Uzvišeni Allah (tevkifi).
Čini se da je Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhuma, mislio da ajet čiji je propis dokinut ne treba više ostavljati u Mushafu, pa mu je Osman, radijallahu anhu, odgovorio da takav postupak nije nužan, nego da se s tim u vezi slijedi ono što Uzvišeni Allah preko Džibrila naredi Svome Poslaniku. Ajeti čiji su propisi

4531. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Revh, a ovom Šibl, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je – (tumačeći ajet): "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene..."[1] – rekao: "Bio je to priček (iddet) koji je žena obavezno morala provesti kod muževe porodice, a potom je Allah objavio: 'Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar.'"[2]
"Allah joj je", veli on, "ostatak godine, sedam mjeseci i dvadeset noći, učinio oporukom: ako želi, boravit će u skladu s oprukom (cijelu godinu kod muževe porodice); a ako želi, izići će (tj. napustiti njegovu porodicu nakon četiri mjeseca i deset dana). To je značenje riječi Uzvišenog Allaha: '…i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni...' Priček koji je propisan za nju je (i dalje) obavezan." On (tj. Ibn-Ebu-Nedžih) tvrdi da je Mudžahid tako govorio.[3] A Ata veli da je Ibn-Abbas rekao: "Ovaj ajet[4] dokinuo je obavezu njenog boravka za vrijeme pričeka kod njene (tj. muževe) porodice, i ona priček provodi gdje želi. To su riječi Uzvišenog Allaha:[5] '… i da se one ne udaljuju iz kuće...'"

٤٥٣١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شِبْلٌ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ الْعِدَّةُ تَعْتَدُّ عِنْدَ أَهْلِ زَوْجِهَا وَاجِبٌ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ) قَالَ جَعَلَ اللهُ لَهَا تَمَامَ السَّنَةِ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَصِيَّةً إِنْ شَاءَتْ سَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ وَهْوَ قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) فَالْعِدَّةُ كَمَا هِيَ وَاجِبٌ عَلَيْهَا زَعَمَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ الآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَهْوَ قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) قَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَاءَتِ اعْتَدَّتْ عِنْدَ أَهْلِهِ وَسَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى

stavljeni van snage zadržani su u mushafu i iz drugih korisnih razloga, kao što su: stjecanje nagrade njihovim učenjem i podsjećanje na Allahovu milost, ukoliko je obesnaženi propis bio teži od obesnažujućega.

1 Riječ je o ajetu: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa..." (El-Bekara, 234)

2 El-Bekare, 240.

3 Iz ovoga što se prenosi od Mudžahida razumije se da on ne smatra ovaj ajet (240. ajet sure El-Bekara) obesnaženim, dok većina uleme smatra da je on stavljen van snage 234. ajetom iste sure, to jest riječima Uzvišenog Allaha: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa. I kad one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade – a Allah dobro zna ono što vi radite." Kurtubi u Tefsiru navodi da Ibn-Džurejdž prenosi od Mudžahida mišljenje koje je istovjetno mišljenju ostale uleme, čime se, veli Kurtubi, ostvaruje idžma (saglasnost svih učenjaka o ovom pitanju).

4 Misli se na 234. ajet sure El-Bekare.

5 Tj. ajet koji je stavljen van snage.

Ata kaže: "Ako želi, boravit će za vrijeme pričeka kod muževe porodice i stanovat će tamo gdje joj je oporučeno; a ako želi, napustit će (muževu porodicu), sukladno riječima Uzvišenog Allaha: '... vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade...'"
Ata (također) kaže: "Zatim su objavljeni propisi o nasljedstvu dokinuli njeno pravo na boravak (u muževoj porodici), te stoga ona priček provodi gdje želi, i ona nema prava na boravak (stan i izdržavanje za vrijeme pričeka)."
Muhammed b. Jusuf prenosi da mu je isto to pričao Verkâ', prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida.
A Ibn-Ebu-Nedžih prenosi od Ataa, a on od Ibn-Abbasa da je rekao: "Ovaj ajet stavio je van snage njen priček (tj. obavezu boravka za vrijeme pričeka) u njenoj (tj. muževoj) porodici, tako da ona za vrijeme pričeka može boraviti gdje želi, sukladno Allahovim riječima:[6] '... i da se one ne udaljuju iz kuće...'" – slično (onome što se prenosi od Mudžahida).[7]

(فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ) قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَ الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَلاَ سُكْنَى لَهَا وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ بِهَذَا وَعَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ نَسَخَتْ هَذِهِ الآيَةُ عِدَّتَهَا فِي أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ لِقَوْلِ اللهِ (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) نَحْوَهُ .

4532. PRIČAO NAM JE Hibban, njemu Abdullah, a ovog je obavijestio Abdullah b. Avn, prenoseći od Muhammeda b. Sirina da je kazivao:
"Sjedio sam na sijelu gdje su bili velikani ensarija, među njima i Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, pa sam spomenuo hadis Abdullaha b. Utbe o slučaju Subej'e, kćerke Harisove. Tada je Abdur-Rahman rekao: 'Ali to nije bilo mišljenje njegovog amidže (Abdullaha b. Mes'uda)!'

٤٥٣٢. حَدَّثَنَا حِبَّانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى مَجْلِسٍ فِيهِ عُظْمٌ مِنَ الأَنْصَارِ وَفِيهِمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى فَذَكَرْتُ حَدِيثَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ فِي شَأْنِ سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَلَكِنَّ عَمَّهُ كَانَ لاَ يَقُولُ ذَلِكَ فَقُلْتُ

6 Tj. ajet koji je stavljen van snage.

7 Priček (iddet) žene kojoj je muž umro u početku islama trajao je godinu dana. Za to vrijeme ona je boravila u muževoj porodici i izdržavala se iz njegove ostavštine. Zatim je taj propis dokinut, i njen je priček smanjen na četiri mjeseca i deset dana. Objavom propisa o nasljedstvu (kada joj je određena četvrtina, odnosno osmina) žena je izgubila pravo na izdržavanje (u vrijeme pričeka). Ovo je mišljenje većine islamskih učenjaka, a isti se stav, kako smo ranije ukazali, prenosi i od Mudžahida, za razliku od stava koji on zastupa u ovom hadisu.
Buhari će ovaj hadis navesti i u dijelu o razvodu braka, u istoimenom poglavlju (tumačenju 234. ajeta sure El-Bekare; vidjeti hadis br. 5344).

'Ja sam, uistinu, hrabar', rekoh, 'ako sam slagao na čovjeka iz Kufe!'[1] (Izgovarajući to on je – veli prenosilac – podigao glas.)
Nakon toga sam", kaže (Ibn-Sirin), "izišao i susreo se s Malikom b. Amirom (ili Malikom b. Avfom[2]) te sam ga upitao: 'Kakav je bio Ibn-Mes'udov stav o ženi kojoj muž umre dok je ona u drugom stanju?'
"Ibn-Mes'ud je rekao: 'Zar joj namećete obavezu kad je u pitanju otežanje, a kad je u pitanju olakšica, onda joj je uskraćujete? Uistinu je kratka sura (zvana) En-Nisa (tj. sura Et-Talak) objavljena poslije dugačke (sure El-Bekare)', odgovori on."[3]
Ejjub prenosi od Muhammeda (b. Sirina da je rekao): "Susreo sam Ebu-Atijju Malika b. Amira."[4]

إِنِّي لَجَرِيءٌ إِنْ كَذَبْتُ عَلَى رَجُلٍ فِي جَانِبِ الْكُوفَةِ وَرَفَعَ صَوْتَهُ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ فَلَقِيتُ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ أَوْ مَالِكَ بْنَ عَوْفٍ قُلْتُ كَيْفَ كَانَ قَوْلُ ابْنِ مَسْعُودٍ فِي الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا وَهْيَ حَامِلٌ فَقَالَ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ أَتَجْعَلُونَ عَلَيْهَا التَّغْلِيظَ وَلاَ تَجْعَلُونَ لَهَا الرُّخْصَةَ لَنَزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ الْقُصْرَى بَعْدَ الطُّولَى وَقَالَ أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ لَقِيتُ أَبَا عَطِيَّةَ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ.

1 Tj. ako je slagao na Abdullaha b. Utbu, koji se bio nastanio u Kufi i u njoj, za vrijeme Abdul-Melika b. Mervana, i umro.

2 Prenosilac nije siguran o kojoj se od ove dvije osobe radi. U drugom će predanju, međutim, biti spomenuto samo ime Malika b. Amira, što znači da se, najvjerovatnije, radi o njemu (vidjeti hadis broj: 4910).

3 U hadisu je riječ o pričeku (iddetu) žene kojoj je muž umro, a ona iza njega ostala trudna. Većina učenjaka smatra da njen priček traje do porođaja, bez obzira da li on uslijedio prije ili poslije četiri mjeseca i deset dana. Dokaz im je za to četvrti ajet sure Et-Talak: "Trudne žene čekaju sve dok ne rode", te hadis Subeje Eslemi u kojem se navodi da je ona rodila nekoliko noći (po nekim predanjima 40 dana) nakon smrti svoga muža; a kad je to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on joj je dopustio da se ponovo uda (dakle, prije isteka četiri mjeseca i deset dana). (Buhari hadis o Subeji bilježi na više mjesta; vidjeti, npr., poglavlje o razvodu braka, potpoglavlje o riječima Uzvišenog: "Trudne žene čekaju sve dok ne rode" – hadisi br. 5318, 5319 i 5320.) Od Ibn-Abbasa i Alije, radijallahu anhuma, prenosi se stav da priček trudnice, nakon smrti njenog muža traje do konca dužeg od dvaju rokova: četiri mjeseca i deset dana ili poroda. Tako, ako se ona porodi prije isteka četiri mjeseca i deset dana, priček joj se produžava dok ne namiri taj rok; a ako taj rok istekne prije porođaja, onda njen priček traje sve do poroda. Ovim svojim stavom oni su imali namjeru objediniti primjenu 234. ajeta sure El-Bekare ("Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa") i četvrtog ajeta sure Et-Talak ("Trudne žene čekaju sve dok ne rode"), smatrajući da se primjenom samo jednog od njih isključuje drugi. Hadis Subeje Eslemi, međutim, osporava ovaj njihov stav, a stav većine čini ispravnijim. Većina učenjaka smatra da nema oprečnosti između ovih ajeta, niti jedan isključuje drugi, jer svaki od njih djeluje u svome djelokrugu. Četvrti se ajet sure Et-Talak, po njima, odnosi na trudnice, a 234. ajet sure El-Bekare na one koje nisu trudne. Ibn-Mes'ud oštro je odgovorio na stav onih koji ženu obavezuju dužim od dvaju rokova, rekavši ono što se navodi u hadisu: "Zar joj namećete obavezu kad je u pitanju otežanje..." – tj. kad porod uslijedi nakon četiri mjeseca i deset dana – "... a kad je u pitanju olakšica..." – tj. kada porod nastupi prije tog roka – "onda joj je uskraćujete?" – tj. obavezujete je da čeka do isteka četiri mjeseca i deset dana. Riječima: "Uistinu je kratka sura En-Nisa (tj. sura Et-Talak) objavljena poslije dugačke (sure El-Bekara)" – on je želio kazati kako je četvrti ajet sure Et-Talak ("Trudne žene čekaju sve dok ne rode") objavljen poslije 234. ajeta sure El-Bekare ("Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa"). To znači da, ako se radi o stavljanju van snage, onda je ajet iz sure Et-Talak obesnažio ajet iz sure El-Bekare, što znači da se njen priček okončava porodom, pa kako joj ga produživali i nakon toga. Ovdje se, međutim, ne radi o obesnaženju, niti to treba shvatiti iz Ibn-Mes'udovih riječi, nego o usaglašavanju dvaju ajeta, kako smo naveli iznoseći mišljenje većine. Stav Ibn-Mes'uda naveden u ovom hadisu opovrgava riječi Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle: "Ali to nije bilo mišljenje njegovog amidže!"

4 Tj. U Ejjubovom predanju ovog hadisa navodi se samo ime Malika b. Amira, dok se u Ibn-Avnovom predanju, kao što smo vidjeli, (zbog njegove nesigurnosti) spominje i ime Malika b. Avfa. Lanac prenosilaca

RIJEČI UZVIŠENOG: "REDOVNO NAMAZ OBAVLJAJTE, NAROČITO ONAJ KRAJEM DANA (SREDNJI) ..!"[5]

بَاب
(حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى)

4533. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jezid, a ovog je obavijestio Hišam, prenoseći od Muhammeda, on od Abidea, ovaj od Alije, radijallahu anhu: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem..."; a PRIČAO MI JE i Abdur-Rahman, njemu Jahja b. Seid, njemu Hišam, njemu Muhammed, a ovom Abide prenoseći od Alije, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hendeka rekao: "Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz sve dok sunce nije zašlo – Allah im grobove i kuće (ili utrobe; dvoumi se Jahja) napunio vatrom!"[6]

٤٥٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنْه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنْهم أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ حَبَسُونَا عَنْ صَلَاةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ مَلَأَ اللهُ قُبُورَهُمْ وَبُيُوتَهُمْ أَوْ أَجْوَافَهُمْ شَكَّ يَحْيَى نَارًا .

Ejjubovog predanja Buhari će navesti u potpunosti u tumačenju sure Et-Talak (vidjeti hadis br. 4910).

5 El-Bekare, 238. Različita su mišljenja islamskih učenjaka o tome koji je to "srednji namaz". Po najispravnijem tumačenju srednji je namaz ikindija. Takvo se mišljenje prenosi od Alije b. Ebu-Taliba, Ibn-Mes'uda, Ebu-Ejjuba, Ibn-Omera, Ibn-Abbasa, Ebu-Seida Hudrija, Ebu-Hurejre, Hasana Basrija, Ibrahima Neha'ija, Katade, Dahhaka, Kelbija, Mukatila, Ebu-Hanife, Ahmeda, Davuda, Ibn-Munzira i drugih. Ahmed i Tirmizi prenose od Semure da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Srednji je namaz ikindija." Ibn-Džerir prenosi isto to od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a i hadis koji slijedi podupire ovo mišljenje.

6 Iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "... sve dok sunce nije zašlo..." – razumije se da se radi o ikindijskom namazu. To potvrđuje i Muslimovo predanje ovog hadisa, u kojem stoji: "Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz, ikindiju – Allah im kuće i grobove napunio vatrom!" Alija, radijallahu anhu, veli da ju je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zatim klanjao između akšama i jacije. A Ibn-Mesud je – bilježi Muslim – rekao: "Idolopoklonici su spriječili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja ikindijski namaz sve dok sunce nije pocrvenjelo ili požutjelo, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Zadržali su nas od (klanjanja) srednjeg namaza, ikindije – Allah im utrobe i grobove napunio vatrom!'" (Vidjeti Muslimovu zbirku hadisa; hadisi br. 1424 i 1425.) (U vezi s ovim hadisom vidjeti još i poglavlje *Klanjanje namaza pri osvajanju uporišta i susretu s neprijateljem*.) (Knjiga 1., str. 632-633)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I PRED ALLAHOM PONIZNO STOJTE!"[1]

بَاب (وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ)

Kanitine znači *muti'in*, tj. pokorno.

أَيْ مُطِيعِينَ .

4534. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Harisa b. Šubejla, ovaj od Ebu-Amra Šejbanija, a on od Zejda b. Erkama da je kazivao:
"Mi smo (u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) razgovarali u namazu. Neko bi se od nas, kada bi imao potrebu, obraćao svome bratu, sve dok nije objavljen ajet: 'Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana (srednji), i pred Allahom ponizno stojte!' – kada nam je naređeno da šutimo."[2]

٤٥٣٤ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ شُبَيْلٍ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ زَيْدِ ابْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنَّا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلاَةِ يُكَلِّمُ أَحَدُنَا أَخَاهُ فِي حَاجَتِهِ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ) فَأُمِرْنَا بِالسُّكُوتِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO SE BUDETE NEČEGA BOJALI, ONDA (KLANJAJTE) HODEĆI ILI JAŠUĆI. A KADA BUDETE SIGURNI, SPOMINJITE ALLAHA ONAKO KAKO VAS JE ON NAUČIO ONOME ŠTO NISTE ZNALI."[3]

بَاب قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ
(فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالاً أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ)

Ibn-Džubejr veli: "*Kursijjuhu* znači 'Njegovo znanje'."[4] Kaže se da *bestaten* znači "višak, povećanje, dodatak"[5]; *efrig* znači "spusti!"[6]; *la*

وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (كُرْسِيُّهُ) عِلْمُهُ يُقَالُ (بَسْطَةً) زِيَادَةً وَفَضْلاً (أَفْرِغْ) أَنْزِلْ (وَلاَ يَئُودُهُ)

1 Ovo je dio ajeta navedenog u prethodnom poglavlju. (El-Bekare, 238)

2 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u poglavlju *Zabranjen govoru u namazu.* (Knjiga 1., str. 810-811)

3 El-Bekare, 239.

4 Riječ *kursijjuhu* nalazi se u ajetu: "Allah je – nema Boga osim Njega! – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštanja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Njegova Kursija obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!" (El-Bekare, 255)

5 Riječ *bestaten* nalazi se u ajetu: "'Allah vam je odredio Taluta za vladara', reče im vjerovjesnik njihov. 'Odakle da nam još on bude vladar kad smo mi preči od njega da vladamo? Njemu ni veliko bogatstvo nije dato', rekoše oni. 'Allah je njega da vam vlada izabrao', reče on, 'i velikim znanjem i snagom tjelesnom ga obdario, a Allah daje vlast kome On hoće. Allah je neizmjerno dobar i On zna sve'" (El-Bekare, 247)

6 Riječ *efrig* nalazi se u ajetu: "I kad nastupiše prema Džalutu i vojsci njegovoj, oni zamoliše: 'Gospodaru naš, spusti na nas izdržljivost i učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda koji ne vjeruje!'" (El-Bekare, 250)

لاَ يُثْقِلُهُ آدَنِي أَثْقَلَنِي وَالآدُ وَالأَيْدُ الْقُوَّةُ السِّنَةُ نُعَاسٌ (يَتَسَنَّهْ) يَتَغَيَّرْ (فَبُهِتَ) ذَهَبَتْ حُجَّتُهُ (خَاوِيَةٌ) لاَ أَنِيسَ فِيهَا عُرُوشُهَا أَبْنِيَتُهَا (نُنْشِرُهَا) نُخْرِجُهَا (إِعْصَارٌ) رِيحٌ عَاصِفٌ تَهُبُّ مِنَ الأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ كَعَمُودٍ فِيهِ نَارٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (صَلْدًا) لَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (وَابِلٌ) مَطَرٌ شَدِيدٌ الطَّلُّ النَّدَى وَهَذَا مَثَلُ عَمَلِ الْمُؤْمِنِ (يَتَسَنَّهْ) يَتَغَيَّرْ .

jeuduhu znači "ne opterećuje Ga"[7] (*âdenî* – opteretio me je; *el-âdu i el-ejdu* – snaga); *es-sinetu*[8] znači "drijemež"; *lem jetesenneh* znači "nije se promijenio".[9] *Fe buhite* znači "ostao je bez dokaza"[10]; *havije* znači "mjesto u kojem nema nikoga" (koje je opustošeno); *urušuha* znači "zgrade" (zidine, dvorci); *nunšizuha* znači "sastaviti".[11] *I'sârun* znači "žestok vjetar koji se diže od zemlje ka nebu poput stupa u čijoj je sredini vatra" (vatrena oluja).[12]
Ibn-Abbas veli: "*Salden* znači 'ogoljen' (na kojem nema ništa)."
Ikrima veli: "*Vabilun* znači 'obilna kiša', a *et-tallu* znači 'rosa' (kiša rosulja)[13] – i takva su vjernikova djela; *jetesenneh* znači 'mijenjati se'."

7 Riječi *la jeuduhu* nalaze se u 255. ajetu sure El-Bekare (Ajetul-Kursi).

8 Riječ *sinetun* nalazi se u 255. ajetu sure El-Bekare (Ajetul-Kursi), u kojem se, između ostalog, kaže: "Ne obuzima Ga ni drijemež ni san!"

9 Riječi *lem jetesenneh* nalaze se u 259. ajetu sure El-Bekare, koji u cijelosti glasi: "Ili za onoga koji je, prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada, povikao: 'Kako će Allah oživiti ove što su pomrli?' I Allah učini te on umrije i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživi i zapita: 'Koliko si ostao?' – 'Dan ili dio dana', odgovori on. 'Ne', reče On, 'ostao si stotinu godina! Pogledaj jelo svoje i piće svoje – nije se pokvarilo (nije se promijenilo); a pogledaj i magarca svoga – da te učinim dokazom ljudima – a pogledaj i kosti – vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo.' I kad njemu bi jasno, on povika: 'Ja znam da Allah sve može!'"

10 Riječi *fe buhite* nalaze se u ajetu: "Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kad mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: 'Gospodar je moj Onaj koji život i smrt daje!' – on odgovori: 'Ja dajem život i smrt!' – 'Allah čini da sunce izlazi s istoka', reče Ibrahim , 'pa učini ti da grane sa zapada!' I nevjernik se zbuni (ostade bez dokaza). – A Allah silnicima neće ukazati na pravi put." (El-Bekare, 258)

11 Riječi: *havije, urušuha* i *nunšizuha* nalaze se u 259. ajetu sure El-Bekare, koji je ranije u cijelosti naveden.

12 Riječ *i'sârun* nalazi se u ajetu: "Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, pa da onda naiđe vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili." (El-Bekare, 266)

13 Riječi: *salden, vabilun i et-tall* nalaze se u sljedeća dva ajeta: "O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali, a ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet; oni su slični litici s oskudnom zemljom kad se na nju sruči pljusak, pa je ogoli; oni neće dobiti nikakvu nagradu za ono što su radili. – A one koji ne vjeruju Allah neće uputiti na pravi put. Oni koji troše imetke svoje u želji da steknu naklonost Allahovu i da im to postane navika – liče vrtu na visoravni na koji se izliva obilna kiša, pa daje dvostruk plod; ako ne bude kiše obilne, bude kiše rosulje. – A Allah dobro vidi ono što vi radite." (El-Bekare, 264-265)

4535. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da bi, kada bi ga upitali o namazu u vrijeme opasnosti, govorio: "Imam i jedna skupina ljudi istupe naprijed i imam klanja s njima jedan rekat, dok je druga skupina, koja nije klanjala, (na straži) između njih i neprijatelja. Kada oni koji su s imamom klanjaju jedan rekat, povuku se na mjesto onih koji nisu klanjali i ne predaju selam, a naprijed prolaze oni koji nisu klanjali i klanjaju s njim (drugi) rekat. Zatim se imam, nakon što je klanjao dva rekata, povlači, a svaka od dvije skupine ustaje i, poslije odlaska imama, klanja sama za sebe jedan rekat. Nakon toga svaka je od dviju skupina klanjala po dva rekata. A ako opasnost bude veća, klanjat će hodeći, stojeći na nogama ili jašući – bili okrenuti prema kibli ili ne."[1]

Malik veli da je Nafi' rekao: "Mislim da je to Abdullah b. Omer kazivao (prenoseći) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٥٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ صَلاَةِ الْخَوْفِ قَالَ يَتَقَدَّمُ الإِمَامُ وَطَائِفَةٌ مِنَ النَّاسِ فَيُصَلِّي بِهِمُ الإِمَامُ رَكْعَةً وَتَكُونُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْعَدُوِّ لَمْ يُصَلُّوا فَإِذَا صَلَّى الَّذِينَ مَعَهُ رَكْعَةً اسْتَأْخَرُوا مَكَانَ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا وَلاَ يُسَلِّمُونَ وَيَتَقَدَّمُ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا فَيُصَلُّونَ مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ يَنْصَرِفُ الإِمَامُ وَقَدْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَيَقُومُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ فَيُصَلُّونَ لأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً بَعْدَ أَنْ يَنْصَرِفَ الإِمَامُ فَيَكُونُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ قَدْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَإِنْ كَانَ خَوْفٌ هُوَ أَشَدَّ مِنْ ذَلِكَ صَلَّوْا رِجَالاً قِيَامًا عَلَى أَقْدَامِهِمْ أَوْ رُكْبَانًا مُسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةِ أَوْ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِيهَا قَالَ مَالِكٌ قَالَ نَافِعٌ لاَ أُرَى عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ ذَكَرَ ذَلِكَ إِلاَّ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

1 U ovom je hadisu opisan jedan od više propisanih načina klanjanja namaza u vrijeme opasnosti. Više o ovoj temi govori se u hadisima i njihovim komentarima u sljedećim poglavljima *O namazu u vrijeme opasnosti, klanjanju stojeći i jašući*; *O tome da (ljudi), kad klanjaju namaz u vrijeme opasnosti, trebaju čuvati jedni druge*; *O klanjanju namaza pri osvajanju uporišta i susretu s neprijateljem.* (Knjiga 1., str. 632-633)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI MEĐU VAMA KOJIMA SE PRIMIČE SMRT, A KOJI OSTAVLJAJU IZA SEBE ŽENE..."[2]

4536. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Humejd b. Esved i Jezid b. Zurej', a njima Habib b. Šehid, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Ibn-Zubejr je rekao Osmanu: 'Ovaj ajet u suri El-Bekare: 'Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene...' – sve do riječi: '… i da se one ne udaljuju iz kuće' – stavljen je van snage drugim ajetom[3], pa zašto ga onda zapisuješ (tj. ostavljaš u Mushafu)?'
'Ostavi ga, sine brata moga! Ja ništa u njemu (Mushafu) ne pomjeram s njegova mjesta!'"[4]
Humejd veli: "Ili slično ovome."[5]

بَاب (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا)

٤٥٣٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالاَ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ قُلْتُ لِعُثْمَانَ هَذِهِ الآيَةُ الَّتِي فِي الْبَقَرَةِ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) إِلَى قَوْلِهِ (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) قَدْ نَسَخَتْهَا الأُخْرَى فَلِمَ تَكْتُبُهَا قَالَ تَدَعُهَا يَا ابْنَ أَخِي لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْهُ مِنْ مَكَانِهِ قَالَ حُمَيْدٌ أَوْ نَحْوَ هَذَا .

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar." (El-Bekare, 240)

3 Riječ je o ajetu: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa…" (El-Bekara, 234)

4 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u komentaru ajeta: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa…" (Vidjeti hadis br. 4530.)

5 Tj. ili je tekst hadisa sličan ovome (što je preneseno). To ukazuje na njegovu (prenosiočevu) nesigurnost.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA IBRAHIM REČE: 'GOSPODARU MOJ, POKAŽI MI KAKO UMRLE OŽIVLJUJEŠ!'..."[1]

بَاب ﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى ﴾

Fe surhunne znači "iskomadaj ih, isijeci ih".

﴿ فَصُرْهُنَّ ﴾ قَطِّعْهُنَّ .

4537. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovog je obavijestio Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida (b. Musejjeba), a njih dvojica od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mi smo preči da sumnjamo nego Ibrahim, kad je rekao: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!' On reče: 'Zar ne vjeruješ?'
'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.'"[2]

٤٥٣٧ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَحْنُ أَحَقُّ بِالشَّكِّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ ﴿ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي ﴾ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KOME BI OD VAS BILO DRAGO DA POSJEDUJE BAŠČU..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... DA BISTE RAZMISLILI."[3]

بَاب قَوْلِهِ ﴿أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ﴾

4538. PRIČAO NAM JE Ibrahim, a njega je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, koji veli da je čuo Abdullaha b. Ebu-Mulejku kako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a (još) veli i da je čuo njegovog brata Ebu-Bekra b. Ebu-Mulejku kako prenosi od Ubejda b. Umejra da je kazivao:

٤٥٣٨ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ وَسَمِعْتُ أَخَاهُ أَبَا بَكْرِ بْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!' – On reče: 'Zar ne vjeruješ?' – 'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.' – 'Uzmi četiri ptice', reče On, 'i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah silan i mudar!'" (El-Bekare, 260)

2 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: *"I obavijesti ih o gostima Ibrahimovim..."* (Knjiga 2., str. 965)

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, pa da onda naiđe vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili." (El-Bekare, 266)

قَالَ عُمَرُ رَضِي الله عَنه يَوْمًا لأَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَ تَرَوْنَ هَذِهِ الآيَةَ نَزَلَتْ (أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ) قَالُوا اللهُ أَعْلَمُ فَغَضِبَ عُمَرُ فَقَالَ قُولُوا نَعْلَمُ أَوْ لاَ نَعْلَمُ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي نَفْسِي مِنْهَا شَيْءٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ عُمَرُ يَا ابْنَ أَخِي قُلْ وَلاَ تَحْقِرْ نَفْسَكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ضُرِبَتْ مَثَلاً لِعَمَلٍ قَالَ عُمَرُ أَيُّ عَمَلٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِعَمَلٍ قَالَ عُمَرُ لِرَجُلٍ غَنِيٍّ يَعْمَلُ بِطَاعَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ بَعَثَ اللهُ لَهُ الشَّيْطَانَ فَعَمِلَ بِالْمَعَاصِي حَتَّى أَغْرَقَ أَعْمَالَهُ .

"Jednog je dana Omer, radijallahu anhu, upitao Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove: 'Šta mislite u vezi s čim je objavljen ovaj ajet: 'Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču…'?'
'Allah najbolje zna!', odgovorili su oni, pa se Omer na to rasrdio i rekao: 'Kažite: 'Znamo!', ili: 'Ne znamo!''
'Vođo pravovjernih', reče tada Ibn-Abbas, 'osjećam nešto u vezi s tim ajetom.'
'Reci, sine brata moga', reče (mu) Omer, 'i ne potcjenjuj se!'
'Naveden je kao primjer za djela', reče Ibn-Abbas.
'Kakva djela?', upita Omer.
'Za djela', ponovo će Ibn-Abbas.
'Za bogatog čovjeka', reče Omer, 'koji je poslušan Uzvišenom Allahu, a onda mu Allah pošalje šejtana, te on počne činiti grijehe, sve dok ne potopi (i ne upropasti) svoja (dobra) djela.'"[4]

بَاب (لاَ يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ONI PROSEĆI NE DODIJAVAJU LJUDIMA..."[5]

يُقَالُ أَلْحَفَ عَلَيَّ وَأَلَحَّ عَلَيَّ وَأَحْفَانِي بِالْمَسْأَلَةِ (فَيُحْفِكُمْ) يُجْهِدْكُمْ .

Kaže se *elhafe 'alejje*, i *elehha 'alejje* i *ahfani bil-mes'eleti* (sve u jednom značenju) – "dosadio mi je (tražeći)"; a *fe juhfikum* znači "pa vas pritijesnio" (preopteretio).[6]

4 Ibn-Džerir u svome predanju ovog hadisa veli da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Ovo je primjer koji je naveden za čovjeka koji čini dobra djela, ali kada bude pred kraj života, kad su mu dobra djela najpotrebnija, počne raditi loša djela." Ata prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je, tumačeći ovaj ajet, rekao: "Njegovo je značenje: želi li neko od vas da cijelog života radi dobra djela, pa da to onda, kada mu život istekne (pred kraj života), okonča djelima nesretnika i tako sve (što je ranije činio) upropasti."
Hadis ukazuje na Ibn-Abbasovu oštroumnost i njegovu bliskost s Omerom, radijallahu anhu, koji ga je od malih nogu proturao naprijed. Osim toga, može se zaključiti da učitelj treba bodriti svoga učenika da kaže ono u što je siguran, pa makar i pred starijima od sebe, jer ga time ohrabruje i potiče na stjecanje nauke.

5 Ovaj ajet, čiji je samo jedan dio naveo Buhari, u cijelosti glasi: "Ono što udijelite drugima u želji za licem Allahovim) i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju, pa onaj koji u to nije upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznat ćeš ih po izgledu njihovu – oni proseći ne dodijavaju ljudima. A ono što od imetka drugima date – Allah, sigurno, za to zna." (El-Bekare, 273)

6 Riječi *fe juhfikum* se nalaze u 37. ajetu sure Muhammed, a on, skupa s 36. ajetom, glasi: "Život na ovom svijetu samo je igra i zabava! A ako budete vjerovali i grijehe izbjegavali, On će vas nagraditi i imanja vaša od vas neće tražiti. Ako bi ih od vas tražio i prema vama uporan bio, postali biste škrti i On bi učinio vidljivim vaše mržnje." Navedena riječ spomenuta je ovdje zbog srodnosti njenog značenja sa značenjem riječi *ilhafen* iz navedenog ajeta sure El-Bekare.

4539. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šerik b. Ebu-Nemir, da su Ata b. Jesar i Abdur-Rahman b. Ebu-Amre pričali kako su čuli od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije (puki) siromah onaj kojeg odbiju (zadovolje) datula-dvije ili zalogaj-dva, nego je puki siromah onaj koji se stidi (zaiskati). Čitajte, ako hoćete – dakle, riječi Uzvišenog: 'Oni proseći ne dodijavaju ljudima.'"[1]

٤٥٣٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي شَرِيكُ بْنُ أَبِي نَمِرٍ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ أَبِي عَمْرَةَ الأَنْصَارِيَّ قَالاَ سَمِعْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلاَ اللُّقْمَةُ وَلاَ اللُّقْمَتَانِ إِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ يَعْنِي قَوْلَهُ (لاَ يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A ALLAH JE DOPUSTIO TRGOVINU, A ZABRANIO KAMATU..."[2]

بَاب
(وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا)

El-Mess znači "ludilo".[3]

الْمَسُّ الْجُنُونُ .

4540. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a ovom Muslim, prenoseći od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare koji govore o kamati, Allahov Poslanik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, proučio svijetu, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima."[4]

٤٥٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا نَزَلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي الرِّبَا قَرَأَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ حَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

1 Vidjeti objašnjenje ovog hadisa u dijelu *Zekat,* u potpoglavlju *O riječima Uzvišenog: "Ne tražite milostinju od svijeta nasrtljivo...*, gdje ga Buhari navodi u potpunijem obliku. (Knjiga 1., str. 1014-1017)

2 Ovo je dio 275. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj kojeg je dodirom šejtan izbezumio, zato što su govorili: 'Kamata je isto što i trgovina' – a Allah je dopustio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova, pa se okani – njegovo je ono što je prije stekao i njegov će slučaj Allah rješavati; a oni koji opet to učine bit će stanovnici Džehennema; u njemu će vječno ostati."

3 Riječ *el-mess* nalazi se u ajetu o kojem je ovdje riječ, a spomenuto tumačenje prenosi se od Ferraa. Arapi kažu *memsus* u značenju *medžnun* (lud), a Ebu-Ubejda veli da *el-mess* znači "napad džina". Ibn-Ebu-Hatim prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Onaj ko je jeo kamatu bit će na Sudnjem danu proživljen lud."

4 Kadi Ijad veli: "Do zabrane alkohola došlo je mnogo prije objavljivanja ajeta o kamati, pa postoji mogućnost da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svrhu potvrde ponovo izvijestio o njegovoj zabrani." Ibn-Hadžer veli: "Postoji, međutim, mogućnost da je zabrana trgovanja alkoholom kasnila u odnosu na zabranu samog alkohola, a Allah najbolje zna."
Buhari je ovaj hadis, u sličnim verzijama, ranije naveo u više poglavlja, a i ovdje će, tumačeći ajete koji

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH UNIŠTAVA KAMATU...”

بَاب (يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا)

Jemhaqu, tj. odnosi je, poništava.[5]

يُذْهِبُهُ .

4541. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njega je obavijestio Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana A‘meša, koji je čuo Ebu-Duhaa, kako prenosi od Mesruka, a ovaj od Aiše da je kazivala:
“Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio (svijetu) u džamiji, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima.”

٤٥٤١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ سَمِعْتُ أَبَا الضُّحَى يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ الأَوَاخِرُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَلاَهُنَّ فِي الْمَسْجِدِ فَحَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “... ETO VAM ONDA, NEK ZNATE – RATA OD ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA!

بَاب (فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ)

Fe‘zenu znači *fa‘lemu*; znajte da vas čeka rat.[6]

فَاعْلَمُوا .

4542. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše da je kazivala:
“Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Vjerovjesnik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, proučio u džamiji i objavio zabranu trgovanja opojnim pićima.”

٤٥٤٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ قَرَأَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ فِي الْمَسْجِدِ وَحَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

se odnose na kamatu, navesti više njegovih predanja od Aiše, radijallahu anha. U vez s ovim treba vidjeti sljedeća poglavlja *O zabrani trgovanja alkoholom u džamiji* (Knjiga 1., str. 345); *O onome koji jede kamatu, o svjedocima za nju te o onome koji je zapisuje (obračunava)*, (Knjiga 2., str. 187-188). Također treba vidjeti njegov komentar u poglavlju *O zabrani trgovanja alkoholom*, (Knjiga 2., str. 259).

5 Ovaj je ajet ovdje samo djelimično naveden, a on u cijelosti glasi: “Allah uništava kamatu, a unapređuje milosrđe. Allah ne voli nijednog nevjernika, grešnika.” (El-Bekare, 276)

6 Ovaj ajet, zajedno s njemu prethodnim, glasi: “O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako (to) ne učinite, eto vam onda, nek znate – rata od Allaha i Poslanika Njegova! A ako se pokajete, ostat će vam glavnice imetaka vaših, nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti.” (El-Bekare, 278- 279)

RIJEČI UZVIŠENOG: "A AKO JE (DUŽNIK) U NEVOLJI, ONDA PRIČEKAJTE DOK BUDE IMAO; A JOŠ VAM JE BOLJE, NEK ZNATE, DA DUG POKLONITE."[1]

بَاب
(وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

4543. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Mensura i A'meša, oni od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i proučio nam ih, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima."

٤٥٤٣. وَ قَالَ لَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَرَأَهُنَّ عَلَيْنَا ثُمَّ حَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I BOJTE SE DANA KAD ĆETE SE SVI ALLAHU VRATITI..."[2]

بَاب (وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ)

4544. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Asima, on od Ša'bija, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Posljednji je ajet koji je objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ajet o kamati."[3]

٤٥٤٤. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ آيَةُ الرِّبَا .

1 El-Bekare, 280.

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I bojte se Dana kad ćete se svi Allahu vratiti, kad će se svakome ono što je zaslužio isplatiti – nikome krivo neće učinjeno biti." (El-Bekare, 281)

3 Misli se na ajet: "O vjernici, bojte se Allaha i od onoga što je ostalo od kamate odustanite, ako ste pravi vjernici." (El-Bekare, 278)
Buhari ovako u ovom poglavlju navodi Ibn-Abbasove, radijallahu anhuma, riječi. Taberi, međutim, navodi više predanja u kojima je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Posljednji ajet koji je objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jest: 'I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti…'" Isto predanje od Ibn-Abbasa bilježi i Nesai u djelu *Es-sunenul-kubra* (hadisi br. 11057 i 11058). Ibn-Hadžer veli da je Buhari ovim postupkom najvjerovatnije želio objediniti ova dva Ibn-Abbasova, radijallahu anhuma, stava, a put kojim je to postigao jest činjenica da ovaj ajet "I bojte se dana…" predstavlja završetak (pečat) ajeta objavljenih o kamati, jer slijedi neposredno iza njih. Islamski učenjaci nemaju usaglašen stav o tome koji je ajet posljednji objavljen Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prema najispravnijem tumačenju, to je ovdje navedeni ajet: "I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti…", jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije objavljivanja spomenutog ajeta živio samo još 21 dan, a neki kažu samo još devet, ili sedam dana.

RIJEČI UZVIŠENOG: “POKAZIVALI VI ONO ŠTO JE U DUŠAMA VAŠIM ILI TO KRILI, ALLAH ĆE VAS ZA TO PITATI; OPROSTIT ĆE ONOM KOME ON HOĆE, A KAZNIT ĆE ONOGA KOGA ON HOĆE – ALLAH JE KADAR SVE.”[4]

بَاب ﴿ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾

4545. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Nufejli, a ovom Miskin, prenoseći od Šu‘be, on od Halida Hazzaa, ovaj od Mervana Asfera, a on od jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, tj. Ibn-Omera, da je ajet: “Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...” – stavljen je van snage.[5]

٤٥٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ مَرْوَانَ الْأَصْفَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ ابْنُ عُمَرَ أَنَّهَا قَدْ نُسِخَتْ ﴿ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ ﴾ .

4 Početni dio ovog ajeta glasi: “Allahovo je sve što je na nebesima i što je na Zemlji!” (El-Bekare, 284)

5 Ajet koji ga je stavio van snage glasi: “Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu je korist dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas! Ti si Gospodar naš, pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!” (El-Bekare, 286)
Ibn-Hadžer veli da mu nije poznato ko je sa sigurnošću ustvrdio da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, izrekao navedeno, jer u narednom predanju stoji: “Mislim da je to bio Ibn-Omer.” Stoga se on, kako kaže, susteže da potvrdi kako se radi o Ibn-Omeru, radijallahu anhuma, jer se pouzdano prenosi da Ibn-Omer nije bio upoznat s činjenicom da je ovaj ajet stavljen van snage. Tako Ahmed bilježi da je Mudžahid rekao: “Ušao sam kod Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, i rekao mu: ‘Bio sam kod Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kada je proučio: ‘Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...’, a onda zaplakao.’
‘Kada je ovaj ajet objavljen’, reče Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, ‘bacio je drugove Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u veliku brigu, pa su rekli: ‘Allahov Poslaniče, propali smo, jer naša srca nisu u našim rukama!’
‘Recite: ‘Čujemo i pokoravamo se!’, odgovorio im je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), te su oni (to) rekli. Potom je taj ajet stavljen van snage ajetom: ‘Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...’”
Taberi, putem pouzdanog lanca prenosilaca, bilježi od Zuhrija da je čuo Seida b. Merdžana kad je rekao: “Bio sam kod Ibn-Omera kad je proučio ajet: ‘Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...’ – i rekao: ‘Tako mi Allaha, ako nas Allah bude kažnjavao na osnovu ovoga, uistinu ćemo doživjeti propast!’ Zatim je toliko plakao da se čulo njegovo jecanje. Ja sam tada ustao, otišao kod Ibn-Abbasa i ispričao mu šta je kazao i kako je postupio Ibn-Omer kada je proučio taj ajet, a on na to reče: ‘Allah oprostio Ebu-Abdur-Rahmanu (tj. Ibn-Omeru)! Vjere mi, kada je objavljen ovaj ajet, muslimani su se našli u tome u čemu se našao i on, pa je Allah objavio: ‘Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...’”
Moguće je, smatra Ibn-Hadžer, da Ibn-Omer nije u početku bio upoznat da je navedeni ajet stavljen van snage, a da je kasnije, kada mu je ta činjenica postala u potpunosti jasna, s pouzdanjem to prihvatio (i izrekao navedenu izjavu), a Allah najbolje zna.

RIJEČI UZVIŠENOG: "POSLANIK VJERUJE U ONO ŠTO MU SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA NJEGOVA..."[1]

بَاب (آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ)

Ibn-Abbas veli: "*Isren* znači *'ahden* 'obaveza' (odgovornost, dužnost)." Kaže se *gufraneke*, a znači *magfireteke* (tražimo Tvoj oprost), tj. *fagfir lena* (oprosti nam).[2]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (إِصْرًا) عَهْدًا وَيُقَالُ (غُفْرَانَكَ) مَغْفِرَتَكَ (فَاغْفِرْ لَنَا) .

4546. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njega je obavijestio Revh, a ovog Šu'ba, prenoseći od Halida Hazzaa, on od Mervana Asfera, a ovaj od jednog od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – mislim, kaže (prenosilac), da je to bio Ibn-Omer – da je rekao:

"Ajet: 'Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili…' – stavljen je van snage ajetom koji dolazi poslije njega[3]."

٤٥٤٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ مَرْوَانَ الأَصْفَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أَحْسِبُهُ ابْنَ عُمَرَ (إِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ) قَالَ نَسَخَتْهَا الآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا .

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.' I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti." (El-Bekara, 285)

2 Riječi *isren* i *fagfir lena* nalaze se u posljednjem, 286. ajetu sure El-Bekara: "Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih…", koji je ranije u cijelosti naveden (vidjeti pretposljednju napomenu).

3 Tj. posljednjim ajetom sure El-Bekara: "Allah nikoga ne zadužuje preko mogućnosti njegovih…"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

تُقَاةٌ وَتَقِيَّةٌ وَاحِدَةٌ (صِرٌّ) بَرْدٌ (شَفَا حُفْرَةٍ) مِثْلُ شَفَا الرَّكِيَّةِ وَهْوَ حَرْفُهَا (تُبَوِّئُ) تَتَّخِذُ مُعَسْكَرًا الْمُسَوَّمُ الَّذِي لَهُ سِيمَاءٌ بِعَلاَمَةٍ أَوْ بِصُوفَةٍ أَوْ بِمَا كَانَ (رِبِّيُّونَ) الْجَمِيعُ وَالْوَاحِدُ رِبِّيٌّ (تَحُسُّونَهُمْ) تَسْتَأْصِلُونَهُمْ قَتْلاً (غُزًّا) وَاحِدُهَا غَازٍ (سَنَكْتُبُ) سَنَحْفَظُ (نُزُلاً) ثَوَابًا وَيَجُوزُ وَمُنْزَلٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ كَقَوْلِكَ أَنْزَلْتُهُ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ALI-IMRAN
(IMRANOVA PORODICA)[4]

Tukatun[5] znači isto što i *tekijjetun* – “strah” (oprez), a *sirrun*[6] znači “hladnoća” (studen). *Šefa hufretin*[7] znači isto što i *šefar-rekijjeh* – “ivica jame” (ivica provalije, bunara); *tubevviu*[8] znači “zauzeti” (odabrati mjesto vojnog logora ili položaja za borbu); *el-musevvem* znači “onaj koji je obilježen nekim znakom, pramenom vune (komadićem platna) ili bilo čime drugim”[9]; *ribbijjun*[10] označava množinu, a jednina je od toga *ribbijj*; *tehussunehum*[11] znači “ubijanjem ih iskorjenjivali”; *guzzen*[12] je množina od *gazin* – “ratnik” (vojnik); *senektubu*

4 Sura Ali-Imran (Imranova porodica) treća je sura u Kur’anu. Objavljena je u Medini i ima 200 ajeta.

5 Riječ *tukatun* nalazi se u ajetu: “Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini Allah neće štititi. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali (iz opreza). Allah vas podsjeća na Sebe, i Allahu se vraća sve!” (Ali-Imran, 28)

6 Riječ *sirrun* nalazi se u ajetu: “Ono što u životu na ovom svijetu udijele slično je usjevu onih koji su se prema sebi ogriješili, koji vjetar pun leda pogodi i uništi ga. Ne čini njima Allah nepravdu, oni je sami sebi čine.” (Ali-Imran, 117)

7 Riječi *šefa hufretin* nalaze se u ajetu: “Svi se čvrsto Allahovog užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša, i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na pravom putu istrajali.” (Ali-Imran, 103)

8 Riječ *tubevviu* nalazi se u ajetu: “I kada si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesta pred borbu – a Allah sve čuje i zna...” (Ali-Imran, 121)

9 Riječ *el-musevvem* nalazi se u ajetu: “Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni (obilježeni) konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovom svijetu; a najljepše je mjesto boravka u Allaha.” (Ali-Imran, 14)

10 Riječ *ribbijjun* nalazi se u ajetu: “I koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovu putu snalazile, i nisu posustajali niti su se predavali – a Allah izdržljive voli.” (Ali-Imran, 146)

11 Riječ *tehussunehum* nalazi se u ajetu: “Allah je ispunio obećanje Svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago – jedni od vas željeli su ovaj svijet, a drugi onaj svijet – onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjerno dobar prema vjernicima!” (Ali-Imran, 152)

12 Riječ *guzzen* nalazi se u ajetu: “O vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kad boj biju: ‘Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli!’ – da Allah učini to jadom u srcima njihovim; i život i smrt Allahovo su djelo, On dobro vidi ono što radite.” (Ali-Imran, 156)

ma kalu[1] znači "zapamtit ćemo Mi ono što su oni rekli"; *nuzulen*[2] znači *sevaben* (kao nagradu ili protivuslugu), a dopušteno je kazati *ve munzelun min 'indillah* (objavljen ili poslan od Allaha), kao što se kaže *enzeltuhu* (spustio sam ga).
Mudžahid veli: "*El-hajlul-musevvemetu* znači 'divni, krasni konji'."
Ibn-Džubejr veli: "*Ve hasuren*[3] znači 'i koji ne prilazi (ne opći sa) ženama'."
Ikrima veli: "*Min fevrihim*[4] znači 'iz srdžbe njihove na dan Bedra'."
(Tumačeći Allahove riječi): "*Juhridžul-hajje minel-mejjiti...*"[5] – Mudžahid je rekao: "Kap (sjemena, sperme) izlazi mrtva (tj. neživa), a iz nje se rađa (tj. izlazi) živo." *El-Ibkar* znači "rana zora", a *el-'ašijj* znači "naginjanje sunca (od zenita) ka zapadu, sve dok ne zađe".[6]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ وَالْخَيْلُ الْمُسَوَّمَةُ الْمُطَهَّمَةُ الْحِسَانُ قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبْزَى الرَّاعِيَةُ الْمُسَوَّمَةُ وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (وَحَصُورًا) لاَ يَأْتِي النِّسَاءَ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (مِنْ فَوْرِهِمْ) مِنْ غَضَبِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ) مِنَ النُّطْفَةِ تَخْرُجُ مَيِّتَةً وَيُخْرِجُ مِنْهَا الْحَيَّ الإِبْكَارُ أَوَّلُ الْفَجْرِ وَالْعَشِيُّ مَيْلُ الشَّمْسِ أُرَاهُ إِلَى أَنْ تَغْرُبَ .

1 Riječi *senektubu ma kalu* nalaze se u ajetu: "Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!' Naredit ćemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli, kao i to što su, ni krive ni dužne, vjerovjesnike ubijali, i reći ćemo: 'Iskusite patnju u ognju!'" (Ali-Imran, 181)

2 Riječ *nuzulen* nalazi se u ajetu: "A one koji se Gospodara svoga boje čekaju dženetske bašče kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati – takav će biti Allahov doček (nagrada). A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri." (Ali-Imran, 198)

3 Riječi *ve hasuren* nalaze se u ajetu: "I dok se on u hramu stojeći molio, meleci ga zovnuše: 'Allah ti javlja radosnu vijest: rodit će ti se Jahja, koji će u Allahovu knjigu vjerovati, i koji će prvak biti, i čedan, i vjerovjesnik, potomak onih dobrih." (Ali-Imran, 39)

4 Riječi *min fevrihim* nalaze se u ajetima: "Allah vam je pomogao i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se bojte Allaha, da biste bili zahvalni – i kad si ti rekao vjernicima: 'Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš poslat će vam u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih." (Ali-Imran, 123-125)

5 Riječi *tuhridžul-hajje* nalaze se u ajetu: "Ti uvodiš noć u dan, i uvodiš dan u noć; Ti od neživog stvaraš živo, a od živog neživo; Ti opskrbljuješ koga hoćeš, bez računa." (Ali-Imran, 27)

6 Riječi *el-ibkar* i *el-'ašijj* nalaze se u ajetu: "'Gospodaru moj', zamoli on, 'daj mi neki znak!' – 'Znak će ti biti', reče, 'što tri dana s ljudima nećeš moći govoriti, osim znakovima. I često spominji Gospodara svoga i hvali Ga krajem dana i izjutra!'" (Ali-Imran, 41)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... U NJOJ SU AJETI JASNI..."[7]

بَاب (مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ)

Mudžahid veli: "To se (tj. riječi: '... u njoj su ajeti jasni...') odnosi na dopušteno i zabranjeno, (dok Allahove riječi): '... a drugi su manje jasni' – znače: jedni od njih potvrđuju druge, kao što su riječi Uzvišenog: '... ali (Allah) daje da su u zabludi samo neposlušni'[8], potom riječi Njegove: "… a On kažnjava one koji ne žele razmisliti'[9], a također i riječi Njegove: 'A one koji su na pravom putu On će i dalje voditi i nadahnut će ih kako će se vatre sačuvati.'"[10]

Zejgun znači "sumnja"; *ibtigael-fitneti* znači "željni smutnje" (tj. slijeđenja manje jasnih ajeta); *ver-rasihune fil-'ilmi* – "oni koji su dobro u nauku upućeni" znaju tumačenje njihovo (tj. manje jasnih ajeta) i govore: "Mi vjerujemo u njih, sve je od našeg Gospodara! A samo razumum obdareni shvaćaju."

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْحَلاَلُ وَالْحَرَامُ (وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ) يُصَدِّقُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلاَّ الْفَاسِقِينَ) وَكَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ) وَكَقَوْلِهِ (وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ) (زَيْغٌ) شَكٌّ (ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ) الْمُشْتَبِهَاتِ (وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ) يَعْلَمُونَ (يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُو الأَلْبَابِ) .

4547. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Jezid b. Ibrahim Tusteri, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ovaj ajet: 'On tebi objavljuje Knjigu: u njoj su ajeti jasni – oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one

٤٥٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تَلاَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذِهِ الآيَةَ (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ

7 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "On tebi objavljuje Knjigu: u njoj su ajeti jasni – oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!' – A samo razumom obdareni shvaćaju." (Ali-Imran, 7)

8 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sićušnije od nje; oni koji vjeruju – ta oni znaju da je to istina od Gospodara njihova; a oni koji ne vjeruju govore: 'Šta to Allah hoće s ovim primjerom?' – Time On mnoge u zabludu okreće, a mnogima na pravi put ukazuje; ali u zabludi ostavlja samo velike grešnike." (El-Bekare, 26)

9 Ajet u cijelosti glasi: "Nijedan čovjek nije vjernik bez Allahove volje; a On kažnjava one koji ne žele razmisliti." (Junus, 100)

10 Muhammed, 17.

što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. A oni koji su u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!' A samo razumom obdareni shvaćaju' – a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Kad vidiš one koji slijede manje jasne ajete u njoj, znaj da su to oni koje je Allah imenovao, pa ih se pričuvajte!'"[1]

زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلاَّ اللهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُو الأَلْبَابِ) قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكِ الَّذِينَ سَمَّى اللهُ فَاحْذَرُوهُمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JA NJU I POROD NJEZIN STAVLJAM POD TVOJE OKRILJE OD PROKLETOG ŠEJTANA"[2]

باب (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

4548. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovog je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svako dijete koje se rodi šejtan dotakne prilikom rađanja, i ono dođe na svijet plačući zbog šejtanova dodira, izuzev Merjeme i njezina sina."
Ebu-Hurejra je, potom, rekao: "Čitajte, ako hoćete: '... i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.'"[3]

٤٥٤٨. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلاَّ وَالشَّيْطَانُ يَمَسُّهُ حِينَ يُولَدُ فَيَسْتَهِلُّ صَارِخًا مِنْ مَسِّ الشَّيْطَانِ إِيَّاهُ إِلاَّ مَرْيَمَ وَابْنَهَا ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) .

1 Iz Mudžahidova tumačenja Allahovih riječi: "Ver-rasihune fil-'ilmi..." – razumije se da su oni kojima je dato znanje upućeni u tumačenje manje jasnih ajeta u Kur'anu. Abdur-Rezzak, međutim, pouzdanim (*sahih*) lancem prenosilaca, prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, učio: "Tumačenje njihovo zna samo Allah, a oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih'", iz čega se razumije suprotno (tj. da *rasihuni* nisu upućeni u njihovo tumačenje, nego samo Allah). Ibn-Hadžer smatra da je ovo ispravnije i preče da se slijedi, posebno kada se zna da dolazi od Terdžumanul-Kur'ana – Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, najvećeg poznavaoca Allahove knjige među Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima. To podupire i činjenica da se u ajetu prekoravaju oni koji slijede manje jasne ajete u Kur'anu. Oni su opisani kao "oni čija su srca pokvarena" i kao oni koji su "željni smutnje i svog tumačenja". Uostalom, i hadis o kojem je ovdje riječ to potvrđuje. S druge strane, u ajetu su pohvaljeni oni koji su znanje o tome prepustili Allahu i pokorili se Njemu, na sličan način kao što su pohvaljeni oni koji vjeruju u skriveno (gajb).

2 Ovaj ajet, zajedno s njemu prethodnim, glasi: "Kada Imranova žena reče: 'Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mome ja zavjetujem samo na službu Tebi, pa primi od mene, jer Ti, zaista, sve čuješ i znaš!' – a poslije ona, kada je rodila, reče: 'Gospodaru moj, rodila sam žensko' – a Allah dobro zna šta je rodila – 'a žensko nije kao muško; nadjela sam joj ime Merjem, i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.'" (Ali-Imran, 35-36)

3 Objašnjenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: *"I spomeni u Knjizi Merjemu, kad se od ukućana svojih na istočnu stranu povukla."* (Knjiga 2., str. 1016)

باب (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJI OBAVEZU SVOJU PREMA ALLAHU I ZAKLETVE SVOJE ZAMJENJUJU[4] NEČIM ŠTO MALO VRIJEDI – NA ONOM SVIJETU NIKAKVA DOBRA NEĆE IMATI..."[5]

لاَ خَيْرَ (أَلِيمٌ) مُؤْلِمٌ مُوجِعٌ مِنَ الأَلَمِ وَهْوَ فِي مَوْضِعِ مُفْعِلٍ .

La halaka znači *la hajre* (nema nikakva dobra). *Elim* znači *mu'lim*, mudži' (bolan), od riječi *el-elem*, što znači bol, a na oblik *muf'il*.

٤٥٤٩-٤٥٥٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عبد الله بْنِ مَسْعُودٍ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ يَمِينَ صَبْرٍ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ وَهْوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ قَالَ فَدَخَلَ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ وَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ قُلْنَا كَذَا وَكَذَا قَالَ فِيَّ أُنْزِلَتْ كَانَتْ لِي بِئْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيِّنَتُكَ أَوْ يَمِينُهُ فَقُلْتُ إِذًا يَحْلِفَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ وَهْوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللهَ وَهْوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ .

4549, 4550. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se zakune lažno da bi ugrabio imetak brata muslimana susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut. Kao potvrdu ovome Allah, dželle šanuhu, je objavio: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati.'"
Kaže: "Ušao je Eš'as b. Kajs i upitao: 'O čemu vam priča Ebu-Abdur-Rahman?'
'O tome i tome', odgovorili smo, a on reče: 'Taj ajet objavljen je zbog mene. Imao sam bunar na zemlji svoga amidžića. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Daj dokaz, ili neka se on zakune!'
'Neka se on zakune, Allahov Poslaniče!', rekoh. 'Ko se zakune lažno da bi ugrabio imetak brata muslimana – susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[6]

4 To jest za dunjalučko bogatstvo mijenjaju obećanje koje su dali Allahu, dželle šanuhu, da će vjerovati u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i podržati ga.

5 Ali-Imran, 77. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah s njima neće govoriti, niti će na njih, na Sudnjem danu, pogledati niti će ih očistiti; njima pripada bolna patnja."

6 To znači da će ga On kazniti.

4551. PRIČAO NAM JE Ali, sin Ebu-Hašimov, da je čuo od Hušejma, kojeg je obavijestio Avvam b. Havšeb, prenoseći od Ibrahima b. Abdur-Rahmana, a on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma, da je neki čovjek prodavao robu na pijaci i zaklinjao se da mu je za nju nuđeno više nego što je uistinu bilo, kako bi naveo jednog muslimana da je kupi.[1] Tada je objavljeno: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi..."[2]

٤٥٥١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ هُوَ ابْنُ أَبِي هَاشِمٍ سَمِعَ هُشَيْمًا أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ عبد الرحمن عَنْ عبد الله بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِي الله عنهما أَنَّ رَجُلاً أَقَامَ سِلْعَةً فِي السُّوقِ فَحَلَفَ فِيهَا لَقَدْ أَعْطَى بِهَا مَا لَمْ يُعْطِهِ لِيُوقِعَ فِيهَا رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

4552. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali b. Nasr, njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da su dvije žene[3] nizale đerdan u nekoj kući,[4] pa je jedna od njih izišla. U ruku joj je bilo zabodeno šilo i zato je optužila drugu. Tužba je predata Ibn-Abbasu.
Tada je on rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kad bi se ljudima presuđivalo na osnovu optužbi drugih ljudi, otišle bi (bespravno) krvarine i imeci naroda.' Podsjetite je na Allaha i proučite joj: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju...'"

٤٥٥٢. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عبد الله بْنُ دَاوُدَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ كَانَتَا تَخْرِزَانِ فِي بَيْتٍ أَوْ فِي الْحُجْرَةِ فَخَرَجَتْ إِحْدَاهُمَا وَقَدْ أُنْفِذَ بِإِشْفَى فِي كَفِّهَا فَادَّعَتْ عَلَى الْأُخْرَى فَرُفِعَ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَذَهَبَ دِمَاءُ قَوْمٍ وَأَمْوَالُهُمْ ذَكِّرُوهَا بِاللهِ وَاقْرَءُوا عَلَيْهَا (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ)

1 Muslim u *Sahihu*, u poglavlju *O imanu*, navodi da je Ebu-Zerr rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah neće na Sudnjem danu razgovarati s trima vrstama ljudi; neće ih gledati, niti će ih od grijeha očistiti, nego će im dosuditi bolnu kaznu.'
'Ko su ti nesretnici?', upitao sam. Tada je on gornje riječi još tri puta ponovio, a potom kazao: 'Oholi ljudi, trgovci koji svoju robu prodaju pomoću lažne zakletve i oni koji ljude ogovaraju.'"

2 Eš'as b. Kajs kaže da je povod za objavu ovog ajeta bio spor između njega i jednog čovjeka zbog bunara, dok se u hadisu koji se prenosi od Abdullaha b. Ebu-Evfaa kaže da je on objavljen zbog čovjeka koji je prodavao robu na pijaci i zaklinjao se da ju je kupio skuplje nego što ustvari jeste. Imajući u vidu da ajet ima općenito značenje, možemo kazati da između ova dva hadisa nema protivrječnosti te da je moguće da je ajet objavljen u povodu oba slučaja. U tom duhu možemo gledati na ono što prenosi Taberi od Ikrime, tj. da je ovaj ajet objavljen u povodu nasilja Ibn-Ahtaba, Ka'ba b. Ešrefa i drugih židova koji su skrivali ono što je Allah, dželle šanuhu, objavio u Tevratu vezano za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (*Fethul-bari,* 8/61)

3 I ovaj je hadis dokaz da se u primjeni nekog ajeta u obzir uzima njegovo općenito značenje, a ne samo povod njegovog objavljivanja.

4 U Asilijevom predanju stoji: "... u nekoj kući, ili sobi", dok je u većini ostalih predanja: "... u nekoj kući i sobi", što je, vjerovatno, ispravno. Uzrok greške može biti u činjenici da postoje ispuštene riječi koje se mogu razumjeti iz konteksta koji je objasnio Ibn-Subki, koji kaže da hadis glasi: "... u kući, dok su u sobi bile sijeldžije." Ibn-Hadžer kaže da se iz konteksta da razumjeti kako su dvije žene bile u kući, dok je u sobi koja je bila uz kuću bilo sijelo. (Ibn-Hadžer Askalani, *Fethul-bari,* 8/61)

فَذَكَّرُوهَا فَاعْتَرَفَتْ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ .

Podsjetili su je na Allaha, i ona je priznala istinu. Tada je Ibn-Abbas rekao: "Allahov je Poslanik rekao: 'Zakletvom se brani osoba koja je optužena.'"

باب
(قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لاَ نَعْبُدَ إِلاَّ اللَّهَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'O SLJEDBENICI KNJIGE, DOĐITE DA SE OKUPIMO OKO JEDNE RIJEČI, I NAMA I VAMA ZAJEDNIČKE: DA IBADET NE ČINIMO NIKOME DRUGOM, OSIM ALLAHU...'"[5]

سَوَاءٍ قَصْدٍ .

Sevain znači *kasdin* (tj. dođite da se okupimo oko zajedničkog cilja).

٤٥٥٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ مَعْمَرٍ ح وحَدَّثَنِي عبد الله بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عبيد الله بْنُ عبد الله بْنِ عُتْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ مِنْ فِيهِ إِلَى فِيَّ قَالَ انْطَلَقْتُ فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا بِالشَّأْمِ إِذْ جِيءَ بِكِتَابٍ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ وَكَانَ دَحْيَةُ الْكَلْبِيُّ جَاءَ بِهِ فَدَفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى فَدَفَعَهُ عَظِيمُ بُصْرَى إِلَى هِرَقْلَ قَالَ فَقَالَ هِرَقْلُ هَلْ هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ قَوْمِ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ

4553. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama, a ovaj od Ma'mera; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija da je kazivao kako ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utba, kojemu je pričao Ibn-Abbas, a ovom Ebu-Sufjan, iz svojih usta u njegova:[6]
"Otputovao sam u vrijeme dok je između mene i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo (ono što je bilo).[7] Dok sam bio u Šamu,[8] doneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Heraklu."
Ibn-Abbas kaže: "Donio ga je Dihja Kelbi i predao ga velikodostojniku grada Busre, koji ga je uručio Heraklu. On je upitao: 'Ima li ovdje neko iz naroda ovog čovjeka koji misli da je vjerovjesnik?'
'Da', rekli su, 'ima.'"

5 Ali-Imran, 64. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da ibadet ne činimo nikome drugom, samo Allahu, da nikoga Njemu ne pridružujemo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!' Pa ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!'"

6 Ovdje on nije rekao: "... u moje uši", nego je rekao: "... u moja usta", želeći da kaže kako je on njega mogao slušati i odgovoriti mu ukoliko bude potrebno, s obzirom da je bio blizu njega.

7 To je putovanje bilo u vrijeme kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio produžio primirje s kurejšijskim mušricima. Ebu-Sufjan tada je bio jedan od mušričkih vođa u Mekki.

8 Šam je obuhvatao dijelove teritorija današnje Sirije, Jordana, Libana i Palestine.

Ebu-Sufjan dalje pripovijeda: "Tada sam pozvan s grupom[1] Kurejšija. Ušli smo kod Herakla,[2] pa nam je rečeno da sjednemo pred njega.
'Ko je od vas u najbližem srodstvu s ovim čovjekom koji tvrdi da je vjerovjesnik?', upitao je.[3]
'Ja sam mu najbliži', odgovorih. Rekli su mi da sjednem pred njega, a mojim drugovima da sjednu meni iza leđa. Tada on reče svome prevodiocu: 'Reci im da ću ja pitati ovoga (Ebu-Sufjana) o ovom čovjeku, koji tvrdi da je vjerovjesnik. Ako mi on slaže, neka oni to opovrgnu.'"
Ebu-Sufjan kaže: "Tako mi Allaha da se nisam stidio laži koju bi oni mogli otkriti, ja bih na njega nešto i slagao."[4]
"Zatim je rekao svome prevodiocu: 'Pitaj ga kako se među njima cijeni njegovo porijeklo.'
'On je kod nas ugledan', rekoh.
'Da li je neko od njegovih očeva bio kralj?', upita.
'Nije', rekoh.
'Da li ste ga optuživali da govori neistinu prije negoli je rekao to što je rekao?', pitao je.
'Nismo', rekoh.
'Da li ga slijede ljudi od položaja, ili siromašni?', pitao je.
'Ne, nego puk (slabi i nejaki)', odgovorih.
'Da li se njihov broj povećava ili smanjuje?', upita on.
'Njihov se broj povećava', rekoh.
'Da li je iko od njih napustio njegovu vjeru iz srdžbe[5]

أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالُوا نَعَمْ قَالَ فَدُعِيتُ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَدَخَلْنَا عَلَى هِرَقْلَ فَأُجْلِسْنَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ أَيُّكُمْ أَقْرَبُ نَسَبًا مِنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا فَأَجْلَسُونِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَجْلَسُوا أَصْحَابِي خَلْفِي ثُمَّ دَعَا بِتَرْجُمَانِهِ فَقَالَ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا عَنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَإِنْ كَذَبَنِي فَكَذِّبُوهُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَايْمُ اللهِ لَوْلاَ أَنْ يُؤْثِرُوا عَلَيَّ الْكَذِبَ لَكَذَبْتُ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ سَلْهُ كَيْفَ حَسَبُهُ فِيكُمْ قَالَ قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو حَسَبٍ قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ فَهَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ أَيَتَّبِعُهُ أَشْرَافُ النَّاسِ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ قُلْتُ بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قَالَ قُلْتُ لاَ بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخْطَةً لَهُ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَكَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ قَالَ قُلْتُ تَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سِجَالاً يُصِيبُ مِنَّا وَنُصِيبُ مِنْهُ

1 Grupa *neferun* u arapskom označava skupinu od tri do deset osoba.

2 Ovo se desilo u Jerusalemu.

3 Neka od ovih pitanja u različitim predanjima imaju različit redoslijed. To je zbog toga što su prenosioci ovog hadisa, pripovijedajući ga, izmijenili njihov redoslijed.

4 Mušrici su vjerovali u postojanje Allaha, dželle šanuhu, što vidimo i iz ovog slučaja u kojem se Ebu-Sufjan zaklinje Allahom, dželle šanuhu. Međutim, mušrici nisu obožavali samo Njega, već su i druge bogove Njemu ravnim smatrali. Vrlo je važno znati da nije dovoljno vjerovati u postojanje Allaha, dž.š., da bi se bilo muslimanom, nego je potrebno ibadet činiti samo Njemu.

5 On želi da kaže kako onaj ko nešto svjesno i srcem prihvata – to lahko ne ostavlja, dok onaj ko to ne prima srcem – lahko se poljulja, kao što je slučaj s licemjerima (munaficima). Zbog toga Ebu-Sufjan nije spomenuo svoga zeta Abdullaha b. Džahša, koji je primio islam i sa svojom ženom Umm-Habibom se iselio

قَالَ فَهَلْ يَغْدِرُ قَالَ قُلْتُ لاَ وَنَحْنُ مِنْهُ فِي هَذِهِ الْمُدَّةِ لاَ نَدْرِي مَا هُوَ صَانِعٌ فِيهَا قَالَ وَاللَّهِ مَا أَمْكَنَنِي مِنْ كَلِمَةٍ أُدْخِلُ فِيهَا شَيْئًا غَيْرَ هَذِهِ قَالَ فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ لاَ ثُمَّ قَالَ لِتُرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُ إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ حَسَبِهِ فِيكُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ فِيكُمْ ذُو حَسَبٍ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْعَثُ فِي أَحْسَابِ قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ فِي آبَائِهِ مَلِكٌ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ فَقُلْتُ لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مُلْكَ آبَائِهِ وَسَأَلْتُكَ عَنْ أَتْبَاعِهِ أَضُعَفَاؤُهُمْ أَمْ أَشْرَافُهُمْ فَقُلْتَ بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدَعَ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ يَذْهَبَ فَيَكْذِبَ عَلَى اللَّهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخْطَةً لَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ وَكَذَلِكَ الإِيمَانُ إِذَا خَالَطَ بَشَاشَةَ الْقُلُوبِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ فَزَعَمْتَ أَنَّهُمْ يُزِيدُونَ وَكَذَلِكَ الإِيمَانُ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ فَزَعَمْتَ أَنَّكُمْ

nakon što ju je primio?', upitao je.
'Ne', odgovorio sam.
'Da li ste se borili protiv njega?',[6] upitao je.
'Da', izjavio sam.
'Kakav je bio ishod borbe s njim?', pitao je.
'Borba između nas i njega nosi promjenljivu sreću: nekad on pobijedi, a nekad mi',[7] rekao sam.
'A da li je vjerolomnik?', upitao je.
'Nije, ali otkako smo na putu, ne znamo šta radi[8] i, tako mi Allaha, nije mi pružio mogućnost da ubacim išta (sumnjivo) osim ovih riječi', odgovorio sam.
'Da li je takvo što rekao neko prije njega?', upitao je.'Nije', rekao sam.
Potom (Herakle) reče svome tumaču: 'Reci mu (Ebu-Sufjanu): 'Pitao sam te o njegovom porijeklu, i ti si spomenuo da je njegovo porijeklo ugledno; a poslanici su i bili odabirani između uglednika svog naroda. Pitao sam te da li je iko od njegovih predaka bio kralj, pa si rekao da nije; kažem: da je bio neko od njegovih predaka kralj, rekao bih da čovjek traži prijesto svojih predaka. Pitao sam te o njegovim sljedbenicima – da li ga slijede ljudi od položaja ili siromašni, pa si rekao da ga slijede siromašni; a oni su bili sljedbenici svih poslanika. Pitao sam te da li ste ga optuživali da laže prije negoli je rekao ono što je rekao, pa si rekao da niste; a ja znam da on nije mogao biti iskren prema ljudima, a lagati na Boga. Pitao sam te da li neko od njegovih sljedbenika napusti njegovu vjeru iz mržnje prema

u Abesiniju, da bi tamo prešao na kršćanstvo i umro kao kršćanin. Ebu-Sufjan znao je da on nije bio srcem primio islam, te zbog toga njegovo napuštanje islama nije spomenuo Heraklu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije se oženio Umm-Habibom.

6 Herakle nije upitao da li vas on napada vjerovatno znajući da vjerovjesnik ne napada svoj narod dok oni njega ne napadnu, ili, možda, nije htio povrijediti Ebu-Sufjana.

7 Do tog vremena, o kojem je govorio Ebu-Sufjan, muslimani i mušrici su se triput sukobili: na Bedru, Uhudu i Hendeku. Muslimani su pobijedili na Bedru, dok su mušrici pobijedili na Uhudu. U Bici na Hendeku bilo je malo žrtava s obje strane, s obzirom da su se mušrici morali povući prije okršaja zbog velikog nevremena.

8 Ebu-Sufjan aludira na ugovor o primirju, govoreći da on ne zna da li ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prekršio ili nije, budući da su oni već duže odsutni iz Mekke. Mada Ebu-Sufjan kaže da je ovo jedino što je on uspio ubaciti, činjenica je da on nije ništa slagao.

njoj nakon što ju je primio, pa si odgovorio da ne napušta; a tako se dešava kad ljudi vjeru prihvate srcem. Pitao sam te da li se njihov broj povećava ili smanjuje, pa si rekao da se povećava; a takvo je, inače, stanje s vjerom dok se ne upotpuni. Pitao sam te da li ste se protiv njega borili, pa si rekao da ste međusobno ratovali, nadmetali se da nekad on pobijedi, a nekad vi; a tako je uvijek s poslanicima: prvo budu stavljeni na kušnju, a zatim, na kraju, budu pobjednici. Pitao sam te da li je vjerolomnik, pa si rekao da nije; a, poslanici, također, nisu vjerolomni. Pitao sam te da li je takvo što rekao neko prije njega, pa si rekao da nije; kažem: da je prije njega neko to već rekao, pomislio bih da čovjek slijedi govor koji je rečen prije njega."

Zatim je (Herakle) upitao: 'A šta vam naređuje?' 'Naređuje nam namaz, zekat, održavanje rodbinskih veza i čednost',[1] odgovorih, a on reče: 'Ako je istina ono što kažeš o njemu, on je zaista vjerovjesnik.[2] Znao sam da će se pojaviti, ali nisam mislio da će biti (jedan) od vas.[3] Da znam da ću moći do njega doći, volio bih se s njim susresti. Da sam uz njega, noge bih mu prao. On će zavladati i tlom pod mojim nogama.'

Zatim je", kaže (Ebu-Sufjan), "zatražio pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pročitao ga.[4] U njemu je pisalo sljedeće:

'U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog![5] Od Muhammeda,[6] Allahovog poslanika, Heraklu,

قَاتَلْتُمُوهُ فَتَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ سِجَالاً يَنَالُ مِنْكُمْ وَتَنَالُونَ مِنْهُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى ثُمَّ تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ لاَ يَغْدِرُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لاَ تَغْدِرُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ أَحَدٌ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ فَقُلْتُ لَوْ كَانَ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ رَجُلٌ ائْتَمَّ بِقَوْلٍ قِيلَ قَبْلَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ بِمَ يَأْمُرُكُمْ قَالَ قُلْتُ يَأْمُرُنَا بِالصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّلَةِ وَالْعَفَافِ قَالَ إِنْ يَكُ مَا تَقُولُ فِيهِ حَقًّا فَإِنَّهُ نَبِيٌّ وَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ وَلَمْ أَكُ أَظُنُّهُ مِنْكُمْ وَلَوْ أَنِّي أَعْلَمُ أَنِّي أَخْلُصُ إِلَيْهِ لأَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ لَغَسَلْتُ عَنْ قَدَمَيْهِ وَلَيَبْلُغَنَّ مُلْكُهُ مَا تَحْتَ قَدَمَيَّ قَالَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلاَمٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الإِسْلاَمِ أَسْلِمْ تَسْلَمْ وَأَسْلِمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الأَرِيسِيِّينَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا

1 Herakle je vjerovatno znao značenja namaza i zekata jer nije tražio dodatno objašnjenje.

2 U drugoj predaji: "Ovo je svojstvo vjerovjesnika."

3 Tj. iz plemena Kurejš.

4 Vjerovatno mu ga je prevodilac pročitao i preveo, kao što se navodi u nekim predanjima.

5 Ovo je dokaz da je mustehab (lijepo) otpočeti pismo *Bismillom*, pa makar pismo bilo upućeno i nevjerniku. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, kako se navodi u hadisu od Ebu-Hurejre, rekao: "Svako je djelo koje se ne otpočne s *Bismillom* prekinuto." (Hadis bilježi Ibn-Hibban a Ibn-Salah kaže da je hasen (dobar). Treba napomenuti da se u slučaju nekih djela izgovara *Bismilla* u potpunosti, kao u dopisivanja, dok u slučaju drugih treba izgovoriti samo: 'Bismillah!', kao pri spolnom odnosa i klanju. Ibn-Hadžer kaže da je sakupio svu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, prijepisku i vidio da svako pismo počinje s bismillom, a ne riječima: 'Elhamdulillah!' Pisanje Bismille u pismu koje se šalje nevjerniku dokaz je za neke da i nečista osoba (džunub) smije učiti Kur'an te da se Kur'an može nositi u neprijateljsku zemlju.

6 U jednom predanju stoji: "Od Muhammeda b. Abdullaha..."

إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لاَ نَعْبُدَ إِلاَّ اللهَ) إِلَى قَوْلِهِ (اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ ارْتَفَعَتِ الأَصْوَاتُ عِنْدَهُ وَكَثُرَ اللَّغَطُ وَأُمِرَ بِنَا فَأُخْرِجْنَا قَالَ فَقُلْتُ لأَصْحَابِي حِينَ خَرَجْنَا لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ إِنَّهُ لَيَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الأَصْفَرِ فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا بِأَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ سَيَظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللهُ عَلَيَّ الإِسْلاَمَ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَدَعَا هِرَقْلُ عُظَمَاءَ الرُّومِ فَجَمَعَهُمْ فِي دَارٍ لَهُ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الرُّومِ هَلْ لَكُمْ فِي الْفَلاَحِ وَالرَّشَدِ آخِرَ الأَبَدِ وَأَنْ يَثْبُتَ لَكُمْ مُلْكُكُمْ قَالَ فَحَاصُوا حَيْصَةَ حُمُرِ الْوَحْشِ إِلَى الأَبْوَابِ فَوَجَدُوهَا قَدْ غُلِّقَتْ فَقَالَ عَلَيَّ بِهِمْ فَدَعَا بِهِمْ فَقَالَ إِنِّي إِنَّمَا اخْتَبَرْتُ شِدَّتَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ فَقَدْ رَأَيْتُ مِنْكُمُ الَّذِي أَحْبَبْتُ فَسَجَدُوا لَهُ وَرَضُوا عَنْهُ .

poglavaru Bizanta. Neka je mir onome koji slijedi Uputu. Pozivam te pozivom islama. Primi islam i bit ćeš spašen.[7] *Primi islam, Allah će ti dati dvostruku nagradu;*[8] *ako odbiješ, snosit ćeš grijeh svoj i svojih podanika.'*

'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da ibadet ne činimo nikome, samo Allahu, da Mu ni u čem ne pridružujemo nikakva sudruga, da ne smatramo jedni druge bogovima mimo Allaha!' – pa ako to oni odbace, recite (im): 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!''

Kada je završio (s čitanjem pisma)", (kaže Ebu-Sufjan), "nastala je oko njega galama i nadvikivanje. Naređeno je, i mi smo odstranjeni. Kada smo izišli, rekao sam svojim drugovima: 'Ugled Ibn-Ebu-Kebše[9] stvarno je porastao, a plaši ga se, eto, i kralj Benu-Esfera!'[10]

Od tada sam bio uvjeren da će ovo što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio nadvladati, tako da je i meni Allah dao, pa sam primio islam.'"

Zuhri kaže: "Herakle je sazvao velikodostojnike Bizantijskog carstva u svoju kuću[11] i rekao im: 'O Bizantinci, želite li spas i vječnu spoznaju, te da vam se održi carstvo?' Ustuknuli su prema vratima", kaže (Zuhri), "kao preplašene zebre, ali su vidjeli da su ona već zatvorena. (Herakle) tada reče: 'Vratite ih!' (Vratili su ih) te im on reče: 'Ja sam zaista samo ispitivao vašu privrženost svojoj vjeri; vidio sam ono što volim. Oni su mu sedždu učinili i njime bili zadovoljni."[12]

7 Tj. da prestane krivo vjerovati u Isaa, alejhis-selam, i primi islam, a Allah će ga, kao nagradu za to, sačuvati od dunjalučkih i ahiretskih nevolja. Ovo ima opće značenje, tako da se odnosi na svakog ko prihvati islam.

8 To je za one koji su slijedili svoga poslanika, a zatim povjerovali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

9 Ebu-Kebša pogrdan je nadimak kojim su mušrici zvali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

10 Vladar Bizantije.

11 Prenosi se da se Herakle ispeo na to mjesto, tako da oni do njega ne mogu doći, bojeći se da ga ne ubiju zbog onoga što je rekao Ebu-Sufjanu.

12 Mada se Herakle uvjerio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stvarno vjerovjesnik, ljubav prema položaju na kojem se nalazio nadvladala je, i on nije primio islam.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEĆETE ZASLUŽITI DOBROČINSTVO DOK NE BUDETE UDJELJIVALI DIO OD ONOGA ŠTO VOLITE..." – SVE DO (RIJEČI): "... ALLAH SIGURNO ZA TO ZNA."[1]

بَاب
(لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ)
إِلَى (بِهِ عَلِيمٌ)

4554. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako govori: "Ebu-Talha imao je najviše stabala datula među ensarijama u Medini, a najviše je od svog imetka volio (palmik) Bejruha, koji je bio preko puta džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u njega i pio lijepu vodu, koje je tamo bilo.
Kada je objavljen ajet: 'Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete dijelili dio od onoga što volite!', Ebu-Talha došao je i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah kaže: 'Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete dijelili dio od onoga što volite!', a najdraži mi je imetak Bejruha. Poklanjam ga u ime Allaha! Nadam se da ću nagradu za to naći kod Allaha. Podijeli ga, Allahov Poslaniče, kako ti Allah pokaže!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Izvrsno! To je imovina koja donosi dobit i zaradu, to je imovina koja donosi dobit i zaradu! Čuo sam šta si rekao. Držim da ga trebaš podijeliti svojoj rodbini.'
'Učinit ću tako, Allahov Poslaniče!', reče Ebu-Talha. Podijelio ga je svojoj rodbini i amidžićima."
Abdullah b. Jusuf i Revh b. Ubada čitali su:
"To je imetak koji donosi dobit i zaradu!"
Pričao mi je Jahja da je pred Malikom čitao: "To je unosan imetak!"[2]

٤٥٥٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِيٍّ بِالْمَدِينَةِ نَخْلاً وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَخْ ذَلِكَ مَالٌ رَايِحٌ ذَلِكَ مَالٌ رَايِحٌ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَفِي بَنِي عَمِّهِ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ مَالٌ رَايِحٌ .

1 Ali-Imran, 92. Ovaj ajet u cijelosti u prijevodu glasi: "Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete udjeljivali dio od onoga što volite; a bilo šta vi udijelili, Allah sigurno za to zna."

2 Postoje dva načina čitanja ove riječi: jedan je *rajih*, što znači nagrada za njega dolazi, ili nagrada ide za

4555. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari i rekao:
"Kazivao mi je babo, prenoseći od Sumame, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
'... pa ju je dao Hasanu i Ubejju. Mada sam mu bliži, nije mi dao ništa od toga.'"

٤٥٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأُبَيٍّ وَأَنَا أَقْرَبُ إِلَيْهِ وَلَمْ يَجْعَلْ لِي مِنْهَا شَيْئًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'DONESITE TEVRAT PA GA ČITAJTE, AKO ISTINU GOVORITE!"[3]

بَاب ﴿ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾

4556. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Neki su židovi doveli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednog svog čovjeka i ženu koji su bili počinili blud,[4] te ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta radite s onima od vas koji počine blud?'
'Polijevamo ih ključalom vodom i udaramo', rekoše.
'Zar ne možete naći u Tevratu kamenovanje?', upitao ih je.
'Ne možemo naći u njemu ništa', odgovorili su. Na to im Abdullah b. Selam[5] reče: 'Slagali ste, donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!' Tada je njihov učitelj, koji među njima tumači (Tevrat), stavio svoju šaku na ajet o kamenovanju i počeo čitati ono što je oko šake, a nije čitao ajet

٤٥٥٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ مِنْهُمْ وَامْرَأَةٍ قَدْ زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ كَيْفَ تَفْعَلُونَ بِمَنْ زَنَى مِنْكُمْ قَالُوا نُحَمِّمُهُمَا وَنَضْرِبُهُمَا فَقَالَ لاَ تَجِدُونَ فِي التَّوْرَاةِ الرَّجْمَ فَقَالُوا لاَ نَجِدُ فِيهَا شَيْئًا فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ كَذَبْتُمْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ فَوَضَعَ مِدْرَاسُهَا الَّذِي يُدَرِّسُهَا مِنْهُمْ كَفَّهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَطَفِقَ يَقْرَأُ مَا دُونَ يَدِهِ وَمَا وَرَاءَهَا وَلاَ يَقْرَأُ آيَةَ الرَّجْمِ

njega, a drugi *rabih, što znači zarada ili onaj koji nosi zaradu i nagradu*. Hadis je spomenut u poglavlju *O zastupništvu, hadis* br. 2318, u dijelu *Zekat,* hadis br. 1461, te u hadisima br. 2752, 2758, 2769, 4554, 4555, 5611. (prim. rec.)

3 Ali-Imran, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Svaka je hrana bila dopuštena sinovima Israilovim, osim one koju je Israil sam sebi zabranio prije nego što je Tevrat objavljen bio. Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'"

4 Oni su željeli da im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudi vjerovatno se nadajući da će presuda biti lakša od one koja je propisana u Tevratu.

5 On je bio židov koji je primio islam. Zanimljiva je priča o njegovu prihvatanju islama. Naime, kada je on primio islam, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od njeg je zatražio da to ne obznanjuje. Potom je sakupio židovske ugледnike i pitao ih o Abdullahu, koji je bio skriven iza paravana. Rekli su o njemu sve najbolje. Nakon toga Abdullah se pojavio i obavijestio ih da je primio islam. Istog trenutka židovi su o njemu počeli pričati sve najgore.

o kamenovanju. Onda je on (Abdullah b. Selam) smaknuo njegovu ruku s ajeta o kamenovanju i rekao: 'A šta je ovo?' Kada su to vidjeli, rekli su da je to ajet o kamenovanju. Naredio je[1] potom, i njih su dvoje kamenovani na mjestu gdje su klanjane dženaze kod džamije. Vidio sam onog s kojim je učinila blud kako se nadnosi nad nju da je zaštiti od kamenja."

فَنَزَعَ يَدَهُ عَنْ آيَةِ الرَّجْمِ فَقَالَ مَا هَذِهِ فَلَمَّا رَأَوْا ذَلِكَ قَالُوا هِيَ آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا قَرِيبًا مِنْ حَيْثُ مَوْضِعُ الْجَنَائِزِ عِنْدَ الْمَسْجِدِ فَرَأَيْتُ صَاحِبَهَا يَجْنِي عَلَيْهَا يَقِيهَا الْحِجَارَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "VI STE NAROD NAJBOLJI OD SVIH KOJI SU SE IKADA POJAVILI..."[2]

بَاب (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ)

4557. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Mejsere, ovaj od Ebu-Hazima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je o ajetu:
"Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili" – rekao: "... najbolji ljudi prema (drugim) ljudima.[3] Dovedete ih s lancima na njihovim vratovima, da bi ušli u islam."

٤٥٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ) قَالَ خَيْرَ النَّاسِ لِلنَّاسِ تَأْتُونَ بِهِمْ فِي السَّلَاسِلِ فِي أَعْنَاقِهِمْ حَتَّى يَدْخُلُوا فِي الْإِسْلَامِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KADA DVA KRILA VAŠA GOTOVO NISU UZMAKLA..."[4]

بَاب (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا)

4558. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
"Zbog nas objavljeno je: 'Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao', dodavši: "Mi smo ta dva krila, Benu-Harisa i Benu-Selema, a voljeli bismo da nismo."[5]

٤٥٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ فِينَا نَزَلَتْ (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللهُ وَلِيُّهُمَا) قَالَ نَحْنُ الطَّائِفَتَانِ

1 Tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
2 Ali-Imran, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima među njima pravih vjernika, ali su većinom grješnici."
3 Zbog toga što su oni bili uzrok da ovi prime islam.
4 Ali-Imran, 122. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao. Neka se zato vjernici samo u Allaha pouzdaju!"
5 Tj. ne volimo što smo bili oni koji su se namjeravali povući, pa nas je Allah, dž.š., spomenuo u negativnom kontekstu u Kur'anu.

بَنُو حَارِثَةَ وَبَنُو سَلِمَةَ وَمَا نُحِبُّ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً وَمَا يَسُرُّنِي أَنَّهَا لَمْ تُنْزَلْ لِقَوْلِ اللهِ (وَاللهُ وَلِيُّهُمَا) .

Sufjan je jedanput rekao: "Ne bi me obradovalo[6] njegovo objavljivanje da nije Allahovih riječi: 'Allah ih je sačuvao.'"

بَاب (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "OD TEBE NE ZAVISI..."[7]

٤٥٥٩. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ يَقُولُ اللهُ الْعَنْ فُلَانًا وَفُلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) رَوَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

4559. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa da ga je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:
"Pričao mi je Salim, prenoseći od svoga oca da je on čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako – kada podigne svoju glavu s rukua na posljednjem rekatu sabah-namaza, nakon što kaže: *'Semiallahu limen hamideh!'* – kaže: 'Allahu, prokuni toga i toga!',[8] te je Allah objavio: 'Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici!'"
Hadis prenosi Ishak b. Rašid od Zuhrija.

٤٥٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ عَلَى أَحَدٍ أَوْ يَدْعُوَ لِأَحَدٍ قَنَتَ بَعْدَ الرُّكُوعِ فَرُبَّمَا قَالَ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

4560. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi htio učiti dovu protiv nekoga ili za nekoga,[9] učio bi Kunut-dovu poslije rukua. Rekao bi: kada kaže: *'Semiallahu limen hamideh rabbena lekel-hamd!'*:[10] "Allahu, spasi Velida b. Velida,[11] Selemu

6 Tj. objavljivanje ovog ajeta u kojem se otkriva njihova loša namjera. Međutim, on se ipak obradovao jer je Allah, dželle šanuhu, na kraju potvrdio da ih je On sačuvao te da je On njihov zaštitnik.

7 Ali-Imran, 128. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih kazniti, jer oni su zaista nasilnici."

8 Trojica koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proklinjao jesu: Safvan b. Umejja, Suhejl b. Umejr i Haris b. Hišam. Njima je trojici kasnije oprošteno.

9 U toku namaza.

10 Ovo je dokaz za one koji kažu da se Kunut-dova uči poslije rukua. (Pogledaj hadise koji govore o ovoj temi u poglavlju *O vitr-namazu.*)

11 On je brat Halida b. Velida. Učestvovao je u Bici na Bedru na strani mušrika i pao u ropstvo, ali se iskupio. Primio je kasnije islam, i mušrici su ga u Meki zatvorili. Zajedno sa Selemom i Ajjašom planirao je bijeg iz Meke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za to i molio za njih.

b. Hišama i Ajjaša b. Ebu-Rebija! Allahu, pojačaj Svoj prijezir prema Mudaru i daj im godine kao godine Jusufove!" To je govorio naglas. A na sabah-namazu govorio je ponekad:[1] "Allahu, prokuni to i to arapsko pleme!" – sve dok Allah nije objavio ajet: "Od tebe ne zavisi..."

اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَاجْعَلْهَا سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ يَجْهَرُ بِذَلِكَ وَكَانَ يَقُولُ فِي بَعْضِ صَلاَتِهِ فِي صَلاَةِ الْفَجْرِ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا لأَحْيَاءٍ مِنَ الْعَرَبِ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... DOK VAS JE POSLANIK ZVAO IZA VAŠIH LEĐA..."[2]

بَاب قَوْلِهِ
(وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ)

Uhrakum je ženski rod od *ahirikum*. Ibn-Abbas kaže da "jedno od dvaju dobara" znači pobjedu ili pogibiju na Allahovom putu.

وَهُوَ تَأْنِيثُ آخِرِكُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ) فَتْحًا أَوْ شَهَادَةً .

4561. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, koji je kazivao da je čuo Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže: "Postavio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdullaha b. Džubejra za zapovjednika pješadije, i oni su se vratili poraženi. O tome (govori ajet): '... dok ih je Poslanik zvao iza njihovih leđa.' S Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ostalo je samo dvanaest ljudi."

٤٥٦١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرَّجَّالَةِ يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَاللهِ بْنَ جُبَيْرٍ وَأَقْبَلُوا مُنْهَزِمِينَ فَذَاكَ إِذْ يَدْعُوهُمُ الرَّسُولُ فِي أُخْرَاهُمْ وَلَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرُ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً .

1 Ovo upućuje na to da on Kunut-dovu nije uvijek učio na sabah-namazu.

2 Ali-Imran, 153. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kad ste ono uzmicali kako je ko stigao, ne obazirući se na druge ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa, Allah vas je kaznio brigom na brigu, da ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo, niti zbog onoga što vas je zadesilo; a Allah dobro zna ono što radite."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... SPOKOJSTVO; SAN..."[3]

باب قَوْلِهِ (أَمَنَةً نُعَاسًا)

4562. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim b. Abdur-Rahman Ebu-Jakub, njemu Husejn b. Muhammed, ovom Šejban, prenoseći od Katade da mu je pričao Enes kako je Ebu-Talha kazivao:
"Obuzeo nas je san dok smo bili na bojištu na dan Bitke na Uhudu. Sablja mi je", kaže, "ispadala iz ruke, i ja sam je ponovo uzimao, pa mi je opet ispadala, a ja je opet uzimao."

٤٥٦٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَبُو يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ قَالَ غَشِيَنَا النُّعَاسُ وَنَحْنُ فِي مَصَافِّنَا يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ فَجَعَلَ سَيْفِي يَسْقُطُ مِنْ يَدِي وَآخُذُهُ وَيَسْقُطُ وَآخُذُهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI SU SE ALLAHU I POSLANIKU I NAKON ZADOBIJENIH RANA ODAZVALI, ONE između NJIH KOJI SU DOBRO ČINILI I BOGOBOJAZNI BILI – ČEKA VELIKA NAGRADA."[4]

باب قَوْلِهِ (الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ)

El-karh znači *el-džirah* (rane). *Istedžabu* znači *edžabu*(odazvali su se). *Jestedžibu* znači *judžibu* (odaziva se, uslišava).[5]

(الْقَرْحُ) الْجِرَاحُ (اسْتَجَابُوا) أَجَابُوا (يَسْتَجِيبُ) يُجِيبُ .

3 Ali-Imran, 154. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zatim vam je, poslije nevolje, spustio spokojstvo; san koji je neke od vas uhvatio, a drugi su se brinuli samo o sebi, misleći o Allahu ono što nije istina, mislima paganstva, i govoreći: 'Imamo li mi ikakva udjela u odluci?' Reci: 'O svemu odlučuje samo Allah!' Oni u sebi kriju ono što tebi ne pokazuju. 'Da smo se za bilo šta pitali', govore oni, 'ne bismo ovdje bili izginuli.' Reci: "I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je suđeno da poginu na mjesta pogibije svoje izišli, da bi Allah ispitao ono što je u vašim grudima i da bi istražio ono što je u vašim srcima; a Allah dobro zna šta je u grudima."

4 Ali-Imran, 172.

5 Buhari u ovom poglavlju nije naveo nijedan hadis, mada bi odgovarao hadis što se prenosi od Aiše koji je naveo u poglavlju *O vojnim pohodima.*

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NEPRIJATELJI SE OKUPLJAJU ZBOG VAS, TREBATE IH SE PRIČUVATI!"[1]

باب
(إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ)

4563. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu, mislim[2] da je tako rekao, kazivao nam je Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Asima, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: "Dovoljan je nama Allah, divan je On oslonac!" – kazao kako ga je izgovorio Ibrahim, alejhis-selam, kada je bačen u vatru, te Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kada su rekli: "'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!'[3] To im je učvrstilo vjerovanje, pa rekoše: 'Dovoljan je nama Allah, divan je On oslonac!"

٤٥٦٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أُرَاهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ ﷺ حِينَ قَالُوا (إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) .

4564. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Hasin, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Posljednje što je Ibrahim rekao kada je bačen u vatru bilo je: 'Dovoljan je meni Allah, divan je On oslonac!'"

٤٥٦٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ آخِرَ قَوْلِ إِبْرَاهِيمَ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ حَسْبِيَ اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ .

1 Ali-Imran, 173. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "One kojima je – kad su im ljudi rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!' – to povećalo vjerovanje, pa su rekli: 'Dovoljan je nama Allah, divan je On Gospodar!'"

2 Ovo govori Buhari, koji kao da je posumnjao u ime učiteljevog učitelja. Imam Hakim ga je zabilježio preko Ahmed b. Ishaka od Ahmed b. Junusa, kojem je kazivao Ebu Bekr b. Ajjaš, sa spomenutim senedom bez sumnje, stim što Hakim spominje ovo predanje kao da ga Buharija nije spomenuo (istidrak) a nije tako. (prim. rec.)

3 Nakon bitke na Uhudu Ebu-Sufjan bio je krenuo nazad u Mekku. Nakon nekog vremena predomislio se i bio odlučio vratiti se u Medinu te ponovo napasti muslimane. Međutim, susreo ga je Ma'bed Huzai i rekao mu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, okupio veliku vojsku u kojoj su i oni koji nisu bili na Uhudu i koji su se pokajali. To je navelo Ebu-Sufjana da promijeni odluku i da, ipak, krene put Mekke. Međutim, da bi zaplašio muslimane, on je poslao u Medinu lažne vijesti o tome da se on vraća te da će ih napasti. Kada je to čuo, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovoljan je nama Allah, divan je On Gospodar!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEKA NIKAKO NE MISLE ONI KOJI ŠKRTARE U ONOM ŠTO IM ALLAH IZ OBILJA SVOGA DAJE..."[4]

بَاب (وَلاَ يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

Sejutavvekun je kao kad se kaže *tavvektuhu bi tavkin* (omotao sam ga omotačem).

(سَيُطَوَّقُونَ) كَقَوْلِكَ طَوَّقْتُهُ بِطَوْقٍ .

4565. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir da je čuo od Ebu-Nadra, kojem je pričao Abdur-Rahman, sin Abdullaha b. Dinara, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kome Allah da imetak, pa on na njega ne bude davao zekat – imetak će mu se pretvoriti u lik zmije s olinjalom dlakom na glavi,[5] koja ima dva repa kojima će ga omotavati na Sudnjem danu. Zgrabit će ga svojim čeljustima i reći: 'Ja sam tvoj imetak, ja sam tvoje blago!''
Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) proučio ovaj ajet: 'Neka nikako ne misle oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje...' – do kraja ajeta."

٤٥٦٥ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ مَالُهُ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ يَعْنِي بِشِدْقَيْهِ يَقُولُ أَنَا مَالُكَ أَنَا كَنْزُكَ ثُمَّ تَلاَ هَذِهِ الآيَةَ (وَلاَ يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ .

4 Ali-Imran, 180. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Neka oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih; ne, to je zlo za njih! Na Sudnjem danju bit će im o vratu obješeno ono u čemu su škrtarili, a Allahu pripada nasljedstvo nebesa i zemlje; Allah je dobro obavješten o svemu što radite!" Neki komentatori kažu da je ovaj ajet objavljen u povodu onih koji ne daju zekat, i ovo je važeće mišljenje koje podržava i Buhari. Ibn-Džurejdž kaže kako je ovaj ajet objavljen zbog židova koji su sakrili i nisu obznanili svojstva Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo mišljenje je odabrao i Zedždžadž.

5 Zbog velike količine otrova.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I SLUŠAT ĆETE DOISTA MNOGE UVREDE OD ONIH KOJIMA JE DATA KNJIGA PRIJE VAS, A I OD MNOGOBOŽACA..."[1]

4566. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je rekao: "Obavijestio me je Urva b. Zubejr da ga je Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, obavijestio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao na magarca (koji je bio prekriven) fedekijskom[2] kadifom; stavio je Usamu b. Zejda iza sebe i krenuo da posjeti Sa'da b. Ubadu u Benu-Harisu b. Hazredžu – a to je bilo prije Bitke na Bedru. Prošao je", kaže, "pored sijela na kojem je bio Abdullah b. Ubejj b. Selul – a to je bilo prije nego što je Abdullah b. Ubejj primio islam. Na tom sijelu bili su zajedno muslimani i mušrici, obožavaoci kipova, židovi i muslimani. Na sijelu je bio i Abdullah b. Revaha. Kada je sijelo prekrila prašina koju je uzdigla životinja, Abdullah b. Ubejj prekrio je lice svojim ogrtačem, a zatim rekao:[3] 'Ne podiži na nas prašinu!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao im je selam,[4] a zatim zastao, sjahao i pozvao ih Allahu, učeći im Kur'an. Na to Abdullah b. Ubejj b. Selul reče: 'Čovječe, nema ništa bolje

بَاب
(وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا)

٤٥٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى قَطِيفَةٍ فَدَكِيَّةٍ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ قَالَ حَتَّى مَرَّ بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ فَإِذَا فِي الْمَجْلِسِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَالْمُسْلِمِينَ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ ثُمَّ قَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهِمْ ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ

1 Ali-Imran, 186. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako trebaju postupiti oni koji su jakom voljom obdareni."
Prenosi se da je ovaj ajet objavljen zbog Ka'ba b. Ešrefa, koji je u svojoj poeziji napadao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Također se prenosi da je ovaj ajet objavljen zbog jednog židova koji je rekao da je Allah siromah, a da su oni bogati, pa se Ebu-Bekr jako naljutio kad je to čuo.
S obzirom da ovaj ajet ima općenito značenje, moguće da je objavljen povodom ovih i njima sličnih događaja u kojima su nevjernici vrijeđali muslimane i islam.

2 Ova kadifa dobila je ime po mjestu gdje se proizvodila. To mjesto nalazilo se dva dana hoda daleko od Medine.

3 Tj. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Ovo je dokaz da je dopušteno nazvati selam muslimanima koji se nalaze u društvu s nevjernicima, ali namjera mora biti usmjerena k tome da se selam naziva muslimanima.

ابْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ إِنَّهُ لاَ أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجْلِسِنَا ارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَاغْشَنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَثَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَنُوا ثُمَّ رَكِبَ النَّبِيُّ ﷺ دَابَّتَهُ فَسَارَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَا سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَا رَسُولَ اللهِ اعْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ عَنْهُ فَوَالَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لَقَدْ جَاءَ اللهُ بِالْحَقِّ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ لَقَدِ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبُحَيْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ فَيُعَصِّبُوهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا أَبَى اللهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ اللهُ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَعْفُونَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الْكِتَابِ كَمَا أَمَرَهُمُ اللهُ وَيَصْبِرُونَ عَلَى الْأَذَى قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا)

od toga što kažeš,[5] samo ako je istina! Nemoj nas zato time uznemirivati na našim sijelima; vrati se svojoj jahalici, pa ko ti dođe – njemu to pričaj!'[6]
Abdullah b. Revaha uzvrati na to govoreći: 'Allahov Poslaniče, dođi s tim na naša sijela, mi to volimo!' Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli tako grditi da su se umalo potukli. Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smirivao sve dok se nisu umirili. Zatim je uzjahao svoju jahalicu i došao kod Sa'da b. Ubade.
'O Sa'de', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'zar nisi čuo šta je rekao Ebu-Hubab?!', misleći na Abdullaha b. Ubejja, (i dodade:) 'Rekao je to i to!'
'Oprosti mu i ostavi ga na miru, Allahov Poslaniče', reče Sa'd b. Ubada, 'tako mi Onoga koji ti je poslao Knjigu, Allah je poslao istinu koju ti je objavio. Stanovnici Medine bili su se navikli da postave vladara koji njima vlada. Kada je to Allah zamijenio istinom koju ti je Allah dao, rodila se zavist koja ga je navela da uradi to što si vidio!'
Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio.
Vjerovjesnik,[7] sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi opraštali su mušricima i sljedbenicima Knjige i trpjeli njihove uvrede onako kako im je to Allah naredio. Uzvišeni Allah kaže: '... i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako trebaju postupiti oni koji su jakom voljom obdareni!'[8]

5 Postoji mogućnost, zavisno od vokalizacije, da je rekao kako je bolje od ovoga da ostane kod kuće.

6 Iz ovog događaja možemo izvući sljedeće pouke:
– onaj koji poziva u vjeru mora iskoristiti svaku priliku za to;
– licemjeri se nisu promijenili ni do dana današnjeg: uvijek govore isto; i danas zagovaraju da se o islamu priča samo u džamijama i nigdje više, želeći tako spriječiti one koji ne znaju o islamu da čuju istinu o njemu; znaju da svi koji ne prakticiraju islam ne dolaze u džamiju, i nikada neće imati prilike upoznati se s islamom.

7 Ibn-Hibban ovaj je dio spomenuo kao poseban hadis. U oba je hadisa isti lanac prenosilaca.

8 Ali-Imran, 186.

Uzvišeni Allah također je rekao: 'Mnogi sljedbenici Knjige jedva bi dočekali da vas – pošto ste postali vjernici – vrate u nevjernike, iz lične zlobe svoje, iako im je Istina poznata, ali vi oprostite i preko toga pređite dok Allah Svoju odluku ne donese; a Allah, zaista, sve može!'[1]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opraštao je onako kako mu je to Allah naredio sve dok Allah nije dopustio da se bori protiv njih.[2]
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao pohod na Bedr i uz Allahovu pomoć uništio glavaše nevjernika iz Kurejša, Ibn-Ubejj b. Selul i njegovi istomišljenici među mušricima i idolopoklonicima rekoše: 'Stvar je postala jasna![3]' Izrazili su lojalnost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primili islam!"

وَقَالَ اللهُ (وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَأَوَّلُ الْعَفْوَ مَا أَمَرَهُ اللهُ بِهِ حَتَّى أَذِنَ اللهُ فِيهِمْ فَلَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَدْرًا فَقَتَلَ اللهُ بِهِ صَنَادِيدَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ قَالَ ابْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَعَبَدَةِ الأَوْثَانِ هَذَا أَمْرٌ قَدْ تَوَجَّهَ فَبَايَعُوا الرَّسُولَ ﷺ عَلَى الإِسْلاَمِ فَأَسْلَمُوا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NIKAKO NE MISLI DA ĆE ONI KOJE VESELI ONO ŠTO RADE..."[4]

بَاب
(لاَ يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا)

4567. PRIČAO MI JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Džafer, ovom Zejd b. Eslem, prenoseći od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su neki licemjeri izostajali kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao u borbu, radujući se što nisu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ali, kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio, oni bi mu se izvinjavali i zaklinjali. Voljeli su da budu pohvaljeni za ono

٤٥٦٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رِجَالاً مِنَ الْمُنَافِقِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْغَزْوِ تَخَلَّفُوا عَنْهُ وَفَرِحُوا بِمَقْعَدِهِمْ خِلاَفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اعْتَذَرُوا إِلَيْهِ وَحَلَفُوا وَأَحَبُّوا أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَنَزَلَتْ

1 El-Bekara, 109.

2 Ovo ne znači da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odustao od praštanja nakon što mu je dopušteno da se bori protiv nevjernika. Naime, i nakon dopuštenja da se bori protiv njih, on je praštao, oslobađajući mnoge mušrike i židove, s naknadom ili bez nje.

3 Tj. postalo je jasno ko će na kraju biti pobjednik.

4 Ali-Imran, 188. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili - nikako ne misli da će se kazne sšasiti; njih čeka teška patnja!" Ovaj ajet ima općenito značenje, tako da može biti više konkretnih razloga koji su bili povod njegovu objavljivanju.

što nisu uradili, te je povodom toga objavljen ajet: "Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili..."

(لاَ يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا) .

4568. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, kojeg je Alkama b. Vekkas obavijestio da je Mervan rekao svome vrataru: "Idi kod Ibn-Abbasa i reci mu: ako svaki čovjek bude kažnjen zato što se raduje onome što radi i što voli da bude pohvaljen za ono što nije uradio, svi ćemo biti kažnjeni." Na to je Ibn-Abbas rekao: "Kakve vi veze imate s tim? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je neke židove i pitao ih o nečem.[5] Oni su to od njega sakrili i obavijestili ga o nečem drugom. Pokazali su mu da su zaslužili od njega pohvalu zato što su ga obavijestili o onom o čemu ih je pitao, a radovali su se što su to sakrili, (ne rekavši istinu)." Potom je Ibn-Abbas proučio (ajete):[6] "A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati, da neće iz nje ništa kriti, oni su je, poslije, za leđa svoja bacili i nečim što malo vrijedi zamijenili; a kako je ružno to što su u zamjenu dobili! Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili – nikako ne misli da će se kazne spasiti; njih čeka teška patnja!"[7]
Ovaj hadis prenosi i Abdur-Rezzak sa istim senedom, od Ibn-Džurejdža.

٤٥٦٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ مَرْوَانَ قَالَ لِبَوَّابِهِ اذْهَبْ يَا رَافِعُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْ لَئِنْ كَانَ كُلُّ امْرِئٍ فَرِحَ بِمَا أُوتِيَ وَأَحَبَّ أَنْ يُحْمَدَ بِمَا لَمْ يَفْعَلْ مُعَذَّبًا لَنُعَذَّبَنَّ أَجْمَعُونَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَمَا لَكُمْ وَلِهَذِهِ إِنَّمَا دَعَا النَّبِيُّ ﷺ يَهُودَ فَسَأَلَهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَكَتَمُوهُ إِيَّاهُ وَأَخْبَرُوهُ بِغَيْرِهِ فَأَرَوْهُ أَنْ قَدِ اسْتَحْمَدُوا إِلَيْهِ بِمَا أَخْبَرُوهُ عَنْهُ فِيمَا سَأَلَهُمْ وَفَرِحُوا بِمَا أُوتُوا مِنْ كِتْمَانِهِمْ ثُمَّ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَإِذْ أَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) كَذَلِكَ حَتَّى قَوْلِهِ (يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا) تَابَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ . حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ مَرْوَانَ بِهَذَا .

5 Ne zna se tačno o čemu ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pitao. Neki kažu da ih je pitao o tome kako njega opisuju njihove svete knjige.

6 Ibn-Abbas želio je ukazati na to kako je Allah, dželle šanuhu, žestoko ukorio, one koji sakriju znanje za koje im je naređeno da ga ne smiju kriti obećavši im džehennemsku kaznu.

7 Iz ovog ajeta razumije se da su oni o kojima je riječ u ovom ajetu spomenuti i u prethodnom. Allah, dželle šanuhu, ukorio ih je zbog toga što su krili znanje za koje im je On naredio da ga šire i zaprijetio im džehennemskom vatrom ako ga budu krili. U jednom predanju stoji da je Ibn-Abbas rekao: "Allah, dželle šanuhu, rekao je u Tevratu: 'Islam je vjera kojom je On zadovoljan i koju je odabrao za Svoje robove, a Muhammed je Allahov poslanik.'"

PRIČAO MI JE Ibn-Mukatil da ga je obavijestio Hadždžadž, njega Ibn-Džurejdž, ovog Ibn-Ebu-Mulejka, njega Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, kojeg je o ovome obavijestio Mervan.

RIJEČI UZVIŠENOG: "U STVARANJU NEBESA I ZEMLJE I U IZMJENI NOĆI I DANA ZAISTA SU ZNAMENJA ZA RAZUMOM OBDARENE!"[1]

بَاب قَوْلِهِ
(إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ)

4569. PRIČAO MI JE Seid b. Ebu-Merjem da ga je obavijestio Muhammed b. Džafer, njega Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nemir, prenoseći od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Noćio sam kod svoje tetke (po majci) Mejmune. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao je sa svojom ženom neko vrijeme, a onda zaspao. Kada je nastupila posljednja trećina noći, ustao je i pogledao u nebo, a zatim proučio: 'U stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene!'
Potom je ustao, uzeo abdest i očistio zube. Klanjao je jedanaest rekata. Nakon toga Bilal je proučio ezan, i on je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) klanjao dva rekata. Potom je izišao i klanjao sabah-namaz."[2]

٤٥٦٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَتَحَدَّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ أَهْلِهِ سَاعَةً ثُمَّ رَقَدَ فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) ثُمَّ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنَّ فَصَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ أَذَّنَ بِلَالٌ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

1 Ali-Imran, 190.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je sunnete u svojoj kući, a farze u džematu u džamiji.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ZA ONE KOJI I STOJEĆI I SJEDEĆI I LEŽEĆI ALLAHA SPOMINJU I O STVARANJU NEBESA I ZEMLJE RAZMIŠLJAJU: 'GOSPODARU NAŠ, TI NISI OVO UZALUD STVORIO! HVALJEN NEKA SI; SAČUVAJ NAS PATNJE U VATRI!'"[3]

بَاب
(الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ...)

4570. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Mahreme b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazivao:
"Noćio sam kod svoje tetke (po majci) Mejmune. 'Gledat ću', rekoh (sebi), 'kako klanja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'
Prostrla mu je počivaljku, pa je zaspao uzduž nje. (Kasnije je ustao) i protrljao oči da odagna san. Potom je proučio posljednjih deset ajeta sure Ali-Imran do kraja, a onda došao do mješine koja je bila obješena, skinuo je i uzeo abdest. Nakon toga počeo je klanjati. Tada sam ustao i ja i uradio isto što i on, a onda došao i stao mu sa strane. Stavio je svoju ruku na moju glavu, uzeo me za uho i počeo ga blago potirati[4]. Klanjao je dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan."[5]

٤٥٧٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَقُلْتُ لَأَنْظُرَنَّ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَطُرِحَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وِسَادَةٌ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي طُولِهَا فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْآيَاتِ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ آلِ عِمْرَانَ حَتَّى خَتَمَ ثُمَّ أَتَى شَنًّا مُعَلَّقًا فَأَخَذَهُ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِي ثُمَّ أَخَذَ بِأُذُنِي فَجَعَلَ يَفْتِلُهَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ .

3 Ali-Imran, 191. Završetak ajeta glasi: "Gospodaru naš. Ti nisi ovo uzalud stvorio! Hvaljen neka Si; sačuvaj nas patnje u Vatri!"

4 Dodao je Muhammed b.Velid u svom rivajetu "pa sam shvatio da je on samo učino da bi me privukao svojom rukom u noćnoj tmini." (Prim. rec.)

5 Ovaj je posljednji rekat vitr-namaz.Ovaj hadis je spomenut u dijelu *Vitr namaz,* hadis br.992.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODARU NAŠ, ONOGA KOGA TI BUDEŠ U VATRU BACIO TI SI VEĆ OSRAMOTIO; A NEVJERNICIMA NEĆE NIKO U POMOĆ PRITEĆI!"[1]

4571. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Ma'n b. Isa, ovom Malik, prenoseći od Mahreme b. Sulejmana, a on od Kurejba, štićenika Abdullaha b. Abbasa, da ga je Abdullah b. Abbas obavijestio kako je noćio kod Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je njegova tetka po majci. (Ibn-Abbas) kaže: "Legao sam poprijeko na počivaljci, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena legli su uzduž. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao je sve do ponoći, ili malo prije ili malo poslije. Tada se probudio, protrljao lice da bi se razbudio, a zatim proučio deset posljednjih ajeta iz sure Ali-Imran. Potom je došao do mješine za vodu koja je bila obješena i iz nje lijepo uzeo abdest, a onda počeo klanjati.
I ja sam uradio isto što i on, a zatim došao i stao mu sa strane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju desnu ruku na moju glavu, zatim me je njome uzeo za uho i počeo ga blago potirati. Klanjao je dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan. Potom je legao na bok dok mu nije došao mujezin. Ustao je i klanjao dva rekata. Nakon toga izišao je i klanjao sabah-namaz."

باب
(رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ)

٤٥٧١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي بِيَدِهِ الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

1 Ali-Imran, 192.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODARU NAŠ, MI SMO ČULI GLASNIKA KOJI POZIVA U VJERU..."[2]

بَاب
(رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ)

4572. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Mahreme b. Sulejmana, a ovaj od Kurejba, štićenika Ibn-Abbasovog, radijallahu anhuma, da ga je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, obavijestio kako je noćio kod Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je bila njegova tetka po majci. (Ibn-Abbas) kaže: "Legao sam poprijeko na počivaljci, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena legli su uzduž, a onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao. Kada je došla ponoć, ili malo prije ponoći, ili malo poslije ponoći, probudio se, sjeo, protrljao lice rukama da se razbudi, a zatim proučio posljednjih deset ajeta iz sure Ali-Imran. Zatim je ustao (i otišao) do mješine koja je bila obješena te iz nje lijepo uzeo abdest, a onda ustao i klanjao. I ja sam ustao i uradio isto što i on", kaže Ibn-Abbas, a "zatim došao i stao pored njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju desnu ruku na moju glavu, uzeo moje desno uho i stao ga blago potirati. Klanjao je potom dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan. Poslije toga legao je na bok i ostao ležati dok mu nije došao mujezin. Ustao je i klanjao dva kratka rekata. Zatim je izišao i klanjao sabah-namaz."

٤٥٧٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَهْيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَلَسَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

2 Ali-Imran, 193. Ovaj ajet u cjelosti glasi: 'Vjerujte u Gospodara svoga!' – i mi smo povjerovali! Gospodaru naš, oprosti nam grijehe i pokrij hrđave postupake naše, i usmrti nas s dobrima!"

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NISA (ŽENE)

سُورَةُ النِّسَاءِ

Ibn-Abbas kaže: "*Jestenkifu* znači 'oholiti se', *kavamen* znači 'ono od imetka čime vi upravljate', *lehunne sebilen* znači 'kamenovanje za (ženjene i) udavane, a bičevanje za (neženjene i) neudavane."[1] Drugi kažu da *mesna ve sulase (ve ruba'a)* znači *isnejni ve selasen ve erbe'an* (dvije, tri i četiri). Arapi govore u ovom obliku samo ova četiri broja.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَسْتَنْكِفُ يَسْتَكْبِرُ قِوَامًا قِوَامُكُمْ مِنْ مَعَايِشِكُمْ (لَهُنَّ سَبِيلاً) يَعْنِي الرَّجْمَ لِلثَّيِّبِ وَالْجَلْدَ لِلْبِكْرِ وَقَالَ غَيْرُهُ (مَثْنَى وَثُلاَثَ) يَعْنِي اثْنَتَيْنِ وَثَلاَثًا وَأَرْبَعًا وَلاَ تُجَاوِزُ الْعَرَبُ رُبَاعَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO SE BOJITE DA PREMA ŽENAMA SIROTIM NEĆETE PRAVEDNI BITI..."[2]

بَاب (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى)

4573. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je kazivao:
"Obavijestio me je Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je neki čovjek imao kod sebe siroticu,[3] pa se njome oženio. Ona je imala palmu, te ju je zbog toga držao kod sebe, a nije imao nikakve želje prema njoj. Tim je povodom objavljen ajet: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...' Mislim da je rekao kako je ona bila suvlasnik te palme i njegovog imetka."[4]

٤٥٧٣ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلاً كَانَتْ لَهُ يَتِيمَةٌ فَنَكَحَهَا وَكَانَ لَهَا عَذْقٌ وَكَانَ يُمْسِكُهَا عَلَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ لَهَا مِنْ نَفْسِهِ شَيْءٌ فَنَزَلَتْ فِيهِ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) أَحْسِبُهُ قَالَ كَانَتْ شَرِيكَتَهُ فِي ذَلِكَ الْعَذْقِ وَفِي مَالِهِ .

1 Muslim u svome *Sahihu* prenosi od Ubade b. Samita da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzmite od mene. Allah, dželle šanuhu, otvorio im je put. Djevici se udara stotinu udaraca bičem i progoni se (iz svog mjesta stanovanja) na godinu dana, a udavana se bičuje i kamenuje."

2 En-Nisa, 3. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, dvjema, trima i četirima. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati." Povod za njegovo objavljivanje bio je onaj koji je skrbnik sirotici što mu se sviđa, kao i njen imetak, te se želi oženiti njome, a da joj ne da mehr koji ona zaslužuje.

3 Znači kojoj je otac umro.

4 Hišam b. Jusuf nije siguran da li je ona bila suvlasnik ili nije. Međutim, u predanju Ebu-Usame potvrđuje se da je ona bila suvlasnik: "... on je čovjek koji kod sebe ima siroticu kojoj je skrbnik, a ona je suvlasnik njegova imetka..."

4574. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba, koji je rekao: "Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je pitao Aišu o riječima Uzvišenog Allaha: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...',[5] pa je ona odgovorila: 'Sestriću, to je sirota u skrbništvu svoga staratelja[6] u čijem je imetku ona suvlasnik i kojemu se ona dopadne, njena imovina i njena ljepota, pa se njen staratelj želi njome oženiti, bez pravedno određenog joj vjenčanog dara, ne dajući joj koliko joj daju i drugi. Takvima je zabranjeno da se njima žene, izuzev ako će biti pravedni i davati im najviše iznose uobičajenih vjenčanih darova. Naređeno im je da se, osim njih, žene ženama koje im se sviđaju.'"
Urva je izjavio da je Aiša rekla: "Svijet je poslije (objave) ovog ajeta tražio mišljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (fetvu), pa je Allah objavio: 'Traže od tebe mišljenje (fetvu) o ženama...'"[7]
Aiša kaže: "I riječi Uzvišenog Allaha u drugom ajetu: '... a ne želite da se njima oženite...' – odnose se na one od vas koji ne žele svoju siroticu (za ženu) kada ima malo imetka i ljepote. Njima je zabranjeno ženiti se siroticama koje požele zbog njihova imetka i ljepote, izuzev ako će biti pravedni. To je zbog toga što ih oni ne žele ukoliko one imaju malo imetka i ljepote."

٤٥٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا تَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ وَيُعْجِبُهُ مَالُهَا وَجَمَالُهَا فَيُرِيدُ وَلِيُّهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيَهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيهَا غَيْرُهُ فَنُهُوا عَنْ أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلاَ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ وَيَبْلُغُوا لَهُنَّ أَعْلَى سُنَّتِهِنَّ فِي الصَّدَاقِ فَأُمِرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَإِنَّ النَّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الآيَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى فِي آيَةٍ أُخْرَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ عَنْ يَتِيمَتِهِ حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالِ قَالَتْ فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوا عَنْ مَنْ رَغِبُوا فِي مَالِهِ وَجَمَالِهِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ إِلاَ بِالْقِسْطِ مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ إِذَا كُنَّ قَلِيلاَتِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ .

5 Prijevod ovog ranije fragmentarno navedenog trećeg ajeta sure En-Nisa, zajedno s ajetom prije njega, glasi: "Dajte siročadi njihova imanja, i ružno za lijepo ne zamjenjujte, i njihov imetak s imecima vašim ne trošite, to bi, zaista, bio veliki grijeh. Ako se bojite da nećete biti pravedni prema ženama sirotim, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, dvjema, trima ili četirima. A ako se budete plašili da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati."

6 Koji se brine o njenom imetku.

7 En-Nisa, 176.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A KO JE SIROMAŠAN – NEKA ONOLIKO KOLIKO MU JE, PREMA OBIČAJU, NEOPHODNO TROŠI. A IMETKE IM URUČUJTE U PRISUSTVU SVJEDOKA. A DOSTA JE ŠTO ĆE SE PRED ALLAHOM RAČUN POLAGATI."[1]

بَاب
(وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ
وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا)

Ve bidaren znači *mubadereten* (inicijativa); *e'atedna* znači *e'adedna* (pripremili smo) u obliku *ef'alna* od riječi *el-'atad*.

(وَبِدَارًا) مُبَادَرَةً (أَعْتَدْنَا) أَعْدَدْنَا أَفْعَلْنَا مِنَ الْعَتَادِ .

4575. PRIČAO MI JE Ishak da ga je obavijestio Abdullah b. Numejr, njega Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o ajetu: "Ko je imućan – neka se uzdrži, a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši..." – kazala kako je objavljen u vezi s imetkom[2] siročeta. Ako je (skrbnik) siromašan, može uzeti, prema običaju, iz tog imetka (određeni dio) kao naknadu za njegovu brigu o njemu (siročetu).

٤٥٧٥ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) أَنَّهَا نَزَلَتْ فِي وَالِي الْيَتِيمِ إِذَا كَانَ فَقِيرًا أَنَّهُ يَأْكُلُ مِنْهُ مَكَانَ قِيَامِهِ عَلَيْهِ بِمَعْرُوفٍ .

1 En-Nisa, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I provjeravajte siročad dok ne stasaju za brak; pa ako ocijenite da su zreli, uručite im imetke njihove. I ne žurite da ih rasipnički potrošite dok oni ne odrastu. Ko je imućan – neka se uzdrži, a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši. A kada im imetke uručujete to činite u prisustvu svjedoka. A dosta je što će se pred Allahom račun polagati."

2 Negdje umjesto riječi "imetak" stoji riječ "skrbnik".

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA DIOBI PRISUSTVUJU ROĐACI, SIROČAD I SIROMASI, (I NJIMA NEŠTO DARUJTE[3] I LIJEPU IM RIJEČ RECITE)."[4]

بَاب
﴿وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ
أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ﴾

4576. PRIČAO MI JE Ahmed b. Humejd da ga je obavijestio Ubejdullah Ešdže'i, prenoseći od Sufjana, on od Šejbanija, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je ajet: "A kada diobi prisustvuju rođaci, siročad i siromasi..." – punosnažan (*muhkem*); nije stavljen van snage. Seid[5] prenosi isto od Ibn-Abbasa.

٤٥٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ﴿وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ﴾ قَالَ هِيَ مُحْكَمَةٌ وَلَيْسَتْ بِمَنْسُوخَةٍ تَابَعَهُ سَعِيدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH VAM NAREĐUJE DA OD DJECE VAŠE..."[6]

بَاب قَوْلِهِ ﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

4577. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam da ga je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Ibn-Munkedir, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: "Posjetili su me Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr u (ogranak plemena) Benu-Selema.[7] Došli su pješice. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao me u besvjesnom

٤٥٧٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فِي بَنِي سَلِمَةَ مَاشِيَيْنِ فَوَجَدَنِي ﷺ لَا أَعْقِلُ شَيْئًا فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ ثُمَّ رَشَّ عَلَيَّ

3 Znači kada rodbina umrlog koja ne nasljeđuje, siromasi i siročad budu prisutni pri raspodjeli imovine umrlog, dajte im nešto iz te imovine kao vid dobročinstva. Neki smatraju da je ovaj ajet stavljen van snage ajetom o nasljedstvu. Oni pak koji smatraju da ajet nije obesnažen, razilaze se u tome da li zapovijed: "... i njima nešto darujte!" – znači strogu zapovijed (vudžub) ili preporuku (*nedb*). Mudžahid, Ibn-Hazm i drugi smatraju to strogom zapovijedi, dok Ibn-Dževzi navodi da većina smatra kako je zapovijed u ovom ajetu samo preporuka. Drugo mišljenje utemeljenije je zbog toga što prvo mišljenje vodi k tome da neodređene osobe imaju pravo na neodređenu količinu u nasljedstvu, što može dovesti do sukoba.

4 En-Nisa, 8.

5 Tj. Seid b. Džubejr.

6 En-Nisa, 11. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah vam naređuje da od djece vaše muškom pripadne toliko koliko dvome ženske; a ako bude više od dvoga ženska – njima dvije trećine onoga što je ostavio; a ako je samo jedno – njemu polovina. A roditeljima, svakom posebno, šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži po koristi, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed; a Allah, zaista, sve zna i mudar je!"

7 Benu-Selema ogranak je plemena Hazredž.

stanju; zatražio je vodu i njome uzeo abdest, a zatim me poprskao.[1] Tada sam se probudio i rekao: 'Šta mi naređuješ da uradim sa svojim imetkom, Allahov Poslaniče?' Povodom toga objavljen je ajet: 'Allah vam naređuje da od djece vaše...'"

فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ مَا تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي مَالِي يَا رَسُولَ اللهِ فَنَزَلَتْ (يُوصِيكُمُ اللهُ فِي أَوْلَادِكُمْ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A VAMA PRIPADA POLOVINA ONOGA ŠTO OSTAVE ŽENE VAŠE..."[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ)

4578. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verkaa, on od Ibn-Ebu-Nedžiha, ovaj od Ataa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:

"Imovina je (u početku islama) pripadala muškom djetetu (ostavitelja), a oporuka roditeljima, pa je Allah dokinuo[3] od toga što je htio i odredio da muškarcu pripadne koliko dvjema ženama; roditeljima, svakom od njih, odredio je po šestinu ili trećinu; ženi je odredio osminu ili četvrtinu, a mužu polovinu ili četvrtinu."

٤٥٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسَ وَالثُّلُثَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمُنَ وَالرُّبُعَ وَلِلزَّوْجِ الشَّطْرَ وَالرُّبُعَ .

1 Abdestnom vodom.

2 En-Nisa, 12. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A vama pripada polovina onoga što ostave žene vaše, ako ne budu imale djeteta; a ako budu imale dijete, onda četvrtina onoga što su ostavile, pošto se izvrši oporuka koju su ostavile, ili podmiri dug. A njima (pripada) četvrtina onoga što vi ostavite, ako ne budete imali djeteta; a ako budete imali dijete, njima (pripada) osmina onoga što ste ostavili, pošto se izvrši oporuka koju ste ostavili, ili podmiri dug. A ako muškarac ili žena ne budu imali ni roditelja ni djeteta, a budu imali brata ili sestru, onda će svako od njih dvoje dobiti šestinu; a ako ih bude više, onda zajednički učestvuju u trećini, pošto se izvrši, ne oštećujući nikoga, oporuka koja je ostavljena, ili podmiri dug. To je Allahova zapovijed; a Allah sve zna i blag je!"

3 Ovo je dokaz postojanja derogacije tj. stavljanje van snage nekog ajeta u Kur'anu. A ajetom o nasljedstvu (12. ajet iz sure En-Nisa) dokinut je propis oporuke nasljednicima (roditeljima) u ajetu o oporuci (180. ajet iz sure El-Bekara).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZABRANJUJE VAM SE DA ŽENE PREKO VOLJE NJIHOVE NASLJEĐUJETE, I DA IM TEŠKOĆE PRIČINJAVATE S NAMJEROM DA NEŠTO OD ONOGA ŠTO STE IM DALI PRISVOJITE,[4]..."[5]

بَاب (لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ)

Prenosi se od Ibn-Abbasa da *la ta'duluhunne* znači *la takhuruhunne* "nemojte ih prisiljavati", da *huben* znači *ismen* "grijeh", da *te'ulu* znači *temilu* "težiti" a *nihleten* znači *el-mehr* "vjenčani dar" (mehr).

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (لاَ تَعْضُلُوهُنَّ) لاَ تَقْهَرُوهُنَّ (حُوبًا) إِثْمًا (تَعُولُوا) تَمِيلُوا (نِحْلَةً) النِّحْلَةُ الْمَهْرُ .

4579. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Esbat b. Muhammed, ovom Šejbani, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa. Šejbani[6] kaže: "Spomenuo ga je (ovaj hadis) Ebu-Hasanu Suvaiju; a mislim da ga ne navodi (prenoseći ga ni od koga drugog) osim od Ibn-Abbasa da je o ajetu: 'O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove, i da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im dali prisvojite...' – rekao: 'Običaj je bio[7] da, kada čovjek umre, njegovi nasljednici imaju prednost da uzmu njegovu ženu, ako se neko od njih želi njome oženiti, ili ako je želi udati za nekoga; a, ako su željeli, mogli su da je ne udaju. Oni su nad njom imali veće pravo od njene porodice, pa je ovaj ajet objavljen u vezi s tim.'"

٤٥٧٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ وَذَكَرَهُ أَبُو الْحَسَنِ السُّوَائِيُّ وَلاَ أَظُنُّهُ ذَكَرَهُ إِلاَّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ) قَالَ كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِامْرَأَتِهِ إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجُوهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوِّجُوهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي ذَلِكَ .

4 Prenosi se od Ibn-Abbasa da su neki svojoj ženi činili poteškoće kako bi je prisilili da zatraži razvod braka, da bi izbjegli isplatu mehra, pa je Allah, dželle šanuhu, zabranio takav postupak.

5 En-Nisa, 19. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima nepoželjnost osjetite, moguće je da je baš u onome što ne volite Allah veliko dobro dao."
Taberi prenosi da je povod za objavu ovog ajeta bila Kebša bint Ma'n b. Asim iz plemena Evs. Naime, kada je njen suprug Kajs b. Eslet umro, njegov sin želio se njome oženiti, što je bilo u praksi džahilijeta, te je Allah, dželle šanuhu, objavio ovaj ajet i zabranio da žene budu nasljeđivane kao roba.
U 22. ajetu ove sure Allah, dželle šanuhu, zabranjuje džahilijetski običaj da se djeca žene svojim maćehama nakon očeve smrti. Allah, dželle šanuhu, kaže: "I ne ženite se ženama kojima su se ženili očevi vaši – a što je bilo to su, uistinu, bili razvrat, gnusoba i ružan put!"

6 Njegovo je ime Sulejman b. Fejruz.

7 U nekim predanjima navodi se da je to bio džahilijetski običaj stanovnika Jesriba (Medine). Taj običaj vjerovatno je potrajao i postojao u početku islama, sve dok nije objavljen ovaj ajet.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI SMO ODREDILI NASLJEDNIKE U SVEMU ONOME ŠTO OSTAVE RODITELJI I ROĐACI. A ONIMA S KOJIMA STE SKLOPILI UGOVOR DAJTE NJIHOV DIO; ALLAH JE, ZAISTA, SVEMU SVJEDOK."[1]

باب قَوْلِهِ
﴿وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا﴾

Ma'mer je rekao: "Evlijau je isto što i *mevali, a evlijau* su nasljednici (*veresetun)*; *akadet ejmanukum* znači *mevlel-jemini* "štićenik zakletve", a to je *el-halifu* "saveznik"; *mevla* također znači *ibnul-amm* "amidžić"; *el-mevlel-mun'imu* znači *el-mu'tiku* (onaj koji je oslobodio roba), a znači i onaj ko je oslobođen ropstva; *el-mevla* je također i vladar, a znači i "saveznik u vjeri".

وَقَالَ مَعْمَرٌ أَوْلِيَاءُ مَوَالِي وَأَوْلِيَاءُ وَرَثَةٌ (عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) هُوَ مَوْلَى الْيَمِينِ وَهْوَ الْحَلِيفُ وَالْمَوْلَى أَيْضًا ابْنُ الْعَمِّ وَالْمَوْلَى الْمُنْعِمُ الْمُعْتِقُ وَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ وَالْمَوْلَى الْمَلِيكُ وَالْمَوْلَى مَوْلًى فِي الدِّينِ .

4580. PRIČAO MI JE Salt b. Muhammed, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Idrisa, on od Talhe b. Musarrifa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je (u ajetu): "Mi smo odredili nasljednike (*mevalije*) u svemu" – značenje riječi *mevalije* protumačio kao *nasljednici*; dok je za ajet: "A onima s kojima ste se sklopili ugovor" – rekao:
"Kada su muhadžiri došli u Medinu, svaki muhadžir nasljeđivao je ensariju, a ne njegova rodbina po krvi, zbog bratimljenja koje je među njima ustanovio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je objavljeno: "Mi smo odredili nasljednike u svemu..." – to je dokinuto."
Ibn-Abbas dalje kaže: "Riječi: 'A onima s kojima ste sklopili ugovor dajte njihov dio...' – znače pružanje pomoći, međusobno materijalno ispomaganje i iskreno savjetovanje. Tako je to nasljeđivanje prestalo, dok je oporučivanje ostalo."
Ebu-Usama čuo je ovaj hadis od Idrisa, a Idris od Talhe.

٤٥٨٠. حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِدْرِيسَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) قَالَ وَرَثَةً (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) كَانَ الْمُهَاجِرُونَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْمُهَاجِرِيُّ الأَنْصَارِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) نُسِخَتْ ثُمَّ قَالَ (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) مِنَ النَّصْرِ وَالرِّفَادَةِ وَالنَّصِيحَةِ وَقَدْ ذَهَبَ الْمِيرَاثُ وَيُوصِي لَهُ سَمِعَ أَبُو أُسَامَةَ إِدْرِيسَ وَسَمِعَ إِدْرِيسُ طَلْحَةَ .

[1] En-Nisa, 33.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH NEĆE NIKOME NI TRUNKU NEPRAVDE UČINITI.” [2]

Zerretu znači koliko težinu jedne trunke.

4581. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdul-Aziz, njemu Ebu-Umer Hafs b. Mejsera, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ata b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je svijet u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitao:
“Allahov Poslaniče, hoćemo li na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara?”
“Da”, odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitavši: “Da li vam je teško vidjeti Sunce u podne kad nema oblaka?”
“Ne”, odgovoriše, a Vjerovjesnik nastavi:
“Da li vam je teško vidjeti Mjesec u noći uštapa ispred kojeg nema nikakvog oblaka?”
“Ne”, odgovorili su. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Neće vam biti teško vidjeti Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu, kao što vam nije teško vidjeti njih. Kada nastupi Sudnji dan, mujezin će oglasiti da svaki narod slijedi ono što je obožavao, tako da neće ostati niko od onih koji su obožavali nekog mimo Allaha, dželle šanuhu, kao što su kipovi i kumiri, a da neće pasti u vatru. Kada ne ostane niko osim onih koji su obožavali Allaha, dobročinitelja, prijestupnika i sljedbenika Knjige iz prošlih vremena, židovi će biti pozvani, i bit će im rečeno: ‘Koga ste vi obožavali?’ ‘Obožavali smo Uzejra, sina Allahova’, odgovorit će.
‘Slagali ste’, reći će im se, ‘Allah nema bračnog druga niti djeteta! Šta želite?’
‘Ožednjeli smo, Gospodaru, pa nas napoji!’, reći će. Tada će im biti pokazano da do vode ne mogu doći.

بَاب قَوْلِهِ {إِنَّ اللَّهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ}

يَعْنِي زِنَةَ ذَرَّةٍ .

٤٥٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عنه أَنَّ أُنَاسًا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَعَمْ هَلْ تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ الشَّمْسِ بِالظَّهِيرَةِ ضَوْءٌ لَيْسَ فِيهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ قَالَ وَهَلْ تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ضَوْءٌ لَيْسَ فِيهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ كَمَا تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ أَحَدِهِمَا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ تَتْبَعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ فَلاَ يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ غَيْرَ اللهِ مِنَ الأَصْنَامِ وَالأَنْصَابِ إِلاَّ يَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلاَّ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ بَرٌّ أَوْ فَاجِرٌ وَغُبَّرَاتُ أَهْلِ الْكِتَابِ فَيُدْعَى الْيَهُودُ فَيُقَالُ لَهُمْ مَنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ عُزَيْرَ ابْنَ اللهِ فَيُقَالُ لَهُمْ كَذَبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلاَ وَلَدٍ فَمَاذَا تَبْغُونَ فَقَالُوا عَطِشْنَا رَبَّنَا فَاسْقِنَا فَيُشَارُ أَلاَ تَرِدُونَ

2 En-Nisa, 40. Ovaj ajet u cjelosti glasi: “Dobro djelo On će umnogostručiti i još od Sebe nagradu veliku dati.”

Svi će biti okupljeni kod vatre nalik na priviđenje kada se prevaljuje jedno preko drugoga, a zatim popadati u vatru. Potom će biti pozvani kršćani, i bit će upitani: 'Koga ste obožavali?'
'Obožavali smo Mesiha, sina Allahova', odgovorit će. 'Slagali ste', reći će im se, 'Allah nema bračnog druga niti djeteta!', a potom će biti upitani: 'Šta želite?' Oni će odgovoriti kao i prethodni. Kada ne ostane niko osim onih koji su obožavali Allaha, dobročinitelja i prijestupnika, doći će im Gospodar svjetova bliže nego što su Ga ikad vidjeli.
'Šta čekate?', reći će im se: 'Neka svaki ummet slijedi ono što je obožavao!'
'Razišli smo se s ljudima na dunjaluku', odgovorit će, 'mada su nam bili potrebni, i nismo se s njima družili. Mi čekamo svoga Gospodara, kojeg smo obožavali!' On će im tada reći: 'Ja sam vaš Gospodar!', a oni će dva-tri puta uzviknuti: 'Mi Allahu ni u čemu sudruga ne pridružujemo!'"

فَيُحْشَرُونَ إِلَى النَّارِ كَأَنَّهَا سَرَابٌ يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ ثُمَّ يُدْعَى النَّصَارَى فَيُقَالُ لَهُمْ مَنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللهِ فَيُقَالُ لَهُمْ كَذَبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلاَ وَلَدٍ فَيُقَالُ لَهُمْ مَاذَا تَبْغُونَ فَكَذَلِكَ مِثْلَ الْأَوَّلِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلاَّ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ أَتَاهُمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ فِي أَدْنَى صُورَةٍ مِنَ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا فَيُقَالُ مَاذَا تَنْتَظِرُونَ تَتْبَعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ قَالُوا فَارَقْنَا النَّاسَ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَفْقَرِ مَا كُنَّا إِلَيْهِمْ وَلَمْ نُصَاحِبْهُمْ وَنَحْنُ نَنْتَظِرُ رَبَّنَا الَّذِي كُنَّا نَعْبُدُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ لاَ نُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ŠTA ĆE, TEK, BITI KADA DOVEDEMO SVJEDOKA IZ SVAKOG NARODA, A I TEBE KAO SVJEDOKA PROTIV OVIH!"[1]

باب

(فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلاَءِ شَهِيدًا)

El-Muhtalu i *el-hattalu* imaju isto značenje. *Natmise vudžuhen* znači "poravnamo ih tako da postanu kao njihovi potiljci".
Kaže se: *tamesel-kitabe*, što znači "izbrisao je knjigu". *Se'iren* znači "gorivo (džehenemsko)".

الْمُخْتَالُ وَالْخَتَّالُ وَاحِدٌ (نَطْمِسَ وُجُوهًا) نُسَوِّيَهَا حَتَّى تَعُودَ كَأَقْفَائِهِمْ طَمَسَ الْكِتَابَ مَحَاهُ جَهَنَّمَ (سَعِيرًا) وُقُودًا .

1 En-Nisa, 41.

4582. PRIČAO NAM JE Sadeka da ga je obavijestio Sufjan, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha (b. Mes‘uda) da je Jahja spomenuo dio hadisa u kome se od Amra b. Murre prenosi da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Prouči mi nešto.'
'Kako da ti učim kad je (Kur'an) tebi objavljen?', odgovorio sam, a on reče: 'Ja volim čuti kada ga neko drugi uči.' Učio sam mu (odlomak) iz sure En-Nisa do ajeta: 'A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe kao svjedoka protiv ovih!' Tada mi on reče: 'Stani!' Iz očiju su mu tekle suze."

٤٥٨٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ يَحْيَى بَعْضُ الْحَدِيثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى بَلَغْتُ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلاءِ شَهِيدًا) قَالَ أَمْسِكْ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A AKO STE BOLESNI, ILI NA PUTU, ILI AKO STE IZVRŠILI PRIRODNU POTREBU..."[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ)

Sa‘iden znači "površina zemlje". Rekao je Džabir: "Taguti kojima su se obraćali u džahilijetu da im oni presude nalazili su se po jedan u plemenu Džuhejna, u plemenu Eslem te u svakom naselju. To su bili vračari kojima su dolazili šejtani. Omer kaže da *el-džibtu* znači "vračanje" (sihr). *Et-tagutu* znači "šejtan". Ikrima kaže da *el-džibtu* na abesinskom jeziku znači "šejtan", a *et-tagutu* "vračar".

(صَعِيدًا) وَجْهَ الْأَرْضِ وَقَالَ جَابِرٌ كَانَتِ الطَّوَاغِيتُ الَّتِي يَتَحَاكَمُونَ إِلَيْهَا فِي جُهَيْنَةَ وَاحِدٌ وَفِي أَسْلَمَ وَاحِدٌ وَفِي كُلِّ حَيٍّ وَاحِدٌ كُهَّانٌ يَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ وَقَالَ عُمَرُ الْجِبْتُ السِّحْرُ وَالطَّاغُوتُ الشَّيْطَانُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ الْجِبْتُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ شَيْطَانٌ وَالطَّاغُوتُ الْكَاهِنُ .

4583. PRIČAO NAM JE Muhammed da ga je obavijestio Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Esma je izgubila ogrlicu, pa je Vjerovjesnik poslao neke ljude da je traže. Nastupilo je namasko vrijeme – a oni nisu bili pod abdestom – te su klanjali bez abdesta. Tada je Allah objavio... (ajet o tejemumu)."

٤٥٨٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هَلَكَتْ قِلَادَةٌ لِأَسْمَاءَ فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَلَبِهَا رِجَالاً فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَلَيْسُوا عَلَى وُضُوءٍ وَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَصَلَّوْا وَهُمْ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ يَعْنِي آيَةَ التَّيَمُّمِ .

2 El-Maida, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite, a glave svoje potarite, i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... POKORAVAJTE SE ALLAHU I POKORAVAJTE SE POSLANIKU I PREDSTAVNICIMA SVOJIM..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ)

Ulil-emri znači *zevil-emri*: onima koji imaju naredbodavnu vlast.

ذَوِي الْأَمْرِ .

4584. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da ga je obavijestio Hadždžadž b. Muhammed, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ja'le b. Muslima, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Ajet: 'Pokoravaje se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim...' – objavljen je kad je Vjerovjesnik poslao Abdullaha b. Huzafu b. Kajsa b. Adija u vojnu."[2]

٤٥٨٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ) قَالَ نَزَلَتْ فِي عَبْدِاللهِ بْنِ حُذَافَةَ بْنِ قَيْسِ بْنِ عَدِيٍّ إِذْ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَرِيَّةٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TAKO MI GOSPODARA TVOGA, ONI NEĆE BITI VJERNICI DOK ZA SUDIJU U SPOROVIMA MEĐUSOBNIM TEBE NE PRIHVATE..."[3]

بَاب (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ)

4585. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Muhammed b. Džafer da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je kazivao:
"Zubejr se sporio s jednim ensarijom za rukavac vode u Harri,[4] pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zubejre, natopi, a potom pusti vodu svome komšiji!'
'Allahov Poslaniče', reče ensarija, 'je li to zbog

٤٥٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ خَاصَمَ الزُّبَيْرُ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ فِي شَرِيجٍ مِنَ الْحَرَّةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ

1 En-Nisa, 59. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to je bolje i rješenje ljepše."

2 Ulema se podijelila u vezi s pitanjem ko se podrazumijeva pod "predstavnicima vašim". Jedni kažu da su to emiri, (vladari) drugi da su to učenjaci i dobročinitelji, treći da su to ashabi itd. Imam Šafija kaže da je prvo mišljenje najvjerovatnije (*Fethul-bari*, 8/102).

3 En-Nisa, 65. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore."

4 *Harra* je kamenito područje koje Medinu okružuje s dvije strane.

يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ كَانَ ابْنَ عَمَّتِكَ فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ وَاسْتَوْعَى النَّبِيُّ ﷺ لِلزُّبَيْرِ حَقَّهُ فِي صَرِيحِ الْحُكْمِ حِينَ أَحْفَظَهُ الْأَنْصَارِيُّ كَانَ أَشَارَ عَلَيْهِمَا بِأَمْرٍ لَهُمَا فِيهِ سَعَةٌ قَالَ الزُّبَيْرُ فَمَا أَحْسِبُ هَذِهِ الْآيَاتِ إِلاَّ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ (فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ) .

toga što je on tvoj tečić?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se zacrvenio i rekao: 'Zubejre, natopi i zadrži vodu toliko da dostigne visinu zida, a zatim je pusti svome komšiji!' Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jasnom odredbom sačuvao Zubejru njegovo pravo nakon što ga je uvrijedio ensarija. Ukazao im je na propis u kojem je olakšanje."

Zubejr je kasnije kazao: "Mislim da su u vezi s ovim slučajem objavljeni ovi ajeti: 'I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate...'"

بَاب (فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... BIT ĆE U DRUŠTVU S ONIMA KOJE JE ALLAH BLAGODARIO; VJEROVJESNICIMA..."[5]

٤٥٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ نَبِيٍّ يَمْرَضُ إِلاَّ خُيِّرَ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ أَخَذَتْهُ بُحَّةٌ شَدِيدَةٌ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ (مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ) فَعَلِمْتُ أَنَّهُ خُيِّرَ .

4586. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Svakom vjerovjesniku koji se razboli biva dato da izabere između dunjaluka i ahireta.'

I dok je bolovao smrtnu bolest, jednom ga je obuzela jaka groznica, te sam ga čula kako govori: '...s onima koje je Allah blagodario; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima, i dobrim ljudima...' Zaključila sam da mu je dato da izabere."[6]

5 En-Nisa, 69. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu s onima kojima je Allah blagodario; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima, i dobrim ljudima. A divno li je to društvo!"

6 Na osnovu ajeta koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio moglo se zaključiti da je on odabrao ahiret.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ZAŠTO SE VI NE BISTE BORILI NA ALLAHOVOM PUTU ZA POTLAČENE, ZA MUŠKARCE I ŽENE..."[1]

بَاب (وَمَا لَكُمْ لاَ تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ)

4587. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha da je kazivao:
"Čuo sam Ibn-Abbasa kad je rekao: 'Ja i moja majka[2] bili smo od onih koji su bili potlačeni.'"

٤٥٨٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِنَ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ .

4588. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je Ibn-Abbas proučio:
"Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci...", a zatim rekao: "Ja i moja majka bili smo među onima kojima je Allah oprostio."
Prenosi se od Ibn-Abbasa da *hasiret* znači *dakat* (stijesnila se); *telvu* (*elsinetekum*) znači "(izgovorajući) šehadet". Drugi kažu da *el-muragamu* znači *el-muhadžeru* (mjesto u koje može učiniti hidžru); *ragamtu* znači "ostavio sam svoj narod"; *mevkuten* znači "njegovo im je vrijeme određeno".

٤٥٨٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ تَلاَ (إِلاَ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ) قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَصِرَتْ) ضَاقَتْ (تَلْوُوا) أَلْسِنَتَكُمْ بِالشَّهَادَةِ وَقَالَ غَيْرُهُ الْمُرَاغَمُ الْمُهَاجَرُ رَاغَمْتُ هَاجَرْتُ قَوْمِي (مَوْقُوتًا) مُوَقَّتًا وَقْتَهُ عَلَيْهِمْ .

1 En-Nisa, 75. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A šta je s vama pa se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, Ti nam odredi od Sebe zaštitnika i daj nam od Sebe pomagača!"

2 Njegova majka bila je Lubaba bint Haris Hilalija Umm-Fadl, sestra Mejmune, supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže Davudi da u Ibn-Abbasovom slučaju postoji dokaz onima koji kažu da dijete pripada onom roditelju koji je u islamu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAŠTO SE PODVAJATE KADA SU U PITANJU LICEMJERI KOJE JE ALLAH VRATIO U NEVJERNIKE ZBOG POSTUPAKA NJIHOVIH?!"[3]

باب
(فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا)

Rekao je Ibn-Abbas: "*Erkesehum* znači *beddedehum*, tj. razjedinio ih. *Fietun* znači *džema'atu* "grupa".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَدَّدَهُمْ (فِئَةٌ) جَمَاعَةٌ .

4589. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder i Abdur-Rahman, a njima Šu'ba, prenoseći od Adija, on od Abdullaha b. Jezida, a ovaj od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je o ajetu: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri..." – rekao kako su se ashabi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se vratili s Uhuda,[4] razišli u mišljenju (o licemjerima): neki su govorili da ih treba pobiti, a neki da to ne treba činiti. Povodom toga objavljen je ajet: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri..."
(Zejd b. Sabit) kaže: "Ona (Medina) je Tajba. Ona uklanja prljavštinu kao što vatra uklanja prljavštinu sa srebra."

٤٥٨٩ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ قَالاَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عنه (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أُحُدٍ وَكَانَ النَّاسُ فِيهِمْ فِرْقَتَيْنِ فَرِيقٌ يَقُولُ اقْتُلْهُمْ وَفَرِيقٌ يَقُولُ لاَ فَنَزَلَتْ (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) وَقَالَ إِنَّهَا طَيْبَةُ تَنْفِي الْخَبَثَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْفِضَّةِ

3 En-Nisa, 88. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih?! Zar želite na pravi put uputiti one koje je Allah u zabludi učinio? A onoga koga Allah stavi u zabludu ti mu nikada nećeš put naći!"
U ovom poglavlju Buhari nije naveo nijedan hadis. U Muslimovom *Sahihu* stoji hadis koji govori o povodu objavljivanja ovog ajeta. Omer, radijallahu anhu, kaže da je – kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio u postelji od svojih žena, te se proširila vijest da se on razveo od njih – on došao kod njega i upitao ga: "Jesi li se razveo od svojih žena?" "Nisam", odgovorio je. Tada je Omer otišao do džamijskih vrata i glasno povikao: "On se nije razveo od svojih žena!" Tada je objavljen ovaj ajet.

4 Vidi dio *O vojnim pohodima*. U poglavlju *O Bici na Uhudu* ovo je detaljno objašnjeno.

"KADA DO NJIH DOSPIJE NEŠTO ŠTO SE TIČE SIGURNOSTI ILI STREPNJE, ONI TO RAZGLASE..."[1]

بَاب (وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ)

Eza'u znači "razglasili su je" (vijest); *jestenbitunehu* znači "vade ga"; *hasiben* znači "dovoljan"; *illa inasen* znači "mrtva (priroda)" – kamen, zemlja ili tome slično; *meriden* znači "odmetnut"; *felejubettikunne – bettekehu* znači "iskomadao ga je"; *kilen* i *kavlen* imaju isto značenje; *tabe'a* znači "zapečaćeno je".

أَيْ أَفْشَوْهُ (يَسْتَنْبِطُونَهُ) يَسْتَخْرِجُونَهُ (حَسِيبًا) كَافِيًا (إِلاَّ إِنَاثًا) يَعْنِي الْمَوَاتَ حَجَرًا أَوْ مَدَرًا وَمَا أَشْبَهَهُ (مَرِيدًا) مُتَمَرِّدًا (فَلَيُبَتِّكُنَّ) بَتَّكَهُ قَطَّعَهُ (قِيلًا) وَقَوْلًا وَاحِدٌ (طَبَعَ) خَتَمَ .

"ONOME KOJI HOTIMIČNO UBIJE VJERNIKA KAZNA ĆE BITI DŽEHENNEM..."[2]

بَاب (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)

4590. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, ovom Mugira b. Nu'man, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao:
"U vezi s ovim ajetom razišli su se stanovnici Kufe, pa sam stoga otišao kod Ibn-Abbasa i pitao ga o njemu. Tada je rekao: 'Ovaj ajet: 'Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem...' – posljednje je što je objavljeno (o ovoj temi), i nije stavljen van snage.'"

٤٥٩٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ آيَةٌ اخْتَلَفَ فِيهَا أَهْلُ الْكُوفَةِ فَرَحَلْتُ فِيهَا إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) هِيَ آخِرُ مَا نَزَلَ وَمَا نَسَخَهَا شَيْءٌ .

1 En-Nisa, 83.

بَاب (وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONOME KOJI VAM NAZOVE SELAM NE RECITE: 'TI NISI VJERNIK!'..."[2]

السَّلْمُ وَالسَّلَمُ وَالسَّلاَمُ وَاحِدٌ .

Es-silmu, es-selemu i *es-selamu* imaju isto značenje.

٤٥٩١ . حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا) قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ رَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ لَهُ فَلَحِقَهُ الْمُسْلِمُونَ فَقَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ فَقَتَلُوهُ وَأَخَذُوا غُنَيْمَتَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ فِي ذَلِكَ إِلَى قَوْلِهِ (تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) تِلْكَ الْغُنَيْمَةُ قَالَ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ السَّلاَمَ .

4591. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: "... i onome koji vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!'..." – rekao: "Neki čovjek[3] bio je kod svoga malog stada. Pored njega naišli su muslimani. On im je nazvao selam, ali su ga oni ubili[4] i uzeli njegovo malo stado. Tada je Allah, dželle šanuhu, objavio ovaj ajet do Njegovih riječi: '... kako biste se domogli ovozemaljskih dobara', a time se misli na to malo stado."
Prenosi se još da je Ibn-Abbas čitao *es-selame* (tj. sa elifom poslije lama).

1 En-Nisa, 94. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovom putu, sve dobro ispitajte i onome koji vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!' – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoga dobra! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allah je, zaista, dobro obavješten o onome što radite."

2 U drugom predanju stoji da je bio iz plemena Sulejm.

3 Pod izgovorom da im je on nazvao selam samo zato da bi ih prevario.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJERNICI KOJI SE NE BORE – OSIM ONIH KOJI SU ZA BORBU NESPOSOBNI – NISU JEDNAKI ONIMA KOJI SE NA ALLAHOVU PUTU BORE..."[1]

بَاب (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)

4592. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba, koji kaže da mu je kazivao Sehl b. Sa'd Sa'idi kako je vidio Mervana b. Hakema u džamiji.
"Došao sam", kaže (Sehl), "i sjeo pored njega. Tada nas je on obavijestio da mu je Zejd b. Sabit rekao kako mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktirao (ajet): 'Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore..'
'Dok mi je on diktirao', kaže (Mervan), 'došao je Ibn-Umm-Mektum, koji je bio slijep, i rekao: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, kad bih se mogao boriti, išao bih u borbu!' Tada je Allah objavio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (objavu). Njegovo stegno bijaše na mome; pritislo me toliko da sam se bojao da mi ne zdrobi stegno. Poslije mu se rastupilo, pa je Allah objavio : '... osim onih koji su za borbu nesposobni...'"

٤٥٩٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُ رَأَى مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ فِي الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى جَلَسْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَأَخْبَرَنَا أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمْلَى عَلَيْهِ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) فَجَاءَهُ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَهُوَ يُمِلُّهَا عَلَيَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ لَوْ أَسْتَطِيعُ الْجِهَادَ لَجَاهَدْتُ وَكَانَ أَعْمَى فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ وَفَخِذُهُ عَلَى فَخِذِي فَثَقُلَتْ عَلَيَّ حَتَّى خِفْتُ أَنْ تَرُضَّ فَخِذِي ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ) .

---

[1] En-Nisa, 95. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allah će odlikovati čitavim stupnjem nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Allah je odlikovao borce nad onima koji se ne bore velikom nagradom."

4593. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Kada je objavljen ajet: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...' – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Zejda, te ga je on zapisao. Potom je došao je Ibn-Umm-Mektum i požalio se da je slijep, pa je Allah objavio: '... osim onih koji su za borbu nesposobni...'"

٤٥٩٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ الله عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْدًا فَكَتَبَهَا فَجَاءَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَشَكَا ضَرَارَتَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ).

4594. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je rekao:
"Kada je objavljeno: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki...' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je jednu osobu (pisara), pa je ona došla noseći divit i ploču, ili plećku, a on joj reče: 'Piši: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki borcima na Allahovom putu...'"
Iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ibn-Umm-Mektum.
'Allahov Poslaniče', reče on, 'ja sam slijep!' Tada je umjesto toga objavljeno: 'Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...'"

٤٥٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْعُوا فُلاَنًا فَجَاءَهُ وَمَعَهُ الدَّوَاةُ وَاللَّوْحُ أَوِ الْكَتِفُ فَقَالَ اكْتُبْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) وَخَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا ضَرِيرٌ فَنَزَلَتْ مَكَانَهَا (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ).

4595. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž; a PRIČAO MI JE i Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, njega Ibn-Džurejdž, ovog Abdul-Kerim, njega Miksem, štićenik Abdullaha b. Harisa, a ovog Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da se ajet: "Vjernici koji se ne bore nisu jednaki..." – odnosi na one koji su se borili na Bedru i one koji nisu.

٤٥٩٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْكَرِيمِ أَنَّ مِقْسَمًا مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ الله عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) عَنْ بَدْرٍ وَالْخَارِجُونَ إِلَى بَدْرٍ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "KADA BUDU UZIMALI DUŠE ONIMA KOJI SU SE PREMA SEBI OGRIJEŠILI, MELEKI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE BILO S VAMA?' – 'BILI SMO POTLAČENI NA ZEMLJI!', ODGOVORIT ĆE. 'ZAR ALLAHOVA ZEMLJA NIJE PROSTRANA, I ZAR SE NISTE MOGLI NEKUD ISELITI?'..."[1]

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا)

4596. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri, njemu Hajva i drugi, a njima Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Esved, koji je kazivao:
"Stanovnicima Medine bilo je naređeno da pripreme vojsku,[2] i ja sam bio na spisku. Potom sam susreo Ikrimu,[3] štićenika Ibn-Abbasovog, i obavijestio ga (o tome), ali mi je on to najstrožije zabranio, rekavši: 'Pričao mi je Ibn-Abbas da su neki muslimani, u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili s mušricima i tako povećavali njihov broj.[4] Došla je strijela i pogodila nekog od njih, te je poginuo, ili je poginuo od udarca (sablje ili koplja). Tada je Allah objavio: 'Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'Šta je bilo s vama?'..."
Hadis prenosi i Lejs od Ebu-Esveda.

٤٥٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ وَغَيْرُهُ قَالاَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَبُو الْأَسْوَدِ قَالَ قُطِعَ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ بَعْثٌ فَاكْتُتِبْتُ فِيهِ فَلَقِيتُ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَأَخْبَرْتُهُ فَنَهَانِي عَنْ ذَلِكَ أَشَدَّ النَّهْيِ ثُمَّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ نَاسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا مَعَ الْمُشْرِكِينَ يُكَثِّرُونَ سَوَادَ الْمُشْرِكِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَأْتِي السَّهْمُ فَيُرْمَى بِهِ فَيُصِيبُ أَحَدَهُمْ فَيَقْتُلُهُ أَوْ يُضْرَبُ فَيُقْتَلُ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) رَوَاهُ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ.

1 En-Nisa, 97. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'Šta je bilo s vama?' 'Bili smo potlačeni na zemlji!', odgovorit će. 'Zar Allahova zemlja nije prostrana, i zar se niste mogli nekud iseliti?', reći će meleki, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište."

2 Tj. da se bore protiv stanovnika Sirije, a to je bilo u vrijeme vladavine Abdullaha b. Zubejra u Mekki.

3 U ovom je događaju dokaz da se Ikrima zalagao da se muslimani ne bore protiv muslimana. Prema tome optužbe haridžija protiv njega nisu tačne.

4 U drugom Ikriminom predanju prenose se od Ibn-Abbasa i njihova imena. Za njih se kaže da su došli na Bedr, ali kad su vidjeli malobrojnost muslimana, u njih se uvukla sumnja, te su rekli: "Obmanula ih je ova vjera njihova!" (El-Enfal, 49). Svi su izginuli na Bedru. To spominje Ibn-Murdevejh, Ibn-Ebi-Hatim i Ibn Ishak.

RIJEČI UZVIŠENOG: "SAMO NEMOĆNIM MUŠKARCIMA, I ŽENAMA, I DJECI, KOJI NISU BILI DOVOLJNO SNALAŽLJIVI I NISU ZNALI PUTA..."[5]

بَاب (إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا)

4597. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: "Samo nemoćnim..." – rekao: "Moja majka bila je (jedna) od onih kojima je Allah oprostio."

٤٥٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا (إِلَا الْمُسْتَضْعَفِينَ) قَالَ كَانَتْ أُمِّي مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ALLAH ĆE – IMA NADE – OPROSTITI, JER ALLAH BRIŠE GRIJEHE I PRAŠTA."[6]

بَاب قَوْلِهِ (فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا)

4598. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je klanjao jaciju. Kad je izgovorio: 'Semiallahu limen hamideh!', prije nego što je sedždu učinio, reče: 'Allahu, spasi Ajjaša b. Ebu-Rebiju! Allahu, spasi Selemu b. Hišama! Allahu, spasi Velida b. Velida! Allahu, spasi nemoćne vjernike! Allahu, pojačaj Svoju kaznu (plemenu) Mudar! Allahu, daj im (sušne) godine kakve su bile (sušne) godine u vrijeme Jusufovo!'"

٤٥٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الْعِشَاءَ إِذْ قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ قَالَ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ اللَّهُمَّ نَجِّ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ نَجِّ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ نَجِّ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ نَجِّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

5 En-Nisa, 98.

6 En-Nisa, 99.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A AKO VAM BUDE SMETALA KIŠA, ILI AKO BOLESNI BUDETE, NIJE VAM GRIJEH DA ORUŽJE SVOJE ODLOŽITE..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ)

4599. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan da ga je obavijestio Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je rekao:
"Pričao mi je Ja'la, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: 'A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete...' – rekao: 'Abdur-Rahman b. Avf bio je ranjen (te je tim povodom objavljen ovaj ajet).'"

٤٥٩٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى) قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ جَرِيحًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI TRAŽE OD TEBE PROPISE O ŽENAMA. RECI: 'ALLAH ĆE VAM OBJASNITI PROPISE O NJIMA; NEŠTO VAM JE VEĆ KAZANO U KNJIZI O ŽENAMA SIROTAMA...'"[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ)

4600. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o ajetu:
"Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima; nešto vam je već kazano u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti..." – rekla da se radi o čovjeku koji ima pod svojim skrbništvom siroticu kojoj je staratelj i nasljednik, a ona je u njegovu imetku, čak u palmiku, suvlasnik. On se ne želi oženiti njome, niti želi da

٤٦٠٠ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (يَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) قَالَتْ عَائِشَةُ هُوَ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْيَتِيمَةُ هُوَ وَلِيُّهَا وَوَارِثُهَا فَأَشْرَكَتْهُ فِي مَالِهِ حَتَّى فِي الْعَذْقِ فَيَرْغَبُ أَنْ يَنْكِحَهَا وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوِّجَهَا رَجُلاً فَيَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ بِمَا شَرِكَتْهُ فَيَعْضُلُهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ .

1 En-Nisa, 102. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete, nije vam grijeh da oružje svoje odložite, samo oprezni budite. Allah je nevjernicima pripremio sramnu patnju."

2 En-Nisa, 127. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima; i o onome što vam se kazuje u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti, i o nejakoj djeci, i o tome da sa siročadi trebate pravedno postupiti; a Allah sigurno zna za dobro koje učinite."

se ona uda za drugog čovjeka, pa da i on postane suvlasnik u njegovu imetku kao i ona, te je sprečava u tome.[3] U vezi s tim objavljen je ovaj ajet.

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO SE NEKA ŽENA PLAŠI OD MUŽA ZLOSTAVLJANJA ILI DA ĆE JE ZANEMARITI..."[4]

باب (وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا)

Ibn-Abbas kaže da *šikakun* znači *tefasudun* "međusobno se zavaditi", *uhdiretil-enfususš-šuhha* "njegove strasti kojima nastoji udovoljiti", *kel mu'allekati* "niti je udovica niti ima muža", a *nušuzen* znači *bugdan* "mržnje".

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ شِقَاقٌ تَفَاسُدٌ (وَأُحْضِرَتِ الأَنْفُسُ الشُّحَّ) هَوَاهُ فِي الشَّيْءِ يَحْرِصُ عَلَيْهِ (كَالْمُعَلَّقَةِ) لاَ هِيَ أَيِّمٌ وَلاَ ذَاتُ زَوْجٍ (نُشُوزًا) بُغْضًا .

4601. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla kako se ajet: "Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti..." – odnosi na čovjeka koji ima ženu koju ne voli i koju hoće da napusti, pa mu ona kaže:
"Nemaš obaveze prema meni."[5] Takvo što bilo je povod objavljivanju ovog ajeta.

٤٦٠١ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا (وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتِ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْمَرْأَةُ لَيْسَ بِمُسْتَكْثِرٍ مِنْهَا يُرِيدُ أَنْ يُفَارِقَهَا فَتَقُولُ أَجْعَلُكَ مِنْ شَأْنِي فِي حِلٍّ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي ذَلِكَ .

3 Ibn-Ebu-Hatim prenosi od Suddija da je Džabir imao amidžičnu koja nije bila lijepa, a imala je imetak koji je naslijedila od svoga oca. On se njome nije htio oženiti niti ju je udavao bojeći se da njen muž ne uzme taj imetak. O tome je pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ovaj ajet. (*Fethul-bari,* 8/114)

4 En-Nisa, 128. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako se neka žena plaši od muža zlostavljanja ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode – a nagodba je najbolji način – ta ljudske duše su sklone pohlepi! I ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali – pa, Allah dobro zna ono što radite."

5 Tj. nemoj mi davati razvod, tako da ostanem zvanično tvoja supruga, a ja te ne obavezujem da spavaš sa mnom ako nećeš.
Tirmizi prenosi od Ibn-Abbasa kako se Sevda, majka pravovjernih, pobojala da će joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dati razvod braka, pa mu je rekla: "Allahov Poslaniče, nemoj mi davati razvod braka, a na moj dan budi kod Aiše." Tim povodom objavljen je prethodno spomenuti ajet. (*Fethul-bari,* 8/115)

RIJEČI UZVIŠENOG: "LICEMJERI ĆE NA SAMOM DNU DŽEHENNEMA BITI."[1]

Ibn-Abbas kaže da *esfelen-nari* označava "tunel, kanal" (dno Džehennema).

4602. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda da je rekao:
"Bili smo u halci Abdullahovoj[2] kad je kod nas došao Huzejfa[3] i nazvao selam, a zatim rekao: 'Licemjerstvo je spušteno na narod koji je bio bolji od vas.'[4]
Esved na to reče: 'Slavljen neka je Allah! On zaista kaže: 'Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti...'' Abdullah se nasmijao, a Huzejfa je sjeo uza zid džamije. Onda je Abdullah ustao, a njegovi su se drugovi razišli. Nakon toga bacio je[5] kamenčić na mene,[6] te sam došao do njega. Tada mi on reče: 'Začudio sam se njegovu smijehu,[7] a znao je da sam rekao: 'Licemjerstvo je spušteno na narod koji je bio bolji od vas; zatim su se pokajali, i Allah im je oprostio.''"

باب
(إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَسْفَلَ النَّارِ (نَفَقًا) سَرَبًا .

٤٦٠٢ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ كُنَّا فِي حَلْقَةِ عَبْدِاللهِ فَجَاءَ حُذَيْفَةُ حَتَّى قَامَ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ لَقَدْ أُنْزِلَ النِّفَاقُ عَلَى قَوْمٍ خَيْرٍ مِنْكُمْ قَالَ الْأَسْوَدُ سُبْحَانَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ (إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ) فَتَبَسَّمَ عَبْدُاللهِ وَجَلَسَ حُذَيْفَةُ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَقَامَ عَبْدُاللهِ فَتَفَرَّقَ أَصْحَابُهُ فَرَمَانِي بِالْحَصَا فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ عَجِبْتُ مِنْ ضَحِكِهِ وَقَدْ عَرَفَ مَا قُلْتُ لَقَدْ أُنْزِلَ النِّفَاقُ عَلَى قَوْمٍ كَانُوا خَيْرًا مِنْكُمْ ثُمَّ تَابُوا فَتَابَ اللهُ عَلَيْهِمْ .

1 En-Nisa, 145.
2 Tj. Abdullaha b. Mes'uda.
3 Tj. Huzejfa b. Jeman.
4 Tj. licemjerstvom su bili iskušani oni koji su bili bolji od vas, znači generacija ashaba koji su bolji od generacije poslije njih, tj. tabiina. I pored toga neki od njih bili su pali u njeg. Čini se kao da ih Huzejfa želi upozoriti da su srca prevrtljiva te da čovjek uvijek mora biti na oprezu, jer rezultat ovisi o tome kakav će biti kraj.
5 Tj. Huzejfa.
6 Tj. Esveda.
7 Tj. začudio sam se što se samo nasmiješio i ništa više nije rekao.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI OBJAVLJUJEMO TEBI, KAO ŠTO SMO OBJAVLJIVALI NUHU" – DO NJEGOVIH RIJEČI: "... I JUNUSU, I HARUNU, I SULEJMANU..."[8]

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ) إِلَى قَوْلِهِ (وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ)

4603. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Niko ne treba kazati: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa.'"

٤٦٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

4604. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, ovom Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko kaže: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa' – slagao je."

٤٦٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ .

8 En-Nisa, 163. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi objavljujemo tebi, kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu, i Isma'ilu, i Ishaku, i Ja'kubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu; a Davudu smo Zebur dali."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI OD TEBE TRAŽE TUMAČENJE.[1] RECI: 'ALLAH ĆE VAM KAZATI PROPIS O 'KELALI': AKO NEKO UMRE, I NE BUDE IMAO DJETETA, A IMA SESTRU, NJOJ – POLOVINA NJEGOVE OSTAVŠTINE, A I ON ĆE NASLIJEDITI NJU AKO ONA NE BUDE IMALA DIJETE...'"[2]

بَاب (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ)

El-kelaletu jest onaj čovjek koji nema oca ili sina da ga naslijedi. To je infinitiv od *tekelehun-neseb*.[3]

وَالْكَلَالَةُ مَنْ لَمْ يَرِثْهُ أَبٌ أَوِ ابْنٌ وَهُوَ مَصْدَرٌ مِنْ تَكَلَّهُ النَّسَبُ .

4605. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže:

"Posljednja sura koja je objavljena jest sura *'Beraa'*, a posljednji ajet: 'Oni od tebe traže tumačenje...'"

٤٦٠٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عنه قَالَ آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةَ وَآخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ) .

1 Tj. kako se dijeli nasljedstvo u slučaju "kelale".

2 En-Nisa, 176. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni od tebe traže tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o 'kelali': ako neko umre, i ne bude imao djeteta, a ima sestru, njoj – polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala dijete; a ako su dvije, njima – dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pripasti dio jednak koliko dvjema ženama.' To vam Allah objašnjava, da ne zalutate. A Allah zna sve."

3 Ovo je mišljenje Ebu-Bekra i većine uleme među ashabima, tabiinima i onima koji su došli poslije njih. (*Fethul-bari,* 8/118)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-MAIDA (TRPEZA)

POGLAVLJE

Hurumun je množina od *haramun. Fi ma nakdihim* znači *bi nakdihim* zbog njihovog kršenja; *elleti keteballahu* znači *dže'alallahu* koju vam je Allah dodijelio; *tebu'u* znači *tahmilu* poneseš, *dairetun* znači *devletun* nesreća. Drugi kažu da *el-igra'u* znači *et-teslitu* dominacija, prevlast; *udžurehunne* znači *muhurehunne* njihove vjenčane darove. Sufjan (Sevri) je rekao: "Nema u Kur'anu ni jednog ajeta koje mi teže pada od ajeta: 'O sljedbenici Knjige! Vi niste ni na čemu sve dok se Tevrata i Indžila ne budete pridržavali, te onoga što vam je od Gospodara vašeg objavljeno.'"

Ibn-Abbas kaže da *mahmesatun* znači *medža'atun* (glad). A za *men ahjaha* (ko spasi nečiji život), rekao je da znači *ko spriječi nečije ubistvo, osim kada to pravda zahtijeva,* to znači da zbog toga ljudi ostaju u životu.

Za šir'aten ve minhadžen on kaže da znači sebilen ve sunneten, put i praksa (običaj), dok el-muhejminu znači *el-eminu* jamac, nadzornik, tj. Kur'an je *el-emin* za sve knjige prije njega.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

بَاب

(حُرُمٌ)وَاحِدُهَا حَرَامٌ (فَبِمَا نَقْضِهِمْ) بِنَقْضِهِمْ (الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ) جَعَلَ اللَّهُ تَبُوءُ تَحْمِلُ (دَائِرَةٌ) دَوْلَةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ الْإِغْرَاءُ التَّسْلِيطُ (أُجُورَهُنَّ) مُهُورَهُنَّ . قَالَ سُفْيَانُ مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ (لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) .

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَخْمَصَةٍ) مَجَاعَةٍ (مَنْ أَحْيَاهَا) يَعْنِي مَنْ حَرَّمَ قَتْلَهَا إِلَّا بِحَقٍّ حَيِيَ النَّاسُ مِنْهُ جَمِيعًا (شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا) سَبِيلًا وَسُنَّةً (الْمُهَيْمِنُ) الْأَمِينُ الْقُرْآنُ أَمِينٌ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ قَبْلَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... SADA SAM VAM VJERU USAVRŠIO..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ)

Ibn-Abbas kaže da *mahmesatun* znači *medža'atun* (glad).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَخْمَصَةٍ) مَجَاعَةٍ .

4606. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Kajsa, a on od Tarika b. Šihaba da su židovi rekli Omeru:
"Vi čitate ajet, a da je nama objavljen, mi bismo ga učinili praznikom."
Omer na to reče:[2] "Ja znam kojim povodom je objavljen, gdje je objavljen i gdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kad je objavljen na dan Arefata. Tako mi Allaha, bili smo na Arefatu."
Sufjan kaže: "Nisam siguran da li je to bio petak ili nije."[3] – "... Sada sam vam vjeru usavršio..."

٤٦٠٦ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَتِ الْيَهُودُ لِعُمَرَ إِنَّكُمْ تَقْرَءُونَ آيَةً لَوْ نَزَلَتْ فِينَا لَاتَّخَذْنَاهَا عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لَأَعْلَمُ حَيْثُ أُنْزِلَتْ وَأَيْنَ أُنْزِلَتْ وَأَيْنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أُنْزِلَتْ يَوْمَ عَرَفَةَ وَإِنَّا وَاللهِ بِعَرَفَةَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَشُكُّ كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَمْ لَا (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) .

1 El-Maida, 3. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno, i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvjeri načeto – osim ako ste ga preklali – i što je na žrtvenicima žrtvovano; i zabranjuje vam se gatanje strelicama – to je porok! – Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. – A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti."

2 Ovo je predanje u skraćenom obliku. U drugom predanju stoji da je Omer prvo upitao koji je to ajet.

3 U nekim predanjima potvrđeno je da je to bio petak.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A NE NAĐETE VODE, ONDA (RUKAMA) SVOJIM ČISTU ZEMLJU DOTAKNITE..."[4]

بَاب قَوْلِهِ (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا)

Tejemmemu znači *te'ammedu* (usredsredite se). *Ammine* znači *amidine* (usredsređujući se), a *emmemtu* i *tejemmemtu* imaju isto značenje. Ibn-Abbas kaže: *lemestum, temessuhunne, ellati dehaltum bihinne i el-ifda'u* znači *en-nikahu* (spolni odnos).

تَيَمَّمُوا تَعَمَّدُوا (آمِّينَ) عَامِدِينَ أَمَّمْتُ وَتَيَمَّمْتُ وَاحِدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَمَسْتُمْ) وَ (تَمَسُّوهُنَّ) وَ (اللاَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) وَالإِفْضَاءُ النِّكَاحُ .

4607. PRIČAO MI JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla: "Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanje. Kada smo bili na Bejdau, ili u Zatul-Džejšu, otkinula mi se ogrlica. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je da je traži, a s njim i ostali svijet. Kako nisu imali vode niti su je nosili sa sobom, svijet je došao Ebu-Bekru (i požalio se): 'Eto, vidiš šta Aiša radi! Uzdigla je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i ostali svijet, a ovdje nemaju vode niti je nose sa sobom.'
I dok je još Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao svoju glavu na mome stegnu i spavao, dođe Ebu-Bekr i reče: 'Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali svijet, a ovdje nemaju vode niti je nose sa sobom.'
Ebu-Bekr me je grdio izgovarajući sve što je Allah htio da on izgovori i počeo me", kaže Aiša,

٤٦٠٧ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِذَاتِ الْجَيْشِ انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي فَأَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْتِمَاسِهِ وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَأَتَى النَّاسُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ فَقَالُوا أَلاَ تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِالنَّاسِ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي قَدْ نَامَ فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ قَالَتْ عَائِشَةُ فَعَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي

[4] El-Maida, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite, – a glave svoje potarite, – i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda (rukama) svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni."

"gurkati svojom rukom po boku da me je samo položaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na mom stegnu spriječio da se pokrenem. Kada je svanulo, ustao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je bez vode, i Allah je objavio ajet o tejemmumu. Usejd b. Hudajr tada reče: 'Rode Ebu-Bekrov, to (blagodat tejemmuma) nije prva (blagodat) vašim bereketom!' Kasnije smo", kaže Aiša, "digli devu na kojoj sam ja jahala i pod njom smo našli moju ogrlicu."[1]

بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي وَلاَ يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلاَّ مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى فَخِذِي فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَتَيَمَّمُوا فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ فَبَعَثْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَإِذَا الْعِقْدُ تَحْتَهُ .

4608. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb da ga je obavijestio Amr, a njega Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Izgubila sam ogrlicu na Bejdau, dok smo ulazili u Medinu. Vjerovjesnik je zaustavio devu i sjahao. Spustio je glavu u moje krilo i zaspao. Potom je došao Ebu-Bekr i jako me gurnuo rukom, tako da me je to zaboljelo.
Rekao je: 'Zadržala si svijet da ti traži ogrlicu!' Bila sam kao mrtva zbog toga što se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio na tom mjestu u mom krilu. Zatim se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio i nastupilo je sabahsko vrijeme. Tražili su vodu, ali je nije bilo. Tada je objavljen (ajet): 'O vjernici, kada hoćete namaz obaviti...'[2] Usejd b. Hudajr tada reče: 'Rode Ebu-Bekrov, Allah je u vama dao bereket ljudima. Vi ste njima bereket!'"

٤٦٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سَقَطَتْ قِلاَدَةٌ لِي بِالْبَيْدَاءِ وَنَحْنُ دَاخِلُونَ الْمَدِينَةَ فَأَنَاخَ النَّبِيُّ ﷺ وَنَزَلَ فَثَنَى رَأْسَهُ فِي حَجْرِي رَاقِدًا أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَكَزَنِي لَكْزَةً شَدِيدَةً وَقَالَ حَبَسْتِ النَّاسَ فِي قِلاَدَةٍ فَبِي الْمَوْتُ لِمَكَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ أَوْجَعَنِي ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَيْقَظَ وَحَضَرَتِ الصُّبْحُ فَالْتُمِسَ الْمَاءُ فَلَمْ يُوجَدْ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاَةِ) فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ لَقَدْ بَارَكَ اللهُ لِلنَّاسِ فِيكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ مَا أَنْتُمْ إِلاَّ بَرَكَةٌ لَهُمْ .

1 Pogledaj zaključke koji se mogu izvući iz ovog hadisa na početku dijela *Tejemmum,* knjiga I, str. 258.

2 El-Maida, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "IDITE TI I GOSPODAR TVOJ PA SE BORITE, MI ĆEMO OVDJE OSTATI!"[3]

بَاب قَوْلِهِ (فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَا هُنَا قَاعِدُونَ)

4609. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Israil, prenoseći od Muharika, a on od Tarika b. Šihaba da je čuo Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Svojim sam očima vidio Mikdada... (prijelaz na drugi sened); a PRIČAO MI JE i Hamdan b. Umer da im je pričao Ebu-Nadr, njemu Ešdže'i, prenoseći od Sufjana, on od Muharika, ovaj od Tarika, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Na dan Bitke na Bedru Mikdad je rekao: 'Allahov Poslaniče, mi tebi nećemo reći kao što su sinovi Israilovi rekli Musau: 'Idite ti i Gospodar tvoj pa se bijte, mi ćemo ovdje ostati!', nego: 'Idi naprijed, i mi smo s tobom!' To kao da je skinulo brigu s Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Ovaj hadis prenosi Veki' od Sufjana, on od Muharika, a ovaj od Tarika da je Mikdad to rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٦٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ رَضِي الله عنه قَالَ شَهِدْتُ مِنَ الْمِقْدَادِ ح و حَدَّثَنِي حَمْدَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ الْمِقْدَادُ يَوْمَ بَدْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لاَ نَقُولُ لَكَ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى (فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلاَ إِنَّا هَا هُنَا قَاعِدُونَ) وَلَكِنِ امْضِ وَنَحْنُ مَعَكَ فَكَأَنَّهُ سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرَوَاهُ وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقٍ أَنَّ الْمِقْدَادَ قَالَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ .

3 El-Maida, 24. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Musa" - rekoše oni - "dok god su oni u njoj, mi nećemo u nju ulaziti! Idite ti i Gospodar tvoj pa se borite, mi ćemo ovdje ostati!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAZNA JE ZA ONE KOJI PROTIV ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA VOJUJU I KOJI NERED NA ZEMLJI ČINE – DA BUDU UBIJENI, ILI RAZAPETI..." DO NJEGOVIH RIJEČI: ..."ILI DA SE IZ ZEMLJE PROGNAJU..."[1]

بَاب (إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا) إِلَى قَوْلِهِ (أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ)

El-muharebetu lillahi znači *el-kufru bihi* nijekanje Njega.

الْمُحَارَبَةُ لِلَّهِ الْكُفْرُ بِهِ .

4610. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Ibn-Avn, koji je rekao:
"Pričao mi je Selman Ebu-Redža', štićenik Ebu-Kilabe, da je Ebu-Kilaba sjedio iza Omera b. Abdul-Aziza; spominjali su (neke ljude) i pričali (o njima), govoreći kako su halife naredile njihovo smaknuće. Zatim se (Omer b. Abdul-Aziz) okrenuo prema Ebu-Kilabi, koji mu je bio za leđima, i rekao: 'Šta to kažeš, Abdullahu b. Zejde?!' (ili je rekao: 'Šta to kažeš Ebu-Kilaba?!')
'Ja ne znam', rekoh, 'da je u islamu ikoga dopušteno ubiti, osim čovjeka koji je blud počinio nakon što se ženio, ili je nekog nepravedno ubio, ili se borio protiv Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Anbesa kaže: "Pričao nam je Enes to i to."[2]
Rekao sam: "I meni je pričao Enes, kazujući: 'Neki su ljudi došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Ova je zemlja nezdrava!'
'Deve su naše na ispaši ', reče on, 'otiđite do njih i pijite njihovo mlijeko i mokraću.'
Otišli su do njih i pili njihovu mokraću i mlijeko.

٤٦١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَلْمَانُ أَبُو رَجَاءٍ مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّهُ كَانَ جَالِسًا خَلْفَ عُمَرَ بْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ فَذَكَرُوا وَذَكَرُوا فَقَالُوا وَقَالُوا قَدْ أَقَادَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ فَالْتَفَتَ إِلَى أَبِي قِلَابَةَ وَهُوَ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَقَالَ مَا تَقُولُ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ زَيْدٍ أَوْ قَالَ مَا تَقُولُ يَا أَبَا قِلَابَةَ قُلْتُ مَا عَلِمْتُ نَفْسًا حَلَّ قَتْلُهَا فِي الْإِسْلَامِ إِلَّا رَجُلٌ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ أَوْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَقَالَ عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ بِكَذَا وَكَذَا قُلْتُ إِيَّايَ حَدَّثَ أَنَسٌ قَالَ قَدِمَ قَوْمٌ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَكَلَّمُوهُ فَقَالُوا قَدِ اسْتَوْخَمْنَا هَذِهِ الْأَرْضَ فَقَالَ هَذِهِ نَعَمٌ لَنَا تَخْرُجُ فَاخْرُجُوا فِيهَا فَاشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَخَرَجُوا فِيهَا فَشَرِبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا وَاسْتَصَحُّوا وَمَالُوا عَلَى الرَّاعِي

1 El-Maida, 33. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kazna je za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku, ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika."

2 Tj. pričao mu je hadis poznat pod nazivom *"hadisul-urenijjin"*.

فَقَتَلُوهُ وَاطَّرَدُوا النَّعَمَ فَمَا يُسْتَبْطَأُ مِنْ هَؤُلاَءِ قَتَلُوا النَّفْسَ وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَخَوَّفُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ فَقُلْتُ تَتَّهِمُنِي قَالَ حَدَّثَنَا بِهَذَا أَنَسٌ قَالَ وَقَالَ يَا أَهْلَ كَذَا إِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا أُبْقِيَ هَذَا فِيكُمْ أَوْ مِثْلُ هَذَا .

Ozdravili su, a zatim napali čobanina i ubili ga, uzevši stoku. Šta da se s njima čeka?! Oduzeli su (nevin) život, borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika i zastrašivali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!
'Uzvišen neka je Allah!', reče.
'Ti me optužuješ?', upitao sam."
"O ovome mi je", kaže, "pričao Enes, rekavši: 'O vi,[3] vi ćete biti dobro sve dok ovaj ostane među vama, ili njemu sličan.'"

بَاب قَوْلِهِ (وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A DA RANE TREBA UZVRATITI..."[4]

٤٦١١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ كَسَرَتِ الرُّبَيِّعُ وَهْيَ عَمَّةُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَطَلَبَ الْقَوْمُ الْقِصَاصَ فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ عَمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ لاَ وَاللهِ لاَ تُكْسَرُ سِنُّهَا يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ وَقَبِلُوا الأَرْشَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ .

4611. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam da ih je obavijestio Fezari, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Rubei'jja, tetka po ocu Enesa b. Malika, slomila je zub jednoj djevojčici ensarijki. Njeni su tražili odmazdu i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio da se odmazda izvrši. Enes b. Nadr, amidža Enesa b. Malika, tada reče: 'Nemoj, tako ti Allaha! Nemoj joj lomiti zub, Allahov Poslaniče!', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Enese, Allahova je zapovijed odmazda.'
Onda su se njeni složili i prihvatili odštetu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Zaista ima Allahovih robova kojima bi On – kad bi se zakleli da će im Allah nešto ispuniti – to i učinio.'"[5]

3 U drugom predanju stoji: "O stanovnici Šama..."

4 El-Maida, 45. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi smo im u njemu (Tevratu) propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti. A onome ko od odmazde odustane – bit će mu to od grijeha iskupljenje. Oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio pravi su nasilnici."

5 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi istaknuti kako je Allah, dželle šanuhu, uslišao Enesovu molbu, te ja Allah, dželle šanuhu, dao da rodbina ensarijke prihvati odštetu i odustane od odmazde.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O POSLANIČE, KAZUJ ONO ŠTO TI SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA TVOGA..."[1]

باب (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ)

4612. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, on od Šabija, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ko ti bude pričao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio nešto što mu je objavljeno – slagao je. Allah, dželle šanuhu, kaže: 'O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga...'"

٤٦١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ كَتَمَ شَيْئًا مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ فَقَدْ كَذَبَ وَاللهُ يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NENAMJERNO..."[2]

باب قَوْلِهِ (لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ)

4613. PRIČAO NAM JE Ali b. Selema, njemu Malik b. Suajr, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ovaj ajet: 'Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno...' – objavljen je o zakletvama čovjekovim (kao što su): 'Allaha mi, jeste; Allaha mi, nije!'"

٤٦١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ سُعَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ) فِي قَوْلِ الرَّجُلِ لاَ وَاللهِ وَبَلَى وَاللهِ .

4614. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Nadr, a ovom Hišam, koji kaže: "Moj me je otac obavijestio, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da njen otac nikada nije kršio zakletve, sve dok Allah nije objavio iskup (kefaret) za prekršenu zakletvu. Ebu-Bekr je rekao: 'Kada vidim da je nešto bolje od onoga za što sam se zakleo, uvijek uzmem Allahovu olakšicu i učinim ono što je bolje.'"[3]

٤٦١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ أَبَاهَا كَانَ لاَ يَحْنَثُ فِي يَمِينٍ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ كَفَّارَةَ الْيَمِينِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ لاَ أَرَى يَمِينًا أُرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ قَبِلْتُ رُخْصَةَ اللهِ وَفَعَلْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

1 El-Maida, 67. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako tako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah zaista neće uputiti na pravi put narod koji neće da vjeruje."

2 El-Maida, 89. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Otkup je za prekršenu zakletvu da deset siromaha običnom hranom, kojom hranite čeljad svoju, nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj koji ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše otkupljujte kada se zakunete, a o zakletvama svojim brinite se! Eto, tako vam Allah objašnjava propise Svoje da biste zahvalni bili."

3 U ovom je smislu i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba u kojoj on kaže da onaj koji se zakune

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, NE USKRAĆUJTE SEBI LIJEPE STVARI KOJE VAM JE ALLAH DOPUSTIO..."[4]

بَاب قَوْلِهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ)

4615. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Išli smo u vojni pohod s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a s nama nisu išle žene, te rekosmo: 'Zašto se ne bismo uškopili?', ali nam je on to zabranio. Poslije nam je dopustio da se oženimo i da ženi (kao mehr) damo samo jednu košulju, proučivši zatim: 'O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio...'"

٤٦١٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَيْسَ مَعَنَا نِسَاءٌ فَقُلْنَا أَلاَ نَخْتَصِي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ فَرَخَّصَ لَنَا بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ نَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ بِالثَّوْبِ ثُمَّ قَرَأَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, VINO, I KOCKA, I KUMIRI, I STRELICE ZA GATANJE ODVRATNE SU STVARI, ŠEJTANOVO DJELO..."[5]

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ)

Ibn-Abbas kaže da su *el-ezlamu* strelice pomoću kojih su oni donosili odluke. *En-nusub* jesu žrtvenici na kojima su klali (životinje). Drugi kažu da *ez-zelemu* znači strijela bez pera; množina je *el-ezlam*. *El-istiksam* (gatanje) ogledalo se u tome da okreću strelice, pa ako im strelice što zabrane, prestanu, a ako im narede, urade ono što im naređuju. Oni su stavljali na strelice znakove tako da mogu pomoću njih gatati.[6] Oblik prvog lica u prošlom vremenu od toga glasi *kasemtu*; *el-kusum* je infinitiv.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْأَزْلاَمُ الْقِدَاحُ يَقْتَسِمُونَ بِهَا فِي الْأُمُورِ وَالنُّصُبُ أَنْصَابٌ يَذْبَحُونَ عَلَيْهَا وَقَالَ غَيْرُهُ الزَّلَمُ الْقِدْحُ لاَ رِيشَ لَهُ وَهُوَ وَاحِدُ الْأَزْلاَمِ وَالاِسْتِقْسَامُ أَنْ يُجِيلَ الْقِدَاحَ فَإِنْ نَهَتْهُ انْتَهَى وَإِنْ أَمَرَتْهُ فَعَلَ مَا تَأْمُرُهُ بِهِ يُجِيلُ يُدِيرُ وَقَدْ أَعْلَمُوا الْقِدَاحَ أَعْلاَمًا بِضُرُوبٍ يَسْتَقْسِمُونَ بِهَا وَفَعَلْتُ مِنْهُ قَسَمْتُ وَالْقُسُومُ الْمَصْدَرُ .

da će nešto uraditi, a zatim vidi da je nešto drugo bolje, onda treba da prekši zakletvu i uradi ono što je bolje, a za prekšenu zakletvu učinit će iskup (tj. kefaret). (To bilježi Muslim u svom *Sahihu* kao hadis broj 1650.)

4 El-Maida, 87. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju."

5 El-Maida, 90. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, vino, i kocka, i kumiri, i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo, zato se toga klonite da biste postigli što želite."

6 U džahilijetu su gatali pomoću triju strelica: na jednoj je pisalo "uradi", na drugoj "ne radi", a na trećoj nije pisalo ništa. Ako bi izvukli prvu, uradili bi; ako bi izvukli drugu, ne bi to uradili, a ako bi izvukli treću, ponovili bi bacanje.

4616. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da ga je obavijestio Muhammed b. Bišr, kojem je pričao Abdul-Aziz b. Omer b. Abdul-Aziz, a njemu Nafi', prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Zabrana je alkohola objavljena, a u Medini je u to vrijeme bilo pet vrsta pića, ali nije bilo nijedno od grožđa."[1]

٤٦١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَإِنَّ فِي الْمَدِينَةِ يَوْمَئِذٍ لَخَمْسَةَ أَشْرِبَةٍ مَا فِيهَا شَرَابُ الْعِنَبِ .

4617. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Ibn-Ulejja, ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, koji je kazivao:
"Enes b. Malik, radijallahu anhu, kaže: 'Nismo imali alkohola osim ovog vašeg fadiha (pića od nezrelih datula) koji vi tako zovete. Ja sam, zaista, točio piće Ebu-Talhi i drugima kad je došao čovjek i upitao: 'Je li vam stigla vijest?'
'A koja (vijest)?', upitali su.
'Zabranjen je alkohol!',[2] rekao je.
'Prolij ove bačve, Enese!', rekoše. I poslije za njega', kaže Enes, 'nikad nisu pitali niti su ga pili nakon vijesti koju je taj čovjek donio.'"

٤٦١٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه مَا كَانَ لَنَا خَمْرٌ غَيْرُ فَضِيخِكُمْ هَذَا الَّذِي تُسَمُّونَهُ الْفَضِيخَ فَإِنِّي لَقَائِمٌ أَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ وَفُلاَنًا وَفُلاَنًا إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ وَهَلْ بَلَغَكُمُ الْخَبَرُ فَقَالُوا وَمَا ذَاكَ قَالَ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ قَالُوا أَهْرِقْ هَذِهِ الْقِلاَلَ يَا أَنَسُ قَالَ فَمَا سَأَلُوا عَنْهَا وَلاَ رَاجَعُوهَا بَعْدَ خَبَرِ الرَّجُلِ .

4618. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da ga je obavijestio Ujejna, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je rekao:
"Neki ljudi su ujutro na dan Bitke na Uhudu pili alkohol i poginuli tog dana svi kao šehidi. Bilo je to prije nego što je alkohol zabranjen."

٤٦١٨. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ قَالَ صَبَّحَ أُنَاسٌ غَدَاةَ أُحُدٍ الْخَمْرَ فَقُتِلُوا مِنْ يَوْمِهِمْ جَمِيعًا شُهَدَاءَ وَذَلِكَ قَبْلَ تَحْرِيمِهَا .

1 On želi kazati da se zabrana ne odnosi samo na postojećih pet vrsta, nego ona obuhvata i opojno piće spravljeno od grožđa.

2 Ova zabrana donesena je, vjerovatno, u godini oslobađanja Mekke. To se može razumjeti iz hadisa koji bilježi Ahmed u *Musnedu* od Abdur-Rahmana b. Vale.

٤٦١٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضي الله عنه عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهْيَ مِنْ خَمْسَةٍ مِنَ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ .

4619. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali da su ga obavijestili Isa i Ibn-Idris, prenoseći od Ebu-Hajjana, on od Šabija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:
"Čuo sam Omera kako na minberu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govori: 'O ljudi, objavljena je zabrana alkohola, a on je spojen od petero: grožđa, datula, meda, pšenice i ječma. Alkohol je ono što remeti razum.'"

بَاب (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONIMA KOJI VJERUJU I DOBRA DJELA ČINE NEMA NIKAKVA GRIJEHA U ONOME ŠTO POJEDU I POPIJU..." – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... A ALLAH VOLI ONE KOJI DRUGIMA DOBRO ČINE."[3]

٤٦٢٠ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضي الله عنه أَنَّ الْخَمْرَ الَّتِي أُهْرِيقَتْ الْفَضِيخُ وَزَادَنِي مُحَمَّدٌ الْبِيكَنْدِيُّ عَنْ أَبِي النُّعْمَانِ قَالَ كُنْتُ سَاقِيَ الْقَوْمِ فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ فَنَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ اخْرُجْ فَانْظُرْ مَا هَذَا الصَّوْتُ قَالَ فَخَرَجْتُ فَقُلْتُ هَذَا مُنَادٍ يُنَادِي أَلاَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ لِي اذْهَبْ فَأَهْرِقْهَا قَالَ فَجَرَتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ قَالَ وَكَانَتْ خَمْرُهُمْ يَوْمَئِذٍ الْفَضِيخَ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ قُتِلَ قَوْمٌ وَهْيَ فِي بُطُونِهِمْ قَالَ فَأَنْزَلَ اللهُ (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا) .

4620. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, ovom Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je alkohol koji je proliven bio *el-fadih* (tj. proizveden od nezrelih datula). Muhammed još dodaje, prenoseći od Ebu-Nu'mana da je rekao:
"Točio sam piće u kući Ebu-Talhe kada je objavljena zabrana alkohola. (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) poslao je glasnika koji je to oglasio. Ebu-Talha tada reče: 'Iziđi i vidi o čemu se radi.' Izišao sam i vratio se rekavši im da je to glasnik koji oglašava da je alkohol zabranjen. Tada mi je (Ebu-Talha) rekao: 'Idi i prolij ga!' Alkohol je", kaže Ebu-Nu'man, "tekao ulicama Medine. Pravili su ga u to vrijeme od nezrelih datula. Neko je rekao: 'Ima onih koji su poginuli, a u njihovim je stomacima bilo alkohola.'[4]

3 El-Maida, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojeli i popili kad se klone onoga što im je zabranjeno i kad vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju i onda se grijeha klone i dobro čine; a Allah voli one koji drugima dobro čine."

4 Misli se na one muslimane koji su pali kao šehidi prije nego što je alkohol zabranjen.

Tim povodom objavljeno je: 'Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojeli i popili...'"[1]

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I NE ZAPITKUJTE O ONOME ŠTO ĆE VAM PRIČINITI NEPRIJATNOSTI AKO VAM SE OBJASNI..."[2]

باب قَوْلِهِ
(لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ)

4621. PRIČAO NAM JE Munzir b. Velid b. Abdur-Rahman Džarudi, njemu njegov babo, njemu Šu'ba, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao govor (hutbu) kakav nikad nisam čuo. Rekao je: 'Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!' Tada su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokrili svoje lice, i čuli su se njihov plač i jecaji. Neki je čovjek upitao: 'Ko je moj otac?'
'Tvoj je otac taj i taj', odgovorio je (Poslanik). Tada je objavljen ovaj ajet: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...'"
Hadis prenose Nadr i Revh b. Ubada od Šu'be.

٤٦٢١. حَدَّثَنَا مُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْجَارُودِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى ابْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ قَالَ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا قَالَ فَغَطَّى أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وُجُوهَهُمْ لَهُمْ خَنِينٌ فَقَالَ رَجُلٌ مَنْ أَبِي قَالَ فُلاَنٌ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) رَوَاهُ النَّضْرُ وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ عَنْ شُعْبَةَ .

4622. PRIČAO NAM JE Fadl b. Sehl, njemu Ebu-Nadr, ovom Ebu-Hajsema, prenoseći od Ebu-Džuvejrije, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Svijet je pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da ga ismije. Čovjek bi tako pitao ko mi je otac; drugi bi, kad izgubi devu, pitao gdje mu je deva. Tim povodom Allah je objavio ajet: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...'" – proučivši ajet do kraja.

٤٦٢٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الْجُوَيْرِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كَانَ قَوْمٌ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتِهْزَاءً فَيَقُولُ الرَّجُلُ مَنْ أَبِي وَيَقُولُ الرَّجُلُ تَضِلُّ نَاقَتُهُ أَيْنَ نَاقَتِي فَأَنْزَلَ اللهُ فِيهِمْ هَذِهِ الْآيَةَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) حَتَّى فَرَغَ مِنَ الْآيَةِ كُلِّهَا .

1 El-Maida, 93.

2 El-Maida, 101. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni, a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasnit će vam se – ono ranije Allah vam je već oprostio – a Allah prašta i blag je."

بَاب (مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلاَ سَائِبَةٍ وَلاَ وَصِيلَةٍ وَلاَ حَامٍ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH NIJE PROPISAO NI 'BEHIRU', NI 'SAIBU', NI 'VASILU', A NI 'HAMA'..."[3]

(وَإِذْ قَالَ اللهُ) يَقُولُ قَالَ اللهُ وَإِذْ هَا هُنَا صِلَةٌ الْمَائِدَةُ أَصْلُهَا مَفْعُولَةٌ كَعِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَتَطْلِيقَةٍ بَائِنَةٍ وَالْمَعْنَى مِيدَ بِهَا صَاحِبُهَا مِنْ خَيْرٍ يُقَالُ مَادَنِي يَمِيدُنِي وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مُتَوَفِّيكَ) مُمِيتُكَ .

Ve iz kalallahu je u značenju jekulu, tj. kada Allah rekne (na Sudnjem danu). Allah je rekao: *ve iz*, a to ovdje ima funkciju vezivanja, spajanja. *El-maidetu* (trpeza, sofra) u osnovi je u značenju oblika *mef'uletun* kao što je to i *'išetun radijetun* i *tatlikatun bainetun*. U osnovi ova riječ se koristi u značenju: "Njen vlasnik ju je opskrbio svakojakim dobrima." Kaže se *madeni-jemiduni*. Za riječ: *muteveffike* Ibn-Abbas je rekao da znači: *mumituke,* tj. usmrtit ću te.

٤٦٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ الْبَحِيرَةُ الَّتِي يُمْنَعُ دَرُّهَا لِلطَّوَاغِيتِ فَلاَ يَحْلُبُهَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ وَالسَّائِبَةُ كَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لآلِهَتِهِمْ لاَ يُحْمَلُ عَلَيْهَا شَيْءٌ قَالَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرٍ الْخُزَاعِيَّ يَجُرُّ قُصْبَهُ فِي النَّارِ كَانَ أَوَّلَ مَنْ سَيَّبَ السَّوَائِبَ وَالْوَصِيلَةُ النَّاقَةُ الْبِكْرُ تُبَكِّرُ فِي أَوَّلِ نِتَاجِ الْإِبِلِ ثُمَّ تُثَنِّي بَعْدُ بِأُنْثَى وَكَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لِطَوَاغِيتِهِمْ إِنْ وَصَلَتْ إِحْدَاهُمَا بِالأُخْرَى لَيْسَ بَيْنَهُمَا ذَكَرٌ وَالْحَامِ فَحْلُ الإِبِلِ يَضْرِبُ الضِّرَابَ الْمَعْدُودَ فَإِذَا قَضَى ضِرَابَهُ وَدَعُوهُ لِلطَّوَاغِيتِ وَأَعْفَوْهُ مِنَ الْحَمْلِ فَلَمْ يُحْمَلْ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَسَمَّوْهُ الْحَامِيَ و قَالَ لِي أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ سَعِيدًا

4623. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida b. Musejjeba da je rekao:

"*Behira* je (deva) čije je mlijeko samo za bogove, tako da nju niko ne muze. *Saiba* je (deva) koju su oni puštali na slobodu u ime svojih bogova, i na nju nisu ništa tovarili."

Ebu-Hurejra kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam Amra b. Amira Huza'ija kako vuče svoja crijeva u vatri. On je prvi koji je pustio *saibu*.'"

"*Vesila* je je mlada deva koja pri prvom okotu donese žensko (devče), a zatim ponovo donese žensko (devče). Njih su ostavljali da slobodno pasu svojim bogovima *(tagutima)* ukoliko bi uzastopno odevile dvoje ženske devčadi, a između njih nijedno muško. *Ham* je mužjak deve koji se pari određeni broj puta, pa kada izvrši određeni broj parenja, ostave ga svojim bogovima, tako da ništa na njega ne bi bilo tovareno. Nazivali bi ga *ham*."

3 El-Maida, 103. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah nije propisao ni 'behiru', ni 'saibu', ni 'vasilu', a ni 'hama'; to oni koji ne vjeruju govore o Allahu laži, i većina njih nema pameti."

Ebu-Jeman kaže: "Obavijestio nas je Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je čuo Seida kako mu ovo govori. Ebu-Hurejra kaže: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (kako govori) isto to.'" Hadis prenosi i Ibn-Had od Ibn-Šihaba, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..."

قَالَ يُخْبِرُهُ بِهَذَا قَالَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ وَرَوَاهُ ابْنُ الْهَادِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

4624. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Ja'kub Ebu-Abdullah Kermani, njemu Hassan b. Ibrahim, ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam Džehennem kako se razbija i lomi, i vidio sam Amra kako vuče svoja crijeva.' On je bio prvi koji je pustio *saibu*."

٤٦٢٤ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ أَبُو عَبْدِالله الْكَرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ رَأَيْتُ جَهَنَّمَ يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا وَرَأَيْتُ عَمْرًا يَجُرُّ قُصْبَهُ وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ سَيَّبَ السَّوَائِبَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JA SAM NAD NJIMA BDIO DOK SAM MEĐU NJIMA BIO, A KAD SI MI TI DUŠU UZEO, TI SI IH JEDINI NADZIRAO; TI NAD SVIM BDIŠ."[1]

بَاب (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ)

4625. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Mugire b. Nu'mana, a on od Seida b. Džubejra da je čuo Ibn-Abbasa kad je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je govor (hutbu) i rekao: 'O ljudi, vi ćete biti proživljeni bosi, goli i neobrezani.'
Zatim je proučio (ajet): 'Onako kako smo prvi put stvorili iz ništa, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti',[2] dodavši: 'Ibrahim će biti prvi koji će

٤٦٢٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ رَسُولُ الله ﷺ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ إِلَى الله حُفَاةً عُرَاةً غُرْلا ثُمَّ قَالَ (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ

1 El-Maida, 117. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ja sam im samo govorio ono što si mi Ti naredio: 'Ibadet činite Allahu, i mome i svome Gospodaru!' I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš."

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je proučio dio sljedećeg ajeta: "... onoga Dana kada smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti." (El-Enbija, 104)

ثُمَّ قَالَ أَلاَ وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلاَئِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ أَلاَ وَإِنَّهُ يُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُصَيْحَابِي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) فَيُقَالُ إِنَّ هَؤُلاَءِ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ .

biti obučen na Sudnjem danu, a neki ljudi iz moga ummeta bit će izdvojeni ulijevo. Tada ću ja reći: 'Moji drugari! Moji drugari.'
'Ti ne znaš kakve su oni novotarije uveli poslije tebe!', reći će se, a ja ću odgovoriti kao što je odgovorio dobri rob (Isa, alejhis-selam): 'Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao.'
'Ovi su u odmetništvu otkako si ti od njih otišao!', reći će se."[3]

بَاب قَوْلِهِ (إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO IH KAZNIŠ ROBOVI SU TVOJI, A AKO IM OPROSTIŠ, SILAN I MUDAR TI SI."[4]

٤٦٢٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ وَإِنَّ نَاسًا يُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) .

4626. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, ovom Mugira b. Nu'man, a njemu Seid b. Džubejr, prenoseći od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vi ćete sigurno biti okupljeni. Neki će ljudi biti odvedeni na lijevu stranu, a ja ću reći kao što je rekao dobri rob: 'Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš. Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si!'"[5]

3 Ovaj hadis je, s kraćim komentarom, prethodio pod brojem 3349, s tim što tamo nije rečeno da se u hadisu misli na odmetništvo sirovih beduina, onih u čija srca vjera nije ušla, a da se ne misli na sve ashabe.

4 El-Maida, 118.

5 El-Maida, 117-119.

U ime Allaha, Svemilsnog, Samilosnog!

SURA EL-EN‘AM (STOKA)

Ibn-Abbas kaže da *summe lem tekun fitnetuhum* znači *ma‘ziretuhum* (njihova isprika); *ma‘rušatin* znači ono što se (na podupiračima) podiže od vinove loze i ostaloga. *Hamuleten* jesu životinje na koje se tovari. *Ve lelebesna* znači *lešebbehna* (učinili bismo nejasnim); *jen'evne* znači *jeteba‘adune* (udaljuju se); *tubselu* znači *tufdahu* (izložiti mukama); *ubsilu* znači *ufdihu* (na muku stavljeni); *el-bust* i *basitu ejdihim* znači *ed-darbu* (udaranje); *isteksertum minel-insi* znači *adleltum kesiren* (zaveli ste mnoge); *mimma zere'e minel hars* znači *odredili su jedan dio od plodova i imetka svoga Bogu, a jedan dio šejtanu i kipovima*. *Ekinneten* je množina *kinan*; *emma ištemelet* znači *da li se sastoji osim od muška i ženska, pa zašto onda nešto zabranjujete, a nešto dopuštate*?! *Mesfuhan* znači *muhrakan* koja ističe; *sadefe* znači *e‘areda* okrenuo se od; *ublisu* znači *uujisu* izgubili su nadu, a *ubsilu* znači *uslimu* (predali su se); *sermeden* znači *daimen* (stalno); *istehvethu* znači *edallethu* (zaveli su ga); *temterune* znači *tešukkune* (sumnjate); *vakrun* znači *samemun* (gluhoća); *el-vikru* znači *el-himlu* (teret). Jednina od *esatiru* jest *usturetun* i *istaretun*, a to znači *et-turrehatu* (bajke). *El-be'sau* dolazi od riječi *el-be'su*, ali i od (riječi) *el-bu'su. Džehreten* znači *mu‘ajeneten* (očima gledajući). *Es-suveru* jest množina od (riječi) *suretun*, kao što se kaže *suretun i suverun. Melekutun i mulkun* isto je kao *rehebutun hajrun min rehamutin*.

Kaže se: *turhebu hajrun min en turhame. Ve in ta‘dil* znači *tuksit* (ako budeš pravedan). *Dženne* znači *azleme* (smračiti se). *Te‘ala* znači *‘ala* (Uzvisio se, Uzvišen je). Kaže se: *alallahi husbanuhu*, tj. *hisabuhu* (na Allahu je da s njime

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ) مَعْذِرَتُهُمْ (مَعْرُوشَاتٍ) مَا يُعْرَشُ مِنَ الْكَرْمِ وَغَيْرِ ذَلِكَ (حَمُولَةً) مَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا (وَلَلَبَسْنَا) لَشَبَّهْنَا (لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ) أَهْلَ مَكَّةَ (يَنْأَوْنَ) يَتَبَاعَدُونَ تُبْسَلُ تُفْضَحُ (أُبْسِلُوا) أُفْضِحُوا (بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ) الْبَسْطُ الضَّرْبُ وَقَوْلُهُ (اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ) أَضْلَلْتُمْ كَثِيرًا (مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ) جَعَلُوا لِلَّهِ مِنْ ثَمَرَاتِهِمْ وَمَالِهِمْ نَصِيبًا وَلِلشَّيْطَانِ وَالْأَوْثَانِ نَصِيبًا (أَكِنَّةً) وَاحِدُهَا كِنَانٌ (أَمَّا اشْتَمَلَتْ) يَعْنِي هَلْ تَشْتَمِلُ إِلاَّ عَلَى ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى فَلِمَ تُحَرِّمُونَ بَعْضًا وَتُحِلُّونَ بَعْضًا (مَسْفُوحًا) مُهْرَاقًا (صَدَفَ) أَعْرَضَ أُبْلِسُوا أُويِسُوا وَ (أُبْسِلُوا) أُسْلِمُوا (سَرْمَدًا) دَائِمًا (اسْتَهْوَتْهُ) أَضَلَّتْهُ (تَمْتَرُونَ) تَشُكُّونَ (وَقْرٌ) صَمَمٌ وَأَمَّا الْوِقْرُ فَإِنَّهُ الْحِمْلُ (أَسَاطِيرُ) وَاحِدُهَا أُسْطُورَةٌ وَإِسْطَارَةٌ وَهِيَ التُّرَّهَاتُ (الْبَأْسَاءُ) مِنَ الْبَأْسِ وَيَكُونُ مِنَ الْبُؤْسِ (جَهْرَةً) مُعَايَنَةً الصُّوَرُ جَمَاعَةُ صُورَةٍ كَقَوْلِهِ سُورَةٌ وَسُوَرٌ مَلَكُوتٌ مُلْكٌ مِثْلُ رَهَبُوتٍ خَيْرٌ مِنْ رَحَمُوتٍ وَيَقُولُ تُرْهَبُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تُرْحَمَ (وَإِنْ تَعْدِلْ) تُقْسِطْ لاَ يُقْبَلْ مِنْهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ (جَنَّ) أَظْلَمَ (تَعَالَى) عَلاَ يُقَالُ عَلَى اللَّهِ حُسْبَانُهُ أَيْ حِسَابُهُ وَيُقَالُ (حُسْبَانًا)

svede obračun). Kaže se (također): *husbanen* tj. *meramije* (strelice) i *rudžumen liš-šejatini* (za gađanje šejtana).
Mustekarr (spremište), tj. spremište u kičmi i boravište u materici (*mustekarrun fis-sulbi ve mustevde'un fir-rahimi)*.
El-kinvu znači *el-izku* (grozd). Dvojina i množina jesu iste *kinvanun*, kao što je to i u slučaju *sinvun* i *sinvanun*.

مَرَامِيَ وَ (رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ) مُسْتَقَرٌّ فِي الصُّلْبِ (وَمُسْتَوْدَعٌ) فِي الرَّحِمِ الْقِنْوُ الْعِذْقُ والاِثْنَانِ قِنْوَانِ وَالْجَمَاعَةُ أَيْضًا (قِنْوَانٌ) مِثْلُ صِنْوٍ وَ (صِنْوَانٍ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "U NJEGA SU KLJUČEVI SVIH TAJNI, SAMO IH ON ZNA..."[1]

بَاب (وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ هُوَ)

4627. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ključeva (svih) tajni ima pet: samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta (plodonosnu) kišu i samo On zna šta je u matericama; čovjek ne zna šta će sutra zaraditi niti zna u kojoj će zemlji umrijeti; a Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten."[2]

٤٦٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ ابْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ (مَفَاتِحُ الْغَيْبِ) خَمْسٌ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) .

1 El-En'am, 59. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne, a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama zemlje niti išćeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi."

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je 34. ajet sure Lukman. Taberi prenosi od Ibn-Mesuda da je rekao kako je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato sve osim ključeva svih tajni. (*Fethul-bari*, 8/141)

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'ON JE KADAR PROTIV VAS POSLATI KAZNU IZNAD VAŠIH GLAVA ILI ISPOD VAŠIH NOGU...'"[1]

بَاب قَوْلِهِ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ ...)

Jelbisekum znači *jahlitakum* (pomiješa vas, zamrsi vas), od (riječi) *el-iltibasu. Jelbisu* znači *jahlitu* (pomiješati, zamrsiti); *šije'an* znači *firekan* (grupe, stranke).

(يَلْبِسَكُمْ) يَخْلِطَكُمْ مِنَ الْإِلْتِبَاسِ (يَلْبِسُوا) يَخْلِطُوا (شِيَعًا) فِرَقًا .

4628. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada je objavljen ovaj ajet: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava...' – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Utječem se Tvojim licem!' – '... ili ispod vaših nogu...' – 'Utječem se Tvojim licem!' – '... ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.'[2]
'Ovo je lakše (ili ovo je manje)', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٤٦٢٨ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ قَالَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا أَهْوَنُ أَوْ هَذَا أَيْسَرُ .

1 El-En'am, 65. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu, ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.' Pogledaj samo kako Mi potanko iznosimo dokaze da bi se oni urazumili."

2 Ibn-Merduvejh prenosi od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Molio sam Allaha da oslobodi moj ummet četvero; On ih je oslobodio od dvoje, ali je ostavio dvoje. Molio sam Allaha da ih oslobodi kamenovanja s neba i opšteg potopa iz zemlje, da ih u stranke ne podijeli i da silu jedni drugih ne iskuse. On ih je oslobodio kamenovanja i potopa, ali ih nije oslobodio ostaloga." (Fethul-bari, 8/142)

3 To znači da je ovo dvoje manje opasno i manje štetno od prethodnoga, jer jer njime neće biti iskorijenjeni.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I VJEROVANJE SVOJE SA ZULUMOM (ŠIRKOM) NE MIJEŠAJU..."[4]

بَاب (وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ)

4629. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: "Kada je objavljen ajet: '... i vjerovanje svoje s zulumom (širkom) ne miješaju', njegovi (Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem) su ashabi rekli: 'A ima li iko među nama da zulum (nepravdu) nije počinio?!' Potom je objavljeno: 'Širk je, zaista, veliki zulum!'"[5]

٤٦٢٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) قَالَ أَصْحَابُهُ وَأَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JUNUSA I LUTA – I SVIMA SMO PREDNOST NAD SVIJETOM OSTALIM DALI."[6]

بَاب قَوْلِهِ (وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ)

4630. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Mehdi, ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Alija da je rekao: "Pričao mi je amidžić vašeg Poslanika, tj. Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '(Allahov) rob ne bi trebao da kaže: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa!'''"

٤٦٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَمِّ نَبِيِّكُمْ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

4 El-En'am, 82. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju, oni će na pravom putu biti." Pod nepravdom (zulumom) u ovom se ajetu podrazumijeva širk (mnogoboštvo). Zbog toga je u prijevodu na naš jezik riječ "zulm" prevedena kao "mnogoboštvo".

5 Lukman, 13.

6 El-En'am, 86. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "... i Isma'ila i El-Jese'u i Junusa i Luta – i svima smo prednost nad svijetom ostalim dali."

4631. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Sa'd b. Ibrahim, koji je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana b. Avfa, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"(Allahov) rob ne bi trebao da kaže: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa!'"

٤٦٣١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NJIH JE ALLAH UPUTIO, ZATO SLIJEDI NJIHOV PRAVI PUT..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ)

4632. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže:
"Obavijestio me je Sulejman Ahvel, a njega Mudžahid da je on pitao Ibn-Abbasa da li u (suri) Sad ima sedžda, pa je on rekao: 'Da', a zatim proučio: 'I Mi mu poklonismo Ishaka i Ja'kuba...' – sve do (riječi): '... zato slijedi njihov pravi put.'[2] Potom je rekao: 'On je od njih.'"
Jezid b. Harun, Muhammed b. Ubejd te Sehl b. Jusuf dodaju, prenoseći od Avvama, a on od Mudžahida da je on upitao Ibn-Abbasa, pa mu je on odgovorio: "Vaš je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od onih kojima je naređeno da ih slijedi."[3]

٤٦٣٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الْأَحْوَلُ أَنَّ مُجَاهِدًا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ أَفِي ص سَجْدَةٌ فَقَالَ نَعَمْ ثُمَّ تَلَا (وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) إِلَى قَوْلِهِ (فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) ثُمَّ قَالَ هُوَ مِنْهُمْ زَادَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسَهْلُ ابْنُ يُوسُفَ عَنِ الْعَوَّامِ عَنْ مُجَاهِدٍ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَبِيُّكُمْ ﷺ مِمَّنْ أُمِرَ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِمْ .

1 El-En'am, 90. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put. Reci: 'Ja od vas ne tražim nagradu za Kur'an, on je samo pouka svjetovima."

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je 84, 85, 86, 87. i 88. ajet.

3 Ulema se ne slaže u vezi s tim da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obavezan slijediti šerijate prijašnjih poslanika dok ne budu stavljeni van snage. Oni koji kažu da je bio obavezan, uzimaju kao dokaz prethodni ajet. Oni koji kažu da nije bio obavezan, odgovaraju da ajet znači kako ih slijedi općenito i u onim tačkama u kojima nema razlike. (*Fethul-bari,* 8/143)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ŽIDOVIMA SMO SVE ŽIVOTINJE KOJE IMAJU KOPITA ILI KANDŽE ZABRANILI, A OD GOVEDA I BRAVA – NJIHOV LOJ..."[4]

بَاب قَوْلِهِ (وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا)

Ibn-Abbas kaže da *kulle zi zufurin* znači *el-be'iru ven-ne'ametu* (deva i noj). *El-havaja* znači *el-meb'aru* crijeva. Drugi kažu da *hadu* znači *saru jehuden* (postali su židovi). *Hudna* znači *tubna* (pokajali smo se); *haidun* znači *taibun* (pokajnik).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلَّ ذِي ظُفُرٍ الْبَعِيرُ وَالنَّعَامَةُ (الْحَوَايَا) الْمَبْعَرُ وَقَالَ غَيْرُهُ (هَادُوا) صَارُوا يَهُودًا وَأَمَّا قَوْلُهُ (هُدْنَا) تُبْنَا هَائِدٌ تَائِبٌ .

4633. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba da je Ata' rekao:
"Čuo sam od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Allah je prokleo židove. Nakon što im je On zabranio loj (strvine), oni su ga topili (i tako vadili mast), zatim to prodavali i na koncu (zaradu od toga) jeli (trošili).'"
Ebu-Asim kaže: "Pričao nam je Abdul-Hamid, a njemu Jezid da mu je Ata' napisao kako je čuo od Džabira da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto."

٤٦٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ قَالَ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ قَاتَلَ اللهُ الْيَهُودَ لَمَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِمْ شُحُومَهَا جَمَلُوهُ ثُمَّ بَاعُوهُ فَأَكَلُوهَا وَقَالَ أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْحَمِيدِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ كَتَبَ إِلَيَّ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

[4] El-En'am, 146. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "Jevrejima smo sve životinje koje imaju kopita ili kandže zabranili, a od goveda i brava – njihov loj, osim onog s leđa ili s crijeva, ili onog pomiješanog s kostima. Time smo ih zbog zuluma njihova kaznili; a Mi, zaista, govorimo istinu."

RIJEČI UZVIŠENOG: "...NE PRIBLIŽAVAJTE SE NEVALJALŠTINAMA, BILE ONE JAVNE ILI TAJNE..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَلاَ تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

4634. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Nema nikog da je više ljubomoran od Allaha, i zato je zabranio nevaljalštine, bile one javne ili tajne. Niko ne voli da bude više hvaljen od Allaha, i zato je On Sebe pohvalio."
Rekao sam: "Jesi li ga (hadis) čuo od Abdullaha?"
"Da", odgovorio je.
"A da li ga je pripisao (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem)?"
"Da", odgovorio je.

٤٦٣٤ . حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لاَ أَحَدَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ وَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ شَيْءَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللهِ وَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ قُلْتُ سَمِعْتَهُ مِنْ عَبْدِاللهِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَرَفَعَهُ قَالَ نَعَمْ .

Vekilun znači *hafizun ve muhitun bihi* (obuhvata ga i zaštitnik je njegov). *Kubulen* množina je od *kabilun* i znači više vrsta kazne, a svaka vrsta kazne pojedinačno označava se riječju *kabilun*. *Zuhruful-kavli* jesu kitnjaste riječi, a sve ono što uljepšaš i iskitiš, a ustvari je loše označava se riječju *zuhruf*. *Ve harsun hidžrun* znači *haramun* (zabranjeno). Sve što je zabranjeno jest *hidžrun mahdžurun*. *El-hidžru* također je i svaka građevina koju si izgradio. Kobila se, isto tako, zove *hidžrun*. Za razum se također kaže *hidžrun* i *hidžen*. *El-Hidžr* je mjesto gdje je živio (narod) Semud. Ono što si ogradio kamenjem od zemlje zove se *hidžrun*. Po tome je jedan dio zida od prethodnih temelja Ka'be dobio ime *hidžrun*, kao da je to izvedeno od (riječi) *mahtumun*, kao što je *katilun* izvedeno od riječi *maktulun*. Što se *hadžrul-jemameti* tiče, to označava mjesto stanovanja.

بَاب

(وَكِيلٌ) حَفِيظٌ وَمُحِيطٌ بِهِ (قُبُلًا) جَمْعُ قَبِيلٍ وَالْمَعْنَى أَنَّهُ ضُرُوبٌ لِلْعَذَابِ كُلُّ ضَرْبٍ مِنْهَا قَبِيلٌ (زُخْرُفَ الْقَوْلِ) كُلُّ شَيْءٍ حَسَّنْتَهُ وَوَشَّيْتَهُ وَهُوَ بَاطِلٌ فَهُوَ زُخْرُفٌ (وَحَرْثٌ حِجْرٌ) حَرَامٌ وَكُلُّ مَمْنُوعٍ فَهُوَ حِجْرٌ مَحْجُورٌ وَالْحِجْرُ كُلُّ بِنَاءٍ بَنَيْتَهُ وَيُقَالُ لِلأُنْثَى مِنَ الْخَيْلِ حِجْرٌ وَيُقَالُ لِلْعَقْلِ حِجْرٌ وَحِجًى وَأَمَّا الْحِجْرُ فَمَوْضِعُ ثَمُودَ وَمَا حَجَّرْتَ عَلَيْهِ مِنَ الأَرْضِ فَهُوَ حِجْرٌ وَمِنْهُ سُمِّيَ حَطِيمُ الْبَيْتِ حِجْرًا كَأَنَّهُ مُشْتَقٌّ مِنْ مَحْطُومٍ مِثْلُ قَتِيلٍ مِنْ مَقْتُولٍ وَأَمَّا حَجْرُ الْيَمَامَةِ فَهُوَ مَنْزِلٌ .

1 El-En'am, 151. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju zbog nemaštine ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo; ne približujte se nevaljalštinama, bile one javne ili tajne, ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva! Eto, to vam On preporučuje da biste razmislili."

بَاب قَوْلِهِ ﴿هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ﴾

RIJEČI UZVIŠENOG: "DOVEDITE TE SVOJE SVJEDOKE..."[2]

٤٦٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا رَآهَا النَّاسُ آمَنَ مَنْ عَلَيْهَا فَذَاكَ حِينَ ﴿لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ .

4635. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, ovom Umara, njemu Ebu-Zur‘a, a ovom Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. Kada ga svijet vidi, svi koji su na Zemlji postat će vjernici. To će biti vrijeme kada nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao.'"[3]

بَاب ﴿لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا﴾

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NIJEDNOM ČOVJEKU NEĆE BITI OD KORISTI TO ŠTO ĆE TADA VJEROVATI..."[4]

٤٦٣٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَآهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ وَذَلِكَ حِينَ لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا ثُمَّ قَرَأَ الآيَةَ .

4636. PRIČAO MI JE Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, njega Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. Kada iziđe i svijet ga vidi, svi će postati vjernici. To će biti vrijeme kada nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati." Zatim je proučio ajet.[5]

2 El-En‘am, 150. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Dovedite te svoje svjedoke, one koji će posvjedočiti da je Allah to zabranio!' Pa ako oni posvjedoče, ti im nemoj povjerovati i ne povodi se za željama onih koji Naše dokaze drže lažnim i koji u onaj svijet ne vjeruju i koji druge Gospodaru svome ravnim smatraju."

3 Vidi 158. ajet sure El-En‘am.

4 El-En‘am, 158. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zar oni čekaju da im meleki dođu, ili da im Gospodar tvoj dođe, ili neki predznaci od Gospodara tvoga?! Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao, ili ako nije kao vjernik kakvo dobro uradio. Reci: 'Samo vi čekajte, i Mi ćemo, doista, čekati!'"

5 Tj. 158. ajet sure El-En‘am.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-A'RAF (BEDEMI)

Ibn-Abbas kaže da *ve rijašen* znači *el-malu* (imetak); *innehu la juhibbul-mu'tedin* (On ne voli one koji pretjeruju) *fid-du'ai ve fi gajrihi* (u molitvi ili nečem drugom). *Afev* znači "umnožili su se i umnožio se njihov imetak". *El-fettahu* znači *el-kadi* (sudac); *iftah bejnena* znači *ikdi bejnena* (presudi nam); *netaknel-džebele* znači *ref'ana* (podigli smo); *inbedžeset* znači *infedžeret* (rasprsnula se); *mutebberun* znači *husranun* (gubitak); *aasa* znači *ahzenu* (žalostim se); *te'se* znači *tahzenu* (ti se žalostiš). Drugi kažu da *ma mene'ake en la tesdžude* (šta te je spriječilo da ne padneš na sedždu) znači *ma mene'ake en tesdžude* (šta te je spriječilo od toga da padneš na sedždu). *Jahsifani* "uzimali su njih dvoje lišće iz Dženneta (i spajali ga)". Za dvoje ljudi koji spajaju lišće jedno s drugim kaže se *jahsifanil-vereka*. *Sev'atihima* metaforično znači "njihovi spolni organi". *Meta'un ila hinin* (uživanje određeno vrijeme) ovdje znači "do Kijametskog dana". *El-hinu* kod Arapa (označava) i najmanji i najduži vremenski period. *Er-rijašu* i *er-rišu* znače isto, a to je "vidljivi dio odjeće". *Kabiluhu* znači "generacija kojoj on pripada". *Iddareku* znači *idžteme'u* (sakupili su se). Otvori na čovjeku i životinji zovu se jednim imenom *sumumun*, od čega je jednina *semmun*. To su njegove oči, nozdrve, usta, uši, spolni organ i anus. *Gavašin* (označava) ono čime su prekriveni; *nušuren* znači *muteferrikaten* (razdvojeno, razbacano); *nekiden* znači *kalilen* (malo); *jagnev* znači *je'išu* (žive); *hakikun* znači *hakkun* (istina); *isterhebuhum* je od *er-rehbetu*; *telekkafu* znači *telkamu* (gutati); *tairuhum* znači *hazzuhum* (njihova sreća); *tufanun mines-sejli* (potop). Pojava masovne smrti također

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الأَعْرَافِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَرِيَاشًا الْمَالُ (إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) فِي الدُّعَاءِ وَفِي غَيْرِهِ (عَفَوْا) كَثُرُوا وَكَثُرَتْ أَمْوَالُهُمْ (الْفَتَّاحُ) الْقَاضِي (افْتَحْ بَيْنَنَا) اقْضِ بَيْنَنَا (نَتَقْنَا الْجَبَلَ) رَفَعْنَا انْبَجَسَتْ انْفَجَرَتْ (مُتَبَّرٌ) خُسْرَانٌ (آسَى) أَحْزَنُ (تَأْسَ) تَحْزَنْ وَقَالَ غَيْرُهُ(مَا مَنَعَكَ أَنْ لاَ تَسْجُدَ) يَقُولُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ (يَخْصِفَانِ) أَخَذَا الْخِصَافَ مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ يُؤَلِّفَانِ الْوَرَقَ يَخْصِفَانِ الْوَرَقَ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ (سَوْآتِهِمَا) كِنَايَةٌ عَنْ فَرْجَيْهِمَا (وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ) هُوَ هَا هُنَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْحِينُ عِنْدَ الْعَرَبِ مِنْ سَاعَةٍ إِلَى مَالاَ يُحْصَى عَدَدُهُ الرِّيَاشُ وَالرِّيشُ وَاحِدٌ وَهْوَ مَا ظَهَرَ مِنَ اللِّبَاسِ (قَبِيلُهُ) جِيلُهُ الَّذِي هُوَ مِنْهُمْ (ادَّارَكُوا) اجْتَمَعُوا وَمَشَاقُّ الإِنْسَانِ وَالدَّابَّةِ كُلُّهَا يُسَمَّى سُمُومًا وَاحِدُهَا سَمٌّ وَهِيَ عَيْنَاهُ وَمَنْخِرَاهُ وَفَمُهُ وَأُذُنَاهُ وَدُبُرُهُ وَإِحْلِيلُهُ (غَوَاشٍ) مَا غُشُّوا بِهِ (نُشُرًا) مُتَفَرِّقَةً (نَكِدًا) قَلِيلاً (يَغْنَوْا) يَعِيشُوا (حَقِيقٌ) حَقٌّ (اسْتَرْهَبُوهُمْ) مِنَ الرَّهْبَةِ (تَلَقَّفُ) تَلْقَمُ (طَائِرُهُمْ) حَظُّهُمْ طُوفَانٌ مِنَ السَّيْلِ وَيُقَالُ لِلْمَوْتِ الْكَثِيرِ الطُّوفَانُ الْقُمَّلُ الْحُمْنَانُ يُشْبِهُ صِغَارَ الْحَلَمِ عُرُوشٌ وَعَرِيشٌ بِنَاءٌ (سُقِطَ) كُلُّ مَنْ نَدِمَ فَقَدْ سُقِطَ فِي يَدِهِ الأَسْبَاطُ

se zove *et-tufanu. El-kummelu* jesu "vaši koje sliče sitnim krpeljima". *Urušun* i *arišun* jest *binaun* (građevina). *Sukita* (znači) "svako ko se pokajao." (Za takvoga se kaže) *sukita fi jedihi*. El-esbatu jesu plemena Benu-Israila. *Ja'dune fis-sebti* "kršili (su zabranu) toga dana (u subotu)"; *ta'du* znači *tudžavizu* (pretjeruje, prelazi granicu); *šurre'an* znači *ševari'a* (vidljivo, kada riba izlazi iz vode i diže glavu); *beisun* znači *šedidun* (jak, oštar); *ahlede ilel-erdi* znači *ka'ade ve teka'ase* (sjesti i oklijevati); *senestedridžuhum* znači *ne'tihim min me'menihim* (doći ćemo im odakle se ne nadaju), kao što su riječi Uzvišenog: "Tad im je došao Allah otkud nisu računali..."[1] *Min džinnetin* znači *min džununin* (ludilo, bezumlje); *ejjane mursaha* znači *meta hurudžuha* (kada će se pojaviti); *fe merret bihi* znači "ona ga je nosila i upotpunila trudnoću"; *jenzeganneke* znači *jestehifenneke* (obmanuti); *tajfun* – "luđak kojeg je obuzela ludost". Kaže se: *taifun*, a to je jednina. *Jemuddunehum* znači *juzejjinune* (uljepšavaju); *hifeten* znači *havfen* (iz straha). *Hufjeten* je od (riječi) *el-ihfa'u*. Jednina od *el-asalu* jest *esilun*, a to je "period između ikindije i akšama", kao što je u Njegovim riječima *bukreten ve esilen* (ujutro i predveče).

قَبَائِلُ بَنِي إِسْرَائِيلَ (يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ) يَتَعَدَّوْنَ لَهُ يُجَاوِزُونَ تَجَاوُزٌ بَعْدَ تَجَاوُزٍ (تَعْدُ) تُجَاوِزْ (شُرَّعًا) شَوَارِعَ (بَئِيسٍ) شَدِيدٍ (أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ) قَعَدَ وَتَقَاعَسَ (سَنَسْتَدْرِجُهُمْ) أَيْ نَأْتِيهِمْ مِنْ مَأْمَنِهِمْ كَقَوْلِهِ تَعَالَى (فَأَتَاهُمُ اللهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا) (مِنْ جِنَّةٍ) مِنْ جُنُونٍ (أَيَّانَ مُرْسَاهَا) مَتَى خُرُوجُهَا (فَمَرَّتْ بِهِ) اسْتَمَرَّ بِهَا الْحَمْلُ فَأَتَمَّتْهُ (يَنْزَغَنَّكَ) يَسْتَخِفَّنَّكَ (طَيْفٌ) مُلِمٌّ بِهِ لَمَمٌ وَيُقَالُ (طَائِفٌ) وَهُوَ وَاحِدٌ (يَمُدُّونَهُمْ) يُزَيِّنُونَ (وَخِيفَةً) خَوْفًا (وَخُفْيَةً) مِنَ الإِخْفَاءِ وَالآصَالُ وَاحِدُهَا أَصِيلٌ وَهُوَ مَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ كَقَوْلِهِ (بُكْرَةً وَأَصِيلاً) .

1 El-Hašr, 2.

RIJEČI UZVIŠENOG: “RECI: ‘GOSPODAR MOJ ZABRANJUJE RAZVRAT, I JAVNI I POTAJNI...’”[1]

بَاب قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

4637. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Amra b. Murre, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Upitao sam: ‘Jesi li ti čuo ovo od Abdullaha?’ ‘Da’, odgovorio je, pripisavši ga (hadis) Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je: ‘Nema nikog da je ljubomorniji od Allaha, i zato je zabranio nevaljalštine, bilo javne ili tajne. I nema nikog da više voli hvalu od Allaha, i zato je On Sebe pohvalio.’”

٤٦٣٧ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضي الله عنه قَالَ قُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ عَبْدِاللهِ قَالَ نَعَمْ وَرَفَعَهُ قَالَ لاَ أَحَدَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ فَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمِدْحَةُ مِنَ اللهِ فَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “I KAD NAM MUSA DOĐE U ODREĐENO VRIJEME, I KADA MU GOSPODAR NJEGOV PROGOVORI, ON REČE: ‘GOSPODARU MOJ, UKAŽI MI SE DA TE VIDIM!’ – ‘NE MOŽEŠ ME VIDJETI’,[2] REČE, ‘ALI POGLEDAJ U ONO BRDO, PA AKO ONO OSTANE NA SVOME MJESTU, VIDJET ĆEŠ ME!’ – I KADA SE GOSPODAR NJEGOV ONOM BRDU OTKRI, ON GA SA ZEMLJOM SRAVNI, A MUSA SE ONESVIJEŠTEN STROVALI. ČIM SE OSVIJESTI, REČE: ‘HVALJEN NEKA SI! KAJEM TI SE, JA SAM VJERNIK PRVI!’”

بَاب (وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ)

Ibn-Abbas kaže da *erini* znači *a‘tini* (daj mi).

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَرِنِي أَعْطِنِي .

1 El-A‘raf, 33. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Reci: ‘Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.”

2 Ovo nastoje uzeti za dokaz oni koji misle da ljudi neće vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na ahiretu, a to su mutezile. Ovo je mišljenje pogrešno zbog toga što ajeti, a i mnogobrojni sahih hadisi govore kako će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na ahiretu. Što se tiče negacije u ajetu, ona se odnosi na ovaj svijet, a ne na ahiret.

4638. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Jahjaa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je neki židov kojeg je neko prethodno ošamario i rekao: 'Muhammede, jedan tvoj drug ensarija ošamario me je!'
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pozovite ga!' – i oni ga pozvaše.
'Zašto si ga ošamario?', upita on.
'Allahov Poslaniče', odgovori ovaj, 'prolazio sam pored židova i čuo ga kako kaže: 'Tako mi Onog koji je Musaa odabrao nad svim ljudima!'
'Čak i nad Muhammedom?!', rekoh. Obuzela me je srdžba, i ja sam ga ošamario.'
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Nemojte me izdvajati između poslanika. Ljudi će zaista biti proživljeni na Sudnjem danu: ja ću biti prvi proživljen, a Musa će se već držati za Arš. Ne znam da li će biti proživljen prije mene, ili je to nagrada zato što se onesvijestio na Turu.'"

٤٦٣٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عنه قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ لُطِمَ وَجْهُهُ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِكَ مِنَ الأَنْصَارِ لَطَمَ فِي وَجْهِي قَالَ ادْعُوهُ فَدَعَوْهُ قَالَ لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي مَرَرْتُ بِالْيَهُودِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ فَقُلْتُ وَعَلَى مُحَمَّدٍ وَأَخَذَتْنِي غَضْبَةٌ فَلَطَمْتُهُ قَالَ لاَ تُخَيِّرُونِي مِنْ بَيْنِ الأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُزِيَ بِصَعْقَةِ الطُّورِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MEDENU ROSU I PREPELICE IM DAVALI..."[3]

باب (الْمَنَّ وَالسَّلْوَى)

4639. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"*Kem'e*[4] se napaja medenom rosom, a njena je voda lijek za oči."

٤٦٣٩ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءُ الْعَيْنِ .

3 El-A'raf, 160.

4 *Kem'e* je biljka koja raste u pustinji, a kojom se liječe očne bolesti. To je jelengljiva, gomofika, bot. Tuber album.

“RECI: ‘O LJUDI, JA SAM SVIMA VAMA ALLAHOV POSLANIK; NJEGOVA JE VLAST I NA NEBESIMA I NA ZEMLJI; NEMA DRUGOG BOGA OSIM NJEGA; ON ŽIVOT I SMRT DAJE - I ZATO VJERUJTE U ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA, VJEROVJESNIKA KOJI NE ZNA ČITATI NI PISATI, KOJI VJERUJE U ALLAHA I RIJEČI NJEGOVE, I NJEGA SLIJEDITE DA BISTE NA PRAVOM PUTU BILI.’ ”[1]

بَاب (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ)

4640. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Sulejman b. Abdur-Rahman i Musa b. Harun, njima Velid b. Muslim, ovom Abdullah b. A‘la b. Zebr, njemu Busr b. Ubejdullah, a ovom Ebu-Idris Havlani da je čuo Ebu-Derdaa kako kazuje:
“Raspravljali su Ebu-Bekr i Omer, pa je Ebu-Bekr razljutio Omera, koji je ljut otišao od njega. Ebu-Bekr krenuo je za njim moleći ga da mu oprosti, ali on to nije učinio, već je pred njim zalupio vrata. Potom je Ebu-Bekr otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a mi smo bili kod njega. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ovaj vaš drug izložio se opasnosti.’
Omer se pokajao za ono što je uradio”, kaže Ebu-Derda, “te je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo kod njega. Ispričao mu je šta se desilo, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razljutio. Ebu-Bekr je govorio: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja sam bio nepravedniji!’
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao: ‘Hoćete li mi pustiti druga, hoćete li mi pustiti druga?’ Rekao sam: ‘O ljudi, ja sam vama svima Allahov poslanik!’, pa ste vi rekli: ‘Slagao si!’, ali je Ebu-Bekr rekao: ‘Istinu si rekao!’””

٤٦٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُوسَى بْنُ هَارُونَ قَالاَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْعَلاَءِ بْنِ زَبْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ كَانَتْ بَيْنَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ مُحَاوَرَةٌ فَأَغْضَبَ أَبُو بَكْرٍ عُمَرَ فَانْصَرَفَ عَنْهُ عُمَرُ مُغْضَبًا فَاتَّبَعَهُ أَبُو بَكْرٍ يَسْأَلُهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَهُ فَلَمْ يَفْعَلْ حَتَّى أَغْلَقَ بَابَهُ فِي وَجْهِهِ فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَنَحْنُ عِنْدَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا صَاحِبُكُمْ هَذَا فَقَدْ غَامَرَ قَالَ وَنَدِمَ عُمَرُ عَلَى مَا كَانَ مِنْهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى سَلَّمَ وَجَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَصَّ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الْخَبَرَ قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَغَضِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَعَلَ أَبُو بَكْرٍ يَقُولُ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَأَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي صَاحِبِي هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي صَاحِبِي إِنِّي قُلْتُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقْتَ .

1 El-A‘raf, 158.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I RECITE: 'OPROSTI! (*HITTA*)...'"[2]

بَاب (وَقُولُوا حِطَّةٌ)

4641. PRIČAO NAM JE Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, a ovog Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Rečeno je sinovima Israilovim: '... a na kapiju uđite glava pognutih i recite: 'Oprosti!' *hitta* – oprostit ćemo vam grijehe vaše, pa su oni to zamijenili. Ušli su pužući na stražnjicama svojim i rekli: '*Habbe fi ša're!*'"[3]

٤٦٤١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ) فَبَدَّلُوا فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ وَقَالُوا حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TI SA SVAKIM LIJEPO! TRAŽI DA SE ČINE DOBRA DJELA, A NEZNALICA SE KLONI!"[4]

بَاب (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ)

El-urfu znači *el-ma'rufu* (pristojan, uljudan, općepoznat).

الْعُرْفُ الْمَعْرُوفُ .

4642. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ibn-Abbas rekao: "Došao je Ujejna b. Hisn b. Huzejfa i odsjeo kod svoga bratića Hurra b. Kajsa, a on je bio jedan od onih koji su bili bliski Omeru. U Omerovom društvu bili su učači i njegovi savjetnici, bili oni starci ili mladići.
'Bratiću moj', reče Ujejna svome bratiću, 'ti imaš ugled kod ovog vladara, pa zatraži dopuštenje da me primi.'
'Zatražit ću dopuštenje za tebe', odgovorio mu

٤٦٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجَالِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ يَا ابْنَ أَخِي هَلْ لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الْأَمِيرِ فَاسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ

2 El-A'raf, 161. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada im je bilo rečeno: 'Nastanite se u ovom gradu i jedite odakle hoćete i recite: 'Oprosti!', a na kapiju uđite glava pognutih – oprostit ćemo vam grijehe vaše, a onima koji dobra djela čine dat ćemo i više.'"

3 Oni su odbili izvršiti ono što im je bilo naređeno, tako da su umjesto na sedždi oni ušli pužući, a umjesto da kažu: "Oprosti!", oni su rekli: "Habbe fi ša're!', tj. iskrenuli su ono što im je naređeno da kažu.

4 El-A'raf, 199.

je. Hurr je zatražio dopuštenje za Ujejnu", kaže Ibn-Abbas, "i Omer mu je dopustio. Kada je ušao kod njega, rekao mu je: 'Jeste, o sine Hattabov, tako mi Allaha, ti nam ne daš drva, niti među nama pravedno sudiš!'
Omer se razljutio tako da ga je htio udariti, ali mu Hurr reče: 'O vladaru pravovjernih, Allah je zaista rekao Svome Vjerovjesniku: 'Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!', a ovaj je stvarno neznalica.'
Tako mi Allaha, kada mu je on proučio ovaj ajet, Omer ga nije prekršio. On se čvrsto držao Allahove Knjige."

قَالَ سَأَسْتَأْذِنُ لَكَ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَاسْتَأْذَنَ الْحُرُّ لِعُيَيْنَةَ فَأَذِنَ لَهُ عُمَرُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ هِيْ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ فَوَاللهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَلاَ تَحْكُمُ بَيْنَنَا بِالْعَدْلِ فَغَضِبَ عُمَرُ حَتَّى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَالَ ﷺ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ وَاللهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلاَهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللهِ .

4643. PRIČAO MI JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Zubejra da je o ajetu: "Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela..." – rekao kako je to Allah objavio da bi usavršio moral ljudi.

٤٦٤٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ) قَالَ مَا أَنْزَلَ اللهُ إِلاَّ فِي أَخْلاَقِ النَّاسِ .

4644. Abdullah b. Berrad kaže da mu je pričao Ebu-Usama, njemu Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zubejra da je rekao:
"Allah je naredio Svome Vjerovjesniku da prašta nekorektne postupke ljudi (ili kao što je rekao)."

٤٦٤٤. وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ بَرَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ أَمَرَ اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنْ يَأْخُذَ الْعَفْوَ مِنْ أَخْلاَقِ النَّاسِ أَوْ كَمَا قَالَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ENFAL (PLIJEN)

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

RIJEČI UZVIŠENOG: "PITAJU TE O PLIJENU. RECI: 'PLIJEN PRIPADA ALLAHU I POSLANIKU.' ZATO SE BOJTE ALLAHA I IZGLADITE MEĐUSOBNE RAZMIRICE..."[1]

بَاب قَوْلُهُ (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ)

Ibn-Abbas kaže da *el-enfalu* znači "ratni plijen". Katada kaže da *rihukum* znači *el-harbu* (rat). Kaže se da *nafiletun* znači *'atijjetun* (poklon).

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْأَنْفَالُ الْمَغَانِمُ قَالَ قَتَادَةُ (رِيحُكُمْ) الْحَرْبُ يُقَالُ نَافِلَةٌ عَطِيَّةٌ .

4645. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, ovom Hušejm, njemu Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao: "Rekao sam Ibn-Abbasu, radijallahu anhuma: 'Sura El-Enfal (u povodu čega je objavljena)?'
'Objavljena je u povodu Bedra', odgovorio je." *Eš-ševketu* znači *el-haddu* (oštrica); *murdifine* znači *fevdžen ba'de fevdžin* (grupa za grupom, val za valom). Kaže se: *redifeni* i *erdefeni* što znači: *džae ba'di* (došao je poslije mene). *Zuku* znači *baširu ve džerribu* (suočite se i kušajte). Ovo nije kušanje ustima. *Fejerkumehu* znači *jedžme'uhu* (sakupi ga); *šerrid* znači *ferrik* (razdvoji); *ve in dženehu* znači *ako zatraže (primirje); es-silmu, es-selmu i es-selamu* imaju isto značenje, tj. mir, primirje; *jushine* znači *jaglibe* (pobijedi). Mudžahid kaže da *mukaen* znači "njihovo stavljanje prstiju u svoja usta". *Tasdijeten* znači *es-safiru* (zviždanje); *lijusbituke* znači *lijahbisuke* (da te zarobe).[2]

٤٦٤٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سُورَةُ الْأَنْفَالِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَدْرٍ الشَّوْكَةُ الْحَدُّ (مُرْدِفِينَ) فَوْجًا بَعْدَ فَوْجٍ رَدِفَنِي وَأَرْدَفَنِي جَاءَ بَعْدِي (ذُوقُوا) بَاشِرُوا وَجَرِّبُوا وَلَيْسَ هَذَا مِنْ ذَوْقِ الْفَمِ (فَيَرْكُمَهُ) يَجْمَعَهُ شَرِّدْ فَرِّقْ (وَإِنْ جَنَحُوا) طَلَبُوا السِّلْمُ وَالسَّلْمُ وَالسَّلَامُ وَاحِدٌ (يُثْخِنَ) يَغْلِبَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُكَاءً) إِدْخَالُ أَصَابِعِهِمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ (وَتَصْدِيَةً) الصَّفِيرُ (لِيُثْبِتُوكَ) لِيَحْبِسُوكَ .

1 El-Enfal, 1. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici."

2 Ahmed i Taberani prenose od Ibn-Abbasa da je rekao: "Glavari su se Kurejša savjetovali i neki su predložili da, kada svane, zarobe Muhammeda i svežu ga..." (*Fethul-bari*, 8/157)

RIJEČI UZVIŠENOG: "NAJGORA SU BIĆA KOD ALLAHA ONI KOJI SU GLUHI I NIJEMI, KOJI NEĆE DA SHVAĆAJU."[1]

بَاب (إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ)

4646. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Verka, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: "Najgora su bića kod Allaha oni koji su gluhi i nijemi, koji neće da shvaćaju"[2] – rekao da se odnosi na skupinu iz plemena Abdud-Dara.

٤٦٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) قَالَ هُمْ نَفَرٌ مِنْ بَنِي عَبْدِالدَّارِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, ODAZOVITE SE ALLAHU I POSLANIKU KAD OD VAS ZATRAŽE DA ČINITE ONO ŠTO ĆE VAM ŽIVOT OSIGURATI; I NEKA ZNATE DA SE ALLAH UPLIĆE IZMEĐU ČOVJEKA I SRCA NJEGOVA, I DA ĆETE SE SVI PRED NJIM SAKUPITI."[3]

بَاب (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ)

Istedžibu znači *edžibu* (odazovite se); *li ma juhjikum* znači *juslihukum* (ono što će vas popraviti, uputiti).

اسْتَجِيبُوا أَجِيبُوا لِمَا يُحْيِيكُمْ يُصْلِحُكُمْ .

4647. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Revh, ovom Šu'ba, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana da je čuo Hafsa b. Asima kako priča, prenoseći od Ebu-Seida b. Mu'alle, radijallahu anhu, da je rekao: "Klanjao sam kad je pored mene prošao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Pozvao me je, ali mu se ja nisam odazvao dok nisam klanjao. Potom sam mu došao, a on me upita: 'Šta te je spriječilo da dođeš? Zar Allah nije rekao: 'O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraže...'?', dodavši: 'Poučit ću te najvrednijoj suri u Kur'anu prije nego što iziđem.'

٤٦٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ حَفْصَ ابْنَ عَاصِمٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى رَضِي الله عنه قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي فَمَرَّ بِي رَسُولُ ﷺ فَدَعَانِي فَلَمْ آتِهِ حَتَّى صَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ) ثُمَّ قَالَ لَأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ

1 El-Enfal, 22.

2 Znači ne slijede istinu.

3 El-Enfal, 24.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je izići, te ga ja podsjetih."
Mu'az kaže da mu je pričao Šu'ba, prenoseći od Hubejba, koji je čuo Hafsa, on Ebu-Seida, a on jednog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji (isto to priča i) kaže: "To je sura *El-hamdu lillahi rabbil-alemin,* tj. *Es-Seb'ul-mesani*."

فَذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيَخْرُجَ فَذَكَرْتُ لَهُ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعَ حَفْصًا سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ هِيَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ السَّبْعُ الْمَثَانِي .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA SU ONI REKLI: 'ALLAHU, AKO JE OVO ZBILJA ISTINA OD TEBE, TI PUSTI NA NAS KAMENJE S NEBA KAO KIŠU ILI NAM POŠALJI PATNJU NESNOSNU!'"[4]

بَاب قَوْلِهِ (وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

Ibn-Ujejna kaže: "Kad god je Uzvišeni Allah u Kur'anu spomenuo kišu (upotrebljavajući riječ *metar*), ona je značila kaznu. Arapi za kišu kažu *el-gajs,* a ta je riječ upotrijebljena u Allahovim riječima: 'On šalje kišu kad oni izgube svaku nadu...'"[5]

قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَا سَمَّى اللهُ تَعَالَى مَطَرًا فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ عَذَابًا وَتُسَمِّيهِ الْعَرَبُ الْغَيْثَ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا) .

4648. PRIČAO MI JE Ahmed, njemu Ubejdullah b. Mu'az, ovom njegov otac, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Hamida, sina Kurdida, druga Zijadijevog, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Rekao je Ebu-Džehl: 'Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!'
Tada je objavljeno: 'Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti. A zaslužuju da ih Allah kazni kad brane drugima pristup Časnom hramu...'"[6]

٤٦٤٨. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ هُوَ ابْنُ كُرْدِيدٍ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَبُو جَهْلٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ فَنَزَلَتْ (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمُ اللهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) .

4 El-Enfal, 32.
5 Eš-Šura, 28.
6 El-Enfal, 33-34.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH IH NIJE KAZNIO JER SI TI MEĐU NJIMA BIO, I ALLAH IH NEĆE KAZNITI SVE DOK NEKI OD NJIH MOLE DA IM SE OPROSTI."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ)

4649. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Nadr, njemu Ubejdullah b. Mu'az, ovom njegov otac, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Hamida, druga Zijadijevog, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje:

"Rekao je Ebu-Džehl: 'Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!' Tada je objavljeno: 'Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti. A zaslužuju da ih Allah kazni kad brane drugima pristup Časnom hramu...'"

٤٦٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ صَاحِبِ الزِّيَادِيِّ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ أَبُو جَهْلٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ فَنَزَلَتْ (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمُ اللهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I BORITE SE PROTIV NJIH SVE DOK MNOGOBOŠTVO NE IŠČEZNE..."[2]

بَاب (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ)

4650. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Abdullah b. Jahja, ovom Hajva, prenoseći od Bekra b. Amra, on od Bukejra, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da mu je neki čovjek došao i rekao:

"O Ebu-Abdur-Rahmane, zar ne čuješ šta je Allah spomenuo u Svojoj knjizi: 'A ako se dvije skupine vjernika sukobe...' – do kraja ajeta? Pa šta te onda sprečava da se boriš onako kako je Allah spomenuo u Svojoj knjizi?"[3]

"Moj bratiću", odgovorio mu je, "da mi prigovaraju

٤٦٥٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا حَيْوَةُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً جَاءَهُ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ أَلاَ تَسْمَعُ مَا ذَكَرَ اللهُ فِي كِتَابِهِ (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا) إِلَى آخِرِ الآيَةِ فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ لاَ تُقَاتِلَ كَمَا ذَكَرَ اللهُ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي أَغْتَرُّ

1 El-Enfal, 33.

2 El-Enfal, 39. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane; a ako se oni okane – pa Allah dobro vidi šta oni rade."

3 Ovaj što pita očito smatra da je obaveza boriti se protiv onoga koji se raziđe s vladarom kojem treba biti pokoran, kao što je borba protiv nevjernika dok je Ibn-Omer smatrao da to nije ta borba osobito kada je u pitanju borba za vlast. Pogledaj poglavlja *O smutnjama* (*fiten*).

na osnovu ovog ajeta, a da se ja ne borim, draže mi je nego da mi prigovaraju na osnovu ajeta: ‘Onome koji hotimično ubije vjernika...’ – do kraja ajeta.” [4]
“Allah zaista kaže: ‘I borite se protiv njih sve dok smutnja (idolopoklonstvo) ne iščezne...’”, reče mu on, a Ibn-Omer odgovori: “Činili smo to u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je muslimana bilo malo. Čovjek bi bio stavljan na kušnju zbog svoje vjere, ili bi ga ubili, ili vezali, sve dok muslimana nije postalo mnogo. Stoga više nema smutnje (širka).”
Kada je vidio da se on s njim ne slaže u onome što on hoće, upitao ga je: “A šta kažeš o Aliji i Osmanu?”[5], a Ibn-Omer odgovori: “Šta ja mislim o Aliji i Osmanu? Što se Osmana tiče, Allah mu je oprostio, a vi niste voljeli da mu On oprosti. A što se Alije tiče, on je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov zet.”
Pokazao je svojom rukom i (rekao): “A ovo je njegova kćerka, (*ibnetuhu*, ili je rekao: *bintuhu*) kako vidite.”[6]

بِهَذِهِ الْآيَةِ وَلاَ أُقَاتِلُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَغْتَرَّ بِهَذِهِ الْآيَةِ الَّتِي يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) إِلَى آخِرِهَا قَالَ فَإِنَّ اللهَ يَقُولُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ) قَالَ ابْنُ عُمَرَ قَدْ فَعَلْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ كَانَ الإِسْلاَمُ قَلِيلاً فَكَانَ الرَّجُلُ يُفْتَنُ فِي دِينِهِ إِمَّا يَقْتُلُونَهُ وَإِمَّا يُوثِقُونَهُ حَتَّى كَثُرَ الإِسْلاَمُ فَلَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فَلَمَّا رَأَى أَنَّهُ لاَ يُوَافِقُهُ فِيمَا يُرِيدُ قَالَ فَمَا قَوْلُكَ فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ مَا قَوْلِي فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ أَمَّا عُثْمَانُ فَكَانَ اللهُ قَدْ عَفَا عَنْهُ فَكَرِهْتُمْ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَخَتَنُهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ وَهَذِهِ ابْنَتُهُ أَوْ بِنْتُهُ حَيْثُ تَرَوْنَ .

4651. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, prenoseći od Bejana, on od Vebre, a ovaj od Seida b. Džubejra da je rekao:
“Došao nam je Ibn-Omer; neki ga je čovjek upitao šta misli o borbi u vrijeme nereda (fitneta), pa je on odgovorio: ‘A da li ti znaš šta je nered (fitnet)? Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, borio se protiv mušrika. Odlazak među njih bio je nered (fitnet), a to nije kao vaša borba za vlast.’”[7]

٤٦٥١ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا بَيَانٌ أَنَّ وَبَرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا أَوْ إِلَيْنَا ابْنُ عُمَرَ فَقَالَ رَجُلٌ كَيْفَ تَرَى فِي قِتَالِ الْفِتْنَةِ فَقَالَ وَهَلْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ كَانَ مُحَمَّدٌ ﷺ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ الدُّخُولُ عَلَيْهِمْ فِتْنَةً وَلَيْسَ كَقِتَالِكُمْ عَلَى الْمُلْكِ .

4 En-Nisa, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati. Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti.”

5 Iz ovog pitanja očito je da ovaj što pita pripada sekti haridžija, koji su poštovali Ebu-Bekra i Omera, ali ne i Osmana i Aliju.. Ibn-Omer uzvratio mu je spominjući njihove vrline, zasluge i mjesto kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i navodeći da je Allah, dželle šanuhu, u Kur’anu oprostio Osmanu, radijallahu anhu, njegovo povlačenje iz Bitke na Uhudu te neprisustvovanje na Bedru i prisezi Ridvan.

6 Umjesto kćerka treba da stoji kuća kao što to druga predanja objašnjavaju. Hadis je spomenut prije u *Vrijednostima Alije*, radijallahu anhu, i u *Tumačenju sure El-Bekare*. (prim. rec.)

7 Postoji mogućnost da je ovaj hadis skraćena verzija prethodnog, a možda on govori i o sasvim posebnom slučaju.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, BODRI VJERNIKE NA BORBU! AKO VAS BUDE DVADESET STRPLJIVIH, POBIJEDIT ĆE DVIJE STOTINE; A AKO VAS BUDE STOTINA, POBIJEDIT ĆE HILJADU ONIH KOJI NE VJERUJU, ZATO ŠTO SU ONI LJUDI KOJI NE SHVAĆAJU."[1]

بَاب (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ)

4652. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada je objavljen ajet: 'Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina...' – i tako im propisano da jedan ne smije pobjeći pred desetericom, Sufjan je više puta rekao da dvadeset ne smije bježati pred dvije stotine.[2] Zatim je objavljen ajet: 'Sada vam Allah daje olakšicu...'[3] – pa je propisao (Allah, dželle šanuhu) da stotina ne smije pobjeći ispred dvije stotine.
Sufjan je još jedanput dodao: 'O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadeset strpljivih...'"[4]
Sufjan kaže: "Ibn-Šubruma je rekao: 'Mislim da je naređivanje dobra i odvraćanje od zla isto kao i ovo.'"[5]

٤٦٥٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَمَّا نَزَلَتْ (إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ) فَكُتِبَ عَلَيْهِمْ أَنْ لاَ يَفِرَّ وَاحِدٌ مِنْ عَشَرَةٍ فَقَالَ سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ أَنْ لاَ يَفِرَّ عِشْرُونَ مِنْ مِائَتَيْنِ ثُمَّ نَزَلَتْ (الْآنَ خَفَّفَ اللهُ عَنْكُمْ) فَكَتَبَ أَنْ لاَ يَفِرَّ مِائَةٌ مِنْ مِائَتَيْنِ وَزَادَ سُفْيَانُ مَرَّةً نَزَلَتْ (حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ) قَالَ سُفْيَانُ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ وَأُرَى الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ مِثْلَ هَذَا .

1 El-Enfal, 65.

2 Iz ovog se razumije da je Sufjan ovaj hadis ponekad prenosio i po njegovu značenju govoreći da jedan ne smije pobjeći pred desetericom, a ponekad navodeći riječi iz Kur'ana.

3 El-Enfal, 66. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude hiljada, pobijedit će, Allahovom voljom, dvije hiljade. A Allah je uz one koji su izdržljivi."

4 Izgleda kao da je Sufjan ovaj hadis ispričao jedanput s ovim dodatkom.

5 Tj. u pogledu dužnosti i obaveze, što znači da on smatra kako je naređivanje dobra i odvraćanje od zla dužnost i obaveza kao i džihad.

RIJEČI UZVIŠENOG: “SADA VAM ALLAH DAJE OLAKŠICU; ON ZNA DA STE IZMORENI... AJET, DO NJEGOVIH RIJEČI: “ALLAH JE SA STRPLJIVIM.”[6]

بَاب
(الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ)

4653. PRIČAO NAM JE Jahja b. Abdullah Sulemi da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarak, njega Džerir b. Hazim, a ovog Zubejr b. Hirrit, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Kada je objavljeno: ‘Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine...’ – muslimanima je bilo teško što im je propisano da jedan ne smije bježati ispred deseterice, pa je došla olakšica. (Uzvišeni Allah) je rekao: ‘Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina strpljivih, pobijedit će dvije stotine...’
Pošto im je Allah dao olakšicu u broju, smanjio je i strpljivost srazmjerno toj olakšici koju im je dao.”[7]

٤٦٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِاللهِ السُّلَمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الزُّبَيْرُ بْنُ خِرِّيتٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ حِينَ فُرِضَ عَلَيْهِمْ أَنْ لاَ يَفِرَّ وَاحِدٌ مِنْ عَشَرَةٍ فَجَاءَ التَّخْفِيفُ فَقَالَ (الْآنَ خَفَّفَ اللهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضُعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) قَالَ فَلَمَّا خَفَّفَ اللهُ عَنْهُمْ مِنَ الْعِدَّةِ نَقَصَ مِنَ الصَّبْرِ بِقَدْرِ مَا خُفِّفَ عَنْهُمْ .

6 El-Enfal, 66. prijevod ajeta je u cijelosti spomenut na prethodnoj stranici.

7 Ovaj hadis dokaz je da je jedan musliman dužan biti strpljiv i ustrajati u borbi te da ne smije pobjeći kada se suoči u borbi s dvojicom nevjernika u bilo kojoj prilici. Neki kažu da se on, kada je u napadu, tada može povući, i nije mu to zabranjeno.

SURA ET-TEVBA (POKAJANJE)

Velidžetun znači "sve što umetneš u nešto drugo"; *eš-šukkatu* znači *es-seferu* (putovanje); *el-habalu* znači *el-fesadu* (nered); *el-habalu* također znači *el-mevtu* smrt; *la teftinni* znači *la tuvebbihni* (nemoj me ružiti).[1] *Kerhen* i *kurhen* imaju isto značenje. *Muddehalen* znači "(ulaz) na koji ulaze"; *jedžmehune* znači *jusri'une* (žure); *el-mu'tefikat - i'tefeket* znači *inkalebet bihel-erdu* (zemlja se prevrnula i na njih sručila);[2] *ehva* znači *elkahu fi huvvetin* (bacio ga je u dolinu vječnog Dženneta). *'Adnin* znači *huldin* (vječnost). Kaže se: *'adentu bi erdin*, a to znači *ekamtu* (boravio sam na nekom mjestu ili zemlji); od toga je izvedena (riječ) *ma'dinun* (a odatle se vade zlato, srebro i dr.). Kaže se: *fi ma'dini sidkin*, što znači *fi menbeti sidkin* (u ishodištu Istine). *El-halifu* znači *el-havalifu* "nasljednik koji me je naslijedio i ostao poslije mene". Tako se kaže: *jahlufuhu fil-gabirine* (naslijedit će ga među onima koji su ostali). Moguće je da riječ *el-halifetu* može podrazumijevati i žene iako je riječ *havalif* množina koja označava muški rod. Naime, oblik množine ove riječi imaju samo još dvije riječi: *farisun*, mn. *fevarisu*; *halikun*, mn. *hevaliku*. Jednina od *el-hajratu* jest *hajretun*, što znači "blagodati". *Murdžeune* znači *muehharune* (odgođeni). *Eš-šefa* jest *eš-šefiru* (a to je ivica ponora). *El-džurufu* znači "ono što sastruže i odnese bujica i poplave". *Harin* znači *hairin* (ruševan, ruiniran). Kada se uruši bunara kaže se: *tehevveretil-bi'ru*, a *inhare* ima isto značenje. *Le evvahun* znači "onaj koji je skrušen i osjećajan (okrenut pokornosti svome Gospodaru)". Pjesnik je rekao: *Iza kumtu erhaluha bi lejlin*

Te'evvehu aheter-redžuli-l-hazini

"Kada bih je napuštao noću,
jecao bih uzdasima tužnoga čovjeka."

سُورَةُ بَرَاءَةَ

(وَلِيجَةً) كُلُّ شَيْءٍ أَدْخَلْتَهُ فِي شَيْءٍ (الشُّقَّةُ) السَّفَرُ الْخَبَالُ الْفَسَادُ وَالْخَبَالُ الْمَوْتُ (وَلاَ تَفْتِنِّي) لاَ تُوَبِّخْنِي (كَرْهًا) وَ (كُرْهًا) وَاحِدٌ (مُدَّخَلاً) يُدْخَلُونَ فِيهِ (يَجْمَحُونَ) يُسْرِعُونَ (وَالْمُؤْتَفِكَاتِ) ائْتَفَكَتْ انْقَلَبَتْ بِهَا الأَرْضُ (أَهْوَى) أَلْقَاهُ فِي هُوَّةٍ (عَدْنٍ) خُلْدٍ عَدَنْتُ بِأَرْضٍ أَيْ أَقَمْتُ وَمِنْهُ مَعْدِنٌ وَيُقَالُ فِي مَعْدِنِ صِدْقٍ فِي مَنْبَتِ صِدْقٍ الْخَوَالِفُ الْخَالِفُ الَّذِي خَلَفَنِي فَقَعَدَ بَعْدِي وَمِنْهُ يَخْلُفُهُ فِي الْغَابِرِينَ وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ النِّسَاءُ مِنَ الْخَالِفَةِ وَإِنْ كَانَ جَمْعَ الذُّكُورِ فَإِنَّهُ لَمْ يُوجَدْ عَلَى تَقْدِيرِ جَمْعِهِ إِلاَّ حَرْفَانِ فَارِسٌ وَفَوَارِسُ وَهَالِكٌ وَهَوَالِكُ (الْخَيْرَاتُ) وَاحِدُهَا خَيْرَةٌ وَهِيَ الْفَوَاضِلُ (مُرْجَئُونَ) مُؤَخَّرُونَ الشَّفَا شَفِيرٌ وَهُوَ حَدُّهُ وَالْجُرُفُ مَا تَجَرَّفَ مِنَ السُّيُولِ وَالأَوْدِيَةِ (هَارٍ) هَائِرٍ يُقَالُ تَهَوَّرَتِ الْبِئْرُ إِذَا انْهَدَمَتْ وَانْهَارَ مِثْلُهُ (لأَوَّاهٌ) شَفَقًا وَفَرَقًا وَقَالَ الشَّاعِرُ إِذَا قُمْتُ أَرْحَلُهَا بِلَيْلٍ تَأَوَّهُ آهَةَ الرَّجُلِ الْحَزِينِ .

1 U jednom predanju stoji: "Ne dovodi me u grijeh" – i to je mjerodavno značenje.

2 To se odnosi na Lutov narod, koji je Allah, dželle šanuhu, kaznio na taj način.

RIJEČI UZVIŠENOG: "OBZNANA OD ALLAHA I NJEGOVA POSLANIKA ONIM MNOGOBOŠCIMA S KOJIMA STE ZAKLJUČILI UGOVORE."[3]

بَاب قَوْلِهِ (بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)

Ezanun znači *i'alamun* (obavijest). Ibn-Abbas kaže da *uzunun* znači *jusaddiku* (vjeruje sve što čuje).[4] *Tutahhiruhum ve tuzekkihim biha* i tome slično ima na dosta mjesta.[5] *Ez-zekatu* jest *et-ta'atu vel-ihlasu* (pokornost i iskrenost). *La ju'tunez-zekate* znači "ne svjedoče da nema Boga osim Allaha"; *judahune* znači *jušebbihune* (porede).

(أَذَانٌ) إِعْلاَمٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُذُنٌ) يُصَدِّقُ (تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا) وَنَحْوُهَا كَثِيرٌ وَالزَّكَاةُ الطَّاعَةُ وَالإِخْلاَصُ (لاَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) لاَ يَشْهَدُونَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ (يُضَاهُونَ) يُشَبِّهُونَ .

4654. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže: "Posljednji ajet koji je objavljen jest: 'Oni od tebe traže tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o 'kelali'...'[6], a posljednja sura koja je objavljena jest sura Et-Tevba."[7]

٤٦٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ الله عنه يَقُولُ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ) وَآخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةٌ .

3 Et-Tevba, 1.

4 Židovi su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nazvali *uzunun* (uho) misleći na to da on vjeruje u sve što čuje, bilo to istina ili laž. Slično ovome, u arapskom se jeziku za špijuna ili uhodu kaže ajnun (oko), misleći na to da se takva osoba sva pretvori u oko, jer mora dobro gledati i zapažati.

5 Znači u Kur'anu.

6 En-Nisa, 176.

7 Misli na veći dio sure, jer je, npr., početak sure objavljen neposredno nakon oslobađanja Mekke, devete godine po Hidžri, dok je ajet u suri El-Maida: "Danas sam vam vjeru upotpunio..." – objavljen na Oprosnom hadžu desete godine po Hidžri.

RIJEČI UZVIŠENOG: "PUTUJTE PO ZEMLJI JOŠ ČETIRI MJESECA, ALI ZNAJTE DA ALLAHU NEĆETE UMAĆI I DA ĆE ALLAH NEVJERNIKE OSRAMOTITI."[1]

بَاب قَوْلِهِ (فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ)

Sihu znači *siru* (putujte).

سِيحُوا سِيرُوا .

4655. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Humejda b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao: "Poslao me je Ebu-Bekr, na tom hadždžu, s ostalim glasnicima koje je razaslao na Kurban-bajram da oglašavaju na Mini da poslije ove godine na hadždž ne dolazi nijedan mušrik, niti da oko Ka'be obilazi neko nag."[2]
Humejd b. Abdur-Rahman kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim (Ebu-Bekrom) poslao Aliju b. Ebu-Taliba i naredio mu da uči suru Et-Tevba."
Ebu-Hurejra kaže: "I Alija je s nama na Kurban-bajram među svijetom na Mini učio suru Et-Tevba, te da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik, niti da oko Ka'be obilazi neko nag."

٤٦٥٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي حُمَيْدُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي مُؤَذِّنِينَ بَعَثَهُمْ يَوْمَ النَّحْرِ يُؤَذِّنُونَ بِمِنًى أَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ثُمَّ أَرْدَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ يَوْمَ النَّحْرِ فِي أَهْلِ مِنًى بِبَرَاءَةَ وَأَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

1 Et-Tevba, 2.

2 Muslimani su osjetili u svojim dušama da će im ova zabrana uskratiti određene koristi koje su ostvarivali trgujući s mušricima koji su dolazili u Mekku. Allah, dželle šanuhu, otklonio je takve brige objavljujući ajet: "... a ako se bojite oskudice – pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i mudar je." (Et-Tevba, 28) U sljedećem ajetu ove sure Allah, dželle šanuhu, dopustio je džizju.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I PROGLAS OD ALLAHA I NJEGOVA POSLANIKA LJUDIMA NA DAN VELIKOG HADŽDŽA: 'ALLAH I NJEGOV POSLANIK NE PRIZNAJU MNOGOBOŠCE!' PA AKO SE POKAJETE, TO JE ZA VAS BOLJE; A AKO SE OKRENETE, ZNAJTE DA ALLAHU NEĆETE UMAĆI! A NEVJERNIKE OBRADUJ KAZNOM NESNOSNOM!"[3]

بَاب قَوْلِهِ (وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

Azenehum znači *e'alemehum* (obavijestio ih je).

آذَنَهُمْ أَعْلَمَهُمْ .

4656. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra rekao:
"Poslao me je Ebu-Bekr, radijallahu anhu,[4] na tom hadždžu, s glasnicima koje je razaslao na Kurban-bajram da oglašavaju na Mini da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik i da niko ne obilazi oko Ka'be neko nag."
Humejd kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim (Ebu-Bekrom) poslao Aliju b. Ebu-Taliba i naredio mu da uči suru Et-Tevba".[5]
Ebu-Hurejra kaže: "I Alija je s nama na Kurban-bajram među svijetom na Mini učio suru Et-Tevba, te da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik, niti da bilo ko oko Ka'be obilazi nag."[6]

٤٦٥٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي حُمَيْدُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ الله عنه فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي الْمُؤَذِّنِينَ بَعَثَهُمْ يَوْمَ النَّحْرِ يُؤَذِّنُونَ بِمِنًى أَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدٌ ثُمَّ أَرْدَفَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ فِي أَهْلِ مِنًى يَوْمَ النَّحْرِ بِبَرَاءَةَ وَأَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

3 Et-Tevba, 3.

4 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te je godine poslao Ebu-Bekra kao emira hadždža devete godine po Hidžri i naredio mu da predvodi muslimane u obavljanju petog rukna islama.

5 Kada je Ebu-Bekr stigao s hadžijama do Dadžnana, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim poslao Aliju b. Ebu-Taliba da uči četrdeset prvih ajeta sure Et-Tevba, koji reguliraju odnose između muslimana i mušrika.

6 Allah, dželle šanuhu, to je odredio u 28. ajetu sure Et-Tevba: "O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža..."

"IZUZETAK SU MNOGOBOŠCI S KOJIMA IMATE ZAKLJUČENE UGOVORE..."[1]

بَاب (إِلاَّ الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)

4657. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da ga je Ebu-Bekr, za vrijeme hadždža na kojem ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za emira – (a to je bilo) prije Oprosnog hadždža – poslao s grupom da oglašava među svijetom da poslije ove godine na hadždž ne može doći mušrik, niti bilo ko može nag obilaziti oko Ka'be. Humejd je govorio: "Kurban-bajram je dan Velikog hadždža zbog hadisa Ebu-Hurejre."

٤٦٥٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ الله عنه بَعَثَهُ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَّرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهَا قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فِي رَهْطٍ يُؤَذِّنُونَ فِي النَّاسِ أَنْ لاَ يَحُجَّنَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ فَكَانَ حُمَيْدٌ يَقُولُ يَوْمُ النَّحْرِ يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ مِنْ أَجْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ONDA SE BORITE PROTIV PREDVODNIKA BEZVJERSTVA – ZA NJIH, DOISTA, NE POSTOJE UGOVORI..."[2]

بَاب (فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لاَ أَيْمَانَ لَهُمْ)

4658. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Isma'il, a njemu Zejd b. Vehb, koji kaže:
"Bili smo kod Huzejfe kad je rekao: 'Od onih o kojima govori ovaj ajet ostala su (u životu) samo trojica, a od licemjera (munafika) samo četverica.' Neki beduin reče: 'Vi, drugovi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavate nas (o stvarima), ali ih mi ne znamo. Šta je ovima? Provaljuju u naše kuće i kradu najvrednije naše imetke!', a on mu odgovori: 'To su prijestupnici

٤٦٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ حُذَيْفَةَ فَقَالَ مَا بَقِيَ مِنْ أَصْحَابِ هَذِهِ الْآيَةِ إِلاَّ ثَلاَثَةٌ وَلاَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ إِلاَّ أَرْبَعَةٌ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ إِنَّكُمْ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ تُخْبِرُونَا فَلاَ نَدْرِي فَمَا بَالُ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ يَبْقُرُونَ بُيُوتَنَا وَيَسْرِقُونَ أَعْلاَقَنَا قَالَ أُولَئِكَ الْفُسَّاقُ أَجَلْ لَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ إِلاَّ أَرْبَعَةٌ أَحَدُهُمْ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَوْ شَرِبَ الْمَاءَ الْبَارِدَ لَمَا وَجَدَ بَرْدَهُ .

1 Et-Tevba, 4. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Izuzetak su mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomagali; ispoštujte ugovore s njima do ugovorenog roka. Allah zaista voli bogobojazne."

2 Et-Tevba, 12. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A ako prekrše zakletve svoje, poslije zaključenja ugovora s njima, i ako vjeru vašu budu vrijeđali, onda se borite protiv predvodnika bezvjerstva – za njih, doista, ne postoje ugovori – da bi se okanili."

(fasici).[3] Da, od njih su ostala samo četverica. Jedan je od njih veliki starac koji, kada bi se napio hladne vode, ne bi osjetio njenu hladnoću.'"[4]

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONIMA KOJI ZLATO I SREBRO GOMILAJU I NE TROŠE GA NA ALLAHOVOM PUTU NAVIJESTI BOLNU PATNJU."[5]

باب قَوْلِهِ (وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

4659. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, ovom Ebu-Zinad, a njemu Abdur-Rahman A'redž, koji kaže:
"Pričao mi je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Nagomilano blago nekoga od vas na Sudnjem će danu biti zmija s oljuštenom (bijelom) glavom.'"[6]

٤٦٥٩. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ الله ﷺ يَقُولُ يَكُونُ كَنْزُ أَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ .

4660. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Husajna, a on od Zejda b. Vehba da je rekao: "Prošao sam pored Ebu-Zerra na Rebezi i upitao ga: 'Zašto si došao ovdje?'
'Bili smo u Šamu', odgovorio je, 'i ja sam tada proučio: 'Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu patnju.'
Mu'avija je rekao: 'Ovaj se ajet ne odnosi na nas; ovaj ajet uistinu je objavljen u povodu (bogatstva) kršćana i židova.' 'On se, zaista, odnosi i na nas i na vas', odgovorio sam.'"

٤٦٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ مَرَرْتُ عَلَى أَبِي ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ فَقُلْتُ مَا أَنْزَلَكَ بِهَذِهِ الأَرْضِ قَالَ كُنَّا بِالشَّأْمِ فَقَرَأْتُ (وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ الله فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) قَالَ مُعَاوِيَةُ مَا هَذِهِ فِينَا مَا هَذِهِ إِلاَّ فِي أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ قُلْتُ إِنَّهَا لَفِينَا وَفِيهِمْ .

---

3 Dakle, nisu nevjernici niti su munafici.

4 Zbog toga što nema želje, niti osjeća razliku, niti mu je stomak u redu.

5 Et-Tevba, 34. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedopušten način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju. Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu kaznu."

6 Koža sa glave te zmije bit će oguljena od starosti i velike količine otrova koju ona izbacuje. Sličan hadis naveden je i pod brojem 1403.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NA DAN KAD SE ONO U VATRI DŽEHENNEMSKOJ BUDE USIJALO, PA SE NJIME ČELA NJIHOVA I SLABINE NJIHOVE I LEĐA NJIHOVA BUDU ŽIGOSALA. – 'OVO JE ONO ŠTO STE ZA SEBE ZGRTALI; ISKUSITE ZATO KAZNU ZA ONO ŠTO STE GOMILALI!'"[1]

بَاب قَوْلِهِ (يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ)

4661. KAŽE Ahmed b. Šebib b. Seid da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Halida b. Eslema da je rekao: "Izišli smo s Abdullahom b. Omerom, pa je tom prilikom rekao: 'Ovo se odnosilo na vrijeme prije nego što je bio propisan zekat. Kada je propisan zekat, Allah ga je učinio čišćenjem imetaka.'"

٤٦٦١. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ فَقَالَ هَذَا قَبْلَ أَنْ تُنْزَلَ الزَّكَاةُ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ جَعَلَهَا اللهُ طُهْرًا لِلأَمْوَالِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "BROJ JE MJESECI U ALLAHA DVANAEST, PREMA ALLAHOVOJ KNJIZI, OD DANA KADA JE NEBESA I ZEMLJU STVORIO,[2] A ČETIRI SU SVETA; TO JE PRAVA VJERA."[3]

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)

El-kajjimu znači *el-kaimu* (ispravan).

هُوَ الْقَائِمُ .

4662. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, ovaj od Ibn-Ebu-Bekre, on od Ebu-Bekre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vrijeme[4] se vratilo na oblik koji je imalo onog

٤٦٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ

1 Et-Tevba, 35.

2 To znači da je Allah, dželle šanuhu, kada je započeo stvaranje nebesa i Zemlje, učinio da godina ima dvanaest mjeseci.

3 Et-Tevba, 36. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Broj je mjeseci u Allaha dvanaest, prema Allahovoj Knjizi, od dana kad je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta; to je prava vjera. U njima ne griješite! A borite se protiv svih mnogobošaca, kao što se oni svi bore protiv vas; i znajte da je Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone."

4 Misli se na godinu.

dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta tri u slijedu: zul-kade, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudarov,[5] koji je između džumade i šabana."

ثَلاَثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAD SU NJIH DVOJICA BILA U PEĆINI..."[6]

بَاب قَوْلِهِ (ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا)

Ma'na znači *nasiruna* (naš pomagač). *Es-sekinetu* je (u obliku) *feiletu* od (riječi) *es-sukunu* (smirenost).

أَيْ نَاصِرُنَا السَّكِينَةُ فَعِيلَةٌ مِنَ السُّكُونِ .

4663. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Habban, prenoseći od Hemmama, on od Sabita, a ovaj od Enesa da je rekao:
"Kazivao mi je Ebu-Bekr, radijallahu anhu: 'Bio sam s Vjerovjesnikom u pećini i vidio tragove mušrika.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'da jedan od njih podigne svoje stopalo, vidio bi nas!'
'Šta misliš o dvojici sa kojima je Allah treći!',[7] reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).'"

٤٦٦٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَارِ فَرَأَيْتُ آثَارَ الْمُشْرِكِينَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ رَفَعَ قَدَمَهُ رَآنَا قَالَ مَا ظَنُّكَ بِاثْنَيْنِ اللهُ ثَالِثُهُمَا .

5 Mjesec redžeb ovdje je pripisan plemenu Mudar jer se ovo pleme čvrsto držalo njegove svetosti za razliku od ostalih arapskih. plemena. Naime pleme Mudar je mjesec redžeb određivalo u njegovom vremenu, te nisu u njemu ratovali, dok su ga druga arapska plemena samo načelno poštovala, jer su ga odgađala ili ubrzavala, ovisno o svojim potrebama. (prim. rec.)

6 Et-Tevba, 40. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako ga vi ne pomognete – pa, pomogao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prognali, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bila u pećini i kad je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s nama!' – pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je silan i mudar."

7 Kao pomagač.

4664. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je on, kada je došlo do razilaženja između njega i Ibn-Zubejra,[1] rekao:
"Njegov je otac Zubejr, a majka Esma; Aiša mu je tetka, Ebu-Bekr djed, a Safija nena."
Upitao sam Sufjana koji mu je lanac prenosilaca (sened).[2] Odgovorio je: "Pričao nam je...", ali ga je zabavio neki čovjek, te nije rekao Ibn-Džurejdž.

٤٦٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ حِينَ وَقَعَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ابْنِ الزُّبَيْرِ قُلْتُ أَبُوهُ الزُّبَيْرُ وَأُمُّهُ أَسْمَاءُ وَخَالَتُهُ عَائِشَةُ وَجَدُّهُ أَبُو بَكْرٍ وَجَدَّتُهُ صَفِيَّةُ فَقُلْتُ لِسُفْيَانَ إِسْنَادُهُ فَقَالَ حَدَّثَنَا فَشَغَلَهُ إِنْسَانٌ وَلَمْ يَقُلْ ابْنُ جُرَيْجٍ .

4665. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Me'in, prenoseći od Hadždžadža da je Ibn-Džurejdž rekao:
"Pričao je Ibn-Ebu-Mulejka – a među njima je nešto bilo:[3] 'Izjutra sam otišao kod Ibn-Abbasa i upitao ga: 'Hoćeš li se boriti protiv Ibn-Zubejra i učiniti dopuštenim Allahov Harem?'[4]
'Utječem se Allahu', odgovorio je, 'Allah je, zaista, odredio Ibn-Zubejra i Benu-Umejju da budu oni koji su to dopustili, a ja to, tako mi Allaha, nikada neću dopustiti! Svijet je', kaže,[5] 'rekao:[6] 'Daj prisegu Ibn-Zubejru!'
'A ima li iko preči za to[7] od njega?', upitah, a potom rekoh: 'Njegov je otac učenik Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem' – misleći na Zubejra; 'njegov je djed bio u pećini' – misleći na Ebu-Bekra; 'njegova je majka vlasnica pojasa'[8] – misleći na Esmu; 'njegova je tetka po majci majka

٤٦٦٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ وَكَانَ بَيْنَهُمَا شَيْءٌ فَغَدَوْتُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ أَتُرِيدُ أَنْ تُقَاتِلَ ابْنَ الزُّبَيْرِ فَتُحِلَّ حَرَمَ اللهِ فَقَالَ مَعَاذَ اللهِ إِنَّ اللهَ كَتَبَ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَبَنِي أُمَيَّةَ مُحِلِّينَ وَإِنِّي وَاللهِ لَا أُحِلُّهُ أَبَدًا قَالَ قَالَ النَّاسُ بَايِعْ لِابْنِ الزُّبَيْرِ فَقُلْتُ وَأَيْنَ بِهَذَا الْأَمْرِ عَنْهُ أَمَّا أَبُوهُ فَحَوَارِيُّ النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ الزُّبَيْرَ وَأَمَّا جَدُّهُ فَصَاحِبُ الْغَارِ يُرِيدُ أَبَا بَكْرٍ وَأُمُّهُ فَذَاتُ النِّطَاقِ يُرِيدُ أَسْمَاءَ وَأَمَّا خَالَتُهُ فَأُمُّ الْمُؤْمِنِينَ يُرِيدُ عَائِشَةَ وَأَمَّا عَمَّتُهُ فَزَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ خَدِيجَةَ وَأَمَّا عَمَّةُ النَّبِيِّ ﷺ فَجَدَّتُهُ يُرِيدُ

1 Zbog prisege, jer je Ibn-Zubejr, kada je umro Mu'avija, odbio dati prisegu njegovom sinu Jezidu. (Detaljnu priču o tome vidi u: *Fethul-bari*, 8/177-178.)

2 Sened je, dakle, lanac prenosilaca.

3 Tj. između Ibn-Abbasa i Ibn-Zubejra.

4 Dakle, da dopustiš ratovanje u Haremu, u kojem je Allah, dželle šanuhu, zabranio prolijevanje krvi.

5 Dakle Ibn-Abbas, a prenosilac je od njega Ibn-Ebu-Mulejka.

6 Dakle, pristalice Ibn-Zubejrove.

7 Dakle, za hilafet.

8 Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo s Ebu-Bekrom u Medinu, Esma je raspolovila svoju pregaču kako bi jednim dijelom pojasa svezala hranu za njih.

pravovjernih' – misleći na Aišu; 'njegova je tetka po babi supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem' – misleći na Hatidžu; Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, tetka njegova je nana' – misleći na Safijju; 'on je čestit u islamu i učač Kur'ana. Tako mi Allaha, ako uspostave rodbinske veze sa mnom, uspostavit će (s onim ko im je) bliska rodbina; a ako mi budu pretpostavljeni, bit će mi pretpostavljeni oni koji su dostojanstveni i plemeniti.[9] On je dao prednost potomcima Tuvejtovim, Usaminim i Humejdovim' – (rekoh) misleći na plemena iz Benu-Eseda, Benu-Tuvejta i Benu-Usame.
'Ibn-Ebu-As, tj. Abdul-Melik b. Mervan, zaista je išao oholo, a on je, tj. Ibn-Zubejr, podvio rep.'"[10]

صَفِيَّةَ ثُمَّ عَفِيفٌ فِي الْإِسْلَامِ قَارِئٌ لِلْقُرْآنِ وَاللهِ إِنْ وَصَلُونِي وَصَلُونِي مِنْ قَرِيبٍ وَإِنْ رَبُّونِي رَبُّونِي أَكْفَاءٌ كِرَامٌ فَآثَرَ التُّوَيْتَاتِ وَالْأَسَامَاتِ وَالْحُمَيْدَاتِ يُرِيدُ أَبْطُنًا مِنْ بَنِي أَسَدٍ بَنِي تُوَيْتٍ وَبَنِي أُسَامَةَ وَبَنِي أَسَدٍ إِنَّ ابْنَ أَبِي الْعَاصِ بَرَزَ يَمْشِي الْقُدَمِيَّةَ يَعْنِي عَبْدَالْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ وَإِنَّهُ لَوَّى ذَنَبَهُ يَعْنِي ابْنَ الزُّبَيْرِ .

4666. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida da je rekao kako ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejka da su oni ušli kod Ibn-Abbasa, pa je on rekao:
"Zar se ne čudite Ibn-Zubejru šta radi?!"
"Njemu priznajem više njegovih vrijednosti nego vrijednosti Ebu-Bekrovih i Omerovih", rekoh, "a njih dvojica bili su preči svakom dobru od njega. On je tetić Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, i sin Zubejra, unuk Ebu-Bekrov, bratić Hatidžin i sestrić Aišin. Ako se on uzdigne od mene i to ne želi (da budem od njemu bliskih), mislim da mu ne trebam dati prisegu pa da je on odbije. Mislim da on ne želi meni dobro. A ako mi amidžići treba da budu pretpostavljeni, više volim to nego da mi pretpostavljeni budu neki drugi."[11]

٤٦٦٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ دَخَلْنَا عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ أَلَا تَعْجَبُونَ لِابْنِ الزُّبَيْرِ قَامَ فِي أَمْرِهِ هَذَا فَقُلْتُ لَأُحَاسِبَنَّ نَفْسِي لَهُ مَا حَاسَبْتُهَا لِأَبِي بَكْرٍ وَلَا لِعُمَرَ وَلَهُمَا كَانَا أَوْلَى بِكُلِّ خَيْرٍ مِنْهُ وَقُلْتُ ابْنُ عَمَّةِ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ أَبِي بَكْرٍ وَابْنُ أَخِي خَدِيجَةَ وَابْنُ أُخْتِ عَائِشَةَ فَإِذَا هُوَ يَتَعَلَّى عَنِّي وَلَا يُرِيدُ ذَلِكَ فَقُلْتُ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنِّي أَعْرِضُ هَذَا مِنْ نَفْسِي فَيَدَعُهُ وَمَا أُرَاهُ يُرِيدُ خَيْرًا وَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ لَأَنْ يَرُبَّنِي بَنُو عَمِّي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَرُبَّنِي غَيْرُهُمْ .

9 Tj. plemenitog porijekla ovim misli na Beni Umejje, na što u kazuje sledeći rivajet.

10 Ovom alegorijom on želi kazati kako je zakasnio da se uključi u važne poslove, i nije mu uspjelo da ostvari to što je želio.

11 To znači da budem u pokornosti Benu Umejji draže mi je nego da pokoran budem Benu Esedu, jer je Benu Umejje bliže u srodstvu Benu Hašimu od Benu Eseda.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONIMA ČIJA SRCA TREBA PRIDOBITI..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ)

Mudžahid je rekao: "Pridobija ih darom."

قَالَ مُجَاهِدٌ يَتَأَلَّفُهُمْ بِالْعَطِيَّةِ .

4667. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Nu'ma, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslano je nešto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to podijelio među četvericom i rekao: 'Hoću da ih pridobijem?'
'Nisi bio pravedan!'; rekao je neki čovjek.
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od porijekla ovog pojavit će se narod koji će izlaziti iz vjere.'"[2]

٤٦٦٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِي الله عنه قَالَ بُعِثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِشَيْءٍ فَقَسَمَهُ بَيْنَ أَرْبَعَةٍ وَقَالَ أَتَأَلَّفُهُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مَا عَدَلْتَ فَقَالَ يَخْرُجُ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا قَوْمٌ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI VJERNIKE OGOVARAJU..."[3]

بَاب قَوْلِهِ (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ)

Jelmizune znači *je'ibune* (ogovaraju); *džuhdehum* i *džehdehum* znači *takatehum* (njihovu snagu).

(يَلْمِزُونَ) يَعِيبُونَ وَ (جُهْدَهُمْ) وَجَهْدَهُمْ طَاقَتَهُمْ .

4668. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid Ebu-Muhammed da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Mes'uda da je rekao:
"Kada nam je naređen zekat, radili smo (na nadnicu) kao nosači. Ebu-Akil donio je pola sa'a, a neki drugi čovjek donio je više od njega. Licemjeri

٤٦٦٨ . حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ لَمَّا أُمِرْنَا بِالصَّدَقَةِ كُنَّا نَتَحَامَلُ فَجَاءَ أَبُو عَقِيلٍ بِنِصْفِ صَاعٍ وَجَاءَ إِنْسَانٌ بِأَكْثَرَ مِنْهُ فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ إِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنْ

1 Et-Tevba, 60. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga sakupljaju, i onim čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku namjerniku. Allah je odredio tako; A Allah sve zna i mudar je."

2 Ovaj hadis naveden je u izuzetno skraćenom obliku, tako da nisu navedeni izaslanici niti ko ih je poslao, niti imena četverice, niti ime čovjeka koji je optužio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U poglavlju O Bici na Hunejnu sve je ovo objašnjeno.

3 Et-Tevba, 79. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "One koji vjernike ogovaraju zato što sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju – Allah će poruzi izvrgnuti, i njih čeka patnja nesnosna."

tada rekoše: ‘Allahu ne treba sadaka njegova, a ovaj drugi uradio je to samo da se istakne!’ Povodom toga objavljeno je: ‘Oni koji vjernike ogovaraju zato što sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju...’”

صَدَقَةِ هَذَا وَمَا فَعَلَ هَذَا الآخَرُ إِلاَّ رِئَاءً فَنَزَلَتْ (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ إِلاَّ جُهْدَهُمْ) .

4669. PRIČAO NAM JE Ishak da je upitao Ebu-Usamu da li im je pričao Zaida, prenoseći od Sulejmana, on od Šekika, a ovaj od Ebu-Mes‘uda Ensarija da je rekao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je zekat. Neki bi se od nas poslužili varkom tako da bi donijeli jedan *mudd*. Danas neki od njih imaju i sto hiljada.”
Kao da je (ovim riječima Ebu-Mes‘ud) aludirao na sebe.”[4]

٤٦٦٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ أَحَدَّثَكُمْ زَائِدَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْمُرُ بِالصَّدَقَةِ فَيَحْتَالُ أَحَدُنَا حَتَّى يَجِيءَ بِالْمُدِّ وَإِنَّ لأَحَدِهِمُ الْيَوْمَ مِائَةَ أَلْفٍ كَأَنَّهُ يُعَرِّضُ بِنَفْسِهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “MOLIO TI OPROSTA ZA NJIH ILI NE MOLIO, MOLIO ČAK I SEDAMDESET PUTA, ALLAH IM OPROSTITI NEĆE”[5]

بَاب قَوْلِهِ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ)

4670. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Kada je umro Abdullah,[6] njegov sin Abdullah b. Abdullah došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga da mu da svoju košulju da u nju zamota svoga oca, pa mu je on dao. Potom ga je pitao da mu klanja dženazu. Ali kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo da mu klanja (dženazu), ustao je Omer i Allahovog

٤٦٧٠ . حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ قَمِيصَهُ يُكَفِّنُ فِيهِ أَبَاهُ فَأَعْطَاهُ ثُمَّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ بِثَوْبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ

4 “Kao da je aludirao na sebe” jesu Šekikove riječi. Posluživanje varkom ogledalo se u tome što nisu imali šta dati kao sadaku pa su odlazili u čaršiju i nosili ljudima robu kako bi nešto zaradili i donijeli da udijele. (prim. rec.)

5 Et-Tevba, 80. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti – zato što u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju. A Allah grešnike neće uputiti na pravi put.”

6 Misli se na Abdullah b. Ubejja b. Selula vođu licemjera (munafika).

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za odjeću, rekavši: 'Allahov Poslaniče, klanjat ćeš mu dženazu, a Allah ti je zabranio da mu klanjaš?!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ne! Allah mi je dao na izbor, rekavši: 'Molio ti oprosta za njih ili ne molio,[1] molio čak i sedamdeset puta...',[2] a ja ću moliti više od sedamdeset puta.'
'On je, zaista, licemjer!', reče Omer.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu. Potom je Allah objavio: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati...'"[3]

تُصَلِّ عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ رَبُّكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا خَيَّرَنِي اللهُ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً) وَسَأَزِيدُهُ عَلَى السَّبْعِينَ قَالَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ) .

4671. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla; a drugi[4] kaže da mu je pričao Lejs, njemu Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kad je umro Abdullah b. Ubejj b. Ebu-Selul, pozvan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da mu klanja dženazu. I kad je on pošao, skočio sam do njega i rekao: 'Allahov Poslaniče, zar ćeš klanjati (dženazu) Ibn-Ubejju, a nekad je govorio tako i tako?!' – spomenuvši sve što je rekao.
Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješi i reče: 'Pusti me, Omere!'
Kada sam, međutim, navalio na njega, on mi reče: 'Dato mi je, zaista, na izbor, i ja sam odabrao.
Kad bih znao da će mu biti oprošteno ako bih više od sedamdeset puta (tražio oprost za njega), ja bih to uradio.'

٤٦٧١ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ و قَالَ غَيْرُهُ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عنه أَنَّهُ قَالَ لَمَّا مَاتَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ دُعِيَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَثَبْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُصَلِّي عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ وَقَدْ قَالَ يَوْمَ كَذَا كَذَا وَكَذَا قَالَ أُعَدِّدُ عَلَيْهِ قَوْلَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ أَخِّرْ عَنِّي يَا عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرْتُ عَلَيْهِ قَالَ إِنِّي خُيِّرْتُ فَاخْتَرْتُ لَوْ أَعْلَمُ أَنِّي إِنْ زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ يُغْفَرْ لَهُ لَزِدْتُ عَلَيْهَا قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمْ

1 Iz ovoga razumijemo da je svrha dženaze da se moli za umrlog kako bi mu se Allah, dželle šanuhu, smilovao i oprostio mu grijehe.

2 Ovim brojem želi se izraziti mnoštvo, a ne specifično ovaj broj. Znači, bez obzira koliko ti za njih molio, od toga nema koristi.

3 Et-Tevba, 84. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu zbog toga što je Abdullah b. Ubejj javno izjavljivao da je musliman i što je tim činom počastio njegova sina, koji je bio dokazano prvržen Allahovoj, dželle šanuhu, vjeri. Uz ovo treba imati na umu da je ovo bilo prije nego što je Allah, dželle šanuhu, jasno zabranio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja dženazu licemjerima.

4 To je Lejsov pisar Abdullah b. Salih.

يَمْكُثْ إِلاَ يَسِيرًا حَتَّى نَزَلَتِ الْآيَتَانِ مِنْ بَرَاءَةَ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا) إِلَى قَوْلِهِ (وَهُمْ فَاسِقُونَ) قَالَ فَعَجِبْتُ بَعْدُ مِنْ جُرْأَتِي عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu, a onda otišao. Nedugo zatim objavljena su dva ajeta u suri Et-Tevba:[5] 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati...' – do Njegovih riječi: '... a bili su prijestupnici.'
Poslije sam se čudio svojoj smjelosti pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; a Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju."[6]

بَاب قَوْلِهِ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NIJEDNOM OD NJIH, KAD UMRE, NEMOJ (DŽENAZU) NAMAZ KLANJATI, NITI SAHRANI NJEGOVOJ PRISUSTVOVATI..."[7]

٤٦٧٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَعْطَاهُ قَمِيصَهُ وَأَمَرَهُ أَنْ يُكَفِّنَهُ فِيهِ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي عَلَيْهِ فَأَخَذَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ بِثَوْبِهِ فَقَالَ تُصَلِّي عَلَيْهِ وَهُوَ مُنَافِقٌ وَقَدْ نَهَاكَ اللهُ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لَهُمْ قَالَ إِنَّمَا خَيَّرَنِي اللهُ أَوْ أَخْبَرَنِي اللهُ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ) فَقَالَ سَأَزِيدُهُ عَلَى سَبْعِينَ قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصَلَّيْنَا مَعَهُ

4672. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je umro Abdullah b. Ubejj, došao je njegov sin Abdullah b. Abdullah Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu je on dao svoju košulju i naredio mu da ga zamota u nju. Potom je krenuo da mu klanja dženazu, ali ga je Omer uzeo za odjeću i rekao: 'Klanjat ćeš mu (dženazu), a on je licemjer?! Allah ti je zabranio da za njih oprost moliš!'
Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah mi je, zaista, dao na izbor (ili je rekao: 'Allah me je, zaista, obavijestio'), rekavši: 'Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti!'

5 Sura Et-Tevba još se zove Beraa, a ta dva ajeta jesu 84. i 85.

6 Može biti da su riječi na kraju rečenice Omerove, a možda su i Ibn-Abbasove.

7 Et-Tevba, 84. Ovaj ajet odnosi se na sve licemjere. Međutim, postoji i mogućnost da se on odnosi samo na neke od njih, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio Huzejfi rekavši mu da mu je Allah, dželle šanuhu, zabranio da klanja (dženazu) tim i tim licemjerima, dakle jednom određenom broju, tako da je Omer, radijallahu anhu, poslije Poslanikove smrti gledao kome Huzejfa ne klanja dženazu, da bi se za njim poveo. Mudrost spominjanja samo tog ograničenog broja vjerovatno je u tome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao da će oni umrijeti kao nevjernici i da se neće pokajati, dok su se drugi pokajali.

Ja ću (moliti) za njega', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'više od sedamdeset puta.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu, a i mi smo klanjali s njim. Potom mu je Allah objavio: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru.'"

ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD SE MEĐU NJIH VRATITE, ZAKLINJAT ĆE VAM SE ALLAHOM, SAMO DA IH SE OKANITE – PA OKANITE IH SE JER SU ONI POGAN; PREBIVALIŠTE NJIHOVO BIT ĆE DŽEHENNEM, KAO KAZNA ZA ONO ŠTO SU RADILI."[1]

بَاب قَوْلِهِ (سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ)

4673. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha da je Abdullah b. Ka'b b. Malik rekao:

"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako o svome izostanku iz Pohoda na Tebuk kaže: 'Tako mi Allaha, Allah mi, poslije upute Svoje, nije dao veće blagodati od moje iskrenosti prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu nisam slagao, i nisam propao kao što su propali oni koji su slagali kada je došla objava: 'Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom...' – sve do Njegovih riječi: '... neposlušni.'"

٤٦٧٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ تَبُوكَ وَاللهِ مَا أَنْعَمَ اللهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ بَعْدَ إِذْ هَدَانِي أَعْظَمَ مِنْ صِدْقِي رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ لاَ أَكُونَ كَذَبْتُهُ فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أُنْزِلَ الْوَحْيُ (سَيَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْفَاسِقِينَ) .

1 Et-Tevba, 95.

باب قَوْلِهِ (يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ) إلى قَوْلِهِ (الْفَاسِقِينَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAHOM ĆE VAM SE ZAKLINJATI ZATO DA BISTE ZADOVOLJNI NJIMA BILI..." - DO RIJEČI: "...NEPOSLUŠNI"[2]

باب قَوْلِهِ (وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "A IMA I DRUGIH KOJI SU GRIJEHE SVOJE PRIZNALI, I KOJI SU DJELA DOBRA S DRUGIMA, KOJA SU HRĐAVA, IZMIJEŠALI; NJIMA ĆE, MOŽE BITI, ALLAH OPROSTITI JER ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[3]

٤٦٧٤. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ هُوَ ابْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنَا أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ فَابْتَعَثَانِي فَانْتَهَيْنَا إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنِ ذَهَبٍ وَلَبِنِ فِضَّةٍ فَتَلَقَّانَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ وَشَطْرٌ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَاءٍ قَالاَ لَهُمُ اذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهْرِ فَوَقَعُوا فِيهِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ قَالاَ لِي هَذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالاَ أَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنٌ وَشَطْرٌ مِنْهُمْ قَبِيحٌ فَإِنَّهُمْ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُمْ .

4674. PRIČAO NAM JE Muemmel, sin Hišamov, njemu Isma'il b. Ibrahim, ovom Avf, njemu Ebu-Redža, a ovom Semura b. Džundub, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Noćas su mi došla dva posjetioca i pozvala me. Došli smo do grada izgrađenog od zlatne i srebrene cigle. Dočekali su nas ljudi čija je (jedna) polovina bila najljepšeg izgleda koji si vidio, a (druga) polovina najružnijeg izgleda koji si vidio. Njih su im dvojica rekla: 'Idite i skočite u tu rijeku!'
Oni su u nju skočili, a zatim se nama vratili. Ona ružnoća od njih je već bila otišla i poprimili su najljepši lik.
'Ovo je Džennet, a ovo je tvoje mjesto. Onaj narod koji je imao jednu svoju polovinu lijepu, a jednu ružnu – to su oni koji su pomiješali dobro i loše djelo. Allah im je oprostio', rekoše mi ta dvojica.'"

2 U nekim verzijama Sahiha nema ovog poglavlja, a inače u njemu nije naveden niti jedan hadis. Naslov poglavlja je dio 96. ajeta sure Et-Tevbe, a njegova dopuna glasi: Ako njima budete zadovoljni, pa zaista Allah nije zadovoljan ljudima neposlušnim." Ovaj se ajet, inače, odnosi na munafike iz reda beduina općenito, dok se ajet iz prethodnog poglavlja tiče munafika iz Medine.

3 Et-Tevba, 102.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIKU I VJERNICIMA NIJE DOPUŠTENO DA MOLE OPROST ZA MNOGOBOŠCE..."[1]

4675. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je kazivao:
"Kada je Ebu-Talib bio na samrti, ušao je kod njega Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tu su još bili Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Amidža, reci: 'La ilahe illallah!' – i to će mi biti dokaz koji ću upotrijebiti da se zauzmem za tebe kod Allaha.'
Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja na to rekoše: 'Ebu-Talibe, zar ćeš napustiti vjeru Abdul-Muttalibovu?!'
'Tražit ću za tebe oprosta', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ukoliko mi ne bude zabranjeno (da to radim za tebe)!'
Tim povodom objavljen je ajet: 'Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti.'"

بَاب قَوْلِهِ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ)

٤٦٧٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ دَخَلَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدَهُ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيْ عَمِّ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَنَزَلَتْ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) .

1 Et-Tevba, 113. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti." Objavljen je u povodu slučaja Ebu-Taliba, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio za njega nakon njegove smrti. (Vidi poglavlje *O dženaza-namazu*)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH JE OPROSTIO VJEROVJESNIKU, I MUHADŽIRIMA I ENSARIJAMA, KOJI SU GA U TEŠKOM ČASU SLIJEDILI, U VRIJEME KADA SE SRCA NEKIH OD NJIH ZAMALO NISU POKOLEBALA; ON JE POSLIJE I NJIMA OPROSTIO, JER JE ON PREMA NJIMA BLAG I MILOSTIV."[2]

بَاب قَوْلِهِ (لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ تَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ)

4676. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovom Junus; a Ahmed kaže da mu je pričao Anbesa, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Abdur-Rahman b. Ka'b, a njega Abdullah b. Ka'b – vođa Ka'ba bio je od njegove djece kad je on oslijepio – rekavši: "Čuo sam Ka'ba b. Malika kako – kada je govorio (o ajetu): 'A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen...' – na kraju svoga govora kaže: 'U moje pokajanje ulazi i to da ja dajem svoj imetak kao sadaku Allahu i Njegovu Poslaniku.'
Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zadrži za sebe dio imetka – to ti je bolje!'"

٤٦٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ ح قَالَ أَحْمَدُ وَحَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فِي حَدِيثِهِ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) قَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْسِكْ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ .

2 Et-Tevba, 117.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A I ONOJ TROJICI ČIJI JE SLUČAJ BIO ODGOĐEN TAKO DA IM JE ZEMLJA, KOLIKO GOD DA JE BILA PROSTRANA, POSTALA TIJESNA, I KAD IM SE BILO STISNULO U DUŠAMA, I KAD SU VIDJELI DA NEMA UTOČIŠTA OD ALLAHA NEGO SAMO U NJEGA – ON JE POSLIJE I NJIMA OPROSTIO DA BI SE I UBUDUĆE KAJALI, JER ALLAH, UISTINU, PRIMA POKAJANJE I MILOSTIV JE."[1]

بَاب (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ)

4677. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Ahmed b. Ebu-Šu'ajb, ovom Musa b. A'jen, njemu Ishak b. Rašid, ovom Zuhri, a njemu Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b b. Malik, prenoseći od svoga oca: "Čuo sam od svoga oca Ka'ba b. Malika – a on je jedan od trojice kojima je oprošteno – da je on izostao samo iz dva vojna pohoda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Pohoda El-Usra[2] i Pohoda na Bedr.

'Odlučio sam', (kaže Ka'b b. Malik), 'da ujutro kažem istinu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rijetko kad da se on ne bi vraćao s putovanja ujutro. Prvo bi otišao u džamiju i klanjao dva rekata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zabranio da se govori sa mnom i moja dva druga, a nije zabranio da se priča s bilo kim ko je izostao iz pohoda osim s nama. Ljudi su s nama prestali pričati. U takvu stanju bio sam toliko da mi se to oduljilo. Ništa mi ne bi bilo teže od toga da umrem, pa da mi dženazu ne klanja Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili da umre Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a da ja budem od onih koji su u ovakvu položaju: da sa mnom niko od njih ne priča i da mi dženazu niko od njih ne klanja.

Allah nam je preko Svog Vjerovjesnika, sallallahu

٤٦٧٧ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي شُعَيْبٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ رَاشِدٍ أَنَّ الزُّهْرِيَّ حَدَّثَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ أَحَدُ الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ تِيبَ عَلَيْهِمْ أَنَّهُ لَمْ يَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا قَطُّ غَيْرَ غَزْوَتَيْنِ غَزْوَةِ الْعُسْرَةِ وَغَزْوَةِ بَدْرٍ قَالَ فَأَجْمَعْتُ صِدْقِي رَسُولَ اللهِ ﷺ ضُحًى وَكَانَ قَلَّمَا يَقْدَمُ مِنْ سَفَرٍ سَافَرَهُ إِلاَّ ضُحًى وَكَانَ يَبْدَأُ بِالْمَسْجِدِ فَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَلَامِي وَكَلَامِ صَاحِبَيَّ وَلَمْ يَنْهَ عَنْ كَلَامِ أَحَدٍ مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ غَيْرِنَا فَاجْتَنَبَ النَّاسُ كَلَامَنَا فَلَبِثْتُ كَذَلِكَ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ الْأَمْرُ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَهَمُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَمُوتَ فَلاَ يُصَلِّي عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ يَمُوتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَكُونَ مِنَ النَّاسِ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ فَلاَ يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ مِنْهُمْ وَلاَ يُصَلِّي وَلاَ يُسَلِّمُ عَلَيَّ

1 Et-Tevba, 118.

2 To je bio pohod na Tebuk.

فَأَنْزَلَ اللهُ تَوْبَتَنَا عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ حِينَ بَقِيَ الثُّلُثُ الْآخِرُ مِنَ اللَّيْلِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ أُمِّ سَلَمَةَ وَكَانَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مُحْسِنَةً فِي شَأْنِي مَعْنِيَّةً فِي أَمْرِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أُمَّ سَلَمَةَ تِيبَ عَلَى كَعْبٍ قَالَتْ أَفَلَا أُرْسِلُ إِلَيْهِ فَأُبَشِّرَهُ قَالَ إِذًا يَحْطِمَكُمُ النَّاسُ فَيَمْنَعُونَكُمُ النَّوْمَ سَائِرَ اللَّيْلَةِ حَتَّى إِذَا صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الْفَجْرِ آذَنَ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا وَكَانَ إِذَا اسْتَبْشَرَ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّهُ قِطْعَةٌ مِنَ الْقَمَرِ وَكُنَّا أَيُّهَا الثَّلَاثَةُ الَّذِينَ خُلِّفُوا عَنِ الْأَمْرِ الَّذِي قُبِلَ مِنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ اعْتَذَرُوا حِينَ أَنْزَلَ اللهُ لَنَا التَّوْبَةَ فَلَمَّا ذُكِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ وَاعْتَذَرُوا بِالْبَاطِلِ ذُكِرُوا بِشَرٍّ مَا ذُكِرَ بِهِ أَحَدٌ قَالَ اللهُ سُبْحَانَهُ (يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا اللهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ) .

alejhi ve sellem, objavio oprost u posljednjoj trećini noći, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod Umm-Seleme. Umm-Selema bila je dobročinitelj prema meni i brinula se za moje stanje. Allahov joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Umm-Selema, oprošteno je Ka'bu!'
'Hoću li poslati nekoga da ga obveseli?', upitala je, a on reče: 'Onda će vas svijet obilaziti i spriječiti vas da spavate preostali dio noći.'
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah, objavio je vijest da nam je Allah oprostio. Njemu bi, kada govori nešto radosno, lice zasjalo kao da je komad mjeseca. Nas trojica bili smo od onih čiji je slučaj (primanja isprike) bio odgođen, a što je bilo primljeno od onih koji su se pravdali, te nam je Allah podario oprost. Kad je riječ o onima koji su slagali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, onima koji su izostali i koji su lažnim isprikama tražili oprost – spomenuti su na najružniji način. Uzvišeni Allah kaže: 'Kad se među njih vratite, oni će vam se pravdati. Reci: 'Ne pravdajte se, jer mi vama ne vjerujemo, zato što nas je Allah o vama obavijestio. Allah i Njegov Poslanik vidjet će kako ćete postupati...'"[3]

3 Et-Tevba, 94. Opširnija verzija ovog hadisa navedena je pod brojem 4418.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, BOJTE SE ALLAHA I BUDITE S ONIMA KOJI SU ISKRENI!"[1]

4678. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika da je Abdullah b. Ka'b b. Malik, vođa (plemena) Ka'b b. Malik – rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako o izostanku iz Pohoda na Tebuk kaže: 'Tako mi Allaha, ne znam da je Allah ikoga stavio na takvu kušnju u iskrenosti kao što je stavio mene. Nisam svjesno rekao neistinu od trenutka kad sam to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, do dana današnjeg. Uzvišeni Allah objavio je svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama...' – sve do Njegovih riječi: '... i budite s onima koji su iskreni!'"[2]

بَاب (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ)

٤٦٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ قِصَّةِ تَبُوكَ فَوَاللهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَبْلَاهُ اللهُ فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلَانِي مَا تَعَمَّدْتُ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى يَوْمِي هَذَا كَذِبًا وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ (لَقَدْ تَابَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) .

1 Et-Tevba, 119.

2 Et-Tevba, 117-119.

RIJEČI UZVIŠENOG: "DOŠAO VAM JE POSLANIK, JEDAN OD VAS; TEŠKO MU JE ŠTO ĆETE NA MUKE UDARITI, JEDVA ČEKA DA PRAVIM PUTEM POĐETE, A PREMA VJERNICIMA BLAG JE I MILOSTIV."[3]

بَاب قَوْلِهِ ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

Rahimun je od *er-re'fetu*: samilost.

مِنَ الرَّأْفَةِ .

4679. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao kako ga je obavijestio Ibn-Sebbak da je Zejd b. Sabit Ensari, radijallahu anhu, jedan od onih koji su pisali Objavu, rekao: "Ebu-Bekr poslao mi je (vijest) o pogibiji učesnika (u Bici) na Jemami. Kod njega je bio Omer, koji mu je došao i rekao: 'Ubijanje se rasplamsalo na dan Jemame, pa se bojim da hafizi ne izginu na drugim mjestima i da se tako ne izgubi dosta Kur'ana, osim ako ga sakupite. Ja smatram (da bi bilo dobro) da sakupiš Kur'an.'
'Kako da uradim nešto što nije uradio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', reče Ebu-Bekr, a on odgovori: 'To je, tako mi Allaha, dobro djelo!'
'Nije me', (kaže Ebu-Bekr), 'prestao podsjećati na to sve dok mi Allah nije omilio da to uradim. Došao sam do spoznaje kakva je bila i Omerova.'
Zejd b. Sabit je govorio, a Omer je sjedio kod njega i nije pričao.
'Ti si mlad i razuman', reče mu Ebu-Bekr, 'mi ti vjerujemo, ti si pisao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Traži Kur'an i sakupi ga!'
'Tako mi Allaha', (kaže Zejd b. Sabit), 'da mi je stavljeno u dužnost da prenesem jedno brdo, ne bi mi bilo teže od zapovijedi koju mi je izdao – da sakupim Kur'an. Upitao sam: 'Kako ćete raditi nešto što nije

٤٦٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ رَضِي الله عنه وَكَانَ مِمَّنْ يَكْتُبُ الْوَحْيَ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ مَقْتَلَ أَهْلِ الْيَمَامَةِ وَعِنْدَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدِ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِالنَّاسِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَّاءِ فِي الْمَوَاطِنِ فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ مِنَ الْقُرْآنِ إِلاَّ أَنْ تَجْمَعُوهُ وَإِنِّي لأَرَى أَنْ تَجْمَعَ الْقُرْآنَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ قُلْتُ لِعُمَرَ كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِيهِ حَتَّى شَرَحَ اللهُ لِذَلِكَ صَدْرِي وَرَأَيْتُ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَعُمَرُ عِنْدَهُ جَالِسٌ لاَ يَتَكَلَّمُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ وَلاَ نَتَّهِمُكَ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَتَبَّعِ الْقُرْآنَ فَاجْمَعْهُ فَوَاللهِ لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلاَنِ شَيْئًا

3 Et-Tevba, 128.

uradio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Ovo je, tako mi Allaha, veliko dobro!', (reče Ebu-Bekr). Ja sam to pokušavao izbjeći sve dok Allah nije omilio i meni ono što je omilio Ebu-Bekru i Omeru.
Krenuo sam u sakupljanje Kur'ana s papirusa, plećki, repnih kostiju i iz srca ljudi.[1] Tako sam kod ensarije Huzejme našao dva ajeta iz sure Et-Tevba koja nisam našao ni kod koga drugog: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...' – do kraja ovog i sljedećeg ajeta. Listovi na kojima je sakupljen Kur'an bili su kod Ebu-Bekra dok mu Allah nije dao smrt, zatim kod Omera dok i njemu Allah nije dao smrt, a potom kod Hafse, kćerke Omerove.'"
Isto prenosi Usman b. Umer i Lejs od Junusa, a on od Ibn-Šihaba.
Lejs kaže: "Pričao mi je Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, rekavši: 'S ensarijom Ebu-Huzejmom...'"
Musa prenosi od Ibrahima: "Pričao nam je Ibn-Šihab (rekavši); 'S Ebu-Huzejmom...'"
Isto prenosi Ja'kub b. Ibrahim od svoga oca.
Ebu-Sabit kaže: "Pričao nam je Ibrahim: 'S Huzejmom ili Ebu-Huzejmom...'"

لَمْ يَفْعَلْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ أَزَلْ أُرَاجِعُهُ حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ اللهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ فَقُمْتُ فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الرِّقَاعِ وَالْأَكْتَافِ وَالْعُسُبِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ حَتَّى وَجَدْتُ مِنْ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ مَعَ خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ) إِلَى آخِرِهِمَا وَكَانَتِ الصُّحُفُ الَّتِي جُمِعَ فِيهَا الْقُرْآنُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ تَابَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَاللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ وَقَالَ مُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ وَتَابَعَهُ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَقَالَ أَبُو ثَابِتٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَقَالَ مَعَ خُزَيْمَةَ أَوْ أَبِي خُزَيْمَةَ .

1 To jest od hafiza koji su znali Kur'an napamet.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ يُونُسَ

SURA JUNUS

بَاب

POGLAVLJE

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ) فَنَبَتَ بِالْمَاءِ مِنْ كُلِّ لَوْنٍ وَ (قَالُوا اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ) وَقَالَ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ (أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ) مُحَمَّدٌ ﷺ وَقَالَ مُجَاهِدٌ خَيْرٌ يُقَالُ (تِلْكَ آيَاتُ) يَعْنِي هَذِهِ أَعْلَامُ الْقُرْآنِ وَمِثْلُهُ (حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ) الْمَعْنَى بِكُمْ يُقَالُ (دَعْوَاهُمْ) دُعَاؤُهُمْ (أُحِيطَ بِهِمْ) دَنَوْا مِنَ الْهَلَكَةِ (أَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ) فَاتَّبَعَهُمْ وَأَتْبَعَهُمْ وَاحِدٌ (عَدْوًا) مِنَ الْعُدْوَانِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَلَوْ يُعَجِّلُ اللهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ) قَوْلُ الْإِنْسَانِ لِوَلَدِهِ وَمَالِهِ إِذَا غَضِبَ اللَّهُمَّ لَا تُبَارِكْ فِيهِ وَالْعَنْهُ (لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ) لَأُهْلِكَ مَنْ دُعِيَ عَلَيْهِ وَلَأَمَاتَهُ (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى) مِثْلُهَا حُسْنَى . (وَزِيَادَةٌ) مَغْفِرَةٌ وَرِضْوَانٌ وَقَالَ غَيْرُهُ النَّظَرُ إِلَى وَجْهِهِ (الْكِبْرِيَاءُ) الْمُلْكُ .

Ibn-Abbas kaže da *fahteleta bihi nebatul-erdi* znači "izniklo je uz pomoć vode rastinje svakakvih boja". "Oni govore: 'Allah je Sebi uzeo dijete!' – Hvaljen neka je On!" Zejd b. Eslem kaže da se riječima *enne lehum kademe sidkin* misli na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Mudžahid kaže da to znači dobro. Kaže se: *tilke ajatun*, što znači "ovo su znakovi Kur'ana" (*Tilke* inače znači *to su*). Slično ovome je i primjer *hatta iza kuntum fil fulki ve džerejne bihim,* gdje *bihim* znači *bikum*. *Da'vahum* znači *du'auhum* (njihova dova). *Uhita bihim* znači "približili su se propasti", *ehatat bihi hatietuhu. Fettebe'ahum* i *etbe'ahum* imaju isto značenje. *'Adven* je izvedeno od *el-'udvan.* Mudžahid kaže da se (riječi): "Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro..." – odnose na to kad se čovjek u ljutnji obrati svome djetetu ili kad govori o imetku: "Allahu, ne daj mu napretka i prokuni ga!" Tada bi se sigurno izvršio njihov rok, tj. bio bi uništen i usmrćen onaj koji je proklet. *Lillezine ahsenul-husna* (*oni koji su činili dobro imat će dobro*), poput onoga što su činili; *ve zijadetun* (*i više od toga*), a to je oprost i Allahovo zadovoljstvo. Neki su rekli da to znači "gledanje u Lice Njegovo".[2] *El-kibrija'u* je *el-mulku,* tj. vlast.

2 Taberi prenosi od Seida b. Ebu-Urube da *el-husna* znači "Džennet", a *ez-zijadetu* znači "gledanje u lice Milostivog." (*Fethul-bari,* 8/197)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI PREVEDOSMO PREKO MORA SINOVE ISRAILOVE, A ZA PETAMA SU IM BILI FARAON I VOJNICI NJEGOVI PROGONEĆI IH NI KRIVE NI DUŽNE. A ON, KAD SE POČE DAVITI, UZVIKNU: 'JA VJERUJEM DA NEMA BOGA OSIM ONOGA U KOJEG VJERUJU SINOVI ISRAILOVI, I JA SE POKORAVAM!'"[1]

بَاب (وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ)

Nunedždžike (*Mi ćemo te spasiti*) znači: "Izbacit ćemo te na sigurno mjesto na zemlji", a to je uzvišica, uzdignuto mjesto (*en-nešezu*).[2]

(نُنَجِّيكَ) نُلْقِيكَ عَلَى نَجْوَةٍ مِنَ الْأَرْضِ وَهُوَ النَّشَزُ الْمَكَانُ الْمُرْتَفِعُ .

4680. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu, a židovi su postili *ašuru*, govoreći: 'Ovo je dan u kojem je Musa nadvladao faraona.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim je ashabima rekao: 'Vi imate više prava na Musaa od njih, pa postite!'"

٤٦٨٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ عَاشُورَاءَ فَقَالُوا هَذَا يَوْمٌ ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ أَنْتُمْ أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوا .

1 Junus, 90.

2 Ovo ne znači da će Allah, dželle šanuhu, spasiti faraona, nego znači da će sačuvati njegovo tijelo kako bi bio pouka budućim generacijama.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ هُودٍ

SURA HUD

وَقَالَ أَبُو مَيْسَرَةَ الأَوَّاهُ الرَّحِيمُ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَادِئَ الرَّأْيِ) مَا ظَهَرَ لَنَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْجُودِيُّ جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ وَقَالَ الْحَسَنُ (إِنَّكَ لأَنْتَ الْحَلِيمُ) يَسْتَهْزِئُونَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَقْلِعِي) أَمْسِكِي (عَصِيبٌ) شَدِيدٌ (لاَ جَرَمَ) بَلَى (وَفَارَ التَّنُّورُ) نَبَعَ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ وَجْهُ الأَرْضِ .

Ebu-Mejsera kaže da *el-evvahu* na abesinskom jeziku znači "milostivi". Ibn-Abbas kaže da *badier-re'ji* znači *ma zahere lena* (ono što nam se učini bez dubljeg razmišljanja). Mudžahid kaže da je *El-Džudijju* brdo na otoku. Hasan veli da su oni rekli: *Inneke le entel-halimu* (E baš si pametan), s namjerom da se ismijavaju s njim.[3] Ibn-Abbas kaže da *akli'i* znači *emsiki* (prestani). *Asibun* znači *šedidun* (oštar, jak). *La džereme* znači *bela* (da, svakako). *Faret-ttennuru* znači *nebe'al-mau* (prokuhljala je voda). Ikrima kaže da *et-tennuru* znači "lice zemlje".

بَاب (أَلاَ إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلاَ حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ETO, ONI GRUDI SVOJE OKREĆU SA ŽELJOM DA SE OD NJEGA SAKRIJU. A I KAD SE U RUHO SVOJE UMOTAVAJU, ON ZNA ONO ŠTO ONI SKRIVAJU I ONO ŠTO POKAZUJU; ON, UISTINU, ZNA MISLI SVAČIJE."[4]

وَقَالَ غَيْرُهُ (وَحَاقَ) نَزَلَ (يَحِيقُ) يَنْزِلُ يَئُوسٌ فَعُولٌ مِنْ يَئِسْتُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَبْتَئِسْ) تَحْزَنْ (يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ) شَكٌّ وَامْتِرَاءٌ فِي الْحَقِّ (لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ) مِنَ اللهِ إِنِ اسْتَطَاعُوا .

Neki kažu da *hakka* znači *nezele,* a *jehiku* znači *jenzilu* (spustio se, spušta se, odnosno zadesilo ih je). *Jeusun* je u obliku *fe'ulun* od *jeiset*. Mudžahid kaže da *tebteis* znači *tahzen* (žalosti se). *Jesnune sudurehum* znači "sumnja u istinu". *Lijestahfu minhu* (da se od Njega sakriju), tj. od Allaha, ako mogu.

3 Tj. Šu'ajba ismijava njegov narod (vidi 87. ajet sure Hud).

4 Hud, 5.

4681. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed b. Sabbah, prenoseći od Hadždžadža, on od Ibn-Džurejdža, ovaj od Muhammeda b. Abbada b. Dža‘fera da je čuo Ibn-Abbasa kako uči: *Ela innehum tesnevni suduruhum* ("Eto, oni grudi svoje okreću..."), pa ga je upitao o tom (ajetu), na što je on odgovorio: "To je svijet koji se stidio vršiti nuždu na otvorenom tako da odozgo nije pokriven ničim, te imati odnos sa svojim ženama a da nije odozgo pokriven ničim, pa je to objavljeno o njima."[1]

٤٦٨١ . حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ أَلَا إِنَّهُمْ تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ أُنَاسٌ كَانُوا يَسْتَحْيُونَ أَنْ يَتَخَلَّوْا فَيُفْضُوا إِلَى السَّمَاءِ وَأَنْ يُجَامِعُوا نِسَاءَهُمْ فَيُفْضُوا إِلَى السَّمَاءِ فَنَزَلَ ذَلِكَ فِيهِمْ .

4682. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama, on od Ibn-Džurejdža; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Abbad b. Dža‘fer da je Ibn-Abbas proučio: *Ela innehum tesnevni suduruhum* ("Eto, oni grudi svoje okreću..."), pa ga je on upitao: "Ebu-Abbase, šta znači: *tesnevni suduruhum*?" ("... grudi svoje okreću"). Odgovorio je: "Ljudi su se stidjeli kad imaju odnos sa svojom ženom ili kad obavljaju nuždu, pa je objavljeno: 'Eto, oni grudi svoje okreću...'"[2]

٤٦٨٢ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَأَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَرَأَ أَلَا إِنَّهُمْ تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ قُلْتُ يَا أَبَا الْعَبَّاسِ مَا تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يُجَامِعُ امْرَأَتَهُ فَيَسْتَحِي أَوْ يَتَخَلَّى فَيَسْتَحِي فَنَزَلَتْ أَلَا إِنَّهُمْ تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ .

4683. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, a on od Amra da je rekao: "Ibn-Abbas proučio je: *ela innehum jesnune* ("Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje umotavaju...").
Drugi od Ibn-Abbasa prenose da *jestagšune* znači "pokrivaju i umotavaju svoje glave". *Sie bihim* znači *sae zannuhu bi kavmihi* (njegovo mišljenje o njegovu narodu postalo je loše). *Daka bihim* znači *bi adjafihi* (s njegovim gostima). *Bi kit‘in minel-lejl* znači "u dubokoj noći". Mudžahid je rekao da *ilejhi unibu* znači *erdži‘u* (vraćam se, kajem se).

٤٦٨٣ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ) و قَالَ غَيْرُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (يَسْتَغْشُونَ) يُغَطُّونَ رُءُوسَهُمْ (سِيءَ بِهِمْ) سَاءَ ظَنُّهُ بِقَوْمِهِ (وَضَاقَ بِهِمْ) بِأَضْيَافِهِ (بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) بِسَوَادٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَيْهِ أُنِيبُ) أَرْجِعُ .

1 Ti ljudi su, kada bi obavljali nuždu ili imali odnos sa svojim ženama, pokrivali se odjećom i stidjeli se da svoja stidna mjesta okreću prema nebu. Oni su svoje grudi okretali ako bi nešto rekli ili uradili misleći da su se tako od Allaha sakrili.

2 Hud, 5. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje umotavaju, On zna ono što oni skrivaju i ono što pokazuju; On, uistinu, zna misli svačije."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A NJEGOV JE ARŠ IZNAD VODE BIO..."[3]

بَاب قَوْلِهِ ﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾

4684. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, prenoseći od Šu'ajba, on od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Dijeli (drugima), Ja ću udjeljivati tebi! Allahova je ruka puna[4], ne umanjuje je neka opskrba. On je obilno darežljiv i noću i danju. Jeste li vidjeli šta je On udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju?! I zaista se nije smanjilo ništa od onoga što je u Njegovoj ruci. Njegov je Arš iznad vode bio; u Njegovoj je ruci vaga; On spušta i uzdiže.'" *I'aterake* znači *ifte'aleke*, od riječi *'areftuhu*, tj. *esabtuhu* (pogodio sam ga). Od toga je (izvedeno) *ja'ruhu* i *i'aterani*. *Ahizun binasijetiha* znači *fi milkihi ve sultanihi* (uzeti pod Svoju vlast i upravu). *'Anidun, 'anudun* i *'anidun* jesu isto, a znače *te'kidut-tedžebburi* (potvrđivanje oholosti itiranije). *Ista'merekum* znači *dže'alekum 'ummaren* (učinio vas je graditeljima). Izgradio sam mu kuću – to znači "ona je izgrađena za njega". *Nekirehum, enkerehum* i *istenkerehum* jesu isto. *Hamidun* znači *medžidun* (hvaljen, slavljen), kao da je u obliku *fe'ilun* od (riječi) *madžidun*. *Mahmudun* je od *hamide* (zahvaljivati se), *sidždžilun* znači *eš-šedidul-kebiru* (jaki i veliki).
U (riječima) *sidždžilun* i *sidždžinun*, (slova) *lam* i *nun* su srodna. Temim b. Mukbil kaže: "Snažni pješaci udaraju glave jutrom snažnim udarcima koje preporučuju junaci."

٤٦٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْفِقْ أُنْفِقْ عَلَيْكَ وَقَالَ يَدُ اللهِ مَلْأَى لَا تَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَقَالَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَغِضْ مَا فِي يَدِهِ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ (اعْتَرَاكَ) افْتَعَلَكَ مِنْ عَرَوْتُهُ أَيْ أَصَبْتُهُ وَمِنْهُ يَعْرُوهُ وَاعْتَرَانِي (آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا) أَيْ فِي مِلْكِهِ وَسُلْطَانِهِ عَنِيدٌ وَعَنُودٌ وَعَانِدٌ وَاحِدٌ هُوَ تَأْكِيدُ التَّجَبُّرِ (اسْتَعْمَرَكُمْ) جَعَلَكُمْ عُمَّارًا أَعْمَرْتُهُ الدَّارَ فَهِيَ عُمْرَى جَعَلْتُهَا لَهُ (نَكِرَهُمْ) وَأَنْكَرَهُمْ وَاسْتَنْكَرَهُمْ وَاحِدٌ (حَمِيدٌ مَجِيدٌ) كَأَنَّهُ فَعِيلٌ مِنْ مَاجِدٍ مَحْمُودٌ مِنْ حَمِدَ سِجِّيلٌ الشَّدِيدُ الْكَبِيرُ سِجِّيلٌ وَسِجِّينٌ وَاللَّامُ وَالنُّونُ أُخْتَانِ وَقَالَ تَمِيمُ بْنُ مُقْبِلٍ وَرَجْلَةٍ يَضْرِبُونَ الْبَيْضَ ضَاحِيَةً ضَرْبًا تَوَاصَى بِهِ الْأَبْطَالُ سِجِّينَا .

3 Hud, 7. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "On je u šest dana nebesa i Zemlju stvorio – a Njegov je prijesto iznad vode bio – da bi vas iskušao: koji će od vas bolje postupati. Ako ti rekneš: 'Poslije smrti bit ćete doista oživljeni!', nevjernici će sigurno reći: 'Ovo nije ništa drugo do očita varka!'"

4 Allahove, dželle šanuhu, ruke su Njegovo stvarno svojstvo koje dolikuje Njemu uzvišenom. O tome govori i Kur an i hadis. Mi čvrsto u to vjerujemo, ne poredeći svoga Gospodara s bilo kim kao i njegova savršena svojstva. On Uzvišeni u tome i u svemu drugome je jedan i jedini, i jedinstven. Niko mu nije sličan niti ravan. Njegova svojstva ne niječemo niti iskrivljujemo njihovo značenje, iako znamo šta znače mi ne poznajemo njihovu kakvoću niti suštinu. Vjerujemo u sve ono o čemu nas je obavjestio uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi ili preko svog časnog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MEDJENU – BRATA NJIHOVA ŠU'AJBA."

To znači stanovnicima Medjena, jer je Medjen grad. Isto je i kad se kaže: "Pitaj selo", "Pitaj karavanu", tj. stanovnike sela, putnike u karavani. *Veraekum zihrijjen* kaže *lem teltefitu ilejhi* (niste na njega obraćali pažnju, niste mu se okrenuli). Kaže se kada čovjek nije obavio svoju nuždu: *zaherte bi hadžeti ve dže'alteni zihrijjen* (zapostavio si moju potrebu i učinio me odbačenim). *Zihrijjun* (odbačeni) ovdje znači da sa sobom uzmeš jahalicu ili posudu da se njome zakloniš. *Eraziluna* znači "najbjedniji među nama". *Idžrami* jest infinitiv od *edžremtu*. Neki kažu *džeremtu*. *El-fulku* i *el-feleku* jesu isto: lađa i lađe. *Mudžraha* znači "njen pravac kretanja", a to je infinitiv od *edžrejtu*. *Ersejtu* znači *habestu* (zaustavio sam). Također se čita *mersaha* od *reset hije* a *medžraha* od *džeret hije*. *Mudžriha* i *mursiha* jesu u obliku *fu'ile biha*. *Rasijatun* znači *sabitatun* (stabilni, nepokretni).

بَاب (وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا)

أَيْ إِلَى أَهْلِ مَدْيَنَ لأَنَّ مَدْيَنَ بَلَدٌ وَمِثْلُهُ (وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ) وَاسْأَلِ الْعِيرَ يَعْنِي أَهْلَ الْقَرْيَةِ وَأَصْحَابَ الْعِيرِ (وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا) يَقُولُ لَمْ تَلْتَفِتُوا إِلَيْهِ وَيُقَالُ إِذَا لَمْ يَقْضِ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ ظَهَرْتَ بِحَاجَتِي وَجَعَلْتَنِي ظِهْرِيًّا وَالظِّهْرِيُّ هَا هُنَا أَنْ تَأْخُذَ مَعَكَ دَابَّةً أَوْ وِعَاءً تَسْتَظْهِرُ بِهِ (أَرَاذِلُنَا) سُقَّاطُنَا (إِجْرَامِي) هُوَ مَصْدَرٌ مِنْ أَجْرَمْتُ وَبَعْضُهُمْ يَقُولُ جَرَمْتُ (الْفُلْكُ) وَالْفَلَكُ وَاحِدٌ وَهْيَ السَّفِينَةُ وَالسُّفُنُ (مُجْرَاهَا) مَدْفَعُهَا وَهُوَ مَصْدَرُ أَجْرَيْتُ وَأَرْسَيْتُ حَبَسْتُ وَيُقْرَأُ مَرْسَاهَا مِنْ رَسَتْ هِيَ وَمَجْرَاهَا مِنْ جَرَتْ هِيَ وَمُجْرِيهَا وَمُرْسِيهَا مِنْ فُعِلَ بِهَا رَاسِيَاتٌ ثَابِتَاتٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A SVJEDOCI ĆE REĆI: 'OVI SU IZMIŠLJALI LAŽI O GOSPODARU SVOME!' – NEKA ALLAHOVO PROKLETSTVO STIGNE MNOGOBOŠCE."[1]

باب قَوْلِهِ (وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ)

Jednina je od *el-ešhadu* (svjedoci) *šahidun* (svjedok), kao što su *sahibun i ashabun.*

(وَيَقُولُ الأَشْهَادُ) وَاحِدُهُ شَاهِدٌ مِثْلُ صَاحِبٍ وَأَصْحَابٍ .

4685. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej, ovom Seid i Hišam, prenoseći od Katade, a on od Safvana b. Muhriza da je rekao:
"Dok je Ibn-Omer obilazio oko Ka'be, prišao mu je čovjek i upitao ga: 'Ebu-Abdur-Rahmane (ili je rekao: Ibn-Omere), jesi li čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nešto o sašaptavanju?'
'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on, 'kad je rekao: 'Vjernik će se približiti svome Gospodaru.'
Hišam kaže: 'Vjernik će se približiti tako da će na Njega pasti njegova sjena i On će ga podsjećati na njegove grijehe.'
'On će ga upitati: 'Znaš li za taj grijeh?'
'Da', odgovorit će dva puta, 'Gospodaru, znam!' Tada će (Allah, dželle šanuhu,) reći: 'Prikrio sam ti ih na dunjaluku, a danas ti ih opraštam!'
Potom će se zatvoriti knjiga njegovih dobrih djela. Što se tiče drugih, tj. nevjernika, oni će biti prozvani pred svima: 'Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!'"
Šejban prenosi od Katade da im je pričao Safvan...

٤٦٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَهِشَامٌ قَالاَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ قَالَ بَيْنَا ابْنُ عُمَرَ يَطُوفُ إِذْ عَرَضَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ أَوْ قَالَ يَا ابْنَ عُمَرَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ فِي النَّجْوَى فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُدْنَى الْمُؤْمِنُ مِنْ رَبِّهِ وَقَالَ هِشَامٌ يَدْنُو الْمُؤْمِنُ حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَنَفَهُ فَيُقَرِّرُهُ بِذُنُوبِهِ تَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا يَقُولُ أَعْرِفُ يَقُولُ رَبِّ أَعْرِفُ مَرَّتَيْنِ فَيَقُولُ سَتَرْتُهَا فِي الدُّنْيَا وَأَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ ثُمَّ تُطْوَى صَحِيفَةُ حَسَنَاتِهِ وَأَمَّا الآخَرُونَ أَوِ الْكُفَّارُ فَيُنَادَى عَلَى رُءُوسِ الأَشْهَادِ (هَؤُلاَءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلاَ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الظَّالِمِينَ) وَقَالَ شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ .

1 Hud, 18. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži?! Oni će pred Gospodara svoga biti dovedeni, a svjedoci će reći: 'Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!' – Neka Allahovo prokletstvo stigne nasilinike (mnogobošce)."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ETO, TAKO GOSPODAR TVOJ KAŽNJAVA KAD KAŽNJAVA SELA I GRADOVE KOJI SU NASILJE ČINILI; KAZNA JE NJEGOVA ZAISTA BOLNA I STRAŠNA."[1]

بَاب قَوْلِهِ
(وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ)

Er-rifdul-merfudu znači *el-'avnul-mu'inu* (pomoć koja koristi). *Refedtuhu* znači *e'antuhu* (pružio sam mu pomoć). *Terkenu* znači temilu. *Fe lev la kane* znači *fe hela kane*. *Utrifu* znači *uhliku* (uništeni). Ibn-Abbas kaže da je *zefirun ve šehikun* "jak i slab glas".

(الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ) الْعَوْنُ الْمُعِينُ رَفَدْتُهُ أَعَنْتُهُ (تَرْكَنُوا) تَمِيلُوا (فَلَوْلاَ كَانَ) فَهَلاَّ كَانَ (أُتْرِفُوا) أُهْلِكُوا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ) شَدِيدٌ وَصَوْتٌ ضَعِيفٌ .

4686. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ebu-Mu'avija, ovom Burejd b. Ebu-Burda, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah ostavi nasilnika, ali kad ga uzme, neće Mu moći pobjeći!'
Zatim je proučio: 'Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su naselje činili. Kazna je Njegova zaista bolna i strašna.'"

٤٦٨٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ قَالَ ثُمَّ قَرَأَ (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ) .

1 Hud, 102.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OBAVLJAJ NAMAZ POČETKOM I KRAJEM DANA, I U PRVIM ČASOVIMA NOĆI! DOBRA DJELA ZAISTA PONIŠTAVAJU HRĐAVA. TO JE POUKA ZA ONE KOJI POUKU ŽELE."[2]

باب قَوْلِهِ (وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ)

Zulefen znači *sa'atit ba'de sa'atin* (sati za satima). Po ovom je dobila ime Muzdelifa. *Ez-zulefu* znači *menziletun ba'de menziletin* (stupanj nad stupnjem, mjesto za mjestom). Što se tiče *ez-zulfa* to znači *el-kurba* (srodstvo). *Izdelefu* znači *idžteme'u* (okupili su se). *Ezlefna* znači *džema'na* (skupili smo).

وَزُلَفًا سَاعَاتٍ بَعْدَ سَاعَاتٍ وَمِنْهُ سُمِّيَتِ الْمُزْدَلِفَةُ الزُّلَفُ مَنْزِلَةٌ بَعْدَ مَنْزِلَةٍ وَأَمَّا (زُلْفَى) فَمَصْدَرٌ مِنَ الْقُرْبَى ازْدَلَفُوا اجْتَمَعُوا (أَزْلَفْنَا) جَمَعْنَا .

4687. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jezida, sina Zurejovog, on od Sulejmana Tejmija, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je jedan čovjek poljubio neku ženu.[3] Potom je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao. Tada mu je (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) objavljeno:
"I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele."
Čovjek je upitao: "Je li ovo za mene?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "(Jeste) i svakom kome se to desi od moga ummeta."

٤٦٨٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ هُوَ ابْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه أَنَّ رَجُلاً أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً فَأَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ (وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ) قَالَ الرَّجُلُ أَلِيَ هَذِهِ قَالَ لِمَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ أُمَّتِي .

2 Hud, 114.

3 Ova žena nije bila njegova supruga. O ovom slučaju Muslim u svome *Sahihu* prenosi hadis u kome se navodi kako je neki čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, našao sam neku ženu u vrtu; s njom sam radio sve: ljubio sam je, milovao, samo nisam imao spolni odnos, pa uradi sa mnom što želiš..." (*Fethul-bari,* 8/206.) Iz ovog se zaključuje da za spomenuto nije propisana određena kazna, i da se eventualne sankcije u ovom slučaju ne izvršavaju nad onim koji dođe kajući se i žaleći zbog učinjenog lošeg postupka. Dobra djela bivaju uzrokom ostavljanja loših. (prim. rec.)

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA JUSUF

Fudajl prenosi od Husejna, a on od Mudžahida da *mutteke'en* znači *el-utrudždžu*. Fudajl kaže da *el-utrudždžu* na abesinskom znači *mutken*. Ibn-Ujejna prenosi od nekog čovjeka, a on od Mudžahida da *mutken* označava svaku stvar koja je otkinuta nožem. Katada kaže da *le zu 'ilmin lima allemnahu* znači "onaj koji radi po onom što je naučio". Seid b. Džubejr (tumačeći *suva'al-meliki* vladarev pehar) kaže da je *suva'un* na perzijskom pehar kod kojeg se dva kraja spajaju i iz kojeg su pili stranci (nearapi). Ibn-Abbas kaže da *tufennidune* znači *tudžehhilune* (pripisivati neznanje). Drugi kažu da se *gajabetun* zove sve ono što zakloni nešto od tebe. *El-Džubbu* jest bunar koji nije zatrpan. *Bi mu'minin lena* znači *bi musaddikin lena* (ne vjeruješ nama). *Ešuddehu* znači "(vrhunac snage i moći) prije nego što (čovjek) počne slabiti". Kaže se: *belega ešuddehu* i *belegu ešuddehum*; neki kažu da je jednina *šeddun*. *El-mutteke'u* znači "ono na što si se oslonio dok piješ, govoriš ili jedeš". On je pobio onoga koji je rekao da to znači *el-utrudždžu*. U arapskom jeziku nije poznato da se to objašnjava riječju *el-utrudždžu*. Kada im se s dokazom prigovorilo da je to *el-mutteke'u* od *nemariku* (jastučići), otišli su u još veću grešku i rekli da je to *el-mutku*, čije je slovo *ta* sa sukunom. *El-mutku* jest dio klitorisa. Zbog toga je za nju (ženu) rečeno *mutkau* i *ibnul-mutkai*. Ako tu i ima *utrudždžun*, on je poslije *el-mutteke'u*. *Šegafeha*, kaže se: *belega šigafeha* (stigao je do njenog *šigafa*), a to je omotač njenog srca. Što se tiče *še'afeha*, to je izvedeno od *el-meš'ufu*. *Asbu ilejhinne* znači *emilu ilejhinne hubben*. *Adgasu ahlam* jesu (snovi) koji se ne mogu protumačiti. *Ed-digsu* znači "puna ruka

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ يُوسُفَ

وَقَالَ فُضَيْلٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (مُتَّكَأً) الأُتْرُجُّ قَالَ فُضَيْلٌ الأُتْرُجُّ بِالْحَبَشِيَّةِ مُتْكًا وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ مُجَاهِدٍ مُتْكًا قَالَ كُلُّ شَيْءٍ قُطِعَ بِالسِّكِّينِ وَقَالَ قَتَادَةُ (لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ) عَامِلٌ بِمَا عَلِمَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ (صُوَاعَ الْمَلِكِ) مَكُّوكُ الْفَارِسِيِّ الَّذِي يَلْتَقِي طَرَفَاهُ كَانَتْ تَشْرَبُ بِهِ الأَعَاجِمُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُفَنِّدُونِ) تُجَهِّلُونِ وَقَالَ غَيْرُهُ غَيَابَةٌ كُلُّ شَيْءٍ غَيَّبَ عَنْكَ شَيْئًا فَهُوَ غَيَابَةٌ وَالْجُبُّ الرَّكِيَّةُ الَّتِي لَمْ تُطْوَ (بِمُؤْمِنٍ لَنَا) بِمُصَدِّقٍ (أَشُدَّهُ) قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ فِي النُّقْصَانِ يُقَالُ بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغُوا أَشُدَّهُمْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ وَاحِدُهَا شَدٌّ وَالْمُتَّكَأُ مَا اتَّكَأْتَ عَلَيْهِ لِشَرَابٍ أَوْ لِحَدِيثٍ أَوْ لِطَعَامٍ وَأَبْطَلَ الَّذِي قَالَ الأُتْرُجُّ وَلَيْسَ فِي كَلاَمِ الْعَرَبِ الأُتْرُجُّ فَلَمَّا احْتُجَّ عَلَيْهِمْ بِأَنَّهُ الْمُتَّكَأُ مِنْ نَمَارِقَ فَرُّوا إِلَى شَرٍّ مِنْهُ فَقَالُوا إِنَّمَا هُوَ الْمُتْكُ سَاكِنَةَ التَّاءِ وَإِنَّمَا الْمُتْكُ طَرَفُ الْبَظْرِ وَمِنْ ذَلِكَ قِيلَ لَهَا مَتْكَاءُ وَابْنُ الْمَتْكَاءِ فَإِنْ كَانَ ثَمَّ أُتْرُجٌّ فَإِنَّهُ بَعْدَ الْمُتَّكَإِ (شَغَفَهَا) يُقَالُ بَلَغَ شِغَافَهَا وَهُوَ غِلاَفُ قَلْبِهَا وَأَمَّا شَعَفَهَا فَمِنَ الْمَشْعُوفِ (أَصْبُ) أَمِيلُ صَبَا مَالَ (أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ) مَا لاَ تَأْوِيلَ لَهُ وَالضِّغْثُ مِلْءُ الْيَدِ مِنْ حَشِيشٍ وَمَا أَشْبَهَهُ وَمِنْهُ (وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا)

لاَ مِنْ قَوْلِهِ (أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ) وَاحِدُهَا ضِغْثٌ (نَمِيرُ) مِنَ الْمِيرَةِ (وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ) مَا يَحْمِلُ بَعِيرٌ أَوَى إِلَيْهِ ضَمَّ إِلَيْهِ السِّقَايَةُ مِكْيَالٌ (تَفْتَأُ) لاَ تَزَالُ (حَرَضًا) مُحْرَضًا يُذِيبُكَ الْهَمُّ تَحَسَّسُوا تَخَبَّرُوا (مُزْجَاةٍ) قَلِيلَةٍ (غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللهِ) عَامَّةٌ مُجَلِّلَةٌ (اسْتَيْأَسُوا) يَئِسُوا (لاَ تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللهِ) مَعْنَاهُ الرَّجَاءُ (خَلَصُوا نَجِيًّا) اعْتَزَلُوا نَجِيًّا وَالْجَمِيعُ أَنْجِيَةٌ يَتَنَاجَوْنَ الْوَاحِدُ نَجِيٌّ وَالاِثْنَانِ وَالْجَمِيعُ نَجِيٌّ وَأَنْجِيَةٌ .

trave" i sl. Od toga je: *ve huz bi jedike digsen*, a nije od Njegovih riječi: *adgasu ahlamin*; jednina je *digsun*.

Nemiru izvedeno je od *el-miretu*. *Nezdadu kejle be'irin* jest ono što može da ponese deva. *Ava ilejhi* znači *damme ilejhi* (pridružio ga uz sebe). *Es-sikajetu* jest mjera (za žito). *Tefte'u* znači *la tezalu* (još uvijek). *Haredan* i *muhredan* znače "istopi te briga". *Tehassesu* znači *tehabberu* (tražite vijesti). *Muzdžatun* znači *kaliletun* (malo). *Gašijetun* – od Allahove kazne; opće, sveobuhvatno.

Istej'esu znači *je'isu* (izgubili su nadu). *Ve la tej'esu min revhillahi* (ne gubite nadu u Allahovu milost) je u značenju molbe. *Halesu nedžijjen* znači *i'tezelu nedžijjen*; množina je *endžijetun*. Jednina od *jetenadževne* jest *nedžijjun*, a dvojina i množina: *nedžijjun* i *endžijetun*.

بَاب قَوْلِهِ (وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MILOŠĆU SVOJOM TEBE I JAKUBOVU PORODICU OBASUTI, KAO ŠTO JE PRIJE OBASUO PRETKE TVOJE IBRAHIMA I ISHAKA..."[1]

٤٦٨٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ .

4688. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdus-Samed, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Plemeniti, sin plemenitog, sin plemenitog, sin plemenitog – jest Jusuf b. Ja'kub b. Ishak b. Ibrahim."

1 Jusuf, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I eto, tako će Gospodar tvoj tebe odabrati, i tumačenju snova te naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je."

RIJEČI UZVIŠENOG: "U JUSUFU I BRAĆI NJEGOVOJ IMAJU POUKE ZA SVE KOJI SE RASPITUJU."[1]

بَاب قَوْلِهِ (لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِلسَّائِلِينَ)

4689. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Abdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Upitali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ko je najplemenitiji čovjek, pa je odgovorio: 'Najplemenitiji je kod Allaha onaj koji je najbogobojazniji.'
'Nismo te o tome pitali', rekoše, a on reče: 'Najplemenitiji je čovjek Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog prijatelja.'
'Ne pitamo te o tome', rekoše, a on upita: 'Da li me o ćudi i naravi Arapa pitate?'
'Da', odgovoriše oni.
'Najbolji od njih u džahilijetu najbolji su i u islamu kada nauče i razumiju (vjeru)', reče on."

٤٦٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عنه قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّ النَّاسِ أَكْرَمُ قَالَ أَكْرَمُهُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَأَكْرَمُ النَّاسِ يُوسُفُ نَبِيُّ اللهِ ابْنُ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ خَلِيلِ اللهِ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَخِيَارُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقِهُوا تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NIJE TAKO", REČE JAKUB, "U DUŠAMA VAŠIM PONIKLA JE ZLA MISAO, A STRPLJIVOST JE LIJEPA..."[2]

بَاب قَوْلِهِ (قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ)

Sevvelet znači *zejjenet* (ukrasila je).

(سَوَّلَتْ) زَيَّنَتْ .

4690. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž, prenoseći od Abdullaha b. Umera Numejrija, a on od Junusa b. Jezida Ejlija da je čuo od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha – u vezi s hadisom Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kad su joj rekli to što

٤٦٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ح وحَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الْأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ

1 Jusuf, 7.

2 Jusuf, 83. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Nije tako", reče Ja'kub, "u dušama vašim ponikla je zla misao, a strpljivost je lijepa; nadam se da će mi ih Allah sve vratiti. Uistinu, On sve zna i mudar je."

وَعُبَيْدُاللهِ ابْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ قُلْتُ إِنِّي وَاللهِ لاَ أَجِدُ مَثَلاً إِلاَّ أَبَا يُوسُفَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) وَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الآيَاتِ .

su joj rekli oni koji su je lažno optužili, i kad ju je Allah proglasio nevinom – svaki mi je (od njih) pričao dio ovog hadisa:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Aiši): ‘Ako si nevina, Allah će obznaniti tvoju nevinost; a ako si učinila grijeh, zamoli Allaha za oprost i pokaj Mu se!’

‘Tako mi Allaha’, rekla je, ‘ja ne mogu naći primjer osim oca Jusufovog (kad je rekao): ‘Ja se neću jadati! Od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite!’”[3]

Tada je Allah objavio: ‘Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...’ (deset ajeta).”[4]

٤٦٩١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقُ بْنُ الأَجْدَعِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ رُومَانَ وَهْيَ أُمُّ عَائِشَةَ قَالَتْ بَيْنَا أَنَا وَعَائِشَةُ أَخَذَتْهَا الْحُمَّى فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَعَلَّ فِي حَدِيثٍ تُحُدِّثَ قَالَتْ نَعَمْ وَقَعَدَتْ عَائِشَةُ قَالَتْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَيَعْقُوبَ وَبَنِيهِ (بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) .

4691. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka b. Edžde, a on od Umm-Ruman, Aišine majke, da je rekla:

“Dok smo ja i Aiša bile (zajedno), nju je obuzela groznica. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Možda želiš nešto kazati?’

‘Da’, odgovorila je i pridigla se, a potom rekla: ‘Moj je primjer kao primjer Jakuba i njegovih sinova; *u dušama je vašim ponikla zla misao, a ja se neću jadati; od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite*!’”

3 Jusuf, 18.

4 Ovi su ajeti iz sure En-Nur, 11-21. Neprijatelji islama na različite su se načine borili protiv Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana. Jedan od vidova te borbe bio je iznošenje o njima svakojakih laži. U petoj godini po Hidžri iznijeli su najtežu potvoru na Vjerovjesnikovu suprugu Aišu, radijallahu anha. Na ove glasine nasjeli su i neki muslimani. Tada je Allah, dželle šanuhu, u ovim ajetima objavio njenu nevinost.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I POČE GA NA GRIJEH NAVODITI ONA U ČIJOJ JE KUĆI BIO, PA ZAKLJUČA SVA VRATA I REČE: 'HODI!'"[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ)

4692. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid, prenoseći od Bišra b. Umera, on od Šu'be, ovaj od Sulejmana, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda da je rekao:

"*Hejte leke* – to učimo onako kako smo naučeni. *Mesvahu* znači *mekamuhu* (njegovo mjesto i položaj). *Elfeja* (znači) *vedžeda* (našli su). *Elfev abaehum i elfejna*."

Od Ibn-Mes'uda prenosi se: *bel 'adžibtu ve jesharune*.

٤٦٩٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ (هَيْتَ لَكَ) قَالَ وَإِنَّمَا نَقْرَؤُهَا كَمَا عُلِّمْنَاهَا (مَثْوَاهُ) مُقَامُهُ (وَأَلْفَيَا) وَجَدَا (أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ) (أَلْفَيْنَا) وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (بَلْ عَجِبْتُ وَيَسْخَرُونَ).

4693. Pričao nam je Humejdi, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):

"Kada se pleme Kurejš nije odazvalo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da primi islam, on je rekao: 'Allahu, zaštiti me od njih sa sedam (sušnih godina), kao sedam (godina) Jusufovih!' I pogodila ih je godina koja je sve odnijela, tako da su jeli kosti. Čovjek bi gledao u nebo i vidio nešto slično dimu. Allah je (o tome) rekao: 'Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide uočljiv dim'[2], a također i: 'Čim bismo im Mi samo malo otklonili kaznu, oni bi se vratili u nevjerstvo. Onoga dana kada ih svom silom zgrabimo, Mi ćemo kazniti za to!'[3] Desio se dim i desila se kazna."

٤٦٩٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه أَنَّ قُرَيْشًا لَمَّا أَبْطَئُوا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْإِسْلَامِ قَالَ اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا مِثْلَ الدُّخَانِ قَالَ اللهُ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) قَالَ اللهُ (إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقَدْ مَضَى الدُّخَانُ وَمَضَتِ الْبَطْشَةُ.

---

1 Jusuf, 23. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I poče ga na grijeh navoditi ona u čijoj je kući bio, pa zaključa sva vrata i reče: 'Hodi!' – 'Sačuvaj, Bože!', uzviknu on, 'vlasnik me moj lijepo pazi; nepravednici nikada neće uspjeti!'"

2 Ed-Duhhan, 10.

3 Ed-Duhhan, 15-16.

باب قَوْلِهِ (فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللاَّتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَى لِلَّهِ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I KAD JUSUFU IZASLANIK DOĐE, ON REČE: 'VRATI SE GOSPODARU SVOME I UPITAJ GA: 'ŠTA JE S ONIM ŽENAMA KOJE SU SVOJE RUKE POREZALE? VLASNIK MOJ DOBRO ZNA SPLETKE NJIHOVE!" – 'ŠTA SE TO DOGODILO KAD STE JUSUFA NA GRIJEH NAVRAĆALE?', UPITA VLADAR. 'BOŽE SAČUVAJ!', REKOŠE ONE..."[4]

وَحَاشَ وَحَاشَى تَنْزِيهٌ وَاسْتِثْنَاءٌ (حَصْحَصَ) وَضَحَ .

Haše i *haša* označavaju negiranje nečeg lošeg i izuzimanje. *Hashasa* znači *vedaha* (postalo je jasno).

٤٦٩٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو ابْنِ الْحَارِثِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَرْحَمُ اللهُ لُوطًا لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السِّجْنِ مَا لَبِثَ يُوسُفُ لأَجَبْتُ الدَّاعِيَ وَنَحْنُ أَحَقُّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لَهُ (أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي) .

4694. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od Bekra b. Mudara, on od Amra b. Harisa, ovaj od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Smilovao se Allah Lutu, on se oslanjao na jak oslonac![5] Da sam ostao u zatvoru onoliko koliko je ostao Jusuf, odazvao bih se glasniku. Mi smo preči od Ibrahima (da posumnjamo) kada mu je On (Allah, dželle šanuhu) rekao: 'Zar ne vjeruješ?!' 'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.'"[6]

4 Jusuf, 50-51.

5 Lut, alejhis-selam, nije imao u svom narodu rodbine koja bi ga pomogla i zaštitila i odbranila njegove goste od razvratnog naroda. Nakon toga je Uzvišeni Allah slao svoje vjerovjesnike koji su imali rodbinu u svojim narodima. Zato je rekao Lut, alejhis-selam kako stoji u prijevodu značenja 80-og ajeta u suri Hud: "Ali da ja samo imam moć reče on ili da se mogu osloniti na nekog snažnog." Prijeteći grešnicima i misleći na podršku rodbine. Njegov oslonac je bio Uzvišeni Allah, dželle šanuhu. Jusuf, alejhis-selam, imao je veliko iskušenje nakon što je ostao nekoliko godina nepravedno zatvoren u tamnici, pa kada mu je došao glasnik kraljev da izađe iz nje nije pohitao sa izlaskom već je tražio da se ispita njegov slučaj i utvrdi njegova nevinost. Ibrahim, alejhis-selam, je imao čvrsto vjerovanje, ali je želio da doda na ilmul-jekin (čvrsto ubjeđenje znanja) zato je i pitao "kejfe" kako oživljvaš mrtve, a ne da li oživljavaš mrtve.

6 Tako je i Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio od prvaka koji se oslanjaju na Allaha, dželle šanuhu, i prvaka strpljivih i prvaka čvrsto uvjerenih, ali spominje ovdje vrline drugih Allahovih vjerovjesnika uz skromnost koja ne umanjuje veličinu velikih koji se njome okite. (prim. rec.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD BI POSLANICI GOTOVO NADU GUBILI..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ)

4695. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba da je rekao:
"Kazivao mi je Urva b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da mu je – kad ju je upitao da li se u riječima Uzvišenog Allaha: 'I kad bi poslanici gotovo nadu gubili...' čita *kuzibu* ili *kuzzibu* odgovorila (da se čita) *kuzzibu* (s tešdidom).
'Oni su bili uvjereni da im je njihov narod rekao da lažu, pa koja je to sumnja onda?', upitao je.
'Da, sigurno su, oni u tome bili uvjereni u to', odgovorila je.
'I posumnjali su da su u laž utjerani?', upitao je.
'Utječem se Allahu', rekla je, 'poslanici nisu tako mislili o svome Gospodaru.'
'Šta znači ovaj ajet?', upita on. 'To su sljedbenici poslanika', odgovori ona, 'koji su vjerovali u svoga Gospodara i rekli da je istina (ono što oni govore), pa je potrajala njihova kušnja, i odgođena je njihova pobjeda, tako da im je – kad su poslanici izgubili nadu u one od njihovog naroda koji su im rekli da lažu i pomislili da su im njihovi sljedbenici rekli da lažu – tada došla Allahova pomoć.'"

٤٦٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَهُ وَهُوَ يَسْأَلُهَا عَنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ) قَالَ قُلْتُ أَكُذِبُوا أَمْ كُذِّبُوا قَالَتْ عَائِشَةُ كُذِّبُوا قُلْتُ فَقَدِ اسْتَيْقَنُوا أَنَّ قَوْمَهُمْ كَذَّبُوهُمْ فَمَا هُوَ بِالظَّنِّ قَالَتْ أَجَلْ لَعَمْرِي لَقَدِ اسْتَيْقَنُوا بِذَلِكَ فَقُلْتُ لَهَا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا قَالَتْ مَعَاذَ اللهِ لَمْ تَكُنِ الرُّسُلُ تَظُنُّ ذَلِكَ بِرَبِّهَا قُلْتُ فَمَا هَذِهِ الْآيَةُ قَالَتْ هُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ الَّذِينَ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَصَدَّقُوهُمْ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْبَلَاءُ وَاسْتَأْخَرَ عَنْهُمُ النَّصْرُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ مِمَّنْ كَذَّبَهُمْ مِنْ قَوْمِهِمْ وَظَنَّتِ الرُّسُلُ أَنَّ أَتْبَاعَهُمْ قَدْ كَذَّبُوهُمْ جَاءَهُمْ نَصْرُ اللهِ عِنْدَ ذَلِكَ .

4696. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je rekao: "Upitao sam: 'Možda se čita *kuzibu*, bez tešdida?' 'Utječem se Allahu od toga!', odgovorila je (Aiša)."[2]

٤٦٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ فَقُلْتُ لَعَلَّهَا كُذِبُوا مُخَفَّفَةً قَالَتْ مَعَاذَ اللهِ نَحْوَهُ .

1 Jusuf, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih za lašce proglasiti, pomoć Naša bi im došla. Spasili bismo one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla ljude prestupnike."

2 U izgovoru ove riječi imaju dva mutevatir kiraeta (načina učenja). Jedan je bez tešdida, kako uče kufije (Asim, Kisai i Hamza) i Ebu Dža'fer, a drugi sa tešdidom kako uče ostali imami kiraeta. Kiraet sa tešdidom (*kuzzibu*) znači da su pomislili poslanici da su od svojih sljedbenika utjerivani, a kiraet bez teštida (*kuzibu*) znači da su iznevjereni, tj. da se obećanje koje su im poslanici dali, zbog velikih iskušenja i dugog čekanja, neće doći Allahova pomoć. Aiša, radijallahu anha, opovrgava da se to odnosi na Allaha, džellе šanuhu,

U ime Allaha Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ER-RA‘D (GROM)

Ibn-Abbas kaže:[3] *kebasiti keffejhi* "Primjer je idolopoklonika koji uz Allaha obožava nekog drugog kao primjer žednoga koji gleda priviđenje (fatamorganu) izdaleka, pa hoće da se napije, ali ne može." Drugi kažu da *sehhare* znači *zellele* potčiniti. *Mutedžaviratu* znači *mutedanijatu* graniče. *El-mesulatu* – jednina je ove riječi *mesuletun*, što znači "slični, jednaki". On još kaže: *illa misle ejjamil-lezine halev* ("… osim slično onome što je snašlo one koji su prije njih bili i nestali").[4] *Bi mikdarin* znači *bi kaderin* (u određenoj mjeri i po kaderu). *Mu‘akkibatun* znači "meleki čuvari, zamjenjuju jedni druge"; od toga je izvedena riječ *el-akibu*. Kaže se: *akkabtu fi isrihi* (slijedio sam njegov trag). *El-mihalu* znači *el-‘ukubetu* (kazna). *Kebasiti keffejhi ilel-mai* znači *lijakbida alel-mai* (da dohvati vode). *Rabijen* je od riječi *riba-jerbu. Ev meta‘in zebedun misluhu*, *el-meta‘u* znači *ma temett‘ate bihi* (ono čime se koristiš, kao što je posuđe i oruđe). *Džufa’en* (kaže se) *edžfe’etil-kidru* – kada lonac proključa i na površini se pojavi pjena, zatim se smiri i pjene nestane bez ikakve koristi; isto se tako raspoznaje istina od neistine. *El-mihadu* znači *el-firašu* (postelja). *Jedre’une* znači *jedfe’une* (odvraćaju). *Dere’tuhu anni* znači *defa‘tuhu* (odbio sam ga od sebe). *Selamun alejkum*, tj. kažu *selamun alejkum. Ve ilejhi metab*, tj. *tevbeti* (moje pokajanje). *Efelem jej’es* (znači) *efelem jetebejjen* (nije razjašnjeno). *Kari‘atun* znači *dahijetun* (nesreća, nedaća). *Fe emlejtu* znači *etaltu*, od *el-melijju* i *el-milavetu*;

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الرَّعْدِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ) مَثَلُ الْمُشْرِكِ الَّذِي عَبَدَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ غَيْرَهُ كَمَثَلِ الْعَطْشَانِ الَّذِي يَنْظُرُ إِلَى ظِلِّ خَيَالِهِ فِي الْمَاءِ مِنْ بَعِيدٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَتَنَاوَلَهُ وَلاَ يَقْدِرُ وَقَالَ غَيْرُهُ (سَخَّرَ) ذَلَّلَ (مُتَجَاوِرَاتٌ) مُتَدَانِيَاتٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (الْمَثُلاَتُ) وَاحِدُهَا مَثُلَةٌ وَهِيَ الأَشْبَاهُ وَالأَمْثَالُ وَقَالَ (إِلاَّ مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا) (بِمِقْدَارٍ) بِقَدَرٍ يُقَالُ (مُعَقِّبَاتٌ) مَلاَئِكَةٌ حَفَظَةٌ تُعَقِّبُ الأُولَى مِنْهَا الأُخْرَى وَمِنْهُ قِيلَ الْعَقِيبُ أَيْ عَقَّبْتُ فِي إِثْرِهِ (الْمِحَالِ) الْعُقُوبَةُ (كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ) لِيَقْبِضَ عَلَى الْمَاءِ (رَابِيًا) مِنْ رَبَا يَرْبُو (أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ) الْمَتَاعُ مَا تَمَتَّعْتَ بِهِ (جُفَاءً) يُقَالُ أَجْفَأَتِ الْقِدْرُ إِذَا غَلَتْ فَعَلاَهَا الزَّبَدُ ثُمَّ تَسْكُنُ فَيَذْهَبُ الزَّبَدُ بِلاَ مَنْفَعَةٍ فَكَذَلِكَ يُمَيِّزُ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ (الْمِهَادُ) الْفِرَاشُ (يَدْرَءُونَ) يَدْفَعُونَ دَرَأْتُهُ عَنِّي دَفَعْتُهُ (سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ) أَيْ يَقُولُونَ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ (وَإِلَيْهِ مَتَابِ) تَوْبَتِي أَفَلَمْ يَيْئَسْ أَفَلَمْ يَتَبَيَّنْ (قَارِعَةٌ) دَاهِيَةٌ (فَأَمْلَيْتُ) أَطَلْتُ مِنَ الْمَلِيِّ وَالْمِلاَوَةِ وَمِنْهُ (مَلِيًّا) وَيُقَالُ لِلْوَاسِعِ الطَّوِيلِ مِنَ الأَرْضِ مَلًى مِنَ الأَرْضِ (أَشَقُّ) أَشَدُّ مِنَ

u ovom kiratcu pa ga stoga i osporava. Svakako da značenje ne može biti da su poslanici pomislili da se Allahovo obećanje neće ispuniti. Oni su ti koji drugima ukazuju na pravi put i koji imaju najbolje mišljenje o uzvišenom Allahu. (prim. rec.)

3 Er-Ra‘d, 14.

4 Junus, 102.

od toga je i *melijjen*. Za širok i dug komad zemlje kaže se *melijjun minel erdi. Ešekku* znači *ešeddu* (jači, teži), od *el-mešekkatu* (poteškoća). *Mu'akkibe* znači *mugajjirun* (onaj koji ispravlja, mijenja). Mudžahid kaže da *mutedžaviratun* označava dobru i lošu neobrađenu zemlju. *Sinvanun* – dvije palme ili više njih koje su istog korijena. *Ve gajru sinvanin* znači "sama". *Bi ma'in vahidin* – kao što su dobri i loši sinovi Ademovi, a njihov je otac jedan. *Es-sihabus-sikalu* znači "(teški oblaci u kojima ima vode". *Ke basiti keffejhi ilel-ma'i* znači "traži vodu svojim jezikom i pokazuje na nju svojom rukom, pa mu ona nikad ne dolazi". *Fe salet evdijetun bi kaderiha* znači *temle'e batne kulli vadin* puni prostor doline. *Zebeden rabijen* znači "pjena od poplave". *Zebedun misluhu* znači *habesul-hadidi vel-hiljeti* (hrđa od željeza i nakita).

الْمَشَقَّة (مُعَقِّبٌ) مُغَيِّرٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُتَجَاوِرَاتٌ) طَيِّبُهَا وَخَبِيثُهَا السِّبَاخُ (صِنْوَانٌ) النَّخْلَتَانِ أَوْ أَكْثَرُ فِي أَصْلٍ وَاحِدٍ (وَغَيْرُ صِنْوَانٍ) وَحْدَهَا (بِمَاءٍ وَاحِدٍ) كَصَالِحِ بَنِي آدَمَ وَخَبِيثِهِمْ أَبُوهُمْ وَاحِدٌ السَّحَابُ الثِّقَالُ الَّذِي فِيهِ الْمَاءُ (كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ) يَدْعُو الْمَاءَ بِلِسَانِهِ وَيُشِيرُ إِلَيْهِ بِيَدِهِ فَلاَ يَأْتِيهِ أَبَدًا (فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا) تَمْلأُ بَطْنَ كُلِّ وَادٍ (زَبَدًا رَابِيًا) الزَّبَدُ زَبَدُ السَّيْلِ (زَبَدٌ مِثْلُهُ) خَبَثُ الْحَدِيدِ وَالْحِلْيَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH ZNA ŠTA SVAKA ŽENA NOSI I KOLIKO SE MATERICE STEŽU.."[1]

بَاب قَوْلِهِ (اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ)

Gida znači *nukisa* (nestala je i umanjila se).

(غِيضَ) نُقِصَ .

4697. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ključeva tajni (gajba) ima pet; njih ne zna niko osim Allaha. Niko osim Allaha ne zna šta će se sutra dogoditi, niti iko osim Allaha zna šta je u matericama. Niko osim Allaha ne zna kada će pasti kiša. Čovjek ne zna u kojoj će zemlji umrijeti, niti zna kada će nastupiti Kijametski dan; (to zna) samo Allah."[2]

٤٦٩٧ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ اللهُ لاَ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى يَأْتِي الْمَطَرُ أَحَدٌ إِلاَّ اللهُ وَلاَ تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى تَقُومُ السَّاعَةُ إِلاَّ اللهُ .

1 Er-Ra'd, 8. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu, a koliko šire; u Njega sve ima mjeru."

2 Ovaj hadis već je spomenut kada se govorilo o suri El-En'am, a također će biti spomenut kada se bude govorilo o suri Lukman.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَادٍ) دَاعٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ صَدِيدٌ قَيْحٌ وَدَمٌ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ) أَيَادِيَ اللهِ عِنْدَكُمْ وَأَيَّامَهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ) رَغِبْتُمْ إِلَيْهِ فِيهِ (يَبْغُونَهَا عِوَجًا) يَلْتَمِسُونَ لَهَا عِوَجًا (وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ) أَعْلَمَكُمْ آذَنَكُمْ رَدُّوا (أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ) هَذَا مَثَلٌ كَفُّوا عَمَّا أُمِرُوا بِهِ (مَقَامِي) حَيْثُ يُقِيمُهُ اللهُ بَيْنَ يَدَيْهِ (مِنْ وَرَائِهِ) قُدَّامَهُ جَهَنَّمُ (لَكُمْ تَبَعًا) وَاحِدُهَا تَابِعٌ مِثْلُ غَيَبٍ وَغَائِبٍ (بِمُصْرِخِكُمْ) اسْتَصْرَخَنِي اسْتَغَاثَنِي (يَسْتَصْرِخُهُ) مِنَ الصُّرَاخِ (وَلاَ خِلاَلَ) مَصْدَرُ خَالَلْتُهُ خِلاَلاً وَيَجُوزُ أَيْضًا جَمْعُ خُلَّةٍ وَخِلاَلٍ (اجْتُثَّتْ) اسْتُؤْصِلَتْ.

U ime Allaha Svemilosnog, Samilosnog!

SURA IBRAHIM

Ibn-Abbas kaže da *hadin* znači *da'in* (upućivač). Mudžahid kaže da *sedidun* znači *kajhun* i *demun* (gnoj i krv). Ibn-Ujejna kaže da se riječima: "Sjetite se Allahove blagodati..." – misli na Allahovu pomoć vama i (dobre) dane. Mudžahid kaže da se riječima: "... od svega onog što od Njega tražite..."[3] – misli na sve što se zaželi. *Jebguneha 'ivedžen* znači "traže (načina) da je iskrive". *Ve iz te'ezzene rabbukum* znači *e'alemekum*, tj. *azenekum* (obavijestio vas je). *Reddu ejdijehum fi efvahihim* – ovo je primjer koji znači "prestali su s onim što im je naređeno". *Mekami* znači "pred Allahom, dželle šanuhu". *Min vera'ihi* znači *kuddamehu džehennemu* (ispred njega je Džehennem).[4] *Lekum tebe'an* jednina je *tabi'un*, kao *gajebun* i *gaibun*. *Bi musrihikum* i *istasrehani* znači "zatražio je od mene pomoć". *Jestasrihuhu* je od *es-surahu* (vriska, vapaj, plač). *Ve la hilale* infinitiv je od *haleltuhu hilalen*. Množina može biti *hulletun* i *hilalun*. *Udžtusset* znači *istu'silet* (iščupana je).

3 Ibrahim, 34.

4 Ovo je metafora, kao kad se kaže smrt ti je za leđima, tj. pred tobom.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAO LIJEPO DRVO: KORIJEN MU JE ČVRSTO U ZEMLJI, A GRANE PREMA NEBU; ONO PLOD SVOJ DAJE U SVAKO DOBA..." [1]

باب قَوْلِهِ (كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ)

4698. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je upitao: 'Šta mislite koje je drvo nalik na čovjeka muslimana: lišće mu ne opada, a plod svoj daje u svako doba?'
U sebi sam pomislio", kaže Ibn-Omer, "da je to palma, ali sam vidio da Ebu-Bekr i Omer šute, pa nisam želio da govorim. Pošto nisu ništa rekli, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je to palma. Kada smo ustali, rekoh Omeru: 'Babo moj, tako mi Allaha, pomislio sam da je to palma.'
'A šta te je spriječilo da kažeš?', upita me on.
'Vidio sam da vi ne govorite, pa nisam želio da govorim (ili da nešto kažem)', odgovorio sam. Na to Omer reče: 'Da si rekao, bilo bi mi draže od toga i toga.'"

٤٦٩٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَخْبِرُونِي بِشَجَرَةٍ تُشْبِهُ أَوْ كَالرَّجُلِ الْمُسْلِمِ لاَ يَتَحَاتُّ وَرَقُهَا وَلاَ وَلاَ وَلاَ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ لاَ يَتَكَلَّمَانِ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ فَلَمَّا لَمْ يَقُولُوا شَيْئًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ فَلَمَّا قُمْنَا قُلْتُ لِعُمَرَ يَا أَبَتَاهُ وَاللهِ لَقَدْ كَانَ وَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَكَلَّمَ قَالَ لَمْ أَرَكُمْ تَكَلَّمُونَ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ أَوْ أَقُولَ شَيْئًا قَالَ عُمَرُ لأَنْ تَكُونَ قُلْتَهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا .

1 Ibrahim, 24-25. Ova dva ajeta u cijelosti glase: "Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa je riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi; a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH ĆE VJERNIKE POSTOJANOM RIJEČJU UČVRSTITI..."[2]

باب (يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ)

4699. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, ovom Alkama b. Mersed, prenoseći od Sa'da b. Ubejda, a on Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada musliman u kaburu bude pitan da posvjedoči kako niko ne zaslužuje da bude obožavan mimo Allaha te da je Muhammed Allahov poslanik[3] – na to se odnose Njegove riječi: 'Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu.'"[4]

٤٦٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ إِذَا سُئِلَ فِي الْقَبْرِ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAR NE VIDIŠ ONE KOJI SU UMJESTO ZAHVALNOSTI ALLAHU NA BLAGODATIMA – NEVJEROVANJEM UZVRATILI..."[5]

باب (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا)

Elem tere znači *elem ta'lem,* kao što je u Njegovim riječima: *elem tere kejfe* i *elem tere ilelez-zine haredžu. El-bevaru* (*bare-jeburu*) znači *el-helaku* (propast). *Kavmen bura* znači *kavmen halikine* (uništeni narod).

أَلَمْ تَرَ أَلَمْ تَعْلَمْ كَقَوْلِهِ (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ) (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا) الْبَوَارُ الْهَلاَكُ بَارَ يَبُورُ (قَوْمًا بُورًا) هَالِكِينَ .

4700. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Ataa da je čuo od Ibn-Abbasa kako se ajet:
"Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili..." – odnosi na stanovnike Mekke koji su nevjernici.

٤٧٠٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللهِ كُفْرًا) قَالَ هُمْ كُفَّارُ أَهْلِ مَكَّةَ .

2 Ibrahim, 27. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu, a nevjernike će u zabludu staviti; Allah radi što hoće."

3 Tj. da izgovori šehadet: *Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden resulullah.*

4 Ovaj hadis naveden je i u poglavlju o dženaza-namazu.

5 Ibrahim, 28. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili i narod svoj u kuću propasti doveli."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HIDŽR

Mudžahid kaže: *siratun 'alejje mustekimun* ("Ove ću se istine Ja držati!"). Istina koja se odnosi na Allaha – to je Njegov put. *Le bi imamin mubin* znači *'alet-tariki* (na pravom putu). Ibn-Abbas kaže da *le'amruke* znači *le'ajšuke* (tako mi tvoga života). *Kavmun munkerun* jesu oni koje Lut nije prepoznao. Neki kažu da *kitabun ma'lumun* znači *edželun* (određeno vrijeme smrti). *Lev ma te'tina* znači *hela te'tina* (hajde donesi nam). *Šije'un* znači *umemun* (narodi). Zaštitnici *evlija'u* također se zovu *šije'un*. Ibn-Abbas kaže da *juhre'une* znači *musri'ine* (žureći). *Lil-mutevessimine* znači *lin-nazirine* (za one koji gledaju). *Sukkiret* znači *guššijet* (prekrivena je). *Burudžen* znači "položaji sunca i mjeseca".

Levakiha ("...vjetrove da oprašuju") je isto kao i: *melakiha mulkahaten*.

Hame'in – množina od *ham'etin*, a to označava mulj, blato. *El-mesnun* jest *el-masbub* (proliven; obrađen). *Tevdžel* znači *tehaf* (bojati se). *Dabire* znači *ahire* (kraj; korijen). *Le bi imamin mubin*; imam je sve ono za čim se povodiš i od čega uputu uzimaš. *Es-sajhatu* jest *el-heleketu* (propast, uništenje).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحِجْرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ) الْحَقُّ يَرْجِعُ إِلَى اللهِ وَعَلَيْهِ طَرِيقُهُ (لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ) عَلَى الطَّرِيقِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَعَمْرُكَ) لَعَيْشُكَ (قَوْمٌ مُنْكَرُونَ) أَنْكَرَهُمْ لُوطٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (كِتَابٌ مَعْلُومٌ) أَجَلٌ (لَوْ مَا تَأْتِينَا) هَلاَ تَأْتِينَا شِيَعٌ أُمَمٌ وَلِلأَوْلِيَاءِ أَيْضًا شِيَعٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُهْرَعُونَ) مُسْرِعِينَ (لِلْمُتَوَسِّمِينَ) لِلنَّاظِرِينَ (سُكِّرَتْ) غُشِّيَتْ (بُرُوجًا) مَنَازِلَ لِلشَّمْسِ وَالْقَمَرِ (لَوَاقِحَ) مَلاَقِحَ مُلْقَحَةً (حَمَإٍ) جَمَاعَةُ حَمْأَةٍ وَهُوَ الطِّينُ الْمُتَغَيِّرُ وَالْمَسْنُونُ الْمَصْبُوبُ (تَوْجَلْ) تَخَفْ (دَابِرَ) آخِرَ (لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ) الإِمَامُ كُلُّ مَا ائْتَمَمْتَ وَاهْتَدَيْتَ بِهِ (الصَّيْحَةُ) الْهَلَكَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONOGA KOJI KRADOM PRISLUŠKUJE STIŽE SVJETLICA VIDLJIVA."[1]

4701. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra i Ikrime, oni od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada Allah nešto odredi na nebu, meleki udare svojim krilima izražavajući tako potčinjenost Njegovim riječima, kao kad lanac udari o glatko kamenje.
Ali (b. Medini) kaže: Drugi (osim Sufjana) su rekli: ...o glatko kamenje, i On im dostavi to.
Pa kada ode strah iz njihovih srca, kažu: 'Šta je rekao vaš Gospodar?' Oni će odgovoriti: 'Rekao je istinu, Uzvišen je On i veličanstven!' To će čuti oni koji kradom prisluškuju, ovako jedan iznad drugoga.
Sufjan je to opisao svojim rukama i napravio razmak među prstima svoje desne ruke; uspravio ih je jedne iznad drugih.
Možda ponekad svjetlica stigne slušaoca prije nego što je on pošalje onom do sebe, pa ga spali; a možda i ne dođe do njega, a on je pošalje onome do njega, onome koji je ispod njega, sve dok je ne bace na zemlju."
Sufjan je, možda, rekao: "... sve dok ne dođe do zemlje i ne bude ubačena u usta sihirbaza koji joj pridoda stotinu laži, pa mu povjeruju govoreći: 'Zar nas nije obavijestio toga dana o tome i tome, pa smo se uvjerili da je to istina?' – sve zbog te jedne riječi koja se čula s neba."

بَاب قَوْلِهِ (إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ)

٤٧٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَالسِّلْسِلَةِ عَلَى صَفْوَانٍ قَالَ عَلِيٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ فَإِذَا (فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا) لِلَّذِي قَالَ (الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقُو السَّمْعِ وَمُسْتَرِقُو السَّمْعِ هَكَذَا وَاحِدٌ فَوْقَ آخَرَ وَوَصَفَ سُفْيَانُ بِيَدِهِ وَفَرَّجَ بَيْنَ أَصَابِعِ يَدِهِ الْيُمْنَى نَصَبَهَا بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ فَرُبَّمَا أَدْرَكَ الشِّهَابُ الْمُسْتَمِعَ قَبْلَ أَنْ يَرْمِيَ بِهَا إِلَى صَاحِبِهِ فَيُحْرِقَهُ وَرُبَّمَا لَمْ يُدْرِكْهُ حَتَّى يَرْمِيَ بِهَا إِلَى الَّذِي يَلِيهِ إِلَى الَّذِي هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ حَتَّى يُلْقُوهَا إِلَى الْأَرْضِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ حَتَّى تَنْتَهِيَ إِلَى الْأَرْضِ فَتُلْقَى عَلَى فَمِ السَّاحِرِ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ فَيُصَدَّقُ فَيَقُولُونَ أَلَمْ يُخْبِرْنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا يَكُونُ كَذَا وَكَذَا فَوَجَدْنَاهُ حَقًّا لِلْكَلِمَةِ الَّتِي سُمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ وَزَادَ وَالْكَاهِنِ

[1] El-Hidžr, 18.

PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, njemu Amr, prenoseći od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je uz ajet: "... kada Allah nešto odredi..." – spomenuo još i vrača.

و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ فَقَالَ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ وَقَالَ عَلَى فَمِ السَّاحِرِ قُلْتُ لِسُفْيَانَ آنْتَ سَمِعْتَ عَمْرًا قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ إِنْسَانًا رَوَى عَنْكَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَيَرْفَعُهُ أَنَّهُ قَرَأَ فُرِّغَ قَالَ سُفْيَانُ هَكَذَا قَرَأَ عَمْرٌو فَلاَ أَدْرِي سَمِعَهُ هَكَذَا أَمْ لاَ قَالَ سُفْيَانُ وَهِيَ قِرَاءَتُنَا .

PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je Amr čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je u vezi s riječima: "Kada Allah nešto odredi...", rekao: "Rekao sam Sufjanu: 'Neki čovjek zaista prenosi od tebe, Amra, Ikrime i Ebu-Hurejre, koji to uzdiže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on proučio *furriga* (umjesto *fuzzi'a*?)' Sufjan je odgovorio: 'Ovako je učio Amr, pa ne znam da li ga je ovako čuo ili ne. Ovo je naš kiraet.'"[1]

RIJEČI UZVIŠENOG: "I STANOVNICI HIDŽRA POSLANIKE SU LAŽNIM SMATRALI."[2]

بَاب قَوْلِهِ
(وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ)

4702. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim ashabima kada su došli do Hidžra:[3]

"Nemojte ulaziti kod ovih (u dolinu), a da ne zaplačete. Ako ne budete plakali, nemojte kod njih ulaziti, kako vam se ne bi desilo ono što i njima."

٤٧٠٢ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِأَصْحَابِ الْحِجْرِ لاَ تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلاَءِ الْقَوْمِ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ .

1 Tj. mi to čitamo na ovaj način.

2 El-Hidžr, 80.

3 To je dolina Semud, između Medine i Sirije, pored koje su muslimani prošli prilikom Pohoda na Tebuk za vrijeme Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

باب قَوْلِهِ (وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI SMO TI OBJAVILI SEDAM AJETA KOJI SE PONAVLJAJU, I KUR'AN TI VELIČANSTVENI OBJAVLJUJEMO."[4]

٤٧٠٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ مَرَّ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أُصَلِّي فَدَعَانِي فَلَمْ آتِهِ حَتَّى صَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَنِي فَقُلْتُ كُنْتُ أُصَلِّي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) ثُمَّ قَالَ أَلَا أُعَلِّمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ لِيَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَذَكَّرْتُهُ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ .

4703. Pričao mi je Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu‘be, on od Hubejba b. Abdur-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida Mu‘alle da je rekao:
"Prošao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam klanjao i pozvao me, ali mu nisam prišao dok nisam klanjao. Onda sam došao kod njega, pa me on upitao: 'Šta te spriječilo da dođeš?'
'Klanjao sam', odgovorih, a on reče: 'Zar Uzvišeni Allah nije rekao: 'O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku!'?', dodavši: 'Podučit ću te najveličanstvenijoj suri u Kur'anu prije nego što iziđem iz mesdžida.'
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krenuo (da iziđe) iz mesdžida, te ga ja podsjetih, a on reče: 'El-hamdu lillahi rabbil-alemin – to je sedam ajeta i veličanstveni Kur'an, koji mi je dat.'"

٤٧٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمُّ الْقُرْآنِ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ .

4704. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Suština Kur'ana (majka/*ummul-Kur'an*) je sedam ajeta, (*es-seb'u el-mesani*) [5] i veličanstveni Kur'an.'"

4 El-Hidžr, 87.

5 Tj. sura El-Fatiha (*Fethul-bari*, 8/233).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI KUR'AN NA DIJELOVE DIJELE..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ)

El-muktesimin znači *ellezine halefu* (koji su se zakleli). Isto je *la uksimu* i znači *uksimu* (kunem se), a čita se još *le uksimu*.
Kasemehuma znači "zakleo im se, a njih se dvoje njemu nisu zakleli". Mudžahid kaže da *tekasemu* znači *tehalefu* (sklopili su sporazum o potpomaganju).

(الْمُقْتَسِمِينَ) الَّذِينَ حَلَفُوا وَمِنْهُ (لاَ أُقْسِمُ) أَيْ أُقْسِمُ وَتُقْرَأُ لَأُقْسِمُ (وَقَاسَمَهُمَا) حَلَفَ لَهُمَا وَلَمْ يَحْلِفَا لَهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقَاسَمُوا) تَحَالَفُوا .

4705. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Hušejma, on od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su "oni koji Kur'an na dijelove dijele" – ehli-kitabije, koji su ga izdijelili na dijelove, pa su u neke od njih vjerovali, a u neke nisu.

٤٧٠٥. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) قَالَ هُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ جَزَّءُوهُ أَجْزَاءً فَآمَنُوا بِبَعْضِهِ وَكَفَرُوا بِبَعْضِهِ .

4706. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Zabjana, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao kako se ajet:
"Kao što smo one koji su se zakleli kaznili"[2] – odnosi na židove i kršćane, koji su jedan dio (Knjige) prihvaćali, a drugi dio nisu.

٤٧٠٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ) قَالَ آمَنُوا بِبَعْضٍ وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I SVE DO SMRTI GOSPODARU SVOME IBADET ČINI!"[3]

بَاب قَوْلِهِ (وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ)

Salim kaže da *el-jekinu* znači *el-mevtu* (smrt).

قَالَ سَالِمٌ الْيَقِينُ الْمَوْتُ .

1 El-Hidžr, 91. tj. ko kaže: čarolija, magija, vračanje, proricanje, stare legende, (Tefsir Ibn-Kesir, skraćeno izdanje str.703.)

2 El-Hidžr, 90.

3 El-Hidžr, 99.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NAHL (PČELE)

Ruhul-kudusi jest Džibril (kao što je u ajetu): *nezele bihir-ruhul-eminu* ("Donosi ga Povjerljivi Duh"). *Fi dajkin* kaže se *emrun dajkun* i *dajjikun*, kao što je *hejnun* i *hejjinun, lejnun* i *lejjinun, mejtun* i *mejjitun*. Ibn-Abbas kaže da *tetefejje'u zilaluhu* znači *tetehejje'u* (pripremaju se). *Subule rabbike zulelen* znači "nema na njemu nijedno mjesto kojim putuješ, a koje je krševito i neprohodno". Ibn-Abbas kaže da *fi tekallubihim* znači *ihtilafihim* (njihovom razilaženju). Mudžahid kaže da *temidu* znači *tekeffe'u* (okretati, prevrtati).

Mufretune znači *mensijjune* (zaboravljeni). Neki kažu da u ajetu: *fe iza kare'tel-kur'ane festeiz billahi mineš-šejtanir-radžim* posljednji dio dolazi značenjski naprijed zbog toga što istiaza dolazi prije početka učenja. Ona znači traženje zaštite od Allaha. Ibn-Abbas kaže da *tusimune* znači *ter'avne* (napasate). *Šakiletihi* znači *nahijetihi* "po njegovu načinu ponašanja, mišljenja, po njegovu stanovištu; i ona je njegova izgleda, oblika". *Kasdu-sebil* znači *el-bejanu* (objašnjenje). *Ed-dif'u* znači "ono čime se griješ". *Turihune* znači "(odmarate) navečer" i *tesrehune* "(puštate na pašu) ujutro". *Bi šikki* znači *el-mešekkate* (poteškoća). *Ala tehavvufin* znači *tenekkusin* (postupno smanjivati).

El-en'ami le ibreten, el-en'amu dolazi u muškom i u ženskom rodu.

Isto je tako i u slučaju *en-ne'amu* gdje *el-en'amu* množina od *en-ne'ami. Eknanun* je množina od *kinnun* kao što je *himlun* množina od *ahmalun.*

Serabile znači *kumsun* "(odjeća) koja vas čuva od vrućine"; a što se tiče odjeće *serabile tekikum be'sekum* (koja vas čuva od sile vaše), to su štitovi. *Dehalen bejnekum* – sve što nije ispravno jest *dehalun*. Ibn-Abbas kaže da *hafedeten* znači

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّحْلِ

(رُوحُ الْقُدُسِ) جِبْرِيلُ (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الأَمِينُ) (فِي ضَيْقٍ) يُقَالُ أَمْرٌ ضَيْقٌ وَضَيِّقٌ مِثْلُ هَيْنٍ وَهَيِّنٍ وَلَيْنٍ وَلَيِّنٍ وَمَيْتٍ وَمَيِّتٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَتَفَيَّأُ ظِلاَلُهُ) تَتَهَيَّأُ (سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلاً) لاَ يَتَوَعَّرُ عَلَيْهَا مَكَانٌ سَلَكَتْهُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فِي تَقَلُّبِهِمْ) اخْتِلاَفِهِمْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ تَمِيدُ تَكَفَّأُ (مُفْرَطُونَ) مَنْسِيُّونَ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) هَذَا مُقَدَّمٌ وَمُؤَخَّرٌ وَذَلِكَ أَنَّ الاِسْتِعَاذَةَ قَبْلَ الْقِرَاءَةِ وَمَعْنَاهَا الاِعْتِصَامُ بِاللهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُسِيمُونَ) تَرْعَوْنَ (شَاكِلَتِهِ) نَاحِيَتِهِ (قَصْدُ السَّبِيلِ) الْبَيَانُ الدِّفْءُ مَا اسْتَدْفَأْتَ (تُرِيحُونَ) بِالْعَشِيِّ وَ(تَسْرَحُونَ) بِالْغَدَاةِ (بِشِقِّ) يَعْنِي الْمَشَقَّةَ (عَلَى تَخَوُّفٍ) تَنَقُّصٍ (الأَنْعَامِ لَعِبْرَةً) وَهِيَ تُؤَنَّثُ وَتُذَكَّرُ وَكَذَلِكَ النَّعَمُ الأَنْعَامُ جَمَاعَةُ النَّعَمِ أَكْنَانٌ وَاحِدُهَا كِنٌّ مِثْلُ حِمْلٍ وَأَحْمَالٍ (سَرَابِيلَ) قُمُصٌ (تَقِيكُمُ الْحَرَّ) وَأَمَّا (سَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ) فَإِنَّهَا الدُّرُوعُ (دَخَلاً بَيْنَكُمْ) كُلُّ شَيْءٍ لَمْ يَصِحَّ فَهُوَ دَخَلٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (حَفَدَةً) مَنْ وَلَدَ الرَّجُلُ السَّكَرُ مَا حُرِّمَ مِنْ ثَمَرَتِهَا وَالرِّزْقُ الْحَسَنُ مَا أَحَلَّ اللهُ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ صَدَقَةَ (أَنْكَاثًا) هِيَ خَرْقَاءُ كَانَتْ إِذَا أَبْرَمَتْ غَزْلَهَا نَقَضَتْهُ وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ الأُمَّةُ مُعَلِّمُ الْخَيْرِ وَالْقَانِتُ الْمُطِيعُ.

"oni koje je čovjek rodio". *Es-sekeru* znači "ono što je zabranjeno od njenih plodova". *Er-rizkul-hasenu* znači "ono što je Allah dopustio". Ibn-Ujejna prenosi od Sadake da je u vezi s riječju *enkasen* rekao da se radilo o ženi (po imenu) Harka' koja bi, kad bi isprela svoju pređu, ponovo je rasprela". Ibn-Mes'ud kaže: "Ummet je učitelj svakog dobra." *El-kanitu* znači *el-muti'u* (pokoran).

RIJEČI UZVIŠENOG: "... IMA VAS KOJI DUBOKU STAROST DOŽIVITE..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ)

4707. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Harun b. Musa Ebu-Abdullah Aver, prenoseći od Šu'ajba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu:
"Utječem Ti se od škrtosti, lijenosti, duboke starosti, kaburske kazne, Dedžalovog iskušenja i iskušenja života i smrti!"

٤٧٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مُوسَى أَبُو عَبْدِاللهِ الْأَعْوَرُ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ كَانَ يَدْعُو أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْكَسَلِ وَأَرْذَلِ الْعُمُرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَفِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ .

[1] En-Nahl, 70. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah vas stvara i poslije vas usmrćuje; ima vas koji duboku starost dožive pa ništa ne znaju nakon što su znali Allah je, zaista, sveznajući i svemoćni."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ بَنِي إِسْرَائِيلَ (الإِسْرَاءِ)

SURA BENU-ISRAIL (EL-ISRA, NOĆNO PUTOVANJE)

بَاب

POGLAVLJE

٤٧٠٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفِ وَمَرْيَمَ إِنَّهُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الْأُوَلِ وَهُنَّ مِنْ تِلَادِي (فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَهُزُّونَ وَقَالَ غَيْرُهُ نَغَضَتْ سِنُّكَ أَيْ تَحَرَّكَتْ .

4708. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je rekao: “Čuo sam od Abdur-Rahmana b. Jezida da je čuo Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, kad je rekao da su (sure) Benu-Israil, El-Kehf i Merjem prve sure (koje imaju posebnu vrijednost zbog kazivanja koja su njima) i prve sure iz Kur’ana koje je on naučio.
Ibn-Abbas kaže da *fesejungidune ilejke ru’usehum* znači *jehuzzune* (tresu svoje glave). Drugi kažu *negadat sinnuke* znači *teharreket* (pokrenuo se tvoj zub).

بَاب (وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: “I MI SMO OBJAVILI SINOVIMA ISRAILOVIM...”

أَخْبَرْنَاهُمْ أَنَّهُمْ سَيُفْسِدُونَ وَالْقَضَاءُ عَلَى وُجُوهٍ (وَقَضَى رَبُّكَ) أَمَرَ رَبُّكَ وَمِنْهُ الْحُكْمُ (إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ) وَمِنْهُ الْخَلْقُ (فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ) خَلَقَهُنَّ (نَفِيرًا) مَنْ يَنْفِرُ مَعَهُ (وَلِيُتَبِّرُوا) يُدَمِّرُوا (مَا عَلَوْا) (حَصِيرًا) مَحْبِسًا مَحْصَرًا (حَقَّ) وَجَبَ (مَيْسُورًا) لَيِّنًا (خِطْئًا) إِثْمًا وَهُوَ اسْمٌ مِنْ خَطِئْتَ وَالْخَطَأُ مَفْتُوحٌ مَصْدَرُهُ مِنَ الْإِثْمِ خَطِئْتُ بِمَعْنَى أَخْطَأْتُ (تَخْرِقَ) تَقْطَعَ (وَإِذْ هُمْ نَجْوَى) مَصْدَرٌ مِنْ نَاجَيْتُ فَوَصَفَهُمْ بِهَا وَالْمَعْنَى يَتَنَاجَوْنَ (رُفَاتًا) حُطَامًا (وَاسْتَفْزِزْ) اسْتَخِفَّ (بِخَيْلِكَ) الْفُرْسَانِ وَالرَّجْلُ وَالرِّجَالُ الرَّجَّالَةُ

Ve kadajna ila beni israile znači “obavijestili smo ih da će nered činiti”. Riječ *el-kadau* može biti upotrijebljena u različitim smislovima. *Ve kada rabbuke* znači “zapovjedio je tvoj Gospodar”. Znači takođe i presuda *el-hukmu,* kao u ajetu: *inne rabbeke jakdi bejnehum* (Tvoj gospodar će im, zaista, presuditi). Ona znači i “stvaranje”, kao u ajetu: *fekadahunne seb‘a semavatin* (Pa ih je kao sedam nebesa stvorio). *Nefiren* znači “oni s kojima se ide (u pohod)”. *Velijutebbiru* znači *judemmiru ma alev* (poruše sve što osvoje). *Hasiren* označava *mahbisen i mahsaren* (zatvor, ćelija). *Hakka* znači *vedžebe* (obavezno je). *Mejsuren* znači *lejjinen* (blago, nježno). *Hit’en* znači *ismen* (grijeh); to je imenica od *hati’te,* a *el-hatau* je s fethom, a njen je infinitiv izveden od *el-ismu*.
Hati’tu znači *ahta’tu* (pogriješio sam).

Tahrika znači *takta'a* (prekinuti, presjeći). *Ve iz hum nedžva* jest infinitiv od *nadžejtu* i On ih je opisao na taj način. To znači "međusobno razgovaraju da ih drugi ne čuju". *Rufaten* znači *hutamen* (ruševine). *Vestefziz* znači *istehiffe* (ponižavaj). *Bihajlike* znači *el-fursani* (konjanici). *Er-redžlu, er-ridžalu* i *er-redždžaletu* jest množina od *radžilun* (pješak), isto kao što je *sahibun* i *sahbun, tadžirun* i *tedžrun*.
Hasiben znači *er-rihul-'asifu* (olujni vjetar). *El-hasibu* također znači "ono što vjetar nosi"; od toga je i *hasabu džehenneme* (džehennemsko gorivo). On će biti bačen u Džehennem, i on je njegovo (džehennemsko) gorivo. Kaže se: *hasabe fil-erdi*, a znači *zehebe* (otišao je). *El-hasabu* izvedeno je od *el-hasbau i el-hidžaretu*.
Tareten znači *merreten* (jedanput); množina je *tijeretun* i *taratun*. *Leahtenikenne* znači *le'este'silennehum* (iskorijenit ću ih, uništit ću ih). Kaže se: *ihteneke fulanun ma 'inde fulanin min 'ilmin* što znači *istaksahu* (temeljito obuhvatiti). *Tairuhu* znači *hazzuhu* (njegova sudbina, sreća). Ibn-Abbas kaže da riječ *sultanun* u Kur'anu uvijek znači *hudždžetun* (dokaz). *Velijjun minez-zulli* – "nije bio ni s kim u savezništvu."

وَاحِدُهَا رَاجِلٌ مِثْلُ صَاحِبٍ وَصَحْبٍ وَتَاجِرٍ وَتَجْرٍ (حَاصِبًا) الرِّيحُ الْعَاصِفُ وَالْحَاصِبُ أَيْضًا مَا تَرْمِي بِهِ الرِّيحُ وَمِنْهُ (حَصَبُ جَهَنَّمَ) يُرْمَى بِهِ فِي جَهَنَّمَ وَهُوَ حَصَبُهَا وَيُقَالُ حَصَبَ فِي الأَرْضِ ذَهَبَ وَالْحَصَبُ مُشْتَقٌّ مِنَ الْحَصْبَاءِ وَالْحِجَارَةِ (تَارَةً) مَرَّةً وَجَمَاعَتُهُ تِيَرَةٌ وَتَارَاتٌ (لأَحْتَنِكَنَّ) لأَسْتَأْصِلَنَّهُمْ يُقَالُ احْتَنَكَ فُلاَنٌ مَا عِنْدَ فُلاَنٍ مِنْ عِلْمٍ اسْتَقْصَاهُ (طَائِرَهُ) حَظَّهُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلُّ سُلْطَانٍ فِي الْقُرْآنِ فَهُوَ حُجَّةٌ (وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ) لَمْ يُحَالِفْ أَحَدًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "SLAVLJEN NEKA JE ONAJ KOJI JE PREVEO SVOGA ROBA IZ HRAMA ČASNOG..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)

4709. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Abdullaha, on od Junusa, ovaj od Ahmeda b. Saliha, on od Anbese, ovaj od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibn-Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći israa u Jerusalemu donesene dvije čaše – jedna s vinom, a druga s mlijekom, pa ih je pogledao i uzeo mlijeko. Džibril tada reče: 'Hvala Allahu, koji te je uputio ka prirodnoj (neiskvarenoj) ćudi! Da si uzeo vino, tvoj bi ummet skrenuo s pravog puta i zalutao.'"

٤٧٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِإِيلِيَاءَ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللَّبَنَ قَالَ جِبْرِيلُ الْحَمْدُ للهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ.

4710. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, prenoseći od b. Vehba, on od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Kada me je pleme Kurejš optužilo da lažem, bio sam u sobi. Allah mi je pokazao Jerusalem, i ja sam im opisivao njegova znamenja, gledajući u njega.'"
Jakub b. Ibrahim dodaje: "Pričao nam je moj bratić Ibn-Šihab, prenoseći od svoga amidže slično ovome: 'Kada me je pleme Kurejš optužilo da lažem, nakon moga Noćnog putovanja u Jerusalem...'"
Kasifen znači "vjetar koji sve lomi."

٤٧١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلَّى اللهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ زَادَ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ حِينَ أُسْرِيَ بِي إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ نَحْوَهُ (قَاصِفًا) رِيحٌ تَقْصِفُ كُلَّ شَيْءٍ.

[1] El-Isra, 1. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Slavljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolicu blagoslovili, kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. On, uistinu, sve čuje i sve vidi."

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI SMO SINOVE ADEMOVE, DOISTA, ODLIKOVALI..."[1]

Kerremna i ekremna jesu isto.[2] *Di'fel-hajati* i *di'fel-memati* znači "kazna za (dunjalučkog) života i nakon smrti". *Hilafeke i halfeke* jesu isto. *Nea* znači *teba'ade* (udaljiti se jedan od drugog). *Šakiletihi* znači "po njegovu načinu ponašanja, mišljenja, po njegovu stanovištu; i ona je njegova izgleda, oblika". *Sarrefna* znači *vedždžehna* (usmjerili smo ih). *Kabilen* znači *mukabeleten* i *mu'ajeneten* (direktno sučeljavanje i susret). Rečeno je (da to znači) *el-kabiletu* (babica) jer, je ona *mukabiletuha* (tj. sučeljava se s njom pri porođaju) i *takbelu veledeha* (prihvata njeno dijete). *Hašjetel-infaki;* kaže se: *enfekar-redžulu*, što znači potrošiti (rasuti) imetak, osiromašiti, a *nefikaš-šej'u* znači *zehebe* (otišao je). *Katuren* znači *mukattiren* (škrtareći). *Lil-ezkani* znači *mudžtemi'ul-lahjejni* (dio gdje se sastaju dvije vilice, tj. brada); jednina je *zekanun*. Mudžahid kaže da *mevfuren* znači *vafiren* (u izobilju). *Tebi'an* znači *sairen* (osvetnički). Ibn-Abbas kaže da to znači *nesiren* (potpomagač). *Habet* znači *tafiet* (ugasila se). Ibn-Abbas kaže da *la tubezzir* znači "nemoj trošiti imetak u ono što je nevaljalo". *Ibtigae rahmetin* znači "(traženje) opskrbe". *Mesburen* znači *mel'unen* (proklet). *La takfu* znači *la tekul* (ne reci). *Fedžasu* znači *tejemmemu* (usmjerili se ka sredini s namjerom prepada i ubijanja). *Juzdžil-fulke* znači *judžril-fulke* (On pokreće lađe). *Jehirrune lil-ezkani* znači *lil-vudžuhi* (padaju licima na tlo).

بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ)

كَرَّمْنَا وَأَكْرَمْنَا وَاحِدٌ (ضِعْفَ الْحَيَاةِ) عَذَابَ الْحَيَاةِ (وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) عَذَابَ الْمَمَاتِ (خِلاَفَكَ) وَخَلْفَكَ سَوَاءٌ (وَنَأَى) تَبَاعَدَ (شَاكِلَتِهِ) نَاحِيَتِهِ وَهِيَ مِنْ شَكْلِهِ (صَرَّفْنَا) وَجَّهْنَا (قَبِيلاً) مُعَايَنَةً وَمُقَابَلَةً وَقِيلَ الْقَابِلَةُ لأَنَّهَا مُقَابِلَتُهَا وَتَقْبَلُ وَلَدَهَا (خَشْيَةَ الإِنْفَاقِ) أَنْفَقَ الرَّجُلُ أَمْلَقَ وَنَفِقَ الشَّيْءُ ذَهَبَ (قَتُورًا) مُقَتِّرًا (لِلأَذْقَانِ) مُجْتَمَعُ اللَّحْيَيْنِ وَالْوَاحِدُ ذَقَنٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْفُورًا) وَافِرًا (تَبِيعًا) ثَائِرًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَصِيرًا (خَبَتْ) طَفِئَتْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لاَ تُبَذِّرْ) لاَ تُنْفِقْ فِي الْبَاطِلِ (ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ) رِزْقٍ (مَثْبُورًا) مَلْعُونًا (لاَ تَقْفُ) لاَ تَقُلْ (فَجَاسُوا) تَيَمَّمُوا (يُزْجِي) الْفُلْكَ يُجْرِي الْفُلْكَ (يَخِرُّونَ لِلأَذْقَانِ) لِلْوُجُوهِ.

---

1 El-Isra, 70. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali: i ponijeli smo ih kopnom i morem, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili."

2 To znači da one u osnovi imaju isto značenje. Međutim, riječ s tešdidom ima jače značenje.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAD ŽELIMO UNIŠTITI JEDNO NASELJE, NAREDIMO (*EMERNA*) U NJEMU RASKOŠNICIMA NJEGOVIM..."[3]

بَاب قَوْلِهِ
(وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا)

4711. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana da ga je obavijestio Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je rekao: "Kada jedno pleme postane brojno, u predislamsko doba govorili smo: *Emire benu fulan* '(Postala su mnogobrojna) djeca toga i toga.'"
Pričao nam je Humejdi, prenoseći od Sufjana da je rekao: *Emere* (*benu fulan*).

٤٧١١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا نَقُولُ لِلْحَيِّ إِذَا كَثُرُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَمِرَ بَنُو فُلاَنٍ حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ وَقَالَ أَمَرَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O POTOMCI ONIH KOJE SMO S NUHOM NOSILI – A ON JE, DOISTA, BIO ROB ZAHVALNI."[4]

بَاب
(ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا)

4712. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ebu-Hajjana Tejmija, on od Ebu-Zur'ata b. Amra b. Džerira, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je meso; dodali su mu prednji but – a njemu se, inače, taj dio mesa jako sviđao – te on odgrize malo od toga mesa, a potom reče: 'Ja ću biti prvak među ljudima na Sudnjem danu,[5] a znate li zašto? Allah će sakupiti sve ljude na jednom mjestu, tako da će ih moći vidjeti onaj koji gleda i doviknuti onaj koji zove. Sunce će im se (jako) približiti da će ljudi doći u takvo stanje da neće moći podnijeti niti izdržati tugu, bol i patnju, te će

٤٧١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِلَحْمٍ فَرُفِعَ إِلَيْهِ الذِّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَنَهَسَ مِنْهَا نَهْسَةً ثُمَّ قَالَ أَنَا سَيِّدُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهَلْ تَدْرُونَ مِمَّ ذَلِكَ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ يُسْمِعُهُمُ الدَّاعِي وَيَنْفُذُهُمُ الْبَصَرُ وَتَدْنُو الشَّمْسُ فَيَبْلُغُ النَّاسَ مِنَ الْغَمِّ وَالْكَرْبِ مَا لاَ يُطِيقُونَ وَلاَ يَحْتَمِلُونَ فَيَقُولُ النَّاسُ أَلاَ تَرَوْنَ مَا

3 El-Isra, 16. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kad hoćemo uništiti jedno naselje, naredimo u njemu raskošnicima njegovim (da budu pokorni), te se odaju griješenju, i tako zasluže kaznu te ga razorimo potpuno."

4 El-Isra, 3.

5 Ova čast koja će biti ukazana Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu ogleda se u tome što će on, jedini od svih poslanika i vjerovjesnika, imati pravo da se zauzima za sve ljude, i to onda kada budu u najtežim prilikama. On će se za njih zauzeti da im se što prije presudi.

neki ljudi reći: ‘Zar ne vidite u čemu ste i šta vas je snašlo?! Zar nećete pogledati nekoga ko bi se zauzeo za vas kod vašeg Gospodara?’
‘Vaš je otac Adem’, reći će neko od njih, pa će mu oni otići i reći: ‘Ademe, ti si otac čovječanstva; Allah te je stvorio Svojom rukom, udahnuo ti dušu i naredio melekima, pa su ti oni sedždu učinili. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo?!’
Adem će odgovoriti: ‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio[1] kako se nikada nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. On mi je, zaista, zabranio onu voćku, ali sam ja prekršio tu zabranu. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Nuhu!’
Potom će oni doći Nuhu i reći: ‘O Nuhu, ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje, i Allah te nazvao zahvalnim robom. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo?!’
‘Moj se Uzvišeni Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam uputio dovu protiv svoga naroda. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Ibrahimu!’, reći će on.
Potom će oni doći Ibrahimu i reći: ‘O Ibrahime, ti si Allahov vjerovjesnik i Njegov prijatelj među stanovnicima Zemlje. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’
‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam izrekao tri neistine. (Ebu-Hajjan spomenuo ih je u hadisu.) Dosta mi je moje brige. Idite nekom drugom! Idite Musau! Potom će oni doći Musau i reći: ‘O Musa, ti si Allahov poslanik. Allah te je odlikovao nad ostalim ljudima Svojom objavom i Svojim govorom. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’

قَدْ بَلَغَكُمْ أَلاَ تَنْظُرُونَ مَنْ يَشْفَعُ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ عَلَيْكُمْ بِآدَمَ فَيَأْتُونَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلاَم فَيَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ أَبُو الْبَشَرِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا قَدْ بَلَغَنَا فَيَقُولُ آدَمُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنَّهُ قَدْ نَهَانِي عَنِ الشَّجَرَةِ فَعَصَيْتُهُ نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى نُوحٍ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُونَ يَا نُوحُ إِنَّكَ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ وَقَدْ سَمَّاكَ اللهُ عَبْدًا شَكُورًا اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ إِنَّ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنَّهُ قَدْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ دَعَوْتُهَا عَلَى قَوْمِي نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ يَا إِبْرَاهِيمُ أَنْتَ نَبِيُّ اللهِ وَخَلِيلُهُ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ لَهُمْ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ كُنْتُ كَذَبْتُ ثَلاَثَ كَذِبَاتٍ فَذَكَرَهُنَّ أَبُو حَيَّانَ فِي الْحَدِيثِ نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى مُوسَى فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُونَ يَا مُوسَى أَنْتَ رَسُولُ اللهِ فَضَّلَكَ اللهُ بِرِسَالَتِهِ

1 Ova se Allahova, dželle šanuhu, srdžba, kako kaže Nevevi, ogleda u kažnjavanju grešnika. Strahote koje će svi tada vidjeti nikad se nisu dogodile niti će se ikad dogoditi. *(Umdetul-kari,* XV/221)

‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam ubio čovjeka, a nije mi bilo naređeno da ga ubijem. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Isau!’, reći će on.

Potom će oni doći Isau i reći: ‘O Isa, ti si Allahov poslanik i Njegova riječ (stvoren si riječju: Budi!), koju je On poslao Merjemi, i duh od Njega (tj. i dušu ti je udahnuo). Govorio si sa svijetom dok si bio dijete u bešici. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’

‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi’, reći će Isa, ne spominjući svoj grijeh, i dodati: ‘Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! idite Muhammedu!’

Potom će oni doći Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i reći: ‘O Muhammede, ti si Allahov poslanik, pečat vjerovjesnicima. Allah ti je oprostio ono što si prije i poslije (zgriješio). Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’

‘Tada ću ja krenuti’, kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘i doći pod Arš. Učinit ću sedždu svome Uzvišenom Gospodaru, a On će mi dopustiti da Mu uputim zahvale i najljepše pohvale, nešto što nikom nije dao. Zatim će biti rečeno: ‘Muhammede, digni svoju glavu! Moli, dat će ti se! Zauzimaj se, tvoje će zauzimanje biti primljeno!’ Podići ću glavu i reći: ‘Gospodaru moj, moj ummet! Gospodaru moj, moj ummet!’

‘Muhammede’, bit će rečeno, ‘uvedi na desna džennetska vrata one od svoga ummeta koji ne moraju polagati račun! A oni su s ostalim svijetom, što se tiče drugih vrata.’

Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dodao: ‘Tako mi Onoga u čijim je rukama moja duša, između dvaju dženetskih vrata (razmak) je koliko između Mekke i Himjera (tj. San‘e u kojoj je živio narod Himjer), ili koliko između Mekke i Busre (grad u Šamu).’”

وَبِكَلاَمِهِ عَلَى النَّاسِ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ قَتَلْتُ نَفْسًا لَمْ أُومَرْ بِقَتْلِهَا نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُونَ يَا عِيسَى أَنْتَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَكَلَّمْتَ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ عِيسَى إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ قَطُّ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَنْبًا نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى مُحَمَّدٍ فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا فَيَقُولُونَ يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ رَسُولُ اللهِ وَخَاتِمُ الأَنْبِيَاءِ وَقَدْ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَأَنْطَلِقُ فَآتِي تَحْتَ الْعَرْشِ فَأَقَعُ سَاجِدًا لِرَبِّي عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ يَفْتَحُ اللهُ عَلَيَّ مِنْ مَحَامِدِهِ وَحُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ شَيْئًا لَمْ يَفْتَحْهُ عَلَى أَحَدٍ قَبْلِي ثُمَّ يُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَقُولُ أُمَّتِي يَا رَبِّ أُمَّتِي يَا رَبِّ أُمَّتِي يَا رَبِّ فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ أَدْخِلْ مِنْ أُمَّتِكَ مَنْ لاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْبَابِ الأَيْمَنِ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الأَبْوَابِ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَا بَيْنَ الْمِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَحِمْيَرَ أَوْ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A DAVUDU SMO ZEBUR DALI."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا)

4713. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Davudu je olakšano učenje. Tako bi on naredio da mu jahalicu osedlaju, i on bi stigao dovršiti učenje prije nego što se završi taj posao."[2]

٤٧١٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ الْقِرَاءَةُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَابَّتِهِ لِتُسْرَجَ فَكَانَ يَقْرَأُ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ يَعْنِي الْقُرْآنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'MOLITE SE ONIMA KOJE, PORED NJEGA, SMATRATE BOGOVIMA; ONI VAS NEĆE MOĆI NEVOLJE OSLOBODITI NITI JE IZMIJENITI.'"[3]

بَاب (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلاَ يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلاَ تَحْوِيلاً)

7414. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha da je rekao o ajetu:
"... traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti"[4] – rekao: "Pojedini su ljudi obožavali neke džine, pa su džini primili islam, a ovi su se čvrsto prihvatili svoje vjere."
Ešdže'i još dodaje, prenoseći od Sufjana, a on od A'meša: "Reci: 'Molite se onima koje, pored Njega, smatrate...'"

٤٧١٤. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ (إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ) قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنَ الإِنْسِ يَعْبُدُونَ نَاسًا مِنَ الْجِنِّ فَأَسْلَمَ الْجِنُّ وَتَمَسَّكَ هَؤُلاَءِ بِدِينِهِمْ زَادَ الأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ) .

1 El-Isra, 55. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Gospodar tvoj dobro zna one na nebesima i one na Zemlji; Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali, a Davudu smo Zebur dali."

2 Iz ovoga, kako kaže Ibn-Hadžer zaključujemo da Allah daje bereket u vremenu, tako da čovjek za kratko vrijeme uspije uraditi veliki posao. (*Fethul–Bari*, 6/524)

3 El-Isra, 56.

4 El-Isra, 57.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJIMA SE ONI MOLE SAMI TRAŽE NAČINA KAKO ĆE SE ŠTO VIŠE GOSPODARU SVOME PRIBLIŽITI..."[5]

بَاب قَوْلِهِ (أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ)

4715. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je o ovom ajetu:
"Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti..." – rekao: "Neki su džini obožavani, pa su primili islam."

٤٧١٥. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه فِي هَذِهِ الآيَةِ (الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ) قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنَ الْجِنِّ يُعْبَدُونَ فَأَسْلَمُوا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A SAN KOJI SMO TI DALI DA USNIJEŠ ISKUŠENJE JE ZA LJUDE..."[6]

بَاب (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ)

4716. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: "... a san koji smo ti dali da usniješ iskušenje je za ljude..." – rekao: "To je istinsko viđenje očima koje je pokazano Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći 'israa' (Noćnog putovanja); a 'ukleto drvo' u Kur'anu jest drvo 'zekkum'."[7]

٤٧١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عنه (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنٍ أُرِيَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ) شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

5 El-Isra, 57. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i žele milost Njegovu, i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako se treba čuvati."

6 El-Isra, 60. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I kada smo ti rekli: 'Svi su ljudi u Allahovoj vlasti!' A prizor koji smo ti pokazali i drvo ukleto, u Kur'anu spomenuto, iskušenje su za ljude. Mi ih zastrašujemo, ali njima to samo povećava ionako veliko bezvjerstvo."

7 Drvo *zekkum* je spomenuto u Kur'ani kerimu na dva mjesta, u suri Es-Saffat, 61-66. i suri Ed-Duhan, 43-46. kada je objavljeno da zekum raste iz dna Džehennema to je bilo iskušenje onim koji su u zabludi.

RIJEČI UZVIŠENOG: "...UISTINU, MOLITVI U ZORU MNOGI PRISUSTVUJU."[1]

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا)

Mudžahid kaže: "To je sabah-namaz."

قَالَ مُجَاهِدٌ صَلاَةَ الْفَجْرِ .

4717. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, prenoseći od Abdur-Rezzaka da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme i Ibn-Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Zajednički namaz vredniji je od pojedinačnog namaza za dvadeset pet stupnjeva. Na sabah-namazu sastaju se meleci noći i dana."
Ebu-Hurejra kaže: "O tome govori ajet: '...uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju.'"

٤٧١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضْلُ صَلاَةِ الْجَمِيعِ عَلَى صَلاَةِ الْوَاحِدِ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ دَرَجَةً وَتَجْتَمِعُ مَلاَئِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةُ النَّهَارِ فِي صَلاَةِ الصُّبْحِ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NADATI SE DA ĆE TI GOSPODAR TVOJ NA ONOM SVIJETU HVALE DOSTOJNO MJESTO DAROVATI."[2]

بَاب قَوْلِهِ
(عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا)

4718. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, prenoseći od Ebu-Ahvesa, a on od Adema b. Alija da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kako kazuje:
"Ljudi će, zaista, na Kijametskom danu klečati (na koljenima). Svaki će ummet slijediti svoga vjerovjesnika, govoreći: 'O ti (vjerovjesniče), zauzmi se (za nas)!'
Svi će oni govoriti da na to nemaju pravo, tako da će (naposljetku) zauzimanje pasti na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. To će biti onda kad mu Allah hvale dostojno mjesto daruje."

٤٧١٨. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ إِنَّ النَّاسَ يَصِيرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جُثًا كُلُّ أُمَّةٍ تَتْبَعُ نَبِيَّهَا يَقُولُونَ يَا فُلاَنُ اشْفَعْ يَا فُلاَنُ اشْفَعْ حَتَّى تَنْتَهِيَ الشَّفَاعَةُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَلِكَ يَوْمَ يَبْعَثُهُ اللهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ .

1 El-Isra, 78. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Obavljaj propisane molitve kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i molitvu u zoru, jer, uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju."

2 El-Isra, 79. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I probdij dio noći u namazu – to je samo tvoja dužnost. Nadati se da će ti Gospodar tvoj na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati."

4719. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Šu'ajb b. Ebu-Hamza, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko, nakon što sasluša ezan, kaže: 'Allahu, Gospodaru ovog vječno savršenog poziva i zauvijek postojanog namaza, podari Muhammedu visok položaj u Džennetu (*el-vesila*) i postavi ga na hvale vrijedno mjesto, koje si mu obećao!' – dostojan je moga zagovora (*šefa'ata*) na Sudnjem danu."[3]
Hadis prenosi i Hamza b. Abdullah od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٧١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ ابْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَوَاهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I RECI: 'DOŠLA JE ISTINA, A NESTALO JE LAŽI; LAŽ, ZAISTA, NESTAJE!'"[4]

بَاب {وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا}

Jezheku znači *jehliku* (propasti, biti uništeno).

يَزْهَقُ يَهْلِكُ.

4720. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, ovaj od Ebu-Ma'mera, a on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Mekku, a oko Ka'be je bilo tristo šezdeset kipova. Počeo ih je obarati štapom (koji je držao) u svojoj ruci, govoreći: 'Došla je Istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!' – 'Došla je Istina, a iščezla je laž!'"[5]

٤٧٢٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُّونَ وَثَلَاثُ مِائَةِ نُصُبٍ فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ (جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا) (جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ).

3 Iz ovog hadisa može se izvući nekoliko poruka:
– *el-vesila* je najistaknutije mjesto u Džennetu; zbog toga ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi zaslužiti;
– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimat će se za ljude na Sudnjem danu;
– preporučuje se učenje ove dove nakon svakog ezana; time se zaslužuje Poslanikovo sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanje na Sudnjem danu;
– zauzimanje se može zaslužiti dobrim djelima, kao što je ova dova.

4 El-Isra, 81.

5 Sebe', 49.

RIJEČI UZVIŠENOG: "PITAJU TE O DUŠI..."[1]

4721. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok sam bio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na njivi[2] – a on je bio naslonjen na ogoljelu palminu granu – naišla je grupa židova.
'Pitajte ga o duši', rekoše jedni drugima.
'Šta želite?', upitao ih je.
'Neće vam kazati ništa što vi mrzite', rekoše neki.
'Pitajte ga', rekoše drugi i upitaše ga o duši. Allahov se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, suzdržao, i nije im ništa odgovorio. Znao sam da mu dolazi Objava, pa sam malo zastao na svome mjestu.[3] Kada je Objava bila spuštena, (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja!'"

بَاب (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ)

٤٧٢١ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ بَيْنَا أَنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْثٍ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَسِيبٍ إِذْ مَرَّ الْيَهُودُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَقَالَ مَا رَأْيُكُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ يَسْتَقْبِلُكُمْ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ فَقَالُوا سَلُوهُ فَسَأَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَأَمْسَكَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِمْ شَيْئًا فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقُمْتُ مَقَامِي فَلَمَّا نَزَلَ الْوَحْيُ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً) .

1 El-Isra, 85. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Pitaju te o duši. Reci: 'Duša je od stvari Gospodara moga, a vama je dato samo malo znanja!'"

2 U nekim predanjima spominje se da je ta njiva ustvari palmik.

3 Tj. iz poštovanja prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ne ometam dok mu silazi Objava.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE IZGOVARAJ KUR'AN NA SAV GLAS DOK MOLITVU SVOJU OBAVLJAŠ, A I NE PRIGUŠUJ GA..."[4]

بَاب (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا)

4722. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Hušejma, on od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je o riječima Uzvišenog:
"Ne izgovaraj Kur'an na sav glas dok namaz svoj obavljaš, a i ne prigušuj ga..." – rekao kako su one objavljene (dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) tajno (klanjao) u Mekki. Kada bi klanjao s ashabima, učio bi Kur'an naglas. Kad bi to čuli mušrici, psovali bi Kur'an, Onoga koji ga je objavio i onoga kome je došao, te je Allah Uzvišeni rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ne izgovaraj Kur'an na sav glas dok molitvu svoju obavljaš...", tj. svoje učenje, pa da to čuju mušrici i onda počnu psovati Kur'an. Također, ne prigušuj ga, pa da tvoji ashabi ne čuju; traži sredinu između to dvoje.

٤٧٢٢. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ كَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَإِذَا سَمِعَهُ الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ) أَيْ بِقِرَاءَتِكَ فَيَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ (وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلاَ تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً) .

4723. PRIČAO MI JE Talk b. Gannam, prenoseći od Zaide, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je ovo objavljeno o dovi.

٤٧٢٣. حَدَّثَنِي طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أُنْزِلَ ذَلِكَ فِي الدُّعَاءِ .

4 El-Isra, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Milostivi', a kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša! Ne izgovaraj Kur'an na sav glas dok namaz svoj obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga!'"

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog

SURA EL-KEHF (PEĆINA)

Mudžahid kaže da *takriduhum* znači *tetrukuhum* (ostaviš ih, napustiš ih); *kane lehu sumurun* (po našem kiraetu: *semerun*, u značenju: *i imao je on plodove*); to jest *zehebun ve fiddatun* (zlato i srebro). Drugi kažu da je *es-sumur* množina od *es-semeru* (plodovi). *Bahi'un* znači *muhlikun* (onaj koji uništava). *Esefen* znači *nedemen* (kajući se). *El-kehfu* (pećina) jest otvor u brdu.
Er-rekimu znači *el-kitabu* (knjiga). *Merkumun* znači *mektubun* (napisan), od riječi *er-rakmu*.
Rebatna 'ala kulubihim znači *elhemnahum sabren* (nadahnuli smo ih strpljenjem); isto je *lev la en rebatna ala kalbiha*. *Šetatan* znači *ifratan* (pretjeranost). *El-vesidu* znači *el-finau* (dvorište, slobodan prostor); množina je *vesaidu* i *vusudun*. Kaže se: *el-vesidu*, što znači "vrata". *Mu'sadetun* znači *mutbekatun* (zatvorena). Kaže se: *asadelbabe* i *evsade*.
Be'asnahum znači *ahjejnahum* (oživili smo ih). *Ezka* znači *ekseru* (više). Kaže se to još znači: *ehallu* (halalnija). Još se kaže da znači: *ekseru rej'an* (većeg rasta i prihoda). Ibn-Abbas je učio: *ukleha ve lem tazlim* znači *lem tenkus* (nije se smanjilo). Seid prenosi od Ibn-Abbasa da *er-rekimu* znači "olovna ploča". Njihov službenik napisao je njihova imena, a zatim je olovnu ploču stavio u svoju riznicu.
"Allah je zapečatio uši njihove", pa su oni zaspali. Neki kažu da *ve elet teilu* znači *tendžu* (spasiti se). Mudžahid kaže da *mev'ilen* znači *mahrizen* (utočište).
La jesteti'une sem'an znači *la ja'kilune* (ne shvataju).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْكَهْفِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقْرِضُهُمْ) تَتْرُكُهُمْ (وَكَانَ لَهُ ثُمُرٌ) ذَهَبٌ وَفِضَّةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ جَمَاعَةُ الثَّمَرِ (بَاخِعٌ) مُهْلِكٌ (أَسَفًا) نَدَمًا الْكَهْفُ الْفَتْحُ فِي الْجَبَلِ وَالرَّقِيمُ الْكِتَابُ (مَرْقُومٌ) مَكْتُوبٌ مِنَ الرَّقْمِ (رَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ) أَلْهَمْنَاهُمْ صَبْرًا (لَوْلاَ أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا) (شَطَطًا) إِفْرَاطًا الْوَصِيدُ الْفِنَاءُ جَمْعُهُ وَصَائِدُ وَوُصُدٌ وَيُقَالُ الْوَصِيدُ الْبَابُ (مُؤْصَدَةٌ) مُطْبَقَةٌ آصَدَ الْبَابَ وَأَوْصَدَ (بَعَثْنَاهُمْ) أَحْيَيْنَاهُمْ (أَزْكَى) أَكْثَرُ وَيُقَالُ أَحَلُّ وَيُقَالُ أَكْثَرُ رَيْعًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ) لَمْ تَنْقُصْ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الرَّقِيمُ اللَّوْحُ مِنْ رَصَاصٍ كَتَبَ عَامِلُهُمْ أَسْمَاءَهُمْ ثُمَّ طَرَحَهُ فِي خِزَانَتِهِ فَضَرَبَ اللَّهُ عَلَى آذَانِهِمْ فَنَامُوا وَقَالَ غَيْرُهُ وَأَلَتْ تَئِلُ تَنْجُو وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْئِلاً) مَحْرِزًا (لاَ يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا) لاَ يَعْقِلُونَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ALI JE ČOVJEK, VIŠE NEGO IKO, SPREMAN DA RASPRAVLJA."[1]

بَاب
(وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا)

4724. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Ja'kuba b. Ibrahima b. Sa'da, on od svoga oca, ovaj od Saliha, a on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Ali b. Husejn, prenoseći od Husejna b. Alija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokucao kod njega i Fatime i upitao: "Zar ne klanjate?"

Redžmen bil-gajbi (nagađajući o nevidljivom) znači *lem jestebin* (nije jasno). *Furutan* znači *nedemen* (kajanje). *Suradikuha* isto je kao *es-suradiku* (platneni šator i soba koja prolazi kroz velike šatore). *Juhaviruhu* dolazi od *el-muhaveretu.*

Lakinne huvallahu rabbi ("Ali On, Allah, Gospodar je moj!") znači *lakin ene huvallahu rabbi* zatim je ukinut elif, a jedan nun spojen je s drugim. *Ve fedždžerna hilalehuma neheren* ("... i dali smo da kroz njih dvije rijeka teče) – može se reći: *bejnehuma neheren* (između njih dvije – rijeka). *Zelekan* (klizavo), tj. ne mogu se na njemu noge ustabiliti. *Hunalikel-vilajetu* (tamo je zaštita). Infinitiv od *el-velijju.*

'Ukuben znači *'akibeten* (završetak, kraj). *'Ukba* i *ukbetun* jesu isto i znače *el-ahiretu* (ahiret). *Kibelen, kubulen* i *kabelen* znače *isti'nafen* (obnavljajući).

Lijudhidu znači *lijuzilu* (da uklone). *Ed-dahdu* znači *ez-zeleku* (klizavica, klizavo mjesto).

٤٧٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخْبَرَهُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ قَالَ أَلاَ تُصَلِّيَانِ (رَجْمًا بِالْغَيْبِ) لَمْ يَسْتَبِنْ (فُرُطًا) يُقَالُ نَدَمًا (سُرَادِقُهَا) مِثْلُ السُّرَادِقِ وَالْحُجْرَةِ الَّتِي تُطِيفُ بِالْفَسَاطِيطِ (يُحَاوِرُهُ) مِنَ الْمُحَاوَرَةِ (لَكِنَّا هُوَ اللهُ رَبِّي) أَيْ لَكِنْ أَنَا (هُوَ اللهُ رَبِّي) ثُمَّ حَذَفَ الْأَلِفَ وَأَدْغَمَ إِحْدَى النُّونَيْنِ فِي الْأُخْرَى (وَفَجَّرْنَا خِلاَلَهُمَا نَهَرًا) يَقُولُ بَيْنَهُمَا (زَلَقًا) لاَ يَثْبُتُ فِيهِ قَدَمٌ (هُنَالِكَ الْوِلاَيَةُ) مَصْدَرُ الْوَلِيِّ (عُقُبًا) عَاقِبَةٌ وَعُقْبَى وَعُقْبَةٌ وَاحِدٌ وَهِيَ الْآخِرَةُ (قِبَلاً) وَقُبُلاً وَقَبَلاً اسْتِئْنَافًا (لِيُدْحِضُوا) لِيُزِيلُوا الدَّحْضُ الزَّلَقُ .

1 El-Kehf, 54. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "U ovom Kur'anu Mi na razne načine objašnjavamo ljudima svakovrsne primjere, ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja."

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA MUSA REČE MOMKU SVOME: 'SVE ĆU IĆI DOK NE STIGNEM DO MJESTA GDJE SE SASTAJU DVA MORA, ILI ĆU DUGO, DUGO IĆI.'"[1]

بَاب (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا)

Hukuben znači *zemanen* (dugo) vremena, a množina je *ahkabun*.

زَمَانًا وَجَمْعُهُ أَحْقَابٌ .

4725. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, a on od Amra b. Dinara da mu je Seid b. Džubejr kazivao:
"Rekao sam Ibn-Abbasu da Nevf Bikali smatra da Musa, drug Hidrov, nije Musa (Ibn-Imran) Israilac, a on reče: 'Slagao je neprijatelj Allahov![2] Nama je pričao Ubejj b. Ka'b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je kazivao kako je Musa držao govor Israilcima, pa je upitan: 'Koji je čovjek najučeniji?'
'Ja', odgovorio je on. Potom ga je Allah ukorio što znanje o tome nije prepustio Njemu, te mu je objavio: 'Ja zaista imam Svoga roba na sastavu dvaju mora; on je znaniji od tebe.'
'Gospodaru', reče Musa, 'a ko će me (odvesti) njemu?'
'Uzet ćeš ribu', reče On, 'i staviti je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tamo je on.' On uze ribu i stavi je u torbu, a zatim krenu. S njim je krenuo i njegov momak Juše' b. Nun.
Kada su došli do jedne stijene, naslonili su na nju svoje glave i zaspali. Riba se uzvrtjela u torbi, izišla iz nje, pala u more i nastavila svoj put po moru, ali joj je Allah zaustavio tok vode, te je ona postala poput lûka. Kada su se probudili, njegov (Musaov) saputnik zaboravio mu je kazati šta se desilo s ribom. Nastavili su putovati preostali dio

٤٧٢٥ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبَكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ مُوسَى صَاحِبَ الْخَضِرِ لَيْسَ هُوَ مُوسَى صَاحِبَ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ مُوسَى قَامَ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ إِنَّ لِي عَبْدًا بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ مُوسَى يَا رَبِّ فَكَيْفَ لِي بِهِ قَالَ تَأْخُذُ مَعَكَ حُوتًا فَتَجْعَلُهُ فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَهُوَ ثَمَّ فَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ وَانْطَلَقَ مَعَهُ بِفَتَاهُ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ حَتَّى إِذَا أَتَيَا الصَّخْرَةَ وَضَعَا رُءُوسَهُمَا فَنَامَا وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ فَخَرَجَ مِنْهُ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا) وَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ جِرْيَةَ الْمَاءِ فَصَارَ عَلَيْهِ مِثْلَ الطَّاقِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ صَاحِبُهُ

1 El-Kehf, 60.

2 Ovo je Ibn-Abbas izrekao u stanju srdžbe, a riječima izrečenim u srdžbi, uglavnom se ne želi njihovo stvarno značenje. Osim toga, to što je Nevf izrekao neistinu, ne znači i da je to namjeravao.

أَنْ يُخْبِرَهُ بِالْحُوتِ فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتَهُمَا حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ قَالَ مُوسَى (لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) قَالَ وَلَمْ يَجِدْ مُوسَى النَّصَبَ حَتَّى جَاوَزَا الْمَكَانَ الَّذِي أَمَرَ اللهُ بِهِ فَقَالَ لَهُ فَتَاهُ (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلاَّ الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا) قَالَ فَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا وَلِمُوسَى وَلِفَتَاهُ عَجَبًا فَقَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) قَالَ رَجَعَا يَقُصَّانِ آثَارَهُمَا حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِذَا رَجُلٌ مُسَجًّى ثَوْبًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى فَقَالَ الْخَضِرُ وَأَنَّى بِأَرْضِكَ السَّلاَمُ قَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ أَتَيْتُكَ لِتُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا قَالَ (إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا) يَا مُوسَى إِنِّي عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَنِيهِ لاَ تَعْلَمُهُ أَنْتَ وَأَنْتَ عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لاَ أَعْلَمُهُ فَقَالَ مُوسَى (سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ صَابِرًا وَلاَ أَعْصِي لَكَ أَمْرًا) فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ (فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلاَ تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَمَرَّتْ سَفِينَةٌ فَكَلَّمُوهُمْ أَنْ يَحْمِلُوهُمْ فَعَرَفُوا الْخَضِرَ فَحَمَلُوهُمْ بِغَيْرِ نَوْلٍ فَلَمَّا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ لَمْ يَفْجَأْ إِلاَّ وَالْخَضِرُ قَدْ قَلَعَ لَوْحًا مِنْ أَلْوَاحِ السَّفِينَةِ بِالْقَدُومِ فَقَالَ لَهُ مُوسَى قَوْمٌ قَدْ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا (لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ

noći i taj dan, a kada je sutradan svanulo, (Musa) reče svome momku: 'Daj nam doručak! Zbilja nas je od ovog našeg putovanja spopao umor.'
Musa nije bio osjetio umor dok nije prešao područje koje mu je Allah odredio. Tada mu sluga reče: 'Sjećaš li se kad smo se sklonili pod onu stijenu? Ja sam zaboravio na tu ribu; sâm šejtan smetnu mi s uma da se toga sjetim. Ona je skliznula u more, baš čudnovato!' Tako je riba otišla, a njih dvojica ostali začuđeni.
'To je ono za čim tragamo!', reče Musa, te se njih dvojica povratiše, promatrajući i slijedeći svoje tragove. Kada su došli do one stijene, ugledaše čovjeka pokrivena odjećom. Tada Musa nazva selam, a on mu odvrati i reče: 'Odakle u tvojoj zemlji selam?'
'Ja sam Musa', reče on. 'Musa Israilac?', upita (Hidr), a on odgovori: 'Da, došao sam ti da me poučiš znanju kojem si ti poučen.'
'Ti sigurno nećeš moći sa mnom izdržati', reče on (Hidr) i nastavi: 'O Musa, ja imam jednu vrstu Allahovog znanja kojem me je On poučio i koje ti ne poznaješ, a i ti imaš jednu vrstu Allahovog znanja kojem te je On poučio i koje meni nije poznato.'
'Vidjet ćeš da ću, ako Allah da, strpljiv biti!', reče Musa, 'i da ti se neću ni u čemu protiviti.'
'Ako ćeš me već pratiti', reče mu Hidr, 'onda me ni o čem ne pitaj dok te ja o tome prvi ne obavijestim!'
Nastavili su putovanje idući morskom obalom. Pored njih naišla je jedna lađa, te oni (s lađarima) porazgovaraše da i njih povezu. Ovi su prepoznali Hidra, pa ih besplatno povezoše. Ali, nakon što su se ukrcali u lađu, Hidr iznenada uze sjekiru i odvali jednu dasku na lađi. Tada mu Musa reče: 'Ljudi su nas besplatno povezli, a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njene putnike! Doista si učinio nešto vrlo krupno!'
'Ne rekoh li ja', reče onaj, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?'

'Ne kori me što sam zaboravio', reče (Musa), 'i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome!' Bio je to prvi Musaov zaborav. Dođe tada jedan vrabac, pade na ivicu lađe i prokljuva u pravcu mora jednu rupu. 'Moje je i tvoje znanje u odnosu na Allahovo znanje kao ono što ovaj vrabac popije iz ovog mora.' Potom su napustili lađu.

Dok su šetali obalom, Hidr ugleda dječaka koji se igrao s djecom, zgrabi ga za glavu i svojom je rukom otkide te ga tako ubi. Tada mu Musa reče: 'Što ubi dijete bezgrešno (*nefsen zakijeten* ili *zekijjeten*) , koje nikog nije ubilo?! Učinio si zaista nešto vrlo ružno!'

'Ne rekoh li ja', reče onaj, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?'

'Ova ti je (greška) bila gora od prve', (reče Hidr).

'Ako te i poslije ovoga za bilo šta upitam', reče (Musa), 'onda se nemoj sa mnom družiti. Kod mene imaš opravdanje.'

Njih dvojica krenuše dalje. Kad su došli do jednog grada, zamoliše stanovnike njegove da ih nahrane, ali ih oni odbiše ugostiti. U tom gradu njih dvojica naiđoše na jedan zid koji samo što se nije srušio. Bio je nagnut, ali ga je Hidr popravio svojim rukama.

'Došli smo tim ljudima', reče Musa, 'i oni nas nisu nahranili niti su nas ugostili; da si htio, mogao si to naplatiti.

'Sada se rastajemo ja i ti...', reče Hidr – sve do riječi: '... i to je objašnjenje zbog čega se nisi mogao strpjeti.''

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Volio bih da se Musa strpio, pa da nam Allah ispriča slučaj njih dvojice.'''

Seid b. Džubejr kaže: "Ibn-Abbas je učio: 'Pred njima je vladar koji uzima svaku ispravnu lađu silom.' On je također učio: 'A što se tiče dječaka, on je bio nevjernik, a roditelji su mu bili vjernici.'''[1]

إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا قَالَ لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) قَالَ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَتِ الأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا قَالَ وَجَاءَ عُصْفُورٌ فَوَقَعَ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَنَقَرَ فِي الْبَحْرِ نَقْرَةً فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ مَا عِلْمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللهِ إِلاَّ مِثْلُ مَا نَقَصَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنْ هَذَا الْبَحْرِ ثُمَّ خَرَجَا مِنَ السَّفِينَةِ فَبَيْنَا هُمَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ إِذْ أَبْصَرَ الْخَضِرُ غُلاَمًا يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ رَأْسَهُ بِيَدِهِ فَاقْتَلَعَهُ بِيَدِهِ فَقَتَلَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَاكِيَةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا) قَالَ وَهَذِهِ أَشَدُّ مِنَ الأُولَى (قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلاَ تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ) قَالَ مَائِلٌ فَقَامَ الْخَضِرُ فَأَقَامَهُ بِيَدِهِ فَقَالَ مُوسَى قَوْمٌ أَتَيْنَاهُمْ فَلَمْ يُطْعِمُونَا وَلَمْ يُضَيِّفُونَا (لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ) إِلَى قَوْلِهِ (ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَدِدْنَا أَنَّ مُوسَى كَانَ صَبَرَ حَتَّى يَقُصَّ اللهُ عَلَيْنَا مِنْ خَبَرِهِمَا قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَصْبًا وَكَانَ يَقْرَأُ وَأَمَّا الْغُلاَمُ فَكَانَ كَافِرًا وَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ .

1 Ibn-Abbas je čitao: *ve kane emamehum melikun je'huzu kulle sefinetin sahihatin gasba*, dodajući riječ

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KADA NJIH DVOJICA STIGOŠE DO MJESTA NA KOME SE ONA SASTAJU, ZABORAVIŠE NA RIBU SVOJU, PA ONA U MORE KLIZNU."[2]

بَاب قَوْلِهِ (فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا)

Sereben znači *mezheben* (pravac). *Jesrubu* znači "putovati", a otuda je *saribun bin-nehari* (putnik danju).

مَذْهَبًا يَسْرُبُ يَسْلُكُ وَمِنْهُ (وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) .

4726. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ja‘laa b. Muslima i Amra b. Dinara, koji se međusobno dopunjavaju, i drugih kako prenose od Seida b. Džubejra da je kazivao: "Bili smo u kući Ibn-Abbasovoj, pa je on rekao: 'Pitajte me!'
'Neka me Allah učini tvojim iskupom', rekoh mu, 'ima neki čovjek pripovjedač u Kufi po imenu Nevf koji misli da on[3] nije Musa Israilac?'"
(Amr kaže da je (Ibn-Abbas na to) odgovorio: "Slagao je Allahov neprijatelj!")
Ibn-Abbas – kako prenosi Ja‘la – reče: "Pričao mi je Ubejj b. Ka‘b da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahov poslanik Musa, alejhis-selam, jednog je dana držao govor ljudima da su suze tekle i srca se raznježila. Kada je krenuo, sustigao ga je neki čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, ima li na zemlji iko učeniji od tebe?'
'Nema', odgovorio je. Potom ga je (Allah) ukorio zato što nije znanje o tome prepustio Njemu; rečeno mu je da ima (neko učeniji od njega).
'A gdje je, Gospodaru?', upita Musa.
'Tamo gdje se sastaju dva mora', odgovorio mu je.
'Daj mi kakav znak, Gospodaru, po kojem ću to

٤٧٢٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّا لَعِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي بَيْتِهِ إِذْ قَالَ سَلُونِي قُلْتُ أَيْ أَبَا عَبَّاسٍ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ بِالْكُوفَةِ رَجُلٌ قَاصٌّ يُقَالُ لَهُ نَوْفٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ لَيْسَ بِمُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَمَّا عَمْرٌو فَقَالَ لِي قَالَ قَدْ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ وَأَمَّا يَعْلَى فَقَالَ لِي قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوسَى رَسُولُ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ ذَكَّرَ النَّاسَ يَوْمًا حَتَّى إِذَا فَاضَتِ الْعُيُونُ وَرَقَّتِ الْقُلُوبُ وَلَّى فَأَدْرَكَهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْ رَسُولَ اللهِ هَلْ فِي الْأَرْضِ أَحَدٌ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ لَا فَعَتَبَ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَى اللهِ قِيلَ بَلَى قَالَ أَيْ رَبِّ فَأَيْنَ

sahihatin (ispravnu). Drugi ajet je učio: *ve emmel-gulamu fe kane kafiren ve kane ebevahu mu'minejni,* dodajući *fe kane kafiren* (a bio je nevjernik). Ovo nije priznat način učenja (kiraet), a Ibn-Abbas je tako učio u vidu komentara.

2 El-Kehf, 61.

3 Tj. Musa, koji se kratko vrijeme družio s Hidrom, kako bi ga on poučio znanju koje je posjedovao.

prepoznati', zamolio je (Musa). (Amr kaže da mu je (Gospodar njegov) odgovorio: 'Tamo gdje te riba napusti', a Ja'la (da mu je rekao): 'Uzmi mrtvu ribu – i tamo gdje ona oživi.') Uzeo je ribu, stavio je u torbu i rekao svome momku: 'Nemaš druge dužnosti osim da me obavijestiš kad riba ode od tebe.'
'Nisi me mnogo zadužio', odgovorio mu je.
(Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'A kad Musa reče momku svome...' Kazivao je Juše' b. Nun – a to ne prenosi Seid.)
I dok je bio u hladu, pod kamenom na vlažnom mjestu Serjan, riba se iznenada uzvrtjela. Musa je spavao, a njegov momak reče (sebi): 'Neću ga buditi (neka odspava).'
Kada se Musa probudio, momak je zaboravio da ga obavijesti. (U međuvremenu) riba je skliznula u more, ali je Allah zaustavio tok vode, tako da je njen trag ostao kao da je u kamenu.
(Amr kaže: 'Ovako je to izgledalo – kao da mu je trag u kamenu' – praveći krug između palaca i prsta do njih. '... jer smo se od ovog našeg puta umorili. Allah je od tebe uklonio umor' – o ovom me Seid nije obavijestio.)
Njih su se dvojica vratila i našla Hidra.
(Usman b. Ebu-Sulejman kaže: '... na zelenoj hasuri nasred mora', a Seid b. Džubejr kaže da je bio pokriven svojim ogrtačem čiji je jedan dio stavio ispod svojih nogu, a drugi ispod glave.)
Musa mu je nazvao selam, a on otkri svoju glavu i upita: 'Odakle u tvojoj zemlji selam? Ko si ti?'
'Ja sam Musa', odgovorio je.
'Musa Israilac?', upitao je (Hidr).
'Da', odgovorio je (Musa).
'Šta želiš?', upitao je. 'Došao sam da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen', reče (Musa).
'Zar ti nije dovoljno što Tevrat imaš u svojim rukama i što ti objava dolazi? Musa, ja posjedujem znanje koje tebi nije potrebno, a ti posjeduješ znanje koje meni nije potrebno.'

قَالَ بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ قَالَ أَيْ رَبِّ اجْعَلْ لِي عَلَمًا أَعْلَمُ ذَلِكَ بِهِ فَقَالَ لِي عَمْرٌو قَالَ حَيْثُ يُفَارِقُكَ الْحُوتُ وَقَالَ لِي يَعْلَى قَالَ خُذْ نُونًا مَيِّتًا حَيْثُ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ فَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ فَقَالَ لِفَتَاهُ لاَ أُكَلِّفُكَ إِلاَ أَنْ تُخْبِرَنِي بِحَيْثُ يُفَارِقُكَ الْحُوتُ قَالَ مَا كَلَّفْتَ كَثِيرًا فَذَلِكَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ) يُوشَعَ بْنِ نُونٍ لَيْسَتْ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ فَبَيْنَمَا هُوَ فِي ظِلِّ صَخْرَةٍ فِي مَكَانٍ ثَرْيَانَ إِذْ تَضَرَّبَ الْحُوتُ وَمُوسَى نَائِمٌ فَقَالَ فَتَاهُ لاَ أُوقِظُهُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ أَنْ يُخْبِرَهُ وَتَضَرَّبَ الْحُوتُ حَتَّى دَخَلَ الْبَحْرَ فَأَمْسَكَ اللهُ عَنْهُ جِرْيَةَ الْبَحْرِ حَتَّى كَأَنَّ أَثَرَهُ فِي حَجَرٍ قَالَ لِي عَمْرٌو هَكَذَا كَأَنَّ أَثَرَهُ فِي حَجَرٍ وَحَلَّقَ بَيْنَ إِبْهَامَيْهِ وَاللَّتَيْنِ تَلِيَانِهِمَا (لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) قَالَ قَدْ قَطَعَ اللهُ عَنْكَ النَّصَبَ لَيْسَتْ هَذِهِ عَنْ سَعِيدٍ أَخْبَرَهُ فَرَجَعَا فَوَجَدَا خَضِرًا قَالَ لِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَلَى طِنْفِسَةٍ خَضْرَاءَ عَلَى كَبِدِ الْبَحْرِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ مُسَجًّى بِثَوْبِهِ قَدْ جَعَلَ طَرَفَهُ تَحْتَ رِجْلَيْهِ وَطَرَفَهُ تَحْتَ رَأْسِهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى فَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ وَقَالَ هَلْ بِأَرْضِي مِنْ سَلاَمٍ مَنْ أَنْتَ قَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا شَأْنُكَ قَالَ جِئْتُ لِتُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا قَالَ أَمَا يَكْفِيكَ أَنَّ التَّوْرَاةَ بِيَدَيْكَ وَأَنَّ الْوَحْيَ يَأْتِيكَ يَا مُوسَى إِنَّ لِي عِلْمًا لاَ يَنْبَغِي لَكَ أَنْ

تَعْلَمَهُ وَإِنَّ لَكَ عِلْمًا لاَ يَنْبَغِي لِي أَنْ أَعْلَمَهُ فَأَخَذَ طَائِرٌ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ وَقَالَ وَاللهِ مَا عِلْمِي وَمَا عِلْمُكَ فِي جَنْبِ عِلْمِ اللهِ إِلاَ كَمَا أَخَذَ هَذَا الطَّائِرُ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ وَجَدَا مَعَابِرَ صِغَارًا تَحْمِلُ أَهْلَ هَذَا السَّاحِلِ إِلَى أَهْلِ هَذَا السَّاحِلِ الآخَرِ عَرَفُوهُ فَقَالُوا عَبْدُ اللهِ الصَّالِحُ قَالَ قُلْنَا لِسَعِيدٍ خَضِرٌ قَالَ نَعَمْ لاَ نَحْمِلُهُ بِأَجْرٍ فَخَرَقَهَا وَوَتَدَ فِيهَا وَتِدًا قَالَ مُوسَى (أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا) قَالَ مُجَاهِدٌ مُنْكَرًا (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) كَانَتِ الأُولَى نِسْيَانًا وَالْوُسْطَى شَرْطًا وَالثَّالِثَةُ عَمْدًا (قَالَ لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) لَقِيَا غُلاَمًا فَقَتَلَهُ قَالَ يَعْلَى قَالَ سَعِيدٌ وَجَدَ غِلْمَانًا يَلْعَبُونَ فَأَخَذَ غُلاَمًا كَافِرًا ظَرِيفًا فَأَضْجَعَهُ ثُمَّ ذَبَحَهُ بِالسِّكِّينِ (قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ) لَمْ تَعْمَلْ بِالْحِنْثِ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَرَأَهَا زَكِيَّةً (زَاكِيَةً) مُسْلِمَةً كَقَوْلِكَ غُلاَمًا زَكِيًّا فَانْطَلَقَا فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ قَالَ سَعِيدٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَهُ فَاسْتَقَامَ قَالَ يَعْلَى حَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدًا قَالَ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ فَاسْتَقَامَ (لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا) قَالَ سَعِيدٌ أَجْرًا نَأْكُلُهُ (وَكَانَ وَرَاءَهُمْ) وَكَانَ أَمَامَهُمْ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَزْعُمُونَ عَنْ غَيْرِ سَعِيدٍ أَنَّهُ هُدَدُ بْنُ بُدَدَ وَالْغُلاَمُ الْمَقْتُولُ

(Pošto su krenuli) naišli su na splavare koji su lađom prevozili stanovnike jedne obale na drugu. Oni koji su radili na lađi prepoznali su ga.
Upitali smo Seida:[1] 'Je li Hidra?'
'Da', odgovorio je.
(Splavari) rekoše: 'Ovo je Allahov dobri rob; nećemo mu ništa naplatiti.' (Kada su se ukrcali u lađu) došao je vrabac i prokljuvao (rupu) u pravcu mora.
'Allaha mi', reče (Hidr), 'moje i tvoje znanje u odnosu na Allahovo nije ništa drugo nego koliko ovaj vrabac uzme morske vode svojim kljunom.' Potom ju je probušio (tako što je odvalio jednu dasku) i na njeno mjesto zabio kočić.
'Zar je probuši da potopiš one koji u njoj plove?! Učinio si, doista, nešto vrlo pokuđeno!', (reče Musa).
Mudžahid kaže da *imren* znači "nešto pokuđeno".
'Ne rekoh li ja', reče (Hidr), 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom! Prva je bila zaborav, srednja je bila uvjet, a treća namjera.'
'Ne kori me što sam zaboravio', reče (Musa), 'i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome.'
Potom su sreli dječaka i on ga je ubio.
Ja'la kaže da je Seid rekao: 'Našli su djecu kako se igraju, i on je uzeo razboritog i otmjenog dječaka nevjernika, položio ga na bok i zaklao ga nožem.' Musa reče: 'Što ubi dijete razumno i bezgrešno, koje nikoga nije ubilo?!'
Ibn-Abbas je učio *zekijjeten zakijeten muslimeten*, kao kad kažeš *gulamen zekijjen*.
Krenuli su dalje i naiđoše na jedan zid koji tek što se nije srušio, pa ga on prezida i ispravi.'Ovako svojim rukama', kazao je Seid, a potom podigao svoju ruku i ispravio se. Ja'la kaže: 'Mislim da je Seid rekao: 'Pa ga je on potro svojom rukom, i on se ispravio.''
'Mogao si za to uzeti nagradu', (reče mu Musa.)

1 Izgleda da je Ja'la b. Muslim taj koji je pitao.

Seid kaže (da je Musa rekao): '... Nagradu da se najedemo.' *Ve kane veraehum* – ovo je Ibn-Abbas pročitao *ve kane emamehum melikun*. Neki drugi, osim Seida misle da je njegovo (tj. kraljevo) ime bilo Huded b. Buded. Neki misle da je ubijenom dječaku bilo ime Džejsur.)
'... kralj koji je svaku (ispravnu) lađu otimao, pa sam htio da ovu, kad ona prođe pored njega, ostavi zbog mahane koju ima; a kada ga oni prođu, oni će je popraviti i njome se okoristiti.'
Neki kažu da su je oni začepili katranom, a neki – smolom.
'Njegovi su roditelji bili vjernici, a ono je bilo nevjernik, pa smo se pobojali da ih ono neće na nasilje i nevjerovanje navratiti, tj. da ih ljubav prema njemu ne navede da ga slijede u njegovoj vjeri; a mi želimo da im Gospodar njihov mjesto njega da boljeg i čestitijeg...', (odgovorio mu je Hidr) jer je on njega upitao: 'Zašto ubi dijete razumno...?'"
Akrebe ruhmen znači "njih dvoje bit će milostiviji prema njemu nego prema prvom djetetu koje je Hidr ubio." Drugi, osim Seida, misle da im je rođeno žensko dijete. Tako Davud b. Ebu-Asim prenosi od mnogih da je (rođeno) žensko dijete.

اسْمُهُ يَزْعُمُونَ جَيْسُورٌ (مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا) فَأَرَدْتُ إِذَا هِيَ مَرَّتْ بِهِ أَنْ يَدَعَهَا لِعَيْبِهَا فَإِذَا جَاوَزُوا أَصْلَحُوهَا فَانْتَفَعُوا بِهَا وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ سَدُّوهَا بِقَارُورَةٍ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ بِالْقَارِ (كَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ) وَكَانَ كَافِرًا (فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا) أَنْ يَحْمِلَهُمَا حُبُّهُ عَلَى أَنْ يُتَابِعَاهُ عَلَى دِينِهِ (فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً) لِقَوْلِهِ (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً) (وَأَقْرَبَ رُحْمًا) هُمَا بِهِ أَرْحَمُ مِنْهُمَا بِالأَوَّلِ الَّذِي قَتَلَ خَضِرٌ وَزَعَمَ غَيْرُ سَعِيدٍ أَنَّهُمَا أُبْدِلاَ جَارِيَةً وَأَمَّا دَاوُدُ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ فَقَالَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ إِنَّهَا جَارِيَةٌ .

باب
(فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ) إِلَى قَوْلِهِ (عَجَبًا)

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA SE UDALJIŠE, MUSA REČE MOMKU SVOME: 'DAJ NAM UŽINU NAŠU, JER SMO SE OD OVOG SVOG PUTA UMORILI' 'VIDI' – REČE ON – 'KAD SMO SE KOD ONE STIJENE SVRATILI, JA SAM ZABORAVIO ONU RIBU' – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... BAŠ ČUDNOVATO."[1]

(صُنْعًا) عَمَلاً (حِوَلاً) تَحَوُّلاً (قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) (إِمْرًا) وَ (نُكْرًا) دَاهِيَةً (يَنْقَضَّ) يَنْقَاضُ كَمَا تَنْقَاضُ السِّنُّ (لَتَخِذْتَ) وَاتَّخَذْتَ وَاحِدٌ (رُحْمًا) مِنَ الرُّحْمِ وَهِيَ أَشَدُّ مُبَالَغَةً مِنَ الرَّحْمَةِ وَنَظُنُّ أَنَّهُ مِنَ الرَّحِيمِ وَتُدْعَى مَكَّةُ أُمَّ رُحْمٍ أَيِ الرَّحْمَةُ تَنْزِلُ بِهَا.

Sun'an znači *'amelen* (posla); *hivelen* znači *tehavvulen* (premještanje).
"Reče on: 'E, to je ono što tražimo!', i njih dvojica vratiše se putem kojim su bili došli."
Imren i *nukren* znači *dahijeten* (nesreća, nedaća, značajno, strašno). *Jenkadda* i *jenkadu* – kao što se zub nakrivi. *Letehizte* i *ittehazte* jesu isto. *Ruhmen* dolazi od *er-ruhmu* (materica), a to je jači izraz nego što je "milost". Mi mislimo da je od *Er-Rahimu* (Milostivi). Mekka se zove *Ummu Ruhmin*, što znači da se milost u nju spušta.

باب (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VIDI", REČE ON, "KAD SMO SE KOD ONE STIJENE SVRATILI, JA SAM ZABORAVIO ONU RIBU..."[2]

٤٧٢٧. حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبَكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ لَيْسَ بِمُوسَى الْخَضِرِ فَقَالَ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَامَ مُوسَى خَطِيبًا

4727. PRIČAO MI JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Sufjana b. Ujejne, on od Amra b. Dinara, a ovaj od Seida b. Džubejra da je rekao Ibn-Abbasu kako Nevf Bekali[3] zaista misli da Musa b. Israil nije Musa Hidrov, pa je ovaj odgovorio da je slagao Allahov neprijatelj, dodavši:
"Pričao nam je Ubejj b. Ka'b da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Musa je ustao da drži govor Israilcima,

1 El-Kehf, 62-63.

2 El-Kehf, 63. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vidi", reče on, "kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu – sam šejtan učinio je da ti je zaboravim spomenuti – pa je ona skliznula u more, baš čudnovato!"

3 Moguće je ovo ime čitati i Bikali.

pa su ga upitali: 'Koji je čovjek najučeniji?'
'Ja', odgovorio je. Potom ga je Allah ukorio zato što nije znanje o tome prepustio Njemu, te mu rekao: 'Naprotiv, ima jedan Moj rob na sastavu dvaju mora; on je učeniji od tebe.'
'Gospodaru', reče (Musa), 'kako se do njega može doći?'
'Uzet ćeš ribu', rekao mu je On, 'i staviti je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tamo ga traži.'
Musa je krenuo na put, a s njim i njegov momak Juše' b. Nun i ponijeli su ribu. Kad su došli do jedne stijene, odsjeli su kod nje. Musa je spustio glavu i zaspao.
Sufjan kaže kako u hadisu, mimo Amrovog, stoji da je u dubini stijene bio izvor po imenu Život; do čega bi god došla njegova voda, oživjelo bi. Ribu je nakvasila ta voda, ona se pokrenula, iskliznula iz torbe i pala u more.
Kada se Musa probudio, reče: 'Daj nam užinu našu...' (ajet). On nije bio osjetio umor dok nije prošao područje koje mu je određeno. Njegov momak Juše' b. Nun reče mu: 'Vidi! Kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu...' (ajet). Njih su se dvojica potom vratili putem kojim su bili došli. U moru su vidjeli nešto nalik na izbočinu kojom je riba prošla. Momak se tome začudio, a riba je tuda bila otišla. Kada su došli do stijene našli su čovjeka zamotanog u odjeću. Musa mu je nazvao selam, a on ga upita: 'Odakle u tvojoj zemlji selam?'
'Ja sam Musa', reče on.
'Musa Israilac?', upita (Hidr), a on odgovori: 'Da. Mogu li te slijediti da me poučiš znanju kojem si sam poučen?', upita Musa, a Hidr mu odgovori: 'Musa, ti imaš jednu vrstu božanskog znanja kojim te je Allah obdario, a koje ja ne znam; a i ja imam jednu vrstu božanskog znanja kojim me je Allah obdario, a koje ti ne znaš.'
'Mogu li te pratiti', (upita Musa).
'Ako ćeš me već pratiti', reče on, 'onda me ni o čemu

فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقِيلَ لَهُ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ قَالَ أَنَا
فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ وَأَوْحَى إِلَيْهِ
بَلَى عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ
مِنْكَ قَالَ أَيْ رَبِّ كَيْفَ السَّبِيلُ إِلَيْهِ قَالَ تَأْخُذُ
حُوتًا فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَاتَّبِعْهُ قَالَ
فَخَرَجَ مُوسَى وَمَعَهُ فَتَاهُ يُوشَعُ بْنُ نُونٍ وَمَعَهُمَا
الْحُوتُ حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَنَزَلاَ عِنْدَهَا قَالَ
فَوَضَعَ مُوسَى رَأْسَهُ فَنَامَ قَالَ سُفْيَانُ وَفِي حَدِيثِ
غَيْرِ عَمْرٍو قَالَ وَفِي أَصْلِ الصَّخْرَةِ عَيْنٌ يُقَالُ لَهَا
الْحَيَاةُ لاَ يُصِيبُ مِنْ مَائِهَا شَيْءٌ إِلاَ حَيِيَ فَأَصَابَ
الْحُوتَ مِنْ مَاءِ تِلْكَ الْعَيْنِ قَالَ فَتَحَرَّكَ وَانْسَلَّ
مِنَ الْمِكْتَلِ فَدَخَلَ الْبَحْرَ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ مُوسَى
قَالَ (لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا) قَالَ وَلَمْ يَجِدِ النَّصَبَ
حَتَّى جَاوَزَ مَا أُمِرَ بِهِ قَالَ لَهُ فَتَاهُ يُوشَعُ بْنُ نُونٍ
(أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ)
قَالَ فَرَجَعَا يَقُصَّانِ فِي آثَارِهِمَا فَوَجَدَا فِي الْبَحْرِ
كَالطَّاقِ مَمَرَّ الْحُوتِ فَكَانَ لِفَتَاهُ عَجَبًا وَلِلْحُوتِ
سَرَبًا قَالَ فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ إِذْ هُمَا بِرَجُلٍ
مُسَجًّى بِثَوْبٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى قَالَ وَأَنَّى
بِأَرْضِكَ السَّلاَمُ فَقَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي
إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي
مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا قَالَ لَهُ الْخَضِرُ يَا مُوسَى إِنَّكَ عَلَى
عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لاَ أَعْلَمُهُ وَأَنَا عَلَى عِلْمٍ
مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَنِيهِ اللهُ لاَ تَعْلَمُهُ قَالَ بَلْ أَتَّبِعُكَ قَالَ
(فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلاَ تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ

ne pitaj dok te ja o tome prvi ne obavijestim!'Krenuli su pješice obalom. Pored njih je naišla lađa, pa su (oni u njoj) prepoznali Hidra; primiše ih na svoju lađu besplatno i oni se ukrcaše. Pošto su se ukrcali, dođe jedan vrabac, pade na ivicu lađe i zamoči svoj kljun u more. Tada Hidr reče Musau: 'Tvoje je i moje znanje, kao i znanje svih stvorenja, u odnosu na Allahovo znanje toliko koliko je zamočio ovaj vrabac svoj kljun.' Musa se iznenadio kad je Hidr uzeo sjekiru i probušio lađu.

'Ljudi su nas besplatno povezli', reče mu Musa, 'a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njezine putnike?! Doista si učinio...!' (ajet). Krenuli su dalje i naišli pored dječaka koji se igra s djecom. Hidr ga je uzeo za glavu i odsjekao je. Na to mu Musa reče: 'Što ubi razumno i bezgrešno dijete, koje nikoga nije ubilo?! Učinio si, zaista, nešto vrlo ružno!'

'Ne rekoh li ja tebi', reče on, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom...?', (reče Hidr) – sve do riječi: '... ali ih oni odbiše ugostiti.'

(U gradu) njih dvojica naiđoše na jedan zid koji samo što se nije srušio (pokazao je svojim rukama ovako), pa ga je on ispravio.

'Mi smo ušli u ovo selo, a oni nas nisu ugostili niti nahranili', (reče Musa), 'da si htio, mogao si za to uzeti nagradu.'

'Sad se rastajemo ja i ti, a ja ću ti objasniti zašto se nisi mogao strpjeti', reče on.' Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Voljeli bismo da se Musa strpio, pa da nam se ispriča slučaj njih dvojice.'"

Ibn-Abbas je učio: "A ispred njih je bio kralj koji je otimao svaku ispravnu lađu; a što se dječaka tiče, on je bio nevjernik."

لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ فَمَرَّتْ بِهِمْ سَفِينَةٌ فَعُرِفَ الْخَضِرُ فَحَمَلُوهُمْ فِي سَفِينَتِهِمْ بِغَيْرِ نَوْلٍ يَقُولُ بِغَيْرِ أَجْرٍ فَرَكِبَا السَّفِينَةَ قَالَ وَوَقَعَ عُصْفُورٌ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَغَمَسَ مِنْقَارَهُ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ الْخَضِرُ لِمُوسَى مَا عِلْمُكَ وَعِلْمِي وَعِلْمُ الْخَلاَئِقِ فِي عِلْمِ اللهِ إِلاَّ مِقْدَارُ مَا غَمَسَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنْقَارَهُ قَالَ فَلَمْ يَفْجَأْ مُوسَى إِذْ عَمَدَ الْخَضِرُ إِلَى قَدُومٍ فَخَرَقَ السَّفِينَةَ فَقَالَ لَهُ مُوسَى قَوْمٌ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا (لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ) فَانْطَلَقَا إِذَا هُمَا بِغُلاَمٍ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ فَقَطَعَهُ قَالَ لَهُ مُوسَى (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ) فَقَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا فَأَقَامَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّا دَخَلْنَا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَلَمْ يُضَيِّفُونَا وَلَمْ يُطْعِمُونَا (لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَدِدْنَا أَنَّ مُوسَى صَبَرَ حَتَّى يُقَصَّ عَلَيْنَا مِنْ أَمْرِهِمَا قَالَ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَصْبًا وَأَمَّا الْغُلاَمُ فَكَانَ كَافِرًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'HOĆETE LI DA VAM KAŽEMO ČIJA DJELA NIKAKO NEĆE PRIZNATA BITI...'"[1]

بَاب (قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً)

4728. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Muhammeda b. Dža'fera, on od Šu'be, ovaj od Amra, a on od Mus'aba da je rekao: "Pitao sam svoga oca (o ajetu): 'Reci: 'Hoćete li da vam kažemo čija djela nikako neće priznata biti...'' – jesu li oni harurijuni,[2] (pa mi je odgovorio:) 'Ne, nisu, nego su to židovi i kršćani. Što se tiče židova, oni su rekli da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, laže, a što se kršćana tiče, oni su zanijekali Džennet i rekli da u njemu nema ni jela ni pića. Harurijuni jesu oni koji krše ugovor nakon što je utvrđen. Sa'd ih je nazivao prijestupnicima (fasicima).'"

٤٧٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبِي (قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً) هُمُ الْحَرُورِيَّةُ قَالَ لاَ هُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى أَمَّا الْيَهُودُ فَكَذَّبُوا مُحَمَّدًا ﷺ وَأَمَّا النَّصَارَى فَكَفَرُوا بِالْجَنَّةِ وَقَالُوا لاَ طَعَامَ فِيهَا وَلاَ شَرَابَ وَالْحَرُورِيَّةُ (الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) وَكَانَ سَعْدٌ يُسَمِّيهِمُ الْفَاسِقِينَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TO SU ONI KOJI U DOKAZE GOSPODARA SVOGA NE BUDU VJEROVALI I KOJI BUDU PORICALI DA ĆE PRED NJEGA IZIĆI; ZBOG TOGA ĆE NJIHOVA DJELA BITI UNIŠTENA..."[3]

بَاب (أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ)

4729. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Merjeme da ga je obavijestio Mugira, njega Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će, zaista, krupan i debeo čovjek na Sudnjem danu koji kod Allaha neće vagati koliko krilce od mušice... Učite, ako hoćete: '... i na Sudnjem im danu nikakva značaja nećemo dati.'" Od Jahjaa b. Bukejra, Mugire b. Abdur-Rahmana i Ebu-Zinada prenosi se isto.

٤٧٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلُ الْعَظِيمُ السَّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لاَ يَزِنُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ وَقَالَ اقْرَءُوا (فَلاَ نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) وَعَنْ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ مِثْلَهُ .

1 El-Kehf, 103.

2 Tj. iz sela odakle su haridžije krenule na Aliju, radijallahu anhu, po čemu su i dobili ime.

3 El-Kehf, 105. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali susret s Njim; zbog toga će njihova djela propasti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ كهيعص (مَرْيَم)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ) اللَّهُ يَقُولُهُ وَهُمُ الْيَوْمَ لاَ يَسْمَعُونَ وَلاَ يُبْصِرُونَ (فِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ) يَعْنِي قَوْلَهُ (أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ) الْكُفَّارُ يَوْمَئِذٍ أَسْمَعُ شَيْءٍ وَأَبْصَرُهُ (لأَرْجُمَنَّكَ) لأَشْتِمَنَّكَ (وَرِئْيًا) مَنْظَرًا وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ عَلِمَتْ مَرْيَمُ أَنَّ التَّقِيَّ ذُو نُهْيَةٍ حَتَّى قَالَتْ (إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا) وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (تَؤُزُّهُمْ أَزًّا) تُزْعِجُهُمْ إِلَى الْمَعَاصِي إِزْعَاجًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِدًّا) عِوَجًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وِرْدًا) عِطَاشًا (أَثَاثًا) مَالاً (إِدًّا) قَوْلاً عَظِيمًا (رِكْزًا) صَوْتًا (غَيًّا) خُسْرَانًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَلْيَمْدُدْ) فَلْيَدَعْهُ وَقَالَ غَيْرُهُ (بُكِيًّا) جَمَاعَةُ بَاكٍ (صِلِيًّا) صَلِيَ يَصْلَى (نَدِيًّا) وَالنَّادِي وَاحِدٌ مَجْلِسًا .

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KAF – HA – JA – AJN – SAD (MERJEM)[4]

Ibn-Abbas za *esmi‘ bihim ve ebsir* (Kako će samo oni čuti i vidjeti) kaže: “To Allah kaže, a oni danas niti čuju niti vide.” *Fi dalalin mubin* – misli se na Njegove riječi: *esmi‘ bihim ve ebsir*; nevjernici će toga dana najbolje čuti i vidjeti (ali im to neće koristiti). *Le erdžumenneke* znači *le eštimenneke* (grdit ću te). *Ve ri’jen* znači *menzaren* (izgleda). Ebu-Vail je rekao: Merjema je znala da je *et-tekijj* onaj koji ima razum i kloni se zla, pa je rekla: *Inni euzu bir-rahmani minke in kunte tekijja* (utječem se Svemilosnom od tebe, ako si bogobojazan). Ibn-Ujejna kaže da *teuzzuhum ezzen* znači “uveliko ih na griješenje navraćaju”. Mudžahid kaže da *idden* znači *‘ivedžen* (iskrivljeno). Ibn-Abbas kaže da *virden* znači *‘itašen* (žedno); *esasen* znači *malen* (imetka); *idden* znači *kavlen azimen* (opasan govor); *rikzen* znači *savten* (glas); *gajjen* znači *husranen* (šteta, gubitak). Mudžahid je rekao da *fel-jemdud* (neka ga pruži) znači *fel-jeda‘hu* (neka ga pusti). *Bukijjen* je množina od *bakin. Silijjen* je od (glagola) *salije jasla. Nedijjen* i *en-nadi* znače isto, a to je *medžlisen* (savjet, vijeće).

4 Sura Merjem počinje s ovih pet odvojenih slova. I neke druge sure također počinju odvojenim slovima. Allah zna šta tačno ta slova označavaju.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OPOMENI IH DANOM TUGE..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ)

4730. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Smrt će biti dovedena u liku crno-bijelog ovna, a zatim će zovnuti glasnik: 'O Džennetlije!', pa će oni ispružiti vratove da bolje vide i gledati.
'Znate li ovo?', bit će upitani.
'Da, znamo', odgovorit će, 'to je smrt.' Svi su je već vidjeli. Zatim će biti pozvane Džehennemlije. I oni će ispružiti vratove da bolje vide i gledati.
'Znate li ovo?', bit će upitani.
'Da, znamo', odgovorit će, 'to je smrt.' Svi su je već vidjeli. Tada će ovan (tj. smrt) biti zaklan, a onda će biti rečeno: 'Džennetlije, vječnost i nema više smrti! Džehennemlije, vječnost i nema više smrti!"
Potom je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) proučio: 'I opomeni ih Danom tuge, kada će s polaganjem računa biti završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali', dodavši: 'Ovo su ljudi koji na dunjaluku ne vjeruju u nemaru, ravnodušnosti i bezbrižnosti.'"

٤٧٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْهُم قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحَ فَيُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ فَيَقُولُ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَيَقُولُونَ نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ ثُمَّ يُنَادِي يَا أَهْلَ النَّارِ فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ فَيَقُولُ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَيَقُولُونَ نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ فَيُذْبَحُ ثُمَّ يَقُولُ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ فَلَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ فَلَا مَوْتَ ثُمَّ قَرَأَ (وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ) وَهَؤُلَاءِ فِي غَفْلَةٍ أَهْلُ الدُّنْيَا (وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ).

[1] Merjem, 39. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I opomeni ih Danom tuge, kada će s polaganjem računa biti završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali."

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NE SPUŠTAMO SE IZUZEV PO ZAPOVIJEDI GOSPODARA TVOGA; NJEGOVO JE ONO ŠTO JE ISPRED NAS I ONO ŠTO JE IZA NAS..."[2]

باب (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلاَّ بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا)

4731. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Umera b. Zerra da je čuo od svoga oca, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Džibrilu: "Šta ti smeta da nas posjećuješ češće nego što to činiš?" Potom je objavljeno: "I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; Njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas..."

٤٧٣١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِجِبْرِيلَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا فَنَزَلَتْ (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلاَّ بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAR NISI VIDIO ONOGA KOJI U DOKAZE NAŠE NE VJERUJE I GOVORI: 'ZACIJELO ĆE MI BITI DATO BOGATSTVO I DJECA!'"[3]

باب قَوْلِهِ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا)

4732. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka da je čuo Habbaba kad je rekao:
"Došao sam Asu b. Vailu Sehmiju da tražim svoje pravo, pa mi je on rekao: 'Neću ti dati (pravo) dok ne zaniječeš Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem!'
'Neću (nikada to uraditi) dok ti ne umreš, a zatim ne budeš proživljen!', rekoh mu. 'Da li ću ja zaista umrijeti, a zatim biti proživljen?', upitao je.
'Da!', odgovorio sam.
'Ja ću tamo imati imetka i djece, pa ću ti vratiti', reče on. Tim povodom objavljeno je: 'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!'''"
Hadis prenose i Sevri, Šu'ba, Hafs, Ebu-Mu'avija i Veki' od A'meša.

٤٧٣٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَمِعْتُ خَبَّابًا قَالَ جِئْتُ الْعَاصَ بْنَ وَائِلٍ السَّهْمِيَّ أَتَقَاضَاهُ حَقًّا لِي عِنْدَهُ فَقَالَ لاَ أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقُلْتُ لاَ حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تُبْعَثَ قَالَ وَإِنِّي لَمَيِّتٌ ثُمَّ مَبْعُوثٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّ لِي هُنَاكَ مَالاً وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَهُ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا) رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ وَحَفْصٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَوَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ .

2 Merjem, 64. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; Njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas i ono što je između toga, a Gospodar tvoj nije zaboravan."

3 Merjem, 77.

RIJEČI UZVIŠENOG: "JE LI SPOZNAO NEVIDLJIVO, ILI JE KOD MILOSTIVOG UZEO OBAVEZU?"[1]

بَاب قَوْلُهُ (أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا)

'Ahden znači *mevsikan* (obaveza).

قَالَ مَوْثِقًا .

4733. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Habbaba da je kazivao:
"Bio sam kovač u Mekki i napravio sablju Asu b. Vailu Sehmiju, pa sam došao da naplatim.
'Neću ti platiti dok ne zaniječeš Muhammeda', reče mi on.
'Neću (nikada) zanijekati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dok te Allah ne usmrti, a zatim te oživi!', rekoh mu.
'Kada me Allah usmrti, a zatim proživi, imat ću imetak i djecu', reče on. Tim povodom Allah je objavio: 'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!' Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivoga obećanje primio?'"
'Ahden znači *mevsikan* (obaveza). Ešdže'i od Sufjana ne prenosi (da je on spomenuo) niti sablju niti obavezu.

٤٧٣٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا بِمَكَّةَ فَعَمِلْتُ لِلْعَاصِ ابْنِ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ سَيْفًا فَجِئْتُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لاَ أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ قُلْتُ لاَ أَكْفُرُ بِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى يُمِيتَكَ اللهُ ثُمَّ يُحْيِيَكَ قَالَ إِذَا أَمَاتَنِي اللهُ ثُمَّ بَعَثَنِي وَلِي مَالٌ وَوَلَدٌ فَأَنْزَلَ اللهُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا) قَالَ مَوْثِقًا لَمْ يَقُلِ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ سَيْفًا وَلاَ مَوْثِقًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NIJEDNO! MI ĆEMO ONO ŠTO ON GOVORI ZAPISATI I PATNJU MU VEOMA PRODUŽITI."[2]

بَاب (كَلاَّ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا)

4734. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, prenoseći od Muhammeda b. Dža'fera, on od Šu'be, a ovaj od Sulejmana da je čuo Ebu-Duhaa kako pripovijeda, prenoseći od Mesruka, a on od Habbaba da je kazivao:

٤٧٣٤ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا الضُّحَى يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا

1 Merjem, 78.

2 Merjem, 79.

“Bio sam kovač u džahilijetu. As b. Vail mi je bio dužan, te sam došao da tražim dug, ali mi je on rekao: ‘Neću ti dati (dug) dok ne zaniječeš Muhammeda!’
‘Allaha mi, neću (ga nikada) zanijekati dok te Allah ne usmrti, a zatim proživi!’, rekoh mu.
‘Ostavi me dok umrem, a zatim budem proživljen. Bit će mi dat imetak, pa ću ti vratiti (dug)’, reče on. Tim povodom objavljen je ovaj ajet: ‘Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: ‘Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!’”

فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي دَيْنٌ عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ قَالَ فَأَتَاهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لاَ أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَكْفُرُ حَتَّى يُمِيتَكَ اللهُ ثُمَّ يَبْعَثَكَ قَالَ فَذَرْنِي حَتَّى أَمُوتَ ثُمَّ أُبْعَثَ فَسَوْفَ أُوتَى مَالاً وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: “... A ONO O ČEMU ON GOVORI, MI ĆEMO NASLIJEDITI I SAM ĆE NAM SE SAMCAT VRATITI.”[3]

بَاب قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا)

Ibn-Abbas kaže da *el-džibalu hedden* znači *hedmen* (samo što se planine ne zdrobe).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْجِبَالُ هَدًّا) هَدْمًا .

4735. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Habbaba da je rekao:
“Bio sam kovač i moj dužnik bio je As b. Vail; dođoh da tražim dug od njega, a on mi reče: ‘Neću ti dati dok ne zaniječeš Muhammeda!’
‘Neću ga (nikada) zanijekati dok ne umreš, a zatim ne budeš proživljen!’, rekoh mu.
‘Ja ću zaista biti proživljen poslije smrti?! Vratit ću ti tada, ako se vratim sa imetkom i djecom!’, reče on. Tim povodom objavljeno je: ‘Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: ‘Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!’ Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivoga obećanje primio? Nijedno! Mi ćemo ono što on govori zapisati i patnju mu veoma produžiti, a ono o čemu on govori, mi ćemo naslijediti, i sam će Nam se samcat vratiti.’”[4]

٤٧٣٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ رَجُلاً قَيْنًا وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَيْنٌ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لِي لاَ أَقْضِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ قَالَ قُلْتُ لَنْ أَكْفُرَ بِهِ حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تُبْعَثَ قَالَ وَإِنِّي لَمَبْعُوثٌ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ فَسَوْفَ أَقْضِيكَ إِذَا رَجَعْتُ إِلَى مَالٍ وَوَلَدٍ قَالَ فَنَزَلَتْ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا كَلاَّ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا) .

3 Merjem, 80.

4 Merjem, 77-81.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA TA–HA

Ibn-Džubejr kaže da na nebatijskom Ta-Ha znači "o čovječe!". Kaže se da se sve što nije progovorilo ni slova ili što zamuckuje ili brza u govoru zove *'ukdetun* (vezanost jezika, mucavost). Mudžahid je rekao da *elka* (baciti, da baciš) znači *sane'a* (učiniti, da učiniš). *Ezri* znači *zahri* (moja leđa). *Fejeshatekum* znači *juhlikekum* (uništi vas, upropasti vas s vašom vjerom: *bidinikum*). *El-musla* je ženski rod od *el-emselu*. Kaže se: *huzil-musla*, što znači *huzil-emsele* (uzmi što je bolje). *Summe'tu saffen* kaže se *hel etejtes-saffel-jevme*, a znači "(jesi li dolazio) na musallu na kojoj se klanja". *Fe evdžese fi nefsihi* znači "sakrio je strah". Slovo *vav* je eliminirano iz riječi *hifeten* jer je slovo *ha* bilo s kesrom. *Fi džuzu'i (en-nahli)*, tj. *ala džuzu'in-nahli. Hatbuke* znači *baluke* (tvoje mišljenje). *Misase* je infinitiv od *masssehu misasen. Lenensifennehu* znači *lenezrijennehu* (raspršiti, pretvoriti u prah). *Ka'an* znači (zemlja) iznad koje je voda, a *es-safsafu* znači "ravan na zemlji". Mudžahid kaže da *evzaren* znači *eskalen* (tereti). *Min zinetil-kavmi* znači "nakit koji je pozajmljen od faraonove porodice". *Fekazeftuha* znači "pa sam je bacio". *Elka* znači *sane'a* (učinio je). *Fenesije musa* – oni to kažu *ahtaer-rabbe. La jerdži'u ilejhim kavlen* znači *el-'idžlu* (tele). *Hemsen* znači *hissul-akdami* (šum stopala). *Hašerteni e'ama* (proživio me slijepog) znači "bez dokaza, a već sam bio onaj koji vidi na dunjaluku". Ibn-Abbas o riječima *bi kabesin* (donijet ću vam glavnju) kaže da su zalutali s puta (Musa i njegova porodica), a bilo im je hladno, pa im je rekao: "Ako kod vatre ne nađem nikoga ko će mi pokazati put, makar ću donijeti vatre, pa da i vi naložite." Ibn-Ujejna kaže da *emseluhum*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ طه

قَالَ عِكْرِمَةُ وَالضَّحَّاكُ بِالنَّبَطِيَّةِ أَيْ طَهْ يَا رَجُلُ يُقَالُ كُلُّ مَا لَمْ يَنْطِقْ بِحَرْفٍ أَوْ فِيهِ تَمْتَمَةٌ أَوْ فَأْفَأَةٌ فَهِيَ عُقْدَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلْقَى) صَنَعَ (أَزْرِي) ظَهْرِي (فَيُسْحِتَكُمْ) يُهْلِكَكُمْ (الْمُثْلَى) تَأْنِيثُ الأَمْثَلِ يَقُولُ بِدِينِكُمْ يُقَالُ خُذِ الْمُثْلَى خُذِ الأَمْثَلَ (ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا) يُقَالُ هَلْ أَتَيْتَ الصَّفَّ الْيَوْمَ يَعْنِي الْمُصَلَّى الَّذِي يُصَلَّى فِيهِ (فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ) خَوْفًا فَذَهَبَتِ الْوَاوُ مِنْ (خِيفَةً) لِكَسْرَةِ الْخَاءِ (فِي جُذُوعِ) أَيْ عَلَى جُذُوعِ النَّخْلِ (خَطْبُكَ) بَالُكَ (مِسَاسَ) مَصْدَرُ مَاسَّهُ مِسَاسًا (لَنَنْسِفَنَّهُ) لَنُذْرِيَنَّهُ (قَاعًا) يَعْلُوهُ الْمَاءُ وَالصَّفْصَفُ الْمُسْتَوِي مِنَ الأَرْضِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَوْزَارًا) أَثْقَالاً (مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) وَهِيَ الْحُلِيُّ الَّتِي اسْتَعَارُوا مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ وَهِيَ الأَثْقَالُ فَقَذَفْتُهَا فَأَلْقَيْتُهَا (أَلْقَى) صَنَعَ (فَنَسِيَ) مُوسَى هُمْ يَقُولُونَهُ أَخْطَأَ الرَّبَّ لاَ يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلاً الْعِجْلُ (هَمْسًا) حِسُّ الأَقْدَامِ (حَشَرْتَنِي أَعْمَى) عَنْ حُجَّتِي (وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا) فِي الدُّنْيَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِقَبَسٍ) ضَلُّوا الطَّرِيقَ وَكَانُوا شَاتِينَ فَقَالَ إِنْ لَمْ أَجِدْ عَلَيْهَا مَنْ يَهْدِي الطَّرِيقَ آتِكُمْ بِنَارٍ تُوقِدُونَ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (أَمْثَلُهُمْ) أَعْدَلُهُمْ طَرِيقَةً وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَضْمًا) لاَ يُظْلَمُ فَيُهْضَمُ مِنْ حَسَنَاتِهِ (عِوَجًا) وَادِيًا (وَلاَ أَمْتًا) رَابِيَةً (سِيرَتَهَا) حَالَتَهَا (الأُولَى)

(النُّهَى) التُّقَى (ضَنْكًا) الشَّقَاءُ (هَوَى) شَقِيَ بِالْوَادِي الْمُقَدَّسِ الْمُبَارَكِ (طُوًى) اسْمُ الْوَادِي يَفْرُطُ عُقُوبَةً (بِمِلْكِنَا) بِأَمْرِنَا (مَكَانًا سِوًى) مَنْصَفٌ بَيْنَهُمْ (يَبَسًا) يَابِسًا (عَلَى قَدَرٍ) مَوْعِدٍ (لاَ تَنِيَا) تَضْعُفَا .

znači *e'adeluhum tarikaten* (najispravnijeg pravca i mišljenja među njima). Ibn-Abbas kaže da *hadmen* znači "neće mu biti nepravda učinjena zakidanjem njegovih dobrih djela". *'Ivedžen* znači "(pa nećeš vidjeti) doline", *emten* niti "brežuljka". *Sireteha* znači "njeno prvobitno stanje". *En-Nuha* znači *et-tuka* (razum). *Danken* znači *eš-šekau* (nesreća). *Heva* znači *šekije* (biti nesretan). *Bil-vadil-mukaddesi; el-mukaddesu* znači *el-mubareku* (blagoslovljen). *Tuven* je ime doline. *Bimilkina* znači *biemrina* (po Našem naređenju). *Mekanen siven* znači *mensafun bejnehum* (pravedan među njima). *Jebesen* znači *jabisen* (suh). *'Ala kaderin* znači *mev'idin* (određeno vrijeme). *La tenija* znači *la tad'ufa* (nemojte slabiti).

بَاب (وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I JA SAM TE ZA SEBE IZABRAO."[1]

٤٧٣٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ ابْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ الْتَقَى آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى لِآدَمَ آنْتَ الَّذِي أَشْقَيْتَ النَّاسَ وَأَخْرَجْتَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ بِرِسَالَتِهِ وَاصْطَفَاكَ لِنَفْسِهِ وَأَنْزَلَ عَلَيْكَ التَّوْرَاةَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَوَجَدْتَهَا كُتِبَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي قَالَ نَعَمْ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

4736. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, prenoseći od Mehdija b. Mejmuna, on od Muhammeda b. Sirina, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Susreli su se Adem i Musa, pa je Musa upitao Adema: 'Jesi li ti taj koji je unesrećio ljude i izveo ih iz Dženneta?', a Adem mu uzvrati (pitanjem): 'Jesi li ti onaj kojeg je Allah izabrao za Svoju objavu, odabrao ga Sebi i objavio mu Tevrat?'
'Da', odgovorio je.
'I našao si (tamo u Tevratu) da je to meni bilo određeno prije nego što me je On stvorio?', upitao je Adem.
'Da', odgovorio je. Tako je Adem pobijedio Musaa u raspravi."

1 Ta-ha, 41.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI DOISTA OBJAVISMO MUSAU: 'NOĆU IZVEDI ROBOVE MOJE, I S NJIMA SUHIM PUTEM KROZ MORE PROĐI, NE STRAHUJUĆI DA ĆE TE ONI STIĆI I DA ĆEŠ SE UTOPITI!' A FARAON JE ZA NJIMA S VOJSKAMA SVOJIM KRENUO, ALI SU IH VALOVI MORA PREKRILI; FARAON JE NAROD SVOJ U ZABLUDU DOVEO, A NIJE GA NA PRAVI PUT IZVEO."[1]

بَاب
(وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَى فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى)

El-jemmu znači *el-bahru* (more).

الْيَمُّ الْبَحْرُ .

4737. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Revha, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu židovi su postili Ašuru. On ih je upitao o tome, pa su mu rekli da je to dan u kojem je Musa nadvladao faraona. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Mi smo preči Musau od njih, pa ga (tj. taj dan) postite!'"

٤٧٣٧ . حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَسَأَلَهُمْ فَقَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْنُ أَوْلَى بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ZATO NIKAKO NE DOZVOLI DA ON BUDE UZROK VAŠEM IZLASKU IZ DŽENNETA, PA DA SE ONDA MUČIŠ ."[2]

بَاب قَوْلِهِ
(فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى)

4738. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Ejjuba b. Nedžara, on od Jahjaa b. Kesira, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

٤٧٣٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ النَّجَّارِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ حَاجَّ مُوسَى آدَمَ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ الَّذِي

1 Ta-ha, 77-80.

2 Ta-ha, 117. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Ademe", rekli smo, "ovaj je doista neprijatelj tebi i tvojoj ženi, zato nikako ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš."

أَخْرَجْتَ النَّاسَ مِنَ الْجَنَّةِ بِذَنْبِكَ وَأَشْقَيْتَهُمْ قَالَ قَالَ آدَمُ يَا مُوسَى أَنْتَ الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ بِرِسَالَتِهِ وَبِكَلَامِهِ أَتَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي أَوْ قَدَّرَهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

"Raspravljao je Musa s Ademom, pa mu je rekao: 'Ti si taj koji je svojim grijehom izveo ljude iz Dženneta i unesrećio si ih.' Na to mu je Adem odgovorio: 'Musa, ti si onaj kojeg je Allah izabrao za Svoju objavu i govor. Zar me koriš zbog nečeg što mi je Allah propisao ili odredio prije nego što me je stvorio?' Tako je Adem pobijedio Musaa u raspravi", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سورة الأنبياء

SURA EL-ENBIJA (VJEROVJESNICI)

٤٧٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ ابْنَ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفُ وَمَرْيَمُ وَطه وَالْأَنْبِيَاءُ هُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الْأُوَلِ وَهُنَّ مِنْ تِلَادِي وَقَالَ قَتَادَةُ (جُذَاذًا) قَطَّعَهُنَّ وَقَالَ الْحَسَنُ (فِي فَلَكٍ) مِثْلِ فَلْكَةِ الْمِغْزَلِ (يَسْبَحُونَ) يَدُورُونَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (نَفَشَتْ) رَعَتْ لَيْلًا (يُصْحَبُونَ) يُمْنَعُونَ (أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً) قَالَ دِينُكُمْ دِينٌ وَاحِدٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (حَصَبُ) حَطَبُ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَحَسُّوا) تَوَقَّعُوا مِنْ أَحْسَسْتُ (خَامِدِينَ) هَامِدِينَ وَالْحَصِيدُ مُسْتَأْصَلٌ يَقَعُ عَلَى الْوَاحِدِ وَالْاثْنَيْنِ وَالْجَمِيعِ (لَا يَسْتَحْسِرُونَ) لَا يُعْيُونَ وَمِنْهُ (حَسِيرٌ) وَحَسَرْتُ بَعِيرِي عَمِيقٌ بَعِيدٌ نُكِّسُوا رُدُّوا (صَنْعَةَ لَبُوسٍ) الدُّرُوعُ (تَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ) اخْتَلَفُوا الْحَسِيسُ وَالْحِسُّ وَالْجَرْسُ وَالْهَمْسُ وَاحِدٌ وَهُوَ مِنَ

4739. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Gundera, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka da je čuo Abdur-Rahmana b. Jezida, a on Abdullaha da je rekao:
"(Sure) Benu-Israil, El-Kehf, Merjem, Ta-ha, i El-Enbija prve su sure koje su objavljene."
Katada kaže da *džuzazen* znači *katta'ahunne* (posjekao ih je). Hasan kaže da je *fi felekin* isto kao *felketul-migzeli* (pršljen vretena). *Jesbehune* znači *jedurune* (kruže). Ibn-Abbas kaže da *nefešet* znači *re'at lejlen* (čuvala je noću). *Jushabune* znači *jumne'une* (zabranjuje im se). *Ummetukum ummeten vahideten* znači *dinukum dinun vahidun* (vaša je vjera jedna vjera). Ikrima kaže da *hasabu* na abesinskom jeziku znači *hatabu*. Drugi kažu da *ehassu* znači *tevekka'u* (očekivali su), od (riječi) *ahsestu. Hamidine* znači *hamidine* (ugašenih, smirenih, spokojnih). *Hasidun* znači *muste'salun* (iščupan iz korijena); odnosi se na jedninu, dvojinu i množinu. *La jestahsirune* znači *la ju'june* (ne shvataju); od toga je *hasirun* (umoran) i *hasertu be'iri* (izmorio sam svoju devu vučom tereta). *'Amikun* znači "dalek". *Nukkisu* znači *ruddu* (vraćeni su). *San'ate lebusin* znači *ed-duru'u* (ratnički štitovi). *Tekatta'u emrehum* znači *ihtelefu* (razišli su se). *El-hasisu, el-hissu, el-džersu* i *el-*

hemsu znače isto, a to je *es-savtul-hafijju* (šum tihog glasa). *Azennake* znači *e'alemnake* (obavijestio te je). *Azentukum*, tj. "kada ste ga obavijestili, pa ste ti i on postali isti, i nisi ga prevario". Mudžahid kaže da *le'allekum tus'elune* znači *tufhemune* (objasni vam se). *Irteda* znači *radije* (bio je zadovoljan). *Et-temasilu* znači *el-asnamu* (kipovi). *Es-sidžillu* znači *es-sahifetu* (stranica, list).

الصَّوْتِ الْخَفِيِّ (آذَنَّاكَ) أَعْلَمْنَاكَ (آذَنْتُكُمْ) إِذَا أَعْلَمْتَهُ فَأَنْتَ وَهُوَ (عَلَى سَوَاءٍ) لَمْ تَغْدِرْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ) تُفْهَمُونَ (ارْتَضَى) رَضِيَ (التَّمَاثِيلُ) الْأَصْنَامُ السِّجِلُّ الصَّحِيفَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAO ŠTO SMO PRVI PUT IZ NIŠTA STVORILI,TAKO ĆEMO PONOVNO IZ NIŠTA STVORITI – TO JE OBEĆANJE NAŠE..."[1]

بَاب (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا)

4740. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, prenoseći od Šu'be, on od Mugire b. Nu'mana, starca iz En-Nehaa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon govora rekao:
"Vi ćete biti proživljeni bosi, goli i neosunećeni: 'Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti! (ajet).' Prvi ko će biti obučen na Kijametskom danu jest Ibrahim. Dovedeni će biti ljudi iz moga ummeta, pa će biti povedeni na lijevu stranu, a ja ću reći:
'Gospodaru, oni su moji drugovi (sljedbenici)!'
'Ti ne znaš kakve su oni novotarije poslije tebe uveli!', bit će im rečeno. Tada ću ja reći kao što je rekao dobri rob (Isa, sin Merjemin): 'I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao.' Onda će biti rečeno: 'Ovi su zaista ustrajali na svome starom putu u odmetništvu otkad si ti otišao od njih.'"[2]

٤٧٤٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ شَيْخٌ مِنَ النَّخَعِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ إِلَى اللهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) ثُمَّ إِنَّ أَوَّلَ مَنْ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ أَلاَ إِنَّهُ يُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُصَيْحَابِي فَيُقَالُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (شَهِيدٌ) فَيُقَالُ إِنَّ هَؤُلاَءِ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ .

1 El-Enbija, 104. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "... onoga Dana kad smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti."

2 Ovah hadis je prethodio pod brojem 4625.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HADŽDŽ (HADŽDŽ)

سُورَةُ الْحَجِّ

Ibn-Ujejna kaže da *el-muhbitin* znači *el-mutmeinnin* (smirene). Ibn-Abbas kaže da *iza temenna elkaš-šejtanu fi umnijjetihi* znači "kada priča, šejtan ubaci (nešto) u njegov govor, ali to što šejtan ubaci Allah poništi i onemogući, učvrstivši Svoje ajete". Kaže se *umnijjetuhu*, što znači *kiraetuhu* (njegovo učenje). *Illa emanijje* znači da oni znaju čitati, a ne znaju pisati. Mudžahid kaže da *mešidun* znači "izgrađen je" *bil-kassati* (od gipsa). Drugi kažu da *jestune* znači *jefrutune* (zloupotrebljavati, prelaziti granicu), a izvedeno je od riječi *es-satvetu* (napad, sila, obijest). Kaže se: *jestune*, što znači *jebtišune* (napadaju, teroriziraju). *Ve hudu ilet-tajjibi* znači *ulhimu* (data im je inspiracija, nadahnuti su). Ibn-Ebi-Halid kaže da to znači da su upućeni Kur'anu, a da *ve hudu ila siratil-hamid* znači da su upućeni islamu. Ibn-Abbas kaže da *bisebebin* znači *bi hablin ila sakfil-bejti* (s užetom na krov kuće). *Sanije itfihi* znači *mustekbirun* (oholi, oholeći se). *Tezhelu* znači *tušgalu* (zabaviti se, biti zabavljen).

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (الْمُخْبِتِينَ) الْمُطْمَئِنِّينَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي (إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ) إِذَا حَدَّثَ أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي حَدِيثِهِ فَيُبْطِلُ اللهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ وَيُحْكِمُ آيَاتِهِ وَيُقَالُ أُمْنِيَّتُهُ قِرَاءَتُهُ (إِلاَّ أَمَانِيَّ) يَقْرَءُونَ وَلاَ يَكْتُبُونَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَشِيدٌ بِالْقَصَّةِ جِصٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسْطُونَ) يَفْرُطُونَ مِنَ السَّطْوَةِ وَيُقَالُ (يَسْطُونَ) يَبْطِشُونَ (وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ) أُلْهِمُوا وَقَالَ ابْنُ أَبِي خَالِدٍ إِلَى الْقُرْآنِ (وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ) الإِسْلاَمِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِسَبَبٍ) بِحَبْلٍ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ (ثَانِيَ عِطْفِهِ) مُسْتَكْبِرٌ (تَذْهَلُ) تُشْغَلُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I TI ĆEŠ VIDJETI LJUDE PIJANE..."[3]

بَاب (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى)

4741. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni će Allah na Kijametskom danu pozvati: 'O Ademe!'
'Odazivam Ti se, Gospodaru, i stojim Ti na

٤٧٤١ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا آدَمُ يَقُولُ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيُنَادَى بِصَوْتٍ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُخْرِجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعْثًا إِلَى النَّارِ قَالَ

3 El-Hadždž, 2. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Na Dan kada ga vidite svaka će dojilja ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica plod svoj pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će Allahova kazna strašna biti."

raspolaganju!', reći će on. Tada će biti oglašeno: 'Gospodar ti naređuje da izdvojiš iz svoga potomstva skupinu za Vatru (Džehennem)!'
'A koja je to skupina koja će u Vatru?', upitat će on.
'Od svake hiljade' – mislim da je rekao – 'devetsto devedest i devet', reći će On. Bit će to vrijeme kada će svaka trudnica pobaciti plod svoj, kada će novorođenče osjedjeti i kada ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, samo će kazna Allahova žestoka biti. (Kada su to čuli), pogodilo je to ljude da su im se lica promijenila, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od Je'džudža i Me'džudža bit će devetsto devedeset i devet, a od vas jedan. Vi ste među ljudima kao crna dlaka na boku bijelog vola, ili kao bijela dlaka na boku crnog vola. Nadam se da ćete vi predstavljati četvrtinu ljudi u Džennetu!' Mi na to uzviknusmo tekbir, a on reče: '(Nadam se da ćete vi biti) trećina stanovnika Dženneta!' Opet smo izgovorili tekbir, a on reče: '(Nadam se da ćete vi biti) polovina stanovnika Dženneta!' Na to smo mi ponovo uzviknuli tekbir."
Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, kaže: '... i vidjet ćeš ljude pijane, a oni neće pijani biti...' – to znači od svake hiljade devetsto devedeset i devet." Džerir, Isa b. Junus i Ebu-Mu'avija učili su: *sekra ve ma hum bi sekra* (umjesto *sukara ve ma hum bi sukara*).

يَا رَبِّ وَمَا بَعْثُ النَّارِ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ أُرَاهُ قَالَ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَحِينَئِذٍ تَضَعُ الْحَامِلُ حَمْلَهَا وَيَشِيبُ الْوَلِيدُ (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللهِ شَدِيدٌ) فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى تَغَيَّرَتْ وُجُوهُهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَمِنْكُمْ وَاحِدٌ ثُمَّ أَنْتُمْ فِي النَّاسِ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جَنْبِ الثَّوْرِ الْأَبْيَضِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جَنْبِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا قَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ (تَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى) وَقَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَقَالَ جَرِيرٌ وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ (سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى) سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى.

بَاب (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ) شَكٍّ (فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ) إِلَى قَوْلِهِ (ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "IMA LJUDI KOJI SE ALLAHU KLANJAJU, ALI BEZ PRAVOG UVJERENJA: AKO GA PRATI SREĆA, ON JE SMIREN, A AKO ZAPADNE I U NAJMANJE ISKUŠENJE, VRAĆA SE NEVJERSTVU, PA TAKO IZGUBI I OVAJ I ONAJ SVIJET..." – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... TO JE, ZAISTA, VELIKA ZABLUDA."[1]

(أَتْرَفْنَاهُمْ) وَسَّعْنَاهُمْ .

Etrefnahum znači (u prenesenom značenju) *ves-s'anahum* ("Dali smo im izobilje, pa su počinili nasilje i nevjerstvo.").[2]

٤٧٤٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلَى حَرْفٍ) قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَقْدَمُ الْمَدِينَةَ فَإِنْ وَلَدَتِ امْرَأَتُهُ غُلَامًا وَنُتِجَتْ خَيْلُهُ قَالَ هَذَا دِينٌ صَالِحٌ وَإِنْ لَمْ تَلِدِ امْرَأَتُهُ وَلَمْ تُنْتَجْ خَيْلُهُ قَالَ هَذَا دِينُ سُوءٍ .

4742. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Haris, prenoseći od Jahje b. Ebu-Bekra, on od Israila, ovaj od Ebu-Asima, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu:
"Ima ljudi koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja..." – rekao kako bi neki dolazili u Medinu, pa ako im žena rodi muško i rasplode im se konji, govorili bi: "Ovo je dobra vjera!", a ako im žena ne bi rodila, a konji se ne bi rasplodili, govorili bi: "Ovo je vjera zla!"

بَاب (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "OVA DVA PROTIVNIČKA TABORA SPORE SE U VEZI S GOSPODAROM SVOJIM..."[3]

٤٧٤٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ الله عنه أَنَّهُ كَانَ يُقْسِمُ قَسَمًا إِنَّ

4743. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Hušejma da ga je obavijestio Ebu-Hašim, prenoseći od Ebu-Midžleza, on od Kajsa b. Ubade, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu,

1 El-Hadždž, 11-12.

2 Riječ *etrefnahum* je iz sljedeće sure (tj. El-Mu'minun), a ovako ju je protumačio Ebu-Ubejda (*Fethul-bari*, 8/296).

3 El-Hadždž, 19. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim; onima koji ne budu vjerovali bit će odijela od vatre skrojena, a ključala voda bit će na glave njihove lijevana."

da se on zaklinjao kako je povod za objavu ajeta: "Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim..." – slučaj (koji se zbio između) Hamze i njegova dva druga (na jednoj) i Utbe i njegova dva druga (na drugoj strani), kada su izišli na dvoboj na dan Bitke na Bedru.
Hadis prenosi i Sufjan od Ebu-Hašima.
Osman prenosi od Džerira, on od Mensura, ovaj od Ebu-Hašima, a on od Ebu-Midžleza... (i spominje) njegove riječi.

هَذِهِ ٱلْآيَة (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي حَمْزَةَ وَصَاحِبَيْهِ وَعُتْبَةَ وَصَاحِبَيْهِ يَوْمَ بَرَزُوا فِي يَوْمِ بَدْرٍ رَوَاهُ سُفْيَانُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ وَقَالَ عُثْمَانُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ قَوْلَهُ .

4744. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Mu'temira b. Sulejmana da je čuo svoga oca kako kaže da mu je pričao Ebu-Midžlez, prenoseći od Kajsa b. Ubade, a on od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ja sam prvi koji će zbog rasprave kleknuti pred Milostivim na Kijametskom danu."
Kajs kaže: "O njima je objavljeno: 'Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim...' To su oni koji su bili na dvoboju na dan Bedra: Ali, Hamza, Ubejda, Šejba b. Rebi'a, Utba b. Rebi'a i Velid b. Utba."[1]

٤٧٤٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِي الله عنه قَالَ أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَجْثُو بَيْنَ يَدَيِ الرَّحْمَنِ لِلْخُصُومَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَيْسٌ وَفِيهِمْ نَزَلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) قَالَ هُمِ الَّذِينَ بَارَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ عَلِيٌّ وَحَمْزَةُ وَعُبَيْدَةُ وَشَيْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ .

1 Ali, Hamza i Ubejda predstavljali su muslimane u tom dvoboju, dok su Šejba, Utba i Velid predstavljali mušrike i sva trojica su poginula. Ali je ubio Velida, Hamza je ubio Utbu, a Ubejda je ubio Šejbu. U dvoboju sa Šejbom Utba je smrtno ranjen, tako da je nedugo nakon dvoboja ispustio dušu pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MU'MINUN (VJERNICI)

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

Ibn-Ujejna kaže da *seb'a taraika* znači *seb'a semavatin* (sedam nebesa). *Leha sabikune* znači *sebekat lehumus-se'adetu* (već im je došla sreća). *Kulubuhum vedžiletun* znači *haifine* (u strahu). Ibn-Abbas kaže da *hejhate hejhate* znači *be'idun be'idun* (daleko je, daleko je). *Fes'elil-'addin* znači "pitaj *el-melaikete* (meleke)". *Lenakibune* znači *le'adilune* (stvarno pravedni). *Kalihune* znači *'abisune* (namrgođeni). *Min sulaletin* znači *el-veledu* (potomstvo), *en-nutfetu* znači *es-sulaletu. El-džinnetu* i *el-džununu* jesu isto. *El-gusau* znači *ez-zebedu* (pjena od mora i poplave i sve što se nalazi na površini vode i od čega nema koristi). *Jedž'erune* znači derat će se i glasno zapomagati kao što krava riče. *Ala e'akabikum*; kaže se *redže'a 'ala 'akibejhi* kada se neko okrene i vrati. *Samiren* je izvedeno od *es-semer* (sijeliti noću). Množina je *es-summar* (sijeldžije), a ovdje *es-samir* (što je jednina) ima značenje množine. *Tusharune* (opčinjeni) znači zaslijepljeni, a to je izvedeno od *es-sihr* (sihir, magija, opsjena).

قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (سَبْعَ طَرَائِقَ) سَبْعَ سَمَوَاتٍ (لَهَا سَابِقُونَ) سَبَقَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ (قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ) خَائِفِينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ) بَعِيدٌ بَعِيدٌ (فَاسْأَلِ الْعَادِّينَ) الْمَلاَئِكَةَ (لَنَاكِبُونَ) لَعَادِلُونَ (كَالِحُونَ) عَابِسُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ (مِنْ سُلاَلَةٍ) الْوَلَدُ وَالنُّطْفَةُ السُّلاَلَةُ وَالْجِنَّةُ وَالْجُنُونُ وَاحِدٌ وَالْغُثَاءُ الزَّبَدُ وَمَا ارْتَفَعَ عَنِ الْمَاءِ وَمَا لاَ يُنْتَفَعُ بِهِ (يَجْأَرُونَ) يَرْفَعُونَ أَصْوَاتَهُمْ كَمَا تَجْأَرُ الْبَقَرَةُ (عَلَى أَعْقَابِكُمْ) رَجَعَ عَلَى عَقِبَيْهِ (سَامِرًا) مِنَ السَّمَرِ وَالْجَمِيعُ السُّمَّارُ وَالسَّامِرُ هَا هُنَا فِي مَوْضِعِ الْجَمْعِ (تُسْحَرُونَ) تَعْمَوْنَ مِنَ السِّحْرِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NUR (SVJETLOST)

Min hilalihi znači *min bejni ad'afis-sehabi* (između naslaga oblaka). *Sena berkihi* jest *ed-dijau* (svjetlost). *Muz'inine* – onaj koji je poslušan, pokoran; za njega se kaže: *muz'inun.*
Eštaten, šetta, šetatun i *šettun* jesu isto (tj. odvojeno, odvojeni). Ibn-Abbas kaže: *suretun enzelnaha*, tj. *bejjennaha* (objasnili smo je). Drugi kažu da je Kur'an nazvan tim imenom zbog toga što u sebi okuplja sure (koje sadrži), a sura je nazvana tim imenom jer je odvojena od druge (sure); kad se one spoje, zovu se Kur'anom. Sa'd b. Ijad Sumali kaže da *el-miškatu* na abesinskom jeziku znači *el-kuvvetu* (manji otvor na zidu, prozorčić). Allahove riječi: *inne 'alejna džem'ahu ve kur'anehu* znače *te'life ba'dihi ila ba'din* (sastavljanje i usklađivanje jednoga s drugim). *Fe iza kare'nahu fet-tebi' kur'anehu* znači "kada ga sakupimo i uskladimo, slijedi njegovo okupljanje, tj. (slijedi) ono što je u njemu sakupljeno; zato radi ono što ti je naredio i kloni se onoga što ti je zabranio". Kaže se: *lejse li ši'rihi kur'anun*, tj. (njegova poezija) nema kompozicije (sklada). (Kur'an) je nazvan *el-furkan* zbog toga što on rastavlja istinu od neistine. Za ženu se kaže: *ma kareet biselen kattu*, što znači *lem tedžme'fi batniha veleden* (nikada nije "sastavila", "sakupila" dijete u svojoj materici). Za *ferradnaha* rečeno je da znači *enzelna fiha faraida muhtelifeten* (objavili smo u njoj različite propise). Onaj ko je učio *feradnaha* kaže da to znači *feradna alejkum ve ala men ba'dekum* (propisali smo vama i onima poslije vas). Mudžahid kaže da *evit-tiflil-lezine lem jazheru* znači "ne znaju šta one imaju zbog toga što su još mali". Ša'bi kaže da *ulil-irbeti* znači *men lejse lehu erebun* (onaj koji nema potrebe). Tavus kaže da je to glupak

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ

(مِنْ خِلاَلِهِ) مِنْ بَيْنِ أَضْعَافِ السَّحَابِ (سَنَا بَرْقِهِ) وَهُوَ الضِّيَاءُ (مُذْعِنِينَ) يُقَالُ لِلْمُسْتَخْذِي مُذْعِنٌ (أَشْتَاتًا) وَشَتَّى وَشَتَاتٌ وَشَتٌّ وَاحِدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا) بَيَّنَّاهَا وَقَالَ غَيْرُهُ سُمِّيَ الْقُرْآنُ لِجَمَاعَةِ السُّوَرِ وَسُمِّيَتِ السُّورَةُ لأَنَّهَا مَقْطُوعَةٌ مِنَ الأُخْرَى فَلَمَّا قُرِنَ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ سُمِّيَ قُرْآنًا وَقَالَ سَعْدُ ابْنُ عِيَاضٍ الثُّمَالِيُّ الْمِشْكَاةُ الْكُوَّةُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) تَأْلِيفَ بَعْضِهِ إِلَى بَعْضٍ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا جَمَعْنَاهُ وَأَلَّفْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ أَيْ مَا جُمِعَ فِيهِ فَاعْمَلْ بِمَا أَمَرَكَ وَانْتَهِ عَمَّا نَهَاكَ اللهُ وَيُقَالُ لَيْسَ لِشِعْرِهِ قُرْآنٌ أَيْ تَأْلِيفٌ وَسُمِّيَ الْفُرْقَانَ لأَنَّهُ يُفَرِّقُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَيُقَالُ لِلْمَرْأَةِ مَا قَرَأَتْ بِسَلاً قَطُّ أَيْ لَمْ تَجْمَعْ فِي بَطْنِهَا وَلَدًا وَيُقَالُ فِي (فَرَّضْنَاهَا) أَنْزَلْنَا فِيهَا فَرَائِضَ مُخْتَلِفَةً وَمَنْ قَرَأَ (فَرَضْنَاهَا) يَقُولُ فَرَضْنَا عَلَيْكُمْ وَعَلَى مَنْ بَعْدَكُمْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا) لَمْ يَدْرُوا لِمَا بِهِمْ مِنَ الصِّغَرِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ (أُولِي الإِرْبَةِ) مَنْ لَيْسَ لَهُ أَرَبٌ وَقَالَ طَاوُسٌ هُوَ الأَحْمَقُ الَّذِي لاَ حَاجَةَ لَهُ فِي النِّسَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ لاَ يُهِمُّهُ إِلاَّ بَطْنُهُ وَلاَ يَخَافُ عَلَى النِّسَاءِ .

koji nema potrebe za ženama. Mudžahid kaže da je to onaj koji se brine samo za svoj stomak i nema bojazni (od njega) za žene.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONI KOJI OKRIVE ŽENE SVOJE, A NE BUDU IMALI DRUGIH SVJEDOKA, VEĆ SAMO ONI BUDU SVJEDOCI – POTVRDIT ĆE SVOJE SVJEDOČENJE ZAKLETVOM ALLAHOM, I TO ČETIRI PUTA, DA ZAISTA GOVORE ISTINU."[1]

بَاب قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ)

4745. PRIČAO NAM JE Ishak, prenoseći od Muhammeda b. Jusufa Firjanija, on od Evza'ija, ovaj od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da da je Uvejmir došao Asimu b. Adiju, vođi (plemena) Benu-Adžlan, i upitao ga:
"Šta vi kažete za čovjeka koji je sa svojom ženom našao drugog: hoće li ga ubiti, ili šta će raditi? Pitaj mi o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Asim je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče...", (upitavši ga o tome). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je odvratnim i ružnim te poslove. (Kada se Asim vratio), Uvejmir ga je upitao, pa mu je on rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao odvratnim i ružnim te poslove.
"Allaha mi", reče Uvejmir, "neću se smiriti dok ne upitam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome!" Potom je Uvejmir došao i rekao: "Allahov Poslaniče, ako čovjek kod svoje žene nađe drugog muškarca, hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili šta će raditi?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Allah je objavio Kur'an o tebi i tvojoj supruzi!"[2] Potom im je Allahov Poslanik, sallallahu

٤٧٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ عُوَيْمِرًا أَتَى عَاصِمَ بْنَ عَدِيٍّ وَكَانَ سَيِّدَ بَنِي عَجْلَانَ فَقَالَ كَيْفَ تَقُولُونَ فِي رَجُلٍ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَصْنَعُ سَلْ لِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَتَى عَاصِمٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسَائِلَ فَسَأَلَهُ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَرِهَ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا قَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللَّهِ لَا أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَجَاءَ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجُلٌ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَصْنَعُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَأَمَرَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْمُلَاعَنَةِ بِمَا سَمَّى اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَلَاعَنَهَا ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ حَبَسْتُهَا فَقَدْ ظَلَمْتُهَا فَطَلَّقَهَا فَكَانَتْ سُنَّةً لِمَنْ

1 En-Nur, 6.

2 Šerijatski propis koji je objavljen zove se *li'an*. Dakle, u slučaju da čovjek ustvrdi da je njegova žena

alejhi ve sellem, naredio da se zakunu, uz kletvu, onako kako je to Allah opisao u Kur'anu. On je to učinio, a zatim rekao: 'Allahov Poslaniče, ako je zadržim (kod sebe), nepravdu ću joj učiniti!', te joj je ponudio razvod braka. To je ostalo kao sunnet za one poslije njih koji su se zaklinjali uz kletvu na kraju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije je rekao: "Gledajte, pa ako ga (dijete) rodi krupnih crnih očiju, krupne stražnjice te debelih i oblih nogu, smatram da je Uvejmir rekao o njoj istinu; a ako ga rodi tamnocrvenog, kao da je crveni gušter, mislim da je Uvejmir na nju slagao." Rodila ga je onakvog kako ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao kada je rekao da, ako bude tako, onda on misli da Uvejmir govori istinu. Dijete se poslije zvalo po svojoj majci.

كَانَ بَعْدَهُمَا فِي الْمُتَلاَعِنَيْنِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْظُرُوا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْحَمَ أَدْعَجَ الْعَيْنَيْنِ عَظِيمَ الأَلْيَتَيْنِ خَدَلَّجَ السَّاقَيْنِ فَلاَ أَحْسِبُ عُوَيْمِرًا إِلاَّ قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أُحَيْمِرَ كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ فَلاَ أَحْسِبُ عُوَيْمِرًا إِلاَّ قَدْ كَذَبَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ تَصْدِيقِ عُوَيْمِرٍ فَكَانَ بَعْدُ يُنْسَبُ إِلَى أُمِّهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A PETI PUT DA GA POGODI ALLAHOVO PROKLETSTVO AKO LAŽE!"[1]

بَاب (وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ)

4746. PRIČAO MI JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi', prenoseći od Fulejha, on od Zuhrija, a ovaj od Sehla b. Sa'da da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga:
"Šta misliš (o tome) kad muž vidi (drugog) muškarca sa svojom ženom: hoće li ga ubiti, pa da ga vi ubijete, ili šta da radi?" Tada je Allah o njima objavio ono što je spomenuto u Kur'anu o zaklinjanju uz kletvu, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Određen je

٤٧٤٦. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً رَأَى مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَأَنْزَلَ اللهُ فِيهِمَا مَا ذُكِرَ فِي الْقُرْآنِ مِنَ التَّلاَعُنِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ قُضِيَ فِيكَ وَفِي امْرَأَتِكَ قَالَ فَتَلاَعَنَا

počinila blud, a ona to negira, i ne postoje četiri svjedoka, primjenjuje se šerijatski propis koji se zove *li'an* (tj. zaklinjanje četiri puta s kletvom na kraju). Ovaj propis detaljno je opisan od 6. do 10. ajeta sure En-Nur: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, već su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo proklestvo ako laže! A ona će kazne biti pošteđena ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu!"

1 En-Nur, 7.

propis o tebi i tvojoj ženi!"Sehl dalje pripovijeda: "Potom su se oni zakleli, uz kletvu na kraju, a ja sam bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On se rastavio od nje, i to je ostao sunnet, tj. da se obavi rastava (braka) između onih koji učine *lian* (zakunu se uz kletvu na kraju). Ona je bila noseća, a on je zanijekao da je dijete njegovo. Taj njen sin zvao se po njoj. Ostalo je kao sunnet, u nasljedstvu, da ono (dijete u takvom slučaju) nasljeđuje nju (tj. svoju majku), a ona da nasljeđuje njega u onome što joj je Allah odredio."

وَأَنَا شَاهِدٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَفَارَقَهَا فَكَانَتْ سُنَّةً أَنْ يُفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ وَكَانَتْ حَامِلًا فَأَنْكَرَ حَمْلَهَا وَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى إِلَيْهَا ثُمَّ جَرَتِ السُّنَّةُ فِي الْمِيرَاثِ أَنْ يَرِثَهَا وَتَرِثَ مِنْهُ مَا فَرَضَ اللهُ لَهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONA ĆE BITI POŠTEĐENA KAZNE AKO SE ČETIRI PUTA ALLAHOM ZAKUNE DA ON DOISTA LAŽE..."[2]

باب (وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ)

4747. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Ibn-Ebu-Adija, on od Hišama b. Hassana, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Hilal b. Umejja pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, optužio svoju ženu (za blud) sa Šerikom b. Sehmaom, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Daj dokaz, ili je kazna po tvojim leđima!"
"Allahov Poslaniče", reče on, "da li neko od nas, kada vidi na svojoj ženi čovjeka, (treba da) ide tražiti svjedoka?"
Vjerovjesnik je nastavio govoriti: "Daj dokaz, ili je kazna po tvojim leđima!"
"Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom", reče Hilal, "ja govorim istinu, a Allah će objaviti ono što će sačuvati moja leđa od kazne!" Tada je došao Džibril i objavio mu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): "A oni koji okrive svoje žene..." – sve do: "... ako on govori istinu." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je i poslao po nju. Hilal je došao i zakleo se, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٧٤٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِشَرِيكِ ابْنِ سَحْمَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيِّنَةَ أَوْ حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا رَأَى أَحَدُنَا عَلَى امْرَأَتِهِ رَجُلًا يَنْطَلِقُ يَلْتَمِسُ الْبَيِّنَةَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ الْبَيِّنَةَ وَإِلَّا حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ هِلَالٌ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنِّي لَصَادِقٌ فَلَيُنْزِلَنَّ اللهُ مَا يُبَرِّئُ ظَهْرِي مِنَ الْحَدِّ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ) فَقَرَأَ حَتَّى بَلَغَ (إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَجَاءَ هِلَالٌ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ فَلَمَّا كَانَتْ عِنْدَ الْخَامِسَةِ

2 En-Nur, 8.

govorio: "Allah zaista zna da je jedno od vas dvoje lažac, pa hoće li se neko od vas pokajati?" Zatim se i ona zaklela. Kada je bila kod pete (zakletve), zaustavili su je i rekli joj da je ona obavezujuća. Ona je – kako kaže Ibn-Abbas – oklijevala i ustuknula da smo pomislili kako će povući (riječ), ali onda reče: "Neću da sramotim svoj narod do kraja života", nastavivši (sa zaklinjanjem).
"Pratite je", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "pa ako rodi (dijete) surmelijastih očiju, krupne stražnjice te debelih i oblih nogu, to je dijete Šerika b. Sehmaa." Rodila ga je takvog (kako ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao).
"Da nije Allahova odredba već sprovedena, imao bih ja još posla s njom",[1] rekao je (tada) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَّفُوهَا وَقَالُوا إِنَّهَا مُوجِبَةٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَتَلَكَّأَتْ وَنَكَصَتْ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهَا تَرْجِعُ ثُمَّ قَالَتْ لاَ أَفْضَحُ قَوْمِي سَائِرَ الْيَوْمِ فَمَضَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبْصِرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَكْحَلَ الْعَيْنَيْنِ سَابِغَ الأَلْيَتَيْنِ خَدَلَّجَ السَّاقَيْنِ فَهُوَ لِشَرِيكِ ابْنِ سَحْمَاءَ فَجَاءَتْ بِهِ كَذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْلاَ مَا مَضَى مِنْ كِتَابِ اللهِ لَكَانَ لِي وَلَهَا شَأْنٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A PETI PUT DA JE STIGNE ALLAHOVA SRDŽBA AKO ON GOVORI ISTINU!"[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ)

4748. PRIČAO NAM JE Mukaddem b. Muhammed b. Jahja, prenoseći od svoga amidže Kasima b. Jahjaa, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je neki čovjek u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, optužio svoju ženu (za blud) i zanijekao dijete (koje je ona rodila). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je, i oni su se zakleli uz kletvu (*lian*), onako kako je to Allah propisao, a zatim je presudio da dijete pripadne ženi, rastavivši (brak) između njih dvoje, jer su se zakleli uz kletvu na kraju.[3]

٤٧٤٨ . حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ وَقَدْ سَمِعَ مِنْهُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً رَمَى امْرَأَتَهُ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَلاَعَنَا كَمَا قَالَ اللهُ ثُمَّ قَضَى بِالْوَلَدِ لِلْمَرْأَةِ وَفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ .

1 Tj. izvršio bih ja nad njom šerijatsku sankciju.

2 En-Nur, 9.

3 Više hadisa i objašnjenja može se pogledati u poglavlju *O lianu,* hadisi br. 5300-5304.

باب (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لاَ تَحْسِبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "MEĐU VAMA JE BILO ONIH KOJI SU IZNOSILI POTVORU. VI TO NE SMATRAJTE NEKIM ZLOM PO VAS; NE, TO JE DOBRO PO VAS. SVAKI OD NJIH BIT ĆE KAŽNJEN PREMA GRIJEHU KOJI JE ZASLUŽIO, A ONOGA OD NJIH KOJI JE TO NAJVIŠE ČINIO ČEKA PATNJA VELIKA."[4]

أَفَّاكٌ كَذَّابٌ .

Effakun znači *kezzabun* (onaj koji mnogo laže).

٤٧٤٩ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ) قَالَتْ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ بْنُ سَلُولَ .

4749. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Sufjana, on od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da se ajet: "... a onoga od njih koji je to najviše bude činio..." – odnosi na Abdullaha b. Ubejja b. Selula.

باب (لَوْلاَ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (الْكَاذِبُونَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAŠTO, ČIM STE TO ČULI, NISU VJERNICI I VJERNICE JEDNI O DRUGIMA DOBRO POMISLILI (I REKLI: 'OVO JE OČITA POTVORA!' ZAŠTO NISU ČETVERICU SVJEDOKA DOVELI? A POŠTO SVJEDOKE NISU DOVELI, ONI SU ONDA KOD ALLAHA) LAŽLJIVCI."[5]

٤٧٥٠ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا وَإِنْ كَانَ بَعْضُهُمْ أَوْعَى

4750. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba da je kazivao kako su ga obavijestili Urva b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkama b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud o hadisu Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kada su rekli ono što su o njoj rekli oni koji su je lažno optužili, pa ju je Allah proglasio nevinom u odnosu na te optužbe. Svaki od njih pričao mi je dio (te) priče. Svaki dio njihove priče potvrđuje drugi, mada sam ja neka izlaganja upamtio bolje od drugih.

4 En-Nur, 11.

5 En-Nur, 12-13.

PRIČAO MI JE Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je ona (Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem) izjavila: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ići na put, organizirao bi među svojim suprugama izvlačenje (pomoću strelica)[1] pa kojoj se od njih pokaže njena strelica – s njom bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio. Tako je među nama, prilikom jednog svog vojnog pohoda,[2] organizirao izvlačenje. Tada se je pokazala moja strelica, te sam ja izišla s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto je bio objavljen ajet o pokrivanju (žena),[3] smještena sam u nosiljku, i u njoj sam ostala. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio borbu i vraćao se natrag. (Idući) u karavani, približili smo se Medini. Bila je noć kada je dat znak za pokret. Kada su oglasili pokret, ustala sam i išla (podaleko) dok se nisam udaljila od vojske. Kada sam obavila svoju potrebu, krenula sam ka svojim stvarima. Tada sam primijetila da mi se ogrlica od azifarskog bisera, koju sam nosila, bila prekinula. Vratila sam se natrag da je potražim. Grupa koja je sa mnom putovala uzela je moju nosiljku i natovarila je na devu koju sam jahala, misleći da sam ja u nosiljci. Žene su u to doba bile lagahne, i nisu bile gojazne, jer su jele samo male obroke. Tako ni oni nisu primijetili da je nosiljka lahka kad su je podigli,[4] a i ja sam još bila u mlađahna.[5]

Kada su oni devu opremili i otputovali, ja sam našla svoju ogrlicu. Vojska je već bila otišla kad sam ja došla do mjesta gdje je ona (ranije) boravila,

لَهُ مِنْ بَعْضِ الَّذِي حَدَّثَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَقْرَعَ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بَعْدَمَا نَزَلَ الْحِجَابُ فَأَنَا أُحْمَلُ فِي هَوْدَجِي وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلَ وَدَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَافِلِينَ آذَنَ لَيْلَةً بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرَّحِيلِ فَمَشَيْتُ حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى رَحْلِي فَإِذَا عِقْدٌ لِي مِنْ جَزْعِ ظَفَارِ قَدِ انْقَطَعَ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي وَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ وَأَقْبَلَ الرَّهْطُ الَّذِينَ كَانُوا يَرْحَلُونَ لِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ رَكِبْتُ وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النِّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يُثْقِلْهُنَّ اللَّحْمُ إِنَّمَا تَأْكُلُ الْعُلْقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ خِفَّةَ الْهَوْدَجِ حِينَ رَفَعُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ وَسَارُوا فَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَمَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنَازِلَهُمْ وَلَيْسَ بِهَا دَاعٍ وَلاَ مُجِيبٌ فَأَمَمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ وَظَنَنْتُ

1 U ovom je hadisu dokaz da je dopušteno organizovati izvlačenje i na taj način izvršiti izbor u onome na što svi oni imaju isto pravo, ali to pravo ne mogu svi ostvariti. (Vidi poglavlje *Izvlačenje kocke u problematičnim poslovima,* knjiga II, str. 543-545)

2 Bio je to pohod protiv plemena Benu-Mustalik.

3 Zbog toga je Aiša, radijallahu anha, putovala u nosiljci, kako je ljudi ne bi gledali, i zbog toga, kada su stavljali nosiljku, nisu provjeravali da li je ona unutra.

4 Čini se da Aiša ovdje skida krivicu s onih koji nisu primijetili da ona nije u nosiljci.

5 Ona je tada imala manje od petnaest godina.

i tu nije bilo nikoga.[6] Otišla sam potom na mjesto gdje sam bila odsjela misleći da su me izgubili te da će se vratiti po mene. Dok sam tu sjedjela, san me savladao i ja sam zaspala.
Iza vojske bijaše izostao Safvan b. Muattal Sulemi Zekvani,[7] koji je krenuo u zoru i ujutro stigao do moga boravišta, gdje je ugledao osobu u crnini kako spava. Došao je do mene i, kad me je vidio, prepoznao me, jer me je viđao i ranije, prije nego što je hidžab bio propisan.[8] Probudila sam se na njegov povik: 'Svi smo Allahovi, i svi se Njemu vraćamo!',[9] (što je izgovorio) kad me je ugledao. Potom je naredio svojoj devi da klekne, stavio je na nju svoju ruku, i ja sam uzjahala. Vodio je devu na kojoj sam ja jahala sve dok nismo stigli vojsku, koja je, skrenuvši s puta, odsjela u rano prijepodne. A onaj koji je trebao propasti (zbog ove klevete) propao je.[10] U širenju potvore prednjačio je Abdullah b. Ubejj b. Selul.
Poslije smo došli u Medinu. Bila sam slaba mjesec dana. Svijet je širio klevetu, a ja o tome nisam znala ništa. Svijet je sumnjao u moju bolest, a ja nisam vidjela nježnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao ranije kada bih se razboljela. On bi ulazio, nazvao samo selam i pitao: 'Kako ste?', a zatim bi odlazio.[11]
Ja o tome ništa nisam znala dok nisam ozdravila. Kada sam ozdravila, izišla sam s Umm-Mistah do Menasia, mjesta gdje smo mi obavljale potrebu.

أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذَّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَدْلَجَ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَأَتَانِي فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي وَكَانَ رَآنِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي فَخَمَّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي وَوَاللهِ مَا كَلَّمَنِي كَلِمَةً وَلاَ سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ حَتَّى أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ فَوَطِئَ عَلَى يَدَيْهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ بَعْدَمَا نَزَلُوا مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى الإِفْكَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ حِينَ قَدِمْتُ شَهْرًا وَالنَّاسُ يُفِيضُونَ فِي قَوْلِ أَصْحَابِ الإِفْكِ لاَ أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ وَهُوَ يَرِيبُنِي فِي وَجَعِي أَنِّي لاَ أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ اللُّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي إِنَّمَا يَدْخُلُ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَيُسَلِّمُ ثُمَّ يَقُولُ كَيْفَ تِيكُمْ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَذَاكَ الَّذِي يَرِيبُنِي وَلاَ أَشْعُرُ بِالشَّرِّ حَتَّى خَرَجْتُ بَعْدَمَا نَقَهْتُ فَخَرَجَتْ مَعِي أُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ

6 Postavlja se pitanje zašto Aiša nije neku ženu povela sa sobom da joj pravi društvo, jer bi to bilo za nju sigurnije. Razlog je tome vjerovatno u činjenici da je ona bila mlada i da nije imala prethodno iskustvo s takvih putovanja. Kada je stekla određeno iskustvo – kako ćemo vidjeti – ona je za takve izlaske uzimala sebi društvo, kao što je to bio slučaj s Umm-Mistah, koja je spomenuta u ovom hadisu.

7 On je ostajao iza vojske po zaduženju kako bi pokupio ono što je vojska zaboravila ponijeti.

8 Hidžab (pokrivanje lica) je propisan treće ili četvrte godine po Hidžri.

9 U načinu na koji je Safvan probudio Aišu vidi se njegova moralnost i poštenje.

10 U ispravnim predanjima navodi se da je: Abdullah b. Ubejj b. Selul izmislio potvoru i pustio je među muslimane a da su Mistah b. Esasa, Hassan b. Sabit i Hamna b. Džahš pričali o potvori i tako učestovali u njenom širenju.

11 Ovdje se primjećuje da je Aiša osjetila neku promjenu na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom ophođenju prema njoj, ali nije znala zbog čega je to.

Tamo smo izlazile samo od noći do noći. (Bilo je to prije nego što smo imali nužnike blizu svojih kuća. Naši običaji u pogledu obavljanja velike nužde bili su isti kao u prvih beduina, i smatrali smo nepristojnim da imamo nužnike blizu svojih kuća.) Krenule smo ja i Umm-Mistah. Ona je bila kćerka Ebu-Ruhma b. Abdul-Menafa; njena je majka bila kćerka Sahra b. Amira i bila je tetka po majci Ebu-Bekru Siddiku; njen je sin bio Mistah b. Us'asa. Uputile smo se, nakon što smo obavile nuždu, ja i ona prema mojoj kući. (I dok smo išle) Umm-Mistah je posrnula (stavši) na svoj ogrtač i rekla:
'Propast snašla Mistaha!'[1]
'Ružno je to što si rekla! Grdiš čovjeka koji je učestvovao na Bedru!', rekoh joj, a ona odgovori: 'Naivna ženo', reče ona, 'nisi li čula (šta svijet govori)?!'
'Šta govori?', upitala sam. Saopćila mi je šta su klevetnici rekli, pa sam se još više razboljela.
Kada sam se vratila kući i kad je kod mene ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i rekao: 'Kako ste?', upitala sam ga: 'Dopuštaš li mi da odem kod svojih roditelja?' Željela sam kod njih provjeriti tu vijest. Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to dopustio, pa sam došla kod svojih roditelja i rekla svojoj majci: 'Majčice moja, šta to svijet priča?'
'Kćerkice moja', rekla je, 'olakšaj sebi to stanje. Allaha mi, rijetko kada ima lijepa i dobra žena koja ima još inoća[2] uz čovjeka koji je voli, a da one ne govore o njenim mahanama.'
'Slavljen neka je Allah', rekoh, 'a svijet već priča o tome!' Tu sam noć preplakala", kaže Aiša, "i osvanula, a da mi suze nisu prestale teći. Nisam ni dremnula, osvanula sam plačući.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao

الْمَنَاصِعِ وَهُوَ مُتَبَرَّزُنَا وَكُنَّا لاَ نَخْرُجُ إِلاَ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتَّخِذَ الْكُنُفَ قَرِيبًا مِنْ بُيُوتِنَا وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الأُوَلِ فِي التَّبَرُّزِ قِبَلَ الْغَائِطِ فَكُنَّا نَتَأَذَّى بِالْكُنُفِ أَنْ نَتَّخِذَهَا عِنْدَ بُيُوتِنَا فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ وَهِيَ ابْنَةُ أَبِي رُهْمِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ وَأُمُّهَا بِنْتُ صَخْرِ بْنِ عَامِرٍ خَالَةُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَابْنُهَا مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ بَيْتِي وَقَدْ فَرَغْنَا مِنْ شَأْنِنَا فَعَثَرَتْ أُمُّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا بِئْسَ مَا قُلْتِ أَتَسُبِّينَ رَجُلاً شَهِدَ بَدْرًا قَالَتْ أَيْ هَنْتَاهْ أَوَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ قَالَتْ قُلْتُ وَمَا قَالَ فَأَخْبَرَتْنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الإِفْكِ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي وَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَعْنِي سَلَّمَ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تِيكُمْ فَقُلْتُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ آتِيَ أَبَوَيَّ قَالَتْ وَأَنَا حِينَئِذٍ أُرِيدُ أَنْ أَسْتَيْقِنَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهِمَا قَالَتْ فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجِئْتُ أَبَوَيَّ فَقُلْتُ لأُمِّي يَا أُمَّتَاهْ مَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ قَالَتْ يَا بُنَيَّةُ هَوِّنِي عَلَيْكِ فَوَاللهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ قَطُّ وَضِيئَةٌ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا وَلَهَا ضَرَائِرُ إِلاَ كَثَّرْنَ عَلَيْهَا قَالَتْ فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ أَوَلَقَدْ تَحَدَّثَ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ فَبَكَيْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ حَتَّى أَصْبَحْتُ أَبْكِي فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حِينَ اسْتَلْبَثَ

1 Postoji mogućnost da je Umm-Mistah to rekla kako bi našla povod da Aiši ispriča priču koja se odnosi na nju, a o kojoj ona još uvijek ništa nije znala.

2 U arapskom jeziku riječ "inoća" izvedena je od riječi "šteta", jer inoće obično jedna drugoj nanose štetu.

الْوَحْيُ يَسْتَأْمِرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ قَالَتْ فَأَمَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَبِالَّذِي يَعْلَمُ لَهُمْ فِي نَفْسِهِ مِنَ الْوُدِّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَهْلَكَ وَلاَ نَعْلَمُ إِلاَّ خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَإِنْ تَسْأَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ قَالَتْ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَرِيرَةَ فَقَالَ أَيْ بَرِيرَةُ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ قَالَتْ بَرِيرَةُ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنْ رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا أَغْمِصُهُ عَلَيْهَا أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاسْتَعْذَرَ يَوْمَئِذٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ ابْنِ سَلُولَ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلاً مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلاَّ خَيْرًا وَمَا كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ مَعِي فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الأَنْصَارِيُّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا أَعْذِرُكَ مِنْهُ إِنْ كَانَ مِنَ الأَوْسِ ضَرَبْتُ عُنُقَهُ وَإِنْ كَانَ

je Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda,[3] radijallahu anhum, kada je objava bila zastala, da se s njima posavjetuje o razvodu braka sa mnom. Što se Usame tiče, on je ukazao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je znao o nevinosti njegove supruge i prijateljstvo koje je u duši svojoj osjećao prema njoj. Rekao je: 'Allahov Poslaniče, čuvaj svoju ženu! O njoj ne znamo (ništa drugo) do svako dobro.' Što se, pak, Alije b. Ebu-Taliba tiče, on je rekao:[4] 'Allahov Poslaniče, Allah ti time nije zadao tegobu, a žena ima mnogo i osim nje. Pitaj robinju da ti potvrdi.'[5] Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Beriru i upitao je: 'Jesi li ti vidjela nešto što te tjera u sumnju?'

'Ne!', odgovorila je Berira, 'tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, ja nisam vidjela ništa što bi joj se moglo uzeti za kakvu mahanu, jedino što je ona još mlada, pa zaspi kod tijesta, te dođe kućna pripitomljena ovca pa ga pojede.'[6] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je (na minberu) još toga dana i tražio ko će se osvetiti Abdullahu b. Ubejju b. Selulu. Dok je bio na minberu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O muslimani, ko će se za mene osvetiti čovjeku koji je učinio nepravdu mojoj supruzi? Allaha mi, ja o svojoj supruzi znam samo dobro! Optužili su čovjeka o kojem (također) znam samo svako dobro! On nije ulazio mojim ukućanima osim sa mnom.'

3 S obzirom da se radi o porodičnom pitanju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je tu dvojicu ashaba, jer su oni bili dio njegove porodice. Aliju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgojio, i on je kod njega odrastao, a, osim toga, za njega je udao i svoju kćerku Fatimu. Isto tako, i Usama je, kao i Alija, proveo dosta vremena uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je bio kao član porodice. O općim pitanjima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se s Ebu-Bekrom, Omerom i dr.

4 Na ovom Alijinom, radijallahu anhu, stavu mu je zamjerila Aiša radijallahu anha.

5 Nevevi kaže da je Alija u razvodu vidio olakšanje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a naročito kada je vidio kako su mu teško pale optužbe protiv njegove supruge. Međutim, Alija nije insistirao na tome, nego je predložio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se raspita kod Berire.

6 Ovo ukazuje na čistotu Aiše, radijallahu anha, i na njenu nenatrunjenu prirodu tako da je ona najdalje od onoga za što je lažno optužena. Berira, ovo što spominje da se dešavalo Aiši, radijallahu anha, pravda tima da je bila mlađa žena, te to ističe kao opravdanje prije spominjanja primjedbe.

Tada je ustao Sa'd b. Mu'az Ensari i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću mu se za tebe osvetiti! Ako bude od plemena Evs, sabljom ću ga po vratu udariti, a ako bude od naše braće iz plemena Hazredž, postupit ćemo po tvojoj zapovijedi.' Potom je ustao Sa'd b. Ubada, prvak Hazredža. Prije toga bio je dobar čovjek,[1] ali ga je sada obuzeo neki ponos, te je rekao Sa'du: 'Lažeš, tako mi Allaha! Nećeš ga ubiti, niti to možeš učiniti!'[2] Zatim je ustao Usejd b. Hudajr, Sa'dov amidžić, i rekao Sa'du b. Ubadi: 'Lažeš, tako mi Allaha! Allaha mi, ubit ćemo ga! Ti si dvoličnjak[3] i braniš dvoličnjake!' Dva plemena, Evs i Hazredž, htjela su se obračunati još dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na minberu. On ih je smirivao dok nisu utihnuli, a potom je i on zašutio.

Taj dan suze mi nisu prestajale teći, a oči mi se nisu sklapale. Moji roditelji bili su kod mene. Plakala sam dan i dvije noći, a da nisam ni dremnula, niti su mi suze prestajale teći. Mislila su da će mi plač pocijepati džigerice.

Dok su njih dvoje sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka zatražila je dopuštenje da uđe, i ja sam joj dozvolila. Sjela je i sa mnom zajedno plakala. I dok smo mi bile u tom stanju, unišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo; a on nije sjedao kod mene od dana kada se o meni počelo govoriti ono što se govorilo.[4] Mjesec dana bijaše prošao, a objava o mom slučaju nije mu bila došla. Kada je sjeo, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio šehadet, a zatim rekao: 'Aiša, saopćeno mi je o tebi to i to, pa ako si ti od toga čista, Allah će objaviti tvoju nevinost, a ako si počinila grijeh, traži oprost od Allaha i obrati Mu se

مِنْ إِخْوَانِنَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا أَمْرَكَ قَالَتْ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلاً صَالِحًا وَلَكِنِ احْتَمَلَتْهُ الْحَمِيَّةُ فَقَالَ لِسَعْدٍ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ لاَ تَقْتُلُهُ وَلاَ تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ لَنَقْتُلَنَّهُ فَإِنَّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ فَتَثَاوَرَ الْحَيَّانِ الْأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَقْتَتِلُوا وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتَ قَالَتْ فَبَكَيْتُ يَوْمِي ذَلِكَ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ قَالَتْ فَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي وَقَدْ بَكَيْتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا لاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ وَلاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ يَظُنَّانِ أَنَّ الْبُكَاءَ فَالِقٌ كَبِدِي قَالَتْ فَبَيْنَمَا هُمَا جَالِسَانِ عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي فَاسْتَأْذَنَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَذِنْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي قَالَتْ فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَلَّمَ ثُمَّ جَلَسَ قَالَتْ وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي مُنْذُ قِيلَ مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ لَبِثَ شَهْرًا لاَ يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي قَالَتْ فَتَشَهَّدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ جَلَسَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ فَإِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي عَنْكِ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي

1 Međutim, srdžba ga je obuzela, pa je izgubio kontrolu.

2 Ovim on želi kazati kako će mu oni pružiti zaštitu.

3 Tj., činiš ono što čine dvoličnjaci.

4 Neki komentatori navode da on kod nje nije sjeo trideset sedam dana, dok Ibn-Hazm kaže pedeset dana. Ova različita mišljenja mogu se uskladiti tako da se kaže kako se "duže vrijeme" odnosi na vrijeme od povratka u Medinu, a "kraće" na vrijeme kada je Aiša otišla kod svojih roditelja nakon što je saznala vijest da je optužena. (*Fethul-bari,* 8/331)

إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ بِذَنْبِهِ ثُمَّ تَابَ إِلَى اللهِ تَابَ اللهُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مَقَالَتَهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أُحِسُّ مِنْهُ قَطْرَةً فَقُلْتُ لأَبِي أَجِبْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِيمَا قَالَ قَالَ وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لأُمِّي أَجِيبِي رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَتْ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَتْ فَقُلْتُ وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ لاَ أَقْرَأُ كَثِيرًا مِنَ الْقُرْآنِ إِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُمْ هَذَا الْحَدِيثَ حَتَّى اسْتَقَرَّ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ فَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ لاَ تُصَدِّقُونِي بِذَلِكَ وَلَئِنِ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي مِنْهُ بَرِيئَةٌ لَتُصَدِّقُنِّي وَاللهِ مَا أَجِدُ لَكُمْ مَثَلاً إِلاَّ قَوْلَ أَبِي يُوسُفَ قَالَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) قَالَتْ ثُمَّ تَحَوَّلْتُ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي قَالَتْ وَأَنَا حِينَئِذٍ أَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللهَ مُبَرِّئِي بِبَرَاءَتِي وَلَكِنْ وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَلَكِنْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ بِهَا قَالَتْ فَوَاللهِ مَا رَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلاَ خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرَحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجُمَانِ مِنَ الْعَرَقِ وَهُوَ فِي يَوْمٍ شَاتٍ مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الَّذِي يُنْزَلُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ سُرِّيَ عَنْهُ وَهُوَ يَضْحَكُ

kajanjem! Kada rob prizna[5] svoj grijeh i pokaje se Allahu, Allah će mu, zaista, oprostiti!'

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor, prestajale su kapati suze, tako da ih nisam osjećala, samo poneku kap. Tada rekoh svome ocu: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je rekao!'

'Allaha mi, ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', reče Ebu Bekr. Onda rekoh svojoj majci: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'

'Ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', reče ona. Tada sam ja – a bila sam mlada – rekla: 'Ja ne znam mnogo Kur'ana. Allaha mi, saznala sam da ste čuli ovu priču i ona se utvrdila u vašim dušama, pa ste u nju povjerovali. Kada bih vam rekla da sam nevina – a Allah zna da sam ja zaista nevina – vi mi to ne biste povjerovali; a kada bih vam rekla da sam to uradila – a Allah zna da sam ja od toga zaista nevina – vi biste mi povjerovali. Allaha mi, ne mogu vam naći primjer osim riječi oca Jusufovog kada je rekao: 'Lijepa strpljivost! A Allah je Onaj od kojeg se može tražiti pomoć protiv onoga što iznosite!''

Premjestila sam se, potom, i naslonila na svoju postelju. Znala sam da sam zaista nevina i da će Allah obznaniti moju nevinost, ali, tako mi Allaha, nisam mislila da će Allah o meni poslati objavu koja će se učiti. Smatrala sam u duši da nisam vrijedna da Allah o meni govori u onome što će se učiti. Željela sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnije san u kome će Allah obznaniti moju nevinost. I, Allaha mi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se još bio ni maknuo sa svoga mjesta, niti je ko od ukućana izišao, dođe mu objava i obuze ga ono što ga obuzimaše (vrućina) tako jako da se iz njega spuštaše znoj kao biser u hladnom

5 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od nje da prizna ako je to počinila zbog toga što njemu nije bilo dopušteno da ima nemoralnu osobu za suprugu.

danu od težine govora koji mu se objavljuje. Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postalo lakše, on se nasmija.[1] Prva riječ koju je progovorio bila je: 'Uzvišeni je Allah objavio tvoju nevinost!'
'Ustani mu (Allahovom Poslaniku)!', reče moja mati.
'Ne', rekoh, 'neću mu ustati, niti ću se kome zahvaliti osim Uzvišenom Allahu!' Tada je Uzvišeni Allah objavio deset ajeta: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...'
Kada je Allah objavio moju nevinost, Ebu-Bekr Siddik, radijallahu anhu – a on izdržavaše Mistaha b. Usasu, jer je on bio s njim u srodstvu a siromašan – reče: 'Tako mi Allaha, neću na Mistaha nikad više ništa utrošiti, nakon što je govorio ono o Aiši!'[2] Potom je Allah objavio: 'Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili, neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!'[3] Tada Ebu-Bekr reče: 'Svakako, Allaha mi, ja zaista volim da mi Allah oprosti!', i otpoče davati Mistahu opskrbu koju mu je prije davao.
'Tako mi Allaha, ja mu je nikada neću uskratiti!', dodao je."
Aiša dalje pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se o meni kod Zejnebe bint Džahš, rekavši: 'Zejneb, šta znaš o onome što si čula?'
'Allahov Poslaniče', rekla je ona, 'čuvam svoj sluh i svoj pogled (od laži). Ja znam (o njoj) samo dobro. Ona mi je bila takmac u dostojanstvu među ženama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

فَكَانَتْ أَوَّلُ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا يَا عَائِشَةُ أَمَّا اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَدْ بَرَّأَكِ فَقَالَتْ أُمِّي قُومِي إِلَيْهِ قَالَتْ فَقُلْتُ لاَ وَاللهِ لاَ أَقُومُ إِلَيْهِ وَلاَ أَحْمَدُ إِلاَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لاَ تَحْسَبُوهُ) الْعَشْرَ الآيَاتِ كُلَّهَا فَلَمَّا أَنْزَلَ اللهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِي اللهُ عَنْهُم وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحِ بْنِ أُثَاثَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَفَقْرِهِ وَاللهِ لاَ أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللهِ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللهِ لاَ أَنْزِعُهَا مِنْهُ أَبَدًا قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَسْأَلُ زَيْنَبَ ابْنَةَ جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ يَا زَيْنَبُ مَاذَا عَلِمْتِ أَوْ رَأَيْتِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي مَا عَلِمْتُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَتْ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْ أَزْوَاجِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَعَصَمَهَا اللهُ بِالْوَرَعِ وَطَفِقَتْ أُخْتُهَا حَمْنَةُ تُحَارِبُ لَهَا فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ مِنْ أَصْحَابِ الإِفْكِ .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izuzetno obradavan kad je Allah, dželle šanuhu, objavio Aišinu nevinost.

2 Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije uskraćivao opskrbu Mistahu, iako je teškom optužbom oklevetao njegovu kćerku, sve dok Uzvišeni Allah nije objavio Aišinu nevinost.

3 En-Nur, 22.

pa ju je Allah sačuvao pobožnošću.' Njena sestra Hamna raspravljala je s njom (braneći ono što su klevetnici rekli), pa je upropaštena zajedno s klevetnicima."[4]

4 U sunenima se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio kaznu za lažnu optužbu *(haddul-kazf)* nad tim klevetnicima. Među njima se ne spominje Abdullah b. Ubejj, vođa munafika. Međutim, Hakimi navodi i njegovo ime u svojoj knjizi *El-Iklil.* (*Fethul-bari,* 8/337)
Iz ovog hadisa mogu se izvući mnoge korisne pouke:
– dopušteno je iz više hadisa sastaviti jedan i tako ga prenositi;
– dopušteno je napraviti izvlačenje za odabir među onima koji imaju jednako pravo na nešto, a to svi ne mogu dobiti;
– dopušteno je čovjeku da ispriča šta mu se desilo pa makar u tome bila njegova pohvala, a dopušteno je i kuđenje drugih kako bi se spriječilo eventualno pogrešno shvatanje ili padanje u grešku u budućnosti;
– kada se želi nešto objasniti, lijepo je napraviti uvod kako bi se suština lakše prihvatila i bolje razumjela;
– ženi je dopušteno jahati devu;
– dopušteno je muškarcu učiniti uslugu ženi kojoj on nije *mahrem* ukoliko je žena pokrivena i ukoliko ne postoji opasnost od *fitneta*; (iskušenja)
– dopušteno je ženi nositi nakit kad ide na put; ali ga ne smije isticati pred stranim joj muškarcima.
– treba čuvati imetak pa makar njegova vrijednost i ne bila velika, jer ga je zabranjeno rasipati; ogrlica Aišina nije bila niti od zlata niti od srebra;
– ne treba pretjerano tražiti imetak, jer to može dovesti do neželjenih posljedica; da je Aiša manje provela u traženju, ne bi bila ostala iza karavane; ali to je Uzvišenog Allaha kader koji se ne može promjeniti.
– treba ostaviti vojnike u pozadini;
– treba se prisjetiti Allaha pri nekom događaju;
– žena pokriva lice da je ne može vidjeti onaj koji joj nije *mahrem;*
– čovjeku treba pomoći kad se nađe u nevolji, bez obzira kakve bile posljedice;
– dostojanstvenima treba pružiti počast;
– treba se lijepo ophoditi;
– ide se ispred žene kako bi njena savjest bila mirna;
– prema ženi se iskazuje nježan i dostojanstven odnos, ali se dopušta da se pokaže i strogoća prema njoj ukoliko postoji nešto što to iziskuje, pa makar to i ne bilo potvrđeno;
– kad žena izlazi napolje, lijepo je da ima društvo kako bi se osjećala sigurnijom;
– treba stati u odbranu svoga brata u islamu i odbiti one koji ga uznemiravaju;
– kada se ružna vijest raširi, treba provjeriti njenu istinitost;
– ako je neko u prošlosti bio dobar, on se smatra takvim sve dok se ne dokaže suprotno;
– učesnici u Bici na Bedru imaju posebnu vrijednost;
– učesnici u Bici na Bedru znali su ponekad i pogriješiti, ali su ti grijesi njima oprošteni;
– dopušteno je reći *subhanallah!* (slavljen neka je Allah!) kad se čuje nešto što se smatra neistinom;
– dopušteno je ženi izići iz kuće kad joj to dopusti njen muž;
– treba tražiti savjet u rješavanju nekog pitanja;
– dopušteno je raspitavanje o nekome ko je optužen, i to se ne smatra ogovaranjem;
– u svjedočenju treba biti čvrst;
– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u važnim pitanjima, kao što je bilo pitanje optužbe protiv Aiše, donosio odluke sve dok ne dođe objava;
– vrijednost Aiše i njenih roditelja bila je posebna;
– onaj koji se prikloni sljedbenicima lošeg puta ne može nositi atribut dobrog čovjeka;
– dopušteno je onog koji radi loša djela oštro ukoriti;
– dopušteno je grešku nazvati neistinom;
– dopušteno je zakleti se riječima: *Le 'amrullahi!*;
– lijepo je prekinuti svađu i prepirku, ugasiti vatru koja može izazvati nered i prestati s onim što može voditi ka tome;
– od dva zla treba odabrati ono koje je manje;

RIJEČI UZVIŠENOG: "A DA NIJE ALLAHOVE DOBROTE PREMA VAMA I MILOSTI NJEGOVE I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU, VEĆ BI VAS STIGLA TEŠKA KAZNA ZBOG ONOGA U ŠTO STE SE UPUSTILI."[1]

بَاب قَوْلِهِ
﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

Mudžahid kaže da *telekkavnehu* znači "prenose jedni od drugih"; *tufidune* znači *tekulune* (govorite).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَلَقَّوْنَهُ) يَرْوِيهِ بَعْضُكُمْ عَنْ بَعْضٍ (تُفِيضُونَ) تَقُولُونَ .

– uznemiravanje se podnosi nadajući se nagradi;
– treba prekinuti veze s onim koji je protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar to bio i blizak prijatelj ili rođak;
– onaj koji uznemirava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaslužuje najstrožiju kaznu, jer je Sa'd b. Mu'az to rekao u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on to nije zanijekao;
– onaj koga je snašla nevolja može sebi olakšati suosjećanjem i plačem;
– Ebu-Bekr je bio izuzetno strpljiv; od njega se prenosi samo da je rekao kako takvim čime njegova porodica nije bila optužena u džahilijetu, pa kako bi se to moglo desiti nakon što ih je Allah uzvisio islamom;
– važan govor otpočinje šehadetom, pohvalom Allahu, dželle šanuhu, i riječima: *Emma ba'du*;
– utemeljeno je pokajanje (tevba), za čiju ispravnost nije dovoljno samo priznati grijeh;
– priznanje onoga što čovjek nije uradio nije dopušteno, pa makar mu to bilo i povjerovano; dužnost je kazati istinu, ili šutjeti;
– strpljenje uvijek daje dobar rezultat;
– starijem se daje prednost u govoru;
– lijepo je obveseliti nekoga kad mu se nešto lijepo desi;
– lijepo je proveseliti se kad čovjek postigne nešto što je dobro i što ga veseli;
– treba se ispričati onome ko je neopravdano bio stavljen u nepriliku;
– žena traži savjet od svoga muža i roditelja;
– kada se čovjeku desi veliki događaj, treba mu obavijest postepeno dostavljati kako ga ne bi iznenadna velika radost ili tuga uništili; kada je Aišina nevinost objavljena, Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, prvo nasmiješio, potom ju je obveselio nagovijestivši joj radosnu vijest, zatim ju je obavijestio o objavi, a tek je onda proučio ajete;
– nakon nevolje dolazi olakšanje;
– velika je vrijednost oslanjanja na Allaha, dželle šanuhu, jer onaj koji se osloni na Njega lakše podnosi svaku tugu i nevolju;
– treba poticati na davanja na Allahovom, dželle šanuhu, putu, a posebno kada to jača rodbinske veze;
– kada neko učini dobročinstvo onome koji je prema njemu pogriješio ili mu oprosti, biva tome dobročinitelju oprošteno;
– preporučeno je da onaj koji se zakune da neće raditi neko dobro djelo prekši takvu zakletvu;
– dopušteno je u nevolji kao dokaz uzeti kur'anski ajet i povesti se primjerom onoga što se desilo velikanima kao što su bili poslanici i drugi;
– kod velikih događaja lijepo je reći: *Subhanallah*!;
– pokuđeno je ogovaranje i njegovo slušanje, i treba ukoriti onoga koji se time bavi;
– pokuđeno je širenje vijesti o nemoralu;
– haram je sumnjati u nevinost Aišinu;
– izvršenje kazne može se odgoditi ukoliko ono može izazvati nered;
– i najčestitiji ljudi mogu pogriješiti; srdžba nekih ashaba u džamiji smatra se njihovom greškom.

1 En-Nur, 14.

4751. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Sulejman, prenoseći od Husajna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on od Umm-Ruman, Aišine majke, da je rekla:
"Kada je Aiša optužena (za blud), pala je u nesvijest."

٤٧٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ أُمِّ رُومَانَ أُمِّ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا رُمِيَتْ عَائِشَةُ خَرَّتْ مَغْشِيًّا عَلَيْهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD STE TO JEZICIMA SVOJIM PREPRIČAVATI STALI I KAD STE NA SVA USTA GOVORILI ONO O ČEMU NISTE NIŠTA ZNALI, VI STE TO SITNICOM SMATRALI, ALI JE TO ALLAHU KRUPNO."[2]

بَاب (إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللهِ عَظِيمٌ)

4752. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama kako ga je Ibn-Džurejdž obavijestio da je Ibn-Ebu-Mulejka rekao:
"Čuo sam Aišu kako uči: *iz telikunehu bi elsinetikum*."

٤٧٥٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقْرَأُ إِذْ تَلِقُونَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAŠTO NISTE, ČIM STE TO ČULI, REKLI: 'NE DOLIKUJE NAM DA O TOME GOVORIMO – HVALJEN NEKA SI TI! – TO JE VELIKA POTVORA!'"[3]

بَاب (وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ)

4753. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, prenoseći od Jahjaa, on od Umera b. Seida b. Ebu-Husejna, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da je Ibn-Abbas zatražio dopuštenje (da uđe) kod Aiše prije njene smrti, dok je bila nemoćna (na samrti).
"Bojim se da me ne pohvali"[4], rekla je.
"On je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i (jedan) od uglednih muslimana", rekli su joj.
"Dopustite mu", rekla je. Tada je on ušao i rekao:

٤٧٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ اسْتَأْذَنَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَبْلَ مَوْتِهَا عَلَى عَائِشَةَ وَهِيَ مَغْلُوبَةٌ قَالَتْ أَخْشَى أَنْ يُثْنِيَ عَلَيَّ فَقِيلَ ابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمِنْ وُجُوهِ الْمُسْلِمِينَ قَالَتْ ائْذَنُوا لَهُ فَقَالَ كَيْفَ تَجِدِينَكِ قَالَتْ بِخَيْرٍ إِنِ اتَّقَيْتُ قَالَ فَأَنْتِ بِخَيْرٍ إِنْ شَاءَ اللهُ زَوْجَةُ

2 En-Nur, 15.

3 En-Nur, 16.

4 Za dopuštenje ju je pitao njen bratić Abdullah b. Abdur-Rahman, a dopuštenje za posjetu Ibn-Abbasovu tražio je Aišin štićenik Zekvan.

"Kako ste?" "Dobro, ako budem od bogobojaznih", odgovorila je.
"Ti si dobro, ako Bog da! Ti si supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedina djevica kojom se on oženio; Allah je s neba objavio tvoju nevinost!"[1] (Kada je izišao Ibn-Abbas) ušao je Ibn-Zubejr. Ona mu je rekla: "Dolazio mi je Ibn-Abbas, pa me pohvali, a ja bih voljela da sam potpuno u zaborav pala."[2]

رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَمْ يَنْكِحْ بِكْرًا غَيْرَكِ وَنَزَلَ عُذْرُكِ مِنَ السَّمَاءِ وَدَخَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ خِلَافَهُ فَقَالَتْ دَخَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَثْنَى عَلَيَّ وَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ نِسْيًا مَنْسِيًّا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اسْتَأْذَنَ عَلَى عَائِشَةَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ نِسْيًا مَنْسِيًّا .

4754. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, prenoseći od Abdul-Vehhaba b. Abdul-Medžida, on od Avna, a ovaj od Kasima da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, zatražio dopuštenje da uđe kod Aiše. Ispričao je isto, ali nije spomenuo: "... a ja bih voljela da sam potpuno u zaborav pala."

٤٧٥٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اسْتَأْذَنَ عَلَى عَائِشَةَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ نِسْيًا مَنْسِيًّا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH VAM NAREĐUJE DA VIŠE NIKAD TAKVO ŠTO NE PONOVITE, (AKO STE VJERNICI)."[3]

بَاب (يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا)

4755. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Duhaa, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha: "Došao je Hassan b. Sabit i zatražio dopuštenje da je posjeti, pa sam je upitao: 'Hoćeš li mu dopustiti (da uđe kod tebe)?'
'A zar ga nije stigla teška kazna?', odgovorila je."
"Mislila je na njegovo gubljenje vida", kaže Sufjan. (Hassan) je rekao: "Kreposna, staložena, ne može sumnjom biti osumnjičena; vitka, koja ne jede meso nevinih."[4] Rekla je: "Ali ti..."

٤٧٥٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا قُلْتُ أَتَأْذَنِينَ لِهَذَا قَالَتْ أَوَلَيْسَ قَدْ أَصَابَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ قَالَ سُفْيَانُ تَعْنِي ذَهَابَ بَصَرِهِ فَقَالَ حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرْثَى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ قَالَتْ لَكِنْ أَنْتَ .

---

1 Aludira se na optužbu kojom je ona bila optužena, nakon čega je Allah, dželle šanuhu, objavio njenu nevinost.

2 To je osobina skromnih ljudi. Oni ne žele biti u središtu pažnje.

3 En-Nur, 17.

4 Tj. nikog ne ogovara, jer je ogovaranje jedenje mesa nevinih. Allah, dželle šanuhu, kaže u prijevodu značenja: "O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja zaista grijeh! I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga – a vama je to

RIJEČI UZVIŠENOG: "I ALLAH VAM PROPISE OBJAŠNJAVA; A ALLAH SVE ZNA I MUDAR JE."[5]

بَاب (وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ)

4756. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Ibn-Ebu-Adija da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je rekao: "Ušao je Hassan b. Sabit kod Aiše i u stihu je pohvalio rekavši: 'Kreposna, staložena, ne može sumnjom biti osumnjičena; vitka, koja ne jede meso nevinih.'
'Ti nisi takav', rekla je.
'Puštaš ovakvog da uđe kod tebe', rekoh (Aiši), 'a Allah je rekao: 'A onoga od njih koji je to najviše činio...'?!'[6] 'Ima li bolnije kazne od sljepoće', odgovorila je, 'a on je branio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٤٧٥٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ عَلَى عَائِشَةَ فَشَبَّبَ وَقَالَ حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرْثَى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ قَالَتْ لَسْتَ كَذَاكَ قُلْتُ تَدَعِينَ مِثْلَ هَذَا يَدْخُلُ عَلَيْكِ وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ) فَقَالَتْ وَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَى وَقَالَتْ وَقَدْ كَانَ يَرُدُّ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI VOLE DA SE O VJERNICIMA ŠIRE BESTIDNE GLASINE ČEKA TEŠKA KAZNA I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU; ALLAH SVE ZNA, A VI NE ZNATE! A DA NIJE ALLAHOVE DOBROTE PREMA VAMA I MILOSTI NJEGOVE, I DA ALLAH NIJE BLAG I MILOSTIV..."

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ)

Teši'u znači *tazheru* (obznaniti, pojaviti se).
I riječi Uzvišenog: "Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!"[7]

تَشِيعُ تَظْهَرُ وَقَوْلُهُ (وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ).

odvratno – zato se bojte Allaha; a Allah zaista prima pokajanje i samilostan je." (El-Hudžurat, 13)

5 En-Nur, 18.

6 Ovim se aludira na to da je Hassan bio glavni; međutim, sigurno se zna da je Abdullah b. Ubejj bio glavni koji je širio te vijesti. Nesporazum uklanja predanje u kojem se kaže da je Hassan bio među glavnim prenosiocima ogovaranja.

7 En-Nur, 19-22.

4757. KAŽE Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, da je pričao kako ga je obavijestio njegov otac, prenoseći od Aiše da je kazivala:

“Kada je o meni rečeno ono što je rečeno, i što sam saznala, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je o tome govor, izrekao šehadet, zahvalio se Allahu i pohvalio Ga onako kako Njemu dolikuje, a zatim rekao: ‘Kažite mi o (tome šta uraditi s) ljudima koji su osumnjičili moju suprugu. Tako mi Allaha, ja ne znam o svojoj supruzi ništa loše! Optužili su je (da je zgriješila) s onim kod kojeg, tako mi Allaha, nikad nisam našao ništa loše, koji nije ulazio u moju kuću osim kad sam ja bio prisutan. Kad god sam bio odsutan, na putovanju, i on je sa mnom bio odsutan.’

Sa‘d b. Mu‘az ustade i reče: ‘Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da ih (sabljom) udarimo po vratovima!’ Tada je ustao čovjek iz plemena Hazredž – a majka Hassana b. Sabita bila je iz plemena tog čovjeka – i rekao: ‘Lažeš, tako mi Allaha! Da su oni iz Evsa, ne bi ih volio udariti (sabljom) po vratovima!’

Zamalo da se između Evsa i Hazredža nije desilo zlo u džamiji, a ja (za to) nisam znala. Tu večer izišla sam da obavim potrebu. Sa mnom je bila Umm-Mistah, koja, nakon što je posrnula, reče: ‘Propast stigla Mistaha!’

‘Hej majko, ti grdiš svoga sina?!’, rekoh joj, a ona ušuti. Potom je i drugi put posrnula i rekla: ‘Propast stigla Mistaha!’, a ja joj (opet) rekoh: ‘Grdiš svoga sina?!’ Zatim je i treći put posrnula i rekla: ‘Propast stigla Mistaha!’ Ja je ponovo prekorih, a ona reče: ‘Tako mi Allaha, ja ga grdim samo zbog tebe!’

‘Zbog čega?’, upitala sam. Tada mi je ona naširoko ispričala priču.

‘Je li sve tako bilo?’, upitala sam.

‘Da, tako mi Allaha’, rekla je. Vratila sam se svojoj kući ne osjećajući ništa od onoga zbog čega sam izišla. Razboljela sam se i rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Pošalji me kući moga oca!’ On je sa mnom poslao slugu.

٤٧٥٧. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا ذُكِرَ مِنْ شَأْنِي الَّذِي ذُكِرَ وَمَا عَلِمْتُ بِهِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيَّ خَطِيبًا فَتَشَهَّدَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ أَشِيرُوا عَلَيَّ فِي أُنَاسٍ أَبَنُوا أَهْلِي وَايْمُ اللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي مِنْ سُوءٍ وَأَبَنُوهُمْ بِمَنْ وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَطُّ وَلاَ يَدْخُلُ بَيْتِي قَطُّ إِلاَّ وَأَنَا حَاضِرٌ وَلاَ غِبْتُ فِي سَفَرٍ إِلاَّ غَابَ مَعِي فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ ائْذَنْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ نَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ وَقَامَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ مِنْ رَهْطِ ذَلِكَ الرَّجُلِ فَقَالَ كَذَبْتَ أَمَا وَاللهِ أَنْ لَوْ كَانُوا مِنَ الأَوْسِ مَا أَحْبَبْتَ أَنْ تُضْرَبَ أَعْنَاقُهُمْ حَتَّى كَادَ أَنْ يَكُونَ بَيْنَ الأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ شَرٌّ فِي الْمَسْجِدِ وَمَا عَلِمْتُ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ ذَلِكَ الْيَوْمِ خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي وَمَعِي أُمُّ مِسْطَحٍ فَعَثَرَتْ وَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ أَيْ أُمِّ تَسُبِّينَ ابْنَكِ وَسَكَتَتْ ثُمَّ عَثَرَتِ الثَّانِيَةَ فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا أَيْ أُمِّ أَتَسُبِّينَ ابْنَكِ فَسَكَتَتْ ثُمَّ عَثَرَتِ الثَّالِثَةَ فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَانْتَهَرْتُهَا فَقَالَتْ وَاللهِ مَا أَسُبُّهُ إِلاَّ فِيكِ فَقُلْتُ فِي أَيِّ شَأْنِي قَالَتْ فَبَقَرَتْ لِي الْحَدِيثَ فَقُلْتُ وَقَدْ كَانَ هَذَا قَالَتْ نَعَمْ وَاللهِ فَرَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي كَأَنَّ الَّذِي خَرَجْتُ لَهُ لاَ أَجِدُ مِنْهُ قَلِيلاً وَلاَ كَثِيرًا وَوُعِكْتُ فَقُلْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَرْسِلْنِي إِلَى بَيْتِ أَبِي فَأَرْسَلَ مَعِي الْغُلاَمَ فَدَخَلْتُ الدَّارَ فَوَجَدْتُ أُمَّ رُومَانَ

فِي السُّفْلِ وَأَبَا بَكْرٍ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ فَقَالَتْ أُمِّي مَا جَاءَ بِكِ يَا بُنَيَّةُ فَأَخْبَرْتُهَا وَذَكَرْتُ لَهَا الْحَدِيثَ وَإِذَا هُوَ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهَا مِثْلَ مَا بَلَغَ مِنِّي فَقَالَتْ يَا بُنَيَّةُ خَفِّفِي عَلَيْكِ الشَّأْنَ فَإِنَّهُ وَاللهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ حَسْنَاءُ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا لَهَا ضَرَائِرُ إِلاَّ حَسَدْنَهَا وَقِيلَ فِيهَا وَإِذَا هُوَ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهَا مَا بَلَغَ مِنِّي قُلْتُ وَقَدْ عَلِمَ بِهِ أَبِي قَالَتْ نَعَمْ قُلْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ نَعَمْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاسْتَعْبَرْتُ وَبَكَيْتُ فَسَمِعَ أَبُو بَكْرٍ صَوْتِي وَهُوَ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ فَنَزَلَ فَقَالَ لِأُمِّي مَا شَأْنُهَا قَالَتْ بَلَغَهَا الَّذِي ذُكِرَ مِنْ شَأْنِهَا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ قَالَ أَقْسَمْتُ عَلَيْكِ أَيْ بُنَيَّةُ إِلاَّ رَجَعْتِ إِلَى بَيْتِكِ فَرَجَعْتُ وَلَقَدْ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْتِي فَسَأَلَ عَنِّي خَادِمَتِي فَقَالَتْ لاَ وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا عَيْبًا إِلاَّ أَنَّهَا كَانَتْ تَرْقُدُ حَتَّى تَدْخُلَ الشَّاةُ فَتَأْكُلَ خَمِيرَهَا أَوْ عَجِينَهَا وَانْتَهَرَهَا بَعْضُ أَصْحَابِهِ فَقَالَ اصْدُقِي رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى أَسْقَطُوا لَهَا بِهِ فَقَالَتْ سُبْحَانَ اللهِ وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا إِلاَّ مَا يَعْلَمُ الصَّائِغُ عَلَى تِبْرِ الذَّهَبِ الْأَحْمَرِ وَبَلَغَ الْأَمْرُ إِلَى ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي قِيلَ لَهُ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ وَاللهِ مَا كَشَفْتُ كَنَفَ أُنْثَى قَطُّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُتِلَ شَهِيدًا فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَتْ وَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي فَلَمْ يَزَالاَ حَتَّى دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ وَقَدِ اكْتَنَفَنِي أَبَوَايَ عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ إِنْ كُنْتِ قَارَفْتِ سُوءًا أَوْ ظَلَمْتِ فَتُوبِي إِلَى اللهِ

Ušla sam u kuću i našla Umm-Ruman u prizemlju, a Ebu-Bekr učio je na krovu. 'Zbog čega si došla, kćerkice?', upitala je moja majka. Obavijestila sam je i ispričala joj priču. To nju nije pogodilo kao što je pogodilo mene. 'Kćerkice moja', rekla je, 'olakšaj sebi to stanje. Allaha mi, rijetko kada ima lijepa i dobra žena koja još ima inoća kod čovjeka koji je voli, a da joj one nisu zavidne i da se o njoj ne priča.' Njoj nije bilo teško kao meni.

'Je li moj otac saznao za ovo?', upitala sam.

'Da', odgovorila je.

'A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitala sam.

'Da, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorila je. Suze su mi se slijevale dok sam plakala. Ebu-Bekr, koji je učio na krovu, čuo je moj glas. Sišao je i upitao moju majku: 'Šta joj je?'

'Saznala je ono što se o njoj priča, pa joj (suze) liju iz očiju', odgovorila je.

'Zaklinjem te, kćerkice', reče on, 'vrati se svojoj kući!' Vratila sam se.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je dolazio mojoj kući i raspitivao se (o meni) kod moje sluškinje, koja je rekla: 'Allaha mi, ja o njoj ne znam ništa loše, jedino što je znala zaspati, pa bi ušla ovca i pojela joj kvasac ili tijesto.' Neki njegovi ashabi grdili su je i govorili: 'Budi iskrena prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!' Čak su je ružili i prigovarali joj pred njim, ali je ona govorila: 'Slavljen neka je Allah! Allaha mi, o njoj ne znam ništa do ono što zlatar zna o slamki crvenog zlata.'

Vijest je došla tom čovjeku koji je optužen, pa je on rekao: 'Slavljen neka je Allah! Allaha mi, nikad nisam otkrio žensko krilo!' On je poginuo kao šehid na Allahovom putu.

Ujutro su moji roditelji došli kod mene i ostali. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene, a već je bio klanjao ikindijski namaz. Kad je on ušao, moji roditelji zaklonili su me s moje desne i s lijeve strane. Zahvalio se

Allahu i pohvalio Ga, a zatim rekao: 'Aiša, ako si učinila zlo ili nepravdu počinila, pokaj se Allahu, jer Allah zaista prima pokajanje od Svojih robova!' Tada je došla jedna ensarijka i sjela kod vrata. 'Zar se ne stidiš ove žene da nešto kažeš?', rekoh. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio okrenuvši se mome ocu.
'Odgovori mu!', rekla sam (svome ocu).
'Šta da mu kažem?', rekao je. Tada sam se okrenula svojoj majci i rekla: 'Odgovori mu!'
'Šta da kažem?', reče ona. Pošto mu njih dvoje nisu odgovorili, ja sam izrekla šehadet, zahvalila se Allahu i pohvalila Ga onako kako Njemu dolikuje, a zatim rekla: 'Allaha mi, kad bih rekla da to nisam uradila, a Uzvišeni Allah svjedok mi je da istinu govorim, to mi ne bi kod vas koristilo. Vi ste to pričali, i vaša su se srca tim napila. A kad bih rekla da sam to uradila, a Allah zna da to nisam uradila, vi biste, zaista, rekli: 'Povratila se sebi!' Allaha mi, ja imam, a i vi imate primjer samo u ocu Jusufovom' pokušala sam se sjetiti Jakubovog imena, ali mi na pamet nije moglo pasti ništa osim otac Jusufov 'kada je rekao: 'Lijepa strpljivost! A Allah je Onaj od kojeg se može tražiti pomoć protiv onoga što vi iznosite!' U tom trenutku Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, počela je dolaziti objava, i mi smo ušutjeli. Potom se to rastupi od njega, i ja sam mogla raspoznati radost na njegovom licu dok je brisao čelo i govorio: 'Aiša, raduj se, Allah je objavio tvoju nevinost!' Bila sam (tada) u najvećoj srdžbi. 'Ustani mu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem)!', rekoše mi roditelji.
'Allaha mi', odgovorila sam, 'ne ustajem njemu, niti mu se zahvaljujem, niti se zahvaljujem vama, nego se zahvaljujem Allahu, koji je objavio moju nevinost! Vi ste to čuli, i niste to zanijekali niti izmijenili!'"
Aiša je govorila: "Što se Zejnebe bint Džahš tiče, neka je Allah sačuva s njenom vjerom. Ona je rekla svako dobro. A što se njene sestre tiče, upropaštena je s onima koji su upropašteni."
Među onima koji su o njoj pričali bio je i Mistah, Hassan b. Sabit te dvoličnjak Abdullah b. Ubejj,

فَإِنَّ اللهَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ مِنْ عِبَادِهِ قَالَتْ وَقَدْ جَاءَتِ
امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَهِيَ جَالِسَةٌ بِالْبَابِ فَقُلْتُ
أَلاَ تَسْتَحْيِي مِنْ هَذِهِ الْمَرْأَةِ أَنْ تَذْكُرَ شَيْئًا فَوَعَظَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ فَالْتَفَتُّ إِلَى أَبِي فَقُلْتُ لَهُ أَجِبْهُ قَالَ
فَمَاذَا أَقُولُ فَالْتَفَتُّ إِلَى أُمِّي فَقُلْتُ أَجِيبِيهِ فَقَالَتْ
أَقُولُ مَاذَا فَلَمَّا لَمْ يُجِيبَاهُ تَشَهَّدْتُ فَحَمِدْتُ اللهَ
وَأَثْنَيْتُ عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قُلْتُ أَمَّا بَعْدُ فَوَاللهِ
لَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي لَمْ أَفْعَلْ وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ يَشْهَدُ
إِنِّي لَصَادِقَةٌ مَا ذَاكَ بِنَافِعِي عِنْدَكُمْ لَقَدْ تَكَلَّمْتُمْ
بِهِ وَأُشْرِبَتْهُ قُلُوبُكُمْ وَإِنْ قُلْتُ إِنِّي قَدْ فَعَلْتُ وَاللهُ
يَعْلَمُ أَنِّي لَمْ أَفْعَلْ لَتَقُولُنَّ قَدْ بَاءَتْ بِهِ عَلَى نَفْسِهَا
وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلاً وَالْتَمَسْتُ اسْمَ
يَعْقُوبَ فَلَمْ أَقْدِرْ عَلَيْهِ إِلاَّ أَبَا يُوسُفَ حِينَ قَالَ
(فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ)
وَأُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ سَاعَتِهِ فَسَكَتْنَا فَرُفِعَ
عَنْهُ وَإِنِّي لأَتَبَيَّنُ السُّرُورَ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ يَمْسَحُ
جَبِينَهُ وَيَقُولُ أَبْشِرِي يَا عَائِشَةُ فَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ
بَرَاءَتَكِ قَالَتْ وَكُنْتُ أَشَدَّ مَا كُنْتُ غَضَبًا فَقَالَ
لِي أَبَوَايَ قُومِي إِلَيْهِ فَقُلْتُ لاَ وَاللهِ لاَ أَقُومُ إِلَيْهِ
وَلاَ أَحْمَدُهُ وَلاَ أَحْمَدُكُمَا وَلَكِنْ أَحْمَدُ اللهَ الَّذِي أَنْزَلَ
بَرَاءَتِي لَقَدْ سَمِعْتُمُوهُ فَمَا أَنْكَرْتُمُوهُ وَلاَ غَيَّرْتُمُوهُ
وَكَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ أَمَّا زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ
فَعَصَمَهَا اللهُ بِدِينِهَا فَلَمْ تَقُلْ إِلاَّ خَيْرًا وَأَمَّا أُخْتُهَا
حَمْنَةُ فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي يَتَكَلَّمُ فِيهِ
مِسْطَحٌ وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ وَالْمُنَافِقُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ
وَهُوَ الَّذِي كَانَ يَسْتَوْشِيهِ وَيَجْمَعُهُ وَهُوَ الَّذِي تَوَلَّى

كِبْرَهُ مِنْهُمْ هُوَ وَحَمْنَةُ قَالَتْ فَحَلَفَ أَبُو بَكْرٍ أَنْ لاَ يَنْفَعَ مِسْطَحًا بِنَافِعَةٍ أَبَدًا فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ (وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ) يَعْنِي مِسْطَحًا إِلَى قَوْلِهِ (أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) حَتَّى قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللهِ يَا رَبَّنَا إِنَّا لَنُحِبُّ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَعَادَ لَهُ بِمَا كَانَ يَصْنَعُ .

koji je sve to poticao i sakupljao. On je to najviše činio, on i Hamna.
"Ebu-Bekr se", kaže dalje Aiša, "bio zakleo da Mistahu nikad više neće dati nikakvu korist, pa je Allah objavio: 'Neka se čestiti i imućni među vama...' – do kraja ovog ajeta (to se odnosilo na Ebu-Bekra; imućnost je u tome da daju rodbini i sirotinji, tj. Mistahu), do Njegovih riječi: 'Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!' Tada je Ebu-Bekr rekao: 'Svakako, Allaha mi, Gospodaru naš, mi volimo da nam oprostiš!', i ponovo je davao isto kao što je do tada činio."

بَاب (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I NEKA VELA SVOJA SPUSTE NA GRUDI SVOJE..."[1]

٤٧٥٨. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ يَرْحَمُ اللهُ نِسَاءَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلَ لَمَّا أَنْزَلَ اللهُ (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ) شَقَّقْنَ مُرُوطَهُنَّ فَاخْتَمَرْنَ بِهَا .

4758. KAŽE Ahmed b. Šebib da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Junusa da je Ibn-Šihab kazivao, prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Neka se Allah smiluje prvim muhadžirkama! Kada je Allah objavio: '... i neka vela svoja spuste na grudi svoje...', one su pocijepale svoje ogrtače i time se pokrile."

٤٧٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ) أَخَذْنَ أُزْرَهُنَّ فَشَقَّقْنَهَا مِنْ قِبَلِ الْحَوَاشِي فَاخْتَمَرْنَ بِهَا .

4759. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Ibrahima b. Nafija, on od Hasana b. Muslima, a ovaj od Safijje bint Šejbe da je Aiša, radijallahu anha, kada je objavljen ajet:
"... i neka vela svoja spuste..." – govorila: "One su uzele svoje ogrtače, rasjekle ih sa strane i njima se pokrile."

1 En-Nur, 31. Prijevod značenja ajeta glasi: "A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; i neka se od ukrasa njihovih ne vidi išta osim onoga što je ionako vanjsko, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima – to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojim nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FURKAN

Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kaže da *hebaen mensura*[1] znači "u prah i pepeo ih pretvoriti", tj. ono što vjetar raznese; *meddez-zille*[2] – "između pojave zore do izlaska sunca"; *sakinen*[3] – "da miruju, stalno"; *alejhi delilen*[4] – "kako smo uredili izlazak sunca"; *hilfeten*[5] – "smjenjuju" (ko je propustio nešto noću nadoknadi to danju, a ko je propustio nešto u toku dana nadoknadi to noću). Hasan (Basri) kaže: "Podari nam u ženama i djeci radost!"[6] (u pokoravanju Allahu), a zar ima nešto draže vjerniku od toga da vidi voljenog dosljednog u pokornosti Allahu. Ibn-Abbas kaže da *subura*[7] znači "prizivanje propasti, prizivanje nesreće". Drugi vele da je *es-se'ir*[8] – "vatra razbuktala", a to je imenica muškog roda; *et-tes'ir* i *el-idtiram* – "raspirivanje i buktanje", tj. zastrašujući požar i strašno sagorijevanje; *tumla alejhi*[9] – "da mu ih diktiraju, da mu ih čitaju"; *er-ress*[10] – "mineral, metal", a množina je *risas* (metali, minerali); *ma ja'beu*[11] – "poklanja pažnju"; kaže se: nisam mu poklonio nikakvu pažnju, tj. ne uzima se to u obzir; *garama*[12] – "propast neminovna, očito stradanje".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَبَاءً مَنْثُورًا) مَا تَسْفِي بِهِ الرِّيحُ (مَدَّ الظِّلَّ) مَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ (سَاكِنًا) دَائِمًا (عَلَيْهِ دَلِيلاً) طُلُوعُ الشَّمْسِ (خِلْفَةً) مَنْ فَاتَهُ مِنَ اللَّيْلِ عَمَلٌ أَدْرَكَهُ بِالنَّهَارِ أَوْ فَاتَهُ بِالنَّهَارِ أَدْرَكَهُ بِاللَّيْلِ وَقَالَ الْحَسَنُ (هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ) فِي طَاعَةِ اللهِ وَمَا شَيْءٌ أَقَرَّ لِعَيْنِ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَنْ يَرَى حَبِيبَهُ فِي طَاعَةِ اللهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ثُبُورًا) وَيْلاً وَقَالَ غَيْرُهُ السَّعِيرُ مُذَكَّرٌ وَالتَّسَعُّرُ وَالاضْطِرَامُ التَّوَقُّدُ الشَّدِيدُ (تُمْلَى عَلَيْهِ) تُقْرَأُ عَلَيْهِ مِنْ أَمْلَيْتُ وَأَمْلَلْتُ الرَّسُّ الْمَعْدِنُ جَمْعُهُ رِسَاسٌ (مَا يَعْبَأُ) يُقَالُ مَا عَبَأْتُ بِهِ شَيْئًا لاَ يُعْتَدُّ بِهِ (غَرَامًا) هَلاَكًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَعَتَوْا) طَغَوْا وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (عَاتِيَةٍ) عَتَتْ عَنِ الْخُزَّانِ .

1 El-Furkan, 23.

2 El-Furkan, 45.

3 Isti ajet.

4 Isti ajet.

5 El-Furkan, 62.

6 El-Furkan, 74.

7 El-Furkan, 13-14.

8 El-Furkan, 11.

9 El-Furkan, 5.

10 El-Furkan, 38. Mudžahid kaže da "er-ress" znači "bunar, rudarsko okno". Katada tvrdi da su stanovnici Ressa bili u Jemami, a Ibn-Abbas drži da je to bunar, rudarsko okno, u Azerbejdžanu.

11 El-Furkan, 77.

12 El-Furkan, 65.

Mudžahid kaže da *ve 'atev*[13] znači "prešli su sve granice", tj. prešli su svaku mjeru. Ibn-Ujejna kaže da *'atijetin*[14] znači "silovit; silno navaljivati na branu".

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJI BUDU LICA OKRENUTIH ZEMLJI U DŽEHENNEM VUČENI BIT ĆE U NAJGOREM POLOŽAJU I U NAJVEĆOJ NEVOLJI."[15]

بَاب قَوْلِهِ (الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا)

4760. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed Bagdadi, ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
"Jedan je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, nevjernik će na Sudnjem danu biti proživljen s licem okrenutim zemlji?' Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Zar Onaj koji je odredio da se na ovome svijetu ide na dvjema nogama nije u stanju narediti da se na Sudnjem danu ide na licu?!'"
Katada kaže: "Tako je, veličine mi našega Gospodara!"[16]

٤٧٦٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ يُحْشَرُ الْكَافِرُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَلَيْسَ الَّذِي أَمْشَاهُ عَلَى الرِّجْلَيْنِ فِي الدُّنْيَا قَادِرًا عَلَى أَنْ يُمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَتَادَةُ بَلَى وَعِزَّةِ رَبِّنَا .

13 El-Furkan, 21.

14 El-Hakka, 6.

15 El-Furkan, 34.

16 U hadisu Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji bilježi Bezzar stoji: "Ljudi će biti proživljeni na tri načina: oni koji će jahati, oni koji će stajati na svojim nogama i oni koji će stajati na svojim licima." Ibn-Hadžer kaže da će oni bliski Allahu biti proživljeni, i oni će jahati; grupa vjernika koja je na stupnju iza ove prve grupe stajat će na svojim nogama, dok će nevjernici biti proživljeni, a stajat će na svojim licima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONI KOJI SE MIMO ALLAHA DRUGOM BOGU NE KLANJAJU, I KOJI ONE KOJE JE ALLAH ZABRANIO NE UBIJAJU, OSIM KAD TO PRAVDA ZAHTIJEVA, I KOJI NE BLUDNIČE; A KO TO RADI ISKUSIT ĆE KAZNU."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا)

Jelka esamen znači *jelkal-ukubete* (iskusit će kaznu).

الْعُقُوبَةَ .

4761. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kome su pričali Mensur i Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Ebu-Mejsere, a ovaj od Abdullaha; a PRIČAO MI JE i Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Pitao sam (ili upitali su) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je grijeh kod Allaha najveći, pa je odgovorio: 'Da pripisuješ Allahu druga, a On je tebe stvorio!'
'Koji poslije toga?', upitao sam.
'Zatim, da ubiješ svoje dijete plašeći se da ne jede s tobom', odgovorio je.
'A poslije toga?', upitao sam.
'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije',[2] odgovorio je. Nakon toga objavljen je sljedeći ajet kao potvrda riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...'"

٤٧٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ ح قَالَ وَحَدَّثَنِي وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضي الله عنه قَالَ سَأَلْتُ أَوْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ عِنْدَ اللهِ أَكْبَرُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ قَالَ وَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ) .

1 El-Furkan, 68.

2 Ovdje se govori o ubistvu vlastitog djeteta i bludu s komšijinom ženom. Zna se da je svako ubistvo, bez Šerijatom opravdanog razloga, veliki grijeh, a ubistvo djeteta zbog oskudice još je veći. Isto tako, blud s bilo kojom ženom veliki je grijeh, a blud s komšinicom još je veći grijeh. Tako imam Ahmed bilježi hadis od Mikdada b. Esveda u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Šta mislite o bludu?" – "To je haram", rekli smo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Da čovjek počini blud s deset žena, lakše mu je (manji mu je grijeh) nego da ga počini sa ženom svoga komšije." Ovim je hadisom najjasnije pojašnjena važnost komšiluka te međusobnog uvažavanja i poštivanja komšija.

4762. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Kasim b. Ebu-Bezza, koji je upitao Seida b. Džubejra: "Ima li pokajanja za onoga koji namjerno ubije vjernika?" Tada sam mu proučio: "... i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva..."
Seid kaže: "Proučio sam ga Ibn-Abbasu kao što si ga ti proučio meni, pa je rekao: 'Ovo je mekanski ajet. On je stavljen van snage medinskim ajetom koji se nalazi u poglavlju En-Nisa.'"[3]

٤٧٦٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي الْقَاسِمُ بْنُ أَبِي بَزَّةَ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ هَلْ لِمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا مِنْ تَوْبَةٍ فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ (وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) فَقَالَ سَعِيدٌ قَرَأْتُهَا عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ كَمَا قَرَأْتَهَا عَلَيَّ فَقَالَ هَذِهِ مَكِّيَّةٌ نَسَخَتْهَا آيَةٌ مَدَنِيَّةٌ الَّتِي فِي سُورَةِ النِّسَاءِ .

4763. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'ba, prenoseći od Mugire b. Nu'mana, a on od Seida b. Džubejra, koji kaže:
"Razišli su se učenjaci Kufe o pitanju ubistva vjernika,[4] pa sam stoga otišao Ibn-Abbasu, koji je rekao: 'Objavljen je među ajetima koji su objavljeni na kraju, i ništa ga nije stavilo van snage.'"

٤٧٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْكُوفَةِ فِي قَتْلِ الْمُؤْمِنِ فَرَحَلْتُ فِيهِ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَزَلَتْ فِي آخِرِ مَا نَزَلَ وَلَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ .

4764. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Mensur, prenoseći od Seida b. Džubejra, koji je rekao:
"Pitao sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, o riječima Uzvišenog: '... kazna će biti Džehennem,[5] pa je rekao: 'Ne prima mu se pokajanje', te o Njegovim riječima: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju', pa je odgovorio: 'Ovo je bilo u džahilijetu.'"

٤٧٦٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) قَالَ لاَ تَوْبَةَ لَهُ وَعَنْ قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

3 Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kaže: "Poglavlje En-Nisa objavljeno je šest mjeseci nakon poglavlja El-Furkan."

4 Radi se o namjernom ubistvu vjernika.

5 Radi se o 93. ajetu poglavlja En-Nisa: "Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati."

RIJEČI UZVIŠENOG: "PATNJA ĆE MU NA ONOM SVIJETU UDVOSTRUČENA BITI I VJEČNO ĆE U NJOJ PONIŽEN OSTATI."[1]

بَاب (يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا)

4765. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, prenoseći od Mensura, a on od Seida b. Džubejra, koji je rekao da je Ibn-Ebza kazivao:
"Upitali su Ibn-Abbasa o riječima Uzvišenog: 'Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem...', te riječima (Njegovim): '... i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...' – sve do riječi: '... osim onih koji se pokaju...'[2] Pitao sam ga, pa mi je rekao: 'Kada su objavljeni ovi ajeti, Mekelije su izjavile: 'Allahu smo druga pripisivali i ubijali osobe koje je Allah, osim kad to pravda zahtijeva, zabranio ubijati, a činili smo i razvrat, pa je Allah objavio: '... osim onih koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine...' – sve do Njegovih riječi: '... a Allah prašta i samilostan je.''"[3]

٤٧٦٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ أَبْزَى سُئِلَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا) وَقَوْلِهِ (وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) حَتَّى بَلَغَ (إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ) فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لَمَّا نَزَلَتْ قَالَ أَهْلُ مَكَّةَ فَقَدْ عَدَلْنَا بِاللهِ وَقَدْ قَتَلْنَا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَأَتَيْنَا الْفَوَاحِشَ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورًا رَحِيمًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... OSIM ONIH KOJI SE POKAJU I UZVJERUJU I DOBRA DJELA ČINE – ALLAH ĆE NJIHOVA HRĐAVA DJELA U DOBRA PROMIJENITI; A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[4]

بَاب (إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)

4766. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Mensura, a on od Seida b. Džubejra, koji je kazivao:
"Naredio mi je Abdur-Rahman b. Ebza da upitam Ibn-Abbasa o dva ajeta: 'Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati', pa sam ga upitao, a on mi reče: 'Ništa ga nije stavilo van snage.'

٤٧٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ أَمَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبْزَى أَنْ أَسْأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ وَعَنْ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) قَالَ نَزَلَتْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ .

1 El-Furkan, 69.
2 El-Furkan, 70.
3 Isti ajet. Iz njega se razumije da Allah prima iskreno pokajanje (tevbu) čovjeka koji počini ubistvo.
4 Isti ajet.

(Upitao sam ga) i o ajetu: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju...', za koji je rekao: 'Povod njegovu objavljivanju bili su idolopoklonici.'"[5]

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEMINOVNO VAS ČEKA KAZNA."[6]

بَاب (فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا)

Lizamen znači *heleketen* (uzrok propasti).

أَيْ هَلَكَةً .

4767. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Muslim, prenoseći od Mesruka, koji je rekao:
"Kazivao je Abdullah: 'Petero se već dogodilo: dim, mjesec, Bizantinci, napad[7] i neminovnost ('... neminovno vas čeka kazna')."[8]

٤٧٦٧. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ خَمْسٌ قَدْ مَضَيْنَ الدُّخَانُ وَالْقَمَرُ وَالرُّومُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ (فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا) .

5 Ovdje se radi o spomenutim ajetima iz poglavlja En-Nisa i El-Furkan. Ajet iz poglavlja El-Furkan objavljen je, kako kaže Ibn-Abbas, u povodu mekanskih idolopoklonika, koji su priznavali svoja ubistva i grijehe, a njihovo iskupljenje bilo je pokajanje i prelazak na islam. Što se tiče ajeta iz sure En-Nisa, on se odnosi na ljude koji su upoznali islam, a zatim ubili vjernika namjerno; oni zaslužuju vatru i za njih pokajanja nema. Postoje predanja od Ibn-Abbasa po kojima je on smatrao da i za jedne i za druge ima nade za pokajanje. Katkad bi, ipak, za prve tvrdio da ima nade, a za druge da nemaju nikakvu nadu za pokajanje. U hadisu koji prenosi Muavija, a bilježe ga Ahmed i Nesai, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Svaki grijeh, nadati se, Allah će oprostiti, izuzev ako čovjek umre kao nevjernik i ako ubije vjernika namjerno." Međutim, većina časnih prethodnika i svi učenjaci vjerodostojne tradicije smatraju da je primljeno pokajanje čak i onome koji ubije vjernika namjerno, argumentirajući to kur'anskim ajetom: "Doista Allah neće oprostiti da Mu se sudrug pripisuje, a oprostit će manje grijehe od toga." Argumentirajući svoj stav, oni ga temelje i na poznatom vjerodostojnom hadisu o čovjeku koji je ubio 99 ljudi pa to učinio i sa stotim, ali mu se, ipak, Allah smillovao i krajnjim mu boravištem Džennet odredio.

6 El-Furkan, 77.

7 Veliki napad označava Bitku na Bedru.

8 Ebu-Ubejda, tumačeći riječi: "... neminovno vas čeka kazna", kaže: "To je kazna za svakoga ko je uradio loše djelo."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EŠ-ŠU'ARA (PJESNICI)

Mudžahid kaže kaže da *ta'besun*[1] znači "druge ismijavajući", tj. gradeći palače; *hedim*[2]– "zreli", koji se mrve kada se dotaknu; *musehharin*[3] – "opčinjeni"; *lejkeh i el-ejkeh* su množina od *ejke*[4], a znači isprepleteno, uvijeno stablo; *jevmiz-zulleh*[5] – "oblačni dan; prekrivanje kaznom"; *mevzun*[6] – "s mjerom; utvrđeno, poznato"; *ket-tavdi*[7] – "kao planina". Drugi kažu da *leširzimetun*[8] znači "malo, tj. malobrojna skupina", a *fis-sadžidin*[9] – "da među klanjačima budeš, da namaz obavljaš". Ibn-Abbas kaže da *le'allekum tahludun*[10] znači "kao da ćete vječno živjeti"; *ri'in*[11] – "uzvišica" (množina od *ri'ah*, brijeg, uzvišica, jest *erja'*, uzvišice); *mesani'a*[12]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَعْبَثُونَ) تَبْنُونَ (هَضِيمٌ) يَتَفَتَّتُ إِذَا مُسَّ (مُسَحَّرِينَ) الْمَسْحُورِينَ لَيْكَةُ وَالأَيْكَةُ جَمْعُ أَيْكَةٍ وَهِيَ جَمْعُ شَجَرٍ (يَوْمِ الظُّلَّةِ) إِظْلاَلُ الْعَذَابِ إِيَّاهُمْ (مَوْزُونٍ) مَعْلُوم (كَالطَّوْدِ) كَالْجَبَلِ وَقَالَ غَيْرُهُ (لَشِرْذِمَةٌ) الشِّرْذِمَةُ طَائِفَةٌ قَلِيلَةٌ (فِي السَّاجِدِينَ) الْمُصَلِّينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ) كَأَنَّكُمْ الرِّيعُ الأَيْفَاعُ مِنَ الأَرْضِ وَجَمْعُهُ رِيَعَةٌ وَأَرْيَاعٌ وَاحِدُهُ رِيعَةٌ (مَصَانِعَ) كُلُّ بِنَاءٍ فَهُوَ مَصْنَعَةٌ فَرِهِينَ مَرِحِينَ

1 Eš-Šu'ara, 128.

2 Eš-Šu'ara, 148.

3 Eš-Šu'ara, 153.

4 Eš-Šu'ara, 176. Neki kažu da je to ime mjesta. U Ibn-Kesirovom Tefsiru iznosi se pretpostavka da je Šu'ajb poslan dva puta kao vjerovjesnik: prvo je poslan Medjenu, a zatim stanovnicima Ejke. Drugi, pak, tvrde da su stanovnici Ejke i Medjena jedno te isto. Ibn-Kesir daje prednost ovom drugom mišljenju i smatra da je to jedan narod, kome je poslan Šu'ajb, alejhis-selam. Kurtubi kaže: "Ko čita *el-ejke*, to je šiprag, džungla, guštara; a ko čita *Lejke,* to je ime mjesta." Katada kaže da je *el-ejke* guštara od isprepletenih i uvijenih stabala. Ibn-Abbas kaže da *el-ejke* označava stablo. Svi se lingvisti, uglavnom, slažu da je *el-ejke* isprepleteno, uvijeno stablo. Ajni kaže da je množina riječi *el-ejke ejk*, jer kako može jednina i množina biti ista?!

5 Eš-Šu'ara, 189. Allah je Šu'ajbovom, alejhis-selam, narodu poslao nesnosnu žegu, pa su tražili zaklon i hlad u svojim kućama i drugim skloništima. Nigdje ga nisu mogli naći, osim pod oblakom koji se nad njima uzvisio praveći im savršeni hlad. Kada su se svi pod njim sakupili, Allah im je iz oblaka spustio vatru, pa su svi izgorjeli i postali prašina i pijesak (*Kurtubi*, 13/147). Kurtubi kaže da je u ta dva naroda bilo 900 vjernika, koji su vjerovali u poslanstvo Šu'ajbovo, alejhis-selam.

6 El-Hidžr, 19.

7 Eš-Šu'ara, 63.

8 Eš-Šu'ara, 54. Ovdje se radi o Musaovom, alejhis-selam, narodu. Njegovih je sunarodnika bilo malo u odnosu na faraonove ljude koji su ih tjerali. Kurtubi navodi da je Musaova, alejhis-selam, skupina brojala 670 000 ljudi, i svi su se oni spasili kada se more razdvojilo.

9 Eš-Šu'ara, 219.

10 Eš-Šu'ara, 129, tj. oni koji prave palače i dvorce.

11 Eš-Šu'ara, 128. Radi se o zidanju palača Hudovog, alejhis-selam, naroda na uzvišicama i brdima.

12 Eš-Šu'ara, 129.

– "utvrde" (svaka je građevina utvrda); *ferihin*[13] je u značenju merihine (obijesno, zadivljeni onim što su uradili). *Farihin* ima isto značenje, a postoji mišljenje da ova riječ znači vrlo vješti); *ta'sev*[14] – "i zlo ne činite" (to je anarhija najgore vrste), od *'ase - je'isu - 'ajsen*, što znači "oštetiti, naškoditi"; *el-džibille*[15] – "narodi, stvorenja", od: stvoriti, uobličiti (odatle je *džubulun, džibilun* i *džublun* – grupa ljudi u značenju stvorenja; to tvrdi Ibn-Abbas).

(فَارِهِينَ) بِمَعْنَاهُ وَيُقَالُ فَارِهِينَ حَاذِقِينَ (تَعْثَوْا) هُوَ أَشَدُّ الْفَسَادِ عَاثَ يَعِيثُ عَيْثًا (الْجِبِلَّةَ) الْخَلْقُ جُبِلَ خُلِقَ وَمِنْهُ جُبُلاً وَجِبلاً وَجُبْلاً يَعْنِي الْخَلْقَ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NE OSRAMOTI ME NA DAN KADA ĆE LJUDI OŽIVLJENI BITI"[16]

بَاب (وَلاَ تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ)

4768. REKAO JE Ibrahim b. Tahman, prenoseći Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:
"Ibrahim, alejhis-selam, vidjet će svoga oca na Sudnjem danu a na njemu će biti prašina i tama."
El-Gabere je ustvari *el-katere* (veoma gusta prašina koja će lica zatamniti).

٤٧٦٨. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ يَرَى أَبَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ الْغَبَرَةُ وَالْقَتَرَةُ الْغَبَرَةُ هِيَ الْقَتَرَةُ .

4769. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, srest će svoga oca, pa će reći: 'Gospodaru moj, obećao si mi da me nećeš rastužiti na Sudnjem danu!'Tada će mu Allah odgovoriti: 'Ja sam, doista, zabranio Džennet nevjernicima!'"[17]

٤٧٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَخِي عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَلْقَى إِبْرَاهِيمُ أَبَاهُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ إِنَّكَ وَعَدْتَنِي أَنْ لاَ تُخْزِيَنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ فَيَقُولُ اللهُ إِنِّي حَرَّمْتُ الْجَنَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ .

13 Eš-Šu'ara, 149.

14 Eš-Šu'ara, 183.

15 Eš-Šu'ara, 184.

16 Eš-Šu'ara, 87.

17 Upredanjima Ibrahima b. Tahmana i Ejjuba i Ebi-Seida i Ibnul-Munzira spominje se da će Ibrahimov, alejhis-selam, otac Azer biti proživljen na Sudnjem danu u liku prljave hijene koja se valja po izmetu, jer je ona jedna od najglupljih životinja, budući da je i Azer bio jedan od najglupljih i najpokvarenijih ljudi, jer je želio nauditi

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OPOMINJI RODBINU SVOJU NAJBLIŽU[1] I BUDI PONIZAN (PREMA VJERNICIMA KOJI TE SLIJEDE)!"

باب
(وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ)

Vahfid dženahake znači *elin džanibeke* (budi ponizan).

أَلِنْ جَانِبَكَ .

4770. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kada je objavljen ajet: 'I opominji rodbinu svoju najbližu...', Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na brežuljak Safa i počeo zvati: 'O sinovi Fihrovi, o sinovi Adijevi!' – a bili su to ogranci plemena Kurejš – sve dok se nisu iskupili. Onaj koji nije mogao izići poslao je nekoga da vidi o čemu se radi. Došao je Ebu-Leheb i Kurejševići, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Šta mislite: kada bih vam rekao da se u ovoj dolini nalazi konjica koja vas želi napasti, da li biste mi povjerovali?'
'Da', odgovorili su, 'kod tebe smo nalazili samo istinu!' Poslanik tada reče: 'Ja vas opominjem pred strašnu kaznu!' Na to Ebu-Leheb uzviknu: 'Teško tebi danas! Zar si nas samo zbog ovoga okupio?!' Tada je objavljen ajet: 'Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao!'"[2]

٤٧٧٠ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الصَّفَا فَجَعَلَ يُنَادِي يَا بَنِي فِهْرٍ يَا بَنِي عَدِيٍّ لِبُطُونِ قُرَيْشٍ حَتَّى اجْتَمَعُوا فَجَعَلَ الرَّجُلُ إِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَخْرُجَ أَرْسَلَ رَسُولاً لِيَنْظُرَ مَا هُوَ فَجَاءَ أَبُو لَهَبٍ وَقُرَيْشٌ فَقَالَ أَرَأَيْتَكُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلاً بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغِيرَ عَلَيْكُمْ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِيَّ قَالُوا نَعَمْ مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ إِلاَّ صِدْقًا قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ) .

svome sinu ne prihvativši vjeru u koju je on pozivao. Isto tako neće ostati ništa pri duši Ibrahimu, alejhis-selam, u pogledu svog oca koji je u takvom ružnom liku, kao što se neće prepoznati u vatri da mu je otac.

1 Eš-Šu'ara, 215.

2 El-Leheb, 1-2.

4771. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kome su kazivali Seid b. Musejjeb i Ebu-Selema b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Nakon što je Allah objavio: 'I opominji rodbinu svoju najbližu...', Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: 'Skupino Kurejševića! (ili slično tome). Otkupite sebe,[3] ništa vam ja kod Allaha neću moći koristiti! Sinovi Abdu-Menafovi, ništa vam kod Allaha neću koristiti! Abbase, sine Abdul-Muttalibov, ništa ti kod Allaha neću koristiti! Safijja, tetko Allahovog Poslanika, ništa ti kod Allaha neću koristiti! Fatima, kćeri Muhammedova, traži šta želiš od moga imetka, kod Allaha ti ništa neću moći koristiti!'"
Ovo predanje potvrđuje Asbeg, prenoseći od Ibn-Vehba, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba.[4]

٤٧٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ اللهُ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ) قَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا يَا بَنِي عَبْدِمَنَافٍ لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا يَا عَبَّاسُ بْنَ عَبْدِالْمُطَّلِبِ لاَ أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللهِ لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ .

3 Ovim se aludira na to da su sve osobe i njihove duše Allahovo vlasništvo te da se pod kupovinom ili otkupom misli na kupovinu Dženneta, a to se postiže iskrenom pokornošću Allahu, izvršavanjem Njegovih zapovijedi i izbjegavanjem Njegovih zabrana. U drugoj predaji stoji: "Skupino Kurejševića, spasite se od vatre!"

4 Tj, ova predaja slaže se sa predajom koja se prenosi od Asbega, u dijelu *Oporuke,* knjiga II, str. 601-602.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NEML (MRAVI)

El-Hab'e[1] znači "ono što je skriveno"; *la kibele*[2] – "kojima se neće oduprijeti"; *es-sarh*[3] – "dvorana", tj. sve što je uglačanim staklom popločano (*es-sarh* je jednina, a množina je *suruh*, dvorane). Ibn-Abbas kaže da *ve leha 'aršun*[4] znači "a ima i prijesto", tj. vlast; *kerimun*[5] – "poštovanja vrijedno, dobro urađeno, vrlo vrijedno"; *je'tuni muslimin*[6] – "da mi dođu predani, pokorni"; *redife*[7] – "stići će, blizu je"; *džamideten*[8] – "nepomične, stabilne"; *evzi'ni*[9] – "omogući mi". Mudžahid kaže da *nekkiru*[10] znači "promijenite, napravite drugačijim"; *ve utinel-'ilme*[11] – "a nama je dato znanje" (to je rekao Sulejman, alejhis-selam); *es-sarh* – "dvorana", tj. bazen vode koji je Sulejman, alejhis-selam, popločao staklom.[12]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّمْلِ

وَالْخَبْءُ مَا خَبَأْتَ (لاَ قِبَلَ) لاَ طَاقَةَ الصَّرْحُ كُلُّ مِلاَطٍ اتُّخِذَ مِنَ الْقَوَارِيرِ وَالصَّرْحُ الْقَصْرُ وَجَمَاعَتُهُ صُرُوحٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَلَهَا عَرْشٌ) سَرِيرٌ كَرِيمٌ حُسْنُ الصَّنْعَةِ وَغَلاَءُ الثَّمَنِ (يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ) طَائِعِينَ (رَدِفَ) اقْتَرَبَ (جَامِدَةً) قَائِمَةً (أَوْزِعْنِي) اجْعَلْنِي وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَكِّرُوا) غَيِّرُوا (وَأُوتِينَا الْعِلْمَ) يَقُولُهُ سُلَيْمَانُ الصَّرْحُ بِرْكَةُ مَاءٍ ضَرَبَ عَلَيْهَا سُلَيْمَانُ (قَوَارِيرَ) أَلْبَسَهَا إِيَّاهُ .

1 En-Neml, 25. Radi se o ajetu u kojem Allah obavještava Svoja stvorenja o tome da je On Onaj koji izvodi navidjelo ono što je skriveno na nebesima i u zemlji i koji zna ono što ljudi kriju u sebi i ono što na javu iznose.

2 En-Neml, 37. Ovdje Allah spominje vojske koje će dovesti u Sabu i kojima se kraljica od Sabe neće moći suprotstaviti.

3 En-Neml, 44. Radi se o dvorani koja je bila pripremljena za kraljicu Belkisu. Ona je pomislila, zbog uglačanosti i sjaja dvorane, da se radi o dubokoj vodi.

4 En-Neml, 23. Ajet u cijelosti glasi: "Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni."

5 En-Neml, 29. Radi se o Belkisinim riječima kojima se obratila velikašima na svome dvoru rekavši da joj je dostavljeno od Sulejmana jedno poštovanja vrijedno pismo.

6 En-Neml, 31. To su riječi Sulejmanove, alejhis-selam, iz pisma kojima je tražio od kraljice od Sabe da dođu ona i njen narod i da mu se pokore.

7 En-Neml, 72. Ovo su riječi Uzvišenog Gospodara kojima se jamči da će nezahvalnike sigurno stići nešto od onoga što oni požuruju.

8 En-Neml, 88. Uzvišeni Allah govori kako ljudi gledaju planine i misle da su nepomične, a one, ustvari, promiču kao što promiču oblaci.

9 En-Neml, 19. Ovo je dova koju je Sulejman, alejhis-selam, uputio svome Gospodaru zatraživši od Njega da Mu bude zahvalan na blagodatima koje je ukazao njemu i njegovim roditeljima.

10 En-Neml, 41. Radi se o naredbi Sulejmanovoj, alejhis-selam, da se promijeni izgled prijestolja kraljice od Sabe kako bi vidjeli hoće li ga ona prepoznati ili ne.

11 En-Neml, 42. Radi se o riječima Sulejmanovim, alejhis-selam, koji objašnjava kako je njemu znanje dato prije nego kraljici od Sabe.

12 Kurtubi navodi da je taj dvorac imao dvoranu popločanu staklom ispod kojeg je bio bazen napunjen ribama. To je Sulejman, alejhis-selam, uradio da pokaže kako je njegovo carstvo veličanstvenije od carstva kraljice od Sabe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْقَصَصِ

SURA EL-KASAS (KAZIVANJE)

(كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَ وَجْهَهُ) إِلاَ مُلْكَهُ وَيُقَالُ إِلاَ مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الأَنْبَاءُ) الْحُجَجُ .

"Sve će, osim lica Njegova, propasti!"[13], tj. osim Njegovog carstva, a neki kažu: osim onoga što se radilo iz želje za Allahovim licem.[14] Mudžahid kaže: "Vijesti (*el-enbau*) – to su dokazi (*el-hudžedžu*)."

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "TI, DOISTA, NE MOŽEŠ UPUTITI NA PRAVI PUT ONOGA KOGA TI ŽELIŠ DA UPUTIŠ; ALLAH UKAZUJE NA PRAVI PUT ONOME KOME ON HOĆE."[15]

٤٧٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلٍ وَعَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ فَقَالَ أَيْ عَمِّ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعْرِضُهَا عَلَيْهِ وَيُعِيدَانِهِ بِتِلْكَ الْمَقَالَةِ حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلَّمَهُمْ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَأَبَى أَنْ يَقُولَ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاللهِ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ

4772. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kome je kazivao Seid b. Musejjeb, prenoseći od svoga oca da je rekao: "Kada se Ebu-Talibu približila smrt, posjetio ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i našao kod njega Ebu-Džehla i Abdullaha b. Ebu-Umejju b. Mugiru. Tada mu se obratio riječima: 'Amidža, izgovori: '*La ilahe illallah!*' – riječi koje će mi biti potpora da se zalažem za tebe kod Allaha na Sudnjem danu!' Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja rekoše: 'Zar bi napustio vjeru Abdul-Muttalibovu?!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao mu je ove riječi i ponavljao ih, a i oni su isto činili, sve dok Ebu-Talib nije rekao da ostaje u vjeri Abdul-Muttalibovoj, odbivši izgovoriti: 'La ilahe illallah!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Allaha, molit ću Ga da ti oprosti sve dok mi to ne zabrani!' Potom je objavljen ajet: 'Vjerovjesniku i vjernicima nije

13 El-Kasas, 88. Tumačeći ove riječi, islamski učenjaci tvrde da one znače kako će sve ostati Allahu i Njegovoj uzvišenosti.

14 Pod ovim se podrazumijeva ono čime se želi zadovoljiti Plemeniti Allah. Sufjan Sevri kaže da se ovdje misli na dobra djela kojima se želi postići Allahovo zadovoljstvo.

15 El-Kasas, 56.

dopušteno da mole oprost za mnogobošce!'[1] U povodu slučaja s Ebu-Talibom Poslaniku je, sallallahu alejhi ve sellem, također objavljeno: 'Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš; Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće.'" Ibn-Abbas kaže da *ulil-kuvveti*[2] znači "snažni ljudi" (nije ih mogla podići grupa ljudi); *letenu'u*[3] – "s velikom teškoćom (nosili su ključeve)"; *farigan*[4] – "prazno, osim sa sjećanjem na Musaa, alejhis-selam"; *el-ferihin*[5] – "obijesni, uobraženi"; *kussihi*[6] – "idi za njim, slijedi njegov trag". Pokatkad se govori: ("Ispričat ćemo ti")[7], tj. onepoznatom, dalekom, o jednoj strani i o višestrana. *Jebtišu*[8] znači "da ščepa"; *je'temirun*[9] – "dogovaraju se, međusobno se savjetuju"; *'el-udvanu, el-'adau i et-te'addi*[10] – "prigovaranje, navaljivanje, mržnja, neprijateljstvo (značenje je jedno: prevršiti mjeru)[11]; *anese*[12] – "on ugleda, primijeti"; *el-džezvetu*[13] – "zapaljena glavnja, grbavi dio drveta na kojem je sama žeravica" (*šihab* je ono na čemu ima plamena); *el-hajjatu* – vrste džina, zmija i crnih likova[14];

آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ) وَأَنْزَلَ اللهُ فِي أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ. (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُولِي الْقُوَّةِ) لاَ يَرْفَعُهَا الْعُصْبَةُ مِنَ الرِّجَالِ (لَتَنُوءُ) لَتُثْقِلُ (فَارِغًا) إِلاَ مِنْ ذِكْرِ مُوسَى (الْفَرِحِينَ) الْمَرِحِينَ (قُصِّيهِ) اتَّبِعِي أَثَرَهُ وَقَدْ يَكُونُ أَنْ يَقُصَّ الْكَلاَمَ (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ) (عَنْ جُنُبٍ) عَنْ بُعْدٍ عَنْ جَنَابَةٍ وَاحِدٌ وَعَنِ اجْتِنَابٍ أَيْضًا يَبْطِشُ وَيَبْطُشُ (يَأْتَمِرُونَ) يَتَشَاوَرُونَ الْعُدْوَانُ وَالْعَدَاءُ وَالتَّعَدِّي وَاحِدٌ (آنَسَ) أَبْصَرَ الْجِذْوَةُ قِطْعَةٌ غَلِيظَةٌ مِنَ الْخَشَبِ لَيْسَ فِيهَا لَهَبٌ وَالشِّهَابُ فِيهِ لَهَبٌ وَالْحَيَّاتُ أَجْنَاسٌ الْجَانُّ وَالأَفَاعِي وَالأَسَاوِدُ (رِدْءًا) مُعِينًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُصَدِّقُنِي) وَقَالَ غَيْرُهُ (سَنَشُدُّ) سَنُعِينُكَ كُلَّمَا عَزَّزْتَ شَيْئًا فَقَدْ جَعَلْتَ

1 Et-Tevba, 113.
2 El-Kasas, 76. Radi se o Karunu iz Musaova, alejhis-selam, naroda, kome je Allah dao toliko blaga da mu samo ključeve od riznica nije mogla nositi grupa snažnih ljudi.
3 Isti ajet.
4 El-Kasas, 10. Radi se o srcu Musaove, alejhis-selam, majke, koje je ostalo ucvijeljeno, i umalo se nije odala, ali ga je Allah učvrstio i snažnom je učinio, tako da je Musa, alejhis-selam, ostao sačuvan.
5 El-Kasas, 76.
6 El-Kasas, 11. To su riječi Musaove, alejhis-selam, majke, koja je rekla svojoj kćerki da slijedi Musaov trag nakon što je Musa bio stavljen u korpu koja je plovila rijekom.
7 Jusuf, 3 i El-Kehf, 13.
8 El-Kasas, 19. Radi se o slučaju kada je Musa, alejhis-selam, htio da zgrabi jednog pripadnika neprijateljskog naroda.
9 El-Kasas, 20. Jedan čovjek s kraja grada obavijestio je Musaa, alejhis-selam, da bježi iz tog grada jer se njegove glavešine dogovaraju da ga ubiju.
10 El-Kasas, 28. Tim riječima Musa, alejhis-selam, saopćava dobrom čovjeku u Medjenu da mu se, koji god od dvaju rokova bude ispunio, neće imati šta prigovoriti.
11 Kurtubi kaže da se ovo "nema mi se šta prigovoriti" može shvatiti u smislu da se niko ne može obavezati onim što ne može podnijeti.
12 El-Kasas, 29. Kada je Musa, alejhis-selam, ispunio ugovoreni rok, krenuo je sa svojom porodicom iz Medjena. Nakon što je ugledao vatru na jednoj strani brda, ostavio je svoju porodicu i otišao do te vatre, smatrajući da će donijeti jednu glavnju da se ogriju, ili kakvu vijest, ali je tada čuo riječi Uzvišenog Allaha.
13 Isti ajet.
14 Ovdje se govori o čarolijama koje su mađioničari faraonovi upotrebljavali i tako zavaravali narod, pretvarajući štapove u zmije i likove koji se pokreću (vidi, npr.: sura *Ta–ha*, 20).

لَهُ عَضُدًا مَقْبُوحِينَ مُهْلَكِينَ (وَصَّلْنَا) بَيَّنَّاهُ وَأَتْمَمْنَاهُ (يُجْبَى) يُجْلَبُ (بَطِرَتْ) أَشِرَتْ (فِي أُمِّهَا رَسُولاً) أُمُّ الْقُرَى مَكَّةُ وَمَا حَوْلَهَا (تُكِنُّ) تُخْفِي أَكْنَنْتُ الشَّيْءَ أَخْفَيْتُهُ وَكَنَنْتُهُ أَخْفَيْتُهُ وَأَظْهَرْتُهُ (وَيْكَأَنَّ اللهَ) مِثْلُ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ (يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) يُوَسِّعُ عَلَيْهِ وَيُضَيِّقُ عَلَيْهِ .

rid'en[15] – "podupirača, pomoćnika". Ibn-Abbas kaže da *jusaddikuni*[16] znači "kako bi potvrdio riječi moje". Drugi kažu da *senešuddu*[17] znači "pomoći ćemo ti, podržat ćemo te"; *makbuhin*[18] – "bit će od svakog dobra udaljeni" (tj. propast će); *vessalna*[19] – "Mi im objavljujemo" (tj. Mi objašnjavamo i upotpunjujemo); *judžba*[20] – "slijevaju, skupljaju"; *betiret*[21] – "obijesni, razuzdani bili"; *fi ummiha resulen*[22] – "dok u njihov glavni grad ne bi poslanika poslao" (tj. u Mekku i područja koja joj gravitiraju); *tukinnu*[23] – "kriju, skrivaju"; *eknentu* znači "nešto tajiti", a *kenentuhu* – "skrivati nešto", a također i "manifestirati nešto"; *vejke ennallahe*[24] – "zar ne vidite" (kao kada bismo rekli: zar ne znate da Allah daje u obilju hranu i uskraćuje je onome kome On hoće?).

بَاب (إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONAJ KOJI TI OBJAVLJUJE KUR'AN..."[25]

٤٧٧٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الْعُصْفُرِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ) قَالَ إِلَى مَكَّةَ .

4773. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Ja'la, ovom Sufjan Usfuri, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da riječi *leradduke ila me'adin* (sigurno će te vratiti na onaj svijet; mjesto povratka) označavaju Mekku.[26]

15 El-Kasas, 34. Zna se da je Harun, alejhis-selam, bio rječitiji od Musaa, pa je zbog toga Musa, alejhis-selam, molio Allaha da s njim pošalje Haruna kao pomoćnika jer se plašio da taj zadatak sam neće moći ispuniti.
16 Isti ajet.
17 El-Kasas, 35. "Poslat ćemo ti brata u pomoć."
18 El-Kasas, 42. Ovdje se radi o onima koji su pozivali na zlo, kao što su faraon, Haman i drugi. Pratilo ih je prokletstvo na ovom, a propast na onom svijetu.
19 El-Kasas, 51. Uzvišeni Allah kaže: "A Mi im objavljujemo sve riječ po riječ, da bi razmislili." Kurtubi kaže: "Šaljemo im jednog po jednog poslanika."
20 El-Kasas, 57. Radi se o svakovrsnim plodovima koji se, kao Allahov dar, slijevaju u sveto i sigurno mjesto, tj. u Mekku.
21 El-Kasas, 58. Allah, dželle šanuhu, govori o uništavanju velikog broja sela i gradova zbog toga što su njihovi stanovnici bili obijesni, nepravedni i nasilni.
22 El-Kasas, 59. Uzvišeni Allah uopće nije uništavao naselja dok ne bi u njih poslanika poslao. Ako bi njihovi stanovnici i dalje nasilnici ostali i nepravdu činili, bili bi uništeni.
23 El-Kasas, 69. Uzvišeni Allah jasno upozorava da On tačno zna šta ljudska srca kriju, a šta javno iskazuju.
24 El-Kasas, 82.
25 El-Kasas, 85.
26 Ovo poglavlje završava se radosnom viješću Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da će se uprkos mržnji neprijatelja vratiti u svoju rodnu Mekku. To je stav Ibn-Abbasov, Mudžahidov, Dahhakov, Suddijev

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ANKEBUT (PAUK)

Mudžahid kaže da *mustebsirin*[1] znači "iako su razumni, došli su u zabludu"; *fele ja'lemennallahu*[2] – "da bi Allah sigurno ukazao" (Allah je to znao, pa je napravio razliku, kao što kaže: "... da bi Allah dobre od nevaljalih odvojio"[3]); *eskalen me'a eskalihim*[4] – "i breme onih koje su u zabludu odveli nositi" (tj. nosit će i svoje i njihove grijehe).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

قَالَ مُجَاهِدٌ (وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ) ضَلَلَةً وَقَالَ غَيْرُهُ (الْحَيَوَانُ) وَالْحَيُّ وَاحِدٌ (فَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ) عَلِمَ اللهُ ذَلِكَ إِنَّمَا هِيَ بِمَنْزِلَةِ فَلِيَمِيزَ اللهُ كَقَوْلِهِ (لِيَمِيزَ اللهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) (أَثْقَالاً مَعَ أَثْقَالِهِمْ) أَوْزَارًا مَعَ أَوْزَارِهِمْ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ER-RUM (BIZANTINCI)

"NEĆE SE UVEĆATI KOD ALLAHA"

(*Fe la jerbu*[5] znači "neće se uvećati".) Ko nešto dadne želeći bolje od toga neće u tome imati nagradu. Mudžahid je rekao: *juhberun*[6] – "oni koji se raduju, uživaju"; *jemhedun*[7] – "oni koji su Džennet pripremili" (tj. prave ležaje);

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الرُّومِ

بَاب (فَلاَ يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ)

مَنْ أَعْطَى عَطِيَّةً يَبْتَغِي أَفْضَلَ مِنْهُ فَلاَ أَجْرَ لَهُ فِيهَا . قَالَ مُجَاهِدٌ (يُحْبَرُونَ) يُنَعَّمُونَ (يَمْهَدُونَ) يُسَوُّونَ الْمَضَاجِعَ الْوَدْقُ الْمَطَرُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

i dr. Neki, pak, pod ovim podrazumijevaju povratak onom svijetu i radosnu vijest o njegovu ulasku u Džennet. To je stav Ikrimin, Zuhrijev, Hasanov i dr.

1 El-Ankebut, 38. Iako ljudi imaju razum, šejtan ih nekada, kao u ovom primjeru Ada i Semuda, odvede u zabludu i odvrati od pravoga puta.

2 El-Ankebut, 3.

3 El-Enfal, 37.

4 El-Ankebut, 13.

5 Er-Rum, 39. Radi se o novcu koji se daje da se uveća novcem drugih ljudi. Takav novac neće se kod Allaha uvećati. Kaže Ibn-Kesir : "Nema nikakvog sevaba kod Allaha Uzvišenog onaj koji nešto poklanja želeći da mu ljudi uzvrate više nego što je on dao njima." (Tefsir Ibn-Kesir, Muhammed Nesib Rifai, skraćeno bos. izdanje, str. 1032, 1423. h./2002 g.)

6 Er-Rum, 15. To su oni koji su vjerovali i dobra djela činili. Allah za njih kaže da će u džennetskim perivojima uživati i radosni biti.

7 Er-Rum, 44. Svojim dobrim djelima pripremaju sebi ležaje, smještaj i boravak na onom svijetu. Mudžahid veli da se time misli na pripremanje svoga mjesta u kaburu.

(هَلْ لَكُمْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) فِي الْآلِهَةِ وَفِيهِ (تَخَافُونَهُمْ) أَنْ يَرِثُوكُمْ كَمَا يَرِثُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا (يَصَّدَّعُونَ) يَتَفَرَّقُونَ (فَاصْدَعْ) وَقَالَ غَيْرُهُ ضُعْفٌ وَضَعْفٌ لُغَتَانِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (السُّوأَى) الْإِسَاءَةُ جَزَاءُ الْمُسِيئِينَ .

el-vedka[8] – "kišu, padavinu". Ibn-Abbas kaže da se ajet *hel lekum mimma meleket ejmanukum*[9] ("da li se onih koji su u posjedu vašem...") odnosi na idole i Allaha; *tehafunehum* ("plašite") da vas ne naslijede kao što vi nasljeđujete jedan drugoga; *jessadde'un*[10] – "oni će se razdvojiti, rastaviti". Fasde' (znači razluči i istupi. Aludira se na 94. ajet iz sure El-Hadždžž). Drugi kažu da su *du'fun* i *da'fun* dva načina čitanja, odnosno dva narečja. Mudžahid kaže da *es-suu'aa*[11] ("zlo, negativnost") označava kazna onima koji rade zlo.

٤٧٧٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ وَالْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يُحَدِّثُ فِي كِنْدَةَ فَقَالَ يَجِيءُ دُخَانٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَأْخُذُ بِأَسْمَاعِ الْمُنَافِقِينَ وَأَبْصَارِهِمْ يَأْخُذُ الْمُؤْمِنَ كَهَيْئَةِ الزُّكَامِ فَفَزِعْنَا فَأَتَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَغَضِبَ فَجَلَسَ فَقَالَ مَنْ عَلِمَ فَلْيَقُلْ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ اللهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لَا يَعْلَمُ لَا أَعْلَمُ فَإِنَّ اللهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) وَإِنَّ قُرَيْشًا أَبْطَئُوا عَنِ الْإِسْلَامِ فَدَعَا عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ

4774. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Mensur i A'meš, prenoseći od Ebu-Duhaa, koji je čuo Mesruka kako kazuje: "Jedan je čovjek pričao među pripadnicima plemena Kinde, rekavši: 'Pojavit će se na Sudnjem danu dim i oduzeti sluh i vid licemjerima, a vjernike će obuzeti nešto slično prehladi.' Prestrašili smo se zbog toga, pa sam otišao Ibn-Mes'udu i našao ga naslonjena. On se naljutio, potom je sjeo, a onda rekao: 'Ko zna neka kaže, a ko ne zna neka kaže: 'Uzvišeni Allah jedini zna!', jer je znanje (u tome) da onaj koji ne zna kaže: 'Ja ne znam!'[12] Uzvišeni Allah kaže Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Ja od vas za ovo ne tražim nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!''[13] Kurejševići su oklijevali u prihvatanju islama, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih uputio dovu: 'Gospodaru moj,

8 Er-Rum, 48. Radi se o kiši kao Allahovom daru ljudima, koja oživljava obamrlu zemlju i obveseljava Allahove robove.

9 Er-Rum, 28. Naime, da li su oni koji su u posjedu vašem izjednačeni s vama, da li ste isti i da li ih se bojite kao što se jedni drugih bojite? Ovdje se želi ukazati na to da je Allah gospodar, vladar i vlasnik, a kipovi ili božanstva jesu ono što se posjeduje. Ono što je predmet posjedovanja ne može postati posjednikom. Dakle, rob ne dijeli ništa sa svojim gospodarom.

10 Er-Rum, 43. Ovo se odnosi na Sudnji dan i odvajanje ljudi jednih od drugih: dobrih od loših, Džennetlija od Džehennemlija.

11 Er-Rum, 10. Ovo se odnosi na one koji su poricali Allahove riječi i ruglu ih izvrgavali. Oni će osjetiti najžešću patnju. Kurtubi kaže da je es-su'a ime Džehennema.

12 Mnogi kažu da kazati: "Ja ne znam!" – znači pola znanja.

13 Sad, 86.

كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ حَتَّى هَلَكُوا فِيهَا وَأَكَلُوا الْمَيْتَةَ وَالْعِظَامَ وَيَرَى الرَّجُلُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ فَجَاءَهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ جِئْتَ تَأْمُرُنَا بِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنَّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا فَادْعُ اللهَ فَقَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ (عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمْ عَذَابُ الْآخِرَةِ إِذَا جَاءَ ثُمَّ عَادُوا إِلَى كُفْرِهِمْ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى) يَوْمَ بَدْرٍ وَ (لِزَامًا) يَوْمَ بَدْرٍ (الم غُلِبَتِ الرُّومُ) إِلَى (سَيَغْلِبُونَ) وَالرُّومُ قَدْ مَضَى .

pomozi mi protiv njih sa sedam, kao što si Jusufu pomogao sa sedam!', pa ih je snašla suša (nerodna godina), sve dok nisu u njoj skoro nastradali. Jeli su uginulo i kosti, a kada su između nebesa i zemlje primijetili nešto poput dima, došao je Ebu-Sufjan i rekao: 'Muhammede, došao si naređujući nam da poštujemo rodbinske veze, a tvoj narod propada! Uputi dovu Allahu!' Tada je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, proučio: 'Zato sačekaj dan kada će na nebu vidjeti dim očito...' – sve do riječi: '... vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti.'[1] Pa zar će se od njih otkloniti ahiretska kazna nakon što se on pojavi, a oni se ponovo vrate u svoje nevjerstvo?! Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'Onoga dana kada ih svom silom zgrabimo...'[2] (na dan Bedra), i riječi Njegove: '... patnja...'[3] (na dan Bedra), (kao i:) 'Elif–lam–mim. Bizantinci su pobijeđeni...' – sve do riječi: '... oni će pobijediti.'[4] To se već dogodilo.'"

1 Ed-Duhan, 10-15.

2 Ed-Duhan, 16.

3 El-Furkan, 77. Odnosi se na patnju onih koji su poricali Allahove blagodati.

4 Er-Rum, 1-3. Kur'an govori o porazu Bizantinaca i naglašava da će vjernici zasigurno pobijediti, zbog čega će se obilno radovati.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NEMA MIJENJANJA ALLAHOVOG STVARANJA!"[5]

باب (لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ)

Lihalkillahi znači *lidinillah* (nema mijenjanja Allahove vjere). *Hulukul-evveline* znači *dinul-evveline* (vjera prvih). *El-fitreh*[6] znači "islam".

لِدِينِ اللهِ خُلُقُ ٱلأَوَّلِينَ دِينُ ٱلأَوَّلِينَ وَالْفِطْرَةُ ٱلإِسْلاَمُ .

4775. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, kojem je kazivao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svako se dijete rađa čiste vjere (u islamu), pa ga roditelji načine židovom, kršćaninom ili vatropoklonikom. Kada od normalne životinje nastane normalno mladunče, zar na njemu primjećujete bilo kakav nedostatak?!' Potom je proučio: '... vjeri, djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio – ne treba se mijenjati Allahova vjera, jer to je prava vjera...'"[7]

٤٧٧٥ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاَ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بَهِيمَةً جَمْعَاءَ هَلْ تُحِسُّونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُولُ (فِطْرَةَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ) .

5 Er-Rum, 30.

6 *Fitra* je nazvana vjerom jer je u njoj Allah ljude stvorio. Postoji više shvatanja ovog termina. Jedni tvrde da je to prirodna vjera u kojoj se svako dijete rađa; ako ono umre prije punoljetnosti, bilo musliman ili ne, ulazi u Džennet. Drugi tvrde da se *fitra* odnosi samo na muslimane; kada bi se ona odnosila i na druge, onda niko od njih ne bi bio nevjernik. Neki, pak, smatraju da termin *fitra* znači stvaranje. Svako dijete biva stvoreno, a opredjeljuje se svojim punoljetstvom i zrelošću. Kurtubi kaže da se uspoređivanjem ljudi sa životinjama u ovome hadisu željelo istaknuti kako se ljudi rađaju potpunim, bez nedostataka, pa onda prihvataju vjeru, ili obrnuto, kao što mladunče životinje dođe na ovaj svijet potpuno, a poslije mu odsijeku uho ili dio uha, otkinu rog i sl. Ibn-Abdul-Berr smatra da je ovo najispravnije mišljenje. Nemoguće je da *fitra* označava islam, kako kaže Ibn-Šihab, jer se islam i iman potvrđuju jezikom, vjeruje se srcem, a u praksi se provode pomoću organa, a to je ipak iluzorno tražiti od djece. Pojašnjenje ovoga je u onome što prenosi imam Ahmed od Džabir ibn Abdullaha da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Svaka osoba se rodi u pravoj vjeri, dok se o sebi ne izjasni svojim jezikom, pa kada se o njemu izjasni njegov jezik bude ili zahvalan (sakir) ili nezahvalan (kefur) pa ga roditelji učine židovom ili kršćaninom." (Ahmed b. Hanbel, *El-Musned*, Darul-hadis, Kairo, 11/547, hadisi br.: 14741, 7181, 7781,7698, 9077, 9288)

7 Er-Rum, 30.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA LUKMAN

سُورَةُ لُقْمَانَ

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NE SMATRAJ DRUGE ALLAHU RAVNIM; MNOGOBOŠTVO JE, ZAISTA, VELIKA NEPRAVDA."[1]

بَاب (لاَ تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ)

4776. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, koji je čuo Abdullaha, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Kada je objavljen ajet: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom ne miješaju'[2] – to je zabrinulo ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su zapitali: 'Ko to od nas nije svoje vjerovanje pomiješao s nepravdom?', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ne odnosi se to na to. Zar niste čuli Lukmanove riječi koje je uputio svome sinu: 'Mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!'?'"

٤٧٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ لَيْسَ بِذَاكَ أَلَا تَسْمَعُ إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ لِابْنِهِ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "SAMO ALLAH ZNA KAD ĆE SMAK SVIJETA NASTUPITI..."[3]

بَاب قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)

4777. PRIČAO MI JE Ishak od Džerira, njemu Ebu-Hajjan, a ovom Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) pojavio pred ljudima, te mu je prišao jedan čovjek i upitao ga:
"Šta je iman?"
"Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, u susret s Njim i u proživljenje

٤٧٧٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ يَمْشِي فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْإِيمَانُ قَالَ الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَلِقَائِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ الْآخِرِ

1 Lukman, 13.
2 El-En'am, 82.
3 Lukman, 34.

na drugom svijetu", odgovorio je (Poslanik). "A šta je islam, Allahov Poslaniče?", upitao je ovaj ponovo.
"Da obožavaš Allaha, ništa Mu ne pridružujući, da klanjaš namaz, da dijeliš zekat i da postiš ramazan", odgovorio je.
"A šta je ihsan, Allahov Poslaniče?", upita ovaj.
"Ihsan je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi!", reče (Poslanik).
"A kada će biti Smak svijeta, Allahov Poslaniče?", upita ovaj.
"Upitani ne zna ništa više od onoga koji pita, ali ću ti reći njegove predznake: kada žena sebi rodi gospodaricu – to je jedan od predznaka; kada budu bosi i goli predvodili ljude – i to je jedan od predznaka. Petero niko osim Allaha ne zna: 'Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama...'"[4]
Tada je taj čovjek otišao, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknu: "Dovedite mi ga!" Krenuli su da ga dovedu, ali ništa nisu vidjeli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada im reče: "Bijaše to Džibril. Došao je da ljude pouči vjeri."

قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْإِسْلَامُ قَالَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْإِحْسَانُ قَالَ الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَلَكِنْ سَأُحَدِّثُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتِ الْمَرْأَةُ رَبَّتَهَا فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا كَانَ الْحُفَاةُ الْعُرَاةُ رُءُوسَ النَّاسِ فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللهُ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ) ثُمَّ انْصَرَفَ الرَّجُلُ فَقَالَ رُدُّوا عَلَيَّ فَأَخَذُوا لِيَرُدُّوا فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا فَقَالَ هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ دِينَهُمْ .

4778. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Umer b. Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Omer, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Pet je riznica tajni." Zatim je proučio: "Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti..."

٤٧٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) .

4 Isti ajet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ES-SEDŽDA (PADANJE NIČICE)

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Mudžahid kaže da *mehin*[1] znači "neznatan, slab; kap sjemena od koje čovjek nastaje"; *dalelna*[2] – "kad nestanemo, kada budemo uništeni". Ibn-Abbas kaže da *el-džuruzi*[3] znači "ogoljela, ona na koju pada kiša, a ništa joj ne koristi"; *Jehdi*[4] – "pojašnjava, čini jasnim".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَهِينٍ) ضَعِيفٍ نُطْفَةُ الرَّجُلِ (ضَلَلْنَا) هَلَكْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْجُرُزُ الَّتِي لاَ تُمْطَرُ إِلاَّ مَطَرًا لاَ يُغْنِي عَنْهَا شَيْئًا (يَهْدِ) يُبَيِّنْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NIKO NE ZNA KAKVE IH, KAO NAGRADA ZA ONO ŠTO SU ČINILI, SKRIVENE RADOSTI ČEKAJU!"[5]

بَاب قَوْلِهِ (فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ)

4779. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:

"Uzvišeni je Allah rekao: 'Pripremio sam Svojim robovima ono što nije vidjelo oko, niti je čulo uho, niti je čovjeku na um palo.'"

Ebu-Hurejra kaže: "Učite, ako hoćete: 'I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju!'"

PRIČAO NAM JE Sufjan, njemu Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, koji je kazivao: "Allah je rekao..." (slično prethodnom hadisu). Upitali su Sufjana: "Je li predajom?" – "Nego čime drugim?!", odgovorio je. Ebu-Mu'avija prenosi od A'meša, a on od Ebu-Saliha da je Ebu-Hurejra učio: "... skrivene radosti..."

٤٧٧٩ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) و حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ اللهُ مِثْلَهُ قِيلَ لِسُفْيَانَ رِوَايَةً قَالَ فَأَيُّ شَيْءٍ .

1 Es-Sedžda, 8. Radi se o kaplji neznatne tekućine od koje nastaje čovjek i njegovo potomstvo.

2 Es-Sedžda, 10. Ovdje je riječ o nevjernicima koji sumnjaju da će, nakon što budu umrli i uništeni, ponovo biti proživljeni.

3 Es-Sedžda, 27. Ibn-Abbas kaže da se to odnosi na ogoljelu zemlju u Jemenu, a Ebu-Ubejda da je riječ o suhoj, neplodnoj zemlji koju kiša nije natopila.

4 Es-Sedžda, 26. Allah u ovom ajetu postavlja pitanje: "Zar ovima nije jasno koliko smo Mi naroda prije njih uništili, po čijim oni nastambama hodaju?!"

5 Es-Sedžda, 17.

٤٧٨٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُوأُسَامَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ ذُخْرًا بَلْهَ مَا أُطْلِعْتُمْ عَلَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ (فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ قَرَأَ أَبُو هُرَيْرَةَ قُرَّاتِ أَعْيُنٍ .

4780. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, kojem je pričao Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):
"Uzvišeni je Allah rekao: 'Pripremio sam za Svoje dobre robove ono što nije vidjelo oko, niti je čulo uho, niti je čovjeku palo na pamet, kao prilog, a da se ne govori o onome što će im se pokazati.'"
Vjerovjesnik je zatim proučio: "I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju..."
Ebu-Mu'avija prenosi od Ebu-Saliha da je Ebu-Hurejre čitao *kurratu a'junin* (umjesto *kurretu a'junin*, kako je to čita po Asimovom kiraetu).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْأَحْزَابِ

SURA EL-AHZAB (SAVEZNICI)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صَيَاصِيهِمْ) قُصُورِهِمْ .

Mudžahid kaže da *sajasihim*[6] znači "njihove utvrde, njihovi dvorci".

بَاب (النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIK TREBA DA BUDE PREČI VJERNICIMA NEGO ONI SAMI SEBI..."[7]

٤٧٨١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلاَّ وَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)

4781. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, njemu njegov otac, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nijednog vjernika, a da mu ja nisam preči od drugih ljudi i na dunjaluku i na ahiretu. Ako hoćete, učite: 'Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi...', pa koji god

6 El-Ahzab, 26. Allah govori o sljedbenicima Knjige koji su pomagali mušrike, da ih je iz njihovih utvrda izveo i strah u njihova srca ulio pa su ih vjernici jedne pobili, a druge zarobili, a njihovu zemlju, kuće i bogatstva naslijedili.

7 El-Ahzab, 6.

vjernik ostavi imetak – neka ga naslijedi rodbina, ako je ima; a ako ostavi dug ili ukućane, neka mi se to dostavi, jer sam ja njegov zaštitnik."

فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ تَرَكَ مَالاً فَلْيَرِثْهُ عَصَبَتُهُ مَنْ كَانُوا فَإِنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَلْيَأْتِنِي فَأَنَا مَوْلاَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZOVITE IH PO OČEVIMA NJIHOVIM – TO JE KOD ALLAHA ISPRAVNIJE..."[1]

بَاب
(ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ)

4782. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, ovom Musa b. Ukba, a njemu Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (koji kaže): "Zejda b. Harisu, oslobođenog roba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zvali smo Zejd, sin Muhammedov, sve dok nije objavljen ajet: 'Zovite ih po očevima njihovim – to je kod Allaha ispravnije...'"[2]

٤٧٨٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ الْمُخْتَارِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا كُنَّا نَدْعُوهُ إِلاَّ زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللهِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... IMA IH KOJI SU POGINULI, A IMA I ONIH KOJI TO OČEKUJU – NIŠTA NISU IZMIJENILI."[3]

بَاب (فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلاً)

Nahbehu[4] znači ahdehu – "ispunio je svoj zavjet, svoju ubavezu, tj. umro je"; *aktariha*[5] znači *dževanibiha* – "s raznih strana, iz različitih pravaca"; *el-fitnete le etevha*[6] – "da postanu mnogobošci, učinili bi (prihvatili bi)".

نَحْبَهُ عَهْدَهُ (أَقْطَارِهَا) جَوَانِبُهَا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا لَأَعْطَوْهَا .

1 El-Ahzab, 5.

2 Predislamski Arapi držali su posinke kao svoje rođene sinove i smatrali da se rastavljena posinkova žena ili njegova udovica ne može udati za poočima. Svi propisi preislamskog običajnog prava dokinuti su ovim ajetom, kao što je dokinuto posinovljavanje.

3 El-Ahzab, 23.

4 Radi se o ashabima koji ispunjavaju svoj zavjet dat Allahu – obećanje da će na Njegovom putu i život dati. Osnovno značenje riječi nahbun jeste zavjet, ali se ovdje misli na smrt, jer zavjet "visi" čovjeku za vratom kao baš kao i smrt. Ibn-Hadžer navodi više predanja koja ukazuju da se ovaj ajet odnosi na Ammara b. Jasira, Hamzu, Mus'aba b. Umejra i dr. Buhari, Muslim i Tirmizi bilježe da se to odnosi na Enesa b. Nadra, amiždu Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji se borio na Uhudu i tamo poginuo. Na njegovom tijelu bilo je više od osamdeset rana. Sestra ga je prepoznala po mladežu koji je imao na tijelu još iz djetinjstva. Nakon toga objavljen je ovaj ajet. Bejheki bilježi hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored Mus'aba b. Umejra, radijallahu anhu, koji je poginuo na Uhudu, zastao kod njega, proučio dovu, a zatim proučio i ovaj ajet.

5 El-Ahzab, 14.

6 Isti ajet. U njemu se kaže: "A da su im s raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se u vezi s tim, brzo učinili."

4783. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, ovom njegov otac, prenoseći od Semame, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Smatramo da je u povodu slučaja Enesa b. Nadra objavljen ovaj ajet: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili.'"

٤٧٨٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ نُرَى هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي أَنَسِ بْنِ النَّضْرِ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ).

4784. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Haridže b. Zejda b. Sabita da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, rekao:
"Kada smo prepisivali stranice u mushafe, zagubio sam ajet iz poglavlja El-Ahzab – a često sam slušao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga uči – i našao sam ga jedino kod Huzejme Ensarija, čije je svjedočenje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao ravnim svjedočenju dvojice ljudi: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili.'"[7]

٤٧٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ لَمَّا نَسَخْنَا الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ فَقَدْتُ آيَةً مِنْ سُورَةِ الْأَحْزَابِ كُنْتُ كَثِيرًا أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَؤُهَا لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ إِلاَّ مَعَ خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ الَّذِي جَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَهَادَتَهُ شَهَادَةَ رَجُلَيْنِ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIČE, RECI ŽENAMA SVOJIM: 'AKO ŽELITE ŽIVOT NA OVOM SVIJETU I NJEGOV SJAJ, ONDA SE ODLUČITE: DAT ĆU VAM PRISTOJNU OTPREMNINU I LIJEPO ĆU VAS OTPUSTITI.'"[8]

بَاب قَوْلُهُ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً)

Ma'mer kaže da *et-teberrudž* znači da žena pokaže (otkrije) svoje ljepote. *Sunnetellahi*; Allahov sunnet (Allahov zakon, ustaljena praksa). *Istenneha*; znači *dže'aleha* (učinio je to sunnetom, ustaljenom praksom).

وَقَالَ مَعْمَرٌ التَّبَرُّجُ أَنْ تُخْرِجَ مَحَاسِنَهَا (سُنَّةَ اللهِ) اسْتَنَّهَا جَعَلَهَا.

7 Ibn-Hadžer smatra da se ovim misli kako Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, nije zabilježio ovaj ajet, ali da ga je znao napamet.

8 El-Ahzab, 28.

4785. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala): "Kada mu je Allah naredio da njegove žene načine izbor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je sa mnom. Došao je i rekao mi: 'Ja ti spominjem jedno, a ti nemoj žuriti dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.' Znao je da mi roditelji neće dopustiti razvod s njim. Potom je rekao: 'O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku."[1] 'O čemu da se savjetujem sa svojim roditeljima? Ja želim Allaha, Njegovog Poslanika i onaj svijet!', rekoh mu."[2]

٤٧٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهَا حِينَ أَمَرَهُ اللهُ أَنْ يُخَيِّرَ أَزْوَاجَهُ فَبَدَأَ بِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكِ أَمْرًا فَلاَ عَلَيْكِ أَنْ لاَ تَسْتَعْجِلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكِ وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ) إِلَى تَمَامِ الْآيَتَيْنِ فَقُلْتُ لَهُ فَفِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A AKO ŽELITE ALLAHA, I POSLANIKA NJEGOVA, I ONAJ SVIJET – PA, ALLAH JE, DOISTA, ONIMA MEĐU VAMA KOJE ČINE DOBRA DJELA PRIPREMIO NAGRADU VELIKU."

بَاب قَوْلِهِ (وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا)

Katada kaže: "'I pamtite Allahove ajete i mudrost koji se kazuju u domovima vašim...'[3] – znači Kur'an i sunnet."

وَقَالَ قَتَادَةُ (وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللهِ وَالْحِكْمَةِ) الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةُ السُّنَّةُ .

4786. REKAO JE Lejs, da mu je pričao Junus, ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Kada je naređeno Allahovom Poslaniku, sallallahu

٤٧٨٦. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا أُمِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

1 El-Ahzab, 28-29.

2 Ovdje se radi o poznatom slučaju kada su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene tražile od njega da im osigura bolju opskrbu i ljepšu odjeću, a on to nije mogao učiniti. Ostavio je na volju svojim ženama da ih, ako to one žele, pusti.

3 El-Ahzab, 34.

بِتَخْيِيرِ أَزْوَاجِهِ بَدَأَ بِي فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكِ أَمْرًا فَلاَ عَلَيْكِ أَنْ لاَ تَعْجَلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكِ قَالَتْ وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) إِلَى (أَجْرًا عَظِيمًا) قَالَتْ فَقُلْتُ فَفِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ قَالَتْ ثُمَّ فَعَلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ مَا فَعَلْتُ تَابَعَهُ مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ وَأَبُو سُفْيَانَ الْمَعْمَرِيُّ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ .

alejhi ve sellem, da omogući svojim ženama da izaberu, on je počeo razgovor sa mnom rekavši: ‘Spominjem ti jedno; ne treba da žuriš dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.’ On je već znao da mi roditelji neće savjetovati razvod. Zatim je rekao: ‘Uzvišeni Allah kaže: ‘O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ‘Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.’’ ‘Zbog čega da se o ovom savjetujem sa svojim roditeljima?! Ja, doista, želim Allaha, Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onaj svijet!’, rekoh. Zatim su i ostale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene učinile ono što sam ja učinila.”

S ovim predanjem slaže se predanje Musaa b. A‘jena, koji prenosi od Ma‘mera, on od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Seleme, kome su prenijeli Abdur-Rezzak i Ebu-Sufjan Ma‘meri, od Ma‘mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve, a on od Aiše.

بَاب (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ)

RIJEČI UZVIŠENOG: “... U SEBI SI SKRIVAO ONO ŠTO ĆE ALLAH OBJELODANITI I LJUDI SI SE BOJAO, A PREČE JE DA SE ALLAHA BOJIŠ...”[4]

٤٧٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُبْدِيهِ) نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ .

4787. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Mu‘alla b. Mensur, prenoseći od Hammada b. Zejda, kome je pričao Sabit, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je ajet: “... u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti...” – objavljen povodom slučaja Zejnebe bint Džahš i Zejda b. Harise.[5]

4 El-Ahzab, 37.

5 Ovdje se radi o nemogućnosti nastavka braka između Zejnebe i Zejda. Uzvišeni Allah izvjestio je svoga Poslanika da će ona biti jedna od njegovih supruga, prije nego što se oženio. Kada mu je došao Zejd da mu se potuži na nju, on mu je rekao: “Boj se Allaha i zadrži svoju ženu!”, pa mu Uzvišeni veli; “Izvjestio sam

RIJEČI UZVIŠENOG: "MOŽEŠ ZANEMARITI ONE MEĐU NJIMA KOJE HOĆEŠ I MOŽEŠ POZVATI SEBI ONU KOJU HOĆEŠ, A MOŽEŠ ZATRAŽITI ONU KOJU SI UDALJIO; NIJEDNO OD TOGA NIJE TVOJ GRIJEH..."[1]

باب قَوْلِهِ
(تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ)

Ibn-Abbas kaže da *turdži*[2] znači "zanemariš, odbiješ", a *erdži'hu*[3] – "udalji ga, odbij ga".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُرْجِئُ) تُؤَخِّرُ أَرْجِئْهُ أَخِّرْهُ .

4788. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Bila sam ljubomorna na one koje su sebe poklonile Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Zar žena može sebe pokloniti?!' Nakon što je Uzvišeni Allah objavio: 'Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh...' – rekla sam: 'Vidim da ti Gospodar tvoj udovoljava u onome što zaželiš!'"[4]

٤٧٨٨ . حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامٌ حَدَّثَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضي الله عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَغَارُ عَلَى اللاَّتِي وَهَبْنَ أَنْفُسَهُنَّ لِرَسُولِ الله ﷺ وَأَقُولُ أَتَهَبُ الْمَرْأَةُ نَفْسَهَا فَلَمَّا أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ) قُلْتُ مَا أُرَى رَبَّكَ إِلاَّ يُسَارِعُ فِي هَوَاكَ .

4789. PRIČAO MI JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Asim b. Ahvel, prenoseći od Mu'aze, a ona od Aiše, radijallahu anha, (koja kaže): "Nakon što je objavljen ajet: 'Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh...' – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

٤٧٨٩ . حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالله أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ مُعَاذَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ كَانَ يَسْتَأْذِنُ فِي يَوْمِ الْمَرْأَةِ مِنَّا بَعْدَ أَنْ أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ

te da ću te njome oženiti, a ti u sebi kriješ ono što će Allah objelodaniti." (Ovo spominje Suddi, a bilježi Ibn-Kesir) Nakon razvoda, Uzvišeni Allah je oženio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je naređeno da se on oženi njome, kako se, nakon toga, vjernici ne bi ustručavali ženiti se ženama posinaka svojih, kada se oni od njih razvedu. Zejd b. Harise bio je otprije posinak Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem. Četvrtim ajetom sure El-Ahzab dokinuta je praksa posinovljavanja.

1 El-Ahzab, 51.

2 Isti ajet.

3 El-A'raf, 111.

4 Tj. Allah je začetnik onoga što ti želiš i izabereš i On požuruje da ti to ispuni.

sellem, zatražio je dopuštenje za dan (koji pripada nekoj drugoj od nas),[5] pa sam je (tu ženu) upitala: 'Šta si ti rekla?'
'Rekla sam mu: 'Ako je na mene red, Allahov Poslaniče, ja ne želim da bilo koju drugu izabereš!'', odgovorila je."
Saglasna su značenja ovog i hadisa Abbada b. Abbada, koji je čuo od Asima.

وَمَن ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ) فَقُلْتُ لَهَا مَا كُنْتِ تَقُولِينَ قَالَتْ كُنْتُ أَقُولُ لَهُ إِنْ كَانَ ذَاكَ إِلَيَّ فَإِنِّي لاَ أُرِيدُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ أُوثِرَ عَلَيْكَ أَحَدًا تَابَعَهُ عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ سَمِعَ عَاصِمًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE ULAZITE U SOBE VJEROVJESNIKOVE, OSIM AKO VAM SE DOPUSTI RADI JELA, ALI NE DA ČEKATE DOK SE ONO ZGOTOVI; TEK KADA BUDETE POZVANI, ONDA UĐITE, I POŠTO JEDETE, RAZIĐITE SE NE UPUŠTAJUĆI SE JEDNI S DRUGIMA U RAZGOVOR. TO SMETA VJEROVJESNIKU, A ON SE STIDI DA VAM TO REKNE, A ALLAH SE NE STIDI ISTINE. A AKO OD NJIH NEŠTO TRAŽITE, TRAŽITE TO OD NJIH IZA ZASTORA. TO JE ČISTIJE I ZA VAŠA I ZA NJIHOVA SRCA. VAMA NIJE DOPUŠTENO DA ALLAHOVA POSLANIKA UZNEMIRUJETE NITI DA SE ŽENAMA NJEGOVIM POSLIJE SMRTI NJEGOVE IKADA OŽENITE. TO BI, UISTINU, KOD ALLAHA, BIO VELIKI GRIJEH!"[6]

بَاب قَوْلُهُ (لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا)

Kaže se : *Inahu*[7] znači "dok se zgotovi, pripremi". "Možda je Smak svijeta blizu"[8] – ako ovo kažeš kao pridjev u ženskom rodu, onda ćeš reći *karibeten* (blizu), a ako to učiniš s prilogom vremena i ne želiš spomenuti pridjev, odbacit ćeš harf *ta*, kao dodatak ženskom rodu, pa će tako ovaj termin moći biti i u jednini i u dvojini i u množini, i za muški i za ženski rod.

يُقَالُ إِنَاهُ إِدْرَاكُهُ أَنَى يَأْنِي أَنَاةً فَهُوَ آنٍ (لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا) إِذَا وَصَفْتَ صِفَةَ الْمُؤَنَّثِ قُلْتَ قَرِيبَةً وَإِذَا جَعَلْتَهُ ظَرْفًا وَبَدَلاً وَلَمْ تُرِدِ الصِّفَةَ نَزَعْتَ الْهَاءَ مِنَ الْمُؤَنَّثِ وَكَذَلِكَ لَفْظُهَا فِي الْوَاحِدِ وَالاثْنَيْنِ وَالْجَمِيعِ لِلذَّكَرِ وَالأُنْثَى .

5 Tj. kada bi želio otići nekoj drugoj od svojih žena, tražio je dozvolu od one žene kod koja je bio na redu u svom obilasku.

6 El-Ahzab, 53.

7 Isti ajet.

8 El-Ahzab, 63.

4790. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Humejda, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je čuo Omera, radijallahu anhu, kako govori:
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kada bi naredio majkama vjernika da stave prekrivače, jer kod tebe ulazi i dobar i loš!' Allah je (tada) objavio ajet o pokrivanju (zastiranju)."

٤٧٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِي الله عنه قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ الْحِجَابِ .

4791. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Rekaši, njemu Mu'temir b. Sulejman, ovom njegov otac, a njemu Ebu-Midžlez, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pozvao je ljude. Oni su se počastili, a onda sjedili i razgovarali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da se pripremao da ustane, a oni nisu ustali, kada je to vidio ustao je. Kada je ustao, ustali su, ovi koji su ustali, ali su trojica ostala sjediti. Nakon toga došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da uđe, kad narod još uvjek sjedi. Potom su oni ustali, pa sam ustao obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su i oni (ona trojica) otišli, pa je on tada došao, dok nije ušao, ja krenuh da uđem, ali je on stavio pregradu između mene i sebe. Tada je Allah objavio: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite...'"[1]

٤٧٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الرَّقَاشِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ دَعَا الْقَوْمَ فَطَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ وَإِذَا هُوَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ وَقَعَدَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَانْطَلَقْتُ فَجِئْتُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدِ انْطَلَقُوا فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَلْقَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ) .

1 Ovo je uputstvo kako se odnositi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kako ga cjeniti i biti prema njemu obazriv, kao što treba poštovati njegovo vrijeme i intimu i boravak u njegovim kućama. Islamsko ponašanje koje vjernik mora uvažavati jeste i to, kada se nađe u tuđoj kući, da vodi računa o domaćinu i njegovim potrebama. U ovom hadisu očito se primjećuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio tjeskobu u sebi zbog njihovog nepotrebnog zadržavanja kod njega, ali ga je bilo stid reći ljudima da iziđu iz njegove kuće. S obzirom da oni nisu razumjeli njegovu namjeru, on je izišao iz svoje kuće i tek se, na vijest Enesa, radijallahu anhu, da su oni izišli iz kuće, vratio.

4792. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ebu-Kilabe da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: "Ja najbolje poznajem ovaj ajet (o pokrivanju, zastiranju). Nakon što je Zejneb bint Džahš bila poklonjena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je s njim u kući u kojoj se spravljala hrana. U tu su kuću pozvani ljudi, te su sjedili i razgovarali. Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio, a zatim ulazio, dok su oni sjedili i razgovarali. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora...' Bio je stavljen zastor, i narod je otišao."

٤٧٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَا أَعْلَمُ النَّاسِ بِهَذِهِ الآيَةِ آيَةِ الْحِجَابِ لَمَّا أُهْدِيَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ رَضي الله عَنْهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَتْ مَعَهُ فِي الْبَيْتِ صَنَعَ طَعَامًا وَدَعَا الْقَوْمَ فَقَعَدُوا يَتَحَدَّثُونَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْرُجُ ثُمَّ يَرْجِعُ وَهُمْ قُعُودٌ يَتَحَدَّثُونَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ) إِلَى قَوْلِهِ (مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) فَضُرِبَ الْحِجَابُ وَقَامَ الْقَوْمُ.

4793. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pripremljeni su hljeb i meso, a ja sam poslan da pozovem na gozbu. Došla je jedna grupa ljudi i jela, a zatim izišla. Potom je došla druga grupa. I ona je jela, a zatim izišla. Ja sam zvao svakoga, i nikoga nisam ostavio nepozvana.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'sve sam pozvao.'
'Dignite onda hranu!', reče on. Trojica ljudi ostala su u kući razgovarajući, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i uputio se u Aišinu, radijallahu anha, sobu.
'Neka je selam i Allahova milost na vas, časna porodico!', reče on, a ona odgovori: 'Neka je selam i Allahova milost na tebe! Kako si našao svoju porodicu, Allah te blagoslovio!'

٤٧٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضي الله عنه قَالَ بُنِيَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ بِخُبْزٍ وَلَحْمٍ فَأُرْسِلْتُ عَلَى الطَّعَامِ دَاعِيًا فَيَجِيءُ قَوْمٌ فَيَأْكُلُونَ وَيَخْرُجُونَ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ فَيَأْكُلُونَ وَيَخْرُجُونَ فَدَعَوْتُ حَتَّى مَا أَجِدُ أَحَدًا أَدْعُو فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ مَا أَجِدُ أَحَدًا أَدْعُوهُ قَالَ ارْفَعُوا طَعَامَكُمْ وَبَقِيَ ثَلاَثَةُ رَهْطٍ يَتَحَدَّثُونَ فِي الْبَيْتِ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقَ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَقَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ وَرَحْمَةُ اللهِ فَقَالَتْ وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ كَيْفَ وَجَدْتَ أَهْلَكَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فَتَقَرَّى حُجَرَ نِسَائِهِ كُلِّهِنَّ يَقُولُ لَهُنَّ كَمَا يَقُولُ لِعَائِشَةَ وَيَقُلْنَ لَهُ كَمَا قَالَتْ عَائِشَةُ

Poslanik je prošao kroz sobe svojih žena govoreći im ono što je rekao Aiši, radijallahu anha, a one su njemu odgovarale isto ono što mu je odgovorila Aiša, radijallahu anha. Nakon toga Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i zatekao tri osobe kako razgovaraju u njegovoj sobi. Bio je izuzetno stidan, pa je izišao i uputio se ka Aišinoj, radijallahu anha, sobi. Ne znam jesam li ga ja obavijestio, ili je već bio obaviješten, da su se ljudi razišli, pa se vratio. Kada je stavio jednu svoju nogu na prag vrata s unutrašnje strane, dok mu je druga bila vani, spustio je zastor između mene i sebe. Tada je objavljen ajet o pokrivanju."

ثُمَّ رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِذَا ثَلاثَةٌ مِنْ رَهْطٍ فِي الْبَيْتِ يَتَحَدَّثُونَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ شَدِيدَ الْحَيَاءِ فَخَرَجَ مُنْطَلِقًا نَحْوَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَمَا أَدْرِي آخْبَرْتُهُ أَوْ أُخْبِرَ أَنَّ الْقَوْمَ خَرَجُوا فَرَجَعَ حَتَّى إِذَا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي أُسْكُفَّةِ الْبَابِ دَاخِلَةً وَأُخْرَى خَارِجَةً أَرْخَى السِّتْرَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأُنْزِلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ .

4794. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdullah b. Bekr Sehmi, a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada se oženio Zejnebom bint Džahš, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio je jelo. Ljudi su se najeli hljeba i mesa, a on je krenuo u sobe majki vjernika, kao što je (uvijek) činio ujutro kada bi se oženio. Nazivao im je selam i učio im dovu, a one su na selam uzvraćale i dovu mu učile. Kada se vratio kući, ugledao je dvojicu ljudi kako pričaju. Vidjevši to, udaljio se od svoje kuće. Nakon što su to primijetila, ova su dva čovjeka brzo ustala. Ne znam jesam li ga ja obavijestio o njihovom izlasku, ili je o tome već bio obaviješten, te se vratio i ušao u kuću, a između mene i njega spustio je zastor. Tada je objavljen ajet o pokrivanju (zastiranju)."
Ibrahim b. Ebu-Merjem kaže: "Kazivao nam je Jahja, a njemu Humejd da je čuo od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj hadis."

٤٧٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ أَوْلَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ بَنَى بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَأَشْبَعَ النَّاسَ خُبْزًا وَلَحْمًا ثُمَّ خَرَجَ إِلَى حُجَرِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ كَمَا كَانَ يَصْنَعُ صَبِيحَةَ بِنَائِهِ فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِنَّ وَيُسَلِّمْنَ عَلَيْهِ وَيَدْعُو لَهُنَّ وَيَدْعُونَ لَهُ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ رَأَى رَجُلَيْنِ جَرَى بِهِمَا الْحَدِيثُ فَلَمَّا رَآهُمَا رَجَعَ عَنْ بَيْتِهِ فَلَمَّا رَأَى الرَّجُلاَنِ نَبِيَّ اللهِ ﷺ رَجَعَ عَنْ بَيْتِهِ وَثَبَا مُسْرِعَيْنِ فَمَا أَدْرِي أَنَا أَخْبَرْتُهُ بِخُرُوجِهِمَا أَمْ أُخْبِرَ فَرَجَعَ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ وَأَرْخَى السِّتْرَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأُنْزِلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4795. PRIČAO MI JE Zekerijja b. Jahja, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Nakon što je propisano pokrivanje (zastiranje), izišla je Sevda da obavi svoju potrebu, a bila je krupna žena i bila je prepoznatljiva za svakog ko ju je poznavao. Kada ju je Omer b. Hattab ugledao, reče joj: ‘Sevdo, tako mi Allaha, mi znamo ko si ti, pa vodi računa kako izlaziš!’ Vratila se ponovo, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u mojoj sobi; večerao je, i u ruci mu je bila oglodana kost. Ušla je i rekla: ‘Allahov Poslaniče, izišla sam da obavim neku svoju potrebu, pa mi je Omer rekao to i to?’ Tada mu je Allah objavio te je završio objavljivanje, a on je još u svojoj ruci držao oglodanu kost, ne ostavljajući je: ‘Vama se dozvoljava da izlazite kada se za to ukaže potreba!’”

٤٧٩٥. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ خَرَجَتْ سَوْدَةُ بَعْدَمَا ضُرِبَ الْحِجَابُ لِحَاجَتِهَا وَكَانَتِ امْرَأَةً جَسِيمَةً لاَ تَخْفَى عَلَى مَنْ يَعْرِفُهَا فَرَآهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا سَوْدَةُ أَمَا وَاللهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَانْظُرِي كَيْفَ تَخْرُجِينَ قَالَتْ فَانْكَفَأَتْ رَاجِعَةً وَرَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِي وَإِنَّهُ لَيَتَعَشَّى وَفِي يَدِهِ عَرْقٌ فَدَخَلَتْ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي فَقَالَ لِي عُمَرُ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ ثُمَّ رُفِعَ عَنْهُ وَإِنَّ الْعَرْقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ.

RIJEČI UZVIŠENOG: “IZNOSILI VI O TOME ŠTA U JAVNOST ILI TO U SEBI KRILI PA, ALLAH SVE ZNA! NJIMA NIJE GRIJEH DA BUDU OTKRIVENE PRED OČEVIMA SVOJIM, I SINOVIMA SVOJIM, I BRAĆOM SVOJOM, I SINOVIMA BRAĆE SVOJE, I SINOVIMA SESTARA SVOJIH, I ŽENAMA VJERNICAMA, I PRED ONIMA KOJE SU U VLASNIŠTVU NJIHOVU. I ALLAHA SE BOJTE, JER ALLAHU, DOISTA, NIŠTA SKRIVENO NIJE.”[1]

باب قَوْلُهُ
(إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا لاَ جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلاَ أَبْنَائِهِنَّ وَلاَ إِخْوَانِهِنَّ وَلاَ أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلاَ أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ وَلاَ نِسَائِهِنَّ وَلاَ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا)

4796. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: “Efleh, brat Ebu-Ku‘ajsov, zatražio je od mene, nakon što je objavljen ajet o zastiranju, dopuštenje da uđe. Nisam mu dopustila dok za to nisam zatražila dopuštenje od Vjerovjesnika, sallallahu

٤٧٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ أَفْلَحُ أَخُو أَبِي الْقُعَيْسِ بَعْدَمَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَقُلْتُ لاَ آذَنُ لَهُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ فِيهِ النَّبِيَّ ﷺ فَإِنَّ أَخَاهُ أَبَا الْقُعَيْسِ

[1] El-Ahzab, 54-55.

alejhi ve sellem, jer njegov brat Ebu-Ku'ajs nije sa mnom bio u rodbinskim odnosima po mlijeku, budući da me je zadojila Ebu-Ku'ajsova žena. Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te mu rekoh: Allahov Poslaniče, Efleh, brat Ebu-Ku'ajsov, tražio je od mene dopuštenje da uđe, ali mu nisam dopustila dok se s tobom ne posavjetujem.
'Šta te sprečava da dopustiš ulazak svome amidži?', upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'ovaj me čovjek nije zadojio, već me je zadojila Ebu-Ku'ajsova žena!'
'Daj mu dopuštenje jer je on tvoj amidža, Allah ti dao svako dobro!', reče on."
Urva kaže: "Zbog toga je Aiša govorila: 'Zabranjujte po srodstvu dojenja kao što zabranjujete po srodstvu krvi.'"

لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَةُ أَبِي الْقُعَيْسِ فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ اسْتَأْذَنَ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ لَهُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا مَنَعَكِ أَنْ تَأْذَنِي عَمُّكِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَةُ أَبِي الْقُعَيْسِ فَقَالَ ائْذَنِي لَهُ فَإِنَّهُ عَمُّكِ تَرِبَتْ يَمِينُكِ قَالَ عُرْوَةُ فَلِذَلِكَ كَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ حَرِّمُوا مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا تُحَرِّمُونَ مِنَ النَّسَبِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH I MELECI NJEGOVI BLAGOSILJAJU VJEROVJESNIKA. O VJERNICI, BLAGOSILJAJTE GA I VI I ŠALJITE MU POZDRAVE MIRA!"[1]

بَاب قَوْلِهِ ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

Ebu-Alije kaže: "Allahov je blagoslov Njegovo hvaljenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u prisustvu meleka, dok je blagoslov meleka dova." Ibn-Abbas kaže da *jusallune* znači "donose salavat" (tj. blagosiljaju), a *lenugrijenneke*[2] – "Mi ćemo ti prepustiti vlast" (tj. premoć).

قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ صَلَاةُ اللهِ ثَنَاؤُهُ عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَلَائِكَةِ وَصَلَاةُ الْمَلَائِكَةِ الدُّعَاءُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿يُصَلُّونَ﴾ يُبَرِّكُونَ ﴿لَنُغْرِيَنَّكَ﴾ لَنُسَلِّطَنَّكَ .

4797. PRIČAO MI JE Seid b. Jahja, njemu njegov otac, a ovom Mis'ar, prenoseći od Hakema, on od Ibn-Ebu-Lejle, a ovaj od Ka'ba b. Udžre, radijallahu anhu, (da je rekao): "Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, što se tiče (donošenja) selama na tebe – to znamo, ali kako donositi salavat na tebe?'
'Recite: 'Gospodaru, blagoslovi Muhammeda

٤٧٩٧ . حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِي الله عنه قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَمَّا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَقَدْ عَرَفْنَاهُ فَكَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

1 El-Ahzab, 56.
2 El-Ahzab, 60. Tj. nad onima čija su srca bolesna i licemjerna i koji po Medini šire laži. Oni će samo kratko uživati.

i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu, Ti si hvaljen i slavljen! Gospodaru, usreći Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si usrećio porodicu Ibrahimovu, Ti si hvaljen i slavljen!", reče on."

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

4798. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Upitali smo: 'Ovo je selam, Allahov Poslaniče, a kako ćemo donositi salavat na tebe?'
'Recite: 'Gospodaru, salavat podari Muhammedu, Tvome robu i poslaniku, kao što si ga podario porodici Ibrahimovoj, i blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima!", odgovori on."
Ebu-Salih, prenoseći od Lejsa, kaže: "... Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu!"
PRIČAO NAM JE je Ibrahim b. Hamza, a njemu Ibn-Ebu-Hazim Deraverdi, prenoseći od Jezida: "... kao što si salavat donio na Ibrahima, i blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima i porodicu Ibrahimovu!"

٤٧٩٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا التَّسْلِيمُ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ عَنِ اللَّيْثِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ وَقَالَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE BUDITE KAO ONI KOJI SU MUSAA UZNEMIRAVALI..."[3]

بَاب قَوْلُهُ (لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى)

4799. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Revh b. Ubada, a ovom Avf, prenoseći od Hasana, Muhammeda i Hilasa, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Musa je, doista, bio stidan čovjek! O tome govore riječi Uzvišenog: 'O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su oni govorili, i on kod Allaha ugled uživa.'""

٤٧٩٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ وَمُحَمَّدٍ وَخِلَاسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مُوسَى كَانَ رَجُلًا حَيِيًّا وَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّأَهُ اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللهِ وَجِيهًا) .

3 El-Ahzab, 69.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA SEBE' (SABA)

Rečeno je da *mu'adžizine*[1] znači musabikine – "nastojeći da Nam umaknu"; *bi mu'džizine* znači *bi faitine* – "oni koji umiču"; *mu'adžizijje* znači *musabikijje; sebeku*[2] – *fatu* "da će se spasiti, da će ih mimoići";[3] *la ju'džizune*[4] – *la jefutune* "neće moći umaći, neće ih zaobići"; *jesbikuna*[5] – *ju'džizuna* "da će Nam umaći" (značenje je svega ovoga u tome da svako od njih želi pokazati nemoć drugoga); *bi mu'džizine znači bi faitine; mu'adžizine* znači *mugalibine,* kada svaki od dva takmaca želi da razotkrije nemoć svoga protivnika; *mi'šarun*[6] – "deseti dio" (*ušrun* – "desetina"); *el-ukuli*[7] – "plodovi" (tj. proizvodi); *ba'id*[8] i *be'iid* – upotrebljava se i jedno i drugo u značenju "udaljiti". Mudžahid kaže da *la ja'zubu*[9] znači "ništa Mu ne izmiče" (tj. ništa Mu nije skriveno); *sejlel-'arimi*[10] – "poplavu pustili" (nastalu popuštanjem brana), tj. crvenu vodu što ju je Allah poslao na branu koja je pukla i bila uništena, te je voda poplavila dolinu čija su se dva kraja uzdigla, tako da je nestala voda, a nastala suša; nije bilo crvene vode s te brane, pa im je Allah poslao

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ سَبَإٍ

يُقَالُ (مُعَاجِزِينَ) مُسَابِقِينَ (بِمُعْجِزِينَ) بِفَائِتِينَ مُعَاجِزِيَّ مُسَابِقِيَّ (سَبَقُوا) فَاتُوا (لاَ يُعْجِزُونَ) لاَ يَفُوتُونَ (يَسْبِقُونَا) يُعْجِزُونَا وَقَوْلُهُ (بِمُعْجِزِينَ) بِفَائِتِينَ وَمَعْنَى (مُعَاجِزِينَ) مُغَالِبِينَ يُرِيدُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَنْ يُظْهِرَ عَجْزَ صَاحِبِهِ مِعْشَارٌ عُشْرٌ يُقَالُ الأُكُلُ الثَّمَرُ (بَاعِدْ) وَبَعِّدْ وَاحِدٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ يَعْزُبُ) لاَ يَغِيبُ (سَيْلَ الْعَرِمِ) السُّدُّ مَاءٌ أَحْمَرُ أَرْسَلَهُ اللَّهُ فِي السُّدِّ فَشَقَّهُ وَهَدَمَهُ وَحَفَرَ الْوَادِيَ فَارْتَفَعَتَا عَنِ الْجَنْبَيْنِ وَغَابَ عَنْهُمَا الْمَاءُ فَيَبِسَتَا وَلَمْ يَكُنِ الْمَاءُ الأَحْمَرُ مِنَ السُّدِّ وَلَكِنْ كَانَ عَذَابًا أَرْسَلَهُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَيْثُ شَاءَ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ شُرَحْبِيلَ الْعَرِمُ الْمُسَنَّاةُ بِلَحْنِ أَهْلِ الْيَمَنِ وَقَالَ غَيْرُهُ الْعَرِمُ الْوَادِي السَّابِغَاتُ الدُّرُوعُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ

1 Ovaj je termin spomenut u 5. i 38. ajetu ove sure, a radi se o osobama koje se suprotstavljaju dokazima Allahovim i pred njima se ohole i nastoje da ti dokazi ne dođu do ljudi.

2 El-Enfal, 59.

3 Tj. Allahova kazna.

4 El-Enfal, 59.

5 El-Ankebut, 4. Ajet glasi: "Zar misle oni koji zla djela rade da će Nama umaći?! Loše oni prosuđuju!"

6 Sebe', 45. Uzvišeni Allah spominje da su i prije njih poslanike u laž ugonili, a ovi nisu postigli ni deseti dio od onoga što su prijašnji narodi imali.

7 Sebe', 16. Allah govori o nezahvalnicima čije je vrtove zamijenio drugim vrtovima s gorkim plodovima i tamariskom i neznatnim lotosom divljim.

8 Sebe', 19. Oni koji su se prema sebi ogriješili tražili su da Uzvišeni Allah načini veće rastojanje prilikom njihovih putovanja, pa ih je Allah zbog nezahvalnosti i omalovažavanja Njegove blagodati raselio.

9 Sebe', 3.

10 Sebe', 16.

(يُجَازَى) يُعَاقَبُ (أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ) بِطَاعَةِ اللهِ (مَثْنَى وَفُرَادَى) وَاحِدٌ وَاثْنَيْنِ (التَّنَاوُشُ) الرَّدُّ مِنَ الْآخِرَةِ إِلَى الدُّنْيَا (وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ) مِنْ مَالٍ أَوْ وَلَدٍ أَوْ زَهْرَةٍ (بِأَشْيَاعِهِمْ) بِأَمْثَالِهِمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَالْجَوَابِ) كَالْجَوْبَةِ مِنَ الْأَرْضِ الْخَمْطُ الْأَرَاكُ وَالْأَثَلُ الطَّرْفَاءُ الْعَرِمُ الشَّدِيدُ .

kaznu odakle je htio. Amr b. Šurahbil kaže da je u narječju stanovnika Jemena *el-'arim* brana. Drugi kažu da *'arim* znači "dolina; riječno korito". *Es-sabigat*[11] znači "panciri, oklopi, pancirne košulje". Mudžahid, govoreći o riječima: "A da li Mi kažnjavamo?"[12] – kaže da *judžaza* znači juakabu (kažnjavanje). *E'izukum bivahidetin*[13] znači "ja vam savjetujem samo jedno: pokornost Allahu"; *mesna ve furada*[14] – "dvojica po dvojica ili jedan po jedan"; *et-tenavušu*[15] – "povratak" (tj. s ahireta na dunjaluk); *bejne ma ještehune*[16] – "između onoga što budu željeli" (tj. od imetka djeteta ili dunjalučkog sjaja); *bi ešja'ihim*[17] – "identičnim njima". Ibn-Abbas kaže da *el-hamt*[18] znači "misvak" (drvo); *el-esl*[19] – "tamariska, metljika" (Tamarix galaicca), a *el-'arim* – "brana".

11 Sebe', 11. Govori se o Davudu, alejhis-selam, i Allahovom, dželle šanuhu, naređenju da pravi široke pancire.

12 Sebe', 17. Kur'an podsjeća da se kažnjava samo nevjernik, nezahvalnik.

13 Sebe', 46.

14 Isti ajet. Radi se o tome da ustanu pojedinačno ili skupno i razmisle o istinitosti poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

15 Sebe', 52. Radi se o tome da će nevjernici na Sudnjem danu priznati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada će biti kasno, jer se s ahireta neće moći vratiti na dunjaluk.

16 Sebe', 54.

17 Isti ajet. U njemu se govori o prepreci koja će biti postavljena između nevjernika i onoga što oni budu željeli, kao što je to učinjeno sa sličnim njima.

18 Sebe', 16.

19 Sebe', 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD IZ SRCA NJIHOVIH NESTANE STRAHA, ONI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE TO REKAO GOSPODAR VAŠ?' – 'ISTINU', ODGOVORIT ĆE, 'ON JE UZVIŠEN I VELIK!'"[1]

بَاب (حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ)

4800. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, koji kaže da je čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada Allah nešto odluči na nebu, meleci udare svojim krilima iz pokornosti Njegovim riječima, kao da su ona metalni lanac kojim se udara po kamenu, a kad iz njihovih srca nestane straha, oni upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?' 'Istinu', odgovorit će onome koji pita, 'a On je uzvišen i velik!' Taj govor čuje onaj koji tajno prisluškuje – a oni su ovako postavljeni jedan iznad drugog' (Sufjan je to opisao tako što je šaku prevrnuo i razdvojio prste) – 'pa čuje riječ i prenese je onome koji je ispod njega, a on je proslijedi onome ispod njega, sve dok ne dođe na jezik sihirbaza ili vračara. Postoji mogućnost da ga pogodi svjetlica prije nego što je proslijedi, a postoji i mogućnost da on na nju doda stotinu laži prije negoli ga ona stigne, te se kaže: 'Nije li nam već rekao toga i toga, i toga i toga dana?!' Tako se povjeruje zbog te riječi koja se čula s neba.'"

٤٨٠٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ إِنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ فَإِذَا (فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا) لِلَّذِي قَالَ (الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقُ السَّمْعِ وَمُسْتَرِقُ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ وَوَصَفَ سُفْيَانُ بِكَفِّهِ فَحَرَفَهَا وَبَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَى مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخَرُ إِلَى مَنْ تَحْتَهُ حَتَّى يُلْقِيَهَا عَلَى لِسَانِ السَّاحِرِ أَوِ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَ الشِّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيَهَا وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ فَيُقَالُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا كَذَا وَكَذَا فَيُصَدَّقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سَمِعَ مِنَ السَّمَاءِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ON VAS SAMO PRIJE TEŠKE PATNJE OPOMINJE."[2]

بَاب قَوْلُهُ (إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ)

4801. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Hazim, a ovom A'meš, prenoseći od Amra b. Murre, on od Seida b. Džubejra, a ovaj

٤٨٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ خَازِمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ

1 Sebe', 23.

2 Sebe', 46.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ الصَّفَا ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ يَا صَبَاحَاهْ فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ قَالُوا مَا لَكَ قَالَ أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ الْعَدُوَّ يُصَبِّحُكُمْ أَوْ يُمَسِّيكُمْ أَمَا كُنْتُمْ تُصَدِّقُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَأَنْزَلَ اللهُ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) .

od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Jednog dana popeo se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na brežuljak Safa i povikao: 'Opasnost, pažnja!' Kurejševići su se okupili i upitali: 'Šta ti je?'
'Šta mislite', reče on, 'kada bih vas obavijestio da će vas neprijatelj napasti ujutro ili navečer, da li biste mi povjerovali?'
'Svakako', odgovoriše oni. Tada im on reče: 'Ja vas samo prije teške kazne opominjem!'
'Propao dabogda', uzviknu na to Ebu-Leheb, 'zar si nas zbog ovoga sakupio?!' Tada je Allah objavio: 'Neka propadne Ebu-Leheb!'"[3]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْمَلَائِكَةِ (فَاطِر)

SURA EL-MELAIKE ILI FATIR (STVORITELJ)

قَالَ مُجَاهِدٌ الْقِطْمِيرُ لِفَافَةُ النَّوَاةِ (مُثْقَلَةٌ) مُثَقَّلَةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (الْحَرُورُ) بِالنَّهَارِ مَعَ الشَّمْسِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحَرُورُ بِاللَّيْلِ وَالسَّمُومُ بِالنَّهَارِ (وَغَرَابِيبُ) أَشَدُّ سَوَادٍ الْغِرْبِيبُ الشَّدِيدُ السَّوَادِ .

Mudžahid kaže da *el-kitmir*[4] znači "omotač (opna, kožica) oko koštice", a *muskaletun*[5] – "pretovareni, preopterećeni (grijesima)". Drugi kažu da *el-harur*[6] znači "vrući vjetar sa sunčevom žegom". Ibn-Abbas kaže: "el-harur" je vrućni noćni vjetar, a *es-semum* – "vreli dnevni vjetar". *Garabibu*[7] znači "najizrazitija crna boja", a *el-girbib* znači "nešto izrazito crno".

3 El-Leheb, 1.

4 Fatir, 13. Uzvišeni Allah kaže nevjernicima da oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju ne posjeduju ništa. U ovome ajetu Uzvišeni Allah spominje termin kitmir, koji znači "ljuska koštice", a to simbolično predstavlja nemoć i neznatnost.

5 Fatir, 18. Radi se o onima koji su grijesima pretovareni. Za njih na Sudnjem danu, kako se navodi u Kur'anu, niko neće ponijeti grijehe, pa čak ni najbliži rođaci.

6 Fatir, 21. U ovome ajetu Uzvišeni Allah spominje da se hladovina i vrući vjetar ne mogu izjednačiti.

7 Fatir, 27. Uzvišeni Allah u ovom ajetu govori o plodovima različitih boja, a zatim o brdima, kojih, između ostalih, ima i izrazito crnih.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ يس

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَعَزَّزْنَا) شَدَّدْنَا (يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ) كَانَ حَسْرَةً عَلَيْهِمُ اسْتِهْزَاؤُهُمْ بِالرُّسُلِ (أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ) لاَ يَسْتُرُ ضَوْءُ أَحَدِهِمَا ضَوْءَ الآخَرِ وَلاَ يَنْبَغِي لَهُمَا ذَلِكَ (سَابِقُ النَّهَارِ) يَتَطَالَبَانِ حَثِيثَيْنِ (نَسْلَخُ) نُخْرِجُ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ وَيَجْرِي كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا (مِنْ مِثْلِهِ) مِنَ الأَنْعَامِ (فَكِهُونَ) مُعْجَبُونَ (جُنْدٌ مُحْضَرُونَ) عِنْدَ الْحِسَابِ وَيُذْكَرُ عَنْ عِكْرِمَةَ (الْمَشْحُونِ) الْمُوقَرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَائِرُكُمْ) مَصَائِبُكُمْ (يَنْسِلُونَ) يَخْرُجُونَ (مَرْقَدِنَا) مَخْرَجِنَا (أَحْصَيْنَاهُ) حَفِظْنَاهُ مَكَانَتُهُمْ وَمَكَانُهُمْ وَاحِدٌ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA JA-SIN

Mudžahid kaže da *fe 'azzezna*[1] znači "pa pojačasmo, učvrstismo".
"O kako su ljudi jadni!"[2] – jadnost se ogleda u njihovom ismijavanju poslanika.
"Niti Sunce može Mjesec dostići"[3] – tj. svjetlost jednoga ne skriva svjetlost drugoga, niti im to treba. "... niti noć dan preteći"[4] – tj. zahtijevajući brzinu. "Mi uklanjamo..."[5] – tj. izvodimo jedne od drugih, i svi se kreću, svako od njih. *Fekihun*[6] znači "veseli i radosni; zadivljeni", *džundun muhdarun*[7] – "poslušna vojska (kod polaganja računa). Od Ikrime se prenosi da je rekao kako *el-mešhun*[8] znači "krcat, pretovaren". Ibn-Abbas kaže da *tairukum*[9] znači "uzrok vaše nesreće"; *jensilun*[10] – "pohrliti"; *merkadina*[11] – "naših grobova" (tj. naših boravišta); *ahsajnahu*[12] – "pobrojali smo, sačuvali smo"; *mekanetuhum i mekanuhum istog je značenje.* (*Mekanetihim*[13] – "na njihovom mjestu", tj. u njihovim boravištima).

1 Ja-Sin, 14. Radi se o dvojici poslanika kojima je kao pojačanje Uzvišeni Allah poslao i trećega, jer im stanovnici toga grada nisu povjerovali.

2 Ja-Sin, 30.

3 Ja-Sin, 40.

4 Isti ajet.

5 Ja-Sin, 37.

6 Ja-Sin, 55. Radi se o stanovnicim Dženneta, koji će osjećati zadovoljstvo i radost kada u njega uđu.

7 Ja-Sin, 75. Tj. neće im moći pomoći prilikom polaganja računa.

8 Ja-Sin, 41. Radi se o lađi pretovarenoj putnicima i krcatoj robom. Ed-Dahhak i Ibn-Zejd vele da je to lađa Nuha alejhis-selam. (Tefsir Ibn-Kesir)

9 Ja-Sin, 19.

10 Ja-Sin, 51.

11 Ja-Sin, 52.

12 Ja-Sin, 12.

13 Ja-Sin, 67.

باب (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I SUNCE SE KREĆE DO SVOJE ODREĐENE GRANICE – TO JE ODREDBA SILNOGA I SVEZNAJUĆEG."[14]

٤٨٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ أَتَدْرِي أَيْنَ تَغْرُبُ الشَّمْسُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ حَتَّى تَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ).

4802. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji kada je Sunce zalazilo, pa me je upitao: 'Znaš li gdje sunce zalazi, Ebu-Zerre?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorio sam.
'Sunce se kreće sve dok sedždu ne učini ispod Allahovog prijestolja (Arša). O tome govore riječi Uzvišenog: 'I sunce se kreće do svoje određene granice – to je odredba Silnoga i Sveznajućeg'', reče on."

٤٨٠٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) قَالَ مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ .

4803. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Veki', a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, da je rekao:
"Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o riječima Uzvišenog: 'I sunce se kreće do svoje određene granice...' – pa mi je odgovorio: 'Njegova je određena granica pod Allahovim prijestoljem (Aršom).'"

14 Ja-Sin, 38.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ES-SAFFAT (REDOVI)

Mudžahid kaže: "Govorili su ono što nije poznato, što je od istine daleko"[1] – tj. od svakog mjesta. *Ve jukzefune min kulli džanibin*[2] znači "njih sa svih strana gađaju"; *vasibun*[3] – "neprekidna, stalna"; *lazibun*[4] – "ljepljive"; *te'tunena anil-jemini*[5] – "vi ste nas varali" (tj. odvraćali od istine; reći će nevjernici šejtanima); *gavlun*[6] – "od njega neće glava boljeti niti će osjećati bol u stomaku"; *junzefune*[7] – "niti će se pamet gubiti" (tj. bit će pri punoj svijesti); *karinun*[8] – "šejtan"; *juhre'une*[9] – "nastavili brzim hodom"; *jeziffune*[10] – "trčeći, žurnim hodom"; *ve bejnel-džinneti neseben*[11] – "i između džina srodstvo uspostavljaju". (Nevjernici od Kurejšija kažu da su meleki Allahove kćeri, a majke njihove kćeri su poglavara džina. Uzvišeni Allah kaže: "... a džini odavno znaju da će oni koji tako govore u vatru biti bačeni"[12], tj. sudit će im se zbog toga.) Ibn-Abbas kaže da *lenahnus-saffun*[13] znači "mi smo u redove poredani" (tj. meleki); *siratil-džehimi*[14] – "put Džehennema,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) مِنْ كُلِّ مَكَانٍ (وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ) يُرْمَوْنَ (وَاصِبٌ) دَائِمٌ لاَزِبٌ لاَزِمٌ (تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ) يَعْنِي الْحَقَّ الْكُفَّارُ تَقُولُهُ لِلشَّيْطَانِ (غَوْلٌ) وَجَعُ بَطْنٍ (يُنْزَفُونَ) لاَ تَذْهَبُ عُقُولُهُمْ (قَرِينٌ) شَيْطَانٌ (يُهْرَعُونَ) كَهَيْئَةِ الْهَرْوَلَةِ (يَزِفُّونَ) النَّسَلاَنُ فِي الْمَشْيِ (وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا) قَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ الْمَلاَئِكَةُ بَنَاتُ اللهِ وَأُمَّهَاتُهُمْ بَنَاتُ سَرَوَاتِ الْجِنِّ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ) سَتُحْضَرُ لِلْحِسَابِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَنَحْنُ الصَّافُّونَ) الْمَلاَئِكَةُ (صِرَاطِ الْجَحِيمِ) (سَوَاءِ الْجَحِيمِ) وَوَسَطِ الْجَحِيمِ (لَشَوْبًا) يُخْلَطُ طَعَامُهُمْ وَيُسَاطُ بِالْحَمِيمِ (مَدْحُورًا) مَطْرُودًا

1 Sebe', 53.

2 Es-Saffat, 8.Radi se o gađanju šejtana koji prisluškuje vijesti s neba.

3 Es-Saffat, 9. Misli se na patnju.

4 Es-Saffat, 11. Radi se o zemlji od koje je stvoren čovjek.

5 Es-Saffat, 28. Doslovan bi prijevod bio: "Vi ste nam s desne strane prilazili", tj. prilazili ste nam s one strane odakle smo se nadali dobru.

6 Es-Saffat, 47.

7 Isti ajet. Radi se o piću u Džennetu.

8 Es-Saffat, 51.

9 Es-Saffat, 70. Tj. nastavili su njihovim stopama.

10 Es-Saffat, 94.

11 Es-Saffat, 158. Tj. mnogobošci uspostavljaju srodstvo između Allaha i džina.

12 Isti ajet.

13 Es-Saffat, 165.

14 Es-Saffat, 23.

(بَيْضٌ مَكْنُونٌ) اللُّؤْلُؤُ الْمَكْنُونُ (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الآخِرِينَ) يُذْكَرُ بِخَيْرٍ وَيُقَالُ (يَسْتَسْخِرُونَ) يَسْخَرُونَ (بَعْلاً) رَبًّا .

središte Vatre"; *le ševben*[15] – "ključalom vodom" (tj. izmiješat će se njihova hrana s vodom ključalom); *medhuren*[16] – "otjeran, udaljen"; *bejdun meknunun*[17] – "jaja pokrivena" (tj. pokriveni dragulji); *ve terekna alejhi fil-ahirin*[18] – "i u naraštajima kasnijim spomen mu sačuvali" (tj. spominje se po dobru); *jesteshirune*[19] – "jedni druge na ismijavanje potiču"; *ba'len*[20] – "božanstvo, idol".

باب (وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I JUNUS JE BIO POSLANIK."[21]

٤٨٠٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

4804. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ne pristaje nikome da bude bolji od sina Mettaovog!'"[22]

٤٨٠٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ .

4805. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovom njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija, on od Benu-Amira b. Luejja, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Slagao je ko kaže da je bolji od Junusa, sina Mettaovog!"

15 Es-Saffat, 67.

16 Es-Saffat, 9. Radi se o džinima koji prisluškuju.

17 Es-Saffat, 49. Govori se o hurijama.

18 Es-Saffat, 78. Radi se o Nuhu, alejhis-selam.

19 Es-Saffat, 14. Ismijavaju dokaze koji im dolaze.

20 Es-Saffat, 125. Govori se o klanjanju Ba'lu lažnom božanstvu, kipu Il'jasovog naroda, a ne Allahu Uzvišenom.

21 Es-Saffat, 139.

22 Tj. od Junusa, alejhis-selam.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA SAD

سُورَةُ ص

4806. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Avvama, koji je rekao:
"Upitao sam Mudžahida o sedždi u suri Sad, pa mi je rekao: 'Upitali su Ibn-Abbasa o tome, te je odgovorio: 'Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put...!'[1] I on je prilikom učenja ove sure činio sedždu.'"

٤٨٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْعَوَّامِ قَالَ سَأَلْتُ مُجَاهِدًا عَنْ السَّجْدَةِ فِي ص قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَسْجُدُ فِيهَا.

4807. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, prenoseći od Muhammeda b. Ubejda Tanafisija, a on od Avvama, koji je kazivao:
"Pitao sam Mudžahida o sedždi u suri Sad, pa je rekao da je pitao Ibn-Abbasa: 'Odakle (ti dokaz pa) si počeo činiti sedždu?', na što je on odgovorio: 'Zar ne učiš: '... i od potomaka njegovih Davuda i Sulejmana...[2] Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put!' Davud je bio jedan od onih koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio dužan slijediti. Davud je, alejhis-selam, tu činio sedždu, pa je to činio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Udžab[3] znači isto što i *adžib* – "veoma čudno"; *el-kittu*[4] znači "knjiga, registar" (ovdje je to registar djela). Mudžahid kaže da *fi izzetin*[5] znači "bahati"; *el-milletil-ahireti*[6] – "u vjeri predaka" (tj. u vjeri

٤٨٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ عَنِ الْعَوَّامِ قَالَ سَأَلْتُ مُجَاهِدًا عَنْ سَجْدَةٍ فِي ص فَقَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ مِنْ أَيْنَ سَجَدْتَ فَقَالَ أَوَ مَا تَقْرَأُ (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ) (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) فَكَانَ دَاوُدُ مِمَّنْ أُمِرَ نَبِيُّكُمْ ﷺ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِ فَسَجَدَهَا دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَجَدَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ (عُجَابٌ) عَجِيبٌ الْقِطُّ الصَّحِيفَةُ هُوَ هَا هُنَا صَحِيفَةُ الْحِسَابِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فِي عِزَّةٍ) مُعَازِّينَ (الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ) مِلَّةُ قُرَيْشٍ الْاخْتِلَاقُ الْكَذِبُ

1 El-En'am, 90. Ibn-Abbas je još dodao da i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spada u one kojima je naređeno da se povodi za poslanicima, pa se poveo za Davudom, alejhis-selam, koji je činio sedždu zahvale (*sedždetuš-šukr*).

2 El-En'am, 84.

3 Sad, 5. Ovo je čuđenje idolopoklonika kada su čuli da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svodi bogove na Jednog i Jedinog Boga.

4 Sad, 16. Radi se o registru naših djela na temelju kojeg će se polagati računi. Ovo je stav Ebu-Ubejda.

5 Sad, 2. Tj. oni koji neće da vjeruju.

6 Sad, 7.

Kurejšija); *el-ihtilak*[7] – "laž"; *el-esbab*[8] – "nebeski putevi". "Oni predstavljaju neznatnu urotničku vojsku koja će tamo biti poražena"[9] – tj. Kurejševići, oni predstavljaju skupine minulih stoljeća. *Fevak*[10] znači "neće ga biti potrebno ponoviti"; *kittana*[11] – "i kazne nas"; *ittehaznahum suhrijjen*[12] – "i koje smo ismijavali; izgubili su nam se iz vida"; *etrab*[13] – "istih godina" (tj. slične životne dobi).
Ibn-Abbas kaže da *ulil-ejdi*[14] znači "čvrsti, stabilni u ibadetu"; *el-ebsar*[15] – "dalekovidih" (tj. koji gledaju što Allah naređuje).
"Mislim na Gospodara svoga; ja pokazujem ljubav prema blagu!"[16] – tj. sjećam se drugoga, posvećujem mu pažnju. "... i on ih poče gladiti"[17] – tj. milovao je grive i vratove tih konja. *El-asfad*[18] znači "bukagije" (tj. okovi, lanci).

ٱلْأَسْبَابُ طُرُقُ السَّمَاءِ فِي أَبْوَابِهَا قَوْلُهُ (جُندٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ) يَعْنِي قُرَيْشًا (أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ) الْقُرُونُ الْمَاضِيَةُ (فَوَاقٍ) رُجُوعٍ (قِطَّنَا) عَذَابَنَا (اتَّخَذْنَاهُمْ سُخْرِيًّا) أَحَطْنَا بِهِمْ (أَتْرَابٌ) أَمْثَالٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ٱلْأَيْدُ الْقُوَّةُ فِي الْعِبَادَةِ ٱلْأَبْصَارُ الْبَصَرُ فِي أَمْرِ اللهِ (حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي) مِنْ ذِكْرِ طَفِقَ مَسْحًا يَمْسَحُ أَعْرَافَ الْخَيْلِ وَعَرَاقِيبَهَا (ٱلْأَصْفَادِ) الْوَثَاقِ .

7 Isti ajet, a on glasi: "Za ovo nismo čuli u vjeri predaka svojih? Ovo nije ništa drugo do namještena laž!"
8 Sad, 10.
9 Sad, 11.
10 Sad, 15. Radi se o nevjernicima koji čekaju jedan zvuk roga koji neće biti potrebno ponoviti.
11 Sad, 16. To je govor nevjernika.
12 Sad, 63. To će reći nevjernici kada dođu u vatru, a ne budu vidjeli vjernike koje su na dunjaluku ismijavali, izigravali i ponižavali.
13 Sad, 52. Radi se o hurijama, koje će biti istih godina kao i vjernici u Džennetu.
14 Sad, 45. Ajet se odnosi na poslanike: Ibrahima, Ishaka i Jakuba, alejhimus-selam.
15 Isti ajet.
16 Sad, 32. Ovdje se govori o Sulejmanu, alejhis-selam, koji je jedne noći bio zadivljen lijepim konjima što su stajali na tri noge, a četvrtom jedva zemlju doticali. Ovim se upozorava da nas, izuzev Allaha, ništa ne bi smjelo toliko zadiviti.
17 Sad, 33.
18 Sad, 38. Govori se o Sulejmanu i onima koji su mu bili potčinjeni. Uz vjetar i šejtane, graditelje i gnjurce i druge u bukagije okovane.

RIJEČI UZVIŠENOG: "DARUJ MI VLAST KAKVU NIKO OSIM MENE NEĆE IMATI! TI, UISTINU, BOGATO DARUJEŠ!"[1]

بَاب قَوْلِهِ (هَبْ لِي مُلْكًا لاَ يَنْبَغِي لأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ)

4808. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, a njemu Revh i Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Muhammeda b. Zijada, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Navalio je na mene sinoć Ifrit džin (ili je rekao slično tome[2]) kako bi mi prekinuo namaz, pa mi je Allah omogućio da ga nadvladam. Želio sam ga privezati za jedan stub u džamiji, dok se vi ne probudite, pa da ga svi vidite. Tada sam se sjetio riječi svoga brata Sulejmana: 'Daruj mi vlast kakvu niko osim mene neće imati!'"[3]
Revh kaže: "Otjerao ga je! Otjerao ga je poniženog!"

٤٨٠٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ عِفْرِيتًا مِنَ الْجِنِّ تَفَلَّتَ عَلَيَّ الْبَارِحَةَ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا لِيَقْطَعَ عَلَيَّ الصَّلاَةَ فَأَمْكَنَنِي اللهُ مِنْهُ وَأَرَدْتُ أَنْ أَرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَخِي سُلَيْمَانَ (رَبِّ هَبْ لِي مُلْكًا لاَ يَنْبَغِي لأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) قَالَ رَوْحٌ فَرَدَّهُ خَاسِئًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JA NISAM IZVJEŠTAČEN!"[4]

بَاب قَوْلُهُ (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ)

4809. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je rekao:
"Ušli smo kod Abdullaha b. Mes'uda, pa nam je rekao: 'O ljudi, ko nešto zna – neka to kaže, a ko ne zna – neka kaže: 'Allah zna!', jer je znanje onoga koji ne zna (u tome) da kaže: 'Allah zna!'
Uzvišeni Allah rekao je Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam

٤٨٠٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ عَلِمَ شَيْئًا فَلْيَقُلْ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلِ اللهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لاَ يَعْلَمُ اللهُ أَعْلَمُ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ

1 Sad, 35.

2 Ovdje se dvoumi prenosilac hadisa. Ibn-Hadžer kaže kako postoji mogućnost da se dvoumi u riječi *navalio je*, ili pak u riječi *sinoć*.

3 Ovo je dokaz da je džine moguće vidjeti ako se pojave u tjelesnom liku te da je njihovo djelovanje sasvim izvjesno.

4 Sad, 86.

وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنِ الدُّخَانِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَعَا قُرَيْشًا إِلَى الْإِسْلَامِ فَأَبْطَئُوا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ فَحَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْمَيْتَةَ وَالْجُلُودَ حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ يَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ دُخَانًا مِنَ الْجُوعِ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) قَالَ فَدَعَوْا (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ فَكُشِفَ ثُمَّ عَادُوا فِي كُفْرِهِمْ فَأَخَذَهُمُ اللهُ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ اللهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) .

izvještačen!" Ispričat ću vam događaj o dimu: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Kurejševiće u islam, ali su oni oklijevali da to učine, pa je on proučio dovu: 'Gospodaru, pomozi mi protiv njih sa sedam, kao što je bilo sedam kod Jusufa, alejhis-selam!' Zadesila ih je sušna godina i nestalo je svega, tako da su jeli ono što je uginulo i kože, pa se čovjeku od gladi činilo da između njega i neba lebdi dim. Uzvišeni je Allah rekao: 'Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdržljiva patnja!''[5] Pa su molili: 'Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!'

'A kako će oni pouku primiti, a već im je došao istinski Poslanik, od koga oni glave okreću i govore: 'Poučeni-umno poremećeni!' Mi ćemo patnju malo-pomalo otklanjati, i vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti.'[6]

'Pa zar će patnja na Sudnjem danu biti otklonjena?! Bila je otklonjena', odgovorio je, 'i oni su se u svoje nevjerovanje vratili, pa ih je Allah kaznio na dan Bedra. '... ali onoga Dana kada ih svom silom zgrabimo – zbilja ćemo ih kazniti!', kaže Uzvišeni Allah.''[7]

5 Ed-Duhan, 10-11.

6 Ed-Duhan, 12-15.

7 Ed-Duhan, 16.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZUMER (SKUPOVI)

Mudžahid kaže: "Zar je isti onaj koji će se na Sudnjem danu licem svojim zaklanjati?"[1] – tj. koji će biti vučeni licem okrenuti vatri. O tome govore riječi Uzvišenog: "Pa da li će biti ugodnije onome koji u vatru bude bačen ili onome koji dođe na Sudnji dan smiren?"[2] *Zi 'ivedžin*[3] znači "protivrječnosti" (tj. sumnje). "... i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka"[4] – to je primjer njihovih lažnih božanstava i istinitog Boga. "A oni te plaše onima kojima se, pored Njega, klanjaju"[5] – tj. kipovima. *Havvelna*[6] znači "pruži mu, dadne mu". "A onaj koji donosi Istinu"[7] – tj. Kur'an. "... i oni koji u nju vjeruju"[8] – vjernik će doći na Sudnji dan i reći: "Radio sam prema ovome što si mi dao!" – "... za kojeg se oni otimaju."[9] *Eš-šekis* znači "težak, mučan, prgav čovjek, onaj koji je teške naravi i koji se ne zadovoljava pravdom". "... i čovjeka pravedna"[10] – tj. dobra. "Grče se"[11] – tj. osjećaju odvratnost. "Oni će postići ono što su željeli"[12] – tj. pobjedu. "Okružuju"[13] – tj. tavaf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الزُّمَرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ) يُجَرُّ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى (أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) (غَيْرَ ذِي عِوَجٍ) لَبْسٍ (وَرَجُلاً سَلَمًا لِرَجُلٍ) مَثَلٌ لآلِهَتِهِمُ الْبَاطِلِ وَالإِلَهِ الْحَقِّ (وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) بِالأَوْثَانِ خَوَّلْنَا أَعْطَيْنَا (وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ) الْقُرْآنُ (وَصَدَّقَ بِهِ) الْمُؤْمِنُ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ هَذَا الَّذِي أَعْطَيْتَنِي عَمِلْتُ بِمَا فِيهِ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُتَشَاكِسُونَ) الرَّجُلُ الشَّكِسُ الْعَسِرُ لاَ يَرْضَى بِالإِنْصَافِ وَرَجُلاً سِلْمًا وَيُقَالُ (سَالِمًا) صَالِحًا (اشْمَأَزَّتْ) نَفَرَتْ (بِمَفَازَتِهِمْ) مِنَ الْفَوْزِ (حَافِّينَ) أَطَافُوا بِهِ مُطِيفِينَ بِحِفَافَيْهِ بِجَوَانِبِهِ (مُتَشَابِهًا) لَيْسَ مِنَ الاشْتِبَاهِ وَلَكِنْ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا فِي التَّصْدِيقِ .

1 Ez-Zumer, 24.

2 Fussilet, 40.

3 Ez-Zumer, 28. Govori se o Kur'anu, u kome nema nikakvih protivrječnsoti niti nejasnoća.

4 Ez-Zumer, 29. Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti više ljudi i onoga koji je u vlasti samo jednog čovjeka, postavljajući pitanje: da li je položaj njih dvojice isti. Na taj se način uspoređuje više gospodara i Jedan Jedini Gospodar – Allah, dželle šanuhu.

5 Ez-Zumer, 36.

6 Ez-Zumer, 49. Ovdje se govori o pružanju blagodati čovjeku od Gospodara svjetova.

7 Ez-Zumer, 33.

8 Isti ajet.

9 Ez-Zumer, 29.

10 Isti ajet. Radi se o usporedbi čovjeka u rukama pravednog čovjeka i drugog, koji je u rukama više prgavih ljudi.

11 Ez-Zumer, 45. Ovdje se govori da se srca nevjernika grče samo kad se Allah spomene.

12 Ez-Zumer, 61. Radi se o vjernicima koji su naređenja izvršavali, a zabrana se klonili.

13 Ez-Zumer, 75. Tj. meleci okružuju prijesto Gospodara svjetova, veličajući Ga i hvaleći.

čine sa svih strana. "... sličnu po smislu"[14] – tj. nema u njoj (Knjizi) nejasnoća, iako ajeti sliče jedan drugome po jasnoći i istinitosti.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O ROBOVI MOJI KOJI STE SE PREMA SEBI OGRIJEŠILI, NE GUBITE NADU U ALLAHOVU MILOST! ALLAH ĆE, SIGURNO, SVE GRIJEHE OPROSTITI. ON, DOISTA, MNOGO PRAŠTA I MILOSTIV JE."[15]

بَاب قَوْلُهُ (يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ)

4810. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Džurejdž, a njemu Ja'la, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su neki ljudi idolopoklonici ubijali ljude i u tome pretjerivali, te da su činili prostituciju i u tome pretjerivali. Došli su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu:
"Ono što ti kažeš i u što pozivaš u svakom je slučaju dobro, još samo da nas obavijestiš da postoji otkup (oprost) za ono što smo činili!" Tada je objavljeno: "... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče..."[16], kao i: "Reci: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!'"

٤٨١٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ يَعْلَى إِنَّ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ كَانُوا قَدْ قَتَلُوا وَأَكْثَرُوا وَزَنَوْا وَأَكْثَرُوا فَأَتَوْا مُحَمَّدًا ﷺ فَقَالُوا إِنَّ الَّذِي تَقُولُ وَتَدْعُو إِلَيْهِ لَحَسَنٌ لَوْ تُخْبِرُنَا أَنَّ لِمَا عَمِلْنَا كَفَّارَةً فَنَزَلَ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ) وَنَزَلَتْ (قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ) .

14 Ez-Zumer, 23.
15 Ez-Zumer, 53.
16 El-Furkan, 68.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI NE VELIČAJU ALLAHA ONAKO KAKO GA TREBA VELIČATI..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ)

4811. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Došao jedan od svećenika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče: 'Muhammede, mi vjerujemo da Allah nebesa drži na jednom prstu,[2] da su zemlje na jednom prstu, stabla na jednom prstu, voda i imetak na jednom prstu i sva stvorenja na jednom Njegovom prstu', pa govori: 'Ja sam Vladar!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se nasmijao potvrđujući istinitost onoga što je svećenik izgovorio da su mu se vidjeli kutnjaci, a zatim mu je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja na Sudnjem će danu stisnuta u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana biti. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!'"[3]

٤٨١١ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَحْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللهَ يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءَ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلَائِقِ عَلَى إِصْبَعٍ فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ) .

1 Ez-Zumer, 67.

2 Ovaj hadis govori o svojstvu Svevišnjeg Allaha, subhanehu ve te'ala, a to je da će Uzvišeni držati na svojim prstima sve spomenuto. Dužnost je muslimanu vjerovati u ovo kao i u ostala svojstva Allaha, tebareke ve te'ala, znajući šta znače, ali ne znajući njihovu kakvoću. Uz to, Uzvišenom Allahu niko nije ravan niti sličan. Mi Njegova svojstva ne negiramo niti ih krivo tumačimo (u prenesenom značenju). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijestio o ovom kao i o drugim svojstvima našeg Gospodara, a on nije govorio od sebe i bio je naupućeniji i najbogobojazniji u pogledu Allaha, subhanehu ve te'ala. Tako su vjerovali i ashabi kao i svi oni koji su ih slijedili u dobru. (prim. rec.)

3 Ez-Zumer, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A ČITAVA ĆE ZEMLJA NA SUDNJEM DANU U ŠACI NJEGOVOJ BITI, A NEBESA ĆE U DESNICI NJEGOVOJ SMOTANA OSTATI."

بَاب قَوْلِهِ
(وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ)

4812. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Halida b. Musafira, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Zgrabit će Allah Zemlju i smotati nebesa Svojom desnicom, a zatim će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su zemaljski vladari?'"

٤٨١٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ مُسَافِرٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَقْبِضُ اللهُ الْأَرْضَ وَيَطْوِي السَّمَوَاتِ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الْأَرْضِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I U ROG ĆE SE PUHNUTI, I UMRIJET ĆE ONI NA NEBESIMA I ONI NA ZEMLJI, OSTAT ĆE SAMO ONI KOJE BUDE ALLAH ODABRAO; POSLIJE ĆE SE U ROG PO DRUGI PUT PUHNUTI, I ONI ĆE, ODJEDNOM, USTATI I ČEKATI."[4]

بَاب قَوْلُهُ (وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ)

4813. PRIČAO MI JE Hasan, njemu Isma'il b. Halil, a ovom Abdur-Rahim, prenoseći od Zekerijjaa b. Ebu-Zaide, on od Amira, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam prvi koji će podići glavu nakon drugog puhanja; kad ono Musa drži se za Arš (Allahov prijesto). Ne znam je li tako bio, ili je (on u takvom stanju) poslije drugog puhanja!'"[5]

٤٨١٣. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحِيمِ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي أَوَّلُ مَنْ يَرْفَعُ رَأْسَهُ بَعْدَ النَّفْخَةِ الْآخِرَةِ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى مُتَعَلِّقٌ بِالْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَذَلِكَ كَانَ أَمْ بَعْدَ النَّفْخَةِ .

4 Ez-Zumer, 68.

5 Ovo je ujedno i počast Musau, alejhis-selam, da ga zatiče Muhammed, sallallahu alejhi we sellem, koji diže glavu prvi nakon drugog puhanja, kako se drži za Arš.

4814. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, koji je čuo od Ebu-Saliha, a on Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između dva puhanja jest četrdeset!"
Upitali su: "Ebu-Hurejra, četrdeset dana?"
"Odbijam precizirati vrijeme!", odgovorio je.
"Da nije četrdeset godina?", upitao je neko.
"Ne znam!", odgovorio je.
"Da nije četrdeset mjeseci?", upitao je ovaj.
"Ne znam! Sve će kod čovjeka (kada umre) istruhnuti osim repnjače (kičmenog pršljena) od kojeg će stvorenja nanovo biti stvorena ", odgovorio je.[1]

٤٨١٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ قَالُوا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ شَهْرًا قَالَ أَبَيْتُ وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الإِنْسَانِ إِلاَّ عَجْبَ ذَنَبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MU'MIN (VJERNIK) ILI GAFIR

سُورَةُ الْمُؤْمِنِ (غَافِر)

Mudžahid kaže: "Metafora je ove sure kao metafora početka pojedinih sura sa ovakvim kraticama." Neki drugi kažu: "To je ime, u skladu s riječima Šurejha b. Ebu-Evfaa Abesija: 'Podsjeća me Ha-mim na isprepleteno koplje, pa zar nećeš Ha-mim učiti prije kretanja (u boj)?'". *Et-Tavli*[2] znači "obilno nagrađuje, vrijedno nagrađuje", a *dahirin*[3] – poniženi. Mudžahid kaže da *ilen-nedžati*[4] znači "da vas spasim" (tj. pozivam vas u vjeru, a kipovi ne mogu pozivati); *jusdžerun*[5] – "prženi" (tj. bit će pod njima vatra potpaljena); *temrehun*[6] – "što su likovali" (tj. uobraženi bili). Ala b. Zijad podsjećao je na vatru, pa mu je jedan

قَالَ الْبُخَارِيُّ وَيُقَالُ حم مَجَازُهَا مَجَازُ أَوَائِلِ السُّوَرِ وَيُقَالُ بَلْ هُوَ اسْمٌ لِقَوْلِ شُرَيْحِ بْنِ أَبِي أَوْفَى الْعَبْسِيِّ يُذَكِّرُنِي حاميم وَالرُّمْحُ شَاجِرٌ فَهَلاَّ تَلاَ حاميم قَبْلَ التَّقَدُّمِ (الطَّوْلِ) التَّفَضُّلُ (دَاخِرِينَ) خَاضِعِينَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَى النَّجَاةِ) الإِيمَانُ (لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ) يَعْنِي الْوَثَنَ (يُسْجَرُونَ) تُوقَدُ بِهِمُ النَّارُ (تَمْرَحُونَ) تَبْطَرُونَ وَكَانَ الْعَلاَءُ بْنُ زِيَادٍ يُذَكِّرُ النَّارَ فَقَالَ رَجُلٌ لِمَ تُقَنِّطُ النَّاسَ

1 Izuzetak su tijela vjerovjesnika koja neće istruhnuti. Ibn-Abdul-Berr njima dodaje još i šehide, a Kurtubi i mujezine koji očekuju Allahovu nagradu i koji samo zbog Allaha pozivaju na namaz.

2 El-Mu'min, 3.

3 El-Mu'min, 60. Ući će u Džehennem poniženi oni koji iz oholosti odbijaju da se klanjaju Allahu.

4 El-Mu'min, 41.

5 El-Mu'min, 72.

6 El-Mu'min, 75. Oni koji su Knjigu poricali.

قَالَ وَأَنَا أَقْدِرُ أَنْ أُقَنِّطَ النَّاسَ وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ (يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ) وَيَقُولُ (وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ) وَلَكِنَّكُمْ تُحِبُّونَ أَنْ تُبَشَّرُوا بِالْجَنَّةِ عَلَى مَسَاوِئِ أَعْمَالِكُمْ وَإِنَّمَا بَعَثَ اللهُ مُحَمَّدًا ﷺ مُبَشِّرًا بِالْجَنَّةِ لِمَنْ أَطَاعَهُ وَمُنْذِرًا بِالنَّارِ مَنْ عَصَاهُ .

čovjek prigovorio: "Zašto obeshrabruješ ljude?", na što je on odgovorio: "Kako da ja obeshrabrim ljude kad je Uzvišeni Allah rekao: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!'[7], kao i: "... i da će oni koji su pretjerivali stanovnici u ognju biti',[8] ali vi druge volite radovati Džennetom za njihova ružna djela, premda je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, doista poslan kao onaj koji raduje Džennetom onoga koji mu se pokori, i kao onaj koji opominje vatrom onoga koji se njemu ne pokori."

باب

POGLAVLJE

٤٨١٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَخْبِرْنِي بِأَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِفِنَاءِ الْكَعْبَةِ إِذْ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوَى ثَوْبَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ بِهِ خَنْقًا شَدِيدًا فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِهِ وَدَفَعَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلاً أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ) .

4815. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima Tejmija, a ovaj od Urve b. Zubejra, koji je kazivao:

"Upitao sam Abdullaha b. Amra b. Asa: 'Reci mi šta je to najteže što su idolopoklonici učinili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?', pa mi je odgovorio: 'Dok je Allahov Poslanik klanjao ispred Kabe, prišao mu je Ukba b. Ebu-Mu'ajt, uzeo ga za rame, skinuo mu odjeću s vrata i počeo ga žestoko daviti. Tada je prišao Ebu-Bekr i ščepao za rame, braneći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i govoreći: 'Zar da ubijete čovjeka koji kaže: 'Moj je Gospodar Allah!', a već vam je donio jasne dokaze od vašeg Gospodara?!'"

7 Ez-Zumer, 53.

8 El-Mu'min, 43.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA FUSSILET (OBJAŠNJENJE)

Tavus prenosi od Ibn-Abbasa da *i'tija tav'an ev kerhen*[1] znači "pojavite se milom ili silom" (tj. dođite), a *kaleta etejna tai'in* – "pojavljujemo se drage volje, odgovorili su" (tj. dolazimo dobrovoljno). Minhal[2] prenosi od Seida[3] da je kazivao kako je jedan čovjek rekao Ibn-Abbasu: "Ja nalazim u Kur'anu nešto što se meni čine protivrječnim!" Reče: "... tada rodbinskih veza među njima neće biti, i jedni druge neće ništa pitati",[4] potom: "... i oni će jedni drugima prebacivati...",[5] kao i: "... a od Allaha nijednu riječ neće moći sakriti"[6] – skriveni su u ovom ajetu. Također je rekao: "... ili nebo stvoriti? On ga je sazdao..." – sve do riječi: "... (zemlju) poravnao."[7] "Allah spominje stvaranje neba prije stvaranja Zemlje, a zatim kaže: 'Zar zaista nećete da vjerujete u Onoga koji je u dva dana Zemlju stvorio...' – sve do riječi: '... pojavljujemo se drage volje!'[8] Ovdje se opet spominje stvaranje Zemlje prije neba. Uzvišeni kaže: 'A Allah mnogo prašta i samilostan je!',[9] potom: 'Allah je Silan i Mudar!',[10] kao i: 'Allah sve čuje i sve vidi!'[11]

On također kaže: '... tada rodbinskih veza među njima neće biti...',[12] (tj. kod prvog puhanja), a zatim

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حم السَّجْدَةِ (فُصِّلَتْ)

وَقَالَ طَاوُسٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا) أَعْطِيَا (قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) أَعْطَيْنَا وَقَالَ الْمِنْهَالُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنِّي أَجِدُ فِي الْقُرْآنِ أَشْيَاءَ تَخْتَلِفُ عَلَيَّ قَالَ (فَلاَ أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلاَ يَتَسَاءَلُونَ) (وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ) (وَلاَ يَكْتُمُونَ اللهَ حَدِيثًا) (وَاللهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) فَقَدْ كَتَمُوا فِي هَذِهِ الْآيَةِ وَقَالَ (أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا) إِلَى قَوْلِهِ (دَحَاهَا) فَذَكَرَ خَلْقَ السَّمَاءِ قَبْلَ خَلْقِ الْأَرْضِ ثُمَّ قَالَ (أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) إِلَى قَوْلِهِ (طَائِعِينَ) فَذَكَرَ فِي هَذِهِ خَلْقَ الْأَرْضِ قَبْلَ خَلْقِ السَّمَاءِ وَقَالَ (وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا) (عَزِيزًا حَكِيمًا) (سَمِيعًا بَصِيرًا) فَكَأَنَّهُ كَانَ ثُمَّ مَضَى فَقَالَ (فَلاَ أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ) فِي النَّفْخَةِ الْأُولَى ثُمَّ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ (فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلاَّ

1 Fussilet, 11.
2 Minhal b. Amr Esedi Kufi, pouzdan prenosilac hadisa. Buhari u svojoj zbirci od njega bilježi dva predanja.
3 Seid b. Džubejr.
4 El-Mu'minun, 101.
5 Es-Saffat, 27 i 50.
6 En-Nisa, 42.
7 En-Nazi'at, 27-30.
8 Fussilet, 9-11.
9 El-Feth, 14.
10 El-Feth, 7.
11 En-Nisa, 134.
12 El-Mu'minun, 101.

će se puhnuti u rog, pa će pomrijeti sve što je na nebesima i što je na Zemlji, osim onoga koga Allah poštedi, tako da neće biti rodbinskih veza u tome, niti će jedni druge bilo šta pitati. Kada se drugi put puhne u rog: '... i oni će jedni drugima prebacivati.'[13] A što se tiče Njegovih riječi: 'Mi nismo nikoga Allahu ravnim smatrali',[14] kao i: '... a od Allaha neće moći sakriti'[15] – to znači da će Allah, doista, iskrenima oprostiti njihove grijehe.
'Dođite!', reći ćemo.' Idolopoklonici će reći: 'Nismo bili idolopoklonici!' Tada će se zapečatiti usta njihova, ali će, zato, progovoriti ruke njihove, pa će se tada saznati da Allah nijednu riječ neće sakriti: 'Jedva bi dočekali oni koji ne vjeruju...'[16] Stvorio je Zemlju u dva dana, zatim nebo, a onda se usmjerio ka nebu i uredio ga u druga dva dana, a potom Zemlju poravnao. Uobličio ju je tako što je izveo iz nje vodu i pašnjake, stvorio brda, uzvisine i vrhove i ono između njih u dva dana – to označava dio ajeta *dehaha*.[17] Riječi Uzvišenog: 'Onoga koji je u dva dana Zemlju stvorio...'[18], tj. uobličivši Zemlju i ono što je na njoj u četiri vremenska razdoblja, dok su nebesa stvorena u dva dana.
'A Allah mnogo prašta!'[19] – tako je Allah Svojim riječima Sebe opisao, a to i dalje traje, jer Allah što god je htio – učinio je. Pa neka ne misliš da u Kur'anu ima protivrječnosti, jer je sve od Allaha!"
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ovo mi je pričao Jusuf b. Adi, a njemu Ubejdullah b. Amr, prenoseći od Zejda b. Ebu-Unejse, a on od Minhala."
Mudžahid kaže da *lehum edžrun gajru memnun*[20] znači "njih čeka nagrada neprekidna" (tj. izračunata);

مَنْ شَاءَ اللهُ) فَلاَ أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ وَلاَ يَتَسَاءَلُونَ ثُمَّ فِي النَّفْخَةِ الآخِرَةِ (أَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ) وَأَمَّا قَوْلُهُ (مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) (وَلاَ يَكْتُمُونَ اللهَ حَدِيثًا) فَإِنَّ اللهَ يَغْفِرُ لأَهْلِ الإِخْلاَصِ ذُنُوبَهُمْ وَقَالَ الْمُشْرِكُونَ تَعَالَوْا نَقُولُ لَمْ نَكُنْ مُشْرِكِينَ فَخُتِمَ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ فَتَنْطِقُ أَيْدِيهِمْ فَعِنْدَ ذَلِكَ عُرِفَ أَنَّ اللهَ لاَ يُكْتَمُ حَدِيثًا وَعِنْدَهُ (يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا) وَخَلَقَ الأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ ثُمَّ خَلَقَ السَّمَاءَ ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ فِي يَوْمَيْنِ آخَرَيْنِ ثُمَّ دَحَا الأَرْضَ وَدَحْوُهَا أَنْ أَخْرَجَ مِنْهَا الْمَاءَ وَالْمَرْعَى وَخَلَقَ الْجِبَالَ وَالْجِمَالَ وَالآكَامَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي يَوْمَيْنِ آخَرَيْنِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (دَحَاهَا) وَقَوْلُهُ (خَلَقَ الأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) فَجُعِلَتِ الأَرْضُ وَمَا فِيهَا مِنْ شَيْءٍ فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ وَخُلِقَتِ السَّمَوَاتُ فِي يَوْمَيْنِ (وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا) سَمَّى نَفْسَهُ ذَلِكَ وَذَلِكَ قَوْلُهُ أَيْ لَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ فَإِنَّ اللهَ لَمْ يُرِدْ شَيْئًا إِلاَّ أَصَابَ بِهِ الَّذِي أَرَادَ فَلاَ يَخْتَلِفْ عَلَيْكَ الْقُرْآنُ فَإِنَّ كُلاًّ مِنْ عِنْدِ اللهِ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنِ الْمِنْهَالِ بِهَذَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) مَحْسُوبٍ

13 Es-Saffat, 27 i 50.
14 El-En'am, 23.
15 En-Nisa, 42.
16 Isti ajet. Tj. oni koji nisu vjerovali u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedva bi dočekali da je toga dana nad njima zemlja poravnana, tj. da su mrtvi.
17 En-Nazi'at, 30.
18 Fussilet, 9.
19 El-Feth, 14.
20 Fussilet, 8. One koji vjeruju i rade dobra djela.

akvateha[1] – "njene proizvode" (tj. njenu opskrbu); *fi kulli semaain emreha*[2] – "i odredio je šta će se na svakom nebu nalaziti"; *nehisatin*[3] – "u danima nesretnim, u velikoj nesreći" (za koje smo odredili drugove zajedno s njima na koje će se spuštati meleci prilikom smrti); *ihtezzet*[4] – "ona se pokrene; s rastinjem"; *ve rebet*[5] – "i uzbuja, počne rasti".
Drugi kažu da *min ekmamiha*[6] znači "iz cvjetnih čaški svojih" (kada se pojave); *lejekulenne haza li* – "reći će ovo pripada meni" (tj. zbog mojih djela i ja to zaslužujem).
Neki kažu da je *sevaen lis-saailin*[7] "objašnjenje za one koji pitaju" (tj. zaključak im je istovjetan). *Fehedejnahum*[8] znači "na Pravi put ukazali" (tj. upozorili smo na dobro i zlo), kao što se u riječima Uzvišenog kaže: "... i dobro i zlo mu objasnili",[9] te u Njegovim riječima: "Mi mu na pravi put ukazujemo..."[10] Uputa koja je ukazivanje je u značenju usrećivanja (ili ukazivanja na ispravan put). S tim su u vezi i Njegove riječi: "Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put!"[11] *Juze'un*[12] znači "oni prvi bit će zadržani, da bi ih sustigli ostali"; *min ekmamiha*[13] – "iz cvjetnih čaški"; *velijjun hamim*[14] – "prisni prijatelj postati" (tj. bit će veoma blizak); *min mehisin*[15] – "nikud ne mogu umaći" (tj. neće se moći nigdje

(أَقْوَاتَهَا) أَرْزَاقَهَا (فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا) مِمَّا أَمَرَ بِهِ (نَحِسَاتٍ) مَشَائِيمَ (وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ) قَرَنَّاهُمْ بِهِمْ (تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ) عِنْدَ الْمَوْتِ (اهْتَزَّتْ) بِالنَّبَاتِ (وَرَبَتْ) ارْتَفَعَتْ (مِنْ أَكْمَامِهَا) حِينَ تَطْلُعُ (لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي) أَيْ بِعَمَلِي أَنَا مَحْقُوقٌ بِهَذَا وَقَالَ غَيْرُهُ (سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ) قَدَّرَهَا سَوَاءً (فَهَدَيْنَاهُمْ) دَلَلْنَاهُمْ عَلَى الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَقَوْلِهِ (وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ) وَكَقَوْلِهِ (هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ) وَالْهُدَى الَّذِي هُوَ الْإِرْشَادُ بِمَنْزِلَةِ أَصْعَدْنَاهُ وَمِنْ ذَلِكَ قَوْلُهُ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) (يُوزَعُونَ) يُكَفُّونَ (مِنْ أَكْمَامِهَا) قِشْرُ الْكُفُرَّى هِيَ الْكُمُّ وَقَالَ غَيْرُهُ وَيُقَالُ لِلْعِنَبِ إِذَا خَرَجَ أَيْضًا كَافُورٌ وَكُفُرَّى (وَلِيٌّ حَمِيمٌ) الْقَرِيبُ (مِنْ مَحِيصٍ) حَاصَ عَنْهُ أَيْ حَادَ (مِرْيَةٍ) وَمُرْيَةٌ وَاحِدٌ أَيِ امْتِرَاءٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ) هِيَ وَعِيدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) الصَّبْرُ عِنْدَ الْغَضَبِ

1 Fussilet, 10. Tj. opskrbu na Zemlji za nju i njene stanovnike.
2 Fussilet, 12.
3 Fussilet, 16. Na njih je ledeni vjetar natjeran, kako bi narod Ad još na ovom svijetu sramnu patnju osjetio.
4 Fussilet, 39. Tj. Zemlja.
5 Isti ajet.
6 Fussilet, 47. To samo Allah zna.
7 Fussilet, 10.
8 Fussilet, 17. Tj. Semudu, ali im je sljepoća bila milija od Pravog puta, pa ih je stigla sramna kazna od munje, koju su zaslužili.
9 El-Beled, 10.
10 Ed-Dehr, 3.
11 El-En'am, 90.
12 Fussilet, 19. Tj. onoga dana kad Allahovi neprijatelji u vatru budu potjerani.
13 Fussilet, 47.
14 Fussilet, 34. Tj. kada se neprijatelju zlo dobrim uzvrati.
15 Fussilet, 48. To su oni koji dođu na onaj svijet i uvide svoje greške te neminovnost Sudnjeg dana.

وَالْعَفْوُ عِنْدَ الْإِسَاءَةِ فَإِذَا فَعَلُوهُ عَصَمَهُمُ اللهُ وَخَضَعَ لَهُمْ عَدُوُّهُمْ (كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ) .

skloniti); *mirjetin*[16] je isto što i *murjetun* – "oni koji sumnjaju". Mudžahid kaže da *i'melu ma ši'tum*[17] znači "radite šta hoćete" (to predstavlja prijetnju). Ibn-Abbas veli da *idfe' billeti hije ahsenu*[18] znači "zlo dobrim uzvratiti" (to predstavlja strpljenje u srdžbi i oprost kada neko zlo učini; kada tako učine, Allah će ih sačuvati i potčiniti im njihove neprijatelje): "... pa će ti prisni prijatelj postati."[19]

باب قَوْلِهُ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لاَ يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VI SE NISTE KRILI ZATO DA NE BI UŠI VAŠE I OČI VAŠE I KOŽE VAŠE PROTIV VAS SVJEDOČILE, VEĆ ZATO ŠTO STE VJEROVALI DA ALLAH NEĆE SAZNATI MNOGO ŠTOŠTA OD ONOGA ŠTO STE RADILI."[20]

٤٨١٦ . حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ) قَالَ كَانَ رَجُلاَنِ مِنْ قُرَيْشٍ وَخَتَنٌ لَهُمَا مِنْ ثَقِيفَ أَوْ رَجُلاَنِ مِنْ ثَقِيفَ وَخَتَنٌ لَهُمَا مِنْ قُرَيْشٍ فِي بَيْتٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَتُرَوْنَ أَنَّ اللهَ يَسْمَعُ حَدِيثَنَا قَالَ بَعْضُهُمْ يَسْمَعُ بَعْضَهُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَئِنْ كَانَ يَسْمَعُ بَعْضَهُ لَقَدْ يَسْمَعُ كُلَّهُ فَأُنْزِلَتْ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ) .

4816. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Revha b. Kasima, on od Mensura, ovaj od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je o ajetu: "Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše..." – rekao:
"Bila su dvojica Kurejševića i zet im iz Sekifa (ili dvojica ljudi iz Sekifa i zet im od Kurejševića) u jednoj kući, te su rekli jedni drugima: 'Zar mislite da Allah čuje naš govor?!'
'Čuje jedan dio!', rekoše jedni.
'Ako čuje jedan dio, onda čuje cijeli razgovor!', primijetiše drugi. Tada je objavljen ajet: 'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...'"[21]

16 Fussilet, 54. Tj. da će stati pred Gospodara svoga.
17 Fussilet, 40.
18 Fussilet, 34.
19 Isti ajet.
20 Fussilet, 22.
21 Ovaj hadis bilježi i Tirmizi od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TO VAŠE UVJERENJE KOJE STE O GOSPODARU SVOME IMALI UPROPASTILO VAS JE, I SADA STE NASTRADALI."[1]

بَاب
(وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ)

4817. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Sastala su se kod Ka'be dvojica Kurejševića i jedan čovjek iz plemena Sekif (ili dvojica ljudi iz plemena Sekif i jedan Kurejšević). Bili su debeli i slabo su rasuđivali. Jedan je (od njih) upitao: 'Zar mislite da Allah čuje ono što mi kažemo?!'
'Čuje ako glasno kažemo, a ne čuje ako to glasno ne izgovorimo!', reče drugi.
'Ako čuje ono što glasno izgovorimo, onda čuje i kada to tiho kažemo!', primijeti treći. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...'"
Sufjan nam je ovo pričao, rekavši: "Kazivao nam je Mensur, ili Ibn-Ebu-Nedžih, ili Humejd – jedan ili dvojica njih." Zatim je potvrdio da je to pričao Mensur, ponavljajući to više puta.

٤٨١٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضي الله عنه قَالَ اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ أَوْ ثَقَفِيَّانِ وَقُرَشِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمُ بُطُونِهِمْ قَلِيلَةٌ فِقْهُ قُلُوبِهِمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ أَتُرَوْنَ أَنَّ اللهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ قَالَ الْآخَرُ يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا وَلاَ يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا وَقَالَ الْآخَرُ إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ) وَكَانَ سُفْيَانُ يُحَدِّثُنَا بِهَذَا فَيَقُولُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ أَوِ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ أَوْ حُمَيْدٌ أَحَدُهُمْ أَوِ اثْنَانِ مِنْهُمْ ثُمَّ ثَبَتَ عَلَى مَنْصُورٍ وَتَرَكَ ذَلِكَ مِرَارًا غَيْرَ مَرَّةٍ وَاحِدَةٍ.

"PA I AKO BUDU TRPJELI, NJIHOVO ĆE BORAVIŠTE VATRA BITI."[2]

بَاب (فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ)

PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan Sevri, koji kaže: "Pričao mi je Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ma'mera, a on od Abdullaha slično ovome."

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بِنَحْوِهِ.

1 Fussilet, 23.
2 Fussilet, 24.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EŠ-ŠURA (DOGOVARANJE)

سُورَةُ حم عسق (الشُّورَى)

Bilježi se od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao kako *'akimen*[3] znači "učini ga bez poroda, bez djece", a *ruhan min emrina*[4] – "ono što ti se objavljuje" (tj. Kur'an).
Mudžahid kaže da *jezre'ukum fihi*[5] znači "da vas tako razmnožava: potomstvo nakon potomstva"; *la hudždžete bejnena ve bejnekum*[6] – "nema potrebe da jedni drugima dokaze iznosimo" (tj. da raspravljamo); *min tarfin hafijjin*[7] – "ispod oka" (tj. jadno gledajući). Drugi kažu da *fe jazlelne revakide 'ala zahrihi*[8] znači "i one na površini njegovoj ostanu nepokretne" (tj. ne kreću se morem); *šere'u*[9] – "propisali" (tj. uveli im u vjeri novotariju).

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (عَقِيمًا) الَّتِي لاَ تَلِدُ (رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا) الْقُرْآنُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ) نَسْلٌ بَعْدَ نَسْلٍ (لاَ حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) لاَ خُصُومَةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ (مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ) ذَلِيلٍ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ) يَتَحَرَّكْنَ وَلاَ يَجْرِينَ فِي الْبَحْرِ (شَرَعُوا) ابْتَدَعُوا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... OSIM PAŽNJE RODBINSKE."[10]

بَاب قَوْلِهِ (إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى)

4818. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, koji kaže: "Kazivao mi je Tavus, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su ga upitali o riječima Uzvišenog: '... osim pažnje rodbinske', pa je Seid b. Džubejr rekao: 'Rodbina – to je porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem!' Tada Ibn-Abbas reče: 'Požurio si (u tumačenju)! Nema

٤٨١٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ طَاوُسًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ (إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى) فَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قُرْبَى آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَجِلْتَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ بَطْنٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلاَّ

3 Eš-Šura, 50.
4 Eš-Šura, 52.
5 Eš-Šura, 11. Radi se o stvaranju parova ljudi i životinja. To je Njegovo pravilo u načinu razmnožavanja.
6 Eš-Šura, 15. Tj. jasni put očito se razlikuje od krivog, a konačna će presuda biti na onom svijetu.
7 Eš-Šura, 45. Nasilnici će biti izloženi vatri, pa će gledati ispod oka, poniženi i klonuli.
8 Eš-Šura, 33. Radi se o lađama koje morem plove. Kada nestane vjetra, one ostanu nepokretne.
9 Eš-Šura, 21. Uzvišeni Allah pita: "Zar oni da imaju bogove koji im propisuju od vjere u ono što Allah nije naredio?!"
10 Eš-Šura, 23.

ni jednog kurejševićkog plemena a da nije u rodbinskim odnosima sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ja želim samo da vi poštujete rodbinske veze koje su među nama!'"

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZUHRUF (UKRAS)

Mudžahid kaže da *'ala ummetin*[1] znači "kako ispovijedaju vjeru" (tj. kako predvode u vjeri). *Ve kilehu* (po Asimovom kiretu: *ve kilihi*) *ja rabbi*[2] znači "i Poslanikovih riječi: 'Gospodaru moj!'" (njihov je komentar: "Zar oni misle da mi ne čujemo njihove tajne i sašaptavanja i da ne čujemo njihove riječi?!"). "A da neće svi ljudi postati nevjernici..."[3] – učinio bih srebrenim krovove kuća i stepeništa od srebra i postelje od srebra onih koji ne vjeruju. "Mi to sami ne bismo mogli postići"[4] – tj. ne bismo za to snage i mogućnosti imali, kaže Ibn-Abbas. *Asefuna*[5] znači "izazvaše Naš gnjev" (tj. naljutiše Gospodara), dok *ja'šu*[6] znači "onome ko se bude slijepim pravio; ko bude slijep". Mudžahid kaže da *efenadribu ankumuz-zikre*[7] znači "zar da odustanemo od toga da vas opominjemo tj. smatrate Kur'an lažnim, i da zatim ne budete kažnjeni zbog toga"; *ve meda meselul-evvelin*[8] – "a prethodno je primjer prijašnjih naroda" (tj. o postupcima naroda prijašnjih); *mukrinin*[9] – "postići, zadobiti" (tj. deve, konje, mazge i magarce); *jenšeu fil-hil'jeti*[10]

كَانَ لَهُ فِيهِمْ قَرَابَةٌ فَقَالَ إِلاَّ أَنْ تَصِلُوا مَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ مِنَ الْقَرَابَةِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حم الزُّخْرُفِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (عَلَى أُمَّةٍ) عَلَى إِمَامٍ (وَقِيلَهُ يَا رَبِّ) تَفْسِيرُهُ أَيَحْسِبُونَ أَنَّا لاَ نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَلاَ نَسْمَعُ قِيلَهُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَلَوْلاَ أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً) لَوْلاَ أَنْ جَعَلَ النَّاسَ كُلَّهُمْ كُفَّارًا لَجَعَلْتُ لِبُيُوتِ الْكُفَّارِ (سَقْفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ) مِنْ فِضَّةٍ وَهِيَ دَرَجٌ وَسُرُرَ فِضَّةٍ (مُقْرِنِينَ) مُطِيقِينَ (آسَفُونَا) أَسْخَطُونَا (يَعْشُ) يَعْمَى وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ) أَيْ تُكَذِّبُونَ بِالْقُرْآنِ ثُمَّ لاَ تُعَاقَبُونَ عَلَيْهِ (وَمَضَى مَثَلُ الأَوَّلِينَ) سُنَّةُ الأَوَّلِينَ (وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ) يَعْنِي الإِبِلَ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ (يَنْشَأُ فِي الْحِلْيَةِ) الْجَوَارِي جَعَلْتُمُوهُنَّ لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا فَكَيْفَ تَحْكُمُونَ (لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ

1 Ez-Zuhruf, 22. Radi se o nevjernicima koji su naslijedili vjeru svojih predaka, te ih prate u stopu, vjerujući da će ih njihovo predvođenje odvesti na Pravi put.

2 Ez-Zuhruf, 88. Poslanikove su riječi bile da su to ljudi koji doista ne vjeruju.

3 Ez-Zuhruf, 33.

4 Isti ajet.

5 Ez-Zuhruf, 55.

6 Ez-Zuhruf, 36. Tj. ko bude slijep na ovom svijetu i pored tolikih Allahovih dokaza, koji ga stalno podsjećaju na Plemenitog Allaha.

7 Ez-Zuhruf, 5.

8 Ez-Zuhruf, 8.

9 Ez-Zuhruf, 13. Allah je dao da sve na Zemlji, između ostaloga i sve životinje, služe za dobrobit čovjeka.

10 Ez-Zuhruf, 18. Nevjernici su kćeri pripisivali Milostivom, čak su i meleke, koji su robovi Milostivoga,

مَا عَبَدْنَاهُمْ) يَعْنُونَ الْأَوْثَانَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ) أَيِ الْأَوْثَانُ إِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (فِي عَقِبِهِ) وَلَدِهِ (مُقْتَرِنِينَ) يَمْشُونَ مَعًا (سَلَفًا) قَوْمُ فِرْعَوْنَ سَلَفًا لِكُفَّارِ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ (وَمَثَلًا) عِبْرَةً (يَصِدُّونَ) يَضِجُّونَ (مُبْرِمُونَ) مُجْمِعُونَ (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ وَقَالَ غَيْرُهُ (إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ) الْعَرَبُ تَقُولُ نَحْنُ مِنْكَ الْبَرَاءُ وَالْخَلَاءُ وَالْوَاحِدُ وَالِاثْنَانِ وَالْجَمِيعُ مِنَ الْمُذَكَّرِ وَالْمُؤَنَّثِ يُقَالُ فِيهِ بَرَاءٌ لِأَنَّهُ مَصْدَرٌ وَلَوْ قَالَ بَرِيءٌ لَقِيلَ فِي الِاثْنَيْنِ بَرِيئَانِ وَفِي الْجَمِيعِ بَرِيئُونَ وَقَرَأَ عَبْدُ اللهِ إِنَّنِي بَرِيءٌ بِالْيَاءِ وَالزُّخْرُفُ الذَّهَبُ مَلَائِكَةً يَخْلُفُونَ يَخْلُفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا .

– “one koje rastu u ukrasima: zar ženskinje pripisujete Milostivom, (kako rasuđujete)?!”; *lev ša er-Rahmanu ma ‘abednahum*[11] – “da Milostivi hoće, mi ih ne bismo obožavali” (ovdje se misli na kipove; Uzvišeni Allah kaže: “Oni o tome ništa ne znaju”,[12] tj. kipovi – oni ništa ne znaju); *fi ‘akibihi*[13] – “za potomstvo svoje, za djecu svoju”; *mukterinin*[14] – “zajedno s njim” (tj. zajedno s njima idu od prije faraonov narod koji su prije pretekli nevjernike iz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, naroda); *meselen*[15] – “kao primjer” (tj. pouka); *jesiddune*[16] – “odjednom su oni zagalamili” (tj. napravili su buku, zavikali); *mubrimun*[17] – “Mi ćemo njima zamke postaviti” (tj. isplesti); *evvelul-‘abidin*[18] – “ja bih prvi ibadet činio” (tj. prvi bih povjerovao); *inni beraun mimma ta‘budun*[19] – “nemam ja ništa s onima kojima ibadet činite” (Arapi kažu: “Nemam ja ništa s tobom!”, ili: “Čist sam od tebe!” Inače, i za jedninu i za dvojinu i za množinu, kao i za muški i za ženski rod, kaže se *beraun*, jer je to infinitiv; da se kaže *beriun*, onda bi to u dvojini glasilo *beriani,* a u množini *beriune*. Abdullah (b. Mes‘ud) je učio: “*Inneni beriun...*”, s harfom *jaom*.). *Ez-Zuhruf*[20] znači “ukras” tj. zlato), a *melaiketen jahlufune*[21] – “meleke da vas naslijede”.

ženama nazivali. Ali, kada bi im se rodilo žensko dijete, lice bi im se pomračilo i postali bi potišteni.

11 Ez-Zuhruf, 20.

12 Dio istog ajeta.

13 Ez-Zuhruf, 28.

14 Ez-Zuhruf, 53.

15 Ez-Zuhruf, 57.

16 Isti ajet. Tj. zato što je nevjernicima Isa, sin Merjemin, naveden kao primjer, pa su oni upitali: “Da li su bolji naši kumiri ili On?”

17 Ez-Zuhruf, 79. Onima koji pletu zamke.

18 Ez-Zuhruf, 81. Da se to pretpostavi, ja bih Ga i na taj način obožavao. Zato što sam Mu poslušan rob u svemu što mi naredi. Kod mene nema protivljenja niti odbijanja, niti otkazivanja predanosti Njemu. (Tefsir Ibn-Kesir). Taberi prenosi od Ma‘mera: “Reci: ‘Ako vi smatrate da Allah ima dijete pa ja sam prvi koji je obožavao Jedinog Allaha i smatrao lažnim ono što vi iznosite!’”

19 Ez-Zuhruf, 26. To su riječi Ibrahimove, alejhis-selam, koje je on uputio ocu i narodu svome.

20 Ez-Zuhruf, 35. Tj. Kako ne bi mnogi ljudi neznalice bili u zabludi, smatrajući da je darivanje imetka pojedincima odraz ljubavi prema njima, te kako se ne bi svi priklonili nevjerstvu zbog imetka. (*Tefsir Ibn--Kesir*)

21 Ez-Zuhruf, 60. Tj. da umjesto vas oni žive na Zemlji. (*Tefsir Ibn-Kesir*)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI ĆE DOZIVATI: 'O MALIK! NEKA GOSPODAR TVOJ UČINI DA UMREMO!' ON ĆE REĆI: 'VI OVDJE OSTAJETE'"[1]

بَاب قَوْلُهُ (وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ)

4819. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Sufjan b. Ujejna, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Safana b. Ja'laa, a on od svoga oca da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na minberu uči: 'Oni će dozivati: 'O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!'"
Meselen lil-ahirin ("... primjerom narodima kasnijim")[2] – to je pouka za one koji dolaze poslije njih, kaže Katada. Drugi kažu da *mukrimin*[3] znači (tj. ne bismo mogli urediti i regulirati); kaže se neko je nadzornik nekim tj. ima konntrolu nad njim *el-ekvabu*[4] – "čaša" (tj. Posude (ibrici) koje nemaju cijev za lijevanje); *evvelul-'abidin*[5] – "ja bih prvi ibadet činio" (tj. ja bih bio jedan od prvih koji bi to poslušao); za to se koriste dva različita narječja: *'âbidun* – "pobožan, koji čini ibadet" i *'abidun* (bez elifa) – "zanijekati, ustegnuti se". Abdullah je kazivao: "Poslanik je rekao: 'Moj Gospodaru!',[6] a kaže se: *Evvelul-abidin*!',[7] tj. zanijekao bih." *Fi ummil-kitabi*[8] znači "u Glavnoj knjizi", tj. u osnovi knjige i njenoj sveobuhvatnosti, kaže Katade.)

٤٨١٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ (وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ) وَقَالَ قَتَادَةُ (مَثَلاً لِلآخِرِينَ) عِظَةً لِمَنْ بَعْدَهُمْ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُقْرِنِينَ) ضَابِطِينَ يُقَالُ فُلاَنٌ مُقْرِنٌ لِفُلاَنٍ ضَابِطٌ لَهُ وَالأَكْوَابُ الأَبَارِيقُ الَّتِي لاَ خَرَاطِيمَ لَهَا (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) أَيْ مَا كَانَ فَأَنَا أَوَّلُ الآنِفِينَ وَهُمَا لُغَتَانِ رَجُلٌ عَابِدٌ وَعَبِدٌ وَقَرَأَ عَبْدُ اللهِ وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ وَيُقَالُ (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) الْجَاحِدِينَ مِنْ عَبِدَ يَعْبَدُ وَقَالَ قَتَادَةُ (فِي أُمِّ الْكِتَابِ) جُمْلَةِ الْكِتَابِ أَصْلِ الْكِتَابِ .

1 Ez-Zuhruf, 77.
2 Ez-Zuhruf, 56.
3 Ez-Zuhruf, 13.
4 Ez-Zuhruf, 71. Radi se o stanovnicima Dženneta koji će biti usluživani iz posuda i čaša od zlata.
5 Ez-Zuhruf, 81. Tj. kad bi Milostivi imao sina.
6 To je bio kiraet Abdullaha b. Mes'uda radijallahu anhu.
7 To je govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenu u Kur'anu.
8 Ez-Zuhruf, 4. To je Levhi-mahfuz (Ploča pomno čuvana), iz kojeg su izvedene sve objavljene knjige.

بَاب ﴿أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُسْرِفِينَ﴾

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAR DA ODUSTANEMO OD TOGA DA VAS OPOMINJEMO ZATO ŠTO STE NAROD KOJI SVAKU MJERU ZLA PRELAZI?!"[9]

مُشْرِكِينَ وَاللهِ لَوْ أَنَّ هَذَا الْقُرْآنَ رُفِعَ حَيْثُ رَدَّهُ أَوَائِلُ هَذِهِ ٱلْأُمَّةِ لَهَلَكُوا ﴿فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى مَثَلُ ٱلْأَوَّلِينَ﴾ عُقُوبَةُ الأَوَّلِينَ ﴿جُزْءًا﴾ عِدْلاً .

Tj. zato što ste idolopoklonici?
"Tako mi Allaha", – kaže Katade – "da je ovaj Kur'an dignut, nakon što su ga prethodnici ovog naroda bili odbacili, propali bi!"
"Zato smo uništavali one koji su od ovih moćniji bili, a ranije su isticane vijesti o narodima drevnim",[10] tj. kazne naroda prijašnjih.
Džuz'en[11] znači "nekog ravnim".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ حم الدُّخَانِ

SURA ED-DUHAN (DIM)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ ﴿رَهْوًا﴾ طَرِيقًا يَابِسًا وَيُقَالُ ﴿رَهْوًا﴾ سَاكِنًا ﴿عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ عَلَى مَنْ بَيْنَ ظَهْرَيْهِ ﴿فَاعْتُلُوهُ﴾ ادْفَعُوهُ ﴿وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ﴾ أَنْكَحْنَاهُمْ حُورًا عِينًا يَحَارُ فِيهَا الطَّرْفُ وَيُقَالُ ﴿أَنْ تَرْجُمُونِ﴾ الْقَتْلُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿كَالْمُهْلِ﴾ أَسْوَدُ كَمُهْلِ الزَّيْتِ وَقَالَ غَيْرُهُ ﴿تُبَّعٍ﴾

Mudžahid kaže da *rehven*[12] znači suh put. Kaže se *rehven* znači "miruje"[13]; *'ala ilmin alel-'alemin*[14] – "znajući kakvi su, učinismo ih odabranim nad svjetovima", nad njihovim savremenicima; *fa'tiluhu (fa'tuluhu)*[15] – "odvucite ga" (tj. gurnite ga);
Neki kažu da je *terdžumun*[16] "da me ne kamenujete, da me ne ubijete". Ibn-Abbas kaže da *kel-muhli*[17] znači "kao rastopljena kovina" (tj. kao crno

9 Ez-Zuhruf, 5.

10 Ez-Zuhruf, 8.

11 Ez-Zuhruf, 15.

12 Ed-Duhan, 24.

13 Ovdje se govori o rastupanju mora kada je Musa, alejhis-selam, s vjernicima prolazio. More se razdvojilo i mirovalo, a prolaz je bio suh, da bi se potom, kada je naišao faraon sa svojom vojskom, uskovitlali valovi i more spojilo.

14 Ed-Duhan, 32. Odabrali smo ih nad narodom njihovog doba.

15 Ed-Duhan, 47. Ščepat će se nevjernik na Sudnjem danu i usred ognja odvući, a zatim će mu se, za kaznu, voda koja ključa na glavu prolijevati.

16 Ed-Duhan, 20.

17 Ed-Duhan, 45. Plodovi drveta zekkum će ključati u trbusima nevjernika u džehennemskoj vatri.

rastopljeno ulje). Drugi kažu da *tubba'*[1] znači "jemenski vladari". Svaki se od njih naziva *tubbe'*, što znači "sljedbenik", jer slijedi svog prethodnika. Tako se i sjena naziva *tubbe'* jer slijedi Sunce.

مُلُوكُ الْيَمَنِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ يُسَمَّى تُبَّعًا لأَنَّهُ يَتْبَعُ صَاحِبَهُ وَالظِّلُّ يُسَمَّى تُبَّعًا لأَنَّهُ يَتْبَعُ الشَّمْسَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATO SAČEKAJ DAN KADA ĆE IM SE ČINITI DA PREMA NEBU JASNO VIDE DIM."[2]

بَاب
(فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ)

Katade kaže: "Zato sačekaj...", znači strpi se malo.

قَالَ قَتَادَةُ فَارْتَقِبْ فَانْتَظِرْ.

4820. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je rekao: "Petero je prošlo: dim,[3] Bizantinci,[4] mjesec,[5] dan kada su silom zgrabljeni[6] i patnja."[7]

٤٨٢٠ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ مَضَى خَمْسٌ الدُّخَانُ وَالرُّومُ وَالْقَمَرُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ .

1 Ed-Duhan, 37.

2 Ed-Duhan, 10.

3 Nakon što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prema predanju Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, učio dovu protiv nevjernika koji su mu se suprotstavili, Kurejševiće je zadesila suša tako da im se činilo kako između neba i zemlje vide dim. Prenosi imam Muslim predanje u kojem se navodi da će se dim pojaviti pred Kijametski dan, Ibn-Ebi-Hatim spominje predanje da će ga vjernik doživjeti kao kihavicu, a kafira će dim napuhati, sve dok mu ne počne na uši izlaziti.

4 Radi se o porazu Bizantinaca, za koje je Kur'an ustvrdio da će nakon toga pobijediti (Er-Rum, 1-3), što se i ostvarilo.

5 Mjesec se raspolutio na pokret Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, što je predstavljalo mudžizu (čudo). Uzvišeni Allah dodjeljivao je to samo Svojim poslanicima kao znak poslanstva i istinitosti.

6 Radi se o Bedru, na kome su nevjernici bili zgrabljeni i dali se u bijeg.

7 Ubrzo su idolopoklonici doživjeli patnju i kaznu u Bici na Bedru.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KOJI ĆE LJUDE PREKRITI. 'OVO JE NEIZDRŽIVA PATNJA!'"[8]

4821. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, on od Muslima, a ovaj od Mesruka da je rekao kako je Abdullah kazivao:
"Ovo je bilo zbog Kurejševića, koji su se suprotstavljali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem On je molio da ih snađu godine Jusufove, alejhis-selam, pa su imali nerodnu i iscrpljujuću godinu i bili primorani jesti čak i kosti. A kada bi čovjek pogledao u nebo, vidio je, od iscrpljenosti, između sebe i njega nešto poput dima. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdrživa patnja!''[9]
Neko je zatim došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha za Mudar da mu dadne kišu, jer je gotovo propao!'
'Ti si, doista, drzak (odvažan)!', rekao mu je on. Molio je potom za njih kišu, pa su se napojili. Tada je objavljen ajet: '... i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti.'[10] Bili su obasuti blagodatima i osjetili raskoš, te su se vratili u svoje prvobitno stanje. Potom je Uzvišeni Allah objavio: 'Ali onoga dana kada ih svom silom zgrabimo zbilja ćemo ih kazniti!'[11] Bilo je to na dan Bedra."

بَاب
(يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ)

٤٨٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّمَا كَانَ هَذَا لِأَنَّ قُرَيْشًا لَمَّا اسْتَعْصَوْا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ دَعَا عَلَيْهِمْ بِسِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ فَأَصَابَهُمْ قَحْطٌ وَجَهْدٌ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) قَالَ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَسْقِ اللهَ لِمُضَرَ فَإِنَّهَا قَدْ هَلَكَتْ قَالَ لِمُضَرَ إِنَّكَ لَجَرِيءٌ فَاسْتَسْقَى لَهُمْ فَسُقُوا فَنَزَلَتْ (إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) فَلَمَّا أَصَابَتْهُمُ الرَّفَاهِيَةُ عَادُوا إِلَى حَالِهِمْ حِينَ أَصَابَتْهُمُ الرَّفَاهِيَةُ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) قَالَ يَعْنِي يَوْمَ بَدْرٍ .

8 Ed-Duhan, 11.
9 Ed-Duhan, 10-11.
10 Ed-Duhan, 15.
11 Ed-Duhan, 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODARU NAŠ, OTKLONI PATNJU OD NAS, MI ĆEMO, SIGURNO, VJEROVATI!"[1]

بَاب قَوْلِهِ (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ)

4822. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je kazivao:
"Ušao sam kod Abdullaha (b. Mes'uda), pa mi je on rekao: 'Doista je znanje u tome da za ono što ne znaš kažeš: 'Allah zna!' Allah je rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!'"[2]
Kada su Kurejšije prevršili svaku mjeru u suprotstavljanju Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: 'Gospodaru moj, daj mi sedmero, kao što si dao Jusufu!' Tada ih je pogodila nerodna godina, u kojoj su, zbog neimaštine, jeli kosti i lešine, a jedan od njih vidio je, od posljedica gladi, između sebe i neba dim.
'Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!', rekli su oni tada, ali (Poslaniku) bi rečeno: 'Ako se patnja otkloni od njih, ponovo će se vratiti na staro!' Pa ipak, on je zamolio svoga Gospodara, te je patnja od njih otklonjena, a oni se nakon toga vratiše na staro. Zbog toga im se Allah osvetio na Bedru, što je vidljivo u riječima Uzvišenog: '... dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim' – sve do Njegovih riječi: '... zbilja ćemo ih kazniti!'"[3]

٤٨٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِاللهِ فَقَالَ إِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَقُولَ لِمَا لاَ تَعْلَمُ اللهُ أَعْلَمُ إِنَّ اللهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) إِنَّ قُرَيْشًا لَمَّا غَلَبُوا النَّبِيَّ ﷺ وَاسْتَعْصَوْا عَلَيْهِ قَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ أَكَلُوا فِيهَا الْعِظَامَ وَالْمَيْتَةَ مِنَ الْجَهْدِ حَتَّى جَعَلَ أَحَدُهُمْ يَرَى مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ مِنَ الْجُوعِ قَالُوا (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ) فَقِيلَ لَهُ إِنْ كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَادُوا فَدَعَا رَبَّهُ فَكَشَفَ عَنْهُمْ فَعَادُوا فَانْتَقَمَ اللهُ مِنْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) .

1 Ed-Duhan, 12.
2 Sad, 86.
3 Ed-Duhan, 10-16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAKO ĆE ONI POUKU PRIMITI, A VEĆ IM JE DOŠAO ISTINITI POSLANIK?"[4]

بَاب (أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ)

Ez-zikr i *ez-zikra* imaju istovjetno značenje.

الذِّكْرُ وَالذِّكْرَى وَاحِدٌ .

4823. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od A'meša, od od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je kazivao: "Ušao sam kod Abdullaha, pa mi je on rekao: 'Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Kurejševiće (u islam), oni su ga smatrali lašcem i suprotstavili mu se, te je on zamolio: 'Gospodaru naš, daj mi ono sedmero koje si dao Jusufu!' Snašla ih je nerodna godina, koja je sve uništila, tako da su jeli uginulo. Jedan je od njih, od iscrpljenosti i gladi, govorio kako je vidio između sebe i neba nešto kao dim.' Zatim je (Abdullah) proučio: 'Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdrživa patnja!...'' – sve do riječi Uzvišenog: 'Mi ćemo patnju malo-pomalo otklanjati, i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti'[5], a onda rekao: 'Zar će se patnja od njih otkloniti na Sudnjem danu?!' On je također rekao da je 'dan kada ih svom silom zgrabimo'[6] – dan Bedra."

٤٨٢٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِاللهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا دَعَا قُرَيْشًا كَذَّبُوهُ وَاسْتَعْصَوْا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ يَعْنِي كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى كَانُوا يَأْكُلُونَ الْمَيْتَةَ فَكَانَ يَقُومُ أَحَدُهُمْ فَكَانَ يَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ مِثْلَ الدُّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ ثُمَّ قَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) حَتَّى بَلَغَ (إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) قَالَ عَبْدُاللهِ أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ وَالْبَطْشَةُ الْكُبْرَى يَوْمَ بَدْرٍ .

4 Ed-Duhan, 13.

5 Ed-Duhan, 10-15.

6 Ed-Duhan, 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... OD KOGA ONI GLAVE OKREĆU I GOVORE: 'POUČENI – UMNO POREMEĆENI!'"[1]

4824. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njemu Muhammed, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana i Mensura, njih dvojica od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka, koji kaže da je Abdullah kazivao: "Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!'' Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je uočio da su mu se Kurejševići suprotstavili, zamolio: 'Gospodaru moj, daj mi ono sedmero koje si dao Jusufu!' Zadesila ih je nerodna godina, pa je sve uništila, tako da su jeli čak kosti i kožu, a jedan od njih kaže čak i kožu uginulog. Iz zemlje je pritom izlazilo nešto kao dim, te je Ebu-Sufjan došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Muhammede, propade tvoj narod! Moli Allaha da to otkloni od njega!' Tada je Poslanik molio, a onda rekao: 'Vratit će se na staro poslije ovoga!'"

U hadisu koji prenosi Mensur stoji: "Zatim je proučio: 'Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim...' – sve do riječi: '... i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti.'[2] – Zar će im se otkloniti patnja ahiretska?! Već su se ostvarili: dim, dan kada su silom zgrabljeni i patnja; neki vele i Mjesec, a drugi i Bizantinci."

باب
(ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ)

٤٨٢٤ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ وَقَالَ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا رَأَى قُرَيْشًا اسْتَعْصَوْا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمُ السَّنَةُ حَتَّى حَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ وَالْجُلُودَ فَقَالَ أَحَدُهُمْ حَتَّى أَكَلُوا الْجُلُودَ وَالْمَيْتَةَ وَجَعَلَ يَخْرُجُ مِنَ الْأَرْضِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ فَأَتَاهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ أَيْ مُحَمَّدُ إِنَّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا فَادْعُ اللهَ أَنْ يَكْشِفَ عَنْهُمْ فَدَعَا ثُمَّ قَالَ تَعُودُونَ بَعْدَ هَذَا فِي حَدِيثِ مَنْصُورٍ ثُمَّ قَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى (عَائِدُونَ) أَنُكْشَفُ عَنْهُمْ عَذَابَ الْآخِرَةِ فَقَدْ مَضَى الدُّخَانُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ وَقَالَ أَحَدُهُمُ الْقَمَرُ وَقَالَ الْآخَرُ وَالرُّومُ .

1 Ed-Duhan, 14.
2 Ed-Duhan, 10-15.

باب
(يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ)

RIJEČI UZVIŠENOG:
"ALI ONOGA DANA KADA IH SVOM SILOM ZGRABIMO ZBILJA ĆEMO IH KAZNITI!"[3]

٤٨٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ خَمْسٌ قَدْ مَضَيْنَ اللِّزَامُ وَالرُّومُ وَالْبَطْشَةُ وَالْقَمَرُ وَالدُّخَانُ .

4825. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha da je rekao:
"Petero je već prošlo: patnja, Bizantinci, dan kada će idolopoklonici biti zgrabljeni, Mjesec i dim."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ حم الْجَاثِيَةِ

SURA EL-DŽASIJA (ONI KOJI KLEČE)

الْجَاثِيَةِ مُسْتَوْفِزِينَ عَلَى الرُّكَبِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَسْتَنْسِخُ) نَكْتُبُ (نَنْسَاكُمْ) نَتْرُكُكُمْ .

Džasijeten[4] "oni koji kleče" (tj. oni koji uznemireni na svojim koljenima kleče). Mudžahid kaže da *nestensihu*[5] "jer smo naredili da se zapiše" (tj. da se sve registrira); *nensakum*[6] – "Mi ćemo vas zaboraviti" (tj. Mi ćemo vas ostaviti).

باب (وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ)

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... JEDINO NAS VRIJEME UNIŠTI."[7]

٤٨٢٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الأَمْرُ أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

4826. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Uzvišeni Allah kaže: 'Čovjek me uznemirava! On psuje vrijeme, a Ja sam (stvorio) vrijeme! U Mojim je rukama sve! Ja mijenjam noć i dan!'"

3 Ed-Duhan, 16.

4 El-Džasija, 28. Svaki će narod klečati na koljenima na Sudnjem danu čekajući svoju presudu.

5 El-Džasija, 29. Sve će biti registrirano u knjizi koja će obuhvatiti sve što su ljudi radili; ona će biti predočena ljudima na Sudnjem danu.

6 El-Džasija, 34. To će Uzvišeni Allah reći onima koji su Njega zaboravili na dunjaluku.

7 El-Džasija, 24. To je govor nevjernika koji smatraju da postoji samo ovaj svijet, da proživljenja nema i da ih samo vrijeme uništava.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-AHKAF

Mudžahid kaže da *tufidun*[1] znači "šta govorite, šta tvrdite". Drugi kažu da *eseretin*[2], *usretin* i *esaretin* znače "ostatak znanja". Ibn-Abbas kaže da *bid'an miner-rusuli*[3] "prvi poslanik" (tj. nisam ja prvi poslanik). Drugi kažu da *ere ejtum*[4] "šta vi mislite". Elif u ovoj riječi označava prijetnju, ako je istina ono što tvrdite, a što nije dostojno da se obožava. Njegove riječi nisu: "Jeste li vidjeli?", tj. očima, nego: "Znate li da li je do vas doprlo da su bilo šta stvorili oni kojima se vi, mimo Allaha, klanjate?"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ حم الأَحْقَافِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تُفِيضُونَ) تَقُولُونَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ أَثَرَةٍ وَأُثْرَةٍ وَأَثَارَةٍ بَقِيَّةٌ مِنْ عِلْمٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ) لَسْتُ بِأَوَّلِ الرُّسُلِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَرَأَيْتُمْ) هَذِهِ الأَلِفُ إِنَّمَا هِيَ تَوَعُّدٌ إِنْ صَحَّ مَا تَدَّعُونَ لاَ يَسْتَحِقُّ أَنْ يُعْبَدَ وَلَيْسَ قَوْلُهُ أَرَأَيْتُمْ بِرُؤْيَةِ الْعَيْنِ إِنَّمَا هُوَ أَتَعْلَمُونَ أَبَلَغَكُمْ أَنَّ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللهِ خَلَقُوا شَيْئًا .

1 El-Ahkaf, 8.

2 El-Ahkaf, 4. Naime, Kur'an poziva da se donese Knjiga objavljena prije njega ili kakav ostatak znanja, ako nevjernici istinu govore.

3 El-Ahkaf, 9. Tj. bilo je poslanika prije mene koji su izvršavali poslaničku misiju, tako da ja nisam prvi poslanik.

4 El-Ahkaf, 4. Radi se o ajetu: "Reci: 'Šta mislite o onima koje mimo Allaha molite? Pokažite mi šta su od Zemlje stvorili, i da li imaju ikakva udjela u nebesima?'"

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONAJ KOJI RODITELJIMA SVOJIM KAŽE: 'IH, ŠTO MI PRIJETITE DA ĆU BITI OŽIVLJEN KAD SU PRIJE MENE TOLIKI NARODI NESTALI!' – A ONI, ZAZIVAJUĆI ALLAHA U POMOĆ, GOVORE: 'TEŠKO TEBI, VJERUJ! ALLAHOVA ĆE SE PRIJETNJA DOISTA OBISTINITI!' ON ODGOVARA: 'TO SU IZMIŠLJOTINE NARODA DREVNIH!'"[5]

باب
﴿وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾

4827. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Jusufa b. Maheka da je kazivao:
"Mu'avija je postavio Mervana za namjesnika, koji je bio u Hidžazu, a on je održao govor u kome je spomenuo Jezida, sina Mu'avijinog, kako bi mu nakon njegova oca prisegu dali![6] Na to mu je kazao nešto Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr,[7] te on reče: 'Uhvatite ga!' On je ušao u Aišinu, radijallahu anha, sobu – dok oni nisu imali mogućnost ulaska – a onda je Mervan rekao: 'Zbog njega je objavljen ovaj ajet: 'A onaj koji svojim roditeljima kaže: 'Ih, što mi prijetite da ću biti oživljen...'' Aiša je, iza zastora, odgovorila: 'Allah o nama nije ništa objavio, već je samo objavio moj slučaj (moju nevinost).'"[8]

٤٨٢٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ قَالَ كَانَ مَرْوَانُ عَلَى الْحِجَازِ اسْتَعْمَلَهُ مُعَاوِيَةُ فَخَطَبَ فَجَعَلَ يَذْكُرُ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ لِكَيْ يُبَايَعَ لَهُ بَعْدَ أَبِيهِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ شَيْئًا فَقَالَ خُذُوهُ فَدَخَلَ بَيْتَ عَائِشَةَ فَلَمْ يَقْدِرُوا فَقَالَ مَرْوَانُ إِنَّ هَذَا الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ فِيهِ ﴿وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَكُمَا أَتَعِدَانِنِي﴾ فَقَالَتْ عَائِشَةُ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ مَا أَنْزَلَ اللهُ فِينَا شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ إِلاَّ أَنَّ اللهَ أَنْزَلَ عُذْرِي .

5 El-Ahkaf, 17.

6 Mervan je tada bio emir Medine, a postavio ga je Mu'avija, radijallahu anhu.

7 Ibn-Hadžer navodi da je Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr rekao kako je njegov postupak metod koji je upotrebljavao Herakle, čiji su sinovi nasljeđivali svoje očeve na vlasti. To nije bio metod Ebu-Bekrov i Omerov, radijallahu anhuma, jer oni nisu određivali svoje sinove za nasljednike u vlasti.

8 Ovim je Aiša, radijallahu anha, porekla da je ajet objavljen o bilo kojem od ovih ljudi. Jedino su to ajeti iz poglavlja En-Nur koji govore o nevinosti Aiše, radijallahu anha, kada je bila potvorena od strane munafika.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD UGLEDAŠE OBLAK NA OBZORJU, KOJI SE PREMA DOLINAMA NJIHOVIM KRETAO, POVIKAŠE: 'OVAJ NAM OBLAK KIŠU DONOSI!' – 'NE, TO JE ONO ŠTO STE POŽURIVALI: VJETAR KOJI VAM BOLNU PATNJU NOSI!'"[1]

بَاب قَوْلِهِ (فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ)

Ibn-Abbas kaže da *'aridun* znači "oblak".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَارِضٌ) السَّحَابُ .

4828. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb, ovom Amr, a njemu Ebu-Nadr, prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:
"Nisam vidjela da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko smijao da bi mu se vidjela resica u grlu; samo bi se osmjehivao."

٤٨٢٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ ضَاحِكًا حَتَّى أَرَى مِنْهُ لَهَوَاتِهِ إِنَّمَا كَانَ يَتَبَسَّمُ .

4829. KAŽE (Aiša): "Kada bi vidio oblak ili osjetio vjetar, primijetilo bi se to na njegovu licu. 'Allahov Poslaniče, kada ljudi vide oblake, obraduju se nadajući se da će im oni donijeti kišu, a ja sam primijetila, kada si ih ti vidio, da ti se na licu ukazala nelagoda?', upitala sam. 'Aiša, ko mi jamči da nije u njima kazna? Narod je kažnjen vjetrom. Već su vidjeli kaznu, a govorili su: 'Ovaj nam oblak kišu donosi!'', odgovori on."[2]

٤٨٢٩ . قَالَتْ وَكَانَ إِذَا رَأَى غَيْمًا أَوْ رِيحًا عُرِفَ فِي وَجْهِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوُا الْغَيْمَ فَرِحُوا رَجَاءَ أَنْ يَكُونَ فِيهِ الْمَطَرُ وَأَرَاكَ إِذَا رَأَيْتَهُ عُرِفَ فِي وَجْهِكَ الْكَرَاهِيَةُ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ مَا يُؤْمِنِّي أَنْ يَكُونَ فِيهِ عَذَابٌ عُذِّبَ قَوْمٌ بِالرِّيحِ وَقَدْ رَأَى قَوْمٌ الْعَذَابَ فَقَالُوا (هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا) .

1 El-Ahkaf, 24.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi zapuhao vjetar, učio je ovu dovu: "Gospodaru moj, daj mi u njemu dobro, i dobro u onome što si s njim poslao! Utječem se Tebi od njegovog zla, zla onoga što je u njemu i zla onoga što si s njim poslao!" A kada bi se nebo razvedrilo i vjetra nestalo, primijetilo bi se olakšanje na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. Riječi: "Ovaj nam oblak kišu donosi!" – odnose se na narod Ad, koji je u Ahkafu bio upozoravan. Nakon što se nisu pridržavali poslanikovih upozorenja, Uzvišeni Allah kaznio ih je vjetrom koji je sve rušio, a oni su pretpostavljali da im kišu plodonosnu donosi. Otuda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to upozoravao i plašio se kazne takve vrste, učeći dovu Plemenitom Allahu kad god bi primijetio oblak na nebu ili vjetar koji puše.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA MUHAMMED

سُورَةُ مُحَمَّدٍ

Evzareha[3] znači "sve dok borba ne prestane" (tj. sve dok samo muslimani ne ostanu), a *arrefeha*[4] – "o kome ih je već upoznao, koji im je već pojasnio". Mudžahid kaže da *mevlel-lezine amenu*[5] znači "zaštitnik onih koji vjeruju" (tj. njihov prijatelj); *'azemel-emru*[6] – "a kada je borba već propisana"; *fe la tehinu*[7] – "i ne budite kukavice; nemojte biti slabići". Ibn-Abbas kaže da *adganehum*[8] znači "njihove mržnje" (tj. njihove zavisti), a *asinin*[9] – "ustajala, promjenljiva".

(أَوْزَارَهَا) آثَامَهَا حَتَّى لاَ يَبْقَى إِلاَّ مُسْلِمٌ (عَرَّفَهَا) بَيَّنَهَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا) وَلِيُّهُمْ (فَإِذَا عَزَمَ الأَمْرُ) أَيْ جَدَّ الأَمْرُ (فَلاَ تَهِنُوا) لاَ تَضْعُفُوا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَضْغَانَهُمْ) حَسَدَهُمْ (آسِنٍ) مُتَغَيِّرٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I RODBINSKE VEZE KIDALI!"[10]

بَاب (وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ)

4830. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Mu'avija b. Ebu-Muzerred, prenoseći od Seida b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah je stvorio stvorenja, i kada je to završio, ustala je rodbinska veza, uhvatila se za skut Milostivog pa joj je rekao: "Makni se!('Meh)!"[11] Ona je rekla: "Ustala sam kod tebe tražiti utočište od kidanja rodbinskih veza!'
'Zar nisi zadovoljna da održavam veze s onim koji

٤٨٣٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ قَامَتِ الرَّحِمُ فَأَخَذَتْ بِحَقْوِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ لَهُ مَهْ قَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ أَلاَ تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى

3 Muhammed, 4.
4 Muhammed, 6. Radi se o Džennetu, u koji će ih Uzvišeni Allah uvesti.
5 Muhammed, 11. Uzvišeni Allah zaštitnik je onih koji vjeruju, a nevjernici zaštitnika nemaju.
6 Muhammed, 21.
7 Muhammed, 35.
8 Muhammed, 37.
9 Muhammed, 15. Odnosi se na neustajalu vodu.
10 Muhammed, 22.
11 Ovaj izraz upotrebljava se za negodovanje.

održava veze s tobom, a da prekidam veze s onim koji prekida veze s tobom?', upita On.
'Svakako, Gospodaru moj!', odgovorila je.
'Tako će i biti!', reče joj On."
Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kaže: "Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste, kad biste se okrenuli, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali?!'"[1]

يَا رَبِّ قَالَ فَذَاكِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ) .

4831. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Hatib, ovom Mu'avija, prenoseći od svoga amidže Ebu-Hubaba Seida b. Jesara, a on od Ebu Hurejre, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste...'"

٤٨٣١ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي أَبُو الْحُبَابِ سَعِيدُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ) .

4832. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Mu'avija b. Ebu-Muzerred da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste...'"

٤٨٣٢ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي الْمُزَرِّدِ بِهَذَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ) .

1 Muhammed, 22.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفَتْحِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بُورًا) هَالِكِينَ (سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ) السَّحْنَةُ وَقَالَ مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ التَّوَاضُعُ (شَطْأَهُ) فِرَاخَهُ (فَاسْتَغْلَظَ) غَلُظَ (سُوقِهِ) السَّاقُ حَامِلَةُ الشَّجَرَةِ وَيُقَالُ (دَائِرَةُ السَّوْءِ) كَقَوْلِكَ رَجُلُ السَّوْءِ وَدَائِرَةُ السُّوءِ الْعَذَابُ (تُعَزِّرُوهُ) تَنْصُرُوهُ (شَطْأَهُ) شَطْءُ السُّنْبُلِ تُنْبِتُ الْحَبَّةُ عَشْرًا أَوْ ثَمَانِيًا وَسَبْعًا فَيَقْوَى بَعْضُهُ بِبَعْضٍ فَذَاكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَآزَرَهُ) قَوَّاهُ وَلَوْ كَانَتْ وَاحِدَةً لَمْ تَقُمْ عَلَى سَاقٍ وَهُوَ مَثَلٌ ضَرَبَهُ اللهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِذْ خَرَجَ وَحْدَهُ ثُمَّ قَوَّاهُ بِأَصْحَابِهِ كَمَا قَوَّى الْحَبَّةَ بِمَا يُنْبِتُ مِنْهَا .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FETH (POBJEDA)

Mudžahid kaže da *simahum fi vudžuhihim*[2] znači "na licima su im znaci", a Mensur, prenoseći od Mudžahida, kaže da to znači "skromnost". *Šat'ehu*[3] znači "svoj izdanak" (tj. svoje mladice), a *festagleza*[4] – "pa ga onda učvrsti" (tj. ojača). *Sukihi*[5] znači "na svojoj stabljici" (tj. nosiocu drveta). Neki kažu da *dairetus-sev'*[6] znači "zlo", kao kada kažeš: zao čovjek. *Tu'azziruhu*[7] znači "da vjeru Njegovu pomognete", dok *šat'ehu* znači "izdanak svoj" (tj. pustiti izdanke da niknu iz košpice, njih deset, osam ili sedam, pa ojačaju jedni druge). Stoga imamo i u riječima Uzvišenog *feazerehu*[8] u značenju "pa ga onda učvrsti" (tj. ojača; a da je jedna, ne bi bila na stabljici). Ovaj primjer Uzvišeni Allah navodi Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer je bio sam, pa ga pojačava sa njegovim drugovima, kao što se jača košpica onim što iz nje iziđe.

2 El-Feth, 29. Radi se o tragovima sedžde na licu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih sljedbenika.

3 Isti ajet.

4 Isti ajet. Tj. očvrsne taj izdanak.

5 Isti ajet.

6 El-Feth, 6.

7 El-Feth, 9.

8 El-Feth, 29.

RIJEČI UZVIŠENOG: “MI ĆEMO TI DATI SIGURNU POBJEDU!”[1]

بَاب (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا)

4833. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Zejda b. Esleme, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad putovao noću zajedno s Omerom b. Hattabom, koji ga je jednom upitao nešto, ali (na to) nije dobio odgovor. Upitao ga je ponovo, ali mu opet nije bilo odgovoreno. Upitao je i po treći put, pa je ponovo ostao bez odgovora. Tada je uzviknuo: “Omere, osirotjela ti majka! Zapitkivao si tri puta Allahovog Poslanika, i nijedan ti put nije odgovorio!”
Omer dalje pripovijeda: “Potjerao sam dalje svoju mazgu. Kada sam došao pred ljude, uplašio sam se da zbog mene nije već objavljen ajet iz Kur’ana. Neprestano sam osluškivao glas koji će me pozvati, te rekoh: ‘Strah me je da zbog mene ne bude objavljen ajet iz Kur’ana!’ Potom sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, a on mi reče: ‘Večeras mi je objavljeno poglavlje koje mi je draže od svega što Sunce obasjava!’ Potom je proučio: ‘Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!’”

٤٨٣٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثَكِلَتْ أُمُّ عُمَرَ نَزَرْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ النَّاسِ وَخَشِيتُ أَنْ يُنْزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) .

4834. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je o ajetu:
“Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!” – rekao: “Hudejbija!”

٤٨٣٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) قَالَ الْحُدَيْبِيَةُ .

1 El-Feth, 1.

4835. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu‘ba, a ovom Mu‘avija b. Kurra, prenoseći od Abdullaha b. Mugaffela da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je suru El-Feth na dan oslobođenja Mekke, pa ju je (poslije toga) ponavljao.” Mu‘avija kaže:
“Da hoću, prenio bih vam Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, učenje!”

٤٨٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ سُورَةَ الْفَتْحِ فَرَجَّعَ فِيهَا قَالَ مُعَاوِيَةُ لَوْ شِئْتُ أَنْ أَحْكِيَ لَكُمْ قِرَاءَةَ النَّبِيِّ ﷺ لَفَعَلْتُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “... DA BI TI ALLAH RANIJE I KASNIJE KRIVICE OPROSTIO, DA BI BLAGODAT SVOJU TEBI POTPUNOM UČINIO, DA BI TE NA PRAVI PUT UPUTIO.” [2]

باب (لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا)

4836. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Zijad da je čuo Mugiru kako govori:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko je stajao u namazu da su mu noge otjecale, pa mu je rečeno: ‘Tebi su oproštene i ranije i kasnije krivice!’ ‘A zar neću biti zahvalan rob?!’, odgovorio je.”

٤٨٣٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا زِيَادٌ هُوَ ابْنُ عِلاَقَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ فَقِيلَ لَهُ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا .

4837. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Abdullah b. Jahja, a ovom Hajva, prenoseći od Ebu-Esveda, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo stajao na noćnom kijamu da su mu noge otjecale, pa mu je Aiša govorila:
“Zašto to činiš, Allahov Poslaniče, a Allah ti je već oprostio ono što je bilo i ono što će biti?”
“A zar da ne budem zahvalan rob?”, odgovorio je. (Kaže Aiša:) “Kada je otežao, klanjao bi sjedeći, a kada bi htio učiniti ruku‘, ustao bi, učio, a zatim ruku‘ učinio.”

٤٨٣٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ سَمِعَ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لِمَ تَصْنَعُ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ وَقَدْ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلاَ أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا فَلَمَّا كَثُرَ لَحْمُهُ صَلَّى جَالِسًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ فَقَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ .

2 El-Feth, 2.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI ŠALJEMO TEBE KAO SVJEDOKA I KAO DONOSIOCA RADOSNIH VIJESTI I KAO ONOGA KOJI TREBA DA OPOMINJE." [1]

4838. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, prenoseći od Hilala b. Ebu-Hilala, on od Ataa b. Beššara, a ovaj od Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhuma, da ovaj ajet koji je u Kur'anu:
"O Vjerovjesniče, Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao onoga koji treba da opominje" nalazi i u Tevratu: "Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao čuvara onih koji ne znaju čitati ni pisati.[2] Ti si Moj rob, Moj poslanik; nazvao sam te Mutevekkil (onaj koji se oslanja na Allaha). Ti nisi osoran ni grub, nisi bučan na pijacama (u čaršiji), na zlo ne uzvraćaš zlim, već opraštaš i trpiš! Neću te usmrtiti sve dok pomoću tebe ne uputim zalutali narod, da kažu: 'Nema Boga osim Allaha!', pa da im se otvore zaslijepljene oči, otčepe ogluhle uši i ožive zamrla srca!"

بَاب
(إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا)

٤٨٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ هِلاَلِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ الَّتِي فِي الْقُرْآنِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) قَالَ فِي التَّوْرَاةِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَحِرْزًا لِلأُمِّيِّينَ أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمَّيْتُكَ الْمُتَوَكِّلَ لَيْسَ بِفَظٍّ وَلاَ غَلِيظٍ وَلاَ سَخَّابٍ بِالأَسْوَاقِ وَلاَ يَدْفَعُ السَّيِّئَةَ بِالسَّيِّئَةِ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَصْفَحُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللهُ حَتَّى يُقِيمَ بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ بِأَنْ يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَيَفْتَحَ بِهَا أَعْيُنًا عُمْيًا وَآذَانًا صُمًّا وَقُلُوبًا غُلْفًا .

---

1 El-Feth, 8.

2 Tj. Arapâ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ON ULIJEVA SMIRENOST U SRCA VJERNIKA..."[3]

4839. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Dok je jedan od ashaba učio Kur'an, konj mu je bio vezan uz kuću, pa se uznemirio. Čovjek je izišao iz kuće (da pogleda), ali nije vidio ništa. (Nakon što se vratio), konj se ponovo uznemirio. Kada je osvanulo, spomenuo je to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu on reče: 'To je smirenost koja se spušta s učenjem Kur'ana!'"[4]

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KOJI SU TI SE POD DRVETOM NA VJERNOST ZAKLELI..."[5]

4840. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je rekao: "Na dan Hudejbije bilo nas je hiljadu i četiri stotine!"

4841. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Šebaba, a ovom Šu'ba, prenoseći od od Katade, koji je čuo od Ukbe b. Suhbana, a on od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija, jednog od onih koji su se zakleli na vjernost pod drvetom, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića."[6]

بَاب (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ)

٤٨٣٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عنه قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْرَأُ وَفَرَسٌ لَهُ مَرْبُوطٌ فِي الدَّارِ فَجَعَلَ يَنْفِرُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ فَنَظَرَ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا وَجَعَلَ يَنْفِرُ فَلَمَّا أَصْبَحَ ذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ بِالْقُرْآنِ .

بَاب قَوْلِهِ (إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ)

٤٨٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ .

٤٨٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ صُهْبَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ إِنِّي مِمَّنْ شَهِدَ الشَّجَرَةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْخَذْفِ .

3 El-Feth, 4.

4 Ibn-Hadžer navodi da se radi o Usejdu b. Hudajru, radijallahu anhu, koji je učio suru Bekara, dok se u drugom predanju kaže – suru El-Kehf. Što se tiče termina sekinetun (blagost, smirenost, milost, pouzdanje). Dahhak tvrdi da je to milost i smirenost, čemu prednost daje i Taberi.

5 El-Feth, 18.

6 To je iz preventivnih razloga: da se ne bi nekome izbilo oko ili mu se neka druga ozljeda nanijela. To se često čini u šali ili nenamjerno.

4842. PRENESENO JE OD Ukbe b. Suhbana da je rekao: "Kazivao mi je Abdullah b. Mugaffel Muzeni o mokrenju u kupatilu."[1]

٤٨٤٢. وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ صُهْبَانَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيَّ فِي الْبَوْلِ فِي الْمُغْتَسَلِ .

4843. PRIČAO MI JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilaba, a ovaj od Sabita b. Dahhaka, radijallahu anhu, koji kaže da je on bio jedan od onih koji su se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom zakleli na vjernost.

٤٨٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضي الله عنه وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ .

4844. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak Sulemi, njemu Ja'la, a ovom Abdul-Aziz b. Sijah, prenoseći od Habiba b. Ebu-Sabita da je kazivao:
"Postavio sam pitanje Ebu-Vailu, pa mi je odgovorio: 'Bili smo na Siffinu[2] kada je jedan čovjek upitao: 'Zar ne vidite one koji pozivaju Allahovoj Knjizi?!' 'Vidimo!', odgovori mu Alija. Tada Sehl b. Hanif reče: 'Krivite sami sebe ! Vidio sam nas na dan Hudejbije, tj. primirja koje je potpisano između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i idolopoklonika. Da smo vidjeli da se treba boriti, borili bismo se. Odjednom je došao Omer i rekao: 'Zar mi nismo na istini, a oni na krivom putu?! Zar naši ubijeni nisu u Džennetu, a njihovi u vatri?!' 'Da', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Šta je to sramotno u našoj vjeri', nastavio je Omer, 'pa se vraćamo, a Allah presuđuje među nama?!' 'Ibn-Hattabe, doista sam ja poslanik, i Allah mene, doista, neće razočarati!' Omer se vratio razočaran. Nije se mogao strpjeti, i kada se pojavio Ebu-Bekr, Omer ga je upitao: 'Zar mi nismo na istini, a oni na neistini?!'
'Sine Hattabov on je Allahov poslanik, i Allah njega, doista, neće razočarati!', odgovorio mu je. Tada je objavljena sura El-Feth."

٤٨٤٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ السُّلَمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ سِيَاهٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ أَتَيْتُ أَبَا وَائِلٍ أَسْأَلُهُ فَقَالَ كُنَّا بِصِفِّينَ فَقَالَ رَجُلٌ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللهِ فَقَالَ عَلِيٌّ نَعَمْ فَقَالَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ اتَّهِمُوا أَنْفُسَكُمْ فَلَقَدْ رَأَيْتُنَا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ يَعْنِي الصُّلْحَ الَّذِي كَانَ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُشْرِكِينَ وَلَوْ نَرَى قِتَالاً لَقَاتَلْنَا فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ أَلَيْسَ قَتْلاَنَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلاَهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى قَالَ فَفِيمَ نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا وَنَرْجِعُ وَلَمَّا يَحْكُمِ اللهُ بَيْنَنَا فَقَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنِّي رَسُولُ اللهِ وَلَنْ يُضَيِّعَنِي اللهُ أَبَدًا فَرَجَعَ مُتَغَيِّظًا فَلَمْ يَصْبِرْ حَتَّى جَاءَ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ قَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَنْ يُضَيِّعَهُ اللهُ أَبَدًا فَنَزَلَتْ سُورَةُ الْفَتْحِ .

1 Autori *Sunena* prenose *merfu'* predanje od Abdullaha b. Mugaffela, a Ibni-Hibban i Hakim ga ubrajaju u sahih (vjerodostojan) hadis: "Neka ne mokri niko od vas na mjestu gdje se kupa, jer od toga dolazi većina šejtanskog došaptavanja." Iz ovoga hadisa razumije se da se na mjestu gdje se kupa ne treba mokriti.

2 Siffin je stari grad na rijeci Eufrat, kod kojeg je došlo do sukoba između vojske Alije, radijallahu anhu, i Mu'avije, radijallahu anhu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HUDŽURAT (SOBE)

سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

Mudžahid kaže da *la tukaddimu*[3] "ne odlučujte se" (tj. ne iznosite pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo šta dok to Allah Svojim jezikom ne dostavi); *imtehane*[4] "prekalio" (tj. očistio); *ve la tenabezu*[5] ne "zovite jedni druge" (tj. zvati kufrom nakon islama); *jelitkum*[6] znači "umanjiti vam nagradu, okrnjiti vam nagradu".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ تُقَدِّمُوا) لاَ تَفْتَاتُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ عَلَى لِسَانِهِ (امْتَحَنَ) أَخْلَصَ (وَلاَ تَنَابَزُوا) يُدْعَى بِالْكُفْرِ بَعْدَ الإِسْلاَمِ (يَلِتْكُمْ) يَنْقُصْكُمْ أَلَتْنَا نَقَصْنَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, NE DIŽITE GLASOVE SVOJE IZNAD VJEROVJESNIKOVA GLASA!"[7]

بَاب (لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ)

Teš'urun[8] znači "primijetite" (tj. znate); odatle je *eš-ša'ir* – "obdaren intuicijom, pjesnik".

(تَشْعُرُونَ) تَعْلَمُونَ وَمِنْهُ الشَّاعِرُ .

4845. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Nafi' b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Dva velikodušna dobročinitelja skoro da stradaju Ebu-Bekr i Omer. Njih dvojica podigli su glasove u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je stigla delegacija Benu-Temima.[9] Jedan od njih dvojice[10] pokazao je na Akrea b. Habisa, brata (iz) Benu-Mudžaše,

٤٨٤٥. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَادَ الْخَيِّرَانِ أَنْ يَهْلِكَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَفَعَا أَصْوَاتَهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَدِمَ عَلَيْهِ رَكْبُ بَنِي تَمِيمٍ فَأَشَارَ أَحَدُهُمَا بِالأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ وَأَشَارَ الآخَرُ بِرَجُلٍ آخَرَ قَالَ نَافِعٌ لاَ أَحْفَظُ اسْمَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ

3 El-Hudžurat, 1. Radi se o tome da se nikakve odluke ne donose dok se ne upitaju Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

4 El-Hudžurat, 3. Radi se o srcima prekaljenim čestitošću.

5 El-Hudžurat, 11. To je upozorenje vjernicima da jedni druge ne zovu ružnim nadimcima.

6 El-Hudžurat, 14. Naime, neće se onima koji su poslušni Allahu i Poslaniku umanjiti nagrada za njihova dobra djela.

7 El-Hudžurat, 2.

8 Isti ajet.

9 Ta delegacija bila je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, devete godine po Hidžri.

10 To je bio Omer, radijallahu anhu.

a drugi[1] je pokazao na drugog čovjeka. Nafi' kaže da mu ne pamti ime. Tada Ebu-Bekr reče Omeru: 'Ti si mi se samo želio suprotstaviti!' 'Nisam'! odgovorio je Omer. Pritom su (obojica) povisili ton. Tada je Allah objavio: 'O vjernici, ne dižite glasove svoje...'"
Ibn-Zubejr kaže: "Nakon (objavljivanja) ovog ajeta Omer se ne bi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, glasno obraćao sve dok on ne bi zatražio da mu ponovi kako bi (ga čuo) i razumio."
On to ne prenosi od svoga oca, tj. Ebu- Bekra.[2]

مَا أَرَدْتَ إِلاَ خِلاَفِي قَالَ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فِي ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ) قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَمَا كَانَ عُمَرُ يُسْمِعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الْآيَةِ حَتَّى يَسْتَفْهِمَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ عَنْ أَبِيهِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ .

4846. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa'd, a ovom Ibn-Avm, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za Sabita b. Kajsa, pa mu je jedan čovjek[3] rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću te obavijestiti o njemu!' Potom je (ovaj čovjek) otišao i našao ga (Sabita) kako, oborivši glavu, sjedi u svojoj kući, te ga je upitao: 'Šta ti je?'
'Zlo!', odgovori on. Bio je podigao svoj glas iznad glasa Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu propala dobra djela, tako da je postao jedan od stanovnika vatre. Ovaj se čovjek vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome šta je Kajs rekao."
Musa kaže: "(Ovaj čovjek) vratio mu se (Sabitu) drugi put s velikom radošću i rekao mu: Idi i reci mu: 'Nisi ti od stanovnika vatre, već jedan od stanovnika Dženneta!'"

٤٨٤٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ ابْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَنْبَأَنِي مُوسَى ابْنُ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ افْتَقَدَ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا أَعْلَمُ لَكَ عِلْمَهُ فَأَتَاهُ فَوَجَدَهُ جَالِسًا فِي بَيْتِهِ مُنَكِّسًا رَأْسَهُ فَقَالَ لَهُ مَا شَأْنُكَ فَقَالَ شَرٌّ كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَتَى الرَّجُلُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ مُوسَى فَرَجَعَ إِلَيْهِ الْمَرَّةَ الْآخِرَةَ بِبِشَارَةٍ عَظِيمَةٍ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَيْهِ فَقُلْ لَهُ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَلَكِنَّكَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

1 Radi se o Ebu-Bekru, radijallahu anhu.
2 Ebu-Bekr je bio djed Abdullaha b. Zubejra, a on je sin Esme kćerke Ebu-Bekrove.
3 Radi se o Sa'du b. Mu'azu, radijallahu anhu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VEĆINA ONIH KOJI TE DOZIVAJU ISPRED SOBA NIJE DOVOLJNO PAMETNA." [4]

بَاب (إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ)

4847. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Abdullaha b. Zubejra (da je kazivao):
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija iz Benu-Temima. Tada Ebu-Bekr reče: 'Postavi za emira Ka'ka'a b. Ma'beda!'
'Ne', reče Omer, 'nego postavi za emira Akreu b. Habisa!'
'Želiš samo da mi se suprotstaviš!', reče Ebu-Bekr.
'Nisam ti se želio suprotstaviti!', odgovori Omer. Tako su se oni prepirali, dižući pritom glasove, pa je u vezi s tim objavljeno: 'O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova...'[5] – sve do kraja ajeta."

٤٨٤٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ قَدِمَ رَكْبٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمِّرِ الْقَعْقَاعَ بْنَ مَعْبَدٍ وَقَالَ عُمَرُ بَلْ أَمِّرِ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا أَرَدْتَ إِلَى أَوْ إِلاَّ خِلاَفِي فَقَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَتَمَارَيَا حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فَنَزَلَ فِي ذَلِكَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ) حَتَّى انْقَضَتِ الْآيَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A DA SU SE ONI STRPJELI DOK IM TI SAM NE IZIĐEŠ, BILO BI IM BOLJE..."[6]

بَاب قَوْلِهِ (وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ)

4 El-Hudžurat, 4.

5 El-Hudžurat, 1.

6 El-Hudžurat, 5. Ovako je u svim predanjima. Postoji samo naziv poglavlja, bez navođenja hadisa nakon toga.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KAF

Redž'un be'idun[1] znači "nezamisliv povratak"; *furudž*[2] – "nered" rascjep (jednina je *ferdž*); *min hablil-verid*[3] – "od vratne žile kucavice" (tj. žile koja se nalazi u vratu svakog čovjeka). Mudžahid kaže da *ma tenkusul-erdu*[4] znači "šta će zemlja oduzeti od njih (od njihovih kostiju)"; *tebsireten*[5] – "da bi razmislio"; *habbel-hasid*[6] – "žito koje se žanje"; *basikat*[7] – "visoke"; *efe'ajina*[8] – "zar smo malaksali"; *ve kale karinuhu*[9] – "a drug će njegov reći" (tj. šejtan koji je privezan za njega); *fenekkabu*[10] – "tražili su utočišta"; *ev elkas-sem'a*[11] – "ili ko sluša"; *rekibun 'atidun*[12] – "onaj koji bdije"; *saikun ve šehidun*[13] – "vodič i svjedok" (tj. dva meleka: pisar i svjedok); *šehidun* - svjedok onoga što se ne vidi; *min lugub*[14] – "umor". Drugi kažu da *nedid*[15] znači "nagomilani jedni iznad drugih"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ ق

(رَجْعٌ بَعِيدٌ) رَدٌّ (فُرُوجٍ) فُتُوقٍ وَاحِدُهَا فَرْجٌ (مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) وَرِيدَاهُ فِي حَلْقِهِ وَالْحَبْلُ حَبْلُ الْعَاتِقِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَا تَنْقُصُ الأَرْضُ) مِنْ عِظَامِهِمْ (تَبْصِرَةً) بَصِيرَةً (حَبَّ الْحَصِيدِ) الْحِنْطَةُ (بَاسِقَاتٍ) الطِّوَالُ (أَفَعَيِينَا) أَفَأَعْيَا عَلَيْنَا حِينَ أَنْشَأَكُمْ وَأَنْشَأَ خَلْقَكُمْ (وَقَالَ قَرِينُهُ) الشَّيْطَانُ الَّذِي قُيِّضَ لَهُ (فَنَقَّبُوا) ضَرَبُوا (أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ) لاَ يُحَدِّثُ نَفْسَهُ بِغَيْرِهِ (رَقِيبٌ عَتِيدٌ) رَصَدٌ (سَائِقٌ وَشَهِيدٌ) الْمَلَكَانِ كَاتِبٌ وَشَهِيدٌ (شَهِيدٌ) شَاهِدٌ بِالْغَيْبِ (مِنْ لُغُوبٍ) النَّصَبُ وَقَالَ غَيْرُهُ (نَضِيدٌ)

1 Kaf, 3. Ovdje nevjernici izražavaju čuđenje da će ponovo biti oživljeni nakon što prašina postanu.

2 Kaf, 6. Govori se o tome kako je Uzvišeni Allah uredio i uspostavio nebo, gdje se ne vidi nikakav nesklad niti nered.

3 Kaf, 16. Uzvišeni Allah izjavljuje da je On bliži čovjeku od njegove vratne žile kucavice tako što Njegovi meleki izvršavaju Njegovu odredbu neprikosnoveno i ne može im ništa izmaći.

4 Kaf, 4. Uzvišeni Allah govori da zna šta će zemlja uništiti od njihovih kostiju i neće Mu biti sakriven nijedan dio njihovog tijela ma gdje ona bila i gdje god bila razbacana.

5 Kaf, 8. Tj. svaki Allahov rob koji vidi kako je Uzvišeni Allah rasprostro Zemlju i po njoj nepomična brda razbacao i dao da iz nje niče raznovrsno prekrasno bilje.

6 Kaf, 9. Govori se o vodi koju Uzvišeni Allah s neba spušta i čini da uz nju niču vrtovi i žito koje se žanje.

7 Kaf, 10. Radi se o visokim palmama koje daju plodove kao hranu Allahovim robovima.

8 Kaf, 15. Zar smo malaksali prilikom prvog stvaranja?!

9 Kaf, 23.

10 Kaf, 36. Radi se o narodima koji su ranije bili i nestali i koji su tražili sklonište od Allahove kazne, ali ga nisu mogli naći.

11 Kaf, 37. Pouku prima onaj koji razum ima i koji sluša.

12 Kaf, 18. On je prisutan kod čovjeka, tako da on ne može izustiti nijednu riječ, a da on to ne zna.

13 Kaf, 21. Na Sudnjem danu čovjek će doći s melekima koji su sve zabilježili.

14 Kaf, 38. Nikakav umor nije obuzeo Uzvišenog Allaha u stvaranju nebesa i Zemlje i onoga što je između njih.

15 Kaf, 10. Radi se o zamecima kod visokih palmi.

(tj. naslagani jedni na druge; a kada iziđu iz čaške, onda izgube takav redoslijed); *idbarin-nudžum*[16] – "kada se zvijezde gube"; *ve edbaris-sudžud*[17] – "i poslije obavljanja namaza".
Po Asimovom kiraetu, fetha se koristi u ovoj riječi u poglavlju Kaf (tj. *edbare*), a kesra u poglavlju Et-Tur (tj. *edbari*); a mogu biti u oba slučaja i fetha i kesra.
Ibn-Abbas kaže da *jevmul-hurudž*[18] znači "Dan oživljenja" (tj. dan kada će ljudi biti proživljeni u svojim grobovima).

الْكُفُرَّى مَا دَامَ فِي أَكْمَامِهِ وَمَعْنَاهُ مَنْضُودٌ بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ فَإِذَا خَرَجَ مِنْ أَكْمَامِهِ فَلَيْسَ بِنَضِيدٍ وَإِدْبَارِ النُّجُومِ وَأَدْبَارِ السُّجُودِ كَانَ عَاصِمٌ يَفْتَحُ الَّتِي فِي ق وَيَكْسِرُ الَّتِي فِي الطُّورِ وَيُكْسَرَانِ جَمِيعًا وَيُنْصَبَانِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَوْمَ الْخُرُوجِ يَوْمَ يَخْرُجُونَ إِلَى الْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ON ĆE ODGOVORITI: "IMA LI JOŠ?"[19]

بَاب قَوْلِهِ (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ)

4848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Haremi b. Umara, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Bit će bačeni u vatru, pa će ona upitati: 'Ima li još?' – sve dok Allah ne stavi Svoje stopalo. Tada će ona (vatra) reći: 'Dosta, dosta!'"[20]

٤٨٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُلْقَى فِي النَّارِ (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطْ قَطْ .

4849. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musa Kattan, njemu Ebu-Sufjan Himjeri Seid b. Jahja b. Mehdi, a ovom Avf, prenoseći od Muhammeda, a on (*merfu* predanjem; inače, Ebu-Sufjan ponajviše prenosi *mevkuf* predanjem) od Ebu-Hurejre (da je rekao): "Bit će rečeno Džehennemu: 'Jesi li se napunio?', a on će odgovoriti: 'Ima li još?' Tada će Uzvišeni Gospodar stati stopalom na njega, te će (Džehennem) reći: 'Dosta je, dosta je!'"

٤٨٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو سُفْيَانَ الْحِمْيَرِيُّ سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ وَأَكْثَرُ مَا كَانَ يُوقِفُهُ أَبُو سُفْيَانَ يُقَالُ (لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) فَيَضَعُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدَمَهُ عَلَيْهَا فَتَقُولُ قَطْ قَطْ .

16 Et-Tur, 49. Pohvalno je tada veličati Gospodara svjetova.

17 Kaf, 40.

18 Kaf, 42.

19 Kaf, 30. To će biti onoga dana kada Džehennem, pošto se bude napunio svojim stanovnicima, bude upitan: "Jesi li se napunio?"

20 Kada je vatra zatražila još ljudi i džina da gore u njoj, Allah ju je smirio (ušutio) spuštanjem Svog stopala na nju, onako kako to dolikuje Uzvišenom Stvoritelju, ne poredeći ga s Njegovim stvorenjima niti niječući ajete i hadise koji govore o tome, niti ih krivo prezentujući i iskrivljavajući. (prim. rec.)

4850. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Raspravljat će se Džennet i Džehennem, pa će Džehennem reći: 'Meni su pripali oholi i silnici!' 'A šta je sa mnom? Meni su pripali samo slabi i nemoćni!',[1] odgovorit će Džennet. Tada će Uzvišeni Allah reći Džennetu: 'Ti si Moja milost; preko tebe Ja milost Svoju iskazujem onome kome hoću od Svojih robova!', dok će vatri reći: 'Ti si Moja kazna; preko tebe Ja kažnjavam onoga koga hoću od Svojih robova!' I jedan i drugi bit će napunjeni. Što se Džehennema tiče, on će biti napunjen onoga trenutka kada On (Allah) stavi Svoje stopalo, a Džehennem uzvikne: 'Dosta je, dosta je!'
Tada će se on napuniti,a njegovi dijelovi jedan na drugi biti zbijeni i jedni će se uz druge zbiti, a Uzvišeni Allah nikome od Svojih robova neće nepravdu učiniti. A što se tiče Dženneta, Uzvišeni će Allah za njega stvoriti stvorenja (kojima će ga napuniti).'"

٤٨٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَحَاجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَقَالَتِ النَّارُ أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ وَالْمُتَجَبِّرِينَ وَقَالَتِ الْجَنَّةُ مَا لِي لاَ يَدْخُلُنِي إِلاَّ ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُهُمْ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِلْجَنَّةِ أَنْتِ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي وَقَالَ لِلنَّارِ إِنَّمَا أَنْتِ عَذَابِي أُعَذِّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا مِلْؤُهَا فَأَمَّا النَّارُ فَلاَ تَمْتَلِئُ حَتَّى يَضَعَ رِجْلَهُ فَتَقُولُ قَطْ قَطْ فَهُنَالِكَ تَمْتَلِئُ وَيُزْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَلاَ يَظْلِمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَأَمَّا الْجَنَّةُ فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنْشِئُ لَهَا خَلْقًا .

[1] Slabi su i nemoćni u očima ljudi, a ne kod Allaha. Kod Njega su oni na visokim stupnjevima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I VELIČAJ GOSPODARA SVOGA I ZAHVALJUJ MU PRIJE SUNČEVA IZLASKA I PRIJE NJEGOVA ZALASKA!"[2]

باب قَوْلِهِ (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ)

4851. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, prenoseći od Džerira, on od Isma'ila, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira b. Abdullaha da je rekao:
"Sjedjeli smo jedne noći s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on pogledao u mjesec četrnaeste noći[3] i rekao: 'Vi ćete vidjeti svoga Gospodara kao što njega[4] vidite i nećete se mučiti dok Ga budete gledali. Ako možete da vam ne prođe namaz prije izlaska i prije zalaska sunca – učinite to (tj. da ne prođe)!'
Potom je proučio: 'I veličaj Gospodara svoga i zahvaljuj Mu prije sunčeva izlaska i prije njegova zalaska.'"

٤٨٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا لَيْلَةً مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لاَ تُغْلَبُوا عَلَى صَلاَةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا ثُمَّ قَرَأَ (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ) .

4852. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Verka', prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Naredio mu je (Uzvišeni Gospodar) da Ga veliča na kraju svih namaza, i to je značenje riječi Uzvišenog: '... i poslije obavljanja namaza.'"[5]

٤٨٥٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَرَهُ أَنْ يُسَبِّحَ فِي أَدْبَارِ الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا يَعْنِي قَوْلَهُ (وَإِدْبَارَ السُّجُودِ) .

2 Kaf, 39.

3 Tj. hidžretskog kalendara.

4 Tj. Mjesec.

5 Kaf, 40. Ovo može da se odnosi na spominjanje Allaha Uzvišenog nakon svakog namaza riječima: Subhanallah, elhamdulillah i Allahu ekber, a može da se odnosi na dva rekata pritvrđenih sunneta iza namaza osim sabaha i ikindije. I jedno i drugo ima potporu u praksi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZARIJAT (ONI KOJI PUŠU)

Alija, radijallahu anhu, kaže da *ez-zarijat*[1] znači "vjetrovi". Drugi kažu da *tezruhu*[2] znači "raznesu ga"; *ve fi enfusikum efela tubsirun*[3] – "a i u vama samima – zar ne vidite" (jedete i pijete preko jednog ulaza, izlazi na dva izlaza);[4] *feraga*[5] – "ode" (tj. vrati se); *fesakket*[6] – "udarajući se i skupljajući svoje prste; udarajući se po čelu"; *er-remim*[7] – "gnjilež" (tj. zemaljsko rastinje kada se osuši i zdrobi); *lemusi'un*[8] – "Mi još neizmjerno mnogo možemo" (tj. moćni smo, kao što je to imućan prema svome stanju)[9]; *'alel-musi'i kaderuhu* – "snaga i moć"; *zevdžejni*[10] – "par" (tj. muško i žensko, kao i različitost boja: slatko i kiselo – i to je par); *fefirru ilallahi*[11] – "zato požurite Allahu" (bježite od Njega Njemu)[12]; *illa lija'budun*[13] – "izuzev da Mi se klanjaju" (tj. stvorio sam sretne od dvije skupine: samo da iskazuju moju jednoću; neki kažu:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالذَّارِيَاتِ

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلاَم الذَّارِيَاتُ الرِّيَاحُ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَذْرُوهُ) تُفَرِّقُهُ (وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلاَ تُبْصِرُونَ) تَأْكُلُ وَتَشْرَبُ فِي مَدْخَلٍ وَاحِدٍ وَيَخْرُجُ مِنْ مَوْضِعَيْنِ (فَرَاغَ) فَرَجَعَ (فَصَكَّتْ) فَجَمَعَتْ أَصَابِعَهَا فَضَرَبَتْ بِهِ جَبْهَتَهَا وَالرَّمِيمُ نَبَاتُ الأَرْضِ إِذَا يَبِسَ وَدِيسَ (لَمُوسِعُونَ) أَيْ لَذُو سَعَةٍ وَكَذَلِكَ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ يَعْنِي الْقَوِيَّ (خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ) الذَّكَرَ وَالأُنْثَى وَاخْتِلاَفُ الأَلْوَانِ حُلْوٌ وَحَامِضٌ فَهُمَا زَوْجَانِ (فَفِرُّوا إِلَى اللهِ) مَعْنَاهُ مِنَ اللهِ إِلَيْهِ (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ) مَا خَلَقْتُ أَهْلَ السَّعَادَةِ مِنْ أَهْلِ الْفَرِيقَيْنِ إِلاَّ

1 Ez-Zarijat, 1.

2 El-Kehf, 45. Ovaj je termin upotrijebljen u poglavlju El-Kehf, a termin *zerva* upotrijebljen je u poglavlju Ez-Zarijat u značenju snažno puhati.

3 Ez-Zarijat, 21.

4 Naime, jedete na usta, a to što pojedete i popijete izlazi na dva načina, tj. obavljanjem male i velike nužde.

5 Ez-Zarijat, 26. Radi se o Ibrahimu, alejhis-selam, kome su došli meleci, a on, ne znajući to, otišao i donio im pečeno tele, približivši im njegovo meso kako bi ih ugostio.

6 Ez-Zarijat, 29. Kada su meleci obradovali Ibrahima, alejhis-selam, da će dobiti dječaka koji će biti učen, njegova žena, od iznenađenja i čuđenja, znajući da više ne može rađati, počela je uzvikivati i udarati se po licu.

7 Ez-Zarijat, 42. Radi se o narodu Ad, koji je uništen vjetrom i nakon toga postao kao gnjilež.

8 Ez-Zarijat, 47. Ovdje se govori o Allahovom stvaranju neba i konstatira da On još mnogo toga može učiniti Svojom moći.

9 El-Bekara, 236.

10 Ez-Zarijat, 49.

11 Ez-Zarijat, 50.

12 Tj. bježite od griješenja prema Njemu ka pokoravanju Njemu i od Njegove kazne ka Njegovoj milosti.

13 Ez-Zarijat, 56. Radi se o dvjema skupinama: ljudima i džinima: onima koji se svojim radom pokoravaju svome Gospodaru i onima koji griješe, odbijajući tako pokornost svome Gospodaru.

لِيُوَحِّدُونِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ خَلَقَهُمْ لِيَفْعَلُوا فَفَعَلَ بَعْضٌ وَتَرَكَ بَعْضٌ وَلَيْسَ فِيهِ حُجَّةٌ لِأَهْلِ الْقَدَرِ وَالذَّنُوبُ الدَّلْوُ الْعَظِيمُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ صَرَّةٍ صَيْحَةٍ ذَنُوبًا سَبِيلًا الْعَقِيمُ الَّتِي لَا تَلِدُ وَلَا تُلْقِحُ شَيْئًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَالْحُبُكُ اسْتِوَاؤُهَا وَحُسْنُهَا فِي غَمْرَةٍ فِي ضَلَالَتِهِمْ يَتَمَادَوْنَ وَقَالَ غَيْرُهُ تَوَاصَوْا تَوَاطَئُوا وَقَالَ مُسَوَّمَةً مُعَلَّمَةً مِنْ السِّيمَا قُتِلَ الْإِنْسَانُ لُعِنَ

stvorio ih je da rade, pa su jedni radili, a drugi to ostavili; u ovome nema dokaza za kaderije, a grijesi su *ez-zenub*, velika kofa). Mudžahid kaže da *sarretin*[14] znači "uzvikujući"; *zenuben*[15] – "put"; *el-'akim*[16] – "nerotkinja". Ibn-Abbas kaže da *el-hubuk*[17] "zvjezdani putevi" (tj. njihovo savršeno uspostavljanje i ljepota); *fi gamretin*[18] – "utonuli u neznanje" (tj. u zabludi ustrajavaju). Drugi kažu da *tevasav*[19] (jedni drugima u emanet ostavljali) ustvari znači "slažu se i dogovaraju"; *musevvemeten*[20] – "obilježeno, označeno" (od izraza *es-sima,* što znači "znak, žig; fizionomija, izgled"); *kutilel-insanu* proklet bio.

14 Ez-Zarijat, 29. Radi se o reagiranju žene Ibrahimove, alejhis-selam.
15 Ez-Zarijat, 59.
16 Ez-Zarijat, 29.
17 Ez-Zarijat, 7.
18 Ez-Zarijat, 11.
19 Ez-Zarijat, 53.
20 Ez-Zarijat, 34.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TUR (GORA)

Katade kaže da *mestur*[1] znači "napisan". Mudžahid veli da *Et-Tur*[2] znači "brdo na sirijanskom"; *rekkin menšurin*[3] – "koži razvijenoj" (tj. stranici); *ves-sakfil-merfu'*[4] – "i svoda uzdignutog" (tj. neba); *el-mesdžur*[5] – "napunjenog; zapaljenog". Hasan veli: "Zapalit će se, dok sva voda nestane iz njega, tako da neće u njemu ostati ni kapi."[6] Mudžahid kaže da *eletnahum*[7] znači "nećemo nimalo umanjiti". Drugi kažu da *temur*[8] znači "uzburka kruži", a *ahlamuhum*[9] – "njihova pamet". Ibn-Abbas kaže da *el-berr*[10] znači "dobročinitelj, blagodaran"; *kisfen*[11] – "komad"; *el-menun*[12] – "smrt". Drugi kažu da *jetenaze'un*[13] znači "jedni će drugima dodavati".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالطُّورِ

وَقَالَ قَتَادَةُ (مَسْطُورٍ) مَكْتُوبٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الطُّورُ الْجَبَلُ بِالسُّرْيَانِيَّةِ (رَقٍّ مَنْشُورٍ) صَحِيفَةٍ (وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ) سَمَاءٌ (الْمَسْجُورِ) الْمُوقَدِ وَقَالَ الْحَسَنُ تُسْجَرُ حَتَّى يَذْهَبَ مَاؤُهَا فَلاَ يَبْقَى فِيهَا قَطْرَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلَتْنَاهُمْ) نَقَصْنَا وَقَالَ غَيْرُهُ (تَمُورُ) تَدُورُ (أَحْلاَمُهُمْ) الْعُقُولُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْبَرُّ) اللَّطِيفُ (كِسْفًا) قِطْعًا الْمَنُونُ الْمَوْتُ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَتَنَازَعُونَ) يَتَعَاطَوْنَ .

1 Et-Tur, 2.

2 Et-Tur, 1.

3 Et-Tur, 3.

4 Et-Tur, 5.

5 Et-Tur, 6. Radi se o moru koje će se napuniti i zapaliti. Taberi prenosi da je Alija, radijallahu anhu, upitao jednog židova: "Gdje je Džehennem?" – "U moru!", odgovorio je on. "Istinu je rekao!", reče Alija, radijallahu anhu, a zatim prouči: "I kada se mora vatrom napune..." (Et-Tekvir, 6)

6 Ibn-Hadžer tvrdi da ovim Hasan Basri misli na more na Sudnjem danu; izraz *mesdžur* označava *more vatrom napunjeno*, a na ovom svijetu *mesdžur* označava *more vodom napunjeno*.

7 Et-Tur, 21. Obavještava Uzvišeni i navodi Svoju dobrotu, plemenitost, milost i blagost prema Svojim stvorenjima: tako da će se djeca vjernika, ako ih budu slijedila u vjerovanju, pridružiti svojim roditeljima u staništima koja će dobiti u Džennetu, iako djela ne dostižu djela roditelja, Allah, dželle šanuhu, sastavit će ih na najljepši način kako bi roditelji bili sretni sa svojom djecom (i obrnuto). Jer Allah će podići djela slabijih, tj. manjkavih, na stepen djela onih boljih, kako bi se izjednačili na položaju u Džennetu, a nimalo ne umanjujući nagrade boljih. (*Tefsir Ibn-Kesir*, komentar spomenutog ajeta, skraćeno izdanje, 1423-2002., str. 1302).

8 Et-Tur, 9. tj: nebo.

9 Et-Tur, 32.

10 Et-Tur, 28.

11 Et-Tur, 44.

12 Et-Tur, 30.

13 Et-Tur, 23.

POGLAVLJE...

4853. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, on od Urve, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme da je rekla: "Požalila sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (rekavši): 'Doista osjećam bolove!'
'Čini tavaf iza ljudi jašući, reče on. Činila sam tavaf, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u blizini Ka'be klanjao i učio: 'Tako mi Gore i Knjige u retke napisane...'"[14]

4854. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, da je rekao: Kazivali su mi od Zuhrija, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svoga oca da je kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči (suru) Et-Tur na akšam-namazu. Kada je stigao do ajeta: 'Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni, ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju! Zar je u njih blago Gospodara tvoga, ili: zar su oni vladatelji?!'[15] – skoro da mi je srce iskočilo."
Sufjan b. Ujejne kaže: "Što se mene tiče, ja sam čuo od Zuhrija kako prenosi od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca da je kazivao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči suru Et-Tur na akšam-namazu', a nisam ga čuo da je dodao ono što mi govore."[16]

بَاب

٤٨٥٣ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنِّي أَشْتَكِي فَقَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ يَقْرَأُ بِالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ .

٤٨٥٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثُونِي عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ فَلَمَّا بَلَغَ هَذِهِ الْآيَةَ (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُسَيْطِرُونَ) قَالَ كَادَ قَلْبِي أَنْ يَطِيرَ قَالَ سُفْيَانُ فَأَمَّا أَنَا فَإِنَّمَا سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ وَلَمْ أَسْمَعْهُ زَادَ الَّذِي قَالُوا لِي .

14 Umm-Selema, radijallahu anha, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogla od slabosti i bolesti činiti tavaf hodajući, pa joj je on dopustio da to učini jašući iza ljudi. To je tada bilo moguće zato što prostor oko Ka'be nije bio popločan. Danas se koriste i kolica za bolesne i iznemogle.

15 Et-Tur, 35-37.

16 Tj. nije Sufjan b. Ujejne čuo direktno od Zuhrija dodatak koji je na kraju hadisa spomenut, a to su riječi – skoro da mi je srce iskočilo dok je prethodni dio hadisa čuo direktno od njega. U tom slučaju priča Huvejdi, a njemu Sufjan da je rekao: Kazivali su mi od Zuhrija, kao što je u prethodnom rivajetu, a ne da je cjelokupni hadis sa dodatkom čuo Sufjan od Zuhrija. (prim.rec.)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NEDŽM (ZVIJEZDA)

Mudžahid kaže da *zu mirretin*[1] znači "snažni;"; *kabe kavsejni*[2] – "blizu koliko dva luka" (kao što je *veter,* žica, tetiva luka); *diza*[3] – "nepravedna, kriva"; *ve ekda*[4] – "posve prestane udjeljivati"; *Rabbuš-ši 'ra*[5] – "Gospodar zvijezde Sirijusa"; *ellezi veffa*[6] – "koji je obaveze potpuno ispunjavao"; *ezifetil-azife*[7] – "Smak se svijeta približava"; *samidun*[8] – "gordo uzdignutih glava". Ikrima kaže da to znači "pjevati na dijalektu plemena Himjer"[9]. Ibrahim[10] kaže da *efetumarunehu*[11] znači "zašto se s njim prepirete" (a ko uči: *efetemrunehu*, onda to znači "zašto niječete"[12]); *ma zagal-besaru*[13] – "pogled mu", (tj. Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem), *ve ma taga*, "nije skrenuo niti je prekoračio" (tj. nije pretjerao u onome što je vidio); *fetemarev*[14] – "sumnjate, smatrate lažnim". Hasan kaže da *iza heva*[15] znači "kad zalazi, kada nestaje". Ibn-Abbas kaže da *agna ve akna*[16] znači "On daje bogatstvo i zadovoljnim čini".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالنَّجْمِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ذُو مِرَّةٍ) ذُو قُوَّةٍ (قَابَ قَوْسَيْنِ) حَيْثُ الْوَتَرُ مِنَ الْقَوْسِ (ضِيزَى) عَوْجَاءُ (وَأَكْدَى) قَطَعَ عَطَاءَهُ (رَبُّ الشِّعْرَى) هُوَ مِرْزَمُ الْجَوْزَاءِ (الَّذِي وَفَّى) وَفَّى مَا فُرِضَ عَلَيْهِ (أَزِفَتِ الآزِفَةُ) اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ (سَامِدُونَ) الْبَرْطَمَةُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ يَتَغَنَّوْنَ بِالْحِمْيَرِيَّةِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ (أَفَتُمَارُونَهُ) أَفَتُجَادِلُونَهُ وَمَنْ قَرَأَ أَفَتَمْرُونَهُ يَعْنِي أَفَتَجْحَدُونَهُ وَقَالَ (مَا زَاغَ الْبَصَرُ) بَصَرُ مُحَمَّدٍ ﷺ (وَمَا طَغَى) وَمَا جَاوَزَ مَا رَأَى (فَتَمَارَوْا) كَذَّبُوا وَقَالَ الْحَسَنُ (إِذَا هَوَى) غَابَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَغْنَى وَأَقْنَى) أَعْطَى فَأَرْضَى .

1 En-Nedžm, 6.
2 En-Nedžm, 9.
3 En-Nedžm, 22.
4 En-Nedžm, 34.
5 En-Nedžm, 49.
6 En-Nedžm, 37.
7 En-Nedžm, 57.
8 En-Nedžm, 61.
9 To znači *odbijati, u gafletu živjeti*. Himjerijski je jezik jemenski. Kada se htjelo nekome reći: "Pjevaj!" – govorilo se: "Ismid!", pa je odatle u Kur'anu: *samidun*.
10 Tj. Ibrahim Neha'i, poznati učenjak iz generacije tabiina.
11 En-Nedžm, 12.
12 Ovako su učili Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, i većina kufijskih karija. Ostali su učili: *efetumarunehu*.
13 En-Nedžm, 17.
14 En-Nedžm, 55.
15 En-Nedžm, 1. Radi se o Allahovoj, dželle šanuhu, zakletvi zvijezdom koja nestaje, tj. kad gađa šejtane kako kaže Ed-Dahhak. (Ibn-Kesir)
16 En-Nedžm, 48.

POGLAVLJE...

4855. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Amira, a ovaj od Mesruka da je kazivao:
“Pitao sam Aišu, radijallahu anha: ‘Majko, je li Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara?’, pa mi je odgovorila: ‘Nakostriješila mi se kosa zbog ovoga što si pitao. Je li ti poznato troje: ko to bude rekao – slagao je! Ko bude govorio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara – slagao je!’ Zatim je proučila: ‘Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je milostiv i upućen u sve!’[17]
‘Nijednom čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim: nadahnućem, ili iza zastora...’[18] (Potom je kazala:) ‘Ko ti kaže da zna šta će sutra biti – slagao je!’, a onda proučila: ‘A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi!’[19]
‘I ko bude tvrdio, (nastavila je), ‘da je Poslanik nešto zatajio – slagao je!’ Nakon toga je proučila: ‘O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga!’,[20] (dodavši:) ‘A vidio je Džibrila, alejhis-selam, u njegovu liku dva puta.’”

بَاب

٤٨٥٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا يَا أُمَّتَاهْ هَلْ رَأَى مُحَمَّدٌ ﷺ رَبَّهُ فَقَالَتْ لَقَدْ قَفَّ شَعَرِي مِمَّا قُلْتَ أَيْنَ أَنْتَ مِنْ ثَلاَثٍ مَنْ حَدَّثَكَهُنَّ فَقَدْ كَذَبَ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأَتْ (لاَ تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) (وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللهُ إِلاَ وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأَتْ (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ كَتَمَ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأَتْ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) وَلَكِنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلاَم فِي صُورَتِهِ مَرَّتَيْنِ .

17 El-En‘am, 103.
18 Eš-Šura, 51.
19 Lukman, 34.
20 El-Maida, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... BLIZU KOLIKO DVA LUKA ILI BLIŽE"[1]

بَاب (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى)

A to je koliko je od luka do njegove tetive.

حَيْثُ الْوَتَرُ مِنَ الْقَوْسِ .

4856. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Abdul-Vahid, a ovom Šejbani, koji kaže:
"Čuo sam Zirra kako prenosi od Abdullaha:[2] '... blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Njegovu ono što je objavio.'"[3]
Pričao nam je Ibn-Mes'ud da je on[4] vidio Džibrila koji je imao šest stotina krila.[5]

٤٨٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ زِرًّا عَنْ عَبْدِاللهِ (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى) قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I OBJAVIO ROBU NJEGOVU ONO ŠTO JE OBJAVIO."[6]

بَاب قَوْلِهِ (فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى)

4857. PRIČAO NAM JE Talk b. Gannam, a njemu Zaida, prenoseći od Šejbanija, koji kaže:
"Pitao sam Zirra o riječima Uzvišenog: '... blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Svome ono što je objavio',[7] pa mi je on odgovorio: 'Abdullah nas je obavijestio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Džibrila, koji je imao šest stotina krila.'"[8]

٤٨٥٧. حَدَّثَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ سَأَلْتُ زِرًّا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى) قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

1 En-Nedžm, 9.
2 Ovdje se misli na Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.
3 En-Nedžm, 9-10.
4 Tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
5 Ovo je predanje Zirra b. Hubejša od Abdullaha b. Mes'uda.
6 En-Nedžm, 10.
7 Većina komentatora Kur'ana smatra kako ovi ajeti upućuju na to da je Allah, dželle šanuhu, dostavio Objavu Svome robu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, dok pojedinci smatraju da se Allah obratio Džibrilu, s obzirom da se Džibril nadnio na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, približio mu se i onda mu saopćio Allahovu riječ.
8 U Nesaijovoj predaji spominje se da su se od njegova perja širile sjajne boje od bisera i safira.

RIJEČI UZVIŠENOG: “VIDIO JE NAJVELIČANSTVENIJA ZNAMENJA GOSPODARA SVOGA.”[9]

باب
(لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى)

4858. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je o ajetu:
“Vidio je najveličanstvenija znamenja Gospodara svoga” – rekao: “Vidio je zeleni ogrtač koji je ispunio horizont.”[10]

٤٨٥٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضي الله عنه (لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى) قَالَ رَأَى رَفْرَفًا أَخْضَرَ قَدْ سَدَّ الْأُفُقَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “ŠTA KAŽETE O LATU I UZZAU?”[11]

باب (أَفَرَأَيْتُمُ اللاَتَ وَالْعُزَّى)

4859. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Ebu-Ešheb, a ovom Ebu-Dževza, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je o Latu i Uzzau rekao):
“Lat je bio čovjek koji je hodočasnicima miješao kašu.”[12]

٤٨٥٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَشْهَبِ حَدَّثَنَا أَبُو الْجَوْزَاءِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضي الله عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ (اللاَتَ وَالْعُزَّى) كَانَ اللاَتُ رَجُلاً يَلُتُّ سَوِيقَ الْحَاجِّ .

9 En-Nedžm, 18.

10 Rivajet Nesaije i Hakima pojašnjava šta je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Vidio je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Džibrila, alejhis-selam, na prelijepom ogrtaču, ispunio je prostor između neba i Zemlje. *Refref* se koristi u značenju ukrasa i predivnog tankog ogrtača od svile. (prim. rec.)

11 En-Nedžm, 19.

12 Ibn-Ebu-Hatim bilježi predanje od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je to bio čovjek koji je miješao kašu na kamenu; kod koga bi se napio – taj bi se udebljao, stoga su ga počeli obožavati. Mudžahid kaže da se radi o čovjeku iz Taifa koji je hranio prolaznike, a kada je umro, počeli su ga obožavati. Kip Latov porušio je, po naređenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Mugira b. Šu‘ba kada je pleme Sekif prešlo na islam, dok je Uzzaa, također po naređenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, porušio Halid b. Velid, radijallahu anhu, prilikom oslobađanja Mekke 630. god. (8. god. po Hidžri).

4860. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se zakune i u svojoj zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka kaže: 'La ilahe illallah!' (Nema Boga osim Allaha!), a ko svome drugu kaže: 'Dođi da se kockamo!' – neka podijeli sadaku!'"[1]

٤٨٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ وَاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MENATU, TREĆOJ, NAJMANJE CIJENJENOJ?"[2]

بَاب (وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى)

4861. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, koji kaže da je čuo Urvu (kako pripovijeda):
"Upitao sam Aišu, radijallahu anha,[3] pa mi je rekla: 'Oni koji spomenu ime (veličajući i obožavajući i obrede čineći u ime) taguta Menata, koji je u Mušellelu,[4] nisu obilazili između Safe i Merve!' Uzvišeni je Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su obredna mjesta!',[5] te su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani sa'j između njih činili."
Sufjan kaže: "Menat je u Mušellelu kod Kudejda."[6]
Abdur-Rahman b. Halid prenosi od Ibn-Šihaba da je Urva kazivao: "Aiša je rekla: 'Objavljen je zbog ensarija, jer su oni i Gassan, prije nego što su islam primili, podizali svoj glas spominjući Menata na sličan način.'"

٤٨٦١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا فَقَالَتْ إِنَّمَا كَانَ مَنْ أَهَلَّ بِمَنَاةَ الطَّاغِيَةِ الَّتِي بِالْمُشَلَّلِ لاَ يَطُوفُونَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ) فَطَافَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ قَالَ سُفْيَانُ مَنَاةُ بِالْمُشَلَّلِ مِنْ قُدَيْدٍ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ نَزَلَتْ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا هُمْ وَغَسَّانُ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمُوا يُهِلُّونَ لِمَنَاةَ مِثْلَهُ وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ كَانَ

1 Nesai i Ibn-Madže bilježe da se Sa'd jedanput zakleo Latom i Uzzaom, pa su mu ashabi prigovorili. Vjerovjesnik mu je rekao da izgovori: "La ilahe illallah!" Ebu-Bekr b. El- Arebi kaže: "Ko se ozbiljno i namjerno zakune Latom i Uzzaom postaje nevjernik. Međutim, ko to kaže iz neznanja ili zaborava, onda neka izgovori: 'La ilahe illallah!', jer će mu to biti otkup za te izgovorene riječi i tu zakletvu." Što se tiče pozivanja nekoga na kockanje, to je haram, a iskupljenje, samo za taj poziv, jest dijeljenje sadake.

2 En-Nedžm, 20.

3 Pitao ju je o obaveznosti sa'ja brzog hodanja između Safe i Merve.

4 Mušellel je brdo u blizini Kudejda.

5 El-Bekara, 158.

6 Kudejd je poznato mjesto između Mekke i Medine.

Ma'mer prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše: "Među ensarijama bilo je i onih koji su prinosili žrtve Menatu, a Menat je kip između Mekke i Medine. Rekli su: 'Allahov Vjerovjesniče, nismo tavaf činili (tj. sa'j) između Safe i Merve iz sličnog poštovanja prema Menatu.'"

رِجَالٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِمَّنْ كَانَ يُهِلُّ لِمَنَاةَ وَمَنَاةُ صَنَمٌ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ قَالُوا يَا نَبِيَّ اللهِ كُنَّا لَا نَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ تَعْظِيمًا لِمَنَاةَ نَحْوَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "BOLJE PADAJTE LICEM NA TLO PRED ALLAHOM I KLANJAJTE SE!"[7]

بَاب (فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا)

4862. PRIČAO NAM JE Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio sedždei-tilavet učeći suru En-Nedžm. To su s njim učinili muslimani i idolopoklonici, džini i ljudi."[8] U ovom predanju slijedi ga Ibrahim b. Tahman, prenoseći od Ejjuba, ali Ibn-Ujejne ne spominje Ibn-Abbasa.

٤٨٦٢ . حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّجْمِ وَسَجَدَ مَعَهُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَيُّوبَ وَلَمْ يَذْكُرِ ابْنُ عُلَيَّةَ ابْنَ عَبَّاسٍ .

4863. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, njemu Ebu-Ahmed (tj. Zubejri), a ovom Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda b. Jezida, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu,[9] da je rekao:
"Prva sura u kojoj je objavljen sedždei-tilavet bila je sura En-Nedžm. Sedždu je učinio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a učinili su je i oni iza njega, izuzev jednog čovjeka. Vidio sam ga kako je uzeo šaku zemlje i na njoj sedždu učinio.
Kasnije sam vidio kako je taj čovjek poginuo kao nevjernik. Bio je to Umejja b. Halef."[10]

٤٨٦٣ . حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ ابْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَوَّلُ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ فِيهَا سَجْدَةٌ وَالنَّجْمِ قَالَ فَسَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَسَجَدَ مَنْ خَلْفَهُ إِلَّا رَجُلًا رَأَيْتُهُ أَخَذَ كَفًّا مِنْ تُرَابٍ فَسَجَدَ عَلَيْهِ فَرَأَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا وَهُوَ أُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ .

7 En-Nedžm, 62.

8 Idolopoklonici su također, zajedno s muslimanima, učinili sedždu kada su čuli ovu suru. To je prvi ajet sa sedždei-tilavetom koji je objavljen.

9 Tj. Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.

10 Drugi spominju druga imena, ali je spomenuto najprimjerenije, jer je on poginuo u Bici na Bedru.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ (القَمَر)

قَالَ مُجَاهِدٌ (مُسْتَمِرٌّ) ذَاهِبٌ (مُزْدَجَرٌ) مُتَنَاهٍ (وَازْدُجِرَ) فَاسْتُطِيرَ جُنُونًا (دُسُرٍ) أَضْلاَعُ السَّفِينَةِ (لِمَنْ كَانَ كُفِرَ) يَقُولُ كُفِرَ لَهُ جَزَاءً مِنَ اللهِ (مُحْتَضَرٌ) يَحْضُرُونَ الْمَاءَ وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (مُهْطِعِينَ) النَّسَلاَنُ الْخَبَبُ السِّرَاعُ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَتَعَاطَى) فَعَاطَهَا بِيَدِهِ فَعَقَرَهَا (الْمُحْتَظِرِ) كَحِظَارٍ مِنَ الشَّجَرِ مُحْتَرِقٍ (ازْدُجِرَ) افْتُعِلَ مِنْ زَجَرْتُ (كُفِرَ) فَعَلْنَا بِهِ وَبِهِمْ مَا فَعَلْنَا جَزَاءً لِمَا صُنِعَ بِنُوحٍ وَأَصْحَابِهِ (مُسْتَقِرٌّ) عَذَابٌ حَقٌّ يُقَالُ الْأَشَرُ الْمَرَحُ وَالتَّجَبُّرُ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KAMER (MJESEC)

Mudžahid kaže da je *mustemirrun*[1] "prolazan", dok *muzdedžerun*[2] znači "dosegle vrhunac opomene". *Vezdudžir*[3] znači "neuračunljiv", a *dusur*[4] – "od eksera sagrađena". *Li men kane kufire*[5] znači "nagrada od Allaha za onog koji je odbačen bio", a *muhtedar*[6] – "pristupit će onaj čiji je red da dobije vodu". Ibn-Džerir kaže da *muhti'ine*[7] znači "netremice gledajući", a *el-habebu* – "brzina". Drugi kažu kako *fete'ata*[8] znači "pa se on spremi; svojom je rukom zakla", dok *el-muhtezir*[9] znači "kao ograda izgorena". *Izdudžir*[10] je prema korijenu glagola *iftu'ile,* od *zedžertu*. *Kufire*[11] znači "biti odbačen od glagola odbaciti, porican bio" (učinili smo s njim i s njima ono što smo učinili kao kaznu za ono što je učinjeno Nuhu i njegovim drugovima). *Mustekirrun*[12] znači "kazna koju će neprestano osjećati" (istinska kazna), a *el-ešir*[13] – "oholi, obijesni".

1 El-Kamer, 2. Kada god nevjernici vide čudo, govore da je to prolazna čarolija i sihr.

2 El-Kamer, 4.

3 El-Kamer, 9. Radi se o Nuhu, alejhis-selam, koga su onemogućavali u njegovoj misiji, utjerujući ga u laž i smatrajući ga luđakom.

4 El-Kamer, 13. Radi se o Nuhovoj, alejhis-selam, lađi.

5 El-Kamer, 14. Tj. nagrada je bila plovidba lađom i spas od kazne onima koji su vjerovali, i bili odbačeni.

6 El-Kamer, 28. Ovdje se govori o narodu Semud, kome je Allah kao iskušenje poslao kamilu, pa se voda između njih i nje dijelila, i svako je čekao na svoj dio u podjeli vode.

7 El-Kamer, 8.

8 El-Kamer, 29. Jedan je čovjek iz naroda Semud preklao kamilu koja je tom narodu poslana kao iskušenje.

9 El-Kamer, 31. Tako je izgledao Semud nakon kazne koju im je Allah poslao u obliku strašnog krika.

10 El-Kamer, 9.

11 El-Kamer, 14. Radi se o potopu onih koji su odbacili Nuha, alejhis-selam, i njegove pristalice.

12 El-Kamer, 38.

13 El-Kamer, 26. Radi se o oholim lažljivcima naroda Semud.

"...I MJESEC SE RASPOLUTIO, A ONI UVIJEK, KADA VIDE KAKAV ZNAK, OKREĆU SE..."[14]

باب
وَانْشَقَّ الْقَمَرُ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا

4864. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be i Sufjana, njih dvojica od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a on od Ibn-Mes'uda da je rekao:
"Raspolutio se Mjesec u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dva dijela: jedan dio iznad brda, a drugi ispod njega, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Gledajte!'"[15]

٤٨٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ وَسُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةً فَوْقَ الْجَبَلِ وَفِرْقَةً دُونَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْهَدُوا .

4865. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ibn-Ebu-Nedžih, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Ma'mera, a on od Abdullaha da je rekao:
"Raspolutio se Mjesec na dva dijela, a mi smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Gledajte, gledajte!'"

٤٨٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَصَارَ فِرْقَتَيْنِ فَقَالَ لَنَا اشْهَدُوا اشْهَدُوا .

4866. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Bekr, prenoseći od Dža'fera, on od Iraka b. Malika, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Ukbe b. Mes'uda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Raspolutio se Mjesec u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٨٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرٌ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ .

4867. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed, a ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Mekkelije su tražile da im (Poslanik) pokaže znamenje, pa im je pokazao raspolućenje Mjeseca."

٤٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ سَأَلَ أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمُ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ .

14 El-Kamer, 1-2.

15 Radi se o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, mudžizi koju mu je Allah dao u cilju dokazivanja njegovog poslanstva.

4868. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je rekao: "Raspolutio se Mjesec na dva dijela."

٤٨٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ فِرْقَتَيْنِ .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... KOJA JE PLOVILA PRED NAŠIM OČIMA – NAGRADA JE TO BILA ZA ONOGA KOJI JE ODBAČEN BIO I MI TO OSTAVISMO KAO POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!"[1]

بَاب
(تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

Katada kaže: "Allah je sačuvao Nuhovu, alejhis-selam, lađu, tako da su je vidjele prve generacije ovoga ummeta."

قَالَ قَتَادَةُ أَبْقَى اللهُ سَفِينَةَ نُوحٍ حَتَّى أَدْرَكَهَا أَوَائِلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ .

4869. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda, a ovaj od Abdullaha da je rekao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, učio: 'Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!'"[2]

٤٨٦٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!"[3]

بَاب
(وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

Mudžahid je rekao: "Olakšali smo njegovo učenje!"

قَالَ مُجَاهِدٌ يَسَّرْنَا هَوَّنَّا قِرَاءَتَهُ .

4870. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio: "Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!"[4]

٤٨٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

1 El-Kamer, 14-15.
2 El-Kamer, 17.
3 Isti ajet.
4 El-Kamer, 15, 17, 32, 51.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I LJUDE DIZAO KAO DA SU PALMINA STABLA IŠČUPANA. I KAKVE SU BILE KAZNA MOJA I OPOMENE MOJE!" [5]

باب
(أَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ)

4871. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Zuhejr, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo kako je jedan čovjek upitao Esveda da li se uči: "*Fe hel min muddekir*?", ili: "(*Fe hel min*) *muzzekir*?" – pa mu je odgovorio: "Čuo sam Abdullaha kako uči: '*Fe hel min muddekir*?', a čuo sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči s harfom *dal*: '*Fe hel min muddekir*?'"[6]

٤٨٧١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلاً سَأَلَ الأَسْوَدَ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) أَوْ مُذَّكِرٍ فَقَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ يَقْرَؤُهَا (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) قَالَ وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَؤُهَا (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) دَالاً .

RIJEČI UZVIŠENOG: "...I ONI POSTADOŠE POPUT ZDROBLJENOG SUHOG LIŠĆA KOJE SAKUPLJA ONAJ KOJI IMA TOR. A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!" [7]

باب
(فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

4872. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio:
"*Fe hel min* muddekir?" (Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!)

٤٨٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَرَأَ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

5 El-Kamer, 20-21.

6 I jedna i druga riječ imaju identično značenje.

7 El-Kamer, 31-32.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A RANO IZJUTRA STIŽE IH KAZNA KOJU ĆE NEPRESTANO OSJEĆATI. ‘ISKUSITE KAZNU MOJU I PRIJETNJE MOJE!’”[1]

بَاب
(وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِرٌّ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ) إِلَى (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

4873. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio: “*Fe hel min muddekir*?!” (Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!)

٤٨٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَرَأَ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ).

RIJEČI UZVIŠENOG: “A MI SMO VEĆ VAMA SLIČNE UNIŠTILI – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!”[2]

بَاب
(وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

4874. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki‘, prenoseći od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda b. Jezida, a ovaj od Abdullaha da je rekao: “Proučio sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: *‘Fe hel min muzzekir?’* – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *‘Fe hel min muddekir?’*”

٤٨٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَهَلْ مِنْ مُذَّكِرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ).

RIJEČI UZVIŠENOG: “SKUP ĆE SIGURNO PORAŽEN BITI, A ONI ĆE SE U BIJEG DATI.”[3]

بَاب قَوْلُهُ
(سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ)

4875. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa; a PRIČAO MI JE i Muhammed, njemu Affan b. Muslim, prenoseći od Vuhejba, kome je pričao Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred početak Bitke na Bedru učio: ‘Gospodaru moj,

٤٨٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ وُهَيْبٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ يَوْمَ بَدْرٍ اللَّهُمَّ

1 El-Kamer, 38-39.
2 El-Kamer, 51.
3 El-Kamer, 45.

إِنِّي أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ تَشَأْ لاَ تُعْبَدْ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ يَثِبُ فِي الدِّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ) .

tražim Tvoju zaštitu i ispunjenje Tvoga obećanja! Gospodaru moj, ako Ti to želiš, neće ostati niko ko će Te obožavati nakon ovog dana!' Tada ga je Ebu-Bekr uzeo za ruku i rekao mu: 'Dosta je, Allahov Poslaniče, molio si dosta svoga Gospodara, a bio je u panciru pa je (tj. Poslanik) izašao govoreći: 'Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!'"

بَاب قَوْلِهِ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALI, SMAK IM JE SVIJETA ROK, A SMAK JE SVIJETA UŽASNIJI I GORČI!"[4]

يَعْنِي مِنَ الْمَرَارَةِ .

Emerr je izvedeno od *el-merare* (gorčina).

٤٨٧٦ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يُوسُفُ ابْنُ مَاهَكٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ لَقَدْ أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ بِمَكَّةَ وَإِنِّي لَجَارِيَةٌ أَلْعَبُ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) .

4876. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ibn-Džurejdž da je Jusuf b. Mahek rekao:
"Bio sam kod Aiše, majke vjernika, kada je rekla da je ajet: 'Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči' – objavljen Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki još dok je ona bila djevojčica i igrala se."

٤٨٧٧ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ لَهُ يَوْمَ بَدْرٍ أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعْبَدْ بَعْدَ الْيَوْمِ أَبَدًا فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ وَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَدْ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ فِي الدِّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) .

4877. PRIČAO MI JE Ishak od Halida, njemu Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, pred početak Bitke na Bedru dok je bio u šatoru učio: 'Gospodaru moj, podsjećam Te na Tvoju zaštitu i obećanje! Ako Ti ushtjedneš, Gospodaru moj, niko Te nakon ovog dana nikada neće obožavati!' Tada ga Ebu-Bekr uze za ruku i reče: 'Dosta je, Allahov Poslaniče! Molio si se svome Gospodaru, – a bio je u panciru. Potom je (Poslanik) izišao, izgovarajući: 'Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati! Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!'"[5]

4 El-Kamer, 46. Tj. gorči od gorčine poraza na Bedru.

5 El-Kamer, 45-46.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ER-RAHMAN (SVEMILOSNI)

Mudžahid kaže da *bihusban*[1] znači "utvrđenim putanjama plove" (kao što je putanja mlina). Drugi kažu da *ve ekimul-vezne*[2] znači "uspostavite pravednu mjeru, ističući jezičak vage". *El-asfu*[3] znači "zelenila usjeva kada se od njih nešto otkine prije sazrijevanja", dok *er-rejhan*"[4] znači "njegova hrana". *El-habbu*[5] znači "žito" (ono što se jede). *Er-rejhan* je u jeziku Arapa "hrana". Neki kažu da je *el-'asf* "ono što se jede od žitarica", a *er-rejhan* "plod koji se ne jede prije nego isklasa". Drugi kažu da je *el-'asf* "list pšenice kaže Ed-Dahhak *el-asf* je slama", dok Ebu-Malik kaže da je *el-'asf* "prvo što iznikne" (zovu ga zemljoradnici i *heburen*, triješće usjeva, dno pljeve).[6] Mudžahid kaže da je *el-'asf* "list pšenice", a *er-rejhan* "hrana". *El-me'aridž*[7] je "plamen žuti i zeleni, koji se vidi iznad vatre kada se vatra rasplamsa". Mudžahid kaže da *Rabbul-mešrikajni*[8] znači "Gospodar dvaju istoka" (sunce ima svoj istok zimi i svoj istok ljeti). *Ve rabbul-magribejni*[9] znači "Gospodar dvaju zapada" (tj. ljetni i zimski zapad), a *la jebgijani*[10] – "ne miješaju se". *El-munšeatu*[11] znači "visoko uzdignuto jedro lađe" (a ako jedro nije visoko uzdignuto, onda se ne naziva *munšeat)*.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الرَّحْمَن

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِحُسْبَانٍ) كَحُسْبَانِ الرَّحَى وَقَالَ غَيْرُهُ (وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ) يُرِيدُ لِسَانَ الْمِيزَانِ وَالْعَصْفُ بَقْلُ الزَّرْعِ إِذَا قُطِعَ مِنْهُ شَيْءٌ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَ فَذَلِكَ الْعَصْفُ (وَالرَّيْحَانُ) رِزْقُهُ (وَالْحَبُّ) الَّذِي يُؤْكَلُ مِنْهُ وَالرَّيْحَانُ فِي كَلَامِ الْعَرَبِ الرِّزْقُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ وَالْعَصْفُ يُرِيدُ الْمَأْكُولَ مِنَ الْحَبِّ وَالرَّيْحَانُ النَّضِيجُ الَّذِي لَمْ يُؤْكَلْ وَقَالَ غَيْرُهُ الْعَصْفُ وَرَقُ الْحِنْطَةِ وَقَالَ الضَّحَّاكُ الْعَصْفُ التِّبْنُ وَقَالَ أَبُو مَالِكٍ الْعَصْفُ أَوَّلُ مَا يَنْبُتُ تُسَمِّيهِ النَّبَطُ هَبُورًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْعَصْفُ وَرَقُ الْحِنْطَةِ وَالرَّيْحَانُ الرِّزْقُ وَالْمَارِجُ اللَّهَبُ الْأَصْفَرُ وَالْأَخْضَرُ الَّذِي يَعْلُو النَّارَ إِذَا أُوقِدَتْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ مُجَاهِدٍ (رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ) لِلشَّمْسِ فِي الشِّتَاءِ مَشْرِقٌ وَمَشْرِقٌ فِي الصَّيْفِ (وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ) مَغْرِبُهَا فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (لَا يَبْغِيَانِ)

1 Er-Rahman, 5. Radi se o utvrđenim putanjama Sunca i Mjeseca.

2 Er-Rahman, 9.

3 Er-Rahman, 12.

4 Isti ajet.

5 Isti ajet.

6 Ibn-Hadžer kaže da *en-nebet* označava strane poljoprivrednike čije je sjedište u Iraku, a koji su se veoma specijalizirali u sijanju žitarica i radu na zemlji, dok *heburen* označava sijanje na nebatejski način.

7 Er-Rahman, 15. Ovaj ajet govori o tome da su džini stvoreni od plamena (vatre).

8 Er-Rahman, 17.

9 Isti ajet.

10 Er-Rahman, 20. Radi se o dva mora koja se dodiruju, ali se, Allahovom voljom, ne miješaju. Ovo je nauka potvrdila.

11 Er-Rahman, 24. Ajet govori o lađi čija se jedra visoko uzdižu kao brda po moru.

Mudžahid dalje kaže da *kel-fehhar*[12] znači "kao što se grnčarija pravi", a *eš-šuvaz*[13] – "plamen vatre". *Venuhas*[14] kaže Mudžahid znači "rastopljen mjed" (koji će se sipati po njihovim glavama; tako će biti kažnjeni). *Hafe mekame rabbihi*[15] znači "ko se boji stajanja pred Gospodarom svojim" (kada neko hoće da uradi grijeh pa se sa strahom sjeti Gospodara, pa ga i ostavi). *Mudhammetan*[16] znači "modrozelena" od natopljenosti vodom, a *salsalin*[17] – "sasušena ilovača" (ilovača koja se pomiješa sa pijeskom pa se sasuši kao grnčarija), kaže se ustajala, hoće reći skraćeno zaudara (*salle*) a kaže se i salsal kao što se kaže (*sarre-babu*) zaškripala su vrata pri zatvaranju i (*sarsare*) isto je (*kebkebtuhu*) njegovo strmoglavljenje tj. (*kebebtuhu*). (*Fihima*) *fakihetun ve nahlun ve rumman*[18] znači "u njima će biti voća i palmi i šipaka". Iako neki kažu da šipak i palma ne spadaju u voće, Arapi ih ubrajaju u voće. U smislu riječi Uzvišenog: "Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana...",[19] kojima se naređuje redovno obavljanje svakog namaza, s posebnim naglaskom na ikindija-namaz – jesu i riječi u kojima se posebno ističu palma i šipak. Sličnog su smisla i riječi: "Zar ne znaš da i oni na nebesima i oni na zemlji Allahu sedždu čine..."[20], te riječi: "... i mnogi ljudi, a mnogi i kaznu zaslužuju"[21], premda su oni već spomenuti na početku ovog ajeta kao "oni na nebesima i oni na Zemlji".

Učenjaci kažu da *efnan*[22] znači "stabla s puno

لاَ يَخْتَلِطَانِ (الْمُنْشَآتُ) مَا رُفِعَ قِلْعُهُ مِنَ السُّفُنِ فَأَمَّا مَا لَمْ يُرْفَعْ قَلْعُهُ فَلَيْسَ بِمُنْشَأَةٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (كَالْفَخَّارِ) كَمَا يُصْنَعُ الْفَخَّارُ الشُّوَاظُ لَهَبٌ مِنْ نَارٍ (وَنُحَاسٌ) النُّحَاسُ الصُّفْرُ يُصَبُّ عَلَى رُءُوسِهِمْ فَيُعَذَّبُونَ بِهِ (خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ) يَهُمُّ بِالْمَعْصِيَةِ فَيَذْكُرُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فَيَتْرُكُهَا (مُدْهَامَّتَانِ) سَوْدَاوَانِ مِنَ الرِّيِّ (صَلْصَالٍ) طِينٌ خُلِطَ بِرَمْلٍ فَصَلْصَلَ كَمَا يُصَلْصِلُ الْفَخَّارُ وَيُقَالُ مُنْتِنٌ يُرِيدُونَ بِهِ صَلَّ يُقَالُ صَلْصَالٌ كَمَا يُقَالُ صَرَّ الْبَابُ عِنْدَ الإِغْلاَقِ وَصَرْصَرَ مِثْلُ كَبْكَبْتُهُ يَعْنِي كَبَبْتُهُ (فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ) وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ الرُّمَّانُ وَالنَّخْلُ بِالْفَاكِهَةِ وَأَمَّا الْعَرَبُ فَإِنَّهَا تَعُدُّهَا فَاكِهَةً كَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلاَةِ الْوُسْطَى) فَأَمَرَهُمْ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى كُلِّ الصَّلَوَاتِ ثُمَّ أَعَادَ الْعَصْرَ تَشْدِيدًا لَهَا كَمَا أُعِيدَ النَّخْلُ وَالرُّمَّانُ وَمِثْلُهَا (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ) ثُمَّ قَالَ (وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ) وَقَدْ ذَكَرَهُمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَوَّلِ قَوْلِهِ (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ)

12 Er-Rahman, 14.
13 Er-Rahman, 35.
14 Isti ajet.
15 Er-Rahman, 46. Za takve koji ostavljaju grijehe Allah je iz Svoje milosti pripremio dva perivoja.
16 Er-Rahman, 64. To su dva druga perivoja modrozelene boje pripremljena za vjernike.
17 Er-Rahman, 14. Od toga je Allah čovjeka stvorio.
18 Er-Rahman, 68.
19 El-Bekara, 238.
20 El-Hadždž, 18.
21 Isti ajet.
22 Er-Rahman, 48.

grana", dok *ve dženeldžennetejni dan*[1] znači "a plodovi u oba perivoja na dohvat će ruke stajati". Hasan kaže kako riječi *fe bi ejji alai*[2] znače "pa koju blagodat", a Katade misli da riječi *rabbikuma tukezziban*[3] znače "svoga Gospodara poričete" (tj. džini i ljudi).

Ebu-Derda objašnjava da *kulle jevmin huve fi še'nin*[4] znači "svakog časa On se zanima nečim" (tj. oprašta grijehe, otklanja nevolje, jedan narod uzdiže, a drugi spušta). Ibn-Abbas kaže da *berzeh*[5] znači "pregrada", a *el-enam*[6] – "stvorenja". *Neddahatani*[7] znači "koji prskaju; iz kojih izvire", a *zul-dželali*[8] – "veličanstveni".

Učenjaci kažu kako *maridž*[9] znači "čista vatra". Kaže se *meredže*, a može se odnositi na sljedeće: pomiješao je emir svoje podanike, dopuštajući da navaljuju jedni na druge. (Od toga je) *meredže emrun-nasi*, pomiješalo se pitanje ljudi (tj. nastupio je nered). *Meridž*[10] je "smeten, zbunjen", dok *meredžel-bahrejni*[11] znači "izmiješao je dva mora, (a *meredže* je) od *meredžte dabbeteke* ostavio si svoju jahalicu". *Senefrugu lekum*[12] znači "polagat ćete Mi račun" (tj. ne zabavlja Ga nešto od nečega). Ovo je kod Arapa često u upotrebi. Kaže se: bavit ćemo se isključivo tobom, iako nemamo drugog posla. To je isto kao kad bi se reklo: uhvatit ćemo te neočekivano.

وَقَالَ غَيْرُهُ (أَفْنَانٍ) أَغْصَانٍ (وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ) مَا يُجْتَنَى قَرِيبٌ وَقَالَ الْحَسَنُ (فَبِأَيِّ آلاَءِ) نِعَمِهِ وَقَالَ قَتَادَةُ (رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) يَعْنِي الْجِنَّ وَالإِنْسَ وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ (كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ) يَغْفِرُ ذَنْبًا وَيَكْشِفُ كَرْبًا وَيَرْفَعُ قَوْمًا وَيَضَعُ آخَرِينَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَرْزَخٌ) حَاجِزٌ الأَنَامُ الْخَلْقُ (نَضَّاخَتَانِ) فَيَّاضَتَانِ (ذُو الْجَلاَلِ) ذُو الْعَظَمَةِ وَقَالَ غَيْرُهُ مَارِجٌ خَالِصٌ مِنَ النَّارِ يُقَالُ مَرَجَ الأَمِيرُ رَعِيَّتَهُ إِذَا خَلاَّهُمْ يَعْدُو بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَيُقَالُ مَرَجَ أَمْرُ النَّاسِ (مَرِيجٍ) مُلْتَبِسٌ (مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ) اخْتَلَطَ الْبَحْرَانِ مِنْ مَرَجْتَ دَابَّتَكَ تَرَكْتَهَا (سَنَفْرُغُ لَكُمْ) سَنُحَاسِبُكُمْ لاَ يَشْغَلُهُ شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ وَهُوَ مَعْرُوفٌ فِي كَلاَمِ الْعَرَبِ يُقَالُ لأَتَفَرَّغَنَّ لَكَ وَمَا بِهِ شُغْلٌ يَقُولُ لآخُذَنَّكَ عَلَى غِرَّتِكَ .

1 Er-Rahman, 54.

2 Ovaj ajet se spominje 31 put u ovoj suri. Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći ashabima, rekao da su svaki put nakon proučenog ajeta džini uzvikivali: "Ništa od Tvojih blagodati, Gospodaru naš, mi ne poričemo! Neka Ti je slava i hvala!"

3 Drugi dio ajeta koji se spominje često u ovoj suri.

4 Er-Rahman, 29.

5 Er-Rahman, 20.

6 Er-Rahman, 10.

7 Er-Rahman, 66.

8 Er-Rahman, 78.

9 Er-Rahman, 15.

10 Kaf, 5.

11 Er-Rahman, 19.

12 Er-Rahman, 31.

باب قَوْلِهِ ﴿وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ﴾

RIJEČI UZVIŠENOG: "OSIM TA DVA, BIT ĆE JOŠ DVA NEZNATNIJA PERIVOJA"[13]

٤٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالصَّمَدِ الْعَمِّيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ أَبِي بَكْرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ جَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ ذَهَبٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلاَّ رِدَاءُ الْكِبْرِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ .

4878. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed Ammi, a ovom Ebu-Imran Dževni, prenoseći od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dva su Dženneta (perivoja) s posuđem od srebra i onim što je u njemu, a dva su s posuđem od zlata i onim što je u njemu, i ništa neće ljude u edenskim vrtovima sprečavati da vide svoga Gospodara, izuzev plašta veličanstva koji će biti na Njegovom licu."

باب ﴿حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ﴾

"... HURIJÂ U ŠATORIMA SKRIVENIH"[14]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحُورُ السُّودُ الْحَدَقِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَقْصُورَاتٌ مَحْبُوسَاتٌ قُصِرَ طَرْفُهُنَّ وَأَنْفُسُهُنَّ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ قَاصِرَاتٌ لاَ يَبْغِينَ غَيْرَ أَزْوَاجِهِنَّ .

Ibn-Abbas kaže da *hurun*[15] znači "crnih zjenica", a Mudžahid veli kako *maksurat*[16] znači "zatvorene, njihovi pogledi i one same su ograničene na svoje muževe, *kasiratun*; ne žele osim svoje muževe".

٤٨٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ خَيْمَةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ مُجَوَّفَةٍ عَرْضُهَا سِتُّونَ مِيلاً فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ مَا يَرَوْنَ الْآخَرِينَ يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُونَ وَجَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ كَذَا آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلاَّ رِدَاءُ الْكِبْرِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ .

4879. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, ovom Ebu-Imran Dževni, prenoseći od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U Džennetu ima šator od izbušenog bisera, čija je širina šezdeset milja. U svakom njegovom uglu su hurije kojima će prilaziti vjernik, a one ne vide druge. Bit će i dva vrta u kojima će posuđe biti od srebra s onim što je u njemu i dva vrta s posuđem od zlata i onim što je u njemu. U edenskom Džennetu Allaha će od pogleda ljudi dijeliti samo plašt veličanstva na Njegovom licu."

13 Er-Rahman, 62.
14 Er-Rahman, 72.
15 Isti ajet.
16 Isti ajet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-VAKI'A (DOGAĐAJ)

Mudžahid objašnjava da *rudždžet*[1] znači "potrese", *busset*[2] – "u komadiće zdrobe" (kao što se brašno samelje); *el-mahdud*[3] – "bez bodlji, pun plodova koje nosi", a *mendud*[4] – "banane". *El-'urub*[5] znači "dragim muževima"; *sulletun*[6] – "skupina"; *jahmum*[7] – "dim čađavi", a *jusirrune*[8] – "uporno činili". *El-him*[9] znači "kamile koje ne mogu žeđ ugasiti"; *lemugremun*[10] – "zatečeni smo", a *medinine*[11] – "vlast; obračun". *Revhun*[12] znači "Džennet i udobnost"; *rejhan*[13] – "lijepa opskrba", a *ve nunši'ekum fima la ta'lemun*[14] – "i da vas iznova u likovima koje vi ne poznajete stvorimo" (tj. u bilo kojem novom liku).

Drugi kažu da *tefekkehun*[15] znači "pa biste se snebivali, čudili"; *'uruben*[16] – "umiljata" (jednina je *arubun*, kao što je *saburun* i *suburun*, što Mekkelije nazivaju *el-aribe*, Medinelije *el-ganidže*,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ رُجَّتْ زُلْزِلَتْ بُسَّتْ فُتَّتْ لُتَّتْ كَمَا يُلَتُّ السَّوِيقُ الْمَخْضُودُ الْمُوقَرُ حَمْلاً وَيُقَالُ أَيْضًا لاَ شَوْكَ لَهُ (مَنْضُودٍ) الْمَوْزُ وَالْعُرُبُ الْمُحَبَّبَاتُ إِلَى أَزْوَاجِهِنَّ (ثُلَّةٌ) أُمَّةٌ (يَحْمُومٍ) دُخَانٌ أَسْوَدُ (يُصِرُّونَ) يُدِيمُونَ الْهِيمُ الإِبِلُ الظِّمَاءُ (لَمُغْرَمُونَ) لَمُلُومُونَ (مَدِينِينَ) مُحَاسَبِينَ رَوْحٌ جَنَّةٌ وَرَخَاءٌ (وَرَيْحَانٌ) الرَّيْحَانُ الرِّزْقُ (وَنُنْشِئَكُمْ فِيمَا لاَ تَعْلَمُونَ) فِي أَيِّ خَلْقٍ نَشَاءُ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَفَكَّهُونَ) تَعْجَبُونَ (عُرُبًا) مُثَقَّلَةً وَاحِدُهَا عَرُوبٌ مِثْلُ صَبُورٍ وَصُبُرٍ يُسَمِّيهَا أَهْلُ مَكَّةَ الْعَرِبَةَ وَأَهْلُ الْمَدِينَةِ الْغَنِجَةَ وَأَهْلُ الْعِرَاقِ الشَّكِلَةَ وَقَالَ فِي (خَافِضَةٌ) لِقَوْمٍ إِلَى النَّارِ وَ (رَافِعَةٌ) إِلَى الْجَنَّةِ

1 El-Vaki'a, 4. Odnosi se na Zemlju.

2 El-Vaki'a, 5. Tj. brda i planine.

3 El-Vaki'a, 28. Ovo se odnosi na sretnike u Džennetu koji će biti među lotosovim drvećem bez bodlji, punim plodova raznih okusa.

4 El-Vaki'a, 29. Koje će sretnici u Džennetu imati.

5 El-Vaki'a, 37. Radi se o hurijama.

6 El-Vaki'a, 39. Ebu-Ubejda kaže da ovaj termin označava skupinu, zajednicu, dok se u predanju Ibn-Ebi-Hatima, koje on bilježi od Mejmuna b. Mehrana, *sulletun* razumijeva kao mnoštvo.

7 El-Vaki'a, 43.

8 El-Vaki'a, 46. Misli se na najveći grijeh, a to je širk Allahu Uzvišenom.

9 El-Vaki'a, 55.

10 El-Vaki'a, 66.

11 El-Vaki'a, 87.

12 El-Vaki'a, 89.

13 Isti ajet.

14 El-Vaki'a, 61.

15 El-Vaki'a, 65. Tj. kada bi Allah sve ono što niče pretvorio u suho rastinje.

16 El-Vaki'a, 37.

a Iračani *eš-šekile*; *hafidatin*[17] – "narod koji će biti ponižen bacanjem u vatru); *rafi'a*[18] – "narod koji će biti uzdignut na visoke stupnjeve uvođenjem u Džennet"; *mevdunetin*[19] – "izvezenim, nanizanim" (od toga je remen za nosiljku kod deve); *el-kubu*[20] – "čaša koja nema dršku niti ručku"; *el-ebariku*[21] – "čaša s drškom i ručkom"; *meskubin*[22] – "tekuće"; *furušin merfu'atin*[23] – "na posteljama uzdignutim, jedne iznad drugih"; *mutrefin*[24] – "raskošnim životom živjeti"; *ma tumnun*[25] – "sjeme koje ubacujete" (u materice žena); *lil-mukvin*[26] – "onima koji konače" (tj. putnicima); *bi mevaki'an-nudžum*[27] časnim ajetima Kur'ana a kaže se – "kad se zvijezde gube" (*mevaki'* i *mevki'* jesu isto); *mudhinun*[28] – "omalovažavate; smatrate lažnim" (slično ajetu: "Da ti popustiš, pa i oni bi popustili"[29]); *fe selamun leke*[30] – "pa selam tebi" (tj. mir tebi, jer ti si od onih koji su sretni). Ovdje je čestica *inne* izostavljena, a njeno je značenje kao da kažeš: "Ti si uskoro putnik." Tako je kada se izostavi *inne,* a nosi njegova značenja kao kada kažeš Ti si onaj kojem se vjeruje, i putnik uskoro, ako je već rekao: Ja sam doista putnik!" Pokatkad to bude kao dova, kao što su riječi: "*Fesakjen miner-ridžali in refe'ates-selame.*"

(مَوْضُونَةٍ) مَنْسُوجَةٍ وَمِنْهُ وَضِينُ النَّاقَةِ وَالْكُوبُ لاَ آذَانَ لَهُ وَلاَ عُرْوَةَ وَالأَبَارِيقُ ذَوَاتُ الآذَانِ وَالْعُرَى (مَسْكُوبٍ) جَارٍ (وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ) بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ (مُتْرَفِينَ) مُتَّعِينَ (مَا تُمْنُونَ) مِنَ النُّطَفِ يَعْنِي هِيَ النُّطْفَةُ فِي أَرْحَامِ النِّسَاءِ (لِلْمُقْوِينَ) لِلْمُسَافِرِينَ وَالْقِيُّ الْقَفْرُ (بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ) بِمُحْكَمِ الْقُرْآنِ وَيُقَالُ بِمَسْقِطِ النُّجُومِ إِذَا سَقَطْنَ وَمَوَاقِعُ وَمَوْقِعٌ وَاحِدٌ (مُدْهِنُونَ) مُكَذِّبُونَ مِثْلُ (لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ) (فَسَلاَمٌ لَكَ) أَيْ مُسَلَّمٌ لَكَ إِنَّكَ (مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ) وَأُلْغِيَتْ إِنَّ وَهُوَ مَعْنَاهَا كَمَا تَقُولُ أَنْتَ مُصَدَّقٌ مُسَافِرٌ عَنْ قَلِيلٍ إِذَا كَانَ قَدْ قَالَ إِنِّي مُسَافِرٌ عَنْ قَلِيلٍ وَقَدْ يَكُونُ كَالدُّعَاءِ لَهُ كَقَوْلِكَ فَسَقْيًا مِنَ الرِّجَالِ إِنْ رَفَعْتَ السَّلاَمَ فَهُوَ مِنَ الدُّعَاءِ (تُورُونَ) تَسْتَخْرِجُونَ أَوْرَيْتُ أَوْقَدْتُ (لَغْوًا) بَاطِلاً (تَأْثِيمًا) كَذِبًا .

17 El-Vaki'a, 3.

18 Isti ajet. Suddi kaže da će Uzvišeni Allah ohole poniziti, a skromne uzvisiti. Muhammed b. Ka'b kaže: "Uzvišeni će Allah poniziti ljudekoji su se na ovom svijetu uzdizali, a uzvisit će one ljude koji su bili na ovom svijetu ponižavani."

19 El-Vaki'a, 15.

20 El-Vaki'a, 18.

21 Isti ajet.

22 El-Vaki'a, 31.

23 El-Vaki'a, 34.

24 El-Vaki'a, 45.

25 El-Vaki'a, 58.

26 El-Vaki'a, 73.

27 El-Vaki'a, 75. Ebu-Ubejda kaže: "Gubljenje zvijezda i njihovo padanje dolazi s njihovim zalaskom."

28 El-Vaki'a, 81. Misli se na Kur'an.

29 El-Kalem, 9.

30 El-Vaki'a, 91.

(Bio napojen od ljudi ako dostaviš selam) *Turune*[1] znači "koju vodite" (jer *evrejtu* znači isto što i *evkadtu* – "zapalio sam"); *lagven*[2] – "*batil*- neosnovano, isprazno"; *te'simen*[3] – "govor grešnih".

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I U HLADOVINI PROSTRANOJ"[4]

بَاب قَوْلُهُ (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ)

4881. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"U Džennetu ima jedno stablo s takvim hladom da će konjanik jahati stotinu godina, a neće ga proći. Učite stoga, ako hoćete: '... i u hladovini prostranoj.'"

٤٨٨١ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عنه يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لاَ يَقْطَعُهَا وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ) .

1 El-Vaki'a, 71.

2 El-Vaki'a, 25.

3 Isti ajet. Naime, sve to što je ružno Džennetlije neće slušati, jer u Džennetu neće biti nepotrebnog, beskorisnog i grešnog govora.

4 El-Vaki'a, 30.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HADID (GVOŽĐE)

سُورَةُ الْحَدِيدِ

Mudžahid kaže da *dže'alekum mustahlefine*[5] znači "iz onoga što vam On stavlja na raspolaganje"; *minez-zulumati ilen-nur*[6] – "iz tmina na svjetlo" (iz lutanja na pravi put); *fihi be sun šedidun ve menafi'u lin-nasi*[7] – "u kome je velika snaga i koje ljudima koristi" (zaštita im je i oružje); *mevlakum*[8] – "vama odgovara" (tj. baš ste vi u njoj najpreči); *li ella ja'leme ehlul-kitabi*[9] – "i neka sljedbenici Knjige znaju". Neki kažu da *Ez-Zahiru*[10] znači (Koji je znanjem iznad svega); *El-Batinu*[11] – (Koji je znanjem unutar svega); *enziruna*[12] – "pričekajte nas".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ) مُعَمَّرِينَ فِيهِ (مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ) مِنَ الضَّلاَلَةِ إِلَى الْهُدَى (فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) جُنَّةٌ وَسِلاَحٌ (مَوْلاَكُمْ) أَوْلَى بِكُمْ (لِئَلاَّ يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ) لِيَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ يُقَالُ (الظَّاهِرُ) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (وَالْبَاطِنُ) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (أَنْظِرُونَا) انْتَظِرُونَا .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUDŽADELA (RASPRAVA)[13]

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

Mudžahid kaže da *juhaddune*[14] znači "suprostavljaju se Allahu"; *kubitu*[15] – "bit će osramoćeni"; *istahveze*[16] – "ovladao je".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يُحَادُّونَ) يُشَاقُّونَ اللهَ (كُبِتُوا) أُخْزُوا مِنَ الْخِزْيِ (اسْتَحْوَذَ) غَلَبَ .

5 El-Hadid, 7. Ovdje se traži dijeljenje od onoga što je Allah podario ljudima.

6 El-Hadid, 9. Allah jasnim ajetima izvodi Svoje robove iz tmina nevjerstva na svjetlo istine i vjere.

7 El-Hadid, 25. Radi se o željezu koje je Allah za ljude stvorio.

8 El-Hadid, 15. Govori se o Vatri, koja će biti prebivalište nevjernika.

9 El-Hadid, 29. Uzvišeni Allah kaže posjednicima Knjige (židovima i kršćanima) da oni nemaju udjela u raspolaganju bilo kakvom Allahovom blagodati i da je sva blagodat u Njegovim rukama, i On je daje kome On hoće. Buhari ističe ovaj ajet koji počinje negacijom *li ella ja'leme* i navodi da je to, ustvari, izuzetak, te da se ovo shvata kao *li ja'leme*, tj. bez negacije.

10 El-Hadid, 3.

11 Isti ajet.

12 El-Hadid, 13. To će reći, licemjeri i licemjerke vjernicima na Sudnjem danu kada vide svjetlo koje sija ispred njih, želeći da se i oni njime posluže.

13 O ovom poglavlju nije zabilježen nijedan merfu' hadis.

14 El-Mudžadela, 5.

15 Isti ajet. Bit će osramoćeni oni koji su neposlušni Allahu i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

16 El-Mudžadela, 9. Radi se o nevjernicima, kojima je šejtan ovladao.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HAŠR (PROGONSTVO)

سُورَةُ الْحَشْرِ

El-džela'[1] znači "protjerivanje iz jedne zemlje u drugu".

(الْجَلاَءَ) لِلإِخْرَاجُ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ .

POGLAVLJE...

بَاب

4882. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, ovom Hušejm, a njemu Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao:
"Pitao sam Ibn-Abbasa o suri Et-Tevba (Pokajanje) pa mi je rekao: 'To je i El-Fatiha (koja iznosi sramote). Neprestano je objavljivano: ima onih i ima onih, tako da su mislili kako neće biti ostavljen niko, a da se u njoj neće spomenuti.'
'A sura El-Enfal?', upitao sam.
'Objavljena je na Bedru', odgovorio je.
'A sura El-Hašr?', upitah.
'Objavljena je o Benu-Nediru', odgovorio je."[2]

٤٨٨٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ سُورَةُ التَّوْبَةِ قَالَ التَّوْبَةُ هِيَ الْفَاضِحَةُ مَا زَالَتْ تَنْزِلُ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهَا لَنْ تُبْقِيَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلاَّ ذُكِرَ فِيهَا قَالَ قُلْتُ سُورَةُ الأَنْفَالِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَدْرٍ قَالَ قُلْتُ سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَنِي النَّضِيرِ .

4883. PRIČAO NAM JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, a ovom Ebu-Avama, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Seida da je kazivao:
"Upitao sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, o suri El-Hašr, pa mi je rekao: 'Reci sura En-Nedir.'"

٤٨٨٣ . حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ رَضي الله عَنْهُمَا سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ قُلْ سُورَةُ النَّضِيرِ .

1 El-Hašr, 3.

2 Naime, u povodu događaja sa židovskim plemenom Benu-Nadir.

RIJEČI UZVIŠENOG: "TO ŠTO STE NEKE PALME POSJEKLI..."[3]

Nahle znači "palma" (datule koje nisu presovane niti su bemijske).[4]

4884. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popalio i posjekao palme na neobrađenoj zemlji plemena Benu-Nedir, pa je Uzvišeni Allah objavio:
"To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom ste voljom učinili, zato da On nevjernike ponizi."[5]

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONO ŠTO JE ALLAH KAO PLIJEN DAROVAO POSLANIKU SVOME..."[6]

4885. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan (više puta), prenoseći od Amra, on od Zuhrija, ovaj od Malika b. Evsa b. Hadesana, a on od Omera, radijallahu anhu, da je rekao:
"Imetak Benu-Nedira pripao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; – ono što mu je Allah kao plijen darovao, na koji muslimani nisu kasom tjerali konje i kamile. To je bilo posebno (namijenjeno) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz čega je izrdžavao porodicu godinu dana; ono što je preostalo trošio bi za oružje i konje na Allahovom putu."

بَاب قَوْلِهِ (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ)

نَخْلَةٍ مَا لَمْ تَكُنْ عَجْوَةً أَوْ بَرْنِيَّةً .

٤٨٨٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ ﷺ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ) .

بَاب قَوْلِهُ (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ)

٤٨٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرٍو عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ عَنْ عُمَرَ رَضِي الله عنه قَالَ كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَى ﷺ مِمَّا لَمْ يُوجِفِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلاَ رِكَابٍ فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ خَاصَّةً يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْهَا نَفَقَةَ سَنَتِهِ ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي السِّلاَحِ وَالْكُرَاعِ عُدَّةً فِي سَبِيلِ اللهِ .

3 El-Hašr, 5.
4 Bemijskom se naziva datula dobre sorte.
5 El-Hašr, 5.
6 El-Hašr, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONO ŠTO VAM POSLANIK DA – TO UZMITE!"[1]

4886. PRIČAO NAM JE je Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Alkame (da je kazivao):
"Abdullah (b. Mes'ud) je rekao: 'Allah je prokleo žene koje tetoviraju i one koje se tetoviraju, one koje čupaju dlake s lica (ili iz obrva) one koje, želeći biti ljepše, prave sebi razmake među sjekutićima (zubima), mijenjajući (tako) ono što je Allah stvorio.' To je doprlo do jedne žene iz Benu-Eseda po imenu Umm-Ja'kub, te je došla i rekla: 'Saznala sam da si ti prokleo takve i takve!'
'Zašto da ja ne proklinjem onoga koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo i onog koji je spomenut u Allahovoj Knjizi?!', odgovori on.
'Pročitala sam sve što je među koricama (Allahove Knjige)', reče ona, 'ali nisam našla ono što ti tvrdiš!'
'Da si pročitala, već bi to našla! Zar nisi pročitala: 'Ono što vam Poslanik da – to uzmite a ono što vam zabrani – ostavite!''?', reče on.
'Da', odgovori ona.
'To je on (Poslanik) zabranio!', reče on, a ona odgovori: 'Ja mislim da to i tvoja supruga čini!'
'Idi i pogledaj!', predložio je on. Ona je otišla i pogledala, ali ništa od toga nije primijetila.
'Da je to uradila moja žena, ne bih joj prilazio!', rekao je on (Abdullah)."

بَاب
(وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ)

٤٨٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُوتَشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ فَجَاءَتْ فَقَالَتْ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنَّكَ لَعَنْتَ كَيْتَ وَكَيْتَ فَقَالَ وَمَا لِي أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَنْ هُوَ فِي كِتَابِ اللهِ فَقَالَتْ لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ اللَّوْحَيْنِ فَمَا وَجَدْتُ فِيهِ مَا تَقُولُ قَالَ لَئِنْ كُنْتِ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ أَمَا قَرَأْتِ (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا) قَالَتْ بَلَى قَالَ فَإِنَّهُ قَدْ نَهَى عَنْهُ قَالَتْ فَإِنِّي أَرَى أَهْلَكَ يَفْعَلُونَهُ قَالَ فَاذْهَبِي فَانْظُرِي فَذَهَبَتْ فَنَظَرَتْ فَلَمْ تَرَ مِنْ حَاجَتِهَا شَيْئًا فَقَالَ لَوْ كَانَتْ كَذَلِكَ مَا جَامَعْتُهَا .

1 El-Hašr, 7.

4887. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, koji kaže da je spomenuo Abdur-Rahmanu b. Abisu hadis koji Mensur prenosi od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onu ženu koja upliće tuđu kosu u svoju!" Kaže (Sufjan): "Čuo sam ga (ovaj hadis) od žene po imenu Umm-Ja'kub, koja od Abdullaha prenosi slično Mensurovom hadisu."

٤٨٨٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ ذَكَرْتُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ حَدِيثَ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِن امْرَأَةٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَ حَدِيثِ مَنْصُورٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONIMA KOJI SU MEDINU ZA ŽIVLJENJE IZABRALI I DOMOM PRAVE VJERE UČINILI."[2]

بَاب (وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ)

4888. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr (tj. Ibn-Ajjaš), prenoseći od Husejna, a on od Amra b. Mejmuna, koji kaže: "Omer je, radijallahu anhu, rekao: 'Povjeravam halifi (poslije mene) da prizna prava prvih muhadžira. Ostavljene su mu u emanet i ensarije, koji su Medinu nastanili i iman prihvatili prije nego što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hidžru učinio – da prihvati dobročinstva dobročinitelju i da oprosti grešku grešniku.'"

٤٨٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ عَيَّاشٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِي الله عنه أُوصِي الْخَلِيفَةَ بِالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ وَأُوصِي الْخَلِيفَةَ بِالْأَنْصَارِ الَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُهَاجِرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَقْبَلَ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَعْفُوَ عَنْ مُسِيئِهِمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I VIŠE VOLE NJIMA NEGO SEBI..."[3]

بَاب قَوْلُهُ (وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ)

El-hasasa[4] *neimaština*; *el-muflihun*[5] znači "oni će uspjeti vječnošću"; *el-felah* – ostanak "spas, sreća, utočište" (*hajje 'alel-felah* – "požurite na spas"). Hasan kaže: "*Hadžeten* je sinonim za zavist."[6]

الْخَصَاصَةُ الْفَاقَةُ (الْمُفْلِحُونَ) الْفَائِزُونَ بِالْخُلُودِ وَالْفَلَاحُ الْبَقَاءُ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ عَجِّلْ وَقَالَ الْحَسَنُ (حَاجَةً) حَسَدًا .

2 El-Hašr, 9.

3 Isti ajet.

4 Isti ajet.

5 Isti ajet.

6 Naime, u ovom se ajetu govori o stanovnicima Medine koji su pomogli muhadžirima; voljeli su njima više nego samima sebi i davali im iako je i njima samima to bilo potrebno.

4889. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Ebu-Usama, ovom Fudajl b. Gazvan, a njemu Ebu-Hazim Ešdže'i, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:[1] "Jedan je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, zadesila me velika glad!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao svojim ženama, ali kod njih ništa nije našao. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar nema nekog – Allah mu se smilovao! – ko bi ga ugostio ovu noć?' Jedan ensarija ustade i reče: 'Ja ću Allahov Poslaniče!' Otišao je svojoj kući i rekao ženi: 'Ovo je gost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zato ne štedi ništa!' 'Tako mi Allaha, nemam ništa osim dječijeg zalogaja!', odgovori ona.
'Kada djeca htjednu večerati, uspavaj ih, ugasi svjetiljku i skupit ćemo svoje stomake ovu noć!', reče joj muž. Ona je to i učinila. Nakon toga je ovaj čovjek otišao izjutra Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Allah se začudio (ili nasmijao) zbog toga čovjeka i žene!'[2] Tada je Uzvišeni Allah objavio: '... i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno.'"[3]

٤٨٨٩. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَصَابَنِي الْجَهْدُ فَأَرْسَلَ إِلَى نِسَائِهِ فَلَمْ يَجِدْ عِنْدَهُنَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ رَجُلٌ يُضَيِّفُهُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ يَرْحَمُهُ اللهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ فَقَالَ لاِمْرَأَتِهِ ضَيْفُ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تَدَّخِرِيهِ شَيْئًا قَالَتْ وَاللهِ مَا عِنْدِي إِلاَّ قُوتُ الصِّبْيَةِ قَالَ فَإِذَا أَرَادَ الصِّبْيَةُ الْعَشَاءَ فَنَوِّمِيهِمْ وَتَعَالَيْ فَأَطْفِئِي السِّرَاجَ وَنَطْوِي بُطُونَنَا اللَّيْلَةَ فَفَعَلَتْ ثُمَّ غَدَا الرَّجُلُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَقَدْ عَجِبَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ ضَحِكَ مِنْ فُلاَنٍ وَفُلاَنَةَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ) .

1 U Taberanijevu predanju precizira se da je to bio Ebu-Hurejra, radijallahu anhu.

2 U Muslimovu predanju spominje se *adžeb-Allahu* (Allah se zadivio), a u predanju Ibn-Ebu-Dun'jaa spominje se *dahik-Allahu* (Allah se nasmijao). Ovo ukazuje da je Uzvišeni Allah bio zadovoljan postupkom tog čovjeka dobročinitelja, koji je odvojio od svojih usta i usta svoga djeteta i žene to pružio potrebnome. To su savršena svojstva Uzvišenog Allaha da se nasmije i zadivi i začudi i mi Mu pripisujemo ova svojstva onako kako dolikuje Njegovoj Uzvišenosti i Savršenosti i tvrdimo da mu ništa nije slično niti ravno kako od Njegovih stvorenja, tako i od njihovih svojstava. (prim. rec.)

3 El-Hašr, 9.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUMTEHINA (PROVJERENA)

سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ

Mudžahid kaže da *la tedž'alna fitneten*[4] znači "ne stavi nas u iskušenje" (tj. ne kazni nas njihovim rukama; pa kažu: "Da su ovi na istini, ne bi ih ovo zadesilo"). *Bi 'isamil-kevafir*[5] znači "u braku mnogoboškinje ne zadržavajte" (drugovima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, naređena je rastava braka od žena koje su bile mekkanske idolopoklonice).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً) لاَ تُعَذِّبْنَا بِأَيْدِيهِمْ فَيَقُولُونَ لَوْ كَانَ هَؤُلاَءِ عَلَى الْحَقِّ مَا أَصَابَهُمْ هَذَا (بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ) أُمِرَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ بِفِرَاقِ نِسَائِهِمْ كُنَّ كَوَافِرَ بِمَكَّةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "S MOJIM I SVOJIM NEPRIJATELJIMA NE PRIJATELJUJTE!"[6]

بَاب (لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ)

4890. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovom Amr b. Dinar, a njemu Hasan b. Muhammed b. Ali, prenoseći od Ubjedullaha b. Ebu-Rafija, Alijinog pisara, da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene, Zubejra i Mikdada i rekao nam: 'Idite sve dok ne dođete do bašče Hah; u njoj je žena u nosiljci, a s njom je pismo, pa ga uzmite!' Otišli smo, međusobno se utrkujući na konjima, sve dok nismo stigli do te bašče, gdje smo zatekli tu ženu.
'Izvadi pismo!', rekli smo joj.
'Nema kod mene nikakva pisma!', odgovorila je.
'Ili ćeš dati pismo ili ćemo ti skinuti odjeću!', zaprijetili smo. Tada ga je ona izvadila iz svojih pletenica, te smo ga donijeli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bilo je to pismo Hatiba b. Ebu-Beltea upućeno idolopoklonicima u Mekki u kojem ih on obavještava o nekim planovima

٤٨٩٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَاللهِ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ كَاتِبَ عَلِيٍّ يَقُولُ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عنه يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَا وَالزُّبَيْرَ وَالْمِقْدَادَ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا ظَعِينَةً مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوهُ مِنْهَا فَذَهَبْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلُنَا حَتَّى أَتَيْنَا الرَّوْضَةَ فَإِذَا نَحْنُ بِالظَّعِينَةِ فَقُلْنَا أَخْرِجِي الْكِتَابَ فَقَالَتْ مَا مَعِي مِنْ كِتَابٍ فَقُلْنَا لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُلْقِيَنَّ الثِّيَابَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى أُنَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِمَّنْ بِمَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ

4 El-Mumtehina, 5.
5 El-Mumtehina, 10.
6 El-Mumtehina, 1.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
'Šta je ovo, Hatibe?', upitao ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on se poče pravdati: 'Ne požuruj sa mnom, Allahov Poslaniče! Ja sam se priključio Kurejšijama, a nisam od njih.[1] S tobom je bilo muhadžira što imaju rodbinu koja čuva njihove porodice i imetak u Mekki, pa sam želio, ako me je već zaobišla rodbinska veza, učiniti im kakvo dobro kako bi zaštitili moju rodbinu. Nisam to učinio niti kao nevjernik niti kao odmetnik od vjere.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Istinu vam je rekao!' Na to Omer reče: 'Dopusti, Allahov Poslaniče, da ga udarim (sabljom) po vratu!'[2]
'On je učestvovao (u Bici) na Bedru. Šta znaš, možda je Uzvišeni Allah pogledao učesnike u Bici na Bedru, rekavši im: 'Radite šta hoćete, već sam vam oprostio!'', reče mu Poslanik."
Amr b. Dinar kaže: "U povodu događaja s ovim čovjekom objavljeno je: 'O vi koji vjerujete s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!'"[3]
Kaže (prenosilac Sufjan b. Ujejne): "Ne znam je li ovaj ajet u sklopu ovog hadisa ili je Amrov govor."
PRIČAO NAM JE Ali,[4] rekavši: "Upitali su Sufjana o ovome, pa je objavljeno: 'S Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!'"Sufjan kaže: "Ovo je u hadisu ljudi (tj. ovaj dodatak). Zapamtio sam ga od Amra i nisam u njemu izostavio nijednog slova, niti znam da ga je iko drugi izuzev mene zapamtio."

النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا هَذَا يَا حَاطِبُ قَالَ لاَ تَعْجَلْ عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مِنْ قُرَيْشٍ وَلَمْ أَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَكَانَ مَنْ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِمَكَّةَ فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ أَنْ أَصْطَنِعَ إِلَيْهِمْ يَدًا يَحْمُونَ قَرَابَتِي وَمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ كُفْرًا وَلاَ ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكُمْ فَقَالَ عُمَرُ دَعْنِي يَا رَسُولَ اللهِ فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ إِنَّهُ شَهِدَ بَدْرًا وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ اطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ قَالَ عَمْرٌو وَنَزَلَتْ فِيهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ) قَالَ لاَ أَدْرِي الآيَةَ فِي الْحَدِيثِ أَوْ قَوْلُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ قِيلَ لِسُفْيَانَ فِي هَذَا فَنَزَلَتْ (لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ) قَالَ سُفْيَانُ هَذَا فِي حَدِيثِ النَّاسِ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو مَا تَرَكْتُ مِنْهُ حَرْفًا وَمَا أُرَى أَحَدًا حَفِظَهُ غَيْرِي .

1 Ovaj ashab nije bio Kurejšija, nego je bio njihov saveznik, pa se zato ovako obraća Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Tj. da mu glavu skinem.

3 El-Mumtehina, 1.

4 Tj. Ali b. Medini, što ukazuje da Sufjan nije bio ubijeđen da ovaj dodatak pripada hadisu, tj. da je merfu'.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, KAD VAM VJERNICE KAO MUHADŽIRKE DOĐU..."[5]

4891. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom Ibn-Ehi b. Šihab, prenoseći od svoga amidže, a on od Urve, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, kazivala:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provjeravao one vjernice koje su činile hidžru riječima Uzvišenog Allaha: 'O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu...' – sve do riječi: 'Allah, zaista, mnogo prašta i On je milostiv.'
'Rekla je Aiša', kaže Urve, 'onoj od vjernica koja bi prihvatila ovaj uvjet Allahov bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio riječima: 'Uzeo sam od tebe prisegu riječima!' Nije, tako mi Allaha, pri davanju zakletve nijednu ženu dotaknuo rukom! Njihova prisega na vjernost zaključivala se njegovim riječima: 'Sklopio sam s tobom ugovor o tome.'"[6]
Ovo predanje slaže se s predanjem koje bilježe Junus, Ma'mer i Abdur-Rahman b. Ishak od Zuhrija. Ishak b. Rašid ovaj hadis prenosi od Zuhrija, a on od Urve i Amre.

بَاب
(إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ)

٤٨٩١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ بِهَذِهِ الْآيَةِ بِقَوْلِ اللهِ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقَرَّ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ بَايَعْتُكِ كَلَامًا وَلَا وَاللهِ مَا مَسَّتْ يَدُهُ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ فِي الْمُبَايَعَةِ مَا يُبَايِعُهُنَّ إِلَّا بِقَوْلِهِ قَدْ بَايَعْتُكِ عَلَى ذَلِكِ تَابَعَهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ.

5 El-Mumtehina, 10.

6 Po jednoj tački ugovora koji je sklopljen na Hudejbiji između muslimana i idolopoklonika obaveza je muslimana bila da u Mekku vrate svakog Kurejševića, bez obzira što je primio islam. Allah je učinio izuzetak jedino kada su u pitanju žene. One nisu bile vraćane idolopoklonicima ukoliko bi prihvatile islam i pobjegle iz Mekke, ali uz prethodnu provjeru njihove stvarne privrženosti islamu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, KADA TI DOĐU VJERNICE DA TI POLOŽE PRISEGU..." [1]

بَاب (إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ)

4892. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, ovom Abdul-Varis, a njemu Ejjub, prenoseći od Hafse b. Sirin, a ona od Umm-Atijje, radijallahu anha, koja kaže:
"Polagale smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je proučio: '... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati.' [2] Zabranio nam je naricanje, ali je jedna žena stisnula svoju ruku i rekla: 'Jedna mi je žena pomogla u naricanju, pa je želim nagraditi.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije joj ništa odgovorio. Otišla je, vratila se i položila prisegu na vjernost."[3]

٤٨٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضي الله عَنْهَا قَالَتْ بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ فَقَبَضَتِ امْرَأَةٌ يَدَهَا فَقَالَتْ أَسْعَدَتْنِي فُلاَنَةُ أُرِيدُ أَنْ أَجْزِيَهَا فَمَا قَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا فَانْطَلَقَتْ وَرَجَعَتْ فَبَايَعَهَا .

4893. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, a ovom njegov otac, prenoseći od Zubejra, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Riječi Uzvišenog: '... i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati'[4] – uvjet je koji je ženama postavio Allah."

٤٨٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ الزُّبَيْرَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ) قَالَ إِنَّمَا هُوَ شَرْطٌ شَرَطَهُ اللهُ لِلنِّسَاءِ .

4894. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, prenoseći od Ebu-Idrisa, koji je čuo Ubadu b. Samita, radijallahu anhu, kako pripovijeda: "Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Da li mi polažete prisegu (na vjernost) da nećete Allahu nikoga ravnim smatrati, da nećete bludničiti niti krasti?' Potom je proučio ajet o ženama.'"[5]

٤٨٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَاهُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ رَضي الله عنه قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَتُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَسْرِقُوا وَقَرَأَ آيَةَ النِّسَاءِ وَأَكْثَرُ

1 El-Mumtehina, 12.

2 Isti ajet.

3 Svi islamski učenjaci slažu se da je naricanje za umrlim strogo zabranjeno (haram). Ibn-Hadžer tvrdi da je ovaj slučaj vjerovatno bio prije donošenja propisa o zabrani naricanja.

4 El-Mumtehina, 12.

5 To je 12. ajet ove sure, koji govori o prisezi žena na vjernost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Najveći dio teksta navodi Sufjan: “Proučio je ajet, (dodavši): ‘Pa ko ispuni ugovor – njegova je nagrada kod Allaha, a ko učini nešto od toga, pa bude kažnjen – to mu je otkup za to. Ko od toga nešto uradi i Allah ga prikrije, to je u nadležnosti Allaha: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.’”
S njim (Sufjanom) slaže se (u predanju) Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma‘mera ono što se navodi o ajetu.

لَفْظِ سُفْيَانَ قَرَأَ الْآيَةَ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْهَا شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَسَتَرَهُ اللهُ فَهُوَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ تَابَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ فِي الْآيَةِ .

4895. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Harun b. Ma‘ruf, a ovom Abdullah b. Vehb, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Hasana b. Muslima, ovaj od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Klanjao sam ramazanski bajram-namaz za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zatim Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom; svi su ga klanjali prije hutbe, a hutbu su kasnije držali. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je (jedanput s minbera), i kao da ga sad gledam kako pokazuje da sjednu ljudi svojom rukom, a zatim prođe između njih kako bi otišao s Bilalom do žena. Pa reče: ‘O Vjerovjesniče’, ‘došle su ti vjernice položiti prisegu da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, da neće krasti, blud činiti, djecu svoju ubijati te da neće svojim muževima tuđu djecu poturati...’ – sve dok nije spomenuo sve što se navodi u ajetu. Nakon što je završio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je žene: ‘Vi ste na tome?’
‘Da, Allahov Poslaniče’, odgovori jedna od njih, dok su ostale šutjele. (Hasan ne zna ko je ona.). ‘Udijelite sadaku!’, reče on. Potom je Bilal raširio svoju odjeću, pa su žene počele bacati burme i prstenje na nju.”

٤٨٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ مُسْلِمٍ أَخْبَرَهُ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ شَهِدْتُ الصَّلَاةَ يَوْمَ الْفِطْرِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ فَكُلُّهُمْ يُصَلِّيهَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدُ فَنَزَلَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ حِينَ يُجَلِّسُ الرِّجَالَ بِيَدِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ يَشُقُّهُمْ حَتَّى أَتَى النِّسَاءَ مَعَ بِلَالٍ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ) حَتَّى فَرَغَ مِنَ الْآيَةِ كُلِّهَا ثُمَّ قَالَ حِينَ فَرَغَ أَنْتُنَّ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ لَمْ يُجِبْهُ غَيْرُهَا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ لَا يَدْرِي الْحَسَنُ مَنْ هِيَ قَالَ فَتَصَدَّقْنَ وَبَسَطَ بِلَالٌ ثَوْبَهُ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ الْفَتَخَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي ثَوْبِ بِلَالٍ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA ES-SAFF (BOJNI RED)

سُورَةُ الصَّفِّ

Mudžahid kaže da *men ensari ilallahi*[1] znači "ko će me slijediti ka Allahu". Ibn-Abbas kaže da *mersusun*[2] znači (prilijepljen jedan za drugog). Jahja objašnjava da *bir-resasi* znači spojen s olovom.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللهِ) مَنْ يَتَّبِعُنِي إِلَى اللهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَرْصُوصٌ) مُلْصَقٌ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ وَقَالَ يَحْيَى بِالرَّصَاصِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ČIJE JE IME AHMED, KOJI ĆE POSLIJE MENE DOĆI."[3]

بَاب قَوْلُهُ تَعَالَى (مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ)

4896. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ja imam razna imena: Ja sam Muhammed, i ja sam Ahmed, i ja sam El-Mahi, onaj kojim Allah briše nevjerstvo, El-Hašir, onaj pred kojim će ljudi biti sakupljeni, i El-Akib, poslije koga neće biti poslanika!'"

٤٨٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ لِي أَسْمَاءً أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللهُ بِيَ الْكُفْرَ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي وَأَنَا الْعَاقِبُ .

1 Es-Saff, 14. Ovo je izgovorio Isa, alejhis-selam, svojim učenicima.

2 Es-Saff, 4. Radi se o mudžahidima koji se bore na Allahovom putu u bojnim redovima kao da su bedemi čvrsti.

3 Es-Saff, 6.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-DŽUMU'A (PETAK)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I DRUGIMA KOJI IM SE JOŠ NISU PRIKLJUČILI..."[4]

Omer je učio: "*Femdu ila zirillah* (umjesto fes'av ila zikrillah) – pohitajte Allaha spominjati!"

4897. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal, ovom Sevr, prenoseći od Gajsa, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljeno iz sure El-Džumu'a: '... i drugima koji im se nisu još priključili...' Na pitanje: 'Ko su oni, Allahov Poslaniče?' – nije odgovorio sve dok nije bio upitan tri puta. Među nama je bio i Selman Farisi, na koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoju ruku i rekao: 'Kada bi iman bio na sazvježđu Plejada, dostigli bi ga ljudi (ili čovjek[5]) od ovih.'"

4898. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, ovom Abdul-Aziz, a njemu Sevr, prenoseći od Ebu-Gajsa, ovaj od Ebu-Hurejre a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Dostigli bi ga ljudi od onih."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْجُمُعَةِ

بَاب قَوْلُهُ
(وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ)

وَقَرَأَ عُمَرُ فَامْضُوا إِلَى ذِكْرِ اللهِ .

٤٨٩٧ . حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ (وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ) قَالَ قُلْتُ مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ حَتَّى سَأَلَ ثَلاَثًا وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ ثُمَّ قَالَ لَوْ كَانَ الإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا لَنَالَهُ رِجَالٌ أَوْ رَجُلٌ مِنْ هَؤُلاَءِ .

٤٨٩٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ أَخْبَرَنِي ثَوْرٌ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلاَءِ .

4 El-Džumu'a, 3.

5 Ovdje je u pitanju dvoumljenje Sulejmana b. Bilala o tome da li se radi o jednini ili množini. Kod Muslima i Nesaija stoji množina: ljudi od ovih, kao što je i rivajet poslije ovoga, bez dvoumljenja. Bilježi Ebu-Nu'ajm rivajet sa dodatkom: "Slijede moj ummet i mnogo donose salavat na mene". Kaže Kurtubi: "U stvarnosti se desilo ono što je rekao Sallallahu alejhi ve sellem, jer se našlo od njih onih čiji je spomen postao poznat, koji su "hafizi asara" pamtili predaje i veliku im pažnju pridavali u čemu s njima nije mnogo drugih učestvovalo. (*Fethul Bari*, 8/511)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALI KAD ONI KAKVU ROBU TRGOVAČKU ILI VESELJE UGLEDAJU..."[1]

باب
(وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا)

4899. PRIČAO MI JE Hafs b. Umer, ovom Halid b. Abdullah, a njemu Husejn, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da i Ebu-Sufjana, a oni od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Pristigla je karavana jednog petka dok smo mi bili (na džumi) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su pohrlili napolje, izuzev dvanaesterice, pa je Allah objavio: 'Ali kad oni kakvu robu trgovačku ili zabavu ugledaju, pohrle joj i tebe ostave sama da stojiš...'"[2]

٤٨٩٩. حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا خَالِدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ وَعَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلَتْ عِيرٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَثَارَ النَّاسُ إِلاَّ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً فَأَنْزَلَ اللهُ (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا) .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUNAFIKUN (LICEMJERI)

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD TI LICEMJERI DOLAZE, ONI GOVORE: 'MI TVRDIMO DA SI TI ZAISTA ALLAHOV POSLANIK...!'" – SVE DO RIJEČI: "... PRAVI LAŠCI."[3]

بَاب قَوْلُهُ (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ) إِلَى (لَكَاذِبُونَ)

4900. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', njemu Israil, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Zejda b. Erkama da je rekao:
"Učestvovao sam u jednoj bici;[4] Kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja gdje kaže: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili. Ako se vratimo u Medinu zasigurno će jači

٤٩٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ فِي غَزَاةٍ فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ يَقُولُ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِهِ وَلَئِنْ رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِهِ لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا

---

1 El-Džumu'a, 11.

2 Isti ajet. Kaže se da se ovaj slučaj desio kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, petkom prvo klanjao namaz, pa tek onda učio hutbu, kao što je slučaj s bajramskom hutbom, što bilježi Ebu-Davud u djelu *El-Merasil*. (*Tefsir Ibn-Kesir*, skraćeno izdanje, prijevod na bos. jezik, str. 1384)

3 El-Munafikun, 1.

4 Iz predanja imama Nesaija da se ustanoviti da se radi o Bici na Tebuku. To se, također, potvrđuje u autentičnom predanju koje bilježi Abd b. Humejd.

istjerati slabijega!' Ispričao sam to svome amidži ili Omeru. On je, onda, to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa me pozvao da mu to ispričam. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove. Oni su se zakleli da to nisu rekli. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao moje svjedočenje lažnim, a njihovo istinitim, pa sam zapao u takvu brigu u kakvu nikada do tada nisam zapao.[5]
I dok sam kasnije sjedio u kući, amidža mi je rekao: 'Šta si htio time, tako da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lažnim proglasi tvoj iskaz i da te zamrzi!' Nakon što je Uzvišeni Allah objavio: 'Kad ti licemjeri dolaze...' – Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po mene, pa je proučio (gornji) ajet i rekao: 'Allah je, doista, potvrdio tvoju iskrenost, o Zejde!'"

الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي أَوْ لِعُمَرَ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَعَانِي فَحَدَّثْتُهُ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا مَا قَالُوا فَكَذَّبَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصَدَّقَهُ فَأَصَابَنِي هَمٌّ لَمْ يُصِبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي الْبَيْتِ فَقَالَ لِي عَمِّي مَا أَرَدْتَ إِلَى أَنْ كَذَّبَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَقَتَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَبَعَثَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ يَا زَيْدُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI SU ZAKLETE SVOJE KAO ŠTIT UZELI..."[6]

باب (اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً)

Tj. iza njih se zaklanjaju.

يَجْتَنُّونَ بِهَا .

4901. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijasin, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Zejd b. Erkama, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bio sam sa svojim amidžom kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja b. Selula kako govori: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili! Također je rekao, ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati slabijega!'
To sam ispričao amidži, koji je to kazao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je, onda, poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove.

٤٩٠١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ عَمِّي فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ ابْنَ سَلُولَ يَقُولُ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَقَالَ أَيْضًا لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي فَذَكَرَ عَمِّي لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا

5 U predanju koje bilježi Ibn-Ebu-Lejla spominje se: "Sjedio sam u kući plašeći se da mi ljudi ne kažu: 'Slagao si!'"

6 El-Munafikun, 2.

Oni su se zakleli da to nisu rekli, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovao, a moju je izjavu smatrao lažnom. Tolika me je briga spopala kakvu nikada do tada nisam osjetio, tako da sam ostao u svojoj kući sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: 'Kad ti licemjeri dolaze...', do riječi: 'Oni govore: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika...'' – sve do ajeta u kojem su riječi: '... sigurno će jači istjerati iz nje slabijega...' [1] Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po mene, proučio mi ove ajete, a onda rekao: 'Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!'"

مَا قَالُوا فَصَدَّقَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَذَّبَنِي فَأَصَابَنِي هَمٌّ لَمْ يُصِبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي بَيْتِي فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) إِلَى قَوْلِهِ (هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ) إِلَى قَوْلِهِ (لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا الأَذَلَّ) فَأَرْسَلَ إِلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَرَأَهَا عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TO JE ZATO ŠTO SU VJERNICI BILI, PA NEVJERNICI POSTALI, I ONDA SU IM SRCA ZAPEČAĆENA, PA NE SHVAĆAJU."[2]

بَاب قَوْلِهِ (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لاَ يَفْقَهُونَ)

4902. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovom Hakem, prenoseći od Muhammeda b. Ka'ba Kurezija, a on od Zejda b. Erkama, radijallahu anhu, da je rekao:

"Nakon što je Abdullah b. Ubejj rekao: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem..! Ako se vratimo u Medinu...!' – o tome sam upoznao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su me ensarije ukorile. Abdullah b. Ubejj zakleo se da to nije izjavio, a ja sam se vratio kući i zaspao. Nakon toga me je pozvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu došao, a on mi reče: 'Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!' – Tada je objavljeno: 'Oni govore: 'Ne udjeljujte...'',[3]

Ovo prenosi i Ibn-Ebi-Zaida od A'meša, on od Amra, ovaj od Abdur-Rahmana Ibn-Ebu-Lejle, on od Zejda Ibn-Erkama, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٩٠٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ (لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ) وَقَالَ أَيْضًا (لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ) أَخْبَرْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَلاَمَنِي الأَنْصَارُ وَحَلَفَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ مَا قَالَ ذَلِكَ فَرَجَعْتُ إِلَى الْمَنْزِلِ فَنِمْتُ فَدَعَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ وَنَزَلَ (هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لاَ تُنْفِقُوا) وَقَالَ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 El-Munafikun, 1-8.

2 El-Munafikun, 3.

3 El-Munafikun, 7.

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD IH POGLEDAŠ, NJIHOV TE IZGLED USHIĆUJE; A KADA PROGOVORE, TI SLUŠAŠ RIJEČI NJIHOVE – ALI, ONI SU KAO ŠUPLJI NASLONJENI BALVANI, I MISLE DA JE SVAKI POVIK PROTIV NJIH. ONI SU PRAVI NEPRIJATELJI – PA IH SE PRIČUVAJ! ALLAH IH UBIO, KUDA SE ODMEĆU?!"[4]

باب (وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ)

4903. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr b. Mu'avija, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Zejda b. Erkama da je rekao:
"Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na put na kojem su ljudi osjetili teškoću, pa je Abdullah b. Ubejj rekao svojim drugovima: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili!', kao i: 'Da se vratimo u Medinu, jači bi, sigurno, istjerao slabijega!'
Nakon toga došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome). On je pozvao Abdullaha b. Ubejja i ispitao ga, a on se zakleo da on to nije učinio. Potom se pročulo: 'Zejd je slagao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
Osjećao sam (zbog toga) u svojoj duši tegobu, sve dok Uzvišeni Allah nije obistinio moj iskaz riječima: 'Kad ti licemjeri dolaze...' Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao da traži za njih oprosta, ali su oni tresli svojim glavama, odbijajući to.
Za Njegove riječi: '... naslonjeni balvani',[5] kaže: a oni su bili najljepši ljudi!"

٤٩٠٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ أَصَابَ النَّاسَ فِيهِ شِدَّةٌ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ لِأَصْحَابِهِ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِهِ وَقَالَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ فَسَأَلَهُ فَاجْتَهَدَ يَمِينَهُ مَا فَعَلَ قَالُوا كَذَبَ زَيْدٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي مِمَّا قَالُوا شِدَّةٌ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقِي فِي (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَدَعَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ لِيَسْتَغْفِرَ لَهُمْ فَلَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَقَوْلُهُ (خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ) قَالَ كَانُوا رِجَالًا أَجْمَلَ شَيْءٍ.

4 El-Munafikun, 4.

5 El-Munafikun, 4.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAD IM SE REKNE: 'DOĐITE, ALLAHOV POSLANIK ĆE MOLITI DA VAM SE OPROSTI!' – ONI GLAVAMA SVOJIM TRESU I VIDIŠ IH KAKO NADMENO ODBIJAJU."[1]

باب قَوْلُهُ
(وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ)

Harreku znači "ismijavali su se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, tresući glavom". Uči se *levejtu,*bez *tešdida* dvostručenja.

حَرَّكُوا اسْتَهْزَءُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ وَيُقْرَأُ بِالتَّخْفِيفِ مِنْ لَوَيْتُ .

4904. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Zejda b. Erkama da je kazivao:
"Bio sam sa svojim amidžom kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja b. Selula kako govori: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili i kada bi se vratili u Medinu, sigurno bi jači istjerao slabijega!'
Ispričao sam to svome amidži, a on je o tome obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On me je pozvao, pa sam mu sve ispričao, a onda je poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove, pa su se zakleli da nisu rekli ono što su rekli. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, moj je iskaz smatrao lažnim, a njihov istinitim. Poklopila me (nakon toga) briga koju nikada ranije nisam imao, te sam sjedio u svojoj kući. Jednom mi amidža reče: 'Šta si htio tako da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smatra da lažeš i da te zamrzi!'
Uzvišeni je Allah nakon toga objavio: "Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti zaista Allahov Poslanik!'" Tada je Vjerovjesnik poslao po mene i, proučivši ove ajete, rekao: 'Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!'"

٤٩٠٤ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَمِّي فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيِّ بْنَ سَلُولَ يَقُولُ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَلَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي فَذَكَرَ عَمِّي لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَعَانِي فَحَدَّثْتُهُ فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِاللهِ ابْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا مَا قَالُوا وَكَذَّبَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَصَدَّقَهُمْ فَأَصَابَنِي غَمٌّ لَمْ يُصِبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي بَيْتِي وَقَالَ عَمِّي مَا أَرَدْتَ إِلَى أَنْ كَذَّبَكَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَقَتَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللهِ) وَأَرْسَلَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَهَا وَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ .

1 El-Munafikun, 5.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ISTO IM JE – MOLIO TI OPROST ZA NJIH ILI NE MOLIO, ALLAH IM, ZAISTA, NEĆE OPROSTITI; ALLAH, DOISTA, NAROD NEVJERNIČKI NEĆE NA PRAVI PUT UPUTITI."[2]

باب قَوْلُهُ
(سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ)

4905. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, koji prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Bili smo u toku jednog vojnog pohoda (a jedanput je Sufjan rekao: u vojsci), pa je jedan muhadžir jednog ensariju udario.[3]
'Pomozite mi, ensarije!', povika ensarija.
'Pomozite, muhadžiri!', reče na to muhadžir. To je čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Kakav je to džahilijjetski poziv?!'
'Allahov Poslaniče', odgovorili su, 'jedan muhadžir udario je nogom u stražnjicu jednog ensariju!'
'Ostavite to (taj nacionalizam), jer je to smrdljivo!', reče on. To je čuo Abdullah b. Ubejj, te reče: 'To su učinili! Tako mi Allaha, kad bismo se vratili u Medinu, sigurno bi jači iz nje istjerao slabijega!' To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Omer ustao i rekao: 'Allahov Poslaniče, dopusti da ubijem ovog licemjera!'
'Ostavi ga kako ljudi ne bi pričali da Muhammed ubija svoje drugove!',[4] reče mu Vjerovjesnik.
Ensarija je bilo više nego muhadžira u vrijeme njihovog dolaska u Medinu. Kasnije su se i muhadžiri umnožili." Sufjan kaže: "Zapamtio sam ga (ovaj hadis) od Amra", dok Amr kaže: "Čuo sam Džabira kako pripovijeda: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.."

٤٩٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي غَزَاةٍ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فِي جَيْشٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ يَا لَلأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا بَالُ دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ دَعُوهَا فَإِنَّهَا مُنْتِنَةٌ فَسَمِعَ بِذَلِكَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ فَقَالَ فَعَلُوهَا أَمَا وَاللهِ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا الأَذَلَّ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَامَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُ لاَ يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ وَكَانَتِ الأَنْصَارُ أَكْثَرَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ ثُمَّ إِنَّ الْمُهَاجِرِينَ كَثُرُوا بَعْدُ قَالَ سُفْيَانُ فَحَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرًا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ.

---

2 El-Munafikun, 6.

3 U predanju koje bilježi Taberi navodi se, od Džabira, da se muhadžir zvao Džahdžah b. Kajs Gifari, a bio je vodič Omerova, radijallahu anhu, konja, dok se ensarija zvao Sinan b. Vebra Džuheni.

4 Taberi navodi mursel predanje od Ikrime u kojem se navodi da je Abdullah b. Abdullah b. Ubejj, sin ovog licemjera, došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Moj otac uznemirava Allaha i Njegovog Poslanika, pa mi dopusti da ga ubijem!" Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nemoj ubiti svoga oca!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI GOVORE: 'NE UDJELJUJTE NIŠTA ONIMA KOJI SU UZ ALLAHOVOG POSLANIKA, NE BI LI GA NAPUSTILI! A BLAGA NEBESA I ZEMLJE JESU ALLAHOVA, ALI LICEMJERI NEĆE DA SHVATE'"[1]

بَاب قَوْلُهُ
(هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ)

Jenfeddu znači "razišli".

يَنْفَضُّوا يَتَفَرَّقُوا .

4906. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Isma'il b. Ibrahim b. Ukba, prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on Abdullaha b. Fadla da je čuo Enesa b. Malika kako kazuje:
"Bio sam ožalošćen zbog onih koji su stradali u El-Harri,[2] pa mi je pisao Zejd b. Erkam, do kojeg je doprla vijest o mojoj velikoj tuzi, spominjući da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Gospodaru naš, oprosti ensarijama i djeci ensarija!'"
Ibn-Fadl nije siguran je li (Poslanik) rekao i: "... djeci djece ensarija!" Neko je upitao Enesa: od onih koji su bili kod njega, pa je on odgovorio: "To je onaj na koga se odnose riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ovo je taj kome je Allah upotpunio sluh.'"[3]

٤٩٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ الْفَضْلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ حَزِنْتُ عَلَى مَنْ أُصِيبَ بِالْحَرَّةِ فَكَتَبَ إِلَيَّ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ وَبَلَغَهُ شِدَّةُ حُزْنِي يَذْكُرُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَلأَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ وَشَكَّ ابْنُ الْفَضْلِ فِي أَبْنَاءِ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ فَسَأَلَ أَنَسًا بَعْضُ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ فَقَالَ هُوَ الَّذِي يَقُولُ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا الَّذِي أَوْفَى اللهُ لَهُ بِأُذُنِهِ .

1 El-Munafikun, 7-8.

2 To je mjesto u blizini Medine u kojem se desio nemio događaj 63. godine po Hidžri, kada su stanovnici Medine odbili prisegu na vjernost Jezidu, sinu Muavijinom, nakon što su čuli od glasnika Abdullaha koji je pozivao Abdullahu Ibn Zubejru kompromitujuće optužbe i glasine na račun Jezida zbog natjecanja u vlasti. To im je jasno izložio Abdullah b. Amr i Muhammed b.Ali b. Ebi-Talib i Zejnul-Abidin Ali Ibnul-Husejn, savjetujući im da se ustegnu od toga zato što nosi sa sobom loše posljedice, i obavjestili ih da se to u suprotnosti sa propisima islama i načinom ophođenja. Tada je veliki broj ensarija bio ubijen, a među njima i Abdullah b. Hanzala, radijallahu anhu. Enes, radijallahu anhu, bio je tada u Basri i čuvši za to, pao je u veliku depresiju i tugu. Kad je saznao za ovo, Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, koji je tada bio u Kufi, napisao mu je pismo u kojem ga tješi riječima Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, koje je izgovorio o ensarijama.

3 Tj. dao mu sluh, kao jamstvo da će tačno govoriti ono što čuje.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI GOVORE: 'AKO SE VRATIMO U MEDINU, SIGURNO ĆE JAČI ISTJERATI IZ NJE SLABIJEGA!' A SNAGA JE U ALLAHA I U POSLANIKA NJEGOVA I U VJERNIKA, ALI LICEMJERI NEĆE DA ZNAJU!"[4]

باب قَوْلُهُ (يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ)

4907. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, koji je čuo od Amra b. Dinara, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Bili smo u jednom vojnom pohodu kad je jedan muhadžir udario (po zadnjici) jednog ensariju, te je ensarija povikao: 'Upomoć, ensarije!'
'Upomoć, muhadžiri!', viknuo je muhadžir. Allah je dao da to čuje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je upitao: 'Šta je ovo?'
'Jedan muhadžir udario (po zadnjici) jednog ensariju', odgovorili su, 'te je ensarija uzviknuo: 'Upomoć, ensarije!', a muhadžir je također povikao: 'Upomoć, muhadžiri!''
'Ostavite to (taj nacionalizam), to je smrdljivo!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."
Džabir kaže: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, ensarija je bilo više, ali su se muhadžiri kasnije umnožili."
"Abdullah b. Ubejj tada reče: 'Zar su to već učinili?! Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijega!'
'Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da odrubim glavu ovom licemjeru!', uzviknu Omer.
'Ostavi ga', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'neću da ljudi kažu kako Muhammed ubija svoje drugove.'"

٤٩٠٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ كُنَّا فِي غَزَاةٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لِلأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَسَمَّعَهَا اللهُ رَسُولَهُ ﷺ قَالَ مَا هَذَا فَقَالُوا كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لِلأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعُوهَا فَإِنَّهَا مُنْتِنَةٌ قَالَ جَابِرٌ وَكَانَتِ الْأَنْصَارُ حِينَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْثَرَ ثُمَّ كَثُرَ الْمُهَاجِرُونَ بَعْدُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَوَقَدْ فَعَلُوا وَاللهِ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِي الله عنه دَعْنِي يَا رَسُولَ اللهِ أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُ لاَ يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ .

4 El-Munafikun, 8.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TEGABUN (OBMANA)

Alkama prenosi od Abdullaha da *ve men ju'min billahi jehdi kalbehu*[1] znači "a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti" (tj. onoga kojeg kakva nevolja zadesi, pa se on zadovolji i zna da je to od Allaha).
Mudžahid je rekao: "Obmana (et-tegabun) se ogleda u tome da će džennetlije *obmanuti* džehenemmlije."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ التَّغَابُنِ

وَقَالَ عَلْقَمَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ (وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللهِ يَهْدِ قَلْبَهُ) هُوَ الَّذِي إِذَا أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ رَضِيَ وَعَرَفَ أَنَّهَا مِنَ اللهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ التَّغَابُنُ غَبْنُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَهْلَ النَّارِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TALAK (RAZVOD BRAKA)

Mudžahid kaže da *ve bale emriha*[2] znači "pogubnost postupaka svojih".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الطَّلَاقِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَبَالَ أَمْرِهَا) جَزَاءَ أَمْرِهَا .

4908. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Salim, a njega Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, da se razveo od svoje ženu dok je imala menstruaciju. Omer je to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na šta se on rasrdio i naredio da je vrati i zadrži dok ne postane čista, a zatim dobije menstruaciju, pa onda opet postane čista. Ako se želi rastaviti od nje, neka to učini kada ona bude čista, prije negoli joj priđe. To je period čistoće – onakav kako ga je Allah odredio. Muslimov rivajet ovo pojašnjava 'To je period (čistoće) za koji je Allah naredio da se žene u njemu puštaju'.

٤٩٠٨ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَغَيَّظَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لِيُرَاجِعْهَا ثُمَّ يُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ فَتَطْهُرَ فَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا طَاهِرًا قَبْلَ أَنْ يَمَسَّهَا فَتِلْكَ الْعِدَّةُ كَمَا أَمَرَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ .

1 Et-Tegabun, 11. Kaže Mudžahid da se pod obmanom misli da će stanovnici Dženneta zaraditi na račun stanovnika vatre. (tj. džennetlije su primile islam te su zaradili Džennet, a džehennemlije su odbile islam pa su izgubili, pa su upoređeni sa kupcem i prodavcem gdje zaradi jedan na račun drugog u trgovini. (*Fethul Bari,* 8 /520)

2 Et-Talak, 9.

RIJEČI UZVIŠENOG: "TRUDNE ŽENE ČEKAJU SVE DOK NE RODE. A ONOME KO SE ALLAHA BOJI ON ĆE MU U SVEMU LAHKOĆU DATI."[3]

باب
(وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا)

Ulatul-ahmali znači "trudne žene" (to je množina od *zatu hamlin* – "trudna žena").

وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ وَاحِدُهَا ذَاتُ حَمْلٍ .

4909. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme da je kazivao:
"Jedan čovjek došao je Ibn-Abbasu – a kod njega je sjedio Ebu-Hurejra – i rekao mu: 'Daj mi fetvu o ženi koja je rodila nakon svog muža četrdeset noći.'
'Sačekaj duži od ta dva perioda',[4] reče Ibn-Abbas.
'Trudne žene čekaju sve dok ne rode', rekoh mu.
Tada Ebu-Hurejra reče: 'Ja se slažem sa svojim bratićem (tj. Ebu-Selemom).'
Ibn-Abbas poslao je potom dječaka Kurejba Umm-Selemi da je upita (o tome), te mu je odgovorila: 'Ubijen je muž Subeje Eslemijje dok je ona bila trudna, pa je rodila četrdeset dana nakon njegove smrti. Nakon toga je zaprošena, pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udao. Ebu-Senabil je bio prosac.'"

٤٩٠٩. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبُو هُرَيْرَةَ جَالِسٌ عِنْدَهُ فَقَالَ أَفْتِنِي فِي امْرَأَةٍ وَلَدَتْ بَعْدَ زَوْجِهَا بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ آخِرُ الأَجَلَيْنِ قُلْتُ أَنَا (وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَا مَعَ ابْنِ أَخِي يَعْنِي أَبَا سَلَمَةَ فَأَرْسَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ غُلاَمَهُ كُرَيْبًا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ يَسْأَلُهَا فَقَالَتْ قُتِلَ زَوْجُ سُبَيْعَةَ الأَسْلَمِيَّةِ وَهِيَ حُبْلَى فَوَضَعَتْ بَعْدَ مَوْتِهِ بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَخُطِبَتْ فَأَنْكَحَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو السَّنَابِلِ فِيمَنْ خَطَبَهَا .

3 Et-Talak, 4.

4 Kada trudna žena ostane iza muževe smrti po stavu koji je imao Ibn-Abbas dužna je da čeka iddet (priček) jedan od dva duža perioda tj. ili četiri mjeseca i deset dana u slučaju da prije toga rodi ili dok ne rodi, ako porod bude nakon četiri mjeseca i deset dana. Ajet koji govori o iddetu do poroda tumačio je da se odnosi na puštene žene kao što bilježi Ismaili. Međutim, postupak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojašnjava da je njen iddet do poroda kao što je bilo u slučaju Subejje Eslemijje. (prim. rec.)

4910. Sulejman b. Harb i Ebu-Nu'man prenose od Hammada b. Zejda, on od Ejjuba, a ovaj od Muhammeda da je kazivao: "Bio sam u halki (kružoku) društvu u kojem je bio i Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, kojeg su drugovi izuzetno poštovali. Tada je on spomenuo jedan od dva duža pričeka.' Potom sam ja ispričao hadis o Subeji b. Haris, od Abdullaha b. Utbe, ali mi neki njegovi drugovi dadoše znak da ušutim. Kaže Muhammed:
Tada sam se dosjetio, rekavši: 'Ja sam, dakle, odvažan ako lažem na Abdullaha b. Utbu, a on je u jednom dijelu Kufe?!'[1] On se zastidio i rekao: 'Amidža mu, međutim, nije tako rekao!'[2]
Nakon toga sreo sam Ebu-Alijju Malika b. Amira i upitao ga (o tome), a on mi poče kazivati hadis o Subeji, te upitah: 'Jesi li o njoj nešto čuo od Abdullaha?'
'Bili smo kod Abdullaha', reče on, 'kad je rekao: 'Zar joj određujete kada je teže, a ne određujete kada je olakšica? Tada je objavljena mala sura En-Nisa, nakon što je bila objavljena velika: 'Trudne žene čekaju sve dok ne rode'.[3]

٤٩١٠. وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَأَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنْتُ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى وَكَانَ أَصْحَابُهُ يُعَظِّمُونَهُ فَذَكَرُوا لَهُ فَذَكَرَ آخِرَ الْأَجَلَيْنِ فَحَدَّثْتُ بِحَدِيثِ سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ فَضَمَّزَ لِي بَعْضُ أَصْحَابِهِ قَالَ مُحَمَّدٌ فَفَطِنْتُ لَهُ فَقُلْتُ إِنِّي إِذًا لَجَرِيءٌ إِنْ كَذَبْتُ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ وَهُوَ فِي نَاحِيَةِ الْكُوفَةِ فَاسْتَحْيَا وَقَالَ لَكِنْ عَمُّهُ لَمْ يَقُلْ ذَاكَ فَلَقِيتُ أَبَا عَطِيَّةَ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ فَسَأَلْتُهُ فَذَهَبَ يُحَدِّثُنِي حَدِيثَ سُبَيْعَةَ فَقُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ عَنْ عَبْدِاللهِ فِيهَا شَيْئًا فَقَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِاللهِ فَقَالَ أَتَجْعَلُونَ عَلَيْهَا التَّغْلِيظَ وَلاَ تَجْعَلُونَ عَلَيْهَا الرُّخْصَةَ لَنَزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ الْقُصْرَى بَعْدَ الطُّولَى (وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) .

1 Dakle, kako bih mogao lagati na njega dok je on još živ?
2 Tj. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu.
3 Tj. sura Et-Talak, nakon sure El-Bekara, koja se bavi ovim pitanjima. Ovim Abdullah, r. a., kori stav kojim žena čeka konac jednog od dva duža pričeka, zato što joj se priček određuje prema porodu kada ga treba duže čekati, što je za nju teže, a ne određuje se prema porodu, kada je za nju lakše, tj. kada je prije četiri mjeseca i deset dana.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TAHRIM (ZABRANA)

سُورَةُ التَّحْرِيمِ

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, ZAŠTO SEBI, U NASTOJANJU DA ŽENE SVOJE ZADOVOLJIŠ, USKRAĆUJEŠ ONO ŠTO TI JE ALLAH DOPUSTIO? A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[4]

بَاب
(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

4911. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Ibn-Hakima, a ovaj od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Za izgovor ženi da ti ona nije dopuštena neophodno je iskupljenje (kao ono) za zakletvu."[5]
Ibn-Abbas kaže: "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor."[6]

٤٩١١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ ابْنِ حَكِيمٍ هُوَ يَعْلَى بْنُ حَكِيمٍ الثَّقَفِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ فِي الْحَرَامِ يُكَفِّرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ).

4912. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, ovaj od Ubejda b. Umejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Allahov je Poslanik jeo med kod Zejnebe b. Džahš i zadržavao se kod nje, pa smo se ja i Hafsa dogovorile da mu kad bilo kojoj od nas priđe kažemo: 'Jeo si smolu! Osjećam od tebe miris smole!'
'Ne', odgovorio je, 'samo sam jeo med kod Zejnebe b. Džahš, i neću to više činiti!' Već sam se zakleo, a ti o ovome nikome ne govori!"

٤٩١٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَشْرَبُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَمْكُثُ عِنْدَهَا فَوَاطَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ عَلَى أَيَّتُنَا دَخَلَ عَلَيْهَا فَلْتَقُلْ لَهُ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ قَالَ لاَ وَلَكِنِّي كُنْتُ أَشْرَبُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَلَنْ أَعُودَ لَهُ وَقَدْ حَلَفْتُ لاَ تُخْبِرِي بِذَلِكَ أَحَدًا.

4 Et-Tahrim, 1.

5 Kada čovjek kaže ženi: "Ti meni nisi dopuštena!" – to ne znači rastavu braka, nego se za takav postupak treba iskupiti (keffaretom) kao što se iskupljuje za zakletvu. Seid b. Mensur bilježi predanje s vjerodostojnim senedom u kojem se navodi kako Mesruk prenosi da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo da neće prilaziti jednoj od njemu dopuštenih žena (Umm-Ibrahim), pa mu je objavljen otkup za zakletvu i naređeno da ne zabranjuje ono što je Allah dopuštenim učinio.

6 El-Ahzab, 21.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... U NASTOJANJU DA ŽENE SVOJE ZADOVOLJIŠ... ALLAH VAM JE PROPISAO KAKO DA SE ZA ZAKLETVE SVOJE ISKUPITE, A ON JE SVEZNAJUĆI I MUDRI."[1]

4913. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa, a on od Ubejda b. Hunejna da je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kako pripovijeda:
"Proveo sam godinu dana u želji da upitam Omera b. Hattaba o jednom ajetu, ali to nisam mogao učiniti zbog straha koji sam osjećao prema njemu, sve dok nije krenuo na hadždž, te sam krenuo i ja s njim. Dok smo se vraćali i bili na putu, skrenuo je ka misvak drveću da obavi svoju potrebu. Sačekao sam ga dok nije završio, a onda sam ga, idući s njim, (napokon) upitao: 'Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge međusobno potpomagale protiv njega?'
'Bile su to Hafsa i Aiša', odgovorio je. 'Tako mi Allaha', rekoh, 'želio sam te o ovome upitati ima godina dana, ali se nisam usudio jer sam te se bojao!'
'Nemoj više tako postupati! Za ono što smatraš da kod mene ima znanja, pitaj me; a ako ga kod mene bude, obavijestit ću te', reče on i nastavi: 'Tako mi Allaha, mi u džahilijetu nismo uvažavali žene sve dok Allah o njima nije objavio ono što je objavio i dodijelio im ono što je dodijelio. Tako, dok sam ja obavljao jedan posao, reče mi žena: 'Kad bi učinio to i to!' 'Šta ti je?! Što se miješaš u moje poslove?', rekoh joj.
'Čudno je, sine Hattabov', reče mi , 'što ti ne želiš da te pitaju, a tvoja je kćerka ispitivala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je izgledao čitav dan rasrđen!' Tada je ustao Omer,

بَاب
(تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ) (قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ)

٤٩١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّهُ قَالَ مَكَثْتُ سَنَةً أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَنْ آيَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَسْأَلَهُ هَيْبَةً لَهُ حَتَّى خَرَجَ حَاجًّا فَخَرَجْتُ مَعَهُ فَلَمَّا رَجَعْنَا وَكُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ عَدَلَ إِلَى الْأَرَاكِ لِحَاجَةٍ لَهُ قَالَ فَوَقَفْتُ لَهُ حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ سِرْتُ مَعَهُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَزْوَاجِهِ فَقَالَ تِلْكَ حَفْصَةُ وَعَائِشَةُ قَالَ فَقُلْتُ وَاللهِ إِنْ كُنْتُ لَأُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْ هَذَا مُنْذُ سَنَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ هَيْبَةً لَكَ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ مَا ظَنَنْتَ أَنَّ عِنْدِي مِنْ عِلْمٍ فَاسْأَلْنِي فَإِنْ كَانَ لِي عِلْمٌ خَبَّرْتُكَ بِهِ قَالَ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ وَاللهِ إِنْ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مَا نَعُدُّ لِلنِّسَاءِ أَمْرًا حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ فِيهِنَّ مَا أَنْزَلَ وَقَسَمَ لَهُنَّ مَا قَسَمَ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا فِي أَمْرٍ أَتَأَمَّرُهُ إِذْ قَالَتِ امْرَأَتِي لَوْ صَنَعْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقُلْتُ لَهَا مَا لَكِ وَلِمَا هَا هُنَا وَفِيمَ تَكَلُّفُكِ فِي أَمْرٍ أُرِيدُهُ فَقَالَتْ لِي عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ مَا تُرِيدُ أَنْ تُرَاجَعَ أَنْتَ وَإِنَّ ابْنَتَكَ لَتُرَاجِعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى يَظَلَّ يَوْمَهُ غَضْبَانَ فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ رِدَاءَهُ

1 Et-Tahrim, 1-2.

obukao se, otišao kod Hafse i rekao joj: ‘Kćeri, ti ispituješ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je čitav dan neraspoložen!’
‘Tako mi Allaha’, odgovori ona, ‘mi ga ispitujemo!’
‘Znaj’, rekoh joj, ‘da te upozoravam na Allahovu kaznu i srdžbu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Kćeri moja, nemoj da te zavara ona koju je ljepota njena zadivila, odnosno ljubav Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njoj’, misleći na Aišu!
Zatim sam izašao dok nisam ušao Umm-Selemi, budući da smo u rodbinskim vezama, i to i njoj rekao, ali mi ona reče: ‘Čudim ti se, sine Hattabov! Ušao si u sve poslove, pa se još želiš upetljati između Allahovog Poslanka, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih žena!’
Ona je na mene tako jako djelovala da mi je unekoliko smirila srdžbu koju sam osjećao, pa sam otišao od nje. Imao sam jednog druga ensariju koji bi dolazio da me obavijesti o onome što sam ja bio propustio, a kada bi on bio odsutan, ja bih mu (poslije) prenosio ono što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio. Plašili smo se (u to vrijeme) jednog od gasanskih kraljeva, za kojeg se tvrdilo kako protiv nas želi povesti rat. Svoje smo grudi bili ispunili njime. Taj moj drug ensarija zakucao je na vrata i viknuo: ‘Otvori, otvori!’ ‘Stigao je gasanski kralj?!’, upitah, a on mi odgovori: ‘Ne, već još gore od toga! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od svojih žena!’
‘Prezrene bile Hafsa i Aiša!’, rekoh.
Uzeo sam svoju odjeću i požurio sve dok nisam stigao, kad tamo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom čardaku na koji se penje preko isturene stijene, a Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sluga crnac na početku stepenica, te mu rekoh: ‘Reci da je došao Omer b. Hattab!’ Dopustio mi je da uđem. Tada sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao onaj slučaj, i kad sam stigao do riječi Umm-Seleme,

مَكَانَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَ لَهَا يَا بُنَيَّةُ إِنَّكِ لَتُرَاجِعِينَ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى يَظَلَّ يَوْمَهُ غَضْبَانَ فَقَالَتْ حَفْصَةُ وَاللهِ إِنَّا لَنُرَاجِعُهُ فَقُلْتُ تَعْلَمِينَ أَنِّي أُحَذِّرُكِ عُقُوبَةَ اللهِ وَغَضَبَ رَسُولِهِ ﷺ يَا بُنَيَّةُ لاَ يَغُرَّنَّكِ هَذِهِ الَّتِي أَعْجَبَهَا حُسْنُهَا حُبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا يُرِيدُ عَائِشَةَ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ لِقَرَابَتِي مِنْهَا فَكَلَّمْتُهَا فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ دَخَلْتَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَبْتَغِيَ أَنْ تَدْخُلَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَزْوَاجِهِ فَأَخَذَتْنِي وَاللهِ أَخْذًا كَسَرَتْنِي عَنْ بَعْضِ مَا كُنْتُ أَجِدُ فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِهَا وَكَانَ لِي صَاحِبٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِذَا غِبْتُ أَتَانِي بِالْخَبَرِ وَإِذَا غَابَ كُنْتُ أَنَا آتِيهِ بِالْخَبَرِ وَنَحْنُ نَتَخَوَّفُ مَلِكًا مِنْ مُلُوكِ غَسَّانَ ذُكِرَ لَنَا أَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَسِيرَ إِلَيْنَا فَقَدِ امْتَلأَتْ صُدُورُنَا مِنْهُ فَإِذَا صَاحِبِي الأَنْصَارِيُّ يَدُقُّ الْبَابَ فَقَالَ افْتَحِ افْتَحْ فَقُلْتُ جَاءَ الْغَسَّانِيُّ فَقَالَ بَلْ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ اعْتَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَزْوَاجَهُ فَقُلْتُ رَغِمَ أَنْفُ حَفْصَةَ وَعَائِشَةَ فَأَخَذْتُ ثَوْبِي فَأَخْرُجُ حَتَّى جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ يَرْقَى عَلَيْهَا بِعَجَلَةٍ وَغُلاَمٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَسْوَدُ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ فَقُلْتُ لَهُ قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَذِنَ لِي قَالَ عُمَرُ فَقَصَصْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ هَذَا الْحَدِيثَ فَلَمَّا بَلَغْتُ حَدِيثَ أُمِّ سَلَمَةَ تَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَإِنَّهُ لَعَلَى حَصِيرٍ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ شَيْءٌ وَتَحْتَ رَأْسِهِ وِسَادَةٌ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ وَإِنَّ عِنْدَ رِجْلَيْهِ

Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmjehnuo. Sjedio je na hasuri. Između njega i nje nije bilo ništa. Pod glavom mu je bio jastuk od kože napunjen palminim vlaknima, kod nogu sakupljeno lišće mimoze na gomili, a kod glave visi neuštavljena koža. Vidio sam tragove hasure na njegovim bokovima, te zaplakah.
'Šta te je rasplakalo?', upita on.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'zaista su perzijski car i bizantijski kralj u onome u čemu jesu (raskoši), a ti si Allahov Poslanik!'
'Zar nisi zadovoljan da njima pripadne dunjaluk, a nama ahiret?!', odgovori on.'"

قَرَظًا مَصْبُوبًا وَعِنْدَ رَأْسِهِ أَهَبٌ مُعَلَّقَةٌ فَرَأَيْتُ أَثَرَ الْحَصِيرِ فِي جَنْبِهِ فَبَكَيْتُ فَقَالَ مَا يُبْكِيكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ كِسْرَى وَقَيْصَرَ فِيمَا هُمَا فِيهِ وَأَنْتَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD JE VJEROVJESNIK JEDNOJ OD SVOJIH ŽENA JEDNU TAJNU POVJERIO, PA JU JE ONA ODALA, – A ALLAH JE TO NJEMU OTKRIO – ON JOJ JE BIO JEDAN DIO KAZAO, A OSTALO PREŠUTIO. I KAD JU JE ON S TIM UPOZNAO, ONA JE UPITALA: 'A KO TI JE KAZAO?' – 'KAZAO MI JE', REČE ON, 'ONAJ KOJI SVE ZNA I KOME NIŠTA NIJE SKRIVENO.'"[1]

باب

(وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ)

O tome pripovijeda Aiša, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

فِيهِ عَائِشَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4914. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejda b. Hunejna, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Poželio sam upitati Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, te mu rekoh: 'Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije žene međusobno potpomagale protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Nisam bio ni dovršio svoj govor kad mi je odgovorio: 'Aiša i Hafsa!'"

٤٩١٤ . حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ حُنَيْنٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَرَدْتُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ الله عنه فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَمَا أَتْمَمْتُ كَلَامِي حَتَّى قَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ .

1 Et-Tahrim, 3.

2 Radi se o hadisu Aiše, radijallahu anha, u prethodnom poglavlju.

باب
﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾

“AKO VAS DVIJE UPUTITE POKAJANJE ALLAHU – PA VI STE BILE UČINILE ONO ZBOG ČEGA STE SE TREBALE POKAJATI.”[3]

صَغَوْتُ وَأَصْغَيْتُ مِلْتُ لِتَصْغَى لِتَمِيلَ وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ عَوْنٌ تَظَاهَرُونَ تَعَاوَنُونَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ أَوْصُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَأَدِّبُوهُمْ

Sagavtu i *asgajtu* znači “nagnuti, nagnuti se prema”; *li tesga* – “da se nagne; da bude naklonjen”; “A ako se protiv njega udružite – pa Allah je zaštitnik njegov, i Džibril, i čestiti vjernici, a najposlije i svi će mu meleci na pomoći biti.” *Zahir*[4] – “pomoć”; *tezaherune* – “pomažete”.
Mudžahid kaže da *ku enfusekum ve ehlikum*[5] znači “sebe i svoje porodice čuvajte” (tj. oporučite sebi i svojim porodicama bogobojaznost i odgajajte ih).

٤٩١٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ حُنَيْنٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ كُنْتُ أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ اللَّتَيْنِ تَظَاهَرَتَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَكَثْتُ سَنَةً فَلَمْ أَجِدْ لَهُ مَوْضِعًا حَتَّى خَرَجْتُ مَعَهُ حَاجًّا فَلَمَّا كُنَّا بِظَهْرَانَ ذَهَبَ عُمَرُ لِحَاجَتِهِ فَقَالَ أَدْرِكْنِي بِالْوَضُوءِ فَأَدْرَكْتُهُ بِالْإِدَاوَةِ فَجَعَلْتُ أَسْكُبُ عَلَيْهِ الْمَاءَ وَرَأَيْتُ مَوْضِعًا فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَمَا أَتْمَمْتُ كَلَامِي حَتَّى قَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ .

4915. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejda b. Hunejna, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
“Želio sam upitati Omera za dvije žene koje su se međusobno udružile protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam tako proveo godinu dana, a da za to nisam imao priliku, sve dok s njim nisam krenuo na hadždž. Kada smo bili u Zahranu, Omer je otišao obaviti fiziološku potrebu, rekavši mi: ‘Pripremi mi vodu za abdest!’
Pripremio sam mu je u kožnoj mješini, a onda mu polijevao. Tada sam osjetio priliku i upitao ga: ‘Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije žene međusobno udružile (protiv Allahovog Poslanika)?’ Nisam bio ni završio svoje pitanje kad mi je rekao: ‘Aiša i Hafsa!’”

3 Et-Tahrim, 4.
4 Isti ajet.
5 Et-Tahrim, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO VAS ON PUSTI, GOSPODAR ĆE MU UMJESTO VAS DATI ŽENA BOLJIH OD VAS: ODANIH ALLAHU, VJERNICA, POSLUŠNIH ALLAHU, POKAJNICA, ONIH KOJE SE ALLAHA BOJE, KOJE POSTE – UDOVICA I DJEVOJAKA."[1]

بَاب قَوْلُهُ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا)

4916. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hušejm, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, koji kaže da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene bile su se složile u ljubomori prema njemu, pa sam im rekao: 'Ako vas on pusti, Gospodar će mu umjesto vas dati žene bolje od vas!' Tada je objavljen ovaj ajet."

٤٩١٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضي الله عنه اجْتَمَعَ نِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَيْرَةِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُنَّ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ) فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ.

1 Et-Tahrim, 5

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْمُلْكِ

SURA EL-MULK (VLAST)

(تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ) التَّفَاوُتُ الِاخْتِلَافُ وَالتَّفَاوُتُ وَالتَّفَوُّتُ وَاحِدٌ (تَمَيَّزُ) تَقَطَّعُ (مَنَاكِبِهَا) جَوَانِبِهَا (تَدَّعُونَ) وَتَدْعُونَ وَاحِدٌ مِثْلُ تَذَّكَّرُونَ وَتَذْكُرُونَ (وَيَقْبِضْنَ) يَضْرِبْنَ بِأَجْنِحَتِهِنَّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صَافَّاتٍ) بَسْطُ أَجْنِحَتِهِنَّ وَنُفُورٌ الْكُفُورُ.

(Tebarekellezi bijedihil-mulk); et-tefavutu[2] znači "nesklad, disharmonija" (*et-tefavut* i *et-tefevvut* imaju istovjetno značenje); *temejjezu*[3] znači "raspasti se"; *menakibiha*[4] – "predjelima njezinim"; *tedde'une*[5] i *ted'une* imaju istovjetno značenje – "ono što ste požurivali" (isto kao *tezzekkerune* i *tezkurune*); *jakbidne*[6] – "sakupljaju ih" (tj. udaraju svojim krilima). Mudžahid kaže da *saffatin*[7] znači "raširenih krila", a *nufurin*[8] – "nevjerovanje, kufr, bježanje od istine".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ ن وَالْقَلَمِ

SURA EL-KALEM (PERO)

وَقَالَ قَتَادَةُ (حَرْدٍ) جِدٌّ فِي أَنْفُسِهِمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَتَخَافَتُونَ) يَنْتَجُونَ السِّرَارَ وَالْكَلَامَ الْخَفِيَّ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَضَالُّونَ) أَضْلَلْنَا مَكَانَ

Katada kaže da *hardin*[9] znači "uvjereni u svojim bićima". Ibn-Abbas kaže da *jetehafetune*[10] znači "tiho razgovarajući, šapćući", a *ledallune*[11] – "izgubili smo mjesto naše bašče zalutali smo". Drugi

---

2 El-Mulk, 3. U onome što Uzvišeni Allah stvara čovjek ne može naći nikakva nesklada niti nedostatka.

3 El-Mulk, 8. Radi se o džehennemskoj vatri koja će ključati i toliko pobjesnjeti da će se gotovo od bijesa raspasti.

4 El-Mulk, 15. Tj. predjelima Zemlje, koju je Uzvišeni Allah stvorio i pogodnom je (za život) učinio.

5 El-Mulk, 27. To će se reći onima koji nisu vjerovali i koji su požurivali kaznu, i to onda kada je ugledaju i prekriju njihova lica jad i tama.

6 El-Mulk, 19. Uzvišeni Allah upozorava na let ptica, koje Allah drži da ne padnu, a koje lete raširenih krila, i skupljajući ih.

7 Isti ajet.

8 El-Mulk, 21. Allah u ovom ajetu postavlja pitanje ko je taj ko će ljude nahraniti ako im On hranu uskrati, a zatim zaključuje da su nevjernici uporni u bahatosti i bježanju od istine.

9 El-Kalem, 25. Katada tvrdi da je ova bašča pripadala jednom starcu iz Abesinije koji je višak njenih plodova dijelio kao sadaku siromasima. Međutim, kada je starac umro, njegovi su sinovi prestali udjeljivati siromasima; bili su uvjereni da će plodove iz svoje bašče samo oni ubrati i da neće nijednom siromahu od njezinih polodova ništa dati. Ali, kada su stigli u bašču, ona je bila uništena, tako da su oni pomislili kako su zalutali i kako to nije njihova bašča.

10 El-Kalem, 23. Šaptali su na putu do bašče kako ih siromasi ne bi čuli i kako im se ne bi pridružili u ubiranju plodova.

11 El-Kalem, 26. Tj. ovo nije naša bašča.

kažu da *kes-sarimi*[1] znači "opustošena; odvojena" (kao što je jutro odvojeno od noći, a noć odvojena od dana, ili kada se jedno pješčano zrno odvoji od gomile pješčanih zrna kao *es-sarim* ima isto značenje i *el-masrum* – "opustošen; odvojen", kao što isto značenje imaju *katil* i *maktul* – "ubijen").

جَنَّتِنَا وَقَالَ غَيْرُهُ (كَالصَّرِيمِ) كَالصُّبْحِ انْصَرَمَ مِنَ اللَّيْلِ وَاللَّيْلِ انْصَرَمَ مِنَ النَّهَارِ وَهُوَ أَيْضًا كُلُّ رَمْلَةٍ انْصَرَمَتْ مِنْ مُعْظَمِ الرَّمْلِ وَالصَّرِيمُ أَيْضًا الْمَصْرُومُ مِثْلُ قَتِيلٍ وَمَقْتُولٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... SUROVA I, OSIM TOGA, U TUĐE PLEME ULJEZA..."[2]

باب (عُتُلٍّ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ)

4917. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Ubjedullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Husajna, ovaj od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu:
"... surova i, osim toga, u tuđe pleme uljeza..." – rekao: "To je jedan čovjek iz Kurejša koji je imao resicu kao što ima ovca."

٤٩١٧ . حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (عُتُلٍّ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ) قَالَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ لَهُ زَنَمَةٌ مِثْلُ زَنَمَةِ الشَّاةِ .

4918. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Ma'beda b. Halida, a on od Harise b. Vehba Huza'ija da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta? To je svaki slabi i potlačeni. Kad bi se Allahom zakleo, On bi mu to ispunio. A hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki surovi, osioni i oholi.'"

٤٩١٨ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْبَدِ ابْنِ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ الْخُزَاعِيَّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعِّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ .

1 El-Kalem, 20. Tj. bašča je osvanula opustošena, bez plodova.

2 *El-Kalem*, 13. Ebu-Nu'ajm kaže da se po tome prepoznavao. Seid b. Džubejr veli da se prepoznavao po zlu kao što se ovca prepoznaje po zvoncetu na svome vratu. Taberi misli da je na vratu imao resicu po kojoj se prepoznavao, i kada bi se reklo *zenim*, tačno se znalo na koga se to odnosi.

“NA DAN KADA POTKOLJENICA BUDE OTKRIVENA...”[3]

بَاب (يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ)

4919. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Lejs, prenoseći od Halida b. Jezida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:
“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Naš će Gospodar Potkoljenicu svoju otkriti, pa će Mu sedždu učiniti svaki vjernik i vjernica, a ostat će svaki onaj koji je na dunjaluku licemjerno i da bi drugi vidjeli činio sedždu: otići će da učini sedždu, ali će mu se leđa vratiti u pređašnji položaj.’”[4]

٤٩١٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَكْشِفُ رَبُّنَا عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ فَيَبْقَى كُلُّ مَنْ كَانَ يَسْجُدُ فِي الدُّنْيَا رِيَاءً وَسُمْعَةً فَيَذْهَبُ لِيَسْجُدَ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HAKKA (ČAS NEIZBJEŽNI)

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

Ibn-Džubejr je rekao da *‘išetin radijeh*[5] znači “životom kojim će biti zadovoljan” (želeći u njemu zadovoljstvo); *el-kadijeh*[6] – “smrt prva kojom sam umro, a da nisam zatim proživljen nakon nje”; *min ehadin anhu hadžizin*[7] – “i niko ga od toga ne bi mogao odbraniti”. “Ehadun”, se upotrebljava i za jedninu i za množinu. Ibn-

قَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ) يُرِيدُ فِيهَا الرِّضَا (الْقَاضِيَةَ) الْمَوْتَةَ الْأُولَى الَّتِي مُتُّهَا لَمْ أُحْيَ بَعْدَهَا (مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ) أَحَدٌ يَكُونُ لِلْجَمْعِ وَلِلْوَاحِدِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْوَتِينَ) نِيَاطُ الْقَلْبِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَغَى) كَثُرَ وَيُقَالُ (بِالطَّاغِيَةِ)

3 El-Kalem, 42.

4 Tj. neće moći sedždu učiniti, kao što to nisu mogli učiniti ni na dunjaluku, kada su bili pozvani da je učine; činili su je da ih drugi vide i da na taj način zadovolje vlastite interese. Što se tiče svojstva Potkoljenice Uzvišenog Allaha, to je kao što je on Uzvišeni rekao, ne poredeći ga sa bilo kim i ne niječući Njegovo savršeno svojstvo. (prim. rec.)

5 El-Hakka, 21. Životom kojim će biti zadovoljni u Džennetu će živjeti oni kojima će knjiga njihova biti data u desnu ruku.

6 El-Hakka, 27. Onaj kome će knjiga biti uručena u lijevu ruku zaželjet će da mu je prva dunjalučka smrt bila konačna i da nije proživljen, zbog odgovornosti za svoja djela i svijesti o nezavidnom položaju u kojem će se, budući da je bio neposlušan, naći.

7 El-Hakka, 47. Tj. od Allahove kazne, da nije prenio Allahovu objavu onako kako je On htio.

Abbas kaže da *el-vetin*[1] znači "žila kucavica", a *taga*[2] – "preplavila" (mnoštvo). Kaže se da *bit-tagijeh*[3] znači "njihovim prelaskom svih mjera" (kaže se: prešla je na branu kao što je navalila voda na Nuhov, alejhis-selam, narod).

بِطُغْيَانِهِمْ وَيُقَالُ طَغَتْ عَلَى الْخُزَّانِ كَمَا طَغَى الْمَاءُ عَلَى قَوْمِ نُوحٍ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ME'ARIDŽ (STUPNJEVI)

سُورَةُ سَأَلَ سَائِلٌ (الْمَعَارِج)

El-fesile[4] znači "najbliži predak kojem se pripisuje"; *liš-ševa*[5] – "udovi: ruke, noge i dijelovi tijela" (za kožu glave se kaže *ševatun,* a ono što nije ubistvo – to je *ševen)*; *el-'izune*[6], grupa, skupina. Jednina je 'izetun.

الْفَصِيلَةُ أَصْغَرُ آبَائِهِ الْقُرْبَى إِلَيْهِ يَنْتَمِي مَنِ انْتَمَى (لِلشَّوَى) الْيَدَانِ وَالرِّجْلاَنِ وَالأَطْرَافُ وَجِلْدَةُ الرَّأْسِ يُقَالُ لَهَا شَوَاةٌ وَمَا كَانَ غَيْرَ مَقْتَلٍ فَهُوَ شَوًى (عِزِينَ) وَالْعِزُونَ الْحِلَقُ وَالْجَمَاعَاتُ وَوَاحِدُهَا عِزَةٌ .

1 El-Hakka, 46. Plemeniti Allah objavljuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavio Kur'an te da ga je do u detalje prenio, inače bi mu, u suprotnom, Allah presjekao žilu kucavicu, i niko ga od Njega ne bi mogao odbraniti.

2 El-Hakka, 11. Radi se o vodi koja je preplavila sve izuzev Nuhove, alejhis-selam, lađe.

3 El-Hakka, 5. Time je uništen narod Semud.

4 El-Me'aridž, 13. Radi se o nevjerniku koji bi, kada vidi patnje Sudnjega dana, jedva dočekao da se iskupi sinovima svojim, ženom svojom, braćom i porodicom koja ga štiti.

5 El-Me'aridž, 16. Govori se o vatri koja će udove čupati, trgat će kožu s glave, meso će odvajati od kostiju, djelove ruku i nogu i lica.

6 El-Me'aridž, 37. Radi se o nevjernicima koji su se udaljili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i postali brojne grupacije iako su živjeli u njegovom vremenu, vidjeli ga i bili upoznati sa nadnaravnim djelima - mu'džizama, kojima ga je Uzvišeni Allah pomogao. Udaljavajući se oni se razilaze na desnu i lijevu stranu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA NUH

سُورَةُ نُوحٍ (إِنَّا أَرْسَلْنَا)

Atvara[7] znači "postupno ovaj stepen i ovaj stepen, kaže se *ada-tavrehu* prešao je u svoj stepen"; *el-kubbaru*[8] – "ogromne (snuju)" jer je *kubbar* izraženije od *kebir* isto je sa džummal i džemil jer je izraženije jače a kubbar el-kebir i kubaren takođe bez tešdida; Arapi kažu za čovjeka da je *hussan* i *džummal* – "dobar i lijep", *hussan* i *džummal*; *dejjaren*[9] od riječi *devr* krug ali je na oblik *fej'al* od riječi *deveran* kruženje kao što je učio Omer *el-hajju el-kajjamu* a to je od riječi *kumtu*, a drugi kažu *dejjaren,* znači "nijednog", a *tebaren*[10] – "propast". Ibn-Abbas kaže da *midraren*[11] znači "obilatu, koja će dolaziti jedna za drugom", a *vekaren*[12] – "veličinom".

(أَطْوَارًا) طَوْرًا كَذَا وَطَوْرًا كَذَا يُقَالُ عَدَا طَوْرَهُ أَيْ قَدْرَهُ وَالْكُبَّارُ أَشَدُّ مِنَ الْكِبَارِ وَكَذَلِكَ جُمَّالٌ وَجَمِيلٌ لأَنَّهَا أَشَدُّ مُبَالَغَةً وَكُبَّارٌ الْكَبِيرُ وَكُبَارًا أَيْضًا بِالتَّخْفِيفِ وَالْعَرَبُ تَقُولُ رَجُلٌ حُسَّانٌ وَجُمَّالٌ وَحُسَانٌ مُخَفَّفٌ وَجُمَالٌ مُخَفَّفٌ (دَيَّارًا) مِنْ دَوْرٍ وَلَكِنَّهُ فَيْعَالٌ مِنَ الدَّوَرَانِ كَمَا قَرَأَ عُمَرُ الْحَيُّ الْقَيَّامُ وَهِيَ مِنْ قُمْتُ وَقَالَ غَيْرُهُ دَيَّارًا أَحَدًا (تَبَارًا) هَلاَكًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مِدْرَارًا) يَتْبَعُ بَعْضُهَا بَعْضًا (وَقَارًا) عَظَمَةً .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NI VEDDA, NI SUVAA, NI JEGUSA, NI JEUKA..."[13]

بَاب (وَدًّا وَلاَ سُوَاعًا وَلاَ يَغُوثَ وَيَعُوقَ)

4920. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kipovi koji su bili u Nuhovu narodu dospjeli su poslije u Arapa. Što se tiče Vedda, on je pripadao Kelbu, u Devmetul-Džendelu;[14] Suva

٤٩٢٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا صَارَتِ الأَوْثَانُ الَّتِي كَانَتْ فِي قَوْمِ نُوحٍ فِي الْعَرَبِ بَعْدُ أَمَّا وَدٌّ كَانَتْ لِكَلْبٍ بِدَوْمَةِ الْجَنْدَلِ وَأَمَّا سُوَاعٌ كَانَتْ لِهُذَيْلٍ

7 Nuh, 14. Riječ je o stvaranju ljudi postupno.

8 Nuh, 22. Nevjernici iz Nuhova, alejhis-selam, naroda velike su spletke kovali i mnoge ljude u zabludu dovodili.

9 Nuh, 26. Nuh, alejhis-selam, molio je Uzvišenog Allaha da ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, kako ne bi ljude zavodili i nevjernike rađali.

10 Nuh, 28.

11 Nuh, 11. Radi se o kiši koju će Uzvišeni Allah slati ljudima, ako Mu budu pokorni.

12 Nuh, 13. Uzvišeni Allah postavlja ljudima pitanje kako se ne boje Allahove sile, snage i svemoći.

13 Nuh, 23.

14 To je grad u Iraku u blizini Šama.

Huzejlu;[1] Jegus Muradu, a poslije Benu-Gutajfu, u Džefhuu kod Sabe;[2] Jeuk Hemedanu, dok je Nesr Himjeru, za Ali-Zul-Kela‘.
To su imena dobrih ljudi iz Nuhova, alejhis-selam, naroda. Kada su oni pomrli, šejtan je došapnuo njihovom narodu da postave kipove na mjestima na kojima su oni sjedili te da ih nazovu njihovim imenima, što su i učinili. Oni se nisu obožavali dok nisu nestali i nestalo znanja, pa su se tek tada počeli obožavati."[3]

وَأَمَّا يَغُوثُ فَكَانَتْ لِمُرَادٍ ثُمَّ لِبَنِي غُطَيْفٍ بِالْجَوْفِ عِنْدَ سَبَإٍ وَأَمَّا يَعُوقُ فَكَانَتْ لِهَمْدَانَ وَأَمَّا نَسْرٌ فَكَانَتْ لِحِمْيَرَ لِآلِ ذِي الْكَلَاعِ أَسْمَاءُ رِجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنِ انْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمِ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ أَنْصَابًا وَسَمُّوهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا فَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أُولَئِكَ وَتَنَسَّخَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-DŽINN (DŽINI)

سُورَةُ قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ (الجِنّ)

Ibn-Abbas kaže da *libeda*[4] znači "pomagače".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لِبَدًا) أَعْوَانًا .

POGLAVLJE...

بَاب

4921. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Uputio se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ashaba prema čaršiji Ukaz. Šejtanima je već bio zatvoren put ka vijestima s nebesa; na njih su bile poslate svjetlice, pa su se oni vratili.
'Šta vam je?', bili su upitani, pa su odgovorili: 'Zapriječen nam je put prema nebeskim vijestima, i na nas su poslate svjetlice!' Rečeno im je: 'Ono što se dogodilo spriječilo je vašu vezu

٤٩٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْطَلَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي طَائِفَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ عَامِدِينَ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَقَدْ حِيلَ بَيْنَ الشَّيَاطِينِ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ الشُّهُبُ فَرَجَعَتِ الشَّيَاطِينُ فَقَالُوا مَا لَكُمْ فَقَالُوا حِيلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْنَا الشُّهُبُ قَالَ مَا حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ إِلاَّ

1 U blizini Mekke. Ibn-Ishak kaže da se mjesto njihovog boravka nalazi u Hidžazu kod obale mora.

2 Katada kaže da je to božanstvo bilo kod Benu-Gutajfa b. Murada, a to je, ustvari, Gutajf b. Abdullah b. Nadžija b. Murad.

3 Nakon nekog vremena, iako su to bili dobri vjernici, šejtan je učinio da njihovi kipovi dospiju do generacija koje su došle poslije njih, a koje su zaključile da se zbog samog postojanja slika radi o božanstvima, a ne o običnim ljudima.

4 El-Džinn, 19.

مَا حَدَثَ فَاضْرِبُوا مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا فَانْظُرُوا مَا هَذَا الْأَمْرُ الَّذِي حَدَثَ فَانْطَلَقُوا فَضَرَبُوا مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا يَنْظُرُونَ مَا هَذَا الْأَمْرُ الَّذِي حَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ قَالَ فَانْطَلَقَ الَّذِينَ تَوَجَّهُوا نَحْوَ تِهَامَةَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِنَخْلَةَ وَهُوَ عَامِدٌ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَهُوَ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ صَلَاةَ الْفَجْرِ فَلَمَّا سَمِعُوا الْقُرْآنَ تَسَمَّعُوا لَهُ فَقَالُوا هَذَا الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ فَهُنَالِكَ رَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ فَقَالُوا يَا قَوْمَنَا (إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا) وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ) وَإِنَّمَا أُوحِيَ إِلَيْهِ قَوْلُ الْجِنِّ.

s nebeskom viješću, pa obiđite istoke Zemlje i njene zapade i pogledajte šta se dogodilo!' Otišli su, obišli Zemlju, njene istoke i zapade, istražujući šta je to što je učinilo nemogućom njihovu vezu s nebeskom viješću. Krenuli su oni koji su se uputili ka Tihami[5] do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu.[6] On se već bio uputio ka vašaru u Ukazu. Klanjao je sabah-namaz s ashabima i dok su slušali Kur'an rekli su: 'Ovo je ono što sprečava vezu između nas i nebeske vijesti!'

Odatle su se vratili svome narodu i rekli: 'Narode naš, mi smo, doista, Kur'an, koji izaziva divljenje i koji na pravi put upućuje – slušali, i mi smo u njega povjerovali, te više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati!'

Tada je Uzvišeni Allah objavio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Meni je objavljeno da je nekoliko džina prisluškivalo...'',[7] a bio mu je objavljen i govor džina."

5 Tihama je primorska oblast sjeverno od Hidžaza, u blizini Mekke.

6 Nahla je mjesto između Mekke i Taifa.

7 El-Džinn, 1.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUZZEMMIL (UMOTANI)

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

Mudžahid kaže da *ve tebettel*[1] znači "i posveti se, predaj se". Hasan kaže da *enkalen*[2] znači "okova", a *munfetirun bihi*[3] – "otežan njim". Ibn-Abbas kaže da *kesiben mehila*[4] znači "tečni pijesak", a *vebila*[5] – "teškom".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَتَبَتَّلْ) أَخْلِصْ وَقَالَ الْحَسَنُ (أَنْكَالاً) قُيُودًا (مُنْفَطِرٌ بِهِ) مُثْقَلَةٌ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَثِيبًا مَهِيلاً) الرَّمْلُ السَّائِلُ (وَبِيلاً) شَدِيدًا .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUDDESSIR (POKRIVENI)

سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ

Ibn-Abbas kaže da *'asir*[6] znači "težak, naporan", a *kasvere*[7] – "oni koji ih progone" (od glasova i zvukova ljudi sve što je žestoko zove se *kasveren*). Ebu-Hurejra kaže da *el-kasvere* znači "jak, snažan lav", *er-rikz* je glas a *mustenfire*[8] – "preplašeni".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَسِيرٌ) شَدِيدٌ قَسْوَرَةٌ رِكْزُ النَّاسِ وَأَصْوَاتُهُمْ وَكُلُّ شَدِيدٍ قَسْوَرَةٌ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ الْقَسْوَرَةُ قَسْوَرٌ الأَسَدُ الرِّكْزُ الصَّوْتُ (مُسْتَنْفِرَةٌ) نَافِرَةٌ مَذْعُورَةٌ .

1 El-Muzzemmil, 8. Uzvišeni Allah traži da se On spominje i da Mu se potpuno posveti.

2 El-Muzzemmil, 12. Uzvišeni Allah prijeti nevjernicima okovima i ognjem u džehennemskoj vatri.

3 El-Muzzemmil, 18. Radi se o nebu koje će se na Dan kada djeca osijede rascijepiti. Spominje Ibn-Ebi-Hatim od Mudžahida da će se nebo rascijepiti od težine svog Uzvišenog Gospodara, a Ibn-Hadžer kaže da je moguće da se zamjenica odnosi na Sudnji dan, tj. Nebo će se rascijepiti od težine toga dana. Uzvišeni Allah najbolje zna.

4 El-Muzzemmil, 14. Prilikom Kijametskog dana zatrest će se Zemlja i planine, pa će planine tečni pijesak postati.

5 El-Muzzemmil, 16. Radi se o faraonu koji nije poslušao poslanike, pa ga je Allah teškom kaznom kaznio.

6 El-Muddessir, 9. Dan kada se puhne u rog nevjernicima će biti težak i naporan.

7 El-Muddessir, 51. Nevjernici su, u bježanju od Istine i udaljavanju od nje kao divlji magarci koji bježe ispred lavova koji ih se žele domoći.

8 El-Muddessir, 50. Tj. kao da su magarci preplašeni.

باب

٤٩٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَوَّلِ مَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) قُلْتُ يَقُولُونَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ ذَلِكَ وَقُلْتُ لَهُ مِثْلَ الَّذِي قُلْتَ فَقَالَ جَابِرٌ لاَ أُحَدِّثُكَ إِلاَّ مَا حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ جَاوَرْتُ بِحِرَاءٍ فَلَمَّا قَضَيْتُ جِوَارِي هَبَطْتُ فَنُودِيتُ فَنَظَرْتُ عَنْ يَمِينِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا وَنَظَرْتُ عَنْ شِمَالِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا وَنَظَرْتُ أَمَامِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا وَنَظَرْتُ خَلْفِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَرَأَيْتُ شَيْئًا فَأَتَيْتُ خَدِيجَةَ فَقُلْتُ دَثِّرُونِي وَصُبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا قَالَ فَدَثَّرُونِي وَصَبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا قَالَ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ) .

POGLAVLJE...

4922. PRIČAO MI JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od Alija b. Mubareka, a on od Jahjaa b. Ebu-Kesira da je kazivao:

"Pitao sam Ebu-Selemu b. Abdur-Rahmana o tome šta je prvo objavljeno iz Kur'ana, pa mi je odgovorio: 'O ti, pokriveni!'[9]

'Govori se', rekoh, 'da je prije objavljeno: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!'',[10] na što je Ebu-Selema odgovorio da je pitao Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, o tome, rekavši mu ono što sam ja rekao, pa mu je on odgovorio: 'Neću ti reći ništa više od onog što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a rekao je: 'Boravio sam u (pećini) Hira, i nakon što sam proveo neko vrijeme u samoći, spustio sam se. Tada sam bio pozvan, te sam pogledao desno, ali nisam ništa vidio, i pogledao sam lijevo ali nisam ništa vidio, zatim sam pogledao ispred sebe, i ništa nisam vidio, a onda iza sebe, pa opet ništa nisam vidio. Napokon sam podigao glavu i vidio nešto, a onda došao Hatidži i rekao: 'Pokrijte me i polijte hladnom vodom!' Pokrili su me i polili me hladnom vodom. Tada je objavljeno: 'O ti pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!'''[11]

9 El-Muddessir, 1.

10 El-Alek, 1.

11 El-Muddessir, 1-3.

RIJEČI UZVIŠENOG: "USTANI I OPOMINJI!"[1]

بَاب (قُمْ فَأَنْذِرْ)

4923. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi i još neko, a njima dvojici Harb b. Šeddad, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Osamio sam se u (pećini) Hira..." (slično hadisu Usmana b. Umera, koji ga prenosi od Alija b. Mubareka).[2]

٤٩٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ وَغَيْرُهُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ جَاوَرْتُ بِحِرَاءٍ مِثْلَ حَدِيثِ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I GOSPODARA SVOGA VELIČAJ!"[3]

بَاب قَوْلِهِ (وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ)

4924. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, ovom Harb, a njemu Jahja (kazujući):
"Upitao sam Ebu-Selemu: 'Šta je od Kur'ana prvo objavljeno?' – 'O ti pokriveni!', odgovorio je. 'Obaviješten sam da su to bile riječi: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!'', rekoh mu."
Tada je Ebu-Selema počeo kazivati:
"Upitao sam Džabira b. Abdullaha: 'Šta je od Kur'ana prvo bilo objavljeno?', pa mi je odgovorio: 'O ti pokriveni!'
'Obaviješten sam', rekoh mu, 'da je to: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!'
'Obavijestit ću te samo o onom što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a rekao je: 'Osamio sam se radi razmišljanja u (pećini) Hira, i nakon što sam proveo neko vrijeme u samoći, spustio sam se i zašao u dolinu, ali bijah pozvan. Pogledao sam ispred sebe, iza sebe, sa svoje desne i svoje lijeve

٤٩٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَرْبٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ أَيُّ الْقُرْآنِ أُنْزِلَ أَوَّلُ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) فَقُلْتُ أُنْبِئْتُ أَنَّهُ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَيُّ الْقُرْآنِ أُنْزِلَ أَوَّلُ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) فَقُلْتُ أُنْبِئْتُ أَنَّهُ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ لاَ أُخْبِرُكَ إِلاَّ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ جَاوَرْتُ فِي حِرَاءٍ فَلَمَّا قَضَيْتُ جِوَارِي هَبَطْتُ فَاسْتَبْطَنْتُ الْوَادِيَ فَنُودِيتُ فَنَظَرْتُ أَمَامِي وَخَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ

1 El-Muddessir, 2.

2 Buhari ne bilježi ovo predanje, već ga bilježi Ebu-Aruba u djelu *Kitabul-evail*, preuzimajući ga od Muhammeda b. Beššara, učitelja Buharijinog.

3 El-Muddessir, 4.

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَأَتَيْتُ خَدِيجَةَ فَقُلْتُ دَثِّرُونِي وَصُبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا وَأُنْزِلَ عَلَيَّ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ) .

strane, i ugledao (meleka) kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Došao sam Hatidži i rekao: ‘Pokrijte me i polijte hladnom vodom!’ Tada mi je objavljeno: ‘O ti pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!’’, kaže Poslanik.’’

باب (وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ)

RIJEČI UZVIŠENOG: “I HALJINE SVOJE OČISTI!”[4]

٤٩٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ فَقَالَ فِي حَدِيثِهِ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي إِذْ سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجَئِثْتُ مِنْهُ رُعْبًا فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَدَثَّرُونِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) إِلَى (وَالرِّجْزَ فَاهْجُرْ) قَبْلَ أَنْ تُفْرَضَ الصَّلَاةُ وَهِيَ الْأَوْثَانُ .

4925. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba. Takođe mi je kazivao Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija da ga je obavijestio Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, govoreći o razdoblju prestanka objave, kaže: ‘Dok sam išao, čuo sam glas s neba. Podigao sam glavu i ugledao meleka koji mi je došao u (pećinu) Hira kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Osjetio sam strah od njega, te sam se vratio i rekao: ‘Umotajte me, umotajte me!’, pa su me pokrili. Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘O ti pokriveni...’ – sve do (riječi): ‘... i kumira se kloni!’[5] Bilo je to prije nego što je naređen namaz, a radilo se o kipovima.’’

4 El-Muddessir, 4.

5 El-Muddessir, 1-5. Ovim se traži čišćenje odjeće i prije naređivanja namaza. Ima mišljenja da se to odnosi na čišćenje od grijeha ili čistotu srca.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KUMIRA SE KLONI!"[1]

بَاب قَوْلُهُ (وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ)

Kaže se da *er-ridžzu* i *er-ridžsu* znače "kazna".

يُقَالُ الرِّجْزُ وَالرِّجْسُ الْعَذَابُ .

4926. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, kojem je kazivao Ibn-Šihab a njemu Ebu-Selema od Džabira b. Abdullaha da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, govoreći o razdoblju objave, kaže:
"Dok sam išao, čuo sam glas s neba. Podigao sam pogled ka nebu i ugledao meleka koji mi je dolazio u (pećinu) Hira kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Uplašio sam se od njega i spustio se na zemlju. Kada sam došao kući, rekoh: 'Umotajte me, umotajte me!' Pa su me umotali. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'O ti pokriveni! Ustani i opominji...' – sve do riječi Uzvišenog: '... i kumira se kloni!'
Ebu-Selema kaže da er-ridžze znači "kipovi". Nakon toga je objava učestala, i nastavljeno je s objavljivanjem."

٤٩٢٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي قِبَلَ السَّمَاءِ فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ قَاعِدٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجَئِثْتُ مِنْهُ حَتَّى هَوَيْتُ إِلَى الْأَرْضِ فَجِئْتُ أَهْلِي فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُونِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَالرِّجْزَ الْأَوْثَانَ ثُمَّ حَمِيَ الْوَحْيُ وَتَتَابَعَ .

[1] El-Muddessir, 5.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

SURA EL-KIJAMA (SMAK SVIJETA)

بَاب وَقَوْلُهُ
(لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ)

RIJEČI UZVIŠENOG:
"NE POMJERAJ JEZIK SVOJ NJEGOVIM UČENJEM DA BI GA ŠTO PRIJE ZAPAMTIO!"[2]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ) سَوْفَ أَتُوبُ سَوْفَ أَعْمَلُ (لاَ وَزَرَ) لاَ حِصْنَ (سُدًى) هَمَلاً .

Ibn-Abbas kaže *lijefdžure emamehu*[3] – "pokajat ću se i radit ću", a *la vezere*[4] – "utočišta nema" *suden*[5] znači "napušten biti".

٤٩٢٧ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ وَكَانَ ثِقَةً عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ حَرَّكَ بِهِ لِسَانَهُ وَوَصَفَ سُفْيَانُ يُرِيدُ أَنْ يَحْفَظَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) .

4927. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Musa b. Ebu-Aiša (koji je bio pouzdan), prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao bi svojim jezikom Objavu dok bi mu ona silazila."
Sufjan objašnjava da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na taj način) želio da je zapamti, pa je Allah objavio: "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio!"

2 El-Kijama, 16.

3 El-Kijama, 5. Tj. čovjek je sklon da griješi dok je živ, šta se ovdje odnosi na nevjernika koji poriče Dan proživljenja.

4 El-Kijama, 11. Kada čovjek bude suočen sa Smakom svijeta, povikat će: "Kuda da se bježi?" Tada utočišta niti skrovišta bilo kakve vrste neće biti. Tada će on biti prepušten svome Gospodaru; toga će dana sam čovjek protiv sebe svjedočiti.

5 El-Kijama, 36. Uzvišeni Allah pita: "Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti, da neće odgovarati?!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "NA NAMA JE DA GA SABEREMO, DA BI GA TI ČITAO."[1]

بَاب (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ)

4928. PRIČAO NAM JE Ubjedullah b. Musa, prenoseći od Israila, a on od Musaa b. Ebu-Aiše (da je kazivao):
"Upitao sam Seida b. Džubejra o riječima Uzvišenog: 'Ne pomjeraj svoj jezik izgovarajući ga...', pa mi je odgovorio da je Ibn-Abbas rekao: 'Pokretao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) svoje usne dok mu je objavljivano, pa mu je rečeno: 'Ne pomjeraj svoj jezik izgovarajući ga...' (tj. bojeći se da ti šta od njega ne izmakne).
'Na nama je da ga saberemo, da bi ga ti čitao!' (tj. da ga saberemo u tvojim grudima, da bi ga ti čitao).
'A kada ti ga učimo' (tj. kada ti se objavljuje), 'ti prati čitanje njegovo! A poslije, Na nama je da ga objasnimo!'[2] (tj. da ga objasnimo tvojim riječima).'"

٤٩٢٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَقِيلَ لَهُ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) يَخْشَى أَنْ يَنْفَلِتَ مِنْهُ (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ وَقُرْآنَهُ أَنْ تَقْرَأَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ) يَقُولُ أُنْزِلَ عَلَيْهِ (فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) أَنْ نُبَيِّنَهُ عَلَى لِسَانِكَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA GA UČIMO, TI PRATI UČENJE NJEGOVO!"[3]

بَاب قَوْلُهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ)

Ibn-Abbas kaže da *kare'nahu* znači "kada ga objasnimo", a *fettebi'* – "radi po njemu".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (قَرَأْنَاهُ) بَيَّنَّاهُ (فَاتَّبِعْ) اعْمَلْ بِهِ .

4929. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o riječima Uzvišenog: "Ne pomjeraj jezik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio!" – rekao:
"Kada je Džibril silazio s Objavom, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim je jezikom izgovarao Kur'an: micao bi usnama, ali bi mu to postalo teško, i to se vidjelo na njemu.

٤٩٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفَتَيْهِ فَيَشْتَدُّ عَلَيْهِ وَكَانَ يُعْرَفُ مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ الآيَةَ الَّتِي فِي

1 El-Kijama, 17.
2 El-Kijama, 18-19.
3 El-Kijama, 18.

لاَ أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ عَلَيْنَا أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ وَقُرْآنَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلِسَانِكَ قَالَ فَكَانَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ أَطْرَقَ فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى) تَوَعُّدٌ .

Tada je Allah objavio ajet: ‘Kunem se danom kada Smak svijeta nastupi...,[4] ne pomjeraj jezik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio, na Nama je da ga saberemo, da bi ga ti učio!’[5] (tj. na Nama je zadatak da ga sakupimo u tvojim grudima, da bi ga ti učio).
‘A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!’[6] (tj. kada ga objavljujemo, ti slušaj, a na Nama je da ga pojasnimo tvojim riječima). Nakon toga Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao Džibril, šutio; a kada bi on otišao, onda bi on učio, kao što mu je Uzvišeni Allah obećao: ‘Preče ti je preče!’,[7] sadrže prijetnju.’”

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ (الدَّهْر)

SURA ED-DEHR (VRIJEME)

يُقَالُ مَعْنَاهُ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ وَهَلْ تَكُونُ جَحْدًا وَتَكُونُ خَبَرًا وَهَذَا مِنَ الْخَبَرِ يَقُولُ كَانَ شَيْئًا فَلَمْ يَكُنْ مَذْكُورًا وَذَلِكَ مِنْ حِينِ خَلَقَهُ مِنْ طِينٍ إِلَى أَنْ يُنْفَخَ فِيهِ الرُّوحُ (أَمْشَاجٍ) الْأَخْلَاطُ مَاءُ الْمَرْأَةِ وَمَاءُ الرَّجُلِ الدَّمُ وَالْعَلَقَةُ وَيُقَالُ إِذَا خُلِطَ مَشِيجٌ كَقَوْلِكَ خَلِيطٌ وَمَمْشُوجٌ مِثْلُ مَخْلُوطٍ وَيُقَالُ (سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا) وَلَمْ يُجِزْ بَعْضُهُمْ

Kaže se da *eta ‘alel-insani*[8] znači “davno je bilo kad je čovjek” (*hel* u ovom slučaju može biti i nijekanje i u funkciji predikata, ali je ovdje predikat). Kaže se: bio je nešto, ali nije bio spomena vrijedan,[9] i to od trenutka njegovog stvaranja od zemlje do udahnuća duše u njegovo tijelo. *Emšadžin*[10] znači “smjesa čovjekove i ženine sperme, krvi i zakvačka” (za takvo što, kada se pomiješa, kaže se *mešidž* – “smjesa; spolna rasplodna ćelija”, kao kad bi se reklo *halit* – “smjesa, mješavina”; tako *memšudž* ima istovjetno značenje kao i *mahlut*).

4 El-Kijama, 1.

5 El-Kijama, 16-17.

6 El-Kijama, 18.

7 El-Kijama, 34.

8 Ed-Dehr, 1.

9 Ajet u prijevodu glasi: “Zar je to davno bilo kad čovjek nije bio spomena vrijedan?” – jasno ukazuje na neznatnost i bezvrijednost čovjeka.

10 Ed-Dehr, 2. Allah govori da čovjeka stvara od smjese sjemena.

Kaže se da *selasilen ve aglalen*[1] neki učači nisu učili sa tenvinom; *mustetiren*[2] – "svuda prisutna"; *el-kamtariru*[3] – "težak, namrgođen" (kaže se *jevmun kamtarirun* i *jevmun kumatiru* i *el-abusu* – "težak, mračan dan"; najčešći i najteži dan od dana iskušenja i belaja naziva se *el-asiba)*. Hasen kaže: *en-hudretu* blistavost je u licu a *es-surur* radost je u srcu. Kaže Ibn-Abbas *el-eraik* – divani. Kaže El-Bera *ve zullilet kutufuha*, ubiru kako hoće. Ma'mer kaže da *esrehum*[4] znači "čvrstog tijela" (sve što se vezuje naziva se *me'sur*).[5]

(مُسْتَطِيرًا) مُمْتَدًّا الْبَلاَءُ وَالْقَمْطَرِيرُ الشَّدِيدُ يُقَالُ يَوْمٌ قَمْطَرِيرٌ وَيَوْمٌ قُمَاطِرٌ وَالْعَبُوسُ وَالْقَمْطَرِيرُ وَالْقُمَاطِرُ وَالْعَصِيبُ أَشَدُّ مَا يَكُونُ مِنَ الأَيَّامِ فِي الْبَلاَءِ وَقَالَ الْحَسَنُ النُّضْرَةُ فِي الْوَجْهِ وَالسُّرُورُ فِي الْقَلْبِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الأَرَائِكِ) السُّرُرُ وَقَالَ الْبَرَاءُ (وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا) يَقْطِفُونَ كَيْفَ شَاءُوا وَقَالَ مَعْمَرٌ (أَسْرَهُمْ) شِدَّةُ الْخَلْقِ وَكُلُّ شَيْءٍ شَدَدْتَهُ مِنْ قَتَبٍ وَغَبِيطٍ فَهُوَ مَأْسُورٌ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MURSELAT (POSLANI)

سُورَةُ وَالْمُرْسَلاَتِ

Mudžahid kaže da *džimalat*[6] znači "užeta"; *irke'u*[7] – "klanjajte"; *la jerke'une*[8] – "oni ne klanjaju". Upitan je Ibn-Abbas o riječima: *la jentikun*[9] – "neće prozboriti: 'Gospodaru naš, nismo bili idolopoklonici!'"[10].
"Danas ćemo zapečatiti njihova usta!"[11] pa je rekao: (Bit će različito: nekada će govoriti i pravdati se, a nekada će im govor biti zabranjen, pa neće progovoriti).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (جِمَالاَتٌ) حِبَالٌ (ارْكَعُوا) صَلُّوا (لاَ يَرْكَعُونَ) لاَ يُصَلُّونَ وَسُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لاَ يَنْطِقُونَ) (وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) (الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ) فَقَالَ إِنَّهُ ذُو أَلْوَانٍ مَرَّةً يَنْطِقُونَ وَمَرَّةً يُخْتَمُ عَلَيْهِمْ .

1 Ed-Dehr, 4. Okovi, sindžiri i oganj razbuktali pripremljeni su za nevjernike.

2 Ed-Dehr, 7. Oni koji su se plašili Dana čija će kob svuda prisutna biti.

3 Ed-Dehr, 10. Na Sudnjem danu lica će smrknuta i namrgođena biti, a Allah Uzvišeni će iskrenim vjernicima sigurnost dati i sačuvati ih onoga čega su se pribojavali i plašili.

4 Ed-Dehr, 28. Allah izjavljuje da stvara čovjeka kompletnog i čvrstog tijela i da mu zglobove vezuje.

5 O tefsiru ove sure nijedan hadis nije prenesen merfu predanjem. Jedino što je u vezi s tim jest hadis Ibn-Abbasa o učenju ove sure petkom na sabah-namazu, koji je Buhari spomenuo u poglavlju *O namazu*.

6 El-Murselat, 33. Vatra džehennemska tolike će iskre bacati da će izgledati kako su to kamile riđe.

7 El-Murselat, 48.

8 Isti ajet.

9 El-Murselat, 35. Radi se o poricateljima Istine. Na Sudnjem danu oni neće moći progovoriti, niti će im se pravdanje dopustiti.

10 El-En'am, 23.

11 Ja-sin, 65.

POGLAVLJE...

باب

4930. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljena sura El-Murselat; preuzimali smo je iz njegovih usta. Onda se pojavila jedna zmija, te se mi natjecasmo oko nje,[12] ali nas je ona pretekla i utekla u svoju rupu. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njezinog zla!'"

٤٩٣٠. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتِ وَإِنَّا لَنَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ فَخَرَجَتْ حَيَّةٌ فَابْتَدَرْنَاهَا فَسَبَقَتْنَا فَدَخَلَتْ جُحْرَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا.

4931. PRIČAO NAM JE ovo Abda b. Abdullah, njemu Jahja b. Adem, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj (slično tome) od Israila, on od A'meša, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha. U tome se s njim slaže Esved b. Amir, prenoseći od Israila. Hafs od, Ebu-Mu'avije i Sulejman b. Karma, koji prenose od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda. Jahja b. Hammad kaže da ga je obavijestio Ebu-Avama, prenoseći od Mugire, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha. Ebu-Ishak prenosi od Abdur-Rahmana b. Esveda, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha.
PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda, koji kaže da je Abdullah rekao:
"Dok smo bili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini[13], objavljena mu je sura El-Murselat. Pa smo je preuzeli iz njegovih usta, koja su još bila vlažna od učenja te sure. Onda se pojavila

٤٩٣١. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ بِهَذَا وَعَنْ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ وَقَالَ حَفْصٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَسُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَارٍ

12 U Esvedovu predanju stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ashabima da je ubiju, pa su se oni natjecali da je stignu.

13 U Džerirovu predanju spominje se da je to bilo u pećini, a u predanju Hafsa b. Gajjasa da je to bilo na Mini. Ispravnije je ono što navodi Taberani u *El-Evsatu*, prenoseći od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je to bilo u pećini Hira.

jedna zmija, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzmite, ubijte je!' Navalili smo za njom, ali nam je ona pobjegla. 'Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njenog zla!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلاَتِ فَتَلَقَّيْنَاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ خَرَجَتْ حَيَّةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْكُمُ اقْتُلُوهَا قَالَ فَابْتَدَرْنَاهَا فَسَبَقَتْنَا قَالَ فَقَالَ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ON ĆE KAO KULE BACATI ISKRE."[1]

بَاب قَوْلُهُ (إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ)

4932. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Abdur-Rahman b. Abis, prenoseći od Ibn-Abbasa da je o riječima (Uzvišenog):
"On će kao kule bacati iskre"[2] – rekao: "Podizali smo drva najviše tri podlaktice, ili još manje, i ostavljali ih za zimu. Nazivali smo ih *el-kasar* (trijeska, iver)."[3]

٤٩٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصَرِ قَالَ كُنَّا نَرْفَعُ الْخَشَبَ بِقَصَرٍ ثَلاَثَةَ أَذْرُعٍ أَوْ أَقَلَّ فَنَرْفَعُهُ لِلشِّتَاءِ فَنُسَمِّيهِ الْقَصَرَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAO DA SU KAMILE RIĐE."

بَاب قَوْلُهُ (كَأَنَّهُ جِمَالاَتٌ صُفْرٌ)

4933. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Sufjan, a njemu Abdur-Rahman b. Abis, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o riječima (Uzvišenog):
"Bacat će iskre kao kule" – rekao: "Slagali smo drva tri podlaktice, ili više od toga, i ostavljali ih za zimu; to smo nazivali *el-kasar* (trijeska, iver)."
"...kao da su kamile riđe" – kao užad lađe koja se sakupe pa izgledaju kao osrednji ljudi.

٤٩٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصَرِ قَالَ كُنَّا نَعْمِدُ إِلَى الْخَشَبَةِ ثَلاَثَةَ أَذْرُعٍ أَوْ فَوْقَ ذَلِكَ فَنَرْفَعُهُ لِلشِّتَاءِ فَنُسَمِّيهِ الْقَصَرَ (كَأَنَّهُ جِمَالاَتٌ صُفْرٌ) حِبَالُ السُّفُنِ تُجْمَعُ حَتَّى تَكُونَ كَأَوْسَاطِ الرِّجَالِ .

1 El-Murselat, 32.

2 El-Murselat, 32.

3 Termin *el-kasar* različito se tumači. Ima mišljenja da on znači "kuća, dvorac" kao što kaže Ibn-Kutejbe. Drugi smatraju da znači "korijenje drveća", neki kažu "vrh palme", dok Ibn-Mesud, radijallahu anhu, kaže da to nije ni stablo ni brdo, nego da se radi o gradovima i utvrđenjima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "OVO JE DAN U KOME ONI NEĆE NI PROZBORITI."[4]

باب قَوْلُهُ (هَذَا يَوْمُ لاَ يَنْطِقُونَ)

4934. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Dok smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini, objavljena mu je sura El-Murselat. On ju je proučio, i ja sam je preuzeo iz njegovih usta, koja su bila još vlažna od učenja tih ajeta. Tad odjednom iskoči pred nas zmija, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ubijte je!' Navalili smo na nju, ali nam je pobjegla. 'Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njenog zla!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."
Omer kaže: "Naučio sam to (ovaj hadis) od svoga oca u pećini na Mini."

٤٩٣٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَارٍ إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلاَتِ فَإِنَّهُ لَيَتْلُوهَا وَإِنِّي لأَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ وَثَبَتْ عَلَيْنَا حَيَّةٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْتُلُوهَا فَابْتَدَرْنَاهَا فَذَهَبَتْ فَقَالَ ﷺ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا قَالَ عُمَرُ حَفِظْتُهُ مِنْ أَبِي فِي غَارٍ بِمِنًى .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NEBE' (VIJEST)

سُورَةُ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ (النَّبَأ)

Mudžahid kaže da *la jerdžune hisaba*[5] znači "nisu očekivali da će račun polagati" (tj. nisu ga se bojali); *la jemlikune minhu hitaba*[6] znači "neće Mu smjeti niko progovoriti, osim ako im, dozvoli; *savaba* istinu na dunjaluku i radi po njoj."[7] Ibn-Abbas kaže da *vehhadža*[8] znači "svijetlu, plamteću". Drugi kažu da *gassaka*[9] znači "kapljevina".

قَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ يَرْجُونَ حِسَابًا) لاَ يَخَافُونَهُ (لاَ يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا) لاَ يُكَلِّمُونَهُ إِلاَّ أَنْ يَأْذَنَ لَهُمْ (صَوَابًا) حَقًّا فِي الدُّنْيَا وَعَمِلَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَهَّاجًا) مُضِيئًا وَقَالَ غَيْرُهُ (غَسَّاقًا)

4 El-Murselat, 33.

5 En-Nebe', 27. Radi se o stanovnicima Vatre.

6 En-Nebe', 37. Nema govora niti zagovaranja na onome svijetu osim onome kome to Allah dopusti. En-Nebe', 38.

7 En-Nebe', 27. Radi se o stanovnicima vatre.

8 En-Nebe', 13. Allah, uz ostale blagodati, spominje svjetiljku plamteću, što se odnosi na Sunce, koja osvjetljava cijeli dunjaluk.

9 En-Nebe', 25. U Džehennemu nevjernici neće osjetiti svježine niti će okusiti pića, jedino vrelu vodu i kapljevinu, koje su kazni prikladne.

Otuda: *gasekat 'ajnuhu* – "pojaviti se suza, zasuziti oko"; *jagsikul-džurhu* – "curiti rana" (kao da je *gassak* i *gasik* jedno; *'ataen hisaba*[1] znači "obilnim darom" (tj. dovoljnom nagradom, kao, npr., kada se kaže: dao mi je ono što je dovoljno).

غَسَقَتْ عَيْنُهُ وَيَغْسِقُ الْجُرْحُ يَسِيلُ كَأَنَّ الْغَسَاقَ وَالْغَسِيقَ وَاحِدٌ (عَطَاءً حِسَابًا) جَزَاءً كَافِيًا أَعْطَانِي مَا أَحْسَبَنِي أَيْ كَفَانِي .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... DAN KADA ĆE SE U ROG PUHNUTI, PA ĆETE VI, SVE SKUPINA PO SKUPINA, DOLAZITI."[2]

بَاب (يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا)

Efvadžen znači *zumeren* (skupine).

زُمَرًا .

4935. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Između dva puhanja u rog jest četrdeset!'"
"Četrdeset dana?", upitao je neko (Ebu-Hurejru).
"Odbijam reći.", odgovorio je.
"Četrdeset mjeseci?", upitao je ovaj.
"Odbijam reći.", odgovorio je.
"Četrdeset godina?", upitao je ovaj.
"Odbijam reći", odgovorio je.
"(Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dalje kaže: 'Zatim će Allah spustiti s neba vodu, pa će rasti kao što raste rastinje. Sve će od čovjeka istruhnuti, izuzev jedne kosti, a to je repna kost. Od nje će biti sastavljena stvorenja na Sudnjem danu.'"

٤٩٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ قَالَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ شَهْرًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً قَالَ أَبَيْتُ قَالَ ثُمَّ يُنْزِلُ اللهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ لَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ شَيْءٌ إِلاَ يَبْلَى إِلاَ عَظْمًا وَاحِدًا وَهُوَ عَجْبُ الذَّنَبِ وَمِنْهُ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

1 En-Nebe', 36. Gospodar će one koji su Ga se bojali obilnom nagradom nagraditi.

2 En-Nebe', 18.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NAZI'AT (ONI KOJI ČUPAJU)

سُورَةُ وَالنَّازِعَاتِ

Mudžahid kaže da *el-ajetel-kubra*[1] znači "najveće čudo" (tj. njegov štap i ruka). Neki kažu da *en-nahire* i *en-nehire* je isto kao i *et-taami'u* i *et-tami'u* i *el-bahilu* i *el-behilu*, neki kažu *en-nehiretu*[2] znači "truhle" a *en-nahiretu* je suha kost kroz koju vjetar prolazi i fijuče. Ibn-Abbas kaže da *el-hafire*[3] znači "prvobitni život", a drugi za *ejjane mursaha*[4] ("kada će se dogoditi") kažu da znači kada će joj kraj doći; *mursa es-sefineti* je pristanište lađe, a *et-tammetu*, je ono što obavije i preplavi sve.[5]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الآيَةَ الْكُبْرَى) عَصَاهُ وَيَدُهُ يُقَالُ النَّاخِرَةُ وَالنَّخِرَةُ سَوَاءٌ مِثْلُ الطَّامِعِ وَالطَّمِعِ وَالْبَاخِلِ وَالْبَخِيلِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ النَّخِرَةُ الْبَالِيَةُ وَالنَّاخِرَةُ الْعَظْمُ الْمُجَوَّفُ الَّذِي تَمُرُّ فِيهِ الرِّيحُ فَيَنْخَرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْحَافِرَةِ) الَّتِي أَمْرُنَا الأَوَّلُ إِلَى الْحَيَاةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَيَّانَ مُرْسَاهَا) مَتَى مُنْتَهَاهَا وَمُرْسَى السَّفِينَةِ حَيْثُ تَنْتَهِي (الطَّامَّةُ) تَطِمُّ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ .

POGLAVLJE...

بَاب

4936. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Ebu-Hazim, a njemu Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, koji kaže: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pokazuje svojim srednjim prstom i kažiprstom i kaže: "Ja i Sudnji dan smo poslati kao ova dva prsta!"[6]

٤٩٣٦ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بِإِصْبَعَيْهِ هَكَذَا بِالْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الإِبْهَامَ بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ .

1 En-Nazi'at, 20. Radi se o mudžizama koje je Allah dao Musau, alejhis-selam, kada ga je poslao faronu da ga pozove u vjeru.

2 En-Nazi'at, 11. Nevjernici se pitaju kako je moguće da, kada postanu truhle kosti, budu proživljeni.

3 En-Nazi'at, 10. Nevjernici također pitaju zar će ponovo biti vraćeni u prvobitni život, u kojem su nekada živjeli.

4 En-Nazi'at, 42. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljali su pitanje kada će se dogoditi Smak svijeta, pa je Allah objavio da to samo On zna.

5 En-Nazi'at,34. Jedno od imena sudnjeg dana je Et-tammetul-kubra, tj. nevolja najveća.

6 Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno aludirao na blizinu Sudnjeg dana, koja je očigledna.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ABESE (NAMRŠTIO SE)

Abese ve tevella[1] znači "on se namrštio i okrenuo". Neki kažu da *mutahheretin*[2] znači "čistim, očišćenim" (tj. dodiruju ih samo čisti, a to su meleci; to je slično riječima *fel-mudebbirati emra*[3] – "i sređuju ono što nije sređeno"; učinio je meleke i listove (objavu) čistim, jer su listovi čisti, pa je onaj koji ih dodiruje također čist).[4] *Seferetin*[5] znači "meleci"(jednina je *safirun*; *sefertu* – "posredovao sam između, izmirio sam"; meleci su učinjeni kada se spuste sa Objavom i dostavljanjem kao posrednici koji pomiruju u narodu). Drugi kažu da *tesadda*[6] znači "obraćaš, izlažeš". Mudžahid kaže da *lemma jakdi*[7] znači "još nije niko ispunio" (ono što mu je naređeno). Ibn-Abbas kaže da *terhekuha* (*katereh*)[8] znači "prekrivat će ih žestina"; *musfiretun*[9] – "blistava"; *bi ejdi seferetin*[10] kaže Ibn-Abbas "u rukama pisara"; *esfaren* – "knjige" (jednina je od toga *sifr*); *telehha*[11] – "ne osvrćeš se (zabavljen, zaposlen, zauzet)".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ عَبَسَ

(عَبَسَ وَتَوَلَّى) كَلَحَ وَأَعْرَضَ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُطَهَّرَةٍ) لاَ يَمَسُّهَا إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ وَهُمُ الْمَلاَئِكَةُ وَهَذَا مِثْلُ قَوْلِهِ (فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا) جَعَلَ الْمَلاَئِكَةَ وَالصُّحُفَ مُطَهَّرَةً لأَنَّ الصُّحُفَ يَقَعُ عَلَيْهَا التَّطْهِيرُ فَجُعِلَ التَّطْهِيرُ لِمَنْ حَمَلَهَا أَيْضًا (سَفَرَةٍ) الْمَلاَئِكَةُ وَاحِدُهُمْ سَافِرٌ سَفَرْتُ أَصْلَحْتُ بَيْنَهُمْ وَجُعِلَتِ الْمَلاَئِكَةُ إِذَا نَزَلَتْ بِوَحْيِ اللهِ وَتَأْدِيَتِهِ كَالسَّفِيرِ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ الْقَوْمِ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَصَدَّى) تَغَافَلَ عَنْهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَمَّا يَقْضِ) لاَ يَقْضِي أَحَدٌ مَا أُمِرَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَرْهَقُهَا) تَغْشَاهَا شِدَّةٌ (مُسْفِرَةٌ) مُشْرِقَةٌ (بِأَيْدِي سَفَرَةٍ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَتَبَةٍ (أَسْفَارًا) كُتُبًا (تَلَهَّى) تَشَاغَلَ يُقَالُ وَاحِدُ الأَسْفَارِ سِفْرٌ .

1 Abese, 1. Radi se o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je razgovarao s uglednicima Kurejša kada mu je prišao Ibn-Umm-Mektum, slijepac, koji ga je zamolio da ga uputi i pouči onome čemu je njega Allah poučio; on je, ne želeći biti prekinut u razgovoru s uglednicima Kurejša, okrenuo od njega glavu i namrštio se, što je bilo povod za objavljivanje ajeta iz ovog poglavlja.

2 Abese, 14.

3 En-Nazi'at, 5.

4 Ovdje se radi o melecima pisarima časnim i čestitim.

5 Abese, 15.

6 Abese, 6. Tj. ti savjetuješ i obraćaš se onome ko je bogat i ugledan.

7 Abese, 23.

8 Abese, 41. Nevjernike će na Sudnjem danu prašina i tama prekrivati.

9 Abese, 38. Blistava će biti lica vjernika na Dan obračuna.

10 Abese, 15. Koji su izaslanici između Uzvišenog Allaha i Njegovog stvorenja.

11 Abese, 10. Tj. ti se ne osvrćeš na onoga koji nije bogat niti ugledan, a prilazi ti, osjećajući strah prema svome Gospodaru.

4937. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovom Katada, a njemu Zurara b. Evfa, prenoseći od Sa'da b. Hišama, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Onaj koji uči Kur'an, a zna ga napamet (i uči ga bez poteškoća), bit će s melecima plemenitim i čestitim, a onaj koji ga uči i brine se o njemu, imajući pritom poteškoća, imat će dvostruku nagradu."[12]

٤٩٣٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ زُرَارَةَ بْنَ أَوْفَى يُحَدِّثُ عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ حَافِظٌ لَهُ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ وَمَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ وَهُوَ يَتَعَاهَدُهُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَدِيدٌ فَلَهُ أَجْرَانِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TEKVIR (PRESTANAK SJAJA)

سُورَةُ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (التَّكْوِير)

Inkederet[13] znači "popadaju". Hasan kaže da *sudždžiret*[14] znači "presušiti" (tj. kad vode nestane, i nijedna kap ne ostane). Mudžahid kaže da *el-mesdžur* znači "napunjen".[15] Drugi kažu da *sudždžiret* znači "preliti se jedno u drugo" (i postati jedno more); *el-hunnesu*[16] – "koje se gube iz vida u svom kretanju i vraćaju se"; *el-kunnesu*[17] – "gube se iz vida kao što se gazele gube iz vida i nestaju"[18]; *teneffese*[19] – "kada diše" (tj. kada započne dan); *ez-zanin* – optužen, *ed-danin* – škrtari njime. Omer kaže da *en-nufusu zuvvidžet*[20] znači "kada se duše s tijelima spare" (tj. kada se osobe spare s onima koji im odgovaraju

(انْكَدَرَتْ) انْتَثَرَتْ وَقَالَ الْحَسَنُ (سُجِّرَتْ) ذَهَبَ مَاؤُهَا فَلاَ يَبْقَى قَطْرَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْمَسْجُورُ الْمَمْلُوءُ وَقَالَ غَيْرُهُ سُجِرَتْ أَفْضَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ فَصَارَتْ بَحْرًا وَاحِدًا وَالْخُنَّسُ تَخْنِسُ فِي مُجْرَاهَا تَرْجِعُ وَتَكْنِسُ تَسْتَتِرُ كَمَا تَكْنِسُ الظِّبَاءُ (تَنَفَّسَ) ارْتَفَعَ النَّهَارُ وَالظَّنِينُ الْمُتَّهَمُ وَالضَّنِينُ يَضَنُّ بِهِ وَقَالَ عُمَرُ (النُّفُوسُ زُوِّجَتْ) يُزَوَّجُ نَظِيرَهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ

12 Kaže Ibn-Tin: "Ovo znači kao da je sa plemenitim pisarima (melekima) u onome što zaslužuje od sevaba," a kaže Hattabi: "Kao da je rečeno da je svojstvo njegovo dok bdije nad njim je kao da je sa melekima, a njegovo svojstvo, dok ima poteškoća, jeste da on zaslužuje dvostruku nagradu." (*Fethul-bari,* 8/562)

13 Et-Tekvir, 2. Kad Kijametski dan nastupi, pored ostalog i zvijezde će popadati.

14 Et-Tekvir, 6. Radi se o morima, koja će prilikom Smaka svijeta presušiti, i vode će nestati.

15 Besim Korkut prevodi ovaj ajet shodno Mudžahidovom mišljenju: "... i kada se mora vatrom napune..."

16 Et-Tekvir, 15. Radi se o zvijezdama, koje se kreću i iz vida gube.

17 Et-Tekvir, 16.

18 Ovdje se zvijezde porede s gazelama koje se skrivaju u svoje sklonište.

19 Et-Tekvir, 18.

20 Et-Tekvir, 7. U Hakimovu predanju stoji da su to dva čovjeka koji su zbog svojih djela ušli jedan u Džennet, a drugi u Džehennem. Dobar će biti s dobrima, a grešnik s grešnicima.

od stanovnika Dženneta ili Džehennema; a zatim je proučio: "Sakupite nevjernike i njima slične..."[1]; *'as'ase*[2] znači "veo diže" (tj. odlazi).[3]

ثُمَّ قَرَأَ (احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ) (عَسْعَسَ) أَدْبَرَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-INFITAR (RASCJEPLJENJE)

سُورَةُ إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ (الاِنْفِطَارِ)

Rebi' b. Husejm kaže da *fudždžiret*[4] znači "izliju". A'meš i Asim uče: *Fe'ade leke*[5] (bez udvostručenja), dok karije Hidžaza uče s udvostručenjem:[6] *Fe'adde leke*, što znači "stvara te u pravilnom liku"; bez udvostručenja ovo označava stvaranje u liku koji On hoće: lijepom ili ružnom, visokom ili niskom.[7]

وَقَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ (فُجِّرَتْ) فَاضَتْ وَقَرَأَ الأَعْمَشُ وَعَاصِمٌ (فَعَدَلَكَ) بِالتَّخْفِيفِ وَقَرَأَهُ أَهْلُ الْحِجَازِ بِالتَّشْدِيدِ وَأَرَادَ مُعْتَدِلَ الْخَلْقِ وَمَنْ خَفَّفَ يَعْنِي (فِي أَيِّ صُورَةٍ) شَاءَ إِمَّا حَسَنٌ وَإِمَّا قَبِيحٌ أَوْ طَوِيلٌ أَوْ قَصِيرٌ .

1 Es-Saffat, 22.

2 Et-Tekvir, 17.

3 Treba napomenuti da o suri Et-Tekvir nije zabilježeno nijedno merfu predanje, izuzev predanja Ibn-Omera, radijallahu anhuma, što ga bilježe Ahmed, Tirmizi, Taberani i Hakim, koji ga smatra vjerodostojnim, a u kojem se kaže da onaj koji želi da gleda Kijametski dan kao da gleda u izvor – neka uči suru Et-Tekvir.

4 El-Infitar, 3. Allah govori o danu u kojem će se mora provaliti i izliti iz njih njihova voda.

5 El-Infitar, 7. Allah govori o stvaranju čovjeka, kojeg je učinio skladnim i uspravnim.

6 Bez udvostručenja uče još Hamza, Kesai i ostale karije Kufe, dok ostali uče s udvostručenjem.

7 O ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUTAFFIFUN (ONI KOJI PRI MJERENJU ZAKIDAJU)

سُورَةُ وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ

Mudžahid kaže da rane[8] znači "ono što su radili" (tj. grijesi), *suvvibe*[9] – "kažnjeni". Drugi kažu da *el-mutaffif* znači "onaj koji ne izvrši obavezu prema drugome" (tj. koji drugoga zakida).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بَلْ رَانَ) ثَبْتُ الْخَطَايَا (ثُوِّبَ) جُوزِيَ وَقَالَ غَيْرُهُ الْمُطَفِّفُ لاَ يُوَفِّي غَيْرَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NA DAN KADA ĆE SE LJUDI ZBOG GOSPODARA SVJETOVA DIĆI."[10]

بَاب (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)

4938. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, ovom Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići, sve dok neki ne budu se gubili u svom znoju do polovine svojih ušiju!"[11]

٤٩٣٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) حَتَّى يَغِيبَ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ .

8 El-Mutaffifun, 14. Zbog grijeha koje su činili grešnici će ući u Vatru i bit će zaklonjeni od Allahove milosti. U predanju Ebu-Hurejre koje bilježe Ibn-Hibban, Hakim, Tirmizi i Nesai, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže da srce jedne osobe koja se nakon griješenja ne pokaje zahvati *ran* (omotač) i prekrije ga.

9 El-Mutaffifun, 36. Uzvišeni Allah na kraju ovog poglavlja ističe da nevjernici neće biti drugačije kažnjeni nego prema onome kako su postupali!?

10 El-Mutaffifun, 6.

11 U predanju Mikdada b. Esveda koje bilježi Muslim u *Sahihu* spominje se, shodno ovome hadisu, da će se na Sudnjem danu Sunce spustiti i približiti na jednu milju od Allahovih stvorenja, koja će tada biti u velikom znoju, jedna različita od drugih, shodno svojim djelima.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-INŠIKAK (CIJEPANJE)

سُورَةُ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ (الِانْشِقَاق)

Mudžahid kaže da *kitabehu bi šimalihi*[1] znači "knjiga koju će čovjeku biti data u lijevu ruku" (tj. uzet će knjigu svojih djela iza leđa); *veseka*[2] – "sakuplja od stvorenja"; *zanne en len jehure*[3] – "mislio je da se nikada neće vratiti" (tj. mislio je da se nikada Nama neće vratiti). Kaže Ibn-Abbas da ju'uun znači "kriju".

قَالَ مُجَاهِدٌ (كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ) يَأْخُذُ كِتَابَهُ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِهِ (وَسَقَ) جَمَعَ مِنْ دَابَّةٍ (ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ) لَا يَرْجِعَ إِلَيْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُوعُونَ) يُسِرُّونَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "LAHKO ĆE RAČUN POLOŽITI."[4]

بَاب (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا)

4939. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Usmana b. Esveda, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.."

PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..

PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Junusa Hatima b. Ebu-Sagire, ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Kasima, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svi kojima se bude obračunavalo – propast će!' 'Allahov Poslaniče Allah me učinio tvojim iskupom', upitala sam, 'zar Uzvišeni nije rekao:

٤٩٣٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي يُونُسَ حَاتِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ إِلَّا هَلَكَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ الله جَعَلَنِي الله فِدَاءَكَ أَلَيْسَ يَقُولُ الله عَزَّ وَجَلَّ (فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ

---

1 El-Inšikak, 10. Naime na Sudnjem će danu lahko račun položiti onaj kome se knjiga preda s desne strane, a nastradat će i u vatru biti bačen onaj kome knjiga njegovih djela bude data iza leđa i s njegove lijeve strane.

2 El-Inšikak, 17. Radi se o zakletvi kojom se kune Gospodar svjetova. On se, naime, zaklinje večernjim rumenilom, noću i onim što ona tamom obavije te punim mjesecom da će ljudi na sve teže i teže neprilike, teškoće i stanja nailaziti.

3 El-Inšikak, 14. Onaj kome knjiga djela bude data iza leđa smatrao je da nikada neće biti odgovornosti za djela i da neće biti proživljen na Sudnjem danu.

4 El-Inšikak, 4.

بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ ذَاكَ الْعَرْضُ يُعْرَضُونَ وَمَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ .

'Onaj kome knjiga njegova bude u desnu ruku data lahko će račun položiti'?'[5]
'To je predočavanje djela, a onaj ko bude polagao račun – propast će !', odgovorio je."

بَاب (لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VI ĆETE, SIGURNO, NA SVE TEŽE I TEŽE PRILIKE NAILAZITI!"[6]

٤٩٤٠. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ النَّضْرِ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ جَعْفَرُ بْنُ إِيَاسٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ) حَالاً بَعْدَ حَالٍ قَالَ هَذَا نَبِيُّكُمْ ﷺ .

4940. PRIČAO NAM JE Seid b. Nadr, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr Dža'fer b. Ijas, prenoseći od Mudžahida da je rekao:
"Ibn-Abbas kaže: 'Riječi: 'Vi ćete, sigurno, na sve teže i teže prilike nailaziti!' – znače na teže stanje od prethodnoga. To je rekao vaš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْبُرُوجِ

SURA EL-BURUDŽ (SAZVIJEŽĐA)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْأُخْدُودِ) شَقٌّ فِي الْأَرْضِ (فَتَنُوا) عَذَّبُوا .

Mudžahid kaže da *el-uhdud*[7] znači "rovovi" (tj. rupe u zemlji); *fetenu*[8] – "na muke stavljali" (tj. kažnjavali ih).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الطَّارِقِ

SURA ET-TARIK (DANICA)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ذَاتِ الرَّجْعِ) سَحَابٌ يَرْجِعُ بِالْمَطَرِ (ذَاتِ الصَّدْعِ) تَتَصَدَّعُ بِالنَّبَاتِ .

Mudžahid kaže da *zatir-redž'i*[9] znači "punog kiše" (tj. oblak iz kojeg se spužta kiša), a *zatis-sad'i*[10] – "koja se otvara da rastinje nikne".[11]

5 El-Inšikak, 7-8.

6 El-Inšikak, 19.

7 El-Burudž, 4. Radi se o nevjernicima koji su rovove iskopali te ih vatrom i gorivom napunili i vjernike u te rovove bacali i svjedoci tog zločina bili.

8 El-Burudž, 10. Uzvišeni Allah upozorava da će oni koji vjernike i vjernice budu na muke stavljali ukoliko se ne budu pokajali – ući u Vatru.

9 Et-Tarik, 11. Uzvišeni Allah zaklinje se nebom punim kiše i zemljom, koja se otvara da rastinje nikne, da je Kur'an doista govor koji rastavlja istinu od neistine.

10 Et-Tarik, 12. Tj. zemlju je Allah učinio takvom da se otvara i dozvoljava rastinju i biljkama da niču.

11 O ovoj suri nije naveden nijedan merfu hadis, izuzev Džabirovog, radijallahu anhu, hadisa u kojem se

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-A'LA (SVEVIŠNJI)

سُورَةُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى

4941. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Prvi koji su nama došli od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Maktum, koji su nas podučavali Kur'anu. Iza njih su došli Ammar, Bilal i Sa'd, a zatim Omer b. Hattab među dvadesetericom. Nakon toga došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem Nisam vidio da su se stanovnici Medine ičemu toliko obradovali kao što su se obradovali njemu; vidio sam čak i djecu (i čuo) kako govore: 'Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je došao!' Došao je kada sam ja učio: 'Hvali ime Gospodara svoga, Svevišnjeg!'[1] – u surama sličnim njoj."

٤٩٤١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ الله عنه قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَجَعَلَا يُقْرِئَانِنَا الْقُرْآنَ ثُمَّ جَاءَ عَمَّارٌ وَبِلَالٌ وَسَعْدٌ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي عِشْرِينَ ثُمَّ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَا رَأَيْتُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرِحُوا بِشَيْءٍ فَرَحَهُمْ بِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْوَلَائِدَ وَالصِّبْيَانَ يَقُولُونَ هَذَا رَسُولُ الله ﷺ قَدْ جَاءَ فَمَا جَاءَ حَتَّى قَرَأْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى فِي سُوَرٍ مِثْلِهَا .

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraća Muazu, radijallahu anhu, i kaže: "Zar ljude navodiš na smutnju? (tj. svojim predugim učenjem). Dovoljno ti je da učiš sure Ve-Sema i Vet-Tarik, Veš-Šems i Ve-Duhaha." Ovaj hadis bilježi Nesai u *Sunenu*, a sa spojenim nizom prenosilaca naveden je u dva *Sahiha*.

1 El-A'la, 1.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ) النَّصَارَى وَقَالَ مُجَاهِدٌ (عَيْنٍ آنِيَةٍ) بَلَغَ إِنَاهَا وَحَانَ شُرْبُهَا . (حَمِيمٍ آنٍ) بَلَغَ إِنَاهُ (لاَ تَسْمَعُ فِيهَا لاَغِيَةً) شَتْمًا وَيُقَالُ الضَّرِيعُ نَبْتٌ يُقَالُ لَهُ الشِّبْرِقُ يُسَمِّيهِ أَهْلُ الْحِجَازِ الضَّرِيعَ إِذَا يَبِسَ وَهُوَ سُمٌّ (بِمُسَيْطِرٍ) بِمُسَلَّطٍ وَيُقْرَأُ بِالصَّادِ وَالسِّينِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (إِيَابَهُمْ) مَرْجِعَهُمْ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-GAŠIJA (TEŠKA NEVOLJA)

Ibn-Abbas kaže da *'amiletun nasibetun*[2] znači premorena, napaćena (to se odnosi na kršćane). Mudžahid kaže da *'ajnin anijetin*[3] znači "s vrela uzavrelog piti a vrijeme pijenja je nastupilo. *Hamimin an* – uzavrele vode"[4], a *la tesme'u fiha lagijeten*[5] – "u kome prazne besjede neće slušati" (tj. psovku, proklinjanje). Kaže se da *ed-dari'*[6] znači "trnje" (ono se naziva *eš-šibrik*, a stanovnici Hidžaza nazivaju ga *ed-dari'* kada se osuši; a inače je otrovno); *bi musajtirin*[7] znači "vlast nad nekim" (ova riječ može se učiti i sa sadom i sa sinom). Ibn-Abbas kaže da *ijabehum*[8] znači "oni će se vratiti".

2 El-Gašija, 3. Uzvišeni Allah ovdje govori da će nevjernici, kada budu u velikoj nevolji, biti premoreni i napaćeni prekomjernim radom koji im neće koristiti jer nije bio u skladu sa Allahovim propisima te će biti prženi u Vatri i s uzavrelog vrela će piti.

3 El-Gašija, 5.

4 Er-Rahman, 44.

5 El-Gašija, 11. Tj. u Džennetu, u kome će njegovi stanovnici biti radosni i zadovoljni svojim trudom.

6 El-Gašija, 6.

7 El-Gašija, 22. Uzvišeni Allah traži od Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ljude poučava, jer je to njegova prvotna uloga, s obzirom da on nad njima nema vlasti niti ih može uputiti ukoliko to Plemeniti Allah ne učini. Znači, trud i angažiranje je naša obaveza, a rezultat je kod Allaha Uzvišenog.

8 El-Gašija, 26. Tj. Allahu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FEDŽR (ZORA)

Mudžahid kaže da *el-vetr*[1] znači "neparan" (tj. Uzvišeni Allah); *Ireme zatil-'imadi*[2] – "sa stanovnicima Irema, puna palača na stupovima" znači drevnih (imad su "vlasnici šatora koji nisu stalno u jednom mjestu"); *sevta 'azab*[3] – "bič patnje" (tj. ono čime su kažnjeni); *eklen lemmen*[4] – "pohlepno"; *džemmen*[5] – "mnogo, pretjerano". Mudžahid također kaže: "Sve što je On stvorio je u paru: nebo je par, a nepar je Uzvišeni Allah."[6] Drugi kažu da je *sevta 'azab* termin koji Arapi upotrebljavaju za svaku vrstu kazne u šta ulazi i bič.

Le bil-mirsad[7] znači "u zasjedi" (tj. Njemu će se sve vratiti); *tehaddune*[8] – "čuvate, držite"; *tehuddune*; potičete na hranjenje siromaha; *el-mutmeinneh* – vjerujući čvrsto da je to sevap.

Hasan kaže da *ja ejjetuhen-nefsul-mutmeinneh*[9] znači "a ti, o smirena dušo". Kada Allah želi uzeti dušu, ona se smiri, te Allah prema njoj bude

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالْفَجْرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْوَتْرُ اللهُ (إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ) يَعْنِي الْقَدِيمَةَ وَالْعِمَادُ أَهْلُ عَمُودٍ لاَ يُقِيمُونَ (سَوْطَ عَذَابٍ) الَّذِي عُذِّبُوا بِهِ (أَكْلاً لَمًّا) السَّفُّ وَ (جَمًّا) الْكَثِيرُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ كُلُّ شَيْءٍ خَلَقَهُ فَهُوَ شَفْعٌ السَّمَاءُ شَفْعٌ وَالْوَتْرُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَقَالَ غَيْرُهُ (سَوْطَ عَذَابٍ) كَلِمَةٌ تَقُولُهَا الْعَرَبُ لِكُلِّ نَوْعٍ مِنَ الْعَذَابِ يَدْخُلُ فِيهِ السَّوْطُ (لَبِالْمِرْصَادِ) إِلَيْهِ الْمَصِيرُ (تَحَاضُّونَ) تُحَافِظُونَ وَتَحُضُّونَ تَأْمُرُونَ بِإِطْعَامِهِ (الْمُطْمَئِنَّةُ) الْمُصَدِّقَةُ بِالثَّوَابِ وَقَالَ الْحَسَنُ (يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ) إِذَا أَرَادَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ قَبْضَهَا اطْمَأَنَّتْ إِلَى اللهِ

1 El-Fedžr, 3. Uzvišeni Allah zaklinje se na početku ove sure zorom, i s deset noći, i s parnim i neparnim i noći kada nastaje.

2 El-Fedžr, 7. Irem je bio sin Samov, a unuk Nuhov, alejhis-selam. Neki kažu da je Irem ime naselja, drugi ime plemena, treći ime Damaska, a četvrti da je to ime nastradalog naroda. Ibn-Hadžer daje prednost mišljenju da je Irem ime plemena koje se veže za Irema, sina Samovog, a unuka Nuhovog, alejhis-selam. Imad su stupovi, a neki tvrde da su to šatori.

3 El-Fedžr, 13. Uzvišeni Allah govori kako je spustio Svoj bič patnje i kaznu Svoju nesnosnu na Ad, stanovnike Irema, Semud, faraona i one koji su zulum provodili na Zemlji, jer je Uzvišeni Allah Taj koji je u zasjedi i sve pomno prati.

4 El-Fedžr, 19. Tj. nasljedstvo pohlepno jedete.

5 El-Fedžr, 20. Tj. bogatstvo pretjerano volite.

6 Tirmizi bilježi predanje od Imrana b. Husajna da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o riječima *eš-šeffu* i el-vitru (paru i neparu), pa je rekao: "To je namaz: neki je parni, a neki neparni." *El-vitr* većina karija uči s fethom, tj. *el-vetr*, dok karije Kufe, izuzev Asima, uče to s kesrom, tj. *el-vitr*.

7 El-Fedžr, 14. Uzvišeni Allah objavljuje da je On u zasjedi, naime da On sve vidi, čuje i kontrolira; sve će doći neosporno Njemu, i On će sa svakom osobom svesti konačni račun.

8 El-Fedžr, 18. Uzvišeni Allah upozorava da ljudi ne ukazuju pažnju siročetu, te ne potiču jedni druge na pažnju prema siromasima i kako bi im osigurali osnovne životne potrebe.

9 El-Fedžr, 27.

وَاطْمَأَنَّ اللهُ إِلَيْهَا وَرَضِيَتْ عَنِ اللهِ وَرَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَأَمَرَ بِقَبْضِ رُوحِهَا وَأَدْخَلَهَا اللهُ الْجَنَّةَ وَجَعَلَهُ مِنْ عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ وَقَالَ غَيْرُهُ (جَابُوا) نَقَبُوا مِنْ جِيبَ الْقَمِيصُ قُطِعَ لَهُ جَيْبٌ يَجُوبُ الْفَلاَةَ يَقْطَعُهَا (لَمًّا) لَمَمْتُهُ أَجْمَعَ أَتَيْتُ عَلَى آخِرِهِ .

blag, a ona zadovoljna Allahom, pa i Allah bude zadovoljan njome. Zatim On naredi da se uzme duša, pa je onda uvede u Džennet i učini da ona bude od Njegovih dobrih robova. Drugi kažu da *džabu*[10] znači "klesali, probijali, udubljivali", a izvedeno je od *džejbel-kamisi* – "rasječen je otvor (džep) na košulji"; *jedžubul felate*, presijeca ga *lemmen*[11] znači "pohlepno" svega ga sakupio, došao mu do kraja.[12]

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ لاَ أُقْسِمُ (البَلَد)

SURA EL-BELED (GRAD)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ) بِمَكَّةَ لَيْسَ عَلَيْكَ مَا عَلَى النَّاسِ فِيهِ مِنَ الإِثْمِ (وَوَالِدٍ) آدَمَ (وَمَا وَلَدَ) (لُبَدًا) كَثِيرًا وَ (النَّجْدَيْنِ) الْخَيْرُ وَالشَّرُّ (مَسْغَبَةٍ) مَجَاعَةٍ (مَتْرَبَةٍ) السَّاقِطُ فِي التُّرَابِ يُقَالُ

Mudžahid kaže da *ve ente hillun bihazel-beledi*[13] a tebi će biti dopušteno u ovom gradu" (tj. Mekki; neće ti biti grijeh ono što je drugim ljudima)[14]; *ve validin*[15] – "i roditeljem Ademom"; *ve ma velede*[16] – "i onim kojeg je rodio"; *lubeden*[17] – "nebrojeno, mnogo"; *en-nedždejni*[18] – "dobro i zlo"; *mesgabetin*[19]

10 El-Fedžr, 9. Radi se o narodu Semud, čiji su pripadnici stijene u dolini klesali.

11 El-Fedžr, 19. Uzvišeni Allah govori o onima koji nasljedstvo pohlepno jedu i troše.

12 O ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis. Jedino postoji merfu predanje o dijelu ajeta: "I kad se toga dana primakne Džehennem..." (El-Fedžr, 23). U tom predanju Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, tumačeći Allahove riječi iz ove sure, citira hadis: "Toga će se dana primaknuti Džehennem sa sedamdeset hiljada uzda, a sa svakom uzdom sedamdeset hiljada meleka koji je vuku." (Hadis bilježe Muslim i Tirmizi.)

13 El-Beled, 1. Ova je sura objavljena u Mekki prije iseljenja u Medinu. U ovom se ajetu navješćuje da će se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti u Mekku te da će mu biti dopušteno da njene stanovnike kazni, ili da im oprosti.

14 Hakim bilježi od Ibn-Abbasa predanje u kome se navodi da će Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, biti dopušteno od Allaha, dželle šanuhu, da radi u Mekki što želi, a u rivajetu Ibn-Murdevejhovom stoji da će mu biti dozvoljeno da se bori u njoj. Pojašnjenje je u hadisu koji je muttefekun alejhi, a gdje stoji: "Ovaj grad Allah je učinio svetim od onoga dana otkako je stvorio nebesa i Zemlju i tako će ostati sve do Sudnjeg dana. U njemu je zabranjeno sjeći drveće, čupati travu, osim što je meni učinjeno dozvoljenim jedan dio dana. Danas je povraćena njena svetost kao što je bila jučer. Neka prisutni prenese ovo odsutnom."

15 El-Beled, 3.

16 Isti ajet. Ovim se ajetom Uzvišeni Allah, pored ostalog, zaklinje roditeljem i onim koga je rodio.

17 El-Beled, 6. Čovjek prkoseći i oholeći se, izgovara: "Utrošio sam blago nebrojeno!"

18 El-Beled, 10. Uzvišeni Allah kaže da je čovjeku podario dva oka, jezik, dvije usne i da mu je objasnio šta je dobro, a šta zlo.

19 El-Beled, 14. Uzvišeni Allah pojašnjava kako je moguće na blagodatima zahvalan biti: između ostaloga, kad glad hara, potrebnoga nahraniti.

– "glad"; *metrebetin*[1] – "ubogoga, potrebnoga; koji je pao u prašinu".
Kaže se da *felaktehamel-'akabe*[2] znači "pa zašto on nije bio zahvalan na blagodatima?" (tj. zašto nije bio zahvalan na blagodatima na dunjaluku); zatim se pojašnjava šta je *el-'akabe*, pa se kaže: "A šta ti misliš kako se može na blagodatima zahvalan biti? – Roba ropstva osloboditi, ili, kad glad hara, nahraniti!"[3]

(فَلاَ اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ) فَلَمْ يَقْتَحِمِ الْعَقَبَةَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ فَسَّرَ الْعَقَبَةَ فَقَالَ (وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ فَكُّ رَقَبَةٍ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ) .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EŠ-ŠEMS (SUNCE)

سُورَةُ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا

Mudžahid kaže da *bi tagvaha*[4] znači "zbog obijesti svoje; zbog grijeha svojih", a *ve la jehafu 'ukbaha*[5] – "ne strahujući zbog toga od odgovornosti od bilo koga".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِطَغْوَاهَا) بِمَعَاصِيهَا (وَلاَ يَخَافُ عُقْبَاهَا) عُقْبَى أَحَدٍ .

POGLAVLJE

بَاب

4942. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Zem'a kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je na hutbi, spominjući devu i onoga koji ju je zaklao, rekao: 'Kad se jedan nesretnik između njih podigao...' Tada je ustao jedan snažan i silovit čovjek, najmoćniji u svom narodu, kao što je Ebu-Zem'a, a zatim je spomenuo i žene, i rekao: 'Neko od vas tuče svoju ženu, kao što roba tuče, a onda, možda, krajem dana s njom spava!" Zatim ih je posavjetovao u vezi njihovog smijanja

٤٩٤٢ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَمْعَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ وَذَكَرَ النَّاقَةَ وَالَّذِي عَقَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ (إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا) انْبَعَثَ لَهَا رَجُلٌ عَزِيزٌ عَارِمٌ مَنِيعٌ فِي رَهْطِهِ مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ وَذَكَرَ النِّسَاءَ فَقَالَ يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ فَيَجْلِدُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ فَلَعَلَّهُ يُضَاجِعُهَا مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ ثُمَّ وَعَظَهُمْ فِي ضَحِكِهِمْ مِنَ الضَّرْطَةِ

1 El-Beled, 16. Jedan od načina zahvale Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima jest i nahraniti ubogoga nevoljnika.

2 El-Beled, 11. Uzvišeni Allah postavlja pitanje zahvalnosti na Njegovim blagodatima.

3 El-Beled, 12-14. Inače, o ovoj suri nije zabilježeno merfu predanje.

4 Eš-Šems, 11. Uzvišeni Allah govori o Semudu, koji je poricao istinu zbog obijesti svoje.

5 Eš-Šems, 15. Kada su pripadnici Salihova, alejhis-selam, naroda zaklali devu kojom su bili iskušavani i koja ima je bila jasan znak od Allaha, dželle šanuhu, Uzvišeni ih je Allah uništio i do posljednjega istrijebio, kako kaže: "... ne strahujući zbog toga od odgovornosti."

zbog puštanja vjetra i rekao: "Zašto se neko od vas smije onome što sam čini?!'"[6]
Ebu-Mu'avija kaže: "Pričao nam je Hišam, prenoseći od svoga oca, kojem je Abdullah b. Zem'a kazivao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže...' – da je on sličan Ebu-Zem'i, amidži Zubejra b. Avvama."[7]

وَقَالَ لِمَ يَضْحَكُ أَحَدُكُمْ مِمَّا يَفْعَلُ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ زَمْعَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ عَمِّ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-LEJL (NOĆ)

سُورَةُ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى

Ibn-Abbas kaže da *ve kezzebe bil-husna*[8] znači "i ono najljepše smatra lažnim"tj. ono što slijedi. Mudžahid kaže da *teredda*[9] znači "strovali" (tj. umre), a *telezza*[10] – "razbuktalom". Ubejd b. Umejr učio je: *Tetelezza*.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى) بِالْخَلَفِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَرَدَّى) مَاتَ وَ (تَلَظَّى) تَوَهَّجُ وَقَرَأَ عُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ تَتَلَظَّى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I DANA KADA SVANE."[11]

بَاب (وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى)

4943. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Ušao sam u Šam u grupi s Abdullahovim drugovima. Kada je za nas čuo Ebu-Derda, došao je i upitao nas: 'Ima li među vama neko ko uči?'[12]
'Da', odgovorili smo.
'Ko među vama najbolje uči?', upitao je. Pokazali su na mene.
'Uči!', reče on, te proučih: 'Tako mi noći kada tmine

٤٩٤٣ . حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ دَخَلْتُ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِاللهِ الشَّأْمَ فَسَمِعَ بِنَا أَبُو الدَّرْدَاءِ فَأَتَانَا فَقَالَ أَفِيكُمْ مَنْ يَقْرَأُ فَقُلْنَا نَعَمْ قَالَ فَأَيُّكُمْ أَقْرَأُ فَأَشَارُوا إِلَيَّ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَرَأْتُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى قَالَ أَنْتَ سَمِعْتَهَا مِنْ فِي صَاحِبِكَ

6 Hadis o ovome dolazi u poglavlju *O edebu*.

7 Ebu Zem'a je, kako konstantuje Ibn-Hadžer, Esved b. Muttalib b. Esed, jedan od onih koji su se ismijavali a umro je u kufru, u Mekki. Njegov sin Zem'a ubijen je na Bedru, također kao kafir. (*Fethul-Bari*, 8/576).

8 El-Lejl, 9. Radi se o nevjernicima koji škrtare, osjećaju se neovisnim i ono što je najljepše, tj. nagradu i kaznu na onom svijetu smatraju lažnim – njima je omogućen put propasti i zla.

9 El-Lejl, 11. Uzvišeni Allah upozorava čovjeka da mu, kada umre, neće koristiti njegovo bogatstvo.

10 El-Lejl, 14. Uzvišeni Allah upozorava i opominje ljude razbuktalom vatrom.

11 El-Lejl, 2.

12 Misli se da je stručnjak u kiraetu, učenju Kur'ana.

قُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأَنَا سَمِعْتُهَا مِنْ فِي النَّبِيِّ ﷺ وَهَؤُلاَءِ يَأْبَوْنَ عَلَيْنَا .

razastre, i dana kada svane, i muška i ženska...'[1] 'jesi li zaista to čuo iz usta svoga druga?', upitao je, a ja odgovorih: 'Da.'
'I ja sam to čuo iz usta Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem', reče on, 'a ovi to negiraju!'"

باب (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONOGA KOJI MUŠKO I ŽENSKO STVARA."[2]

٤٩٤٤ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قَدِمَ أَصْحَابُ عَبْدِاللهِ عَلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَطَلَبَهُمْ فَوَجَدَهُمْ فَقَالَ أَيُّكُمْ يَقْرَأُ عَلَى قِرَاءَةِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُلُّنَا قَالَ فَأَيُّكُمْ أَحْفَظُ فَأَشَارُوا إِلَى عَلْقَمَةَ قَالَ كَيْفَ سَمِعْتَهُ يَقْرَأُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى) قَالَ عَلْقَمَةُ وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى قَالَ أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَكَذَا وَهَؤُلاَءِ يُرِيدُونِي عَلَى أَنْ أَقْرَأَ (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى) وَاللهِ لاَ أُتَابِعُهُمْ .

4944. PRIČAO NAM JE Umer, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima da je kazivao:
"Abdullahovi drugovi došli su Ebu-Derdau, pa ih je on tražio i našao ih, a onda ih upitao: 'Ko od vas uči Abdullahovim kiraetom?'
'Svi mi', odgovorili su.
'Pa ko od vas najbolje pamti?', upitao je. Pokazali su na Alkamu.
'Kako si ga (Ibrahima) čuo da uči *Vel-lejli iza jagša*?', upitao je, a Alkama odgovori: '*Vez-zekeri vel-unsa*.'
'Svjedočim', reče on, 'da sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči ovako, a oni traže od mene da učim: '*Ve ma halekaz-zekere vel-unsa*.' Tako mi Allaha, ne želim ih u tome slijediti!'"

1 El-Lejl, 1-3. Naime, u 3. ajetu, koji je Alkama učio kako ga je čuo od Abdullaha b. Mesu'da, radijallahu anhu, da uči samo *vez-zekeri vel-unsa* (muška i ženska), dok je kod drugih *ve ma halekaz-zekere vel-unsa* (i Onoga koji muško i žensko stvara). Ibn-Mes'udov, radijallahu anhu, kiraet nije prenesen osim od ovdje spomenutih, a njime nije učio niko od stanovnika Kufe, iako su Alkame i Ibn-Mes'ud poučavali njegove stanovnike kiraetu (učenju Kur'ana). Tako su stanovnici Šama preuzeli učenje od Ebu-Derdaa, a niko od njih nije učio po spomenutom kiraetu. To ojačava stav da je takvo učenje mensuh, tj. derogirano, što zastupa Ibn-Hadžer '. (*Fethul-bari,* 8/578)

2 El-Lejl, 3.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONOME KOJI UDJELJUJE I NE GRIJEŠI..."[3]

بَاب قَوْلُهُ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى)

4945. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dženazi u Beki'i kada je rekao: 'Svakome je od vas već određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri!'
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'zar se nećemo na to osloniti?'
'Radite, a svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!', odgovorio je, a zatim proučio: 'Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...' – sve do Njegovih riječi: '... njemu ćemo Džehennem pripremiti!'"[4]

٤٩٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فِي جَنَازَةٍ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ فَقَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) إِلَى قَوْلِهِ (لِلْعُسْرَى).

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONO NAJLJEPŠE SMATRA ISTINITIM..."[5]

بَاب (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى)

PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Sjedjeli smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..", spomenuvši slično citiranom hadisu.[6]

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا قُعُودًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ نَحْوَهُ.

3 El-Lejl, 5.
4 El-Lejl, 5-10.
5 El-Lejl, 6.
6 Spomenuo je hadis sličan prethodnom.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NJEMU ĆEMO DŽENNET PRIPREMITI."[1]

4946. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, on od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je na jednoj dženazi drvo i, udarajući njime po zemlji, rekao: 'Svakome je od vas određeno mjesto u Vatri ili u Džennetu!'
'Allahov Poslaniče, zar se nećemo osloniti na to?', upitali su.
'Radite, svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!', reče on i prouči: 'Onome koji udjeljuje i ne grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...'"
Šu'ba kaže: "Ispričao mi ga je (ovaj hadis) i Mensur, a ja ga ne vidim drugačijim od hadisa Sulejmana."

بَاب (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى)

٤٩٤٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ عُودًا يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) قَالَ شُعْبَةُ وَحَدَّثَنِي بِهِ مَنْصُورٌ فَلَمْ أُنْكِرْهُ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONOME KOJI TVRDIČI I OSJEĆA SE NEOVISNIM..."[2]

4947. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Sjedjeli smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Svakome je od vas određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri!'
'Zar se nećemo osloniti na to, Allahov Poslaniče?', upitali smo. 'Radite, svakome je njegovo olakšano!', odgovorio je, a zatim proučio: 'Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...' – sve do Njegovih riječi: '... njemu ćemo put zla olakšati!'"

بَاب قَوْلِهِ (وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى)

٤٩٤٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلاَم قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ لاَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى) إِلَى قَوْلِهِ (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى) .

1 El-Lejl, 7.
2 El-Lejl, 8.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONO NAJLJEPŠE SMATRA LAŽNIM..."[3]

بَاب قَوْلُهُ (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى)

4948. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao: "Bili smo na dženazi u Bekiul-Garkadu. Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo, te smo svi mi sjeli oko njega. Držao je štap, koji je okretao, i počeo njime udarati (po zemlji), a zatim rekao: 'Svakome od vas, i svakom živom, određeno je mjesto u Džennetu ili Vatri i propisano mu je da li će biti nesretan ili sretan!' Jedan čovjek upita: 'Zar se (onda) nećemo osloniti na svoju knjigu i ostaviti djela (rad): ko od nas bude od tih sretnika težit će djelima sretnika, a ko od nas bude od nesretnika težit će djelima nesretnika?'
'Što se tiče sretnika', odgovori on, 'bit će mu olakšano da radi djela sretnika, a što se tiče nesretnika, njima će biti olakšano da rade djela nesretnika', a zatim prouči: 'Onome koji udjeljuje i kloni se grijeha i ono najljepše smatra istinitim…'"

٤٩٤٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فَأَتَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ فَنَكَّسَ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ وَمَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ إِلاَّ كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَإِلاَّ قَدْ كُتِبَتْ شَقِيَّةً أَوْ سَعِيدَةً قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ فَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ قَالَ أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاوَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاءِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) .

[3] El-Lejl, 9.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NJEMU ĆEMO DŽEHENNEM PRIPREMITI."[1]

بَاب (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى)

4949. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, koji kaže da je čuo Sa'da b. Ubejde, kako kazuje od od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je bio na jednoj dženazi kada je uzeo nešto i udarao njime po zemlji, rekavši: 'Svakome je od vas propisano mjesto u Vatri i mjesto u Džennetu!'
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'zar se (onda) nećemo osloniti na svoju knjigu i ostaviti djela?'
'Radite', odgovori on, 'jer je svakome olakšano ono radi čega je stvoren. Onaj ko bude sretnik – bit će mu olakšano raditi djela sretnika, a onaj ko je nesretan – bit će mu olakšano raditi djela nesretnika, a zatim prouči: 'Onome koji udjeljuje i kloni se grijeha i ono najljepše smatra istinitim…''"

٤٩٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ شَيْئًا فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِهِ الْأَرْضَ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ الله أَفَلاَ نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA ED-DUHA (JUTRO)

سُورَةُ وَالضُّحَى

Mudžahid kaže da iza *sedža*[2] znači "kada se utiša, tj. zavlada u pola noći", dok drugi kažu da to znači "kada se smrkne i smiri se". *'Ailen*[3] znači "siromah" tj. s puno čeljadi.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِذَا سَجَى) اسْتَوَى وَقَالَ غَيْرُهُ (سَجَى) أَظْلَمَ وَسَكَنَ (عَائِلاً) ذُو عِيَالٍ .

1 El-Lejl, 10. U hadisu ovog naslova prenosilac hadisa A'meš kaže da je čuo Sa'da b. Ubejdu kako kazuje od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija čega nema u prije spomenutim rivajetima gdje se spominje samo *'an* tj. od.

2 Ed-Duha, 2. Uzvišeni Allah zaklinje se Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jutrom i noću kada se utiša, napominjući da ga nije napustio niti omrznuo. Naime, idolopoklonici su se rugali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu nekoliko dana ništa ne bi bilo objavljeno, govoreći da ga je njegov Gospodar napustio i omrznuo. To je bilo povod objave ovoga ajeta i ove zakletve Gospodara svjetova.

3 Ed-Duha, 8. Uzvišeni Allah podsjeća Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je uputio na stazu sreće i da ga je od siromaha imućnim učinio.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODAR TVOJ NIJE TE NI NAPUSTIO NI OMRZNUO!"[4]

باب (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى)

4950. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Esved b. Kajs, koji je čuo Džunduba b. Sufjana, radijallahu anhu, kako pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i nije ustajao na noćni namaz (tehedždžud) dvije ili tri noći, pa je došla jedna žena i rekla: 'Muhammede, nadam se da te tvoj šejtan napustio, nisam ga vidjela da ti se približava dvije ili tri noći![5] Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Tako mi jutra, i noći kada se utiša – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!'"[6]

٤٩٥٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبَ بْنَ سُفْيَانَ رَضِيَ الله عنه قَالَ اشْتَكَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَكُونَ شَيْطَانُكَ قَدْ تَرَكَكَ لَمْ أَرَهُ قَرِبَكَ مُنْذُ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاثَةٍ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) قَوْلُهُ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى).

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODAR TVOJ NIJE TE NI NAPUSTIO NI OMRZNUO!"[7]

باب قَوْلُهُ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى)

Uči se s udvostručenjem i bez njega, a značenje je isto, tj. *ma vedde'ake* i *ma vede'ake* – "nije te napustio". Ibn-Abbas kaže da to znači "nije te ostavio i nije te zamrzio".

تُقْرَأُ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ بِمَعْنًى وَاحِدٍ مَا تَرَكَكَ رَبُّكَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا تَرَكَكَ وَمَا أَبْغَضَكَ.

4 Ed-Duha, 4.

5 Žena koja mu je to rekla bila je, po svoj prilici, Umm-Džemila bint Harb, supruga Ebu-Lehebova, budući da ga je nazvala imenom, a ne Allahovim Poslanikom i da je, rugajući se, kazala kako ga je šejtan napustio, a radilo se o nedolasku Džibrila.
Postoje predanja, npr. kod Taberanija, da mu Džibril nije dolazio zbog toga što mu se u kući nalazio pas, iako za to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni znao. Međutim, ovaj događaj većina učenjaka ne smatra razlogom prestanka objave. Taberi navodi predanje od Ibn-Abbasa da se to desilo kada se Džibril nije izvjesno vrijeme pojavljivao, pa su ljudi počeli govoriti: "Njegov ga je Gospodar ostavio i zamrzio!" Tada je objavljen ovaj ajet. U drugom predanju spominje se zabrinutost Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, zbog nedolaska Džibrila, pa mu je Uzvišeni Allah objavio suru Ed-Duha.
Sulejman Tejmi u *Siri* navodi predanje u kojem se navodi da su, nakon prestanka objave, mnogi rekli: "Da je to bilo od Allaha, nastavilo bi se objavljivanje!" Tada je Uzvišeni Allah objavio dvije sure: Ed-Duha i El-Inširah. Ibn-Ishak u svojoj *Siri* spominje da su idolopoklonici pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Zul-Karnejnu i duši, pa im je on obećao odgovoriti, ali nije rekao ako Bog da. Čekao je na objavu dvanaest noći i više, da bi nakon toga Uzvišeni Allah objavio suru Ed-Duha i odgovor za ono što su tražili i riječi Uzvišenog: "I ne reci za nešto to ću učiniti sutra osim, ako Allah htjedne." (El-Kehf, 22-23) Ibn-Hadžer kaže da je spominjanje sure Ed-Duha ovdje daleko, ali je moguće da je vrijeme ova dva događaja blisko pa su neki prenosioci spojili jedno kazivanje sa drugim.

6 Ed-Duha, 1-3.

7 Ed-Duha, 3.

4951. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Džafer Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Esveda b. Kajsa da je čuo Džunduba Badželija (kako kazuje):
"Jedna je žena rekla: 'Allahov Poslaniče, vidim da je tvoj drug samo zakasnio!',[1] pa je objavljeno: 'Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!'"

٤٩٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبًا الْبَجَلِيَّ قَالَتِ امْرَأَةٌ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَرَى صَاحِبَكَ إِلاَّ أَبْطَأَكَ فَنَزَلَتْ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-INŠIRAH (ŠIROKOGRUDNOST)

سُورَةُ أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ (الشَّرْح)

Mudžahid kaže da *vizreke*[2] znači "breme tvoje" (tj. iz džahilijeta); *enkada*[3] – "koje je tištilo" (tj. pritiskalo), a *meal-usri jusra* [4] – "s mukom je i last" (tj. nakon teškoća dolazi i olakšanje). Ibn-Ujejna kaže: "S tom mukom je i druga olakšica, kao što su riječi Uzvišenog: "Očekujete li za nas išta drugo osim jedno od dva dobra?"[5] Ne može muka pobijediti dva olakšanja. Mudžahid, dalje, kaže da *fensab*[6] znači "ibadetu se predaj" (tj. obrati se u svojim potrebama svome Gospodaru). Prenosi se od Ibn-Abbasa da riječi *elem nešrah*[7] znače "zar nismo prostranim učinili" (tj. Allah je tvoje grudi učinio prostranim za Islam).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وِزْرَكَ) فِي الْجَاهِلِيَّةِ (أَنْقَضَ) أَثْقَلَ (مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَيْ مَعَ ذَلِكَ الْعُسْرِ يُسْرًا آخَرَ كَقَوْلِهِ (هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلاَّ إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ) وَلَنْ يَغْلِبَ عُسْرٌ يُسْرَيْنِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَانْصَبْ) فِي حَاجَتِكَ إِلَى رَبِّكَ وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ) شَرَحَ اللهُ صَدْرَهُ لِلإِسْلاَمِ .

1 Ovdje se radi o Hatidži, radijallahu anha, supruzi Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, s obzirom da ga je ona nazvala Allahovim Poslanikom i da je Džibrila nazvala njegovim drugom, i to je rekla iz brige i saosjećanja. Dok je Ummu-Džemil rekla svoje riječi iz zlobe i pakosti.

2 El-Inširah, 2. Uzvišeni Allah govori o skidanju bremena i tereta iz perioda prije poslanstva, dok on još nije znao za Pravi put, tereta koji je tištio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

3 El-Inširah, 3.

4 El-Inširah, 6. Koliko god Allah čovjeku dao iskušenja, doći će i olakšanje.

5 Et-Tevba, 52.

6 El-Inširah, 7. Tj. kada završiš s poslovima, predaj se tada ibadetu, što ukazuje na činjenicu da jedan musliman nije nikada besposlen, ili je u dinskom ili je u dunjalučkom poslu. Ovo ne znači da će čovjek čekati da završi svoje ovosvjetske poslove, pa tek onda činiti ibadet. Dunjaluk ne smije biti na račun ahireta, već su vjerske obaveze najpreče.

7 El-Inširah, 1. Dakle, samo zahvaljujući Allahovoj uputi čovjek prima islam i njegovo srce prihvata istinu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA ET-TIN (SMOKVA)

Mudžahid kaže da *et-tini vez-zejtuni*[8] znači "smokve i masline" (koje ljudi jedu). Neki drugi kažu da *fema jukezzibuke*[9] znači "šta te u laž ugoni" (šta je to što te može opovrgnuti da će ljudima biti obračun svođen prema njihovim djelima; kao da je rekao: ko može da te u laž utjeruje u pogledu nagrade i kazne?).

4952. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Šu'ba da ga je obavijestio Adi, koji je čuo od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na putu, učio na jednom od rekata jacije-namaza: "*Vet-tini vez-zejtuni...*"[10] *Takvimin*[11] znači "sklad, stvaranje".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالتِّينِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ هُوَ التِّينُ وَالزَّيْتُونُ الَّذِي يَأْكُلُ النَّاسُ يُقَالُ (فَمَا يُكَذِّبُكَ) فَمَا الَّذِي يُكَذِّبُكَ بِأَنَّ النَّاسَ يُدَانُونَ بِأَعْمَالِهِمْ كَأَنَّهُ قَالَ وَمَنْ يَقْدِرُ عَلَى تَكْذِيبِكَ بِالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ .

٤٩٥٢ . حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي سَفَرٍ فَقَرَأَ فِي الْعِشَاءِ فِي إِحْدَى الرَّكْعَتَيْنِ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ (تَقْوِيمٍ) الْخَلْقِ .

8 Et-Tin, 1. Uzvišeni Allah zaklinje se u ovom ajetu smokvom i maslinom.

9 Et-Tin, 7. Tj. onaj svijet.

10 Ebu-Ali b. Seken u djelu *Kitabus-sahaba*, spominjući biografiju Zur'e b. Halife, jednog od ljudi iz Jemame, kaže da je on rekao: "Čuli smo za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo došli, a on nam je ponudio islam, u koji smo prešli i dao nam je jedan udio. Tada smo čuli da u namazu uči na prvom rekatu Et-Tin a na drugom El-Kadr."

11 Et-Tin, 4. Uzvišeni Allah objavljuje da je čovjeka stvorio u najljepšem liku i obliku.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ALEK (UGRUŠAK)[1]

Kutejba kaže: "Pričao nam je Hammad, prenoseći od Jahje b. Atika, a on od Hasana da je rekao: "Napiši u mushafu na početku Fatihe: '*Bismillahir-rahmanir-rahim*! (U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!) i načini crtu između dvije sure."(Mudžahid kaže da *nadijehu*[2] znači "društvo svoje"; *Ez-Zebanije*[3] – "meleci"; kaže Ma'mer *er-rudž'a*[4] – "svi će se vratiti"; povratak. *Lenesfe'an*[5] – "dohvatit ćemo" (*lenesfe'an* sa nunom bez tešdida; *safa'tu bijedihi* znači "uzeti, dohvatiti").

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (العَلَق)

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ اكْتُبْ فِي الْمُصْحَفِ فِي أَوَّلِ الْإِمَامِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَاجْعَلْ بَيْنَ السُّورَتَيْنِ خَطًّا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَادِيَهُ) عَشِيرَتَهُ .(الزَّبَانِيَةَ) الْمَلَائِكَةَ وَقَالَ مَعْمَرٌ (الرُّجْعَى) الْمَرْجِعُ (لَنَسْفَعَنْ) قَالَ لَنَأْخُذَنْ وَلَنَسْفَعَنْ بِالنُّونِ وَهِيَ الْخَفِيفَةُ سَفَعْتُ بِيَدِهِ أَخَذْتُ .

POGLAVLJE...

بَاب

4953. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba; a PRIČAO MI JE i Seid b. Mervan, njemu Muhammed b. Abdul-Aziz b. Ebu-Rizme, ovom Ebu-Salih Selmevejh, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Ono čime je počela objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Sve što bi vidio u tim snovima dolazilo bi poput zore. Kasnije je zavolio samoću, pa se počeo osamljivati u pećini Hira. Snabdijevao bi se

٤٩٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مَرْوَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ سَلْمَوَيْهِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ أَوَّلَ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ ثُمَّ حُبِّبَ إِلَيْهِ الْخَلَاءُ

1 Većina islamskih učenjaka, među kojima Ibn-Abbas i Mudžahid, smatraju da je ovo prva sura koja je objavljena.

2 El-Alek, 17.

3 El-Alek, 18.

4 El-Alek, 8. Tj. svome Gospodaru.

5 El-Alek, 15. Uzvišeni Allah prijeti nevjernicima da ako ne prestanu prkositi da će ih žestoko kazniti.

فَكَانَ يَلْحَقُ بِغَارِ حِرَاءٍ فَيَتَحَنَّثُ فِيهِ قَالَ وَالتَّحَنُّثُ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِيَ ذَوَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَيَتَزَوَّدُ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَزَوَّدُ بِمِثْلِهَا حَتَّى فَجِئَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَنَا بِقَارِئٍ قَالَ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) الْآيَاتِ إِلَى قَوْلِهِ (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ قَالَ لِخَدِيجَةَ أَيْ خَدِيجَةُ مَا لِي لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ قَالَتْ خَدِيجَةُ كَلَّا أَبْشِرْ فَوَاللهِ لَا يُخْزِيكَ اللهُ أَبَدًا فَوَاللهِ إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَانْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلٍ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخِي أَبِيهَا وَكَانَ امْرَأً تَنَصَّرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ وَيَكْتُبُ مِنَ الْإِنْجِيلِ بِالْعَرَبِيَّةِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ

hranom i u ibadetu i pobožnosti provodio veći dio noći prije nego što bi se vratio porodici. Kad bi se povratio Hatidži, ponovo bi se snabdio kao i ranije i tako sve dok mu u pećini Hira ne stiže Istina. Tada mu dođe melek i reče: 'Uči! Čitaj!'
'Ja ne znam učiti!', odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
"Zatim me je", kaže on, "uhvatio i stisnuo toliko da me je spopala muka, a potom me pustio i rekao: 'Uči! Čitaj!'
'Ja ne znam učiti!, odgovorih, ali me on uhvati i po drugi put, privinu k sebi i stisnu da me je muka spopala, a onda me pusti i reče: 'Uči! Čitaj!'
'Ja ne znam učiti!', odgovorih. Tada me on uhvati i po treći me put stegnu da me je muka spopala, a onda me pusti i reče: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga. Koji sve stvara; stvara čovjeka od zakvačka! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru...' – sve do riječi: '... koji čovjeka poučava onome što, ne zna!'"[6]
"Potom se", (kaže Aiša), "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povratio i unišao kod Hatidže, a srce mu još lupaše, te reče: 'Pokrijte me, pokrijte me!' Pokrili su ga dok ga strah nije napustio, a onda se on obratio Hatidži: 'Hatidža, šta mi je?! Bojim se za sebe!', pa joj je ispričao cijeli slučaj.
'Ne, budi radostan tako mi Allaha', reče mu Hatidža, 'Allah te nikada neće osramotiti, jer ti, tako mi Allaha, održavaš rodbinske odnose, govoriš istinu, snosiš teret (pomažući siročad), pomažeš iznemoglog, gostoljubiv si i pomažeš one koji zastupaju istinu!'
Tako ga je Hatidža odvela svome amidžiću Vereki b. Nevfelu, čovjeku koji je još u predislamsko doba primio kršćanstvo. Poznavao je arapsko pismo i na arapskom pisao evanđelje, koliko je Allah htio da piše. Bio je oronuli starac i već oslijepio.

6 El-Muddessir, 1-5.

'Amidžiću', reče mu Hatidža, 'saslušaj svoga bratića!'
'Bratiću moj', reče mu Vereka, 'šta je to što si vidio?' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao Vereki slučaj koji je doživio. 'To je Džibril', reče mu Vereka, 'kojeg je Allah slao Musau. Kamo sreće da sam mlad i da doživim dan kad te bude izgonio tvoj narod!'
'A zar će me oni izgoniti?!', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da', reče Vereka, 'jer nikada niko nije donio nešto slično tome što si ti donio, a da nije uznemiravan. Ako doživim taj dan, pomoći ću ti svesrdno!' Nije prošlo mnogo vremena poslije toga, a Vereka je umro. Objava za neko vrijeme bijaše zaustavljena, što je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo rastužilo."

عَمِيَ فَقَالَتْ خَدِيجَةُ يَا ابْنَ عَمِّ اسْمَعْ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ قَالَ وَرَقَةُ يَا ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ خَبَرَ مَا رَأَى فَقَالَ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا لَيْتَنِي أَكُونُ حَيًّا ذَكَرَ حَرْفًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَمُخْرِجِيَّ هُمْ قَالَ وَرَقَةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ بِمَا جِئْتَ بِهِ إِلاَّ أُوذِيَ وَإِنْ يُدْرِكْنِي يَوْمُكَ حَيًّا أَنْصُرْكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُوُفِّيَ وَفَتَرَ الْوَحْيُ فَتْرَةً حَتَّى حَزِنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

4954. REKAO JE Muhammed b. Šihab da mu je kazivao Ebu-Selema b. Abdur-Rahman kako je Džabir b. Abdullah Ensari, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o prekidu Objave, rekao: 'Dok sam išao, začuo sam s neba jedan glas; podigoh pogled, kad onaj isti melek koji mi je dolazio u (pećinu) Hira: sjedi na prijestolju između neba i Zemlje. Uplašen time, vratio sam se kući i rekao: 'Pokrijte me! Pokrijte me!" Pokrili su ga, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!' (Ebu-Selema kaže da su to kumiri koje su idolopoklonici obožavali.) Nakon toga Objava je redovno dolazila."

٤٩٥٤. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ قَالَ فِي حَدِيثِهِ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ فَفَرِقْتُ مِنْهُ فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَدَثَّرُوهُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَالرِّجْزَ فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَهِيَ الأَوْثَانُ الَّتِي كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَعْبُدُونَ قَالَ ثُمَّ تَتَابَعَ الْوَحْيُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... STVARA ČOVJEKA OD UGRUŠKA!"[1]

بَاب قَوْلُهُ (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ)

4955. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Prvo čime je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Došao mu je melek i rekao: 'Uči, u ime Gospodara svoga. Koji sve stvara; stvara čovjeka od zakvačka! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!'"

٤٩٥٥ . حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ČITAJ, PLEMENIT JE GOSPODAR TVOJ!"[2]

بَاب قَوْلُهُ (اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ)

4956. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija. Lejs kaže da MU JE PRIČAO Ukajl, njemu Muhammed, a ovom Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anhu, da je rekla:
"Prvo čime je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Došao mu je melek i rekao: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara; stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!'"

٤٩٥٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ جَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KOJI POUČAVA PERU..."

بَاب قَوْلُهُ (الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ)

4957. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se Hatidži i rekao joj: 'Pokrijte me, pokrijte me!', pa je spomenuo hadis."

٤٩٥٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَرَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

1 El-Alek, 2.

2 El-Alek, 3.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE VALJA TO! AKO SE NE OKANI, DOHVATIT ĆEMO GA ZA KIKU, KIKU LAŽNU I GRIJEŠNU!"[1]

بَاب (كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعَنْ بِالنَّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ)

4958. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Abdul-Kerima Džezerija, a ovaj od Ikrime da je Ibn-Abbas kazivao:
"Rekao je Ebu-Džehl: 'Da sam vidio Muhammeda kako klanja kod Kabe, stao bih mu na vrat!'[2] Saznavši za to, Vjerovjesnik reče: 'Da je to učinio, zgrabili bi ga meleci!'"[3]
U predanju ga slijedi Amr b. Halid, koji prenosi od Ubjedullaha, a on od Abdul-Kerima.

٤٩٥٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِالْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَبُو جَهْلٍ لَئِنْ رَأَيْتُ مُحَمَّدًا يُصَلِّي عِنْدَ الْكَعْبَةِ لَأَطَأَنَّ عَلَى عُنُقِهِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوْ فَعَلَهُ لَأَخَذَتْهُ الْمَلَائِكَةُ تَابَعَهُ عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَبْدِالْكَرِيمِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KADR (NOĆ KADR)

سُورَةُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ (الْقَدْرِ)

Neki kažu da *el-matle'u*[4] znači "svanuće", a *el-matli'u* – "mjesto odakle izlazi". *Enzelnahu*[5] znači "Mi smo ga počeli objavljivati" tj. Kur'an; *inna enzelnahu*, Mi smog a objavili, odnosi se na cjelinu; *el-munzilu*[6] – "Onaj koji spušta" (tj. Allah). Arapi potvrđuju rad jednoga pa ga čine izrazom mnoštva da bi bilo čvršće i sigurnije.

يُقَالُ الْمَطْلَعُ هُوَ الطُّلُوعُ وَالْمَطْلِعُ الْمَوْضِعُ الَّذِي يُطْلَعُ مِنْهُ (أَنْزَلْنَاهُ) الْهَاءُ كِنَايَةٌ عَنِ الْقُرْآنِ (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ) خَرَجَ مَخْرَجَ الْجَمِيعِ وَالْمُنْزِلُ هُوَ اللهُ وَالْعَرَبُ تُوَكِّدُ فِعْلَ الْوَاحِدِ فَتَجْعَلُهُ بِلَفْظِ الْجَمِيعِ لِيَكُونَ أَثْبَتَ وَأَوْكَدَ .

1 El-Alek, 15-16.

2 Ovdje se radi o prijetnji Ebu-Džehla, koja najbolje ilustrira njegovu mržnju prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je to izgovorio nakon što je idolopoklonik Ukba b. Ebu-Mu'ajt bacio iznutricu deve na leđa Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on klanjao namaz u blizini Kabe.

3 Ovdje se radi o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, prijetnji da bi odmah reagirali meleci, koji to ne bi dopustili, te bi ga dio po dio zgrabili kao u slučaju Ukbe b. Ebu-Mu'ajta, protiv kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovu učinio, te ga je Uzvišeni Allah kaznio pogibijom na Bedru.

4 El-Kadr, 5. Radi se o sigurnosti koja će trajati u Kaderskoj noći sve do svanuća.

5 El-Kadr, 1.

6 El-Kadr, 4. Radi se o spuštanju meleka i Džibrila na Zemlju u toku ove blagoslovljene noći, u kojoj se donosi odluka svaka. Inače, o ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis. U poglavlju o postu govori se o poticanju muslimana da je provedu u ibadetu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ لَمْ يَكُنْ (الْبَيِّنَة)

SURA EL-BEJJINA (DOKAZ JASNI)

(مُنْفَكِّينَ) زَائِلِينَ (قَيِّمَةٌ) الْقَائِمَةُ (دِينُ الْقَيِّمَةِ) أَضَافَ الدِّينَ إِلَى الْمُؤَنَّثِ .

Munfekkine[7] znači "odvojili, prestali"; *kajjimetun*[8] – "ispravni"; *dinul-kajjimeh*[9] – "ispravna vjera". Ovdje je riječ *ed-din* spojena s pridjevom u ženskom rodu.

باب

POGLAVLJE...

٤٩٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضي الله عنه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأُبَيٍّ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا) قَالَ وَسَمَّانِي قَالَ نَعَمْ فَبَكَى .

4960. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: 'Allah mi je naredio da ti proučim (*Lem jekunil-lezine keferu*!)'
'Spomenuo je mene po imenu?!', upitao je.
'Da', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on zaplaka."[10]

7 El-Bejjina, 1. Nevjernici iz reda sljedbenika Knjige i mnogobošci nisu se odvojili i udaljili od onoga na čemu su bili ostavljajući to sve dok im nije došao jasan dokaz (bejjineh), a to je Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Jasna Knjiga, pa su se tada odvojili i podijelili tako da su neki uzvjerovali u Poslanika i Knjigu i u Islam, a neki nisu.

8 El-Bejjina, 3. Radi se o Allahovoj Knjizi, u kojoj su propisi ispravni.

9 El-Bejjina, 5. Uzvišeni Allah u ovom ajetu naziva ispravnom vjerom ibadet Njemu, iskreno mu vjeru ispovijedajući, klanjanje namaza i davanje zekata.

10 Ubejj b. Ka'b bio je poznati ashab Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji je vrlo lijepo učio Kur'an. Pokatkad bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da mu on prouči odlomak iz Kur'ana, pa bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ljepote i žalovitosti njegovog glasa plakao. U ovom je hadisu Ubejj zaplakao od iznenenađenja i radosti što je Uzvišeni Allah baš njega lično spomenuo i naredio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da mu prouči suru El-Bejjine iz Kur'ana.

POGLAVLJE...

بَاب

4960. PRIČAO NAM JE Hassan b. Hassan, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: 'Allah mi je naredio da ti učim Kur'an!'
'Zar je mene Allah spomenuo tebi?!', upitao je.
'Allah te je meni spomenuo!', odgovorio je, pa je Ubejj počeo plakati."
Katada kaže: "Obaviješten sam da mu je proučio *Lem jekunil-lezine keferu min ehlil-kitabi*."

٤٩٦٠ . حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأُبَيٍّ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ قَالَ أُبَيٌّ آللهُ سَمَّانِي لَكَ قَالَ اللهُ سَمَّاكَ لِي فَجَعَلَ أُبَيٌّ يَبْكِي قَالَ قَتَادَةُ فَأُنْبِئْتُ أَنَّهُ قَرَأَ عَلَيْهِ (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) .

POGLAVLJE...

بَاب

4961. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Davud Ebu-Dža'fer Munadi, njemu Revh, a ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju b. Ka'bu: 'Allah mi je naredio da ti učim Kur'an!'
'Allah me je spomenuo tebi?!', upitao je.
'Da', odgovorio je.
'Već sam spomenut kod Gospodara svjetova!', reče on.
'Da', odgovorio je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), pa su se njegove oči orosile suzama."[1]

٤٩٦١ . حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الْمُنَادِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَالَ لِأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أُقْرِئَكَ الْقُرْآنَ قَالَ آللهُ سَمَّانِي لَكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَقَدْ ذُكِرْتُ عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ قَالَ نَعَمْ فَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ .

1 Ubejj b. Ka'b nije mogao suzdržati radost i ushićenje. Zar može biti veće časti za običnog smrtnika od toga da njegovo ime spomene Gospodar svjetova?!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا (الزَّلْزَلَة)

بَاب قَوْلُهُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ)

يُقَالُ (أَوْحَى لَهَا) أَوْحَى إِلَيْهَا وَوَحَى لَهَا وَوَحَى إِلَيْهَا وَاحِدٌ.

٤٩٦٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلَاثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا ذَلِكَ فِي الْمَرْجِ وَالرَّوْضَةِ كَانَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَاثُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ بِهِ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ فَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ أَجْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغَنِّيًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا ظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِئَاءً وَنِوَاءً فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وِزْرٌ فَسُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيَّ فِيهَا

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EZ-ZILZAL (ZEMLJOTRES)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONAJ KOJI BUDE URADIO KOLIKO TRUN DOBRA – VIDJET ĆE GA!"[2]

Evha leha[3] "naredit će joj". Kaže se da su *evha leha*, *evha ilejha*, *veha leha* i *veha ilejha* isto.

4962. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Konji čovjeku mogu biti troje: nagrada, zaštita ili teret. Što se tiče nagrade, to je kada se čovjek njime koristi na Allahovom putu: sveže ga na pašnjaku ili u bašči, i za sve što on pojede za vrijeme tog svog boravka na tom pašnjaku ili u toj bašči ima dobra djela. Kada bi prekinuo taj boravak, pa galopirao milju ili dvije, a iza njega ostali tragovi i balega, i za to će čovjek imati dobra djela. I kada bi prelazio preko rijeke pa se napojio iz nje, makar ga čovjek i ne želio napojiti, i za to ima dobra djela. Sve to je za čovjeka nagrada.

Čovjeku koji se njime koristi da zaradi, nastojeći da časno i pošteno živi, ali pritom ne zaboravi na Allahovo pravo u njenom vratu i leđima (misli se na životinju), ona će mu biti zaštita!

A čovjeku koji se njime koristi iz oholosti, samoljublja i nadmetanja, konj će mu, onda, biti teret."

2 Ez-Zilzal, 7. Čovjeku će na Sudnjem danu biti predočena i dobra i loša djela, makar ona bila sićušna kao atom. Sve je to zapisano i precizno zabilježeno.

3 Ez-Zilzal, 5. Radi se o Zemlji, koja će se potresti, izbaciti svoje terete i kazivati ono što se na njoj dešavalo, budući da će joj to Allah narediti i omogućiti joj da govori.

Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o magarcima, pa je rekao: "Allah mi o njima ništa nije objavio, izuzev ovog jedinstvenog, sveobuhvatnog ajeta: 'Onaj ko bude uradio koliko trun dobra vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla vidjet će ga!'"[1]

إلاَ هَذِهِ ٱلآيَةَ الْفَاذَّةَ الْجَامِعَةَ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONAJ KO BUDE URADIO I KOLIKO TRUN ZLA – VIDJET ĆE GA!"

بَاب (وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ)

4963. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o magarcima, pa je rekao: 'Meni o njima ništa nije objavljeno, izuzev ovog jedinstvenog, sveobuhvatnog ajeta: 'Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!'''

٤٩٦٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ فَقَالَ لَمْ يُنْزَلْ عَلَيَّ فِيهَا شَيْءٌ إلاَ هَذِهِ ٱلآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَاذَّةُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

1 Ez-Zilzal, 7-8.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالْعَادِيَاتِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْكَنُودُ الْكَفُورُ يُقَالُ (فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا) رَفَعْنَا بِهِ غُبَارًا (لِحُبِّ الْخَيْرِ) مِنْ أَجْلِ حُبِّ الْخَيْرِ (لَشَدِيدٌ) لَبَخِيلٌ وَيُقَالُ لِلْبَخِيلِ شَدِيدٌ (حُصِّلَ) مُيِّزَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-ADIJAT (ONI KOJI JURE)

Mudžahid kaže da *el-kenudu*[2] znači "nezahvalan". Neki drugi kažu da *fe eserne bihi nak'an*[3] znači "i dižu tada prašinu"; *li hubbil-hajri*[4] – "zato što voli bogatstvo"; *lešedidun*[5] – "pohlepan" (a i za škrticu kažu da je – pohlepan); *hussile*[6] – "i kad iziđe navidjelo, kad se ukaže".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

(كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ) كَغَوْغَاءِ الْجَرَادِ يَرْكَبُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَذَلِكَ النَّاسُ يَجُولُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ (كَالْعِهْنِ) كَأَلْوَانِ الْعِهْنِ وَقَرَأَ عَبْدُاللهِ كَالصُّوفِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KARI'A (SMAK SVIJETA)

Kel-ferašil-mebsus[7] znači "kao raštrkani skakavci" (jedni će podrugima biti; kao ljudi koji će juriti jedni na druge); *kel-'ihni*[8] znači "kao šarena vuna". Abdullah je učio: *Kes-sufi*... (kao vuna).

2 El-Adijat, 6. Uzvišeni Allah kaže da je čovjek nevjernik i neznalica o svome Gospodaru, doista, Gospodaru svome nezahvalan. Taberani bilježi merfu predanje u kojem se *el-kenud* definira kao "onaj koji jede sam, zabranjuje dobročinstvo i maltretira svoga slugu".

3 El-Adijat, 4. Radi se o konjima, kojima se Uzvišeni Allah zaklinje, koji dahćući jure, od kojih varnice frcaju i zorom napadaju i prašina se diže. To su konji upotrijebljeni u borbi na Allahovom, dželle šanuhu, putu.

4 El-Adijat, 8.

5 Isti ajet. Uzvišeni Allah definira nezahvalnika i kaže da on voli bogatstvo i da je pohlepan.

6 El-Adijat, 10. Uzvišeni Allah govori o tome da će oni koji su u grobovima, kada budu oživljeni i kada se pokaže sve ono što je skriveno duboko u njihovim prsima, biti razotkriveni, pa će prema tome biti nagrađeni ili kažnjeni.

7 El-Kari'a, 4. Kada nastupi Smak svijeta, ljudi će biti zbunjeni i izgledat će kao leptiri i skakavci raštrkani, ne znajući šta da čine.

8 El-Kari'a, 5. Taj dan, kada se ljudi izgube, iznenade i zbune, planine će ličiti na šarenu iščupanu vunu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TEKASUR (NADMETANJE)

سُورَةُ أَلْهَاكُمُ (التَّكَاثُرُ)

Ibn-Abbas kaže da *et-tekasur*[1] znači "da što imućniji budete" (tj. da imate što više imetka i djece).[2]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (التَّكَاثُرُ) مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ASR (VRIJEME)

سُورَةُ وَالْعَصْرِ

Jahja[3] kaže da *el-'asr* znači "vrijeme"; njime se zakleo.[4]

وَقَالَ يَحْيَى الْعَصْرُ الدَّهْرُ أَقْسَمَ بِهِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HUMEZA (KLEVETNIK)

سُورَةُ وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ

El-Hutametu[5] znači "vatra, Džehennem"; to je ime Džehennema, kao što su *Sekar* i *Leza*.

(الْحُطَمَةُ) اسْمُ النَّارِ مِثْلُ (سَقَرَ) وَ (لَظَى) .

1 Et-Tekasur, 1. Uzvišeni Allah govori o nezajažljivoj čovjekovoj želji za bogatstvom i gomilanjem imetka; ta ga želja neće napustiti sve dok u kabur ne bude položen.

2 O ovoj suri Buhari nije zabilježio nijedno merfu' predanje, izuzev jednog predanja Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, koje će biti spomenuto u poglavlju *Er-Rikak*.

3 Radi se o Jahjau b. Zijadu Ferau. On to spominje u svojoj knjizi *Meanil-Kur'an*.

4 O komentaru ove sure ne postoji nijedno vjerodostojno merfu' predanje.

5 Džehennemskom vatrom Uzvišeni Allah prijeti svakom klevetniku – podrugljivcu koji imetak gomila, prebrojava ga i misli da će ga njegovo bogatstvo besmrtnim učiniti.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ أَلَمْ تَرَ (الفِيل)

(أَلَمْ تَرَ) أَلَمْ تَعْلَمْ قَالَ مُجَاهِدٌ (أَبَابِيلَ) مُتَتَابِعَةً مُجْتَمِعَةً وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مِنْ سِجِّيلٍ) هِيَ سَنْكِ وَكِلْ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FIL (SLON)

Mudžahid kaže da *elem tere*[6] znači "zar nisi vidio" (tj. zar ne znaš), a kaže Mudžahid *ebabile*[7] – "jata jedna iza drugih, sakupljena". Ibn-Abbas kaže da *min sidždžilin*[8] znači "od gline pečene".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لِإِيلَافِ) أَلِفُوا ذَلِكَ فَلَا يَشُقُّ عَلَيْهِمْ فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (وَآمَنَهُمْ) مِنْ كُلِّ عَدُوِّهِمْ فِي حَرَمِهِمْ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (لِإِيلَافِ) لِنِعْمَتِي عَلَى قُرَيْشٍ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KUREJŠ (KUREJŠ)

Mudžahid kaže da *li ilafi*[9] znači "zbog navike" (tj. oni su se privikli na to, i nije im teško putovanje ni zimi ni ljeti); *amenehum*[10] znači "brani ih" (učinio ih je sigurnim od svakog neprijatelja u njihovom Haremu). Ibn-Ujejna kaže da *li ilafi* znači "zbog Moje blagodati" (prema Kurejšu).

6 El-Fil, 1. Uzvišeni Allah postavlja pitanje na početku ovog poglavlja: "Zar nisi čuo šta je s vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio?!" Radi se, naime, o pohodu abesinskog vojskovođe na Kabu, pri čemu je koristio slona (da je sruši), pa ga je Uzvišeni Allah žestoko kaznio. Ovako se Plemeniti Allah obraća Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on rođen one godine kada je abesinski vojskovođa napao Kabu.

7 El-Fil, 3. Uzvišeni je Allah na abesinske napadače poslao jata ptica.

8 El-Fil, 4. Ptice su bacale na njih grumenje od gline pečene, tako da su izgledali kao lišće koje su crvi istočili.

9 Kurejš, 1. Radi se o navici pripadnika plemena Kurejš da putuju i ljeti i zimi.

10 Kurejš, 4. Uzvišeni Allah kaže da On one koji samo Gospodara Hrama obožavaju hrani i od svakog straha brani. Inače, o ovoj suri, kako tvrdi Ibn-Hadžer, nije zabilježen nijedan vjerodostojan hadis.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MA'UN (DAVANJE U NARUČ)

سُورَةُ أَرَأَيْتَ (الْمَاعُونَ)

Mudžahid kaže da *jedu'u*[1] znači "grubo ga odbija" (od njegovog prava); *jude'uune*, bivaju odgurani *sahune*[2] – "ne izvršavaju kako treba, nemarni su"; *el-ma'un*[3] – "svako dobročinstvo". Neki Arapi kažu da *el-ma'un* znači "voda". Ikrima kaže da je najveće obavezni zekat, a minimalno – davanje imetka na korištenje bez naknade.[4]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يَدُعُّ) يَدْفَعُ عَنْ حَقِّهِ يُقَالُ هُوَ مِنْ دَعَعْتُ (يُدَعُّونَ) يُدْفَعُونَ (سَاهُونَ) لَاهُونَ وَ(الْمَاعُونَ) الْمَعْرُوفَ كُلُّهُ وَقَالَ بَعْضُ الْعَرَبِ الْمَاعُونُ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ أَعْلَاهَا الزَّكَاةُ الْمَفْرُوضَةُ وَأَدْنَاهَا عَارِيَّةُ الْمَتَاعِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KEVSER (MNOGO DOBRO)

سُورَةُ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

Ibn-Abbas kaže da šanieke[5] znači "onaj koji te mrzi" (tj. tvoj neprijatelj).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (شَانِئَكَ) عَدُوَّكَ .

POGLAVLJE...

بَاب

4964. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio uzdignut na nebo, kazivao je: 'Došao sam do jedne rijeke čije su obale bile od izdubljenog bisera, pa sam upitao: 'Šta je ovo Džibrile?' 'Ovo je Kevser!', odgovorio je.'"[6]

٤٩٦٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ لَمَّا عُرِجَ بِالنَّبِيِّ ﷺ إِلَى السَّمَاءِ قَالَ أَتَيْتُ عَلَى نَهَرٍ حَافَتَاهُ قِبَابُ اللُّؤْلُؤِ مُجَوَّفًا فَقُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ .

1 El-Ma'un, 2. Uzvišeni Allah opisuje onoga koji poriče onaj svijet i kaže da je to onaj koji grubo odbija siroče i koji ne potiče da se pomogne siromasima.

2 El-Ma'un, 5. Uzvišeni Allah prijeti onima koji ne obavljaju namaz kako treba i u pogledu njega su nemarni.

3 El-Ma'un, 7.

4 Ibn-Hadžer kaže da Buhari nije zabilježio nijedan merfu hadis o komentaru ove sure.

5 El-Kevser, 3. Arapi su onoga čija muška djeca umiru nazivali *ebter*. Nakon smrti Abdullaha, sina Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, u braku s Hatidžom, radijallahu anha, As b. Vail prozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ebterom (onim koji će bez spomena ostati), pa je Allah objavio: "Onaj koji tebe mrzi on će sigurno bez spomena ostati!" Na isti je način i Ebu-Džehl prozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je umro sin Ibrahim.

6 Ima više mišljenja o tome šta označava termin *kevser*. Među njima se ističe ono po kome je Kevser rijeka

4965. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid Kahili, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Ebu-Ubejde (da je kazivao):
"Upitao sam Aišu, radijallahu anha, o riječima Uzvišenog: 'Mi smo ti, uistinu, mnogo dobro dali!', pa mi je odgovorila: 'To je rijeka koja je data vašem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na čijim je dvjema obalama izdubljeni biser. Njenih posuda ima koliko i zvijezda. Posuda Kevsera je kao roj zvijezda.'"
Hadis prenose Zekerijja, Ebul-Ahves i Mutarrif od Ebu-Ishaka.

٤٩٦٥. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْكَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَ سَأَلْتُهَا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) قَالَتْ نَهَرٌ أُعْطِيَهُ نَبِيُّكُمْ ﷺ شَاطِئَاهُ عَلَيْهِ دُرٌّ مُجَوَّفٌ آنِيَتُهُ كَعَدَدِ النُّجُومِ رَوَاهُ زَكَرِيَّاءُ وَأَبُو الْأَحْوَصِ وَمُطَرِّفٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ.

4966. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o Kevseru rekao:
"To je dobro koje mu je (Vjerovjesniku) Allah dao!" Ebu-Bišr kaže: "Rekao sam Seidu b. Džubejru: 'Ljudi doista smatraju da je to rijeka u Džennetu!', pa je on odgovorio: 'Rijeka koja je u Džennetu jest od dobra koje mu je Allah dao.'"

٤٩٦٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ فِي الْكَوْثَرِ هُوَ الْخَيْرُ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ قَالَ أَبُو بِشْرٍ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَإِنَّ النَّاسَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَهَرٌ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ سَعِيدٌ النَّهَرُ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ.

u Džennetu, odnosno vrelo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem. Po Ikriminom predanju, to su poslanstvo i Kur'an. Hasan smatra da je to Kur'an. Mugira drži da je to islam. Husejn b. Fadl napominje da bi se to moglo odnositi na olakšice Kur'ana i šerijata. Ebu-Bekr b. Ajjaš misli da se pod tim podrazumijeva mnoštvo ashaba i ummeta Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem. Hilal b. Jesaf tvrdi da su to riječi La ilahe illallah! Neki smatraju da je to razumijevanje vjere, a drugi da se to odnosi na pet dnevnih namaza.
Kurtubi smatra da su najispravnija prva dva mišljenja, s obzirom da su utemeljena na izvornim predanjima od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U predanju Buharija i Tirmizija spominje se da je to džennetska rijeka čiji je miris ljepši od mirisa miska, koja je slađa od meda a bjelja od snijega. U Muslimovu predanju, posredstvom Enesa, radijallahu anhu, navodi se da je to vrelo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennetu. Ovaj hadis, nedvosmisleno, upućuje na to da mnogo toga iz Kur'ana ne bismo mogli shvatiti i razumjeti bez Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora (hadisa).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KAFIRUN (NEVJERNICI)[1]

Neki kažu da *lekum dinukum*[2] znači "vama vaša vjera" (tj. vama vaše nevjerstvo), a *ve lije din*[3] – "a meni moja" (tj. meni islam). Ovdje nije rečeno ve lije dini, jer se ajeti završavaju harfom nun, pa je to oduzeto kao u riječima *jehdin*[4] i *ješfin*.[5] Drugi kažu da *la a'budu ma ta'budun*[6] znači "ja se neću klanjati onima kojima se vi klanjate" (tj. sada, niti ikada dokle god sam živ); *ve la entum 'abidune ma a'bud*[7] – "a ni vi se nećete klanjati onome kome se ja klanjam" (to su oni za koje se kaže: "A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačat će kod mnogih od njih zabludu i nevjerovanje"[8]).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

يُقَالُ (لَكُمْ دِينُكُمْ) الْكُفْرُ (وَلِيَ دِينِ) الإِسْلاَمُ وَلَمْ يَقُلْ دِينِي لأَنَّ لِلآيَاتِ بِالنُّونِ فَحُذِفَتِ الْيَاءُ كَمَا قَالَ (يَهْدِينِ) وَ (يَشْفِينِ) وَقَالَ غَيْرُهُ (لاَ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ) الآنَ وَلاَ أُجِيبُكُمْ فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِي (وَلاَ أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ) وَهُمُ الَّذِينَ قَالَ (وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا) .

1 Po nekim predanjima ovo je poglavlje Poslanik islama, sallallahu alejhi ve sellem, definirao kao četvrtinu Kur'ana. Ebu-Bekr Enbari i drugi bilježe predanje u kojem se navodi kako je jedan čovjek tražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu nešto oporuči, pa mu je on rekao: "Uči, prije nego što zaspiš: 'Kul ja ejjuhel-kafirune...', jer je ona zaštita od širka!" Ibn-Abbas kaže: "Nijedna sura u Kur'anu više ne srdi Iblisa od ove sure, jer je ona zaštita i branik od širka!"

2 El-Kafirun, 6.

3 Isti ajet.

4 Radi se o 78. ajetu sure Eš-Šu'ara: "... koji me je stvorio i na pravi put uputio."

5 Radi se o 79. ajetu iste sure: "... i koji me hrani i poji."

6 El-Kafirun, 2.

7 El-Kafirun, 3.

8 El-Maida, 64.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NASR (POMOĆ)

POGLAVLJE...

4967. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ebu-Rebi‘, a njemu Ebu-Ahves, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki je put, nakon što je objavljena sura En-Nasr, u namazu učio: *Subhaneke rabbena ve bi hamdike Allahumagfir li*. (‘Slava i hvala neka je Tebi, Gospodaru naš! Moj Allahu, oprosti mi!’)”

POGLAVLJE...

4968. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na rukuu i na sedždi mnogo učio: ‘*Subhaneke, Allahumme rabbena, ve bi hamdike! Allahumagfirli*!’ (Slava i hvala neka je Tebi, Gospodaru naš! Allahu moj, oprosti mi!), u praksi sprovodeći Kur’an.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ (النَّصْر)

بَاب

٤٩٦٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ مَا صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ صَلاَةً بَعْدَ أَنْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ إِلاَ يَقُولُ فِيهَا سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي .

بَاب

٤٩٦٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I VIDIŠ LJUDE KAKO U SKUPINAMA U ALLAHOVU VJERU ULAZE...."

4969. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, on od Habiba b. Ebu-Sabita, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Omer, radijallahu anhu, upitao nas je o riječima Uzvišenog: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...', pa smo rekli: 'Osvajanje gradova i dvoraca.'
'Šta reče, sine Abbasov?', upita Omer.
'Kraj života ili primjer naveden Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kojim mu se nagovještava smrt', odgovorio sam."[1]

بَاب قَوْلُهُ (وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا)

٤٩٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ رَضِي الله عنه سَأَلَهُمْ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ قَالُوا فَتْحُ الْمَدَائِنِ وَالْقُصُورِ قَالَ مَا تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ أَجَلٌ أَوْ مَثَلٌ ضُرِبَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ نُعِيَتْ لَهُ نَفْسُهُ .

1 Prema Kurtubiju, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro šezdeset dana nakon objavljivanja ove sure. Neki tvrde da je ova sura objavljena na Mini poslije Kurban-bajrama na Oprosnom hadždžu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "TI VELIČAJ GOSPODARA SVOGA, HVALEĆI GA, I MOLI GA DA TI OPROSTI, ON JE UVIJEK POKAJANJE PRIMAO!"[2]

On pokajanje prima od Svojih robova. *Et-tevvab* jest onaj od ljudi koji se kaje za svoje grijehe.

4970. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Uvodio me je Omer zajedno s učesnicima Bedra, ali su neki od njih, u sebi nešto osjetili i rekli: 'Zbog čega uvodi ovoga s nama, a i mi imamo sinove kao što je on?' Tada je Omer odgovorio: 'On je taj kojeg poznajete !' Pozvao ga je, dakle, sedmog dana i uveo zajedno s njima. Ja nisam vidio drugog razloga što me je pozvao izuzev da im nešto pokaže. 'Šta kažete o riječima Uzvišenog: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...'?', upitao je. Neki su od njih odgovorili: 'Naređeno nam je da Allahu zavaljujemo i da od Njega oprost tražimo kada pobijedimo i kada nam pomoć dođe.' Drugi su šutjeli, ne rekavši ništa. Tada se on obrati meni i upita me: 'Da li to i ti tvrdiš? sine Abbasov'
'Ne!', odgovorio sam.
'Šta kažeš ti?', upitao je.
'To je kraj života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kojem ga je obavijestio riječima: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...' – to je znak tvoga kraja, pa (stoga): 'Veličaj Gospodara svoga, hvaleći Ga, i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao!"
'Ja ne znam ništa drugačije od toga osim što ti kažeš!', reče Omer."[3]

بَاب قَوْلُهُ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا)

تَوَّابٌ عَلَى الْعِبَادِ وَالتَّوَّابُ مِنَ النَّاسِ التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ .

٤٩٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ عُمَرُ يُدْخِلُنِي مَعَ أَشْيَاخِ بَدْرٍ فَكَأَنَّ بَعْضَهُمْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ فَقَالَ لِمَ تُدْخِلُ هَذَا مَعَنَا وَلَنَا أَبْنَاءٌ مِثْلُهُ فَقَالَ عُمَرُ إِنَّهُ مَنْ قَدْ عَلِمْتُمْ فَدَعَاهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَدْخَلَهُ مَعَهُمْ فَمَا رُئِيتُ أَنَّهُ دَعَانِي يَوْمَئِذٍ إِلاَّ لِيُرِيَهُمْ قَالَ مَا تَقُولُونَ فِي قَوْلِ اللهِ تَعَالَى إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ أُمِرْنَا أَنْ نَحْمَدَ اللهَ وَنَسْتَغْفِرَهُ إِذَا نُصِرْنَا وَفُتِحَ عَلَيْنَا وَسَكَتَ بَعْضُهُمْ فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَقَالَ لِي أَكَذَاكَ تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ لاَ قَالَ فَمَا تَقُولُ قُلْتُ هُوَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ لَهُ قَالَ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ وَذَلِكَ عَلاَمَةُ أَجَلِكَ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) فَقَالَ عُمَرُ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلاَّ مَا تَقُولُ .

2 En-Nasr, 3.

3 Omer, radijallahu anhu, kao drugi halifa, primio je zaslužne ljude, učesnike Bedra. S njima je primio i Ibn-

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-LEHEB (PLAMEN)

Tebab – "propast"; *tetbib* – "rušenje".[1]

POGLAVLJE...

4971. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada je objavljeno: 'I opominji rodbinu svoju najbližu!'[2] i iskrene ljude od njih, izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i popeo se na brdo Safa uzvikujući: 'Opasnost!'
'Ko je ovo?!', povikali su i okupili se oko njega, a on ih upita: 'Šta mislite: kada bih vas obavijestio da konjica izlazi iz podnožja ovog brda, da li biste mi povjerovali?'
'Kod tebe nikada nismo zapazili laž!', odgovorili su. 'Ja vas, doista, opominjem pred žestokom kaznom!', reče on.
'Teško tebi! Zar si nas sakupio samo zbog toga?!', reče Ebu-Leheb. Nakon toga je ustao, pa je objavljeno: 'Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!'"[3]
A'meš je tada učio: "... *ve kad tebbe*!"[4]
(a već je propao).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ (المَسَد)

(تَبَابٌ) خُسْرَانٌ (تَتْبِيبٌ) تَدْمِيرٌ .

بَاب

٤٩٧١ . حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ) وَرَهْطَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا فَهَتَفَ يَا صَبَاحَاهْ فَقَالُوا مَنْ هَذَا فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلاً تَخْرُجُ مِنْ سَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِيَّ قَالُوا مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ قَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ مَا جَمَعْتَنَا إِلاَّ لِهَذَا ثُمَّ قَامَ فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ) وَقَدْ تَبَّ هَكَذَا قَرَأَهَا الأَعْمَشُ يَوْمَئِذٍ .

Abbasa, radijallahu anhuma, koji je bio mlad, pa su se učesnici Bedra iznenadili zbog toga. Omer je, radijallahu anhu, to primijetio i postavio im pitanje kako bi im dokazao da Ibn-Abbas, iako mlad, ima više znanja i intelektualne zrelosti od drugih, što je ovaj i dokazao. Inače, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha, dželle šanuhu, za njega, da mu da sposobnost razumijevanja vjere i ispravnog tumačenja Kur'ana.

1 Ove termine upotrebljava Buhari pojašnjavajući prvi ajet ove sure: "Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!"

2 Eš-Šu'ara, 214.

3 El-Leheb, 1.

4 Dakle, A'meš je učio: *"Tebbet jeda Ebi-Lehebin ve kad tebbe!"* Međutim, ovaj kiraet nije prenesen mutevatir predanjem.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I PROPAO JE! NEĆE MU OD KORISTI BITI BLAGO NJEGOVO, A NI ONO ŠTO JE STEKAO!"[5]

بَاب قَوْلُهُ
(وَتَبَّ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ)

4972. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selami, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom A'meš, prenoseći od Amra b. Murre, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je u dolinu Mekke, popeo se na brežuljak i povikao: 'Opasnost!' Kurejševići su se okupili oko njega, pa ih je on upitao: 'Šta mislite: kada bih vam rekao da će vas neprijatelj napasti ujutro ili navečer, da li biste mi povjerovali?'
'Da', odgovorili su.
'Ja vas, doista, opominjem pred žestoku kaznu!', reče on.
'Teško tebi! Zar si nas zbog toga sakupio?!', viknuo je Ebu-Leheb. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Neka propadne Ebu-Leheb...'"[6]

٤٩٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ إِلَى الْبَطْحَاءِ فَصَعِدَ إِلَى الْجَبَلِ فَنَادَى يَا صَبَاحَاهْ فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ حَدَّثْتُكُمْ أَنَّ الْعَدُوَّ مُصَبِّحُكُمْ أَوْ مُمَسِّيكُمْ أَكُنْتُمْ تُصَدِّقُونِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا تَبًّا لَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) إِلَى آخِرِهَا .

5 El-Leheb, 1-2.

6 Ebu-Leheb bio je amidža Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem. Njegovo je ime bilo Abdul-Uzza b. Abdul-Muttalib. Kurtubi navodi više mišljenja o nastanku njegovog imena Ebu-Leheb. Jedni smatraju da mu je to ime dato zbog lica koje je bilo crveno kao plamen, drugi daju prednost mišljenju da se radi o Allahovoj volji da ga učini onakvim kakav i jest, tj. ući će u plamen, a i ime mu podsjeća na vatru, u kojoj će boraviti.

RIJEČI UZVIŠENOG: "UĆI ĆE ON, SIGURNO, U VATRU RASPLAMSALU!"[1]

بَاب قَوْلُهُ (سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ)

4973. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Rekao je Ebu-Leheb: 'Teško tebi! Zar si nas zbog ovoga sakupio?!' Tada je objavljeno: 'Neka propadne Ebu-Leheb...'"

٤٩٧٣ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) إِلَى آخِرِهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ŽENA NJEGOVA KOJA SPLETKARI."[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ)

Mudžahid kaže: "Ova 'koja spletkari' ide s ogovaranjem.[3]
'O vratu njenu bit će uže od ličine usukane.'"[4]
Neki kažu da je ovo "od ličine usukane"
– lanac koji će biti u vatri.[5]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ حَمَّالَةُ الْحَطَبِ تَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ (فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ) يُقَالُ مِنْ مَسَدٍ لِيفِ الْمُقْلِ وَهِيَ السِّلْسِلَةُ الَّتِي فِي النَّارِ .

1 El-Leheb, 3.

2 El-Leheb, 4. Ebu-Lehebova žena Umm-Džemil, sestra Ebu-Sufjana b. Harba, s istom mržnjom i neprijateljstvom odnosila se prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Ona je, kako bilježi Seid b. Mensur, posredstvom Muhammeda b. Sirina, idolopoklonicima prenosila laži o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim drugovima i trudila se da potpali među njima što veći plamen mržnje i neprijateljstva.

4 El-Leheb, 5.

5 Ebu-Ubejda kaže da će to uže od usukane ličine visiti o njenom vratu u džehennemskoj vatri. Seid b. Musejjib kazuje da je imala skupocjenu ogrlicu i govorila: "Prodat ću je i potrošiti u borbi protiv Muhammeda!", pa će joj Allah umjesto nje u Džehennem dati oko vrata uže od ličine usukane. (*Tefsir Ibn-Kesir*, str. 1546, skraćeno izdanje, 1423-2002 g.)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-IHLAS (ISKRENOST)[6]

سُورَةُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (الإِخْلَاص)

Neki kažu da nema nunacije na riječima *ehad*, odnosno *vahid*.

يُقَالُ لاَ يُنَوَّنُ (أَحَدٌ) أَيْ وَاحِدٌ .

POGLAVLJE...

بَاب

4974. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šuajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah kaže: 'Čovjek Mi protuslovi, a nema na to pravo i vrijeđa me a nema na to pravo. Ako je riječ o njegovu protivljenju Meni – to su njegove riječi: 'Neće me proživiti onako kao što me je stvorio! Prvo stvaranje nije Meni lakše od ponovljenoga! A kad je riječ o tome da Me on vrijeđa, to su njegove riječi: 'Allah je Sebi uzeo dijete!' Ja sam, međutim, Jedan i Utočište svakom! Nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!'"

٤٩٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ فَأَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ لَنْ يُعِيدَنِي كَمَا بَدَأَنِي وَلَيْسَ أَوَّلُ الْخَلْقِ بِأَهْوَنَ عَلَيَّ مِنْ إِعَادَتِهِ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا وَأَنَا الأَحَدُ الصَّمَدُ لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفُئًا أَحَدٌ .

6 Ovo poglavlje govori o tevhidu čistoj Allahovoj jednoći. Ubejj b. Ka‘b, radijallahu anhu, prenosi da su idolopoklonici tražili da im se opiše Uzvišeni Allah, pa je Gospodar svjetova objavio ovo poglavlje.
Po Ebu-Hurejrinom, radijallahu anhu, predanju Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sve ima svoje rodoslovlje, a Allahovo je: '*Kul huvallahu ehad! Allahus-samed*...'"
Po mnogim predanjima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo poglavlje naziva trećinom Kur'ana upravo zbog njegova sadržaja. Ono, ukratko, sadrži temeljne principe islamskog vjerovanja (akaida).
Enes, radijallahu anhu, u hadisu koji bilježi Buhari prenosi da je jedan ensarija u mesdžidu Kuba, uz ostale sure, na svakom rekatu učio i ovu suru, pa su o tome obavijestili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao za razlog takvog postupka, na što je on odgovorio: "Ja volim ovu suru!" Allahov mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tvoja ljubav prema njoj uvest će te u Džennet!" Enes, radijallahu anhu, također prenosi hadis koji bilježi Ebu-Ja‘la Musili. U njemu se navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Mu‘aviji b. Mu‘aviji Lejsiju, kojoj su prisustvovala i dva safa meleka, a u svakom od njih bilo je po 70000 meleka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Džibrila šta je on to učinio da je zaslužio ovakvu počast kod Allaha, pa mu je Džibril odgovorio da je to zbog njegove velike ljubavi prema suri El-Ihlas, koju je učio stojeći, sjedeći, ležeći, hodajući i u drugim prilikama.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH JE UTOČIŠTE SVAKOM!"[1]

بَاب قَوْلُهُ (اللَّهُ الصَّمَدُ)

Arapi nazivaju svoje ugledne ljude *es-samed* (utočište, gospodar, prvak). Ebu-Vail kaže da je to gospodar koji je dostigao vrhunac ugleda.

وَالْعَرَبُ تُسَمِّي أَشْرَافَهَا الصَّمَدَ قَالَ أَبُو وَائِلٍ هُوَ السَّيِّدُ الَّذِي انْتَهَى سُودَدُهُ .

4975. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah kaže: 'Čovjek mi protuslovi, a nema na to pravo i vrijeđa me a nema na to pravo. Što se tiče njegovog protivljenja Meni, to su njegove riječi da ga Ja ne mogu proživiti onako kako sam to učinio prvi put. A što se tiče njegovog vrijeđanja Mene, to su njegove riječi da je Allah Sebi uzeo dijete, a Ja sam Utočište svakom, nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!'"
"Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!" (*Kufuen*, *kefien* i *kifaen* jesu jedno te isto.)

٤٩٧٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ أَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ إِنِّي لَنْ أُعِيدَهُ كَمَا بَدَأْتُهُ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا وَأَنَا الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفُؤًا أَحَدٌ (لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ) كُفُوًا وَكَفِيئًا وَكِفَاءً وَاحِدٌ .

1 El-Ihlas, 2.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-FELEK (SVITANJE)

سُورَةُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

Mudžahid kaže da *el-felek*[2] znači "svitanje"; gasikin[3] – "mrkle noći"; *iza vekabe*[4] – "kada razastre tmine" (tj. kada Sunce zađe). Kaže se *ebjenu min feleki ve ferekis-subhi* – "jasniji od praskozorja i svitanja". *Vekabe* znači "kada u sve stvari uđe i nastane tmina".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْفَلَقُ الصُّبْحُ وَ (غَاسِقٍ) اللَّيْلُ (إِذَا وَقَبَ) غُرُوبُ الشَّمْسِ يُقَالُ أَبْيَنُ مِنْ فَرَقِ وَفَلَقِ الصُّبْحِ (وَقَبَ) إِذَا دَخَلَ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَأَظْلَمَ .

4976. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Asima i Abde, a njih dvojica od Zirra b. Hubejša da je kazivao:
"Pitao sam Ubejja b. Ka'ba o (surama) Muavvizetejn,[5] pa mi je odgovorio: 'Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), pa mi je odgovorio: 'Rečeno mi je, pa sam rekao!' Mi kažemo ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[6]

٤٩٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ وَعَبْدَةَ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ قَالَ سَأَلْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ عَنِ الْمُعَوِّذَتَيْنِ فَقَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ قِيلَ لِي فَقُلْتُ فَنَحْنُ نَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

2 El-Felek, 1. Uzvišeni Allah poučava Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako da Ga moli i traži zaštitu od Njega, Gospodara svitanja i svanuća.
Većina učenjaka, među njima i Džabir b. Abdullah, Hasan Basri, Seid b. Džubejr, Mudžahid, Katada i dr., smatraju da je *el-felek* svitanje, osvit zore. Međutim, postoje i druga mišljenja o značenju ovog termina. Tako u jednom predanju Ibn-Abbas smatra da je to zatvor u Džehennemu. Ubejj b. Ka'b smatra da je to soba u Džehennemu: kada se otvore njena vrata, zavrište stanovnici Džehennema od njene vreline. Ebu-Abdur-Rahman drži da je *el-felek* jedno od imena Džehennema, a Kelbi misli da je to jedna od džehennemskih dolina. Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, tvrdi da je to stablo u Džehennemu, a u jednom predanju Seida b. Džubejra bilježi se da je to jedna od džehennemskih provalija.

3 El-Felek, 3. Poučava ga da traži od Njega zaštitu od mrkle noći i zla koje ona sadržava u sebi.

4 Isti ajet. Zlo može biti u noći koja razastre i raširi tmine.

5 To je naziv za sure El-Felek i En-Nas.

6 Radi se o tome da je to melek Džibril rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to nakon toga izgovorio.
U mnogobrojnim predanjima ova dva poglavlja koja se zovu *El-Muavvizetejn* smatraju se dvama najvažnijim poglavljima kojima se traži zaštita i utočište kod Gospodara svjetova.
Nesai bilježi da je Ukba b. Amir, radijallahu anhu, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga da mu prouči sure Hud i Jusuf, ali mu je on proučio suru El-Felek i, po drugom predanju, rekao mu: "Ukba, traži zaštitu ovim dvjema surama (El-Felek i En-Nas), jer onaj koji traži zaštitu ne može naći bolju od one koja je u ovim dvjema surama!" U trećem predanju, koje također bilježi Nesai, spominju se tri sure: El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, za koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da osiguravaju najbolju zaštitu.
Buharija i Muslim bilježe sahih hadise od Aiše, radijallahu anha, koja kaže da bi Poslanik, sallallahu alejhi

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NAS (LJUDI)

سُورَةُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

Prenosi se od Ibn-Abbasa da je rekao: "*El-vesvas*[1] znači 'šejtansko došaptavanje'. Kada se rodi dijete, obuzme ga šejtan: ako se spomene ime Uzvišenog Allaha, on ga napusti, a ako se ne spomene, on se učvrsti u njegovu srcu."[2]

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (الْوَسْوَاسِ) إِذَا وُلِدَ خَنَسَهُ الشَّيْطَانُ فَإِذَا ذُكِرَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ذَهَبَ وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللهَ ثَبَتَ عَلَى قَلْبِهِ .

4977. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Abda b. Ebu-Lubaba, prenoseći od Zirra b. Hubejša; a PRIČAO NAM JE i Asim, prenoseći od Zirra da je rekao:
"Pitao sam Ubejja b. Ka'ba: 'Ebu-Munzire, tvoj brat (po vjeri) Ibn-Mesud kaže to i to?'[3], pa mi

٤٩٧٧ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ح وَحَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ زِرٍّ قَالَ سَأَلْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ قُلْتُ يَا أَبَا الْمُنْذِرِ إِنَّ أَخَاكَ ابْنَ مَسْعُودٍ

ve sellem, kada bi se tužio na nešto, učio ove dvije sure, a kada bi ga nadvladali bolovi, Aiša, radijallahu anha, bi mu ih učila i potirala njegovim rukama po njegovu tijelu.
Također se bilježi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi legao u postelju, proučio sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, puhnuo bi ulaznim zrakom u svoje ruke, a onda potrao rukama svoje tijelo koliko bi mogao dohvatiti i to bi činio tri puta.
Buhari i Muslim bilježe predanje od Aiše, radijallahu anha, koja kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio opsihren tako da su mu se priviđalo: činilo mu se da je nešto uradio ili da nešto radi, a on to uopće nije radio. Došla su mu dva meleka: jedan koji je stao kod njegove glave, a drugi kod nogu, i obavijestila ga da mu je postavljen sihr u jedan obližnji bunar. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju, Zubejra i Ammara b. Jasira, koji su sihr, što mu ga je bio postavio židov Lebid b. Asam, pronašli ispod jednog kamena. Tim su povodom objavljene ove dvije sure, a sihr od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je otklonjen.
Preporučeno je ove dvije sure učiti svako jutro i svaku večer kao preventivnu mjeru protiv sihra džina, šejtana, zavidnika i zala koja dolaze od ljudi, džina i šejtana.

1 En-Nas, 4.

2 U više predanja navodi se da šejtan pristupa čovjekovom srcu i kola po tijelu svake osobe kao što kola njegova krv. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom autentičnom hadisu kaže da je i njemu dodijeljen šejtan, ali ga je on, uz Allahovu pomoć, oplemenio islamom, te mu on naređuje samo dobro. Ostali ljudi dužni su stalno biti obazrivi na šejtana i njegovo došaptavanje. Čovjek se u tom pogledu nikada ne smije zaboraviti, jer svaki zaborav i gaflet jača i učvršćuje šejtana u njemu, a svako prisjećanje na Allaha, dželle šanuhu, i spominjanje Njegovog imena odstranjuje šejtana i udaljuje ga od čovjeka.
Inače, u ovom poglavlju spominju se tri Allahova svojstva: gospodstvo, vlast i božanstvo. Naime, On je Gospodar svega što postoji, Vladar svega i Bog svega; sve što je stvoreno Njemu je potčinjeno i traži od Njega pomoć i zaštitu. U ova dva posljednja kur'anska poglavlja sadržan je najbolji obrazac traženja zaštite od Allaha, Gospodara svega stvorenog i Spasitelja od svega što je stvorio i, kao iskušenje, dao ljudima.

3 Tj. ne piše *Muavvizetejn* u svom *mushafu*. Izgleda da ovo jasno nisu spomenuli neki prenosioci smatrajući ga velikim. U ovome nije slijedio Ibn-Mes'uda niko od ashaba. Sahih predanja govore da ih je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, učio u namazu. To je u Muslimovom *Sahihu* od Ukbe b. Amira, a Ibn-Hibban

je on odgovorio: ‘Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), te mi je rekao: ‘Rečeno mi je, pa sam rekao!’ Mi kažemo isto ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’”

يَقُولُ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ أُبَيٌّ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لِي قِيلَ لِي فَقُلْتُ قَالَ فَنَحْنُ نَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

je u njemu u drugom rivajetu od Ukbe b. Amira dodao: Pa ako možeš da te ne promakne njeno učenje u namazu, onda to učini.
Bilježi Ahmed preko Ebi Ala’ b. Šehira od jednog ashaba: ”Da ga je naučio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, *Muavvizetejn* i rekao mu: “Kada budeš klanjao uči ih.” Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan. Seid b. Mensur u hadisu Mu‘az b. Džebela spominje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah i učio *Muavvizetejn*. Sve to ukazuje da su Muavvizetejn dio Kur’ana koji je mutevatir.
Što se tiče toga što Ibn-Mes‘ud, radijallahu aanhu, ove dvije sure nije napisao u svom mushafu, može biti više objašnjenja za to. Objašnjenje za to, između ostalog, može biti to da Ibn-Mes‘ud nije nijekao da su od Kur’ana, već je negirao da ih treba pisati u mushaf jer je za to potrebna dozvola Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koja do njega nije doprla, ili kod njega nije tada bila utvrđena da su dio Kur’ana, a nakon toga je utvrđeno i složno potvrđeno. To znači da je bio postignut tevatur (složni konsenzus) svih ashaba osim Ibn-Mes‘uda, tada, što do njega nije doprlo, pa je naknadno i u njegovom slučaju potvrđeno. (*Fethul-bari*, 8/615-616)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الْقُرْآنِ

VRIJEDNOSTI KUR'ANA

KAKO SE SPUŠTALA OBJAVA I ŠTA JE PRVO OBJAVLJENO

باب كَيْفَ نَزَلَ الْوَحْيُ وَأَوَّلُ مَا نَزَلَ

Ibn-Abbas kaže: "*El-muhejmin je el-emin* (povjerenik). Kur'an je povjerenik za svaku knjigu prije njega objavljenu."[1]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُهَيْمِنُ الأَمِينُ الْقُرْآنُ أَمِينٌ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ قَبْلَهُ .

4978, 4979. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Šejbana, on od Jahjaa, a ovaj od Ebu-Seleme da je rekao:
"Obavijestili su me Aiša i Ibn-Abbas, radijallahu anhum, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, Kur'an objavljivan deset godina u Meki i deset u Medini."[2]

٤٩٧٨-٤٩٧٩ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهم قَالاَ لَبِثَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ .

1 Kur'an Časni posljednja je iz niza Allahovih objava, koje je On slao preko Svojih poslanika. U njemu su sadržane sve temeljne istine o kojima govore prijašnje Božije knjige, tako da je Kur'an jamac, i garant - Nadzornik koji bdije nad prije objavljenim Knjigama potvrđujući ispravno i originalno, a ispravljajući iskrivljeno u njima, nakon koje neće biti potrebe za drugim knjigama.

2 U ovom hadisu govori se o dvadeset godina objavljivanja Kur'ana. Postoji mišljenje da je to objavljivanje trajalo 23 godine, i to 13 godina u Meki, a 10 u Medini.
Međutim, prvo je mišljenje dosta rašireno među islamskim učenjacima. Hakim u *Mustedreku*, oslanjajući se na predanje Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, za koje kaže da je vjerodostojno, kaže: "Kur'an je u cijelosti poslan na najbliže nebo, a onda je postupno objavljivan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u toku dvadeset godina." Slično predanje bilježi i Nesai. Razlika u mišljenjima o trajanju objavljivanja Kur'ana može se objasniti činjenicom da je u početku Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije bilo zastoja u objavljivanju, tako da je uzastopno objavljivanje doista trajalo dvadeset godina, kako misli većina učenjaka i kako se navodi u većini predanja.

4980. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Mu'temir da je čuo od svoga oca, a on od Osmana da je rekao:
"Obaviješten sam da je Džibril došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i razgovarao s njim u prisustvu Umm-Seleme, pa ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko je ovo?' (ili kako je već rekao)
'Ovo je Dihja', odgovorila je ona. Kada je otišao, ona je kasnije izjavila: 'Tako mi Allaha, mislila sam da je to bio on sve dok nisam čula govor u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava o Džibrilovoj vijesti' (ili kako je već rekao)."[1]
Moj je otac rekao: "Upitao sam Ebu-Usmana: 'Od koga si ovo čuo?'
'Od Usame b. Zejda', odgovorio je."

٤٩٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ أُنْبِئْتُ أَنَّ جِبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَعِنْدَهُ أُمُّ سَلَمَةَ فَجَعَلَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأُمِّ سَلَمَةَ مَنْ هَذَا أَوْ كَمَا قَالَ قَالَتْ هَذَا دِحْيَةُ فَلَمَّا قَامَ قَالَتْ وَاللهِ مَا حَسِبْتُهُ إِلاَّ إِيَّاهُ حَتَّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ النَّبِيِّ ﷺ يُخْبِرُ خَبَرَ جِبْرِيلَ أَوْ كَمَا قَالَ قَالَ أَبِي قُلْتُ لِأَبِي عُثْمَانَ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ .

4981. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svim vjerovjesnicima date su mudžize na osnovu kojih su im ljudi povjerovali, a meni je data Objava, koju mi je Allah spustio, pa se nadam da ću ja biti onaj koji će imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu!'"[2]

٤٩٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلاَّ أُعْطِيَ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيتُ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

1 Ovdje se radi o Džibrilovu dolasku Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u liku poznatog ashaba Dihje b. Halife Kelbija, u čijem se liku najčešće i pojavljivao. Umm-Selema, radijallahu anha, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, smatrala je da se doista radilo o ovom ashabu sve dok nije čula hutbu u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ono što mu je Džibril saopćio. Kadi Ijad kaže da je to najbolji dokaz da je moguće da se melek utjelovi, s Allahovom dozvolom, u lik i oblik čovjeka. Inače, Džibril se, prema autentičnim predanjima u oba *Sahiha*, ukazao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u svom stvarnom liku samo dva puta.
Što se tiče riječi ili kako je već rekao, koju jedan od prenosilaca ovog hadisa upotrebljava, ona jasno upućuje na njegovu preciznost i oprez, tj. pa ukoliko postoji i mali djelić sumnje da se hadis ne navodi toliko precizno od slova do slova, onda prenosilac upotrebljava ove riječi kako bi se ogradio od moguće greške.

2 Svaki je poslanik imao određeno nadnaravno djelo koje ljudi nisu mogli dostići svojim ljudskim sposobnostima. To je bio razlog da su se mnogi sljedbenici ranijih poslanika uvjerili u istinitost i iskrenost poslanika baš tim putem i počeli slijediti učenje koje im se nudilo. Tako je Musa, alejhis-selam, uz Allahovu pomoć, pretvarao štap u zmiju; Sulejman, alejhis-selam, razgovarao je sa životinjama, a Isa, alejhis-selam, s Allahovom dozvolom, liječio je gubavce i oživljavao mrtve. Dakle, radilo se o nečem što je u to vrijeme narodu bilo poznato: poslanik bi to uradio, dok drugi to nisu mogli učiniti.
Budući da su Arapi bili poznati retoričari i pjesnici i da im u tom periodu ljudske historije u govorništvu

٤٩٨٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ اللهَ تَعَالَى تَابَعَ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ الْوَحْيَ قَبْلَ وَفَاتِهِ حَتَّى تَوَفَّاهُ أَكْثَرَ مَا كَانَ الْوَحْيُ ثُمَّ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدُ.

4982. PRIČAO NAM JE Amr b. Muhammed, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom njegov otac, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba da je rekao:
"Obavijestio me je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je Uzvišeni Allah redovno slao Objavu Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom njegovog života, a objavljivanje pred smrt bilo je češće nego u prethodnom periodu. Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na ahiret."[3]

٤٩٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ اشْتَكَى النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَةً أَوْ لَيْلَتَيْنِ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا مُحَمَّدُ مَا أُرَى شَيْطَانَكَ إِلاَّ قَدْ تَرَكَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى).

4983. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Esveda b. Kajsa, a on od Džunduba da je rekao:
"Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio, te noć ili dvije nije ustajao na noćni namaz. Tada mu je došla jedna žena i rekla: 'Muhammede, tvoj te je šejtan napustio!'[4] Nakon toga Uzvišeni je Allah objavio: 'Tako mi jutra, i noći kada se utiša – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!'"[5]

niko nije bio ravan, Uzvišeni im Allah šalje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od njih, s knjigom punom mudrosti i retorike, koju niko nije mogao dostići niti imitirati. Vidjevši nedostižnost takvih riječi, tadašnji Arapi prihvatili su Kur'an i počeli ga slijedili. Kur'an se, zbog svoje svevremenosti, savršenstva i nedostižnosti, smatra najvećom mudžizom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Naime, pred Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt objavljivanje je učestalo. Dijelovi Kur'ana bili su sve duži i duži, jer su govorili o islamskim propisima. U početku objave bivalo je i prekida u dostavljanju, a i poglavlja su bila kraća. Nakon Hidžre poglavlja su počela bivati sve obimnija zbog objavljivanja propisa, da bi pred samu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt objavljivanje postalo češće i intenzivnije. Islamski učenjaci smatraju da je razlog postupnosti u objavljivanju bolje pamćenje ajeta, mogućnost njihove primjene, kao i stavljanje van snage ajeta koji su, nakon nekog vremena, izgubili moć obligatnosti, premda su i dalje ostajali u tekstu.

4 Radi se o Umm-Džemil, koja se, uz ostale idolopoklonike, rugala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, smatrajući da ga je Uzvišeni Allah omrznuo i napustio.

5 Ed-Duha, 1-3.

KUR'AN JE OBJAVLJEN ARAPSKIM JEZIKOM NA NARJEČJU KUREJŠA

بَاب نَزَلَ الْقُرْآنُ بِلِسَانِ قُرَيْشٍ وَالْعَرَبِ

Uzvišeni Allah kaže: "Objavljujemo ga kao Kur'an na arapskom jeziku",[1] a također i: "Kur'an je na jasnom arapskom jeziku."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) (بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) .

4984. PRIČAO NAM JE Ebu-Jemam, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Osman je naredio Zejdu b. Sabitu, Seidu b. Asu, Abdullahu b. Zubejru i Abdur-Rahmanu b. Harisu b. Hišamu da prepišu Kur'an u mushaf, rekavši im: 'Ako se raziđete sa Zejdom b. Sabitom u nečem arapskom u Kur'anu, onda to pišite jezikom Kurejša, jer je Kur'an objavljen na njihovom narječju!' Tako su i učinili."[3]

٤٩٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَأَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ فَأَمَرَ عُثْمَانُ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَسَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ وَعَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنْ يَنْسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَقَالَ لَهُمْ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ أَنْتُمْ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي عَرَبِيَّةٍ مِنْ عَرَبِيَّةِ الْقُرْآنِ فَاكْتُبُوهَا بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا .

1 Jusuf, 2. Vidi još: Ta-Ha, 113; Ez-Zumer, 28; Fussilet, 3; Eš-Šura, 7; Ez-Zuhruf, 3 i El-Ahkaf, 12.

2 En-Nahl, 103 i Eš-Šuara, 195.

3 Poznato je da je Osman, radijallahu anhu, naredio prepisivanje kur'anskog teksta u mushafe. Razlog za ovakvu naredbu bila je činjenica što je u pojedinim novoosvojenim dalekim područjima, kao što su Jermenija, Azerbejdžan i dr., sve više dolazilo do različitog učenja Kur'ana. Osman je zatražio od Hafse, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pošalje onaj primjerak Kur'ana koji je prepisan za vrijeme Ebu Bekra, radijallahu anhu. Nakon toga grupa koja je navedena u ovom hadisu vrlo je savjesno obavila svoj zadatak uz lični nadzor Osmana, radijallahu anhu.
Nakon završenog posla Osman, radijallahu anhu, stari primjerak mushafa vratio je Hafsi, radijallahu anha, a od umnoženih primjeraka jedan je ostavio u Medini, nazvavši ga izvornikom, a po jedan je primjerak poslao u Meku, Basru, Kufu, Šam, Jemen i Bahrejn. Nakon toga prepisivanje mushafa uzelo je maha, tako da je u Bici na Siffinu, kada je Mu'avijina, radijallahu anhu, vojska podigla mushafe na koplja, uzvikujući: "Neka nam Allahova Knjiga sudi!", bilo oko 500 mushafa. Vremenski razmak između prepisivanja mushafa za vrijeme halife Osmana i Bitke na Sifinu bio je samo sedam godina.
Osmanove, radijallahu anhu, upute prepisivačima da se u slučaju različitog mišljenja o pisanju pojedinih riječi one napišu onako kako ih izgovara Kurejš date su zbog toga što je Zejd b. Sabit bio ensarija, a ostala trojica Kurejševići, te je dolazilo do određenih razlika u načinu pisanja pojedinih riječi.

4985. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Hemmam, ovom Ata, a Musedded kaže da im je pričao Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kojeg je obavijestio Ata’ od Safvana b. Ja‘la b. Umejja da je Ja‘la govorio:
“Kamo sreće da vidim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku kada mu se spušta Objava!” Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na Dži‘rani, na sebi je imao odjeću koja mu je pravila hlad. S njim su bili još neki njegovi ashabi, te mu je prišao jedan namirisani čovjek i upitao: “Šta kažeš, Allahov Poslaniče, o čovjeku koji je ušao u ihramu, pod ogrtačem koji je namirisan?” Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izvjesno vrijeme šutio, a onda mu je došla objava, pa je Omer dao znak Ja‘lau da priđe. Došao je, prinio svoju glavu i primijetio da mu se (Poslaniku) zacrvenilo lice, čuo se glas (poput čovjeka kada hrče) neko vrijeme, zatim mu je završeno objavljivanje i on upita: “Gdje je onaj koji me je ranije pitao o umri?” Potražili su tog čovjeka, i kada je doveden pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: “Što se tiče mirisa koji je na tebi, speri ga tri puta, a što se tiče ogrtača, skini ga, a onda izvrši umru onako kako obavljaš hadž!”[4]

٤٩٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ وَقَالَ مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ يَعْلَى كَانَ يَقُولُ لَيْتَنِي أَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَلَمَّا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْجِعْرَانَةِ عَلَيْهِ ثَوْبٌ قَدْ أَظَلَّ عَلَيْهِ وَمَعَهُ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مُتَضَمِّخٌ بِطِيبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحْرَمَ فِي جُبَّةٍ بَعْدَ مَا تَضَمَّخَ بِطِيبٍ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ سَاعَةً فَجَاءَهُ الْوَحْيُ فَأَشَارَ عُمَرُ إِلَى يَعْلَى أَنْ تَعَالَ فَجَاءَ يَعْلَى فَأَدْخَلَ رَأْسَهُ فَإِذَا هُوَ مُحْمَرُّ الْوَجْهِ يَغِطُّ كَذَلِكَ سَاعَةً ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ أَيْنَ الَّذِي يَسْأَلُنِي عَنِ الْعُمْرَةِ آنِفًا فَالْتُمِسَ الرَّجُلُ فَجِيءَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَمَّا الطِّيبُ الَّذِي بِكَ فَاغْسِلْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَأَمَّا الْجُبَّةُ فَانْزِعْهَا ثُمَّ اصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ .

4 U ovom se hadisu jasno govori o naporu koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao prilikom spuštanja Objave. Ako se uzme u obzir da objava znači uspostavljanje kontakta između meleka i čovjeka, višeg i nižeg, onda su opterećenje i napor koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao sasvim razumljivi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje jasno upozorava vjernike koji obavljaju hadždž i umru da se, dok su u ihramima, ne smiju se mirisati.

SAKUPLJANJE KUR'ANA

4986. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ubejda b. Sebaka da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kazivao:
"Poslao mi je Ebu-Bekr Siddik nakon pogibije učesnika Bitke na Jemami – a Omer b. Hattab već je bio kod njega i reče Ebu-Bekr: 'Došao mi je Omer i rekao: 'U Bici na Jemami povećao se broj poginulih učača Kur'ana. Ja se, doista, bojim da se u sljedećim bitkama broj ubijenih hafiza ne poveća, pa da se ne zagubi dosta toga iz Kur'ana. Stoga smatram da bi trebalo narediti sakupljanje Kur'ana!' Na moje riječi: 'Kako da učiniš nešto što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije učinio?!' – odgovorio je: 'Ovo je, tako mi Allaha, dobro!'
Omer mi', kaže dalje Ebu-Bekr, 'nije prestajao ovo napominjati sve dok Allah moje grudi nije za to proširio, pa sam na to počeo gledati onako kako i Omer gleda.
Kaže Zejd: Rekao je Ebu-Bekr: Ti si (Zejde) mlad i pametan, i mi u tvoju sposobnost ne sumnjamo, a zapisivao si Kur'an Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se pobrini i saberi Kur'an u jednu zbirku!'
'Tako mi Allaha da su me zadužili da prenesem jedno od ovih brda, ne bi mi bilo teže od obaveze sabiranja Kur'ana! Ja rekoh kako da učinite nešto što nije činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?!' Odgovorio mi je: 'To je, tako mi Allaha, dobro!'Ebu-Bekr mi je nastavio ponavljati ovu ideju", kaže Zejd, "sve dok mi Allah nije proširio grudi kao što je proširio prsa Ebu-Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, te sam počeo sakupljajti Kur'an, nalazeći ga zapisanog na palminim suhim granama, tankim kamenim pločama i u pamćenju ljudi. Dok nisam našao kraj sure Et-Tevba kod

بَاب جَمْعِ الْقُرْآنِ

٤٩٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِي الله عنه قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ مَقْتَلَ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عِنْدَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عنه إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدِ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِقُرَّاءِ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَّاءِ بِالْمَوَاطِنِ فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ مِنَ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَأْمُرَ بِجَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ لِعُمَرَ كَيْفَ تَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ عُمَرُ هَذَا وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِذَلِكَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدٌ قَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ لاَ نَتَّهِمُكَ وَقَدْ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَتَبَّعِ الْقُرْآنَ فَاجْمَعْهُ فَوَاللهِ لَوْ كَلَّفُونِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلُونَ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ أَبُو بَكْرٍ يُرَاجِعُنِي حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الْعُسُبِ وَاللِّخَافِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ

Ebu-Huzejme Ensarija. Tu je stajalo: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...'[1] – do kraja sure Et-Tevba. Te su stranice potom bile pohranjene kod Ebu-Bekra dok nije preselio, zatim kod Omera dok je bio živ, a nakon toga kod Omerove, radijallahu anhu, kćerke Hafse, radijallahu anha."[2]

عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) حَتَّى خَاتِمَةِ بَرَاءَةَ فَكَانَتِ الصُّحُفُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَيَاتَهُ ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ رَضِيَ الله عنه .

4987. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ibrahima, a on od Ibn-Šihaba da mu je Enes b. Malik kazivao:
"Nakon što je Huzejfa b. Jeman učestvovao, zajedno s muslimanima Šama i Iraka, u osvajanju Armenije i Azerbejdžana, bio je zaprepašten njihovim razilaženjem u učenju Kur'ana, te je došao Osmanu, radijallahu anhu, i rekao: 'Zapovjedniče pravovjernih, preduhitri ovaj ummet prije nego što se raziđe u vezi s Knjigom, kao što su se razišli židovi i kršćani!' Osman je, nakon toga, zatražio od Hafse: "Pošalji nam stranice mushafa da ih prepišemo u mushaf, potom ćemo ti ih vratiti." Hafsa ih je poslala Osmanu, a on je naredio Zejdu b. Sabitu, Abdulahu b. Zubejru, Seidu b. Asu

٤٩٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ حُذَيْفَةَ ابْنَ الْيَمَانِ قَدِمَ عَلَى عُثْمَانَ وَكَانَ يُغَازِي أَهْلَ الشَّأْمِ فِي فَتْحِ إِرْمِينِيَةَ وَأَذْرَبِيجَانَ مَعَ أَهْلِ الْعِرَاقِ فَأَفْزَعَ حُذَيْفَةَ اخْتِلاَفُهُمْ فِي الْقِرَاءَةِ فَقَالَ حُذَيْفَةُ لِعُثْمَانَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَدْرِكْ هَذِهِ الأُمَّةَ قَبْلَ أَنْ يَخْتَلِفُوا فِي الْكِتَابِ اخْتِلاَفَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى فَأَرْسَلَ عُثْمَانُ إِلَى حَفْصَةَ أَنْ أَرْسِلِي إِلَيْنَا بِالصُّحُفِ نَنْسَخُهَا فِي الْمَصَاحِفِ ثُمَّ نَرُدُّهَا إِلَيْكِ فَأَرْسَلَتْ بِهَا حَفْصَةُ إِلَى عُثْمَانَ فَأَمَرَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ

1 Et-Tevba, 128 -129.

2 Ovaj hadis govori o pisanju i sabiranju Kur'ana u mushaf. Kur'an je, inače, već u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio zapisivan. Kako u to vrijeme nije bilo papira, Kur'an je zapisivan na kori od palme, tankim kamenim pločicama, na kostima i sličnim stvarima na kojima se moglo pisati. Zasigurno se zna da je cijeli Kur'an bio zapisan za vrijeme života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije bio sabran u jednu zbirku. Poslanik je davao prednost pamćenju Kur'ana, tako da je za njegovog života bilo mnogo onih koji su pamtili dijelove Kur'ana. Nakon njegove smrti pamćenje Kur'ana izuzetno se razvilo. Međutim, u vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, neka su plemena odbila davanje zekata, a veliki broj odmetnika okupio se oko lažnog poslanika Musejlime Kezzaba. Protiv njih halifa je poslao vojsku pod vodstvom Halida b. Velida, radijallahu anhu. Među borcima je bilo, kako se navodi, oko tri hiljade ljudi koji su znali napamet čitav Kur'an ili veći dio Kur'ana. U ovoj žestokoj borbi poginulo je preko sedam stotina ashaba, a od tog broja, kako se bilježi u nekim kazivanjima, bilo je pet stotina hafiza Kur'ana. Nakon ove bitke, Omer, radijallahu anhu, zahtijevao je od halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da se nešto poduzme u cilju sabiranja Kur'ana u jednu zbirku, budući da se očekivalo sve više takvih žestokih bitaka u kojima bi mogli i drugi mnogi hafizi i učači izginuti. Na taj bi se način štogod iz Kur'ana moglo zagubiti.
Ovaj potez ubraja se među najveće zasluge prvog halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koji ne samo da je od raspadanja sačuvao islamsku državu, pokorivši odmetnuta plemena i uzdrmavši dvije velesile Bizant i Perziju, nego je na mudar i pronicljiv način, uz Allahovu, dželle šanuhu, pomoć, sačuvao i glavno vrelo islama Kur'ani-kerim, kako se s njim ne bi dogodilo ono što se dogodilo s drugim objavljenim knjigama prije Kur'ana.
Nad ovim poduhvatom bdjeli su, na neki način, svi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da to otklanja svaku sumnju da se iz Kur'ana nešto moglo zagubiti ili nešto što nije njegov dio u njega unijeti.

i Abdur-Rahmanu b. Harisu b. Hišamu da ih prepišu i sačine nove primjerke mushafa. Trojici Kurejševića Osman je kazao: 'Ako se u nečemu iz Kur'ana raziđete sa Zejdom b. Sabitom, onda to napišite na narječju Kurejša, jer je Kur'an na njihovom narječju objavljen!' Oni su tako i učinili. Kada su prepisali taj i sačinili nove primjerke mushafa, Osman je stranice prvog mushafa vratio Hafsi, a u svako je područje poslao po jedan novoprepisani primjerak. Naredio je, nakon toga, da se, izuzev tih napisanih, sve druge stranice i primjerci spale."[1]

وَعَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ فَنَسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَقَالَ عُثْمَانُ لِلرَّهْطِ الْقُرَشِيِّينَ الثَّلَاثَةِ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ أَنْتُمْ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي شَيْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَاكْتُبُوهُ بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّمَا نَزَلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا حَتَّى إِذَا نَسَخُوا الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ رَدَّ عُثْمَانُ الصُّحُفَ إِلَى حَفْصَةَ وَأَرْسَلَ إِلَى كُلِّ أُفُقٍ بِمُصْحَفٍ مِمَّا نَسَخُوا وَأَمَرَ بِمَا سِوَاهُ مِنَ الْقُرْآنِ فِي كُلِّ صَحِيفَةٍ أَوْ مُصْحَفٍ أَنْ يُحْرَقَ .

1 Muslimani Šama i Iraka zajedno su učestvovali u bitkama za osvajanje Jermenije i Azerbejdžana. Na čelu muslimanske vojske iz Šama bio je Habib b. Meslem Fehri, a zapovjednik iračkih muslimana bio je Selman b. Rebia Bahili. Kada su se ove dvije vojske sastale, primijetilo se da različito uče Kur'an. Stanovnici Iraka učili su po kiraetu Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, a stanovnici Šama po kiraetu Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, tako da je dolazilo do nesuglasica u kojima su ponekada jedni druge nazivali nevjernicima i malo je nedostajalo da dođe do velike smutnje. Huzejfa b. Jeman također je učestvovao u osvajanju ovih područja, i čim je to primijetio, uputio se halifi Osmanu, radijallahu anhu. Upozorio ga je na to da se nešto mora učiniti na objedinjavanju učenja muslimana Iraka i Šama, te da bi bilo dobro da se, na temelju zapisanih stranica Kur'ana koje su bile pohranjene kod Hafse, radijallahu anha, pristupi prepisivanju i umnožavanju mushafa.
Osman je vrlo brzo tu ideju prihvatio, a u praksu su je sprovela spomenuta četverica ashaba pisara. Nakon preciznog usaglašavanja, pri čemu su konsultirani gotovo svi živi ashabi, sačinjeni su ti novi primjerci mushafa, dok su druge stranice spaljene, kako ne bi došlo do zabune i različitog čitanja kur'anskog teksta.
Ibn-Hadžer navodi da se ovo desilo 25. god. po Hidžri, tj. u drugoj, odnosno trećoj godini Osmanovog, radijallahu anhu, hilafeta. Kur'an je, u osnovi, objavljivan na kurejšijskom narječju, ali je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, molio Uzvišenog Allaha da se proširi objava na druga narječja kao olakšica ljudima, što je Uzvišeni Allah i dao, te je objavljivao Kur'an na sedam harfova koji su obuhvatali najpoznatija arapska narječja. Prestankom objave i učvršćivanjem Arapa u vjeri i učenju Kur'ana, prestala je potreba za tim, posebno kada znamo da su mnogi nearapski narodi primili islam, tako da je raznovrsno učenje predstavljalo uzrok razilaženja i poteškoću, te je pravedni halifa Osman, radijallahu anhu, na pristanak ashaba i njihov konsenzus prepisao primjerak mushafa sakupljen u vrijeme Ebu-Bekra, radijallahu anhu, i dao ga umnožiti u više primjeraka i to po jednom harfu narječja Kurejša kako je u osnovi i objavljeno. Time nije ništa iz Kur'ana izostavljeno i on je sačuvan kao što je to garantovao Uzvišeni Allah.
Do razilaženja među pisarima dolazilo je samo u pogledu pisanja pojedinih riječi. Tako su se, npr., pisari razišli u vezi s pisanjem riječi *et-tabut*. Zejd b. Sabit tražio je da se ova riječ napiše s okruglim t, i tada bi se prilikom stajanja na toj riječi to t izgovaralo kao h, dok su ostala trojica zahtijevala da se ta riječ napiše s dugim t. U tom slučaju dugo t izgovara se i kada se na njemu stane, te tako riječ ne gubi od svoga sadržaja. Stoga su je i napisali s dugim t. Iz ovog se vidi da je do razilaženja dolazilo samo u načinu pisanja pojedinih riječi, a ne u nečem drugom.

4988. PRIČAO NAM JE Ibn-Šihab, prenoseći od Haridže b. Zejda b. Sabita, a on od Zejda b. Sabita da je rekao:
"Kada smo prepisivali mushaf, bio sam izgubio jedan ajet iz sure El-Ahzab, a slušao sam da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio. Tražili smo ga i pronašli kod Huzejme b. Sabita Ensarija. On glasi: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu...'[2] Pridodali smo ga njegovoj suri u mushafu."[3]

٤٩٨٨. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ فَقَدْتُ آيَةً مِنَ الْأَحْزَابِ حِينَ نَسَخْنَا الْمُصْحَفَ قَدْ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فَالْتَمَسْنَاهَا فَوَجَدْنَاهَا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ) فَأَلْحَقْنَاهَا فِي سُورَتِهَا فِي الْمُصْحَفِ .

VJEROVJESNIKOV, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PISAR

باب كَاتِبِ النَّبِيِّ ﷺ

4989. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibn-Sebbaka da je kazivao:
"Čuo sam Zejda b. Sabita kako govori: 'Poslao je po mene Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekavši: 'Ti si zapisivao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sakupi Kur'an!' Ja sam potom istraživao sve dok kod Ebu-Huzejme Ensarija nisam pronašao dva posljednja ajeta iz sure Et-Tevba, (koja počinju riječima): 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...'[4] do kraja sure. Jedino sam ih kod njega našao.'"[5]

٤٩٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ ابْنَ السَّبَّاقِ قَالَ إِنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عنه قَالَ إِنَّكَ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَاتَّبِعِ الْقُرْآنَ فَتَتَبَّعْتُ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) إِلَى آخِرِهِ .

2 El-Ahzab, 23.

3 Zejd b. Sabit znao je napamet ovaj ajet. Međutim, on nije htio napisati nijedan ajet bez konsultacija s drugim ashabima. Osim toga, ni on, a ni drugi pisari ovih ajeta u zasebne primjerke mushafa, nisu pisali ajete na temelju pamćenja, nego su ih, koristeći se i hifzom, obavezno prepisivali sa stranica koje su posjedovali pojedini ashabi. Tako je Zejd b. Sabit ovaj, 23. ajet iz poglavlja El-Ahzab preuzeo u pisanom obliku od Huzejme b. Sabita Ensarija.

4 Et-Tevba, 128-129.

5 Naime, našao je to kod Ebu-Huzejme u pisanom obliku.

4990. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je rekao:
"Kada je objavljeno: "Nisu jednaki oni koji se ne bore među vjernicima i oni koji se bore na Allahovom putu...',[1] Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pozovi mi Zejda: neka donese ploču i tintarnicu i plećku ili plećku i tintaricu!', a zatim mu naredio: 'Piši: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki..." a iza leđa Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, je bio slijepi Amr b. Umm-Mektum, koji je, upitao: 'Allahov Poslaniče, pa šta naređuješ, jer sam ja slijep čovjek?!' Odmah tada je objavljeno: 'Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...'"[2]

٤٩٩٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْعُ لِي زَيْدًا وَلْيَجِئْ بِاللَّوْحِ وَالدَّوَاةِ وَالْكَتِفِ أَوِ الْكَتِفِ وَالدَّوَاةِ ثُمَّ قَالَ اكْتُبْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ) وَخَلْفَ ظَهْرِ النَّبِيِّ ﷺ عَمْرُو بْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ الْأَعْمَى قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا تَأْمُرُنِي فَإِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرُ الْبَصَرِ فَنَزَلَتْ مَكَانَهَا (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) (غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ) .

KUR'AN JE OBJAVLJEN NA "SEDAM HARFOVA"

بَاب أُنْزِلَ الْقُرْآنُ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ

4991. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubjedullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Podučavao me je Džibril učenju Kur'ana na jedan harf, pa sam mu se obraćao te sam tražio povećanje, pa je on to povećavao sve dok nije skončao sa sedam harfova."[3]

٤٩٩١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَقْرَأَنِي جِبْرِيلُ عَلَى حَرْفٍ فَرَاجَعْتُهُ فَلَمْ أَزَلْ أَسْتَزِيدُهُ وَيَزِيدُنِي حَتَّى انْتَهَى إِلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ .

1 En-Nisa, 95.

2 Ovaj hadis izravno upućuje na povod objavljivanja ovog dijela ajeta iz poglavlja En-Nisa. Ovdje je uočljivo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Zejda b. Sabita kao pisara Objave i da ga je pozivao da zapiše one ajete koji su mu bili objavljeni.

3 Riječ *harf* u arapskom jeziku ima više značenja. Između ostalog, ovaj termin znači: slovo, riječ, način, strana, kraj, obala i dr. Upravo su se zbog toga islamski učenjaci razišli i ponudili više tumačenja, od kojih ističemo najpoznatija i najraširenija.
Pod sedam harfova podrazumijeva se sedam najpoznatijih arapskih narječja, kojima su govorila najpoznatija arapska plemena. Ovo je najzastupljenije mišljenje islamskih učenjaka, posebice filologa. Većina učenjaka smatra da se radi o sedam arapskih plemena unutar Arabijskog poluotoka (u Hidžazu, Nedždu i Tihami). Oni se nisu mnogo miješali s drugim, nearapskim plemenima, pa im je jezik ostao čist i neiskvaren.

4992. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da mu je kazivao Urva b. Zubejr, njemu Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Abd Kari da su čuli Omera b. Hattaba kako kazuje:
"Čuo sam Hišama b. Hakima kako još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Slušao sam njegovo učenje i ustanovio da on uči na više harfova (načina), onako kako me nije poučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem Bio sam gotovo skočio na njega u namazu, ali sam se strpio dok nije selam predao. Tada sam ga uhvatio za ogrtač i upitao: 'Ko te je naučio da ovu suru učiš ovako kako sam čuo?'
'Naučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!', odgovorio je.
'Lažeš! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doista me je poučio drugačije nego što si je ti proučio!', rekoh mu. Potom sam krenuo za njim vodeći ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan na različite harfove (načine), onako kako me ti nisi učio!'
'Pusti ga!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Uči, Hišame!' On je učio

٤٩٩٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِالْقَارِيِّ حَدَّثَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ كَذَبْتَ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أَقْرَأَنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسِلْهُ

Pod sintagmom sedam harfova podrazumijeva se upotreba sinonima neke riječi, ali i to opet jedino prema objavi. To je bila olakšica za narod, jer bi mogao učiti onako kako je to čuo od Poslanika. Međutim, kada je prestao uzrok zbog kojeg je to bilo dozvoljeno, i kada se pismenost raširila, a svijet navikao na pamćenje Kur'ana, prestala je potreba za tim. Ovo mišljenje zagovara glasoviti komentator Kur'ana Ibn-Džerir Taberi.
Poznati učenjak u kiraetu Ibn-Džezeri, govoreći o sedam harfova, kaže: "Ja sam, ima već trideset godina, smatrao ovaj hadis teškim i razmišljao o njegovom sadržaju, dok nisam došao do ovog mišljenja, koje bi, uz Allahovu pomoć, moglo biti ispravno. Analizirao sam sve kiraete, bili oni mutevatir ili ne, pa sam zaključio da se svi ti kiraeti mogu svesti na sedam tipova promjena, i nema nijednog kiraeta koji ne bi spadao u jedan od tih sedam tipova..."
Ima učenjaka koji zastupaju mišljenje da je ovaj termin u hadisu *muškil* i *mutešabih*, tj. vrlo teško razumljiv, te se ne može precizno odrediti šta se time mislilo. Sujuti u komentaru Nesaijeva *Sunena*, govoreći o hadisu u kome se spominje sedam harfova, kaže: "Ja smatram da ovaj hadis spada u skupinu mutešabih hadisa, čije se pravo značenje teško može spoznati."
Osim navedenih, veliki je broj i drugih mišljenja, između kojih se može izdvojiti mišljenje da se brojem sedam, koji je spomenut u ovom hadisu, misli na mnoštvo i veću količinu. U tom smislu Arapi upotrebljavaju brojeve sedam, sedamdeset i sedam stotina.
Treba kazati da islamski učenjaci ipak daju prednost prvom navedenom mišljenju, tj. da se pod ovom sintagmom podrazumijeva sedam glavnih arapskih narječja.

onim kiraetom kojim sam ga čuo da uči, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako je objavljen!' Potom je dodao: 'Uči, Omere!' Učio sam mu onako kako me je on naučio, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako je objavljen! Doista je ovaj Kur'an objavljen na sedam harfova, pa ga učite kako vam je lakše!'"[1]

اقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الْقِرَاءَةَ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

ZAPISIVANJE KUR'ANA

بَاب تَأْلِيفِ الْقُرْآنِ

4993. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Jusuf b. Mahek, koji kaže:
"Bio sam kod Aiše, radijallahu anha, majke pravovjernih, kada joj je došao jedan Iračanin i upitao je: 'Koji su ćefini najbolji?'
'Teško tebi! Neće ti naškoditi!',[2] odgovorila mu je.
'Majko pravovjernih, pokaži mi mushaf!', reče on.
'Zašto?', upitala je.
'Možda ću zapisivati Kur'an na temelju toga, jer se on uči, a nije zapisan!', odgovorio je.
'Neće ti štetiti šta god učiš prije.[3] Prvo što je od

٤٩٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ وَأَخْبَرَنِي يُوسُفُ بْنُ مَاهَكٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِي اللهُ عَنْهَا إِذْ جَاءَهَا عِرَاقِيٌّ فَقَالَ أَيُّ الْكَفَنِ خَيْرٌ قَالَتْ وَيْحَكَ وَمَا يَضُرُّكَ قَالَ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرِينِي مُصْحَفَكِ قَالَتْ لِمَ قَالَ لَعَلِّي أُوَلِّفُ الْقُرْآنَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ يُقْرَأُ غَيْرَ مُؤَلَّفٍ قَالَتْ وَمَا يَضُرُّكَ أَيَّهُ قَرَأْتَ قَبْلُ إِنَّمَا نَزَلَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ

1 Ovaj hadis o objavljivanju Kur'ana na sedam harfova prenesen je mutevatir predanjem. Prenijela su ga dvadeset i četiri ashaba, pa, prema tome, u njegovu autentičnost nema nikakve sumnje. Iz njega se jasno vidi da svi ashabi nisu uvijek sve čuli od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je Omer, radijallahu anhu, naknadno saznao i za ovaj način učenja Kur'ana.
Pouka ovog hadisa sastoji se, između ostaloga, i u tome da borba za istinu i ljubomorno čuvanje izvornoga islama mora biti prepoznatljivo svojstvo muslimana. U ovom slučaju Omer, radijallahu anhu, provjerava ono što mu je strano i čudno.

2 Vjerovatno je ovaj Iračanin čuo merfu predanje od Semure, radijallahu anhu, koje kao autentično bilježi Tirmizi u svom Sunenu: "Oblačite bijelu odjeću i umotavajte u nju svoje umrle, jer je ona najčistija i najbolja." Ovo predanje prenosi i Ibn-Abbas, radijallahu anhuma. Postoji mogućnost, kako primjećuje Ibn-Hadžer, da se ovaj Iračanin htio uvjeriti u vjerodostojnost ovog predanja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. S druge strane, Iračani su bili poznati po zapitkivanju, pa je otuda Aiša, radijallahu anha, odgovorila: "Teško tebi! Neće ti naškoditi!", tj. kakav god ćefin upotrijebiš bit će ti dovoljno. Što se tiče Iračana i njihovih pitanja, kao ilustrativan primjer poslužit će nam riječi Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je, upitan o krvi komaraca, rekao: "Pogledajte Iračane: pitaju o krvi komaraca, a ubili su unuka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"

3 Ovdje se radi o tome da nije obavezno voditi računa o redoslijedu sura po kojem su one poredane u mushafu. Ibn-Bettal kaže da ne zna nikoga ko je smatrao da je redoslijed učenja Kur'ana u namazu ili van njega obaveza, tako da je, npr., dozvoljeno učiti suru El-Kehf prije sure El-Bekare i sl., ali je zabranjeno učiti iz jedne sure zadnji dio, pa onda prednji; to je po mišljenju časnih prethodnika haram. Dakle, obavezno je učiti ajete onim redoslijedom kojim su bili objavljivani Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on ih dostavio svome ummetu.

منْهُ سُورَةٌ مِنَ الْمُفَصَّلِ فِيهَا ذِكْرُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ حَتَّى إِذَا ثَابَ النَّاسُ إِلَى الإِسْلاَمِ نَزَلَ الْحَلاَلُ وَالْحَرَامُ وَلَوْ نَزَلَ أَوَّلَ شَيْءٍ لاَ تَشْرَبُوا الْخَمْرَ لَقَالُوا لاَ نَدَعُ الْخَمْرَ أَبَدًا وَلَوْ نَزَلَ لاَ تَزْنُوا لَقَالُوا لاَ نَدَعُ الزِّنَا أَبَدًا لَقَدْ نَزَلَ بِمَكَّةَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ وَإِنِّي لَجَارِيَةٌ أَلْعَبُ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) وَمَا نَزَلَتْ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَالنِّسَاءِ إِلاَّ وَأَنَا عِنْدَهُ قَالَ فَأَخْرَجَتْ لَهُ الْمُصْحَفَ فَأَمْلَتْ عَلَيْهِ آيَ السُّوَرِ .

njega objavljeno bila je sura iz grupe mufessal sura (koje počinju od sure Kaf, pa do kraja Kur'ana) u kojoj se spominju Džennet i Džehennem. A kada su ljudi prišli islamu, objavljen je halal i haram. Da je prvo objavljeno: 'Ne pijte alkohol!' – ljudi bi rekli: 'Nećemo nikada ostaviti alkohol!' Da je objavljeno: 'Nemojte blud činiti!' – rekli bi: 'nećemo ostaviti blud nikada! Još dok sam ja bila djevojčica i igrala se, u Meki je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno: 'Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!'[4] Sure El-Bekara i En-Nisa objavljene su kada sam ja kod njega bila.' Iznijela mu je mushaf i diktirala mu ajete iz sura."[5]

٤٩٩٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ بْنِ قَيْسٍ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفِ وَمَرْيَمَ وَطه وَالأَنْبِيَاءِ إِنَّهُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الأُوَلِ وَهُنَّ مِنْ تِلاَدِي .

4994. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je rekao:
"Čuo sam od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Ibn-Mes'uda kako kaže da su sure Benu-Israil,[6] El-Kehf, Merjem, Ta-Ha i El-Enbija među prvima objavljene. One su prve koje sam naučio (još u Mekki)."

٤٩٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رضي الله عنه قَالَ تَعَلَّمْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى قَبْلَ أَنْ يَقْدَمَ النَّبِيُّ ﷺ .

4995. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ishak da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Naučio sam suru *Sebbihisme rabbikel-a'la* prije nego što joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (u Medinu hidžru čineći)."[7]

4 El-Kamer, 46.

5 Ovdje se radi o medinskom periodu, u kojem je Aiša, radijallahu anha, bila udata za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neki su ajeti, međutim, u poglavljima koja se bave propisima (halal i haram) objavljeni u Meki, ali se ta poglavlja, budući da sadrže veliki broj ajeta koji su objavljeni u Medini, nazivaju medinskim. Aiša, radijallahu anha, očito mu je ukazala na te ajete, s obzirom da je ona bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga nakon Hidžre, naime u vrijeme objavljivanja medinskih ajeta.

6 To je drugi naziv za suru El-Isra.

7 Ovdje se radi o tome da je ova sura objavljena na početku, a naučio ju je Bera' b. Azib od Musab b. Umejra i Ibn-Ummi-Mektuma koji su poučavali ljude Kur'anu prije dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem u Medinu.

4996. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, a ovaj od Šekika da je kazivao:
"Abdullah je rekao: 'Naučio sam slične (po značenju i mudrostima) sure *Nazair* koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dvije po dvije na svakom rekatu.' Abdullah je nakon toga ustao; s njim je ušao i Alkama, a onda izišao Alkama, te ga mi priupitasmo, pa nam odgovori: 'Dvadeset je sura o početka Mufessala (kraćih sura od Kaf do kraja Kur'ana), prema pisanju Ibn-Mesuda, a posljednje su sure *Ha–Mim* i *Ha-Mim, Ed-Duhan* i *Amme jetesaelun*.'"[1]

٤٩٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ لَقَدْ تَعَلَّمْتُ النَّظَائِرَ الَّتِي كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَؤُهُنَّ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَقَامَ عَبْدُاللهِ وَدَخَلَ مَعَهُ عَلْقَمَةُ وَخَرَجَ عَلْقَمَةُ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ عِشْرُونَ سُورَةً مِنْ أَوَّلِ الْمُفَصَّلِ عَلَى تَأْلِيفِ ابْنِ مَسْعُودٍ آخِرُهُنَّ الْحَوَامِيمُ حم الدُّخَانِ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ .

DŽIBRIL JE PRESLUŠAVAO VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UČENJE KUR'ANA

باب كَانَ جِبْرِيلُ يَعْرِضُ الْقُرْآنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

Mesruk prenosi od Aiše, radijallahu anha, a ona od Fatime, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tajno mi je rekao: 'Džibril me je preslušavao Kur'an svake godine, a ove me je godine preslušavao dva puta. Po tome vidim da mi se približio kraj!'"

وَقَالَ مَسْرُوقٌ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام أَسَرَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُنِي بِالْقُرْآنِ كُلَّ سَنَةٍ وَإِنَّهُ عَارَضَنِي الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَلاَ أُرَاهُ إِلاَّ حَضَرَ أَجَلِي .

4997. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a najdarežljiviji bio je u mjesecu ramazanu. Džibril se susretao s njim svaku ramazansku noć sve do kraja mjeseca. Tada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an. Kada bi ga Džibril pohodio, on bi bio darežljiviji u dolini od vjetra poslanog."[2]

٤٩٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ وَأَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لأَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ حَتَّى يَنْسَلِخَ يَعْرِضُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْقُرْآنَ فَإِذَا لَقِيَهُ جِبْرِيلُ كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ .

1 Spominje Ebu Davud u svom rivajetu koje su to sure i to: Er-Rahman i En-Nedžm, *Ikterebe* i El-Hakka, Ez-Zarijati i Et-Tur, El-Vakia i Nun, *Se'ele* i En-Naziat, *Vejlun lil mutaffifin* i Abese, El-Muddesir i El-Muzzemmil, *Hel-eta* i *La uksimu*, *Amme jetesa'elun* i El-Murselati, *Izeš-Šemsu kuvviret* i Ed-Duhan.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je sva pozitivna svojstva koja mogu nekoga krasiti. Sva ta svojstva mogla su se uočiti kod njega tokom čitave godine. Ipak, u posebnim prilikama, kao što je

4998. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid, njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je preslušavan Kur'an jedanput svake godine, a dva puta one godine u kojoj će preseliti. U itikafu je svake godine provodio deset dana, a u godini u kojoj će preseliti činio je to dvadeset dana."[3]

٤٩٩٨. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ يَعْرِضُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ الْقُرْآنَ كُلَّ عَامٍ مَرَّةً فَعَرَضَ عَلَيْهِ مَرَّتَيْنِ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ وَكَانَ يَعْتَكِفُ كُلَّ عَامٍ عَشْرًا فَاعْتَكَفَ عِشْرِينَ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ .

UČAČI KUR'ANA IZMEĐU VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DRUGOVA

بَاب الْقُرَّاءِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ

4999. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Ibrahima, a ovaj od Mesruka (da je kazivao):
"Abdullah b. Amr spomenuo je Abdullaha b. Mes'uda rekavši: 'Neprestano ga volim, jer sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Uzimajte Kur'an od četverice: Abdullaha b. Mes'uda, Salima, Mu'aza b. Džebela i Ubejja b. Ka'ba.''"[4]

٤٩٩٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ ذَكَرَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ فَقَالَ لاَ أَزَالُ أُحِبُّهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ .

ramazan, lijepa svojstva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dolazila su do punog izražaja, a naročito darežljivost. Mjesec ramazan potiče na činjenje dobrih djela, a svakodnevni Poslanikov susret s Džibrilom još ga je više poticao na činjenje dobra. U ovom hadisu Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, uspoređuje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s vjetrom poslanim, tj. onom vrstom plemenitog vjetra koji svakom čovjeku i svim živim bićima svojim puhanjem i djelovanjem donosi svako dobro.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svake je godine pred Džibrilom učio Kur'an kako se ne bi nešto dodalo ili oduzelo od izvorne Allahove, dželle šanuhu, riječi. Ranije je to prakticirano jedanput, zbog toga što je Kur'an sukcesivno objavljivan i što još nije bio cjelovit. One godine u kojoj je Poslanik preselio u vječni svijet dvadeset je dana proveo u itikafu, a Džibril ga je dva puta preslušao Kur'an, kako bi se, s jedne strane, potpuno utvrdila njegova cjelovitost te kako bi se, na taj način, najavio odlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s ovog svijeta, s druge strane.

4 Radi se o četverici ashaba poznatih po dobrom pamćenju Kur'ana, njegovom razumijevanju i poznavanju različitih načina njegova učenja. Dvojica su bili muhadžiri, a dvojica ensarije.
Abdullah b. Mes'ud i Ubejj b. Ka'b umrli su u vrijeme hilafeta Osmana b. Affana, radijallahu anhu, Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, umro je u vrijeme hilafeta Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, a Salim b. Ma'kal, štićenik Ebu-Huzejfin, poginuo je u Bici na Jemami.

5000. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šekik b. Selema, koji je kazivao:
"Održao nam je govor Abdullah b. Mes'ud, rekavši: 'Tako mi Allaha preuzeo sam (iz usta Allahovog Poslanika) sedamdeset i nekoliko sura, i, tako mi Allaha, drugovi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, znaju da sam ja, iako nisam bolji od njih, najučeniji u pogledu Allahove knjige.'"[1]
Šekik kaže: "Sjedio sam u kružocima i slušao šta drugi kažu, ali nisam čuo odgovor koji govori drugačije od ovoga."

٥٠٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ خَطَبَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَقَالَ وَاللهِ لَقَدْ أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ بِضْعًا وَسَبْعِينَ سُورَةً وَاللهِ لَقَدْ عَلِمَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ أَنِّي مِنْ أَعْلَمِهِمْ بِكِتَابِ اللهِ وَمَا أَنَا بِخَيْرِهِمْ قَالَ شَقِيقٌ فَجَلَسْتُ فِي الحِلَقِ أَسْمَعُ مَا يَقُولُونَ فَمَا سَمِعْتُ رَادًّا يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ .

5001. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Bili smo u Himsu kad nam je Ibn-Mes'ud učio suru Jusuf.
'Nije ovako objavljena!', reče jedan čovjek, a Ibn-Mes'ud odgovori: 'Učio sam je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Odlično!' Osjetio je potom (Ibn-Mes'ud) zadah alkohola iz usta tog čovjeka, te reče: 'Zar si sastavio to dvoje: da protusloviš Allahovoj Knjizi, i piješ alkohol?!' Onda ga je dao kazniti."[2]

٥٠٠١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنَّا بِحِمْصَ فَقَرَأَ ابْنُ مَسْعُودٍ سُورَةَ يُوسُفَ فَقَالَ رَجُلٌ مَا هَكَذَا أُنْزِلَتْ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنْتَ وَوَجَدَ مِنْهُ رِيحَ الخَمْرِ فَقَالَ أَتَجْمَعُ أَنْ تُكَذِّبَ بِكِتَابِ اللهِ وَتَشْرَبَ الخَمْرَ فَضَرَبَهُ الحَدَّ .

1 Ovdje se radi o njegovom izuzetnom pamćenju Kur'ana, kur'anskih pravila, poznavanju povoda objave pojedinih ajeta, pitanju stavljanja van snage pojedinih ajeta i sl.

2 U ovom hadisu se ne spominje ime čovjeka koji je smatrao Ibn-Mes'udovo učenje neispravnim. Postoji mišljenje, kako navodi Ibn-Hadžer, da se radi o Nuhejku b. Sinanu. U toku razgovora Ibn-Mes'ud osjetio je zadah alkohola iz njegovih usta i dao ga je zbog toga kazniti. Ovdje nije rečeno da li je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, bio namjesnik, te je imao pravo na takav način sankcionirati ovaj njegov postupak, ili je, pak, to prijavio islamskim vlastima, koje su taj čin (konzumiranja alkohola) dosljedno kaznile.

5002. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Muslim, prenoseći od Mesruka da je kazivao:
"Abdullah (b. Me'sud) je, radijallahu anhu, rekao: 'Tako mi Onoga osim kojeg drugog Boga nema, nijedna sura nije objavljena, a da ja ne znam gdje je objavljena, niti je ijedan ajet iz Allahove knjige objavljen, a da ja ne znam povodom čega je objavljen. Kad bih znao nekoga ko bolje poznaje Allahovu Knjigu od mene, do kojeg mogu doći devom, i odjahao bih do njega!'"[3]

٥٠٠٢. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ رَضي الله عنه وَاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مِنْ كِتَابِ اللهِ إِلاَّ أَنَا أَعْلَمُ أَيْنَ أُنْزِلَتْ وَلاَ أُنْزِلَتْ آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللهِ إِلاَّ أَنَا أَعْلَمُ فِيمَ أُنْزِلَتْ وَلَوْ أَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنِّي بِكِتَابِ اللهِ تُبَلِّغُهُ الإِبِلُ لَرَكِبْتُ إِلَيْهِ .

5003. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam, a ovom Katada, koji kaže:
"Upitao sam (o tome) Enesa b. Malika, radijallahu anhu: 'Ko je napamet naučio cijeli Kur'an za vrijeme života Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Četverica, i svi su bili ensarije: Ubejj b. Ka'b, Mu'az b. Džebel, Zejd b. Sabit u Ebu-Zejd', odgovorio mi je."
S ovim se predanjem slaže (i potvrđuje ga) Fadl, prenoseći od Husejna b. Vakida, on od Sumame a ovaj od Enesa.

٥٠٠٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضي الله عنه مَنْ جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرْبَعَةٌ كُلُّهُمْ مِنَ الأَنْصَارِ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو زَيْدٍ تَابَعَهُ الْفَضْلُ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ .

5004. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdullah b. Musenna, a ovom Sabit Bunani i Sumama, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Do Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti samo su četverica naučili napamet cijeli Kur'an: Ebu-Derda, Mu'az b. Džebel, Zejd b. Sabit i Ebu-Zejd. Mi smo ga naslijedili."[4]

٥٠٠٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ وَثُمَامَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ يَجْمَعِ الْقُرْآنَ غَيْرُ أَرْبَعَةٍ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو زَيْدٍ قَالَ وَنَحْنُ وَرِثْنَاهُ .

3 Radi se, doista, o velikom poznavaocu Kur'ana, koji je, međutim, iz svoje skromnosti, bio spreman slušati i druge ukoliko bi saznao da oni znaju više od njega.

4 Taberi bilježi, prenoseći od Katade, da su se članovi plemena Evs i Hazredž hvalili svojim ljudima, pa su ljudi iz plemena Evs spomenuli četvericu svojih uglednika: Sa'da b. Mu'aza, radijallahu anhu, zbog čije se smrti Allahov Prijesto zatresao; Huzejmu b. Sabita, čije je svjedočenje važilo kao svjedočenje dvojice ljudi; Hanzalu b. Ebu-Amira, kojeg su meleci ogasulili, i Asima b. Sabita, kojeg su čuvali bumbari. Na to su im odgovorili pripadnici Hazredža rekavši da su sakupili Allahovu Objavu za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, četverica pripadnika ovog plemena, spominjući im imena koja su spomenuta u ovom hadisu.

5005. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Habiba b. Ebu-Sabita, ovaj od Seida b. Džubejra, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Omera da je kazivao:
"Ubejj je najbolji među nama u Kur'anu, ali mi ostavljamo nešto od njegovog kiraeta. On bi nam govorio: 'Preuzeo sam ga od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ništa od njega ne ostavljam!'"[1]
Uzvišeni je Allah rekao: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo."[2]

٥٠٠٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ أُبَيٌّ أَقْرَؤُنَا وَإِنَّا لَنَدَعُ مِنْ لَحَنِ أُبَيٍّ وَأُبَيٌّ يَقُولُ أَخَذْتُهُ مِنْ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلاَ أَتْرُكُهُ لِشَيْءٍ قَالَ اللهُ تَعَالَى (مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنْسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا).

VRIJEDNOSTI SURE EL-FATIHA (OTVARANJE KNJIGE)

بَاب فَضْلِ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ

5006. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovom Šu'ba, a njemu Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida b. Mu'alle da je rekao:
"Bio sam na namazu kada me je pozvao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu se nisam odazvao. (Nakon što sam završio namaz) rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, bio sam na namazu!' Tada mi on reče: 'Zar Allah, dželle šanuhu, nije kazao: 'Odazovite se Allahu i Njegovu Poslaniku kada vas pozovu!'? Hoćeš li da te, prije nego što izišeš iz džamije', reče on, 'poučim najvrednijoj suri u Kur'anu?' Uzeo me je zatim za ruku. Kada smo htjeli izići iz džamije, rekoh mu: 'Allahov Poslaniče,

٥٠٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ ابْنِ الْمُعَلَّى قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي فَدَعَانِي النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي قَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ) ثُمَّ قَالَ أَلاَ أُعَلِّمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُجَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ قُلْتَ لأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ

To ne znači da među muhadžirima nije bilo onih koji su pamtili cijeli Kur'an, jer je ovdje bilo nadmetanje između ensarija, Evsa i Hazredža. Mnogi ashabi pamtili su sure iz Kur'ana, ali je ovdje riječ o onima koji su ga cijelog naučili napamet prije preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem na ahiret.
Što se tiče četvrtog ashaba spomenutog u ovom hadisu, postoje razilaženja u pogledu njegovog imena. Ibn-Ebu-Davud spominje da je to Ebu-Zejd Kajs b. Ebu-Sa'sa'a Hazredž, jedan od pisara Objave. Ebu-Davud, međutim, smatra da je njegovo ime Kajs b. Seken. Enes, radijallahu anhu, kaže da je on bio učesnik u Bici na Bedru, da nije ostavio porodicu iza sebe te da su ga ashabi naslijedili.

1 Ubejj b. Ka'b jedan je od najboljih poznavalaca Kur'ana. Pored toga što je dobro pamtio Kur'an, vrlo ga je lijepo učio i druge njemu podučavao. Nije htio ništa od učenja ostaviti iako bi bilo nešto derogirano. Omer, radijallahu anhu, priznaje njegovu vrijednost, ali ajetom dokazuje da nije Ubejj, radijallahu anhu, u pravu u pogledu takvog svog postupka.

2 El-Bekara, 106.

rekao si da ćeš me poučiti najvrednijoj suri u Kur'anu!' Tada on reče: 'Elhamdu lillahi rabbil-alemin jesu sedam ajeta koji se ponavljaju; oni predstavljaju cijeli Kur'an, koji mi je objavljen.'"

سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ .

5007. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Vehb, a ovom Hišam, prenoseći od Muhammeda, on od Ma'beda, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:
"Bili smo na putovanju i odsjeli na jednom mjestu (da se odmorimo). Tada dođe jedna djevojčica i obavijesti nas da je vođu njihovog naselja ujeo (škorpion), a da su muškarci odsutni, te nas upita ima li iko među nama da liječi. S njom je otišao jedan čovjek za koga smo smatrali da ne zna liječiti, liječio ga je, i čovjek je ozdravio. Nakon toga naredio je da mu daju trideset ovaca i da nas napoje mlijekom. Kada se naš čovjek vratio, upitasmo ga: 'Jesi li poznavao liječenje ili si liječio?', a on nam odgovori: 'Ne, ja sam samo liječio Fatihom (*Ummul-Kitab*)!' Rekli smo da ništa ne poduzimamo dok ne dođemo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njega ne upitamo. Kad smo došli u Medinu, spomenuli smo ovaj slučaj Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: 'Kako je on znao da je Fatiha lijek? Podijelite ovce i mene uvrstite u podjelu!'"
Ebu-Ma'mer kaže da mu je ispričao Abdul-Varis, njemu Hišam, ovom Muhammed b. Sirin, a njemu Ma'bed b. Sirin, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija isti hadis.

٥٠٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ مَعْبَدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنَّا فِي مَسِيرٍ لَنَا فَنَزَلْنَا فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سَلِيمٌ وَإِنَّ نَفَرَنَا غَيْبٌ فَهَلْ مِنْكُمْ رَاقٍ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مَا كُنَّا نَأْبُنُهُ بِرُقْيَةٍ فَرَقَاهُ فَبَرَأَ فَأَمَرَ لَهُ بِثَلَاثِينَ شَاةً وَسَقَانَا لَبَنًا فَلَمَّا رَجَعَ قُلْنَا لَهُ أَكُنْتَ تُحْسِنُ رُقْيَةً أَوْ كُنْتَ تَرْقِي قَالَ لَا مَا رَقَيْتُ إِلَّا بِأُمِّ الْكِتَابِ قُلْنَا لَا تُحْدِثُوا شَيْئًا حَتَّى نَأْتِيَ أَوْ نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَاهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ وَمَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنَّهَا رُقْيَةٌ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنِي مَعْبَدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ بِهَذَا .

VRIJEDNOSTI SURE EL-BEKARA (KRAVA)

بَاب فَضْلِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ

5008. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana, on od Ebu-Mes'uda, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko prouči dva ajeta..."

٥٠٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَرَأَ بِالآيَتَيْنِ ...

5009. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Ebu-Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko navečer prouči dva ajeta s kraja sure El-Bekara, ona će mu biti dovoljna.'" [1]

٥٠٠٩. حدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ قَرَأَ بِالآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ.

5010. Usman b. Hejsem kaže da MU JE PRIČAO Avf, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio mi je čuvanje (hrane sakupljene od) zekata za ramazan, ali mi je došao jedan čovjek i počeo uzimati tu hranu. Uhvatio sam ga i rekao mu: 'Tužit ću te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'"
Zatim je ispričao cijeli hadis u kome, između ostaloga, stoji: "Kada legneš u svoju postelju, prouči *Ajetul-kursijju*, neprestano će s tobom od Allaha biti čuvar i neće ti šejtan neće moći prići sve dok ne osvaneš!"
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, na to rekao: "Istinu je kazao, iako je lažov, jer je to bio šejtan!"

٥٠١٠. وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ وَكَّلَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَصَّ الْحَدِيثَ فَقَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ لَنْ يَزَالَ مَعَكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَلاَ يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ ذَاكَ شَيْطَانٌ .

1 Komentatori ovako tumače značenje ovog hadisa: bit će mu dovoljna kao zamjena za noćni namaz ili učenje Kur'ana; drugi kažu da to znači: bit će mu dovoljna zaštita od svega lošeg, zaštita od šejtana i zla svih ljudi; treći opet kažu: bit će mu dovoljna zbog nagrade koju će za njih dobiti, i neće imati potrebe ništa drugo tražiti; četvrti kažu: bit će mu dovoljna u njegovom vjerovanju, zato što sadrže temelje imana i djela kojima se oni potvrđuju. Nevevi kaže: "Moguće je da sve spomenuto ulazi u značenje ovih riječi." (*Fethul-bari*, 8/673-674)

VRIJEDNOSTI SURE EL-KEHF (PEĆINA)

بَاب فَضْلِ سُورَةِ الْكَهْفِ

5011. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Beraa da je kazivao:
"Jedan je čovjek učio suru El-Kehf, a pored njega bio je konj čvrsto svezan s dva užeta. Iznenada ga je prekrio oblak koji se sve više i više približavao, a njegov se konj toga plašio. Kada je taj čovjek osvanuo, otišao je do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Bila je to smirenost (sekina) koja se spustila zbog Kur'ana!'"

٥٠١١ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يَقْرَأُ سُورَةَ الْكَهْفِ وَإِلَى جَانِبِهِ حِصَانٌ مَرْبُوطٌ بِشَطَنَيْنِ فَتَغَشَّتْهُ سَحَابَةٌ فَجَعَلَتْ تَدْنُو وَتَدْنُو وَجَعَلَ فَرَسُهُ يَنْفِرُ فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ بِالْقُرْآنِ .

VRIJEDNOSTI SURE EL-FETH (POBJEDA)

بَاب فَضْلِ سُورَةِ الْفَتْحِ

5012. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom putovao noću zajedno s Omerom b. Hattabom. Omer ga je nešto upitao, ali mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio. Potom ga je ponovo upitao, ali mu opet nije odgovorio. Upitao ga je zatim i po treći put, ali mu ponovo nije odgovorio. Tada Omer samom sebi reče: 'Teško tebi! Tri si puta upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on ti nije odgovorio!'"
"Potjerao sam svoju devu", kaže Omer, "sve dok nisam izbio na čelo kolone, ispred ostalih ljudi, bojeći se da se u Kur'anu ne objavi (nešto povodom ovog slučaja). Ubrzo zatim čuo sam glasnika kako zove i pobojao se da već nisu objavljeni ajeti o mome slučaju. Otišao sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, a on mi tada reče: 'Noćas mi je objavljena sura koja mi je draža od svega što sunce obasjava!' Zatim je proučio: '*Inna fetahna leke fethan mubina...*'"

٥٠١٢ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً فَسَأَلَهُ عُمَرُ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ عُمَرُ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ نَزَرْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي حَتَّى كُنْتُ أَمَامَ النَّاسِ وَخَشِيتُ أَنْ يَنْزِلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ قَالَ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا .

VRIJEDNOSTI SURE EL-IHLAS (ISKRENOST)

بَاب فَضْلِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

5013. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Jedan je čovjek čuo drugoga kako uči suru El-Ihlas i stalno je ponavlja. Kada je osvanuo, došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuo mu taj slučaj, kao da je htio kazati: 'Zar je ova sura toliko vrijedna da se stalno ponavlja?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Onoga u čijoj Ruci je moja duša, ona je (po svojoj vrijednosti) ravna trećini Kur'ana!'"

٥٠١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ .

5014. Ebu-Ma'mer dodaje da MU JE PRIČAO Ismail b. Dža'fer, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da mu je njegov brat Katada b. Nu'man kazivao:
"Jedan je čovjek za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćni namaz prije sabaha i učio samo suru El-Ihlas, ništa ne dodajući. Kada smo osvanuli, neko je otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...", spomenuvši hadis slično prethodnom hadisu.

٥٠١٤. وَزَادَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَخِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ أَنَّ رَجُلاً قَامَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْرَأُ مِنَ السَّحَرِ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ لاَ يَزِيدُ عَلَيْهَا فَلَمَّا أَصْبَحْنَا أَتَى الرَّجُلُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

5015. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima i Dahhaka Mešrikija, a oni od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima: 'Zar neko od vas nije u stanju svaku noć proučitii trećinu Kur'ana?' To im se učinilo preteškim, pa upitaše: 'A ko je to od nas u stanju, Allahov Poslaniče?' On tada reče: 'Allahul-vahidus-samed trećina je Kur'ana.'"[1]
Ebu-Abdullah veli: "Od Ibrahima je *mursel*, a od Dahhaka Mešrikija *musned*."

٥٠١٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَالضَّحَّاكُ الْمَشْرِقِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا أَيُّنَا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ اللهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ ثُلُثُ الْقُرْآنِ .

VRIJEDNOSTI SURA EL-FELEK (SVITANJE) I EN-NAS (LJUDI)

بَاب فَضْلِ الْمُعَوِّذَاتِ

5016. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anhu, da je kazivala:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi osjetio kakvu bol, učio sebi sure El-Felek i En-Nas i puhao niza se, a kada se jako razbolio, ja sam mu ih učila i potirala ga njegovom rukom, nadajući se blagoslovu u njoj."

٥٠١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ ﷺ كَانَ إِذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَيَنْفُثُ فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا .

1 Tumačeći ove hadise o vrijednostima sure El-Ihlas, učenjaci kažu da je ona osobito vrijedna zbog svoga značenja. Kur'an se dijeli na tri glavne cjeline: propise, vijesti i vjerovanje (tevhid), a El-Ihlas sadrži suštinu tevhida treće cjeline. Pojedini učenjaci smatraju da se ovi hadisi odnose na nagradu koja se stekne za učenje sure El-Ihlas. (*Fethul-bari*, 8/678-679)
Napomena: Tirmizi bilježi hadis u kome stoji: "Sura Ez-Zilzal ravna je polovini Kur'ana, a El-Kafirun četvrtini." U drugom hadisu koji također bilježi Tirmizi stoji: "Svaka od sura El-Kafirun i En-Nasr odgovara po jednoj četvrtini Kur'ana, a također i Ez-Zilzal odgovara četvrtini Kur'ana." Međutim, oba su ova hadisa slaba. (*Fethul-bari*, 8/679)

5017. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Mufeddal b. Fadala, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je rekla: "Svaku bi noć Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što legne u postelju, skupio šake i puhnuo u njih, a zatim proučio suru El-Ihlas, suru El-Felek i suru En-Nas, potirući rukama svoje tijelo. Počeo bi od glave i lica i nastavio s ostalim dijelovima tijela, s prednje strane. To bi ponovio tri puta."

٥٠١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

SPUŠTANJE SMIRENOSTI I MELEKA PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

بَاب نُزُولِ السَّكِينَةِ وَالْمَلَائِكَةِ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

5018. REKAO JE Lejs da mu je pričao Jezid b. Had, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Usejda b. Hudajra da je jedne noći učio suru El-Bekara, a pored njega bio mu je svezan konj, koji se najednom uznemirio. Kada je prekinuo učenje, on se odmah smirio. Ponovo je počeo učiti, a on se ponovo uznemirio. Još jednom prestade učiti, a on se odmah smiri, da bi se nakon novog početka (učenja) ponovo uznemirio. On odusta a sin mu Jahja je bio blizu konja, pa se bojao da ga konj ne udari. Nakon što ga je premjestio, podigao je glavu prema nebu i vidio nešto što je već nestajalo. Kada je svanulo, ispričao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šta se desilo, a on mi reče: 'Uči, Ibn-Hudajre, uči, Ibn-Hudajre!'
'Pobojao sam se', rekoh, 'da konj ne udari Jahjaa koji je bio blizu njega, podigao sam glavu i otišao do njega te podigoh glavu ka nebu, vidio sam nešto slično tamnom oblaku na kome su se nalazile svjetiljke. Promatrao sam to sve dok se nije udaljilo toliko daleko da ga više nisam mogao vidjeti.'
'Znaš li šta je to?', upita me (Poslanik).
'Ne', odgovorih.

٥٠١٨. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ قَالَ بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَفَرَسُهُ مَرْبُوطَةٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ فَقَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَانْصَرَفَ وَكَانَ ابْنُهُ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا فَأَشْفَقَ أَنْ تُصِيبَهُ فَلَمَّا اجْتَرَّهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ قَالَ فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ تَطَأَ يَحْيَى وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَانْصَرَفْتُ إِلَيْهِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا مِثْلُ الظُّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ فَخَرَجَتْ حَتَّى لَا أَرَاهَا قَالَ وَتَدْرِي مَا ذَاكَ قَالَ لَا قَالَ تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ

دَنَتْ لِصَوْتِكَ وَلَوْ قَرَأْتَ لأَصْبَحَتْ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا لاَ تَتَوَارَى مِنْهُمْ قَالَ ابْنُ الْهَادِ وَحَدَّثَنِي هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدُاللهِ بْنُ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ .

'To su meleci koji su došli da slušaju tvoj glas. Da si nastavio učiti, oni bi tako ostali do svitanja, i ljudi bi ih gledali, a da se oni uopće ne bi krili od njih', reče on."
Ibn-Had veli da mu je ovaj hadis ispričao Abdullah b. Habbab, prenoseći ga od Ebu-Seida Hudrija, a on od Usejda b. Hudajra.

بَاب مَنْ قَالَ لَمْ يَتْرُكِ النَّبِيُّ ﷺ إِلاَّ مَا بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ

O ONIMA KOJI SU REKLI DA POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZA SEBE NIJE OSTAVIO NIŠTA OSIM KUR'ANA

٥٠١٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَشَدَّادُ ابْنُ مَعْقِلٍ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَهُ شَدَّادُ بْنُ مَعْقِلٍ أَتَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ شَيْءٍ قَالَ مَا تَرَكَ إِلاَّ مَا بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ قَالَ وَدَخَلْنَا عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ مَا تَرَكَ إِلاَّ مَا بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ .

5019. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja da je rekao: "Šeddad b. Ma'kil zajedno sa mnom posjetio je Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, i upitao ga: 'Je li Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio nešto iza sebe?'
'Nije ostavio ništa više od onoga što se nalazi među koricama (Kur'ana)', odgovorio je. Otišli smo zatim do Muhammeda b. Hanefije i upitali ga isto to, te nam on reče: 'Poslanik nije ostavio ništa drugo osim onoga što se nalazi među koricama (Kur'ana).'"[1]

1 Imam Buhari pomoću ovih hadisa odgovara onima koji tvrde da je s nestankom njegovih prvih hafiza nestao i veliki dio Kur'ana. To su izmislile šiije rafidije, želeći na takav način opravdati svoju tvrdnju da se tekst o Alijinom, radijallahu anhu, imametu i pravu na hilafet nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio u Kur'anu, pa su ga ashabi prikrili. Ta je tvrdnja potpuno neistinita, jer ashabi nisu prikrili hadise u kojima se govori o vrijednost Alije, radijallahu anhu. Takav je, npr., hadis: "Ti si kod mene kao što je Harun bio kod Musaa." Buhari u ovom poglavlju navodi predanje od Muhammeda b. Hanefije, radijallahu anhu, kojeg šiije smatraju jednim od svojih imama, kako bi razlozi za odbacivanje njihovih tvrdnji još više dobili na težini. (*Fethul-bari*, 8/683)

PREDNOST KUR'ANA NAD OSTALIM GOVOROM

بَاب فَضْلِ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ

5020. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid Ebu-Halid, prenoseći od Hemmama, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, on od Ebu-Musaa Eš'arija, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Musliman koji uči Kur'an sličan je narandži:[1] i okus i miris su joj lijepi. Onaj koji ne uči Kur'an sličan je datuli: okus joj je lijep, a mirisa uopće nema. Grešnik koji uči Kur'an sliči bosiljku: miris mu je lijep, a okus gorak, dok grešnik koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi: okus joj je gorak, a nema nikakva mirisa."

٥٠٢٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالأُتْرُجَّةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلاَ رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلاَ رِيحَ لَهَا .

5021. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahje, on od Sufjana, a ovaj od Abdullaha b. Dinara da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Do vašeg nestanka ostalo je, u odnosu na narode koji su živjeli prije vas, onoliko koliko je između ikindije i zalaska sunca. A vaš primjer i primjer židova i kršćana jest kao primjer čovjeka koji je unajmio radnike rekavši im: 'Ko će mi raditi do podne za jedan kirat (određena mjera)?', pa su se tog posla prihvatili židovi. Potom je (ovaj čovjek) upitao: 'Ko će mi raditi od podneva do ikindije?', pa su se tog posla prihvatili kršćani. Zatim ste prihvatili vi da radite od ikindije do akšama za dva kirata. 'Mi smo više radili, a manje dobili!' reći će židovi i kršćani.
'Jesam li vam šta nepravedno umanjio od vaše nagrade?', (upitat će Allah).

٥٠٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَجَلُكُمْ فِي أَجَلِ مَنْ خَلاَ مِنَ الأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلاَةِ الْعَصْرِ وَمَغْرِبِ الشَّمْسِ وَمَثَلُكُمْ وَمَثَلُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عُمَّالاً فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ النَّصَارَى ثُمَّ أَنْتُمْ تَعْمَلُونَ مِنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ بِقِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلاً وَأَقَلُّ عَطَاءً قَالَ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ قَالُوا لاَ قَالَ فَذَاكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ شِئْتُ .

[1] Arapsku riječ *utrudždže* preveo sam riječju "narandža", iako je to vrsta voćke koja je između narandže i limuna. T. Muftić ovu riječ prevodi kao "vrsta limuna", zato što se to u našem jeziku lakše razumije. Ovdje, međutim, to ne bi bio odgovarajući prijevod, jer okus limuna je kiselkast.

'Ne', odgovorit će oni.
'To je Moja milost; dao sam je kome Ja hoću!', odgovorit će Allah."

OPORUKA DA BRINEMO O KUR'ANU

بَاب الْوَصِيَّةِ بِكِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

5022. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Malik b. Migvel, a ovom Talha, koji pripovijeda:
"Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio kakvu oporuku.
'Ne', odgovorio mi je.
'Kako će narediti ljudima da ostavljaju oporuku (vasijet) iza sebe, a sam to nije učinio?', upitao sam.
'Oporučio nam je da pazimo na Allahovu Knjigu', reče on."

٥٠٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى آوْصَى النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لاَ فَقُلْتُ كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ أُمِرُوا بِهَا وَلَمْ يُوصِ قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللهِ .

O ONOME KOJEM KUR'AN NE BUDE DOVOLJAN (U VEZI S VIJESTIMA O PROŠLIM NARODIMA)

بَاب مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ

I riječima Uzvišenog: "a zar im nije dosta to što mi tebi objavljujemo knjigu koja im se kazuje?"[2]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ) .

5023. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah nije ništa slušao kao što je slušao Vjerovjesnika: da lijepo uči Kur'an."
Ebu-Selemin drug kaže: "Hoće reći: da glasno uči Kur'an."

٥٠٢٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمْ يَأْذَنِ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ وَقَالَ صَاحِبٌ لَهُ يُرِيدُ يَجْهَرُ بِهِ .

2 El-Ankebut, 51.

5024. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah nije ništa slušao kao što je slušao Vjerovjesnika: da uči Kur'an."
Sufjan veli da *Jeteganna bihi* (da uči Kur'an) znači *jestagni bihi* (imajući Kur'an, neovisan je o bilo čemu drugom).[1]

٥٠٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ قَالَ سُفْيَانُ تَفْسِيرُهُ يَسْتَغْنِي بِهِ .

O OSJEĆAJU ŽELJE ZA POSTIZANJEM DOBRA KOJEG DRUGI IMA[2] PREMA ONOME KOJI ZNA KUR'AN NAPAMET I STALNO GA UČI

بَاب اغْتِبَاطِ صَاحِبِ الْقُرْآنِ

5025. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Nije dopuštena zavidnost izuzev u dva slučaja: čovjeku kome je Allah podario Kur'an, pa on provodi noći učeći ga (i postupajući po njemu), i čovjeku kome je Allah podario veliki imetak, pa ga on danonoćno udjeljuje.'"

٥٠٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ حَسَدَ إِلاَّ عَلَى اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْكِتَابَ وَقَامَ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَرَجُلٌ أَعْطَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يَتَصَدَّقُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ .

1 Imam Buhari podržava ovo tumačenje Sufjana b. Ujejne, te je zbog toga i u naslovu ovog poglavlja naveo kur'anski ajet koji potvrđuje ovo tumačenje. Ova zabrana ne odnosi se na uljepšavanje glasa prilikom učenja Kur'ana, jer je poznato da se prednost u učenju daje onome ko ima ljepši glas. Međutim, učenjaci se razilaze u vezi s pitanjem melodičnog učenja. Dio učenjaka stoji na stanovištu da je to pokuđeno (mekruh), dok to drugi smatraju dopuštenim, zato što melodično učenje izaziva dublji doživljaj, ali pod uvjetom da se zbog melodije ne odstupi od pravila učenja i da se pravilno izgovori svaki harf. (*Fethul-bari*, 8/690)

2 Arapska riječ *igtibat* znači "pozitivna zavidnost", tj. podrazumijeva žudnju da se ima nešto što drugi posjeduje, ali bez želje da to onaj drugi izgubi. S druge strane, postoji i tzv. negativna zavidnost, koja se u arapskom jeziku označava pojmom *hased*.

5026. PRIČAO NAM JE Ali b. Ibrahim, njemu Revh, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, ovaj od Zekvana, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zavidnost je dopuštena samo u dva slučaja: čovjeku kojeg je Allah poučio Kur'anu, pa ga on danonoćno uči (i po njemu postupa), a njegov ga komšija čuje i kaže: 'Kamo sreće da je i meni dato ono što je dato njemu, pa da i ja činim ono što čini on!', i čovjeku kome je Allah podario (veliki) imetak, pa ga on troši na putu istine, te neko kaže: 'Kamo sreće da je i meni dato ono što je dato njemu, pa da i ja postupam onako kako postupa on!'"

٥٠٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ عَلَّمَهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ فَسَمِعَهُ جَارٌ لَهُ فَقَالَ لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فُلاَنٌ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يُهْلِكُهُ فِي الْحَقِّ فَقَالَ رَجُلٌ لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فُلاَنٌ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ .

"NAJBOLJI JE MEĐU VAMA JE ONAJ KOJI NAUČI KUR'AN I NJEMU (DRUGE) POUČAVA."

بَاب خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

5027. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, ovom Alkama b. Mersed, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Osmana, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Nabolji je među vama onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava."
Sa'd b. Ubejda kaže da je Ebu-Abdur-Rahman druge poučavao Kur'anu otkad je Osman, radijallahu anhu, postao halifa pa sve do vremena Hadždžadža, a sam Abdur-Rahman veli da ga je to (ovaj hadis) zadržalo na ovom mjestu (to cijelo vrijeme).

٥٠٢٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عُثْمَانَ رَضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ قَالَ وَأَقْرَأَ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ فِي إِمْرَةِ عُثْمَانَ حَتَّى كَانَ الْحَجَّاجُ قَالَ وَذَاكَ الَّذِي أَقْعَدَنِي مَقْعَدِي هَذَا .

5028. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Alkame b. Merseda, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Osmana b. Affana, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najbolji je među vama onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava."

٥٠٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَفْضَلَكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ .

5029. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hammad, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da da je kazivao:
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla da sebe poklanja Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ja nemam potrebe za ženama!', odgovorio joj je on. Tada neko od prisutnih povika: 'Udaj je za mene!'
'Daj joj odjeću (kao mehr)!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam odjeće!', odgovori čovjek.
'Daj joj barem gvozdeni prsten!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što mu se čovjek ponovo ispriča, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Koliko Kur‘ana znaš napamet?'
'Toliko i toliko', odgovori on.
'Udajem je za tebe na osnovu tog dijela Kur'ana, koji znaš napamet!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٠٢٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ فَقَالَ مَا لِي فِي النِّسَاءِ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا قَالَ أَعْطِهَا ثَوْبًا قَالَ لاَ أَجِدُ قَالَ أَعْطِهَا وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَاعْتَلَّ لَهُ فَقَالَ مَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O UČENJU KUR'ANA NAPAMET

بَاب الْقِرَاءَةِ عَنْ ظَهْرِ الْقَلْبِ

5030. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu Hazima, a on od Sehla b. Seada (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazala: 'Allahov Poslaniče, došla sam da ti poklonim sebe!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je podigao pogled prema njoj i dobro ju je pogledao, a zatim oborio glavu. Kada je vidjela da on nije donio odluku o njoj, ona je sjela. Tada jedan od njegovih ashaba ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'
'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne, tako mi Allaha, nemam ništa, Allahov Poslaniče!', reče on.
'Otiđi i potraži nešto kod svojih!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode i vrati

٥٠٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ لِأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَأْطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا

se, rekavši: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!’
‘Potraži makar gvozdeni prsten!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode i ponovo se vrati, kazavši: ‘Tako mi Allaha, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, moj donji dio odjeće (izar, kojim se prekriva donji dio tijela).’ Na to će Sehl: ‘Ali on nema gornje odjeće (prekrivača ridaa), te joj može dati samo pola izara!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se ovom čovjeku i upita ga:
‘Kako ćeš riješiti problem sa svojim donjim pokrivačem? Ako ga obučeš ti, njoj neće ostati ništa, a ako ga obuče ona, tebi onda neće ostati ništa!’ Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći. Zatim je ustao pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio da je krenuo da iziđe te je naredio da ga pozovu.
‘Šta znaš od Kur’ana?’, upita ga kada je došao, a on odgovori: ‘Znam tu suru i tu suru i tu suru nabraja ih.’
‘Znaš li ih napamet?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Da, Allahov Poslaniče!’, odgovori on.
‘Idi, udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِدَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا عَدَّهَا قَالَ أَتَقْرَؤُهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O PRISJEĆANJU NA KUR'AN I STALNOM PONAVLJANJU NJEGOVIH RIJEČI

بَاب اسْتِذْكَارِ الْقُرْآنِ وَتَعَاهُدِهِ

5031. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, prenoseći od Malika, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vlasnik (hafiz) Kur'ana sličan je vlasniku privezanih deva: ako ih bude nadgledao, sačuvat će ih, a ako ih pusti, otići će."[1]

٥٠٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ .

5032. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'a'ra, njemu Šu'ba, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ružno je da neko od vas kaže: 'Zaboravio sam taj i taj ajet (koji sam znao napamet)', već treba kazati učinjeno je da ga zaboravim (tj. šejtan mi je zaborav nametnuo).' Ponavljajte Kur'an, jer se Kur'an izvlači iz prsa ljudi zaboravlja brže nego što deve pobjegnu (ako se ne čuvaju)!"
Isti hadis ispričao nam je i Osman, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura. Ovo predanje potvrđuje Bišr, prenoseći ga od Ibn-Mubareka, a on od Šu'be, kao i Ibn-Džurejdž, koji prenosi od Abde, on od Šekika, ovaj od Abdullaha, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao... (ovaj hadis).

٥٠٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِئْسَ مَا لِأَحَدِهِمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ بَلْ نُسِّيَ وَاسْتَذْكِرُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفَصِّيًا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النَّعَمِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ تَابَعَهُ بِشْرٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ شُعْبَةَ وَتَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدَةَ عَنْ شَقِيقٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu poredi hafiza s čuvarom stada deva, želeći time ukazati na to da se Kur'an veoma brzo zaboravlja ako se ne obnavlja, kao što se deve veoma lahko gube ukoliko se ne svežu i stalno ne obilaze.

5033. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala‘, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ponavljajte Kur‘an! Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, on se brže zaboravlja nego što se deve oslobađaju od užeta kojim su privezane.”

٥٠٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَصِّيًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا .

O UČENJU KUR’ANA JAŠUĆI

بَاب الْقِرَاءَةِ عَلَى الدَّابَّةِ

5034. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ijasa, a on od Abdullaha b. Mugaffela da je rekao:
“Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Meke kako, jašući devu, uči suru El-Feth.”[2]

٥٠٣٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِيَاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَهُوَ يَقْرَأُ عَلَى رَاحِلَتِهِ سُورَةَ الْفَتْحِ .

O POUČAVANJU DJECE KUR’ANU

بَاب تَعْلِيمِ الصِّبْيَانِ الْقُرْآنَ

5035. PRIČAO MI JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Seida b. Džubejra da je rekao:
“Sure koje vi nazivate *el-mufessal* [3] jasne su (el-muhkem) i nisu stavljene van snage. Ibn-Abbas kaže: ‘Imao sam deset godina kada je preselio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a već sam bio naučio te sure (*el-muhkem*).’”

٥٠٣٥. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّ الَّذِي تَدْعُونَهُ الْمُفَصَّلَ هُوَ الْمُحْكَمُ قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ وَقَدْ قَرَأْتُ الْمُحْكَمَ .

5036. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim, a njemu Hušejm da ga je obavijestio Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Sakupio sam *el-muhkem* još za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Upitao sam ga: “A šta je to *el-muhkem*?”, a on odgovori: “*El-Mufessal*.”[4]

٥٠٣٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَمَعْتُ الْمُحْكَمَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ وَمَا الْمُحْكَمُ قَالَ الْمُفَصَّلُ .

2 Ovim hadisom Buhari odgovara onima koji smatraju da je pokuđeno učiti Kur‘an jašući.

3 Ovim nazivom označavaju se sure od sure El-Hudžurat pa do kraja Kur‘ana, a nazvane su el-mufessal zato što su njihovi ajeti kratki, a poglavlja (fusul) mnogobrojna. (Fethul-bari, 8/702)

4 Ovim poglavljem Buhari odgovara onima koji smatraju da je poučavanje djece Kur’anu pokuđeno (mekruh). To se mišljenje prenosi od pojedinih ashaba, te je on htio otkloniti svaku sumnju o tom pitanju.

O ZABORAVLJANJU KUR'ANA I DA LI ĆE (ČOVJEK) REĆI: "ZABORAVIO SAM TAJ I TAJ AJET!"

بَاب نِسْيَانِ الْقُرْآنِ وَهَلْ يَقُولُ نَسِيتُ آيَةَ كَذَا وَكَذَا

Uzvišeni kaže: "Poučit ćemo te učenju, pa nećeš zaboraviti, izuzev ono što htjedne Allah!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى : (سَنُقْرِئُكَ فَلاَ تَنْسَى إِلاَّ مَا شَاءَ اللهُ) .

5037. PRIČAO NAM JE Rebi' b. Jahja, njemu Zaida, ovom Hišam, prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je nekog čovjeka kako u džamiji uči Kur'an, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na te i te ajete iz te i te sure!'"

٥٠٣٧. حَدَّثَنَا رَبِيعُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً مِنْ سُورَةِ كَذَا .

5037. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa, prenoseći od Hišama isti hadis, samo u njemu stoji:
"... koje sam bio izostavio iz te i te sure."
Ovo predanje potvrđuju Ali b. Mushir i Abda, prenoseći od Hišama.

٥٠٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى عَنْ هِشَامٍ وَقَالَ أَسْقَطْتُهُنَّ مِنْ سُورَةِ كَذَا تَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَعَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ .

5038. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je kako jedan čovjek noću uči neku suru, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na taj i taj ajet iz te i te sure, koji mi je bio u zaborav stavljen.!'"

٥٠٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَجُلاً يَقْرَأُ فِي سُورَةٍ بِاللَّيْلِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً كُنْتُ أُنْسِيتُهَا مِنْ سُورَةِ كَذَا وَكَذَا .

1 El-A'la, 6-7.

5039. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ružno je to što neko od njih kaže: ‘Zaboravio sam taj i taj ajet!’? Već mu je u zaborav stavljen!”[2]

٥٠٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِئْسَ مَا لِأَحَدِهِمْ يَقُولُ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ بَلْ هُوَ نُسِّيَ .

O ONIMA KOJI SMATRAJU DA JE DOPUŠTENO KAZATI “SURETUL-BEKARA” ILI “TA I TA SURA” (PO NJENOM NAZIVU)[3]

باب مَنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا أَنْ يَقُولَ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَسُورَةُ كَذَا وَكَذَا

5040. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Alkame i Abdur-Rahmana b. Jezida, a oni od Ebu-Mesuda Ensarija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko navečer prouči dva ajeta s kraja sure El-Bekara, bit će mu dovoljna te noći.”[4]

٥٠٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأَ بِهِمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ .

5041. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je kazivao da ga je obavijestio Urva b. Zubejr o hadisu što ga prenose Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Abdul-Kari, a u kojem se navodi da su oni čuli Omera b. Hattaba kako kazuje:
“Čuo sam Hišama b. Hakima b. Hizama kako za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan pa sam poslušao njegovo učenje kad ga on uči na više načina kojim me nije učio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Htio sam ga silom uhvatiti u namazu, ali sam sačekao da preda selam, a onda sam ga uzeo za odjeću i upitao: ‘Ko te je poučio ovoj suri koju sam te čuo da učiš?’

٥٠٤١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ حَدِيثِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيِّ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَؤُهَا عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبَّبْتُهُ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ

2 Ovim hadisima ukazuje se na važnost obnavljanja i održavanja onoga što se iz Kur‘ana nauči napamet, te zabranjuje da čovjek tako jednostavno kaže kako je zaboravio nešto iz Kur‘ana, već treba reći kako ga je šejtan naveo da to zaboravi.

3 Ovim poglavljem Buhari odgovara onima koji smatraju da prilikom spominjanja sura treba reći “sura u kojoj se spominje krava (bekara)” i sl., a ne sura “Krava”.

4 Pogledaj značenje ovog hadisa u poglavlju Kur’an je objavljen na “sedam harfova”. Hadis broj 4992.

'Poučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on.
'Lažeš', rekoh mu, 'tako mi Allaha, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio me je ovoj suri (koju sam od tebe čuo)!' Uputio sam se zatim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći ga sa sobom. 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan onako kako mi to ti nisi naučio, a naučio si me suru el-Furkan!' Tada on reče: 'Prouči je, Hašime!' On je ponovo prouči onako kako sam ga već čuo da uči. 'Ovako je objavljena!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: 'Uči ti, Omere!' Ja sam je proučio onako kako sam je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
'I ovako je objavljena!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: 'Kur'an je objavljen na sedam harfova (načina učenja); čitajte ga onako kako vam je najlakše!'"

هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ كَذَبْتَ فَوَاللهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَهُوَ أَقْرَأَنِي هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَقُودُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا وَإِنَّكَ أَقْرَأْتَنِي سُورَةَ الْفُرْقَانِ فَقَالَ يَا هِشَامُ اقْرَأْهَا فَقَرَأَهَا الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُهَا الَّتِي أَقْرَأَنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

5042. PRIČAO NAM JE Bišr b. Adem da ga je obavijestio Ali b. Mushir, a njega Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je (nekog) učača kako noću uči u džamiji, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na taj i taj ajet, koji sam bio ispustio iz te i te sure!'"

٥٠٤٢ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ قَارِئًا يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهَا مِنْ سُورَةِ كَذَا وَكَذَا .

O UČENJU KUR'ANA POLAHKO (TERTIL)

بَاب التَّرْتِيلِ فِي الْقِرَاءَةِ

I riječima Uzvišenog: "... i izgovaraj Kur'an pažljivo!",[1] a također i: "I kao Kur'an ga sve dio po dio objavljujemo, da bi ga ti ljudima malo-pomalo kazivao...",[2] te pokuđenosti prebrzog učenja, kao što se navode pjesnički stihovi *fiha jufreku*, u njemu se rastavlja kaže Ibn-Abbas *feraknahu* razložili smo ga.

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً) وَقَوْلِهِ (وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ) وَمَا يُكْرَهُ أَنْ يُهَذَّ كَهَذِّ الشِّعْرِ (فِيهَا يُفْرَقُ) يُفَصَّلُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَرَقْنَاهُ) فَصَّلْنَاهُ .

5043. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mehdi b. Mejmun, a ovom Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Jednog smo jutra otišli kod Abdullaha (b. Mesuda), te mu jedan čovjek reče: 'Sinoć sam proučio *el-mufessal* (od sure El-Hudžurat do kraja Kur'ana).' Na to on odgovori: 'Prebrzo, kao što se navode stihovi! Slušali smo učenje (Kur'ana), i ja dobro pamtim skupine sura koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno učio: osamnaest sura iz *el-mufessala* i dvije sure od onih koje počinju s *Ha-Mim*.'"

٥٠٤٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ غَدَوْنَا عَلَى عَبْدِاللهِ فَقَالَ رَجُلٌ قَرَأْتُ الْمُفَصَّلَ الْبَارِحَةَ فَقَالَ هَذًّا كَهَذِّ الشِّعْرِ إِنَّا قَدْ سَمِعْنَا الْقِرَاءَةَ وَإِنِّي لَأَحْفَظُ الْقُرَنَاءَ الَّتِي كَانَ يَقْرَأُ بِهِنَّ النَّبِيُّ ﷺ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سُورَةً مِنَ الْمُفَصَّلِ وَسُورَتَيْنِ مِنْ آلِ حم .

5044. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio!",[3] rekao:
"Kada bi Džibril donio određene ajete Objave, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprestano bi pokretao jezik i usne (pokušavajući ih zapamtiti). On je bio poznat po tome, i to mu je predstavljalo veliku poteškoću. Stoga je Uzvišeni Allah objavio ajet iz sure El-Kijama koji glasi:

٥٠٤٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفَتَيْهِ فَيَشْتَدُّ عَلَيْهِ وَكَانَ يُعْرَفُ مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ الْآيَةَ الَّتِي فِي لاَ أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ

1 El-Muzzemmil, 4.
2 El-Kehf, 106.
3 El-Kijama, 16.

‘Ne izgovaraj Kur‘an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio! Na Nama je da ga sakupimo, da bi ga ti čitao!’ Tj. na Nama je je da ga sakupimo u tvojim prsima i njegovo učenje.
‘A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!’[1] Znači: kada ga objavljujemo, ti samo slušaj, ‘... a poslije, na Nama je da ga objasnimo!’ Tj.: Na Nama je da ga objasnimo tvojim riječima. Od tada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao Džibril, samo sagnuo glavu i zašutio, a kada bi on otišao, sve bi (lahko) proučio, baš kao što mu je Uzvišeni Allah obećao.”

لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ) فَإِنَّ عَلَيْنَا أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ (وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) قَالَ إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلِسَانِكَ قَالَ وَكَانَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ أَطْرَقَ فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللهُ .

O PRAVLJENJU DUŽINA (EL-MEDD) PRILIKOM UČENJA KUR’ANA

بَاب مَدِّ الْقِرَاءَةِ

5045. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Džerir b. Hazim Ezdi, a ovom Katada, koji kaže: “Pitao sam Enesa b. Malika kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur’an, pa mi je odgovorio: ‘On je izgovarao svaku dužinu (medd).’”

٥٠٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ الْأَزْدِيُّ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كَانَ يَمُدُّ مَدًّا .

5046. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade da je rekao: “Upitali su Enesa o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio (Kur’an), pa je odgovorio da je on (prilikom učenja) izgovarao dužine. Zatim je proučio: *‘Bismillahir-rahmanir-rahim!’*, otežući *bismillah*, zatim *er-rahman* i *er-rahim*.”[2]

٥٠٤٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كَانَتْ مَدًّا ثُمَّ قَرَأَ (بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) يَمُدُّ بِبِسْمِ اللهِ وَيَمُدُّ بِالرَّحْمَنِ وَيَمُدُّ بِالرَّحِيمِ .

1 El-Kijama, 16-18.

2 Ovim hadisima Buhari želi kazati da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polahko učio Kur‘an otežući u glasu, izgovarajući svaku dužinu (medd).

O TERDŽIU (PRIBLIŽAVAJUĆI IZGOVOR HAREKETA) PRILIKOM UČENJA

بَاب التَّرْجِيعِ

5047. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ijas, kazujući da je čuo Abdullaha b. Mugaffela kada je rekao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči Kur'an jašući na svojoj ženskoj ili muškoj devi, koja ga je nosila. Učio je suru El-Feth ili nešto iz sure El-Feth, lahkim učenjem učio je sa terdžiom."[3]

٥٠٤٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِيَاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ أَوْ جَمَلِهِ وَهِيَ تَسِيرُ بِهِ وَهُوَ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قِرَاءَةً لَيِّنَةً يَقْرَأُ وَهُوَ يُرَجِّعُ .

O UČENJU KUR'ANA LIJEPIM GLASOM

بَاب حُسْنِ الصَّوْتِ بِالْقِرَاءَةِ لِلْقُرْآنِ

5048. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halef Ebu-Bekr, njemu Ebu-Jahja Himmani, a ovom Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O Ebu-Musa, tebi je dat lijep glas od lijepog glasa Davudova, alejhis-selam."[4]

٥٠٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَهُ يَا أَبَا مُوسَى لَقَدْ أُوتِيتَ مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ .

3 Tj. približavajući izgovor hareketa u učenju napr. hemze sa fathom iza njega elif sa sukunom zatim drugo hemze. To zato što je med odužio na svom mjestu, neki kažu da je to posljedica toga što ga je deva tresla prilikom hoda, dok prvo Ibn Hadžer podržava. (*Fethul-bari*, 8/710)

4 Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu, imao je vrlo lijep glas. Jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo ga je kako uči, a zatim izgovorio navedeni hadis. U hadisu se spominje "od lijepog glasa porodice Davudove" dočim se to odnosi na Davuda, alejhis-selam, lično jer nije poznato da je neko od njegove porodice imao to svojstvo. (*Fethul-bari*, 8/711)

O ONIMA KOJI SU VOLJELI SLUŠATI DRUGOGA KAD UČI KUR'AN

بَاب مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْمَعَ الْقُرْآنَ مِنْ غَيْرِهِ

5049. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs ibn Gijas, a njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Rekao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Uči mi Kur'an!'
'Zar da ti učim a tebi je objavljen?!', odgovorio sam mu.
'Ja ga volim čuti od drugoga!' reče on."

٥٠٤٩ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ قُلْتُ آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي .

O TOME DA JE DOPUŠTENO REĆI ONOME KOJI UČI KUR'AN: "DOSTA!"

بَاب قَوْلِ الْمُقْرِئِ لِلْقَارِئِ حَسْبُكَ

5050. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od od Abdullaha b. Mes'uda (da je kazivao):
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uči mi Kur'an!'
'Allahov Poslaniče, da ja tebi učim Kur'an, a tebi je objavljen?!', rekoh.
'Da', odgovorio je. Ja sam tada počeo učiti suru En-Nisa, sve dok nisam došao do ajeta: 'A šta će biti onog Dana kada protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?'[1]
Reče: 'Dosta ti je!' Okrenuo sam se prema njemu kad mu oči plaču."

٥٠٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ نَعَمْ فَقَرَأْتُ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى أَتَيْتُ إِلَى هَذِهِ الْآيَةِ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ حَسْبُكَ الْآنَ فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

1 En-Nahl 89.

O TOME ZA KOJE VRIJEME SE PROUČI CIJELI KUR'AN

بَاب فِي كَمْ يُقْرَأُ الْقُرْآنُ

Te riječima Uzvišenog:
"A vi iz Kur'ana učite ono što je lahko..."[2]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ) .

5051. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Šubrume, koji kaže da je razmišljao o tome koliko je potrebno (dnevno) proučiti iz Kur'ana, pa je ustanovio da nema sure manje od tri ajeta. Stoga je smatrao da niko sebi ne bi smio dopustiti da ne prouči barem tri ajeta (dnevno). Kaže Ali kazivao mi je, a Sufjan kaže da ga je obavijestio Mensur, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, obavjestio ga je Alkama, a ovaj od Ebu-Mesuda a susreo sam ga kada je tavaf činio oko Kabe, spomenuo riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem : "Dva su ajeta s kraja sure El-Bekara dovoljna onome koji ih prouči noću."

٥٠٥١ . حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ لِي ابْنُ شُبْرُمَةَ نَظَرْتُ كَمْ يَكْفِي الرَّجُلَ مِنَ الْقُرْآنِ فَلَمْ أَجِدْ سُورَةً أَقَلَّ مِنْ ثَلاَثِ آيَاتٍ فَقُلْتُ لاَ يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقْرَأَ أَقَلَّ مِنْ ثَلاَثِ آيَاتٍ قَالَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ أَخْبَرَهُ عَلْقَمَةُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ وَلَقِيتُهُ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَذَكَرَ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَنْ قَرَأَ بِالآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ .

5052. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mugire, ovaj od Mudžahida, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Otac me je oženio djevojkom iz ugledne porodice, pa ju je povremeno obilazio i raspitivao se o tome kakav joj je muž. Ona bi mu odgovarala da je njen muž divan čovjek, ali da još nijedanput, otkad su u braku, nije legao u našu postelju niti je dodirnuo. To je tako potrajalo jedno vrijeme, spomenuo je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On reče neophodno da se susretne sa mnom. Kada smo se, poslije, sreli, upitao me je: 'Koliko postiš?'
'Svaki dan', odgovorih mu. 'A za koliko vremena proučiš cijeli Kur'an?', upita on.
'Svake noći', odgovorih mu. On mi potom reče: 'Posti tri dana u svakom mjesecu, a Kur'an prouči jedanput mjesečno!' 'Ja mogu više od toga!', rekoh.

٥٠٥٢ . حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ أَنْكَحَنِي أَبِي امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ فَكَانَ يَتَعَاهَدُ كَنَّتَهُ فَيَسْأَلُهَا عَنْ بَعْلِهَا فَتَقُولُ نِعْمَ الرَّجُلُ مِنْ رَجُلٍ لَمْ يَطَأْ لَنَا فِرَاشًا وَلَمْ يُفَتِّشْ لَنَا كَنَفًا مُنْذُ أَتَيْنَاهُ فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَيْهِ ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الْقَنِي بِهِ فَلَقِيتُهُ بَعْدُ فَقَالَ كَيْفَ تَصُومُ قَالَ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ وَكَيْفَ تَخْتِمُ قَالَ كُلَّ لَيْلَةٍ قَالَ صُمْ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلاَثَةً وَاقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ قَالَ قُلْتُ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ صُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ فِي الْجُمُعَةِ قُلْتُ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ أَفْطِرْ يَوْمَيْنِ وَصُمْ يَوْمًا قَالَ قُلْتُ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ صُمْ

2 El-Muzzemmil, 20.

'Onda posti tri dana sedmično!', reče on.
'Mogu više od toga!', rekoh.
'Onda dva dana ne posti a jedan dan posti!', reče on.
'Ja mogu više od toga!', rekoh.
'Onda posti najboljim postom, postom Davudovim, alejhis-selam: posti dan, a ne posti dan, a Kur'an prouči jedanput sedmično!', reče on. Kamo sreće da sam prihvatio olakšicu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to zato jer sam ostario i oslabio!" On (Abdullah b. Amr) bi nekome od svoje porodice svakog dana učio sedminu Kur'ana, a ono što uči preslišava se po dani i tako je sebi olakšavao učenje na noćnom namazu. A kada bi želio fizički ojačati, postio bi nekoliko dana, ali bi ih brojao poslije napaštao, ne želeći ostaviti bilo šta od onoga na čemu je ostavio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "Neki kažu da se Kur'an može proučiti za tri ili pet dana, ali većina ravija od Abdullaha b. Amra smatra da se može učiti za sedam."

أَفْضَلَ الصَّوْمِ صَوْمَ دَاوُدَ صِيَامَ يَوْمٍ وَإِفْطَارَ يَوْمٍ وَاقْرَأْ فِي كُلِّ سَبْعِ لَيَالٍ مَرَّةً فَلَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَذَاكَ أَنِّي كَبِرْتُ وَضَعُفْتُ فَكَانَ يَقْرَأُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ السُّبْعَ مِنَ الْقُرْآنِ بِالنَّهَارِ وَالَّذِي يَقْرَؤُهُ يَعْرِضُهُ مِنَ النَّهَارِ لِيَكُونَ أَخَفَّ عَلَيْهِ بِاللَّيْلِ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَقَوَّى أَفْطَرَ أَيَّامًا وَأَحْصَى وَصَامَ مِثْلَهُنَّ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَتْرُكَ شَيْئًا فَارَقَ النَّبِيَّ ﷺ عَلَيْهِ قَالَ أَبوعَبْد اللهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي ثَلَاثٍ وَفِي خَمْسٍ وَأَكْثَرُهُمْ عَلَى سَبْعٍ .

5053. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Jahje, ovaj od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Abdullaha b. Amra da je rekao:
"Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Za koliko proučiš Kur'an?'"

٥٠٥٣. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ فِي كَمْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ .

5054. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Ubejdullah, prenoseći od Šejbana, ovaj od Jahje, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, štićenika Benu-Zehre, ovaj od Ebu-Seleme (mislim da je rekao da je čuo od Ebu-Seleme), a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao: "Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: 'Prouči Kur'an svakog mjeseca!', na što sam mu odgovorio: 'Ja mogu više od toga!' Na kraju mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Prouči ga za sedam dana, i nemoj više smanjivati rok!'"[1]

٥٠٥٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ مَوْلَى بَنِي زُهْرَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ وَأَحْسِبُنِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَا مِنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ قُلْتُ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً حَتَّى قَالَ فَاقْرَأْهُ فِي سَبْعٍ وَلَا تَزِدْ عَلَى ذَلِكَ .

1 Ovim hadisma ukazuje se na važnost svakodnevnog učenja Kur'ana. Vjernik ne bi trebao provesti više od četrdeset dana, a da ne prouči cijeli Kur'an. Isto tako, ne bi ga trebao učiti manje od tri dana. Imam Nevevi veli:

O PLAKANJU PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

بَاب الْبُكَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

5055. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha... Jahja kaže da je čuo dio hadisa od Amra b. Murre, koji kaže da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha... A'meš veli da je čuo dio hadisa od Amra b. Murre, ovaj od Ibrahima, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Duhaa, a on od Abdullaha, koji kaže:
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, jednom rekao: 'Uči mi!'
'Kako ću ja tebi učiti (Kur'an), a tebi je objavljen?!', odgovorih mu.
'Ja ga volim čuti i od drugoga',reče on. Tada sam počeo učiti suru En-Nisa, i kada sam stigao do riječi: 'A šta će biti onog Dana kada protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?', on mi reče: 'Dosta, prestani!' Pogledao sam u njega i vidio kako mu suze liju iz očiju."

٥٠٥٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ يَحْيَى بَعْضُ الْحَدِيثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ الْأَعْمَشُ وَبَعْضُ الْحَدِيثِ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَعَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قَالَ قُلْتُ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ إِنِّي أَشْتَهِي أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي قَالَ فَقَرَأْتُ النِّسَاءَ حَتَّى إِذَا بَلَغْتُ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ لِي كُفَّ أَوْ أَمْسِكْ فَرَأَيْتُ عَيْنَيْهِ تَذْرِفَانِ .

5056. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, on od Abide Selmanija, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uči mi!'
'Da ti ja učim (Kur'an), a tebi je objavljen?!', rekoh, a on odgovori: 'Ja ga volim čuti i od drugoga.'"

٥٠٥٦. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ السَّلْمَانِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي .

"Većina uleme smatra da ne postoji precizna odredba o tom pitanju, nego da to zavisi od aktivnosti i izdržljivosti svakog pojedinca, te da se taj period razlikuje od čovjeka do čovjeka." (Fethul-bari, 8/715)

O GRIJEHU ONIH KOJI UČE KUR'AN DA BI SE SVIJETU POKAZALI, ILI ZARADILI, ILI TIME PONOSILI

بَاب إِثْمُ مَنْ رَاءَى بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ أَوْ تَأَكَّلَ بِهِ أَوْ فَخَرَ بِهِ

5057. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Hajseme, on od Suvejda b. Gafele, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Pojavit će se u kasnijim vremenima ljudi mladih godina, a besmislenih želja i snova, koji će navoditi kur'anske ajete, a izlazit će iz vjere kao što strijela izlijeće iz lovine. Njihov iman neće prelaziti granicu njihovih grla. Gdje god takve stignete, ubijte ih, jer će ubijanje takvih, onima koji ih budu ubijali, biti nagrada na Sudnjem danu.'"[1]

٥٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِي الله عنه سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ حُدَثَاءُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ لَا يُجَاوِزُ إِيمَانُهُمْ حَنَاجِرَهُمْ فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ قَتْلَهُمْ أَجْرٌ لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

5058. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa Tejmija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Među vama će se pojaviti ljudi da ćete vi svoj namaz smatrati bezvrijednim u poređenju s njihovim, a, isto tako, i svoj post s njihovim i svoja ostala djela s njihovim. Oni će učiti Kur'an (samo riječima) koji neće prelaziti granice njihovih grla. Izlazit će iz vjere kao što strelica izlazi iz lovine. Lovac pogleda u gvozdeni vrh strelice, ali ne nađe nikakva traga, zatim u tijelo strelice, ali opet ne nađe ništa, potom pogleda u njena krilca, i ponovo ne nađe ništa, te posumnja u ispravnost luka.'"[2]

٥٠٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ وَيَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَنْظُرُ فِي النَّصْلِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِي الْقِدْحِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِي الرِّيشِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَتَمَارَى فِي الْفُوقِ .

1 Ovaj hadis i njegov kraći komentar prethodio je u Knjizi II, str. 1105.

2 Ovim se hadisom ukazuje na to da ima ljudi koji uče Kur'an, ali od tog učenja neće imati nikakve koristi, isto kao što spomenuti lovac nije mogao naći nikakva traga lova na svojoj strelici. (*Umdetul-kari*, 20/62)

5059. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Ebu-Musaa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Musliman koji uči Kur'an i postupa po njemu sličan je narandži:[3] lijepi su joj i okus i miris. Musliman koji ne uči Kur'an i ne postupa po njemu sliči datuli: okus joj je lijep, a mirisa uopće nema. Licemjer koji uči Kur'an sličan je bosiljku: miris mu je lijep, a okus gorak. A licemjer koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi: okus joj je neprijatan, a miris ružan."

٥٠٥٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالأُتْرُجَّةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالْمُؤْمِنُ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلاَ رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ أَوْ خَبِيثٌ وَرِيحُهَا مُرٌّ .

"UČITE KUR'AN DOK SU VAM SRCA SLOŽNA!"

بَاب اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ

5060. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džunduba b. Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Učite Kur'an sve dok se (u njegovom razumjevanju) slažete, a ako se raziđete, onda ustanite!"[4]

٥٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ .

3 Arapsku riječ utrudždže preveo sam riječju "narandža", iako je to jedna vrsta voćke koja je po svojim svojstvima između narandže i limuna. T. Muftić ovu riječ prevodi kao "vrsta limuna", zato što se to u našem jeziku lakše razumije. Ovdje je međutim data prednost "narandži", jer limun ima gorak okus.

4 Ovim hadisom ukazuje se na važnost usredotočenja na učenje Kur'ana i praćenje njegova sadržaja. Kada dođe do razilaženja u njegovom razumjevanju i suprostavljanja (na prvi pogled) različitih ajeta jednih drugima, onda treba ustati i ne ulaziti u rasprave. Drugi, opet, smatraju da se ovaj hadis odnosi na ashabe koji su učili Kur'an, ali su o načinu učenja pojedinih ajeta imali različita mišljenja, pa im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje da uče Kur'an dok su složni, a da prestanu čim se raziđu u mišljenju. (*Umdetul-kari*, 20/62)

5061. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, ovom Sellam b. Ebu-Muti‘, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džunduba da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Učite Kur’an dok su vam srca složna, a ako se raziđu, onda ustanite!”
Ovaj hadis potvrđuju Haris b. Ubejd i Seid b. Zejd, prenoseći ga od Ebu-Imrana, dok Hammad b. Selema i Eban ovaj hadis ne pripisuju Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Gunder prenosi od Šu‘be, a on od Ebu-Imrana da je čuo (ovaj hadis) od Džunduba.
Ibn-Avn, pak, prenosi iste riječi od Ebu-Imrana, ovaj od Abdullaha b. Samita, a on od Omera, ali je predanje Džundubovo ispravnije i poznatije.

٥٠٦١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سَلاَمُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ تَابَعَهُ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ وَلَمْ يَرْفَعْهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَأَبَانُ وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَوْلَهُ وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ عُمَرَ قَوْلَهُ وَجُنْدَبٌ أَصَحُّ وَأَكْثَرُ .

5062. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, ovaj od Nezzala b. Sebre, a on od Abdullaha da je rekao:
“Čuo sam nekog čovjeka kako uči jedan kur’anski ajet, a slušao sam da ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uči sasvim drukčije. Uzeo sam ga za ruku i odveo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ispričavši mu šta se dogodilo).
‘Obojica ste u pravu i nastavite učiti!’, reče Poslanik.”
“Potom je, najvjerovatnije, još kazao:[1] ‘Narodi prije vas bili su se razišli, pa ih je Allah uništio.’“

٥٠٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ النَّزَّالِ بْنِ سَبْرَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ آيَةً سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ خِلاَفَهَا فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كِلاَكُمَا مُحْسِنٌ فَاقْرَآ أَكْبَرُ عِلْمِي قَالَ فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمُ اخْتَلَفُوا فَأُهْلِكُوا .

1 Ovo su Šu‘bine riječi. (*Umdetul-kari*, 20/64)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ النِّكَاحِ

BRAK

O POTICANJU NA SKLAPANJE BRAKA

بَاب التَّرْغِيبِ فِي النِّكَاحِ

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: “... Onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene...” [1]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) .

5063. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža‘fer, a ovom Humejd b. Ebu-Humejd Tavil, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: “Trojica su ljudi došla suprugama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, da pitaju o ibadetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali im se, kada im je odgovoreno, to učinilo nedovoljnim, te su rekli: ‘Gdje smo mi u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Njemu su oprošteni svi prošli i budući grijesi!’ Tako jedan od njih reče: ‘Ja ću stalno noću provoditi u namazu!’ ‘A ja ću stalno postiti, i nikako neću prekidati!’, reče drugi.
‘A ja ću potpuno ustegnuti od žena, i nikako se neću ženiti!’, reče treći. Nakon toga došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Vi ste oni koji su rekli tako i tako? Tako mi Allaha, ja sam najbogobojazniji i najpobožniji među vas, ali i ja postim i jedem, klanjam noću i spavam, i ja se ženim. (To je moj sunnet), a ko napusti moj način života (sunnet), taj nije moj (ne pripada mojoj praksi)!’”

٥٠٦٣ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ الطَّوِيلُ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه يَقُولُ جَاءَ ثَلاَثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالُّوهَا فَقَالُوا وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَحَدُهُمْ أَمَّا أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلاَ أُفْطِرُ وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلاَ أَتَزَوَّجُ أَبَدًا فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا أَمَا وَاللهِ إِنِّي لأَخْشَاكُمْ لِلهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي .

[1] En-nisa, 3.

5064. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Hasan b. Ibrahim, prenoseći od Junusa b. Jezida, ovaj od Zuhrija, a on od Urve da je kazivao:
“Pitao sam Aišu, radijallahu anha, o značenju riječi Uzvišenog Allaha: ‘Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene: dvjema, trima i četirima. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati!’[1] – pa mi je odgovorila: ‘Bratiću moj, često se nađe djevojka jetim u kući svoga staratelja, pa mu se dopadne zbog svoje ljepote. On zaželi i njen imetak, te se odluči njome oženiti, uz mehr koji je manji od uobičajenoga. Zato im je zabranjeno da ih uzimaju, izuzev ako će biti pravedni, pa im isplatiti puni mehr; a naređeno im je da uzimaju druge žene mimo njih.’”

٥٠٦٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ سَمِعَ حَسَّانَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلاَّ تَعُولُوا) قَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا يُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَى مِنْ سُنَّةِ صَدَاقِهَا فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فَيُكْمِلُوا الصَّدَاقَ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ .

O RIJEČIMA POSLANIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “KO JE OD VAS U STANJU DA SE OŽENI NEKA TO UČINI, JER ĆE TAKO LAKŠE SAČUVATI SVOJ POGLED I SVOJ SPOLNI ORGAN!” I O TOME DA LI SE TREBA ŽENITI ONAJ KOJI NE OSJEĆA NIKAKVU POTREBU ZA ŽENAMA

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ (مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ لأَنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ) وَهَلْ يَتَزَوَّجُ مَنْ لاَ أَرَبَ لَهُ فِي النِّكَاحِ

5065. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Alkame da je kazivao:
“Bio sam s Abdullahom na Mini kada ga je sreo Osman i rekao mu: ‘O Ebu-Abdur-Rahmane, ja imam jednu potrebu kod tebe!’ Potom su se odvojili, a onda Osman reče: ‘O Ebu-Abdur-Rahmane, hoćeš li da te oženim djevojkom koja će te podsjećati na prijašnji život?’ Kada je Abdullah uvidio da on nema potrebe za tim, on pokaza na mene i reče: ‘O Alkama!’ Prišao sam im, i čuh Ebu-Abdur-Rahmana kako govori: ‘Kad si već to

٥٠٦٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِاللهِ فَلَقِيَهُ عُثْمَانُ بِمِنًى فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً فَخَلَوَا فَقَالَ عُثْمَانُ هَلْ لَكَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ فِي أَنْ نُزَوِّجَكَ بِكْرًا تُذَكِّرُكَ مَا كُنْتَ تَعْهَدُ فَلَمَّا رَأَى عَبْدُاللهِ أَنْ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ إِلَى هَذَا أَشَارَ إِلَيَّ فَقَالَ يَا عَلْقَمَةُ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ أَمَا لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ لَقَدْ

1 En-Nisa, 3.

قَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ .

spomenuo, ja ću ti kazati da nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O omladino, ko je od vas u stanju da se oženi neka to uradi; a ko to nije u stanju neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.'"

بَاب مَنْ (لَمْ يَسْتَطِعِ الْبَاءَةَ فَلْيَصُمْ)

KO NIJE U STANJU DA SE OŽENI NEKA POSTI

٥٠٦٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَارَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ عَلْقَمَةَ وَالْأَسْوَدِ عَلَى عَبْدِاللهِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ شَبَابًا لَا نَجِدُ شَيْئًا فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ .

5066. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Umara, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida da je kazivao:
"Alkama, Esved i ja posjetili smo Abdullaha, pa nam je on rekao: 'Bili smo, grupa mladića, s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo posjedovali ništa, te nam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Mladići, ko je od vas u stanju da se oženi neka to uradi, jer će tako najbolje sačuvati svoj pogled i svoj spolni organ; a ko to nije u stanju neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.'"

بَاب كَثْرَةِ النِّسَاءِ

O VIŠEŽENSTVU

٥٠٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ حَضَرْنَا مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ جِنَازَةَ مَيْمُونَةَ بِسَرِفَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هَذِهِ زَوْجَةُ النَّبِيِّ ﷺ فَإِذَا رَفَعْتُمْ نَعْشَهَا فَلَا تُزَعْزِعُوهَا وَلَا تُزَلْزِلُوهَا وَارْفُقُوا فَإِنَّهُ كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ تِسْعٌ كَانَ يَقْسِمُ لِثَمَانٍ وَلَا يَقْسِمُ لِوَاحِدَةٍ .

5067. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Ata, koji kaže:
"Prisustvovali smo zajedno s Ibn-Abbasom Mejmuninoj dženazi u Serefu,[2] pa je Ibn-Abbas rekao: 'Ovo je supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem: kada podignete njen tabut, nježno to učinite i nemojte ga tresti niti drmati, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devet žena i sve ih ravnomjerno posjećivao izuzev jedne.'"[3]

2 Seref je naziv mjesta u predgrađu Mekke. Na tom se mjestu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao s Mejmunom. (*Fethul-bari*, 9/15)

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je pred svoju smrt devet žena: Sevdu, Aišu, Hafsu, Umm-Selemu, Zejnebu bint Džahš, Umm-Habibu, Džuvejriju, Safijju i Mejmunu. Sve ih je ravnomjerno posjećivao izuzev Sevde, koja je svoj udio ustupila Aiši. (*Fethul-bari*, 9/15)

5068. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio sve svoje žene u jednoj noći, a imao je devet žena.
A Halifa mi je kazivao da mu je pričao Jezid b. Zurej‘, a njemu Seid, prenoseći od Katade da im je Enes ovaj hadis kazivao od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٠٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ وَلَهُ تِسْعُ نِسْوَةٍ و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5069. PRIČAO NAM JE Ali b. Hakem Ensari, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Rekabe, on od Talhe Jamija, a ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
“Upitao me je Ibn-Abbas: ‘Jesi li se oženio?’
‘Nisam’, odgovorih mu, a on reče: ‘Ženi se, jer zaista je najbolji u ovom ummetu imao najviše žena.’”[1]

٥٠٦٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ رَقَبَةَ عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ هَلْ تَزَوَّجْتَ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزَوَّجْ فَإِنَّ خَيْرَ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَكْثَرُهَا نِسَاءً .

KO UČINI HIDŽRU ILI BILO KAKVO DOBRO RADI ŽENE, DA BI SE NJOME OŽENIO, BIT ĆE NAGRAĐEN PREMA SVOJOJ NAMJERI

بَاب مَنْ هَاجَرَ أَوْ عَمِلَ خَيْرًا لِتَزْوِيجِ امْرَأَةٍ فَلَهُ مَا نَوَى

5070. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, ovaj od Alkame b. Vekkasa, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Djelo se cijeni prema namjeri, i čovjek će biti nagrađen prema svome nijetu. Pa ko učini hidžru radi Allaha i Njegova Poslanika – njegova će hidžra uistinu biti hidžra Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; a ko učini hidžru radi ovodunjalučkog interesa ili žene, kojom se namjerava oženiti – njegova je hidžra za ono za što ju je i namijenio.”

٥٠٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَمَلُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

1 Misli se na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neki kažu da hadis znači: “Ženi se, jer bolji je u ovom ummetu onaj ko ima više žena (od drugog u slučaju da su u svemu ostalom isti).”

O ŽENIDBI ONOGA KOJI JE SLABOG IMOVNOG STANJA, ALI JE MUSLIMAN I ZNA PONEŠTO IZ KUR'ANA NAPAMET

بَاب تَزْوِيجِ الْمُعْسِرِ الَّذِي مَعَهُ الْقُرْآنُ وَالْإِسْلَامُ

O tome govori hadis koji prenosi Sehl b. Sa'd od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Ismail, a njemu Kajs, prenoseći od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bili smo u jednoj bici zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem – a s nama nije bilo žena – pa smo ga upitali: 'Hoćemo li se kastrirati?', a on nam je to zabranio."

٥٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ لَنَا نِسَاءٌ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا نَسْتَخْصِي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ .

O RIJEČIMA MUSLIMANA SVOME BRATU (MUSLIMANU): "POGLEDAJ KOJA TI SE OD MOJE DVIJE SUPRUGE VIŠE SVIĐA, PA DA JE RASTAVIM, KAKO BI SE TI MOGAO NJOME OŽENITI."

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لِأَخِيهِ
انْظُرْ أَيَّ زَوْجَتَيَّ شِئْتَ حَتَّى أَنْزِلَ لَكَ عَنْهَا

O tome hadis prenosi Abdur-Rahman b. Avf.

رَوَاهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ .

5072. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, on od Humejda Tavila, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Došao je Abdur-Rahman b. Avf, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio sa Sa'dom b. Rebijem Ensarijem. Sa'd je imao dvije supruge, pa mu je ponudio pola svoga imetka i jednu od supruga.
'Da ti Allah podari bereket u imetku i porodici', odgovori mu on, 'pokažite mi gdje je pijaca.' Otišao je na pijacu i zaradio nešto sira i masla. Nakon nekoliko dana vidio ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetivši kod njega trag prskanog mirisa, te ga upita: 'Šta je to Abdur-Rahmane?' 'Oženio sam se jednom ensarijkom (iz Medine)', odgovori mu on.
'A šta si joj dao (kao mehr)?', upita Poslanik.
'Zlata težine košpice', odgovori on.
'Zakolji na ime veselja barem jednu ovcu', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَدِمَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيِّ وَعِنْدَ الْأَنْصَارِيِّ امْرَأَتَانِ فَعَرَضَ عَلَيْهِ أَنْ يُنَاصِفَهُ أَهْلَهُ وَمَالَهُ فَقَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ دُلُّونِي عَلَى السُّوقِ فَأَتَى السُّوقَ فَرَبِحَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَشَيْئًا مِنْ سَمْنٍ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ أَيَّامٍ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ مَهْيَمْ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَقَالَ تَزَوَّجْتُ أَنْصَارِيَّةً قَالَ فَمَا سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

O POKUĐENOSTI ODRICANJA OD ŽENIDBE I KASTRIRANJA ZBOG TOGA

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّبَتُّلِ وَالْخِصَاءِ

5073. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, Usmanu b. Ma'zunu zabranio neženstvo, a da mu je to dopustio, mi bismo se kastrirali."

٥٠٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ رَدَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ التَّبَتُّلَ وَلَوْ أَذِنَ لَهُ لاَخْتَصَيْنَا .

5074. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je to (neženstvo) Usmanu b. Ma'zunu, a da mu je dopustio, mi bismo se kastrirali."

٥٠٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ لَقَدْ رَدَّ ذَلِكَ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ وَلَوْ أَجَازَ لَهُ التَّبَتُّلَ لاَخْتَصَيْنَا .

5075. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Abdullaha da je rekao: "Bili smo u jednoj bici zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo imali ništa (od imetka) sa sobom pa smo ga upitali da nam dopusti da se kastriramo, ali nam je on to zabranio. Zatim nam je odobrio (dao olakšicu) da oženimo ženu za odjeću (privremeno uz davanje odjeće kao vjenčani dar), proučivši ajet: 'O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju!'"[1]

٥٠٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَيْسَ لَنَا شَيْءٌ فَقُلْنَا أَلاَ نَسْتَخْصِي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ ثُمَّ رَخَّصَ لَنَا أَنْ نَنْكِحَ الْمَرْأَةَ بِالثَّوْبِ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْنَا (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُوا إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) .

1 El-Maida, 87. Ashabi nisu imali imovine kako bi se oženili, pa su tražili dopuštenje za privremeni brak. On je u početku bio dozvoljen, ali je kasnije dokinut i zabranjen.

5076. Esbeg veli da MU JE PRIČAO Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, ja sam mladić, i bojim se zinaluka, a nemam ništa (od imetka) čime bi se oženio?' Ništa mi nije odgovorio. Potom sam ponovio isto, ali je on ponovo prešutio odgovor. Zatim sam to ponovio i treći put ali je on opet prešutio odgovor, zatim sam mu rekao isto, a onda mi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'O Ebu-Hurejra, pero kojim je napisano ono što će ti se desiti osušilo se, kastrirao se ti ili ne (ti nećeš (moći promjeniti ono što je već određeno)!'"

٥٠٧٦. وَقَالَ أَصْبَغُ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي رَجُلٌ شَابٌّ وَأَنَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِي الْعَنَتَ وَلاَ أَجِدُ مَا أَتَزَوَّجُ بِهِ النِّسَاءَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَنْتَ لاَقٍ فَاخْتَصِ عَلَى ذَلِكَ أَوْ ذَرْ .

O ŽENIDBI DJEVICAMA

بَاب نِكَاحِ الأَبْكَارِ

Ibn-Ebu-Mulejka kaže da je Ibn-Abbas rekao Aiši: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se oženio nijednom djevicom osim tebe."

وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِعَائِشَةَ لَمْ يَنْكِحِ النَّبِيُّ ﷺ بِكْرًا غَيْرَكِ .

5077. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, šta misliš: da si ušao u dolinu u kojoj ima drvo sa kojeg je neko već jeo, a ti našao drvo sa kojeg niko ranije nije jeo sa kojeg od njih bi ti napasao svoju devu?'
'Sa onog sa kojega niko ranije nije jeo koja nije pašena', odgovori on."
Aiša je ovim primjerom htjela kazati kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oženio nijednom djevicom osim nje.

٥٠٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ لَوْ نَزَلْتَ وَادِيًا وَفِيهِ شَجَرَةٌ قَدْ أُكِلَ مِنْهَا وَوَجَدْتَ شَجَرًا لَمْ يُؤْكَلْ مِنْهَا فِي أَيِّهَا كُنْتَ تُرْتِعُ بَعِيرَكَ قَالَ فِي الَّذِي لَمْ يُرْتَعْ مِنْهَا تَعْنِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَتَزَوَّجْ بِكْرًا غَيْرَهَا .

5078. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam te u snu dva puta. Vidio sam čovjeka kako te nosi u komadu platna od najbolje svile i kaže: 'Ovo je tvoja supruga!' Razgrnuo sam platno i ugledao tebe, te rekoh: 'Ako je ovo od Allaha, to će i biti!'"

٥٠٧٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ إِذَا رَجُلٌ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةِ حَرِيرٍ فَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَأَكْشِفُهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

O ŽENIDBI UDAVANIM ŽENAMA

بَاب تَزْوِيجِ الثَّيِّبَاتِ

Umm-Habiba veli: "Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte mi nuditi (za brak) svoje kćeri niti svoje sestre!'"

وَقَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ .

5079. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Ša'bija, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Vraćali smo se zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz jedne bitke, pa sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač i podbo moju devu štapom koji je držao u ruci; nakon toga moja je deva požurila kao najbolja deva koja se može vidjeti, kad to bješe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita: 'Zašto žuriš?' 'Tek sam se oženio', odgovorih mu.'Djevicom ili udavanom?', upita on.
'Udavanom', odgovorih.
'A što se nisi oženio mladom djevojkom', reče on, 'da se s njom zabavljaš i da se ona s tobom zabavlja?' Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Usporite, i u grad uđite noću, da bi se počešljala ona koja je nepočešljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.'"

٥٠٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ قَفَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ فَتَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ لِي قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَنَخَسَ بَعِيرِي بِعَنَزَةٍ كَانَتْ مَعَهُ فَانْطَلَقَ بَعِيرِي كَأَجْوَدِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ الْإِبِلِ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا يُعْجِلُكَ قُلْتُ كُنْتُ حَدِيثَ عَهْدٍ بِعُرُسٍ قَالَ أَبِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ قَالَ أَمْهِلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلاً أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ .

5080. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Muharib da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je rekao:
“Oženio sam se, pa mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kakvom si se oženio?’
‘Oženio sam se udavanom’, odgovorih mu.
‘A gdje su ti djevice i zabavljanje s njima?’, reče mi on.”
Spomenuo sam to Amru b. Dinaru, pa mi je rekao: “Čuo sam Džabira b. Abdullaha kada je kazivao da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zašto se nisi oženio mladom devojkom, pa da se s njom zabavljaš, a ona da se s tobom zabavlja?’”

٥٠٨٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبٌ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ تَزَوَّجْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَزَوَّجْتَ فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ ثَيِّبًا فَقَالَ مَا لَكَ وَلِلْعَذَارَى وَلِعَابِهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمْرِو بْنِ دِينَارٍ فَقَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ .

KADA SE STARIJI ŽENE MLADIM (ŽENAMA)

بَاب تَزْوِيجِ الصِّغَارِ مِنَ الْكِبَارِ

5081. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Jezida, on od Iraka, a ovaj od Urve (da je kazivao):
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je Aišu od Ebu-Bekra, pa mu je on odgovorio: ‘Ja sam tvoj brat!’
‘Ti si moj brat po Allahovoj vjeri i Njegovoj Knjizi, ali je ona meni dopuštena (halal)!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥٠٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَ عَائِشَةَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا أَنَا أَخُوكَ فَقَالَ أَنْتَ أَخِي فِي دِينِ اللهِ وَكِتَابِهِ وَهِيَ لِي حَلاَلٌ .

O TOME KAKVOM SE ŽENOM TREBA OŽENITI, KOJE SU ŽENE NAJBOLJE I ŠTA JE POŽELJNO BIRATI ZA SVOJU BUDUĆU DJECU, BEZ OBAVEZE

بَاب إِلَى مَنْ يَنْكِحُ وَأَيُّ النِّسَاءِ خَيْرٌ وَمَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يَتَخَيَّرَ لِنُطَفِهِ مِنْ غَيْرِ إِيجَابٍ

5082. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najbolje su žene koje su ikada jahale deve[1] čedne žene Kurejša, jer su one najmilostivije prema djetetu dok je ono malo i najbolje čuvaju imetak svojih muževa."[2]

٥٠٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ .

O BRAČNOM ŽIVOTU S ROBINJAMA I ONIMA KOJI SU OSLOBODILI ROBINJU, A ZATIM SE NJOME OŽENILI

بَاب اتِّخَاذِ السَّرَارِيِّ وَمَنْ أَعْتَقَ جَارِيَتَهُ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا

5083. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, ovom Salih b. Salih Hemedani, njemu Ša‘bi, a ovom Ebu-Burda, prenoseći od svoga oca da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kod kojeg čovjeka bude robinja pa je podučava (vjeri) i lijepo je poduči, te je odgaja i lijepo je odgoji, a zatim je oslobodi i oženi se njome – on će imati dvostruku nagradu. Koji god čovjek od ehlul-kitaba koji vjeruje u svoga poslanika, a zatim vjeruje u mene imat će, isto tako, dvostruku nagradu. Rob koji izvrši svoje obaveze prema svojim vlasnicima i obaveze prema svome Gospodaru isto će tako imati dvostruku nagradu."
Šabi kaže: "Uzmi ovo (znanje) bez ičega (besplatno); a za još manje (saznanje) išlo se čak u Medinu!"
Ebu-Bekr prenosi od Ebu-Hasina, on od Ebu-Burde, ovaj od svoga oca, a on od Poslanika, sallallahu

٥٠٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ صَالِحٍ الْهَمْدَانِيُّ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ كَانَتْ عِنْدَهُ وَلِيدَةٌ فَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا وَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَآمَنَ بِي فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا مَمْلُوكٍ أَدَّى حَقَّ مَوَالِيهِ وَحَقَّ رَبِّهِ فَلَهُ أَجْرَانِ قَالَ الشَّعْبِيُّ خُذْهَا بِغَيْرِ شَيْءٍ قَدْ كَانَ الرَّجُلُ يَرْحَلُ فِيمَا دُونَهَا إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَعْتَقَهَا ثُمَّ أَصْدَقَهَا .

1 Iz ovoga se izuzima Merjem, kći Imranova, koja nikada nije jahala devu, a svakako da je ona bila bolja od mnogih žena Kurejša. U drugim se hadisima, štoviše, navodi da je ona najbolja žena uopće. Međutim, poznat je i hadis u kome se isto to kaže za Hatidžu. Na osnovu toga komentatori hadisa tvrde da je svaka od njih bila najbolja žena u svoje doba, a Allah najbolje zna. (*Fethul-bari*, 9/28)

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da je poželjno birati suprugu iz porodice koja ima ugledno porijeklo te da su žene Kurejša najboljeg porijekla i najvrednije u porodičnom životu.

alejhi ve sellem, (da je rekao): "... a zatim je oslobodi i prilikom vjenčanja mehr joj dodijeli..."[3]

٥٠٨٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ إِلاَّ ثَلاَثَ كَذَبَاتٍ بَيْنَمَا إِبْرَاهِيمُ مَرَّ بِجَبَّارٍ وَمَعَهُ سَارَةُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَأَعْطَاهَا هَاجَرَ قَالَتْ كَفَّ اللهُ يَدَ الْكَافِرِ وَأَخْدَمَنِي آجَرَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَتِلْكَ أُمُّكُمْ يَا بَنِي مَاءِ السَّمَاءِ .

5084. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid da mu je kazivao Ibn-Vehb, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... PRIČAO NAM JE Sulejman, prenoseći od Hammada b. Zejda, on od Ejjuba, ovaj od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Vjerovjesnik) Ibrahim nije slagao izuzev u tri slučaja... Kada je prolazio pored okrutnog vladara, a s njim bijaše Sara... (pa je spomenuo poznati hadis),[4] te joj je poklonio Hadžeru. Ona je tada rekla: 'Allah me je sačuvao od ruke nevjernika i na uslugu mi stavio Hadžeru...'"
Ebu-Hurejra veli: "To je vaša majka, o sinovi nebeske vode!"[5]

٥٠٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلاَثًا يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ فَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلاَ لَحْمٍ أُمِرَ بِالأَنْطَاعِ فَأَلْقَى فِيهَا مِنَ التَّمْرِ وَالأَقِطِ وَالسَّمْنِ فَكَانَتْ وَلِيمَتَهُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَقَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ

5085. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio je tri dana između Hajbera i Medine, započevši svoj brak sa Safijjom b. Hujej. Pozvao sam muslimane na njegovo veselje, na kome nije bilo ni hljeba ni mesa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prostre bošča, pa je na nju bačeno hurmi, sira i masla, i to je bio ručak na dan veselja. Muslimani tada rekoše: 'Je li ona jedna od majki vjernika (Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena) ili jedna od njegovih robinja?

3 Ovaj hadis Ša'bi je pripovijedao u Horasanu na zahtjev mještana koji su ga o tome pitali.
Iz hadisa se zaključuje:
– Allah, dželle šanuhu, dvostruko nagrađuje za neka djela;
– pri iznošenju naučnih istina i davanju objašnjenja može se upozoriti na njihovu važnost; time se kod slušalaca budi zanimanje za nauku i produbljivanje aktuelnog problema;
– prve generacije muslimana išle su iz grada u grad i prelazile čitave pokrajine da čuju samo jedan hadis ili dobiju pravilan odgovor na samo jedno pitanje;
– Medina je svojevremeno bila središte islamske nauke.

4 Pogledaj ovaj hadis u cijelosti u poglavlju o poslanicima (o Ibrahimu, alejhis-selam).

5 Ovim izrazom Ebu-Hurejra naziva arape koji su ovisni o vodi, koju Allah spušta s neba, da bi preživjeli.

Ako je zakloni od svijeta, onda je ona jedna od majki pravovjernih, a ako je ne zakloni, ona je jedna od njegovih robinja.' Kada je krenuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ju je iza sebe i načinio zastor između nje i svijeta."

وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَّى لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ النَّاسِ .

O ONIMA KOJI SU OSLOBODILI ROBINJU NA IME NJENOG MEHRA

بَاب مَنْ جَعَلَ عِتْقَ الْأَمَةِ صَدَاقَهَا

5086. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita i Šuajba b. Habhaba, a oni od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Safijju, i to je bio njen mehr."

٥٠٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ وَشُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا .

O ŽENIDBI ONOGA KOJI JE SLABOG MATERIJALNOG STANJA

بَاب تَزْوِيجِ الْمُعْسِرِ

Uzvišeni Allah kaže: "... a ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati..."[1]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ) .

5087. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da Saidija (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, došla sam da ti poklonim sebe!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je pogled u nju i dobro ju je pogledao, a zatim oborio glavu. Kada je uvidjela da on nije donio o njoj odluku, ona je sjela. Jedan od prisutnih ashaba ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebu za njom, udaj je za mene!'
'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nemam ništa!', reče on.

٥٠٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ أَهَبُ لَكَ نَفْسِي قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ فِيهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَأْطَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ وَهَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لَا وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ

1 En-Nur, 32.

هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِدَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا عَدَّدَهَا فَقَالَ تَقْرَؤُهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

'Otiđi pa potraži nešto kod svojih!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ode i vrati se rekavši: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!'
'Potraži makar gvozdeni prsten!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali se ponovo vrati govoreći: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).' Tada Sehl reče: 'Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola prekrivača!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda reče: 'Kako ćeš izarom sa svojim izarom: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa!' Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta znaš iz Kur'ana?'
'Znam te i te sure...', odgovori on.
'Znaš li ih napamet?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on odgovori: 'Da.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: 'Idi, udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana.'"

بَاب الْأَكْفَاءِ فِي الدِّينِ

O BIRANJU PO VJERI ODGOVARAJUĆEG BRAČNOG DRUGA

وَقَوْلُهُ (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا) .

Uzvišeni Allah kaže: "On od vode stvara ljude i čini da oni budu rod po krvi i po tazbini; Gospodar tvoj kadar je sve!"[2]

٥٠٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ بْنَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ

5088. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Ebu-Huzejfa b. Utba b. Rebi'a b. Abdi-Šems, koji je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru, usvojio je Salima kao svoga sina i oženio

2 El-Furkan, 54.

ga svojom bratičnom Hindom, kćerkom Velida b. Utbe b. Rebije, koji je bio štićenik jedne žene ensarijke. Isto tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usvojio je Zejda. U džahilijetu su usvojenoga zvali po imenu onoga koji ga je usvojio, i on bi nasljeđivao njegov imetak, sve dok nije objavljeno: 'Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih – pa oni su braća vaša po vjeri i štićenici vaši.'[1] Kada su ih ponovo počeli zvati po njihovim stvarnim očevima – a onaj za čijeg se oca nije znalo postao je štićenikom ili bratom po vjeri – došla je Sehla b. Suhejl b. Amr Kureši-Amiri, žena Ebu-Huzejfina, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, mi smo Salima smatrali svojim djetetom, a Allah je o njemu objavio ono što ti je poznato...'"
Ispričao je hadis (do kraja).[2]

تَبَنَّى سَالِمًا وَأَنْكَحَهُ بِنْتَ أَخِيهِ هِنْدَ بِنْتَ الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِامْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ كَمَا تَبَنَّى النَّبِيُّ ﷺ زَيْدًا وَكَانَ مَنْ تَبَنَّى رَجُلاً فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ (ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (وَمَوَالِيكُمْ) فَرُدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ فَمَنْ لَمْ يُعْلَمْ لَهُ أَبٌ كَانَ مَوْلًى وَأَخًا فِي الدِّينِ فَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو الْقُرَشِيِّ ثُمَّ الْعَامِرِيِّ وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُذَيْفَةَ بْنِ عُتْبَةَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا نَرَى سَالِمًا وَلَدًا وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ فِيهِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

5089. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Dubaje b. Zubejr i rekao joj: 'Vjerovatno si naumila poći na hadždž?'
'Tako mi Allaha, ja se osjećam veoma slabo!', odgovori ona.
'Kreni na hadždž', reče joj on, 'ali prilikom nijeta postavi uvjet i reci: 'Allahu moj, neka mi postane dopušteno prekinuti obrede hadždža tamo gdje me Ti zaustaviš!' Ona je tada bila supruga Mikdada b. Esveda."

٥٠٨٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ لَهَا لَعَلَّكِ أَرَدْتِ الْحَجَّ قَالَتْ وَاللهِ لاَ أَجِدُنِي إِلاَّ وَجِعَةً فَقَالَ لَهَا حُجِّي وَاشْتَرِطِي وَقُولِي اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي وَكَانَتْ تَحْتَ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ .

1 El-Ahzab, 5.

2 Dalji tekst hadisa bilježi Ebu-Davud, a on glasi: "... 'Šta nam naređuješ da činimo?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada joj reče: 'Zadoji ga!' Zadojila ga je pet puta, i on joj je postao sin po mlijeku."
Na osnovu ovog hadisa Aiša, radijallahu anha, naređivala je kćerkama svoje braće i sestara da zadoje pet puta onoga koga one žele sretati i viđati, iako je odrastao. Umm-Selema i ostale supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odbijale su da kod njih ulazi bilo ko ko je na taj način postao rođak po mlijeku, izuzev ako je zadojen pet puta dok je bio dijete. One bi Aiši govorile: "Tako nam Allaha, mi nismo sigurne da to, možda, nije olakšica koja se odnosi samo na Salima, a ne i na druge." Opširnije će o ovom pitanju biti riječi u poglavlju o dojenju. (*Fethul-bari*, 9/36)

5090. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od svoga oca, on od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Žena se uzima imajući na umu četiri stvari: imetak, porijeklo, ljepotu i vjeru. Uzmi onu koja ima vjeru, inače ćeš zažaliti!"

٥٠٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ .

5091. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je kazivao:
"Neki je čovjek prošao pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Šta kažete za ovog čovjeka?'
'On zaslužuje', rekoše oni, 'da mu se djevojka, ako je zaprosi, da za suprugu, da mu se, ako nešto zatraži, iziđe u susret i da se, kada govori, sasluša.' Poslije tih njihovih riječi Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušutio. Nakon toga pored njih je prošao jedan siromašan musliman, te ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A šta kažete za ovoga?'
'On ne zaslužuje', odgovoriše oni, 'da mu se djevojka, ako je zaprosi, da za suprugu, niti da mu se, ako nešto zatraži, iziđe u susret, niti da se, kada govori, sasluša.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče:
'Ovaj je bolji od Zemlje pune onih!'"[3]

٥٠٩١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ يُسْتَمَعَ قَالَ ثُمَّ سَكَتَ فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لاَ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لاَ يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ لاَ يُسْتَمَعَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الأَرْضِ مِثْلَ هَذَا .

3 Ovaj hadis upućuje na to da je spomenuti siromah bolji od spomenutog bogataša, što ne znači da je svaki siromah bolji od imućnoga. O ovome će biti govora u dijelu koji govori o vrijednostima siromaštva.

O RAVNOMJERNOSTI U BOGATSTVU I ŽENIDBI SIROMAŠNIJEGA BOGATOM (ŽENOM)

5092. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve (da je kazivao):
"Upitao sam Aišu, radijallahu anha, o značenju Allahovih, dželle šanuhu, riječi: 'Ako se bojite da prema djevojkama jetimima nećete pravedni biti...'[1] – pa mi je odgovorila: 'Bratiću moj, jetim žensko se nađe u kući svoga staratelja, pa mu se ona dopadne zbog svoje ljepote, te on zaželi njen imetak i odluči oženiti se njome, uz mehr koji je manji od uobičajenoga... Zabranjeno im je (starateljima) da ih uzimaju, izuzev ako će biti pravedni i isplatiti im puni mehr, a dopušteno im je da uzimaju druge žene mimo njih. Kasnije su mnogi pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Oni od tebe traže propise o ženama', do: 'želite da se s njima oženite'[2] pa im je starateljima objavio da djevojka jetim kada je lijepa i ima imetak žele se njom oženiti i biti joj bliski kako bi umanjili mehr ostavljaju je i žene se drugim ženama ukoliko ona nije lijepa i bogata. Kao što je ostavljaju kada nemaju želje za njom, isto je tako ne mogu uzeti ako to zažele, jedino ako će biti pravedni prema njoj i isplatiti joj mehr u njegovoj potpunoj vrijednosti.'"

بَاب الْأَكْفَاءِ فِي الْمَالِ وَتَزْوِيجِ الْمُقِلِّ الْمُثْرِيَةَ

٥٠٩٢ . حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) قَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَنْتَقِصَ صَدَاقَهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ قَالَتْ وَاسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) فَأَنْزَلَ اللهُ لَهُمْ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ جَمَالٍ وَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَنَسَبِهَا وَسُنَّتِهَا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبَةً عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكُوهَا وَأَخَذُوا غَيْرَهَا مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ فَكَمَا يَتْرُكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا وَيُعْطُوهَا حَقَّهَا الْأَوْفَى فِي الصَّدَاقِ .

1 En-Nisa, 3.
2 En-Nisa, 127.

O TOME OD ČEGA SE ČUVA OD ZLOSLUTNOSTI U POGLEDU ŽENE

بَاب مَا يُتَّقَى مِنْ شُؤْمِ الْمَرْأَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, među ženama vašim i djecom vašom doista imate neprijateljâ, pa ih se pričuvajte!"[3]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ) .

5093. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Hamze i Salima, sinova Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nesreća može biti u ženi, u kući i u konju."[4]

٥٠٩٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ وَسَالِمٍ ابْنَيْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الشُّؤْمُ فِي الْمَرْأَةِ وَالدَّارِ وَالْفَرَسِ .

5094. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej', ovom Umer b. Muhammed Askalani, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je rekao:
"Spomenuli su nesreću (loš predznak) pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ako nesreća može biti i u čemu, onda je u kući, u ženi i u konju.'"

٥٠٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَسْقَلَانِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرُوا الشُّؤْمَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ الشُّؤْمُ فِي شَيْءٍ فَفِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ .

5095. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, ovaj od Sehla b. Sa'da, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ako je i u čemu (nesreća), onda je u konju, u ženi i u stanu."

٥٠٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالْمَسْكَنِ .

3 Et-Tegabun, 14.

4 Imam Ahmed prenosi hadis koji pojašnjava gore navedeni, a u kome stoji: "Sreća je čovjeka u trima stvarima: dobroj ženi, dobroj kući i dobroj jahalici; a njegova je nesreća također u trima stvarima: lošoj ženi, lošoj kući i lošoj jahalici." U Hakimovom predanju ovog hadisa stoji: "Nesreća je u trima stvarima: ženi koja te rasrdi kad je pogledaš i svoj jezik isuče protiv tebe, jahalici koja je spora: ako je udaraš, umori te, a ako je pustiš, ostaneš iza saputnika, i u kući koja je tijesna, s malo dodatnih prostorija." A u predanju Taberanijevu stoji: "Nesreća je kuće u njenoj tjeskobi i lošim komšijama, nesreća je jahalice u tome kad se ne da jahati i u njenoj lošoj naravi, a nesreća je žene u neplodnosti njene materice i lošem ponašanju." (*Fethul-bari*, 9/41)

5096. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sulejmana Tejmija, on od Ebu-Usmana Nehdija, ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ja iza sebe nisam ostavio štetnijeg iskušenja za ljude od žena."

٥٠٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ النَّهْدِيَّ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ .

O BRAKU ROBA I SLOBODNE ŽENE

بَاب الْحُرَّةِ تَحْتَ الْعَبْدِ

5097. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Rebije b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Za Beriru je vezano ustanovljenje tri sunneta: oslobođena je i dopušteno joj je da bira da li će ostati sa svojim mužem, koji još nije bio oslobođen, ili će se rastati od njega. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Štićenost (el-vela') pripada onome koji oslobodi (roba).' Jedne je prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u kuću i vidio kazan na vatri, a njemu bijaše prinesen hljeb sa umakom koji se otprije nalazio u kući, pa reče: 'Ne vidim meso!'
'Ovo je meso', odgovoriše mu, 'koje je Berira dobila kao sadaku, a ti ne jedeš sadaku.'
'To je njoj sadaka, a nama hedija',[1] reče on."

٥٠٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلاثُ سُنَنٍ عَتَقَتْ فَخُيِّرَتْ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبُرْمَةٌ عَلَى النَّارِ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ خُبْزٌ وَأُدْمٌ مِنْ أُدْمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرَ الْبُرْمَةَ فَقِيلَ لَحْمٌ تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ وَأَنْتَ لا تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ قَالَ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ .

1 Događaj s Berirom i njeno oslobađanje poznati su, a o tome će opširnije inšaAllah biti govora u poglavlju o razvodu braka.

O TOME DA SE NIJE DOPUŠTENO OŽENITI S VIŠE OD ČETIRI ŽENE

بَاب لَا يَتَزَوَّجُ أَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعٍ

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "... dvjema, trima i četirima."[2]
Ali b. Husejn, radijallahu anhuma, (tumačeči ove riječi) kaže: "Znači: dvije, tri ili četiri – isto kao što se u riječima Uzvišenog Allaha kaže: '... koji meleke s po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima...'[3] – znače dva, tri i četiri."

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَام يَعْنِي مَثْنَى أَوْ ثُلَاثَ أَوْ رُبَاعَ وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ) يَعْنِي مَثْنَى أَوْ ثُلَاثَ أَوْ رُبَاعَ .

5098. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"(Riječi Uzvišenog:) 'Ako se bojite da prema djevojkama jetimima nećete pravedni biti...' – znače: kad žena jetim bude kod čovjeka koji je njen staratelj, pa se on oženi njome zbog njenog imetka, nepravedno se prema njoj odnoseći i nemarno s njenim imetkom postupajući – takav neka se ženi drugim ženama koje mu se sviđaju, mimo nje, dvjema, trima ili četirima."

٥٠٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) قَالَتِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ وَهُوَ وَلِيُّهَا فَيَتَزَوَّجُهَا عَلَى مَالِهَا وَيُسِيءُ صُحْبَتَهَا وَلَا يَعْدِلُ فِي مَالِهَا فَلْيَتَزَوَّجْ مَا طَابَ لَهُ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهَا مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ .

2 En-Nisa, 3.
3 Fatir, 45.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I MAJKE VAŠE KOJE SU VAS DOJILE..."[1] I PRAVILU PO KOME JE ZABRANJENO PO MLIJEKU SVE ŠTO JE ZABRANJENO PO KRVI

بَاب (وَأُمَّهَاتُكُمُ اللاتِي أَرْضَعْنَكُمْ) وَيَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ

5099. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, a on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, da joj je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kod nje kada je čula glas nekog čovjeka koji traži dopuštenje da uđe u Hafsinu kuću.
'Allahov Poslaniče', Rekoh mu, 'ovaj čovjek traži dopuštenje za ulazak u tvoju kuću!'
'Ja mislim da je to taj i taj', reče on, 'amidža Hafsin po mlijeku.'
'Da je taj i taj, njen (tj. Aišin) amidža po mlijeku, živ', reče Aiša, 'zar bi ulazio kod mene?'
'Da', odgovori on, 'dojenjem postaje zabranjeno sve što je zabranjeno rođenjem.'"[2]

٥٠٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرَاهُ فُلاَنًا لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرَّضَاعَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ فُلاَنٌ حَيًّا لِعَمِّهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ دَخَلَ عَلَيَّ فَقَالَ نَعَمْ الرَّضَاعَةُ تُحَرِّمُ مَا تُحَرِّمُ الْوِلاَدَةُ .

5100. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Džabira b. Zejda, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zašto se ne oženi Hamzinom kćerkom, pa je odgovorio: 'Ona je kćerka moga brata po mlijeku.'"
Bišr b. Umer kaže da mu je pričao Šu'ba, da je čuo Katadu, a ovaj Džabira b. Jezida isti hadis.

٥١٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَلاَ تَتَزَوَّجُ ابْنَةَ حَمْزَةَ قَالَ إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ وَقَالَ بِشْرُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ مِثْلَهُ .

1 En-Nisa, 23.

2 Islamska ulema saglasna je u tome da je srodstvo po mlijeku ravnopravno sa srodstvom po krvi glede zabrane sklapanja braka te da su djeca dojilje rođaci onome koga je ona zadojila. Ovo se također odnosi na druženje, osamu i putovanje. Na dojilje se, međutim, ne odnose ostali propisi vezani za majčinstvo, kao što je nasljedstvo, obaveznost izdržavanja i odricanje od krvne osvete. (*Fethul-bari*, 9/44)

٥١٠١. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَتْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ انْكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ فَقَالَ أَوَتُحِبِّينَ ذَلِكِ فَقُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرٍ أُخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ ذَلِكِ لاَ يَحِلُّ لِي قُلْتُ فَإِنَّا نُحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ لَوْ أَنَّهَا لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا لاَبْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ قَالَ عُرْوَةُ وثُوَيْبَةُ مَوْلاَةٌ لأَبِي لَهَبٍ كَانَ أَبُو لَهَبٍ أَعْتَقَهَا فَأَرْضَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا مَاتَ أَبُو لَهَبٍ أُرِيَهُ بَعْضُ أَهْلِهِ بِشَرِّ حِيبَةٍ قَالَ لَهُ مَاذَا لَقِيتَ قَالَ أَبُو لَهَبٍ لَمْ أَلْقَ بَعْدَكُمْ غَيْرَ أَنِّي سُقِيتُ فِي هَذِهِ بِعَتَاقَتِي ثُوَيْبَةَ .

5101. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi‘, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od Umm-Habibe, kćerke Ebu-Sufjanove, (da je kazivala): “Jedne sam prilike rekla: ‘Allahov Poslaniče, oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjanovom!’
‘Zar bi ti to voljela?’, upita me on.
‘Da’, rekoh, ‘ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi sa mnom mogao dijeliti dobro jest moja sestra.’
‘To mi nije dopušteno’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Ali mi čujemo da se hoćeš oženiti kčerkom Ebu-Seleminom?’, rekoh mu.
‘Kćerkom Umm-Seleme?!’, upita on.
‘Da’, odgovorih. Tada on reče: ‘I da ona nije odrasla u mojoj kući, opet mi ne bi bila dopuštena, jer je ona kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!’”
Urva veli: “Suvejba je bila štićenica Ebu-Leheba; on ju je oslobodio, te je zadojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A kada je Ebu-Leheb umro, neko od njegove porodice vidio ga je u snu u veoma teškom stanju, pa ga je upitao: ‘Šta si tamo zatekao?’
‘Ja nisam našao nikakvo dobro poslije vas, osim što dobijem vode u ovom (tj. žljebić na palcu ili između palca i kažiprsta, misleći na nešto neznatno malo) zato što sam oslobodio Suvejbu’, odgovori mu Ebu-Leheb.”[3]

3 Suhejli kaže da je Abbas rekao: “Kada je umro Ebu-Leheb, ja sam ga, nakon nekog vremena, u snu vidio u veoma teškom stanju. ‘Ja uopće nisam osjetio rahatluk’, rekao mi je, ‘nakon što sam vas ostavio, izuzev što mi se kazna olakša svakog ponedjeljka.’ To je zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen u ponedjeljak; Suvejba je obradovala Ebu-Leheba viješću o njegovu rođenju, te ju je zbog toga oslobodio.” (*Fethul-bari*, 9/48)

O ONIMA KOJI KAŽU DA DOJENJE NE VAŽI NAKON ŠTO DIJETE NAPUNI DVIJE GODINE, TE O DOJENJU KOJA SE UZIMA U OBZIR.[1]

بَاب مَنْ قَالَ لاَ رَضَاعَ بَعْدَ حَوْلَيْنِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ) وَمَا يُحَرِّمُ مِنْ قَلِيلِ الرَّضَاعِ وَكَثِيرِهِ

U ovome se oslanjaju na riječi Uzvišenog: "Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine, onima koji žele da dojenje potpuno bude..."[2]

5102. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Eš'asa, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene i zatekao nekog čovjeka. Primijetila se promjena na njegovu licu, kao da je to osudio, te mu rekoh: 'On je moj brat!'
'Gledajte ko su vam braća', reče on, 'jer je istinsko dojenje ono koje je bilo zbog gladi.'"[3]

٥١٠٢ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَشْعَثِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا رَجُلٌ فَكَأَنَّهُ تَغَيَّرَ وَجْهُهُ كَأَنَّهُ كَرِهَ ذَلِكَ فَقَالَتْ إِنَّهُ أَخِي فَقَالَ انْظُرْنَ مَنْ إِخْوَانُكُنَّ فَإِنَّمَا الرَّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ .

1 Islamska ulema razilazi se u stavovima o pitanju dojenja kojim se stječe srodstvo po mlijeku, jer ih zauzima na osnovu različitih hadisa koji govore o tome. Najutemeljenije je ono mišljenje po kojem se srodstvo po mlijeku stječe ako je žena podojila (nahranila) dijete tri ili više puta, a po čvrstom predanju Aiše, radijallahu anha, pet puta. (*Fethul-bari*, 9/50-51)

2 El-Bekara, 233.

3 Ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi ukazati na to da je dojenje koje se smatra važećim za srodstvo po mlijeku ono dojenje kada se nadojilo dijete koje je bilo gladno i čija je hrana bilo mlijeko. (*Fethul-bari*, 9/52)

O MUŽEVU SRODSTVU PO MLIJEKU[4]

5103. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Efleh, brat Ebu-Kuajsov, došao je i zatražio dopuštenje, nakon što je bila objavljena naredba o hidžabu, da uđe kod mene – a bio mi je amidža po mlijeku – pa mu nisam dopustila. Kada je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila sam ga o tome šta sam uradila, pa mi je naredio da mu dopustim (ulazak)."

بَاب لَبَنِ الْفَحْلِ

٥١٠٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ جَاءَ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا وَهُوَ عَمُّهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ بَعْدَ أَنْ نَزَلَ الْحِجَابُ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ لَهُ فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي صَنَعْتُ فَأَمَرَنِي أَنْ آذَنَ لَهُ .

O SVJEDOČENJU DOJILJE

5104. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Ejjub, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Ubjeda b. Ebu-Merjeme, a ovaj od Ukbe b. Harisa (čuo sam ga od Ukbe, ali Ubejdov hadis bolje pamtim) da je kazivao:
"Oženio sam se jednom ženom, pa nam je došla jedna crnkinja i rekla: 'Ja sam vas oboje dojila!' Otišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Oženio sam se tom i tom, kćerkom toga i toga; došla nam je jedna crnkinja i rekla kako nas je oboje dojila, ali ona laže!' On se okrenu od mene, a ja ponovo prođoh ispred njega i ponovih da je ona slagala. Tada mi on reče: 'Kako s njom, a ona tvrdi da vas je zadojila, pusti je!'"
Ismail je pokazao sa svoja dva prsta, kažiprstom i srednjakom, kako je postupio Ejjub.[5]

بَاب شَهَادَةِ الْمُرْضِعَةِ

٥١٠٤ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ وَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنْ عُقْبَةَ لَكِنِّي لِحَدِيثِ عُبَيْدٍ أَحْفَظُ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَجَاءَتْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ أَرْضَعْتُكُمَا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ فُلَانَةَ بِنْتَ فُلَانٍ فَجَاءَتْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ لِي إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا وَهِيَ كَاذِبَةٌ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَأَتَيْتُهُ مِنْ قِبَلِ وَجْهِهِ قُلْتُ إِنَّهَا كَاذِبَةٌ قَالَ كَيْفَ بِهَا وَقَدْ زَعَمَتْ أَنَّهَا قَدْ أَرْضَعَتْكُمَا دَعْهَا عَنْكَ وَأَشَارَ إِسْمَاعِيلُ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى يَحْكِي أَيُّوبَ .

---

4 Ovim Buhari misli na to da li u srodstvo po mlijeku ulazi i muška strana, kao što je to pojašnjeno u sljedećem hadisu, u kome se vidi da je brat muža Ebu-Kuajsa, čija je žena zadojila Aišu, radijallahu anha, dobio dopuštenje od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da uđe kod Aiše, čime je potvrđeno njegovo srodstvo s Aišom po mlijeku. (*Fethul-bari*, 9/54)

5 U pojedinim predanjima ovog hadisa stoji: "... pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se od nje rastavi." (Vidi dio *Svjedočenja*, poglavlje *Svjedočenje dojilje*, Knjiga 2., str. 522)

KOJE SU ŽENE DOPUŠTENE, A KOJE ZABRANJENE

بَاب مَا يَحِلُّ مِنَ النِّسَاءِ وَمَا يَحْرُمُ

Uzvišeni Allah kaže:
“Zabranjuju vam se matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše...”[1]
Enes kaže da “i udate žene” znači:
“slobodne žene koje imaju muževe također su vam zabranjene”, “osim onih koje zarobite” i smatra da je čovjeku dopušteno uzeti svoju robinju od roba koji je, isto tako, u njegovu vlasništvu.[2]
Uzvišeni također kaže:
“Ne ženite se mnogoboškinjama dok ne postanu vjernice!”[3] Ibn-Abbas veli: “Što je preko četiri, to je zabranjeno, isto kao majka, kćerka ili sestra.”

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالاَتُكُمْ وَبَنَاتُ الأَخِ وَبَنَاتُ الأُخْتِ) إِلَى آخِرِ الآيَتَيْنِ إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) وَقَالَ أَنَسٌ (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ) ذَوَاتُ الأَزْوَاجِ الْحَرَائِرُ حَرَامٌ (إِلاَّ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) لاَ يَرَى بَأْسًا أَنْ يَنْزِعَ الرَّجُلُ جَارِيَتَهُ مِنْ عَبْدِهِ وَقَالَ (وَلاَ تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَّ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا زَادَ عَلَى أَرْبَعٍ فَهُوَ حَرَامٌ كَأُمِّهِ وَابْنَتِهِ وَأُخْتِهِ .

5105. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Habiba, ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
“Rekao je Ibn-Abbas: ‘Po krvnom srodstvu zabranjeno je sedam žena, a isto toliko zabranjeno je i po tazbinstvu’, proučivši zatim ajet: ‘Zabranjuju vam se matere vaše...’”
Abdullah b. Dža‘fer sastavio je kćerku Alijinu i ženu Alijinu. Ibn-Sirin kaže da za to nema nikakve zapreke, dok je Hasan jednom kazao kako to nije poželjno, ali je poslije toga i on rekao da u tome nema ništa loše.
Hasan b. Hasan b. Alija oženio se dvjema amidžičnim u jednoj noći. Džabir b. Zejd smatra to pokuđenim zbog moguće svađe među rodicama, ali se ne može reći da je to zabranjeno, jer je Uzvišeni Allah rekao: “... a ostale su vam dopuštene!”

٥١٠٥. وَقَالَ لَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي حَبِيبٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ حَرُمَ مِنَ النَّسَبِ سَبْعٌ وَمِنَ الصِّهْرِ سَبْعٌ ثُمَّ قَرَأَ (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) وَجَمَعَ عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ بَيْنَ ابْنَةِ عَلِيٍّ وَامْرَأَةِ عَلِيٍّ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لاَ بَأْسَ بِهِ وَكَرِهَهُ الْحَسَنُ مَرَّةً ثُمَّ قَالَ لاَ بَأْسَ بِهِ وَجَمَعَ الْحَسَنُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بَيْنَ ابْنَتَيْ عَمٍّ فِي لَيْلَةٍ وَكَرِهَهُ جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ لِلْقَطِيعَةِ وَلَيْسَ فِيهِ تَحْرِيمٌ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكُمْ) وَقَالَ عِكْرِمَةُ

1 En-Nisa, 23-24.

2 Ovo je mišljenje Enesa b. Malika, ali većina uleme smatra da se ovaj ajet odnosi na sve žene koje su udate, a da se pod robinjama podrazumijevaju one koje su bile udate, a zatim pale u ropstvo. (*Fethul-bari*, 9/58)

3 El-Bekara, 221.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا زَنَى بِأُخْتِ امْرَأَتِهِ لَمْ تَحْرُمْ عَلَيْهِ امْرَأَتُهُ وَيُرْوَى عَنْ يَحْيَى الْكِنْدِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَأَبِي جَعْفَرٍ فِيمَنْ يَلْعَبُ بِالصَّبِيِّ إِنْ أَدْخَلَهُ فِيهِ فَلاَ يَتَزَوَّجَنَّ أُمَّهُ وَيَحْيَى هَذَا غَيْرُ مَعْرُوفٍ وَلَمْ يُتَابَعْ عَلَيْهِ وَقَالَ عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا زَنَى بِهَا لَمْ تَحْرُمْ عَلَيْهِ امْرَأَتُهُ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي نَصْرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ حَرَّمَهُ وَأَبُو نَصْرٍ هَذَا لَمْ يُعْرَفْ بِسَمَاعِهِ مِنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَيُرْوَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَالْحَسَنِ وَبَعْضِ أَهْلِ الْعِرَاقِ تَحْرُمُ عَلَيْهِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لاَ تَحْرُمُ حَتَّى يُلْزِقَ بِالأَرْضِ يَعْنِي يُجَامِعَ وَجَوَّزَهُ ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ وَالزُّهْرِيُّ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ قَالَ عَلِيٌّ لاَ تَحْرُمُ وَهَذَا مُرْسَلٌ .

Ikrima prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: "Ako čovjek učini blud sa sestrom svoje žene, žena mu neće postati haram."

Prenosi se od Jahje Kindija, koji prenosi od Ša'bija i Ebu-Dža'fera da se onaj koji se bude igrao s djetetom (mladićem) i spolno opći s njim ne smije oženiti njegovu majku. A Jahja, koji ovo prenosi, nepoznat je, i niko drugi ne potvrđuje ovo njegovo predanje.

Ikrima prenosi da je Ibn-Abbas rekao: "Ako učini blud s majkom svoje žene, ona mu ne postaje zabranjena." Spominje se, međutim, od Ebu-Nasra da je kazivao kako je Ibn-Abbas rekao da mu ona postaje zabranjenom. No, uopće nije poznato da je Ebu-Nasr izravno slušao Ibn-Abbasa. Prenosi se, također, od Imrana b. Husajna, Džabira b. Zejda, Hasana i pojedinih alima iz Iraka da mu ona postaje zabranjenom zbog toga. Ebu-Hurejra o tome veli: "Ona mu ne postaje zabranjenom sve dok s njenom majkom spolno ne opći."

Ibn-Musejjeb, Urva i Zuhri to dopuštaju (tj. da boravi sa svojom ženom ako bi spomenuto uradio). Zuhri veli da je Alija rekao: "Ne postaje mu zabranjenom", ali je ovo *mursel* predanje.[4]

4 Postoje tri mišljenja o statusu čovjeka koji učini taj ogavni čin bluda s majkom svoje supruge. Prvo je mišljenje većine učenjaka, a oni smatraju da mu supruga postaje zabranjenom samo ako se vjenča snjom i spolno opći s njenom majkom. Drugo mišljenje zastupaju hanefijski pravnici – a s njima se, po jednom predanju, slaže i Šafija – koji smatraju da mu ona postaje zabranjena ukoliko je sa strašću na bilo koji način uživao s njenom majkom, čak i ako nije spolno općio s njom, pod uvjetom da je to bilo uz vjenčanje sa njenom kćerkom. A ako je blud počinjen sa majkom žene s kojom on nije u braku onda to nema utjecaja, kao ni blud. Treće je mišljenje ono po kojem samo spolni odnos prouzrokuje tu zabranu, svejedno bio on oženjen njenom kćerkom ili ne bio oženjen snjom, ali ne i predigra.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I PASTORKE VAŠE KOJE SE NALAZE POD VAŠIM OKRILJEM OD ŽENA VAŠIH S KOJIMA STE IMALI INTIMNE ODNOSE..."[1]

باب
(وربائبكم اللاتي في حجوركم من نسائكم اللاتي دخلتم بهن)

Ibn-Abbas kaže da riječi *duhul*, *mesis* i *limas* znače "spolni odnos". O onima koji kažu da su kćerke ženine djece zabranjene kao i ženine kćerke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Umm-Habibi: "Nemojte mi nuditi svoje kćeri niti sestre!" Isto su tako zabranjene i supruge djece sinova, kao i njihove supruge.
I o tome da li se ženina kćerka zove pastorkom iako nije u očuhovoj kući, te o tome da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao svoju pastorku drugome koji će se o njoj brinuti.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao je sina svoje kćerke svojim sinom.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الدُّخُولُ وَالْمَسِيسُ وَاللِّمَاسُ هُوَ الْجِمَاعُ وَمَنْ قَالَ بَنَاتُ وَلَدِهَا مِنْ بَنَاتِهِ فِي التَّحْرِيمِ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لأُمِّ حَبِيبَةَ لاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ وَكَذَلِكَ حَلاَئِلُ وَلَدِ الأَبْنَاءِ هُنَّ حَلاَئِلُ الأَبْنَاءِ وَهَلْ تُسَمَّى الرَّبِيبَةَ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ فِي حَجْرِهِ وَدَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَبِيبَةً لَهُ إِلَى مَنْ يَكْفُلُهَا وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ ابْنَ ابْنَتِهِ ابْنًا .

5106. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Zejnebe, a ona od Umm-Habibe (da je kazivala):
"Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, bi li uzeo kćerku Ebu-Sufjanovu?' 'A šta ću s njom raditi?', upitao je on. 'Da se oženiš njome', rekoh mu.
'A zar bi ti to voljela?', upita on, a ja rekoh: 'Ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi te sa mnom mogao dijeliti jest moja sestra.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'To mi nije dopušteno!'
'Mi čujemo', rekoh mu, 'da namjeravaš zaručiti...?', a on reče: 'Kćerku Umm-Seleme?!'
'Da', odgovorih.
'I da ona nije odrasla u mojoj kući', reče on, 'opet mi ne bi bila dopuštena, jer je mene i njenog oca dojila Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!'"
Lejs kaže da mu je Hišam ispričao (isti ovaj hadis) te da se radi o Durri, kćerki Ebu-Seleme.

٥١٠٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ لَكَ فِي بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ فَأَفْعَلُ مَاذَا قُلْتُ تَنْكِحُ قَالَ أَتُحِبِّينَ قُلْتُ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَرِكَنِي فِيكَ أُخْتِي قَالَ إِنَّهَا لاَ تَحِلُّ لِي قُلْتُ بَلَغَنِي أَنَّكَ تَخْطُبُ قَالَ ابْنَةَ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي مَا حَلَّتْ لِي أَرْضَعَتْنِي وَأَبَاهَا ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ دُرَّةُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ .

[1] En-Nisa, 23.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I DA SASTAVITE DVIJE SESTRE – A ŠTO JE BILO BILO JE."

باب
(وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ)

5107. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Zejnebe, kćeri Ebu-Sufjanove, a ova od Umm-Habibe (da je kazivala):
"Rekla sam (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): 'Oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjanovom!'
'Zar bi ti to voljela?', upita me on.
'Da', odgovorih, 'jer ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi sa mnom mogao dijeliti dobro jest moja sestra.'
'To mi nije dopušteno!', reče on.
'Allahov poslaniče', rekoh mu.
'Tako mi Allaha mi govorimo da se hoćeš oženiti Durrom kćerkom Ebu-Seleminom!'
'Kćerkom Umm-Seleminom?!', upita on.
'Da', odgovorih, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'I da ona nije odrasla u mojoj kući, opet mi ne bi bila dopuštena, jer je ona kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!'"

٥١٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ انْكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ وَتُحِبِّينَ قُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرٍ أُخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ ذَلِكِ لاَ يَحِلُّ لِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَوَاللهِ إِنَّا لَنَتَحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَوَاللهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا لاَبْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ.

NIJE DOPUŠTENO OŽENITI SE ŽENOM ČOVJEKU ZA KOJIM JE UDATA NJENA TETKA

باب لاَ تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا

5108. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Asim, prenoseći od Ša'bija da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kad je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je čovjeku da se vjenča sa ženom čija je tetka po ocu ili po majci već udata za njega."
Isti hadis prenose Davud i Ibn-Avn od Ša'bija, a on od Ebu-Hurejre.

٥١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ سَمِعَ جَابِرًا رَضِي الله عنه قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا وَقَالَ دَاوُدُ وَابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

5109. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ne smije se sastavljati (u braku) žena sa svojom tetkom po ocu ili po majci.”

٥١٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يُجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا وَلاَ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا .

5110. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Kabise b. Zuejba, da je čuo Ebu-Hurejru da je rekao:
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se čovjek oženi ženom, a već je u braku s njenom tetkom po ocu ili po majci.”
Mislimo da je i tetka njenog oca na istoj razini,

٥١١٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي قَبِيصَةُ بْنُ ذُؤَيْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا وَالْمَرْأَةُ وَخَالَتُهَا فَنُرَى خَالَةَ أَبِيهَا بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ .

5111. jer MI JE Urva PRIČAO da je Aiša rekla: “Zabranjivali su po mlijeku ono što je zabranjeno po krvi.”

٥١١١. لأَنَّ عُرْوَةَ حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ حَرِّمُوا مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ .

O POGODBI (ŠIGARU)

باب الشِّغَارِ

5112. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je *šigar* (pogodbu), a to znači da čovjek uda svoju kćerku za određenu osobu, ali pod uvjetom da i ovaj uda svoju kćerku za njega, te da uopće ne uzimaju mehr.”

٥١١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشِّغَارِ وَالشِّغَارُ أَنْ يُزَوِّجَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يُزَوِّجَهُ الآخَرُ ابْنَتَهُ لَيْسَ بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ .

DA LI JE DOPUŠTENO ŽENI DA SAMA SEBE PONUDI ZA UDAJU

بَاب هَلْ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَهَبَ نَفْسَهَا لِأَحَدٍ

5113. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je kazivao:
"Havla, kćerka Hakimova, bila je jedna od onih koje su se same ponudile Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se udaju za njega. Aiša je tada rekla: 'Kako se ne stidi žena da sama sebe ponudi muškarcu (za udaju)?' Ali kada je Uzvišeni Allah objavio: 'Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš...'[1], ona je rekla: 'Allahov Poslaniče, ja vidim da tvoj Gospodar žurno želi da ti udovolji!'"
Ovaj hadis prenose i Ebu-Seid Mueddib, Muhammed b. Bišr i Abda od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, uz određene dodatke.

٥١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَتْ خَوْلَةُ بِنْتُ حَكِيمٍ مِنَ اللَّائِي وَهَبْنَ أَنْفُسَهُنَّ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَمَا تَسْتَحِي الْمَرْأَةُ أَنْ تَهَبَ نَفْسَهَا لِلرَّجُلِ فَلَمَّا نَزَلَتْ (تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ) قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَرَى رَبَّكَ إِلاَّ يُسَارِعُ فِي هَوَاكَ رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ الْمُؤَدِّبُ وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ وَعَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ .

O ŽENIDBI U IHRAMIMA

بَاب نِكَاحِ الْمُحْرِمِ

5114. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Amr, prenoseći od Džabira b. Zejda (da je kazivao):
"Obavijestio me je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio dok je bio muhrim (za vrijeme hadža, u ihramima)."[2]

٥١١٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ أَنْبَأَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

1 El-Ahzab, 51.

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da je ženidba dopuštena dok je čovjek u ihramu. Međutim, postoje drugi hadisi koji govore suprotno, kao što je hadis koji prenosi Osman, radijallahu anhu, u kome stoji: "Čovjek u ihramu (muhrim) niti se ženi niti drugoga ženi." (Muslim) U isto vrijeme, sama Mejmuna kaže da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njome oženio nakon što je skinuo ihrame. Zato većina daje prednost mišljenju da muhrimu nije dopuštena ženidba. Što se tiče hadisa Ibn-Abbasa on je protumačen da muhrim znači u svetom mjesecu, ili nakon što je označio kurban (hedj) za hadždž, a prije nego obuče ihrame jer je Ebu-Rafia, radijallahu anhu, bio glasnik među njima i kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Mejmunu, radijallahu anha, kada je bio halal (bez ihrama) i ušao kod nje kada je bio halal, kako bilježi Tirmizi i Ibn-Huzejme i Ibn-Hibban od Ebu-Rafia. Neki idu na to da je to posebnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugima da je zabranjeno, dočim hadisi govore nedvosmisleno da se oženio kada je bio slobodan od ihrama što je navelo neke da kažu da je Ibn-Abbas pogriješio iako je rivajet od njega sahih. (*Fethul-bari*, 9/70)

POSLANIK JE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NA KRAJU, ZABRANIO PRIVREMENI BRAK (EL-MUT‘A)

بَاب نَهْيِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَنْ نِكَاحِ الْمُتْعَةِ آخِرًا

5115. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, a njemu Ibn-Ujejna da je čuo Zuhrija kako kazuje da su ga obavijestili Hasan b. Muhammed b. Ali i njegov brat Abdullah, prenoseći od svoga oca da je Alija, radijallahu anhu, rekao Ibn-Abbasu:
“Zaista je, prilikom Bitke na Hajberu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio privremeni brak i magareće meso.”

٥١١٥. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَأَخُوهُ عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِمَا أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ الله عنه قَالَ لابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُتْعَةِ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ زَمَنَ خَيْبَرَ.

5116. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Džemre da je rekao:
“Čuo sam Ibn-Abbasa kad je, upitan o privremenom braku, dopustio njegovo zaključenje. Jedan njegov štićenik tada reče: ‘To se odnosi na posebne prilike, kada je veoma malo žena i slično?’
‘Da’, odgovori mu Ibn-Abbas.”

٥١١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ سُئِلَ عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ فَرَخَّصَ فَقَالَ لَهُ مَوْلًى لَهُ إِنَّمَا ذَلِكَ فِي الْحَالِ الشَّدِيدِ وَفِي النِّسَاءِ قِلَّةٌ أَوْ نَحْوَهُ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَعَمْ.

5117, 5118. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Hasana b. Muhammeda, a on od Džabira b. Abdullaha i Seleme b. Ekve‘a da su kazivali:
“Bili smo u jednom vojnom pohodu kad nam je došao izaslanik Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Dopušteno vam je da se privremeno ženite, i zato to slobodno činite!’”

٥١١٧-٥١١٨. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ وَسَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالاَ كُنَّا فِي جَيْشٍ فَأَتَانَا رَسُولُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُمْ أَنْ تَسْتَمْتِعُوا فَاسْتَمْتِعُوا.

5119. KAŽE Ibn-Ebu-Zi'b da mu je pričao Ijas b. Selema b. Ekve'a, prenoseći od svoga oca (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Kada se čovjek i žena dogovore, ostaju živjeti zajedno tri dana; ako potom žele (živjeti zajedno), nastavit će, a ako se žele rastati, razići će se.' Ne znam da li se to odnosilo samo na nas, ili na sve ljude."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Alija, radijallahu anhu, pojasnio je to prenoseći od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to dokinuto."[1]

٥١١٩. وَقَالَ ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنِي إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ ابْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ تَوَافَقَا فَعِشْرَةُ مَا بَيْنَهُمَا ثَلَاثُ لَيَالٍ فَإِنْ أَحَبَّا أَنْ يَتَزَايَدَا أَوْ يَتَتَارَكَا تَتَارَكَا فَمَا أَدْرِي أَشَيْءٌ كَانَ لَنَا خَاصَّةً أَمْ لِلنَّاسِ عَامَّةً قَالَ أَبوعَبْد اللهِ وَبَيَّنَهُ عَلِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَنْسُوخٌ .

O TOME KAD ŽENA SAMA SEBE PONUDI DOBROM ČOVJEKU

بَاب عَرْضِ الْمَرْأَةِ نَفْسَهَا عَلَى الرَّجُلِ الصَّالِحِ

5120. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Merhum b. Abd, koji kaže da je čuo Sabita Bunanija kada je rekao:
"Bio sam kod Enesa – a kod njega je bila jedna njegova kćerka – kad je rekao: 'Jedna žena došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu se (za brak) rekavši: 'Allahov Poslaniče, imaš li potrebe za mnom?"
Kćerka Enesova tada reče: 'Kako samo malo stida ima! Ružno li je to! Ružno li je to!'
'Ona je bolja od tebe: poželjela je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu sebe (za brak)!', reče joj Enes."

٥١٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَنَسٍ وَعِنْدَهُ ابْنَةٌ لَهُ قَالَ أَنَسٌ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ تَعْرِضُ عَلَيْهِ نَفْسَهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَكَ بِي حَاجَةٌ فَقَالَتْ بِنْتُ أَنَسٍ مَا أَقَلَّ حَيَاءَهَا وَا سَوْأَتَاهْ وَا سَوْأَتَاهْ قَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْكِ رَغِبَتْ فِي النَّبِيِّ ﷺ فَعَرَضَتْ عَلَيْهِ نَفْسَهَا .

[1] Imam Nevevi kaže: "Tačno je da su se zabrana i dopuštenje privremenog braka desili dva puta. On je bio dopušten prije Hajbera, a zatim je zabranjen za vrijeme Bitke na Hajberu. Nakon toga ponovo je dopušten u godini osvojenja Mekke, a to je godina Evtasa, a zatim je zabranjen zauvijek." (*Fethul-bari*, 9/75)

5121. PRIČAO NAM JE Seid b. Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao):

“Jedna se žena ponudila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za brak, pa mu je jedan od prisutnih rekao: ‘Allahov Poslaniče, udaj je za mene!’

‘A šta posjeduješ?’, upita ga on.

‘Ne posjedujem ništa’, odgovori ovaj.

‘Idi i potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, a zatim se vrati, govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).’ Tada Sehl reče: ‘Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola izara!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda upita: ‘Šta ćeš učiniti sa svojim donjim prekrivačem: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa?’ Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta znaš iz Kur’ana?’

‘Znam te i te sure’, odgovori on, a Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Znaš li ih napamet?’

‘Da’, odgovori on.

‘Idi’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’”

٥١٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً عَرَضَتْ نَفْسَهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ زَوِّجْنِيهَا فَقَالَ مَا عِنْدَكَ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ اذْهَبْ فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي وَلَهَا نِصْفُهُ قَالَ سَهْلٌ وَمَا لَهُ رِدَاءٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ فَدَعَاهُ أَوْ دُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ فَقَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ يُعَدِّدُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْلَكْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O TOME KAD SE SVOJA KĆERKA ILI SESTRA PONUDI DOBROM ČOVJEKU

باب عرض الإنسان ابنته أو أخته على أهل الخير

5122. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Salima b. Abdullah da je čuo Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako kazuje:
"Omer b. Hattab – nakon što mu je kćerka Hafsa ostala udovica, kada joj je u Medini umro muž Hunejs b. Huzafa Sehmi, ashab Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Omer, radijallahu anhu, otišao sam Osmanu b. Affanu i ponudio mu svoju kćerku Hafsu, ali je Osman rekao: 'Ja ću porazmisliti o tome.'"
Omer dalje pripovijeda: "Nakon što je prošlo nekoliko dana, sreo me je i rekao mi: 'Ja sam odlučio da se ne ženim ovih dana.' Susreo sam zatim Ebu-Bekra i rekao mu: 'Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom.' Ebu-Bekr je ušutio, ništa mi ne odgovorivši, a to mi je bilo teže od njega nego od Osmana. Nakon što je prošlo nekoliko noći, zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te sam je udao za njega. Poslije toga susreo me je Ebu-Bekr i rekao mi: 'Sigurno ti je krivo bilo na mene kada si mi ponudio Hafsu, a ja ti nisam ništa rekao!'
'Jeste', rekoh. Tada mi on reče: 'Mene je spriječilo da ti odgovorim na ponudu samo to što sam znao da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već bio spomenuo, a ja nisam želio odati tajnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem. Da ju je ostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je prihvatio.'"

٥١٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ لَقِيَنِي فَقَالَ قَدْ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ زَوَّجْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا وَكُنْتُ أَوْجَدَ عَلَيْهِ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ عُمَرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ عَلَيَّ إِلاَّ أَنِّي كُنْتُ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَبِلْتُهَا .

5123. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, a on od Iraka b. Malika da ga je obavijestila Zejneb, kćerka Ebu-Selemina, da je Umm-Habiba (kazivala):
"Rekla sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Priča se da ćeš se oženiti Durrom, kćerkom Ebu-Seleminom!'
'Zar da se oženim njome', reče on, 'a već sam u braku s Umm-Selemom?! I da se nisam oženio Umm-Selemom, ona mi ne bi bila dopuštena, jer je njen otac moj brat po mlijeku!'"

٥١٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّكَ نَاكِحٌ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَعَلَى أُمِّ سَلَمَةَ لَوْ لَمْ أَنْكِحْ أُمَّ سَلَمَةَ مَا حَلَّتْ لِي إِنَّ أَبَاهَا أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NIJE VAM GREHOTA AKO TIM ŽENAMA NA ZNANJE DATE DA ĆETE IH VI ZAPROSITI, ILI AKO TO U DUŠAMA SVOJIM KRIJETE. ALLAH ZNA DA ĆETE O NJIMA MISLITI..."[1]

بَاب قَوْلِ اللهِ جَلَّ وَعَزَّ (وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللهُ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ حَلِيمٌ)

Ev eknentum, krijete i sve što se čuva ili u sebi nosiš to je sakriveno.

(أَوْ أَكْنَنْتُمْ) أَضْمَرْتُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ صُنْتَهُ وَأَضْمَرْتَهُ فَهُوَ مَكْنُونٌ.

5124. REKAO MI JE Talk da mu je pričao Zaida, prenoseći od Mensura, on od Mudžahida (da je kazivao):
"Ibn-Abbas je, tumačeći riječi Uzvišenog: '... na znanje date...'[2] – rekao: 'To znači da neko od vas kaže: 'Ja imam želju da se oženim, samo ako uspijem naći dobru ženu.'"
Kasim veli: "(To znači) da joj kaže: 'Ti si zaista kod mene čedna i vrijedna žena, i ja imam određene simpatije prema tebi, a Allah će ti sigurno podariti dobro' ili slično."
Ata veli: "On će to njoj na posredan način kazati, a nikako otvoreno, tako što će reći: 'Ja imam potrebu a ti budi radosno. Ti si, Allahu hvala, blagoslovljena

٥١٢٤. وَقَالَ لِي طَلْقٌ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ) يَقُولُ إِنِّي أُرِيدُ التَّزْوِيجَ وَلَوَدِدْتُ أَنَّهُ تَيَسَّرَ لِي امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ وَقَالَ الْقَاسِمُ يَقُولُ إِنَّكِ عَلَيَّ كَرِيمَةٌ وَإِنِّي فِيكِ لَرَاغِبٌ وَإِنَّ اللهَ لَسَائِقٌ إِلَيْكِ خَيْرًا أَوْ نَحْوَ هَذَا وَقَالَ عَطَاءٌ يُعَرِّضُ وَلاَ يَبُوحُ يَقُولُ إِنَّ لِي حَاجَةً وَأَبْشِرِي وَأَنْتِ بِحَمْدِ اللهِ نَافِقَةٌ وَتَقُولُ هِيَ قَدْ أَسْمَعُ مَا تَقُولُ وَلاَ تَعِدُ

1 El-Bekara 235.

2 Ibn-Tin veli: "Ovaj ajet sadrži četiri propisa vezana za ženu u stanju pričeka (iddeta); dva su od njih dopuštena: davanje na znanje i posredno ukazivanje, a dva su zabranjena: vjenčanje i obećanje udaje." (*Fethul-bari*, 9/84)

žena.' Ona će mu na to uzvratiti: 'Ja čujem šta ti pričaš', ništa mu ne obećavši, niti će njenu udaju nekome obećati njen staratelj bez njena znanja. A ako obeća nekom čovjeku da će se za njega udati, dok je u stanju pričeka (iddeta), te se poslije isteka pričeka za njega i uda, (brak je važeći) i neće se rastaviti."
Hasan (Basri) smatra da se riječima Uzvišenog:
"... ali im potajno ništa ne obećavajte..." misli na zinaluk.
Od Ibn-Abbasa prenosi se da je rekao: "(Riječi:)
'I ne odlučujte se za brak prije nego što propisano vrijeme za čekanje ne istekne...' znače: prije nego što istekne priček (iddet)."

شَيْئًا وَلاَ يُوَاعِدُ وَلِيُّهَا بِغَيْرِ عِلْمِهَا وَإِنْ وَاعَدَتْ رَجُلاً فِي عِدَّتِهَا ثُمَّ نَكَحَهَا بَعْدُ لَمْ يُفَرَّقْ بَيْنَهُمَا وَقَالَ الْحَسَنُ (لاَ تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا) الزِّنَا وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ) تَنْقَضِيَ الْعِدَّةُ .

O GLEDANJU BUDUĆE SUPRUGE PRIJE VJENČANJA

بَاب النَّظَرِ إِلَى الْمَرْأَةِ قَبْلَ التَّزْوِيجِ

5125. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam te vidio u snu. Vidio sam kako te melek donosi u komadu svile i kaže: 'Ovo je tvoja supruga!' Razgrnuo sam s tvog lica odjeću i ugledao tebe. Tada rekoh: 'Ako je ovo od Allaha, tako će i biti!'"

٥١٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُكِ فِي الْمَنَامِ يَجِيءُ بِكِ الْمَلَكُ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقَالَ لِي هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَكَشَفْتُ عَنْ وَجْهِكِ الثَّوْبَ فَإِذَا أَنْتِ هِيَ فَقُلْتُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

5126. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ja'kub, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, ja sam došla da ti poklonim sebe!' On je podigao pogled prema njoj i dobro se zagledao, a zatim oborio glavu. Kada je vidjela da on nije donio odluku o njoj, ona je sjela. Jedan od prisutnih ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'
'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on odgovori: 'Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nemam ništa!'

٥١٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ لأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَأْطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَيْ رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لاَ وَاللهِ

‘Otiđi i potraži nešto kod svojih!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali vrati se rekavši: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!’ ‘Potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali ponovo se vrati govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).’ Kaže Sehl: ‘Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola prekrivača!’

‘Šta ćeš učiniti sa svojim donjim prekrivačem: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta znaš iz Kur’ana?’

‘Znam te i te sure’, odgovori on.

‘Znaš li ih napamet?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Da’, odgovori on.

‘Idi’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’’[1]

يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِدَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا عَدَّدَهَا قَالَ أَتَقْرَؤُهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

1 Većina islamske uleme (*džumhur*) smatra da čovjek ima pravo pogledati svoju zaručenicu, ali samo njeno lice i šake. Pojedini učenjaci, međutim, smatraju da on ima pravo pogledati šta god želi, izuzev stidnih mjesta. Po nekima, pak, on ima pravo da vidi ono što je inače otkriveno. Isto se tako učenjaci razilaze u tome da li on mora tražiti dopuštenje od nje, ili to nije uvjet. (*Fethul-bari*, 9/88)

O ONIMA KOJI KAŽU: "NEMA BRAKA BEZ DOPUŠTENJA STARATELJA!"

بَاب مَنْ قَالَ لاَ نِكَاحَ إِلاَّ بِوَلِيٍّ

Uzvišeni Allah kaže: "A kada pustite žene, i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju..."[2] Ovaj ajet odnosi se na već udavane žene, ali je isti slučaj i s djevicama.[3] U drugom ajetu Uzvišeni kaže: "Ne udajite vjernice za idolopoklonike dok vjernici ne postanu..."[4] , a također i: "Udavajte neudate i ženite neoženjene..."[5]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ) فَدَخَلَ فِيهِ الثَّيِّبُ وَكَذَلِكَ الْبِكْرُ وَقَالَ (وَلاَ تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا) وَقَالَ (وَأَنْكِحُوا الأَيَامَى مِنْكُمْ) .

5127. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra (da je rekao):
"Kazivala mi je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, da su u predislamsko doba postojale četiri vrste braka. Jedna je od njih ista kao i danas: da čovjek zaprosi štićenicu ili kćerku određenog čovjeka, pa joj da određeni mehr i uzme je za svoju suprugu. Druga je vrsta bila takva da suprug kaže svojoj supruzi, nakon što joj prestane hajz, da ode do toga i toga čovjeka i da s njim ima odnos, a on joj uopće ne prilazi sve dok se ne pokaže njena trudnoća s dotičnim čovjekom; kada se njena trudnoća ustanovi, on joj može prići ako to želi. To su pojedinci radili jer su željeli imati posebno dobru djecu. Ovaj brak je bio brak traženja odnosa. Treća je vrsta bila takva da se sakupi nekolicina ljudi, manje od deset, pa svi spolno opće s jednom ženom; ako ona zanese i rodi dijete pozove ih , nakon što prođe nekoliko dana, sve zajedno – a niko od njih nema pravo da se ne odazove – i zatim im kaže: 'Vi znate šta je bilo, a, evo, ja sam rodila dijete, i ono je tvoje...', prozivajući koga

٥١٢٧. قَالَ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النِّكَاحَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ عَلَى أَرْبَعَةِ أَنْحَاءٍ فَنِكَاحٌ مِنْهَا نِكَاحُ النَّاسِ الْيَوْمَ يَخْطُبُ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ وَلِيَّتَهُ أَوِ ابْنَتَهُ فَيُصْدِقُهَا ثُمَّ يَنْكِحُهَا وَنِكَاحٌ آخَرُ كَانَ الرَّجُلُ يَقُولُ لاِمْرَأَتِهِ إِذَا طَهُرَتْ مِنْ طَمْثِهَا أَرْسِلِي إِلَى فُلاَنٍ فَاسْتَبْضِعِي مِنْهُ وَيَعْتَزِلُهَا زَوْجُهَا وَلاَ يَمَسُّهَا أَبَدًا حَتَّى يَتَبَيَّنَ حَمْلُهَا مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي تَسْتَبْضِعُ مِنْهُ فَإِذَا تَبَيَّنَ حَمْلُهَا أَصَابَهَا زَوْجُهَا إِذَا أَحَبَّ وَإِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ رَغْبَةً فِي نَجَابَةِ الْوَلَدِ فَكَانَ هَذَا النِّكَاحُ نِكَاحَ الاِسْتِبْضَاعِ وَنِكَاحٌ آخَرُ يَجْتَمِعُ الرَّهْطُ مَا دُونَ الْعَشَرَةِ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ كُلُّهُمْ يُصِيبُهَا

2 El-Bekare, 232.

3 Zapovijed koja se spominje u ovom ajetu ("Ne smetajte im da se ponovo udaju!") odnosi se na staratelje.

4 El-Bekare, 221.

5 En-Nur, 32.

želi od njih, te se dijete pripiše njemu, a on to nije imao pravo odbiti. Četvrta je vrsta bila takva da se sakupi veća grupa ljudi, te onda oni uđu kod žene, koja se ne brani nikome od njih. To su bile prostitutke; one su na svoja vrata postavljale zastave koje su bile njihov znak. Ko god je htio, mogao je ući kod njih. A kada bi neka od njih zanijela, a zatim rodila dijete, oni bi se svi sakupili i pozvali vještaka, a dijete bi bilo pripisano onome za koga su smatrali da je njegovo. Ona bi ga njemu dala, tako da bi se smatralo njegovim, a on to nije imao pravo odbiti. Kada je poslan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, srušeni su svi džahilijetski brakovi, izuzev braka koji je danas uobičajen kod ljudi."[1]

فَإِذَا حَمَلَتْ وَوَضَعَتْ وَمَرَّ عَلَيْهَا لَيَالٍ بَعْدَ أَنْ تَضَعَ حَمْلَهَا أَرْسَلَتْ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَسْتَطِعْ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْ يَمْتَنِعَ حَتَّى يَجْتَمِعُوا عِنْدَهَا تَقُولُ لَهُمْ قَدْ عَرَفْتُمُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِكُمْ وَقَدْ وَلَدْتُ فَهُوَ ابْنُكَ يَا فُلاَنُ تُسَمِّي مَنْ أَحَبَّتْ بِاسْمِهِ فَيَلْحَقُ بِهِ وَلَدُهَا لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْتَنِعَ بِهِ الرَّجُلُ وَنِكَاحُ الرَّابِعِ يَجْتَمِعُ النَّاسُ الْكَثِيرُ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ لاَ تَمْتَنِعُ مِمَّنْ جَاءَهَا وَهُنَّ الْبَغَايَا كُنَّ يَنْصِبْنَ عَلَى أَبْوَابِهِنَّ رَايَاتٍ تَكُونُ عَلَمًا فَمَنْ أَرَادَهُنَّ دَخَلَ عَلَيْهِنَّ فَإِذَا حَمَلَتْ إِحْدَاهُنَّ وَوَضَعَتْ حَمْلَهَا جُمِعُوا لَهَا وَدَعَوْا لَهُمُ الْقَافَةَ ثُمَّ أَلْحَقُوا وَلَدَهَا بِالَّذِي يَرَوْنَ فَالْتَاطَ بِهِ وَدُعِيَ ابْنَهُ لاَ يَمْتَنِعُ مِنْ ذَلِكَ فَلَمَّا بُعِثَ مُحَمَّدٌ ﷺ بِالْحَقِّ هَدَمَ نِكَاحَ الْجَاهِلِيَّةِ كُلَّهُ إِلاَّ نِكَاحَ النَّاسِ الْيَوْمَ .

1 Većina uleme (*džumhur*) stoji na stanovištu da je saglasnost staratelja uvjet za valjanost braka te da žena ne može sama sebe udati. Za dokaz uzimaju navedene hadise. Ibn-Munzir kaže kako nije poznato da je bilo ko od ashaba imao drugačiji stav o tom pitanju. Međutim, Ebu-Hanifa smatra da saglasnost staratelja uopće nije uvjet za valjanost braka te da se žena može sama vjenčati, čak i bez dopuštenja svojih staratelja, ukoliko se uda za odgovarajuću osobu. Ebu-Hanifa kao dokaz za ovaj svoj stav uzima analogiju, poredeći ovaj slučaj s kupoprodajom, gdje je žena potpuno samostalna. (*Fethul-bari*, 9/94) Slijeđenje dokaza koji su navedeni je preče, a poznato je da nema kijasa (analogije) uz postojanje dokaza i prakse ashaba. Ono na čemu je većina isl. učenjaka, a to je da je nužna saglasnost staratelja je jače mišljenje, s tim što se u hanefijskom mezhebu slažu da ako se žena uda za osobu koja joj nije ravna niti joj odgovara, staratelj može opovrgnuti taj brak, tako da se vraća na osnovu, a to je da je interes žene da odabere sebi ravnoga što treba da zastupa staratelj. (prim. rec.)

5128. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je o ajetu:
“... nešto vam je već kazano u knjizi o ženama sirotim, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti...”[2] – rekla: “Ovo se odnosi na siroticu koja se nađe kod čovjeka i bude suvlasnik u njegovu imetku: svakako je najpreče da se on oženi njome, ali on ne pokazuje zanimanje za nju, pa je ometa da se uda zbog njenog imetka i ne dopušta da se uda za drugoga, ne želeći da neko drugi s njim dijeli njen imetak.”

٥١٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ ﴿وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾ قَالَتْ هَذَا فِي الْيَتِيمَةِ الَّتِي تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لَعَلَّهَا أَنْ تَكُونَ شَرِيكَتَهُ فِي مَالِهِ وَهُوَ أَوْلَى بِهَا فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَنْكِحَهَا فَيَعْضُلَهَا لِمَالِهَا وَلَا يُنْكِحَهَا غَيْرَهُ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَشْرَكَهُ أَحَدٌ فِي مَالِهَا.

5129. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, ovom Ma‘mer, a njemu Zuhri, prenoseći od Salima, a on od Ibn-Omera (da je kazivao):
“Omer je nakon što mu je Hafsa, poslije smrti Ibn-Huzafe Sehmija, ashaba Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od učesnika Bitke na Bedru, koji je umro u Medini, ostala udovica. Kaže Omer: sreo sam Osmana b. Affana i rekao mu: Ako hoćeš oženit ću te svojom kćerkom Hafsom.
“Osman mi reče: ‘Ja ću porazmisliti o tome.’ Nakon što je prošlo nekoliko noći, sreo me je i rekao mi: ‘Ja sam odlučio da se ne ženim ovih dana.’ Sreo sam zatim Ebu-Bekra i rekao mu: ‘Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom...’”

٥١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنِ ابْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ تُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ عُمَرُ لَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ فَقَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ لَقِيَنِي فَقَالَ بَدَا لِي أَنْ لَا أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ.

5130. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Amr, njemu njegov otac, a ovom Ibrahim, prenoseći od Junusa, a on od Hasana da mu je kazivao Ma‘kil b. Jesar kako je ajet: “... ne smetajte im da se ponovo udaju...” objavljen povodom njegova slučaja. On pripovijeda:
“Udao sam svoju sestru za jednog čovjeka, pa ju je pustio. Ali kada joj je istekao priček (iddet), on je ponovo došao da je prosi. Ja mu tada rekoh: ‘Ja sam te oženio, svoju ti sestru dao i lijepo te počastio, ali si je ti pustio, a sad si ponovo došao da je prosiš?!

٥١٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ ﴿فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ﴾ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهَا نَزَلَتْ فِيهِ قَالَ زَوَّجْتُ أُخْتًا لِي مِنْ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا حَتَّى إِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا جَاءَ يَخْطُبُهَا فَقُلْتُ لَهُ زَوَّجْتُكَ وَفَرَشْتُكَ وَأَكْرَمْتُكَ فَطَلَّقْتَهَا ثُمَّ جِئْتَ

2 En-Nisa, 127.

Ne, tako mi Allaha, ona se nikada neće tebi vratiti!' On nije bio loš čovjek, a i ona mu se željela vratiti, pa je Uzvišeni Allah objavio: '... ne smetajte im da se ponovo udaju...' Tada sam rekao: 'Sada ću to ponovo učiniti, Allahov Poslaniče!' I nakon toga sam je ponovo udao za njega."

تَخْطُبُهَا لاَ وَاللهِ لاَ تَعُودُ إِلَيْكَ أَبَدًا وَكَانَ رَجُلاً لاَ بَأْسَ بِهِ وَكَانَتِ الْمَرْأَةُ تُرِيدُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ فَأَنْزَلَ اللهُ هَذِهِ الآيَةَ (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ) فَقُلْتُ الآنَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَزَوَّجَهَا إِيَّاهُ .

O TOME AKO STARATELJ ZAPROSI ONU KOJA JE POD NJEGOVIM STARATELJSTVOM

بَاب إِذَا كَانَ الْوَلِيُّ هُوَ الْخَاطِبَ

Mugira b. Šu'ba zaprosio je ženu kojoj je on bio najbliži po starateljstvu, pa je naredio jednom čovjeku da ga vjenča s njom.
Abdur-Rahman b. Avf rekao je Umm-Hakimi, kćerki Karizovoj: "Hoćeš li da ti ja budem staratelj?"
"Hoću", odgovori ona, a on joj reče: "Ja te udajem za sebe."
Ata veli: "Neka (staratelj) pozove svjedoke da sam te oženio, ili neka naredi nekome od njenih da ga vjenča."
Sehl kaže: "Jedna je žena rekla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ja ti nudim brak!' Pa je jedan od prisutnih rekao: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'"

وَخَطَبَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ امْرَأَةً هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِهَا فَأَمَرَ رَجُلاً فَزَوَّجَهُ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لأُمِّ حَكِيمٍ بِنْتِ قَارِظٍ أَتَجْعَلِينَ أَمْرَكِ إِلَيَّ قَالَتْ نَعَمْ فَقَالَ قَدْ زَوَّجْتُكِ وَقَالَ عَطَاءٌ لِيُشْهِدْ أَنِّي قَدْ نَكَحْتُكِ أَوْ لِيَأْمُرْ رَجُلاً مِنْ عَشِيرَتِهَا وَقَالَ سَهْلٌ قَالَتِ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَهَبُ لَكَ نَفْسِي فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا .

5131. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima...'"[1] – rekla: "Ovo se odnosi na siroticu koja se nađe u kući čovjeka i bude suvlasnik u njegovu imetku; on ne pokazuje zanimanje da se njome oženi, a istovremeno prezire da je za drugog uda, ne želeći da neko drugi s njim dijelii njegov imetak, te je tako izolira. Uzvišeni Allah zabranio im je (starateljima) da to čine."

٥١٣١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا فِي قَوْلِهِ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ الرَّجُلِ قَدْ شَرِكَتْهُ فِي مَالِهِ فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوِّجَهَا غَيْرَهُ فَيَدْخُلَ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ فَيَحْبِسُهَا فَنَهَاهُمُ اللهُ عَنْ ذَلِكَ .

1 En-Nisa, 127.

5132. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao):
"Jedne smo prilike sjedili kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došla neka žena i ponudila mu brak. On ju je dobro pogledao, dižući i spuštajući svoj pogled, ali nije prihvatio njenu ponudu. Jedan mu od prisutnih ashaba reče: 'Udaj je za mene, Allahov Poslaniče!' Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Imaš li išta sa sobom?'
'Ne.' odgovori on.
'Nemaš čak ni gvozdeni prsten?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam ni gvozdeni prsten, ali mogu raspoloviti ovaj svoj ogrtač i dati joj polovicu, a sebi uzeti drugu.
'Ne', reče mu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga tada upita: 'Znaš li šta od Kur'ana napamet?'
'Da', odgovori on.
'Idi, udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جُلُوسًا فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ تَعْرِضُ نَفْسَهَا عَلَيْهِ فَخَفَّضَ فِيهَا النَّظَرَ وَرَفَعَهُ فَلَمْ يُرِدْهَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ زَوِّجْنِيهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَعِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ مَا عِنْدِي مِنْ شَيْءٍ قَالَ وَلاَ خَاتَمٌ مِنْ حَدِيدٍ قَالَ وَلاَ خَاتَمٌ مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ أَشُقُّ بُرْدَتِي هَذِهِ فَأُعْطِيهَا النِّصْفَ وَآخُذُ النِّصْفَ قَالَ لاَ هَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O TOME KAD ČOVJEK ŽENI I UDAJE SVOJU MALOLJETNU DJECU

بَاب إِنْكَاحِ الرَّجُلِ وَلَدَهُ الصِّغَارَ

Uzvišeni Allah kaže: "... i one koje mjesečno pranje nisu ni dobile..."[2] To znači da je priček (iddet) malodobne žene tri mjeseca.

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ) فَجَعَلَ عِدَّتَهَا ثَلاَثَةَ أَشْهُرٍ قَبْلَ الْبُلُوغِ .

5133. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se mnome kada sam imala šest godina, a uvedena sam mu kada sam imala devet godina. S njim sam provela devet godina."

٥١٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَهَا وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَأُدْخِلَتْ عَلَيْهِ وَهِيَ بِنْتُ تِسْعٍ وَمَكَثَتْ عِنْدَهُ تِسْعًا .

2 Et-Talak, 4.

O TOME KAD ČOVJEK UDA SVOJU KĆERKU ZA HALIFU

بَاب تَزْوِيجِ الْأَبِ ابْنَتَهُ مِنَ الْإِمَامِ

Omer veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprosio je od mene Hafsu, pa sam je udao za njega."

وَقَالَ عُمَرُ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيَّ حَفْصَةَ فَأَنْكَحْتُهُ .

5134. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala) da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio njome kada je imala šest godina, a počeo je živjeti sa njom kada je imala devet godina. Hišam veli: "Meni su kazivali da je ona provela kod njega devet godina."

٥١٣٤ . حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَهَا وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَبَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ قَالَ هِشَامٌ وَأُنْبِئْتُ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَهُ تِسْعَ سِنِينَ .

HALIFA JE STARATELJ

بَاب السُّلْطَانُ وَلِيٌّ

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!"

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

5135. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao: "Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Ja ti nudim brak!', a nakon toga dugo je ostala stojeći. Jedan od prisutnih reče: 'Udaj je za mene, ako tebi nije potrebna!'
'Imaš li šta da joj daš kao mehr?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Imam samo svoj donji prekrivač (izar)', odgovori on.
'Ako joj daš prekrivač', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ostat ćeš bez odjeće! Potraži bar nešto!'
'Ništa ne nalazim!', odgovori ovaj.
'Potraži bar gvozdeni prsten!', predloži mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali on ni to ne nađe, te mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Znaš li šta (na pamet) iz Kur'ana?'
'Da', reče čovjek, 'znam tu i tu suru', i pobroja ih.
'Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٣٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي وَهَبْتُ مِنْ نَفْسِي فَقَامَتْ طَوِيلاً فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ قَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تُصْدِقُهَا قَالَ مَا عِنْدِي إِلاَّ إِزَارِي فَقَالَ إِنْ أَعْطَيْتَهَا إِيَّاهُ جَلَسْتَ لاَ إِزَارَ لَكَ فَالْتَمِسْ شَيْئًا فَقَالَ مَا أَجِدُ شَيْئًا فَقَالَ الْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَلَمْ يَجِدْ فَقَالَ أَمَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ سَمَّاهَا فَقَالَ قَدْ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

OTAC ILI BILO KO DRUGI UDAT ĆE NEVINU (DJEVOJKU) ILI VEĆ UDAVANU (ŽENU) JEDINO UZ NJEN PRISTANAK

بَاب لاَ يُنْكِحُ الْأَبُ وَغَيْرُهُ الْبِكْرَ وَالثَّيِّبَ إِلاَّ بِرِضَاهَا

5136. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahje, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Udavana žena neće se vjenčati bez njenog odobrenja, a nevina se neće udati bez njene saglasnosti.'
'A šta je to njena saglasnost, Allahov Poslaniče?', upitaše prisutni.
'Da šuti', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٣٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ تُنْكَحُ الْأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلاَ تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَكَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ .

5137. PRIČAO NAM JE Amr b. Rebi' b. Tarik, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Ebu-Amra, štićenika Aišinog, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, nevina se djevojka stidi!' 'Njeno je zadovoljstvo njena šutnja', reče on."

٥١٣٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ قَالَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى عَائِشَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحِي قَالَ رِضَاهَا صَمْتُهَا .

AKO ČOVJEK UDA SVOJU KĆERKU, A ONA NE BUDE ZADOVOLJNA, BRAK SE PONIŠTAVA

بَاب إِذَا زَوَّجَ ابْنَتَهُ وَهِيَ كَارِهَةٌ فَنِكَاحُهُ مَرْدُودٌ

5138. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, ovaj od Abdur-Rahmana i Mudžemmea, sinova Jezida b. Džarije, a oni od Hansae Ensari, kćerke Hizamove, (da je kazivala):
"Da ju je njen otac udao – a već je ranije bila udavana – te nisam bila zadovoljna. Otišla sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je poništio taj brak."

٥١٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعٍ ابْنَيْ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهْيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَدَّ نِكَاحَهُ .

5139. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Jezid, ovom Jahja, a njemu Kasim b. Muhammed, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida i Mudžemmea b. Jezida da su kazivali kako je čovjek po imenu Hizam udao svoju kćerku... (slično prethodnom hadisu).

٥١٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ يَزِيدَ وَمُجَمِّعَ بْنَ يَزِيدَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَجُلاً يُدْعَى خِذَامًا أَنْكَحَ ابْنَةً لَهُ نَحْوَهُ .

O UDAJI SIROTICE

Uzvišeni Allah kaže: "Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene..."[1]
Dopušteno je staratelju – ako mu čovjek rekne: "Udaj za mene tu i tu!" – da ne odgovori odmah, ili da ga upita: "Šta imaš sa sobom?" Ako ovaj odgovori: "Ja imam to i to", može proći neko vrijeme prije nego što staratelj odgovori: "Udajem je za tebe!" (O tome Sehl prenosi hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).[2]

بَاب تَزْوِيجِ الْيَتِيمَةِ

لِقَوْلِهِ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا) وَإِذَا قَالَ لِلْوَلِيِّ زَوِّجْنِي فُلاَنَةَ فَمَكُثَ سَاعَةً أَوْ قَالَ مَا مَعَكَ فَقَالَ مَعِي كَذَا وَكَذَا أَوْ لَبِثَا ثُمَّ قَالَ زَوَّجْتُكَهَا فَهُوَ جَائِزٌ فِيهِ سَهْلٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5140. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovom Zuhri, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra da je kazivao: "Upitao sam Aišu, radijallahu anha: 'O majko naša, šta kažeš o riječima Uzvišenog: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...', sve do riječi: 'ili – eto vam onih koje posjedujete'?', pa mi je ona odgovorila: 'Sestriću moj, to se odnosi na siroticu koja se nađe u kući svoga staratelja, pa se on poželi (oženiti njome zbog) njene ljepote i imetka, ne namjeravajući joj isplatiti puni mehr. Uzvišeni je Allah (takvim starateljima) zabranio da se njima žene, izuzev ako im potpuno isplate mehr; a mogu se ženiti drugim ženama mimo njih.' Aiša također veli da su mnogi o tome pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Uzvišeni Allah objavio: 'Oni od tebe traže propise o ženama....'do riječi: 'i ne želite da se s njima oženite',[3] pa im je (starateljima) objavio u ovom ajetu da djevojka jetim ako ima imetak i ljepotu žele se oženiti i biti bliski s njima i imati njihov mehr a odlučuju da je ostave i ožene se drugom ženom ukoliko sirotica nije lijepa i bogata. Dakle, kao što ih ostavljaju kada nemaju

٥١٤٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَ لَهَا يَا أُمَّتَاهْ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) إِلَى قَوْلِهِ (مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) قَالَتْ عَائِشَةُ يَا ابْنَ أُخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَنْتَقِصَ مِنْ صَدَاقِهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلاَ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ عَائِشَةُ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمْ فِي هَذِهِ الآيَةِ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ مَالٍ وَجَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَنَسَبِهَا وَالصَّدَاقِ وَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبًا عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكُوهَا وَأَخَذُوا غَيْرَهَا

1 En-Nisa, 3.

2 Ovim se želi kazati da je, ukoliko prosidba i saglasnost ne budu uslijedili odmah jedno nakon drugog, nego između njih bude drugog govora, ili prođe određeno vrijeme, brak važeći.

3 En-Nisa, 127.

želje prema njima, isto tako ih ne mogu uzeti za žene, ako to zažele, jedino ako će biti pravedni prema njima i isplatiti im mehr u njegovoj potpunoj vrijednosti."

مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ فَكَمَا يَتْرُكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا وَيُعْطُوهَا حَقَّهَا الأَوْفَى مِنَ الصَّدَاقِ .

O TOME KAD PROSAC KAŽE STARATELJU: "UDAJ ZA MENE TU I TU!", A ON MU ODGOVORI: "UDAJEM JE ZA TEBE ZA TOLIKO I TOLIKO!" U TOM JE SLUČAJU BRAK VAŽEĆI, IAKO NIJE UPITAO PROSCA DA LI JE ZADOVOLJAN I DA LI PRIHVATA

باب إِذَا قَالَ الْخَاطِبُ لِلْوَلِيِّ زَوِّجْنِي فُلاَنَةَ فَقَالَ قَدْ زَوَّجْتُكَ بِكَذَا وَكَذَا جَازَ النِّكَاحُ وَإِنْ لَمْ يَقُلْ لِلزَّوْجِ أَرَضِيتَ أَوْ قَبِلْتَ

5141. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu brak, pa je on odgovorio: 'Ja sada nemam potrebe za ženama.'
'Udaj je za mene, Allahov Poslaniče!', reče jedan od prisutnih.
'Šta imaš sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam ništa', odgovori on.
'Daj joj barem gvozdeni prsten!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ja nemam ništa!', ponovi on.
'Znaš li napamet išta iz Kur'ana?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da, to i to', odgovori ovaj. 'Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٤١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِي الله عنه أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَعَرَضَتْ عَلَيْهِ نَفْسَهَا فَقَالَ مَا لِي الْيَوْمَ فِي النِّسَاءِ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ زَوِّجْنِيهَا قَالَ مَا عِنْدَكَ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ أَعْطِهَا وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ فَمَا عِنْدَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

MUSLIMAN NEĆE PROSITI ONU KOJA JE OD NJEGOVOG BRATA (MUSLIMANA) VEĆ ZAPROŠENA, NEGO ĆE SAČEKATI DA SE TAJ OŽENI NJOME ILI DA JE OSTAVI

بَاب لاَ يَخْطُبُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَنْكِحَ أَوْ يَدَعَ

5142. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Nafija, a on Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se da se jedan drugom namećete u kupoprodaji. I neka niko ne prosi ženu koju je zaprosio njegov brat sve dok on ne odustane, ili mu sam to ne dopusti."

٥١٤٢. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يُحَدِّثُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلاَ يَخْطُبَ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ .

5143. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Dža'fera b. Rebije, a on od A'redža da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čuvajte se sumnjičenja, jer je sumnjičenje najlažniji govor! I nemojte uhoditi jedni druge, niti jedni drugima istraživati mahane, niti se međusobno mrziti, već budite braća!'"

٥١٤٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الأَعْرَجِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَأْثُرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَكُونُوا إِخْوَانًا .

5144. "I neka niko od vas ne prosi onu koja je već zaručena od njegova brata (muslimana), sve dok se on njome ne oženi ili ne odustane!"

٥١٤٤. وَلاَ يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَنْكِحَ أَوْ يَتْرُكَ .

O POJAŠNJENJU OSTAVLJANJA ZARUKE

بَاب تَفْسِيرِ تَرْكِ الْخِطْبَةِ

5145. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a on od Omera, radijallahu anhu, da je kazivao:
"(Kada mi je kćerka Hafsa postala udovica), sreo sam Ebu-Bekra i rekao mu: 'Ako hoćeš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom!' Nakon što je prošlo nekoliko noći, zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٥١٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ قَالَ عُمَرُ لَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ

حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ إِلاَ أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لِأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا تَابَعَهُ يُونُسُ وَمُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ وَابْنُ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

Poslije toga sreo me je Ebu-Bekr i rekao mi: ‘Mene je spriječilo da ti odgovorim na ponudu samo to što sam znao da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već bio spomenuo, a ja nisam želio odati tajnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem. A da ju je ostavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je prihvatio.’”
Ovo predanje potvrđuju Junus, Musa b. Ukba i Ibn-Ebu-Atik, koji ga prenose od Zuhrija.

بَاب الْخُطْبَةِ

O HUTBI (BESJEDI) PRILIKOM VJENČANJA

٥١٤٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ جَاءَ رَجُلاَنِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا .

5146. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Zejda b. Eslema, koji kaže da je čuo Ibn-Omera kada je rekao:
“Došla su dva čovjeka s istoka i održala hutbu (besjedu), pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zaista u rječitosti ima sihra!’”[1]

بَاب ضَرْبِ الدُّفِّ فِي النِّكَاحِ وَالْوَلِيمَةِ

O UPOTREBI DEFA PRILIKOM VJENČANJA I SVADBENOG VESELJA

٥١٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ قَالَ قَالَتِ الرُّبَيِّعُ بِنْتُ مُعَوِّذِ بْنِ عَفْرَاءَ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلَ حِينَ بُنِيَ عَلَيَّ فَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِي كَمَجْلِسِكَ مِنِّي فَجَعَلَتْ جُوَيْرِيَاتٌ لَنَا يَضْرِبْنَ بِالدُّفِّ وَيَنْدُبْنَ مَنْ قُتِلَ مِنْ آبَائِي يَوْمَ بَدْرٍ إِذْ قَالَتْ إِحْدَاهُنَّ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ دَعِي هَذِهِ وَقُولِي بِالَّذِي كُنْتِ تَقُولِينَ .

5147. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Halid b. Zekvan, koji kaže da je Rebi‘, kćerka Mu‘avviza b. Afraa, rekla:
“Došao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan kada sam stupila u brak i sjeo na moju postelju, isto kao što ti sada sjediš, pa su naše robinje počele udarati u def i hvaliti one od mojih predaka koji su ubijeni u Bici na Bedru. Tada jedna od njih reče: ‘I među nama je Poslanik, koji zna šta će se sutra desiti!’ ‘Ostavi se toga’, reče joj on, ‘i govori ono što si malo prije govorila!’”[2]

1 Islamska ulema saglasna je da hutba (besjeda) prilikom vjenčanja nije obavezna. Izuzetak čine zahirije, koji smatraju da je hutba obavezna. (*Fethul-bari*, 9/109)

2 Iz ovog hadisa zaključuje se da je dopušteno obznaniti sklapanje braka defom i islamu primjerenom pjesmom te hvaliti čovjeka u njegovu prisustvu ukoliko se ne pretjera granica dopuštenoga. Osim toga, zaključuje se da gajb (skriveno) ne zna niko osim Allaha. (*Fethul-bari*, 9/111)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I DRAGA SRCA ŽENAMA VJENČANE DAROVE NJIHOVE DAJTE!"[1] I O VELIKOM MEHRU I NJEGOVU NAJMANJEM IZNOSU

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً وَكَثْرَةِ الْمَهْرِ وَأَدْنَى مَا يَجُوزُ مِنَ الصَّدَاقِ)

te o riječima Uzvišenog: "... i jednoj od njih dali ste mnogo blaga; ne oduzimajte ništa od toga!"[2], a također i: "... ili prije nego što im vjenčani dar odredite..."[3] Sehl b. Sa'd kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... barem gvozdeni prsten."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) وَقَالَ سَهْلٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ .

5148. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa (da je kazivao):
"Abdur-Rahman b. Avf oženio se ženom davši joj zlata u težini datuline košpice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio je radost na njegovu licu (zbog ženidbe), pa ga je upitao o tome, a on mu odgovori: 'Oženio sam se ženom davši joj zlata u težini datuline košpice.'"
Katada prenosi od Enesa da se Abdur-Rahman b. Avf oženio ženom davši joj zlata u težini datuline košpice.

٥١٤٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ فَرَأَى النَّبِيُّ ﷺ بَشَاشَةَ الْعُرْسِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ .

O VJENČANJU NA OSNOVU (POZNAVANJA) KUR'ANA, BEZ MEHRA

بَاب التَّزْوِيجِ عَلَى الْقُرْآنِ وَبِغَيْرِ صَدَاقٍ

5149. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći on Ebu-Hazima da je čuo Sehla b. Sa'da Sa'idija kada je kazivao:
"Bio sam u jednom društvu kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ustala jedna žena i rekla: 'Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa vidi šta ćeš!' On joj ništa ne odgovori, ali ona ponovo ustade

٥١٤٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ يَقُولُ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ يَقُولُ إِنِّي لَفِي الْقَوْمِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَامَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرِ فِيهَا رَأْيَكَ فَلَمْ يُجِبْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتْ

1 En-Nisa, 4.
2 En-Nisa, 20.
3 El-Bekara, 236.

فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَ فِيهَا رَأْيَكَ فَلَمْ يُجِبْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتِ الثَّالِثَةَ فَقَالَتْ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَ فِيهَا رَأْيَكَ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْكِحْنِيهَا قَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لاَ قَالَ اذْهَبْ فَاطْلُبْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ فَطَلَبَ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ هَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ أَنْكَحْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

i reče: ‘Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa nam reci svoje mišljenje o tome!’ On joj ponovo ništa ne odgovori, te ona ustade i po treći put i reče: ‘Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa nam reci svoje mišljenje o tome!’ Tada je ustao jedan čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, udaj je za mene!’
‘A šta imaš (da joj daš kao mehr)?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Nemam ništa’, odgovori ovaj.
‘Idi i potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ode, a zatim se vrati govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten!’
‘A šta znaš iz Kur’ana?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Znam te i te sure’, odgovori on.
‘Idi’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’”

بَابُ الْمَهْرِ بِالْعُرُوضِ وَخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ

O MEHRU U NATURI I U VIDU GVOZDENOG PRSTENA

٥١٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ تَزَوَّجْ وَلَوْ بِخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ .

5150. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od Sufjana, ovaj od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao):
“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku: ‘Ženi se, pa makar ponudio samo obični gvozdeni prsten!’”

بَابُ الشُّرُوطِ فِي النِّكَاحِ

O UVJETOVANJU PRILIKOM SKLAPANJA BRAKA

وَقَالَ عُمَرُ مَقَاطِعُ الْحُقُوقِ عِنْدَ الشُّرُوطِ وَقَالَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ صِهْرًا لَهُ فَأَثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَى لِي .

Omer, radijallahu anhu, kaže: “Prava se određuju prilikom postavljanja uvjeta (i dogovora).
Misver veli: “Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je spomenuo jednog svog zeta i lijepo se o njemu izrazio, hvaleći ga. Između ostalog, kazao je: ‘Pričao mi je, i istinu kazao; obećao mi je, i ostao dosljedan datom obećanju.’”

5151. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, ovaj od Ukbe, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Najpreči uvjeti koje ste dužni ispoštovati jesu oni kojima ste tražili da vam supruge budu halal.."

٥١٥١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَحَقُّ مَا أَوْفَيْتُمْ مِنَ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ .

O UVJETIMA KOJI NISU DOPUŠTENI PRILIKOM SKLAPANJA BRAKA

بَاب الشُّرُوطِ الَّتِي لاَ تَحِلُّ فِي النِّكَاحِ

Ibn-Mes'ud kaže: "Ženi nije dopušteno uvjetovati svoje vjenčanje razvodom (svoga budućeg muža) od njegove postojeće supruge."

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ لاَ تَشْتَرِطِ الْمَرْأَةُ طَلاَقَ أُخْتِهَا .

5152. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Zekerijjaa b. Ebu-Zaide, on od Sa'da b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nije dopušteno ženi tražiti razvod svoje sestre (muslimanke), kako bi sve imala za sebe; njoj pripada samo ono što joj je već određeno."

٥١٥٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ زَكَرِيَّاءَ هُوَ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تَسْأَلُ طَلاَقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا فَإِنَّمَا لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا .

O NAMIRISAVANJU MLADOŽENJE

بَاب الصُّفْرَةِ لِلْمُتَزَوِّجِ

O tome Abdur-Rahman b. Avf prenosi hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَرَوَاهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5153. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Abdur-Rahman b. Avf došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bio očit trag prskanog mirisa, te ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao o tome. On mu je odgovorio da se oženio jednom ensarijkom (iz Medine). Tada ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta si joj dao kao mehr?'
'Zlata u težini košpice', odgovori on.
'Priredi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ كَمْ سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ زِنَةَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

POGLAVLJE...[1]

بَاب

5154. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio veselje prilikom vjenčanja sa Zejnebom, ponudivši prisutnima obilje dobra (tj. hrane, hljeba i mesa). Zatim je, kao što je običavao prilikom svakog vjenčanja, obišao sobe svih supruga i dovu im činio, a one su njemu uzvratile dovom. Zatim se on udaljio, ali je vidio dva čovjeka, te se vratio. Ne znam jesam li ga ja obavijestio o njihovu izlasku, ili je već bio obaviješten o tome..."[2]

٥١٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِزَيْنَبَ فَأَوْسَعَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا فَخَرَجَ كَمَا يَصْنَعُ إِذَا تَزَوَّجَ فَأَتَى حُجَرَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ يَدْعُو وَيَدْعُونَ لَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ فَرَأَى رَجُلَيْنِ فَرَجَعَ لاَ أَدْرِي آخْبَرْتُهُ أَوْ أُخْبِرَ بِخُرُوجِهِمَا .

O TOME KAKO SE UČI DOVA MLADOŽENJI

بَاب كَيْفَ يُدْعَى لِلْمُتَزَوِّجِ

5155. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je trag mirisa na Abdur-Rahmanu b. Avfu, te ga je upitao: 'Šta je to?' 'Oženio sam se davši ženi zlata u težini koštice', odgovori on. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da ti Allah podari blagoslov (bereket)! Priredi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu.'"

٥١٥٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثَرَ صُفْرَةٍ قَالَ مَا هَذَا قَالَ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

O DOVI ZA ŽENE KOJE IZVODE MLADU I ZA SAMU MLADU

بَاب الدُّعَاءِ لِلنِّسَاءِ اللاَّتِي يَهْدِينَ الْعَرُوسَ وَلِلْعَرُوسِ

5156. PRIČAO NAM JE Ferva, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio mnome, majka me je dovela u njegovu kuću, a tamo su bile žene ensarija, koje su me dočekale riječima: 'Sa hajrom i bereketom, i sa srećom!'"

٥١٥٦. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَتْنِي أُمِّي فَأَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَإِذَا نِسْوَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الْبَيْتِ فَقُلْنَ عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَةِ وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ .

1 U većini predanja Buharijevog Sahiha ova se riječ (poglavlje) nalazi na ovom mjestu, bez naziva poglavlja, što predstavlja uobičajen postupak kod autora na arapskom jeziku. Time se želi ukazati na novu cjelinu s istom tematikom. (*Fethul-bari,* 9/129)

2 Ovaj je hadis u opširnijoj verziji spomenut u komentaru sure El-Ahzab.

O ONIMA KOJI SU VOLJELI IMATI SPOLNI ODNOS PRIJE KRETANJA U BOJ

باب مَنْ أَحَبَّ الْبِنَاءَ قَبْلَ الْغَزْوِ

5157. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Abdullah b. Mubarek, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Jedan od prijašnjih poslanika krenuo je u boj rekavši: 'Neka me ne slijedi nijedan od vas koji se vjenčao sa ženom, a još nije stupio u odnos s njom!'"[1]

٥١٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ غَزَا نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَقَالَ لِقَوْمِهِ لاَ يَتْبَعْنِي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا وَلَمْ يَبْنِ بِهَا .

O ONOME KO JE (U BRAKU) IMAO SPOLNI ODNOS SA (SVOJOM) DEVETOGODIŠNJOM ŽENOM

باب مَنْ بَنَى بِامْرَأَةٍ وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ

5158. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, a ovaj od Urve (da je rekao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao se s Aišom kada je imala šest godina, a s njom stupio u bračni odnos kada je napunila devet godina. Ona je s njim provela devet godina."

٥١٥٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ عَائِشَةَ وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَبَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعٍ وَمَكَثَتْ عِنْدَهُ تِسْعًا .

O (STUPANJU U BRAK I) SPOLNOM ODNOSU ZA VRIJEME PUTOVANJA

باب الْبِنَاءِ فِي السَّفَرِ

5159. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam da ga je obavijestio Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio je tri dana između Hajbera i Medine kad je (stupivši u brak) imao spolni odnos sa Safijjom b. Hujej. Pozvao sam muslimane na njegovo veselje, na kojem nije bilo ni hljeba ni mesa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prostre platno za sofru, pa je na njega

٥١٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلاَثًا يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ فَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلاَ لَحْمٍ أَمَرَ بِالأَنْطَاعِ فَأُلْقِيَ فِيهَا مِنَ التَّمْرِ وَالْأَقِطِ وَالسَّمْنِ فَكَانَتْ وَلِيمَتَهُ فَقَالَ

1 Jer se tako u boj krene rasterećen i skoncentrisan na izvršenje zadataka; u protivnom, misli su mu vezane za suprugu koju je ostavio. (*Umdetul-kari*, 20/147)

الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَقَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَّى لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ النَّاسِ .

stavljeno nešto hurmi, sira i masla, i to je bio ručak na dan veselja. Muslimani tada rekoše: 'Je li ona jedna od majki vjernika (Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena) ili je jedna od njegovih robinja? Ako je zakloni, onda je jedna od majki vjernika, a ako je ne zakloni, onda je jedna od njegovih robinja.' Kada je krenuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ju je iza sebe i načinio zastor između nje i ostalih."

بَاب الْبِنَاءِ بِالنَّهَارِ بِغَيْرِ مَرْكَبٍ وَلاَ نِيرَانٍ

O SPOLNOM ODNOSU (STUPIVŠI U BRAK) DANJU, BEZ SVATOVA I POTPALJIVANJA VATRE

٥١٦٠. حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَتْنِي أُمِّي فَأَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ ضُحًى .

5160. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu-Magra', a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se mnome, pa me je tog jutra majka dovela u njegovu kuću, u kojoj sam, na svoje iznenađenje, zatekla samo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

بَاب الأَنْمَاطِ وَنَحْوِهَا لِلنِّسَاءِ

O UKRASNIM ZASTORIMA ZA ŽENE I TOME SLIČNO

٥١٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلِ اتَّخَذْتُمْ أَنْمَاطًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَأَنَّى لَنَا أَنْمَاطٌ قَالَ إِنَّهَا سَتَكُونُ .

5161. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovom Muhammed b. Munkedir, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:
'Jeste li donijeli ukrasne zastore?'
'Otkud nam ukrasni zastori, Allahov Poslaniče?', upitah ja.
'Doći će!', reče on."[2]

2 Ovaj hadis govori o jednoj od mudžiza Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, jer su se ti ukrasni zastori, koje bi žene stavljale na vrata ili zidove kuće, pojavili, te se tako ostvarila njegova najava.

O ŽENAMA KOJE PREDAJU MLADU MLADOŽENJI I NJIHOVOJ DOVI ZA BEREKET[1]

بَاب النِّسْوَةِ اللاتِي يَهْدِينَ الْمَرْأَةَ إِلَى زَوْجِهَا وَدُعَائِهِنَّ بِالْبَرَكَةِ

5162. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja‘kub, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Israil, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca (da je rekao): "Čuo sam od Aiše da je ona pripremala za prvu bračnu noć jednu ženu koja se udala za nekog ensariju, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Aiša, zar niste priredile nikakvu zabavu?
Ensarije vole zabavu.'"[2]

٥١٦٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا زَفَّتِ امْرَأَةً إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ مَا كَانَ مَعَكُمْ لَهْوٌ فَإِنَّ الْأَنْصَارَ يُعْجِبُهُمُ اللَّهْوُ .

O DARU ZA MLADOŽENJU

بَاب الْهَدِيَّةِ لِلْعَرُوسِ

5163. Ibrahim prenosi od Ebu-Usmana, kojem je ime Dža‘d, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Benu-Rifa‘a je jednom prilikom prošao pored nas u džamiji, te sam ga čuo kako govori: 'Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi god prošao pored Umm-Sulejmine kuće, ušao kod nje i nazvao joj selam.'"
Enes dalje pripovijeda: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tek se bio oženio Zejnebom kad mi je Umm-Sulejm rekla: 'Da smo dali kakav dar Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
'Učini to!', rekoh joj. Ona je tada uzela nešto hurmi, masla i sira i od toga načinila hranu koju je stavila u jednu posudu i po meni je poslala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam je odnio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ostavi je!', reče mi on. Naredio mi je potom da pozovem ljude koje mi je poimence nabrojao i, uz to, koga god

٥١٦٣. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ وَاسْمُهُ الْجَعْدُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَرَّ بِنَا فِي مَسْجِدِ بَنِي رِفَاعَةَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا مَرَّ بِجَنَبَاتِ أُمِّ سُلَيْمٍ دَخَلَ عَلَيْهَا فَسَلَّمَ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ فَقَالَتْ لِي أُمُّ سُلَيْمٍ لَوْ أَهْدَيْنَا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ هَدِيَّةً فَقُلْتُ لَهَا افْعَلِي فَعَمَدَتْ إِلَى تَمْرٍ وَسَمْنٍ وَأَقِطٍ فَاتَّخَذَتْ حَيْسَةً فِي بُرْمَةٍ فَأَرْسَلَتْ بِهَا مَعِي إِلَيْهِ فَانْطَلَقْتُ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لِي ضَعْهَا ثُمَّ أَمَرَنِي فَقَالَ ادْعُ لِي رِجَالًا سَمَّاهُمْ وَادْعُ لِي مَنْ لَقِيتَ قَالَ فَفَعَلْتُ الَّذِي أَمَرَنِي فَرَجَعْتُ فَإِذَا الْبَيْتُ غَاصٌّ بِأَهْلِهِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى تِلْكَ الْحَيْسَةِ

1 U sljedećem hadisu nigdje se ne spominje njihova dova, ali je ona spomenuta u predanju koje bilježi Muslim, a u kojem stoji: "Aiša je udala jednu siroticu koja je bila u njenoj kući za jednog ensariju i otišla s grupom žena koje su je predale njenom mužu. Kada su se vratile Poslanik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta ste mu rekle?' – 'Predali smo je i uputili dovu za bereket', odgovori ona."

2 Na temelju ovog hadisa ulema zaključuje da je dopuštena upotreba defova prilikom svadbe, ali samo za žene. (*Fethul-bari*, 9/134)

sretnem, što sam i uradio. Kada sam se vratio, zatekao sam prepunu kuću ljudi i vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stavio ruku na tu hranu i proučio ono što je Allah htio (da on prouči), a zatim pozivao desetericu po desetericu da jedu, govoreći im: 'Recite: 'Bismillah!', i neka svako jede ispred sebe!' Tako su radili sve dok se svi nisu zasitili. Poslije toga veliki ih je broj izišao, ali su neki ostali razgovarati, što me je ražalostilo. Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i otišao prema sobama svojih supruga. Onda sam za njim izišao ja i rekao mu: 'Oni su otišli!' On se tada vratio i ušao u kuću, spustivši za sobom zastor, a ja ostadoh u sobi. (Nedugo zatim) čuh ga kako uči: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se, ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi vas (da vam to rekne), a Allah se ne stidi istine!''[3]

Ebu-Usman veli da je Enes za sebe kazivao kako je bio na usluzi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina.[4]

وَتَكَلَّمَ بِهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ جَعَلَ يَدْعُو عَشَرَةً عَشَرَةً يَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَقُولُ لَهُمُ اذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَلْيَأْكُلْ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّا يَلِيهِ قَالَ حَتَّى تَصَدَّعُوا كُلُّهُمْ عَنْهَا فَخَرَجَ مِنْهُمْ مَنْ خَرَجَ وَبَقِيَ نَفَرٌ يَتَحَدَّثُونَ قَالَ وَجَعَلْتُ أَغْتَمُّ ثُمَّ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْوَ الْحُجُرَاتِ وَخَرَجْتُ فِي إِثْرِهِ فَقُلْتُ إِنَّهُمْ قَدْ ذَهَبُوا فَرَجَعَ فَدَخَلَ الْبَيْتَ وَأَرْخَى السِّتْرَ وَإِنِّي لَفِي الْحُجْرَةِ وَهُوَ يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ) قَالَ أَبُو عُثْمَانَ قَالَ أَنَسٌ إِنَّهُ خَدَمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ.

3 El-Ahzab, 53.

2 U ovom hadisu spominje se jedna od poznatih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mu'džiza koja se ogledala u tome da je, uz njegovu dovu, i mala količina hrane bila dovoljna da se nahrani veliki broj ljudi. U Muslimovom predanju navodi se da je na ovoj gozbi bilo 300 prisutnih. (*Fethul-bari*, 9/135; *Umdetul-kari*, 20/151)

O TOME KAD MLADA POZAJMLJUJE ODJEĆU ILI NAKIT

بَاب اسْتِعَارَةِ الثِّيَابِ لِلْعَرُوسِ وَغَيْرِهَا

5164. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca (da je rekao):
"Kazivala mi je Aiša, radijallahu anha, da je od Esme pozajmila ogrlicu, koju je izgubila, te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednu grupu svojih ashaba da je traže. Zadesilo ih je namasko vrijeme, te su klanjali bez abdesta. Kada su došli do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, požalili su mu se na to što se desilo, pa je objavljen ajet o tejemumu. Tada Usejd b. Hudajr reče (Aiši): 'Da te Allah nagradi dobrom! Tako mi Allaha, kada se god tebi nešto desi, Uzvišeni ti Allah dadne iz toga izlaz, a u tome bude bereket za muslimane.'"

٥١٦٤. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ قِلَادَةً فَهَلَكَتْ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِهِ فِي طَلَبِهَا فَأَدْرَكَتْهُمُ الصَّلَاةُ فَصَلَّوْا بِغَيْرِ وُضُوءٍ فَلَمَّا أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ شَكَوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ فَنَزَلَتْ آيَةُ التَّيَمُّمِ فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ جَزَاكِ اللهُ خَيْرًا فَوَاللهِ مَا نَزَلَ بِكِ أَمْرٌ قَطُّ إِلَّا جَعَلَ اللهُ لَكِ مِنْهُ مَخْرَجًا وَجُعِلَ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ بَرَكَةٌ .

O TOME ŠTA ČOVJEK TREBA KAZATI PRILIKOM ODNOSA SA SVOJOM SUPRUGOM

بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ

5165. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Mensura, on od Salima b. Ebu-Dža'da, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas prilikom odnosa sa svojom ženom izgovori: 'Bismillah! Allahumme džennibniš-šejtane ve džennibiš-šejtane ma rezaktena!' (U ime Allaha! Allahu moj, udalji me od šejtana i udalji šejtana od onoga čime nas opskrbljuješ!), i ako bude određeno (ili dosuđeno) da se tada među njima (začne) dijete, tom djetetu šejtan nikada neće moći nauditi."[1]

٥١٦٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ثُمَّ قُدِّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ أَوْ قُضِيَ وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا .

1 Komentirajući ovaj hadis, Ibn-Hadžer veli: "Prenosi se od Mudžahida da je rekao: 'Onaj koji stupi u odnos sa svojom suprugom, a tom prilikom ne spomene ime Uzvišenog Allaha – s takvim šejtan učestvuje u tom činu.'" Iz ovog hadisa se zaključuje da je velika važnost *Bismille* u svakom poslu, jer šejtan nikada ne napušta čovjeka; on to učini jedino ako čovjek spomene Allahovo ime. (*Fethul-bari*, 9/137)

GOZBA PRILIKOM SVADBE (POTVRĐENA) JE ČINJENICA (U ŠERIJATU)

باب الْوَلِيمَةُ حَقٌّ

Abdur-Rahman b. Avf kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: 'Napravi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu!'"

وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

5166. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba (da je rekao): "Kazivao mi je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je imao deset godina kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu te da su ga njegova majka i tetke stalno slale da bude na usluzi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Enes dalje pripovijeda: "Služio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina, a preselio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada sam ja imao dvadeset godina. Otud sam ja najbolje upućen u pitanje hidžaba, kada je naređen.
Naredba o hidžabu prvi put je objavljena prilikom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ženidbe Zejnebom b. Džahš. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao mladoženja s njom, pozvao je ljude, te su zajedno jeli, a zatim se razišli, ali je jedna grupa ostala kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dugo se zadržavši. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i izišao, a s njim sam izišao i ja, ne bi li se i oni razišli. Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a i ja sam krenuo s njim sve do vrata Aišine, radijallahu anha, sobe. Pomislio je da su oni otišli, pa se vratio, a s njim sam se vratio i ja. Ali, kada je ušao kod Zejnebe, zatekao ih je kako i dalje sjede, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo vratio. Ja sam opet išao s njim sve do praga Aišine, radijallahu anha, sobe. Ponovo je pomislio da su oni ljudi otišli, pa se vratio, a i ja zajedno s njim. Oni su već bili otišli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je načinio zastor između mene i sebe. Tada su objavljeni ajeti kojima se naređuje hidžab."

٥١٦٦ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّهُ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ مَقْدَمَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ فَكَانَ أُمَّهَاتِي يُوَاظِبْنَنِي عَلَى خِدْمَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَخَدَمْتُهُ عَشْرَ سِنِينَ وَتُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا ابْنُ عِشْرِينَ سَنَةً فَكُنْتُ أَعْلَمَ النَّاسِ بِشَأْنِ الْحِجَابِ حِينَ أُنْزِلَ وَكَانَ أَوَّلَ مَا أُنْزِلَ فِي مُبْتَنَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ بِهَا عَرُوسًا فَدَعَا الْقَوْمَ فَأَصَابُوا مِنَ الطَّعَامِ ثُمَّ خَرَجُوا وَبَقِيَ رَهْطٌ مِنْهُمْ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَطَالُوا الْمُكْثَ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَخَرَجَ وَخَرَجْتُ مَعَهُ لِكَيْ يَخْرُجُوا فَمَشَى النَّبِيُّ ﷺ وَمَشَيْتُ حَتَّى جَاءَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا دَخَلَ عَلَى زَيْنَبَ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَقُومُوا فَرَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا بَلَغَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ وَظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ خَرَجُوا فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَهُ بِالسِّتْرِ وَأُنْزِلَ الْحِجَابُ .

O GOZBI ZA KOJU SE ZAKOLJE MAKAR JEDNA OVCA

بَاب الْوَلِيمَةِ وَلَوْ بِشَاةٍ

5167. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Humejd da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Abdur-Rahmana b. Avfa, koji se bio oženio jednom ensarijkom: 'Koliki si joj mehr dao?'
'Zlata u težini (hurmine) košpice', odgovori on."
Humejd veli da je čuo Enesa kako kazuje:
"Kada su muhadžiri stigli u Medinu, odsjeli su kod ensarija. Tako je Abdur-Rahman b. Avf odsjeo kod Sa'da b. Rebija, koji mu je rekao: 'Dajem ti pola svoga imetka, a razvest ću se i od jedne od svojih dviju supruga, kako bi se ti njome oženio.'
'Allah ti podario bereket u imetku i porodici!', reče mu on, a zatim ode na pijacu i poče trgovati. Zaradio je nešto sira i masla, i odmah se oženio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: 'Priredi gozbu makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu!'"

٥١٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِي الله عنه قَالَ سَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَتَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ كَمْ أَصْدَقْتَهَا قَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ وَعَنْ حُمَيْدٍ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ نَزَلَ الْمُهَاجِرُونَ عَلَى الْأَنْصَارِ فَنَزَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَلَى سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ أُقَاسِمُكَ مَالِي وَأَنْزِلُ لَكَ عَنْ إِحْدَى امْرَأَتَيَّ قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ فَخَرَجَ إِلَى السُّوقِ فَبَاعَ وَاشْتَرَى فَأَصَابَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ فَتَزَوَّجَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

5168. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije priredio svadbenu gozbu nijednoj od svojih supruga kao što je to učinio kada se oženio Zejnebom. Tada je, na ime veselja, zaklao ovcu."

٥١٦٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ مَا أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى شَيْءٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَى زَيْنَبَ أَوْلَمَ بِشَاةٍ .

5169. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Varisa, on od Šu'ajba, a ovaj od Enesa (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Safijju, a zatim se oženio njome. Mehr joj je bio oslobađanje, a vjenčanje s njom Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, proslavio uz jelo od datula, masla i sira."

٥١٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَتَزَوَّجَهَا وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا وَأَوْلَمَ عَلَيْهَا بِحَيْسٍ .

5170. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, a njemu Zuhejr, prenoseći od Bejana, koji kaže da je čuo Enesa kad je rekao: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u brak s jednom ženom, pa me je poslao da pozovem ljude na ručak.”

٥١٧٠ . حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ بَيَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ بَنَى النَّبِيُّ ﷺ بِامْرَأَةٍ فَأَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالاً إِلَى الطَّعَامِ .

O ONIMA KOJI SU PRILIKOM ŽENIDBE POJEDINIM ŽENAMA NAČINILI VEĆE VESELJE NEGO KAD SU SE ŽENILI DRUGIMA

بَاب مَنْ أَوْلَمَ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ أَكْثَرَ مِنْ بَعْضٍ

5171. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita da je kazivao:
“Spomenuli su Enesu vjenčanje Zejnebe bint Džahš, pa je rekao: ‘Nisam vidio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio svadbenu gozbu bilo kojoj od svojih žena kao što je pripremio kada se oženio Zejnebom. Tada je, na ime veselja, zaklao ovcu.’”

٥١٧١ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ ذُكِرَ تَزْوِيجُ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ عِنْدَ أَنَسٍ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْلَمَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَيْهَا أَوْلَمَ بِشَاةٍ .

O ONIMA KOJI SU PRILIKOM ŽENIDBE PRIREDILI GOZBU NA KOJOJ JE BILO MANJE (HRANE) OD JEDNE OVCE

بَاب مَنْ أَوْلَمَ بِأَقَلَّ مِنْ شَاةٍ

5172. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura b. Safijje, on od svoje majke Safijje, Šejbine kćerke, da je rekla: “Prilikom vjenčanja s pojedinim svojim suprugama Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, priredio gozbu na kojoj bi ponudio dvije pregršti (mudda) ječma.”

٥١٧٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ بِمُدَّيْنِ مِنْ شَعِيرٍ .

O DUŽNOSTI ODZIVA NA POZIV NA SVADBENO VESELJE ILI BILO KOJI DRUGI POZIV, O ONIMA KOJI SU PRIREĐIVALI VESELJE SEDAM DANA I SLIČNO

بَاب حَقِّ إِجَابَةِ الْوَلِيمَةِ وَالدَّعْوَةِ وَمَنْ أَوْلَمَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَنَحْوَهُ

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odredio jedan ili dva dana za veselje.

وَلَمْ يُوَقِّتِ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا وَلاَ يَوْمَيْنِ .

5173. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ako neko od vas bude pozvan na (svadbeno) veselje, neka se odazove."

٥١٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا .

5174. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, on od Ebu-Musaa, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Oslobodite roba, odazovite se onome koji vas pozove i posjetite bolesnika!"

٥١٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فُكُّوا الْعَانِيَ وَأَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ .

5175. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', a njemu Ahves, prenoseći od Eš'asa, a on od Mu'avije b. Suvejda da je Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je: da posjećujemo bolesnika, da pratimo dženazu, da odgovorimo onome koji kihne,[1] da izvršimo ono za što smo se zakleli da ćemo izvršiti, da pružimo pomoć obespravljenome, da širimo selam i da se odazovemo na poziv onoga koji nas pozove. Zabranio nam je: da nosimo zlatno prstenje, da upotrebljavamo srebreno posuđe, da stavljamo svilene podmetače (pod sedla na konjima),

٥١٧٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنِ الأَشْعَثِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِي الله عَنْهُمَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجِنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِفْشَاءِ السَّلاَمِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمِ الذَّهَبِ وَعَنْ آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَعَنِ الْمَيَاثِرِ وَالْقَسِّيَّةِ وَالإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ تَابَعَهُ أَبُو عَوَانَةَ وَالشَّيْبَانِيُّ عَنْ أَشْعَثَ فِي إِفْشَاءِ السَّلاَمِ .

1 Sunnet je onome koji kihne da kaže: *Elhamdulillah*! (hvala Allahu!), a onome koji ga čuje da uzvrati riječima: *Jerhamukumullah*! (Allah vam se smilovao!). Prvi će zatim uzvratiti riječima: *Jehdikumullahu ve juslihu balekum*! (Allah vas uputio i vaše stanje popravio!) (op. prev.)

da oblačimo lanenu odjeću pomiješanu sa svilom, grubu svilu (istebrek) i dibadž (svileni brokat)." Ovo predanje, u pogledu širenja selama, potvrđuju Ebu-Avana i Šejbani, koji su ga čuli od Eš'asa.[2]

٥١٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ دَعَا أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي عُرْسِهِ وَكَانَتِ امْرَأَتُهُ يَوْمَئِذٍ خَادِمَهُمْ وَهِيَ الْعَرُوسُ قَالَ سَهْلٌ تَدْرُونَ مَا سَقَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا أَكَلَ سَقَتْهُ إِيَّاهُ.

5176. PRIČAO NAM JE Kutejba b Seid, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao: "Ebu-Usejd Saidi pozvao je (na veselje) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan svoje ženidbe, a služila ih je njegova supruga kao mlada.[3] Znate li", veli Sehl, "čime je napojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Dan ranije natopila mu je nekoliko hurmi u vodu i, nakon što je jeo, time ga napojila."[4]

بَاب مَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ

ONAJ KOJI SE NE ODAZOVE POZIVU NEPOSLUŠAN JE ALLAHU I NJEGOVU POSLANIKU

٥١٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ وَمَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ.

5177. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je govorio:
"Najgora hrana je na svadbenom veselju. Na nju se pozivaju bogataši, a zaobilaze se siromasi. Ko se ne odazove na poziv (na svadbeno veselje) neposlušan je Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

2 Ovim se hadisom zabranjuje šestoro, a sedmo je svila (za muškarce) uopće. O tome će biti riječi u poglavlju *O odijevanju*. (*Umdetul-kari*, 20/159)

3 Ovo je bilo prije nego što je objavljen ajet kojim se naređuje hidžab. (*Umdetul-kari*, 20/159)

4 Iz ovih se hadisa razumije da je obaveza odazvati se na poziv onome koji pozove na svadbeno veselje. Kada je, međutim, u pitanju bilo koji drugi poziv, Ebu-Hanifa i njegovi učenici; Sevri, Malik i Šafija, i većina njegovih sljedbenika, te hanbelije smatraju da odziv nije obavezan. Odziv na svadbenu svečanost uvjetovan je time da se prilikom nje ne čini ništa što je zabranjeno. U jednom predanju navodi se da su se Ibn-Mesud i Ibn-Omer, radijallahu anhum, vratlili s jednog veselja kada su primijetili slike s likovima. (*Umdetul-kari*, 20/159)

O ONIMA KOJI SU SE ODAZVALI NA GOZBU NA KOJOJ SU PONUĐENE SAMO NOŽNE CJEVANICE

بَاب مَنْ أَجَابَ إِلَى كُرَاعٍ

5178. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada bih bio pozvan na (gozbu na kojoj bi mi bile ponuđene) obične kosti (ovčijih nogu), ja bih se odazvao, i kada bi mi bila poklonjena potkoljenica, ja bih je primio."[1]

٥١٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ دُعِيتُ إِلَى كُرَاعٍ لَأَجَبْتُ وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ .

O ODZIVU ONOME KOJI POZOVE NA SVADBENO VESELJE ILI NA BILO ŠTA DRUGO

بَاب إِجَابَةِ الدَّاعِي فِي الْعُرْسِ وَغَيْرِهِ

5179. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Ibrahim, njemu Hadždžadž b. Muhammed, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da mu je kazivao Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Odazovite se kada budete pozvani!"
(Nafi') veli: "Abdullah (b. Omer) odazivao se na poziv na svadbeno veselje i druge pozive čak i kada je postio."[2]

٥١٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجِيبُوا هَذِهِ الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ لَهَا قَالَ وَكَانَ عَبْدُاللهِ يَأْتِي الدَّعْوَةَ فِي الْعُرْسِ وَغَيْرِ الْعُرْسِ وَهُوَ صَائِمٌ .

1 Iz ovog hadisa vidi se skromnost Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov istaknuti moral. On se trudio da oraspoloži muslimane i razveseli njihova srca, bez obzira na njihov socijalni i društveni status. Primao je poklon od svakoga, bez obzira koliko je on bio vrijedan i odazivao se svakome ko bi ga pozvao u svoju kuću, iako je znao da neki od njih ne posjeduju mnogo i da su obični ljudi. (*Umdetul-kari*, 20/161)

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da se treba odazvati na poziv i da čak ni post nije opravdanje da se ne odazove. Ukoliko posti, čovjek će prisustvovati svečanosti i dovu činiti domaćinu, a ukoliko ne posti, jest će zajedno s ostalima. Po nekima je bolje da prekine post, ako se radi o nafili. (*Umdetul-kari*, 20/163)

O ODLASKU ŽENA I DJECE NA SVADBENO VESELJE

بَاب ذَهَابِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ إِلَى الْعُرْسِ

5180. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je grupu žena i djece kako se vraćaju sa svadbenog veselja, pa je, pohvalivši ih, rekao: 'Allaha mi, vi ste mi među najdražim.'"

٥١٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه قَالَ أَبْصَرَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءً وَصِبْيَانًا مُقْبِلِينَ مِنْ عُرْسٍ فَقَامَ مُمْتَنًّا فَقَالَ اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ .

O TOME TREBA LI SE VRATITI AKO SE UGLEDA NEŠTO LOŠE (ZABRANJENO)

بَاب هَلْ يَرْجِعُ إِذَا رَأَى مُنْكَرًا فِي الدَّعْوَةِ

Abdullah b. Mes'ud vidio je sliku u jednoj kući i vratio se.
Ibn-Omer pozvao je Ebu-Ejjuba, koji je (kod njega) vidio u kući prekrivače po zidovima.[3]
"Žene su nas prevladale u tome", rekao mu je Ibn-Omer, na što mu je Ebu-Ejjub odgovorio:
"Bojao sam se da ću ovo naći kod svakog drugog, samo ne kod tebe! Tako mi Allaha, ja neću jesti vašu hranu!", i vratio se.

وَرَأَى أَبُو مَسْعُودٍ صُورَةً فِي الْبَيْتِ فَرَجَعَ وَدَعَا ابْنُ عُمَرَ أَبَا أَيُّوبَ فَرَأَى فِي الْبَيْتِ سِتْرًا عَلَى الْجِدَارِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ غَلَبَنَا عَلَيْهِ النِّسَاءُ فَقَالَ مَنْ كُنْتُ أَخْشَى عَلَيْهِ فَلَمْ أَكُنْ أَخْشَى عَلَيْكَ وَاللهِ لاَ أَطْعَمُ لَكُمْ طَعَامًا فَرَجَعَ .

3 Hadis Aiše, radijallahu anha, u Muslimovoj zbirci ukazuje na islamski propis u pogledu zastiranja zidova platnom. U tom hadisu kaže se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nam, doista, nije naredio da zastiremo kamenje i zemlju." I potegao je prekrivač dok ga nije pocijepao. Nakon spomenutog događaja sa Abdullah b. Omerom prenosi se da je on ušao u kuću čovjeka koji ga je pozvao na vjenčanje, a kuća mu je bila prekrivena platnom, pa reče Ibn-Omer vlasniku kuće: "O ti kada se premjestila Ka'ba u tvoju kuću?!" Zatim je rekao skupini ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Neka pocijepa svaki čovjek ispred sebe!" što prenosi imam Ahmed u *Kitabuz-Zuhd* (*Fethul-bari*, 9/158-159)

5181. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Kasima b. Muhammeda (da je kazivao):
"Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala mi je kako je kupila jastučić na kome su bile slike. Kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, stao je na vratima sobe i nije ušao."
Aiša dalje pripovijeda: "Na njegovom licu prepoznala sam srdžbu, te mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, ja molim oprost od Allaha i Njegova Poslanika, u čemu sam to pogriješila?'
'A šta je s ovim jastučićem?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Kupila sam ga tebi', rekoh, 'da na njemu sjediš i na njemu spavaš.' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista će oni koji su ove slike naslikali biti kažnjeni na Sudnjem danu, i reći će im se: 'Oživite ono što ste stvorili!'', a zatim dodade: 'Zaista meleki neće ući u kuću u kojoj se nalaze slike!'"[1]

٥١٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَآهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُوبُ إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ مَاذَا أَذْنَبْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَالُ هَذِهِ النُّمْرُقَةِ قَالَتْ فَقُلْتُ اشْتَرَيْتُهَا لَكَ لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ الْمَلاَئِكَةُ .

1 Ovaj hadis jasno upućuje na zabranu stavljanja na zid slika živih bića. To se odnosi i na figure živih bića, koje se u nekim kućama stavljaju kao ukras po namještaju. Zato smo dužni voditi računa o izgledu unutrašnjosti svoje kuće, jer od toga zavisi da li će u njemu biti meleci. (op.prev.)

O TOME KAD ŽENA POSLUŽUJE MUŠKARCE PRILIKOM SVADBENOG VESELJA

5182. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla da je rekao:
"Kada se Ebu-Usejd Sa'idi oženio, pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Nije spremio hranu, niti ih je njome ponudio. Sve to je učinila njegova supruga Umm-Usejd. Ona je, uoči tog dana stavila nešto datula u kamenu posudu s vodom i, nakon što je završio s jelom, promiješala je to i time počastila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

بَاب قِيَامِ الْمَرْأَةِ عَلَى الرِّجَالِ فِي الْعُرْسِ وَخِدْمَتِهِمْ بِالنَّفْسِ

٥١٨٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ لَمَّا عَرَّسَ أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ فَمَا صَنَعَ لَهُمْ طَعَامًا وَلاَ قَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ إِلاَّ امْرَأَتُهُ أُمُّ أُسَيْدٍ بَلَّتْ تَمَرَاتٍ فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الطَّعَامِ أَمَاثَتْهُ لَهُ فَسَقَتْهُ تُتْحِفُهُ بِذَلِكَ .

O UPOTREBI PIĆA OD RAZMUĆENIH DATULA S VODOM TE UPOTREBI DRUGIH BEZALKOHOLNIH NAPITAKA NA SVADBENOM VESELJU

5183. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Abdur-Rahman Kari, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Ebu-Usejd Saidi pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje svadbeno veselje, pa ih je tada služila njegova supruga (mlada). Kasnije je kazivala (ili je on kazivao): 'Znate li šta sam pripremila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem? Noć ranije stavila sam mu u vodu nekoliko datula u kamenoj posudi.'"

بَاب النَّقِيعِ وَالشَّرَابِ الَّذِي لاَ يُسْكِرُ فِي الْعُرْسِ

٥١٨٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ الْعَرُوسُ فَقَالَتْ أَوْ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا أَنْقَعَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

O BLAGOM I LJUBAZNOM POSTUPANJU PREMA ŽENAMA

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Žena je kao (krivo) rebro..."

5184. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Žena je kao (krivo) rebro: ako ga uznastojiš ispraviti, slomit ćeš ga a ako se želiš okoristiti njime, okoristićeš se a u njoj je nakrivljenost."

O PREPORUČIVANJU POSEBNE PAŽNJE PREMA ŽENAMA

5185. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Husejn Džu'fi, prenoseći od Zaide, on od Mejsere, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko vjeruje u Allaha i budući svijet neka ne uznemirava svoga komšiju!"

5186. "Pažljivo postupajte sa ženama, jer su one stvorene od rebra. A najiskrivljeniji dio rebra njegov je najviši dio. Ako ga htjedneš ispravljati, slomit ćeš ga; a ako ga ostaviš, ostat će krivo. Zato primite oporuku, pa lijepo postupajte sa ženama!"

بَاب الْمُدَارَاةِ مَعَ النِّسَاءِ

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّمَا الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ .

٥١٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ إِنْ أَقَمْتَهَا كَسَرْتَهَا وَإِنِ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَفِيهَا عِوَجٌ .

بَاب الْوَصَاةِ بِالنِّسَاءِ

٥١٨٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِي جَارَهُ .

٥١٨٦ . وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضِلَعٍ وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ فَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا .

5187. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuvali smo se neprimjerenih riječi i postupaka prema svojim ženama, jer smo se bojali da o nama nešto u Kur'anu ne bude objavljeno. A kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio (na onaj svijet), govorili smo bez (ustručavanja) i slobodnije postupali prema svojim ženama."[1]

٥١٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضي الله عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَّقِي الْكَلاَمَ وَالاِنْبِسَاطَ إِلَى نِسَائِنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ هَيْبَةَ أَنْ يَنْزِلَ فِينَا شَيْءٌ فَلَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ تَكَلَّمْنَا وَانْبَسَطْنَا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O VJERNICI, SEBE I PORODICE SVOJE ČUVAJTE OD VATRE..."[2]

باب (قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا)

5188. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejuba, on od Nafija, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Svi ste vi čuvari, i svi ste odgovorni! Imam (vladar) je čuvar, i snosi odgovornost; domaćin je čuvar svoje porodice, i snosi odgovornost (za nju); žena je čuvar kuće svoga muža, i odgovorna je (za nju); rob je čuvar imetka svoga gospodara, i odgovoran je (za njega). Zaista, ste svi vi pastiri, i odgovorni ste (za svoja stada)!"

٥١٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ فَالإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ .

1 Ovo se odnosi opet na ono što je u okviru dozvoljenog.

2 Et-Tahrim, 6.

O LIJEPOM OPHOĐENJU PREMA SUPRUZI

5189. PRIČALI SU NAM Sulejman b. Abdur-Rahman i Ali b. Hudžr, njima Isa b. Junus, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od Abdullaha b. Urve, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Sastalo se jedanaest žena i obećalo da jedna drugoj ništa u vezi sa svojim muževima neće sakriti. Prva reče: 'Moj je muž sličan lošem devinom mesu. Ono se nalazi na vrhu teško pristupačnog brda, na koje se s mukom uspinje, a i kad se do njega dođe, nije vrijedno da se ponese.'[1] Druga reče: 'Ja svoga muža ne smijem ni spomenuti, jer se bojim da ću ostati bez njega. Ako o njemu budem govorila, mogu samo pričati o grbavosti njegovih leđa i napuhanosti njegova stomaka.' Treća reče: 'Moj je muž izuzetno strog: ako progovorim, rastavit će se od mene; a ako ušutim, ostat ću ni na čemu, ni udata ni slobodna.'[2] Četvrta reče: 'Moj je muž (dobar) kao najljepša noć, ni vruća ni hladna. Od njega ne osjećam bojazan, niti će mu dosaditi druženje sa mnom.'[3] Peta reče: 'Moj je muž u kući potpuno nemaran, a kada iziđe iz kuće, hrabar je kao lav. On uopće ne pita za ono što nestane.'[4] Šesta reče: 'Kada moj muž jede, on sve pojede; kada pije, sve iskapi; kada legne, dobro se pokrije i uopće ne pruža ruku da otkrije moju žalost.' Sedma reče: 'Moj muž ni u čemu ne uspijeva i veoma je nesnalažljiv. Sve se postojeće bolesti u njemu nalaze: ili žestoko udari,

بَاب حُسْنِ الْمُعَاشَرَةِ مَعَ الأَهْلِ

٥١٨٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالاَ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَلَسَ إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً فَتَعَاهَدْنَ وَتَعَاقَدْنَ أَنْ لاَ يَكْتُمْنَ مِنْ أَخْبَارِ أَزْوَاجِهِنَّ شَيْئًا قَالَتِ الأُولَى زَوْجِي لَحْمُ جَمَلٍ غَثٌّ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ لاَ سَهْلٍ فَيُرْتَقَى وَلاَ سَمِينٍ فَيُنْتَقَلُ قَالَتِ الثَّانِيَةُ زَوْجِي لاَ أَبُثُّ خَبَرَهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ لاَ أَذَرَهُ إِنْ أَذْكُرْهُ أَذْكُرْ عُجَرَهُ وَبُجَرَهُ قَالَتِ الثَّالِثَةُ زَوْجِي الْعَشَنَّقُ إِنْ أَنْطِقْ أُطَلَّقْ وَإِنْ أَسْكُتْ أُعَلَّقْ قَالَتِ الرَّابِعَةُ زَوْجِي كَلَيْلِ تِهَامَةَ لاَ حَرٌّ وَلاَ قُرٌّ وَلاَ مَخَافَةَ وَلاَ سَآمَةَ قَالَتِ الْخَامِسَةُ زَوْجِي إِنْ دَخَلَ فَهِدَ وَإِنْ خَرَجَ أَسِدَ وَلاَ يَسْأَلُ عَمَّا عَهِدَ قَالَتِ السَّادِسَةُ زَوْجِي إِنْ أَكَلَ لَفَّ وَإِنْ شَرِبَ اشْتَفَّ وَإِنِ اضْطَجَعَ الْتَفَّ وَلاَ يُولِجُ الْكَفَّ لِيَعْلَمَ الْبَثَّ قَالَتِ السَّابِعَةُ زَوْجِي غَيَايَاءُ أَوْ عَيَايَاءُ طَبَاقَاءُ كُلُّ دَاءٍ لَهُ دَاءٌ شَجَّكِ أَوْ فَلَّكِ أَوْ جَمَعَ كُلًّا لَكِ قَالَتِ الثَّامِنَةُ زَوْجِي الْمَسُّ

1 Ona želi kazati kako je njen muž bezvrijedan, isto kao što je loše devino meso bezvrijedno u odnosu na ovčije. I ono malo kvaliteta koji posjeduje prigušeno je njegovom škrtošću i lošim ponašanjem. (*Umdetul-kari*, 20/170)

2 Ona želi kazati da je njen muž tako strog i osor da mu ništa ne smije prigovoriti, jer će se, u suprotnom, rastaviti od nje. A ako, pak, ne bude ništa govorila, živjet će u teškom i nepodnošljivom stanju, ni udata ni slobodna da se za drugoga uda. (*Umdetul-kari*, 20/170)

3 Ona svog muža hvali, poredeći ga s tihom proljetnom noći. Ovakve su noći ugodne, nisu vruće, i to je u arapskim predjelima najljepši dio godine. (*Umdetul-kari*, 20/170)

4 Ovim riječima ona želi kazati da je njen muž blag i prijatan prema prijateljima, a oštar i strog prema neprijateljima, te da se ne raspituje o onome što mu od imetka nestane, niti se osvrće na nedostatke koje bi trebalo otkloniti u kući. (*Umdetul-kari*, 20/171)

ili slomi, ili jedno i drugo.'[5] Osma reče: 'Moj je muž nježan. Kada ga dodirneš, kao da si dodirnuo zečiju dlaku; a mirisa je lijepog kao u šafrana.' Deveta reče: 'Moj je muž visoko ugledan, visokog stasa, širokogrudan i uvijek je u društvu.'[6] Deseta reče: 'Moj muž Malik je toliko dobar da je bolji od bilo čega drugog što se može imati. On posjeduje mnogo lijepih deva, koje su najčešće pred kućom, a vrlo rijetko idu na ispašu. Kad god čuju zvuk defa, mogu biti sigurne u svoju propast.'[7] Jedanaesta reče: 'Moj muž je Ebu-Zer', a znate li vi ko je Ebu-Zer'? Moje je uši ukrasio nakitom, a tijelo napunio salom i tako me usrećio da mi je duša vesela. Našao me je pod jednim brdom u siromašnoj porodici, pa me je doveo u dobrostojeću porodicu, koja obiluje konjima, devama i uhranjenim ovcama. Kad mu se obratim, on to lijepo prihvati, a kad legnem da spavam, ne moram žuriti s ustajanjem. Ja pijem dok se ne zadovoljim. A majka Ebu -Zer'ova, znate li vi ko je ona? U njenoj se prostranoj kući nalazi mnogo prepunih sehara. A sin Ebu-Zer'ov, znate li vi ko je on? Njegova je postelja poput prelijepih korica sablje, a hrani se mlijekom mlade ovce. A kćerka Ebu-Zer'ova, znate li vi ko je ona? Ona je poslušna svome ocu i svojoj majci, punačka je tijela, i inoća joj sigurno zavidi. A robinja Ebu-Zer'ova, znate li vi ko je ona? Ona uopće ne prenosi naše razgovore, ništa od naše hrane ne uzima, niti u kući bilo šta od smeća ostavlja. Pa ipak, Ebu-Zer' jednom je prilikom, kad se stapovi prelijevaše, izišao i ugledao neku ženu. S njom bijahu dva njena sinčića kao dva pantera. Igrali su se s dva nara koja su prolazila

مَسُّ أَرْنَبٍ وَالرِّيحُ رِيحُ زَرْنَبٍ قَالَتِ التَّاسِعَةُ زَوْجِي رَفِيعُ الْعِمَادِ طَوِيلُ النِّجَادِ عَظِيمُ الرَّمَادِ قَرِيبُ الْبَيْتِ مِنَ النَّادِ قَالَتِ الْعَاشِرَةُ زَوْجِي مَالِكٌ وَمَا مَالِكٌ مَالِكٌ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكِ لَهُ إِبِلٌ كَثِيرَاتُ الْمَبَارِكِ قَلِيلاَتُ الْمَسَارِحِ وَإِذَا سَمِعْنَ صَوْتَ الْمِزْهَرِ أَيْقَنَّ أَنَّهُنَّ هَوَالِكُ قَالَتِ الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ زَوْجِي أَبُو زَرْعٍ وَمَا أَبُو زَرْعٍ أَنَاسَ مِنْ حُلِيٍّ أُذُنَيَّ وَمَلأَ مِنْ شَحْمٍ عَضُدَيَّ وَبَجَّحَنِي فَبَجِحَتْ إِلَيَّ نَفْسِي وَجَدَنِي فِي أَهْلِ غُنَيْمَةٍ بِشِقٍّ فَجَعَلَنِي فِي أَهْلِ صَهِيلٍ وَأَطِيطٍ وَدَائِسٍ وَمُنَقٍّ فَعِنْدَهُ أَقُولُ فَلاَ أُقَبَّحُ وَأَرْقُدُ فَأَتَصَبَّحُ وَأَشْرَبُ فَأَتَقَنَّحُ أُمُّ أَبِي زَرْعٍ فَمَا أُمُّ أَبِي زَرْعٍ عُكُومُهَا رَدَاحٌ وَبَيْتُهَا فَسَاحٌ ابْنُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا ابْنُ أَبِي زَرْعٍ مَضْجَعُهُ كَمَسَلِّ شَطْبَةٍ وَيُشْبِعُهُ ذِرَاعُ الْجَفْرَةِ بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ طَوْعُ أَبِيهَا وَطَوْعُ أُمِّهَا وَمِلْءُ كِسَائِهَا وَغَيْظُ جَارَتِهَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ لاَ تَبُثُّ حَدِيثَنَا تَبْثِيثًا وَلاَ تُنَقِّثُ مِيرَتَنَا تَنْقِيثًا وَلاَ تَمْلأُ بَيْتَنَا تَعْشِيشًا قَالَتْ خَرَجَ أَبُو زَرْعٍ وَالأَوْطَابُ تُمْخَضُ فَلَقِيَ امْرَأَةً مَعَهَا وَلَدَانِ لَهَا كَالْفَهْدَيْنِ يَلْعَبَانِ مِنْ تَحْتِ خَصْرِهَا

5 Ona kaže kako je njen muž nespretan i ogrezao u svim mogućim negativnostima. Loše se ophodi sa svojom suprugom, tukući je i vrijeđajući, iako nije u stanju da udovolji njenim potrebama. Ako s njim progovori, on je izgrdi, a ako se s njim našali, on joj glavu razbije. A kada se naljuti, ne gleda gdje će je udariti, po glavi ili bilo kojem drugom dijelu tijela.

6 Riječima "uvijek u društvu" ona želi kazati kako je on stalno s ljudima i da ih često sebi zove, a i oni njega, za razliku od škrtice, koji bježi od ljudi kako ih ne bi morao pozvati sebi. (*Umdetul-kari*, 20/172)

7 Ovim riječima ona hvali svoga muža i govori o njegovoj darežljivosti. On ne pušta svoje deve daleko od kuće, kako bi mogao ugostiti goste kad dođu. Prilikom svakog dolaska gostiju, on bi ložio vatru i priređivao veselje uz zvukove defa, tako da se znalo da će deve zaklati i svježe meso gostima primaknuti.

ispod njenih leđa. Nakon toga on se rastavio od mene, a oženio se njome. Ja sam se poslije toga udala za jednog uglednog čovjeka, koji je jahao dobra trkaćeg konja, posjedovao najskuplja koplja, podario mi veliko blago i poklonio od svake vrste stoke po par, rekavši: 'Jedi Umm-Zer' i podmiri svoju porodicu!' Ipak, kada bih sakupila sve što mi je dao, ne bih mogla napuniti ni najmanju posudu koju sam imala kod Ebu-Zer'a.'"
Aiša veli da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam tebi ono što je Ebu-Zer' bio Ummi-Zer'."
Ebu-Abdullah (Buhari) veli da je Seid b. Seleme, prenoseći od Hišama, rekao: "*Ve la tu'aššiš bejten ta'šišen* (umjesto: *ve la temleu bejten ta'šišen*)."[1]
Ebu-Abdullah, također, veli da su neki rekli: "*Etekammehu* (s mimom) je ispravnije od *etekannehu* ("Ja pijem dok se ne zadovoljim)."

بِرُمَّانَتَيْنِ فَطَلَّقَنِي وَنَكَحَهَا فَنَكَحْتُ بَعْدَهُ رَجُلاً سَرِيًّا رَكِبَ شَرِيًّا وَأَخَذَ خَطِّيًّا وَأَرَاحَ عَلَيَّ نَعَمًا ثَرِيًّا وَأَعْطَانِي مِنْ كُلِّ رَائِحَةٍ زَوْجًا وَقَالَ كُلِي أُمَّ زَرْعٍ وَمِيرِي أَهْلَكِ قَالَتْ فَلَوْ جَمَعْتُ كُلَّ شَيْءٍ أَعْطَانِيهِ مَا بَلَغَ أَصْغَرَ آنِيَةِ أَبِي زَرْعٍ قَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُنْتُ لَكِ كَأَبِي زَرْعٍ لأُمِّ زَرْعٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامٍ وَلاَ تُعَشِّشُ بَيْتَنَا تَعْشِيشًا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَأَتَقَمَّحُ بِالْمِيمِ وَهَذَا أَصَحُّ .

5190. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše da je rekla: "Abesinci su se igrali svojim kopljima; Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, zaklonio, a ja sam gledala kako se igraju. Ostala bih tako gledajući sve dok sama ne bih krenula. Zato imajte obzira prema mladoj ženi koja ima želju da osjeti zabavu!"

٥١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ الْحَبَشُ يَلْعَبُونَ بِحِرَابِهِمْ فَسَتَرَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا أَنْظُرُ فَمَا زِلْتُ أَنْظُرُ حَتَّى كُنْتُ أَنَا أَنْصَرِفُ فَاقْدُرُوا قَدْرَ الْجَارِيَةِ الْحَدِيثَةِ السِّنِّ تَسْمَعُ اللَّهْوَ .

O TOME KADA ČOVJEK SAVJETUJE SVOJU KĆERKU O PRILIKAMA NJENOG MUŽA

بَاب مَوْعِظَةِ الرَّجُلِ ابْنَتَهُ لِحَالِ زَوْجِهَا

5191. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Ebu-Sevr, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Stalno sam mislio da upitam Omera b. Hattaba o dvjema ženama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve

٥١٩١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي ثَوْرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَيْنِ

1 Prvo znači da ne ostavlja smeća u kući, a drugo da kuću ne prlja rađajući djecu iz bluda.

sellem, za koje je Uzvišeni Allah rekao: 'Ako se vas dvije pokajete Allahu – time ste upravile vaša srca prema istini' (Et-Tahrim, 4).
Jednom prilikom on je krenuo na hadždž, te sam i ja pošao s njim. Skrenuo je s puta, a i ja sam skrenuo s njim, noseći posudu za vodu. Obavio je nuždu, a zatim se vratio, te sam mu iz posude polio na ruke, a on je uzeo abdest. Nakon toga sam ga (iskoristivši se prilikom) upitao: 'Vladaru pravovjernih, koje su to dvije žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, za koje je Uzvišeni Allah rekao: 'Ako se vas dvije pokajete Allahu – time ste upravile vaša srca prema istini'?'
'Čudi me da ti to ne znaš, Ibn-Abbase! Bile su to Aiša i Hafsa', odgovori mi on.
Tada je Omer, počevši govoriti o tom slučaju, rekao: 'Ja i moj komšija ensarija iz plemena Benu-Umejja b. Zejd, koje je bilo iz sela blizu Medine, naizmjenično smo silazili do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: on jedan dan, a ja drugi. Kada bih ja silazio, prenosio bih mu šta se toga dana desilo (šta je objavljeno i slično), a kada bi silazio on, činio bi isto.
Mi, Kurejševići, bili smo strogi prema svojim ženama, a kada smo došli kod ensarija, vidjeli smo da njih nadvladaju njihove žene. Naše su žene odmah počele prihvaćati njihove postupke, te sam ja viknuo na svoju ženu, a ona mi (na to) uzvrati. Zabranio sam joj da mi uzvraća, ali mi ona reče: 'Zašto mi braniš da ti uzvraćam? Tako mi Allaha, i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene s njim raspravljaju! Jedna od njih zna ga izbjegavati cijeli dan, sve do noći!' To me je rasrdilo, te rekoh: 'Propala je ona od njih koja to čini!'
Obukao sam se zatim i sišao (u grad). Ušao sam kod Hafse i upitao je: 'Hafso, je li koja od vas naljuti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po cijeli dan, sve do noći?'
'Da', odgovorila mi je.
'Teško tebi', rekoh joj, 'nesretna si i propala! Zar se

قَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) حَتَّى حَجَّ وَحَجَجْتُ مَعَهُ وَعَدَلَ وَعَدَلْتُ مَعَهُ بِإِدَاوَةٍ فَتَبَرَّزَ ثُمَّ جَاءَ فَسَكَبْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنْهَا فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَانِ قَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) قَالَ وَاعَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ هُمَا عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ عُمَرُ الْحَدِيثَ يَسُوقُهُ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَجَارٌ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ ابْنِ زَيْدٍ وَهُمْ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ وَكُنَّا نَتَنَاوَبُ النُّزُولَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَيَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزِلُ يَوْمًا فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ بِمَا حَدَثَ مِنْ خَبَرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْوَحْيِ أَوْ غَيْرِهِ وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَكُنَّا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى الْأَنْصَارِ إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَطَفِقَ نِسَاؤُنَا يَأْخُذْنَ مِنْ أَدَبِ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ فَصَخِبْتُ عَلَى امْرَأَتِي فَرَاجَعَتْنِي فَأَنْكَرْتُ أَنْ تُرَاجِعَنِي قَالَتْ وَلِمَ تُنْكِرُ أَنْ أُرَاجِعَكَ فَوَاللهِ إِنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ لَيُرَاجِعْنَهُ وَإِنَّ إِحْدَاهُنَّ لَتَهْجُرُهُ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ فَأَفْزَعَنِي ذَلِكَ وَقُلْتُ لَهَا قَدْ خَابَ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ مِنْهُنَّ ثُمَّ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَنَزَلْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا أَيْ حَفْصَةُ أَتُغَاضِبُ إِحْدَاكُنَّ النَّبِيَّ ﷺ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ قَالَتْ نَعَمْ فَقُلْتُ قَدْ خِبْتِ وَخَسِرْتِ أَفَتَأْمَنِينَ أَنْ يَغْضَبَ اللهُ لِغَضَبِ رَسُولِهِ ﷺ فَتَهْلِكِي لَا تَسْتَكْثِرِي النَّبِيَّ ﷺ وَلَا تُرَاجِعِيهِ فِي شَيْءٍ وَلَا تَهْجُرِيهِ وَسَلِينِي مَا بَدَا لَكِ وَلَا يَغُرَّنَّكِ أَنْ

ne bojiš da se Uzvišeni Allah ne rasrdi zbog ljutnje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, pa da to bude razlogom tvoje propasti?! Nemoj mnogo tražiti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nemoj s njim raspravljati i nemoj ga izbjegavati! A od mene traži što god želiš, i neka te ne buni to što je tvoja komšinica ljepša i draža Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od tebe!', (rekoh, misleći na Aišu).[1]
Razgovarali smo o tome', kaže Omer, 'kako Gasani spremaju svoje konje da nas napadnu.
Moj drug ensarija sišao je (u grad) onoga dana kad je bilo njegov red. Vratio se navečer i jako zalupao na moja vrata, govoreći: 'Je li on tu?' Uplašio sam se i izišao pred njega.
'Danas se desilo nešto krupno!', zavapi on.
'Šta se desilo? Je su li stigli Gasani?', upitao sam, a on odgovori: 'Ne, već gore i strašnije od toga! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo se od svojih žena!'
Kaže Ubejd b. Hunejn: Čuo je Ibn-Abbas od Omera pa je rekao: Povukao se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od svojih žena.
'Nesretna je i propala Hafsa! Ja sam i pretpostavljao da će se to uskoro desiti', rekoh ja.
Obukao sam se i klanjao sabah-namaz s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On je potom ušao u svoju sobu i u njoj se osamio, a ja sam otišao kod Hafse i zatekao je kako plače.
'Zašto plačeš? Zar te nisam upozorio na ovo?!
Je li se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo od vas?', upitao sam je, a ona odgovori: 'Ne znam! Eno ga u njegovoj sobi.'
Izišao sam i došao do minbera, zatekavši oko njega nekoliko ljudi. Neki su plakali. Malo sam sjeo s njima, ali nisam mogao izdržati taj osjećaj, te sam otišao do sobe u kojoj je bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao jednom njegovom crnom slugi: 'Zatraži dopuštenje za Omera!' Sluga je ušao

كَانَتْ جَارَتُكِ أَوْضَأَ مِنْكِ وَأَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ قَالَ عُمَرُ وَكُنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّ غَسَّانَ تُنْعِلُ الْخَيْلَ لِغَزْوِنَا فَنَزَلَ صَاحِبِي الْأَنْصَارِيُّ يَوْمَ نَوْبَتِهِ فَرَجَعَ إِلَيْنَا عِشَاءً فَضَرَبَ بَابِي ضَرْبًا شَدِيدًا وَقَالَ أَثَمَّ هُوَ فَفَزِعْتُ فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ قَدْ حَدَثَ الْيَوْمَ أَمْرٌ عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هُوَ أَجَاءَ غَسَّانُ قَالَ لَا بَلْ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ وَأَهْوَلُ طَلَّقَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ وَقَالَ عُبَيْدُ بْنُ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ فَقَالَ اعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ أَزْوَاجَهُ فَقُلْتُ خَابَتْ حَفْصَةُ وَخَسِرَتْ قَدْ كُنْتُ أَظُنُّ هَذَا يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ فَجَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَصَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَشْرُبَةً لَهُ فَاعْتَزَلَ فِيهَا وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا هِيَ تَبْكِي فَقُلْتُ مَا يُبْكِيكِ أَلَمْ أَكُنْ حَذَّرْتُكِ هَذَا أَطَلَّقَكُنَّ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ لَا أَدْرِي هَا هُوَ ذَا مُعْتَزِلٌ فِي الْمَشْرُبَةِ فَخَرَجْتُ فَجِئْتُ إِلَى الْمِنْبَرِ فَإِذَا حَوْلَهُ رَهْطٌ يَبْكِي بَعْضُهُمْ فَجَلَسْتُ مَعَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ الْمَشْرُبَةَ الَّتِي فِيهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لِغُلَامٍ لَهُ أَسْوَدَ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ الْغُلَامُ فَكَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ كَلَّمْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَانْصَرَفْتُ حَتَّى جَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ فَقُلْتُ لِلْغُلَامِ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَرَجَعْتُ فَجَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ

1 Ovim on želi kazati: to što Aiša, možda, radi nešto od ovoga što ja tebi zabranjujem, ne čini to i ti. (*Umdetul-kari*, 20/182)

i obavijestio (o tome) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim se vratio i rekao: ‘Obavijestio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuo mu tebe, ali je on šutio.’
Ja sam se tada udaljio i sjeo s onom grupom ljudi koji su bili kod minbera, ali me je ponovo nadvladao osjećaj (tegobe), te sam opet otišao i rekao onom slugi: ‘Zatraži dopuštenje za Omera!’ On je ušao, ali se ubrzo vratio govoreći: ‘Spomenuo sam te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je on samo šutio.’ Ja sam se (ponovo) vratio i sjeo s grupom ljudi pored minbera, ali me je (ponovo) nadvladao moj osjećaj, te sam (još jednom) otišao i rekao onom slugi: ‘Zatraži dopuštenje za Omera!’ On je ušao, ali se opet vratio govoreći: ‘Spomenuo sam te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je on samo šutio.’ I kada sam se okrenuo i počeo udaljavati, sluga me je pozvao rekavši: ‘Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio ti je (da uđeš)!’
Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga kako leži na goloj hasuri, bez postelje; tragovi hasure ocrtavali su mu se na koži. Bio je naslonjen na kožni jastuk koji je bio ispunjen vlaknima (palme). Nazvao sam mu selam, a zatim, stojeći na nogama, rekao: ‘Allahov Poslaniče, jesi li se razveo od svojih supruga?’ On je tada podigao pogled prema meni i rekao: ‘Ne!’
‘Allah je najveći!’, uzviknuh ja, a potom, još stojeći na nogama, otpočeh: ‘Allahov Poslaniče! Da si me samo vidio (ranije). Mi, Kurejševići, bili smo strogi prema svojim ženama, ali kada smo došli u Medinu, zatekli smo narod koji nadvladavaju njihove žene!’ Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, na to nasmiješio. ‘Allahov Poslaniče’, nastavih ja, ‘da si me samo vidio kada sam ušao kod Hafse i rekao joj: ‘Neka te ne buni to što je tvoja komšinica ljepša i draža Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od tebe!’, (misleći na Aišu).
Na to se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo nasmiješio. Kada sam to opazio, sjeo sam i pogledao

الْغُلَامَ فَقُلْتُ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيَّ فَقَالَ قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مُنْصَرِفًا قَالَ إِذَا الْغُلَامُ يَدْعُونِي فَقَالَ قَدْ أَذِنَ لَكَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى رِمَالِ حَصِيرٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِرَاشٌ قَدْ أَثَّرَ الرِّمَالُ بِجَنْبِهِ مُتَّكِئًا عَلَى وِسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَطَلَّقْتَ نِسَاءَكَ فَرَفَعَ إِلَيَّ بَصَرَهُ فَقَالَ لَا فَقُلْتُ اللهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ أَسْتَأْنِسُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَكُنَّا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا لَا يَغُرَّنَّكِ أَنْ كَانَتْ جَارَتُكِ أَوْضَأَ مِنْكِ وَأَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ تَبَسُّمَةً أُخْرَى فَجَلَسْتُ حِينَ رَأَيْتُهُ تَبَسَّمَ فَرَفَعْتُ بَصَرِي فِي بَيْتِهِ فَوَاللهِ مَا رَأَيْتُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ غَيْرَ أَهَبَةٍ ثَلَاثَةٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ فَلْيُوَسِّعْ عَلَى أُمَّتِكَ فَإِنَّ فَارِسَ وَالرُّومَ قَدْ وُسِّعَ عَلَيْهِمْ وَأُعْطُوا الدُّنْيَا وَهُمْ لَا يَعْبُدُونَ اللهَ فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ أَوَفِي هَذَا أَنْتَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّ أُولَئِكَ قَوْمٌ عُجِّلُوا طَيِّبَاتِهِمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَغْفِرْ لِي فَاعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ حِينَ أَفْشَتْهُ حَفْصَةُ إِلَى عَائِشَةَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ قَالَ مَا أَنَا بِدَاخِلٍ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا مِنْ شِدَّةِ مَوْجِدَتِهِ عَلَيْهِنَّ حِينَ

po njegovoj kući. Tako mi Allaha, u njegovoj kući nisam vidio ništa što bi privuklo pogled, izuzev tri neuštavljene kože. 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'moli Uzvišenog Allaha da podari dosta blagodati tvome ummetu, jer je Perzijancima i Rimljanima dato mnogo dunjalučkih blagodati, a oni ne obožavaju Allaha!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se uspravio, i dalje, nakon što je bio naslonjen, sjedeći rekao: 'Zar si ti u tome, sine Hattabov? Oni su narod kojem su užici dati već na ovom svijetu!'
'Allahov Poslaniče, zatraži oprost od Allaha za mene!', rekoh ja.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog tih se riječi, kada ga je Hafsa odala Aiši,[1] bio odvojio od svojih supruga 29 noći, a bio je rekao da kod njih neće ulaziti mjesec dana. Bio se jako naljutio na njih, kada ga je Uzvišeni Allah ukorio.[2] Kada je prošlo 29 noći, on je ušao kod Aiše, počevši od nje.
'Allahov Poslaniče', rekla mu je ona, 'ti si se zakleo da kod nas nećeš dolaziti mjesec dana, a danas je prošla tek 29. noć; ja ih tačno brojim?' On tada reče: 'Mjesec ima 29 noći!', a taj je mjesec i imao 29 noći.'"Aiša (o tome) pripovijeda: "Zatim je Allah objavio (ajet kojim su žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, stavljene pred) izbor.[3] On je počeo sa mnom, prije ostalih svojih žena, pa sam ja izabrala njega. Zatim je ponudio sve svoje žene da biraju, pa su sve kazale isto ono što sam ja rekla."[4]

عَاتَبَهُ اللهُ فَلَمَّا مَضَتْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَبَدَأَ بِهَا فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ كُنْتَ قَدْ أَقْسَمْتَ أَنْ لاَ تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا وَإِنَّمَا أَصْبَحْتَ مِنْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَعُدُّهَا عَدًّا فَقَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً فَكَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى آيَةَ التَّخَيُّرِ فَبَدَأَ بِي أَوَّلَ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ فَاخْتَرْتُهُ ثُمَّ خَيَّرَ نِسَاءَهُ كُلَّهُنَّ فَقُلْنَ مِثْلَ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ .

1 Prenosi se da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osamio s Koptkinjom Marijom u danu koji je bio određen za Aišu, pa ga je Hafsa odala Aiši. On je tada rekao Hafsi da to nikom ne govori i da se više nikada neće vratiti Mariji, jer ju je sam sebi zabranio. (*Umdetul-kari*, 20/183)

2 Uzvišeni Allah ukorio ga je riječima: "Zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš?" (Et-Tahrim, 1)

3 To je ajet u kojem je Uzvišeni Allah rekao: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.'" (El-Ahzab, 28-29)

4 Iz ovog se hadisa zaključuje:
– da je dopušteno upitati učenjaka o onom što spada u nečiju intimu, ako će to postati pravilo i uzor drugima;
– treba poštovati i uvažavati učenjaka i voditi računa o tome da ga ne pitamo o nečemu što će ga uznemiriti; zato treba odabrati pogodan trenutak, kada se on nađe sam, za pitanja koja ne bi trebalo postavljati pred drugima, kao što je to učinio Ibn-Abbas postavljajući pitanje Omeru, radijallahu anhu;

ŽENA JE DUŽNA ZATRAŽITI DOPUŠTENJE OD SVOGA MUŽA AKO ŽELI DOBROVOLJNO POSTITI

بَاب صَوْمِ الْمَرْأَةِ بِإِذْنِ زَوْجِهَا تَطَوُّعًا

5192. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Žena neće postiti kada je muž kod kuće, izuzev s njegovim dopuštenjem."

٥١٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَبَعْلُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ .

O ŽENI KOJA ZANOĆI IZBJEGAVAJUĆI POSTELJU SVOGA MUŽA

بَاب إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا

5193. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ako muž pozove suprugu u postelju, a ona ga odbije, meleci je proklinju sve dok mu ne dođe."

٥١٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ أَنْ تَجِيءَ لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ .

– pokuđeno je oštro i osoro se ophoditi prema ženama, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio metodu ensarija u lijepom ophođenju prema ženama, a nije ostao pri metodi svojih sunarodnika;
– dopušteno je iskritikovati svoju kćerku ili rodicu, kako bi bila bolja prema svome mužu;
– ashabi su nastojali da se obavijeste o pravom stanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ljubavi i saosjećajnosti prema njemu a željeli su da tu vijest prenesu i drugima;
– dopušteno je pričati o svojim dobrim djelima ukoliko je to radi pouke drugima;
– poželjno je strpjeti se i otrpjeti postupke supruga i oprostiti im greške prema mužu, za razliku od grešaka koje počine prema Allahu;
– dopušteno je vladaru i pretpostavljenima da postave tajnika koji će spriječiti da se kod njega ulazi bez dopuštenja;
– šutnja je ponekad efikasnija nego govor, jer da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Omeru, radijallahu anhu, da uđe, on ne bi imao pravo ponovo pokušati;
– potrebno je zatražiti dopuštenje za ulazak kod nekoga, makar on bio i sam, jer se on može naći u stanju u kome ne želi da ga bilo ko vidi;
– dopušteno je ponoviti traženje dopuštenja za ulazak, ako se čovjek nada da će mu to biti dopušteno, ali ne više od tri puta;
– dopušteno je polijevati na ruke nekome ko se abdesti;
– poželjno je naizmjenično odlaziti na predavanja učenjaka, ukoliko neko nije u stanju da stalno prisustvuje predavanjima;
– dopušteno je razgledati po kući svoga prijatelja ako se zna da mu to ne smeta;
– zabranjeno je nipodaštavati ono što se ima, pa makar to bilo i beznačajno, i poželjno je zatražiti oprost ako se to desi.

5194. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'a'ra, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Zurare, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Ako žena zanoći izbjegavajući postelju svoga muža, meleci je proklinju sve dok ne osvane."[1]

٥١٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تَرْجِعَ .

ŽENA NIKOME NEĆE DOPUSTITI ULAZAK U KUĆU SVOGA MUŽA IZUZEV UZ NJEGOVO DOPUŠTENJE

بَاب لاَ تَأْذَنِ الْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا لأَحَدٍ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

5195. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ženi nije dopušteno postiti ako joj je muž kod kuće, izuzev s njegovim dopuštenjem; nije joj dopušteno da bilo koga pusti u kuću, izuzev s njegovim dopuštenjem. Kada god ona, bez njegove naredbe udijeli nešto kao sadaku, on će imati pola nagrade za to."
Ovaj hadis prenosi i Ebu-Zinad od Musaa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre (ali samo) o postu.[2]

٥١٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلاَّ بِإِذْنِهِ وَمَا أَنْفَقَتْ مِنْ نَفَقَةٍ عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَإِنَّهُ يُؤَدَّى إِلَيْهِ شَطْرُهُ وَرَوَاهُ أَبُو الزِّنَادِ أَيْضًا عَنْ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي الصَّوْمِ .

1 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da meleci proklinju počinioce grijeha sve dok ih oni čine. Isto tako, meleci uče dove za one koji su pokorni Uzvišenom Allahu.

2 Ženi nije dopušteno udjeljivati imetak svoga muža bez njegova dopuštenja, izuzev ako to čini od imetka koji je on obavezan izdvajati za njeno izdržavanje. A ako ona iz tog svog dijela udijeli sadaku, pola nagrade pripisuje se njemu. (*Fethul-bari*, 9/208)

POGLAVLJE...[3]

بَاب

5196. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovom Tejmi, prenoseći od Ebu-Usmana, on od Usame, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Stao sam na džennetska vrata i vidio da su većina onih koji su u njega ušli siromasi. Bogataši su zadržani, a naređeno je već da stanovnici Džehennema budu uvedeni u vatru. Zatim sam stao na džehennemska vrata i vidio da su većina onih koji su u njega ušli – žene."

٥١٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةَ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ .

O NEZAHVALNOSTI SUPRUGE MUŽU

بَاب كُفْرَانِ الْعَشِيرِ

Ašir je muž, onaj koji ima udio od zajedničkog života. O tome postoji predanje od Ebu-Seida, koji ga prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَهُوَ الزَّوْجُ وَهُوَ الْخَلِيطُ مِنَ الْمُعَاشَرَةِ . فِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5197. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa da je kazivao:
"Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomračilo se Sunce, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, a i ljudi su klanjali za njim. Ostao je veoma dugo na kijamu, otprilike toliko koliko je potrebno da se prouči sura El-Bekara. Potom je dugo ostao na rukuu, a onda se (opet) vratio na kijam i tako dugo ostao, ali kraće negoli na prvom kijamu. Zatim je (iznova) učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli prvi put. Potom je učinio sedždu, a nakon nje ustao na kijam i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli je stajao na prvom kijamu. Zatim je učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli prvi put. Potom se (opet) vratio na kijam i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli je bio na prvom

٥١٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ مَعَهُ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً نَحْوًا مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلاً ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ قَامَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ

3 U Buharijevim predajama na ovom mjestu stoji naslov "Poglavlje", bez određenog naziva, što se smatra posebnom cjelinom u okviru prethodne teme.

kijamu. Zatim je učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće nego prvi put. Potom se uspravio i nakon toga učinio sedždu, a onda se udaljio. Sunce se tada već bilo (ponovo) ukazalo.
'Sunce i mjesec', rekao je potom, 'jesu dva Allahova znamenja; njihovo pomračenje nije u vezi s bilo čijom smrću ili životom. Stoga, kada to (pomračenje njihovo) ugledate, spominjite Allaha!'
'Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'vidjeli smo kako si nešto dohvatio na ovom mjestu, a onda smo vidjeli da si se ustegnuo!'
'Ja sam vidio Džennet' ili 'Pokazan mi je Džennet', odgovori on, 'pa sam iz njega bio dohvatio jedan grozd: da sam ga stvarno uzeo, vi biste ga jeli sve do kraja ovoga svijeta. A vidio sam i Džehennem, ali nikada ranije kao danas nisam vidio takav prizor. Vidio sam da većinu njegovih stanovnika čine žene!'
'Zašto, Allahov Poslaniče?', upitaše ashabi, a on odgovori: 'Zbog nijekanja.'
'Zbog nijekanja Allaha?', pripitaše oni, a on reče: 'One se loše odnose prema svojim muževima i niječu dobročinstvo. Kada prema nekoj od njih budeš dobar cijeli svoj život, a ona doživi bilo šta loše od tebe, kaže: 'Ja od tebe nisam vidjela nikakva dobra!''''[1]

رُكُوعًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لاَ يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَاذْكُرُوا اللهَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ رَأَيْنَاكَ تَنَاوَلْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ هَذَا ثُمَّ رَأَيْنَاكَ تَكَعْكَعْتَ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَنَّةَ أَوْ أُرِيتُ الْجَنَّةَ فَتَنَاوَلْتُ مِنْهَا عُنْقُودًا وَلَوْ أَخَذْتُهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ مَا بَقِيَتِ الدُّنْيَا وَرَأَيْتُ النَّارَ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ مَنْظَرًا قَطُّ وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ قَالُوا لِمَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بِكُفْرِهِنَّ قِيلَ يَكْفُرْنَ بِاللهِ قَالَ يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ .

5198. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf, prenoseći od Ebu-Redžaa, on od Imrana, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ja sam razgledao po Džennetu i vidio da većinu njegovih stanovnika čine siromasi; a razgledao sam i po Džehennemu i vidio da većinu njegovih stanovnika čine žene."
Ovo predanje potvrđuju Ejjub i Selm b. Zerir.

٥١٩٨ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ تَابَعَهُ أَيُّوبُ وَسَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ .

[1] Ovaj hadis spomenut je u poglavlju o namazu, kad je bilo riječi o namazu koji se klanja prilikom pomračenja Sunca ili Mjeseca, i tamo je prokomentiran.

بَاب لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقٌّ

قَالَهُ أَبُو جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٥١٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَاللهِ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ فَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا .

"TVOJA SUPRUGA IMA SVOJE PRAVO"

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Džuhajfa.

5199. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovom Evza'i, njemu Jahja b. Ebu-Kesir, a ovom Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Abdullaha b. Amra b. Asa (da je kazivao):
"Rekao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Abdullahu, zar ja nisam obaviješten da ti stalno postiš i ne prekidaš post, te da stalno klanjaš (noćnu nafilu)?'
'Tačno je to, Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on na to reče: 'Nemoj to činiti! Posti, ali i jedi; klanjaj (noću), ali i spavaj, jer tvoje tijelo ima svoje pravo, tvoje oko ima svoje pravo, i tvoja supruga ima svoje pravo!'"

بَاب الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا

٥٢٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْأَمِيرُ رَاعٍ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

ŽENA JE ČUVAR U KUĆI SVOGA MUŽA

5200. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Amira, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Svi ste vi pastiri, i svi ste odgovorni za svoje stado! Vladar (emir) je pastir; čovjek je pastir u svojoj porodici; žena je pastir u kući svoga muža i čuvar njegove djece. Zaista, svi ste vi pastiri, i svi ste odgovorni za svoje stado!"

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MUŠKARCI VODE BRIGU O ŽENAMA ZATO ŠTO JE ALLAH DAO PREDNOST JEDNIMA NAD DRUGIMA..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... ALLAH JE ZAISTA UZVIŠEN I VELIK!"[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا)

5201. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman , a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od svojih žena mjesec dana i ostao u svojoj sobi. Nakon dvadeset i devet dana došao je (kod njih), pa mu je rečeno: 'Allahov Poslaniče, ti si rekao da nam nećeš prilaziti mjesec dana!'
'Mjesec ima dvadeset i devet dana', odgovori on."

٥٢٠١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا وَقَعَدَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ فَنَزَلَ لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ آلَيْتَ عَلَى شَهْرٍ قَالَ إِنَّ الشَّهْرَ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

O POSLANIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODVAJANJU OD SVOJIH ŽENA VAN NJIHOVIH KUĆA

بَاب هِجْرَةِ النَّبِيِّ ﷺ نِسَاءَهُ فِي غَيْرِ بُيُوتِهِنَّ

O tome hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Mu'avija b. Hajda, ali u njemu stoji da se od njih odvaja jedino kad su u svojim kućama. Međutim, prvo je predanje ispravnije.

وَيُذْكَرُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ رَفْعُهُ غَيْرَ أَنْ لاَ تُهْجَرَ إِلاَّ فِي الْبَيْتِ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ .

5202. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža; a PRIČAO NAM JE i Muhammed b. Mukatil, njemu Ibn-Džurejdž, ovom Jahja b. Abdullah b. Sajfi, njemu Ikrima b. Abdur-Rahman b. Haris, prenoseći od Umm-Seleme (da je kazivala):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da neće ulaziti kod pojedinih svojih žena mjesec dana. Ali, kada je prošlo dvadeset i devet dana, on im je došao ujutro ili navečer, pa mu je rečeno: 'Zakleo si se da kod njih nećeš ulaziti mjesec dana!'
'Ima mjeseci i s dvadeset i devet dana', reče on."

٥٢٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ أَنَّ عِكْرِمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَلَفَ لاَ يَدْخُلُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ شَهْرًا فَلَمَّا مَضَى تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا غَدَا عَلَيْهِنَّ أَوْ رَاحَ فَقِيلَ لَهُ يَا نَبِيَّ اللهِ حَلَفْتَ أَنْ لاَ تَدْخُلَ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا قَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا .

[1] En-Nisa, 34.

5203. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mervan b. Mu'avija, a ovom Ebu-Ja'fur, koji kaže da su spominjali hadise kod Ebu-Duhaa, pa im je on rekao da mu je Ibn-Abbas kazivao:
"Osvanuli smo jednog dana, kad ono: žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, plaču. Kod svake od njih bili su roditelji. Izišao sam do džamije i vidio da je puna. Tada je došao Omer b. Hattab i uspeo se do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nalazio u svojoj sobi. Nazvao mu je selam, ali mu niko nije uzvratio. Zatim je ponovo nazvao selam, ali mu (opet) niko nije uzvratio. Još je jednom nazvao selam, ali mu (ponovo) niko nije uzvratio. Zatim ga je (Bilal) pozvao, te je ušao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Jesi li se razveo od svojih supruga?'
'Ne', odgovori on, 'nego sam se zavjetovao da im neću prilaziti mjesec dana.' Proboravio je dvadeset i devet dana, a onda je prišao svojim ženama."

٥٢٠٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ ابْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو يَعْفُورٍ قَالَ تَذَاكَرْنَا عِنْدَ أَبِي الضُّحَى فَقَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَصْبَحْنَا يَوْمًا وَنِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ يَبْكِينَ عِنْدَ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ أَهْلُهَا فَخَرَجْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا هُوَ مَلآنُ مِنَ النَّاسِ فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَصَعِدَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي غُرْفَةٍ لَهُ فَسَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ فَنَادَاهُ فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَطَلَّقْتَ نِسَاءَكَ فَقَالَ لاَ وَلَكِنْ آلَيْتُ مِنْهُنَّ شَهْرًا فَمَكَثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ .

O TOME ŠTA JE POKUĐENO KADA JE U PITANJU FIZIČKO KAŽNJAVANJE ŽENA (SUPRUGA)

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ ضَرْبِ النِّسَاءِ

Uzvišeni Allah kaže: "... pa ih i udarite...",[2] tj. udarcima koji ne ostavljaju traga.

وَقَوْلِ اللهِ (وَاضْرِبُوهُنَّ) أَيْ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ .

5204. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Abdullaha b. Zem'e, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Neka niko od vas ne udara (ne bičuje) svoju suprugu (grubo) kao što se udara rob, a zatim s njom spava na kraju dana!"[3]

٥٢٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَمْعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَجْلِدُ أَحَدُكُمُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعُهَا فِي آخِرِ الْيَوْمِ .

2 En-Nisa, 34.

3 Poznato je da je u Kur'anu Uzvišeni Allah propisao način na koji čovjek treba postupati prema neposlušnoj supruzi. Tu se fizičko kažnjavanje označava kao krajnja metoda, ako prethodne metode ne budu dale rezultata. Uzvišeni Allah kaže: "Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju voditi brigu, jer i Allah njih štiti. A one čije se neposlušnosti pribojavate posavjetujte,

SUPRUGA NE TREBA DA POSLUŠA MUŽA AKO JOJ ON NAREĐUJE DA UČINI GRIJEH

بَاب لاَ تُطِيعُ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا فِي مَعْصِيَةٍ

5205. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Ibrahim b. Nafi‘, prenoseći od Hasana b. Muslima, on od Safijje, a ova od Aiše (da je kazivala): "Jedna je žena ensarijka udala svoju kćerku, kojoj je potom opala kosa s glave. Tada je ona došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenula mu to rekavši: 'Njen muž naredio mi je da u njenu kosu upletem kosu druge žene.' 'Ne! Proklete su one koje to čine!', odgovori joj on."

٥٢٠٥. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ هُوَ ابْنُ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ زَوَّجَتِ ابْنَتَهَا فَتَمَعَّطَ شَعَرُ رَأْسِهَا فَجَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَتْ إِنَّ زَوْجَهَا أَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ فِي شَعَرِهَا فَقَالَ لاَ إِنَّهُ قَدْ لُعِنَ الْمُوصِلاَتُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A AKO SE NEKA ŽENA PLAŠI DA ĆE JOJ SE MUŽ POČETI JOGUNITI ILI DA ĆE JE ZANEMARITI..."[1]

بَاب (وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا)

5206. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Selam, a njemu Ebu-Muavija, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o riječima Uzvišenog: "A ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti..." – rekla: "Ovo se odnosi na ženu koja živi s čovjekom kojemu se ona ne sviđa, te on riješi da se od nje razvede i oženi se drugom. Ona mu tada može reći: 'zadrži me i nemoj se od mene razvoditi, a oženi se drugom, s tim da se uopće ne moraš brinuti o mom izdržavanju, niti si mi obavezan dolaziti (u postelju) kao njoj.' O tome govore i riječi Uzvišenog: '... onda se oni neće ogriješiti ako se nagode, a nagodba je dobra...'"[2]

٥٢٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتْ هِيَ الْمَرْأَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لاَ يَسْتَكْثِرُ مِنْهَا فَيُرِيدُ طَلاَقَهَا وَيَتَزَوَّجُ غَيْرَهَا تَقُولُ لَهُ أَمْسِكْنِي وَلاَ تُطَلِّقْنِي ثُمَّ تَزَوَّجْ غَيْرِي فَأَنْتَ فِي حِلٍّ مِنَ النَّفَقَةِ عَلَيَّ وَالْقِسْمَةِ لِي فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَصَّالَحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ) .

a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih udarite. Kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! Allah je, zaista, uzvišen i velik!" (En-Nisa, 34) Ipak, ukoliko dođe do toga da se mora pribjeći najstrožijoj metodi, onda i to mora biti u skladu s propisima. Prije svega, žena se smije istući samo s namjerom da to odgojno djeluje, a nikako iz srdžbe. Zabranjeno je udarati je po licu, i takvom snagom da joj budu nanesene ozljede.

1 En-Nisa, 128.

2 En- Nisa, 128. Prenosi se da je povod objave ovog ajeta slučaj koji se desio Sevdi, radijallahu anha, kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio razvesti od nje. Ona ga je zamolila da to ne čini, složivši se da ona svoj dan pokloni Aiši, što je on i prihvatio.

O IZBACIVANJU SJEMENA IZVAN RODNICE (PRILIKOM SPOLNOG ODNOSA)

بَاب الْعَزْلِ

5207. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je rekao:
"Mi smo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice (čuvajući se začeća)."

٥٢٠٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ .

5208. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ataa da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kada je rekao:
"Mi smo (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice u vrijeme dok je Objava silazila."

٥٢٠٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ .

5209. Amr prenosi od Ataa, a on od Džabira da je rekao: "Mi smo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice dok je Kur'an još bio objavljivan."

٥٢٠٩. وَعَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ .

5210. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvjerija, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Muhajriza, a on od Ebu-Seida Hudrija da je rekao:
"Mi smo zarobili robinje, pa smo (pri spolnom odnosu) s njima izbacivali sjeme van rodnice. O tome smo upitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je rekao: 'Zar to činite?!', ponovivši to tri puta, a zatim dodao: 'Svaka osoba kojoj je propisano da će se roditi do Sudnjeg dana sigurno će se roditi!'"[3]

٥٢١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ أَصَبْنَا سَبْيًا فَكُنَّا نَعْزِلُ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَوَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ قَالَهَا ثَلاَثًا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَ هِيَ كَائِنَةٌ .

3 Većina islamskih učenjaka (svih generacija) smatra da je izbjegavanje začeća izbacivanjem sjemena van rodnice dopušteno. Isti je slučaj i s drugim sredstvima za sprečavanje začeća, ukoliko je to privremenog karaktera. Dakle, nije dopušteno upotrebljavati bilo koja sredstva kojima bi se zastalno onemogućilo rađanje i koja su štetna. (*Umdetul-kari*, 20/195; *El-Fikhul-islami ve edilletuhu*, 3/554)

O TOME KAD ČOVJEK ODLUČUJE BACANJEM KOCKE KOJA ĆE SUPRUGA KRENUTI S NJIM NA PUT

باب الْقُرْعَةِ بَيْنَ النِّسَاءِ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا

5211. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen, a ovom Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Kasima (da je rekao):
"Kazivala je Aiša da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi krenuo na put, bacanjem kocke odlučivao koja će njegova supruga krenuti s njim. Jednom je prilikom kocka pala na Aišu i Hafsu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putovao je noću i razgovarao s Aišom.
'Hoćeš li da večeras ti uzjašeš moju devu, a ja tvoju, pa da vidimo ono što do sada nismo vidjele?',[1] predložila joj je Hafsa.
'Hoću', složila se ona. Hafsa je tada uzjahala devu (onako kako su se dogovorile). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do Aišine deve – a na njoj je bila Hafsa – i nazvao selam. Zatim su putovali sve dok nisu zastali da se odmore. Aiši se oduljila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odsutnost, pa je, nakon što su zastali da se odmore, stavila svoje noge među šiblje[2] i rekla: 'Gospodaru moj, pošalji mi akrepa ili zmiju da me ujede, kad mu ništa ne mogu kazati!'"

٥٢١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَكَانَ النَّبِي ﷺ إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَتْ حَفْصَةُ أَلاَ تَرْكَبِينَ اللَّيْلَةَ بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكِ تَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ فَقَالَتْ بَلَى فَرَكِبَتْ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جَمَلِ عَائِشَةَ وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ فَسَلَّمَ عَلَيْهَا ثُمَّ سَارَ حَتَّى نَزَلُوا وَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ فَلَمَّا نَزَلُوا جَعَلَتْ رِجْلَيْهَا بَيْنَ الْإِذْخِرِ وَتَقُولُ يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَغُنِي وَلاَ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا .

1 Iz ovog se razumije da su one bile na različitim i udaljenim mjestima u karavani, te su željele zamijeniti svoje deve kako bi svaka od njih vidjela druge prizore. (*Fethul-bari*, 9/221)

2 U tekstu ovog hadisa spominje se *izhir*, a on označava pustinjsko drvenasto bilje u kojem se, obično, kriju akrepi i zmije. (*Umdetul-kari*, 20/197)

O TOME KAD JEDNA SUPRUGA SVOJOJ INOĆI POKLONI SVOJ DAN I KAKO ĆE TO SUPRUG RASPOREDITI

بَاب الْمَرْأَةِ تَهَبُ يَوْمَهَا مِنْ زَوْجِهَا لِضَرَّتِهَا وَكَيْفَ يَقْسِمُ ذَلِكَ

5212. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Zuhejr, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je rekao):
"Kazivala je Aiša da joj je Sevda b. Zem'a poklonila svoj dan, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio i njen i Sevdin dan."[3]

٥٢١٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْسِمُ لِعَائِشَةَ بِيَوْمِهَا وَيَوْمِ سَوْدَةَ .

O PRAVEDNOM POSTUPANJU PREMA SUPRUGAMA

بَاب الْعَدْلِ بَيْنَ النِّسَاءِ

Uzvišeni Allah kaže: "Vi ne možete potpuno jednako postupati prema svojim ženama ma koliko to željeli..." – sve do riječi Njegovih: "... Allah je neizmjerno dobar i mudar!"[4]

(وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَاسِعًا حَكِيمًا) .

3 Ukoliko jedna od supruga pokloni svoj dan drugoj, suprug će joj taj dan pridodati, pa ako on bude odmah iza njenog dana, ostat će kod nje dva dana, a ako u rasporedu ne bude odmah iza njenog, već neki drugi dan, on ga neće pomjerati bez dopuštenja ostalih supruga. A ako se neka od njih odrekne svoga dana u korist svoga supruga, a pritom ga ne dodijeli drugoj supruzi, on tada ima pravo taj dan odrediti za koju on hoće. Međutim, u svakom je slučaju dopušteno onoj koja je svoj dan poklonila da poništi svoju odluku i vrati svoj dan, kako bi ubuduće ravnopravno učestvovala u podjeli. Ibn-Bettal ističe da Sevda nije imala pravo da promijeni odluku da pokloni svoj dan Aiši. (*Fethul-bari*, 9/223)

4 Uzvišeni Allah kaže: "Vi ne možete potpuno jednako postupati prema svojim ženama ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost da jednu ostavite u neizvjesnosti. I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili, pa Allah će, zaista, oprostiti i samilostan biti." (En-Nisa, 129-130) Iz ovog se ajeta zaključuje da je muž obavezan pravedno postupati prema svojim suprugama, onoliko koliko je to u stanju, u pitanjima koje su vanjske prirode i koja se ispoljavaju kakva su: ravnomjeran boravak kod njih, ishrana, odijevanje, pokućstvo i slično, ne praveći u tome među njima razliku. A što se tiče ljubavi, i unutrašnjeg osjećaja, time čovjek ne vlada niti ima grijeha u tome. Poznato je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio Aišu više nego ostale supruge. (*Umdetul-kari*, 20/199)

O TOME KAD SE ČOVJEK OŽENI DJEVICOM NAKON ŠTO SE OŽENIO VEĆ UDAVANOM

بَاب إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرُ عَلَى الثَّيِّبِ

5213. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Da hoću, kazao bih: 'Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao...', ali kažem: 'Rekao je: 'Sunnet je da čovjek, kada se oženi djevicom, kod nje ostane sedam dana, a kada se oženi već udavanom, da s njom provede tri dana.'''

٥٢١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أَقُولَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَكِنْ قَالَ السُّنَّةُ إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرَ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا .

O TOME KAD SE ČOVJEK OŽENI VEĆ UDAVANOM, NAKON ŠTO SE OŽENIO DJEVICOM

بَاب إِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ عَلَى الْبِكْرِ

5214. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Sufjana, on od Ejjuba i Halida, oni od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa da je rekao:
"Sunnet je čovjeku, kada se oženi djevicom, a već se ranije oženio udavanom, da kod nje provede sedam dana, a zatim počne ravnomjerno posjećivati obje. A kada se oženi već udavanom, nakon što se već oženio djevicom, da kod nje provede tri dana, a zatim počne ravnomjerno provoditi vrijeme kod obiju." Ebu-Kilaba veli: "Kada bih htio, mogao bih reći da to Enes prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Abdur-Rezzak veli: "Kazivao nam je Sufjan, prenoseći od Ejjuba i Halida, a Halid kaže: 'Kada bih htio, mogao bih reći da on to prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٥٢١٤. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَخَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ . عَنْ أَنَسٍ قَالَ مِنَ السُّنَّةِ إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيِّبِ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَقَسَمَ وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ عَلَى الْبِكْرِ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ قَسَمَ قَالَ أَبُو قِلَابَةَ وَلَوْ شِئْتُ لَقُلْتُ إِنَّ أَنَسًا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ وَخَالِدٍ قَالَ خَالِدٌ وَلَوْ شِئْتُ قُلْتُ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

O ONIMA KOJI SU SVE SVOJE ŽENE OBIŠLI S JEDNIM GUSULOM (KUPANJEM)

بَاب مَنْ طَافَ عَلَى نِسَائِهِ فِي غُسْلٍ وَاحِدٍ

5215. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade (da je kazivao):
"Obavijestio nas je Enes b. Malik da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za jednu noć znao obići sve svoje supruge, a tada je imao devet supruga."

٥٢١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي اللَّيْلَةِ الْوَاحِدَةِ وَلَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعُ نِسْوَةٍ .

O ULASKU KOD SVOJIH U TOKU DANA

بَاب دُخُولِ الرَّجُلِ عَلَى نِسَائِهِ فِي الْيَوْمِ

5216. PRIČAO NAM JE Ferva, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao (iz džamije) poslije ikindijskog namaza, ulazio bi (ponekad) kod svojih žena i nekoj se od njih približavao. Tako je jednom ušao kod Hafse i zadržao se više nego što je to inače činio."[1]

٥٢١٦. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَ يَحْتَبِسُ .

1 Ovaj hadis s komentarom bit će naveden u sljedećem poglavlju.

O TOME KAD MUŽ TRAŽI OD SVOJIH SUPRUGA DOPUŠTENJE DA SE LIJEČI U KUĆI JEDNE OD NJIH, PA MU TO ONE DOPUSTE

بَاب إِذَا اسْتَأْذَنَ الرَّجُلُ نِسَاءَهُ فِي أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِ بَعْضِهِنَّ فَأَذِنَّ لَهُ

5217. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca (da je rekao):
"Kazivala je Aiša, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme bolesti stalno pitao: 'Gdje sam ja sutra? Gdje sam ja sutra?', želeći biti kod Aiše, pa su mu supruge dopustile da bude kod koje hoće. Tako je ostao kod Aiše sve do smrti."
Aiša veli: "Umro je (tačno) u onom danu u kojem je i inače boravio u mojoj kući. Allah ga je uzeo Sebi: njegova je glava bila između moga vrata i mojih prsa, a njegova pljuvačka bila se pomiješala s mojom."[1]

٥٢١٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ كَانَ يَسْأَلُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ أَيْنَ أَنَا غَدًا أَيْنَ أَنَا غَدًا يُرِيدُ يَوْمَ عَائِشَةَ فَأَذِنَ لَهُ أَزْوَاجُهُ يَكُونُ حَيْثُ شَاءَ فَكَانَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ حَتَّى مَاتَ عِنْدَهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَاتَ فِي الْيَوْمِ الَّذِي كَانَ يَدُورُ عَلَيَّ فِيهِ فِي بَيْتِي فَقَبَضَهُ اللهُ وَإِنَّ رَأْسَهُ لَبَيْنَ نَحْرِي وَسَحْرِي وَخَالَطَ رِيقُهُ رِيقِي .

O VEĆOJ LJUBAVI PREMA NEKIM SUPRUGAMA

بَاب حُبِّ الرَّجُلِ بَعْضَ نِسَائِهِ أَفْضَلَ مِنْ بَعْضٍ

5218. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejda b. Hunejna, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Ušao sam kod Hafse i rekao joj: 'Moja kćerkice, nemoj biti zaslijepljena onom koja je zadivljena Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, ljubavlju prema njoj zbog njene ljepote!', misleći na Aišu. To sam ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se nasmiješio."

٥٢١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِي الله عَنْه دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَ يَا بُنَيَّةِ لاَ يَغُرَّنَّكِ هَذِهِ الَّتِي أَعْجَبَهَا حُسْنُهَا حُبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا يُرِيدُ عَائِشَةَ فَقَصَصْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَبَسَّمَ .

1 U drugim predanjima ovog hadisa navodi se da je Aiša, radijallahu anha, uzela misvak i omekšala ga u svojim ustima, a zatim ga dala njemu, te je on njime očistio svoje zube prije smrti. Tako se, dakle, njegova pljuvačka pomiješala s njenom. (*Umdetul-kari*, 20/203) Ovaj hadis u opširnijoj verziji naveden je i prokomentiran u poglavlju *O bolesti*.

O ONOME KOJI SE PONOSI ONIM ŠTO NIJE ISTINA I O TOME ČIME SE ZABRANJENO HVALISATI PRED SVOJOM INOĆOM

بَاب الْمُتَشَبِّعِ بِمَا لَمْ يَنَلْ وَمَا يُنْهَى مِنِ افْتِخَارِ الضَّرَّةِ

5219. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hišama, on od Fatime, ona od Esme, a ova od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme (da je kazivala):
"Jedna je žena rekla: 'Allahov Poslaniče, ja imam inoću: jesam li grešna ako se pred njom pohvalim kako mi je muž poklonio nešto što nije?' Poslanik joj je, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Onaj koji se pohvali nečim što nije dobio isti je kao onaj koji je obukao lažnu odjeću.'"

٥٢١٩ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي ضَرَّةً فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ إِنْ تَشَبَّعْتُ مِنْ زَوْجِي غَيْرَ الَّذِي يُعْطِينِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ .

O LJUBOMORI

بَاب الْغَيْرَةِ

Verrad prenosi od Mugire (da je kazivao):
"Rekao je Sa'd b. Ubada: 'Kada bih sa svojom suprugom vidio nekog čovjeka, ja bih ga udario najoštrijim dijelom sablje!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Čudite li se ljubomori Sa'dovoj? Ja sam ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji od mene!'"

وَقَالَ وَرَّادٌ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلاً مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ لَأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللهُ أَغْيَرُ مِنِّي .

5220. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šefika, on od Abdullaha, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Niko nije ljubomorniji od Allaha
– zato je On zabranio nemoral.
I nikome nije draža hvala nego Allahu."

٥٢٢٠ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللهِ .

5221. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O ummete Muhammedov, niko nije ljubomorniji od Allaha kada vidi Svoga roba ili robinju da blud čine. O ummete Muhammedov, da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!"

٥٢٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ مَا أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللهِ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ أَوْ أَمَتَهُ تَزْنِي يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

5222. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Urve b, Zubejra, a on od svoje majke Esme da je čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:
"Niko nije ljubomorniji od Allaha."

٥٢٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّهِ أَسْمَاءَ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ شَيْءَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ .

5223. Jahja prenosi da MU JE PRIČAO Ebu-Selema, a njemu Ebu-Hurejra da je čuo...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Nu'ajm, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista je Allah ljubomoran, a Allahova ljubomora je da vjernik čini ono što je Allah zabranio."

٥٢٢٣. وَعَنْ يَحْيَى أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللهَ يَغَارُ وَغَيْرَةُ اللهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ اللهُ .

5224. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, da je kazivala:
"Udala sam se za Zubejra, koji nije imao ništa od imetka, niti robova, niti bilo čega drugog. Posjedovao je samo jednu devu koja je izvlačila vodu, i konja. Ja sam hranila njegovog konja, vadila vodu, šila mješine za vodu i mijesila tijesto. Nisam umjela praviti hljeb, pa su mi ga komšinice ensarijke pravile, a bile su dobronamjerne komšinice. Prenosila sam i datuline košpice na glavi sa zemlje koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio Zubejru. Ona se nalazila dvije trećine *ferseha*[1] daleko od mene.
Jednog sam dana tako išla, a na mojoj glavi su se u zavežljaju nalazile datuline košpice. Susreo me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ensarija i, viknuvši svojoj devi: 'Ih, ih!'[2], pozvao da sjednem iza njega na devu. Bilo me je stid da idem s muškarcima, a sjetila sam se i Zubejra i njegove ljubomore. On bijaše jako ljubomoran čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da sam se zastidjela, te je otišao. Ja sam potom došla do Zubejra i rekla mu: 'Sreo me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom svojih ashaba – a na mojoj su glavi bile košpice – pa je zaustavio devu kako bih i ja uzjahala. Zastidjela sam ga se i sjetila se tvoje ljubomore.'
'Tako mi Allaha', reče joj on, 'teže mi je što si nosila košpice nego da si uzjahala s njim.' Nakon toga Ebu-Bekr je poslao slugu koji je umjesto mene vodio brigu o konju, i kao da me je time oslobodio ropstva."

٥٢٢٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي الزُّبَيْرُ وَمَا لَهُ فِي الْأَرْضِ مِنْ مَالٍ وَلَا مَمْلُوكٍ وَلَا شَيْءٍ غَيْرَ نَاضِحٍ وَغَيْرَ فَرَسِهِ فَكُنْتُ أَعْلِفُ فَرَسَهُ وَأَسْتَقِي الْمَاءَ وَأَخْرِزُ غَرْبَهُ وَأَعْجِنُ وَلَمْ أَكُنْ أُحْسِنُ أَخْبِزُ وَكَانَ يَخْبِزُ جَارَاتٌ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ وَكُنَّ نِسْوَةَ صِدْقٍ وَكُنْتُ أَنْقُلُ النَّوَى مِنْ أَرْضِ الزُّبَيْرِ الَّتِي أَقْطَعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رَأْسِي وَهِيَ مِنِّي عَلَى ثُلُثَيْ فَرْسَخٍ فَجِئْتُ يَوْمًا وَالنَّوَى عَلَى رَأْسِي فَلَقِيتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَعَانِي ثُمَّ قَالَ إِخْ إِخْ لِيَحْمِلَنِي خَلْفَهُ فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسِيرَ مَعَ الرِّجَالِ وَذَكَرْتُ الزُّبَيْرَ وَغَيْرَتَهُ وَكَانَ أَغْيَرَ النَّاسِ فَعَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنِّي قَدِ اسْتَحْيَيْتُ فَمَضَى فَجِئْتُ الزُّبَيْرَ فَقُلْتُ لَقِيَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَى رَأْسِي النَّوَى وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَأَنَاخَ لِأَرْكَبَ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ وَعَرَفْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ وَاللهِ لَحَمْلُكِ النَّوَى كَانَ أَشَدَّ عَلَيَّ مِنْ رُكُوبِكِ مَعَهُ قَالَتْ حَتَّى أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ بِخَادِمٍ تَكْفِينِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ فَكَأَنَّمَا أَعْتَقَنِي .

1 Ferseh je mjera za razdaljinu (7-8 km).
2 Riječi kojima se zaustavlja deva. Ona je iz datih okolnosti shvatila da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poziva da sjede zajedno s njim na devu. Međutim, vjerovatnije je da je on mislio da ona sjede na njegovu devu, a da on uzjaše nečiju drugu devu.

5225. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Ibn-Ulejja, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kod jedne od svojih supruga kad mu je jedna od majki pravovjernih poslala posudu s hranom. Ona u čijoj je kući bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udarila je po ruci slugu, te mu je posuda ispala i razbila se. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokupio je dijelove posude i počeo sabirati razasutu hranu u nju, govoreći: 'Vaša je majka ljubomorna!' Nakon toga zadržao je slugu sve dok nije donesena posuda od one u čijoj se kući on nalazio. Tada je predao ispravnu posudu onoj čija je posuda razbijena, a razbijenu ostavio u kući one koja ju je razbila."

٥٢٢٥. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ فَأَرْسَلَتْ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِصَحْفَةٍ فِيهَا طَعَامٌ فَضَرَبَتِ الَّتِي النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِهَا يَدَ الْخَادِمِ فَسَقَطَتِ الصَّحْفَةُ فَانْفَلَقَتْ فَجَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِلَقَ الصَّحْفَةِ ثُمَّ جَعَلَ يَجْمَعُ فِيهَا الطَّعَامَ الَّذِي كَانَ فِي الصَّحْفَةِ وَيَقُولُ غَارَتْ أُمُّكُمْ ثُمَّ حَبَسَ الْخَادِمَ حَتَّى أُتِيَ بِصَحْفَةٍ مِنْ عِنْدِ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا فَدَفَعَ الصَّحْفَةَ الصَّحِيحَةَ إِلَى الَّتِي كُسِرَتْ صَحْفَتُهَا وَأَمْسَكَ الْمَكْسُورَةَ فِي بَيْتِ الَّتِي كَسَرَتْ .

5226. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Makdisi, a njemu Mu'temir, prenoseći od Ubejdullaha, on od Muhammeda b. Munkedira, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ušao sam u Džennet (ili došao do Dženneta) i ugledao dvorac.
'Čiji je ovo dvorac?', upitah.
'Omera b. Hattaba', rekoše mi. Htio sam ući u njega, ali me je spriječilo to što znam da si (jako) ljubomoran." Tada Omer b. Hattab reče:
'Na mjestu si mi oca i majke, Allahov Poslaniče, zar da na tebe budem ljubomoran?!'"

٥٢٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ أَوْ أَتَيْتُ الْجَنَّةَ فَأَبْصَرْتُ قَصْرًا فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا قَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَلَمْ يَمْنَعْنِي إِلاَّ عِلْمِي بِغَيْرَتِكَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا نَبِيَّ اللهِ أَوَعَلَيْكَ أَغَارُ .

5227. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Jednom prilikom sjedili smo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam on reče: 'Jedanput sam u snu vidio da se nalazim u Džennetu. Ugledao sam jednu ženu kako se abdesti pored jednog dvorca.

٥٢٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ جُلُوسٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا

'Čiji je ovo dvorac?', upitah.
'Omerov', bi mi rečeno. Ja sam se tada sjetio tvoje ljubomore, okrenuo se i otišao.' Omer je tada, sjedeći među nama, zaplakao, a onda rekao: 'Zar da budem ljubomoran na tebe, Allahov Poslaniče?!'"

قَالُوا هَذَا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ قَالَ أَوَعَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَغَارُ .

O ŽENSKOJ LJUBOMORI I SRDŽBI

بَاب غَيْرَةِ النِّسَاءِ وَوَجْدِهِنَّ

5228. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja znam kada si ti zadovoljna mnome, a kada si ljuta na mene!'
'Kako to znaš?', upitala sam.
'Kada si zadovoljna mnome', reče on, 'govoriš: 'Ne, tako mi Gospodara Muhammedova!' A kada si ljuta, govoriš: 'Ne, tako mi Gospodara Ibrahimova!'' Ja mu tada rekoh: 'Da, tako je, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja samo izbjegavam tvoje ime!'"

٥٢٢٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لأَعْلَمُ إِذَا كُنْتِ عَنِّي رَاضِيَةً وَإِذَا كُنْتِ عَلَيَّ غَضْبَى قَالَتْ فَقُلْتُ مِنْ أَيْنَ تَعْرِفُ ذَلِكَ فَقَالَ أَمَّا إِذَا كُنْتِ عَنِّي رَاضِيَةً فَإِنَّكِ تَقُولِينَ لاَ وَرَبِّ مُحَمَّدٍ وَإِذَا كُنْتِ عَلَيَّ غَضْبَى قُلْتِ لاَ وَرَبِّ إِبْرَاهِيمَ قَالَتْ قُلْتُ أَجَلْ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَهْجُرُ إِلاَّ اسْمَكَ .

5229. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Redža, njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često ju je spominjao i hvalio, a objavljeno mu je da je obraduje kućom od šupljeg bisera u Džennetu."

٥٢٢٩. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ كَمَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ لِكَثْرَةِ ذِكْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا وَثَنَائِهِ عَلَيْهَا وَقَدْ أُوحِيَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ لَهَا فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ .

O TOME KAD ČOVJEK STANE U ODBRANU SVOJE KĆERKE DA BI ODSTRANIO OD NJE LJUBOMORU TE O TRAŽENJU PRAVDE U POGLEDU NJE

باب ذَبِّ الرَّجُلِ عَنِ ابْنَتِهِ فِي الْغَيْرَةِ وَالإِنْصَافِ

5230. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahzeme da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je s minbera rekao: 'Sinovi Hišama b. Mugire zatražili su dopuštenje da svoju kćerku udaju za Aliju b. Ebu-Taliba. Ja to ne dopuštam! Ja to ne dopuštam! Ja to ne dopuštam, jedino ako Ibn-Ebu-Talib želi da se razvede od moje kćerke, a da se oženi njihovom! Ona je dio mene, i mene uznemirava sve ono što nju uznemirava, i šteti mi sve ono što njoj šteti!' Tako je on rekao."

٥٢٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ إِنَّ بَنِي هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُوا فِي أَنْ يُنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَلاَ آذَنُ ثُمَّ لاَ آذَنُ ثُمَّ لاَ آذَنُ إِلاَّ أَنْ يُرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْ يُطَلِّقَ ابْنَتِي وَيَنْكِحَ ابْنَتَهُمْ فَإِنَّمَا هِيَ بَضْعَةٌ مِنِّي يُرِيبُنِي مَا أَرَابَهَا وَيُؤْذِينِي مَا آذَاهَا هَكَذَا قَالَ .

O TOME DA ĆE SE SMANJITI BROJ MUŠKARACA, A POVEĆATI BROJ ŽENA

باب يَقِلُّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرُ النِّسَاءُ

Ebu-Musa prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vidjet ćeš kako jednog muškarca slijedi četrdeset žena, pribjegavajući njemu, jer će biti malo muškaraca, a mnoštvo žena."

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَرَى الرَّجُلَ الْوَاحِدَ يَتْبَعُهُ أَرْبَعُونَ امْرَأَةً يَلُذْنَ بِهِ مِنْ قِلَّةِ الرِّجَالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ .

5231. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer Havdi, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ispričat ću vam hadis koji sam čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i niko vam ga drugi neće ispričati. Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Jedan od predznaka Sudnjeg dana jest i to da će nestati znanja, da će se raširiti neznanje, da će se povećati zinaluk i upotreba alkohola te da će se smanjiti broj muškaraca, a povećati broj žena do te mjere da će na pedeset žena biti samo jedan muškarac.'"[1]

٥٢٣١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ لَأُحَدِّثَنَّكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ يُحَدِّثُكُمْ بِهِ أَحَدٌ غَيْرِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَكْثُرَ الْجَهْلُ وَيَكْثُرَ الزِّنَا وَيَكْثُرَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ .

1 U podnaslovu poglavlja navodi se da će biti 40 žena na jednog muškarca, a u ovom se hadisu navodi da će

O TOME DA SE MUŠKARAC NIPOŠTO NE SMIJE OSAMITI SA ŽENOM, IZUZEV AKO JOJ JE MAHREM,[2] I O ULASKU KOD ŽENE ČIJI JE SUPRUG ODSUTAN

بَاب لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ ذُو مَحْرَمٍ وَالدُّخُولُ عَلَى الْمُغِيبَةِ

5232. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čuvajte se ulaska kod žena!' Jedan ensarija upita: 'A šta kažeš za muževog brata,[3] Allahov Poslaniče?'
'Mužev je brat smrt!', odgovori on."

٥٢٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ قَالَ الْحَمْوُ الْمَوْتُ .

5233. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ebu-Ma'beda, on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka se čovjek nipošto ne osamljuje sa ženom, izuzev ako se s njom nalazi njen mahrem!' Tada je ustao jedan čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, moja je supruga otišla na hadždž, a ja sam se upisao za odlazak u tu i tu bitku?'
'Vrati se', reče mu on, 'i obavi hadždž sa svojom suprugom!'"[4]

٥٢٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَاكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا قَالَ ارْجِعْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ .

ih biti 50. Pa ipak, to nije sporno, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i nije imao namjeru odrediti tačan broj, nego kazati kako se radi o mnoštvu žena u odnosu na muškarce. (*Umdetul-kari*, 20212)

2 *Mahrem* je ženi onaj muškarac s kojim se, po šerijatskim propisima, ne može vjenčati.

3 U hadisu se spominje termin *el-hamv*, koji, po Neveviju, znači "mužev brat i ostali njegovi rođaci, izuzev njegovog oca i njegove djece". (*Umdetul-kari*, 20/213)

4 Ovaj hadis u opširnijoj verziji naveden je u poglavlju *O hadžu*, kad je bilo riječi o odlasku žena na hadždž.

DOPUŠTENO JE MUŠKARCU DA BUDE SA TUĐOM ŽENOM U PRISUSTVU DRUGIH

بَاب مَا يَجُوزُ أَنْ يَخْلُوَ الرَّجُلُ بِالْمَرْأَةِ عِنْدَ النَّاسِ

5234. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama, koji kaže da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kad je rekao:
"Jedna je žena ensarijka došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se on s njom odvojio, rekavši: 'Zaista ste vi meni najdraži narod!'"[1]

٥٢٣٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَخَلَا بِهَا فَقَالَ وَاللهِ إِنَّكُنَّ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ .

O TOME DA MUŠKARCIMA KOJI OPONAŠAJU ŽENE NIJE DOPUŠTENO ULAZITI KOD TUĐE ŽENE[2]

بَاب مَا يُنْهَى مِنْ دُخُولِ الْمُتَشَبِّهِينَ بِالنِّسَاءِ عَلَى الْمَرْأَةِ

5235. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe b. Umm-Seleme (da je rekla):
"Kazivala mi je Umm-Selema da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, a u kući se nalazio jedan muškarac koji svojim (govorom i pokretima) sliči ženama. Taj je čovjek rekao bratu Umm-Seleminom Abdullahu b. Ebu-Umejji: 'Ako vam Uzvišeni Allah omogući da sutra osvojite Taif, ja ću te odvesti do Gajlanove kćerke, jer kada ona prilazi, prilazi s četiri, a kada odlazi, odlazi s osam!'[3] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Neka ovaj nipošto ne ulazi kod vas!'"

٥٢٣٥ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَفِي الْبَيْتِ مُخَنَّثٌ فَقَالَ الْمُخَنَّثُ لِأَخِي أُمِّ سَلَمَةَ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ إِنْ فَتَحَ اللهُ لَكُمُ الطَّائِفَ غَدًا أَدُلُّكَ عَلَى بِنْتِ غَيْلَانَ فَإِنَّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَدْخُلَنَّ هَذَا عَلَيْكُنَّ .

1 Ovaj hadis predstavlja konkretnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, uputu o tome na koji je način dopušteno nasamo porazgovarati sa ženom kojoj on nije mahrem, dakle: u prisustvu drugih, ali ipak toliko odvojeno da oni ne čuju razgovor. Iz ovog hadisa vidi se i veliki značaj ensarija, koji su pružili pomoć Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini i za koje je on rekao da su mu najdraži narod.

2 U arapskom se jeziku riječ *muhannes* upotrebljava da označi muškarce koji govorom i pokretima sliče ženama. Za njih se smatralo da nemaju potrebe za ženama, te su slobodno ulazili kod njih. Međutim, ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranjuje, nakon što je čuo jednog od njih kako opisuje neku ženu. (*Fethul-bari*, 9/246)

3 On želi kazati da je toliko debela da ima četiri nabora na trbuhu kada se gleda s prednje strane, a osam kada se gleda s leđa, zato što se svaki od ta četiri nabora dijeli na dva. (*Umdetul-kari*, 20/216)

O TOME KAD ŽENA PROMATRA ABESINCE I NJIMA SLIČNE BEZ SMUTNJE

بَاب نَظَرِ الْمَرْأَةِ إِلَى الْحَبَشِ وَنَحْوِهِمْ مِنْ غَيْرِ رِيبَةٍ

5236. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, prenoseći od Isaa b. Evza'ija, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Sjećam se (kao da sada gledam) kako me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sakrivao svojim ogrtačem dok sam, sve dok mi ne dosadi, gledala Abesince kako se igraju u džamiji. Zato uvažite želju mlade žene koja ima jaku potrebu za zabavom!"[4]

٥٢٣٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ عَنْ عِيسَى عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتُرُنِي بِرِدَائِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى الْحَبَشَةِ يَلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا الَّتِي أَسْأَمُ فَاقْدُرُوا قَدْرَ الْجَارِيَةِ الْحَدِيثَةِ السِّنِّ الْحَرِيصَةِ عَلَى اللَّهْوِ .

O IZLASKU ŽENA (IZ KUĆE) RADI OBAVLJANJA SVOJIH POTREBA

بَاب خُرُوجِ النِّسَاءِ لِحَوَائِجِهِنَّ

5237. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Sevda b. Zem'a izišla je jedne noći (iz kuće). Vidio ju je Omer i prepoznao, te joj reče: 'Tako mi Allaha, Sevdo, zaista si ti prepoznatljiva!' Ona se povratila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričala – a on je bio u mojoj sobi za večerom, držeći u ruci oglodanu kost. Pa mu je Allah spustio objavu, a kad je završeno (objavljivanje), on reče: 'Dopušteno vam je izići da obavite svoje potrebe!'"[5]

٥٢٣٧. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ لَيْلاً فَرَآهَا عُمَرُ فَعَرَفَهَا فَقَالَ إِنَّكِ وَالله يَا سَوْدَةُ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَرَجَعَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ وَهُوَ فِي حُجْرَتِي يَتَعَشَّى وَإِنَّ فِي يَدِهِ لَعَرْقًا فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ فَرُفِعَ عَنْهُ وَهُوَ يَقُولُ قَدْ أَذِنَ اللهُ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَوَائِجِكُنَّ .

4 Aiša, radijallahu anha, je u prisustvu, i zaklonjena iza svog muža - Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na bajram u džamiji gledala ratnu igru Ahbaša (Abesinaca) što je predstavljalo posebnu priliku i slučaj, jer u tome nije bilo smutnje i iskušenja, i što se ne uzima za generalno pravilo u svakom mjestu i vremenu. Osnova ostaje, a to je da se međusobno obaraju pogledi i da se žene zastiru od muškaraca kako jedni druge ne bi vidjeli. (prim. rec.)

5 Iz ovog se hadisa zaključuje da je ženama dopušteno izići iz kuće radi obavljanja određenih potreba (npr.: posjeta roditeljima, rodbini i slično.) (*Umdetul-kari*, 20/218) svakako, ako je propisno odjevena, uz muževo dopuštenje i ako ne ostaje van kuće bez potrebe.

O TOME KAD SUPRUGA TRAŽI DOPUŠTENJE OD MUŽA ZA IZLAZAK U DŽAMIJU, ILI ZBOG NEKE DRUGE POTREBE

بَاب اسْتِئْذَانِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا فِي الْخُرُوجِ إِلَى الْمَسْجِدِ وَغَيْرِهِ

5238. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima, on od svoga oca, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):
"Ako supruga nekoga od vas zatraži dopuštenje za izlazak u džamiju, neka joj on to ne brani."

٥٢٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنَتِ امْرَأَةُ أَحَدِكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلاَ يَمْنَعْهَا .

O TOME KADA JE, ZBOG SRODSTVA PO MLIJEKU, DOPUŠTENO ULAZITI KOD ŽENA I GLEDATI IH

بَاب مَا يَحِلُّ مِنَ الدُّخُولِ وَالنَّظَرِ إِلَى النِّسَاءِ فِي الرَّضَاعِ

5239. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Došao mi je amidža po mlijeku i zatražio dopuštenje za ulazak, ali sam mu ja to odbila dopustiti sve dok ne upitam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, upitala sam ga o tome, te mi je rekao: 'On je tvoj amidža, zato mu dopusti (da uđe)!'
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'mene je dojila žena, a ne muškarac!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'On je tvoj amidža, i neka uđe kod tebe!'"
Aiša kaže: "To se desilo nakon što nam je naređen hidžab", i dodaje: "Zabranjuje se po mlijeku isto što se zabranjuje i po rođenju."

٥٢٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ جَاءَ عَمِّي مِنَ الرَّضَاعَةِ فَاسْتَأْذَنَ عَلَيَّ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ لَهُ حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّهُ عَمُّكِ فَأْذَنِي لَهُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا أَرْضَعَتْنِي الْمَرْأَةُ وَلَمْ يُرْضِعْنِي الرَّجُلُ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ عَمُّكِ فَلْيَلِجْ عَلَيْكِ قَالَتْ عَائِشَةُ وَذَلِكَ بَعْدَ أَنْ ضُرِبَ عَلَيْنَا الْحِجَابُ قَالَتْ عَائِشَةُ يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلاَدَةِ .

ŽENA NE SMIJE MUŽU OPISIVATI INTIMNOSTI DRUGE ŽENE KOJE JE VIDJELA

باب
لاَ تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا

5240. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ženi nije dopušteno opisivati svome mužu intimnosti druge žene koje je vidjela tako slikovito kao da je on gleda.'"[1]

٥٢٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُبَاشِرُ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا .

5241. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šefik, prenoseći od Abdullaha da je kazivao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ženi nije dopušteno opisivati svome mužu intimnosti druge žene koje je vidjela tako slikovito kao da je on gleda.'"

٥٢٤١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا .

1 Razlog ove zabrane je jasan: a to je, ako je opiše u njenom stvarnom izgledu, to njenog muža može potaknuti da je poželi i, moguće je da se razvede od svoje supruge kako bi se njom oženio. (*Umdetul-kari*, 20/219) Isto tako, nije dozvoljeno da žene gledaju u stidna mjesta žena, kao ni muškarci u stidna mjesta muškaraca (od pasa do koljena). Ako se radi o gledanju muškaraca u žene i žena u muškarce, to je gora i teže. Ovo treba da imaju na umu svi, a posebno oni koji još uvijek idu na more gdje se svijet razgolićuje. Također je zabranjeno da žena dodiruje ženu ili muškarac muškarca, osim preko odjeće, u to ne ulazi rukovanje. (*Fethul-bari*, 9/250)

O MUŽEVIM RIJEČIMA: "NOĆAS ĆU OBIĆI SVE SVOJE ŽENE!"

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى نِسَائِي

5242. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Rekao je Sulejman b. Davud, alejhimas-selam: 'Noćas ću obići stotinu žena, i svaka od njih rodit će muškarca koji će se boriti na Allahovom putu! "Melek mu tada reče: 'Reci: 'Ako Allah da!", ali on to zaboravi i ne reče. Obišao je spomenute žene, ali je samo jedna od njih rodila, i to pola djeteta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: 'Da je rekao: 'Ako Allah da!', ne bi prekršio obećanje, a bilo bi daleko vjerovatnije da će mu se želja ispuniti.'"[1]

٥٢٤٢. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَام لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ بِمِائَةِ امْرَأَةٍ تَلِدُ كُلُّ امْرَأَةٍ غُلَامًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ الْمَلَكُ قُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَقُلْ وَنَسِيَ فَأَطَافَ بِهِنَّ وَلَمْ تَلِدْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةٌ نِصْفَ إِنْسَانٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَمْ يَحْنَثْ وَكَانَ أَرْجَى لِحَاجَتِهِ .

O TOME DA MUŠKARAC, AKO JE BIO DUŽE ODSUTAN, NE TREBA NOĆU (IZNENADA) DOLAZITI KUĆI IZ STRAHA DA ĆE UKUĆANE ZATEĆI U NEPRIMJERNOM STANJU I TAKO OTKRITI NJIHOVE GREŠKE

بَاب لَا يَطْرُقْ أَهْلَهُ لَيْلًا إِذَا أَطَالَ الْغَيْبَةَ مَخَافَةَ أَنْ يُخَوِّنَهُمْ أَوْ يَلْتَمِسَ عَثَرَاتِهِمْ

5243. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muharib b. Disar, koji kaže da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio da muškarac svojoj kući (iznenada) dolazi noću."

٥٢٤٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَكْرَهُ أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ طُرُوقًا .

1 Ovaj hadis sadrži jasnu potvrdu kur'anske zapovijedi u kojoj stoji: "I nikako za bilo šta ne reci: 'Uradit ću to sigurno sutra!', a da ne dodaš: 'Ako Allah da!'" (El-Kehf, 23-24)

5244. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Asim b. Sulejman, prenoseći od Ša'bija da je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ako neko od vas duže odsustvuje od svoje kuće, neka se ne pojavljuje svojim ukućanima noću.'"

٥٢٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمُ الْغَيْبَةَ فَلاَ يَطْرُقْ أَهْلَهُ لَيْلاً .

O MUŠKARČEVU NASTOJANJU DA IMA ŠTO VIŠE DJECE

بَاب طَلَبِ الْوَلَدِ

5245. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Hušejma, on od Sejjara, a ovaj od Šabija da je čuo Džabira b. Abdullaha kako kazuje:
"Vraćali smo se zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz jedne bitke, pa sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač, a ja opazih da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita:
'Zašto žuriš?'
'Tek sam se oženio', odgovorih mu.
'Djevicom ili udavanom?', upita on.
'Udavanom', odgovorih.
'A što nisi mladom ', reče on, 'da se jedno s drugim zabavljate?'
Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sačekajte, i u grad uđite noću, da bi se počešljala ona koja je nepočešljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.'"
Hušejm veli: "Pričao mi je pouzdan čovjek da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu još rekao: 'Dijete, dijete, Džabire!'"[2]

٥٢٤٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ سَيَّارٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَالْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مَا يُعْجِلُكَ قُلْتُ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ فَبِكْرًا تَزَوَّجْتَ أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ فَقَالَ أَمْهِلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلاً أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ قَالَ وَحَدَّثَنِي الثِّقَةُ أَنَّهُ قَالَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ الْكَيْسَ الْكَيْسَ يَا جَابِرُ يَعْنِي الْوَلَدَ .

2 Ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi uputiti Džabira, radijallahu anhu, a preko njega i sve ostale muslimane, na to da svrha spolnog općenja sa suprugom ne bi trebalo da bude samo zadovoljavanje strasti, nego da spolni odnos sa suprugom ima za cilj rađanje djece. (*Umdetul-kari*, 20/221)

5246. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža‘fer, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Sejjara, on od Šabija, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ako se kući budeš vraćao noću, nemoj ulaziti u kuću sve dok se ne počešlja ona koja je nepočešljana i ne uredi ona čiji je muž bio odsutan’, dodavši: ‘Traži dijete, traži dijete!’”
Ovaj dodatak o traženju djeteta potvrđuje Ubejdullah, prenoseći ga od Vehba, on od Džabira, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٢٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيَّارٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلْتَ لَيْلاً فَلاَ تَدْخُلْ عَلَى أَهْلِكَ حَتَّى تَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ وَتَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَعَلَيْكَ بِالْكَيْسِ الْكَيْسِ تَابَعَهُ عُبَيْدُاللهِ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْكَيْسِ .

O PRIPREMI (ZA DOČEK MUŽA) ONE ČIJI JE MUŽ BIO ODSUTAN I ČEŠLJANJU ONE KOJA JE NEPOČEŠLJANA

بَاب تَسْتَحِدُّ الْمُغِيبَةُ وَتَمْتَشِطُ الشَّعِثَةُ

5247. PRIČAO MI JE Ja‘kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Šabija, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
“Bili smo zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj bici. Vraćajući se, stigli smo nadomak Medine, te sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač i podbo moju devu štapom koji je držao u ruci; nakon toga moja je deva požurila kao najbolja deva koja se može vidjeti. Opazih da to bješe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita: ‘Zašto žuriš?’
‘Tek sam se oženio’, odgovorih mu.
‘Zar si se oženio?’, upita on.
‘Jesam’, odgovorih.
‘Djevicom ili udavanom?’, upita on.
‘Udavanom’, odgovorih.
‘A što nisi djevicom’, reče on, ‘da se jedno s drugim zabavljate?’
Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Sačekajte, i u grad uđite noću, da bi se počešljala ona koja je nepočešljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.’”

٥٢٤٧. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا كُنَّا قَرِيبًا مِنَ الْمَدِينَةِ تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ لِي قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَنَخَسَ بَعِيرِي بِعَنَزَةٍ كَانَتْ مَعَهُ فَسَارَ بَعِيرِي كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ الإِبِلِ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ أَتَزَوَّجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَبِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قَالَ قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ بِكْرًا تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ فَقَالَ أَمْهِلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلاً أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NEKA UKRASE SVOJE NE POKAZUJU DRUGIMA, TO MOGU SAMO MUŽEVIMA SVOJIM..." – RIJEČI: "... ILI DJECI KOJA JOŠ NE ZNAJU KOJA SU STIDNA MJESTA ŽENA..."[1]

بَاب (وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَ لِبُعُولَتِهِنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ)

5248. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hazima da je kazivao: "Ljudi su se razišli u vezi s tim čime je liječena rana Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda, pa su upitali Sehla b. Sa'da Sa'idija, koji je jedini od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba u Medini još bio živ. On im je odgovorio: 'Nije ostao niko ko to bolje poznaje od mene. Fatima, radijallahu anhu, prala mu je krv s lica, a Alija je donosio vodu u svome štitu. Zatim su uzeli jednu hasuru i zapalili je, a onda mu time ispunili ranu.'"[2]

٥٢٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ اخْتَلَفَ النَّاسُ بِأَيِّ شَيْءٍ دُووِيَ جُرْحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ فَسَأَلُوا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ وَكَانَ مِنْ آخِرِ مَنْ بَقِيَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ وَمَا بَقِيَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَم تَغْسِلُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَعَلِيٌّ يَأْتِي بِالْمَاءِ عَلَى تُرْسِهِ فَأُخِذَ حَصِيرٌ فَحُرِّقَ فَحُشِيَ بِهِ جُرْحُهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...I KOJI JOŠ NISU SPOLNO ZRELI..."[3]

بَاب (وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ)

5249. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa da je kazivao:
"Čuo sam kad je jedan čovjek upitao Ibn-Abbasa: 'Da li si proveo bajram, kurbanski ili ramazanski, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Da', odgovori on, 'ali da nisam uživao poseban status kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bih to doživio jer sam bio mali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je, zatim klanjao,

٥٢٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَأَلَهُ رَجُلٌ شَهِدْتَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْعِيدَ أَضْحًى أَوْ فِطْرًا قَالَ نَعَمْ وَلَوْلاَ مَكَانِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ يَعْنِي مِنْ صِغَرِهِ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلاَ إِقَامَةً ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ

1 En-Nur, 31.

2 Ovaj hadis spomenut je u poglavlju *O kupanju*, kad je bilo riječi o tome da žena može saprati krv s lica svoga oca, i tamo je detaljnije pojašnjen. Iz njega se jasno zaključuje da je ženi dopušteno previjati rane svojoj bližoj rodbini. (*Sahihul-Buhari*, 1/235)

3 En-Nur, 58.

a onda održao hutbu.' (Ibn-Abbas) nije spomenuo ezan i ikamet. 'Zatim je' kaže on, 'otišao do žena i njima održao govor, posavjetovavši ih i naredivši im da udjeljuju milostinju. Vidio sam ih kako svoje ruke dižu prema ušima i vratovima, a zatim daju nakit Bilalu. Nakon toga, zajedno s Bilalom, ušao je u svoju kuću.'"[1]

وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُهُنَّ يَهْوِينَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ يَدْفَعْنَ إِلَى بِلاَلٍ ثُمَّ ارْتَفَعَ هُوَ وَبِلاَلٌ إِلَى بَيْتِهِ .

O TOME KAD ČOVJEK UPITA SVOGA PRIJATELJA DA LI JE SINOĆ PROVEO PRVU BRAČNU NOĆ I O TOME DA JE ČOVJEKU, DOK GRDI SVOJU KĆERKU, DOPUŠTENO UBOSTI JE RUKOM U BEDRO

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: هَلْ أَعْرَسْتُمْ اللَّيْلَةَ ؟ وَطَعْنِ الرَّجُلِ ابْنَتَهُ فِي الْخَاصِرَةِ عِنْدَ الْعِتَابِ

5250. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Ebu-Bekr jednom prilikom me je korio i rukom ubadao u bedro. Htjela sam se (zbog toga) pomjeriti, ali me je spriječio položaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova glava na mojoj nozi."

٥٢٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ عَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي فَلاَ يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلاَّ مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي .

1 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da je Ibn-Abbas mogao vidjeti žene kako skidaju svoj nakit te da se one nisu ustručavale zbog njega, jer je bio dijete. (*Fethul-bari*, 9/256)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الطَّلَاقِ

RAZVOD BRAKA

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, KADA HTJEDNETE PUSTITI ŽENE, VI IH U VRIJEME KADA SU ČISTE PUSTITE, A ONDA VRIJEME KOJE TREBA PROĆI BROJTE!"[1]

بَاب قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ)

Ahsajnahu - sačuvali smo ga i brojali. Od žene se razvodi, po sunnetu Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je čista (od mjesečnog čišćenja ili nifasa nakon poroda), a prije nego što s njom muž bude imao odnos. Za to je potrebno uzeti dva svjedoka.

أَحْصَيْنَاهُ حَفِظْنَاهُ وَعَدَدْنَاهُ وَطَلَاقُ السُّنَّةِ أَنْ يُطَلِّقَهَا طَاهِرًا مِنْ غَيْرِ جِمَاعٍ وَيُشْهِدَ شَاهِدَيْنِ .

5251. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija (da je rekao): "Kazivao je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, da se, za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razveo od supruge dok je ona imala menstruaciju. Omer b. Hattab upitao je o tome Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Naredi mu da je vrati i zadrži sve dok se ne očisti (tj. dok joj ne prestane menstruacija), a zatim ponovo ne dobije menstruaciju i ponovo se ne očisti. Pa ako onda bude htio, neka je zadrži, ili neka je otpusti prije nego što joj priđe. To je vrijeme koje je Uzvišeni Allah odredio za puštanje žena.'"

٥٢٥١ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ ثُمَّ تَطْهُرَ ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ .

[1] Et-Talak, 1.

UVAŽAVA SE RAZVOD BRAKA U VRIJEME DOK ŽENA IMA MENSTRUACIJU

بَاب إِذَا طُلِّقَتِ الْحَائِضُ تَعْتَدُّ بِذَلِكَ الطَّلَاقِ

5252. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Enesa b. Sirina (da je rekao): “Kazivao je Ibn-Omer da se za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razveo sa svojom suprugom, a ona je imala menstruaciju. O tome je Omer b. Hattab upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: ‘Neka je vrati.’
‘Hoće li se takav razvod braka uzeti u obzir?’, upitao ga je (Omer).
‘Nego šta?’, odgovorio je.”
Katada prenosi od Junusa b Džubejra, a on od Ibn-Omera da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) rekao (Omeru b. Hattabu): ‘Naredi mu da je vrati!’
‘A hoće li se uvažiti (takav razvod)?’, upitao je.
‘A šta misliš, ako ne bi bio u stanju ili izgubi pamet?!’, odgovori on.”[1]

٥٢٥٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ طَلَّقَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِيُرَاجِعْهَا قُلْتُ تُحْتَسَبُ قَالَ فَمَهْ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا قُلْتُ تُحْتَسَبُ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

5253. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Omera da je rekao:
“To mi se računalo kao jedan razvod braka.”

٥٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ حُسِبَتْ عَلَيَّ بِتَطْلِيقَةٍ .

1 Tj. šta misliš ako čovjek ne bi bio u stanju vratiti suprugu, pa da se ne desi razvod ili izgubi pamet, pa i to bude prepreka da je vrati, hoće li ta žena biti u takvom stanju da nije ni razvedena, a ni udata?! Naravno da neće, nego će se računati da je udata i da ima muža.

O ONIMA KOJI SU SE RAZVELI OD SVOJE SUPRUGE I O TOME HOĆE LI JOJ TO IZRAVNO SAOPĆITI

بَاب مَنْ طَلَّقَ وَهَلْ يُوَاجِهُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ بِالطَّلَاقِ

5254. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid, a ovom Evza'i, koji kazuje:
"Pitao sam Zuhrija koja je od žena Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, zatražila utočište kod Allaha od njega, pa je on odgovorio: 'Obavijestio me je Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kćerka Dževnova, kada je uvedena kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: 'Utječem se Allahu od tebe!' (*Euzu billahi minke!*) 'Zatražila si utočište kod Uzvišenoga! Idi svojima!', reče joj on.'"
Ebu-Abdullah (Buhari) veli da Hadždžadž b. Ebu-Meni' prenosi od svoga djeda, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla…

٥٢٥٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ سَأَلْتُ الزُّهْرِيَّ أَيُّ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اسْتَعَاذَتْ مِنْهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ ابْنَةَ الْجَوْنِ لَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَى رَسُولِ الله ﷺ وَدَنَا مِنْهَا قَالَتْ أَعُوذُ بِالله مِنْكَ فَقَالَ لَهَا لَقَدْ عُذْتِ بِعَظِيمٍ الْحَقِي بِأَهْلِكِ قَالَ أَبوعَبْد الله رَوَاهُ حَجَّاجُ بْنُ أَبِي مَنِيعٍ عَنْ جَدِّهِ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ عُرْوَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ .

5255. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Abdur-Rahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda, a on od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jednom prilikom smo krenuli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i došli do plantaže zvane Eš-Ševt. Našli smo mjesto između dva zida, na kojem smo odsjeli, pa nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Sjedite ovdje!', a zatim otišao. Tom mu je prilikom dovedena Dževnijja, koja bijaše smještena u sobu od palmina lišća u kući Umejme, kćerke Nu'mana b. Šerahila. S njom se nalazila i njena dadilja, koja ju je služila. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje, reče joj: 'Pokloni mi sebe!'
'Zar da kraljica pokloni sebe nekome od običnog svijeta?', odgovorila je. On je pružio svoju ruku prema njoj, ne bi li je dodirom ruke umirio, ali je ona povikala: 'Utječem se Allahu od tebe!'(*Euzu billahi minke!*) Na to Poslanik,

٥٢٥٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ غَسِيلٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى انْطَلَقْنَا إِلَى حَائِطٍ يُقَالُ لَهُ الشَّوْطُ حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى حَائِطَيْنِ فَجَلَسْنَا بَيْنَهُمَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اجْلِسُوا هَا هُنَا وَدَخَلَ وَقَدْ أُتِيَ بِالْجَوْنِيَّةِ فَأُنْزِلَتْ فِي بَيْتٍ فِي نَخْلٍ فِي بَيْتِ أُمَيْمَةَ بِنْتِ النُّعْمَانِ بْنِ شَرَاحِيلَ وَمَعَهَا دَايَتُهَا حَاضِنَةٌ لَهَا فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ هَبِي نَفْسَكِ لِي قَالَتْ وَهَلْ تَهَبُ الْمَلِكَةُ نَفْسَهَا لِلسُّوقَةِ قَالَ فَأَهْوَى بِيَدِهِ يَضَعُ يَدَهُ عَلَيْهَا لِتَسْكُنَ فَقَالَتْ أَعُوذُ بِالله مِنْكَ فَقَالَ قَدْ عُذْتِ بِمَعَاذٍ ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ يَا أَبَا أُسَيْدٍ اكْسُهَا رَازِقِيَّتَيْنِ وَأَلْحِقْهَا بِأَهْلِهَا .

sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zatražila si utočište kod Onoga koji ga daje!’ Zatim se vratio nama i rekao: ‘Ebu-Usejde, daj joj dvije duge lanene haljine i odvedi je njezinoj porodici.’”[1]

٥٢٥٦-٥٢٥٧. وَقَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّيْسَابُورِيُّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبِي أُسَيْدٍ قَالاَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ أُمَيْمَةَ بِنْتَ شَرَاحِيلَ فَلَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَيْهِ بَسَطَ يَدَهُ إِلَيْهَا فَكَأَنَّهَا كَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ أَنْ يُجَهِّزَهَا وَيَكْسُوَهَا ثَوْبَيْنِ رَازِقِيَّيْنِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ حَمْزَةَ عَنْ أَبِيهِ وَعَنْ عَبَّاسِ ابْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ بِهَذَا .

5256, 5257. Husejn b. Velid Nejsaburi prenosi od Abdur-Rahmana, on od Abbasa b. Sehla, a ovaj od svoga oca i Ebu-Usejda da su kazivali:
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Umejmom, kćerkom Šerahilovom. Kada mu je dovedena, on je pružio svoju ruku prema njoj, a ona kao da je to nerado prihvatila, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu-Usejdu da je spremi i daruje joj dvije duge lanene haljine.”
PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibrahim b. Ebu-Vezir, a ovom Abdur-Rahman, prenoseći od Hamze, on od svoga oca i Abbasa b. Sehla b. Sa‘da, a oni od njegovog (Abbasovog) oca isti hadis.

٥٢٥٨. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي غَلاَّبٍ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عُمَرَ رَجُلٌ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَقَالَ تَعْرِفُ ابْنَ عُمَرَ إِنَّ ابْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَتَى عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا فَإِذَا طَهُرَتْ فَأَرَادَ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا قُلْتُ فَهَلْ عَدَّ ذَلِكَ طَلاَقًا قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

5258. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam b. Jahja, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Galaba Junusa b. Džubejra da je kazivao:
“Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji se razveo od svoje supruge u vrijeme dok je ona imala menstruaciju, pa mi je rekao: ‘Ti znaš Ibn-Omera. On se razveo od svoje žene dok je imala menstruaciju, te je Omer otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. On mu je naredio da je vrati, a kada se očisti (tj. kada joj prođe menstruacija), ako se bude htio razvesti od nje, neka to i uradi. Ja sam tada upitao: ‘Da li se to računalo kao razvod braka?’, pa mi je odgovorio: ‘A šta misliš, ako ne bi bio u stanju ili izgubi pamet?!’”

1 Ibn-Hadžer, tumačeći ovaj hadis, kaže da je kod spomenute žene, koja je bila jedna od najljepših žena, bilo ostataka džahilijjeta pa ju je htio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem smiriti. Međutim, kada je zatražila utožište kod Uzvišenog Allaha on ju je pustio i lijepo otpremio. (*Fethul-bari*, 9/272)

O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA JE DOPUŠTEN RAZVOD BRAKA PONAVLJANJEM ODREĐENIH RIJEČI TRI PUTA

بَاب مَنْ أَجَازَ طَلَاقَ الثَّلَاثِ

Uzvišeni Allah kaže: "Puštanje može biti dvaput: pa ih ili velikodušno zadržite ili im na lijep način razvod dajte[2]."[3]
Ibn-Zubejr kaže da bolesnika koji se (u vrijeme bolesti) razvede, žena s kojom se u tom stanju razveo nema pravo naslijediti, dok Ša'bi smatra da ona ima pravo nasljeđa. Ibn-Šubruma upitao je Ša'bija: "Može li se ona udati nakon isteka pričeka (iddeta)?", pa mu je on odgovorio: "Da."
"A šta misliš ako umre i drugi čovjek?", upitao je Ibn-Šubruma. Nakon toga Ša'bi je promijenio mišljenje.

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) وَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فِي مَرِيضٍ طَلَّقَ لَا أَرَى أَنْ تَرِثَ مَبْتُوتَتُهُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ تَرِثُهُ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ تَزَوَّجُ إِذَا انْقَضَتِ الْعِدَّةُ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ مَاتَ الزَّوْجُ الْآخَرُ فَرَجَعَ عَنْ ذَلِكَ .

5259. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a ovaj od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao):
"Došao je Uvejmir Adžlani Asimu b. Adiju Ensariju i rekao mu: 'Asime, šta misliš o tome kad čovjek

٥٢٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُوَيْمِرًا الْعَجْلَانِيَّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ

2 El-Bekara, 229.

3 Postoji više vrsta razvoda braka:
Razvod braka po sunnetu je razvod pri kojem se žena pusti u periodu dok je čista, nakon menstruacije poslije koje muž nije općio s njom.
Bidatski (novotarijski) razvod braka dozvoljava puštanje žene i dok je u periodu menstruacije ili nifasa i dok je u periodu čistoće, u kojem je općio s njom, te izgovaranjem tri puta određene riječi, kao i s tri takve riječi izgovorene odjedanput. Ovakav je razvod braka zabranjen. Većina islamskih učenjaka smatra da je razvod izgovaranjem tri puta određene riječi pravosnažan, te da onome koji izgovori te riječi njegova bivša žena nije više dopuštena dok se ne uda za nekog drugog.
Razvod s pravom povratka je razvod poslije kojeg muž ima pravo vratiti ženu, makar ona to i ne željela, jer Uzvišeni Allah kaže: "Muževi njihovi imaju pravo da ih, dok one čekaju, vrate ako žele dobro djelo učiniti." (El-Bekara, 228)
Razvod bez bezuslovnog i potpunog prava na vraćanje (*talaki-bain*). Ovaj razvod može se provesti na pet načina. Prvi je način da se žena pusti s mogućnošću povratka, ali da ne bude vraćena sve dok joj ne istekne priček. U tom slučaju potreban je novi mehr i novo zaključenje braka. Drugi je način da se žena pusti na njeno insistiranje, uz materijalnu odštetu s njene strane (*hul'a*). Treći način je da dvojica posrednika razvrgnu brak ako ustanove da je razvod bolji (fesh). Četvrti je način da muž pusti ženu prije nego što je s njom spolno općio. Peti je način da je zastalno otpusti tako što će joj tri puta riječima dati razvod. Razvod je ispravan i bez svjedoka, ali mnogi ashabi i fikhski učenjaci postavljaju svjedoke kao uvjet, isto kao i pri sklapanju braka, uzimajući za dokaz riječi Uzvišenog Allaha: "... i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite..." (Et-Talak, 2)

sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije? Upitaj o tome (Asime) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Kada je Asim upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, on je preuzeo takva pitanja i smatrao ih neispravnim tako da je Asimu bilo teško zbog onoga što je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nakon što se Asim vratio svojoj porodici, došao mu je Uvejmir i upitao ga: 'Kaži mi šta ti je rekao Allahov Poslanik?'

'Nisi mi došao ni s kakvim dobrom! Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, gnušao od pitanja koje sam mu postavio', odgovori Asim.

'Tako mi Allaha, ja neću odustati sve dok ga lično o tome ne upitam!', reče Uvejmir. Potom je Uvejmir otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga u društvu, te ga je upitao: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?' Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzvišeni je Allah o tebi i tvojoj druzi poslao objavu. Idi i pozovi je!'

(Kad su došli), njih su oboje", pripovijeda dalje Sehl, "zazvali Allahovo prokletstvo na onoga od njih koji laže, dok sam ja zajedno s drugima bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su završili, Uvejmir reče: 'Ja sam, Allahov Poslaniče, ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju!' Zatim ju je, prije nego što mu je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio (izgovorivši to) tri puta."

Ibn-Šihab veli: "To je (tj. razvod braka) postao običaj onih koji se zakunu zazivajući Allahovo prokletstvo na onoga od njih ko je slagao na drugoga."[1]

أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ سَلْ لِي يَا عَاصِمُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلَ عَاصِمٌ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عَاصِمٌ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتُهُ عَنْهَا قَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللهِ لاَ أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُوَيْمِرٌ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ وَسْطَ النَّاسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ اللهُ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَاذْهَبْ فَأْتِ بِهَا قَالَ سَهْلٌ فَتَلاَعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَا قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقَهَا ثَلاَثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ تِلْكَ سُنَّةَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ .

1 Uzvišeni Allah kaže: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego samo oni budu svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže. A ona će kazne biti pošteđena ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu." (En-Nur, 6-9)

5260. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b Zubejra, a on od Aiše (da je kazivala):
"Došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žena Rifaje Kurezija i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, s Rifajom sam se razvela bez prava na povratak, pa sam se, nakon toga, udala za Abdur-Rahmana b. Zubejra Kurezija. Međutim, u njega je kao resica (spolni organ).' Na to joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ti kao da se želiš vratiti Rifaji. Ne, sve dok on (Abdur-Rahman) ne osjeti tvoju slast i ti njegovu slast (dok ne budete imali spolni odnos)!'"

٥٢٦٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ امْرَأَةَ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَنِي فَبَتَّ طَلاَقِي وَإِنِّي نَكَحْتُ بَعْدَهُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الزُّبَيْرِ الْقُرَظِيَّ وَإِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لاَ حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ.

5261. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Jedan se čovjek razveo od svoje supruge tri puta, pa se ona onda udala za drugoga, a zatim se i od ovog razvela. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o tome da li je dopušteno prvom čovjeku da se s njom ponovo vjenča, pa je on odgovorio: 'Ne, sve dok on (tj. ovaj drugi) s njom ne osjeti slast (stupi u spolni odnos) kao što je to činio prvi.'"

٥٢٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَجُلاً طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلاَثًا فَتَزَوَّجَتْ فَطَلَّقَ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَحِلُّ لِلأَوَّلِ قَالَ لاَ حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الأَوَّلُ.

O ONIMA KOJI SU SVOJIM SUPRUGAMA DALI MOGUĆNOST DA BIRAJU (IZMEĐU OSTANKA S NJIMA ILI RAZVODA BRAKA)

بَاب مَنْ خَيَّرَ نِسَاءَهُ

Uzvišeni Allah kaže: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti.'"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قُلْ لأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) .

5262. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao nam je priliku da biramo, pa smo izabrale Allaha i Njegova Poslanika, i to nam nije uračunato (kao razvod braka)."

٥٢٦٢. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَيَّرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاخْتَرْنَا اللهَ وَرَسُولَهُ فَلَمْ يَعُدَّ ذَلِكَ عَلَيْنَا شَيْئًا .

5263. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Amira, a on od Mesruka da je rekao:
"Pitao sam Aišu o izboru (koji im je bio ponudio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) pa mi je odgovorila: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio nas je pred izbor. Zar se to može smatrati razvodom braka?!'"
Mesruk dalje veli: 'Meni je svejedno da joj ponudim da bira jedanput ili stotinu puta, ukoliko je odabrala mene.'"

٥٢٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَامِرٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْخِيَرَةِ فَقَالَتْ خَيَّرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَفَكَانَ طَلاَقًا قَالَ مَسْرُوقٌ لاَ أُبَالِي أَخَيَّرْتُهَا وَاحِدَةً أَوْ مِائَةً بَعْدَ أَنْ تَخْتَارَنِي .

1 El-Ahzab, 28.

KAD MUŽ SVOJOJ SUPRUZI KAŽE: "PUŠTAM TE!", ILI "OTPUŠTENA SI!", ILI "SLOBODNA SI!", ILI SLIČNIM RIJEČIMA KOJIMA SE MOŽE RAZVRGNUTI BRAK – TO SE, SUKLADNO NJEGOVOJ NAMJERI, UZIMA U OBZIR

Uzvišeni Allah kaže: "... ili ih velikodušno otpremite."[2] "...i lijepo ću vas otpustiti."[3] "... pa ih ili velikodušno zadržite ili im na lijep način razvod dajte."[4] "... ili se velikodušno od njih konačno rastavite...".[5] Aiša veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da mi moji roditelji ne sugerišu da se rastavim s njim."

O ONOME KOJI KAŽE SVOJOJ ŽENI: "TI SI MENI ZABRANJENA!"

Hasan veli: "To zavisi od njegove namjere (nijjeta)", dok (drugi) učenjaci kažu: "Ako se s njom rastavi tri puta, ona mu postaje zabranjena (haram)." Oni, dakle, razvedenu i rastavljenu ženu nazivaju "zabranjenom" (haramom). Ovaj slučaj proglašavanja "nedopuštenim" (haramom) ne može se porediti sa slučajem čovjeka koji za neku vrstu dopuštene hrane rekne da mu je zabranjena (haram). Za dopuštenu (halal) hranu nikada se ne može reći da je zabranjena (haram), dok se za rastavljenu ženu može reći da nije dopuštena (haram). Uzvišeni Allah za onu koja bude (od istog muža) tri puta puštena kaže: "A ako je opet pusti, ona mu nije dozvoljena prije nego što se za drugog muža uda."[6]

بَاب إِذَا قَالَ فَارَقْتُكِ أَوْ سَرَّحْتُكِ أَوِ الْخَلِيَّةُ أَوِ الْبَرِيَّةُ أَوْ مَا عُنِيَ بِهِ الطَّلَاقُ فَهُوَ عَلَى نِيَّتِهِ

وَقَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) وَقَالَ (وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) وَقَالَ (فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) وَقَالَ (أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ) وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَدْ عَلِمَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ .

بَاب مَنْ قَالَ لِامْرَأَتِهِ أَنْتِ عَلَيَّ حَرَامٌ

وَقَالَ الْحَسَنُ نِيَّتُهُ وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ إِذَا طَلَّقَ ثَلَاثًا فَقَدْ حَرُمَتْ عَلَيْهِ فَسَمَّوْهُ حَرَامًا بِالطَّلَاقِ وَالْفِرَاقِ وَلَيْسَ هَذَا كَالَّذِي يُحَرِّمُ الطَّعَامَ لِأَنَّهُ لَا يُقَالُ لِطَعَامِ الْحِلِّ حَرَامٌ وَيُقَالُ لِلْمُطَلَّقَةِ حَرَامٌ وَقَالَ فِي الطَّلَاقِ ثَلَاثًا لَا تَحِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ .

2 El-Bekara, 231.

3 El-Ahzab, 28.

4 El-Bekara, 229.

5 Et-Talak, 2.

6 El-Bekara, 230.

5264. KAŽE Lejs da mu je pričao Nafi‘ rekavši: “Ibn-Omer bi, kada ga neko upita o onome koji se od svoje supruge rastavio tri puta (jednom riječju), rekao: ‘Da si se rastavio jednom ili dva puta (mogao bi je vratiti)! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, meni je ovako naredio ako se sa ženom rastaviš tri puta ne možeš je ponovo vjenčati, jer ti postaje zabranjenom, sve dok se ne uda za drugoga.’”

٥٢٦٤. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا سُئِلَ عَمَّنْ طَلَّقَ ثَلاَثًا قَالَ لَوْ طَلَّقْتَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا فَإِنْ طَلَّقْتَهَا ثَلاَثًا حَرُمَتْ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ .

5265. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu‘avija, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je rekla:
“Jedan se čovjek rastavio sa svojom ženom, pa se ona vjenčala s drugim, od kojeg se opet razvela. Imao je (spolni organ) kao resicu, i nije ostvarila ono što je željela, te ju je ubrzo pustio. Potom je ona došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: ‘Allahov Poslaniče, razvela sam se od muža, pa sam se onda udala za drugoga, koji je sa mnom stupio u brak, a imao je ono kao resicu. Primakao mi se samo jedanput, ali uopće nije ostvario ono što je želio. Je li mi dopušteno da se vratim svome prvom mužu?’
‘Ti se ne možeš vratiti svome prvom mužu sve dok drugi s tobom ne bude osjetio slast a i ti s drugim dok ne osjetiš slast’, odgovori joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥٢٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَلَّقَ رَجُلٌ امْرَأَتَهُ فَتَزَوَّجَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ فَطَلَّقَهَا وَكَانَتْ مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ فَلَمْ تَصِلْ مِنْهُ إِلَى شَيْءٍ تُرِيدُهُ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ طَلَّقَهَا فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ زَوْجِي طَلَّقَنِي وَإِنِّي تَزَوَّجْتُ زَوْجًا غَيْرَهُ فَدَخَلَ بِي وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُ إِلاَّ مِثْلُ الْهُدْبَةِ فَلَمْ يَقْرَبْنِي إِلاَّ هَنَةً وَاحِدَةً لَمْ يَصِلْ مِنِّي إِلَى شَيْءٍ فَأَحِلُّ لِزَوْجِي الأَوَّلِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَحِلِّينَ لِزَوْجِكِ الأَوَّلِ حَتَّى يَذُوقَ الآخَرُ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ZAŠTO SEBI USKRAĆUJEŠ ONO ŠTO TI JE ALLAH DOPUSTIO?"[1]

بَاب (لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ)

5266. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Rebi b Nafi', a ovom Mu'avija, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ja'laa b. Hakima, a on od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Rekao je Ibn-Abbas: 'Ako neko kaže za svoju suprugu da mu je zabranjena (haram), to je neispravno i nevažeće', a potom naveo ajet: 'Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor...' "[2]

٥٢٦٦. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ سَمِعَ الرَّبِيعَ ابْنَ نَافِعٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِذَا حَرَّمَ امْرَأَتَهُ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

5267. PRIČAO MI JE Hasan b. Muhammed Sabbah, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Ubejda b. Umejra da je kazivao:
"Čuo sam Aišu, radijallahu anha, kad je kazivala kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je kod Zejnebe bint Džahš i kod nje jeo med, pa su se Hafsa i ona dogovorile da mu, ukoliko dođe kod bilo koje od njih, reknu: 'Zaista se od tebe osjeća (neugodan) miris smole, kao da si je jeo!' Nakon što je ušao kod jedne od njih, ona mu je to i kazala.
'Ne, već sam jeo med kod Zejnebe bint Džahš, ali to više nikada neću učiniti!', reče joj on. Tada je objavljeno: 'O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio u nastojanju da žene svoje zadovoljiš...' – sve do riječi: '... Ako se vas dvije pokajete Allahu...'[3], tj. Aiša i Hafsa. 'Kada je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena jednu tajnu povjerio...' (tj. kad im je rekao: 'Jeo sam med...')."

٥٢٦٧. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلاً فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنَّ أَيَّتَنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَقُلْ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكَ) إِلَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ (وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ) لِقَوْلِهِ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً .

1 Et-Tahrim, 1.
2 El-Ahzab, 21.
3 Et-Tahrim, 1-4.

5268. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je med i slatko, a imao je običaj, kada završi s ikindijom, ući kod svojih žena i svakoj od njih se približiti.[1] Jednom je prilikom tako ušao kod Hafse, kćerke Omerove, i zadržao se duže nego obično. Ja sam osjetila ljubomoru zbog toga i raspitala se zbog čega se (kod nje) duže zadržao. Rečeno mi je da joj je jedna žena iz njenog plemena poklonila manju posudu meda, pa je ona napojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sokom od njega. Tada sam rekla: 'Tako mi Allaha, mi ćemo mu doskočiti!' Zatim sam rekla Sevdi b. Zem'a: 'On će ti sigurno prići, pa kada ti se približi, ti mu reci: 'Kao da si jeo smolu!' On će ti sigurno odgovoriti da nije, ali mu ti reci: 'Kakav je to miris koji se čuje iz tebe?'
'Hafsa me je napojila medom', odgovorit će ti on, ali mu ti reci: 'Pčele su ga sigurno ubirale s urfuta!'[2] Ja ću mu isto tako kazati, a i ti Hafso reci mu isto!'"
Aiša veli da joj Sevda (kasnije) rekla: "Tako mi Allaha, čim se pomolio na vrata, htjela sam mu, bojeći se tebe, kazati ono što si mi ti rekla", i nastavlja pripovijedati:
"Kad joj se približio, Sevda mu reče: 'Allahov Poslaniče, kao da si jeo smolu!'
'Nisam', reče joj on, a ona upita: 'Kakav je ovo miris koji se čuje iz tebe?'
'Hafsa me je napojila medom', reče joj on.
'Pčele su ga sigurno ubirale s urfuta!', reče mu ona. Kada je (potom) došao kod mene, ja sam mu

٥٢٦٨ . حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ الْعَسَلَ وَالْحَلْوَاءَ وَكَانَ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَحْتَبِسُ فَغِرْتُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقِيلَ لِي أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةً مِنْ عَسَلٍ فَسَقَتِ النَّبِيَّ ﷺ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ أَمَا وَاللهِ لَنَحْتَالَنَّ لَهُ فَقُلْتُ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ إِنَّهُ سَيَدْنُو مِنْكِ فَإِذَا دَنَا مِنْكِ فَقُولِي أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكِ لاَ فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكِ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقُولِي لَهُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ وَسَأَقُولُ ذَلِكِ وَقُولِي أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ ذَاكِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أُبَادِيَهُ بِمَا أَمَرْتِنِي بِهِ فَرَقًا مِنْكِ فَلَمَّا دَنَا مِنْهَا قَالَتْ لَهُ سَوْدَةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ قَالَ لاَ قَالَتْ فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ قَالَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقَالَتْ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ قُلْتُ لَهُ نَحْوَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَى صَفِيَّةَ قَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَى حَفْصَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ أَسْقِيكَ

1 U drugom predanju stoji: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što klanja sabah-namaz, ostajao bi u džamiji zajedno s ashabima, koji bi se okupili oko njega, sve dok ne iziđe sunce. Zatim bi on ušao kod svojih žena, svakoj od njih pojedinačno, poselamio ih i dovu im proučio. Poslije toga ostao bi kod one čiji je, po redoslijedu, bio taj dan."

2 Urfut je jedna vrsta biljke koja ima cvat među bodljama i vrlo neugodan miris. (*Umdetul-kari*, 20/245)

مِنْهُ قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي فِيهِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ وَاللهِ لَقَدْ حَرَمْنَاهُ قُلْتُ لَهَا اسْكُتِي .

rekla isto, a kada je došao kod Safijje, i ona mu je kazala isto. Potom je ponovo došao kod Hafse, i ona mu reče: 'Allahov Poslaniče, hoćeš li još malo onog meda?'
'Ja nemam potrebe za njim!', odgovorio je on. Sevda tada reče: 'Tako mi Allaha, mi smo mu to uskratile!' 'Šuti!', rekoh joj."

بَاب لاَ طَلاَقَ قَبْلَ النِّكَاحِ

NEMA RAZVODA BRAKA PRIJE NJEGOVA SKLAPANJA

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ جَعَلَ اللهُ الطَّلاَقَ بَعْدَ النِّكَاحِ وَيُرْوَى فِي ذَلِكَ عَنْ عَلِيٍّ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَأَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ وَأَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ وَعَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ وَشُرَيْحٍ وَسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَالْقَاسِمِ وَسَالِمٍ وَطَاوُسٍ وَالْحَسَنِ وَعِكْرِمَةَ وَعَطَاءٍ وَعَامِرِ بْنِ سَعْدٍ وَجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَنَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ وَمُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ وَسُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ وَمُجَاهِدٍ وَالْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعَمْرِو بْنِ هَرِمٍ وَالشَّعْبِيِّ أَنَّهَا لاَ تَطْلُقُ .

Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, kad se vjernicama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati; darujte ih i lijepo ih otpremite."[3] Ibn-Abbas veli: "Uzvišeni Allah spomenuo je razvod braka nakon što je spomenuo njegovo sklapanje." Prenosi se i od Alije, Seida b. Musejjeba, Urve b. Zubejra, Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, Ebana b. Usmana, Alije b. Husejna, Šurejha, Seida b. Džubejra, Kasima, Salima, Tavusa, Hasana, Ikrime, Ataa, Amira b. Sa'da, Džabira b. Zejda, Nafija b. Džubejra, Muhammeda b. Ka'ba, Sulejmana b. Jesara, Mudžahida, Kasima b. Abdur-Rahmana, Amra b. Herima i Šabija da se (žena) ne može pustiti (prije vjenčanja).[4]

3 El-Ahzab, 49.

4 Ovdje se želi kazati da čovjek ne može pustiti ženu prije nego što se s njom vjenča, tj. ne može, naprimjer, reći: "Ako se ta i ta uda za mene, odmah ću je pustiti." Ako se ona stvarno uda za njega, njegova prethodna izjava nema nikakve posljedice. (*Fethul-bari*, 9/294)

AKO (MUŽ) SVOJOJ SUPRUZI U NUŽDI KAŽE: "OVO JE MOJA SESTRA!", TO NEMA NIKAKVIH POSLJEDICA

بَاب إِذَا قَالَ لِامْرَأَتِهِ وَهُوَ مُكْرَهٌ هَذِهِ أُخْتِي فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ibrahim, alejhis-selam, rekao je o Sari: 'Ovo je moja sestra.' Mislio je na to da mu je ona sestra u ime Uzvišenog Allaha (tj. po vjeri)."[1]

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِسَارَةَ هَذِهِ أُخْتِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ .

O RAZVODU BRAKA U SRDŽBI, U STANJU PRISILE, PIJANSTVA, LUDILA I SL., O GREŠKI I ZABORAVU U VEZI S RAZVODOM BRAKA, ŠIRKOM I SL., TE O TOME DA NIJE DOPUŠTENO UVAŽITI (RAZVOD BRAKA) ONOME KO PRIZNA ONO ŠTO SAMO POMISLI

بَاب الطَّلَاقِ فِي الْإِغْلَاقِ وَالْكُرْهِ وَالسَّكْرَانِ وَالْمَجْنُونِ وَأَمْرِهِمَا وَالْغَلَطِ وَالنِّسْيَانِ فِي الطَّلَاقِ وَالشِّرْكِ وَغَيْرِهِ

Ovo se temelji na Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Djela se cijene prema namjeri, i svaki čovjek zaslužuje ono što je naumio."
Ša'bi je učio: "Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!"[2]
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je čovjeku koji je sam protiv sebe posvjedočio: "Jesi li ti lud?"[3]
Alija veli: "Hamza je posjekao moje dvije deve po slabinama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo koriti Hamzu, ali je vidio da su

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى وَتَلَا الشَّعْبِيُّ (لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا) وَمَا لَا يَجُوزُ مِنْ إِقْرَارِ الْمُوَسْوِسِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلَّذِي أَقَرَّ عَلَى نَفْسِهِ أَبِكَ جُنُونٌ وَقَالَ عَلِيٌّ بَقَرَ حَمْزَةُ خَوَاصِرَ شَارِفَيَّ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَلُومُ حَمْزَةَ فَإِذَا حَمْزَةُ قَدْ ثَمِلَ مُحْمَرَّةٌ عَيْنَاهُ ثُمَّ قَالَ حَمْزَةُ هَلْ أَنْتُمْ إِلَّا عَبِيدٌ لِأَبِي فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ قَدْ ثَمِلَ

1 U drugom predanju stoji: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jednog čovjeka koji je svojoj supruzi govorio: 'Sestrice moja!', pa ga je ukorio." Pojedini učenjaci ovaj hadis uzimaju kao dokaz da čovjek koji svoju suprugu nazove sestrom biva *muzahir* (onaj koji na taj način želi sebi zabraniti odnos s njom), što je strogo zabranjeno. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upozorio ovog čovjeka da izbjegava te riječi, koje imaju svoje posljedice ukoliko bude imao stvarnu namjeru da to uradi. Međutim, između ovog predanja i gore navedenog ne postoji nesuglasje, jer je Ibrahim, alejhis-selam, mislio na srodstvo po vjeri. Isto tako, nije sporno ako to čovjek kaže ukoliko bude prisiljen na to, kao što se prenosi da se Ibrahim, alejhis-selam, bojao za svoju suprugu od tadašnjeg vladara Egipta, koji je otimao žene od muževa, ali neudate nije uzimao bez vjenčanog dara. (*Fethul-bari*, 9/299-300)

2 El-Bekara, 286.

3 Ovim hadisom želi se kazati kako se razvod braka koji učini lud čovjek ne priznaje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao čovjeka koji je za sebe četiri puta posvjedočio da je počinio zinaluk da li je lud, što bi bio dovoljan razlog da se nad njim ne izvrši kazna za blud. (*Umdetul-kari*, 20/252)

فَخَرَجَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ وَقَالَ عُثْمَانُ لَيْسَ لِمَجْنُونٍ وَلاَ لِسَكْرَانَ طَلاَقٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَلاَقُ السَّكْرَانِ وَالْمُسْتَكْرَهِ لَيْسَ بِجَائِزٍ وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ لاَ يَجُوزُ طَلاَقُ الْمُوَسْوِسِ وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا بَدَا بِالطَّلاَقِ فَلَهُ شَرْطُهُ وَقَالَ نَافِعٌ طَلَّقَ رَجُلٌ امْرَأَتَهُ الْبَتَّةَ إِنْ خَرَجَتْ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِنْ خَرَجَتْ فَقَدْ بُتَّتْ مِنْهُ وَإِنْ لَمْ تَخْرُجْ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ قَالَ إِنْ لَمْ أَفْعَلْ كَذَا وَكَذَا فَامْرَأَتِي طَالِقٌ ثَلاَثًا يُسْأَلُ عَمَّا قَالَ وَعَقَدَ عَلَيْهِ قَلْبُهُ حِينَ حَلَفَ بِتِلْكَ الْيَمِينِ فَإِنْ سَمَّى أَجَلاً أَرَادَهُ وَعَقَدَ عَلَيْهِ قَلْبُهُ حِينَ حَلَفَ جُعِلَ ذَلِكَ فِي دِينِهِ وَأَمَانَتِهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِنْ قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي فِيكِ نِيَّتُهُ وَطَلاَقُ كُلِّ قَوْمٍ بِلِسَانِهِمْ وَقَالَ قَتَادَةُ إِذَا قَالَ إِذَا حَمَلْتِ فَأَنْتِ طَالِقٌ ثَلاَثًا يَغْشَاهَا عِنْدَ كُلِّ طُهْرٍ مَرَّةً فَإِنِ اسْتَبَانَ حَمْلُهَا فَقَدْ بَانَتْ مِنْهُ وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا قَالَ الْحَقِي بِأَهْلِكِ نِيَّتُهُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الطَّلاَقُ عَنْ وَطَرٍ وَالْعَتَاقُ مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ إِنْ قَالَ مَا أَنْتِ بِامْرَأَتِي نِيَّتُهُ وَإِنْ نَوَى طَلاَقًا فَهُوَ مَا نَوَى وَقَالَ عَلِيٌّ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنْ ثَلاَثَةٍ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيقَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُدْرِكَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَقَالَ عَلِيٌّ وَكُلُّ الطَّلاَقِ جَائِزٌ إِلاَّ طَلاَقَ الْمَعْتُوهِ.

njegove oči već bile pocrvenjele od pijanstva.[4] Potom je Hamza rekao: 'Zar vi niste robovi moga oca?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da se on već bio opio i izišao (iz njegove kuće), a s njim smo izišli i mi."

Osman veli: "Razvod braka koji učine ludi i pijani nije važeći."

Ibn-Abbas veli: "Razvod braka u stanju pijanstva i prisile nije dopušten."

Ukba b. Amir veli: "Razvod braka koji učini opterećen u vesvesama (lošim mislima) *(muvesvis)* nije dopušten."

Ata veli: "Ako čovjek pokrene razvod braka i za njega postavi određeni uvjet, to se uvažava."

Nafi' je rekao: "Čovjek je rekao svojoj ženi da je trajno i bez povratka otpuštena ako iziđe iz kuće. Na to Ibn-Omer reče: "Ako iziđe, razvod je važeći, a ako ne iziđe, razvod se ne uzima u obzir."

Za čovjeka koji kaže: "Ako ne uradim to i to, puštam svoju ženu tri puta!", Zuhri je rekao da ga treba upitati o onome što je rekao i što je stvarno svojim srcem naumio kada se tako zavjetovao, pa ako spomene određeni cilj koji je imao na umu i svojim srcem nakanio (da ga postigne) kada se zavjetovao, to će se ostaviti između njega i Allaha.

Ibrahim kaže: "Ako (muž svojoj supruzi) kaže: 'Ja nemam potrebe za tobom!', mjerodavan je njegov nijet. A razvod braka u svakom narodu obavlja se njegovim jezikom."Katada kaže: "Ako (muž svojoj supruzi) rekne: 'Ukoliko zatrudniš, razvedena si tri puta (bespovratno)!', u svakom će (dopuštenom) razdoblju s njom jednom spolno općiti, pa ako se pokaže njena trudnoća, ona biva puštena."Hasan veli: "Ako (muž svojoj supruzi) rekne: 'Idi svojim roditeljima!', uvažit će se njegova namjera."

Ibn-Abbas veli: "Razvodu braka pribjegava se samo iz (prijeke) potrebe, a oslobađanje roba

4 U to vrijeme alkohol još nije bio zabranjen.

može biti samo zarad lica Allahova."
Zuhri kaže: "Ako (muž svojoj ženi) kaže: 'Ti nisi moja supruga!', mjerodavan je njegov nijjet. Ako je nanijetio razvod braka, onda je tako."Alija kaže: "Zar nisi znao da se ne pišu djela trojice: luđaka dok ne dođe pameti, djeteta dok ne postane punoljetno i spavača dok se ne probudi."Alija (također) kaže: "Svaki je (talak) razvod dopušten izuzev razvoda matuha (maloumna)."

5269. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Zurare b. Evfaa, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Uzvišeni Allah oprostio je mojim sljedbenicima ono što u sebi pomisle, samo ne ako to (zaista) urade ili jezikom iskažu."
Katada veli: "Ako se (muž od svoje supruge) razvede samo u mislima, to se neće uzeti u obzir."

٥٢٦٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ قَالَ قَتَادَةُ إِذَا طَلَّقَ فِي نَفْسِهِ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ .

5270. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira (da je kazivao): "Jedan čovjek iz plemena Eslem došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji i rekao mu kako je počinio blud. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali mu se on približi s one strane na koju se bio okrenuo i četiri puta za sebe posvjedoči da je blud učinio. Tada mu se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obrati upitavši ga: 'Jesi li ti lud? Jesi li bio oženjen?'
'Jesam (oženjen sam)', odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je potom da ga kamenuju na musalli (otvorenom mjestu za klanjanje). Kada ga je kamenje ozlijedilo, potrčao je bježeći od smrti. Stigli su ga u Harri,[1] i tu je ubijen."

٥٢٧٠. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ زَنَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّهِ الَّذِي أَعْرَضَ فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَدَعَاهُ فَقَالَ هَلْ بِكَ جُنُونٌ هَلْ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ أَنْ يُرْجَمَ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أُدْرِكَ بِالْحَرَّةِ فَقُتِلَ .

1 Harra je mjesto nadomak Medine. (*Umdetul-kari*, 20/257)

5271. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Jedan čovjek iz plemena Eslem došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u džamiji, i pozvao ga rekavši mu: 'Allahov Poslaniče, zaista je ovaj bijednik', misleći na sebe, 'počinio blud!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali se on približio onoj strani lica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, koju je on od njega bio zakrenuo i rekao: 'Allahov Poslaniče, zaista je ovaj bijednik počinio blud!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo se okrenuo od njega, ali se on opet približi onoj strani lica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, koju je on od njega bio zakrenuo i reče mu isto. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem se okrenu od njega, pa mu se ovaj primače četvrti put a kada je ovaj četiri puta posvjedočio protiv sebe, Poslanik mu se, sallallahu alejhi ve sellem, obrati upitavši ga: 'Jesi li ti lud?'
'Nisam', odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Vodite ga i kamenujte!' – a bio je oženjen."[2]

٥٢٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ مِنْ أَسْلَمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الأَخِرَ قَدْ زَنَى يَعْنِي نَفْسَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قِبَلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الأَخِرَ قَدْ زَنَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قِبَلَهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لَهُ الرَّابِعَةَ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ فَقَالَ هَلْ بِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ وَكَانَ قَدْ أُحْصِنَ .

5272. Prenosi se od Zuhrija da je rekao kako ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha Ensarija kad je rekao:
"Bio sam među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli u Medini. Kada ga je kamenje ozlijedilo, on je pohitao bježeći, ali smo ga stigli u Harri i nastavili ga kamenovati sve dok nije umro."

٥٢٧٢. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيَّ قَالَ كُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى بِالْمَدِينَةِ فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ حَتَّى مَاتَ .

2 Ovaj ashab zvao se Ma'iz b. Malik Eslemi. On se iskreno pokajao za taj čin, i zato je bio uporan u nastojanju da se nad njim izvrši šerijataka kazna, kako bi se očistio i pred svoga Gospodara došao čist od grijeha. Ashabi su se, glede njegova slučaja, razišli u dvije grupe. Jedni su govorili da je propao i na ovom i na budućem svijetu, a drugi da je spašen zbog iskrene tevbe. Nakon tri dana Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se on pokajao tako iskrenom tevbom koja bi, da se podijelila na jedan ummet, bila dovoljna. (*Fethul-bari*, 12/133)

O RAZVODU BRAKA NA ZAHTJEV ŽENE (HUL‘U), UZ MATERIJALNU NADOKNADU MUŽU, I NAČINU NJEGOVA OSTVARENJA

بَاب الْخُلْعِ وَكَيْفَ الطَّلاَقُ فِيهِ

Uzvišeni Allah kaže: "A vama nije dopušteno uzimati bilo šta od onoga što ste im darovali, osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati. A ako se bojite da njih dvoje Allahove propise neće izvršavati, onda im nije grehota da se ona otkupi. To su Allahovi propisi, pa ih ne narušavajte! A oni koji Allahove propise narušavaju nepravedni su."[1]
Omer je dopustio razvod braka na zahtjev žene, uz materijalnu nadoknadu mužu, bez (odobrenja) vladara. Osman je dopustio takav razvod, pri čemu vrijednost (nadoknade) može biti manja od vrijednosti konca za vezanje pletenica. Tavus veli: "(Riječima:) '... osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati...' – misli se na propise koji se odnose na obavezu lijepog ophođenja jednih prema drugima. A nije govorio (Tavus) ono što govore maloumnici da mu nije dopušteno (da bilo šta uzme) sve dok mu (žena) ne kaže: 'Ja se neću nikada očistiti od dženabeta s tobom!'"[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلاَ أَنْ يَخَافَا أَلاَ يُقِيمَا حُدُودَ اللهِ) إِلَى قَوْلِهِ (الظَّالِمُونَ) وَأَجَازَ عُمَرُ الْخُلْعَ دُونَ السُّلْطَانِ وَأَجَازَ عُثْمَانُ الْخُلْعَ دُونَ عِقَاصِ رَأْسِهَا وَقَالَ طَاوُسٌ (إِلاَ أَنْ يَخَافَا أَلاَ يُقِيمَا حُدُودَ اللهِ) فِيمَا افْتَرَضَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ فِي الْعِشْرَةِ وَالصُّحْبَةِ وَلَمْ يَقُلْ قَوْلَ السُّفَهَاءِ لاَ يَحِلُّ حَتَّى تَقُولَ لاَ أَغْتَسِلُ لَكَ مِنْ جَنَابَةٍ .

1 El-Bekara, 229.

2 Tj. neće s njim spolno općiti, te će tako postati neposlušna, što bi bio valjan razlog da on može uzeti određeni dio njenog imetka zbog razvoda braka s njene strane. (*Umdetul-kari*, 20/262) Tavus smatra da se pribjegava otkupnini ako se boje da neće moći ispuniti dužnost međusobnog lijepog ophođenja, a ne da čeka dok mu ona postane neposlušna i dok mu kaže riječi koje su spomenute i tome slično, kao što to neki tvrde. (*Fethul-bari,* 9/309)

5273. PRIČAO NAM JE Ezher b. Džemil, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao).
"Supruga Sabita b. Kajsa došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, ja se ne žalim na Sabita b. Kajsa zbog njegova ponašanja ili vjere, ali ne volim doći u priliku da činim djela koja su zabranjena po islamu.'[3]
'Hoćeš li mu vratiti bašču?', upita je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona odgovori: 'Hoću.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče Sabitu: 'Uzmi bašču, a nju pusti!'"
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ovo predanje od Ibn-Abbasa nema potvrdu (u drugim predanjima)."

٥٢٧٣. حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ جَمِيلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةَ ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ مَا أَعْتِبُ عَلَيْهِ فِي خُلُقٍ وَلاَ دِينٍ وَلَكِنِّي أَكْرَهُ الْكُفْرَ فِي الْإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْبَلِ الْحَدِيقَةَ وَطَلِّقْهَا تَطْلِيقَةً قَالَ أبو عَبْد اللهِ لاَ يُتَابَعُ فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

5274. PRIČAO MI JE Ishak Vasiti, a njemu Halid, prenoseći od Halida Hazzaa, a on od Ikrime (da je kazivao):
"Sestra Abdullaha b. Ubejja… (hadis). Poslanik ju je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li mu vratiti bašču?'
'Hoću', reče ona. Vratila ju je, a on je naredio Sabitu da je pusti."
Ibrahim b. Tahman prenosi od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao): "Razvedi se s njom!"

٥٢٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ أُخْتَ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ بِهَذَا وَقَالَ تَرُدِّينَ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ فَرَدَّتْهَا وَأَمَرَهُ يُطَلِّقْهَا وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلِّقْهَا .

5275. Prenosi se od Ejjuba b. Ebu-Temime, on od Ikrime, a ovaj od Ibn- Abbasa da je kazivao:
"Došla je žena Sabit b. Kajsa Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem pa je rekla: 'Allahov Poslaniče, ja se ne žalim na Sabita zbog njegova ponašanja ili vjere, ali ga ne podnosim!'
'Hoćeš li mu vratiti njegovu bašču?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona reče: 'Hoću.'"

٥٢٧٥. وَعَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةُ ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لاَ أَعْتِبُ عَلَى ثَابِتٍ فِي دِينٍ وَلاَ خُلُقٍ وَلَكِنِّي لاَ أُطِيقُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ .

3 Ona želi kazati kako se boji da će zbog toga što joj se on ne sviđa doći u iskušenje da mu laže i da se prema njemu licemjerno odnosi, što islam zabranjuje. (*Umdetul-kari*, 20/263)

5276. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Mubarek Mahzumi, njemu Kurad Ebu-Nuh, a ovom Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Supruga Sabita b. Kajsa b. Šemmasa došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, ja ne zamjeram Sabitu zbog njegova ponašanja i njegove vjere, ali se bojim nevjerstva!'[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je upita: 'Hoćeš li mu vratiti bašču?', a ona odgovori: 'Hoću.' Vratila mu je (potom bašču), te mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da je pusti, što je on i učinio."

٥٢٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْمُبَارَكِ الْمُخَرِّمِيُّ حَدَّثَنَا قُرَادٌ أَبُو نُوحٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةُ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَنْقِمُ عَلَى ثَابِتٍ فِي دِينٍ وَلاَ خُلُقٍ إِلاَّ أَنِّي أَخَافُ الْكُفْرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ فَقَالَتْ نَعَمْ فَرَدَّتْ عَلَيْهِ وَأَمَرَهُ فَفَارَقَهَا .

5277. PRIČAO NAM JE Sulejman, njemu Hammad, ovom Ejjub, a njemu Ikrima da je Džemila… (navodeći isti hadis).

٥٢٧٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ جَمِيلَةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

O SPORU (MEĐU SUPRUŽNICIMA) I O TOME DA LI ĆE (POMIRITELJ) PREDLOŽITI RASTAVU U SLUČAJU NUŽDE

بَاب الشِّقَاقِ وَهَلْ يُشِيرُ بِالْخُلْعِ عِنْدَ الضَّرُورَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog pomiritelja iz njegove, a jednog iz njene porodice. (Ako oni žele izmirenje, Allah će ih pomiriti, jer Allah sve zna,) i o svemu je obaviješten!"[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا) إِلَى قَوْلِهِ (خَبِيرًا) .

5278. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme Zuhrija da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Mugirini sinovi tražili su dopuštenje da se Alija oženi njihovom kćerkom, ali ja to ne dopuštam!'"[3]

٥٢٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ بَنِي الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُوا فِي أَنْ يَنْكِحَ عَلِيٌّ ابْنَتَهُمْ فَلاَ آذَنُ .

1 Tj. djela koja će je, možda, izvesti iz islama.

2 Ali-Imran, 35.

3 U pojedinim predanjima ovog hadisa stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... izuzev ako se sin Ebu-Talibov želi razvesti od moje kćerke." Na ovaj je način Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio ukloniti razlog za nastanak spora između Alije i Fatime, radijallahu anhuma.

PRODAJA ROBINJE NE PODRAZUMIJEVA RAZVOD (NJENOG) BRAKA

بَاب لَا يَكُونُ بَيْعُ الْأَمَةِ طَلَاقًا

5279. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala:
"Berira je bila povod da se uvedu tri (nova) sunneta. Prvi je bio taj što je ona oslobođena i dato joj je da bira: da li da ostane sa svojim mužem (koji je bio rob) ili da se od njega razvede.
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Starateljstvo pripada onome ko oslobodi (roba).'
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je (u kuću) a lonac s mesom vrije, ali su njemu ponudili hljeb i umak koji se našao u kući.
'Zar nisam vidio lonac s mesom?', upita on, a oni odgovoriše: 'Da, ali to je meso koje je dato kao sadaka Beriri, a ti ne jedeš sadaku.'
'Njoj je sadaka, a nama hedija (poklon)', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٢٧٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلَاثُ سُنَنٍ إِحْدَى السُّنَنِ أَنَّهَا أُعْتِقَتْ فَخُيِّرَتْ فِي زَوْجِهَا وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْبُرْمَةُ تَفُورُ بِلَحْمٍ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ خُبْزٌ وَأُدْمٌ مِنْ أُدْمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرَ الْبُرْمَةَ فِيهَا لَحْمٌ قَالُوا بَلَى وَلَكِنْ ذَلِكَ لَحْمٌ تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ وَأَنْتَ لَا تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ قَالَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ .

OSLOBEĐENA ROBINJA IMA PRAVO BIRATI HOĆE LI OSTATI SA SVOJIM MUŽEM KOJI JE I DALJE OSTAO ROB ILI ĆE SE RAZVESTI

بَاب خِيَارِ الْأَمَةِ تَحْتَ الْعَبْدِ

5280. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba i Hemmam, prenoseći od Katade, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Vidio sam ga, a on je bio rob", misleći na Beririnog muža.

٥٢٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَهَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رَأَيْتُهُ عَبْدًا يَعْنِي زَوْجَ بَرِيرَةَ .

5281. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Vehb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Bio je to Mugis, rob sinova toga i toga", misleći na Beririnog muža, "kao da ga sada gledam kako je prati medinskim puteljcima plačući za njom."

٥٢٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ذَاكَ مُغِيثٌ عَبْدُ بَنِي فُلَانٍ يَعْنِي زَوْجَ بَرِيرَةَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَتْبَعُهَا فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ يَبْكِي عَلَيْهَا .

5282. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Beririn muž bio je crni rob koji se zvao Mugis, rob sinova toga i toga. Kao da sada gledam u njega kako za njom kruži medinskim putevima."

٥٢٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهما قَالَ كَانَ زَوْجُ بَرِيرَةَ عَبْدًا أَسْوَدَ يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ عَبْدًا لِبَنِي فُلَانٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ وَرَاءَهَا فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ .

O POSLANIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZAUZIMANJU ZA BERIRINOG MUŽA

بَاب شَفَاعَةِ النَّبِيِّ ﷺ فِي زَوْجِ بَرِيرَةَ

5283. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Beririn muž bio je rob kome je bilo ime Mugis. Kao da ga sada gledam kako ide za njom plačući toliko jako da su mu suze lile niz bradu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao Abbasu: 'Abbase, zar se ne čudiš Mugisovoj ljubavi prema Beriri i Beririnoj mržnji prema njemu?' Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Beriri): 'Da si se vratila (svome mužu)!'
'Naređuješ li mi to, Allahov Poslaniče?', upita ona. 'Ne, nego se samo zauzimam za njega!'
'Nemam ja nikave potrebe za njim!', reče ona."

٥٢٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ خَلْفَهَا يَبْكِي وَدُمُوعُهُ تَسِيلُ عَلَى لِحْيَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعبَّاسٍ يَا عَبَّاسُ أَلاَ تَعْجَبُ مِنْ حُبِّ مُغِيثٍ بَرِيرَةَ وَمِنْ بُغْضِ بَرِيرَةَ مُغِيثًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَاجَعْتِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ الله تَأْمُرُنِي قَالَ إِنَّمَا أَنَا أَشْفَعُ قَالَتْ لاَ حَاجَةَ لِي فِيهِ .

POGLAVLJE...

بَاب

5284. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je kazivao):
"Aiša je željela kupiti Beriru, ali su to njeni vlasnici odbili, izuzev pod uvjetom da ona i dalje ostane pod njihovim starateljstvom. Aiša je to prenijela Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Kupi je i oslobodi, jer starateljstvo pripada onome koji je oslobodi.'
Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ponuđeno

٥٢٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَائِشَةَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَأَبَى مَوَالِيهَا إِلاَ أَنْ يَشْتَرِطُوا الْوَلاَءَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا وَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِلَحْمٍ فَقِيلَ إِنَّ هَذَا مَا تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ

فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَزَادَ فَخُيِّرَتْ مِنْ زَوْجِهَا .

je meso za koje su mu rekli da je sadaka koja je data Beriri.
'Ono je njoj sadaka, a nama hedija', reče on."
Kazivao nam je Adem kaže: Kazivao nam je Šu'be i dodao - pa joj je dato da bira u pogledu njenog muža.

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَّ وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NE ŽENITE SE MNOGOBOŠKINJAMA DOK VJERNICE NE POSTANU; UISTINU JE ROBINJA VJERNICA BOLJA OD MNOGOBOŠKINJE, MAKAR VAM SE ONA I SVIĐALA."[1]

٥٢٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ نِكَاحِ النَّصْرَانِيَّةِ وَالْيَهُودِيَّةِ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ الْمُشْرِكَاتِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَلاَ أَعْلَمُ مِنَ الإِشْرَاكِ شَيْئًا أَكْبَرَ مِنْ أَنْ تَقُولَ الْمَرْأَةُ رَبُّهَا عِيسَى وَهُوَ عَبْدٌ مِنْ عِبَادِ اللهِ .

5285. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafija (da je kazivao):
"Ibn-Omer bi, kada bi ga upitali o ženidbi kršćankom i židovkom, rekao: 'Uzvišeni Allah zabranio je mnogoboškinje vjernicima, a ja ne znam za veći širk od toga da žena kaže kako joj je gospodar Isa, premda je on samo jedan od Allahovih robova."

بَاب نِكَاحِ مَنْ أَسْلَمَ مِنَ الْمُشْرِكَاتِ وَعِدَّتِهِنَّ

O ŽENIDBI MNOGOBOŠKINJAMA KOJE SU PRIMILE ISLAM I NJIHOVOM PRIČEKU (IDDETU)

٥٢٨٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَ الْمُشْرِكُونَ عَلَى مَنْزِلَتَيْنِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ كَانُوا مُشْرِكِي أَهْلِ حَرْبٍ يُقَاتِلُهُمْ وَيُقَاتِلُونَهُ وَمُشْرِكِي أَهْلِ عَهْدٍ لاَ يُقَاتِلُهُمْ وَلاَ يُقَاتِلُونَهُ وَكَانَ إِذَا هَاجَرَتِ امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِ الْحَرْبِ لَمْ تُخْطَبْ حَتَّى تَحِيضَ وَتَطْهُرَ فَإِذَا طَهُرَتْ حَلَّ لَهَا

5286. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, koji prenosi od Ibn-Džurejdža, a Ata prenosi od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Po svome odnosu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima idolopoklonici dijelili su se u dvije skupine: idolopoklonici s kojima je vođen rat. On se borio protiv njih i oni su se borili protiv njega. I, idolopoklonici s kojima je važio ugovor o primirju, ne bori se protiv njih niti se oni bore protiv njega. Ako bi se desilo da žena učini hidžru (i otiđe) od onih s kojima se bilo

1 El-Bekara, 221.

u ratu, ona se ne bi zaručivala dok ne bi dobila menstruaciju, a potom postala čista. Kada bi bila čista, bilo bi joj dopušteno da se uda. Ako bi hidžru učinio i njen muž (te i on došao) ona bi, prije nego što se uda, bila vraćena svome mužu. A ako bi rob ili robinja učinili hidžru (i pobjegli) od njih (tj. idolopoklonika), postali bi slobodni i uživali bi sva prava kao i ostali muhadžiri."
Zatim je (Ibn-Abbas) spomenuo idolopoklonike koji su se držali ugovora (o primirju) riječima koje su slične onim u hadisu koji prenosi Mudžahid.
"A ako bi rob ili robinja učinili hidžru (i otišli) idolopoklonicima s kojima je sklopljen ugovor, ne bi bili vraćani, ali bi se to nadoknadilo isplatom njihove vrijednosti."

النِّكَاحُ فَإِنْ هَاجَرَ زَوْجُهَا قَبْلَ أَنْ تَنْكِحَ رُدَّتْ إِلَيْهِ وَإِنْ هَاجَرَ عَبْدٌ مِنْهُمْ أَوْ أَمَةٌ فَهُمَا حُرَّانِ وَلَهُمَا مَا لِلْمُهَاجِرِينَ ثُمَّ ذَكَرَ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ مِثْلَ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ وَإِنْ هَاجَرَ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ لِلْمُشْرِكِينَ أَهْلِ الْعَهْدِ لَمْ يُرَدُّوا وَرُدَّتْ أَثْمَانُهُمْ .

5287. REKAO JE Ata, prenoseći od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Kariba, kćerka Ebu-Umejjina, bila je udata za Omera b. Hattaba, pa ju je on pustio. Nakon toga njome se oženio Mu'avija b. Ebu-Sufjan. A Umm-Hakem, kćerka Ebu-Sufjanova, bila je udata za Ijadom b. Ganmom Fihrijem, pa ju je pustio. Nakon toga njome se oženio Abdullah b. Usman Sekafi."

٥٢٨٧. وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَتْ قَرِيبَةُ بِنْتُ أَبِي أُمَيَّةَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ وَكَانَتْ أُمُّ الْحَكَمِ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ تَحْتَ عِيَاضِ بْنِ غَنْمٍ الْفِهْرِيِّ فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ الثَّقَفِيُّ .

باب إذا أسلمت المشركة أو النصرانية تحت الذمي أو الحربي

O TOME KAD ISLAM PRIMI IDOLOPOKLONICA ILI KRŠĆANKA KOJA JE UDATA ZA ZIMIJU (KRŠĆANINA KOJI JE STANOVNIK U ISLAMSKOJ DRŽAVI) ILI ONOG KOJI JE MEĐU ONIMA S KOJIMA SU MUSLIMANI U RATU

وَقَالَ عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا أَسْلَمَتِ النَّصْرَانِيَّةُ قَبْلَ زَوْجِهَا بِسَاعَةٍ حَرُمَتْ عَلَيْهِ وَقَالَ دَاوُدُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ سُئِلَ عَطَاءٌ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ أَسْلَمَتْ ثُمَّ أَسْلَمَ زَوْجُهَا فِي الْعِدَّةِ أَهِيَ امْرَأَتُهُ قَالَ لاَ إِلاَّ أَنْ تَشَاءَ هِيَ بِنِكَاحٍ جَدِيدٍ وَصَدَاقٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ إِذَا أَسْلَمَ فِي الْعِدَّةِ يَتَزَوَّجُهَا وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (لاَ هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلاَ هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ) وَقَالَ الْحَسَنُ وَقَتَادَةُ فِي مَجُوسِيَّيْنِ أَسْلَمَا هُمَا عَلَى نِكَاحِهِمَا وَإِذَا سَبَقَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ وَأَبَى الآخَرُ بَانَتْ لاَ سَبِيلَ لَهُ عَلَيْهَا وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ امْرَأَةٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ جَاءَتْ إِلَى الْمُسْلِمِينَ أَيُعَاوَضُ زَوْجُهَا مِنْهَا لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا) قَالَ لاَ إِنَّمَا كَانَ ذَاكَ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَيْنَ أَهْلِ الْعَهْدِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ هَذَا كُلُّهُ فِي صُلْحٍ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَيْنَ قُرَيْشٍ .

Abdul-Varis prenosi od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je rekao): "Ako kršćanka pređe na islam samo sat vremena prije svoga muža, ona mu postaje zabranjena."
Davud prenosi od Ibrahima Saiga da su Ataa upitali o ženi iz tabora onih s kojima je sklopljen ugovor (o primirju) koja je prešla na islam, a zatim je to učinio i njen muž dok je ona još bila u stanju pričeka (iddeta): da li se i dalje smatra njegovom ženom, pa im je on odgovorio: "Ne, osim ako to ona bude željela, uz obnovu braka i određivanje mehra."
Mudžahid kaže: "Ako i on pređe na islam za vrijeme njenog pričeka (iddeta), oženit će se njome." Uzvišeni Allah kaže: "... one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni."[1]
Hasan i Katada za muža i njegovu suprugu koji su bili vatropoklonici (medžusije) pa prešli na islam kažu da ostaju u svome braku. A ako neko od njih pređe na islam prije svoga druga, a drugi odbija, smatrat će se trajno razvedenom od njega, i on nema mogućnosti da je ponovo uzme za suprugu.
Ibn-Džurejdž kaže: "Upitao sam Ataa: 'Hoće li se mužu žene idolopoklonice koja je prebjegla muslimanima platiti odšteta za nju, jer Uzvišeni kaže: '... a njima dajte ono što su potrošili...'?', pa mi je odgovorio: 'Ne, to je bilo između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onih s kojima je on sklopio ugovor.'"
Mudžahid kaže: "Sve ovo odnosi se na ugovor između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Kurejševića."

1 El-Mumtehina, 10.

5288. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibnu Šihaba…, Ibrahim b. Munzir kaže da mu je pričao Ibn-Vehb, a njemu Junus, a Ibn-Šihab kaže kako ga je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

"Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, vjernice koje učine hidžru (i dođu) Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iskušavao riječima Uzvišenog: 'O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima dajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud; On sudi među vama. A Allah sve zna i mudar je.'[1] Ona od vjernica koja bi prihvatila ovaj uvjet prihvatila bi ispit. Zato bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onima među njima koje bi to prihvatile svojim riječima rekao: 'Idite, ja sam uzeo zavjet od vas!'

Ne, tako mi Allaha, ruka Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije dotakla ruku (njemu strane) žene nikada, s tim što je on prihvatao zavjet od njih riječima. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obavezao žene nečim drugim osim onim što je naredio Allah. On bi im prilikom uzimanja zavjeta rekao: 'Uzeo sam zavjet od vas!', (dakle, samo) riječima."

٥٢٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَتِ الْمُؤْمِنَاتُ إِذَا هَاجَرْنَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَمْتَحِنُهُنَّ بِقَوْلِ الله تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقَرَّ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ فَقَدْ أَقَرَّ بِالْمِحْنَةِ فَكَانَ رَسُولُ الله ﷺ إِذَا أَقْرَرْنَ بِذَلِكَ مِنْ قَوْلِهِنَّ قَالَ لَهُنَّ رَسُولُ الله ﷺ انْطَلِقْنَ فَقَدْ بَايَعْتُكُنَّ لاَ وَالله مَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ الله ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ غَيْرَ أَنَّهُ بَايَعَهُنَّ بِالْكَلاَمِ وَالله مَا أَخَذَ رَسُولُ الله ﷺ عَلَى النِّسَاءِ إِلاَّ بِمَا أَمَرَهُ الله يَقُولُ لَهُنَّ إِذَا أَخَذَ عَلَيْهِنَّ قَدْ بَايَعْتُكُنَّ كَلاَمًا .

[1] El-Mumtehina, 10.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONIMA KOJI SE ZAKUNU DA SE NEĆE PRIBLIŽAVATI ŽENAMA SVOJIM ROK JE SAMO ČETIRI MJESECA; I AKO SE VRATE ŽENAMA – PA, ALLAH ZAISTA PRAŠTA I MILOSTIV JE; A AKO SE ODLUČE RASTAVITI – PA, ALLAH DOISTA SVE ČUJE I ZNA."[2]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ)

Fe in fâuu - ako se vrate.

(فَإِنْ فَاءُوا) رَجَعُوا .

5289. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, a ovaj od Humejda Tavila da je čuo Enesa b. Malika kad je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo se da neće prilaziti ženama svojim – a bila mu je noga iščašena – pa je proboravio dvadeset i devet dana u svojoj posebnoj, uzdignutoj sobi. Kad je sišao, rekoše mu: 'Allahov Poslaniče, zakleo si se da im nećeš prilaziti mjesec dana!'
'Mjesec ima dvadeset i devet dana', reče on."

٥٢٨٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتِ انْفَكَّتْ رِجْلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ نَزَلَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

5290. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafi'a (da je kazivao):
"Ibn-Omer je o čovjekovu zaklinjanju da se svojim ženama neće približavati određeno vrijeme (*ila'*),[3] koje je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu, rekao kako nikome nije dopušteno produžavati taj rok. Čovjek će ili na lijep način zadržati svoje supruge, ili će definitivno odlučiti da se s njima razvede, kao što je to Uzvišeni Allah odredio."

٥٢٩٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ فِي الْإِيلَاءِ الَّذِي سَمَّى اللهُ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدَ الْأَجَلِ إِلَّا أَنْ يُمْسِكَ بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يَعْزِمَ بِالطَّلَاقِ كَمَا أَمَرَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ .

2 El-Bekara, 226.

3 *Ila'* znači da se čovjek zakune Allahom da neće spolno općiti sa svojom ženom. To je dopušteno radi kažnjavanja žene, ali pod uvjetom da to ne bude duže od četiri mjeseca. Nakon toga žena ima pravo od njega tražiti da s njom spolno opći ili da je pusti, a ako on to odbije, sud će provesti razvod njihova braka. Ako muž odluči ponovo živjeti s njom, prije nego što istekne vrijeme na koje se zakleo, pa spolno opći s njom, dužan se iskupiti kefaretom.

5291. REKAO MI JE Isma‘il, a njemu pričao Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je rekao):
"Ako prođu četiri mjeseca, taj će se status prekinuti, i on će rezultirati razvodom braka, ali se razvod neće smatrati važećim dok on (muž) to sam ne učini (tj. ne pusti svoje žene)."
Ovo se prenosi i od Osmana, Alije, Ebu-Derdaa, Aiše te dvanaest drugih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba.

٥٢٩١. وقَالَ لِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ إِذَا مَضَتْ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ يُوقَفُ حَتَّى يُطَلِّقَ وَلاَ يَقَعُ عَلَيْهِ الطَّلاَقُ حَتَّى يُطَلِّقَ وَيُذْكَرُ ذَلِكَ عَنْ عُثْمَانَ وَعَلِيٍّ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَعَائِشَةَ وَاثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ .

O PROPISIMA U VEZI S IMETKOM I SUPRUGOM NESTALOG

بَاب حُكْمِ الْمَفْقُودِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ

Ibn-Musejjeb kaže: "Ako (čovjek) nestane na bojnom polju, njegova će žena čekati godinu dana."
Ibn-Mes‘ud kupio je robinju čijeg je vlasnika (koji je negdje nestao ili ju je ostavio) tražio godinu dana, ali ga nije našao i on je nestao. Zatim je počeo dijeliti po dirhem i dva dirhema, govoreći: "Allahu dragi, ovo je na ime toga i toga, pa ako on dođe, onda ću imati (sevapa), a bit ću dužan (platiti odštetu)." Potom je rekao: "Ovako postupajte s izgubljenim stvarima!"
I Ibn-Abbas rekao je slično tome.
Zuhri o zatočeniku čije je mjesto (boravka) poznato kaže: "Njegova se žena neće udavati, niti će imetak dijeliti; a kada nestane vijesti o njemu, onda će se s njom postupiti kao sa suprugom i imetkom nestaloga."

وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ إِذَا فُقِدَ فِي الصَّفِّ عِنْدَ الْقِتَالِ تَرَبَّصُ امْرَأَتُهُ سَنَةً وَاشْتَرَى ابْنُ مَسْعُودٍ جَارِيَةً وَالْتَمَسَ صَاحِبَهَا سَنَةً فَلَمْ يَجِدْهُ وَفُقِدَ فَأَخَذَ يُعْطِي الدِّرْهَمَ وَالدِّرْهَمَيْنِ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَنْ فُلاَنٍ فَإِنْ أَتَى فُلاَنٌ فَلِي وَعَلَيَّ وَقَالَ هَكَذَا فَافْعَلُوا بِاللُّقَطَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَحْوَهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الأَسِيرِ يُعْلَمُ مَكَانُهُ لاَ تَتَزَوَّجُ امْرَأَتُهُ وَلاَ يُقْسَمُ مَالُهُ فَإِذَا انْقَطَعَ خَبَرُهُ فَسُنَّتُهُ سُنَّةُ الْمَفْقُودِ .

5292. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Jezida, štićenika Munbeisovog, (da je kazivao):
"Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o izgubljenoj stoci, pa je on rekao: 'Uzmi je, jer je ona tvoja, ili tvoga brata, ili vukova.' Poslije toga upitali su ga o izgubljenim devama, pa se on naljutio do te mjere da su mu se očne jagodice zacrvenjele i rekao: 'Šta ti imaš s njom (devom)?

٥٢٩٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَمِ فَقَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ وَسُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الإِبِلِ فَغَضِبَ وَاحْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ وَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا الْحِذَاءُ وَالسِّقَاءُ تَشْرَبُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ

Ona sa sobom ima kopita i mješinu s vodom: pije vodu i jede drveće dok je ne sretne njen vlasnik.' Potom su ga upitali i o onom što je izgubljeno, pa je rekao: 'Pogledaj u kanap kojim je svezana i kesu u kojoj se nalazi i obznanjuj (da si je našao) godinu dana. Ako dođe onaj koji je prepozna (predaj mu je), a ako ne, onda je pomiješaj sa onim što je tvoje.'"[1]
Sufjan veli: "Sreo sam Rebi'u b. Ebu-Abdur-Rahmana, ali od njega nisam zapamtio ništa drugo osim ovog (hadisa). Upitao sam ga: 'Šta misliš da li je hadis Jezida štićenika Munbeisovog o onom što je izgubljeno prenesen od Jezida b. Halida?', pa mi je odgovorio: 'Da.'"
Jahja veli: "Rebi'a prenosi od Jezida, štićenika Munbeisovog, a on od Jezida b. Halida."
Sufjan veli: "Pa sam sreo Rebi'u i rekao mu..."

حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا وَسُئِلَ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ اعْرِفْ وِكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا وَعَرِّفْهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ مَنْ يَعْرِفُهَا وَإِلاَّ فَاخْلِطْهَا بِمَالِكَ قَالَ سُفْيَانُ فَلَقِيتُ رَبِيعَةَ ابْنَ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سُفْيَانُ وَلَمْ أَحْفَظْ عَنْهُ شَيْئًا غَيْرَ هَذَا فَقُلْتُ أَرَأَيْتَ حَدِيثَ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ فِي أَمْرِ الضَّالَّةِ هُوَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ يَحْيَى وَيَقُولُ رَبِيعَةُ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ سُفْيَانُ فَلَقِيتُ رَبِيعَةَ فَقُلْتُ لَهُ .

O "ZIHARU"[2]

i riječima Uzvišenog: "Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala..." – sve do riječi Njegovih: "... a onaj koji ne može dužan je šezdeset siromaha nahraniti..."[3]
REKAO MI JE Isma'il: "Pričao mi je Malik da je pitao Ibn-Šihaba o *ziharu* od strane roba, pa mu je on rekao da je on sličan *ziharu* slobodna čovjeka."
Malik veli: "Post roba je dva mjeseca."
Hasan b. Hurr veli: "*Zihar* slobodna čovjeka i *zihar* roba prema slobodnoj ženi ili robinji jesu isti."
Ikrima veli: "Ako (čovjek) učini *zihar* prema svojoj robinji, to se ne uzima u obzir; *zihar* je samo

بَاب الظِّهَارِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا) إِلَى قَوْلِهِ (فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا) .
وَقَالَ لِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ شِهَابٍ عَنْ ظِهَارِ الْعَبْدِ فَقَالَ نَحْوَ ظِهَارِ الْحُرِّ قَالَ مَالِكٌ وَصِيَامُ الْعَبْدِ شَهْرَانِ وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ ظِهَارُ الْحُرِّ وَالْعَبْدِ مِنَ الْحُرَّةِ وَالْأَمَةِ سَوَاءٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ إِنْ ظَاهَرَ مِنْ أَمَتِهِ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ إِنَّمَا

1 Zahirije ovaj hadis shvataju na način da ono što je izgubljeno prelazi u vlasništvo onoga koji ga je pronašao. Većina učenjaka, međutim, stoji na stanovištu da to treba pridružiti svome imetku ako nakon godinu dana po to ne dođe vlasnik, ali ako se pojavi bilo kada, onaj koji je našao izgubljeno dužan vratiti to. (*Umdetul-kari*, 20/280)

2 *Zihar* je kada čovjek rekne svojoj ženi: "Ti si mi kao majčina leđa (*zahr*)!" Takav je postupak zabranjen (haram). Ko to kaže, a onda se odluči povratiti svojoj ženi, dužan se iskupiti keffaretom. Majka je u ovom smislu isto što i sve druge žene koje su čovjeku zabranjene (npr. kćerka i sestra). A iskupljenje se sastoji u tome da se oslobodi rob, ili, ako se to nije u stanju, da se posti dva mjeseca uzastopno, ili, ako se ni to ne može, da se nahrani šezdeset siromaha, kao što je navedeno u Kur'anu (*El-Mudžadela*, 2-4)

3 El-Mudžadela, 1-4.

prema slobodnim ženama. U arapskom jeziku *li ma kalu* (za ono što kažu) znači: u onom što su rekli, i : u nečemu što su rekli, a to je preče, jer Allah nije naredio loše niti lažne riječi."[1]

الظِّهَارُ مِنَ النِّسَاءِ وَفِي الْعَرَبِيَّةِ لِمَا قَالُوا أَيْ فِيمَا قَالُوا وَفِي بَعْضِ مَا قَالُوا وَهَذَا أَوْلَى لأَنَّ اللهَ لَمْ يَدُلَّ عَلَى الْمُنْكَرِ وَقَوْلِ الزُّورِ .

O RAZVODU BRAKA I DRUGIM POSLOVIMA IŠARETOM[2]

بَاب الْإِشَارَةِ فِي الطَّلَاقِ وَالْأُمُورِ

KAŽE Ibn-Omer: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzvišeni Allah ne kažnjava zbog suze iz oka, nego zbog ovoga!', pokazavši na svoj jezik."
Ka'b b. Malik kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išaretom mi je rekao da uzmem polovicu (iznosa duga koji mi je bio dužan Abdullah b. Ebu-Hadred)."
Esma veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je za vrijeme pomračenja Sunca, te sam upitala Aišu: 'Šta je ovo s ljudima?' Ona mi glavom pokaza prema Suncu.
'Znak?', upitah je, a ona mi, još na namazu, svojom glavom potvrdno odgovori."
Enes veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao Ebu-Bekru da prođe naprijed."
Ibn-Abbas veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao da nema smetnje."
Ebu-Katada kaže: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, o lovu muhrima upitao: 'Je li mu neko od vas naredio da je ulovi, ili mu išaretom pomogao?' 'Ne', odgovoriše oni. 'Onda jedite!', reče on."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يُعَذِّبُ اللهُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا فَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ أَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيَّ أَيْ خُذِ النِّصْفَ وَقَالَتْ أَسْمَاءُ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي الْكُسُوفِ فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ مَا شَأْنُ النَّاسِ وَهِيَ تُصَلِّي فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا إِلَى الشَّمْسِ فَقُلْتُ آيَةٌ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ وَقَالَ أَنَسٌ أَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَتَقَدَّمَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ لاَ حَرَجَ وَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ آحَدٌ مِنْكُمْ أَمَرَهُ أَنْ يَحْمِلَ عَلَيْهَا أَوْ أَشَارَ إِلَيْهَا قَالُوا لاَ قَالَ فَكُلُوا .

1 Jedni kažu da se pod riječju *je'udun* misli na ponovno izgovaranje zihara što je neispravan stav. Iman Buhari želi ovim odgovoriti onima koji smatraju da je uslov vraćanja da bude riječima, tj. ponovnim izgovaranjem *zihara*, što je odbačeno iako se to može pomisliti iz ajeta na prvi pogled, a što zastupaju Zahirije. Kako se može reći da se ovdje misli na to da kada čovjek ponovi ružne i neutemeljene riječi mora da učini keffaret pa će mu žena biti dozvoljena, kada Uzvišeni Allah zabranjuje ružne i loše riječi, a i *zihar* je u to svrstao?!

2 Ukoliko je išaret razumljiv, po njemu će se postupiti. Najbolji dokaz za to je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak s robinjom koju je upitao: "Gdje je Allah?", pa je ona svojom rukom pokazala prema nebu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Oslobodi je, jer je ona vjernica!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je slučaju, dakle, prihvatio njen islam išaretom. Zaključio je da je ona vjernica, isto kao što bi zaključio da je to ona svojim riječima iskazala.
Imam Malik veli: "Ako nijem čovjek išaretom pokaže na razvod braka, on postaje obavezujući." (*Umdetul-kari*, 20/284-285)

5293. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir Abdul-Melik b. Amr, a ovom Ibrahim, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafio je na svojoj devi. Kada bi god došao do rukna (kuta Ka'be na kojem se nalazi Hadžerul-esved), pokazao bi (rukom) prema njemu i izgovorio tekbir."
Zejneba veli: "Od brane Je'džudža i Me'džudža danas je otvoreno ovoliko"(I kružno spoji palac i onaj koji ga slijedi) sastavivši broj devedeset."[3]

٥٢٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ طَافَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى بَعِيرِهِ وَكَانَ كُلَّمَا أَتَى عَلَى الرُّكْنِ أَشَارَ إِلَيْهِ وَكَبَّرَ وَقَالَتْ زَيْنَبُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فُتِحَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقَدَ تِسْعِينَ.

5294. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Selema b. Alkama, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Petkom ima jedan trenutak; koji god se musliman u tom trenutku nađe na namazu i zamoli Uzvišenog Allaha za bilo kakvo dobro, Allah će mu ga dati.' On pokaza rukom i vrh jagodica svoga prsta stavi na sredinu srednjeg i malog prsta.[4]
'Hoće da kaže koliko je taj trenutak kratak', rekosmo mi."

٥٢٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لاَ يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ قَائِمٌ يُصَلِّي فَسَأَلَ اللهَ خَيْرًا إِلاَّ أَعْطَاهُ وَقَالَ بِيَدِهِ وَوَضَعَ أُنْمُلَتَهُ عَلَى بَطْنِ الْوُسْطَى وَالْخِنْصِرِ قُلْنَا يُزَهِّدُهَا.

5295. KAŽE Uvejsi da mu je pričao Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Šu'be b. Hadždžadža, on od Hišama b. Zejda, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Jedan je židov za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napao jednu djevojčicu; skinuo je (srebreni) nakit s nje i glavu joj (kamenom) smrskao. Njeni su je doveli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je već na samrti i izgubila

٥٢٩٥. وَقَالَ الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ شُعْبَةَ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ عَدَا يَهُودِيٌّ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى جَارِيَةٍ فَأَخَذَ أَوْضَاحًا كَانَتْ عَلَيْهَا وَرَضَخَ رَأْسَهَا فَأَتَى بِهَا أَهْلُهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهِيَ فِي آخِرِ رَمَقٍ وَقَدْ أُصْمِتَتْ فَقَالَ لَهَا

3 Napravila je halku od kažiprsta i prsta pored njega.

4 Na temelju ovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, postupka učenjaci zaključuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time ukazao kako se taj trenutak nalazi u sredini dana, ili na njegovom kraju. O tome je bilo riječi u poglavlju *O džumi*. (*Fethul-bari*, 9/347)

moć govora. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko te je napao? Je li taj?', spomenuvši drugog čovjeka (a ne onog koji je to bio učinio). Ona je pokretom svoje glave negativno odgovorila. Zatim je on spomenuo drugog čovjeka, ali ne onog koji ju je napao, pa je ona ponovo pokretom glave kazala da nije. Zatim je rekao: 'Je li taj?', spomenuvši onoga koji ju je napao, pa je ona potvrdno klimnula glavom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je naredio da mu glavu smrskaju između dva kamena, što je i učinjeno."

رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ قَتَلَكِ فُلاَنٌ لِغَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لاَ قَالَ فَقَالَ لِرَجُلٍ آخَرَ غَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ أَنْ لاَ فَقَالَ فَفُلاَنٌ لِقَاتِلِهَا فَأَشَارَتْ أَنْ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُضِخَ رَأْسُهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ .

5296. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neredi (smutnje) dolaze odovuda!', pokazavši na istok."[1]

٥٢٩٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْفِتْنَةُ مِنْ هَا هُنَا وَأَشَارَ إِلَى الْمَشْرِقِ .

5297. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Džerir b. Abdul-Hamid, prenoseći od Ebu-Ishaka Šejbanija, a on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa da je kazivao:
"Bili smo na putavanju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on, kada je zašlo sunce, jednom čovjeku rekao: 'Siđi i zamiješaj mi ono jelo!'
'Allahov Poslaniče', reče mu ovaj, 'da si sačekao noć!'
'Siđi', reče mu on opet, 'i zamiješaj mi ono jelo!'
'Allahov Poslaniče', ponovo reče ovaj, 'da si sačekao noć, jer još je dan!'
'Siđi i zamiješaj mi ono jelo!', ponovi mu on.
Na treći poziv čovjek siđe i zamiješa mu jelo.
Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, napio (te supe), a zatim svojom rukom pokazao prema istoku i rekao: 'Kada vidite da se noć pojavila s ove strane, znajte da je vrijeme da postač iftari.'"

٥٢٩٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ عَبْدِالْحَمِيدِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كُنَّا فِي سَفَرٍ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْسَيْتَ ثُمَّ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْسَيْتَ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا ثُمَّ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُ فِي الثَّالِثَةِ فَشَرِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَشْرِقِ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ .

1 Komentar ovoga naveden je kod hadisa broj 7092. Ovaj hadis se inače ponavlja i pod brojevima 1037, 3104, 3279, 3511, 7093 i 7094.

5298. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Jezid b. Zurej‘, prenoseći od Sulejmana Tejmija, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Abdullaha b. Mes‘uda, radijallahu anhuma, da je rekao: “Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte da bilo koga od vas spriječi od njegovog sehura poziv Bilalov - ili je rekao - Bilalov ezan, jer on poziva - ili je rekao - uči ezan da bi obavijestio one koji noćni namaz klanjaju da se malo odmore prije sabaha, a ne da oglasi nastupanje sabaha ili zore.’” Jezid (prenosilac hadisa) pružio je ruke jednu preko druge, a zatim ih rastavio.[2]

٥٢٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَمْنَعَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ نِدَاءُ بِلاَلٍ أَوْ قَالَ أَذَانُهُ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّمَا يُنَادِي أَوْ قَالَ يُؤَذِّنُ لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَلَيْسَ أَنْ يَقُولَ كَأَنَّهُ يَعْنِي الصُّبْحَ أَوِ الْفَجْرَ وَأَظْهَرَ يَزِيدُ يَدَيْهِ ثُمَّ مَدَّ إِحْدَاهُمَا مِنَ الأُخْرَى .

5299. Lejs kaže da MU JE PRIČAO Dža‘fer b. Rebi‘a, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao).
“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Škrtac i onaj koji udjeljuje slični su dvojici ljudi na kojima su dva gvozdena pancira od grudi do grla. Onaj koji udjeljuje neće ništa udijeliti, a da mu se ogrtač neće produžiti i proširiti na njemu toliko da će mu konačno pokriti i jagodice (na prstima ruku) i brisati mu trag stopa (po zemlji). A što se tiče škrte osobe, ona neće podijeliti ništa, a da joj se svaka karika ogrtača neće prilijepiti na svoje mjesto na tijelu, pa će nastojati da ga proširi, ali se ono neće proširiti.’ Pokazao je svojim prstom prema grlu.”[3]

٥٢٩٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ لَدُنْ ثَدْيَيْهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا فَأَمَّا الْمُنْفِقُ فَلاَ يُنْفِقُ شَيْئًا إِلاَّ مَادَّتْ عَلَى جِلْدِهِ حَتَّى تُجِنَّ بَنَانَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ وَأَمَّا الْبَخِيلُ فَلاَ يُرِيدُ يُنْفِقُ إِلاَّ لَزِمَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَوْضِعَهَا فَهُوَ يُوسِعُهَا فَلاَ تَتَّسِعُ وَيُشِيرُ بِإِصْبَعِهِ إِلَى حَلْقِهِ .

2 Ovim činom prenosilac je htio objasniti razliku između lažne zore i stvarne. (*Umdetul-kari*, 20/289) Muslimov rivajet pojašnjava što znači spomenuti išaret, a to je “nije uspravna zora već široka,” tj. kada se pojavi svjetlost širinom horizonta. (*Fethul-bari*, 9/347)

3 Komentar ovog hadisa naveden je u drugoj knjizi Buharijevog *Sahiha*, str. 451-452.

O ZAKLINJANJU ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN)[1]

i riječima Uzvišenog: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže. A ona će kazne pošteđena biti ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu."[2]
Ako nijem čovjek optuži svoju suprugu pismeno, išaretom (pokazivanjem) ili razumljivim znakom, to se uzima u obzir isto kao da je i izgovorio, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvažio išaret u faraidima (podjeli imetka). To je mišljenje pojedinih stanovnika iz Hidžaza i nekih učenjaka. Uzvišeni Allah kaže: "A ona im na njega pokaza. 'Kako da govorimo djetetu u bešici?', rekoše."[3] Dahhak, tumačeći riječi Uzvišenog: "... osim znakovima",[4] veli (da to znači) "išaretima". Neki (učenjaci), međutim, kažu da se ni kazna (had) ni proklinjanje (li'an) neće izvršiti na osnovu išareta, ali tvrde da je razvod braka pismeno ili išaretom ili pokretom džaiz (dozvoljen). Između razvoda braka i potvore (u ovom smislu) nema razlike. A ako neko kaže da se potvora može izvršiti samo riječima, reći će mu se da, isto tako, ni razvod braka nije dopušten (drukčije) nego (samo) riječima. Tako bi bili ništavni i razvod braka i potvora, a isti

بَاب اللِّعَانِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلاَ أَنْفُسُهُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فَإِذَا قَذَفَ الأَخْرَسُ امْرَأَتَهُ بِكِتَابَةٍ أَوْ إِشَارَةٍ أَوْ بِإِيمَاءٍ مَعْرُوفٍ فَهُوَ كَالْمُتَكَلِّمِ لأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ أَجَازَ الإِشَارَةَ فِي الْفَرَائِضِ وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَهْلِ الْحِجَازِ وَأَهْلِ الْعِلْمِ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) وَقَالَ الضَّحَّاكُ (إِلاَ رَمْزًا) إِلاَ إِشَارَةً وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لاَ حَدَّ وَلاَ لِعَانَ ثُمَّ زَعَمَ أَنَّ الطَّلاَقَ بِكِتَابٍ أَوْ إِشَارَةٍ أَوْ إِيمَاءٍ جَائِزٌ وَلَيْسَ بَيْنَ الطَّلاَقِ وَالْقَذْفِ فَرْقٌ فَإِنْ قَالَ الْقَذْفُ لاَ يَكُونُ إِلاَ بِكَلاَمٍ قِيلَ لَهُ كَذَلِكَ الطَّلاَقُ لاَ يَجُوزُ إِلاَ بِكَلاَمٍ وَإِلاَ بَطَلَ الطَّلاَقُ وَالْقَذْفُ وَكَذَلِكَ الْعِتْقُ وَكَذَلِكَ الأَصَمُّ يُلاَعِنُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ وَقَتَادَةُ إِذَا قَالَ أَنْتِ طَالِقٌ فَأَشَارَ بِأَصَابِعِهِ تَبِينُ مِنْهُ بِإِشَارَتِهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ الأَخْرَسُ إِذَا كَتَبَ الطَّلاَقَ بِيَدِهِ لَزِمَهُ وَقَالَ حَمَّادٌ الأَخْرَسُ وَالأَصَمُّ إِنْ قَالَ بِرَأْسِهِ جَازَ .

1 *Li'an* je kada čovjek optuži svoju ženu za blud, a nema dokaza za to, pa podnese tužbu šerijatskom sudu. On će se zakleti četiri puta govoreći: "Zaklinjem se Allahom da sam je vidio kako blud čini, a ja istinu govorim!", a peti će put reći: "Neka je Allahovo prokletstvo na mene ako lažem!" Nakon toga oni se zauvijek razdvajaju, a nad njom se izvršava kazna za preljubu. Međutim, žena će biti oslobođena kazne ako se četiri puta zakune Allahom da je njen muž slagao, a peti put kaže: "Neka je Allahova srdžba na mene ako je on istinu rekao!" I poslije njenih zakletvi oni se zauvijek razdvajaju, ali se nad njom ne izvršava kazna.

2 En-Nur, 6-9.

3 Merjem, 29.

4 Ali-Imran, 41.

je slučaj i s oslobađanjem roba. Zato i gluhonijem može učestvovati u proklinjanju. Ša'bi i Katada kažu: "Ako (muž ženi) kaže: 'Ti si puštena!', i pokaže to prstima, ona biva rastavljena njegovim išaretom. Ibrahim veli: "Ako nijem čovjek napiše izjavu o razvodu braka, to je obavezujuće za njega." Hammad veli: "Ako nijem i gluh pokažu glavom (na razvod braka), to je mjerodavno."

5300. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa b. Seida Ensarija da je čuo Enesa b. Malika kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o najboljim kućama ensarija?'
'Svakako, Allahov Poslaniče!', odgovoriše.
'To su kuće Benu-Nedždžara, a zatim oni koji ih slijede Benu-Abdul-Ešhel, zatim oni koji ih slijede Benu-Haris b. Hazredž, a onda oni koji ih slijede Benu-Saida', zatim je pokazao rukom, zatvorivši šaku svojim prstima. Potom je ispružio prste kao onaj koji nešto hoće baciti rukom, pa rekao: 'A u svim je kućama ensarija dobro.'"

٥٣٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَحْيَى ابْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الْأَنْصَارِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو عَبْدِالْأَشْهَلِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو سَاعِدَةَ ثُمَّ قَالَ بِيَدِهِ فَقَبَضَ أَصَابِعَهُ ثُمَّ بَسَطَهُنَّ كَالرَّامِي بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ وَفِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ خَيْرٌ .

5301. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a Ebu-Hazim kaže da je čuo Sehla b. Sa'da Saidija, ashaba Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam poslan, a između mene i Sudnjeg dana je koliko od ovog do ovoga – ili je rekao – kao ova dva!', uporedivši kažiprst sa srednjakom."

٥٣٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَبُو حَازِمٍ سَمِعْتُهُ مِنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَذِهِ مِنْ هَذِهِ أَوْ كَهَاتَيْنِ وَقَرَنَ بَيْنَ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى .

5302. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Džebela b. Suhajm, koji kaže da je čuo Omera kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mjesec je ovoliko i ovoliko i ovoliko!', tj. trideset dana. Potom je dodao: 'I ovoliko i ovoliko i ovoliko!', pokazujući na dvadeset i devet. Jednom je rekao trideset, a drugi put dvadest i devet."

٥٣٠٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي ثَلَاثِينَ ثُمَّ قَالَ وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي تِسْعًا وَعِشْرِينَ يَقُولُ مَرَّةً ثَلَاثِينَ وَمَرَّةً تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

5303. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, a ovaj od Ebu-Mes'uda da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao prema Jemenu (i rekao): 'Iman je otuda! (dva puta). A zaista su surovost i nemilosrdnost kod ljudi jakog glasa iz mjesta iz kojeg izlaze,[1] dva šejtanska roga! Rebi'a i Mudar'"

٥٣٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ وَأَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ نَحْوَ الْيَمَنِ الْإِيمَانُ هَا هُنَا مَرَّتَيْنِ أَلَا وَإِنَّ الْقَسْوَةَ وَغِلَظَ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

5304. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja i skrbnik jetima bit ćemo zajedno u Džennetu ovako!' Ispružio je kažiprst i srednji prst i malo ih razmaknuo."

٥٣٠٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا .

O TOME AKO ČOVJEK UKAŽE NA TO DA DIJETE NIJE NJEGOVO

بَاب إِذَا عَرَّضَ بِنَفْيِ الْوَلَدِ

5305. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao).
"Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, meni se rodio crn sin!'
'Imaš li ti deve?', upita ga on.
'Da', odgovori ovaj.

٥٣٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وُلِدَ لِي غُلَامٌ أَسْوَدُ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنَّى ذَلِكَ قَالَ لَعَلَّهُ نَزَعَهُ عِرْقٌ قَالَ فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ .

[1] Rebi'a i Mudar su dva poznata arapska plemena. (prim. prev.)

'A koje su boje?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Crvene', reče on.
'Ima li među njima crnkastih?', ponovo upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ima', reče ovaj.
'A otkud to?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Valjda među njihovim precima ima onih koje su bile crne, pa su poprimile njihovu boju', objasni čovjek. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Možda je i tvoj sin zbog toga crn.'"[2]

باب إِحْلَافِ الْمُلَاعِنِ

O TRAŽENJU ZAKLETVE OD ONOGA KOJI OPTUŽUJE SVOJU ŽENU ZA BLUD

٥٣٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَأَحْلَفَهُمَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ فَرَّقَ بَيْنَهُمَا .

5306. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Jedan je ensarija optužio svoju ženu za blud, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njih da se zakunu i rastavio ih."

باب يَبْدَأُ الرَّجُلُ بِالتَّلَاعُنِ

MUŽ PRVI POČINJE SA ZAKLETVOM I PROKLINJANJEM

٥٣٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَجَاءَ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ .

5307. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Hišama b. Hassana da mu je pričao Ikrima, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Hilal b. Umejja optužio je svoju ženu za blud, pa je došao i to posvjedočio. Tada im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista Allah zna da neko od vas laže. Ima li ko od vas da se kaje?' Zatim je i ona ustala i posvjedočila."[3]

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da nije opravdano nijekati dijete zbog različite boje. To se može uzeti u obzir samo ako je čovjek optužio svoju ženu za blud s nekim čovjekom, a zatim ona rodila dijete čija boja odgovara boji tog čovjeka. (*Fethul-bari*, 9/353)

3 U pojedinim predanjima navodi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao da im stave ruku na usta prilikom pete zakletve i govorio: "Ona je obavezujuća!"

O ZAKLINJANJU ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN) I ONIMA KOJI SU SE RAZVELI NAKON TOGA

بَاب اللِّعَانِ وَمَنْ طَلَّقَ بَعْدَ اللِّعَانِ

5308. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao):
"Došao je Uvejmir Adžlani Asimu b. Adiju Ensariju i rekao mu: 'Asime, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije? Upitaj o tome (Asime) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Kada je Asim upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, on ga je ukorio, označavajući mrskim takva pitanja. Ukorio ga je do te mjere da je Asimu bilo teško zbog riječi koje je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Nakon što se Asim vratio svojoj porodici, došao mu je Uvejmir i upitao ga: 'Kaži mi šta ti je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Nisi mi došao ni s kakvim dobrom! Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, gnušao pitanja koje sam mu postavio', odgovori Asim.
'Tako mi Allaha, ja neću odustati sve dok ga lično o tome ne upitam!', reče Uvejmir. Potom je Uvejmir otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga u društvu (nekih ljudi), te ga je upitao: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?' Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzvišeni je Allah o tebi i tvojoj ženi poslao objavu. Idi i pozovi je!'
(Kad su došli), njih su oboje", pripovijeda dalje Sehl, "zazvali Allahovo prokletstvo na onoga od njih koji laže, dok sam ja zajedno s drugima bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su završili, Uvejmir reče: 'Ja sam, Allahov Poslaniče,

٥٣٠٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُوَيْمِرًا الْعَجْلاَنِيَّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيِّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ سَلْ لِي يَا عَاصِمُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلَ عَاصِمٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَهُ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عَاصِمٌ لِعُوَيْمِرٍ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللهِ لاَ أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُوَيْمِرٌ حَتَّى جَاءَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَسَطَ النَّاسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَاذْهَبْ فَأْتِ بِهَا قَالَ سَهْلٌ فَتَلاَعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَا مِنْ تَلاَعُنِهِمَا قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقَهَا ثَلاَثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ سُنَّةَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ .

ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju!' Zatim ju je, prije nego što mu je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio (izgovorivši to) tri puta." Ibn-Šihab veli: "To je (tj. razvod braka) postao običaj onih koji se zakunu zazivajući Allahovo prokletstvo na onoga od njih ko je slagao na drugoga."

O (MEĐUSOBNOM) PROKLINJANJU U DŽAMIJI

5309. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da mu je Ibn-Šihab kazivao o međusobnom proklinjanju i sunnetu u vezi s tim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, brata Benu-Saide, (da je kazivao):
"Jedan je ensarija došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?' Potom je Uzvišeni Allah povodom toga objavio kur'anske ajete koji govore o međusobnom proklinjanju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: 'Allah je presudio između tebe i tvoje supruge!' Zatim su se (njih dvoje) međusobno prokleli unutar džamije, a ja sam to lično promatrao. Kada su završili, čovjek reče: 'Ja sam, ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju, Allahov Poslaniče!' Nakon toga, prije nego što mu je, po okončanju proklinjanja, to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio ju je (izgovorivši to) tri puta. On se, dakle, razveo od nje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na to rekao: 'To je razvod svih onih koji dođu u priliku da zazovu Allahovo prokletstvo na onoga među njima koji je slagao na drugoga.'"
Ibn-Džurejdž veli da je Ibn-Šihab rekao: "Svima koji poslije njih prokunu jedni druge postao je sunnet da se rastave."
"Ona je bila trudna, i njen je sin pripisan majci.

بَاب التَّلَاعُنِ فِي الْمَسْجِدِ

٥٣٠٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنِ الْمُلَاعَنَةِ وَعَنِ السُّنَّةِ فِيهَا عَنْ حَدِيثِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَأَنْزَلَ اللهُ فِي شَأْنِهِ مَا ذَكَرَ فِي الْقُرْآنِ مِنْ أَمْرِ الْمُتَلَاعِنَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ قَضَى اللهُ فِيكَ وَفِي امْرَأَتِكَ قَالَ فَتَلَاعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ فَلَمَّا فَرَغَا قَالَ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقَهَا ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ فَرَغَا مِنَ التَّلَاعُنِ فَفَارَقَهَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ذَاكَ تَفْرِيقٌ بَيْنَ كُلِّ مُتَلَاعِنَيْنِ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتِ السُّنَّةُ بَعْدَهُمَا أَنْ يُفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ وَكَانَتْ حَامِلاً وَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى لِأُمِّهِ قَالَ ثُمَّ جَرَتِ السُّنَّةُ فِي مِيرَاثِهَا أَنَّهَا تَرِثُهُ وَيَرِثُ مِنْهَا مَا فَرَضَ اللهُ لَهُ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْمَرَ قَصِيرًا كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ

فَلاَ أُرَاهَا إِلاَّ قَدْ صَدَقَتْ وَكَذَبَ عَلَيْهَا وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْوَدَ أَعْيَنَ ذَا أَلْيَتَيْنِ فَلاَ أُرَاهُ إِلاَّ قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الْمَكْرُوهِ مِنْ ذَلِكَ .

Zatim je u sunnet ušlo da ga ona nasljeđuje te da on nasljeđuje od nje ono što mu je Allah odredio."
Ibn-Džurejdž prenosi od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao): "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je hadisu još rekao: 'Ako rodi bijelo i debelo dijete, onda je ona istinu kazala, a on slagao na nju. A ako rodi crno dijete krupnih očiju i velike stražnjice, on je o njoj kazao istinu.' Rodila ga je s onim osobinama koje su ukazivale na to da ona nije bila u pravu."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "KADA BIH KAMENOVAO BEZ DOKAZA..."

٥٣١٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ ذُكِرَ التَّلاَعُنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلاً ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ يَشْكُو إِلَيْهِ أَنَّهُ قَدْ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا الْأَمْرِ إِلاَّ لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبْطَ الشَّعَرِ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ أَهْلِهِ خَدلاً آدَمَ كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَيِّنْ فَجَاءَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَهُ فَلاَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا قَالَ رَجُلٌ لاِبْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ رَجَمْتُ هَذِهِ

5310. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Spomenuli su međusobno proklinjanje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adi o tome nešto rekao i otišao. Nakon toga došao mu je sunarodnik i požalio se da je sa svojom suprugom našao nekog čovjeka.
'Ja sam ovim iskušan samo zbog svojih riječi!', reče mu Asim i otiđe s njim do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga obavijesti o tome da je ovaj našao nekog čovjeka sa svojom ženom. Taj čovjek bio je plav, vitak i nježne kose, a ovaj koji je tvrdio da je onog prvog našao kod svoje žene bio je crn, krupan i veoma debeo.
'Allahu dragi, razjasni (ovaj slučaj)!', zamoli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga rodilo se dijete koje je bilo slično onome za kojeg je njen muž rekao kako ga je zatekao kod nje, nakon čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio (od njih) da se međusobno prokunu."
Jedan čovjek koji se nalazio među prisutnima upitao je Ibn-Abbasa: "Je li to ona za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Da sam bilo koga kamenovao bez dokaza, kamenovao bih ovu!’”
“Ne”, odgovorio mu je, “to je žena koja je obznanjivala da je činila ružna djela (tj. blud, ali joj to nije dokazano) iako je bila u islamu.”
Ebu-Salih i Abdullah b. Jusuf kažu:
“... crn krupan...” (bez riječi “i veoma debeo”).

فَقَالَ لاَ تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الإِسْلاَمِ السُّوءَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ آدَمَ خَدِلاً .

O MEHRU ONE KOJA JE RAZVEDENA NAKON ZAKLETVE ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI‘AN)

بَاب صَدَاقِ الْمُلاَعَنَةِ

5311. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, a njemu Isma‘il, prenoseći od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra da je kazivao:
“Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji je optužio svoju ženu za blud, pa mi je odgovorio: ‘Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, (na takav način) rastavio bračni par Benu-Adžlana, rekavši: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’ Oni su odbili priznati, te je on opet rekao: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’ Oni su opet odbili (priznati laž), a on ponovo upita: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’ Odbili su i po treći put (priznati), te ih on rastavi.’”
Ejjub veli: “Meni je Amr b. Dinar rekao: ‘Zaista u tom hadisu ima nešto što ti nisi kazao. On (čovjek) je upitao: ‘Moj imetak (mehr)?’
‘Ti nemaš imetka: ako istinu govoriš, ti si s njom već živio, a ako lažeš, on je još dalje od tebe!’, rečeno mu je.’”

٥٣١١ . حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ فَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلاَنِ وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا قَالَ أَيُّوبُ فَقَالَ لِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ إِنَّ فِي الْحَدِيثِ شَيْئًا لاَ أَرَاكَ تُحَدِّثُهُ قَالَ قَالَ الرَّجُلُ مَالِي قَالَ قِيلَ لاَ مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَقَدْ دَخَلْتَ بِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَهُوَ أَبْعَدُ مِنْكَ .

O VLADAROVIM RIJEČIMA UPUĆENIM ONIMA KOJI SE MEĐUSOBNO PROKLINJU: "NEKO OD VAS LAŽE! IMA LI KO DA BI SE POKAJAO?"

بَاب قَوْلِ الْإِمَامِ لِلْمُتَلاَعِنَيْنِ إِنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ

5312. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a Amr kaže da je čuo Seida b. Džubejra kad je rekao:
"Upitao sam Ibn-Omera o onima koji se međusobno prokunu, pa mi je odgovorio: 'Poslanik im je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah će vam (konačno) presuditi! Jedno od vas dvoga laže, a ti nemaš načina da joj bilo šta učiniš!'
'A moj imetak?', upita on.
'Ti nemaš imetka: ako si istinu kazao o njoj, onda je taj (mehr) za tvoj spolni odnos s njom, a ako si slagao na nju, on je još dalje od tebe!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Sufjan veli: "To sam zapamtio od Amra."
Ejjub kaže: "Čuo sam Seida b Džubejra kad je rekao: 'Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji se sa svojom suprugom međusobno prokleo, pa je pokazao sa svoja dva prsta.'"
Sufjan je, rastavivši svoj kažiprst i srednji prst, rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, (na takav način) rastavio bračni par iz Benu-Adžlana i tri puta rekao: 'Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?'"
Sufjan dodaje: "Zapamtio sam to od Amra i Ejjuba ovako kako sam ti prenio."

٥٣١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنْ حَدِيثِ الْمُتَلاَعِنَيْنِ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمُتَلاَعِنَيْنِ حِسَابُكُمَا عَلَى اللهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لاَ سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ مَالِي قَالَ لاَ مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبْعَدُ لَكَ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو وَقَالَ أَيُّوبُ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ لاَعَنَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ وَفَرَّقَ سُفْيَانُ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى فَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلاَنِ وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ إِنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو وَأَيُّوبَ كَمَا أَخْبَرْتُكَ.

باب التَّفْرِيقِ بَيْنَ الْمُتَلاعِنَيْنِ

O RAZDVAJANJU ONIH KOJI SE MEĐUSOBNO PROKUNU

٥٣١٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَّقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ قَذَفَهَا وَأَحْلَفَهُمَا .

5313. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio je čovjeka od žene koju je ovaj optužio za blud, nakon što je od njih tražio da se zakunu."

٥٣١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لاعَنَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا .

5314. PRIČAO MI JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od jednog ensarije i njegove žene da se zakunu i jedno drugo prokunu, a zatim ih je rastavio."

باب يَلْحَقُ الْوَلَدُ بِالْمُلاعِنَةِ

NAKON ZAKLETVE ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN) DIJETE PRIPADA ŽENI KOJA JE RAZVEDENA

٥٣١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لاعَنَ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَتِهِ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ .

5315. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Malik, a njemu Nafi, prenoseći od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od jednog čovjeka i njegove žene da se zakunu i jedno drugo prokunu, pa čovjek nije priznao kao svoje dijete koje je imao s njom, te ih je zatim rastavio.

باب قَوْلِ الإِمَامِ اللَّهُمَّ بَيِّنْ

RIJEČI IMAMA (SUDIJE): "ALLAHU RAZJASNI"

٥٣١٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ ذُكِرَ الْمُتَلاعِنَانِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ

5316. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa b. Seida, koji kaže da ga je obavijestio Abdur-Rahmana b. Kasim, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Spomenuli su međusobno proklinjanje pred

Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adi o tome nešto rekao i otišao. Nakon toga došao mu je jedan čovjek i požalio se da je sa svojom suprugom našao nekog čovjeka.
'Ja sam ovim iskušan samo zbog svojih riječi!', reče mu Asim i otiđe s njim do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga obavijesti o tome da je ovaj našao nekog čovjeka sa svojom ženom. Taj čovjek bio je plav, vitak i nježne kose, a ovaj koji je tvrdio da je onog prvog našao kod svoje žene bio je crn, krupan i veoma debeo.
'Allahu dragi, razjasni (ovaj slučaj)!', zamoli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga rodilo se dijete koje je bilo slično onome za kojeg je njen muž rekao kako ga je zatekao kod nje, nakon čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio (od njih) da se međusobno prokunu."
Jedan čovjek koji se nalazio među prisutnima upitao je Ibn-Abbasa: "Je li to ona za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam bilo koga kamenovao bez dokaza, kamenovao bih ovu!'?"
"Ne", odgovorio mu je, "to je žena koja je obznanjivala da je činila ružna djela (tj. blud, ali joj to nije dokazano), iako je bila u islamu."[1]

فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلاً ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَذَكَرَ لَهُ أَنَّهُ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا الأَمْرِ إِلا لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبْطَ الشَّعَرِ وَكَانَ الَّذِي وَجَدَ عِنْدَ أَهْلِهِ آدَمَ خَدْلًا كَثِيرَ اللَّحْمِ جَعْدًا قَطَطًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ بَيِّنْ فَوَضَعَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَ عِنْدَهَا فَلاعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ لابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ لَرَجَمْتُ هَذِهِ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لا تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ السُّوءَ فِي الإِسْلامِ.

1 Iz ovog se hadisa zaključuje da je dopušteno govoriti o onome koji javno čini loša djela, jer je to žena o kojoj je ovdje riječ javno činila, ali se nije imao jasan dokaz protiv nje niti je to ona htjela priznati.
Inače, iz ovih hadisa koji govore o *li'anu* zaključujemo koliko su ashabi bili spremni žrtvovati se na putu stjecanja znanja. Seid b. Džubejr otputovao je iz Iraka u Mekku samo da bi se obavijestio o ovom pitanju.
Osim toga, iz ovog se hadisa mogu izvući i brojni drugi zaključci:
– treba uvažavati učenjake i spominjati njima drage nadimke;
– da je sunnet izgovoriti: 'Subhanallah!', prilikom čuđenja:
– da je vladar dužan upozoriti svoje podanike na opasne posljedice ustrajnosti u grijehu;
– da će se izabrati manje od dva zla, ako se jedno od njih ne može izbjeći;
– da se postupa na osnovu vijesti koju je prenio jedan čovjek, ukoliko je on pouzdan;
– da je pokuđeno pitati o onome što dovodi u pitanje život muslimana;
– da je pokuđeno previše pitati, kako stoji u hadisu: "Najveći zločinac među muslimanima jest onaj koji upita o nečemu što nije zabranjeno, pa se to zbog njegovog pitanja zabrani";
– da je učenjaku dopušteno iskritikovati onoga koji je postavio neumjesno pitanje;
– da je pitanje o onome što je potrebno u vjeri dopušteno i javno i tajno;
– da učenjakov ukor i njegova ljutnja ne treba da spriječe onoga koji pita, te da on treba nastaviti na najljepši način postavljati svoje pitanje dok ne dobije odgovor;
– da se presuda donosi na osnovu vidljivih dokaza, a da se ono što se ne može ocijeniti ostavlja Allahu, da On presudi. (*Fethul-bari*, 9/372-373)

O TOME KAD SE MUŽ OD SVOJE SUPRUGE RAZVEDE (IZGOVORIVŠI TO) TRI PUTA, PA SE NAKON ISTEKA PRIČEKA ONA UDA ZA DRUGOGA, ALI JOJ ON NE PRIĐE

بَاب إِذَا طَلَّقَهَا ثَلاَثًا ثُمَّ تَزَوَّجَتْ بَعْدَ الْعِدَّةِ زَوْجًا غَيْرَهُ فَلَمْ يَمَسَّهَا

5317. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, a ona od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem…; a PRIČAO NAM JE i Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abde, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
“Rifaa Kurezi vjenčao se sa ženom, a zatim se od nje razveo. Ona se (onda) udala za drugoga, ali je (potom) došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i požalila mu se da joj on nikako ne prilazi te da je kod njega kao resica. On joj reče: ‘Ne, dok ne osjetiš njegovu slast i dok on ne osjeti tvoju slast (dok ne budete imali istinski spolni odnos)!’”[2]

٥٣١٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيَّ تَزَوَّجَ امْرَأَةً ثُمَّ طَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَتْ آخَرَ فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَتْ لَهُ أَنَّهُ لاَ يَأْتِيهَا وَأَنَّهُ لَيْسَ مَعَهُ إِلاَ مِثْلُ هُدْبَةٍ فَقَالَ لاَ حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ .

2 U drugim predanjima ovog hadisa spominje se kako je Halid b. Velid tražio od Ebu-Bekra da tu ženu spriječi da govori o tome pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali da to Ebu-Bekr, kada je vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se osmijehnuo na njeno pitanje, nije učinio. Zatim je njen čovjek došao i rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ona ne govori istinu te da on s njom normalno živi, ali mu je ona neposlušna i želi se vratiti prvom mužu, te ga zbog toga optužuje. (*Fethul-bari*, 9/376)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A ONE ŽENE VAŠE KOJE SU NADU U MJESEČNO PRANJE IZGUBILE (I ONE KOJE GA NISU NI DOBILE, ONE TREBA DA ČEKAJU TRI MJESECA, AKO NISTE ZNALI)"[1]

باب
(وَاللائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ)

Mudžahid veli: "Ako ne budete znali da li dobivaju menstruaciju ili ne, i one kojima je menstruacija zastalno prestala, i one koje ju nisu ni dobile – njihov je priček (iddet) tri mjeseca."

قَالَ مُجَاهِدٌ إِنْ لَمْ تَعْلَمُوا يَحِضْنَ أَوْ لاَ يَحِضْنَ وَاللائِي قَعَدْنَ عَنِ الْمَحِيضِ (وَاللائِي لَمْ يَحِضْنَ) (فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ) .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A TRUDNE ŽENE ČEKAJU SVE DOK NE RODE."[2]

باب (وَأُولاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ)

5318. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Džafera b. Rebije, on od Abdur-Rahmana b. Hurmuza A'redža, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Zejnebe, kćerke Ibn-Ebu-Selemine, a ova od svoje majke Umm-Seleme, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala):
"Žena iz plemena Eslem kojoj je ime Subej'a bila je udata za jednog čovjeka, koji je umro, a ona ostala trudna.[3] Zaručio se njom (potom) Ebu-Senabil b. Ba'kek, ali je ona odbila udati se za njega. Tada joj on reče: 'Tako mi Allaha, ti se ne možeš udati za njega[4] sve dok ne istekne onaj duži period od dva razdoblja (određenih) za čekanje!' Ona je provela blizu deset noći, a zatim otišla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Udaj se!', rekao joj je on."

٥٣١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ الْأَعْرَجِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ أَسْلَمَ يُقَالُ لَهَا سُبَيْعَةُ كَانَتْ تَحْتَ زَوْجِهَا تُوُفِّيَ عَنْهَا وَهِيَ حُبْلَى فَخَطَبَهَا أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعْكَكٍ فَأَبَتْ أَنْ تَنْكِحَهُ فَقَالَ وَاللهِ مَا يَصْلُحُ أَنْ تَنْكِحِيهِ حَتَّى تَعْتَدِّي آخِرَ الْأَجَلَيْنِ فَمَكُثَتْ قَرِيبًا مِنْ عَشْرِ لَيَالٍ ثُمَّ جَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ انْكِحِي .

1 Et-Talak, 4.

2 Et-Talak, 4.

3 U drugim predanjima ovog hadisa stoji da je ona rodila dijete nekoliko dana nakon njegove smrti. (*Fethul-bari*, 9/383)

4 U drugim predanjima navodi se da su je zaprosila dva čovjeka: jedan stariji - Ebu-Senabil, o kome je ovdje riječ, i drugi - mladić iz njenog plemena. Ona je odbila starijega, a on joj nakon toga rekao navedene riječi. (*Fethul-bari*, 9/382)

5319. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, a on od Jezida da mu je Ibn-Šihab napisao kako mu je Ubejdullah b. Abdullah rekao: "Kazivao mi je otac da je pisao Ibn-Erkamu da upita Subej'u Eslemijju o tome kako joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao fetvu, te je ona kazala: 'On mi je rekao da se udam nakon što rodim.'"

٥٣١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ يَزِيدَ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ كَتَبَ إِلَيْهِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى ابْنِ الْأَرْقَمِ أَنْ يَسْأَلَ سُبَيْعَةَ الْأَسْلَمِيَّةَ كَيْفَ أَفْتَاهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَتْ أَفْتَانِي إِذَا وَضَعْتُ أَنْ أَنْكِحَ .

5320. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Misvera b. Mahreme (da je kazivao): "Subeja Eslemijja rodila je nekoliko dana nakon smrti svoga muža, pa je došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražila dopuštenje za udaju. On joj ga je dao, te se ona udala."[5]

٥٣٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّ سُبَيْعَةَ الْأَسْلَمِيَّةَ نُفِسَتْ بَعْدَ وَفَاةِ زَوْجِهَا بِلَيَالٍ فَجَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَتْهُ أَنْ تَنْكِحَ فَأَذِنَ لَهَا فَنَكَحَتْ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RASPUŠTENICE NEKA ČEKAJU TRI MJESEČNA PRANJA..."[6]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ)

Ibrahim (Neha'i) kaže za ženu koja se udala za drugoga dok je još bila u iddetu i kod njega dobila tri menstruacije – da prestaje biti supruga prvoga te da joj se iddet ponovo računa otpočetka (ukoliko bi se rastavila i od drugoga). Zuhri, međutim, veli da će se uzeti u obzir ta njena menstruacija, a i Sufjan je naklonjeniji ovom stavu.
Ma'mer veli da se pod kur'anski termin *kuru'* upotrebljava kada se želi reći da se ženi približio mjesečni ciklus (*dena hajduha*), ili kada joj se

وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ فِيمَنْ تَزَوَّجَ فِي الْعِدَّةِ فَحَاضَتْ عِنْدَهُ ثَلَاثَ حِيَضٍ بَانَتْ مِنَ الْأَوَّلِ وَلَا تَحْتَسِبُ بِهِ لِمَنْ بَعْدَهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ تَحْتَسِبُ وَهَذَا أَحَبُّ إِلَى سُفْيَانَ يَعْنِي قَوْلَ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مَعْمَرٌ يُقَالُ أَقْرَأَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا دَنَا حَيْضُهَا وَأَقْرَأَتْ إِذَا دَنَا طُهْرُهَا وَيُقَالُ مَا قَرَأَتْ بِسَلًى قَطُّ إِذَا لَمْ تَجْمَعْ وَلَدًا فِي بَطْنِهَا .

5 Većina islamskih učenjaka smatra da rok čekanja za trudnu ženu čiji je muž preselio istječe njenim porodom. Međutim, Alija, radijallahu anhu, smatra da je ona dužna čekati sve dok ne istekne onaj duži period od dva roka za čekanje: porod ili četiri mjeseca i deset dana. Pa ako se porodi prije nego što isteknu četiri mjeseca i deset dana, dužna je čekati taj rok, a ako četiri mjeseca i deset dana istekne prije poroda, dužna je čekati dok se ne porodi. (*Fethul-bari*, 9/384)
Iz ovog hadisa mogu se izvući važni zaključci:
– ashabi su davali fetve i za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– muftija ne bi trebalo da daje fetvu o pitanju u kojem on ima određeni interes, kako ga to ne bi navelo da dâ prednost mišljenju koje njemu više odgovara, kao što je to bilo u ovom slučaju, kada je spomenuti ashab dao fetvu da je ona dužna čekati, nadajući se da će u međuvremenu stići njeni roditelji, koji su ga poznavali, i utjecati na nju da se uda za njega;
– onaj koji je posumnjao u fetvu treba je provjeriti kod učenijeg, ili tražiti dokaz za to pitanje, kao što je to učinila ova žena.

6 El-Bekara, 228.

približi period kada će biti čista (*dena tuhruha*). On kaže da se još kaže: *Ma kare'et bi selen kattu,* kada uopće ne nosi dijete u stomaku (kada nije trudna).[1]

O DOGAĐAJU KOJI SE ZBIO S FATIMOM, KAJSOVOM KĆERKOM

بَاب قِصَّةِ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ

Uzvišeni Allah kaže: "I Allaha, Gospodara svoga, bojte se! Ne tjerajte ih iz stanova njihovih – a ni one neka ne izlaze – osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi; a onaj koji Allahove propise krši sam sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti"[2], a također i: "Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, osigurajte im izdržavanje sve dok se ne porode; a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu, sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao; Allah će, sigurno, poslije tegobe, last dati."[3]

وَقَوْلِ اللهِ (وَاتَّقُوا اللهَ رَبَّكُمْ لاَ تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلاَ يَخْرُجْنَ إِلاَّ أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لاَ تَدْرِي لَعَلَّ اللهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) (أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلاَ تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولاَتِ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا) .

5321, 5322. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Kasima b. Muhammeda i Sulejmana b. Jesara (da su kazivali): "Čuli smo kad su kazivali da se Jahja b. Seid b. As razveo od kćerke Abdur-Rahmana b. Hakema, pa ju je (njen otac) Abdur-Rahman odveo (iz kuće iz koje je puštena). Tada je Aiša, majka vjernika, poručila Mervanu, koji je u to vrijeme bio namjesnik

٥٣٢١-٥٣٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَسُلَيْمَانَ ابْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَهُمَا يَذْكُرَانِ أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ طَلَّقَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَكَمِ فَانْتَقَلَهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ اتَّقِ اللهَ

1 Islamska ulema saglasna je da se brak sklopljen sa ženom dok je ona u iddetu (periodu obaveznog čekanja) poništava i da se supružnici razdvajaju. Ali ako se to desi, i ona ostane kod njega tokom perioda u kome je dobila tri mjesečna pranja, ona prestaje biti supruga prvoga i uvažava se drugi brak. A ako je bila u periodu čekanja i dobila dva mjesečna pranja, onda se udala za drugoga i kod njega dobila treće, a potom se i od njega razvela, njen iddet od drugog čovjeka počinje iznova.

2 Et-Talak, 1.

3 Et-Talak, 6-7.

Medine: 'Boj se Allaha, i vrati je njenoj kući!'"
Po Sulejmanovu predanju, Mervan je rekao: "Pobijedio me je Abdur-Rahman b. Hakem!",[4] a, po predanju Kasima b. Muhammeda, on je rekao (Aiši): "Zar do tebe nije doprla vijest o događaju koji se zbio s Fatimom, Kajsovom kćerkom?" – "Uopće nije važno da spominješ Fatimin slučaj!", odgovorila mu je. Mervan b. Hakem tada reče: "Ako smatraš lošim to da Fatima ostane u kući, dosta ti je lošeg koje se nalazi između to dvoje."[5]

وَارْدُدْهَا إِلَى بَيْتِهَا قَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ سُلَيْمَانَ إِنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْحَكَمِ غَلَبَنِي وَقَالَ الْقَاسِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ أَوَمَا بَلَغَكِ شَأْنُ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ قَالَتْ لاَ يَضُرُّكَ أَنْ لاَ تَذْكُرَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فَقَالَ مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ إِنْ كَانَ بِكِ شَرٌّ فَحَسْبُكِ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ مِنَ الشَّرِّ .

5323, 5324. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Aiša je rekla: 'Šta je Fatimi, zar se ne boji Allaha?!', tj. u vezi s njenim riječima da nema pravo ni na stan ni na izdržavanje."

٥٣٢٣-٥٣٢٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ مَا لِفَاطِمَةَ أَلاَ تَتَّقِي اللهَ يَعْنِي فِي قَوْلِهَا لاَ سُكْنَى وَلاَ نَفَقَةَ .

5325, 5326. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Ibn-Mehdi, a ovom Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca da je kazivao:
"Urva b. Zubejr rekao je Aiši: 'Zar se ne sjećaš te i te, kćerke Hakemove, koju je muž (trajno) pustio, pa je ona (odmah) izišla iz njegove kuće?'
'Ružno li je to što je ona uradila!', reče ona.
'A zar nisi čula šta je Fatima rekla?', upita on.
'Ona nema nikakve koristi od spominjanja ovog hadisa', odgovori Aiša."
Ibn-Ebu-Zinad, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca, dodaje: "Aiša je na to uputila oštar prijekor i rekla: 'Fatima se nalazila na pustom

٥٣٢٥-٥٣٢٦ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ لِعَائِشَةَ أَلَمْ تَرَيْ إِلَى فُلاَنَةَ بِنْتِ الْحَكَمِ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا الْبَتَّةَ فَخَرَجَتْ فَقَالَتْ بِئْسَ مَا صَنَعَتْ قَالَ أَلَمْ تَسْمَعِي فِي قَوْلِ فَاطِمَةَ قَالَتْ أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ لَهَا خَيْرٌ فِي ذِكْرِ هَذَا الْحَدِيثِ وَزَادَ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَابَتْ عَائِشَةُ أَشَدَّ الْعَيْبِ وَقَالَتْ إِنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ فِي مَكَانٍ وَحْشٍ فَخِيفَ عَلَى نَاحِيَتِهَا فَلِذَلِكَ أَرْخَصَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ .

4 On želi kazati kako nije bio u stanju zabraniti mu da je odvede iz kuće u kojoj je bila. (*Umdetul-kari*, 20/310)

5 Iz svega ovoga zaključuje se da Aiša nije uvažavala spomenuti Fatimin slučaj, nego se držala jasnog kur'anskog teksta u kome se naređuje da se one u periodu iddeta ne smiju tjerati niti izlaziti iz stanova u kojima su bile sa svojim muževima te da su ih oni dužni izdržavati. To je i mišljenje Omera, Usame, Seida b. Musejjeba i drugih. (Vidi: *Umdetul-kari*, 20/310) Spomenuto, ako je kod tebe, znači da je uzrok Fatiminog izlaska to što se desilo između nje i bližnjih njenog muža od lošeg postupka taj isti uzrok je prisutan ovdje. Mervan je kritikovao izlazak uopće, a zatim se vratio na dozvoljavanje pod uslovom da ima nešto što čini dozvoljenim njen izlazak iz kuće gdje je puštena. (*Fethul-bari*, 9/389)

mjestu, pa su se bojali za nju, zato joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio (da ode).'"

UKOLIKO POSTOJI OPASNOST ZA RASPUŠTENICU KOJA OSTANE U KUĆI SVOGA MUŽA DA ĆE BITI NAPASTVOVANA ILI DA ONA RUŽNE RIJEČI KAŽE NJEGOVOJ RODBINI…

بَاب الْمُطَلَّقَةِ إِذَا خُشِيَ عَلَيْهَا فِي مَسْكَنِ زَوْجِهَا أَنْ يُقْتَحَمَ عَلَيْهَا أَوْ تَبْذُوَ عَلَى أَهْلِهَا بِفَاحِشَةٍ

5327, 5328. PRIČAO MI JE Hibban, njemu Abdullah, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve (da je rekao):
"Aiša je osudila takav Fatimin postupak i nije ga opravdala."[1]

٥٣٢٧-٥٣٢٨. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أَنْكَرَتْ ذَلِكَ عَلَى فَاطِمَةَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I NIJE IM DOPUŠTENO KRITI ONO ŠTO JE ALLAH STVORIO U MATERICAMA NJIHOVIM..."[2]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ)

Ovdje se misli na menstruaciju i zametak..

مِنَ الْحَيْضِ وَالْحَبَلِ .

5329. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao krenuti, vraćajući se s hadždža, ugledao je Safijju na vratima svoga šatora potištenu, te joj je rekao: 'Nije te valjda zadesilo? Ti ćeš nas zadržati. Zar nisi obavila tavaf na dan Bajrama?'
'Jesam', reče ona.
'Onda kreći (s nama)!', doviknu joj on."[3]

٥٣٢٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَنْفِرَ إِذَا صَفِيَّةُ عَلَى بَابِ خِبَائِهَا كَئِيبَةً فَقَالَ لَهَا عَقْرَى أَوْ حَلْقَى إِنَّكِ لَحَابِسَتُنَا أَكُنْتِ أَفَضْتِ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي إِذًا .

1 Pravo i obaveza ostanka žene u kući muža koji je pustio ženu nije palo samo po sebi već zbog toga što se bojalo za nju i od nje. (*Fethul-bari*, 9/390)

2 El-Bekara, 228.

3 Iz ovog se hadisa zaključuje da je Safijja dobila menstruaciju kada su završili s obredima hadždža i namjeravali krenuti iz Mekke. Ostalo je još samo da obave oprosni tavaf. Pošto je ona već bila obavila glavni tavaf hadždža, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je da može krenuti, jer obaveza oprosnog tavafa spada sa žene koja dobije menstruaciju. (*Umdetul-kari*, 20/313)
Isto tako, žena je povjerenica u pogledu svog stidnog mjesta, pa joj se vjeruje u onome što kaže. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se zadržati zbog Safijjinih riječi.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MUŽEVI NJIHOVI NAJPREČI SU DA IH, DOK ONE ČEKAJU, VRATE"[4], I O TOME NA KOJI ĆE NAČIN (MUŽ) VRATITI ŽENU KOJU JE PUSTIO JEDANPUT ILI DVA PUTA

بَاب (وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ) فِي الْعِدَّةِ وَكَيْفَ يُرَاجِعُ الْمَرْأَةَ إِذَا طَلَّقَهَا وَاحِدَةً أَوْ ثِنْتَيْنِ .

5330. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Junus, prenoseći od Hasana da je rekao:
"Ma'kil je udao svoju sestru, a zatim ju je (njen muž) pustio jedanput."

٥٣٣٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ زَوَّجَ مَعْقِلٌ أُخْتَهُ فَطَلَّقَهَا تَطْلِيقَةً .

5331. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-A'la, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Hasana (da je kazivao):
"Sestra Ma'kila b. Jesara bila je udata za jednog čovjeka, pa ju je on pustio i ostavio je dok joj nije istekao priček (iddet), a onda je ponovo zaprosio. Makil se na to naljutio i rekao: 'Napustio ju je kad ju je bio u stanju vratiti, a sada je ponovo traži?', ne dopustivši da se (opet) uzmu. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'A kada pustite žene, i one ispune propisano im vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive"[5]. Nakon toga pozvao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i proučio mu objavljeni ajet, te je on odustao od svoje ljutnje i pokorio se odredbi Uzvišenog Allaha."[6]

٥٣٣١. وحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ أَنَّ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ كَانَتْ أُخْتُهُ تَحْتَ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا ثُمَّ خَلَّى عَنْهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا ثُمَّ خَطَبَهَا فَحَمِيَ مَعْقِلٌ مِنْ ذَلِكَ أَنَفًا فَقَالَ خَلَّى عَنْهَا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهَا ثُمَّ يَخْطُبُهَا فَحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا فَأَنْزَلَ اللهُ (وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ فَدَعَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْهِ فَتَرَكَ الْحَمِيَّةَ وَاسْتَقَادَ لِأَمْرِ اللهِ .

4 El-Bekara, 228.

5 El-Bekara, 232.

6 Iz ovog i mnogih sličnih događaja iz vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba jasno se vidi njihova privrženost Allahu i Njegovim naredbama. Zato su, kada je u pitanju islam i bilo šta od islamskih propisa, sebe i svoje interese stavljali u drugi plan. Oni su nam najbolji uzor kako vjernik treba shvatiti riječi Svevišnjeg: "Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svom nahođenju postupiti! A ko Allaha i Njegova Posalnika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s pravoga puta!" (El-Ahzab, 36)

5332. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafi‘a (da je kazivao):
“Sin Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, razveo se prvi put od jedne svoje žene dok je ona imala menstruaciju, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da je vrati i zadrži dok postane čista, zatim ponovo ne dobije menstruaciju (kod njega), a onda postane čista; pa ako je bude želio pustiti, pustit će je dok je u periodu bez menstruacije, prije nego što bude imao odnos s njom. To je period za koji je Uzvišeni Allah naredio da se u njemu supruge puštaju.”
Kada bi Abdullah bio upitan o tome, rekao bi: “Ako si se razveo od nje (izgovorivši to) tri puta, ona ti više nije dopuštena dok se ne uda za drugog čovjeka.”
Drugi ovom hadisu dodaju: “Pričao mi je Nafi‘ da je Ibn-Omer rekao: ‘A ako je pustiš jednom ili dva puta, jer mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ovako postupim.’”

٥٣٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا طَلَّقَ امْرَأَةً لَهُ وَهِيَ حَائِضٌ تَطْلِيقَةً وَاحِدَةً فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُرَاجِعَهَا ثُمَّ يُمْسِكَهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ عِنْدَهُ حَيْضَةً أُخْرَى ثُمَّ يُمْهِلَهَا حَتَّى تَطْهُرَ مِنْ حَيْضِهَا فَإِنْ أَرَادَ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا حِينَ تَطْهُرُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُجَامِعَهَا فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ وَكَانَ عَبْدُاللهِ إِذَا سُئِلَ عَنْ ذَلِكَ قَالَ لِأَحَدِهِمْ إِنْ كُنْتَ طَلَّقْتَهَا ثَلَاثًا فَقَدْ حَرُمَتْ عَلَيْكَ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ وَزَادَ فِيهِ غَيْرُهُ عَنِ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ لَوْ طَلَّقْتَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا .

O VRAĆANJU ŽENE DOK IMA MENSTRUACIJU

بَاب مُرَاجَعَةِ الْحَائِضِ

5333. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Jezid b. Ibrahim, ovom Muhammed b. Sirin, a njemu Junus b. Džubejr (da je kazivao):
“Upitao sam Ibn-Omera, pa mi je odgovorio: ‘Ibn-Omer se razveo od svoje žene dok je ona imala menstruaciju. O tome je Omer upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je rekao: ‘Reci mu neka je vrati, a zatim je pusti u pravom roku!’ ‘A hoće li ona računati taj razvod?’, upita on. ‘Nije, zar, dijete ili nenormalan (pa da se njegov razvod ne uvaži)!’, reče on.”[1]

٥٣٣٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ طَلَّقَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَسَأَلَ عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا ثُمَّ يُطَلِّقَ مِنْ قُبُلِ عِدَّتِهَا قُلْتُ فَتَعْتَدُّ بِتِلْكَ التَّطْلِيقَةِ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

1 Ovaj hadis detaljnije je pojašnjen na početku poglavlja *O razvodu braka*, hadis br. 5252.

ŽENA KOJOJ JE MUŽ UMRO OSTAJE ČEKATI (U ŽALOSTI) ČETIRI MJESECA I DESET DANA[2]

بَاب تُحِدُّ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

Zuhri kaže: "Smatram da žena koja je u iddetu ne bi trebalo da upotrebljava miris."
Pričao nam je Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Muhammed b. Amra b. Hazma, on od Humejda b. Nafi'a, a ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, da ga je obavijestila o sljedeća tri hadisa.

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ أَرَى أَنْ تَقْرَبَ الصَّبِيَّةُ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا الطِّيبَ لأَنَّ عَلَيْهَا الْعِدَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ هَذِهِ الأَحَادِيثَ الثَّلاَثَةَ .

5334. KAŽE Zejneb: "Ušla sam kod Umm-Habibe, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kada je umro njen otac Ebu-Sufjan b. Harb, pa je Umm-Habiba zatražila miris u kojem je bilo žutila, parfem od šafrana ili nešto drugo, i njime namirisala jednu robinju, a zatim namirisala svoje lice i rekla: 'Tako mi Allaha, ja nemam nikakve želje za mirisom, ali sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ženi koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno da tuguje za bilo kim umrlim više od tri dana, izuzev za svojim mužem - četiri mjeseca i deset dana.'''

٥٣٣٤ . قَالَتْ زَيْنَبُ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَ أَبُوهَا أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ فَدَعَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ بِطِيبٍ فِيهِ صُفْرَةٌ خَلُوقٌ أَوْ غَيْرُهُ فَدَهَنَتْ مِنْهُ جَارِيَةً ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ وَاللهِ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

5335. Zejneb veli: "Ušla sam kod Zejnebe b. Džahš kada je umro njen brat. Ona je zatražila miris i malo se namirisala, a zatim rekla: 'Tako mi Allaha, ja nemam nikakve želje za mirisom, ali sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako s minbera govori: 'Ženi koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno da tuguje za bilo kim više od tri dana, izuzev za svojim mužem - četiri mjeseca i deset dana. '''

٥٣٣٥ . قَالَتْ زَيْنَبُ فَدَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ حِينَ تُوُفِّيَ أَخُوهَا فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ ثُمَّ قَالَتْ أَمَا وَاللهِ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

2 Žena čiji je muž umro obavezna je "biti u žalosti", tj. ne nositi nakit u onom vremenu koje joj je Kur'an odredio za čekanje.

5336. Zejneb veli: "Čula sam Umm-Selemu kad je kazivala kako je jedna žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Umro je muž moje kćeri, a žali se da je boli oko. Hoće li upotrijebiti surmu?'
'Ne', reče joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva ili tri puta sve govoreći ne, a potom dodade: 'Vrijeme je žalosti i čekanja (samo) četiri mjeseca i deset dana, a u džahilijetu ste bacale balegu kada se napunila godina dana.'"

٥٣٣٦. قَالَتْ زَيْنَبُ وَسَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ تَقُولُ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَتِي تُوُفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَقَدِ اشْتَكَتْ عَيْنَهَا أَفَتَكْحُلُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا كُلَّ ذَلِكَ يَقُولُ لاَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا هِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ وَقَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ .

5337. Humejd veli: "Upitao sam Zejnebu šta znači 'bacale balegu kada se napunila godina dana', pa mi je ona odgovorila: 'Kada bi umro suprug određene žene, ona bi obukla najružniju odjeću, nastanila se u najgoroj odaji i ne bi smjela dotaknuti miris cijelu godinu dana. Zatim bi joj doveli neku životinju, magarca, ovcu ili kokoš, pa bi je ona potrla po koži, i rijetko bi se desilo da ta životinja poslije ostane živa. Zatim bi ona izišla i bila bi joj data balega, koju bi ona bacila, i tek nakon toga ona bi mogla upotrebljavati miris i bilo šta drugo.'"[1]
Bio je pitan Malik: Šta znači da potare njime, pa je odgovorio: "Potare njime svoju kožu."

٥٣٣٧. قَالَ حُمَيْدٌ فَقُلْتُ لِزَيْنَبَ وَمَا تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ فَقَالَتْ زَيْنَبُ كَانَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا تُوُفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا دَخَلَتْ حِفْشًا وَلَبِسَتْ شَرَّ ثِيَابِهَا وَلَمْ تَمَسَّ طِيبًا حَتَّى تَمُرَّ بِهَا سَنَةٌ ثُمَّ تُؤْتَى بِدَابَّةٍ حِمَارٍ أَوْ شَاةٍ أَوْ طَائِرٍ فَتَفْتَضُّ بِهِ فَقَلَّمَا تَفْتَضُّ بِشَيْءٍ إِلاَّ مَاتَ ثُمَّ تَخْرُجُ فَتُعْطَى بَعَرَةً فَتَرْمِي ثُمَّ تُرَاجِعُ بَعْدُ مَا شَاءَتْ مِنْ طِيبٍ أَوْ غَيْرِهِ سُئِلَ مَالِكٌ مَا تَفْتَضُّ بِهِ قَالَ تَمْسَحُ بِهِ جِلْدَهَا .

ŽENA KOJA JE U ŽALOSTI I KORIŠTENJE SURME

بَاب الْكُحْلِ لِلْحَادَّةِ

5338. PRIČAO NAM JE Adem b. Ibn-Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Hamid b. Nafi', prenoseći od Zejnebe, kćerke Umm-Selemine, a ona od svoje majke (da je kazivala):
"Jednoj je ženi umro muž, pa su se pobojali za zdravlje njenih očiju, te su došli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili dopuštenje da (ona) upotrijebi

٥٣٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا أَنَّ امْرَأَةً تُوُفِّيَ زَوْجُهَا فَخَشُوا عَلَى عَيْنَيْهَا فَأَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَاسْتَأْذَنُوهُ فِي الْكُحْلِ فَقَالَ لاَ تَكَحَّلْ قَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ تَمْكُثُ فِي شَرِّ أَحْلاَسِهَا

[1] U drugim predanjima ovog hadisa stoji da bi žena kojoj umre muž obukla najlošiju odjeću i nastanila se u najlošijem dijelu kuće te se godinu dana ne bi prala niti bi nokte rezala. Kada bi se navršila godina dana, ona bi izišla i dotakla neku od životinja pa bi se potrala po ženskom stidnom mjestu, a zatim bi joj bila data balega, koju bi ona bacila iza psa, kad bi on prošao pored nje, pa bi tek onda imala pravo okupati se i vratiti u normalni život. (*Fethul-bari*, 9/400)

أَوْ شَرِّ بَيْتِهَا فَإِذَا كَانَ حَوْلٌ فَمَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بِبَعَرَةٍ فَلاَ حَتَّى تَمْضِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ .

surmu, ali im on reče: 'Neće upotrijebiti surmu! Prije su (žene nakon muža) u najlošijoj kući i odjeći provodile godinu dana; a kada bi se napunila godina, bacale bi balegu, kada bi pored njih prošao pas. Ne, sve dok ne prođu četiri mjeseca i deset dana!'"

٥٣٣٩ . وَسَمِعْتُ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ تُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجِهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

5339. Čuo sam Zejnebu, kćerku Umm-Seleminu, kako prenosi od Umm-Habibe, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ženi muslimanki koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno tugovati za bilo kim više od tri dana, izuzev za svojim mužem četiri mjeseca i deset dana."

٥٣٤٠ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ نُهِينَا أَنْ نُحِدَّ أَكْثَرَ مِنْ ثَلاَثٍ إِلاَّ بِزَوْجٍ .

5340. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, radijallahu anhu, a ovom Selema b. Alkama, prenoseći od Muhammeda b. Sirina (da je kazivao):
"Umm-Atijja je rekla: 'Zabranjeno nam je žaliti za bilo kim više od tri dana, izuzev za mužem."

بَاب الْقُسْطِ لِلْحَادَّةِ عِنْدَ الطُّهْرِ

O TOME DA ŽENA KOJA JE U PERIODU ŽALOSTI PRILIKOM KUPANJA, POSLIJE MENSTRUACIJE, KORISTI KUST

٥٣٤١ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ كُنَّا نُنْهَى أَنْ نُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا وَلاَ نَكْتَحِلَ وَلاَ نَطَّيَّبَ وَلاَ نَلْبَسَ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلاَّ ثَوْبَ عَصْبٍ وَقَدْ رُخِّصَ لَنَا عِنْدَ الطُّهْرِ إِذَا اغْتَسَلَتْ إِحْدَانَا مِنْ مَحِيضِهَا فِي نُبْذَةٍ مِنْ كُسْتِ أَظْفَارٍ وَكُنَّا نُنْهَى عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ .

5341. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hafse, a ona od Umm-Atijje da je kazivala:
"Bilo nam je zabranjeno žaliti za umrlim više od tri dana, osim za mužem četiri mjeseca i deset dana. Bilo nam je zabranjeno upotrebljavati surmu i miris te oblačiti obojenu (ukrasnu) odjeću, izuzev (jemenskog) ogrtača prošaranog bijelim (što nije ukras). Jedino nam je bilo dopušteno upotrijebiti malo *kusta* i *ezfara*.[2] I bilo nam je zabranjeno slijediti dženazu."

2 *Kust* i *ezfar* jesu mirisne biljke, a korišteni su za otklanjanje neugodnih mirisa. Tako se i u ovom hadisu navodi da je ženi u periodu žalosti bilo dopušteno upotrijebiti tu vrstu tamjana, nakon što se okupa poslije menstruacije, kako bi uklonila mogući neugodan miris. (*Fethul-bari*, 9/402)

ŽENA U PERIODU ŽALOSTI MOŽE OBLAČITI JEMENSKI OGRTAČ OD ASBA[1]

بَاب تَلْبَسُ الْحَادَّةُ ثِيَابَ الْعَصْبِ

5342. PRIČAO NAM JE Fadl b. Dukejn da mu je kazivao Abdus-Selam b. Harb, prenoseći od Hišama, a on od Hafse da je Umm-Atijja rekla: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim za mužem; ona u periodu žalosti ne podvlači surmu i ne nosi obojenu (ukrašenu) odjeću izuzev jemenskog ogrtača od asba.'"

٥٣٤٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالسَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ فَإِنَّهَا لاَ تَكْتَحِلُ وَلاَ تَلْبَسُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلاَّ ثَوْبَ عَصْبٍ .

5343. PRIČAO NAM JE, veli Ensari, Hišam da im je kazivala Hafsa, a njoj Umm-Atijja da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao zabranu: "Neka se ne miriše, osim na početku perioda poslije menstruacije; kada se očisti, može upotrijebiti malo *kusta* i *ezfara* (mirisnih tvari kojima će odstraniti miris krvi)."[2]

٥٣٤٣. وَقَالَ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَتْنَا حَفْصَةُ حَدَّثَتْنِي أُمُّ عَطِيَّةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ وَلاَ تَمَسَّ طِيبًا إِلاَّ أَدْنَى طُهْرِهَا إِذَا طَهُرَتْ نُبْذَةً مِنْ قُسْطٍ وَأَظْفَارٍ .

1 El-asb – vrsta jemenskog ogrtača napravljenog od platna izatkanog od tkiva koje je svezano u čvor, zatim stavljeno u boju i onda upotrijebljeno za tkanje; tako je dobiveno platno bilo prošarano zbog vezanja tkiva prilikom bojenja.

2 Iz dva prethodna hadisa mogu se izvući sljedeći zaključci:
– ženi nije dozvoljeno da žali za umrlom osobom više od tri dana, osim za mužem, kada period žalosti traje četiri mjeseca i deset dana;
– u periodu žalosti (hidad) ženi nije dozvoljeno da se dotjeruje, uljepšava, miriše, upotrebljava surmu i nosi obojenu, ukrašenu odjeću. Izuzetak je crno obojena odjeća, ako nije od svile, te odjeća od asba, koji je spomenut u hadisu i pojašnjen u prethodnoj podnožnoj napomeni. Ibn-Munzir veli: "Pravnici se slažu da nije dozvoljeno ženi nositi obojenu odjeću osim one koja je obojena crnom bojom";
– dozvoljeno je ženi nakon menstruacije, kada se očisti, upotrijebiti malo mirisa kako bi odstranila neugodan miris.

"ŽENE SU DUŽNE ČEKATI ČETIRI MJESECA I DESET DANA POSLIJE SMRTI SVOJIH MUŽEVA..." – DO KRAJA AJETA: "... A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO VI RADITE."[3]

باب (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) إِلَى قَوْلِهِ (بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

5344. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur da mu je kazivao Revh b. Ubada, njemu Šibl, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je, komentirajući ajet: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa", rekao:
"Ovaj priček (iddet), koji je žena provodila u kući svog muža, bio je obavezan (vadžib), pa je Allah objavio: 'Oni među vama kojima se primiče smrt a koji ostavljaju iza sebe žene treba da im oporukom unaprijed za godinu dana osiguraju izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće; a ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade.'[4] Kaže: "Allah je odredio za nju da je puna godina sedam mjeseci i dvadeset noći po oporuci; ako hoće, ima pravo stanovati prema oporuci, a ako želi, može izići. Na to upućuju riječi Uzvišenog: '... i da se one ne udaljuju iz kuće; a ako je same napuste, vi niste odgovorni...' Priček (iddet) je – takav kakav je – obavezan (vadžib) za ženu." Prenosilac hadisa tvrdi da je to rekao Mudžahid.
Ata' veli da je Ibn-Abbas rekao: "Ovaj ajet (spomenut u naslovu) stavio je van snage obavezu pričeka kod njene porodice, pa to (žena) može izvršiti gdje hoće, a također i riječi Uzvišenog Allaha: '... i da se one ne udaljuju iz kuće.'"
Ata' veli: "Ako hoće, priček će provesti u kući muževoj, sukladno oporuci, a ako želi, može izići i provesti priček na drugom mjestu, sukladno Allahovim riječima: 'Vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade.'"

٥٣٤٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شِبْلٌ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ الْعِدَّةُ تَعْتَدُّ عِنْدَ أَهْلِ زَوْجِهَا وَاجِبًا فَأَنْزَلَ اللهُ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ) قَالَ جَعَلَ اللهُ لَهَا تَمَامَ السَّنَةِ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَصِيَّةً إِنْ شَاءَتْ سَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) فَالْعِدَّةُ كَمَا هِيَ وَاجِبٌ عَلَيْهَا زَعَمَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ الآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَاءَتِ اعْتَدَّتْ عِنْدَ أَهْلِهَا وَسَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللهِ (فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ) قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَ الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَلاَ سُكْنَى لَهَا .

3 El-Bekara, 234.
4 El-Bekara, 240.

Ata' dalje veli: "Zatim su došli ajeti o nasljeđivanju (mirasu) i stavili van snage propis o stanovanju, pa udovica može izvršiti priček gdje želi i nema pravo na stanovanje."

5345. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, ovaj od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Amra b. Hazma, kojem je kazivao Humejd b. Nafi', prenoseći od Zejnebe b. Umm-Seleme, a ona od Umm-Habibe b. Ebu-Sufjan da je ona, kada joj je došla vijest o očevoj smrti, zatražila da joj donesu miris, a zatim je namirisala ruke do laktova i rekla:
"Nemam potrebu za mirisom, ali sam čula Vjerovjesnika da je rekao: 'Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim za mužem – četiri mjeseca i deset dana.'"

٥٣٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ لَمَّا جَاءَهَا نَعِيُّ أَبِيهَا دَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَحَتْ ذِرَاعَيْهَا وَقَالَتْ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُحِدُّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

VJENČANI DAR (MEHR) BLUDNICI I RELATIVNO NIŠTAVAN BRAK

بَاب مَهْرِ الْبَغِيِّ وَالنِّكَاحِ الْفَاسِدِ

Hasan veli: "Ako se neko oženi ženom s kojom mu je zabranjeno stupiti u brak, ne znajući za to, rastavit će se, a njoj pripada ono što je uzela, ništa drugo."
Poslije je rekao: "Ima pravo na mehr (vjenčani dar)."

وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا تَزَوَّجَ مُحَرَّمَةً وَهُوَ لاَ يَشْعُرُ فُرِّقَ بَيْنَهُمَا وَلَهَا مَا أَخَذَتْ وَلَيْسَ لَهَا غَيْرُهُ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ لَهَا صَدَاقُهَا .

5346. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Mesuda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je naknadu za prodaju psa, nagradu vračaru i zaradu bludnice."[1]

٥٣٤٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ .

1 Naknada koja se daje bludnici za bludni čin nazvana je u hadisu mehrom, a mehr je vjenčani dar, zato što su međusobno slični. Ovaj je hadis ranije spomenut u poglavlju o cijeni za prodatog psa. Što se tiče naknade za prodaju psa, ona je zabranjena (haram) prema mišljenju Hasana Basrija, Rebije, Hammada b. Ebu-Sulejmana, Evzaija, Šafija, Ahmeda, Davuda i Malika (jedno od njegova dva mišljenja). Dokaz im je ovaj

5347. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe, a on od svoga oca da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je ženu koja tetovira, onu koja traži da se tetovira, onog ko uzima kamatu i onog ko daje kamatu; zabranio je naknadu za prodaju psa, zaradu bludnice i prokleo je vajare (slikare)."

٥٣٤٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَآكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَنَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْبَغِيِّ وَلَعَنَ الْمُصَوِّرِينَ .

5348. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Džuhade, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zaradu koju robinje stječu (bludom)."[2]

٥٣٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَسْبِ الْإِمَاءِ .

hadis. Ata', Ibrahim Nehai, Ebu-Hanifa, Ebu-Jusuf, Muhammed, Ibn-Kinana i Sehnun vele: "Dozvoljeno je prodati pse koji se koriste i dozvoljeno je uzeti naknadu za njih." Zabranu u hadisu obrazlažu činjenicom da je ona izrečena onda kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ubijanje pasa. Kad je dozvolio da se koriste u lovu i slično te zabranio njihovo ubijanje, zabrana spomenuta u hadisu stavljena je van snage. Napojnica koja se daje vračaru i gataru smatra se mitom koji dotična osoba uzima za činjenje nedozvoljenog djela (batil). Dar bludnici koji se daje u zabranjenom spolnom odnosu također je haram (zabranjen). Kadi veli: "Ulema je saglasna u vezi sa zabranom nadoknade bludnici, jer je to cijena za zabranjeno djelo. Allah je zabranio blud." Na osnovu ovoga smatraju ništavnom nadoknadu pjevačici i narikači i u tome su saglasni.

2 Ibn-Bettal, veli: "Većina (poznate) uleme kaže: 'Ko sklopi brak s osobom s kojom mu je to zabranjeno, znajući za zabranu, bit će kažnjen haddom (kaznom za blud), jer postoji konsenzus o zabrani ugovora, pa ne postoji sumnja (šubha) koja obara hadd (kaznu).'" Od Ebu-Hanife prenosi se da je takav ugovor sumnjiv.

VJENČANI DAR (MEHR) ŽENI NAKON SPOLNOG ODNOSA I KAKO SE ON OSTVARUJE,[1] ILI AKO JE ČOVJEK PUSTI PRIJE SPOLNOG ODNOSA I DODIRA."[2]

بَاب الْمَهْرِ لِلْمَدْخُولِ عَلَيْهَا وَكَيْفَ الدُّخُولُ أَوْ طَلَّقَهَا قَبْلَ الدُّخُولِ وَالْمَسِيسِ

5349. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara da ga je obavijestio Isma'il, prenoseći od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra da je rekao:
"Pitao sam Ibn-Omera za čovjeka koji potvori svoju ženu, pa je odgovorio: 'Allahov Poslanik rastavio je dvoje (supružnika) iz plemena Benu-Adžlan rekavši: 'Allah zna da jedno od vas dvoje laže. Je li se neko od vas pokajao?' Oboje su odbili priznati. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo reče: 'Allah zna da jedno od vas laže. Kaje li se neko od vas?' Oboje su odbili priznati, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio.'"
Ejjub veli: "Amr b. Dinar rekao mi je: 'U hadisu ima nešto što ti ne spominješ. Čovjek je', kaže, 'rekao: 'A šta je s mojim imetkom (mehrom)?' On mu odgovori: 'Nemaš pravo na povrat imetka

٥٣٤٩ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ فَرَّقَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلَانِ وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا قَالَ أَيُّوبُ فَقَالَ لِي عَمْرُو ابْنُ دِينَارٍ فِي الْحَدِيثِ شَيْءٌ لَا أَرَاكَ تُحَدِّثُهُ قَالَ قَالَ الرَّجُلُ مَالِي قَالَ لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَقَدْ دَخَلْتَ بِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَهُوَ أَبْعَدُ مِنْكَ .

1 Riječi: "... i kako se on ostvaruje" odnose se na prethodnu rečenicu i pojašnjenje su načina spolnog odnosa u braku, tj. čime se on utvrđuje. Buhari ovim riječima aludira na postojanje razmimoilaženja među pravnicima glede ovoga.
Jedna grupa pravnika kaže: "Ako (žena) zatvori vrata i spusti zavjesu, mehr je postao obavezan (vadžib) u punom obimu kao i priček (iddet)." To je mišljenje Lejsa, Evzaija, pravnika Kufe i Ahmeda, a prenosi se i od Omera, Alije, Zejda b. Sabita, Mu'aza b. Džebela i Ibn-Omera. Kufski pravnici kažu: "Ako dođe do prihvatljivog osamljivanja, obavezan je mehr u punom iznosu, bez obzira da li je došlo do spolnog odnosa ili ne, osim u slučaju da jedno od njih dvoje bude bolesno, postač, u ihramu ili da žena ima menstruaciju. Tada žena ima pravo na pola mehra i obavezna je na iddet (priček) u punom obimu." Svoj stav argumentiraju činjenicom da se, pretežno, nakon zatvaranja vrata i spuštanja zavjese dogodi i spolni odnos, pa se ovo pretežno mišljenje i pretpostavka uvažavaju kao izvjesna činjenica, s obzirom da se osobe zbog snažnog prirodnog nagona uglavnom ne mogu uzdržati od spolnog odnosa u takvoj situaciji, te se pretpostavlja da je i stvarno došlo do spolnog odnosa.
Druga grupa pravnika kaže: "Mehr u punom obimu nije obavezan, osim u slučaju stvarnog spolnog odnosa u braku." Ovo je mišljenje Šurejha, Šabija, Šafija i Ebu-Sevra, a prenosi se i od Ibn-Mesuda te Ibn-Abbasa. Svoje mišljenje oni argumentiraju ajetom: "A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili." (El-Bekara, 237) te ajetom: "... a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite; one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati." (El-Ahzab, 49).

2 Ibn-Bettal, kako njegove riječi prenosi Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* (9/405), veli: "Smisao je ovih riječi: kako se ona razvodi." Ibn-Hadžer kaže (9/405): "Moguće je i da znače: kakav je propis ako je otpusti prije spolnog odnosa?"

(mehra koji si dao). Ako si istinu rekao, spavao si s njom, a ako si slagao, još manje imaš pravo na njega.''"

OTPREMNINA[3] ONOJ ŽENI KOJOJ NIJE ODREĐEN VJENČANI DAR

بَابُ الْمُتْعَةِ لِلَّتِي لَمْ يُفْرَضْ لَهَا

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Nije vam grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite..." [4] – sve do Njegovih riječi: "... ta Allah zaista vidi šta radite."[5] Kao i Njegove riječi: "Raspuštenicama pripada pristojna otpremnina; dužnost je da im to daju oni koji se Allaha boje! Allah vam tako objašnjava propise Svoje da biste razmislili."[6]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije spomenuo da žena koju je muž optužio za blud i otpustio je nakon optužbe ima pravo na otpremninu.

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وَقَوْلِهِ (وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمُلَاعَنَةِ مُتْعَةً حِينَ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا .

3 Islamski pravnici imaju različito mišljenje glede otpremnine (mut'a). Neki pravnici smatraju da je ona obavezna raspuštenici s kojom nije došlo do spolnog odnosa i kojoj nije preciziran mehr. Ovo se mišljenje prenosi od Ibn-Abbasa i Ibn-Omera, a zastupaju ga i Ata', Šabi, Nehai, Zuhri te kufski pravnici. Prema njihovom mišljenju ne mogu se spojiti mehr i otpremnina. Ebu-Hanife smatra da je, ukoliko dođe do spolnog odnosa, a potom žena bude otpuštena, potrebno dati otpremninu, ali muž na to ne može biti prisiljen. Druga grupa pravnika smatra da svaka raspuštenica ima pravo na otpremninu (mut'a), svejedno da li je došlo do spolnog odnosa s njom ili ne, ako je do razvoda došlo muževom krivicom (s njegove strane), osim žene koja je otpuštena prije spolnog odnosa, a određen joj je mehr. Ovo je mišljenje Šafije i Ebu-Sevra. Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se mišljenje da svaka raspuštenica ima pravo na otpremninu, a slično se prenosi i od Hasana, Seida b. Džubejra i Ebu-Kilabe. Neki pravnici zastupaju mišljenje da otpremninu nije obavezno dati nijednoj raspuštenici. Ovo je mišljenje Ibn-Ebu-Lejle, Rebije, Malika, Lejsa i Ibn-Ebu-Seleme.

4 Imam Buhari ovim ajetom argumentira stav da je davanje otpremnine svakoj raspuštenici obavezno. Preostali dio ovog ajeta glasi: "... ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom zakonom propisanim: imućan prema svom stanju, a siromah prema svome; to je dužnost za one koji žele da dobro djelo učine." Riječi Uzvišenog: "I velikodušno ih darujte darom..." – sadrže naredbu davanja otpremnine, a to je neka vrsta nadoknade za ono što neće dobiti. Visina ove otpremnine nije precizirana, već zavisi od imovnog stanja muža: bogatiji će dati prema svojim mogućnostima, a siromašni prema svojim. Spominje se da je citirani ajet objavljen povodom jednog ensarije koji se oženio nekom ženom iz plemena Benu-Hanifa ne odredivši joj mehr, a zatim ju je otpustio prije spolnog odnosa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Daruj je otpremninom, makar i jednom kapom." (*Umdetul-kari*, 21/11)

5 El-Bekara, 236, 237.

6 El-Bekara, 241, 242.

5350. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sudionicima optužbe za blud:
"Pred Allahom ćete polagati račun. Jedno od vas dvoga laže. Nemaš pravo protiv nje više ništa poduzimati."
"A moj imetak (koji sam joj dao), Allahov Poslaniče?", priupita čovjek.
"Nemaš pravo na njega. Ako si istinu rekao o njoj, mehr je za odnos koji si imao s njom. A ako si slagao na nju, onda još manje imaš pravo na njega i na nju", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٣٥٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِلْمُتَلاَعِنَيْنِ حِسَابُكُمَا عَلَى اللهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لاَ سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَالِي قَالَ لاَ مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبْعَدُ وَأَبْعَدُ لَكَ مِنْهَا .

SADRŽAJ:

VRLINE ASHABA

VRLINE ENSARIJA

BITKE

TUMAČENJE KUR'ANA

VRIJEDNOSTI KUR'ANA

BRAK

RAZVOD BRAKA